

NOVÝ ZÁKON

PÁNA NÁŠHO

JEŽIŠA KRISTA.

ČASŤ I.: EVANJELIA.

NÁKLADOM SPOLKU SV. ADALBERTA (VOJTECHA).

ČÍSLO PODIELOVÝCH KNÍH 112.

V TRNAVE — NAGYSZOMBAT 1913.

Zvestovanie Panne Marii.

Nihil obstat.

Richardus Osvald.

1283.1912.

Inprimatur.

Strigonii, die 29. Februarii 1912.

Ludovicus Rajner,
Episcopus, Vicarius Generalis Archeppalis.

SV. PÍSMO SLOVENSKÉ.

Pápež Pius VI. písal svojho času vydavateľovi Biblie italskej: „*Správne súdiš, že je potrebné, aby ľud bol výslovne povzbudzovaný čítať písma božské; veď sú ony najbohatšími prameňmi, ktoré majú byť otvorené pre všetkých, čo z nich chcú čerpať čístopu viery a mravov.*“

Ako nevyhnutne potrebujeme lacného vydania Biblie s poučeniami a výkladmi pre ľud, vidieť i zo štatistiky Anglickej biblickej spoločnosti londýnskej, ktorá ročne rozširuje 17 millionov biblií vo všetkých jazykoch. Ale tieto sv. Otec Lev XIII. vradil medzi knihy zakázané, lebo „úplne sa protivia všetkým predpisom, ktoré dala cirkev vzhľadom na vydávanie kníh božských“.

Potrebujeme teda, najmä my katolíci slovenskí, súrne sv. Písma bezvadného, cirkevnu vrchnosťou našou povoleného.

Spolok sv. Adalberta (Vojtecha) hneď zprvopočiatku uložil si za úlohu vydať Písmo sv. v reči slovenskej, lebo vydania prvého *prekladu Palkovičovho* už dávno nebolo dostať, a starostliví duchovní pastieri i ovečky Kristove roky a roky túžili po vydaní novom, dokonalejšom a úpravnejšom.

V dielach svojich večne medzi nami živý a požehnávaný pôvodca Spolku sv. Vojtecha, dr. *Andrej Radlinský*, i chopil sa práce nového prekladu, ale až nie menej zaslužilý priateľ jeho, *Fr. V. Sasinec*, ohromnou pracovitosťou presadil celé sv. Písmo do materinskej reči našej.

A práve toho času vzbudil nám Boh i veľkodušného dobrodincu: nezapomuteľný *Jozef Ščasný* daroval Spolku sv. Vojtecha na vydanie sv. Písma v reči slovenskej 10.000 zlatých. I začalo sa roku 1888 Písmo sv. pod dozorom dr. *Jána Mallého* i tlačiť. Ale preklad požiadavkám poniektorých posudzovateľov nevyhovoval, tak že tlač musela sa celkom zastaviť, a rukopis prekladu Sasinkovho sverený bol P. *Andrejovi Kubinovi*, S. J., ktorý s väčšími-menšími opravami a vysvetlivkami štyri Evanjelia pod tlač znovu i prichystal. Jednako však ani táto práca, tiež dobrá práca, akosi neobstála.

Konečne *Ján Donoval* preložil samostatne celý Nový Zákon a *Andrej Hlinka* so súdruhmi Starý Zákon.

Ich práce diecezánski cenzori, i nadzorca *Fr. Richard Osvald*, prijali a cirkevna vrchnosť dovolila vytlačiť.

Tento preklad započína týmto vydávať Spolok sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave (Nagyszombat), a ak Boh dá a dobrí naši ľudia pomôžu, celé dielo po sväzkoch i vydá.

V Nádaši, 8. februára 1913.

Martin Kollár,

t. č. správca Spolku sv. Adalberta (Vojtecha).

Tlačil Kníhtlačiarsky účastinársky spolok v Turčianskom Sv. Martine.

PREDMLUVA.

Boh stvoril človeka pre seba. Každý človek je povinný tak sa správať vo svojom živote, aby slúžil Bohu na chválu. Kto tomuto cieľu nezodpovie vo svojom živote, nielen márne, lež i na svoju škodu žil. Trápil sa, a potechy nebude mať; pracoval, a odplaty sa mu nedostane. Zásluhy jeho zničil hriech, ktorým sa odvrátil od Boha.

Lahkomyseľní ľudia radi sa posmieávajú náboženstvu, hovoriac: „Čo mi príde z modlitby, čo z bohobojnosti, čo z večnej odplaty, keď sa tu na zemi musím namáhať a trápiť?“

Či majú pravdu? Nie! Lebo keby sv. náboženstvo neupomínalo ľudí na večnosť, keby nestavalo ľudský život pod túto známku, ani vtedy by nebol náš život bez utrpenia a biedy, bez bojov a práce. Ľudia sa musia trápiť nie preto, že je večný život, ale pre tú príčinu, že sa tu na zemi nemôže ináče žiť.

Nedá sa tajiť, že čím krajší úmysel má človek pri svojich prácach, tým ľahšie pracuje a tým väčší výsledok dosiahne svojím namáhaním.

Najkrajším cieľom pre život človeka je, ktorý mu Boh určil: Bohu slúžiť a potom večne kraľovať.

Či teda Boh sv. náboženstvom nepreukazuje človeku veľké dobrodenie, keď mu určeným posledným cieľom činí život cenným a spolu ľahším?

Byť bez posledného cieľa je toľko, ako byť bez zásluhy.

Posledný cieľ v jeho významnosti predstavuje nám sv. náboženstvo, k nemu dopomáha nám každá sv. kázeň.

Posledný cieľ človeka má pred očami i Spolok sv. Adalberta (Vojtecha) vo vydávaní dobrých kníh a spisov.

Udržať a upevniť, rozšíriť a vysvetliť náboženské učenie v katolíckych Slovákoch je úlohou jeho.

Túto úlohu mal Spolok sv. Vojtecha pred očami, keď veľkým nákladom vydá sv. Písmo pre katolíckych Slovákov.

Svedčí sa, milý čitateľu, aby si knihu túto čítal s tým vznešeným úmyslom, s akým ti ju Spolok sv. Vojtecha podáva: na posvätenie tvojej nesmrteľnej duše.

Daj ti k tomu Boh svojej milosti!

O ČÍTANÍ SV. PÍSMÁ.

Spolok sv. Adalberta (Vojtecha) vydáva sv. Písmo v slovenskom preklade. Vydáva ho pre katolíckych Slovákov, ktorí doteraz nemali v svojej reči Písma sv. (Od kanonika Palkoviča vydané nevidieť medzi ľuďom.)

Keď už raz dostanú i katolícki Slováci do ruky sv. Písmo, dobre bude, keď si najprv prečítajú *nauku o čítaní sv. Písma*.

Načo dávať nauku o čítaní sv. Písma? Veď ho budú čítať len tí, ktorí vedia čítať, a kto vie čítať, načo ho učiť čítať?

Čítať vôbec a sv. Písmo čítať sú dve rozličné schopnosti. Čítať vôbec vie, kto sa tomu naučil; sv. Písmo čítať vie, kto sa tomu učil. Pravdu túto nahliadne, kto si pozorne prečíta nasledujúci článok.

Čo je sv. Písmo? Sv. Písmo je zbierka sv. kníh, ktoré z vnuknutia Ducha sv. sú písané.

Katechizmus nás učí, že sv. Písmo je napísané z vnuknutia Ducha sv., to jest pôsobením Ducha sv.

Duch sv. pôsobil, vlíval na pisateľov sv. kníh. Toto pôsobenie Ducha sv. záležalo v dvojakom účinkovaní, a síce: Duch uchoval, zachránil pisateľa pred pomýlením, teda nedopustil, aby sa do sv. Písma dostalo niečo, čo by sa protivilo pravde Božej a prekážalo ľuďom v spasení, čo by bolo proti nadprirodzenej viere a dobrým mravom.

Toto pôsobenie Ducha sv. by však nebolo dostatočné na to, aby sme mohli povedať, že sv. Písmo je z vnuknutia Ducha sv. napísané. Vnuknutie Ducha sv. obsahuje v sebe i to pôsobenie, vlívanie na pisateľa, že on len to mohol písať, čo mu Duch sv. dovolil, v čom ho Duch sv. napomáhal. Duch sv. spravoval pamäť, um a vôľu pisateľa, aby hlavne to napísal, čo mu Duch sv. vnukol.

Ale toto vnuknutie Ducha sv. neprekážalo pisateľovi v tom, aby dľa svojho spôsobu písal, nevyžadovalo od neho, aby potlačil v sebe osobné schopnosti a stal sa nerozumným nástrojom, ako je pero v ruke toho, kto píše. Keby sa to s pisateľom bolo stalo, celé sv. Písmo by bolo na jeden a ten istý spôsob mluvy a myslenia napísané.

Sv. Písmo nás však presvedčuje o tom, že všetci písali svojím spôsobom, dľa svojho charakteru, dľa svojej učnosti, a preto je v sv. Písme spôsob mluvy, reči rozličný.

Túto osobnú svobodu pisateľa sv. Písma vysvetľuje nám i tá okolnosť, že menovite spisy Nového Zákona sú spismi príležitostnými, to jest vtedy byly napísané, keď si ich veriaci od svojich učiteľov žiadali, alebo keď oni za potrebné uznávali živé učenie písaným slovom potvrdiť alebo doplniť.

Táto okolnosť donášala so sebou, že pisatelia nielen obsahom, lež i rečou, spôsobom písania usilovali sa dosiahnuť cieľ spisu u veriacich, pre ktorých písali.

Čo nám podáva sv. Písmo? Ono nám podáva pravdy viery, opisuje skutky Božie, predstavuje povinnosti náboženské, ktoré pisatelia spísať za potrebné alebo užitočné uznávali. A toto všetko nám podáva sv. Písmo tým spôsobom, ako to bolo potrebné sdeliť pre vtedajších čitateľov, pre vrstovníkov pisateľov sv. kníh.

Z toho vidno i to, že sv. Písmo je nie úplným, dokonalým skladom zjavenia Božieho, že neobsahuje v sebe všetko, čo Boh ľuďom k večnému spaseniu zjavil.

Kto sa silovne učil katechizmus, počul o príčine, prečo sv. Písmo neobsahuje celé zjavenie Božie. Sv. Písmo je nie výlučne dielom Božím, lež je i dielom ľudským. Ako dielo ľudské nemalo nikdy za cieľ sdeliť celé zjavenie Božie, lež len isté pravdy zjavenia vysvetliť, potvrdiť, proti bludným nápadom zastať, alebo ctnosti odporúčať a ľudí pred hriechmi vystrihať.

Spomenieme, že sv. *Matúš apoštol* napísal sv. evanjelium pre pokrstených zo Židov, a v ňom dokazoval im, že sľúbený Messias je Kristus Pán. Pre tento cieľ píše v evanjeliume, čo Krista Pána, jako sľúbeného Vykupiteľa, predstavuje.

Evanjelium sv. Marka — písané v Ríme — dokazovalo veriacim z pohanstva pokrsteným, že Kristus Pán je Syn Boží, ktorému všetko stvorenie, i zlí duchovia sú podriadení.

Evanjelium sv. Lukáša bolo pre obrátených z pohanstva a židovstva. Preto dokazuje, že Kristus Pán priniesol spasenie i pohanom, a vypočítuje dobrodenia, ktoré preukázal židovskému národu.

Evanjelium sv. Jána bolo pre veriacich v Malej Azii, ktorých bolo treba utvrdiť vo viere v Ježiša Krista proti bludnému učeniu Cerinthovmu. Sv. Ján sám potom hovorí: „Toto je napísané, aby ste verili, že Ježiš je Kristus (Messias) Syn Boží, aby veriac mali ste život večný v mene jeho.“ (20, 31.)

Sv. evanjelisti pri písaní sv. evanjeliama mali určitý cieľ, a preto z učenia a skutkov Krista Pána napísali v ňom len to, čo ich cieľu zodpovedalo.

Ostatné spisy Nového Zákona sú ešte väčšmi ohraničené svojím osobitným cieľom.

Čo z toho nasleduje pre čitateľa sv. Písma? To, že v sv. Písme nemá hľadať celú nauku viery, že sv. Písmo nemá považovať za hlavný alebo výlučný prameň článkov viery, alebo za pravidlo viery. Pisatelia sv. kníh nemali pred očami tohto cieľa. To im ani nebolo rozkázané.

Kristus Pán naložil apoštolom hlásať jeho učenie. „Idte celým svetom a ohlasujte evanjelium všetkému stvoreniu.“ (Marek 16, 15.) Apoštolovia poslúchli: „Idúc kázali všade a Pán účinkoval spolu s nimi.“ (Marek 16, 20.)

Ponevác sv. Písmo neobsahuje celé učenie viery, lež len úryvky z neho, jeho obsah sa ani nemôže pokladať za jasné a všetkým srozumiteľné učenie.

Sv. Písmo nie je sriadeným, súvislým spisom článkov viery. Čitateľ by si musel sám vyhľadať spolupatriace čiastky a z nich poskladať nauku viery a mravov.

Lenže práve toto je ťažké, ba nemožné pre jednotlivca, nakoľko sv. Písmo je písané v reči cudzej, s neobyčajnými výrazmi a podobenstvami, ktoré sa môžu i v nepravom smysle vykladať.

Aby sa teda sv. Písmo nestalo závadou v spasení, sv. Cirkev nám podáva jasnú nauku viery a mravov, ktorú sme povinní zachovávať pri čítaní sv. Písma.

Sv. Cirkev dľa udelenej jej moci učí nás všetko, čo Boh zjavil. Jej učenie musí nám byť pravidlom viery a života, len Cirkvi Kristovej prináleží povinnosť a právo rozsudzovať nad pravým smyslom sv. Písma.

Sv. Cirkev nás teda učí o pravom smysle sv. Písma a čítať sv. Písmo je nám len vtedy osožné, keď toto vysvetlenie obsahu sv. Písma známe a prijmeme. Preto sa len to sv. Písmo smie čítať, ktoré je opatrené poznámkami, vysvetľujúcimi jeho ťažšie a menej srozumiteľné čiastky. Tieto vysvetľujúce poznámky musia byť od sv. Cirkvi za dobré uznané.

Keď sv. Cirkev vysvetľuje sv. Písmo, umožňuje čitateľovi porozumieť jeho obsah, chráni pred pochybením ohľadom jeho smyslu. A to je nevyhnutne potrebné, lebo bez vysvetlenia sv. Cirkvi už mnohí sv. Písmo mýlne si vykladali, ba i bludné učenie z neho dokazovali.

Vysvetľujúcimi poznámkami opatrené sv. Písmo dostane sa do ruky, do domov katolíckych Slovákov od Spolku sv. Vojtecha. Aby však i takéto sv. Písmo mohlo byť osožné, treba ho čítať *pokorným a ohotným duchom*.

Pyšný duch prekáža, aby slovo Božie mohlo pôsobiť dobré, ponevác človek pyšný nechce prijať poučenia a seba pokladá za dostatočného, dokonalého. Takýto duch sa protiví i neomylnému vysvetleniu sv. Písma skrze sv. Cirkev a popudzuje k nevere alebo pochybovaniu o pravdách v sv. Písme obsažených.

Pokorný duch uznáva sv. Písmo za jeden prameň viery, ktorý nám má otvárať sv. Cirkev skrze jeho vysvetlenie. Preto tieto vysvetlivky prijíma jako dopĺňujúcu čiastku sv. Písma a uznáva, že sa len tak môže vzdelávať v sv. náboženstve.

Sv. Písmo treba čítať i ochotným duchom. Každé čítanie donáša toľko osohu, nakoľko si ho čitateľ osvojí. Na ochotnosti ducha záleží, či slová sv. Písma budú zasiate do úrodného srdca, alebo budú hrachom na stenu hodeným.

Konečne podotkneme i otázku: *či je potrebné čítať sv. Písmo?* Pre duševné spasenie nie je potrebné, čo vysvitá i z toho, že ho mnohí ani nemôžu čítať, preto, že nevedia, alebo nestačia čítať; ani prikazu nijakého nieto, ktorý by to nakladal.

Načo teda čítať sv. Písmo? Nato, aby sme z neho poznali, že Boh mal vždy starosť o spasenie ľudí, čo sa ukazuje v zjavení Božom a mnohých Božích ustanovizniach v sv. Písme spomínaných.

SVÄTÉ EVANJELIUM JEŽIŠA KRISTA

PODEA

MATÚŠA.

SVÄTÉ EVANJELIUM *) JEŽIŠA KRISTA

POĎĽA

MATÚŠA. **)

PREDMLUVA.

Matúš, iným menom Lévi, syn Alfejov, jeden z dvanástich apoštolov, bol pred svojím povolaním na úrad apoštolský podvýberčím u rímskeho mýta pri jazere Tiberiadskom. Poslušný hlasu Pánovmu, nasledoval Spasiteľa počas jeho vyučovania; bol svedkom jeho záprakov i vzkriesenia, a po jeho nanebevstúpení kázal v zemi židovskej 15 rokov nauku spasenia. Aby presvedčil Židov, že Ježiš je prisľúbeným Messiašom, napísal evanjelium, ktoré je známe pod jeho menom, dľa sv. Irenea v tom čase, keď sv. apoštolovia Peter a Pavel v Ríme kázali a zakladali cirkev, v rokoch 61—66 po Kr., teda ešte pred sv. Markom. Napísal svoju knihu v reči židovskej, t. j. vlastne v sýrsko-chaldejskej, ktorá sa toho času užívala v Palestíne. Avšak bez pochyby bola hneď preložená do gréčtiny v prospech tých kresťanov, ktorí sa z pohanstva obrátili na kresťanstvo a nevedeli židovsky. Vykonal to alebo sám Matúš, alebo iný apoštolský hodnoverný muž, čo vidno z toho, že preklad grécky už v najstarodávnejšej dobe bol všade vo veľkej vážnosti, ba dostal prednosť pred samým pôvodným spisom židovským, ktorý čo chvíľa sa ztratil.

Čo sa týka ďalšieho života sv. Matúša, dejepisci kresťanskí, jako Sokrates, Rufinus a iní, rozprávajú, že ohlašoval evanjelium v Etiopsku, v Indii a v Partsku a že podstúpil mučenícku smrť.

Sv. Matúš vyobrazuje sa alebo jako mýtnik pri stole sediaci, alebo s mešcom, alebo so sekerou, mečom alebo kopiou, na znak smrti; ale jako evanjelista vyobrazuje sa s anjelom, alebo s podobou človeka.

*) *Evanjelium* je slovo grécke; po slovensky: dobrá, blahá zvesť; v kresťanskom smysle: blahozvesť o Messiašovi, alebo i životopis Kristov.

**) Ako ho napísal sv. Matúš.

HLAVA 1.

Rodoslovie a narodenie Ježiša Krista.

1. Kniha rodu¹⁾ Ježiša Krista, syna Dávidovho, syna Abrahámovho.²⁾

2. Abrahám splodil Izáka; Izák ale splodil Jakuba; Jakub ale splodil Júdu a jeho bratov.

3. Júda ale splodil Fáresa a Záru z Tamary; Fáres ale splodil Ezrona; Ezron ale splodil Arama.

4. Aram ale splodil Aminadaba; Aminadab ale splodil Násona; Náson ale splodil Salmona.

5. Salmon ale splodil Bóza z Rahaby; Bóz ale splodil Obéda z Rúty; Obéd ale splodil Jessea; Jesse ale splodil Dávida kráľa.

6. Dávid kráľ ale splodil Šalamúna, z tej, ktorá bola Uriášova.

7. Šalamún ale splodil Roboama;

1) Vlastne: rodostrom, alebo rodoslovie.

2) Ako Abrahámovi, tak i Dávidovi prisľúbilo sa, že z ich pokolenia bude pochádzať Messiaš. Matúš teda tým, že odvodzuje P. Ježiša od Dávida a Abraháma, dokazuje, že Ježiš je ten prisľúbený Messiaš. Rodostrom však nie je úplný, tri pokolenia z neho vyšly.

Roboam ale splodil Abiáša; Abiáš ale splodil Azu.

8. Aza ale splodil Jozafata; Jozafat ale splodil Jorama; Joram ale splodil Oziáša.

9. Oziáš ale splodil Joatama; Joatam ale splodil Achaza; Achaz ale splodil Ezechiáša.

10. Ezechiáš ale splodil Manasses; Manasses ale splodil Amona; Amon ale splodil Joziáša.

11. Joziáš ale splodil Jechoniáša a jeho bratov za presťahovania babylonského.

12. A po presťahovaní babylonskom Jechoniáš splodil Salatiela; Salatiel ale splodil Zorobábela.

13. Zorobábel ale splodil Abiuda; Abiud ale splodil Eliacima; Eliacim ale splodil Azora.

14. Azor ale splodil Sádoka; Sádok ale splodil Achima; Achim ale splodil Eliuda.

15. Eliud ale splodil Eleazara; Eleazar ale splodil Matana; Matan ale splodil Jakuba.

16. Jakub ale splodil Jozefa, muža Marie, z ktorej ¹⁾ sa narodil Ježiš ²⁾, ktorý sa volá ³⁾ Kristus. ⁴⁾

17. Všetkých teda pokolení od Abraháma až po Dávída bolo štrnásť, a od Dávída až po presťahovanie

babylonské pokolení štrnásť, a od presťahovania babylonského až po Krista pokolení štrnásť. ¹⁾

18. Kristovo však narodenie bolo takto: Keď jeho matka Maria bola zasnúbená ²⁾ Jozefovi, prv než sa sišli ³⁾, našlo sa, že je tehotná z Ducha svätého.

19. Tu Jozef, jej muž, pretože bol spravodlivý a nechcel ju rozchýriť ⁴⁾, chcel ju tajne prepustiť.

20. A keď to zamýšľal, hľa, anjel Pánov zjavil sa mu vo snách a riekol: Jozefe, synu Dávidov, neboj sa vziať si Mariu, svoju manželku; lebo čo sa v nej zrodilo, je z Ducha svätého:

21. a porodí syna, a nazveš mu meno JEŽIŠ; lebo on oslobodí svoj ľud od ich hriechov.

22. Toto všetko však stalo sa, aby sa naplnilo, čo bolo povedané od Pána skrze proroka, povedajúceho:

23. Ajhľa, panna bude tehotná a porodí syna; a volať budú jeho meno Emmanuel, čo sa vykladá: s nami Boh.

24. Keď teda Jozef vstal ⁵⁾ zo sna, urobil, ako mu prikázal anjel Pánov, a vzal si svoju manželku.

25. A nepoznal ⁶⁾ ju, kým neporo-

1) Sv. Matúš nepíše už, ako u predošlých: Jozef splodil Ježiša, lež Jozefa nazýva len mužom Marie, z čoho vysvitá, že P. Ježiš nebol synom Jozefovým, akožto ktorého Maria počala z Ducha svätého. Jozef si ho len prijal za vlastného, a tak po ňom je synom Dávidovým. Ale synom Dávidovým je on i po matke. Maria, jakožto ktorá nemala bratov a preto bola dedičkou, dľa židovského práva musela sa vydať za muža zo svojej rodiny; nasledovne, keď sa vydala za Jozefa, ktorý pochádzal z rodiny Dávidovej, i ona musela pochádzať z rodiny Dávidovej, a tak P. Ježiš po matke je skutočne potomkom Dávidovým.

2) Ježiš je slovo židovské; po slovensky: *Spasiteľ*.

3) Ktorý sa volá, lepšie povedano: ktorý je; lebo každá vec len vtedy sa volá správne, keď sa nazýva tým, čím je, a platí to najmä o Bohu. Preto v židovčine „volá sa“ — je často rovné s holým „je“.

4) Kristus je grécky preklad židovského Mesiáša, po slovensky: *Pomazaný*. V Starom Zákone pomazávali olejom: kňazov, kráľov a prorokov, a ponevác Spasiteľ mal zastávať tento trojaký úrad, preto sa nazýval Pomazaným, a pomazal ho Duch svätý svojou milosťou.

1) Číslo 14 = 2 × 7 bolo u Židov posvätné; tým Matúš chce poukázať na to, že túto rodinu prozreteľnosť božská zvlášte opatrovala. K posledným pokoleniam má sa prirátavať nielen Jozef, ako zákonný otec, lež i Maria, jako prirodzená matka, a konečne P. Ježiš.

2) Mnohí myslia, že Maria počala ešte jako snúbenica. Avšak to nemohlo byť, lebo ináč bola by padla do zlého chýru, jako taká, ktorá aiebo Jozefovi sa spreneverila, alebo s Jozefom sa nezachovala. A preto pravdepodobne už bola manželkou Jozefovou, keď počala P. Ježiša. Nerobí nič, že tu stojí slovo zasnúbená a nie manželka, lebo snúbenica po zasnúbení obdržala práva a povinnosti manželkine.

3) Alebo po manželsky, alebo do jedného domu bývať.

4) Vlastne: vystaviť na pranier.

5) Grécky: zobudil sa.

6) Židovské slovo *poznať* znamená manželsky obcovat. Z tohto miesta bludoverci chcú dokazovať, že P. Maria nebola vždy pannou; avšak márne. Už sv. Jarolim povedá: Písmo hovorí, čo sa nestalo pred narodením P. Ježiša, ale nie to, čo bolo potom. Veď v 2. Kráľ. 6, 23. tiež stojí, že manželka Dávidova Michol neporodila, kým neumrela; ale z toho nenasleduje, že potom porodila. P. Maria, ako cirkev učí, je pannou pred, pri a po pôrode.

dila svojho prvorodeného¹⁾ syna; a nazval jeho meno Ježiš.

HLAVA 2.

Mudrci od východu. Zavraždenie mláďatok v Betleheme. Útek do Egypta. Smrť Herodesova. Návrat z Egypta.

1. Keď sa teda narodil Ježiš v Betleheme Júdovom²⁾, za dňov Herodesa³⁾ kráľa, hľa, mudrci⁴⁾ od východu⁵⁾ prišli do Jeruzalema

2. a riekli: Kde je ten kráľ židovský, ktorý sa narodil? Lebo videli sme jeho hviezdu⁶⁾ na východe, a prišli sme sa mu klaňať.

3. Keď to počul Herodes kráľ, zarazil sa a všetok Jeruzalem s ním.⁷⁾

4. I shromaždil všetky kniežatá kňazské⁸⁾ a zákonníkov⁹⁾ ľudu a vyvedal sa od nich, kde sa má narodiť Kristus.

5. Oni však mu riekli: V Betleheme Júdovom; lebo takto je napísané skrze proroka:

1) Prvorođený je ten, pred ktorým sa nenarodil nik druhý, po ňom sa mohol, ale nemusel narodiť. A z P. Marie sa ani nenarodil. A nazýva sa prvorođeným i preto, že on bol zvlášte Bohu posvätený, čo prvorođenci, jako Bohu posvätení, zväčša len označovali.

2) T. j. na území pokolenia Júdovho, zkađe pochádzal Dávid, lebo bol i v Galilejsku druhý Betlehem.

3) Herodes, príménom Veľký, bol Idumejčan. Židia už mali cudzieho kráľa.

4) Vlastne: magi; týmto menom u Peršanov a Chaldejcov označovali sa kňazi Zoroastrovi, na západe veštcí, ktorí sa zaoberali mudretvom, lekárstvom, hvezdárstvom, vykladáním snov a inými tajnými umeniami. Stredoveké legendy považovali ich za kráľov. Mohli oni byť nejakými pohlavarmi malých arabských kmenov, alebo vysokopostavenými úradníkmi.

5) Zkađe, nevieme. Niektorí myslia, že z Mezopotámie; druhí, že z Arabska.

6) V tom čase pohani privádzali život ľudský do súvisu s hviezdami. No možno, že vedeli i o proroctve Bálamovom.

7) Herodes sa zarazil preto, lebo sa bál, že ho Messiaš, ako kráľ židovský, shodí s trónu; Židia zase báli sa prevratov, vzbury a hnevu Herodesovho.

8) Grécky: nadkňazov. Dávid rozdelil kňazov na 24 triedy a každá trieda mala nad sebou jedného *nadkňaza*.

9) Zákonníkmi nazývali sa u Židov učenci, ktorí vykladali zákon, rozlušťovali ťažšie otázky, týkajúce sa sv. Písma, a ktorých práve preto upotrebovala i vysoká rada (synedrium).

6. A ty Betlehem, zem Júdova, nijako nie si najmenším medzi kniežatstvami Júdovými; lebo z teba vyjde vojvoda, ktorý má spravovať¹⁾ ľud môj izraelský.

7. Vtedy Herodes povolal potajomne mudrcov a dôkladne sa prevedel od nich čas²⁾ hviezdy, ktorá sa im bola zjavila,

8. i poslal ich do Betlehema a riekol: Idte a pilne dopytujte sa na dieťa, a keď ho najdete, oznámte mi, aby som i ja prišiel pokloniť sa mu.³⁾

9. Ktorí, keď vypočuli kráľa, odišli. A hľa, hviezda, ktorú videli na východe, predchádzala ich, až prišla a zastala ponad (miestom), kde bolo dieťa.

10. A keď uvideli hviezdu, radovali sa veľmi veľikou radosťou.

11. I vošli do domu, našli dieťa s Mariou, jeho matkou, a padli a klaňali sa mu, i otvorili svoje poklady a podali mu dary: zlato, kadidlo a myrrhu.⁴⁾

12. A ponevác dostali napomenutie vo snách, aby nešli nazpät k Herodesovi, inou cestou navrátili sa do svojho kraja.

13. A keď odišli, hľa, anjel Pánov zjavil sa vo snách⁵⁾ Jozefovi a riekol: Vstaň a vezmi dieťa i jeho matku, a uteč do Egypta, a buď tam, až pokým ti nepoviem. Lebo stane sa⁶⁾, že Herodes bude hľadať dieťa, aby ho zmárnil.

14. Ktorý vstal, vzal dieťa i jeho matku v noci, a odišiel do Egypta,

15. a bol tam až do skonania Herodesovho, aby sa naplnilo, čo bolo

1) Grécky: pást = spravovať.

2) Aby vedel, aký starý je už novonarodený kráľ.

3) Košké pokrytstvo!

4) Myrrha je drahocenná, voňavá štava, ktorá asi ako miadzga a smola vyteká zpod kôry akéhosi stromu v Arabsku a upotrebuje sa na zabalzamovanie mŕtvov. Zlato dáva sa kráľovi, ako daň; kadidlo Bohu, ako obeta; myrrha patrí mŕtvemu; a tak mudrci svojimi darmi označili, že P. Ježiš je: kráľom, Bohom a smrteľným, t. j. človekom.

5) Grécky: vo sne.

6) Grécky: lebo Herodes bude hľadať dieťa.

povedané od Pána skrze proroka, hovoriaceho: Z Egypta som si povolal Syna.

16. Vtedy Herodes, keď videl, že bol oklamáný od mudrcov, rozhneval sa veľmi, i poslal a pozabíjal všetkých chlapcov, ktorí boli v Betleheme a vo všetkých jeho končinách, od dvojročných a niže, podľa času, ktorý sa bol vyzvedel od mudrcov.¹⁾

17. Vtedy naplnilo sa, čo bolo povedané skrze Jeremiáša proroka, ktorý riekol:

18. Hlas bolo počuť v Ráme²⁾, nárek a mnohé kvílenie; Ráchel³⁾ oplakávala svoje dievky, a nedala sa potešiť, lebo ich niet.

19. Keď však Herodes skonala⁴⁾, hľa, anjel Pánov zjavil sa vo snách⁵⁾ Jozefovi v Egypte

20. a riekol: Vstaň a vezmi dieťa i jeho matku, a id do zeme Izraelovej⁶⁾, lebo skonali tí, ktorí čhali na život dieťaťa.

21. Ktorý vstal, vzal dieťa i jeho matku, a prišiel do zeme Izraelovej.

22. Avšak keď počul, že Archelaus⁷⁾ krajuje v Judsku miesto Herodesa, svojho otca, bál sa ta ísť a, napo-

menutý vo snách, utiahol sa na strany galilejské.¹⁾

23. I prišiel bývať do mesta, ktoré sa volá Nazaret²⁾, aby sa naplnilo, čo bolo povedané skrze prorokov, že volať sa bude Nazaretským.³⁾

HLAVA 3.

Ján Krstiteľ. Pán Ježiš dáva sa krstiť. Duch sv. v podobe holuba.

1. V tých dňoch¹⁾ však prišiel Ján Krstiteľ⁵⁾ kázať⁶⁾ na púšť judskú⁷⁾

2. a hovoril: Činite pokánie⁸⁾, lebo priblížilo sa kráľovstvo⁹⁾ nebeské.

3. Tento je totiž, ktorý bol predpovedaný od Izaiáša proroka, hovoriaceho: Hlas volajúceho na púšti: Pripravte cestu Pánovi, spravte mu rovné chodníky.¹⁰⁾ (Iz. 40, 3.)

4. A tenže Ján mal oblek zo srsti ťavej a pás kožený okolo svojich bokov¹¹⁾; jeho stravou však boly kobyľky¹²⁾ a med lesný.¹³⁾

5. Vtedy vychádzal k nemu Jeru-

1) Galilejskom (okres) nazývali severnú časť Palestíny.

2) Nazaret (ratolest, alebo stráž), mesto v Galilejsku, vzdialené na 3 dni od Jeruzalema, na úrodnom a kvetnatom údolí u päty Tábora.

3) Výslovne je to nie povedané ani u jedného proroka, ale dľa smyslu áno, nakoľko proroci nazývajú Krista kvetom (Iz. 11, 1), a to znamená toto meno; nazývajú ho: Bohuposväteným, a nazir je = Bohuposvätený; opisujú ho jako opovrženého, a všetci Galilejčania, ale najmä Nazaretčania boli opovrhovaní od Židov.

4) V tých dňoch, keď P. Ježiša už nazývali Nazaretským, teda keď už mal asi 28—30 rokov.

5) Sv. Ján Krstiteľ bol posledným prorokom Starého Zákona, poslaný, aby Židov pripravil na príchod Spasiteľa a aby im prstom ukázal Spasiteľa.

6) Kázať pokánie, dobré skutky a upozorňovať na Spasiteľa.

7) Západné pobrežie Mŕtveho mora.

8) Gr.: premeňte smýšľanie.

9) Kráľovstvo nebeské označuje v evanjeliach: 1. Stav blahoslavených v nebi. 2. Ústav Kristov na zemi = cirkev. 3. Zbožné smýšľanie človeka. Tu sa má rozumieť hlavne cirkev.

10) Tu je reč v prvom rade o Izraelstve, navracajúcom sa zo zajatia babylonského, a nakoľko je ono obrazom vykúpenia, teda i o Kristovi.

11) Takúto na páse remeňom sopátú huňu nosili chudobní beduini.

12) Kobyľky jedli ľudia len veľmi chudobní.

13) Gr.: poľný med, čo včely alebo i čmely mali po poli.

1) Koľko bolo asi tých detí, ktoré dal pobíť Herodes? Betlehem počítal asi 1000 duší. Na 1000 duší padne asi 40 pôrodov; polovica je chlapcov, polovica dievčat. Za dva roky umre z chlapcov asi tretina, ba i vyše tretiny, a tak by ostalo z prvého ročníka asi 14 chlapcov a z druhého asi 16—18, a tak Herodes nedal ich viac zamordovať, ako 30—32. A ponač Herodes popáchal väčšie ukrutnosti, preto túto svetský dejepis nezaznačil. Kedy sa to mohlo stať? Na žiaden pád nie 28. decembra, ale hodne neskoršie, azda až po Hromnicách.

2) Ráma = mestečko pri Betleheme k Jeruzalemu.

3) Ráchel bola manželka Jakubova a umrela okolo Betlehema.

4) To sa stalo asi v 11. mesiaci po narodení P. Ježiša.

5) Grécky: vo sne.

6) Izrael (= ktorý sa s Bohom pasoval) bolo prímenom Jakubovým, ktorý sa považuje za pracota Židov; tu sa má rozumieť Palestína.

7) Archelaus, syn Herodesov. Po smrti Herodesa Veľkého cisár Augustus, dľa jeho zaveťu, podelil jeho štyrom synom Palestínu na štyri čiastky; najväčšiu dostal najstarší syn Archelaus s názvom „etnarch“ = knieža ľudu; ostatní dostali názov: tetrarch = štvrtknieža, t. j. menšie knieža.

zalem¹⁾ a všetko Judsko i celé okolie jordánske²⁾,

6. a boli od neho krstení³⁾ v Jordáne, a vyznávali svoje hriechy.

7. A keď videl, že mnohí z farizejov⁴⁾ a saducejov⁵⁾ prichádzajú na jeho krst⁶⁾, riekol im: Pokolenie hadie⁷⁾, kto vám ukázal utiecť pred budúcim hnevom⁸⁾?

8. Donášajte teda hodné ovocie pokánia,

9. a netrúfajte si novoriť sami u seba: Abrahám je naším otcom; lebo povedám vám, že Boh môže z týchto kameňov vzbudiť synov Abrahámovi.⁹⁾

10. No sekera je už priložená na koreň stromu. Každý strom teda,

1) Jeruzalem, hlavné mesto krajiny židovskej, sídelné mesto cirkevnej svetskej vlády židovskej.

2) Jordán najväčšia rieka v Palestíne vteká do Mŕtveho mora.

3) Vlastne dali sa mu pokrstiť.

4) Farizeji (odlúčení) tvorili istý náboženský odštep u Židov, ktorý povstal po dobe Machabejcov. Verili nielen sv. Písmo, ale i ústne podania; verili, že mŕtvi z mŕtvych vstanú, že sú dobrí i zlí anjeli, že je večný život, v ktorom Boh dobré odpláca a zlé tresce, jako i to, že príjde Messiaš. Kládli veľkú váhu na vonkajšie prejavy náboženstva, a preto vykladali zákon dľa písmeny doslovne, a tak viac dali na vonkajšie predpisy, než na vnútornú mravnosť (boli chvastúni a pokrytci). Židovstva pridržali sa krčovite, nenávideli cudzotu v učení, v ustanovizniach a vôbec všade. A tak boli nepriateľmi nielen Herodesovi, Rimanom, ale i P. Ježišovi, jako novotárovi dľa ich mienky. Za času Spasiteľa bolo ich asi 6000 (Joz. Fl.) U ľudu stáli vo veľkej vážnosti.

5) Saduceji (prívrženci Sádokovi, alebo spravdiví) boli protivníci farizejov. Verili len to, čo je vo sv. Písme. Neverili v anjelov, diablov, nesmrteľnosť duše, vzkriesenie, v nebo a pekló. Držali s Herodesom a s Rimanmi. Ich prívržencami boli najmä boháči a kňazi.

6) Krst je toľko, ako = umývanie, kúpeľ. Mojiš stanovil isté zákonné nečistoty, ktoré sa odstránili umývaním. Tak Židia, keď nejakého pohana získali pre svoju vieru, tohoto prišelca (proselýta) najprv pohrúžili do vody, čili okúpali. I sv. Ján Krstiteľ vhrúžoval a tak umýval tých, ktorí k nemu prišli, na znamenie toho, že majú začať nový život. Avšak Jánov krst neudeloval posväcujúcej milosti.

7) Jedovatí synovia zlostných otcov.

8) Budúci hnev je: súd Boží.

9) Boh vás nepotrebuje, keď vy nechcete; on pohanov prijme za svoj vyvolený národ, t. j. za kresťanov.

ktorý nerodí dobré ovocie, bude vyťatý a na oheň hodený.¹⁾

11. Ja síce krstím vás vodou na pokánie, ale ten, ktorý po mne príde, silnejší je odo mňa, ktorému nie som hoden nosiť obuv²⁾; ten vás bude krstiť Duchom svätým a ohňom.³⁾

12. Ten má lopatu vo svojej ruke a prečistí si mlatovňu, a shromaždí si pšenicu do stodoly, ale plevy spáli v ohni neuhasiteľnom.⁴⁾

13. Vtedy prišiel Ježiš z Galilejska na Jordán k Jánovi, aby sa mu dal pokrstiť.⁵⁾

14. Ale Ján mu to bránil a riekol: Mne je treba tebe dať sa pokrstiť, a ty prichádzaš ku mne?

15. Odpovedal Ježiš a riekol mu: Nechaj len; lebo tak nám sluší splniť všetku spravdливость.⁶⁾ Vtedy ho pripustil.

16. A Ježiš, keď bol pokrstený, ihneď vystúpil z vody. A hľa, otvorily sa mu nebesá, i videl⁷⁾ Ducha Božieho sostupovať ako holubicu⁸⁾ a prichádzať na seba.

17. A hľa, hlas s nebies riekol: Toto je Syn môj milovaný, v ktorom mám zaľúbenie.⁹⁾

1) Boh je už hotový odňať vám svoje kráľovstvo a vás zahubiť.

2) Pánov obúvali a obuv im nosili najposlednejší otroci, sv. Ján teda hovorí: nie som hoden uňho byť ani len otrokom.

3) Ako oheň vypáli každú špinu, i tú, ktorú voda nemôže smyť, tak krst Kristov ničí hriechy a dáva posväcujúcu milosť.

4) Oblasť je obrazom z roľníctva; ako roľník lopatou hádže obilie proti vetru, tak že vietor vyfúkne z neho plevy preč a zostane čisté obilie, ktoré sklúdi, kdežto plevy sa v tom čase v Palestíne, kde je málo dreva, páľily; takto i Messiaš oddelí dobrých od zlých; týchto zahubí, tamtych vezme do svojho kráľovstva.

5) Chcel byť pripočítaný k hriešnikom, keďže vzal na seba naše hriechy a tie tresty, ktoré sme za ne zaslúžili.

6) T. j. to, čo keď človek zachová, je spravdivý, teda: nariadenie Božie.

7) P. Ježiš videl.

8) Ktorá je obrazom lásky, krotkosti a čistoty.

9) Tu Otec a Duch sv. uhodnoverňujú P. Ježiša, jako nebeského posla. Čo sa stalo tu s P. Ježišom viditeľne, to sa stáva neviditeľne pri krste s každým človekom, pravda, nie v toľkej plnosti, ale každý býva účastný posväcujúcej milosti a lásky Otcovej.

HLAVA 4.

Pán Ježiš na púšti, jeho pôst a pokušenia. Ján Krstiteľ vo väzení. Kázne v Galilejsku, povolanie štyroch apoštolov, zázraky.

1. Vtedy Ježiš vedený bol Duchom¹⁾ na púšť, aby bol pokúšaný od diabla.

2. A keď sa postil štyridsať dní a štyridsať nocí, potom vyhladol.

3. Tu pristúpil pokušiteľ a riekol mu: Keď si Syn Boží, povedz²⁾, aby sa tieto kamene staly chlebmi.

4. Ktorý odpovedal a riekol: Písané je: Nielen na samom chlebe žije človek, lež na každom slove, ktoré pochádza z úst Božích.³⁾

5. Vtedy pojal ho diabol do svätého mesta⁴⁾ a postavil ho na vrchol⁵⁾ chrámu

6. a riekol mu: Keď si Syn Boží, hod sa dolu; veď písané je: anjelom svojim prikázal o tebe a na rukách ťa ponesú⁶⁾, aby si snáď neurazil svojej nohy o kameň.

7. Hovoril mu Ježiš: Písané je zase: Nebudeš pokúšať Pána Boha svojho.

8. Opäť pojal ho diabol na veľmi vysokú horu a ukázal mu všetky kráľovstvá sveta a ich slávu,

9. a povedal mu: Toto všetko ťi dám⁷⁾, jestliže padneš a budeš sa mi klaňať.

10. Vtedy riekol mu Ježiš: Id, satane! Lebo písané je: Pánu Bohu svojmu budeš sa klaňať a jemu jedine poctu božskú vzdávať.

11. Vtedy opustil ho diabol, a hľa, anjeli pristúpili a posluhovali mu.

12. No keď počul Ježiš, že Ján bol vydaný¹⁾, odobral sa do Galilejska.²⁾

13. I zanechal mesto³⁾ Nazaret, prišiel a prebýval v Kafarnaume prírodnom na končinách Zabulonových a Neftalimových,

14. aby sa naplnilo, čo bolo povedané skrze Izaiáša proroka⁴⁾:

15. Zem Zabulonova a zem Neftalimova, cesta pomorská⁵⁾ za Jordánom, Galilejsko⁶⁾ pohanské,

16. ľud, ktorý sedel vo tme⁷⁾, videl veľké svetlo, a sediacim v kraji smrtného⁸⁾ tieňa, svetlo vyšlo im.

17. Odvtedy počal Ježiš kázať a hovoriť: Čiňte pokánie, lebo priblížilo sa kráľovstvo nebeské.

18. A keď prechádzal Ježiš mimo mora Galilejského, videl dvoch bratov, Šimona⁹⁾, ktorý sa volá Peter, a Ondreja, jeho brata, púšťať sieť do mora; boli totiž rybármi.

19. I riekol im: Poďte za mnou a učiním vás rybármi ľudí.¹⁰⁾

20. A oni hneď zanechali siete a nasledovali ho.

21. A keď pokročil odtiaľ, videl iných dvoch bratov, Jakuba Zebedevho a jeho brata Jána, na lodi s ich otcom Zebedeom opravovať si siete; i zavolal ich.

22. Tí tiež hneď zanechali siete i otca a nasledovali ho.

23. I obchádzal Ježiš celé Galilejsko a učil v ich synagogách¹¹⁾, a

1) Vydaný do väzenia, teda uväznený.

2) Utielkol zpod Herodesa, aby i jeho nechytit predčasne.

3) V gréčtine chybí: mesto.

4) Gr.: hovoriaceho.

5) Gr.: dľa hebrejského: na morskej ceste; tade viedla kupecká cesta k moru.

6) Lebo tam bývalo mnoho pohanov.

7) Vo tme nevedomosti, zvlášte ohľadom náboženstva.

8) Gr.: v kraji a tieni smrti. Spasiteľ ich osvietil.

9) Šimon, Bar-Jona = syn Jonášov bol z Bet-saidy a P. Ježiš mu dal meno Peter, židovskyy: kefas = skala.

10) Aby ste priťahovali ľudí do cirkvi.

11) Židia mali len jeden chrám v Jeruzaleme, a preto po iných mestách mali miestnosti, kde sa modlievali a čítavali sv. Písmo, a toto byly synagogy = shromaždenia.

1) Duchom svätým.

2) T. j. káž. Diabol v Spasiteľovi chce vzbudiť chuť za zemským pôžitkom.

3) V živote ľudskom neúčinkujú výlučne len prirodzené zákony, lež i nadprirodzené, teda slovo Božie, a toto slovo často mimoprirodzeným, ba i nadprirodzeným spôsobom udržuje život ľudský, jako u Židov na púšti, na ceste z Egypta.

4) Do Jeruzalema.

5) Vlastne: cimburie.

6) Gr.: na ruky ťa vezmú, chytia. Pokúša P. Ježiša k pýche a ctibažnosti, že ho ľudia budú oslavovať, keď to uvidia.

7) Kolká lož; diabol nemá ničoho v moci, nemôže nám ničoho dať, ale predsa klame a sľubuje.

ohlašoval evanjelium o kráľovstve a uzdravoval veľiký neduh a veľikú nemoc v ľude.

24. Tu rozniesla sa povest' o ňom po celom Sýrsku, i prinášali mu všetkých zle sa majúcich, rozličnými neduhmi a mukami napadnutých, a ktorí mali diabolstvá¹⁾, a námesiačnikov²⁾ a porazených³⁾, a uzdravil ich.

25. A išly za ním veľké zástupy z Galilejska a z desiatich miest⁴⁾, i z Jeruzalema a z Judska, i zo Zjordánska.

HLAVA 5.

Reč na hore. Osem blahoslavenstiev. Apoštolovia sú svetlom a soľou sveta. Zákon trvá naveky. Život musí sa srovnávať s učením. Nová spravodlivosť. Cudzoložstvo v srdci. O pohoršení. Manželstvo je nerozlučné. O prísaha. O trpelivosti. O milovaní nepriateľa. O dokonalosti.

1. Keď Ježiš⁵⁾ videl zástupy, vystúpil na horu, a keď si sadol, pristúpili k nemu jeho učeníci.⁶⁾

2. I otvoril ústa, učil ich a riekol⁷⁾:

3. Blahoslavení⁸⁾ chudobní duchom⁹⁾, lebo ich je kráľovstvo nebeské.¹⁰⁾

1) V tom čase boli mnohí ľudia skutočne diablom posadlí.

2) Títo mali padúcu nemoc (zrádnik).

3) Pošinutých, ktorí alebo pre láмку, alebo pre pošinutie (šlak) nemohli sa pohnúť, mali málo moci, a preto sa nazývajú i malomocnými.

4) Desiat miest bolo kucepocku a politickou jednotou východne od Galilejského mora. Bývali v ňom zväčša pohani.

5) V gr. chýbí: Ježiš. Dľa sv. Lukáša sostúpil s hory. T. j. na hrebeni sa modlil a potom sostúpil dolu, ale keď videl zástupy, zase vystúpil hore na grúň.

6) Aby zadržali nával a aby oni lepšie pozorovali, keďže majú byť učiteľmi.

7) Tu sa začína takzvaná hōrska reč, ktorá čodo vznešenosti nemá páru vo svetovej spisbe.

8) Hōrska reč začína sa s ôsmimi blahoslavenstvami.

9) Chudobní duchom sú tí, ktorí netúžia po majetkoch a po svetskej sláve, a keď ich majú, pri nich si nevedú, v nich si nezakladajú a ich sa krčovite nepridržiajú. A poneváč tých, ktorí si pri majetku nevedú, držíme za ponížených, preto sv. Aug. hovorí, že chudobní duchom sú ponížení. Mōžu sa rozumieť i nevzdelaní, preto, že P. Ježiš z týchto mal najviac prívržencov.

10) Len ten je schopný vstúpiť do cirkvi a do neba, kto je ľahostajný proti veciam zemským.

4. Blahoslavení tichí¹⁾, lebo oni budú vládnuť zemou.²⁾

5. Blahoslavení, ktorí trúchlia³⁾, lebo oni budú potešení.

6. Blahoslavení, ktorí lačnejú a žižnia po spravodlivosti⁴⁾, lebo oni budú nasýtení.

7. Blahoslavení milosrdní⁵⁾, lebo oni dôjdu milosrdenstva.

8. Blahoslavení čistého srdca⁶⁾, lebo oni uvidia Boha.

9. Blahoslavení pokojamilovní⁷⁾, lebo oni volať sa budú⁸⁾ dietkami Božími.

10. Blahoslavení, ktorí trpia prenasledovanie pre spravodlivosť⁹⁾, lebo ich je kráľovstvo nebeské.

11. Blahoslavení ste, keď vám budú zlorečť¹⁰⁾ a keď vás budú prenasledovať a lžive budú na vás hovoriť všetko zlé pre mňa.

12. Radujte sa a plesajte, lebo vaša mzda je hojná v nebesách. Veď takto prenasledovali prorokov, ktorí boli pred vami.

13. Vy¹¹⁾ ste soľ zeme.¹²⁾ Jestliže soľ vyvetreje¹³⁾, čím sa osolí? Na nič už nie je súca, leda aby sa von vyhodila a pošliapala od ľudí.

14. Vy ste svetlo sveta.¹⁴⁾ Nemôže sa schovať mesto postavené na hore;

1) Krotkí, jemní, nežní, ktorí radšej popustia svoje právo, než by sa mali vadiť a súdiť.

2) Takýmto už i tu na zemi dobre sa povedie, ale tým lepšie v zasľubenej zemi = v nebi.

3) Ktorí nahliadnu ničomnosť radosti svetských.

4) Ktorí tak túžia poznať prikazy Božie, ako lačný jest.

5) Tí, ktorí majú útrpnosť s bližným a mu i pomôžu, keď môžu a on toho potrebuje.

6) Čistého srdca sú tí, ktorí netúžia po zemských a najmä telesných rozkošiach a srdce majú čisté od hriechu.

7) Ktorí v sebe i u druhých zavádzajú pokoj; u ktorých telo je poddané duši a duša Bohu.

8) Volať sa budú, t. j. skutočne budú dietkami Božími.

9) Najmä pre učenie Kristovo.

10) Gr.: keď vás budú tupiť a prenasledovať...

11) Toto sa vzťahuje predne na apoštolov.

12) Pokolenia ľudského; ako soľ udržuje od hniloby to, čo sa ňou posolí, tak majú apoštolí udržovať pokolenie ľudské od duševnej hniloby, od mravnej náказы.

13) V Palestíne Židia mávali soľ smolavú (bitumennú), ktorá ľahko ztratila slanosť (vyparduchovala). S našou soľou to nejde tak znateľne.

14) Svetlo sveta = učiteľia národov.

15. ani nezažnú sviecu a nepoložia ju pod mericu, ale na sviatnik, aby ¹⁾ svietila všetkým, čo sú v dome.

16. Tak nech svieti vaše svetlo ²⁾ pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesách.

17. Nemyslite si, že som prišiel zrušiť zákon alebo prorokov; neprišiel som zrušiť, lež naplniť.³⁾

18. Lebo veru povedám vám: kým sa pominie nebo i zem, jedna písmenka alebo jedna čiarka nepominie sa zo zákona, kým sa všetko nestane.

19. Kto teda naruší jedno z týchto najmenších⁴⁾ prikázaní a bude tak učiť ľudí, bude sa volať najmenším v kráľovstve nebeskom; kdežto kto bude konať a učiť, bude sa volať veľkým v kráľovstve nebeskom.

20. Lebo povedám vám: ak len nebude vaša spravodlivosť hojnejšia, nežli zákonníkov a farizejov⁵⁾, nevojdete do kráľovstva nebeského.

21. Počuli ste, že starým⁶⁾ bolo povedané: Nezabiješ; a kto zabije, vinen bude súdu.⁷⁾ (2. Mojž. 20.)

22. No ja povedám vám, že každý, kto sa hnevá na svojho brata, vinen bude súdu.⁸⁾ A kto povie svojmu bratovi: ráka⁹⁾, vinen bude rady.¹⁰⁾

A kto povie: blázon¹⁾, vinen bude pekelného²⁾ ohňa.

23. Keď teda prinášaš svoj dar na oltár, a tam sa rozpomenieš, že tvoj brat má niečo proti tebe:

24. nechaj tam svoj dar pred oltárom, a id' najprv smieriť sa so svojim bratom, a potom prídeš a prednesieš svoj dar.

25. Vyrovnaj³⁾ sa chytrý so svojím protivníkom, dokiaľ si s ním na ceste, aby ťa tvoj protivník azda neudal sudcovi a sudca nevydal ťa sluhovi a nebol si posadený do žalára.⁴⁾

26. Veru povedám ti: Nevyjdeš odtiaľ, kým nenavrátiš posledný štvrťák.⁵⁾

27. Počuli ste, že starým bolo povedané: Nezcudzoložíš! (2. Mojž. 20.)

28. Ale ja povedám vám, že každý, kto pohliadne na ženu, aby si ju zažiadal, už cudzoložil s ňou vo svojom srdci.

29. Teda jestli ťa tvoje pravé oko pohoršuje, vylúp ho a odhoď od seba, lebo lepšie ti je, aby zahynul jeden tvoj úd, než aby celé tvoje telo bolo uvrhnuté do pekla.

30. A jestli ťa pohoršuje tvoja pravá ruka, odtni ju a odhoď od seba, lebo lepšie ti je, aby zahynul

1) Gr.: a svieti...

2) Tu Spasiteľ prikazuje, aby sa apoštolovia zo strachu alebo z ľudských ohľadov neostýchali vyjsť s pravdou von, lebo ináč nielen že by iným neosožili, lež ešte by i oni ztratili vieru.

3) Ako Židia nebojte sa ohlašovať Nový Zákon, lebo on nielen že nezrušuje Starý, ale ho zdokonaľuje.

4) Dľa stupňovania najmenej je zle pomyslieť, viac je chcieť, ešte viac povedať a najviacie spraviť. Preto farizeji zlé myšlienky a žiadosti nepovažovali za hriech; avšak pretože v zlých myšlienkach a žiadostiach majú korene zlé skutky, preto len tam je možná mravnosť, kde sa zlo vytrhne s koreňom, kde niet zlých myšlienok a žiadostí.

5) Ktorí na vnútornú mravnosť nič nedali.

6) Tým, ktorí žili za Starého Zákona.

7) U Židov bol v každom meste súd, pozostávajúci z kňazov a pohľadárov, ktorý súdil v menších záležitostiach. No od tohto súdu dalo sa odvolať na vysokú radu (synedrium), ktorá pozostávala zo 72 údov a zasedala v Jeruzaleme; jej predsedom bol veľkňaz a súdila nad životom a smrťou.

8) Nespravodlivý, prehnany hnev a najmä zášť je už sama v sebe ťažkým hriechom.

9) Ledakto = darebák.

10) Vyššieho súdu.

1) U Židov blázon znamenal toľko, jako „od diabla posadlý“.

2) V gréckej a latinskej osnove miesta pekla stojí: Gehenna, teda: gehenského ohňa. Gehenna bola dolina neďaleko Jeruzalema. Do nej vyvážali všetku špinu a nezdobu z mesta, ba i mŕtvoly odpravených zločincov, a tam ich pálili. Práve v tejto doline horel ustavične oheň, teda bol neuhasiteľný, a pretože vždy horel a páliť nezdobu, ostal obrazom pekelného ohňa, v ktorom tiež horia oškľivi zločinci, a to naveky.

3) Gr.: Buď dobroprajný, alebo blahosklonný tvojmu protivníkovi.

4) Toto je podobenstvo: ako múdre pokračuje ten vinník, ktorý sa ešte na ceste k sudcovi smieri so svojim protivníkom; tak múdre urobíš i ty, keď sa za živa vyrovnáš so svojim hnevnikom, lebo ináč ťa Boh skára.

5) Štvrťák v tom čase platil asi 1 halier. Spasiteľ tu spomína i také miesto na druhom svete, z ktorého nám kynie vysvobodenie, teda očistec, a kam sa človek dostane za malé hriechy. Za veľké hriechy je pekelný trest, z ktorého niet vysvobodenia.

jeden tvoj úd, než aby celé tvoje telo bolo uvrhnuté do pekla.¹⁾

31. Taktiež bolo povedané: Ktokoľvek prepustí svoju manželku, nech jej dá rozvodný list. (5. Mojž. 24.)

32. No ja povedám vám, že každý, kto prepustí svoju manželku — vyjmúc z príčiny cudzoložstva — dáva jej cudzoložiť, a kto si vezme prepustenú, cudzoloží.

33. Opäť ste počuli, že povedané bolo starým: Nebudeš krivo prisahať, ale splníš²⁾ Pánu svoje prisahy.

(2. Mojž. 20.)

34. No ja povedám vám, aby ste docela neprisahali, ani nebu, lebo je trónom Božím;

35. ani zemi, lebo je podnožkou jeho nohám; ani Jeruzalemu, lebo je mesto veľkého kráľa³⁾;

36. ani svojej hlave nebudeš prisahať, lebo nemôžeš spraviť jediný vlas bielym alebo čiernym.

37. Ale nech je vašou rečou: áno — áno, nie — nie⁴⁾, lebo čo je od toho viacej, to je zo zlého.⁵⁾

38. Počuli ste, že bolo povedané: Oko za oko a zub za zub.⁶⁾ (3. Mojž. 24.)

39. No ja povedám vám, aby ste sa neprotivili zlému; lež keď ťa kto uderí po tvom pravom líci, nastav mu i druhé,

40. a tomu, kto sa chce s tebou pravotiť a vziať ti oblek¹⁾, popuší i kepeň.

41. A ktokoľvek ťa bude nútiť na tisíc krokov²⁾, id' s ním ešte druhé dva.

42. Kto pýta od teba, daj mu, a neodvracaj sa od toho, kto si chce od teba vypožičať.

43. Počuli ste, že bolo povedané: Milovať budeš svojho bližného³⁾ a nenávidieť budeš svojho nepriateľa.⁴⁾ (3. Mojž. 19, 18.)

44. No ja povedám vám: Milujte svojich nepriateľov, dobre čiňte tým, ktorí vás nenávidia, a modlite sa za tých, ktorí vás prenasledujú a osočujú⁵⁾:

45. aby ste boli dietkami vášho Otca, ktorý je na nebesách; ktorý svojmu slnku dáva vychádzať ponad dobrých i zlých a dáva pršať na spravедlivých i nespravедlivých.

46. Lebo jestli milujete tých, ktorí vás milujú, jakú odmenu budete mať? Či to nerobia i mýtnici?⁶⁾

47. A jestli budete pozdravovať len svojich bratov, čo hojnejšieho činíte? Či to nerobia i pohani?

48. Vy teda buďte dokonalí, jako i váš Otec nebeský je dokonalý.

1) Keby si mal niečo také milé a potrebné, jako je pravá ruka a oko, ale to by ťa pokúšalo k hriechu, odlúči sa od toho silou-mocou, lebo lepšie ti je postrádať časné výhody, ba i utrpieť časnú škodu, než dostať sa do pekla.

2) Doslovne: oplatiť.

3) Ten veľký kráľ je Boh.

4) Správne preložené: nech je vám v reči áno áno, nie — nie. T. j. nech vaša reč zodpovedá skutočnosti, aby tomu bolo tak, ako vy povedáte, teda keď vy na niečo poviete áno, nech je tomu ozaj tak, nech je to skutočne áno.

5) Prisaha a ostatné uisťovania, že hovoríme pravdu, pochádzajú zo zlého, a to z nedostatku pravdomluvnosti (z luhárstva) a z nedostatku dôvery (upodozrievanie z luhárstva), čo je oboje zlé a hriešne. Keby ľudia vždy a všade hovorili pravdu a jeden druhému dôverovali, tak nebolo by prisahy. Prisaha bez potreby je všedným hriechom; krivá prisaha je smrteľným hriechom. Prisaha v čas potreby a na vyzvanie vrchností je dobrou vecou a ňou oslavuje sa Boh.

6) T. j. aká vina, taký trest.

1) Vlastne: košeľu.

2) Gr.: na jednu míľu = rímska míľa bola na 1000 krokov. Vo veršoch 39—41 Spasiteľ kaže tichou trpelivosťou premáhať ľudí zúrivých, lebo tak omnoho lepšie pochodíme, jako keby sme sa s nimi ruvali, bili, súdili, pri čom by sme viac škody utrpeli, než keby sme popustili. No toto je veľkou dokonalosťou, na jakú všetci kresťania nevedia sa vyšvihnúť, avšak to sa už požaduje od nich, aby sa nepomstili. Dať a požičať máme: 1. keď my to môžeme spraviť bez vlastnej ujmy a 2. keď bližný toho potrebuje.

3) To je prikázanie Božie.

4) Toto dodali farizeji.

5) Gr.: ktorí vás poľupujú a prenasledujú.

6) Gr.: Isteže to isté robia i mýtnici. U Rimanov mýta dávaly sa do prenájmu jazdcem (rytierom), a títo ich dávali zase do podprenájmu, alebo sami upotrebovali výberčích. Takito výberčí boli bezohľadní, ziskuchtiví vydierači, a preto mýtnici boli nenávidení, ba stavali ich do jedného radu s lúpežníkmi. U Židov títo ľudia boli ešte nenávidenejší, lebo vyberali clo a mýto od vyvoleného národa Božieho, a to pre cudziu, pohanskú veľmoc.

HLAVA 6.

Pokračovanie v reči hôrskiej. O almužne, modlitbe, pôste. Poklad v nebi. Prosté oko. Služby Božie. Zbytočné starosti o časné veci. Dôvera v Bohu.

1. Dajte si pozor, aby ste nekonali svojej spravodlivosti ¹⁾ pred ľuďmi, že by vás videli ²⁾; ináč nebudete mať odmeny u vášho Otca, ktorý je na nebesách.

2. Keď teda rozdávaš almužnu, nevytrubuj pred sebou, jako pokrytci robia v synagogách a po uliciach, aby boli ctení ³⁾ od ľudí. Veru, povedám vám: dostali svoju odplatu.

3. Ale keď ty rozdávaš almužnu, nech nevie tvoja ľavá ruka, čo čini tvoja pravá ⁴⁾,

4. aby tvoja almužna bola v skrytosti, a tvoj Otec, ktorý vidí v skrytosti, odplatí ti.

5. A keď sa modlíte, nebuďte jako pokrytci, ktorí sa radi modliavajú v synagogách a stojačky na rohoch uličných, aby ich ľudia videli. Veru, povedám vám: dostali svoju odmenu.

6. Ale ty, keď sa budeš modliť, vojdí do svojej izby, zatvor dvere, a modli sa k svojmu Otcovi v skrytosti; a tvoj Otec, ktorý vidí v skrytosti, odplatí ti.

7. A keď sa modlíte, nemlujte mnoho ⁵⁾, jako pohani; domnievajú sa totiž, že pre mnohé mluvenie budú vyslyšaní.

8. Teda nepripodobňujte sa im. Veď váš Otec vie, čo vám treba, prv než ho prosíte. ⁶⁾

1) Dobré skutky.

2) Z prirodzených pohnútok.

3) Gr.: oslavovaní.

4) T. j. rob dobré skutky z nadprirodzených pohnútok v spojení s Bohom, a vtedy ony budú mať nadprirodzenú cenu. Tak ich konaj, ako keby si ty sám nevedel o nich.

5) Gr.: netláčajte. Vyslyšanie modlitby nezávisí od jej dĺžky, lež od jej vrúcnosti a dobrého úmyslu.

6) My sa máme modliť, nie aby sme Boha upovedomili o našej potrebe, lež aby sme uznali svoju odvislosť od neho a aby sme sa pripravili prijať jeho dobrodenia. Váha sa má klásť nie na to, aby sme sa dlho, lež na to, aby sme sa dobre modlili; keď sa dobre modlíme, môžeme sa i dlho modliť, ako i sám Spasiteľ modlieval sa celé noci.

9. Vy sa teda takto budete modlievať: Otče náš, ktorý si na nebesách, posväť sa meno tvoje.

10. Príď kráľovstvo tvoje. Buď vôľa tvoja, jako na nebi, tak i na zemi.

11. Chlieb náš vzdajší ¹⁾ daj nám dnes.

12. A odpusť nám naše viny, jako i my odpúšťame našim vinnikom.

13. A neuvoď nás v pokušenie. Ale zbav nás od zlého. ²⁾ Amen. ³⁾

14. Keď totiž odpustíte ľuďom ich hriechy, i váš Otec nebeský odpustí vám vaše previnenia;

15. naproti tomu jestli neodpustíte ľuďom, ani váš Otec neodpustí vám vaše hriechy.

16. A keď sa postíte, nebuďte smutní ⁴⁾, jako pokrytci. Zohavujú totiž svoje tváre, aby sa videli ľuďom vypostenými. Veru, povedám vám, že dostali svoju mzdu.

17. Ale ty, keď sa postíš, pomasť ⁵⁾ si hlavu a umy si tvár,

18. aby si sa nevidel ľuďom vyposteným, lež tvojmu Otcovi, ktorý je v skrytosti; a tvoj Otec, ktorý vidí v skrytosti, odplatí ti.

19. Neshromažďujte si pokladov na zemi, kde hrdza a moľ kazí, a kde sa kmíni podkopávajú a kradnú. ⁶⁾

20. Ale shromažďujte si poklady v nebi, kde ani hrdza ani moľ nekazí, a kde sa kmíni nepodkopávajú a nekradnú. ⁷⁾

1) Dľa latinskej osnovy: nadpodstatný. Sv. Jarolim takto prekladá grécke slovo: epiusion na tomto mieste, inde u sv. Lukáša prekladá ho slovom: každodenný = vzdajší. Ako sa má to grécke slovo prekladať, ani sami učenci nevedia; pravdepodobne má sa prekladať: zajtrajší, dľa toho: epíusa hémera = zajtrajší deň. Skut. Ap. 7, 26.

2) Zlým je len hriech, z ktorého pochádza všetko zlo.

3) Amen je slovo židovské, znamená toľko, jako: veru, veruže, áno, tak je.

4) Gr.: mrzutej tvári.

5) Pod horúcim podnebí Arabi si myslia, že olej chráni proti lúcom slnečným, a preto sa často mastievajú.

6) Všetky statky zemské: sláva, majetky, rozkoše skoro pomínú, preto nezasluhujú, aby sme sa o ne trhali.

7) Inakšie sú statky nebeské; tieto večne trvajú, zasluhujú teda, aby sme sa o ne namáhali.

21. Lebo kde je tvoj poklad, tam je ¹⁾ i tvoje srdce.

22. Svetelnou tvojmu telu je tvoje oko.²⁾ Ak bude tvoje oko prosté, celé tvoje telo bude svetlé.

23. Lež ak tvoje oko bude nanič, celé tvoje telo bude temné. Jestli teda svetlo, ktoré je v tebe, je temnosťou, jaká bude temnosť sama?

24. Nikto nemôže slúžiť dvom pánom³⁾, lebo buďto jedného bude nenávidieť a druhého milovať, buďto na jedného bude držať a druhým bude pohrdať. Nemôžete slúžiť Bohu i mammonu.⁴⁾

25. Preto povedám vám: nebuďte ustarostení o svoj život, čo budete jesť, ani o svoje telo, čím sa budete odievať. Či život nie je viac, než jedlo, a telo viac⁵⁾, než rúcho?

26. Pohliadnite na vtáctvo nebeské, že neseje, ani nežne, ani neshromažďuje do stodôl: a Otec váš nebeský kŕmi ho. Či vy nie ste omnoho viac, než ono?

27. A kto z vás premýšľaním môže pridať jeden lakeť k svojej postave?⁶⁾

28. A o rúcho čo ste ustarostení? Pozrite si lalie poľné, jako rastú; nepracujú, ani nepradú;

29. a povedám vám, že ani Šalamún vo všetkej svojej sláve nebol tak zaodetý, jako jedna z nich.

30. Ponevác teda trávu poľnú, ktorá dnes je a zajtra sa hodí do pece⁷⁾, tak šatí Boh, čím viac vás, maloverní.

31. Nebuďte teda ustarostení, hovoriac: Čo budeme jesť, alebo čo budeme piť, alebo čím sa zaodejeme?

32. Lebo toto všetko pohani vyhľadávajú. Vie totižto váš Otec¹⁾, že všetko toto potrebujete.

33. Hľadajte teda najprv kráľovstvo Božie a jeho spravodlivosť, a toto všetko sa vám pridá.

34. Nebuďte teda ustarostení o zajtrajšok; lebo zajtrajší deň bude pečovať sám o seba. Dosť má deň na vlastnej neresti.²⁾

HLAVA 7.

Reč hôrska. Opovážlivé posudzovanie. Posvätným veciam podľzná úcta. Ako treba prosiť? Úzka cesta. Lži proroci. Po čom poznať ľudí? Boh je sudca. Pevný základ.

1. Nesúďte, aby ste neboli súdení.³⁾

2. Lebo jakým súdom budete súdiť, (takým) budete súdení, a jakou mierou budete merať, (takou) nameria sa vám.⁴⁾

3. A čo vidíš smetku v oku svojmu bratovi, kdežto brvna vo svojom oku nevidíš?⁵⁾

4. Alebo jakým spôsobom hovoríš svojmu bratovi: Počkej, nech ti vytiahnem smetku z oka; a hľa, v tvojom oku je brvno.

5. Pokrytče, vyťahni najprv brvno zo svojho oka, a potom hľad vyťahnuť smetku z oka svojmu bratovi.⁶⁾

6. Nedávajte veci sväté psom a

1) Gr.: bude.

2) Gr.: svetelnou tela tišje oko. Oko svieti telu. Ako zdravé oko svieti telu a chráni ho od úrazu, kdežto chybné oko klame a vedie k pádu: takto úprimné, Bohu oddané srdce (sv. Aug.: dobrý úmysel) vedie človeka v pravom smere k Bohu; naopak, neúprimné srdce, ktoré by chcelo mať i nebo i zem, i ctnosť i hriech, zatemňuje, klame dušu a nakazí všetky skutky človeka.

3) Ktorí sú protivného smýšľania.

4) Mammona je slovo (aramajské a znamená: bohatstvo.

5) Spasiteľ vystríha, aby sme pre prílišnú starosť o telo nezanedbali dušu.

6) Práca ľudská bez pomoci Božej je márna. Načo teda viac sa starať, než treba?

7) V Palestíne je málo dreva; Židia teda často varievali pri suchej tráve.

1) V gr.: Otec váš nebeský.

2) Budúcnosť je v rukách Božích, tá nezávisí od nás; načo by sme si strpčovali život zbytočnými starosťami o budúcnosť, keď už i prítomnosť má toľko biedy.

3) Tu je reč vlastne o súkromnom súde, čili o posudzovaní bližného.

4) Akí vy budete proti bližnému, taký bude i on naproti vám. Ale keď vy nemáte milosrdenstva proti bližnému, i Boh bude vás nemilosrdne súdiť.

5) Na bližnom zbadáš malú chybu, na sebe nezbadáš ani veľkej.

6) Najprv naprav sám seba, a len potom budeš môcť druhých napravnovať.

svoje perly nehádzte pred svine¹⁾, aby ich snáď nepošliapaly svojimi nohami a, obrátia sa, neroztrhaly vás.

7. Pýtajte, a dá sa vám; hľadajte, a nájdete; klopte, a otvorí sa vám.

8. Lebo každý, kto pýta, dostane; a kto hľadá, nájde; a klopaúcemu sa otvorí.

9. Lebo ktože je z vás taký človek, ktorý, keď jeho syn pýta chleba, podal by mu kameň?

10. Alebo keď pýta rybu, či mu podá hada?

11. Keď teda vy, hoci ste zlí, viete dobré dary dávať svojim deťom, čím viacej váš Otec, ktorý je na nebesách, dá dobré veci tým, ktorí ho prosia.

12. Všetko teda, čokoľvek chcete, aby ľudia činili vám, i vy čiňte im. Lebo toto je zákon i proroci.²⁾

13. Vchádzajte tesnou brámkou, lebo široká je brána a priestranná cesta, ktorá vedie do zahynutia, a mnoho je tých, ktorí vchádzajú ňou.

14. Aká tesná je bránka a úzka cesta, ktorá vedie do života, a málo je tých, ktorí ju nachádzajú.³⁾

15. Varujte sa nepravých⁴⁾ prorokov, ktorí prichádzajú k vám v rúchu ovčom⁵⁾, ale zvnútra sú dravými vlkami.

16. Po ich ovocí poznáte ich.⁶⁾ Veď či sbierajú s trnia hrozná, alebo s bodľáče figy?

17. Tak každý dobrý strom nesie

dobré ovocie, kdežto zlý strom nesie zlé ovocie.

18. Dobrý strom nemôže niesť zlého ovocia, ani zlý strom niesť dobrého ovocia.

19. Každý strom, ktorý nenesie dobrého ovocia, bude vyťatý a na oheň hodený.

20. Teda po ich ovocí poznáte ich.

21. Nie každý, kto mi hovorí: Pane, Pane¹⁾, vojde do kráľovstva nebeského, lež kto činí vôľu môjho Otca, ktorý je na nebesách, ten vojde do kráľovstva nebeského.²⁾

22. Mnohí budú mi hovoriť v ten deň³⁾: Pane, Pane, či sme v tvojom⁴⁾ mene neprorokovali, a v tvojom mene diablov nevyháňali, a v tvojom mene mnoho zázrakov nečinili?

23. A vtedy im vyznám: Nikdy som vás neznal; odstúpte odo mňa, páchatelia nepravosti.⁵⁾

24. Každý teda, kto počúva tieto moje slová a činí ich, pripodobní sa múdremu mužovi, ktorý si vystavil dom na skale.⁶⁾

25. I spustil sa dážď a prišly potoky, a dudy vetry, a oborily sa na ten dom, a nespadol, preto, že založený bol na skale.

26. A každý, kto počuje tieto moje slová a nečiní ich, podobný bude pochabému mužovi, ktorý si vystavil dom na piesku.

27. I spustil sa dážď a prišly potoky, a dudy vetry, a oborily sa na ten dom, a spadol, a sborenisko jeho bolo veľiké.

28. I stalo sa: keď Ježiš dokonil tieto reči, divily sa zástupy nad jeho učením,

1) V predošlých veršoch učil, že ten, kto chce druhých súdiť a napravovať, musí najprv seba posúdiť a napraviť. V tomto verši učí, že i tak by darmo učil pesských (cynických) a do hmotárstva a rozkoši pohrúžených sviňských ľudí; takíto robia zo všetkého len posmech, na učiteľov štekajú a i najdrahocenejšie perly učenia Kristovho sťahujú do blata svojej nečistoty a nízkeho smýšľania.

2) Vlastne: to je zákon i proroci, t. j. to prikazuje už i zákon prirodzený, a ešte viac Boží, vyslovený v Starom Zákone a u prorokov.

3) Tesná bránka a úzka cesta je: kresťanský život; široká cesta je: svetáctvo.

4) Gr.: lži-prorokov; takými to lži-prorokmi sú tí učítelia, ktorí padelajú (falšujú) zákon Boží.

5) Naoko učia pekne, ale lichotia náruživosťiam ľudským, a tak vedú do záhuby.

6) T. j. po ich skutkoch.

1) Kto mi hovorí: Pane, t. j. kto sa ku mne priznáva.

2) Tieto slová: „ten vojde do kráľovstva nebeského“ v gréčtine chýbajú.

3) T. j. na súdny deň.

4) Tebou splnomocnení, alebo i v tvojom záujme; prorokovať tu znamená toľko, jako učiť.

5) Stáva sa, že i nehodní obsiahnu úrad v cirkvi, ale im to nebude nič platné; Kristus Pán ich neuzná za svojich.

6) Táto skala je živá, nepochybná viera; dom je spôsob života; živelné pohromy sú pokušenia.

29. lebo vyučoval ich ako majúci moc¹⁾, a nie jako ich zákonníci a farizeji.

HLAVA 8.

Uzdravenie prašivého, potom sluhu stotníkovho a svokry Petrovej. O nasledovaní Krista Pána. Utíšenie búrky a vyhánanie diablov.

1. A keď sostúpil s hory, šly za ním mnohé zástupy.

2. A hľa, prašivý²⁾ prišiel, klaňal sa mu a riekol: Pane, jestli chceš, môžeš ma očistiť.

3. Tu Ježiš natiahol ruku, dotkol sa ho a riekol: Chcem: buď čistý. A ihneď očistila sa mu prašina.

4. A riekol mu Ježiš: Hľad, aby si nikomu nepovedal³⁾; ale id, ukáž sa kňazovi, a obetuj dar⁴⁾, ktorý prikázal Mojžiš, im na svedectvo.⁵⁾

5. A keď vošiel do Kafarnauma, pristúpil k nemu stotník⁶⁾, prosil ho,

6. a riekol: Pane, môj čeladník leží doma porazený a hrozne sa trápi.

7. Riekol mu Ježiš: Ja prídem a uzdravím ho.

1) T. j. ako zákonodarca, a nie jako zákonníci, ktorí len habkali.

2) Prašina, ktorá chybné menuje sa i malomocenstvom, je hrozná nemoc, rozšírená po Východe. Zapričiňujú ju isté bakterie, podobné tým, čo zapričiňujú suchotiny. Nemoc býva dvojaká: 1. kožná prašina (suchotinárska chrasta) a 2. čuvová prašina (anestetická chrasta). Prvá sa zjavuje na povrchu kože v podobe vandrovných uzlov, ktoré na tvári podobajú sa hroznému strapcu, neskoršie napadá soplivú blanku, pri úkazoch podobných suchotinám a zosopleniu. Neskoršie rany sa začnú sbierať, čo zapričiňuje, že svaly odpadajú od kostí a ostáva holá koš. Druhý druh prašiny (anestetická chrasta) je zriedkavejši, napadá najmä koncové údy a je veľmi bolestný. Táto nemoc nie je síce veľmi chytľavá, ale je dedičná. Zákon medzi tieto nemoce vriaďuje i pokazenosť (sifylis), preto má nariadenia, keby sa niekto uzdravil. Takito nemocní bývali odlúčení od ľudskej spoločnosti, a preto zdržovali sa len za osadami a mestami. Táto nemoc považuje sa za obraz hriechu.

3) Nehľadám slávy svetskej, ale i preto, že ináč ľudia by mu boli nanosili toľko nemocných, že by sotva bol mohol učiť.

4) Dvoch vrabcov.

5) Aby sa presvedčili o mojej božskej moci, jako i o tom, že neruším zákon.

6) Vojský dostojník, ktorý mal pod sebou sto chlapov. Ako sv. Luk. hovorí, bol to človek pobožný a najprv poslal Židov k Ježišovi a len potom prišiel sám.

8. I odpovedal stotník a riekol: Pane, nie som hoden, aby si vošiel pod moju strechu, ale riekni len slovom, a uzdravený bude môj paholok.

9. Veď i ja som človek pod mocou postavený, mám pod sebou vojakov; i poviem tomuto: Id, a ide; a inému: Poď, a prijde; a svojmu sluhovi: Sprav to, a spraví.¹⁾

10. Keď to počul Ježiš, podivil sa²⁾, a riekol tým, ktorí šli za ním: Veru, povedám vám, nenašiel som toľkej viery u Izraelcov.

11. Ale povedám vám, že mnohí prídu od východu a od západu, a budú stolovať s Abrahámom a Izákom a Jakobom v kráľovstve nebeskom³⁾;

12. kdežto synovia kráľovstva⁴⁾ budú vyhodení do zovnútornej tmy; tam bude plač a škrípanie zubov.⁵⁾

13. I riekol Ježiš stotníkovi: Id, a jako si veril, nech sa ti stane. A uzdravený bol paholok v tú hodinu.

14. A keď prišiel Ježiš do domu Petrovho, videl jeho svokrušu ležať v horúčke.

15. I dotkol sa jej ruky, a prestala jej horúčka, i vstala a posluhovala im.

16. A keď sa zvečierilo, doniesli mu mnohých, majúcich diabolstvá, a vyháňal duchov slovom a uzdravil všetkých zle sa majúcich,

17. aby sa naplnilo, čo bolo povedané skrze Izaiáša proroka, hovo-

1) Ako ja musím poslúchať vyšších a mňa zase moji podriadeni, tak teba musia poslúchať nemoce a prírodné sily. Stotník týmto vyznal, že P. Ježiš má božskú moc.

2) Spasiteľ uznal, že je to mimoriadna, neobyčajná viera, lebo len tomu sa my divíme, čo je mimoriadne; ináč Spasiteľ sa tomu nedivil, to ho neprekvapilo, lebo bol vševedomý.

3) Spasiteľ často pripodobňuje kráľovstvo nebeské hostine.

4) T. j. Židia. Spasiteľ pokračuje v podobenstve. Židia budú vyhodení z hostiny, aké sa na Východe pre veľkú horúčnosť obyčajne v noci pri svetle odbavovali, von do tmy, teda do tmy vonkajšej, ktorá tma nám predstavuje: 1. ich zaslepenosť a nemilosť Božiu, 2. zatratenie večné.

5) Človek plače od bolesti a škrípe zubmi od zlosti. Je to tiež obraz a znamená: tam budú trpieť a zúriť.

riaceho: On prevzal naše nemoce, a znášal naše nezužívosti.

18. Keď Ježiš videl veľké zástupy okolo seba, kázal prejsť za more.¹⁾

19. Tu pristúpil jeden zákonník a riekol mu: Učiteľu, pôjdem za tebou, kamkoľvek pôjdeš.²⁾

20. I riekol mu Ježiš: Líšky majú skrýše a vtáctvo nebeské hniezda, ale Syn človeka³⁾ nemá kde hlavu skloniť.⁴⁾

21. Iný zas z jeho učeníkov riekol mu: Pane, dovoľ mi najprv zajst a pochovať si ota.

22. Ale Ježiš mu riekol: Poď za mnou, a ponechaj mŕtvym⁵⁾ pochovávať svojich mŕtvych.

23. A keď vstupoval na loďku, vstúpili za ním i jeho učeníci.

24. A hľa, veľká búrka povstala na mori, tak že sa loďka pokrývala vlnami; on však spal.

25. Tu pristúpili k nemu jeho učeníci, zobudili ho a riekli: Pane, zachráň nás, hynieme.

26. I riekol im Ježiš: Čo ste bojazliví, maloverní⁶⁾? Vtedy vstal, rozkázal vetrom i moru, a nastalo veľké utíšenie.

27. Ľudia⁷⁾ však divili sa a hovorili: Čo je to za jaký, že ho vetry i more poslúchajú?

28. A keď prišiel za more do kraja Gerazenčanov, nadbehli mu dvaja⁸⁾, ktorí mali diabolstvá, a vychádzali

z hrobitova, veľmi zúrivi, tak že nikto nemohol prejsť tou cestou.

29. A hľa, kričali a hovorili: Čo máme s tebou, Ježišu, Synu Boží? Prišiel si sem pred časom nás mučiť¹⁾?

30. I bolo neďaleko od nich veľké stádo ošípaných na paši.

31. Tu diabli prosili ho a riekli: Keď nás vyženieš odtiaľto, pusť nás do stáda ošípaných.²⁾

32. I riekol im: Idte. Tu oni vyšli, zašli do ošípaných, a hľa, celé stádo hnalo sa prudko po strmine do mora, a pohynuly vo vodách.³⁾

33. Tu pastieri utiekli, a keď prišli do mesta, zvestovali všetko, i o tých, ktorí mali diabolstvá.

34. A hľa, všetko mesto vyšlo naproti Ježišovi, a keď ho uzreli, prosili, aby obišiel ich končiny.⁴⁾

HLAVA 9.

Uzdravenie porazeného. Povolanie Matúša. Budúce nové veci. Žena krvotočná. Vzkriesenie dievčaťa. Uzdravenie dvoch slepých a nemého. Veľká žatva, málo žencov.

1. I vystúpil na loďku, preplavil sa a prišiel do svojho⁵⁾ mesta.

2. A hľa, doniesli mu porazeného, ležiaceho na posteli. Vtedy Ježiš, keď videl ich vieru, riekol porazenému: Dúfaj, synu, odpúšťajú sa ti tvoje hriechy.⁶⁾

3. A hľa, ktorísi zo zákonníkov riekli sami v sebe: Tento sa rúha.⁷⁾

1) Diabli sa nazdali, že hneď bude súdny deň.

2) Gerazenčania boli zväčša pohani, držali teda ošípané.

3) Niektorí sa pozastavujú nad tým, že Spasiteľ to dovolil diablu a tak zapríčinil Gerazenčanom škodu; no to je to isté, ako keď dopustí dúl = pád dobytky. On je Pánom a upozorňuje nás na nestálosť majetkov a na večné nebo.

4) Obávali sa niečoho podobného. Im na duchovných veciach málo záležalo.

5) Do Kafarnauma.

6) Tento zázrak podrobnejšie rozprávajú sv. Marek a Lukáš.

7) Hriech je obrazom Boha, obrazenie môže odpustiť len sám obrazovaný, teda tu Boh; nasledovne P. Ježiš tu vydáva sa za Boha, čo dľa ich mienky bolo rúhaním.

1) Gr.: na druhú stranu == na protivný breh.

2) T. j. budem твоjím učeníkom.

3) Syn človeka = syn ľudský = človek. Tento názov označoval poslanie messiánske dľa Dan. 7, 13. a Spasiteľ ho najradšej preto upotreboval, že bol najskromnejší a nepripúšťal nijakých prepatých predstáv o jeho vonkajšej sláve.

4) A zákonníkovi na tieto slová hneď prešla chuť byť učeníkom Ježišovým. Ti, ktorí dychtia po pôžitkoch, nie sú súci za učeníkov Kristových.

5) Tu Spasiteľ pod mŕtvymi rozumie pokrevných učeníkových, preto, že sa nestarali o svoje dušné spasenie; a učeníka nechce prepustiť k nim, aby ho neodvrátili od Krista. Prvá je duša a len potom ostatné veci.

6) Učeníci boli maloverní, preto, že neverili, že Spasiteľ, i keď spí, bedlí nad nimi.

7) Na loďke okrem učeníkov bolo i niekoľko rybárov.

8) Sv. Marek a Lukáš spomínajú len jedného; azda ten bol zúrivejší, druhý tichší.

4. A keď videl Ježiš ich myšlienky ¹⁾, riekol: Načo myslíte zle vo svojich srdciach?

5. Čo je ľahšie povedať: odpúšťajú sa ti hriechy, a či povedať: vstaň a choď? ²⁾

6. Ale aby ste vedeli, že Syn človeka má moc na zemi odpúšťať hriechy — vtedy riekol porazenému: Vstaň, zdvihni si posteľ a id' domov.

7. Tu vstal a odišiel do svojho domu.

8. Keď to videly zástupy, zľakly sa a oslavovali Boha, ktorý dal takú moc ľuďom.

9. A keď Ježiš odtiaľ odchádzal, videl človeka, menom Matúša ³⁾, sedieť na mýte, i riekol mu: Poď za mnou. Ten vstal a nasledoval ho.

10. I stalo sa, keď stoloval v dome ⁴⁾, hľa, prišli mnohí mýtnici a hriešnici ⁵⁾ a stolovali s Ježišom a s jeho učeníkmi.

11. Keď to videli farizeji, riekli jeho učeníkom: Prečo jedáva váš učiteľ s mýtnikmi a hriešnikmi?

12. Keď to počul Ježiš, riekol ⁶⁾: Netreba lekára zdravým, lež zle sa majúcim.

13. Ale idte a naučte sa, čo je to: Milosrdenstvo chcem a nie obeť. ⁷⁾ Lebo neprišiel som povolávať spravdivých ⁸⁾, ale hriešnikov.

14. Vtedy pristúpili k nemu učeníci Jánovi a riekli: Prečo sa my i farizeji často postievame, kdežto tvoji učeníci sa nepostievajú? ⁹⁾

1) Ježiš pozná ich myšlienky a zavracia ich; už tým dokazuje, že je Boh.

2) Snadnejšie sa dá povedať pred ľuďmi: odpúšťajú sa ti hriechy, lebo tu ľudia nemôžu sa presvedčiť o výsledku: kdežto uzdraviť nemocného dá sa vidieť; ťažko je teda činiť viditeľné zázraky.

3) Pôvodcu tohto evanjelia, ktorý bol mýtnikom.

4) U Matúša.

5) Úradníci Matúšovi, ktorým už to mali za zle Židia, a považovali ich za hriešnikov, že stáli v službe pohanov a cudzej vlády.

6) Svojim učeníkom, ktorí mu to povedali.

7) Boh pre seba nič nepotrebuje, ale len pre nášho bližného alebo pre nás. Bohu je nie milá prázdna bohoslužba, ktorá sa nás netkne.

8) Ktorí sa za spravdivých držia, ako farizeji.

9) T. j. prečo nezachovávajú tvoji učeníci u Židov zvyčajné pôsty, čo je znakom prísneho života?

15. Riekol im Ježiš: Nuž či družbovia ženíchovi ¹⁾ môžu trúchliť, kým je s nimi ženích? Ale prijdú dni, keď im bude odňatý ženích; až potom sa budú postievať.

16. A veď nikto neprikladá záplaty z nového súkna na staré rúcho, lebo odtrhne sa mu doplnok od rúcha a bude horšia trhlinka. ²⁾

17. Ani nového vína nedávajú do starých nádob ³⁾, ináč roztrhnú sa nádoby, a víno sa vylieva, a nádoby sa ničia. Lež nové víno dávajú do nových nádob, a zachová sa oboje.

18. Keď im on toto mluvil, hľa, jeden prednosta predstúpil, klaňal sa mu a riekol: Pane ⁴⁾, moja dcéra teraz skonala ⁵⁾; ale poď, polož na ňu svoju ruku, a bude žiť.

19. A Ježiš vstal, šiel za ním, i jeho učeníci.

20. A hľa, žena, ktorá trpela na krvotok dvanásť rokov, pristúpila od zadu a dotkla sa obruby jeho rúcha.

21. Lebo riekla sama v sebe: Keď sa len dotknem jeho rúcha, budem zdravá.

22. Ale Ježiš obrátil sa, a keď ju videl, riekol: Dúfaj, dcéro, tvoja viera ťa uzdravila. I bola uzdravená tá žena od tejže hodiny.

23. A keď prišiel Ježiš do domu prednostovho a videl písačov a hulákajúci zástup ⁶⁾, riekol:

1) Spasiteľ seba pripodobňuje k ženíchovi, jeho nevestou je cirkev. Apoštolovia nepostia sa preto, že cirkev ešte len teraz sa zakladá.

2) Spasiteľ v tomto a v nasledujúcom verši dokazuje potrebu založiť novú cirkev. Nové kresťanstvo nesmie sa stiesniť do starého, vyžitého židovstva, lebo tak by sa nepomohlo židovstvu, ktoré je už u konca, a kresťanstvo, stiesnené do hraníc židovstva, nemohlo by sa vyvinúť, a tak by zakrnelo.

3) Vlastne: do temlovov; na Východe ešte ani dnes nemajú sudov, ale z kozích koží šijú temlovy a v tých držia víno.

4) V gr. chýbí: Pane. Prednosta = predstavený synagogy.

5) Dľa Marka: skonáva; skonala, kým bol P. Ježiš na ceste k prednostovi.

6) U Rimanov a Židov bola obyčaj najímať si ženičky, ktoré „vykladaly“, spevavo nariekaly nad mŕtvymi.

24. Odíďte, lebo neumrelo¹⁾ dievča, lež spí. I vysmiali sa mu.

25. A keď vyhnal zástup, vošiel a chytil ju za ruku. I vstalo dievča.

26. A tento chýr rozniesol sa po celej tej zemi.

27. A keď Ježiš odchádzal odtiaľ, šli za ním dvaja slepí, kričali a hovorili: Smiluj sa nad nami, Synu Dávidov!²⁾

28. A keď prišiel domov, pristúpili k nemu slepí. Tu riekol im Ježiš: Veríte, že vám to môžem urobiť? Riekli mu: Ovšem, Pane.

29. Vtedy dotkol sa im očí a riekol: Nech sa vám stane podľa vašej viery.

30. I otvorily sa im oči. A Ježiš pohrozil sa im a riekol: Hľadte, aby sa toho nikto nedozvedel.

31. Ale oni, keď vyšli, rozchyrovali ho po celej tej zemi.

32. A keď títo odišli, hľa, dodali mu človeka nemého, majúceho diabolstvo.

33. A keď vyhnal diabla, nemý premluvil, až sa zástupy divily a riekly: Nikdy sa nevidalo niečo takého v Izraeli.

34. No farizeji hovorili: Skrze knieža diabolské vyháňa diablov.

35. I obchádzal Ježiš všetky mestá i mestečká, učil v ich synagogách a ohlašoval evanjelium o kráľovstve³⁾ a uzdravoval všeliký neuh a všelikú nemoc.

36. A keď videl zástupy, ľutoval ich, lebo boli utrápení a považovali sa, ako ovce, nemajúce pastiera.

37. Vtedy riekol svojim učeníkom: Žatva je síce veľká, ale robotníkov málo⁴⁾;

38. proste teda Pána žatvy, aby si poslal robotníkov do žatvy.⁵⁾

1) Bohu naša smrť je snom.

2) Spasiteľ nechal ich kričať celou cestou, aby sa upevnili ich viera.

3) Dodaj: Božom.

4) Ľud túži po spásu, ale málo je učiteľov.

5) Modlite sa za dobrých pastierov. Má sa to diať zvlášť na štvoro Suchých dní.

HLAVA 10.

Kristus Pán posielal apoštolov kázať, dáva im naučenie i moc; predpovedá im utrpenie a sľubuje ochranu i odmenu.

1. Raz svolal svojich dvanásť¹⁾ učeníkov a dal im moc nad nečistými²⁾ duchmi, aby ich vyhánali a uzdravovali všeliký neuh a všelikú nemoc.

2. A mená dvanástich apoštolov³⁾ sú tieto: Prvý Šimon⁴⁾, ktorý sa volá Peter, a jeho brat Ondrej.⁵⁾

3. Jakub Zebedejov a jeho brat Ján; Filip a Bartolomej⁶⁾; Tomáš a Matúš mýtnik; Jakub Alfejov⁷⁾ a Tadej.

4. Šimon Chananejský a Judáš Iškariotský, ktorý ho i zradil.

5. Týchto dvanástich poslal Ježiš a prikazoval im a riekol: Na cestu k pohanom nezabočujte, a do miest⁸⁾ samaritánskych nevchádzajte,

6. ale idte radšej k ovciam, ktoré sa potratily z domu Izraelovho.

7. A idúcky kážte a riekajte: Priblížilo sa kráľovstvo nebeské.

8. Nemocných uzdravujte, mŕtvych krieste, prašivých očisťujte, diablov vyhánajte; darmo ste dostali, darmo dávajte.⁹⁾

9. Nemajte¹⁰⁾ zlata, ani striebra, ani peňazí vo svojich opaskoch;

10. nie kapsy na ceste, ani dvojho oblečenia, ani obuvi, ani paličky,

1) Ako národ židovský mal 12 praotcov, tak ich majú i kresťania v apoštoloch.

2) T. j. nad diably.

3) Apoštol po grécky, po slovensky: poslan.

4) Šimon je prvý zpomedeni apoštolov, ako ich hlava.

5) Sv. Matúš uvádza apoštolov po dvoch, ako ich Spasiteľ poslal kázať.

6) Sv. Ján menuje ho Natanaelom, bol synom Tolomejovým.

7) Jakub Kleofášov, čili mladší, a Tadej, ináč i Júda, boli bratrancei P. Ježišovi.

8) Gr.: do mesta samaritánskeho. Samaritáni boli potomkami tých Židov, ktorých kráľ Salmannassar ponechal na území vyvráteného kráľovstva izraelského a ktorí sa potom smiešali s pohanskými osadníkmi, a preto boli polovičnými pohanmi. Ich nenávideli plnokrvní Židia, a oni Židov. Spasiteľ teraz posielal apoštolov len k Židom.

9) Zakazuje sa brať odmena za duchovné milosti.

10) Gr.: nenadobúdajte si.

lebo hoden je robotník svojho pokrmu.¹⁾

11. A do ktoréhokoľvek mesta alebo mestečka vojdete, dopytujte sa, kto je v ňom hodný²⁾, a tam zostaňte, kým neodídete.³⁾

12. A keď vojdete do domu, pozdravte ho a rieknite: Pokoj tomuto domu.

13. A jestliže ten dom bude hoden, váš pokoj príde naň, ale jestli nebude hoden, váš pokoj navráti sa k vám.

14. A ktokoľvek vás neprijme a nebude počúvať vašich rečí, keď vyjdete von z domu alebo z mesta⁴⁾, otraste si prach s ňôh;

15. veru, povedám vám: znesiteľnejšie bude na súdny deň zemi Sodomčanov a Gomorčanov, nežli tomu mestu.

16. Hľa, ja posielam vás, ako ovce medzi vlkov. Buďte teda opatrní jako hady a jednoduchí jako holuby.

17. Ale varujte sa ľudí, lebo vydajú vás súdom a budú vás bičovať v svojich synagogách⁵⁾,

18. ba vedení⁶⁾ budete pred vládarov a kráľov pre mňa, na svedectvo⁷⁾ im a pohanom.

19. Ale keď vás vydajú, nerozmýšľajte, jako alebo čo budete mluiť; lebo bude vám dané v tú hodinu, čo máte mluiť.

20. Nie vy ste totiž, ktorí mluiť, ale duch vášho Otca, ktorý mluiť vo vás.

21. Brat ale vydá brata na smrť, a otec syna, a synovia povstanú proti rodičom a usmrtia ich.

22. A budete v nenávisti u všetkých pre moje meno, ale kto zotrva až do konca, ten bude spasený.

23. Avšak keď vás budú prenasledovať v tomto meste, utečte do iného. Veru, povedám vám, nebudete u konca so všetkými mestami izraelskými, až príjde Syn človeka.¹⁾

24. Učeník nie je nad učiteľa, ani sluha nad svojho pána.

25. Dost' je pre učeníka, keď je jako jeho učiteľ, a pre sluhu jako jeho pán. Keď hospodára²⁾ prezývali Belzebubom³⁾, čím viac jeho domácich?

26. Teda nebojte sa ich. Veď nič nie je skryté, čo by nevyšlo na javo, a nič schované, čo by sa neprezvedelo.

27. Čo vám hovorím vo tme, povedzte na svetle, a čoho čujete do ucha, ohlašujte na strechách.⁴⁾

28. A nebojte sa tých, ktorí zabíjajú telo, ale dušu nemôžu zabiť, ale radšej bojte sa toho⁵⁾, ktorý môže i dušu i telo zatratit' do pekla.

29. Či sa nepredávajú dva vrabce za pätník⁶⁾? A ani jeden z nich nepadne na zem bez vášho Otca.

30. Vám ale sú i všetky vlasy na hlave spočítané.

31. Nebojte sa teda; lepší ste vy, nežli mnoho vrabcov.

32. Každého teda, kto mňa vyzná⁷⁾ pred ľuďmi, i ja ho vyznám pred svojim Otcem, ktorý je na nebesách.

33. Ale kto mňa zapre pred ľuďmi, toho i ja zaprem pred svojim Otcem, ktorý je na nebesách.

34. Nemyslite si, že som prišiel

1) Apoštolovia nemajú sa dať hatí v ohlašovaní evanjelia starostami o telo; im majú veriaci dávať za duchovné veci to, čoho oni potrebujú na výživu.

2) Kto si zná vážiť duchovné veci.

3) Z toho mesta; aby nebehali z jedného domu do druhého, kde by mali väčšie pohodlie.

4) Gr.: z toho mesta.

5) To bol bežný trest za prestúpenie Starého Zákona.

6) Gr.: poženú vás.

7) Že všetci ľudia sa dozvedia o ňom.

1) Aby spustošil mesto Jeruzalem a vyvrátil kráľovstvo židovské a cirkev.

2) Hospodára, t. j. P. Ježiša.

3) Gr.: Belzebubom, po slovensky: Hnojopánom. Tak prezývali Židia diabla. Belzebub = Muchopán prezývali boha filištínskeho v Akarone.

4) Čo vám ja hovorím súkromne, vy to ohlašujte verejne.

5) Boha.

6) Pätník = 6 halierov.

7) Gr.: Kto sa ku mne prizná pred ľuďmi, i ja sa priznám k nemu...

pokoj uviesť na zem; neprišiel som uviesť pokoj, ale meč.¹⁾

35. Lebo prišiel som odlúčiť človeka od jeho otca, a dcéru od jej matky, a nevestu od jej svokry,

36. a človeku budú nepriateľmi jeho domáci.

37. Kto miluje otca alebo matku viac než mňa, nie je mňa hoden; a kto miluje syna alebo dcéru nado mňa, nie je mňa hoden.

38. A kto neprijme svoj kríž a ne-nasleduje mňa, nie je mňa hoden.

39. Kto najde svoju dušu, ztratí ju, a kto ztratí svoju dušu pre mňa, najde ju.²⁾

40. Kto vás prijíma, mňa prijíma, a kto mňa prijíma, prijíma toho, ktorý ma poslal.

41. Kto prijíma proroka pod menom proroka, dostane mzdu prorockú; a kto prijíma spravodlivého pod menom spravodlivého, dostane mzdu spravodlivého.³⁾

42. A ktokoľvek podá nápoja jednému z týchto najmenších, čo len pohár studenej vody pod menom učeníka: veru, povedám vám, neztratí svojej mzdy.

HLAVA 11.

Poslovia Jánovi u Ježiša. Úkol Jánov a pochvala o ňom. Beda mestám nekajúcim. Pyšná múdrosť je zavrhnutá. Jarmo Kristovo.

1. I stalo sa, keď Ježiš prestal prikazovať dvanástim učeníkom, odišiel odtiaľ, aby učil a kázal v ich mestách.⁴⁾

1) P. Ježiš prišiel uviesť pokoj na zem, a to by sa skutočne stalo, keby všetci ľudia mali dobrú vôľu; ale pretože tomu je nie tak, zlí budú nasledovať dobrých.

2) Prvý význam: kto najde život nadprirodzený, ten ztratí život telesný, pôžitkársky; a kto ztratí telesný časný život pre mňa, najde večný. Druhý význam: kto najde život pôžitkársky, ten ho ztratí voľakedy, ale kto pre Krista ztratí časný život, ten najde večný.

3) Kto prijme učeníka Kristovho, ako takého, už skrze to spoluúčinkuje na diele Božom, a preto má účasť na jeho apoštolskej práci, a tak obsahuje i tú istú mzdu.

4) V židovských mestách okolo Kafarnauma.

2. Ale Ján, keď počul vo väzení skutky Kristove, poslal dvoch zo svojich učeníkov

3. a riekol mu: Ty si ten, ktorý má prísť, alebo iného očakávame¹⁾?

4. Ježiš odpovedal a riekol im: Idte, oznámte Jánovi, čo ste počuli a videli:

5. slepí vidia, chromí chodia, prašiví sa očisťujú, hluchí počujú, mŕtvi sa kriesa, chudobným zvestuje sa evanjelium²⁾,

6. a blahoslavený je, kto sa na mne nepohorší.³⁾

7. A keď tí odišli, začal Ježiš hovoriť zástupom o Jánovi: Čo ste vyšli na púšť vidieť? Trstinu vetrom klátenú?

8. Ale čo ste vyšli vidieť? Človeka mätko odetého? Hľa, tí, ktorí sa mätko odievajú, sú v domoch kráľovských.⁴⁾

9. Ale čo ste vyšli vidieť? Proroka? Áno, povedám vám, i viac než proroka.⁵⁾

10. Lebo tento je to, o ktorom je napísané: Hľa, ja posielam svojho anjela⁶⁾ pred tvou tvárou, ktorý ti pripraví cestu pred tebou.

11. Veru, povedám vám: nepovstal medzi narodenými zo žien väčší nad Jána Krstiteľa; no ten, ktorý je menší v kráľovstve nebeskom, je väčší od neho.⁷⁾

12. Ale odo dní Jána Krstiteľa až

1) Sv. Ján sám vedel o P. Ježišovi, že je Mesias, ale chcel, aby sa o tom presvedčili i učenici, a to z úst Ježišových.

2) Spasiteľ neodpovedá zrovna: som; ale odvoláva sa na svoje zázraky a predovšetkým na to, že sa zaujíma za chudobu, za ktorú sa pred ním nikdy nik nezaujal.

3) Káranie a výstraha pre učeníkov Jánových, aby v Mesiasovi neočakávali kráľa zemského.

4) Správne rečeno: v palácoch a nie v domoch kráľovských.

5) Ostatní proroci len akoby vo sne videli Spasiteľa, Ján ho videl na vlastné oči a ukázal ho prstom.

6) Slovensky: posla.

7) Sv. Ján patrí ešte do Starého Zákona, nevidel smrti Kristovej, jeho vzkriesenia, obety atď. A preto i najmenší kresťan je väčšími zasvätený do kresťanstva, do jeho povahy a podstaty, nežli bol Ján.

posaváď kráľovstvo nebeské násilne sa dobýva, a násilní ho uchvacujú.¹⁾

13. Lebo všetci proroci i zákon až po Jána prorokovali,

14. a jestli chcete pochopiť: on je Eliáš²⁾, ktorý má prísť.

15. Kto má uši na počúvanie, nech počuje.

16. Ale komuže mám pripodobniť toto pokolenie? Podobné je deťom, sediacim na námestí, ktoré vykrikujú na vrstovníkov,

17. a hovoria: Pískali sme vám, a neskákali ste; nariekali sme, a neplakali ste.³⁾

18. Lebo prišiel Ján, ani nejedával ani nepíjal, a hovoria: Má diabolstvo.

19. Prišiel Syn človeka; jie a pije, a hovoria: Hľa, človek pažravý a pijan vína, priateľ mytníkov a hriešnikov. A múdrosť ospravedlivená je od svojich synov.⁴⁾

20. Vtedy začal vytykať mestám, v ktorých sa stalo najviac jeho zázrakov, že nečinili pokánia:

21. Beda ti, Korozaim, beda ti, Bet-saida⁵⁾; lebo keby sa v Tyru a v Sidone⁶⁾ boly staly zázraky, ktoré sa staly vo vás, dávno by vo vreci⁷⁾ a popole boli činili pokánie.

22. Avšak povedám vám: Tyru a Sidonu ľavnejšie sa povedie na súdny deň, nežli vám.

1) Kto chce prísť do neba, musí sám seba zaprieť, teda robiť si násilie; nasledovne násilím sa dobýva nebo.

2) Eliáš má prísť na konci sveta pred druhým príchodom P. Ježiša kázať Židom pokánie; Ján to robil pred prvým príchodom, a preto i on je: jakoby Eliáš.

3) Podobenstvo Spasiteľovo vzaté je z hry dietok, z ktorých jedny hnevajú sa na druhé a preto nechcu sa ísť hrať a takto si pokazia zábavu a radosť navzájom. Tak robia i Židia. Nikdy nie sú spokojní s tým, čo Spasiteľ čini.

4) Tí ľudia, ktorí sa stali prívržencami P. Ježiša, uznali Jána a P. Ježiša za skutočne múdрых, uznali ich múdrosť, ako takú. Alebo dľa druhaj osnovy: a múdrosť (ktorá je v Ježišovi) ospravedlivená je (dokázala sa jako taká, jako skutočná múdrosť) skrze jej všetky skutky, ktoré konala.

5) Mestá neďaleko Kafarnauma.

6) Dve kupecké pohanské mestá pri Stredozemnom mori.

7) Na Východe ľudia na znak smútku a pokánia obliekali sa do drsného, vrecu podobného rúcha a posýpali si hlavu popolom.

23. A ty, Kafarnaum, či budeš až do neba povyšovaný? Až do pekla sostúpiš; lebo keby sa v Sodome boly staly zázraky, ktoré sa staly v tebe, snáď by bola zostala až po tento deň.

24. Avšak povedám vám, že zemi Sodomčanov ľavnejšie sa povedie na súdny deň, nežli tebe.

25. Za oného času¹⁾ ohlásil sa Ježiš a riekol: Vychvaľujem ťa, Otče, Pane neba i zeme, že si ukryl toto pred múdrymi a opatrnými a zjavil si to maľučkým.

26. Áno, Otče, lebo tak sa tebe ľúbilo.

27. Všetko mi je odovzdané od môjho Otca. A nikto nezná Syna, iba Otec; ani Otca nik nezná, iba Syn, a komu Syn bude chcieť zjaviť.

28. Poďte ku mne všetci, ktorí sa ustávajú a ste obťažení, a ja vás občerstvím.

29. Vezmite na seba moje jarmo²⁾ a učte sa odo mňa; lebo som tichý a pokorný srdcom, a najdete odpočinok pre svoje duše.

30. Veď moje jarmo je príjemné a bremeno moje ľahké.

HLAVA 12.

0 narušení soboty. Tichosť a skromnosť Spasiteľova. Vyhánanie diablov mocou Božou. Hriechy proti Duchu sv. Znamenie proroka Jonáša. Keď sa diabol navráti, býva horší. Pokrevní Pána Ježišovi.

1. Za oného času išiel Ježiš v sobotu siatinami; a jeho učeníci, súc hladní, začali trhať klásky a jest.

2. Keď to videli farizeji, riekli mu: Hľa, tvoji učeníci robia, čo nesvobodno robiť v sobotu.

3. Tu on riekol im: Nečítali ste, čo spravil Dávid, keď bol hladný, i tí, ktorí boli s ním?

1) Keď sa apoštolovia navrátili zo svojej apoštolskej cesty a vyrozprávali mu, jako ich chudobní s radosťou prijali.

2) Prikazy.

4. Ako vošiel do domu Božieho a jedol chleby¹⁾ predkladané, ktoré mu nebolo svobodno jesť, ani tým, ktorí boli s ním, ale iba samým kňazom?

5. Alebo nečítali ste v Zákone, že kňazi v sobotu narušujú²⁾ v chráme sobotu a sú bez viny?

6. No povedám vám, že väčší je tu, než chrám.³⁾

7. A keby ste vedeli, čo je to: Milosrdenstvo chcem a nie obeť⁴⁾, neboli by ste nikdy⁵⁾ odsúdili neviných.

8. Lebo Syn človeka pánom je i sobote.

9. A keď odišiel odtiaľ, prišiel do ich synagogy;

10. a hľa, človek, ktorý mal vyschnutú ruku. Tu vypytovali sa ho a riekli: Či svobodno uzdravovať v sobotu? — aby ho obžalovali.⁶⁾

11. Ale on riekol im: Kto z vás bude taký človek, že keby mal jednu ovcu, a tá by mu spadla v sobotu do jamy, či ju nepochytí a nevyzdvihne?

12. O koľko je lepší človek, než ovca! A tak svobodno je v sobotu dobre činiť.

13. Vtedy povedal človeku: Natiahni si ruku! I natiahol, a stala sa zase zdravou, jako druhá.

14. Na to farizeji vyšli a držali poradu proti nemu, jako by ho o život priniesli.

15. Keď sa to dozvedel Ježiš, odišiel odtiaľ. A šli za ním mnohí, a uzdravil ich všetkých,

16. a prikázal im, aby ho nevyháňali na javo.

17. Aby sa naplnilo, čo bolo po-

1) Židia každý týždeň predkladali Bohu v chráme 12 chlebov, ktoré kňazi brali, až keď sa čerstvé kladly. Predkladané chleby smeli jesť len kňazi.

2) Kládli oheň, rozsekávali obeť atď.

3) Messiáš je väčší, než chrám, ktorý mu je len príbytkom, a preto sluha Messiášov je väčší, než chrám.

4) Zovnútorňá pocta Božia bez vnútornej mravnosti je nie milá Bohu.

5) Gr.: neboli by ste snáď odsúdili...

6) Ako takého, ktorý ruší odpočinok sobotný.

vedané skrze proroka Izaiáša, hovoriaceho:

18. Hľa, čeľadín môj, ktorého som si vyvolil, miláčik môj, v ktorom má zaľúbenie moja duša. Dám na neho svojho Ducha a zvestovať bude právo národom.

19. Nebude sa škriepiť, ani kričať nebude, a nikto nepočuje jeho hlasu po uliciach.

20. Trstiny nalomenej nedolomí a knotu dymiaceho neuhasi, kým neprivedie právo k víťazstvu,

21. a v jeho mene budú dúfať národy. (Iz. 42, 1—4.)

22. Vtedy podali mu majúceho diabolstvo, slepého i nemého, a uzdravil ho, tak že mluvil a videl.

23. I trnuly všetky zástupy a hovorily: Či toto je syn Dávidov?

24. Keď to počuli farizeji, riekli: Tento nevyháňa diablov, leda skrze Belzebuba, knieža diabolské.

25. Ale Ježiš vedel o ich myšlienkach, tedy riekol im: Každé kráľovstvo proti sebe rozdvojené spustne, a žiadne mesto alebo dom proti sebe rozdvojený neobstojí.

26. A jestliže satan vyháňa satana, rozdvojený je proti sebe; jako teda obstojí jeho kráľovstvo?

27. A keď ja skrze Belzebuba vyhánam diablov, vaši synovia¹⁾ skrze koho vyhánajú? Preto oni budú vašimi sudcami.

28. Ale keď ja Duchom Božím vyhánam diablov, teda prišlo k vám kráľovstvo Božie.

29. Alebo jako môže niekto vojsť silnému²⁾ do domu a pobrať mu náradie, ak len najprv nesviaže silného, a potom až oberie mu dom?

30. Kto je nie so mnou, je proti

1) Vaši synovia... Sv. Irenej dotvrduje, že i židovskí zaklínači vyhánali diablov, a to ešte i za jeho časov. Ostatne dá sa to rozumieť i o učeníkoch Kristových, ktorí skutočne vyhánali diablov, a z ktorých mnohí boli v rodine s farizejmi.

2) Tento silný je = diabol; dom = svet; náradie = ľudia. Spasiteľ ho premohol a urval mu korisť.

mne; a kto neshromažďuje so mnou, rozhadzuje.

31. Preto povedám vám: každý hriech i rúhanie odpustí sa ľuďom, ale rúhanie sa Duchu neodpustí sa.¹⁾

32. A ktokoľvek povie slovo proti Synovi človeka, odpustí sa mu; ale kto povie proti Duchu svätému, neodpustí sa mu ani v tomto veku, ani v budúcom.²⁾

33. Budťo spravte strom dobrým a dobrým i jeho ovocie, alebo spravte strom zlým a zlým i jeho ovocie³⁾; veď po ovoci poznáva sa strom.

34. Plemeno hadie, jako môžete mluviť dobre, keď ste zlí? Veď z hojnosti srdca mluvia ústa.

35. Dobrý človek z pokladu dobrého vynáša veci dobré, a zlý človek z pokladu zlého vynáša zlé.

36. Ale povedám vám, že za každé daromné slovo, ktoré ľudia premlúvia, počet budú zaň skladať na súdny deň.

37. Lebo zo svojich slov budeš ospravedlivený, a zo svojich slov budeš odsúdený.

38. Vtedy oslovili ho niektorí zo zákonníkov a farizejov a riekli: Učiteľu, chceme od teba vidieť znamenie.

39. Ktorý odpovedal a riekol im: Pokolenie zlé a cudzoložné⁴⁾ pohľadáva znamenie, avšak nedá sa mu znamenia, leda znamenie proroka Jonáša.

40. Lebo jako Jonáš bol v bruchu veľrybinom tri dni a tri noci, tak

bude Syn človeka v srdci zeme tri dni a tri noci.¹⁾

41. Mužovia ninivetskí povstanú na súd s pokolením týmto a odsúdia ho, preto, že činili pokánie na kázeň Jonášovu, a hľa, viac než Jonáš je tu.

42. Kráľovna juhu povstane na súd s pokolením týmto a odsúdi ho, preto, že prišla od končín zeme počuť múdrosť Šalamúnovu, a hľa, viac než Šalamún je tu.

43. Ale keď nečistý duch vyjde z človeka, chodí po miestach suchých, hľadá odpočinok, a nenachádza.

44. Vtedy hovorí: Navrátim sa do svojho domu, odkiaľ som vyšiel. Tu príjde a najde ho prázdny, vymetený a ozdobený.

45. Vtedy ide a vezme so sebou sedem iných duchov, podlejších od seba, vojdú a prebývajú tam; a posledný stav toho človeka býva horší od prvého. Tak to bude i s týmto pokolením ničomným.

46. Keď ešte mluvil zástupom, hľa, jeho matka a bratia²⁾ stáli vonku a chceli sa rozprávať s ním.³⁾

47. Vtedy mu ktosi povedal: Hľa, tvoja matka a tvoji bratia stoja vonku a hľadajú Ťa.⁴⁾

48. On však odpovedal tomu, ktorý mu to povedal, a riekol: Kto je moja matka⁵⁾? A kto sú moji bratia?

49. I natiahol ruku na svojich učeníkov a riekol: Hľa, moja matka a moji bratia.

50. Lebo ktokoľvek plní vôľu môjho Otca, ktorý je v nebesách, to je môj brat, i sestra, i matka.

1) Boh odpustí kajúcemu človeku každý hriech; ale tí, ktorí proti svojmu lepšiemu presvedčeniu odporujú poznanej pravde, nikdy nebývajú kajúcní, a tak Boh im neodpustí ich hriech. Keby ľutovali, odpustil by im.

2) Tie hriechy, ktorých sa dopúšťame z krehkosti, omnoho ľahšie sa odpúšťajú, nežli tie, ktoré páchame zo zatvrdilosti. V budúcom veku, v očiste odpúšťajú sa len všedné hriechy; smrteľné hriechy odpúšťajú sa len na zemi.

3) T. j. nebuďte pokrytci, takými sa ukážte, jakými ste. Vy sa ukazujete dobrými, tedy dobrými buďte i vnútorne; a keď ste vnútorne zlými, i na vonok ukážte sa zlými; neklamte ľudí!

4) Cudzoložné preto, že tak zrušilo smluvu uzavretú s Bohom, ako cudzoložník smluvu uzavretú s manželkou.

1) Je tu reč o vzkriesení Krista Pána. Neverci, keď už v ničom nevidia zázraku, ale vo vzkriesení musia ho vidieť, keď ho i hneď neprijímajú.

2) Jeho bratia, t. j. bratrance. Viď pozn. hl. 13, 55.

3) Chceli ho vziať so sebou do Nazaretu. Ba, jako tvrdí sv. Marek (3, 21), držali alebo vyhlasovali ho za pomäteného, aby ho len zachránili.

4) Gr.: chcú s tebou hovoriť.

5) Mňa moja matka nemôže hatiť vo vykonávaní môjho spasiteľského poslania. V tomto páde ja neznám mojej telesnej matky, ale len mojich pomocníkov.

HLAVA 13.

Podobenstvá: o semene, kúkoli, semienku horčičnom, kvase, skrytom poklade, perle, rybárskej sieti. P. Ježiš zapovrhnutý vo svojej vlasti.

1. V ten deň vyšiel Ježiš z domu ¹⁾ a sedel pri mori.

2. Tu shromaždily sa k nemu veľké zástupy, tak že vstúpil na loďku, sadol si, a všetok zástup stál na brehu.

3. I mluvil im mnoho v podobenstvách a riekol: Hľa, vyšiel rozsievateľ rozsievateľ,

4. a keď rozsieval, padly niektoré (zrná) vedľa cesty, a prileteli vtáci nebeskí a vyzobali ich.

5. Iné zas padly na skáľnište, kde nemaly mnoho zeme; a hneď zišly, preto, že nemaly hĺbokosť zeme.

6. A keď vyšlo slnko, zahorely, a pretože nemaly koreňa, uschly.

7. Iné zas padly do trnia, i rástlo trnie a udusilo ich.

8. No iné padly na zem dobrú a daly úrodu: jedno stonásobnú, iné šesťdesiatnásobnú, iné tridsaťnásobnú.

9. Kto má uši na slyšanie, nech slyší.²⁾

10. Tu pristúpili učeníci a riekli mu: Prečo mluviš im v podobenstvách?

11. Ktorý odpovedal a riekol im: Preto, že vám je dané znať tajomstvá kráľovstva nebeského³⁾, kdežto tým nie je dané.⁴⁾

12. Lebo kto má, tomu sa dá a bude oplývať⁵⁾, kdežto kto nemá, i to, čo má, sa mu vezme.

13. Preto mluvim k nim v podo-

benstvách, lebo hľadia a nevidia, i poslúchajú a nepočujú, ani nerozumejú.¹⁾

14. A vyplní sa na nich proroctvo Izaiáša, hovoriaceho: Sluchom uslyšíte a neporozumiete; a zrakom budete hľadieť, a nevidíte. (Iz. 6, 9.)

15. Lebo otupelo srdce tomuto ľudu a na uši ťažko počuli, a oči si zatvorili; aby nejak o očima nevideli, a ušima neslyšali, a srdcom nerozumeli, a sa neobrátili, a ja aby som ich neuzdravil.

16. No vaše oči sú blahoslavené, preto, že vidia, i vaše uši, preto, že počujú.

17. Lebo veru, povedám vám, že mnohí proroci a spravедliví žiadali si vidieť, čo (vy) vidíte, a nevideli, a počuť, čo (vy) počujete, a nepočuli.

18. Vy teda počujete podobenstvo o rozsieváčovi:

19. Keď ktokoľvek slyší slovo o kráľovstve, a nerozumie²⁾, prichádza zlý³⁾ a uchyťí, čo mu bolo zasiate do srdca; to je ten, ktorý bol zasiaty vedľa cesty.

20. Kto však zasiaty bol na skáľnište, to je ten, ktorý slyší slovo, a hneď ho prijíma s radosťou;

21. avšak nemá v sebe koreňa, ale je dočasný; a tak keď nastane preto slovo súženie alebo prenasledovanie, hneď sa pohoršuje.

22. Kto však zasiaty je do trnia, to je ten, ktorý počúva slovo, avšak pečlivosť o tento vek a klamlivé bohatstvo udusí slovo, až zostane bez úrody.

23. Kto však zasiaty je do zeme dobrej, to je ten, ktorý počúva slovo i rozumie a prináša úrodu; a jedno síce dáva stonásobnú, iné zas šesťdesiatnásobnú, iné však tridsaťnásobnú.

1) Podobenstvo bolo veľmi primerané miešanému poslúcháčstvu: dobromyseľní sa poučili, zlomyseľní nedala sa príležitosť robiť posmech z kresťanských právd a tak kazíť dobroprajných.

2) Preto nerozumie, že je predpojatý na zlé.

3) Diabol.

1) Z Kafarnauma k moru Genezaretskému.

2) Kto má smysel pre vyššie veci, nech si to všimne.

3) Apoštolovia mali smysel pre vyššie veci a k tomu ešte i dobrú vôľu, a preto oni pochopili učenie Kristovo.

4) Mnohí z poslúcháčov nemali tohoto smyslu a tejto dobrej vôle, a preto ani neporozumeli učeníu Kristovmu.

5) Kto má vyšší smysel a dobrú vôľu, ten sa poučí; kdežto kto nemá smyslu pre vyššie veci, ani dobrej vôle, ten sa len pohorší.

24. Iné podobenstvo predložil im a riekol: Podobné je kráľovstvo nebeské človeku, ktorý si zasial na roľu dobré semeno.

25. Ale kým ľudia spali, prišiel jeho nepriateľ a prisial kúkoľa medzi pšenicu a odišiel.

26. A keď bylina vyrástla a vydala úrodu, vtedy sa objavil i kúkoľ.

27. Tu pristúpili sluhovia hospodárovi a riekli mu: Pane, či si nezasial na svoju roľu dobrého semena? Kde sa vzal teda kúkoľ?

28. I riekol im: Nepriateľský človek to spravil. Tu riekli mu sluhovia: Chceš, aby sme išli a posbierali ho?

29. I povedal: Nie, aby ste snád pri sbieraní kúkoľa nevytrhali spolu s ním i pšenicu.

30. Nechajte oboje rásť až do žatvy, a v čas žatvy poviem žencom: Posbierajte najprv kúkoľ a poviažte ho do snopkov, aby sa spálil, pšenicu však shromažďujte mi do stodoly.

31. Iné podobenstvo predložil im a riekol: Podobné je kráľovstvo nebeské¹⁾ zrnú horčičnému²⁾, ktoré vzal človek a zasial na svoju roľu;

32. ktoré je síce najmenšie zpočiatku medzi všetkých semien; ale keď vyrastie, väčšie býva od všetkých zelenín, ba býva stromom, tak že vtáčstvo nebeské priletuje a prebýva na jeho vetvách.

33. Iné podobenstvo povedal im: Podobné je kráľovstvo nebeské³⁾ kvasu, ktorý vzala žena a zapravila do troch⁴⁾ mier múky, kým neskyslo všetko.

34. Všetko toto mluvil Ježiš k zástupom v podobenstvách, a bez podobenstvá nemluvil k nim;

1) Cirkev.

2) Horčica podobá sa našej planej horčici alebo i ohnici; dorába sa z nej olej. Na Východe vyrastie i vyše dvoch metrov, a niekedy i vtáci hniezdia na nej. V gréckej osnove chýbi: všetkých.

3) Učenie Kristovo.

4) Tri merice znázorňujú tri svety ducha ľudského, a síce: smýšľanie, cítenie, konanie, ktoré všetky premenilo kresťanstvo.

35. aby sa naplnilo, čo bolo povedané skrze proroka, hovoriaceho: Otvorím v podobenstvách svoje ústa, rozprávať budem veci, skryté od ustanovenia sveta. (Žalm 77, 2.)

36. Vtedy prepustil zástupy a prišiel do domu. I pristúpili k nemu jeho učeníci a riekli: Rozpovedz nám podobenstvo o kúkoli na roli.

37. Ktorý odpovedal a riekol im: Ten, ktorý rozsieva dobré semeno, je Syn človeka.

38. A roľa je svet; dobré semeno však, to sú synovia kráľovstva, kdežto kúkoľ sú synovia zlého.

39. Nepriateľ zas, ktorý ho zasial, je diabol. Žatva však je skončenie sveta, a ženci sú anjeli.

40. Ako sa teda kúkoľ sbiera a na ohni páli, tak bude pri skončení sveta;

41. Syn človeka pošle svojich anjelov, a posbierajú z jeho kráľovstva všetko pohoršenie, a tých, ktorí činia nepravosť,

42. a vhadia ich do pece ohnivej. Tam bude plač a škripanie zubov.

43. Vtedy spravdiví skvief sa budú, jako slnko, v kráľovstve svojho Otca. Kto má uši na slyšanie, nech slyší.

44. Podobné je kráľovstvo nebeské pokladu, skrytému na roli, ktorý keď človek najde, ukryje a od radosti nad ním ide a spredá všetko, čo má, a kúpi tú roľu.

45. Opäť podobné je kráľovstvo nebeské človeku obchodníkovi, hľadajúcemu dobré perly.

46. Keď našiel jednu drahocennú perlu, odišiel a spredal všetko, čo mal, a kúpil ju.

47. Opäť podobné je kráľovstvo nebeské sieťi vlečnej¹⁾, pustenej do mora a zahrnujúcej ryby²⁾ zo všeličného druhu;

48. ktorú, keď sa naplnila, vytiahli,

1) Rybári na rieke Morave takú veľkú sieť, do ktorej spoločne chytajú ryby, menujú nevodom.

2) V gr. chýbi: ryby.

a sediačky na brehu vyberali dobré do nádob, kdežto zlé hádzali von.

49. Tak bude pri skončení sveta. Vyjdú anjeli a vylúčia zlých zpo- medzi spravodlivých¹⁾,

50. a vhadia ich do pece ohnivej; tam bude plač a škrípanie zubov.

51. Porozumeli ste tomu všetkému? Rieklí mu: Áno.

52. Povedal im: Preto každý zákonník, vyučený kráľovstvu nebeskému²⁾, podobný je človeku hospodárovi, ktorý vynáša zo svojho pokladu (vecí) nové i staré.

53. I stalo sa, keď Ježiš skončil tieto podobenstvá, odobral sa odtiaľ,

54. a prišiel do svojej vlasti, a učil ich v ich synagogách³⁾, tak že sa divili a hovorili: Odkiaľ má tento tú múdrosť a mohutnosť?

55. Či je to nie syn tesárov? Či jeho matka nevolá sa Maria? a jeho bratia Jakub a Jozef a Šimon a Júda⁴⁾?

56. a jeho sestry či sú nie všetky u nás? Kde to len všetko nabral?

57. I horšili sa nad ním¹⁾. Ale Ježiš riekol im: Nie je prorok bezo cti, leda vo svojej vlasti²⁾ a vo svojom dome.

58. A neučinil tam mnoho zázrakov pre ich neveru.³⁾

HLAVA 14.

Smrť Jána Krstiteľa. Nasýtenie päť tisícov. P. Ježiš kráča po mori. I jeho rúcho uzdravuje.

1. Za oného času vladár Herodes⁴⁾ počul povest' o Ježišovi,

2. i riekol svojim služobníkom: To je Ján Krstiteľ; ten vstal z mŕtvych,

Ale kto to bola tá Maria, matka Jakubova a Jozefova, to nám zradil sv. Ján (19, 25), keď píše: a vedľa križa Ježišovho stály: jeho matka (P. Maria) a sestra jeho matkina: Maria Kleofášova, a Maria Magdalena. Z tohto už vysvitá, že P. Maria mala sestru, ktorá sa volala tiež Maria a ktorá bola vydatá za Kleofášom alebo Alfejom, a že Jakub a Jozef boli jej synmi po Alfejovi, alebo Kleofášovi. A tak z tých štyroch bratov Jakub a Jozef, nasledovne i Šimon a Júda, ako i ich sestry boli len bratracami a sestrenicami Pánu Ježišovi po sestre P. Mariinej, tiež Marii, a jakomsi Alfejovi.

Boli i takí, ktorí týchto bratov Ježišových vyhlásili za synov Jozefových z prvého manželstva. Avšak nikde to nestojí, že sv. Jozef bol dvakrát ženatý; a povaha sv. Jozefa to zrovna vytvára; ba cirkev sa zdá učiť, že sv. Jozef bol tiež vždy mládencom, ako P. Maria pannou.

Druhí zase vyhlasujú P. Mariu za jedináčku, ale to už sotva obstojí. Veď sv. Písmo nazýva Mariu Kleofášovu zrovna jej sestrou; i keby Maria Kleofášova bola len ďalšou pokrevnou P. Marie, ako by jej synovia prišli k tomu, že by všade tiahli s P. Mariou?

Mnohí myslia, že Maria, matka Jakubova a Jozefova, bola dvakrát vydatá, najprv za Alfejom, potom za Kleofášom; iní sa nazdávajú, že Alfej a Kleofáš sú len rozličné grécke vyslovovania jedného a toho istého židovského mena.

Zpomedi štyroch hore uvedených bratov Ježišových Jakub a Júda boli apoštolmi. Šimon, prvý jeruzalemský biskup po sv. Jakubovi. Jozef alebo Jozes musel akiste skoro umrieť, lebo o ňom sa nič nevie.

1) Horšili sa nad ním, že bol z chudobného rodu; oni si predstavovali Messiáša, jako slávneho panovníka.

2) Vrstovníci považujú ho za seberovného.

3) Neverca ani zázrak nepresvedčí — teda uňho je daromný.

4) Herodes Antipas, ktorý asi pred rokom vzal si za ženu Herodiadu, dcéru Aristobulovu, ktorá utiekla od Filipa, brata Herodesovho, a tak nu bola švagriná.

1) V cirkvi vždy budú jako dobrí, tak i zlí.

2) Každý pravý učiteľ v cirkvi zo svojej vedomosti o kráľovstve Božom vynáša a prednáša staré i nové pravdy, dľa potreby časov a ľudí.

3) Gr.: v ich synagoge; v Nazarete bola pravdepodobne len jedna synagoga.

4) Dľa týchto veršov: P. Ježiš mal štyroch bratov a najmenej tri sestry, z čoho neverci uzatvárajú, že P. Maria nezostala vždy pannou. Avšak tomu je nie tak. Z toho, že ich evanjelista nazýva jeho bratmi, ešte nenásleduje, že mu boli ozajstnými bratmi. Lebo veď ako my, tak i Židia nazývali bratmi tých, ktorí patrili k jednému národu. Tak Rafael (Tob. 5, 8) nazýva Gábela „naším bratom“, hoci s Tobiášom, a ešte menej s Rafae- lom, nebol v nijakej rodine. Tým častejšie nazývajú sa vo sv. Písme bratmi a sestrami tí, ktorí sú si pokrevní; tak mladší Tobiáš a jeho žena Sára boli len po bratracoch deti (Tob. 7, 2), a predsa Tobiáš ju menuje svojou sestrou (Tob 8, 9). Ako i Abrahám Lota, syna po svojom bratovi Aronovi, nazýva bratom (1 Mojž. 13, 8), kdežto Abrahám mu bol strýcom. Nasledovne mohol i evanjelista nazvať bratmi Ježišovými tých, ktorí stáli s ním v ďalšej rodine.

A opravdu tito jeho bratia neboli mu bratmi, ale bratracami, t. j. synmi akéhosi Alfeja a či Kleofáša a Marie, akéjsi sestry P. Marie. To sa dá nasledovne dokázať:

Sv. Pavel (Gal. 1, 19) píše: A zpomedi apoštolov nevidel som žiadneho iného, jako Jakuba, brata Pánovho. Z čoho nasleduje, že Jakub, brat Pánov, bol apoštolom. Ale apoštolom bol i Jakubov brat Júda (Jud. 1, 1.). Ale už o týchto sa vie iste, či boli synovia. Sv. Mat. (27, 55—56) píše, že u križa stály: Maria Magdalena a Maria, matka Jakubova a Jozefova a matka synov Zebedejových.

a preto moc divotvorná pôsobí v ňom.¹⁾

3. Bol totiž Herodes chytil Jána a poviazal ho a vsadil do žalára pre Herodiadu, manželku svojho brata.²⁾

4. Lebo Ján mu riekol: Nesvodobno ti ju mať.

5. A hoci chcel ho zabiť, obával sa ľudu³⁾, pretože ho mali za proroka.

6. Avšak v deň narodenín Herodesových tancovala dcéra Herodiadina⁴⁾ uprostred⁵⁾ a ľúbilo sa to Herodesovi.

7. Preto pod prísahou prisľúbil, že jej dá, čokoľvek bude žiadať od neho.

8. Ona však vopred navedená od svojej matky: Daj mi, vraj, tu na mise hlavu Jána Krstiteľa.

9. I zarmútil sa kráľ, ale pre prísahu⁶⁾ a pre tých, ktorí s ním stolovali, rozkázal jej dať.

10. I poslal, a stal Jána v žalári.

11. A priniesli jeho hlavu na mise, a dali dievčaťu, a zanesla ju svojej materi.

12. I prišli jeho učeníci, vzali jeho telo a pochovali ho, a išli a zvestovali to Ježišovi.

13. Keď to počul Ježiš, odobral sa odtiaľ na loдке osve na pusté miesto; čo keď počuly zástupy, šly za ním z miest pešky.

14. A keď vyšiel⁷⁾, našiel veľký zástup a sľutoval sa nad nimi a uzdravil im neduživých.

15. Tu keď sa zvečerilo, pristúpili k nemu jeho učeníci a riekli: Miesto je pusté a čas sa už minul; prepusti zástupy, nech idú do mestečiek a nakúpia si potravu.

16. Ale Ježiš riekol im: Nie im je treba odísť; dajte im vy jesť.

17. Odpovedali mu: Nemáme tu iba päť chlebov a dve ryby.

18. Ktorý riekol im: Prineste mi ich sem.

19. A keď bol rozkázal zástupu uložiť sa na trávu, vzal päť chlebov a dve ryby, pohliadol k nebu, požehnal a lámal a dával chleby učeníkom a učeníci zástupu.

20. A požívali všetci a nasýtli sa. A sobrali ostatky, dvanásť košov plných odrobiniek.

21. A počet požívajúcich bol: päťtisíc mužov, vyjmúc žien a maľučkých.

22. A hneď prinútil Ježiš učeníkov vstúpiť do ločky a predísť ho za more, kým rozpúšťal zástupy.

23. A keď rozpustil zástup, vystúpil sám na horu modliť sa.¹⁾ A keď sa zvečerilo, bol tam samotný.

24. Ale ločku uprostred mora semtam hádzaly vlny²⁾; bol totiž vietor protivný.

25. Tu o štvrtej³⁾ nočnej stráži prišiel k nim a kráčal po mori.

26. A keď ho videli po mori chodiť, nafakali sa a riekli: To je mátoha.⁴⁾ A od strachu kričali.

27. No Ježiš hneď premluvil k nim a riekol: Zmužite sa; ja som to; nebojte sa.

28. Tu odpovedal Peter a riekol: Pane, keď si to ty, rozkáž mi prísť k tebe po vode.

29. A on riekol: Pod'. I sostúpil Peter z ločky a kráčal po vode, aby prišiel k Ježišovi.

30. Ale keď videl silný vietor,

1) Aký človek, taká reč. Lahtikár ľahko sa prešmykne ponad najdôležitejšie záležitosti.

2) Gr.: pre Herodiadu Filipovu, ženu svojho bratovu.

3) Pospolitého ľudu.

4) Volala sa Salome.

5) Uprostred hostí.

6) Taká prísaha Herodesa neviazala, preto, že nik nesmie páchať zlé.

7) Keď vystúpil z ločky.

1) Aby nám dal príklad a aby ukázal, ako potrebná je modlitba.

2) Gr.: Ale ločka už v prostred mora bola zkusovaná od vln.

3) Rimania dľa vojenskej obyčaje podelili noc na štyri stráže; každá trvala 3 hodiny. Štvrtá stráž počínala sa o troch zpolnoci; v Palestíne vtedy býva ešte tma i v lete.

4) T. j. strašidlo. Akí neumeli boli vtedy ešte apoštolovia; nevedeli, že niet strašidiel a mátoch.

zľakol sa; a keď sa počal topiť, kričal a riekol: Pane, spomôž mi.

31. A Ježiš ihneď natiahol ruku, chytil ho a riekol mu: Maloverný, načo si pochyboval?

32. A keď vstúpili na loďku, prestal vietor.

33. Tu tí, ktorí boli na loďke, prišli, klaňali sa mu a riekli: Opravdu Syn Boží si.

34. A keď sa preplavili, prišli do zeme Genezaretskej.

35. A keď ho poznali mužovia toho miesta, porozposielali po celom tom kraji a prinášali mu všetkých zle sa majúcich,

36. a prosili ho, aby sa im dal dotknúť čo len obruby jeho rúcha. A ktoríkolvek sa dotkli, ozdraveli.

HLAVA 15.

Nauky farizejské. Uzdravenie dcéry Chananejčankinej. Nasýtenie 4000 ľudí.

1. Vtedy prišli k nemu z Jeruzalema zákonníci a farizeji a riekli:

2. Prečo prestupujú tvoji učeníci podanie starších? Lebo neumývajú si rúk, keď požívajú chlieb.

3. A on odpovedal a riekol im: Prečože i vy prestupujete príkaz Boží pre svoje podanie? Boh totiž riekol:

4. Cti otca i matku; a: kto bude zlorečiť otcovi alebo matke, nech usmrtený skoná.

5. Kdežto vy hovoríte: Ktokoľvek riekne otcovi alebo matke: Dar, ktorýkoľvek je odo mňa, tebe osoží¹⁾;

6. a neuctí svojho otca, alebo svoju matku: a v ľahkosť ste uviedli príkaz Boží pre svoje podanie.

1) Zákon Boží káže, aby deti napomáhaly svojich rodičov, keď sú toho potrební. Ale farizeji vybrátili tento príkaz Boží a hovorili: To, čo máš dať rodičom na výživu, môžeš darovať chrámu, a potom už rodičom nemusíš nič dať, a keby pýtali, povedz im, že ten obetný dar, ktorý si ty obetoval chrámu z výživy rodičovskej, i rodičom je osožný, ako keby to oni obetovali. Pri tomto pokračovaní najhoršie pochodili ubiedení rodičia, lebo hynuli hladom, a tak deti ich nepodporovali a nectily.

7. Pokrytci, dobre prorokoval o vás Izaiáš, keď riekol:

8. Tento ľud ctí ma pernami¹⁾; ale ich srdce ďaleko je odo mňa.

9. Ale márne ma ctia, pokým učia nauky a príkazy ľudské.

10. I svolal k sebe zástupy²⁾ a riekol im: Čujte a rozumejte:

11. Nie to, čo vchádza do úst, poškvŕňuje človeka, ale čo vychádza z úst, to poškvŕňuje človeka.³⁾

12. Vtedy pristúpili jeho učeníci a riekli mu: Vieš, že sa farizeji pohoršili, keď počuli to slovo?

13. On však odpovedal a riekol: Každý sad, ktorý nesadil môj Otec nebeský, bude vykorenený.

14. Nechajte ich; slepí sú a⁴⁾ vodcovia slepých; a keď slepý slepému za vodiča slúži⁵⁾, oba padnú do jamy.

15. Tu odpovedal Peter a riekol mu: Rozpovedz nám to podobenstvo.

16. On však riekol: Ešte i vy ste nerozumní?

17. Nerozumiete, že všetko, čo vchádza do úst, ide do brucha a vyhadzuje sa na záchod?

18. kdežto to, čo z úst vychádza, pochádza zo srdca, a to poškvŕňuje človeka.

19. Veď zo srdca pochádzajú: zlé myšlienky, vraždy, cudzoložstvá, smilstvá, krádeže, krivé svedectvá, rúhania.

20. Toto je to, čo poškvŕňuje človeka. Ale neumytými rukami jest nepoškvŕňuje človeka.

21. A keď Ježiš vyšiel odtiaľ, odobral sa na strany týrske a sidonské.

22. A hľa, žena chananejská⁶⁾ vyšla z tých končín, volala a riekla mu: Smiluj sa nado mnou, Pane, synu Dávidov; moja dcéra ťažko sa trápi od diabolstva.

1) Ústami.

2) Gr.: zástup.

3) Jedlo nemôže poškvŕniť človeka, no poškvŕni ho neposlušnosť, keď v zakázanom čase jie zakázané jedlá.

4) Gr.: slepí sú vodcovia slepým.

5) Keď slepý slepého vedie.

6) Chananejci boli najstarší obyvatelia Palestíny a boli pohani.

23. Ktorý neodpovedal jej ani slova. Tu pristúpili jeho učeníci, prosili ho a riekli: Prepust' ju, lebo kričí za nami.

24. Ale on odpovedal a riekol: Nie som poslaný iba k ovciam potrateným z domu Izraelovho.

25. Ona však prišla, klaňala sa mu a riekla: Pane, pomôž mi!

26. Ktorý odpovedal a riekol: Nie je to dobre vziať chlieb deťom a hodiť psom.¹⁾

27. Ale ona riekla: Áno, Pane, avšak i štence jedia odrobinky, ktoré padajú so stola ich pánom.²⁾

28. Vtedy odpovedal Ježiš a riekol jej: Ó, ženo, veľká je tvoja viera; nech sa ti stane, jako chceš. A dcéra jej bola uzdravená od tej hodiny.

29. A keď Ježiš odišiel odtiaľ, prišiel na kraj mora Galilejského, vystúpil na horu a posadil sa tam.

30. Tu prišli k nemu veľké zástupy, majúce so sebou nemých, slepých, chromých, nevládných a mnohých iných; i pokládli ich k jeho nohám a uzdravil ich,

31. tak že sa zástupy divily, keď videly nemých mluviť, chromých chodiť, slepých vidieť: a vebili Boha Izraelovho.

32. Tu Ježiš svolal svojich učeníkov a riekol: Lúto mi je zástupu, lebo už tri dni zotrývajú pri mne a nemajú čo jesť; a lačných ich prepustiť nechcem, aby neomdleli na ceste.

33. I riekli mu učeníci: Kde teda vezmeme na púšti toľko chleba, aby sme nasýtili toľký zástup?

34. I riekol im Ježiš: Koľko chlebov máte? A oni povedali: Sedem; a máľučko rybičiek.

35. I rozkázal zástupu, aby sa uložili na zem.

36. A vzal sedem chlebov i ryby,

a zaďakoval, lámal a podával svojim učeníkom, a učeníci dávali ľudu.

37. I jedli všetci a nasýtili sa; a čo zbývalo, z drobkov nabrali sedem plných košov.

38. A tých, ktorí požívali, bolo štyritisíc mužov okrem žien a máľučkých.

39. A keď prepustil zástup, vstúpil na loďku a prišiel do končín mage-danských.¹⁾

HLAVA 16.

Znamenie Jonášovo; o kvase farizejskom. Vyznanie a vyznačenie Petrovo. P. Ježiš predpovedá svoje umučenie a vzkriesenie; karhá Petra a napomína k trpelivosti a k zapieraniu seba.

1. Tu pristúpili k nemu farizeji a saduceji pokúšave a prosili ho, aby im ukázal znamenie s neba.

2. On však odpovedal a riekol im: Keď sa zvečerie, riekavate: bude jasno; lebo nebo je rumenné.

3. A ráno: Dnes bude nečas; lebo nebo sa pošmúrno červenie.

4. Viete teda posúdiť tvárnosť neba²⁾ a nevíete porozumieť znameniam časov? Pokolenie zlé a cudzo-ložné hľadá znamenie, avšak nedá sa mu znamenia, leda znamenie proroka Jonáša. I zanechal ich a odišiel.

5. A keď prišli jeho učeníci za more, zabudli si vziať chleby.

6. Ktorý³⁾ riekol im: Dajte si pozor, a varujte sa kvasu farizejov a saducejov.⁴⁾

7. Tu oni premýšľali u seba a riekli: Nevzali sme si chlebov.⁵⁾

1) Magedán = Magdala, mesto na južnej strane mora Genezaretského.

2) Viete posúdiť znaky nastávajúceho počasia, hoci sú dosť neisté; a nevíete posúdiť, že sa splnia tie znaky, ktoré proroci predpovedali o dobe Messiašovej, ako na pr. že berla kniežacia bola odňatá od Júdy; že už vypršaly týždne Danielove; že sa stávajú tak mnohé zázraky a chudobným hlása sa evanjelium. Grécky: Tvárnosť neba víete poznávať a znamenia časov nevládzete...?

3) Gr.: Tu Ježiš riekol im:

4) Kvas tu znamená: pokrytstvo.

5) Nazdali sa, že Spasiteľ im zakázal kupovať chlieb od farizejov, a boli v strachu, že nemali žiadneho so sebou.

1) Gr.: psičľaom, štencom. Bol to u Židov bežný názov pre pohanov. Spasiteľ tu tvrdo hovorí, ale Boh často zkuša ľudí, a najväčšími svätých.

2) Žena prestála zkušku šťastlive a žiada si len odrobinku milosti.

8. Ale Ježiš, vediac to, riekol: Čo premýšľate u seba, maloverní, že nemáte chleba?

9. Ešte nerozumiete a nepamätáte sa na päť chlebov pre päťtisíc mužov; a koľko košíkov ste nasbierali?

10. Ani na sedem chlebov pre štyritisíc mužov, a koľko košov ste nasbierali?

11. Prečože nerozumiete, že nie o chlebe som vám povedal: varujte sa kvasu farizejov a saducejov?

12. Vtedy porozumeli, že nekázal varovať sa kvasu chlebového, ale nauky farizejov a saducejov.

13. A prišiel Ježiš na strany Cezaree Filipovej¹⁾ a opýtal sa svojich učeníkov a riekol: Za koho vydávajú ľudia Syna človeka?

14. Oni však riekli: Jedni za Jána Krstiteľa, iní zas za Eliáša; iní zase za Jeremiáša, alebo za jedného z prorokov.²⁾

15. Riekol im Ježiš: A vy za koho ma vydávate?

16. Odpovedal Šimon Peter a riekol: Ty si Kristus³⁾, Syn Boha živého.

17. Tu odpovedal Ježiš a riekol mu: Blahoslavený si, Šimone, synu Jonášov, lebo telo a krv⁴⁾ nezjavily to tebe, ale môj Otec, ktorý je na nebesách.

18. A ja ti povedám, že ty si Peter⁵⁾, a na túto skalú vystavím

svoju cirkev, a brány pekelné¹⁾ ju nepremôžu.

19. A tebe dám kľúče²⁾ od kráľovstva nebeského. A čokoľvek sviažeš na zemi, bude sviazané i na nebesách; a čokoľvek rozviažeš na zemi, bude rozviazané i na nebesách.

20. Vtedy prikázal svojim učeníkom, aby nikomu neriekli, že on je Ježiš Kristus.³⁾

21. A odvtedy počal Ježiš ukazovať svojim učeníkom, že treba mu ísť do Jeruzalema a mnoho trpieť od starších a zákonníkov a od kniežat kňazských a zabitým byť a tretieho dňa vstať z mŕtvych.⁴⁾

22. Tu zachytil ho Peter, začal mu domlúvať a riekol: Boh uchovaj, Pane, to sa ti nestane.⁵⁾

23. Ktorý obrátil sa a riekol Petrovi: Id' mi s očú, satane⁶⁾, na pohoršenie si mi, lebo nemáš smyslu pre to, čo je Božie, lež pre to, čo je ľudské.

24. Vtedy riekol Ježiš svojim učeníkom: Jestli chce kto za mnou ísť, nech zapre sám seba a vezme svoj kríž⁷⁾ a nasleduje ma.

25. Lebo kto bude chcieť zachrániť svoju dušu, ztratí ju⁸⁾; kdežto kto ztratí svoju dušu pre mňa, najde ju.

26. Lebo čo je na plat človeku, keby celý svet získal, ale ujmu trpel by na svojej duši? Alebo jakú výmenu dá človek za svoju dušu⁹⁾?

27. Lebo Syn človeka príjde v sláve svojho Otca so svojimi anjelmi, a

1) Cezarea Filipova, mesto na úpätí Libanona, blízko prameňov Jordána. Predtým volalo sa Paneas, ale Filip, vládár, dal ho zväčšiť a na oslavu cisára Tiberia dal mu meno Cezarea, a pretože boli dve Cezaree, túto pomenovali Filipovou.

2) Židia so silným hmotárskym náterom to, čo proroci predpovedali o sláve Messiašovej a o jeho nadprirodzenom kráľovstve, brali v smysle hmotnom, a preto o Messiašovi si namysleli, že bude veľkým vodcom, že premôže pohanov, založí svet-ské, na celú zem sa rozprestierajúce kráľovstvo, v ktorom oni, t. j. Židia, budú pánmi. Preto zväčša neuznali P. Ježiša za Messiaša, ale pretože činil zázraky, držali ho za jakéhosi Messiašovho predchodcu.

3) T. j. ty si Messiaš.

4) Telo a krv = prirodzenosť ľudská, rozum ľudský (smýšľanie).

5) Peter je slovo grécke = Kéfas aramské, po slovensky: Skala.

1) Brána je najsilnejšou čiastkou pevnosti, a tu stojí namiesto celého hradu; teda: mocnosti pekelné. Týmto slovami Kristus ustanovil ho za hlavu cirkvi, tak že po jeho smrti hlavou cirkvi bývajú jeho nástupci na biskupstve rímskom.

2) Kto má kľúče, ten je pán; Petrovi do opatery odovzdal cirkev.

3) Aby ľud nepovstal proti Rimanom.

4) Začal ich zasväcovať do tajomstva vykúpenia.

5) Bože chráň! Peter ešte neporozumel podstaty vykúpenia.

6) Satan = odporník, pokušiteľ; tak nazval Petra preto, že sa mu protivil a zdržal ho od vykúpenia sveta.

7) Prikazy kresťanské vyžadujú sebazaprenie.

8) Kto hľadá pohodlie, ztratí dušu; kto ztratí pohodlie, spasí si dušu.

9) Aby ju vykúpil z pekla.

vtedy odplatí každému podľa jeho skutkov.

28. Veruže, povedám vám, sú niektorí z tuto stojacich, ktorí neokúsia smrti, kým neuvidia Syna človeka prichádzať v jeho kráľovstve.¹⁾

HLAVA 17.

Premenenie Krista Pána. Príchod Eliášov. Uzdravenie námesačného chlapca. Modlitba s pôstom je výslednejšia. P. Ježiš predpovedá svoje umučenie a dáva poplatok za seba a za Petra.

1. A po šiestich dňoch vzal Ježiš: Petra a Jakuba a jeho brata Jána, a viedol ich osve na vysokú horu²⁾,

2. a premenil³⁾ sa pred nimi. I zaskvela sa mu tvár ako slnko, jeho šaty však zbelely, jako sneh.⁴⁾

3. A hľa, zjavili sa im Mojžiš a Eliáš⁵⁾, a shovárali sa s ním.

4. Tu premluvil Peter a riekol Ježišovi: Pane, dobre je nám tu byť, ak chceš, spravíme tu tri stánky: tebe jeden, Mojžišovi jeden a Eliášovi jeden.

5. Kým ešte mluvil, hľa, svetlý oblak zatienil ich; a hľa, hlas z oblaku riekol: Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám svoje zaľúbenie; jeho poslúchajte.

6. Keď to učeníci počuli, padli⁶⁾ na svoju tvár a veľmi sa báli.

7. I pristúpil Ježiš a dotkol sa ich, a riekol im: Vstaňte a nebojte sa.

8. A keď pozdvihli svoje oči, nevideli nikoho, iba samého Ježiša.

9. A keď zostupovali s hory, prikázal im Ježiš a riekol: Nikomu nepovedzte o videní, kým Syn človeka nevstane z mŕtvych.

10. Tu opýtali sa ho učeníci a riekli: Čo teda zákonníci povedajú, že najprv Eliáš má prísť?

11. On však odpovedal a riekol im: Eliáš príde¹⁾ síce a všetko opraví.²⁾

12. No povedám vám, že Eliáš už prišiel, a nepoznali ho, ale spravili s ním, čo len chceli. Tak i Syn človeka trpieť bude od nich.

13. Vtedy porozumeli učeníci, že o Jánovi Krstiteľovi im hovoril.

14. A keď prišiel k zástupu, pristúpil k nemu človek, padol pred ním na kolena a riekol: Pane, smiluj sa nad mojím synom, lebo je námesačný³⁾ a ťažko trpí; lebo často padá do ohňa a zhusta do vody⁴⁾;

15. a priniesol som ho tvojim učeníkom, avšak nemohli ho uzdraviť.

16. Tu odpovedal Ježiš a riekol: Ó, pokolenie neverné a prevrátené, dokiaľ mám byť s vami? Dokiaľ vás mám trpieť? Prineste ho sem ku mne.⁵⁾

17. I ohriakol ho Ježiš a vyšlo z neho diabolstvo, a chlapec bol uzdravený od tej hodiny.

18. Vtedy pristúpili učeníci tajne k Ježišovi a riekli: Prečo sme ho my nemohli vyhnáť?

19. Riekol im Ježiš: Pre svoju neveru, lebo veru povedám vám: jestliže budete mať vieru, jako horčičné zrno⁶⁾, keď povieť tejto hore: prejdi odtiaľto tam: prejde, a nič vám nebude nemožným.

1) Je tu slovo akiste o premenení Krista Pána, o čom je reč hneď v nasledujúcej hlave.

2) Niektorí sv. otcovia myslia, že to bol Tábor.

3) Gr.: prepodobnil. Dľa sv. Lukáša stalo sa to v noci.

4) Gr.: ako svetlo. Ako prv pri nastúpení verejného úradu, tak teraz pri nastúpení umučenia Boh vydáva svedectvo o P. Ježišovi, a to pred jeho troma najvýbornejšími apoštolmi.

5) Zákon a proroci v svojich predstaviteľoch.

6) Smrteľník neznesie zjav slávy nebeskej. A tu neukázal P. Ježiš svoju slávu božskú, ale len tú, ktorá mu patrí, jako človeku.

1) Eliáš príde na konci sveta.

2) T. j. Židov vovedie do cirkvi katolíckej.

3) T. j. má padúcu nemoc, ktorá zvlášte pri mesačných zmenách napáda svoje obete.

4) Keď ho nemoc zastihne pri ohni, alebo pri vode.

5) Gr.: Prineste mi ho sem!

6) Zrno horčičné je síce malé, ale ohnivé a silné; teda keď budete mať silnú, ohnivú vieru, pri všetkej vašej skrovnosti budete robiť veľké veci, alebo, jako Spasiteľ v podobenstve hovorí: budete môcť hory prenášať.

20. Tento druh však nevyženie¹⁾ sa leda skrze modlitbu a pôst.²⁾

21. A keď sa zdržovali v Galilejsku, riekol im Ježiš: Syn človeka vydaný bude do rúk ľudom,

22. a zabijú ho³⁾, a tretieho dňa vstane. I zarmútili sa preveľmi.

23. A keď prišli do Kafarnauma, pristúpili tí, ktorí vyberali poplatok, k Petrovi a riekli mu: Či váš učiteľ neplatí chrámového⁴⁾?

24. Riekol: Platí. A keď vstúpil do domu, predchytil⁵⁾ ho Ježiš v reči: Čo sa ti zdá, Šimone? Kráľovia zemskí od koho berú poplatok alebo daň? Od svojich detí, a či od cudzích?

25. A on riekol: Od cudzích. I povedal mu Ježiš: Teda dietky sú svobodné⁶⁾;

26. aby sme ich však nepohoršili, id' k moru a hod' udicu; a tú rybu, ktorá najprv vyjde, vezmi, otvor jej ústa a najdeš peniaz⁷⁾; ten vezmi a daj za mňa i za seba.

HLAVA 18.

O pokore a o maľučkých. Podobenstvo o ztratej ovci. O priateľskom pokarhaní. Kľúče od kráľovstva nebeského. O odpustení urážok.

1. V tú hodinu⁸⁾ pristúpili učeníci

1) Gr.: nevychádza. I v pekle sú rozličné druhy (fajty) diablov, jedny horšie od druhých.

2) Pôstom umŕtvime svoje telo a vytiahneme zpod panstva diablovho, modlitbou spojíme sa s Bohom.

3) Spasiteľ viackrát predpovedal svoje umučenie, aby sa apoštolovia spriatelili s tou myšlienkou a aby neztratili viery, až to uvidia.

4) Vlastne: dvojdrachmu, platila asi 1 k. 80 h. (skoro 2 kor.); toľko musel platiť každý Žid od 20. roku na chrám jeruzalemský.

5) Vlastne: predbehol.

6) Ako deti kráľove neplatia dane, tak ani Syn Boží nemal platiť chrámového, ktoré sa vlastne Bohu platilo.

7) Vlastne: statér. Statére byly dvojaké: strieborné a zlaté. Zlatý statér platil asi 20 kor., strieborný asi 3 kor. 60 hal. (skoro 4 kor.). Tu je reč podistým o statére striebornom, ktorý platil dve dvojdrachmy, teda práve toľko, koľko sa malo platiť za dve osoby. Týmto zázrakom chcel P. Ježiš ešte lepšie presvedčiť Petra o svojom božstve.

8) Keď zaplatil chrámové za seba a za Petra. Učeníci obávali sa o prednosť.

k Ježišovi a riekli: Kto asi¹⁾ je väčším v kráľovstve nebeskom?

2. Tu zavolal Ježiš maľučkého, postavil ho uprostred nich,

3. a riekol: Veru, povedám vám, ak sa neobrátite a nebudete jako maľučkí, nevojdete do kráľovstva nebeského.

4. Ktokoľvek teda uponíži sa, jako tento maľučký, ten je väčším v kráľovstve nebeskom.

5. A kto prijme jedného takého maľučkého v mojom mene, mňa prijíma.

6. Kto však pohorší²⁾ jedného z týchto maľučkých, ktorí vo mňa veria, lepšie by mu bolo, keby sa mu mlynský kameň³⁾ zavesil na krk, a tak bol pohrúžený do hlbiny morskej.⁴⁾

7. Beda svetu pre pohoršenia.⁵⁾ Musí to síce byť⁶⁾, aby pohoršenia prišly; avšak beda tomu človeku, skrze ktorého pohoršenie prichádza.

8. Preto jestli ťa tvoja ruka alebo tvoja noha pohoršuje, odtni si ju a odhod' od seba; lepšie ti je vojsť do života okaličenému, alebo chromému, nežli mať dve ruky alebo dve nohy a dať sa vhodiť do ohňa večného.

9. A jestli ťa tvoje oko pohoršuje, vylúp si ho a odhod' od seba; lepšie ti je s jedným okom vojsť do života, nežli mať dve oči a dať sa hodiť do pekelného ohňa.

10. Hľadte, aby ste nezapovrhli jedného z týchto maľučkých; lebo povedám vám, že ich anjeli v ne-

1) Kto teda?... Kto bude najväčším pánom v kráľovstve Messiašovom?

2) Kto ho svedie do hriechu.

3) Doslovne: mlyn osliči; na Východe totiž ľudia mali malé mlynky, ktoré ťahali osli.

4) Gr.: do hladiny morskej. Smysel je: lepšie by mu bolo zahynúť, než na seba uvaliť toľký hriech.

5) Spasiteľ tu hovorí o pohoršení preto, že apoštolovia svojou ctižajnosťou a revnivostou ľahko mohli byť iným na pohoršenie.

6) Pohoršenie je nevyhnutné preto, že ľudia sú krehkí, náklonnejší k zlému, než k dobrému.

besách vždycky vidia tvár môjho Otca, ktorý je v nebesách.¹⁾

11. Lebo Syn človeka prišiel spasiť, čo zahynulo.

12. Čo sa vám zdá? Keď niekto bude mať sto oviec a zablúdi jedna z nich, či nenechá deväťdesiatdeväť v horách a nepôjde hľadať tú, ktorá zablúdila?

13. A keď sa mu podarí, že ju najde, veru povedám vám, že sa raduje nad ňou viac, nežli nad deväťdesiatimideviatimi, ktoré nezablúdily.

14. Tak nie je to vôľou vášho Otca, ktorý je v nebesách, aby zahynul jeden z týchto maľučkých.

15. Tedy jestli sa prehreší proti tebe tvoj brat, id' a pokarhaj ho medzi sebou a ním samým. Ak ťa poslúchne, získal si svojho brata.²⁾

16. Jestli ťa však neposlúchne: priber si ešte jedného alebo dvoch, aby v ústach dvoch alebo troch svedkov obstálo každé slovo.³⁾ (5. Mojž. 17, 16.)

17. Jestli ich neposlúchne, povedz cirkvi; a keď ani cirkev neposlúchne: Maj sa jako pohan a mýtnik.⁴⁾

18. Veru, povedám vám: čokoľvek sviažete na zemi, bude sviazané aj⁵⁾ na nebi; a čokoľvek rozviažete na zemi, bude rozviazané aj⁵⁾ na nebi.

19. Opäť povedám vám: jestli dvaja zpomedzi vás shodnú sa na zemi o jakejkoľvek veci, za ktorú budú prosiť, dostane sa im od môjho Otca, ktorý je v nebesách.⁶⁾

20. Lebo kde sú dvaja alebo traja

1) Z tohto asi nasleduje, že každý človek má anjela-strážcu.

2) Napomeň ho súkromne, skromne a ticho. Ak ťa počúvne, zachránil si ho od škody časej i večnej.

3) Pred svedkami i ty budeš mierne a slušne vyprávať, i budeš mať svedkov, ak by vec mala ísť ďalej.

4) Má byť považovaný za nepatriaceho do cirkvi a za verejného hriešnika, za jakých považovali mýtnikov.

5) Gr.: „aj“ chýbi. To je povedané apoštolom.

6) Prikazuje sa, aby sme boli svorní, taktó i Boh skorej vyslyší naše modlitby.

shromaždení v mojom mene¹⁾, tam som ja uprostred nich.

21. Vtedy pristúpil k nemu Peter a riekol: Pane, koľkokrát zhreší môj brat proti mne, a mám mu odpustiť?²⁾ až po sedemkrát?

22. Riekol mu Ježiš: Nepovedám ti po sedemkrát, lež po sedemdesiat-sedemkrát.³⁾

23. Preto podobá sa kráľovstvo nebeské človeku kráľovi, ktorý chcel počet klášt' so svojimi sluhmi.

24. A keď počal klášt' počet, priviedli mu jedného, ktorý mu bol dlžen desattisíc hrivien.⁴⁾

25. A keď nemal odkiaľ zaplatiť, kázal ho jeho pán predat'⁵⁾, i jeho ženu i dietky i všetko, čo mal, a zaplatiť.

26. Ale ten sluha padol pred ním, prosil⁶⁾ ho a riekol: Poshovej mi, a všetko ti zaplatím.

27. Tu pán sľutoval sa nad tým sluhom, prepustil ho, a dlh mu odpustil.

28. Avšak keď ten sluha vyšiel, našiel jedného zo svojich spolusluhov, ktorý mu bol dlžen sto desiatnikov.⁷⁾ I chytil a hrdúsil ho a riekol: Zaplať, čo si dlžen!

29. Tu padol jeho spolusluha pred

1) T. j. na česť a slávu Božiu.

2) Keď je shoda taká potrebná, pokiaľ má siahať naša povinnosť odpúšťať obrazenie?

3) T. j. vždycky.

4) Hrivna (talent) znamená vlastne toľko, jako funt. Ludia z počiatku nemali peňazí, ale zlato a striebro vážili na funty. Takýto funt zlata menoval sa hrivnou. Ale i tieto funty neboly u všetkých národov rovné; najbežnejšie byly: hrivna atická a sýrska. Hrivna atická platila na naše peniaze asi 5658 korún; sýrska len asi 1200 korún. Tu je reč akiste o hrivnách atických, tak by jeho dlh obnášal asi: 56,580.000 kor. Hrozny obnos, aký chudobný sluha nikdy nemôže zaplatiť, a predstavuje nám, akým dlhom sú naše hriechy: natoľko, že mi ich nikdy nevládzeme zaplatiť, t. j. za svoje hriechy zadosť učiť.

5) Dľa starodávneho, vtedy bežného práva veriteľ mohol svojho dlžníka, keď tento nemohol platiť, alebo dať zavrieť, alebo i predat' za otroka, a to i so ženou i s deťmi i s celým jeho majetkom.

6) Gr.: klaňal sa mu = kolenačky ho prosil.

7) Desiatnik platil asi 80 hal., sto desiatnikov asi 80 kor. Taká nepatrná je tá urážka, ktorú človek znáša od človeka.

ním, prosil ho a riekol: Poshovej mi, a všetko ti zaplatím.

30. Ale ten nechcel, lež odišiel a hodil ho do žalára, dokiaľ nezaplatí dlh.

31. Ale keď jeho spolusluhovia videli, čo sa stalo, veľmi sa zarmútili a prišli a rozpovedali svojmu pánovi všetko, čo sa stalo.

32. Vtedy zavola ho jeho pán a povedal mu: Sluho ničomný, všetok dlh som ti odpustil, preto, že si ma prosil;

33. či si sa teda i ty nemal smilovať nad svojim spolusluhom, ako i ja smiloval som sa nad tebou?

34. A jeho pán, rozhnevaný, vydal ho mučiteľom¹⁾, dokiaľ by nezaplatil celý dlh.

35. Tak i Otec môj nebeský vykoná vám, jestli neodpustíte každý svojmu bratovi zo svojich srdca.

HLAVA 19.

O prepustení manželky; o zdržanlivosti; o dieťkach; o ceste do spasenia; o bohatstve; o odplate večnej.

1. I stalo sa, keď Ježiš dokonala tieto reči, odobral sa z Galilejska a prišiel do končín judských za Jordánom.

2. A išly za ním mnohé zástupy, a uzdravoval ich tam.

3. Tu pristúpili k nemu farizeji, pokúšali ho a hovorili: Či smie človek prepustiť svoju manželku z akejkoľvek príčiny?

4. Ktorý odpovedal a hovoril im: Nečítali ste, že ten²⁾, ktorý stvoril človeka na počiatku, učinil ich mužským a ženskou a riekol:

5. Pre toto opustí človek otca i matku, a pridržiť sa bude svojej manželky, a budú dvaja jedným telom. (1. Mojž. 2, 24.)

6. A tak už nie sú dvaja, lež

jedno telo.¹⁾ Co teda Boh spojil²⁾, nech človek nerozlučuje.

7. Riekli mu: Co teda Mojžiš poručil vydať rozvodný list a prepustiť? (5. Mojž. 24.)

8. Riekol im: Mojžiš pre tvrdosť vášho srdca dovolil vám prepustiť vaše manželky, ale z počiatku nebolo to tak.

9. Preto povedám vám: ktokoľvek prepustí svoju manželku, leda pre smilstvo³⁾, a vezme si inú, cudzoloží; a kto si vezme prepustenú, cudzoloží.

10. Riekli mu jeho učeníci: Keď sa tak má vec človeka s manželkou, nie je hodno sa oženiť.

11. Ktorý riekol im: Nie všetci chápú toto slovo⁴⁾, ale len tí, ktorým je to dané.

12. Lebo sú nemužiaci⁵⁾, ktorí sa tak narodili zo života matkinho; a sú nemužiaci, ktorých ľudia učinili takými⁶⁾; a sú nemužiaci, ktorí sami seba zbavili mužstva pre kráľovstvo nebeské. Kto to môže pochopiť, nech pochopí.⁷⁾

13. Vtedy priniesli mu maľučkých, aby vložil na nich ruky a modlil sa. Ale učeníci okríkali ich.

14. A riekol im Ježiš: Nechajte maľučkých a nezabraňujte im ku mne prichádzať, lebo takých⁸⁾ je kráľovstvo nebeské.

15. A keď povzkladal na nich ruky, odišiel odtiaľ.

1) Stav manželský je teda nerozlučný i dľa prirodzeného i dľa božského zákona.

2) Gr.: spriahol.

3) Nevinná stránka v stave manželskom pre smilstvo alebo pre inú dôležitú príčinu smie sa dať odlúčiť od vinovatej strany; ale do stavu manželského s inou osobou nemôže vstúpiť žiaden z nich, iba po smrti druhej stránky.

4) Toto slovo je: že je lepšie neoženiť sa.

5) Pod nemužiakom (eunuch) rozumie sa taký muž, ktorý je zbavený mužstva, a preto ani nemôže vstúpiť do stavu manželského. Spasiteľ i tých volá nemužiakmi, ktorí sa zriekli manželstva a jeho výhod pre Boha a bližného, aby im mohli neprekážane slúžiť.

6) Gr.: znemužičili.

7) Zdržanlivosť večná sa neprikazuje, ale len radi.

8) Takých je kráľovstvo nebeské, ktorí, ako deti: všetko veria, všetko úfajú, nepomstia sa, sú úprimní, pokorní, atď.

1) T. j. žalárnikovi.

2) Gr.: Že tvorca od počiatku učinil ich, atď.

16. A hľa, ktosi¹⁾ pristúpil a horvoril mu: Učiteľu dobrý, čo dobrého mám činiť, aby som mal život večný?

17. Ktorý mu riekol: Čo sa ma pýtaš o dobrom? Jeden je dobrý²⁾: Boh. Ale jak chceš vojsť do života, zachovávaj prikázania.

18. Riekol mu: Ktoré? Ježiš riekol: Nezabiješ; nez cudzoložíš; nepokradneš; nepremlúviš krivého svedectva;

19. cti svojho otca i svoju matku, a: milovať budeš svojho bližného, jako seba samého.

20. Riekol mu mládenec: Toto všetko zachovával som od svojej mladosti; čo mi ešte chybí?

21. Riekol mu Ježiš: Jestli chceš byť dokonalým³⁾: id', spredaj, čo máš, a rozďaj chudobným, a budeš mať poklad v nebi; a príď, nasleduj ma.

22. Avšak keď mládenec počul tú reč, odišiel zarmútený, preto, že mal mnohé majetky.⁴⁾

23. Tu riekol Ježiš svojim učeníkom: Veru, povedám vám, že boháč ťažko vojde do kráľovstva nebeského.

24. A opäť povedám vám: Ľahšie je ťave prejsť cez dierku ihelnú⁵⁾, nežli bohatému vojsť do kráľovstva nebeského.⁶⁾

25. Keď to učeníci počuli, veľmi sa zarazili a riekli: Ktože teda bude môcť byť spasený?

26. Ježiš však pohliadol na nich a riekol im: U ľudí je to nemožné, ale u Boha je všetko možné.⁷⁾

27. Vtedy odpovedal Peter a riekol mu: Hľa, my sme zanechali všetko

a nasledovali sme teba, čo teda bude s nami?

28. Ježiš riekol im: Veru, povedám vám, že vy, ktorí ste ma nasledovali, pri preporodení, keď Syn človeka bude sedieť na stoličkej svojej velebnosti, i vy budete sedieť na dvanástich stoličkách a súdiť dvanásť pokolení Izraelových.¹⁾

29. A každý, kto opustí dom²⁾, alebo bratov, alebo sestry, alebo otca, alebo matku, alebo manželku, alebo dietky, alebo polia pre moje meno: obsiahne stokrát toľko³⁾ a obdrží život večný.

30. Mnohí však prví budú poslednými a poslední prvými.

HLAVA 20.

O robotníkoch vo vinici; predpovedanie smrti Ježišovej; prosba matky Zebedejovcov; uzdravenie dvoch slepých.

1. Podobné⁴⁾ je kráľovstvo nebeské človeku hospodárovi, ktorý vyšiel včas ráno najat' robotníkov do svojej vinice.

2. A keď sa zjednal s robotníkmi po desiatniku⁵⁾ na deň, poslal ich do svojej vinice.

3. I vyšiel okolo tretej⁶⁾ hodiny, a videl iných postávať záhalčive na tržišti⁷⁾,

4. a riekol im: Idte i vy do mojej

1) Je tu reč nielen o telesných, ale i o duchovných dietkach Izraelových; teda súdiť budú celý svet.

2) Gr.: domy.

3) Za tie svetské pôžitky, ktoré my pre Krista opustíme, už tu na zemi dostaneme nadprirodzené dary a slasti, ktoré ďaleko prevyšujú radosti zemské, a okrem toho dostaneme ešte i nebo.

4) Gr.: Lebo podobné je. To podobenstvo má slúžiť za vysvetlenie posledného verša v predošlej hlave.

5) Desiatnik platil asi 80—84 hal., to bol bežný plat nádenníkov v tom čase.

6) U Židov pracovalo sa od 6. hodiny ráno až do 6. hodiny večer. Ale hodiny počítavaly sa od šiestej do šiestej, tak že ráno o 6. počala sa prvá hodina, nasledovne tretia hodina u Židov zodpovedala našej deviatej, šiesta dvanásť, deväť pred večerom.

7) Na námestí stáli robotníci a čakali, kým ich najmu.

1) Dľa Luk. bol to jakýsi prednosta.

2) Kristus netají, že je dobrý; ale vyjavuje, že je Boh (sv. Ambr.).

3) To, čo nasleduje, môžeš, ale nemusíš spraviť, i bez toho môžeš byť spasený, ak zachováš to, čo bolo prv rečené.

4) Ako veľmi sa viazal ku hrude!

5) Ťažšie je ťave prejsť cez uško ihelné, to bolo židovské porekadlo a týmto prislovím označovali nejakú veľmi nesnadnú vec.

6) A to preto, že sa viažu k bohatstvu a pri ňom si vedú.

7) Milosť Božia pomáha človeku premôcť zlú prirodzenosť.

vinice, a čo bude spravедlivé, dám vám.

5. A oni odišli. Tu opäť vyšiel okolo šiestej a deviatej hodiny, a učinil podobne.

6. Ale i okolo jedenástej vyšiel a našiel iných postávať a riekol im: Čo tu postávate celý deň záhalčive?

7. Riekli mu: Keď nás nikto ne-najal. Riekol im: Idte i vy do mojej vinice.

8. A keď sa zvečerilo, riekol pán vinice svojmu dvorskému: Zavolaj robotníkov a vydaj im mzdu, počnúc od posledných až po prvých.

9. Keď teda prišli tí, ktorí boli okolo jedenástej došli, dostali po jednom desiatniku.¹⁾

10. Ale jako prišli i prví, tí domnievali sa, že dostanú viac, avšak i oni dostali po jednom desiatniku.

11. Čo keď prijali, šomrali na hospodára,

12. a riekli: Títo poslední robili jednu hodinu, a učinil si ich rovnými nám, čo sme znášali ťarchu dňa i horúčosti.²⁾

13. Ale on odpovedal jednému z nich a riekol: Priateľu, nerobím ti krivdy. Či si sa nezjednal so mnou za desiatnik?

14. Vezmi si, čo je tvoje, a id'; no chcem dať i tomuto poslednému toľko, koľko tebe.

15. Alebo nesmiem³⁾ urobiť, čo chcem? Či tvoje oko je ničomné⁴⁾, preto, že ja som dobrý?

16. Tak budú poslední prvými a prví poslednými. Lebo mnoho je povolaných, ale málo vyvolených.

17. A keď Ježiš vystupoval do Jeruzalema⁵⁾, vzal si dvanásť učeníkov postrane a hovoril im:

18. Hľa, vystupujeme do Jeruzalema, a Syn človeka vydaný bude kniežatom kňazským a zákonníkom, a odsúdia ho na smrť,

19. a vydajú ho pohanom, aby bol posmievaný a bičovaný a ukrižovaný, a tretieho dňa zase vstane z mŕtvych.

20. Vtedy pristúpila k nemu matka synov Zebedejových¹⁾ so svojimi synmi, klaňala sa mu a prosila čosi²⁾ od neho.

21. Ktorý riekol jej: Čo chceš³⁾? Hovorila mu: Povedz⁴⁾, nech títo dvaja moji synovia sedia vedľa teba, jeden zprava a druhý zľava, vo tvojom kráľovstve.⁵⁾

22. Ježiš ale odpovedal a riekol: Neviete, čo pýtate.⁶⁾ Môžete piť kalich⁷⁾, ktorý ja budem piť? Riekli mu: Môžeme.

23. Povedal im: Kalich môj síce budete piť; avšak dať vám sedieť zprava alebo zľava vedľa mňa neprináleží mne, lež ktorým to pripravil môj Otec.

24. Keď to počuli desiat, mrzeli sa na tých dvoch bratov.⁸⁾

25. Ale Ježiš povolal ich k sebe a hovoril: Viete, že kniežatá národov panujú nad nimi, a tí, ktorí sú veľmožmi, prevádzajú moc nad nimi.⁹⁾

26. Nie tak to bude medzi vami; lež ktokoľvek bude chcieť byť väč-

Toto bola jeho posledná cesta na sviatky veľkonočné.

1) Boli to: Jakub a Ján, a matka vraj Salome.
2) Nechcela to riečť pred ostatnými apoštolmi, okuňala sa.

3) P. Ježiš prinútil ju povedať to verejne.

4) Káň.

5) Kráľovstvo Messiašovo predstavovali si, jako džravu zemskú.

6) Nevedeli, že: 1. hodnosti v cirkvi spojené sú nie s rozkošmi, ale s trápením a nebezpečenstvom; 2. že to je od večnosti ustanovené, komu sa majú ony dostať.

7) Kalich tu znamená toľko, jako trápenie.

8) Pre ich ctibažnosť.

9) Spasiteľ poukazuje na rozdiel, aký je medzi svetským a jeho kráľovstvom; v svetskom kráľovstve poddaní musia slúžiť vrchnostiam, a v cirkvi vrchnosti poddaným. Preto i pápež nazýva sa: sluhom u sluhov Božích.

1) Gr.: A tí, ktorí prišli okolo jedenástej hodiny, dostali po desiatniku. Akiste usilovnejšie a lepšie pracovali, než tí prví.

2) Gr.: ťarchu a horúčosť dňa.

3) Gr.: Nesmiem so svojím urobiť, čo chcem?

4) Závistné.

5) Jeruzalem leží na výšine, cesta viedla hore, preto sa hovorí, že: vystupoval do Jeruzalema.

ším¹⁾ medzi vami, nech je vašim posluhom;

27. a kto bude chcieť byť prvým medzi vami, bude vašim sluhom.

28. Tak, ako i Syn človeka neprišiel dať si posluhovať, lež posluhovať a dať svoju dušu na vykúpenie za mnohých.

29. A keď vychádzali z Jericha, išiel za ním veľký zástup.

30. A hľa, dvaja slepí sediaci pri ceste počuli, že Ježiš ide tade, nuž kričali a riekli: Pane, smiluj sa nad nami! Synu Dávidov!

31. Ale zástup okríkal ich, aby mlčali. No oni tým viac kričali a riekli: Pane, smiluj sa nad nami! Synu Dávidov!

32. Tu postál Ježiš a zavolał ich a riekol: Čo chcete, aby som vám spravil?

33. Riekli mu: Pane, aby sa nám oči otvorily.

34. I slutoval sa nad nimi Ježiš, dotkol sa im očí, a ihneď videli a nasledovali ho.

HLAVA 21.

Slávny vchod P. Ježiša do Jeruzalema; vyhánanie z chrámu. Vysušený fik. P. Ježiš sa pýta farizejov o Jánovi. Podobnosť: o dvoch synoch; o viníci a dedičovi tejže vinice.

1. A keď sa približovali k Jeruzalemu a došli do Betfage²⁾ pri hore Olivovej, vtedy Ježiš poslal dvoch učeníkov,

2. a riekol im: Idte do mestečka³⁾, ktoré je naproti vám, a hneď najdete priviazanú oslicu a osliatko s ňou; odviažte a privedte mi.

3. A jestli vám kto čo povie, povedzte, že Pán ich potrebuje; a ihneď prepustí ich.

4. A toto všetko stalo sa, aby sa

naplnilo, čo bolo povedané skrze proroka, hovoriaceho:

5. Povedzte dcére sionskej⁴⁾: ajhľa, tvoj kráľ ide k tebe vľúdne, sedí na oslici a na osliatku dobytčáťa podjarmového. (Zachar. 9, 9. Iz. 62, 11.)

6. A učeníci išli, a učinili, jako im Ježiš prikázal;

7. a priviedli oslicu i osliatko, a pokládli na ne svoje rúcha, a jeho posadili navrch.⁵⁾

8. A preveliký zástup prestieral svoje rúcha na cestu; iní zase rúbali haluze so stromov a stlali ich po ceste⁶⁾;

9. a zástupy, ktoré išly popredku⁴⁾ a ktoré nasledovali, kričaly a hovorily: Hozanna⁵⁾ Synu Dávidovmu! Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom: Hozanna na výsostiach.⁶⁾

10. A keď vošiel do Jeruzalema, pobúrilo sa celé mesto, a riekli: Ktože je to?

11. Ľudstvo ale hovorilo: Toto je Ježiš, prorok z Nazaretu galilejského.

12. I vošiel Ježiš do chrámu Božieho a vyhánal všetkých predávajúcich a kupujúcich v chráme, a poprevracal stoly peňazomencom i stolice predávajúcim holuby⁷⁾ (3. Mojž. 1, 14),

13. a riekol im: Písané je: Mój

1) Dcéra sionská je mesto Jeruzalem, vystavené u päty hory Sion.

2) Pokládli rúcha namiesto sedla a Spasiteľa posadili na osliatko. Podajedni si myslia, že sa Spasiteľ niesol len na osliatku; iní sú zase tej mienky, že sa niesol striedave, z počiatku na osliatku a potom na oslici.

3) Akožto kráľovi židovskému.

4) Gr.: ktoré ho predchádzaly.

5) Hozanna = Pomôž Synu Dávidovmu! Prosa k Bohu, aby pomáhal Synu Dávidovmu založiť slávne kráľovstvo Messiánske.

6) Pomôž na nebi!

7) Chrám jeruzalemský pozostával z viacerých oddelení. 1. Bola svätyňa vnútrajšia, kde len hlavný kňaz mal prístup, ale len raz do roka. 2. Svätyňa, kde i ostatní kňazi smeli vstúpiť, ale len v záležitosti bohoslužobnej. 3. Dvor kňazský bez pokrovu. 4. Dvor ľudu, kde sa shromažďovali Židia; a od tohto múrom bol oddelený dvor pohanov, kam smeli prísť i pohani. V tomto dvore, alebo dľa iných vo dvore ľudu Izraelovho, kde stál i obetný oltár, s dovolením veľkňazov vydržoval sa ten pohoršlivý trh, proti ktorému Spasiteľ po dvakrát tak ostro vystúpil.

1) Gr.: veľkým, predstaveným.

2) Betfage, pravdepodobne malinká osádka, alebo len hospoda.

3) Bola to snáď Betánia.

dom volať sa bude domom modlitby, kdežto vy ste ho spravili pelešou lotrovskou.¹⁾ (Iz. 56, 7. Jer. 7, 11.)

14. I pristúpili k nemu v chráme slepí a chromí, a uzdravil ich.

15. Ale kniežatá kňazské a zákonníci, keď videli podivné veci, ktoré činil, a deti kričať po chráme a hovoriť: Hozanna Synu Dávidovmu! namrzeli sa,

16. a riekli mu: Čuješ, čo títo hovoria? Ale Ježiš riekol im: Ovšem. Nikdy ste nečítali: z úst nemluvniatok a neodstavených pripravil si chválu? (Žalm 8, 3.)

17. A opustil ich, odišiel von z mesta do Betánie, a tam zostal.²⁾

18. Ale ráno, keď sa navracal do mesta, bol hladný.

19. I videl jeden fíkový strom popri ceste, prišiel k nemu, a našiel na ňom ničoho, iba samé listie; i riekol mu: Nech sa nikdy, až na veky neurodí na tebe ovocia. A fík hneď uschol.³⁾

20. Keď to videli učeníci, divili sa a riekli: Jako tak naskutku uschol (fík)?

21. A Ježiš odpovedal a riekol im: Veru, povedám vám: jestli budete mať vieru, a nebudete pochybovať, nielen na fíku to spravíte, lež keď poviete i tejto hore: Zdvihni sa a hoď sa do mora, stane sa.

22. A všetko, čokoľvek budete pýtať v modlitbe s vierou, obsiahnete.

23. A keď prišiel do chrámu, pristúpili k nemu, jako učil, kniežatá kňazské a starší ľudu a riekli: Jakou mocou to činiš? A kto ti dal túto moc?

24. Odpovedal Ježiš a riekol im: I ja sa vás opýtam jednu vec, jestli

mi na ňu dáte odpoveď, i ja vám poviem, akou mocou toto robím.

25. Odkiaľže bol krst Jánov? s neba, a či od ľudí? Tu oni premýšľali v sebe a riekli si:

26. Ak povieme: s neba, povie nám: Prečo ste mu teda neverili? ale jak povieme: od ľudí, obávame sa zástupu, lebo všetci mali Jána za proroka.

27. Tedy odpovedali Ježišovi a riekli: nevieme. Riekol im i on: Ani ja vám nepoviem, akou mocou toto činím.

28. Ale čo sa vám zdá? Istý človek mal dvoch synov, a prišiel k prvému a riekol: Synu, id', pracuj dnes v mojej vinici.

29. Ale ten odpovedal a riekol: Nechce sa mi. Potom však, pohnutý ľútosťou, odišiel.

30. I prišiel k druhému a riekol podobne. Ten však odpovedal a riekol: Idem, pane; ale neišiel.¹⁾

31. Ktorý z tých dvoch vykonal vôľu otcovu? Riekli mu: Prvý. Riekol im Ježiš: Veru, povedám vám, že mýtnici a smilnice predídu vás do kráľovstva Božieho.²⁾

32. Lebo prišiel k vám Ján po ceste spravdivosti, a neuverili ste mu, kdežto mýtnici a smilnice uverili mu; ale vy, hoci ste to videli, ani potom nemali ste ľúlosti, aby ste mu boli uverili.

33. Počujte iné podobenstvo: Bol človek hospodár, ktorý vysadil vinicu a ohradil ju plotom, a vykopal v nej tlačovňu, a vystavil vežu³⁾ a dal ju do prenájmu roľníkom a odcestoval.

34. Ale keď sa priblížil čas ovocný,

1) Ten človek je Boh, starší syn, to sú verejní hriešnici (alebo i pohani); mladší syn sú farizeji (alebo i vôbec Židia). Verejní hriešnici dali sa na pokánie, kdežto pokrytci farizejski, hoci prestupovali prikazy Božie, nechceli činiť pokánie.

2) Skutok platí, nie márný sľub.

3) Pre strážnikov. Hospodár je Boh, vinica je kráľovstvo Božie, plot je obrana Božia; tlačovňa sú prikázania a tresty, ktoré núkajú človeka dobre činiť; veža je stráž, teda kňazi a proroci (alebo i zasľúbená zem, v ktorej prebývali Židia); roľníci sú Židia, u ktorých až po Krista bola pravá cirkev.

1) Pri kúpe sa zriedka povie pravda a krivo sa prisahá atď.

2) Gr.: tam košaroval, t. j. prenocoval, tam mal hospodu.

3) Tento fík bol obrazom národa židovského.

poslal svojich sluhov¹⁾ k roľníkom, aby odobrali jeho ovocie.²⁾

35. Ale roľníci pochytili jeho sluhov a jedného zbili, druhého zabili a iného ukamenovali.

36. Opäť poslal iných sluhov, viac než prv, a vykonali im podobne.

37. Tu naposledy poslal k nim svojho syna, a riekol: Budú sa obávať môjho syna.

38. Ale roľníci, keď videli syna, riekli medzi sebou: Toto je dedič, poďte, zabime ho, a jeho dedičstvo bude naše.³⁾

39. I chytili ho, vyhodili ho von z vinice a zabili.

40. Keď teda príjde pán vinice, čo vykoná tým roľníkom?

41. Riekli mu: Zlostných zlostne zahubí, a svoju vinicu dá do prenájmu iným roľníkom⁴⁾, ktorí mu budú dávať úžitok na svoj čas.

42. Riekol im Ježiš: Nikdy ste nečítali v Písmach: Kameň, ktorý zavrhl staviteľa, ten stal sa hlavákom uholným.⁵⁾ Skrze Pána sa to stalo a je divné v očiach vašich? (Žalm 117, 22.)

43. Preto povedám vám: Odníme sa vám kráľovstvo Božie a dá sa ľudu, ktorý bude prinášať jeho ovocie.

44. A kto padne na ten kameň, doláme sa, a na koho padne, toho rozdrví.⁶⁾

45. A keď počuli kniežatá kňazské a farizeji jeho podobenstvá, porozumeli, že o nich hovorí.

46. A hľadeli ho zajať, no báli sa zástupov; lebo mali ho za proroka.

HLAVA 22.

Podobenstvo o svatbe syna kráľovského; o platení dane; o najväčšom prikázaní. Kristus je synom i pánom Dávidovi.

1. Tu prehovoril Ježiš, rozprával im opäť v podobenstvách a riekol:

2. Podobné je kráľovstvo nebeské človeku kráľovi, ktorý robil svatbu svojmu synovi.¹⁾

3. I poslal svojich sluhov zavolať pozvaných na svatbu; a nechceli prísť.

4. Opäť poslal iných sluhov a riekol: Povedzte pozvaným: Hľa, prihotovil som svoj obed; moje voly a krmný hyd sú pozabíjané a všetko je pripravené; poďte na svatbu.²⁾

5. Ale oni nedbali a odišli: jeden na svoj dvorec, iný zas po svojom obchode.³⁾

6. Ostatní⁴⁾ však pochytili jeho sluhov a potupne pohanených pozabíjali.

7. Keď to kráľ počul, rozhneval sa; a poslal svoje vojská, zahubil tých vrahov, a podpálil im mesto.⁵⁾

8. Vtedy riekol svojim sluhom⁶⁾: Svatba je síce pripravená, ale tí, ktorí boli pozvaní, neboli hodni.

9. Idte teda na krížne cesty, a ktorýchkoľvek najdete, povolajte na svatbu.⁷⁾

10. I vyšli jeho sluhovia na cesty, a shromaždili všetkých, ktorých

1) Prorokov.

2) T. j. dobré skutky, svätý život.

3) Starý Zákon zostane i naďalej v úplnej platnosti a kráľovstvo Božie, t. j. pravá cirkev u nás. Kofká mýlka!

4) Kráľovstvo Božie dá Nežidom.

5) T. j. uholným kameňom. Smysel tohoto verša je: Áno, tak sa stane, jako ste to vy povedali; Boh preniesie svoje kráľovstvo na pohanov, a ten, ktorého vaši veľkňazi zavrhl, bude základom novej cirkvi, jako to už Dávid predpovedal.

6) Dľa sv. Aug. na ten kameň padne ten, kto brojí proti Kristovi; a ten kameň padne na toho, koho Kristus bude súdiť. Tým prvým ešte je pomoci, druhým už niet.

1) Kráľ je Boh; syn je P. Ježiš; jeho nevesta je cirkev; sluhovia kráľovi, ktorých prvýkrát poslal povolávať na svatbu, boli proroci; pozvaní sú Židia. Na svatbu u Židov povolávalo sa dvakrát: sluhovia, čo išli volať po druhé, sú: sv. Ján Krst. a apoštolovia.

2) Do cirkvi.

3) Pre starosti zemské prepasli radosti večné.

4) Tak sa zdá, že pod ostatnými majú sa rozumieť rozkošníci.

5) Asi 40 rokov po smrti Kristovej vojská rímske zničily kráľovstvo židovské, mnoho Židov pobily a Jeruzalem sborily a vypálily.

6) T. j. apoštolom.

7) Pohanov do cirkvi.

našli, zlých i dobrých, až naplnila sa svatba stolujúcimi.

11. Tu vošiel kráľ pozrieť si stolujúcich, a videl tam človeka, neodetého rúchom svatobným¹⁾,

12. i riekol mu: Priateľu, jako si sem vošiel, keď nemáš rúcha svatobného? Tu ten onemel.

13. Vtedy riekol kráľ posluhom: Sviažte mu ruky a nohy a vyhodte ho do tmy zovnútornej²⁾; tam bude plač a škrípanie zubov.

14. Lebo mnoho je povolaných, ale málo vyvolených.³⁾

15. Vtedy farizeji odišli a uradili sa, že ho podchytiť v reči.

16. I poslali k nemu svojich učeníkov s herodiánmi⁴⁾ a riekli: Učiteľu, vieme, že si pravdomluvný, a ceste Božej⁵⁾ v pravde učíš, a neďbáš na nikoho; lebo nehľadiš na osobu ľudskú.⁶⁾

17. Povedz nám teda, čo sa ti zdá: smie sa dávať daň cisárovi a či nie?⁷⁾

18. Ale Ježiš, poznajúc ich podlosť, riekol: Čo ma pokúšate, pokrytci?

19. Ukážte mi peniaz daňový. A oni podali mu desiatnik.⁸⁾

1) Pod svatobným rúchom má sa rozumieť ctnostný život, alebo i posväcujaca milosť.

2) Hostiny odbavovali sa v noci; keď teda vyhodily človeka von, prišiel do tmy, a od hanby a hnevu škripal zubmi. Obraz pekelného trestu.

3) Povolani sú všetci ľudia, ale všetci nebudú spasení.

4) Herodiáni boli prívrženci Herodesovi, držali s kráľom Herodesom, kdežto farizeji boli jeho protivníci.

5) Prikázania Božie.

6) Touto pochvalou chceli ho primat, aby im naskočil.

7) Nad mieru náklivá otázka. Ak Spasiteľ povie, že sa nemá platiť daň cisárovi, tak herodiáni ho obžalujú, jako velezradcu, a cisárske vrchnosti, jako takého, obesia ho. Ale jak povie, že sa má platiť daň cisárovi pohanskému, tak upadne do nemilosti u ľudu a tento ho ukamenuje. Prečo? Ľudia všade neradi platia daň, ale nadvrch Židia cisárovi pohanskému. Židia považovali sa za vyvolený národ Boží, tak že ich kráľom bol vlastne Boh; a tomuto platili, jako daň, chrámové. Nasledovne kto by dľa ich mienky kázal daň platiť cisárovi pohanskému, ten by bol bezbožníkom, ako taký, čo berie národ zpod Boha a dáva ho pod cisára, a bol by zradcom, lebo odovzdáva národ pod moc pohanom.

8) Asi jako naša koruna, platil 80—84 hal.

20. I riekol im Ježiš: Čí je tento obraz a nápis?

21. Riekli mu: Cisárov.¹⁾ Vtedy riekol im: Odovzdajte teda, čo je cisárovo, cisárovi, a čo je Božie, Bohu.

22. Keď to počuli, divili sa, nechali ho a odišli.

23. Toho dňa pristúpili k nemu saduceji, ktorí hovoria, že niet vzkriesenia, a opýtali sa ho,

24. a riekli: Učiteľu, Mojžiš riekol: keď niekto umre a nemá syna²⁾, aby jeho brat vzal si jeho ženu a vzbudil potomka svojmu bratovi.

25. Nuž bolo u nás sedem bratov, a prvý oženil sa a umrel; a že nemal potomka, zanechal svoju ženu svojmu bratovi.

26. Podobne druhý, i tretí, až po siedmeho.

27. A naposledy po všetkých umrela i žena.

28. Pri vzkriesení teda ktorému zo siedmich bude ženou? Lebo veď všetci ju mali.

29. A odpovedal Ježiš a riekol im: Blúdite, preto, že neznáte Písem, ani moci Božej.

30. Veď o vzkriesení nebudú sa ani ženiť, ani vydávať, lež budú³⁾ jako anjeli Boží v nebi.

31. A o vzkriesení zomrelých nečítali ste, čo bolo rečené od Boha, hovoriaceho vám:

32. Ja som Boh Abrahámov, a Boh Izákov, a Boh Jakubov⁴⁾? Mŕtvi nemajú Boha, ale živí. (2. Mojž. 3, 6.)

33. Keď to zástupy počuly, divily sa a žasly nad jeho učením.

34. Ale farizeji, keď počuli, že prinútil mlčať saducejov, sišli sa spolu,

1) Židia sami uznávajú, že sú už pod nadvládom rímskym, keďže už majú i peniaze rímské.

2) Gr.: bez detí. O saducejoch (viď hl. 3, v. 7).

3) Ponevác vtedy rozmnožovanie prestane, prestanú i pohlavné náklonnosti.

4) Teda Abrahám žije podľa duše, hoci dľa tela umrel, a ponevác duša je len pol človeka, táto polovicatosť nemôže vždy trvať, nasledovne i telo raz vstane z mŕtvych.

35. a jeden z nich, učiteľ zákona, opýtal sa ho a pokúšal ho:

36. Učiteľu, ktoré prikázanie je veľké v zákone?

37. Riekol mu Ježiš: Milovať budeš Pána Boha svojho, z celého svojho srdca a celou svojou dušou a celou svojou myslou. (5. Mojž. 6, 5.)

38. Toto je najväčšie a prvé prikázanie.

39. Druhé však podobné je tomuto: milovať budeš svojho bližného¹⁾, jako seba samého.²⁾ (3. Mojž. 19, 18.)

40. V týchto dvoch prikázaniach obsahuje sa všetok zákon i proroci.

41. A keď sa farizeji shromaždili, opýtal sa ich Ježiš,

42. a riekol: Čo sa vám zdá o Kristovi³⁾? Čí je syn? Riekli mu: Dávidov.⁴⁾

43. Riekol im: Akože teda Dávid volá ho v duchu Pánom, keď hovorí:

44. Riekol Pán⁵⁾ môjmu Pánovi⁶⁾: sed' vedľa mňa zprava⁷⁾, kým nepoložím tvojich nepriateľov za podnôžku tvojim nohám?⁸⁾ (Žalm 110, 1.)

45. Keď teda Dávid volá ho Pánom, akože mu je synom?⁹⁾

46. A nikto mu nemohol odpovedať ani slova; a od toho dňa nikto viac neopovážil sa ho vypytovať.

HLAVA 23.

Karhanie farizejov a zákonníkov; o kzake Jeruzalema.

1. Vtedy mluvil Ježiš zástupom a svojim učeníkom,

1) Láska k bližnému vyplýva z lásky k Bohu, lebo bližný je dieta Božie.

2) I seba samého treba milovať láskou sporiadanou, lebo veď i my sami sme deti Božie.

3) T. j. o Spasiteľovi.

4) Tak to sľúbil Boh.

5) T. j. Boh Otec.

6) Pánovi Dávidovmu, t. j. Messiášovi.

7) Na tróne, t. j. kraľuj so mnou.

8) Kým ťa všetko stvorenie neuzná za svojho Pána.

9) Keby Kristus bol len púhym človekom, Dávid by ho nevolal pánom; ale ponač ho tak volá, musí na byť viac než púhy človek, musí byť Bohom.

2. a riekol: Na stolicu Mojžišovu zasadli zákonníci a farizeji.¹⁾

3. Všetko teda, čokoľvek vám povedia, zachovávajte a robte; ale dľa ich skutkov nerobte, lebo hovoria a nečinia.

4. Viazu totiž ťažké a neznesiteľné bremená a kladú ľuďom na plecيا, ale sami ani prstom nechcú ich hýbať.²⁾

5. A všetky svoje skutky činia, aby ich ľudia videli; rozširujú totižto svoje ohlávky³⁾ a zveličujú obruby.⁴⁾ (5. Mojž. 6, 8; 4. Mojž. 15, 38.)

6. Radi majú tiež predné miesta pri večerách a predné stolice v synagogách,

7. a pozdravovanie na námestí a u ľudí názov: rabbi.⁵⁾

8. Ale vy nedávajte sa volať: rabbi; lebo jeden je váš učiteľ⁶⁾, kdežto vy všetci ste bratia.

9. A otcom nevolajte si nikoho na zemi; lebo jeden je váš Otec, ktorý je na nebesách.

10. Ani sa nedajte volať učiteľmi; lebo jeden je váš učiteľ, Kristus.

11. Kto je väčším medzi vami, bude vašim služobníkom.

12. No kto sám sa bude povyšovať, bude ponížený, a kto sa poníži, bude povýšený.

13. Ale beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci⁷⁾; preto, že zatvárate

1) Úrad učiteľský po Mojžišovi prevzali zákonníci a farizeji.

2) Čo kázali, to nezachovávali sami.

3) Židia už vtedy nosili na hlave remienky, ako ohlávky. Boh prikázal, aby Židia vždy mali pred očima prikázania Božie (II. Mojž. 13, 1—16; V. Mojž. 6, 4—9, 11, 13—21), t. j. aby sa dľa nich riadili. Farizeji napísali tieto prikazy na papier a tento priviazali ohlávku na čelo s tým presvedčením, že plnia zákon Boží, i keď ináč bezbožne žijú. Farizeji nosili hodne široké remene počas modlitby, aby boli nápadní, že sú pobožní. Gr. slovo znamená: ochránky = stráže, lebo ich nosili jako amulety, jako ochranu proti diablom.

4) Na šatách mali modré obruby a na koncoch plášta kystky, a tieto kystky mali hodne dlhé, aby ich ľudia hneď poznali.

5) Rabbi, vlastne veľký, potom učiteľ. Farizeji boli radi, keď ľudia uznali, že oni prednášajú svoje učenie, svoje výmysly.

6) Kresťania nesmú iné učiť, ako to, čo Kristus učil.

7) Pokrytci ukazovali sa svätými, kdežto boli bezbožní.

kráľovstvo nebeské pred ľuďmi, lebo sami doň nevchádzate a ani vchádzajúcim vstúpiť nedáte.¹⁾

14. Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci; preto, že prežierate domy vdovám, kým²⁾ sa modlíte dlhé modlitby; preto dostanete sa do súdu väčšieho.

15. Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci; preto, že precestúvate more i zem, aby ste získali jedného novoverca³⁾; a keď je získaný, činíte z neho pekelníka⁴⁾, dvakrát horšieho, nežli ste vy.

16. Beda vám, vodcovia slepí, ktorí hovoríte: Ktokoľvek sa zaprisahá chrámu, to je nič; ale kto sa zaprisahá zlatu chrámovému, je podlžný.

17. Blbí a slepí, čože je viac: zlato a či chrám, ktorý posväcuje zlato?

18. A tiež: Ktokoľvek sa zaprisahá oltáru, to je nič; ale ktokoľvek sa zaprisahá daru, ktorý je na ňom, je podlžný.

19. Slepí, čože je viac: dar a či oltár, ktorý posväcuje dar?

20. Kto teda prisahá oltáru, prisahá naň i na všetko, čo je na ňom;

21. a ktokoľvek sa zaprisahá chrámu, prisahá naň i na toho, ktorý prebýva v ňom;

22. a kto prisahá nebu, prisahá trónu Božiemu i tomu, ktorý na ňom sedí.

23. Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci, ktorí dávate desiatky z máty⁵⁾ a z kôpru a z kmínu⁶⁾, a zanechali ste, čo je dôležitejšie v zákone: právo a milosrdenstvo a vieru. Toto ste mali činiť a tamto neopustiť.

24. Vodcovia slepí, preciedzate komára¹⁾, kdežto pohlcujete tavu.²⁾

25. Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci; preto, že čistíte vonkajšok pohára a misy, kdežto vnútri plní ste³⁾ lúpeže a nečistoty.

26. Slepý farizeju, vyčisti najprv vnútrajšok pohára a misy, aby aj ich vonkajšok bol čistý.⁴⁾

27. Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci, lebo podobní ste hrobom zalíčeným⁵⁾, ktoré sa zvonku zdajú ľuďom krásnymi, kdežto vnútri sú plné mŕtvych kostí a všelikej nezdooby.

28. Tak i vy zvonku zdáte sa ľuďom spravедlivými, kdežto vnútri plní ste pokrytectva a nepravosti.

29. Beda vám, zákonníci a farizeji, pokrytci, ktorí staviate hroby prorokom a ozdobujete spravедlivým pomníkmi,

30. a hovorievate: Keby nás bolo bývalo za dňov našich otcov, neboli by sme bývali ich účastníkmi v krvi prorokov.⁶⁾

31. Tak teda vysvedčujete sami o sebe, že ste synmi tých, ktorí zabíjali prorokov.

32. I vy naplníte mieru svojich otcov.⁷⁾

33. Hadi⁸⁾, plemeno vreteničie, jako ujdete osudu pekelnému?

34. Preto, hľa, ja posielam k vám prorokov a mudrcov a zákonníkov⁹⁾, a z tých (niektorých) zabijete a ukrižujete, a (niektorých) z nich ubiču-

1) Preciedzali tekutiny, aby v nich nezhltili, keď ich pijú, nejaké nečisté zviera, jako na pr. komára.

2) T. j. malichernostiam vyhýbate, a hrubé nepravosti páchate.

3) Gr.: plné sú (totiž misy a poháre) lúpeže a nezdržanlivosti.

4) Najprv si očisti srdce, smýšľanie, a potom budú i tvoje skutky čisté.

5) Židia mali hroby vytesané do skál a opatrené dvermi. Tieto hroby zabelili vápnom, aby boli krajšie, i aby sa ich ľudia nedotkli, lebo ináč by boli nečisté.

6) V ich zavraždení.

7) T. j. zabíte mňa a apoštolov.

8) T. j. zlostníci, pokolenie pekelného hada.

9) T. j. apoštolov, učeníkov atď.

1) Odhovárate ľudí, aby neverili Kristu Pánu.

2) Gr.: pod zámienkou dlhého modlenia. Hlúpe žienky najímaly si farizejov, aby sa za ne modlili, a chystaly im veľké hostiny. Farizeji, aby čím lepšie využili vdovy, preťahovali modlitby, a vdovy vyšly na mizinu.

3) T. j. pribyša, prišelca, ktorý z pohana stal sa židom.

4) Neverí pohanstvo — ale keď vidí váš zlý príklad, ani židovstvo; a tak nemá viery — kdežto vy máte aspoň vieru.

5) Voňavá zelina, asi jako materidúška; Židia si ňou posýpali dlážku, aby im voňalo v izbe.

6) Kmín je = rasca.

jete vo svojich synagogách a budete ich prenasledovať z mesta do mesta,

35. aby prišla na vás všetka krv spravodlivá, ktorá bola vyliatá na zemi od krvi Abela spravodlivého až po krv Zachariáša, syna Barachiášovho ¹⁾, ktorého ste zabili medzi chrámom a oltárom.

36. Veru, povedám vám: všetko toto ²⁾ príde na toto pokolenie.

37. Jeruzaleme, Jeruzaleme, ktorý zabíjaš prorokov a kamenuješ tých, ktorí boli poslaní k tebe; koľkokrát chcel som shromaždiť tvoje dietky, tak ako sliepka shromažďuje svoje kurence pod krýdla ³⁾, a nechcel si ⁴⁾!

38. Hľa, zanechá sa vám váš dom ⁵⁾ pustý.

39. Lebo povedám vám: nevidíte ma od terajška, až keď poviete: požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom. ⁶⁾

HLAVA 24.

O zkaže Jeruzalema; o poslednom súde a o príprave naň.

1. A Ježiš vykročil z chrámu a odišiel. I pristúpili jeho učeníci, aby ⁷⁾ mu ukázali staviská chrámové.

2. Ale on odpovedal a riekol im: Vidíte toto všetko? Veru, povedám vám, nebude tu ponechaný kameň na kameni, ktorý by nebol sborený.

3. A keď sedel na hore Olivovej, pristúpili k nemu učeníci potajomne ⁸⁾ a riekli: Povedz nám, kedy

to bude? a čo bude znamením tvojho príchodu a skončenia sveta? ¹⁾

4. Ježiš odpovedal a riekol im: Pozor, aby vás niekto nesvedol. ²⁾

5. Lebo mnohí prídu v mojom mene a rieknu: ja som Kristus; a svedú mnohých.

6. Budete totižto slýchať o bojoch a o chýroch válečných. Pozor, aby ste sa nenafakali, veď to sa musí stať, ale to ešte nie je koniec.

7. Povstane totiž národ proti národu, a kráľovstvo proti kráľovstvu, a budú miestami rany morové a hlad a zemetrasenia;

8. ale toto všetko je len začiatkom bolestí.

9. Vtedy dajú vás sužovať, a budú vás zabíjať; a budete v nenávisti u všetkých národov pre moje meno.

10. A vtedy mnohí sa pohoršia, a budú sa vospolok udávať a vospolok sa nenávidieť.

11. A povstanú mnohí lži proroci a svedú mnohých.

12. A pretože nepravosť sa rozmnoží, mnohým vystydne láska.

13. Ale kto zotrvá až do konca, ten bude spasený.

14. A bude sa kázať toto evanjelium o kráľovstve po celom svete ³⁾ na svedectvo všetkým národom, a vtedy príde skončenie.

15. Keď ⁴⁾ teda uzrete ohavnosť spustošenia, ktorú predpovedal prorok Daniel, stáť na svätom mieste: Kto číta, nech rozumie (Dan. 9, 27),

1) Dľa sv. Jarol. volal sa vlastne: Jojada a bol hlavným kňazom. Tento Jojada zachránil Joasovi život, ba neskoršie vydobyl mu otcovský trón, ale Joas ako kráľ dal zabiť jeho syna Zachariáša v chráme.

2) Pokuta.

3) K Bohu.

4) Gr.: nechceli ste.

5) Chrám.

6) Až na súdny deň, pred ktorým sa obrátite a mňa uznáte za Spasiteľa.

7) V predošlej reči Spasiteľ predpovedal, že chrám jeruzalemský zostane pustý; apoštolovia ho chcú upozorniť na jeho krásu a pevnosť.

8) Gr.: súkromne, osve, boli to len jeho štyria prední apoštolovia.

1) Apoštolovia sa nazdávali, že po spustošení Jeruzalema hneď bude koniec sveta.

2) Spasiteľ tu predpovedá ako spustošenie Jeruzalema, tak i skončenie sveta. Ale pretože spustošenie Jeruzalema bolo obrazom skončenia sveta, preto je ťažko rozoznať, čo sa vzťahuje z proroctva na spustošenie Jeruzalema a čo na skončenie sveta. Tak sa zdá, že z počiatku od 4—15. vzťahuje sa na oboje.

3) Už i pred spustošením Jeruzalema kázalo sa evanjelium po celom vtedy známom svete; a pred súdnym dňom kázať sa bude doslovne po celom svete.

4) 15—22. Tu je reč pravdepodobne hlavne o spustošení Jeruzalema.

16. vtedy tí, ktorí sú v Judsku, nech utečú do hôr¹⁾;

17. a kto je na streche, nech nestúpi vziať si niečo z domu²⁾;

18. a kto je na poli, nech sa nevráti²⁾ vziať si odev.

19. A beda samodruhým a dojčiacim³⁾ v tých dňoch.

20. A modlite sa, aby vám nastal útek v zime⁴⁾ alebo v sobotu.⁵⁾

21. Lebo vtedy bude veľké súženie, jakého nebolo od počiatku sveta až dosavád, ani nebude.

22. A keby sa neukrátily tie dni, nezachránil by sa žiaden človek; ale pre vyvolených ukrátia sa tie dni.⁶⁾

23. Vtedy, keď vám niekto povie: Hľa, tuto, alebo tamto je Kristus, neverte.

24. Lebo povstanú lžikristovia a lžiproroci a budú činiť veľké znamenia a čudá, tak že by sviedli do bludu — keby bolo možno — i vyvolených.

25. Hľa, predpovedal som vám.

26. Ak vám teda povedia: Hľa, na púšti je; nevychádzajte. Hľa, v komorách; neverte.

27. Lebo jako blesk vychádza od východu a zjavuje sa až na západ: tak to bude i s príchodom Syna človeka.

28. Kdekoľvek bude telo⁷⁾, tam sa shromaždia i orli.

1) V horách sa najľahšie zachráni život i majetok v čas vojny.

2) T. j. nech sa nebaví — ale nech chytro uteká, aby sa neoneskoril.

3) Samodruhým a kojacim je zle utekať do hôr.

4) V zime sú nesnadné cesty a zle je v horách.

5) Židia sa nazdali, že v sobotu nesvobodno konať cestu, iba asi na 2000 stôp po 0'48 m. = 960 metrov, teda 1 kilometer. A tak nepriateľ by ich zachvátil.

6) Kresťania všetci sa zachránili, židov nesmierné množstvo zahynulo. Tento verš sa vzťahuje už i na skončenie sveta.

Verše 24—26 opäť vzťahujú sa na oboje. Verše 27—33 vzťahujú sa zvlášte na skončenie sveta.

7) Gr.: mŕtvolu. Jako orli dostavia sa ta, kde je zdochlina, tak i pokuty prídu ta, kde je mravná spustlosť, a konečne ta príde i Kristus, ako spravodlivý sudca a odplatiteľ. Dľa iných ako orli sletia sa, kde začínajú mŕtvolu, takto i svätí začínajú Krista a sbehnú sa k nemu, jako k svojmu najvyššiemu pôžitku, k svojmu oblažiteľovi.

29. A hneď po súžení tých dňov slnce sa zatmie a mesiac nevydá svojho svetla, a hviezdy budú padať s neba, a pevnosti nebeské¹⁾ budú sa triasť;

30. a vtedy objaví sa znamenie²⁾ Syna človeka na nebi; a vtedy kvíliť budú všetky pokolenia zemské; a uzrú Syna človeka prichádzať na oblakoch nebeských s veľikou mohutnosťou a velebnosťou.

31. I pošle svojich anjelov s trúbou a veľkým hlasom, a shromaždia jeho vyvolených od štyroch vetrov, od kraja nebies až po ich končiny.³⁾

32. A od stromu fíkového naučte sa podobenstvo: keď mu ratolesť už omláda a listie narástlo, viete, že blízko je leto.

33. Tak i vy, keď uzrete všetko toto, vedzte, že je blízko, u dverí.

34. Veru, povedám vám, nepominie toto pokolenie, kým sa toto všetko nestane.⁴⁾

35. Nebo a zem pominú, ale moje slová nepominú.

36. No o tom dni a o hodine nikto nevie, ani anjeli nebeskí, iba sám Otec.

37. Ale jako bolo za dňov Noemových, tak bude i s príchodom Syna človeka.

38. Lebo jako za dňov pred potopou jedli a pili, ženili sa a vydávali až po ten deň, v ktorý Noe vošiel do korábu,

39. a nezbadali, až prišla potopa a schytila všetkých: tak bude i s príchodom Syna človeka.

40. Vtedy budú dvaja na poli, jeden bude schytený a druhý zanechaný;

41. dve budú mleť na mlyne, jedna bude schytená a druhá zanechaná.

1) Pevnosti nebeské = sústavy hviezdne.

2) Pravdepodobne kríž.

3) T. j. od jedného kraja nebies až po druhý.
4) *Mnohí* z poslucháčov, alebo aspoň z tých ľudí, ktorí vtedy žili, keď P. Ježiš toto predpovedal, dožili spustošenie Jeruzalema; a národ židovský dožije i skončenie sveta.

42. Bedlite teda, lebo neviete, v ktorú hodinu ¹⁾ vám Pán príde.

43. Ale to vedzte, že keby hospodár vedel, v ktorú hodinu príde kmín, veruže by bedlil a nedal by si podkopať dom.

44. Preto i vy buďte hotoví, lebo v hodinu, ktorej sa nenazdáte, Syn človeka príde.

45. Kto je teda sluhom verným a opatrným, ktorého si ustanovil pán nad svojou čeladou, aby im dával pokrm na čas?

46. Blahoslavený ten sluha, ktorého, keď mu príde pán, najde tak robiť.

47. Veru, povedám vám, že ho ustanoví nad všetkým svojim majetkom.

48. Ale jestli ten zlý sluha povie si v srdci: Môj pán dlho nejde,

49. a začne biť svojich spolusluhov, a bude jesť a piť s opilcami,

50. príde pán toho sluhu v deň, v ktorý sa nenazdáva, a v hodinu, ktorú nevie ²⁾,

51. a oddelí ho ³⁾ a dá mu podiel s pokrytcami; tam bude plač a škrípanie zubov.

HLAVA 25.

Podobenstvo o desiatich pannách; o rozdelení hrivien a skladaní počtov; o poslednom súde.

1. Vtedy kráľovstvo nebeské bude podobné ⁴⁾ desiatim pannám, ktoré si vzaly lampy a vyšly naproti ženíchovi a neveste. ⁵⁾

1) Gr.: o ktorej stráži; podobenstvo je vzaté zo služby vojenskej, kde sa v noci premieňali stráže a dôstojníci dozerali na ne.

2) Dôjde smrť a s ňou Pán brať počty.

3) Gr.: rozpoliti, roztrne na dvoje, alebo aspoň rozkrváca. Oddelí ho, jako otec nevďačného syna, t. j. vrhne ho do pekla.

4) Nasledujúce dve podobenstvá o pannách a o hrivnách majú nás poučovať o tom, že máme vždy pamätať na príchod Spasiteľa a v tomto očakávaní opatrovať si svetlo, t. j. vieru, a s milosťou Božou kupčiť, t. j. podľa viery žiť a obhacovať sa dobrými skutkami.

5) Už večer, keď ženich mal viesť nevestu do svojho domu. Tak je to v obyčaji na Východe.

2. Ale päť z nich bolo bláznivých a päť opatrných.

3. Lež päť bláznivých, keď si braly lampy, nevzaly so sebou oleja;

4. kdežto opatrné s lampami vzaly si oleja do nádob.

5. A keď ženich dlho nešiel, driebalo sa všetkým a zaspaly.

6. Tu o polnoci strhol sa krik: Hľa, ženich prichádza, vyjdite mu naproti.

7. Vtedy vstaly všetky tie panny a pristrojovaly si lampy.

8. Tu bláznivé riekly opatrným: Dajte nám z vášho oleja, lebo naše lampy zhasínajú.

9. Opatrné odpovedaly a riekly: Aby snáď nestačilo nám i vám, idte radšej k predavačom a kúpte si.

10. No kým išly nakupovať, prišiel ženich, a tie, ktoré boly hotové, vošly s ním na svatbu, a dvere sa zatvorily.

11. Napokon však prišly i ostatné panny a riekly: Pane, Pane, otvor nám.

12. Ale on odpovedal a riekol: Veru, povedám vám, nepoznám vás.

13. Bedlite teda, lebo neznáte dňa ani hodiny.

14. Totižto tak ¹⁾, ako človek, keď odchádzal preč, zavolať svojich sluhov a odovzdal im svoj majetok.

15. A jednému dal päť hrivien ²⁾, inému zas dve a inému jednu, každému podľa jeho schopnosti, a hneď odcestoval.

16. Tu odišiel ten, ktorý dostal päť hrivien, kupčil s nimi a získal päť iných.

17. Podobne i ten, ktorý dostal dve, vyzískal dve iné.

18. Ale ten, ktorý dostal jednu, odišiel, zakopal ju do zeme a skryl peniaze svojho pána.

19. A po dlhom čase prišiel pán tých sluhov a robil s nimi počet.

1) Tak to bude vtedy.

2) O hrivne viď pozn. hl. 18, v. 24; asi 6000, 2400 a 1200 kor.

20. I pristúpil ten, ktorý dostal päť hrivien, priniesol iných päť hrivien a riekol: Pane, päť hrivien si mi odovzdal, hľa, iných päť vyše toho som získal.

21. Riekol mu jeho pán: Dobre, sluho dobrý a verný; že si nad málom bol verný, nad mnohým ťa ustanovím: vojdí do radosti svojho pána.

22. Tu pristúpil i ten, ktorý dostal dve hrivny a riekol: Pane, dve hrivny si mi odovzdal, hľa, iné dve som získal.

23. Riekol mu jeho pán: Dobre, sluho dobrý a verný; že si nad málom bol verný, nad mnohým ťa ustanovím: vojdí do radosti svojho pána.

24. No pristúpil i ten, ktorý dostal jednu hrivnu a riekol: Pane, viem, že si človek tvrdý; žneš, kde si nesial, a sbieraš, kde si nerozsýpal.¹⁾

25. Tak od strachu išiel som a skryl som tvoju hrivnu do zeme; hľa, tu máš, čo je tvoje.

26. Na to jeho pán odpovedal a riekol mu: Sluho zlý a lenivý; vedel si, že ja žnem, kde som nesial, a sbieram, kde som nerozsýpal?

27. Mal si teda uložiť moje peniaze u peňazomencov²⁾ a ja pri návrate bol by som ovšem prijal s úkonom, čo je moje.

28. Vezmite mu teda hrivnu a dajte tomu, ktorý má desať hrivien.

29. Lebo každému majúcemu dá sa, až bude oplývať; kdežto tomu, kto nemá, odníme sa i to, čo sa zdá mať.³⁾

30. A sluhu daromného vyhoďte do tmy zovnútornej⁴⁾; tam bude plač a škrípanie zubov.

31. A keď príjde Syn človeka vo

svojej velebnosti a všetci anjeli s ním, vtedy zasadne na trón svojej velebnosti,

32. a shromaždia sa pred neho všetky národy, a oddelí ich jedných od druhých, ako pastier odlučuje ovce od kozlov,

33. a síce ovce postaví si zprava, kdežto kozlov zľava.

34. Vtedy kráľ povie tým, ktorí mu budú zprava: Poďte, požehnaní od môjho Otca, vládnete kráľovstvom, pripraveným vám od ustanovenia sveta;

35. lebo bol som hladný, a dali ste mi jesť; bol som smädný, a dali ste mi piť; bol som prichodzí, a pritúlili ste ma;

36. nahý, a priodeli ste ma; nemocný, a navštívili ste ma; v žalári som bol, a prišli ste ku mne.

37. Vtedy odpovedia mu spravodliví a rieknu: Pane, kedy sme ťa videli hladného, a nakrmili sme ťa; žižnivého, a dali sme ti piť?

38. Kedyže sme ťa videli jako prichodzieho a pritúlili sme ťa; alebo nahého, a priodeli sme ťa?

39. Alebo kedy sme ťa videli nemocného, alebo v žalári, a prišli sme k tebe?

40. Tu kráľ odpovie a riekne im: Veru, povedám vám: nakoľko ste to učinili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste to učinili.

41. Potom riekne i tým, ktorí budú zľava: Vzďialte sa odo mňa, zlorečenci, do ohňa večného, ktorý je pripravený diabľovi a jeho anjelom.

42. Lebo hladný som bol, a nedali ste mi jesť; smädný som bol, a nedali ste mi piť;

43. prichodzí som bol, a nepritúlili ste ma; nahý, a nepriodeli ste ma; nemocný a v žalári, a nenavštívili ste ma.

44. Vtedy odpovedia mu i oni a rieknu: Pane, kedy sme ťa videli hladného, alebo smädného, alebo prichodzieho, alebo nahého, alebo

1) Leňoši sa takto žalujú, že Boh žiada od nás viac, než môžeme.

2) Vlastne u bankárov, v sporiteľni.

3) Boháčovi sa leje, chudobnému sotva kvapne.

4) I tieto počty skladaly sa v noci v osvetlenej izbe, a preto Pán káže vyhodit' sluhu von pred dom, kde bola tma.

nemocného, alebo v žalári, a neposlúžili sme ti?

45. Vtedy odpovie im a riekne: Veru, povedám vám: nakoľko ste toho neučinili jednému z týchto najmenších, ani mne ste toho neučinili.

46. I pôjdu títo do trestu večného, kdežto spravdiví do života večného.

HLAVA 26.

P. Ježiš predpovedá svoje utrpenie; rada proti nemu; jeho pomazanie; posledná večera; jeho zradenie a zajatie; zaprenie Petrovo.

1. I stalo sa, keď Ježiš dokonal všetky tieto reči, riekol svojim učeníkom:

2. Viete, že po dvoch dňoch bude Veľká noc¹⁾ a Syn človeka bude vydaný, aby bol ukrižovaný.

3. Vtedy shromaždili sa kniežatá kňazské a starší ľudu do siene²⁾ kniežata kňazského, ktorý sa nazýval Kajfáš,

4. a uradili sa, že Ježiša podvodne chytia a zabijú.

5. Avšak riekli: Nie v deň sviatočný, aby snáď nestrhlo sa vzbúrenie v ľude.³⁾

6. A keď Ježiš bol v Betánii⁴⁾ v dome Šimona Prašivého⁵⁾,

7. pristúpila k nemu žena, majúca alabastrovú nádobu s drahocennou masťou⁶⁾, a vyliala mu ju na hlavu, keď stoloval.

8. Keď to videli učeníci, mrzeli sa a riekli⁷⁾: Načo je táto márnostatnosť?

1) Židovská Veľká noc na pamiatku vysvobodenia z Egypta.

2) Sieň = dvorana, priestranná izba v rímskych domoch.

3) Na Veľkú noc bývala v Jeruzaleme sila prezpoľných dedinčanov, ktorí boli oddaní Pánu Ježišovi.

4) Betánia = dedinka neďaleko Jeruzalema.

5) Tento Šimon alebo mal priezvisko: Prašivý, alebo kedysi bol prašivý, a P. Ježiš ho uzdravil.

6) Dľa sv. Marka bola hodna vyše 300 desiatnikov, teda asi 250 korún.

7) Z návodu Judášovho.

9. Veď toto mohlo sa draho predať a rozdať chudobným.

10. Ale Ježiš to vedel a riekol im: Čo ste nepríležití tejto žene? Veď učinila dobrý skutok so mnou.

11. Lebo chudobných vždycky máte u seba, ale mňa nemáte vždy.

12. Keď totižto vyliala mi tú masť na telo, prichystala ma na pohrab.¹⁾

13. Veru, povedám vám, kdekoľvek kázať sa bude toto evanjelium po celom svete, povie sa na jej pamiatku i to, čo ona spravila.

14. Vtedy odišiel jeden z dvanástich, ktorý sa nazýval Judáš Iškariotský, ku kniežatám kňazským

15. a riekol im: Čo mi chcete dať, a ja vám ho vydám. Tu oni ustanovili mu dať tridsať strieborných.²⁾

16. A odvtedy hľadal príležitosť, aby ho vydal.

17. Ale prvého dňa Presníc³⁾ pristúpili učeníci k Ježišovi a riekli: Kde chceš, aby sme ti pripravili jesť baránka?⁴⁾

18. A Ježiš riekol: Idte do mesta k onému⁵⁾ a rieknite mu: Učiteľ vzkazuje: môj čas je blízko, u teba odstavím Veľkú noc so svojimi učeníkmi.

19. A učeníci spravili tak, ako im Ježiš naložil, a pripravili baránka.⁶⁾

20. A keď sa zvečerilo, uložil sa⁷⁾

1) U Židov sa totiž mŕtve telá najprv pomazaly a len potom pochovaly.

2) Pravdepodobne 30 strieborných siklov, teda asi 108 korún, za jakú cenu kupovali sa vtedy otroci.

3) Presnice sú nekvasené chleby = macky, a Veľká noc u Židov menovala sa i sviatkami Presníc, preto, že Židia cez tieto sviatky za sedem dní pod pokutou smrti nesmeli mať nič kvaseného, teda ani chleba, vo svojom dome.

4) Mojžiš ustanovil, aby na Veľkú noc každá židovská rodina jedla baránka. Ponevác na tento deň už bolo mnoho pútnikov v Jeruzaleme, domoví páni jeruzalemskí dávali do prenájmu, alebo i zadarmo, hospody pútnikom, aby v nich požívali baránka veľkonočného. A preto i apoštolovia spytujú sa P. Ježiša, či si už prenajal hospodu pre dnešnú večeru a u koho.

5) Spasiteľ nechcel označiť menom toho, u ktorého mal sláviť poslednú večeru, aby ho Judáš nezradil pred časom, ešte snáď pred poslednou večerou.

6) T. j. kúpili baránka, dali ho zarezať v chráme a potom dľa predpisu upiecť.

7) Židia pri stole nesedeli, ale ležali.

k stolu so svojimi dvanástimi učeníkmi.

21. A jako jedli, riekol: Veru, povedám vám, že jeden z vás ma zradí.

22. A zarmútení veľmi, počali po jednom hovoriť: Či som to ja, Pane?

23. On však odpovedal a riekol ¹⁾: Kto so mnou omáča ruku v mise, ten ma zradí.

24. Syn človeka síce tajde, jako je písané o ňom, ale beda tomu človeku, ktorý Syna človeka zradí. Lepšie by mu bolo bývalo, keby sa nebol narodil ten človek.

25. Tu odpovedal Judáš, ktorý ho zradil, a riekol: Či som to ja, rabbi? Riekol mu: Ty si to riekol. ²⁾

26. A keď večerali, Ježiš vzal chlieb a dobrorečil a lámal a dával svojim učeníkom a riekol: Vezmite a jedzte: toto je moje telo. ³⁾

27. A vzal kalich, vďaka vzdával a dal im a riekol: Pite z toho všetci,

28. lebo toto je moja krv nového zákona, ktorá sa vyleje za mnohých na odpustenie hriechov.

29. Avšak povedám vám: nebudem piť odteraz z tohoto plodu viničového, až do toho dňa, keď ho budem piť s vami nový v kráľovstve môjho Otca. ⁴⁾

30. A po odbavenom chválospeve vyšli na horu Olivovú. ⁵⁾

31. Vtedy riekol im Ježiš: Vy všetci pohoršíte sa ⁶⁾ nado mnou tejto noci, lebo písané je: ubijem pastiera, a rozpráchnu sa stádo ovčie. (Zach. 13, 7.)

32. Ale keď zase vstanem, predídem vás do Galilejska.

1) Nepovedal to verejne všetkým, ale len sv. Jánovi, aby nezahanbil Judáša.

2) Otázka Judášova a odpoveď Spasiteľova bola tiež tichá.

3) 26—28. Týmito a nasledujúcimi slovami Spasiteľ ustanovil sv. omšu a prevelebnú Svätosť oltárnu, jako to učí cirkev sv. na sneme Tridentskom.

4) Nebudem s vami už piť vína a požívať z vína pochádzajúceho nasladenia, až v kráľovstve nebeskom, kde sa nekonečnou slastou všetci opojíme.

5) Hora Olivová, vršok pri Jeruzaleme, vysadený olivami, a ta išli prenocovať, ako inokedy.

6) Budete pochybovať o mojom božskom poslaní.

33. Tu odpovedal Peter a riekol mu: I keď sa všetci pohoršia nad tebou, ja sa nikdy nepohorším.

34. Riekol mu Ježiš: Veru, povedám ti, že tejto noci, prv než kohút odspieva, trikrát ma zapreš.

35. Riekol mu Peter: I keby som mal umrieť s tebou, nezaprem ťa. Podobne hovorili i všetci učeníci.

36. Vtedy prišiel s nimi Ježiš do dvorca, ktorý sa nazýva Getsemany ¹⁾, a riekol svojim učeníkom: Posedte tu, kým zajdem ta a pomodlím sa.

37. I vzal Petra a dvoch synov Zebedejových, a počal sa zarmucovať a teskniť.

38. Vtedy riekol im: Smutná je moja duša až na smrť; počkajte tu a bedlite so mnou.

39. A keď trochu pokročil, padol na svoju tvár, modlil sa a hovoril: Otče môj, ak je možno, nech ma pominie tento kalich ²⁾, avšak nie jako ja chcem, lež ako ty.

40. I prišiel k svojim učeníkom a našiel ich spať, i riekol Petrovi: Tak teda nemohli ste so mnou bedlit jednu hodinu?

41. Bedlite a modlite sa, aby ste neprišli do pukušenia. Duch síce je ochotný, ale telo nevládne.

42. Opäť po druhýkrát odišiel, modlil sa a riekol: Otče môj, ak nemôže tento kalich pominiť, tak, aby som ho nepil, nech je tvoja vôľa.

43. A prišiel opäť a našiel ich spať, lebo oči im byly obťažené.

44. I nechal ich, odišiel opäť a modlil sa po tretie a hovoril túže reč.

45. Potom prišiel k svojim učeníkom a riekol im: Spite len a odpočívajte ³⁾: hľa, priblížila sa hodina,

1) Getsemany, po slovensky: olejový lis (pres), bol majer na úpätí Olivovej hory.

2) Kalich = utrpenie.

3) Možno, že tu Spasiteľ poprial svojim apoštolom trochu odpočinku, kým pride Judáš. Ale možno, že sa tieto slová majú rozumieť ako výčitka (sarkazmus).

a Syn človeka bude vydaný do rúk hriešnikom.

46. Vstaňte; poďme! Hľa, priblížil sa ten, ktorý ma zradí.

47. Kým on ešte mluvil, hľa, Judáš, jeden z dvanástich, prišiel, a s ním veľký zástup s mečmi a kyjmi, poslaní od kniežat kňazských a starších ľudu.

48. A ten, ktorý ho zradil, dal im znamenie, a riekol: Koho pobožkám¹⁾, to je on; chyťte ho!

49. A ihneď pristúpil k Ježišovi a riekol: Zdrav buď, rabbi! A pobožkal ho.

50. Ale Ježiš mu riekol: Priateľu, načo si prišiel? Vtedy pristúpili, vložili ruky na Ježiša a chytili ho.

51. A hľa, jeden²⁾ z tých, ktorí boli s Ježišom, napnul ruku, vytiahol svoj meč, a udrel sluhu kniežata kňazského, a uťal mu ucho.³⁾

52. Vtedy riekol mu Ježiš: Zatoč svoj meč na jeho miesto, lebo všetci, ktorí chytajú meč, mečom zahynú.

53. Alebo nazdávaš sa, že by som nemohol prosiť svojho Otca, a dostavil by mi teraz viac nežli dvanásť plukov⁴⁾ anjelov?

54. Ako sa teda naplnia Písma, že tak sa musí stať?

55. V tú hodinu riekol Ježiš zástupom: Ako na lotra vyšli ste s mečmi a kyjmi polapiť ma. Deň po deň sedával som u vás a učil v chráme, a nechytali ste ma.

56. Ale toto všetko stalo sa, aby sa naplnily prorocké písma. Vtedy učeníci všetci opustili ho a utiekli.

57. Tí však, ktorí chytili Ježiša, viedli ho ku Kajfášovi⁵⁾, kniežatu

kňazskému, kde sa zákonníci a starší ľudu boli sišli.

58. Ale Peter išiel za ním pozďaleka až do siene kniežata kňazského. A keď vkročil do vnútra, sedel so služobnými, aby videl koniec.

59. Tu kniežatá kňazské a všetka rada hľadali krivé svedectvo proti Ježišovi, aby ho vydali na smrť,

60. a nenašli, hoci mnoho krivých svedkov predstúpilo. Až naposledy prišli dvaja kriví svedkovia

61. a riekli: Tento povedal: Môžem sboriť chrám Boží, a po troch dňoch zase ho vystaviť.¹⁾

62. Tu vstalo knieža kňazské a rieklo mu: Nič neodpovedáš na to, čo títo svedčia na teba?

63. Ale Ježiš mlčal. A knieža kňazské rieklo mu: Sprisahujem ťa na Boha živého, aby si nám povedal, či si ty Kristus, syn Boží?

64. Riekol mu Ježiš: Ty si to povedal.²⁾ Však ale povedám vám, odtiaľ uvidíte Syna človeka sedieť na pravici mohutnosti Božej, a prichádzať na oblakoch nebeských.³⁾

65. Vtedy knieža kňazské roztrhlo si rúcho⁴⁾ a rieklo: Rúhal sa; čo ešte potrebujeme svedkov? Hľa, včuf ste počuli rúhanie.

66. Čo sa vám zdá?⁵⁾ Na čo oni odpovedali a riekli: Hoden je smrti.

67. Vtedy pľuli mu do tváři, a tĺkli ho pästami, a iní zase dávali mu pohlavky,

Annáš snáď býval bližšie Getsemany, a tak bol v ceste, mysleli si teda, že Židia tam budú shromaždení — no boli u Kajfáša.

1) P. Ježiš to tak nikdy nepovedal. On povedal: *Sborťe* (vy) tento chrám (a ukázal na svoje telo), a ja ho po troch dňoch vystavím. Ostatne obžaloba bola v tom, že predpovedal, že chrám jeruzalemský bude srúcaný, čo sa u Židov trestalo smrťou. (Viď Jeremiáša).

2) Výraz židovský; slovenský: áno, tak je.

3) T. j. už ma nevidíte jako Spasiteľa, ale jako všemohúceho sudcu a pomstiteľa.

4) Židia trhali si rúcha, ktoré pre túto prípadnosť bývaly pri hrdle na kúsok ľan slabo sfereované — na znak zármutku a zhrozenia.

5) Týmito slovami vyzval veľkňaz prítomných, aby hlasovali.

1) Bozk bol znakom nielen priateľstva, ale i uvítania.

2) Bol to sv. Peter.

3) Na samoobranu.

4) Rimský pluk počítal 6000 chlapov a v čas vojny asi toľko spojencov; 12 plukov, asi 70—80.000 chlapov riadneho a asi toľko pomocného vojska, spolu asi 150.000, tvorilo celý vojenský oddiel (sbor = chór).

5) Dľa sv. Jána, ktorý to obšírnejšie opisuje, priviedli ho napred ku Kajfášovmu svokrovi Annášovi, a tento ho potom poslal ku Kajfášovi.

68. a hovorili: Hádaj nám, Kriste ¹⁾, kto je to, čo ťa uderil?

69. Peter však sedel vonku na dvore; i pristúpila k nemu jedna dievka a riekla: I ty si bol s Ježišom Nazaretským.²⁾

70. Ale on zaprel pred všetkými a riekol: Nevie, čo hovoríš.

71. A keď vychádzal pod bránu, videla ho iná dievka a riekla tým, ktorí tam boli: I tento bol s Ježišom Nazaretským.

72. A opäť zaprel s prísahou: Neznám toho človeka.

73. A po chvíľke pristúpili tí, ktorí stáli, a riekli Petrovi: Veru i ty si z nich, veď i tvoja reč ťa prezradzuje.³⁾

74. Vtedy počal sa preklínať a prisahať, že nepozná toho človeka. A hneď zaspieval kohút.⁴⁾

75. I rozpomenul sa Peter na slovo Ježišovo, ktoré bol povedal: Prv, než kohút odspieva, trikrát ma zapreš. I vyšiel von a horko plakal.

HLAVA 27.

P. Ježiš pred Pilátom. Zúfanie Judášovo. Ukrižovanie a pohrobenie P. Ježiša.

1. A keď bolo ráno, všetky kniežatá kňazské a starší ľudu držali radu⁵⁾ proti Ježišovi, aby ho vydali na smrť.

2. I priviedli ho sviazaného, a odovzdali Pontskému Pilátovi⁶⁾, vládarovi.

1) Posmešne nazývajú ho Messiašom.

2) To sa stalo ešte pred výrokom smrti.

3) Galilejčania mali zvláštne nárečie, po ktorom ich bolo snadno poznať.

4) Kohút zaspieval už po druhé, čiže naposledy.

5) U Židov odsúdiť na smrť smela len vysoká rada vo verejnom, v chráme a vo dne vydržianom zasadnutí; preto, hoci P. Ježiša už boli v noci odsúdili po prevedenom vyšetrovaní, musia ho ešte odsúdiť v riadnom zasadnutí, lenže v tomto už preminuli vyšetrovanie, čo bolo zase protiprávne.

6) Judsko v tomto čase bolo už rímskou okrajinou, v ktorej najvyššie politické a právomocenské záležitosti spravoval cisárov námestník a či vládca. P. Ježiša židovská vysoká rada odsúdila na smrť, ale smrteľný výrok previesť mal Pilát. V gréčtine: A keď ho poviažali, odviedli a odovzdali...

3. Vtedy, keď videl Judáš, ktorý ho zradil, že je odsúdený, ľútosťou pohnutý, zanesol nazpät tridsať strieborných kniežatám kňazským a starším,

4. a riekol: Zhrešil som, vydal som krv spravедlivú. Oni však riekli: Čo nás po tom? Staraj sa!

5. I zahodil strieborné v chráme¹⁾, odstúpil, a keď odišiel preč, obesil sa.

6. Tu kniežatá kňazské vzali strieborné a riekli: Nesmú sa vhodiť do pokladnice, lebo je to cena krvi.

7. A poradili sa, a kúpili za ne pole hrnčiarovo na hrobitov prezpoľným.

8. Preto nazývalo sa to pole Hakeldama²⁾, to jest pole krvavé, až po dnešný deň.

9. Vtedy naplnilo sa, čo bolo povedané skrze Jeremiáša proroka, hovoriaceho: A vzali tridsať strieborných, cenu oceneného, ktorého zakúpili od synov Izraelových,

10. a dali ich za pole hrnčiarovo, jako mi ustanovil Pán. (Jer. 32, 7; Zach. 11, 12.)

11. A Ježiš stál pred vládarom, a vládár opýtal sa ho a riekol: Ty si kráľ židovský³⁾? Riekol mu Ježiš: Ty to hovoríš.⁴⁾

12. A keď kniežatá kňazské a starší žalovali na neho, nič neodpovedal.

13. Vtedy riekol mu Pilát: Nepočuješ, aké veľké veci svedčia na teba?

14. A neodpovedal mu na žiadne slovo, tak že sa vládár náramne divil.

15. Ale na slávny deň⁵⁾ mal vla-

1) V chráme, v niektorej sieni, zasedala najvyššia rada.

2) V gréčtine chýbi: aramské slovo Hakeldama. Sv. Jarolim ho sem prevzal pravdepodobne zo Skutkov Ap.

3) Židia priviedli P. Ježiša a žiadali od Piláta, aby ho dal ukrižovať, ako odbojníka proti cisárovi, keďže sa vydáva za kráľa.

4) T. j. vec sa má tak, ako ty hovoríš — lenže dľa sv. Jána dodal, že jeho kráľovstvo je nie zemske.

5) Na Veľkú noc, keď Židia ušli z Egypta.

dár obyčaj prepúšťať ľudu jedného väzňa, ktorého chceli.

16. I mal vtedy chýrečného väzňa, ktorý sa volal Barabáš¹⁾;

17. keď sa teda shromaždili, riekol Pilát: Ktorého chcete, aby som vám prepustil? Barabáša, a či Ježiša, ktorý sa volá Kristus?

18. Lebo vedel, že ho zo závisti udali.

19. A keď sedel na súdnej stolici, poslala k nemu jeho žena odkaz: Nemaj nič s tým spravodlivým; lebo mnoho som vystála pre neho dnes vo snách.

20. Ale kniežatá kňazské a starší naviedli ľud, aby žiadali Barabáša a Ježiša zahubili.

21. Tu prehovoril vladár a riekol im: Ktorého chcete z tých dvoch, aby sa vám prepustil? Na čo oni rieklí: Barabáša.

22. Riekol im Pilát: Čo teda spravím s Ježišom, ktorý sa volá Kristus?

23. Rieklí všetci: Nech sa ukrižuje! Riekol im vladár: Čože zlého urobil? Na čo oni viac kričali a rieklí: Nech sa ukrižuje!

24. Vtedy Pilát, keď videl, že nič neosoží, lež tým väčší huk povstáva, vzal vodu, umyl si ruky pred ľuďom a riekol: Ja som nevinný v krvi tohto spravodlivého: Vy uvidíte!

25. A všetok ľud odpovedal a riekol: Jeho krv na nás a na našich synov!

26. Vtedy prepustil im Barabáša, a Ježiša ubičovaného²⁾ vydal im, aby ho ukrižovali.

27. Vtedy vojaci vladárovi vzali Ježiša do radného domu; shromaždili k nemu celú čatu³⁾,

28. a vyzliekli ho, a zahalili do šarlátového plášťa,

29. a uplietli z trnia korunu, vložili mu ju na hlavu, a trstenicu do pravice, a padali na kolena pred

ním, posmievali sa mu a riekali: Zdrav buď, kráľu židovský!

30. A pľuli naňho, brali trstenicu a bili ho po hlave.

31. A keď sa mu naposmievali, vyzliekli ho z plášťa, a obliekli ho do jeho šiat a viedli ho, aby ho ukrižovali.

32. A keď vyšli, našli človeka cyrenejského¹⁾, menom Šimona; toho prinútili, aby mu vzal kríž.²⁾

33. I prišli na miesto, ktoré sa volá Golgota³⁾, to jest: miesto popravné.

34. A dali mu piť so žlčou pomiešané víno.⁴⁾ Čo keď okúsil, nechcel piť.

35. A keď ho ukrižovali, rozdelili si jeho rúcha ťahaním losov⁵⁾; aby sa naplnilo, čo bolo povedané skrze proroka, hovoriaceho: Rozdelili si moje rúcha, a na môj odev ťahali los. (Žalm 21, 19.)

36. A sedeli a strážili ho.⁶⁾

37. A vyložili mu nad hlavu nápis jeho viny⁷⁾: Toto je Ježiš, kráľ židovský.

38. Vtedy ukrižovaní boli s ním dvaja lotri, jeden zprava a druhý zľava.

39. A mimoidúci rúhali sa mu, krútili si hlavami,

40. a hovorili: Aha, ktorý sboríš chrám Boží a vo troch dňoch zase ho vystavíš, spomôž sám sebe; keďže si Syn Boží, sostúp s kríža!

41. Podobne i kniežatá kňazské posmievali sa mu so zákonníkmi a staršími a hovorili:

42. Iným spomáhal, sám si ne-

1) Z Cyreny.

2) Lebo ho P. Ježiš už nevládal uniesť.

3) Golgota — vršok blízko Jeruzalema.

4) Snáď aby tak necítil bolesti.

5) Dľa rímskeho zákona šaty popraveného patrily katom.

6) Gr.: A sedeli a strážili ho tam; preto, aby ho nemohol nikto sňať s kríža. Tak stráževali ukrižovaných.

7) Dľa vtedajšej obyčaje napísali na doštičku, prečo je odsúdený na smrť. Pilát chcel sa vyjadriť nakrátko, a preto mimovoľne, z riadenia Božieho napísal pravdu, lebo P. Ježiš ozaj preto umrel, že bol Messiasom.

1) Lúpežník a vrah.

2) Rimani nízkych povstalcov pred usmrtením bičovali.

3) Čata 1/10 pluku = asi 600 vojakov.

môže spomôcť; keď je kráľ izraelský, nech včul sostúpi s križa, a uve-
ríme mu.

43. Dôveroval v Bohu, nech ho včul vysvobodí, ak ho miluje; lebo ved riekával: Som Syn Boží.

44. A to isté vyvrhovali mu i lotri, ktorí s ním boli ukrižovaní.

45. Avšak od šiestej ¹⁾ hodiny nastala tma ²⁾ po celej zemi až po deviatu hodinu.

46. A okolo deviatej hodiny zvolal Ježiš veľkým hlasom a riekol: Eli, Eli, lamma sabakthani? to jest: Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil? (Žalm 21, 2.)

47. A ktorisi, čo tam stáli a počuli to, riekli: Tento volá Eliáša. ³⁾

48. A jeden z nich hneď odbehol, a vzal hubu; naplnil ju octom a vložil na trst, a dával mu piť.

49. Ostatní však riekli: Počkaj, uvidíme, či príde Eliáš vysvobodiť ho.

50. No Ježiš opäť zvolal veľkým hlasom a vypustil ducha.

51. A hľa, opona chrámová ⁴⁾ roztrhla sa na dve čiastky ⁵⁾ od vrchu až do spodku; a zem sa zatriasla, a skaly sa pukaly,

52. a hroby sa otvorily, a mnohé telá svätých, ktorí boli zosnuli, vstaly ⁶⁾;

53. a vyšli z hrobov po jeho vzkriesení prišli do svätého mesta a zjavili sa mnohým.

54. Tu stotník a tí, ktorí boli s ním strážiť Ježiša, keď videli zemetrasenie a to, čo sa robilo, veľmi sa poľakali a riekli: Opravdu, toto bol Syn Boží.

1) Od šiestej, dla nášho počítania hodín od 12—3. popoludní.

2) Toto zatmenie slnca je zázračné 1. preto, že bolo po celej zemi — kdežto obyčajné zatmenie býva len na istom ohraničenom priestore; 2. že bolo o splne mesiaca vtedy, keď je zem medzi slncom a mesiacom, a preto mesiac nemôže zalcioniť slnce.

3) Už nerozumeli hebrejsky.

4) Záclona, ktorá oddeľovala svätýňu od chrámu.

5) Gr.: roztrhla sa vo dvoje, na znak, že sa ľudom otvorilo nebo.

6) Až po vzkriesení Ježišovom. (Viď v. 53.)

55. A byly tam opodiaľ mnohé ženy ¹⁾, ktoré prišly za Ježišom z Galilejska a posluhovaly mu,

56. medzi ktorými bola Maria Magdalena, a Maria Jakobova a matka Jozefova, a matka synov Zebedejových.

57. A keď bolo už neskoro, prišiel istý bohatý človek z Arimatie, menom Jozef, ktorý i sám bol učeníkom Ježišovým;

58. tento predstúpil pred Piláta, a pýtal si telo Ježišovo. Vtedy Pilát kázal vydať telo.

59. A Jozef vzal telo, zavinul ho do čistej plachty,

60. a uložil ho vo svojom novom hrobe, ktorý bol vytesal do skaly. A privalil veľký kameň na dvere hrobové, a odišiel.

61. A bola tam Maria Magdalena a druhá Maria, a sedely naproti hrobu.

62. Na druhý deň však, ktorý je po prípravnom dni, sišli sa kniežatá kňazské a farizeji k Pilátovi,

63. a riekli: Pane, rozepamätali sme sa, že ten svoditeľ ešte za živa riekol: Po troch dňoch zase vstanem.

64. Rozkáž teda strážiť hrob, až do tretieho dňa, aby snáď neprišli jeho učeníci a ukradli ho a riekli ľudu: Vstal z mŕtvych, a bude posledný blud horší od prvého.

65. Riekol im Pilát: Máte stráž ²⁾; idte, strážte si, jako rozumiete.

66. A oni odišli, zapečatili kameň, a opevnili hrob strážou.

HLAVA 28.

Vzkriesenie P. Ježiša. Podplatenie stráže. Rozposlanie apoštolov.

1. Po sobotnom však večeri, keď svitalo v prvý deň týždňa, prišla

1) Gr.: A bolo tam mnoho žien zďaleka sa dívajúcich, ktoré prišly za Ježišom z Galilejska, aby mu posluhovaly.

2) Židia mali chrámové vojsko i veliteľa.

Maria Magdalena a druhá Maria pozrieť si hrob.¹⁾

2. A hľa, nastalo veľké zemetrasenie; lebo anjel Pánov sostúpil s neba, pristúpil a odvalil kameň a sadol si naň.²⁾

3. A jeho vzhľad bol ako blesk; a jeho rúcho jako sneh.

4. A od strachu pred ním zdesili sa strážci, a ostali jakoby mŕtvi.³⁾

5. Ale anjel prehovoril a riekol ženám: Nebojte sa vy, lebo viem, že hľadáte Ježiša, ktorý bol ukrižovaný;

6. nieto ho tu, lebo vstal, ako povedal; poďte a pozrite si miesto, kde bol položený,

7. a chytró idte, a povedzte jeho učeníkom, že vstal z mŕtvych, a hľa, predchádza vás do Galilejska; tam ho uvidíte.⁴⁾ Hľa, predpovedal som vám.

8. Tu chytró vyšly z hrobu s bázňou a s veľkou radosťou, a bežaly zvestovať učeníkom.

9. A hľa, Ježiš stretol sa s nimi a riekol: Vitajte! Tu ony pristúpily a objaly mu nohy a klaňaly sa mu.

10. Vtedy riekol im Ježiš: Nebojte sa! Idte, zvestujte mojim bratom:

nech idú do Galilejska, tam ma uvidia.

11. Ktoré keď odišly, hľa, niektorí zo strážnych prišli do mesta a zvestovali kniežatám kňazským všetko, čo sa stalo.

12. I shromaždili sa so staršími a po porade dali mnoho peňazí vojakom,

13. a riekli: Povedzte, že jeho učeníci prišli v noci, a ukradli ho, keď sme my pospali.

14. A keby sa to do počul vládár, my ho prehovoríme, a vás zabezpečíme.¹⁾

15. A oni vzali peniaze a spravili tak, ako boli vyučení. I rozniesla sa tá reč medzi Židmi, až po dnešný deň.

16. Jedenásti učeníci ale odišli do Galilejska na horu, kde im Ježiš ustanovil.

17. A keď ho uzreli, klaňali sa mu, ale niektorí pochybovali.²⁾

18. Tu pristúpil Ježiš, mluvil k nim a riekol: Daná mi je všetka moc na nebi i na zemi³⁾;

19. idte teda, učte všetky národy, a krstite ich: V mene Otca i Syna i Ducha svätého;

20. učte ich zachovávať všetko, čokoľvek som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni, až do skončenia sveta.

1) Maly úmysel pomazať mŕtve telo P. Ježiša.

2) P. Ježiš prvej vstal z mŕtvych, než anjel sostúpil; on vyšiel z hrobu zavretými dvermi, až potom prišiel anjel a odvalil kameň.

3) Keď prišli k sebe, zutekali; ženy ich už ne našly tam.

4) Apoštolovia, jako Galilejčania, po sviatkoch vrátili sa domov; tam sa im ukázal P. Ježiš verejne pred celým zástupom, kdežto v Jeruzaleme sa im zjavil len súkromne.

1) Aby vás netrestal.

2) Nie apoštolovia, tí nepochybovali, ale niektorí ľudia, lebo ich tam bolo okolo 500.

3) Toto sa stalo neskôr na hore Olivovej.

SVÄTÉ EVANJELIUM JEŽIŠA KRISTA

PODEA

MARKA.

SVÄTÉ EVANJELIUM JEŽIŠA KRISTA

PODEĽA

MARKA.

PREDMLUVA.

Sv. Marek, pravdepodobne ten istý, ktorý sa menuje Jánom Markom, narodil sa v Jeruzaleme, kde jeho matka mala dom (Šk. Ap. 12, 12), v ktorom sa kresťania zhromažďovali a kde sa uchýlil i sám sv. Peter po svojom vysvobodení zo žalára. Či je ten istý, ktorého sv. Peter nazýva svojim duchovným synom, nevieme. Pravdepodobne bol v rodine s Barnabášom, a takto dostal sa do sprievodu Pavlovho na prvej ceste apoštolskej. No čoskoro odtrhol sa od nich, až počas svojho prvého väzenia bol zase u sv. Pavla. Kedy prišiel do Ríma? Nevie sa. Najskorej so sv. Petrom. V Ríme sv. Marek počúval kázne sv. Petra, a tieto kázne o živote a učení P. Ježiša, jako len bolo možno, od slova do slova spísal. Sv. Peter akiste čítal evanjelium Markovo, schválil ho a svojou nadváznosťou uviedol do cirkvi rímskej. Cirkevní otcovia, jako Papias, sv. Ireneus, sv. Klement Alex. a sám Eusebius v dejinách cirkevných shodujú sa v tom, čo neskôr napísal sv. Hieronym: „Marek, učedník a tlumočník Petrov, podľa toho, čo slyšal rozprávať od Petra, požiadaný súc od bratov v Ríme, spísal krátke evanjelium. Keď to počul Peter, schválil a potvrdil i cirkvám o svojej plnomoci vydal na čítanie, ako to Klement v šiestej knihe svojich Hypotyposí píše.“

Sv. Marek potom presťahoval sa do Alexandrie, kde založil kvetúcu cirkev a spravoval ju jako biskup až do 62. roku po Kr., keď za svojho nástupcu ustanovil sv. Aniána. Potom vraj navrátil sa do Ríma, kde sa zdržoval až po Neronovo prenasledovanie kresťanov. Navrátil sa do Alexandrie a tam podstúpil mučenícku smrť.

Sv. Marek napísal svoje evanjelium v Ríme ešte za života sv. Petra, a síce dľa sv. Hieronyma a Augustína v reči gréckej, medzi rokmi 42—45.

Sv. Marek vyobrazuje sa s levom, ktorý je znakom kráľovskej hodnosti Ježišovej, alebo je znakom púšti, pretože evanjelium sv. Marka začína sa hlasom volajúceho na púšti.

HLAVA 1.

Kázanie a krstenie Jánovo. Krst, pokúšanie, kázanie a povolanie učeníkov Ježiša Krista. Uzdravovania chorých.

1. Počiatok¹⁾ evanjelia Ježiša Krista, Syna Božieho,

2. jako je písané u Izaiáša proroka: Hľa, ja posielam svojho anjela²⁾ pred

tvojou tvárou, ktorý pripraví tvoju cestu¹⁾ pred tebou.

3. Hlas volajúceho na púšti: Pripravujte cestu Pánovi, urovnajte mu chodníky. (Iz. 40, 3. Mal. 3, 1.)

4. Bol Ján na púšti, krstil a kázal krst²⁾ pokánia na odpustenie hriechov.

1) Počiatok evanjelia, čiže dobrej alebo blahej zvesti, bolo kázanie Jána Krstiteľa, ktorým pripravoval národ na príchod Spasiteľa, jako to proroci predpovedali, menovite Izaiáš a Malachiáš.

2) Anjel je slovo grécke a znamená toľko, čo posol.

1) Mysel a srdce ľudské.

2) Krst znamená toľko, čo okúpanie. Ján kázal krst, aby sa ľudia krstili a tým činom uznali a vyznali, že sú poškvrnení hriechmi, a aby sa tak pripravili na krst Kristov, ktorý zmýva hriechy a tak očisťuje dušu.

5. I vychádzalo k nemu všetko okolie judské a všetci Jeruzalemcia, a dali sa mu krstiť v rieke Jordáne, a vyznávali svoje hriechy.

6. A Ján bol odetý rúchom zo srsti ťavej, a mal kožený pás okolo bokov, i jedával kobyľky a med lesný. I kázal a hovoril:

7. Za mnou prichádza silnejší odo mňa. ktorému nie som hoden kľáčačky rozviazať remence na jeho obuvi.¹⁾

8. Ja som vás pokrstil vodou, on však bude vás krstiť Duchom svätým.

9. Tu stalo sa, v tých dňoch prišiel Ježiš z Nazaretu galilejského, a dal sa pokrstiť Jánovi v Jordáne.

10. A jakonáhle vystúpil z vody, videl nebesá otvorené²⁾ a Ducha jako holubicu sostupovať a zostávať na seba.

11. I zavznel hlas s nebies: Ty si môj milý Syn, v tebe mám zaľubenie.

12. A hneď hnal ho Duch³⁾ na púšť.

13. I bol na púšti štyridsať dní a štyridsať nocí, a pokúšaný bol od satana, a bol s divými zvermi, a anjeli mu posluhovali.⁴⁾

14. No keď Ján bol vydaný⁵⁾, prišiel Ježiš do Galilejska, a ohlašoval evanjelium o kráľovstve Božom,

15. a hovoril: Čas sa naplnil a priblížilo sa kráľovstvo Božie; čiňte pokánie a verte evanjeliu.

16. A keď išiel vedľa mora Galilejského⁶⁾, videl Šimona a jeho brata

Ondreja spúšťať siete do mora (boli totižto rybármi).

17. I riekol im Ježiš: Podte za mnou a učiním z vás rybárov ľudí.

18. A hneď opustili siete a išli za ním.

19. A keď odtiaľ máľučko poodišiel, videl Jakuba Zebedejovho a jeho brata Jána, jako si aj títo opravovali siete na lodi.

20. A hneď ich povolal; i zanechali svojho otca Zebedeja s nájomníkmi na lodi, a odišli za ním.

21. I vošli do Kafarnauma, a hneď v sobotu vstúpil do synagogy a učil ich.

22. I trnuli nad jeho učením; lebo učil ich ako majúci moc, a nie jako zákonníci.

23. I bol v ich synagoge človek s nečistým duchom¹⁾; ten zvolal

24. a riekol: Čo ťa je po nás²⁾, Ježišu Nazaretský? Prišiel si nás zahubiť?³⁾ Viem, kto si: Svätý Boží.⁴⁾

25. Tu pohrozil mu Ježiš a riekol: Umĺkni a vyjdi z človeka.⁵⁾

26. A nečistý duch mykal ho sem i tam⁶⁾, skríkol veľkým hlasom a vyšiel z neho.

27. I divili sa všetci, tak že sa vyzvedali medzi sebou a hovorili: Čože je to? Čo to za nové učenie? Lebo mocou rozkazuje⁷⁾ i nečistým duchom a poslúchajú ho.

28. A rozniesla sa povest' o ňom hneď po všetkom okolí galilejskom.

29. A hneď vykročili zo synagogy a prišli do domu Šimonovho a Ondrejovho s Jakubom a Jánom.

1) Posadlý diablom.

2) Diabol to hovorí z dvoch príčin, a sice: 1. čo ťa je po nás, keď si neprišiel nás vykúpiť a spasiť, ako ktorí nemôžeme byť spasení; 2. keď my sužujeme ľudí za trest pre ich hriechy.

3) Prišiel si zahubiť našu moc nad svetom? Alebo azda i držať posledný súd a nás zatratit' do pekla?

4) To jest: Messiaš.

5) Ježiš zakázal diablovei ďalej hovoriť, lebo chvála satanova nie je žiadna chvála. (Tertul.)

6) Spasiteľ dovolil diablovei, aby mykal človeka, že by všetci ľudia videli, že je posadlý zlým duchom.

7) Púťom siovom, bez medlitby a obradov náboženských.

1) T. j. byť jeho najnižším sluhom, ktorí vyzúvali svojich pánov.

2) Pri krste P. Ježiša otvorilo sa nebo, ktoré bol zavrel hriech Adamov.

3) Duch svätý ho vyviedol na púšť, aby ho diabol tam našiel a pokúšal. Ježiš išiel na púšť, aby sa pripravil na svoj úrad vykupiteľský a aby premohol pokušenie diabloveho a tak zabezpečil i nám víťazstvo v pokušeniach.

4) Keď premožený pokušiteľ odstúpil od neho.

5) Do väzenia. Odišiel preč, aby Herodes i jeho nedal zľapať.

6) Ináč Genezaretského.

30. A svokruša Šimonova ležala na zimnicu; a hneď mu povedali o nej.

31. Tu pristúpil, chytil ju za ruku a pozdvihol ju, a ihneď opustila ju zimnica, i posluhovala im.

32. A keď sa zvečerilo a slnce zapadlo, prinášali k nemu všetkých, ktorí sa zle mali a ktorí mali diabolstvá,

33. a celé mesto shromaždilo sa u dverí.

34. I uzdravil mnohých, ktorých trápily rozličné choroby, a vyhánal mnoho duchov zlých, a nedal im hovoriť, pretože ho znali.¹⁾

35. I vstal veľmi včasne²⁾, vyšiel a odišiel na miesto pusté, a tam sa modlil.

36. A išiel za ním Peter a tí, ktorí boli s ním.

37. A keď ho našli, povedali mu: Všetci ťa hľadajú.

38. I riekol im: Poďme do susedných miest a dedín, aby som i tam kázal; veď na to som prišiel.

39. A kázal im v synagogách, a po celom Galilejsku, a vyhánal diabolstvá.

40. Tu prišiel k nemu prašivý³⁾, prosil ho, padol na kolená a riekol mu: Jak chceš, môžeš ma očistiť.

41. A Ježiš sľutoval sa nad ním, natiahol svoju ruku, dotkol sa ho a riekol mu: Chcem, očisť sa!

42. A keď to povedal, hneď opustila ho prašina a očistil sa.

43. I pohrozil sa mu a hneď ho odpravil,

44. a riekol mu: Pozor, aby si nikomu nerozprával; ale id', ukáž sa

1) Spasiteľ chcel, aby jeho hodnosť len pozne náhle bola vyjavená ľuďom, a i to nie skrže diablov, lebo by bol mohol upadnúť do podozrenia, že obcuje s diablom.

2) Gr.: I vstal veľmi včasne za noci.

3) Prašina, pod ktorou telo miestami odpadá až na kosti. Niektorí prekladatelia na označenie tejto nemoci užívajú slovo: malomocný, ale chybné: malomocenstvo je paralysis.

kniežatu kňazskému¹⁾, a obetuj za svoje očistenie, čo prikázal Mojžiš²⁾, na svedectvo im.

45. Ale ten, ako odišiel, začal rozhlasovať a rozširovať³⁾ tú vec, tak že Ježiš už nemohol verejne vojsť do mesta⁴⁾, ale bol vonku na miestach pustých, a schádzali sa k nemu odvšadiaľ.

HLAVA 2.

Uzdravenie porazeného. Povolanie Matúša. O pôste a o sobote.

1. Po čase vošiel zase do Kafarnauma.⁵⁾

2. A bolo počuť, že je v dome.⁶⁾ Tu sišlo sa mnoho ľudí, tak že sa nepomestili ani pred dvermi, i prehovoril k nim slovo.⁷⁾

3. Tu prišli k nemu s porazeným — niesli ho štyria, —

4. a keď mu ho nemohli predložiť pre zástup, odokryli strechu⁸⁾, kde bol, a otvorom spustili dolu lôžko, na ktorom porazený ležal.

5. A keď Ježiš videl ich⁹⁾ vieru, riekol porazenému: Synu, odpúšťajú sa ti tvoje hriechy.

6. Ale sedeli tam niektorí zo zákonníkov, a mysleli si v svojich srdciach:

7. Čo tento tak hovorí? Rúha sa; ktože môže odpúšťať hriechy, leda sám Boh?

8. Ale Ježiš, pretože to svojim duchom¹⁰⁾ hneď poznal, že tak v sebe

1) Nie najvyššiemu kňazovi, ale tomu, ktorý bol predstavený nad kňazmi, ktorí v ten deň konali služby Božie. (Porovnaj Mat. 2.)

2) 3. knih. Mojž. 13.

3) Od velikej radosti.

4) Pre veľký nával ľudu.

5) Tam sa P. Ježiš obyčajne zdržoval. (Mat. 9, 1—8. Luk. 5, 17—26.)

6) Petrovom. (Viď 1, 29.)

7) T. j. slovo Božie.

8) Na Východe, kde nebýva sňahu, domy nemajú také strechy, jako u nás; ale tam sú strechy ploché, tak že na streche často býva záhrada. Na takúto strechu nosičia po rebríku ľahko vyšli a dolu ho spustili otvorom, ktorý bol nad schodmi a ktorý bol zakrytý tehliami.

9) T. j. vieru nosičov i porazeného.

10) Ako vševedomý Boh.

myslia, riekol im: Čo si to myslíte v svojich srdciach?

9. Čo je snadnejšie povedať porazenému: Odpúšťajú sa ti hriechy; a či riecť: Vstaň, vezmi svoje lôžko a choď?

10. Ale aby ste vedeli, že Syn človeka má moc na zemi odpúšťať hriechy (hovoriť porazenému):

11. Povedám ti: vstaň, vezmi svoje lôžko¹⁾, a id domov.

12. A ten hneď vstal, vzal si lôžko a odišiel pred všetkými, tak že sa všetci divili a velebili Boha a hovorili: Nikdy sme nevideli nič takého.

13. I vyšiel opäť k moru a všetok zástup prichádzal k nemu; a učil ich.

14. A keď išiel pomimo²⁾, videl Léviho³⁾ Alfejovho sedieť na mýte, i riekol mu: Poď za mnou. A on vstal a šiel za ním.

15. I stalo sa, keď stoloval v jeho dome, že i mnohí mýtnici a hriešnici stolovali s Ježišom a s jeho učeníkmi; lebo mnoho bolo tých, ktorí ho nasledovali.

16. Tu zákonníci a farizeji, keď videli, že jie s mýtnikmi⁴⁾ a hriešnikmi, riekli jeho učeníkom: Prečo jie a pije váš Učiteľ s mýtnikmi a hriešnikmi?

17. Keď to počul Ježiš, povedal im: Zdraví nepotrebujú lekára, ale tí, ktorí sa zle majú: veď neprišiel som volať spravdivých, ale hriešnikov.

18. Taktiež učeníci Jánovi a farizeji sa postievali; a prišli a riekli⁵⁾ mu: Prečože sa postia učeníci Jánovi a farizejskí, kdežto tvoji učeníci sa nepostia?

1) Na znamenie, že je nielen uzdravený, ale že sa mu i predošlé sily v okamžení navrátily.

2) T. j. mýta.

3) T. j. Matúša, ktorý mal dve mená, jako i mnohí iní učenici. (Mat. 9, 9.)

4) Židom v očiach boli mýtnici najopovrhzenejšími ľuďmi, preto, že stáli v službe vrchností pohanských.

5) Hostia a učeníci Jánovi. (Mat. 9, 14.)

19. A Ježiš riekol im: Či sa môže postiť¹⁾ četaď svatobná, dokiaľ ženích je s nimi? Pokým majú ženícha medzi sebou. nemôžu sa postiť:

20. ale prijdú dni, keď im vezmú²⁾ ženícha, potom sa budú postiť v tých dňoch.

21. Nikto neprišáva záplaty z nového súkna na starú šatu³⁾: ináč nový doplnok odtrhne (niečo) zo starého, a povstane diera väčšia.

22. A nik neleje nového vína do starých nádob⁴⁾: ináč víno roztrhne nádoby, víno sa vyleje a nádoby sa zkazia; ale nové víno má sa nalievať do nových nádob.

23. A zase stalo sa, keď Pán cestoval v sobotu obilím, že jeho učeníci počali idúcky trhať klasy.

24. Tu farizeji hovorili mu: Hľa, prečo robia v sobotu, čo sa nesmie?

25. I riekol im: Nikdy ste nečítali, čo učinil Dávid, keď bol v núdzi a hladný on sám i tí, čo boli s ním?⁵⁾

26. Ako za veľkňaza Abiathara⁶⁾ vošiel do domu Božieho a jedol chleby predkladané⁷⁾, ktoré nebolo svobodno jesť, iba kňazom, a dal i tým, ktorí boli s ním?⁸⁾

27. A hovoril im: Sobota bola ustanovená pre človeka, a nie človek pre sobotu⁹⁾;

28. tak teda Syn človeka je pánom i nad sobotou.

1) Postiť sa v Starom Zákone znamenalo: zarmútiť sa. (3. Mojš. 16, 31.)

2) Keď zabijú Krista. Tu rozpráva Kristus o svojej smrti, po ktorej cirkev nariadi pôst.

3) Odpovedá na tú námietku, prečo zakladá novú cirkev a nedrží sa v rámci Starého Zákona. A odpoveď je tá, že by to neosožilo ani Starému, ani Novému Zákonom. Nové učenie, nová cirkev.

4) Vlastne do „temlovov“⁴⁾. Na Východe totiž majú víno v temlovoch, ušitých z kozej kože.

5) I. Kráľ. 21, 6.

6) Dľa I. Kráľ. 22, 11—20 bol to Achimelech so svojim synom Abiatharom.

7) Obetované, posvätené chleby.

8) Potreba ruší zákon.

9) Toto je všeobecné pravidlo, jako sa má vykladať kladný zákon. Sobota bola u Židov zasväteným dňom, a bola ustanovená k dobrému jako tela, tak i duše. K dobrému tela, aby si človek odpočinul. K dobrému duše, aby si spomenul na Boha a vyhľadával dušné spasenie. A preto sobota sa má tak a len tak svätiť, aby to neškodilo človeku ani na tele, ani na duši.

HLAVA 3.

Uzdravenie človeka s vyschnutou rukou a iných. Povolanie učeníkov. Zavrátenie zákonníkov. Praví pokrevní Ježišovi.

1. A vošiel zase do synagogy, a bol tam človek s vyschnutou rukou.

2. I číhali¹⁾ na neho, či bude uzdravovať v sobotu, aby ho obžalovali.

3. I riekol človeku, ktorý mal vyschnutú ruku: Staň si do prostriedku.

4. Tu riekol im: Či sa smie v sobotu dobre robiť a či zle? zachrániť život, alebo zahubiť²⁾? Oni však mlčali.³⁾

5. A poobzeral sa po nich s hnevom, a zarmútený nad slepotou ich srdca, riekol človeku: Natiahni si ruku! I natiahol, a ruka sa mu napravila.

6. Tu farizeji vyšli von a hneď držali radu s herodiánmi⁴⁾ proti nemu, jako by ho zahubili.

7. Ale Ježiš odobral sa so svojimi učeníkmi k moru, a veľký zástup z Galilejska a Judska šiel za ním;

8. i z Jeruzalema a z Idumejska a zpoza Jordána, i tí z okolia Tyru a Sidonu, množstvo veľké, keď počuli, jaké veľké veci činil, prišli k nemu.

9. Tu riekol svojim učeníkom, aby mali napohotove pre neho lodičku pre zástup, že by ho netisli;

10. lebo mnohých uzdravoval, tak že sa valili na neho, aby sa ho dotýkali, ktoríkoľvek mali neduhy.

11. A nečistí duchovia, keď ho videli, padali pred ním, kričali a hovorili:

12. Ty si Syn Boží. On však veľmi ich zahrakoval, aby ho nezjavovali.

13. I vystúpil na horu⁵⁾, a povolal

k sebe, ktorých sám chcel; i prišli k nemu.

14. I ustanovil, aby dvanásť boli s ním, a že ich pošle kázať.

15. A dal im moc liečiť nemoce a vyháňať diabolstvá.

16. A Šimonovi dal meno: Peter.¹⁾

17. A (povolal tiež) Jakuba Zebedejovho, a Jána, brata Jakubovho, a dal im meno Boanerges²⁾, to jest synovia hromoví.

18. A Ondreja a Filipa a Bartolomeja³⁾ a Matúša a Tomáša⁴⁾ a Jakuba Alfejovho⁵⁾ a Tadeáša⁶⁾ a Šimona Kananejského⁷⁾,

19. a Judáša Išariotského⁸⁾, ktorý ho i zradil.

20. I prišli do domu, a zase sa sišiel zástup, tak že si nemohli ani len chleba zajesť.

21. Keď to počuli jeho ľudia⁹⁾, vyšli ho zadržať, lebo povedali, že je bez seba.¹⁰⁾

22. Zákonníci zase, ktorí boli prišli z Jeruzalema, hovorili, že má Belzebuba¹¹⁾ a že skrze knieža diablov vyháňa diabolstvá.¹²⁾

23. Tedy svolal ich a riekol im v podobenstvách: Akože môže satan vyháňať satana?¹³⁾

1) Peter = skala.

2) Aramajské meno: ben regeš = ľudia prudkej povahy.

3) Natanael.

4) Ktorý sa nazýval Blíženeč.

5) Mladšieho, ktorý sa volal bratom Pánovým. Písal jeden list vo sv. Písme.

6) Menuje sa i Júda, brat Jakubov.

7) Menom: Horlivec.

8) Z osady Kariot, 51 km. južne od Jeruzalema.

9) Jeho priatelia, ctitelia.

10) Že prišiel do nadšenia, alebo že je pomätený. Jako veľmi zaznávali božské poslanie Spasiteľa! Možno, že ho takto chceli zachrániť pred zúrivosťou neverných farizejov, ale jakú hroznú škodu zapríčinili dušiam jeho poslucháčov! A takto často vyhlasujú za bláznov ešte i dnes tých, ktorí žijú dľa zákona Kristovho.

11) Belzebub je boh múch; ctili ho v Akarone.

12) Povedali to preto, aby udusili vieru hneď v zárode u ľudu.

13) Na hroznú urážku odpovedá nad mieru krotko; a najprv poukazuje na nesmysel ich utrhačstva, potom na ten cieľ, pre ktorý prišiel na svet, a uvádza na to dôvody; konečne poukazuje na to, jaké hrozné je to rúhanie.

1) Najskorej farizeji sami naviedli toho človeka v sobotu, aby zničili u ľudí vážnosť Pána Ježiša.

2) Skrze to, že neposkytneme pomoci.

3) Báli sa o svoju česť, o ktorú by boli prišli, keby boli svojim protirečením prekazili uzdravenie.

4) S prívržencami kráľa Herodesa, ktorých ináč uenávideli, ale s ktorými sa spojili, aby zavraždili Krista na území Herodesovom.

5) Osem blahoslavenstvi.

24. A keď sa kráľovstvo samo v sebe rozdvojí, to kráľovstvo nemôže obstáť.

25. A jestliže sa dom sám v sebe rozpadne, ten dom nemôže obstáť.

26. Keby teda satan¹⁾ povstal sám proti sebe, rozpadol by sa a nemohol by obstáť, ale vzal by koniec.

27. Nikto nemôže silnému²⁾ vojsť do domu a pobrať mu náradie, jak len najprv nesviaže silného a až potom oberie mu dom.

28. Veru, povedám vám, že synom ľudským odpustia sa všetky hriechy a rúhania, ktorými sa budú rúhať;

29. ale kto sa bude rúhať Duchu svätému, nebude mať odpustenia na veky, lež bude vinen večnej viny.³⁾

30. Preto, že hovorili: má nečistého ducha.

31. Vtedy prišli jeho matka a bratia⁴⁾, ostali vonku a poslali k nemu a volali ho.

32. Okolo neho však sedel zástup, a povedali mu: Hľa, tvoja matka a tvoji bratia sú vonku a hľadajú ťa.

33. A on, odpovedajúc im, riekol: Kto je moja matka a moji bratia?

34. A keď sa obzrel po tých, ktorí sedeli okolo neho, povedal: Hľa, moja matka a moji bratia;

35. lebo kto plní vôľu Božiu, ten je mojím bratom a mojou sestrou a matkou.

HLAVA 4.

Podobenstvá o rozsievачovi, o svieci a o semeni horčičnom. Utíšenie mora.

1. A zase počal učiť u mora, a shromaždil sa k nemu veľký zástup,

tak že vstúpil na loď a sedel (v nej) na mori, kdežto všetok zástup bol na zemi pozdĺž mora.

2. A učil ich mnoho v podobenstvách, a riekol im vo svojom učení:

3. Počúvajte: hľa, vyšiel rozsievач rozsievať.

4. A keď rozsieval¹⁾, niektoré (zrno) padlo vedľa cesty, a prišli vtáci neskúpi a sozobali ho.

5. Iné zase padlo na skáľnište, kde nemalo mnoho zeme, a hneď vzišlo, preto, že nemalo hlbokkej zeme;

6. ale keď vyšlo slnko, pražilo ho, a pretože nemalo koreňa, uschlo.

7. A iné padlo do trnia; i narástlo trnie a udusilo ho; a nedalo úžitku.

8. A iné padlo na zem dobrú, povzchádzalo, rástlo a dalo úrodu; a prinieslo tridsaťnásobne, iné šesťdesiatnásobne a iné stonásobne.²⁾

9. I riekol: Kto má uši na slyšanie, nech slyší.

10. A keď bol samotný, spýtali sa ho tí dvanásti³⁾, ktorí boli s ním, na to podobenstvo.

11. On riekol im: Vám je dané znať tajomstvo kráľovstva Božieho; kdežto tým, ktorí sú vonku⁴⁾, deje sa všetko v podobenstvách,

12. aby očima hľadeli a nevideli, a ušima počuli a nerozumeli, že by sa niekedy neobrátili a neodpustily sa im hriechy.⁵⁾

13. I riekol im: Neznáte toho podobenstva? A jakože budete znať všetky podobenstvá?

1) Grécky = Stalo sa počas rozsievania.

2) Všetko semeno bolo dobré, jednaké, a predsa všetko neprinieslo rovnakú úrodu; lebo ona nezávisí len od semena, lež i od pôdy a od iných okolností. A tak i apoštolovia nedocielia u všetkých ľudí ten istý výsledok svojím kázaním.

3) Grécky: Tí, ktorí boli okolo neho s dvanástimi.

4) Pre svoju neveru mimo cirkvi.

5) Tí, ktorí nemajú úprimnej oddanosti ku Kristovi a k jeho cirkvi, počujú sice jeho učenie, ale mu podkladajú iný smysel a význam, než ono má, a myslia si, že oni ho správne pochopujú a nie cirkev, a tak nikdy nekonajú to, čo je potrebné k odpusteniu hriechov, prečo sa im hriechy nikdy neodpustia.

1) Satan je toľko, ako protivník.

2) Silný je diabol. Kristus vnikol do jeho kráľovstva, zbil ho a pobral mu korisť, keď nás vykúpil.

3) Kto či zo závidia a či z nenávisťi odporuje poznanej kresťanskej pravde, zväčša zotrúva v tomto svojom hriechu až do smrti, a preto sa mu on ani nikdy neodpustí.

4) Viď poznámku u Mat. 13, 55.

14. Ten, kto rozsieva, rozsieva slovo.¹⁾

15. Tými však, ktorí sú vedľa cesty, kde sa rozsieva slovo, rozumejú sa tí, ktorí keď počujú, ihneď prichádza satan, a vyníma slovo, ktoré im bolo zasiaté do srdca.

16. A podobne, ktorí sa sejú na skáľnište, sú tí, ktorí, jako počujú slovo, hneď ho s radosťou prijímajú;

17. ale nemajú v sebe koreňa, lež sú dočasní; potom, keď povstane súženie a prenasledovanie pre slovo to, ihneď sa pohoršujú.

18. A iní sú, ktorí sú zasiatí do trnia; títo sú, ktorí slyšia slovo;

19. ale biedy svetské²⁾ a klam bohatstva a vznikajúce žiadosti po ostatných veciach udúšajú slovo, tak že zostáva bez úžitku.³⁾

20. A ktorí do dobrej zeme sú zasiatí, sú tí, ktorí počúvajú slovo a prijímajú ho, a prinášajú úžitok: jedno tridsaťnásobne, iné šesťdesiatnásobne a iné stonásobne.

21. I riekol im: Či sa prináša svieca, aby sa položila pod mecu, alebo pod posteľ? Či nie, aby sa postavila na svietnik?⁴⁾

22. Nič nie je totižto skrytého, čo by sa nevyjavilo, ani sa nestalo potajomne, ale aby vyšlo na javo.⁵⁾

23. Ak má kto uši na slyšanie, nech slyší.

24. A povedal im: Uvážte, čo počujete. Akou mierou budete merať, i vám sa odmeria, ba prisype sa vám.⁶⁾

25. Lebo kto má, dá sa mu, a kto nemá, i to, čo má, vezme sa mu.¹⁾

26. A riekol: Tak je to s kráľovstvom Božím²⁾, ako keď človek hodí semienko do zeme,

27. a spáva³⁾ a vstáva v noci i vo dne, a semeno vzhádza a vzrastá, on sám nevie, jako.

28. Lebo zem sama od seba prináša úrodu, najprv bylinu, potom klas, potom plné obilie v klase.

29. A keď vydala úrodu, hneď sa priloží kosák, lebo nastala žatva.

30. I riekol zase: K čomuže pripodobníme kráľovstvo Božie, alebo s ktorým podobenstvom ho porovnáme?⁴⁾

31. (Ono je) jako zrno horčičné, ktoré, keď sa seje do zeme, menšie je od všetkých semien, ktoré sú na zemi,

32. ale keď sa zaseje, vzrastá a býva väčšie, než všetky byliny⁵⁾, a vyháňa ratolesti veľké, tak že pod jeho tieňom vtáci nebeskí môžu prebývať.

33. A v takýchto mnohých podobenstvách mluvil k nim slovo, jako mohli slyšať.⁶⁾

34. A bez podobenstva nemluvil im, ale osobitne vykladal všetko svojim učeníkom.

35. A povedal im v ten deň, keď nastal večer: Preplavme sa na druhú stranu.

36. A keď rozpustili zástup, vzali ho tak, ako bol na lodi; aj iné lode byly s ním.

37. I povstalo veľké vzbúrenie

1) Slovo Božie.

2) Grécky = starosti svetské.

3) V tomto podobenstve Spasiteľ poučuje svojich apoštolov, že mnohým ľuďom darmo budú kázať, a hneď im povedá, i prečo, aby tomu, nakoľko len možno, vedeli odpomôcť. A konečne upozorňuje ich, aby neočakávali rovnaký účinok svojho kázania u všetkých ľudí.

4) Svieca je učenie Kristovo. A Kristus chce, aby ono osvecovalo celý svet.

5) Kristus žiada, aby svojim časom apoštolovia oznámili svetu, čo on učil a činil i celkom súkromne.

6) S akou horlivosťou vy budete pracovať za Boha a za spasenie duší, tak vás i Boh bude odmeňovať.

1) Židovské porekadlo: boháč ľahko bohatne, chudobný ľahko príjde o všetko. Význam jeho v duchovnom smysle je tento: Čím viac si kto všima slovo Božie, tým väčší ošoh bude mať z neho; kdežto nedbalec pomaly ztratí i to málo, čo mal zo slova Božieho.

2) S cirkvou.

3) Nie je starostený o semeno, lebo vie, že ono porastie mocou sily, ktorá je v ňom. A tak je to i s cirkvou. Kristus rozosial semeno a to porastie a prinášať bude úrodu.

4) Touto otázkou chce vzbudiť pozornosť.

5) V teplých krajoch.

6) Chápať, hoci ho úplne nepochopili.

víchra, a hádzalo vlny do lode, tak že sa loď už naplňovala.

38. A on bol v zadnej časti lode a spal na poduške; i zobudili ho, a riekli mu: Učiteľu, či teba nie je nič po tom, že hynieme?

39. Tu vstal, pohrozil vetru a povedal moru: Mlč! Buď ticho! I prestal vietor, a nastalo veľké utíšenie.

40. I povedal im: Čo ste bojazliví? Ešte nemáte viery? ¹⁾ I báli sa veľkým strachom, a hovorili jeden druhému: Ktože je tento, že ho i vietor i more poslúchajú?

HLAVA 5.

Vyhnanie nečistého ducha Uzdravenie krvotočnej ženy. Vzkriesenie dcéry Jairovej.

1. I prišli poza morskú vodu do okolia gerazenského.

2. A keď vychádzal z lode, ihneď pribehol mu naproti z hrobitova človek s nečistým duchom.

3. Ten mal príbytok v hrobitove, a už ho nik nemohol sviazať ani reťazami;

4. lebo často bol sviazaný putami a reťazami, a pretrhal reťaze a rozlámал putá a nik ho nemohol skrotiť.

5. A bol vždycky, vo dne i v noci v hrobitove a v horách; kričal a tĺkol sa kameňmi.

6. Keď teda zďaleka videl Ježiša, pribehol a klaňal sa mu,

7. a kričal veľkým hlasom a riekol: Čo teba po mne, Ježišu, Synu Boha najvyššieho? Zaklínam ťa pre Boha, netráp ma.

8. Lebo mu bol riekol: Vyjdi, nečistý duchu, z človeka!

9. I opýtal sa ho: Jako ťa menujú?

¹⁾ Ešte nemali úplnej viery, že ten, ktorý spal, ako človek, je v jednej a tej istej osobe spolu i Boh, ktorý rozkazuje prírode, a tá ho poslúcha. Táto búrka predstavuje nám všetky prenasledovania, ktoré Cirkev musí znášať po všetky veky a z ktorých ju Kristus vždycky vytrhne bez úrazu.

A riekol mu: Pluk ¹⁾ je moje meno, lebo je nás mnoho.

10. A veľmi ho prosil, aby ich nevyháňal z okolia.

11. A bolo tam pod horou veľké stádo ošípaných na paši.

12. I prosili ho duchovia a hovorili: Pošli nás do ošípaných, nech vjdeme do nich.

13. A Ježiš hneď im to dovolil. A keď nečistí duchovia vyšli, vošli do ošípaných, a stádo s veľkou prudkosťou rútilo sa do mora; bolo ich na dvetisíc, a utopily sa v mori. ²⁾

14. A tí, ktorí ich pásli, utiekli a rozhlásili to po meste a po dedinách. A (ľudia) vyšli pozrieť, čo sa stalo.

15. I prišli k Ježišovi, a videli toho, ktorý býval trápený od diabolstva, sedieť odetého pri zdravom rozume; i zľakli sa.

16. A tí, čo to videli, rozprávali im, ako sa to stalo tomu, ktorý mal diabolstvo, i o ošípaných.

17. I počali ho prosiť, aby odišiel z ich končín. ³⁾

18. A keď vstupoval na loď, počal ho prosiť ten, ktorý býval trápený od diabolstva, aby smel ísť s ním. ⁴⁾

19. Ale nepripustil ho ⁵⁾, lež riekol mu: Id domov ku svojim, a zvestuj im, aké veľké veci učinil ti Pán, keď smiloval sa nad tebou.

20. Tedy odišiel a začal ohlasovať v desiatich mestách ⁶⁾, aké veľké veci učinil mu Ježiš. A všetci sa divili.

21. A keď Ježiš zase prešiel na

¹⁾ Pluk, po latinsky legio, počítaval asi 6000 vojakov. Bolo v tom človeku veľké množstvo diablov. Čo nám nebude čudné, keď si pomyslíme na tie mnohé zlé žiadosti, vášne, náruživosti, chůľky atď., ktoré ustavične znepokojujú srdce ľudské.

²⁾ Ježiš i tak, že ich pustil do ošípaných, zmaril ich úmysel zostať v tom okolí, lebo ich uvrhol do priepasti.

³⁾ Že by neupadli ešte do väčšej škody.

⁴⁾ Ako jeho učeník.

⁵⁾ Božské povolanie nezávisí vždy od našej vôle; Boh si vyvolí za nástroj, koho chce, a nie kto sa mu ponúka.

⁶⁾ Porovnaj Mat. 4, 25.

lodi cez more, sišiel sa k nemu veľký zástup, a bol pri mori.

22. Tu prišiel jeden z predstaviteľných synagogy, menom Jairus, a keď ho uzrel, padol mu k nohám,

23. a veľmi ho prosil a riekol: Moja dcéra skonáva; poď, vlož na ňu ruku, aby ozdravela a žila.

24. I odišiel s ním; a veľký zástup išiel za ním a tislí ho.

25. A tu žena, ktorá mala krvotok dvanásť rokov,

26. a mnoho bola pretrpela od premnohých lekárov, a vynaložila všetok svoj majetok, bez toho, že by sa jej bolo pomohlo, ba ešte horšie sa mala, —

27. keď počula o Ježišovi, prišla v zástupe od zadu a dotkla sa jeho rúcha;

28. lebo si povedala: Keď sa len dotknem jeho rúcha, budem zdravá.¹⁾

29. A hneď vyschol stok jej krvi, a cítila na tele, že je uzdravená od svojej choroby.

30. A jako Ježiš poznal v sebe, že sila vyšla z neho, hneď sa obrátil k zástupu a riekol: Kto sa to dotkol mojich šiat?²⁾

31. I riekli mu jeho učenci: Vidiš, že ťa zástup tisne, a hovoríš, kto sa ma dotkol?³⁾

32. Ale on poobzeral sa, aby videl tú, ktorá to urobila.

33. Žena však, vediac, čo sa s ňou stalo, pristúpila nalakaná a trasúc sa⁴⁾, padla pred ním a povedala mu všetku pravdu.

34. A on jej riekol: Dcéro, tvoja viera ťa uzdravila; id' v pokoji, a buď uzdravená z choroby svojej.⁵⁾

1) Hanbila sa verejne vyznať, na jakú nemoc trpi, a tak ani nechcela verejne prosiť Spasiteľa, aby ju uzdravil.

2) Tážal sa, lebo chcel, aby všetci obrátili na to svoju pozornosť.

3) Ešte nepoznali P. Ježiša, že sa on podaromne nič nepýta.

4) Bála sa, že sa snáď previnila v tom, čo spravila, a preto že snáď za to upadne do predšej nemoci za trest.

5) Týmto chcel vzbudiť a zosilniť vieru i v ostatných a najmä v predstavenom synagogy.

35. Keď on ešte hovoril, prišli od predstaveného synagogy a riekli; Tvoja dcéra umrela; načo ďalej unúvaš Učiteľa?

36. Ale Ježiš, uslyšiac reč, ktorá sa tu povedala, riekol predstavenému synagogy: Neboj sa, len ver!

37. A nedopustil, aby ktokoľvek išiel za ním, iba Peter, Jakub a Ján, brat Jakubov.

38. I prišli do domu predstaveného synagogy, a videl hluk i plačúcich a veľmi nariekajúcich.¹⁾

39. Tu, keď vstúpil dnu, riekol im: Čo sa plašíte a plačete?²⁾ Neumrelo dievča, ale spí.³⁾

40. I vysmiali sa mu. On však vyhnal všetkých, vzal otca dievčaťa a tých, ktorí boli s ním, a vstúpil ťa, kde bolo dievča položené.

41. A chytil dievča za ruku a riekol mu: Tabitha, kúmi! Čo sa vykladá: Dievča, (povedám ti), vstaň!

42. A hneď vstalo dievča a chodilo; malo totižto dvanásť rokov. I ustrnuli vo veľkom zadivení.

43. A dôrazne im prikázal, aby sa o tom nik nedozvedel⁴⁾; a kázal, aby jej dali jesť.

HLAVA 6.

P. Ježišom v jeho vlasti pohrdajú. Rozoslania apoštolov. Rozličné mienky o Ježišovi. Státie Jána Krstiteľa. Zázračné nasýtenie zástupu. Ježiš chodí po mori a mnohých uzdravuje.

1. A keď vyšiel odtiaľ, odišiel do svojej otčiny⁵⁾, a jeho učenci šli za ním.

2. A keď nastala sobota, počal

1) U Rimanov a Židov bola obyčaj, že k umrleému navolali takých chudobných žien, ktoré vedely veľmi žalostive plakať a, jako sa vraví, vykladať, pospomínať prednosti, ctnosti atď. umrleho. Takýmto ženám za ich nariekanie dobre zaplatili.

2) Grécky: čo vykladáte? Boháči najimali si totižto na pohrab ženy, ktoré vedely „vykladať“.

3) Ešte neskončila beh svojho života.

4) Že by ľudia neprosili o vzkriesenie mŕtvych tak, ako o vyliedenie nemocných.

5) Do Nazaretu, lebo Pán tam bol vychovaný.

učil v synagoge, a mnohí poslucháči divili sa nad jeho učením a hovorili: Kde to všetko tento nabral? A jaká to múdrosť, čo mu je daná, a také zázračné veci, ktoré sa konajú rukami jeho?

3. Či je to nie tesár, syn Mariin, brat Jakubov a Jozefov a Júdov a Šimonov? A či nie sú tu u nás i jeho sestry¹⁾? A pohoršovali sa nad ním.

4. Ježiš však riekol im: Nie je prorok bezo cti, leda vo svojej otčine a vo svojom dome a u svojej rodiny.

5. A nemohol tam učiniť nijakého zázraku²⁾, iba že uzdravil niekoľko nemocných skladaním rúk.

6. I divil sa nad ich neverou.³⁾ A chodil vôkol po mestečkách a učil.

7. A povolal k sebe dvanástich (apoštolov) a počal ich posielat po dvoch, a dal im moc nad nečistými duchmi,

8. a prikázal im, aby si ničoho nebrali na cestu⁴⁾, leda len palicu; nie kapsu, nie chlieb, ani peniaze do opasku,

9. ale obutí v črieviciach⁵⁾, aby sa neobliekali do dvoch odevov.

10. A riekol im: Kdekoľvek vojdete do domu, zostaňte tam, kým neodídete odtiaľ.⁶⁾

11. A ktorikoľvek vás neprijmu, ani vás nebudú počúvať: vyjdite odtiaľ a straste prach so svojich nôh na svedectvo proti nim.

12. Tedy oni vyšli a kázali: aby činili pokánie.

13. A vyhánali mnohé diabolstvá, a mnoho nemocných mazali olejom¹⁾ a uzdravovali.

14. To počul Herodes kráľ²⁾ (lebo jeho meno stalo sa známe), a riekol: To Ján Krstiteľ vstal z mŕtvych, a preto sily zázračné účinkujú v ňom.³⁾

15. Kdežto iní hovorili, že je to Eliáš. Iní zase hovorili: Je to prorok, sŕaby niektorý z prorokov.

16. Keď to počul Herodes, riekol: Ján, ktorého som ja dal sťat, vstal z mŕtvych.⁴⁾

17. Tenže totižto Herodes bol poslal, a zajal Jána, a uväznil ho v žalári pre Herodiadu, manželku svojho brata Filipa, lebo si ju vzal za manželku.

18. Preto, že Ján riekol Herodesovi: Nesmieš mať manželku svojho brata.

19. A Herodias strojila mu úklady⁵⁾, a chcela ho zabiť, ale nemohla,

20. lebo Herodes obával sa Jána, pretože vedel, že je to muž spravodlivý a svätý; i chránil ho, a na jeho slovo mnoho činil a rád ho počúval.

21. A keď sa naskytl príhodný deň, Herodes k svojim narodeninám učinil večeru kniežatám a vojenským náčelnikom i predným mužom z Galilejska.

22. A keď vošla dcéra tejže Herodiady a tancovala, a zaľúbila sa Herodesovi i spolustolujúcim, riekol kráľ

1) Porovnaj Mat. 13, 55 o bratoch Pánových. Jakub a Júda boli apoštolmi; Šimon bol po smrti sv. Jakuba biskupom jeruzalemským. Jozef musel skoro umrieť.

2) Nie pre nedostatok svojej božskej moci, ale pre neveru obyvateľov, lebo Boh nikoho nespasi bez jeho spoluúčinkovania a proti jeho vôli.

3) Mrzel sa.

4) Zbytočného, aby sa neviazali k veciam zemským.

5) Na Východe nosia sandály, črievice alebo len holé podošvy, ktoré si pripevnia na nohy remienkami, a preto sa im nohy snadno zaprášia a musia si ich často umývať.

6) Nevyhľadávajte pohodlnejšie hospody, aby ste neurazili vášho hostiteľa.

1) Olej, ktorý svieti a sýti, predstavuje nám osvietenie a radosť duše skrze milosť Božiu. Olej umenšuje bolesti a tak označuje uzdravenie. Tu sa poukazuje na sviatosť posledného pomazania, ktoré dľa snemu Tridentského u sv. Marka nastinené a naznačené, od sv. Jakuba apoštola však odporúčané a ohlásené bolo.

2) Taký veľký chýr išiel o zázrakoch Ježišových, že i sám Herodes, ktorý nič nedal na náboženstvo, počul o ňom. Herodes volá sa tu kráľom, preto, že jeho otec bol kráľ, kdežto on bol už len štvrtvládárom.

3) Ján Krstiteľ nečinil nijakých zázrakov.

4) Dva razy to spomína evanjelista na znamenie toho, že táto myšlienka vždy viac a viac zaujímala dušu Herodesovu.

5) Grécky: zanevrela na neho.

dievčaťu: Pýtaj odo mňa, čo chceš, a dám ti.

23. A zaprisahal sa jej¹⁾: Čokoľvek budeš pýtať, dám ti, čo hneď i polovicu môjho kráľovstva.

24. Ktorá vyšla von a riekla svojej matke: Čože mám pýtať? A tá riekla: Hlavu Jána Krstiteľa.

25. I vrátila sa hneď s ponáhľaním ku kráľovi, a pýtala a riekla: Chcem, aby si mi dal hneď²⁾ na mise hlavu Jána Krstiteľa.

26. Tu zarmútil sa kráľ; pre prisahu³⁾ však a pre spolustolujúcich nechcel ju zarmútiť⁴⁾,

27. ale poslal strážnika⁵⁾ a rozkázal priniesť jeho hlavu na mise. I stal ho v žalári,

28. a priniesol jeho hlavu na mise, a dal ju dievčaťu, a dievča dalo ju svojej matke.

29. Keď to počuli jeho učeníci, prišli a vzali jeho telo a položili ho do hrobu.⁶⁾

30. I poschádzali sa apoštolovia⁷⁾ k Ježišovi a zvestovali mu všetko, čo vykonali a učili.

31. On však riekol im: Poďte súkromne na pusté miesto⁸⁾ a trochu si odpočinite. Lebo mnohí boli, ktorí prichádzali a odchádzali, tak že nemali ani kedy sa najesť.

32. I sostúpili na loď, a odišli na pusté miesto súkromne.

33. I videli ich (ľudia) odchádzať, a mnohí sa to dozvedeli, a peši sa

ta posbiehali zo všetkých miest, a predbehli ich.

34. A Ježiš, keď vystúpil, videl veľký zástup a sľutoval sa nad nimi, lebo boli jako ovce, ktoré nemajú pastiera, a počal ich učiť mnoho.

35. A keď už bolo mnoho hodín, pristúpili jeho učeníci a riekli: Pusté je toto miesto a už prišla hodina,

36. rozpušť ich, nech idú do najbližších osád a dedín, a nakúpia si pokrmov na jedenie.

37. A odpovedajúc riekol im: Vy im dajte jesť. I riekli mu: Podme a kúpme za dvesto desiatnikov¹⁾ chleba, a dáme im jesť.

38. A on riekol im: Koľko chlebov máte? Idte a pozrite!²⁾ A keď sa dozvedeli, riekli: Päť a dve ryby.

39. A prikázal im, aby posadili všetkých po hromadách na zelenú trávu.

40. I uložili sa v radoch po sto a po päťdesiatich.

41. A on vzal tých päť chlebov a dve ryby, pohliadol k nebu, dobrorečil, a lámal chleby a dával svojim učeníkom, aby im predkladali; i dve ryby rozdelil všetkým.

42. A jedli všetci a nasýtili sa.

43. A posbierali pozostatky, dvanaásť³⁾ košov plných odrobiniek i z rýb.

44. A tých, ktorí jedli, bolo päťtisíc mužov.

45. A hneď prinútil svojich učeníkov vstúpiť do lode, aby ho predišli cez more do Betsaidy, kým on rozpustí zástup.

46. A keď ich rozpustil, odišiel na horu modliť sa.

47. A keď nastal večer, bola loď na prostred mora, a on sám na zemi.

48. A keď ich videl trápiť sa s veslovaním (nakolko vietor im bol protivný), okolo štvrtej nočnej

1) Ako nerozvažíte prisahal Herodes! Už táto prisaha bola hriešna.

2) Že by to snáď neofutoval a neponechal Jána na žive.

3) Herodes sa mýlil, keď sa domnieval, že jeho prisaha viaže ho i k tomu, aby spáchal zločin. K tomu ho prisaha neviazala.

4) Grécky: odbiť, t. j. zrušiť a stiahnuť jej dané slovo.

5) Strážnika zo svojej osobnej stráže.

6) Jeho hrob mal byť v Samarii (Hier.), ale Julian Odpadlík spustošil jeho hrob a kosti rozhádzal.

7) Apoštol, po slovensky: posol. Spasiteľ v druhom roku vyslal svojich apoštolov do sveta, a jako dlho-bodi vonku, to sa zveštie.

8) Pri Betsaide. (Luk. 9, 10.)

1) 200 denárov, asi 170—180 korún.

2) Spasiteľ vedel, koľko mali chlebov, ale spýtal sa ich, aby tým zrejmejšie videli veľkosť zázraku.

3) Koľko apoštolov, toľko košov odrobin, aby sa každému dostalo na pamiatku.

stráže¹⁾ prišiel k nim, kráčajúc po mori, a chcel ich preminúť.

49. Oni však, keď ho videli kráčať po mori, domnievali sa, že je to mátoha a kričali.

50. Všetci totižto ho videli a naplašili sa. A ihneď premluvil k nim, a riekol im: Vzmužte sa, ja som to, nebojte sa!

51. A vstúpil k nim do lode, a prestal vietor. A tým viac trnuli,

52. lebo neporozumeli ani o chleboch; bolo zaiste ich srdce zaslepené.²⁾

53. A keď sa preplavili, prišli do zeme Genezaretskej³⁾ a pristavili sa.

54. A keď vystúpili z lode, hneď ho poznali.⁴⁾

55. A pobehali celý ten kraj, a počali donášať na lôžkach tých, ktorí sa zle mali, kdekofvek počuli, že tam je.

56. A kamkoľvek prichádzal do dedín alebo do osád, alebo do miest, kládli nemocných na ulice, a prosili ho, aby sa aspoň obruby jeho rúcha smeli dotknúť; a ktorikofvek sa ho dotkli, ozdraveli.

HLAVA 7.

O tom, čo poškvrní človeka. Uzdravenie pohanskej dievky a hluchonemého.

1. A sišli sa k nemu farizeji a niektorí zo zákonníkov, ktorí prišli z Jeruzalema.⁵⁾

2. A keď videli niektorých z jeho učeníkov jesť chlieb rukami obyčajnými, to jest neumytými, zatračovali to.

1) Vojaci rímski mali podelenú noc na štyri stráže, lebo každé tri hodiny zamieňali sa vojenské stráže. Noc sa ráta od 6. večer do 6. ráno. Štvrtá stráž teda trvala od 3. do 6. ráno; v tomto čase prišiel P. Ježiš.

2) Apoštolovia ani po záračnom rozmnožení chlebov neporozumeli, že Ježišovi je všetko možné; ich srdce nebolo ešte dostatočne osvietené, aby poznali, že P. Ježiš je pravý Boh. Nový zázrak mal ich poučiť o tom.

3) Tu ich zahnal vietor.

4) Ľudia z tohó okolia.

5) Poslaní od výsokej rady.

3. Farizeji totižto a všetci Židia nejedávajú bez toho, že by si často neumývali ruky¹⁾, v čom sa držia podania starších;

4. a keď prídu z trhu, nejedia, iba keď sa drier okúpajú. A jesto mnoho iného, čo zachovávať bolo im zanechané: umývanie čiaš a žbánov, i medenic a postiel.

5. I pýtali sa ho farizeji a zákonníci: Prečo tvoji učeníci nepokračujú podľa podania starších, ale jedávajú chlieb obyčajnými rukami?

6. On však odpovedal a riekol im: Dobre prorokoval Izaiáš o vás pokrytcoch, ako písané je: Tento ľud ctí ma ústami, ale ich srdce ďaleko je odo mňa!²⁾

7. Ale márne ma ctia, kým učia učenie a príkazy ľudské.

8. Lebo opúšťate príkazy Božie a držíte sa podania ľudského: umývania žbánov a čiaš, a činite mnohé iné, týmto podobné veci.

9. I povedal im: Pekne uvádzate na zmar príkaz Boží, aby ste zachovali podanie svoje.

10. Lebo Mojžiš povedal: Cti svojho otca i svoju matku, a: kto by zlorečil otcovi alebo matke, nech usmrtený umre.

11. Vy však hovoríte: Jestliže človek povie otcovi alebo matke: korban (to jest dar), akýkoľvek je odo mňa, bude tebe osožný³⁾,

1) Tak to nariadili rabíni. Príčina toho umývania je táto: Židia nesmeli jesť nič nečistého (sviňské mäso, zajaca atď.); a keďže človek cez deň všeličo chytil do rúk a tak možno i nejakú nečistú vec, ktorou si poškvrnil ruky, aby takýmto poškvrnenými rukami neznečistil aj ináč čisté jedlo, pre väčšiu istotu mal si každý pred jedením umyť ruky. Ale pohnútkou k tomu bol i ohľad zdravotný. Väčšina nemocí sa totižto tak šíri, že sa nám dostanú do vnútra zárody chorôb, takzvané bacilly, a to najmä pri jedení holou rukou, čomu vyhneme, keď si ruky dobre umyjeme. Konečne požaduje to i čistotnosť, aby sme si pred jedením umývali ruky.

2) Ježiš im nemá za zle, že si umývajú telo, ale že umývanie pokladajú za dokonalosť, kdežto o čistotu duše nič nedbajú. Preto ich pripodobňuje i k ozdobeným hrobom.

3) Farizeji učili, že človek môže obetovať chrám, čo má dať rodičom na výživu, a keď to raz už

12. a už nedopustíte mu, aby niečo viac učinil svojmu otcovi alebo svojej matke.

13. A tak rušíte slovo Božie svojím podaním, ktoré ste si podávali, a mnoho tomuto podobného činíte.

14. A keď zase svolal k sebe zástup, hovoril im: Počujte ma všetci a rozumejte.

15. Nič nevchádza zvonku do človeka, čo by ho mohlo poškvrniť¹⁾, ale to, čo vychádza z človeka, je to, čo znečisťuje človeka.

16. Má-li kto uši na slyšanie, nech slyší!

17. A keď vošiel do domu od zástupu, spýtali sa ho jeho učeníci na to podobenstvo.

18. A riekol im: Teda i vy ste nerozumní? Nerozumiete, že všetko, čo zvonku vchádza do človeka, nemôže ho znečistiť?

19. Lebo nevchádza mu do srdca, ale ide do brucha a vychádza do záchodu, kde sa vyčisťujú všetky jedlá.

20. Ale čo vychádza z človeka, povedá, to znečisťuje človeka.

21. Lebo zvnútra, zo srdca ľudského pochádzajú: zlé myšlienky, cudzoložstvá, smilstvá, vraždy,

22. krádeže, lakomstvá, nepravosti, podvod, nestydatosti, oko závistné, rúhanie, pýcha, bláznivosť.

23. Všetko toto zlé pochádza zvnútra a znečisťuje človeka.

24. A vstal odtiaľ a odišiel do končín tyrských a sidonských; i vstúpil do domu, a chcel, aby sa to nikto nedozvedel; ale nemohol sa utajiť.

25. Lebo žena, ktorej dcéra mala nečistého ducha, jako len počula o ňom, vošla a padla mu k nohám.

26. A bola tá žena pohanka, rodom Syrofeničanka, i prosila ho, aby vyhnal diabolstvo z jej dcéry.

27. Ktorý riekol jej: Nechaj, aby sa najprv nasýtily dietky; lebo nie je dobre vziať chlieb deťom a hodiť ho psom.¹⁾

28. Ona však odpovedala a riekla mu: Ovšem, Pane, avšak i štence jedia pod stolom odrobinky po deťoch.

29. A on riekol jej: Pre túto reč id', vyšlo diabolstvo z tvojej dcéry.

30. A keď odišla domov, našla dievča ležať na posteli a diabolstvo už bolo vyšlo.

31. A opäť vyšiel z končín tyrských, a prišiel cez Sidon k moru Galilejskému prostriedkom končín desiatich miest.

32. Tu priviedli mu hluchého a nemého, a prosili ho, aby vložil na neho ruky.

33. I vzal ho súkromne zo zástupu, vložil mu svoje prsty do ušú a, posliniac ich, dotkol sa mu jazyka,

34. a pohliadol k nebu, vzdychol a riekol: Effeta, to jest: otvor sa!

35. A hneď otvorily sa mu uši, a rozviazal sa mu sviazaný jazyk, i mluvil správne.²⁾

36. I prikázal im, aby to nikomu nepovedali. Ale čím viac im prikazoval, tým viac to ohlasovali,

37. a tým viac sa divili a riekali: Všetko dobre učinil: i hluchým dal slyšať, i nemým mluviť.

HLAVA 8.

Zázračné nasýtenie zástupu. Výstraha pred farizejmi. Uzdravenie slepého. Mienky o Ježišovi. Predpovedanie svojho umučenia. O jeho nasledovaní.

1. V tých dňoch, keď zase bol s ním veľký zástup, a nemali čo jest', svolal svojich učeníkov a hovoril im:

obetoval chrámu, že to už potom nesmie odvolať, ale že ani rodičom nemusí už viac nič dať; pričom najhoršie obišli rodičia, ktorí takto hynuli hladom.

1) Žiadne jedlo nepoškvrní duše, avšak poškvrňuje ju neposlušnosť, keď človek jie také jedlá, ktoré zákon zakazuje.

1) Židia nežidov prezývali psami. Spasiteľ veľmi tvrdo odpovedal tejto žene, aby jej dal príležitosť, že by dokázala svoju poníženosť a dôveru. Smysel slova jest': netreba brať milosti od židov a dávať ich pohanom, lebo tomu ešte neprišiel čas.

2) Sv. otcovia v tomto hluchonemom vidia

2. Lúto mi je zástupu, lebo, hľa, už tri dni vydržali pri mne, a nemajú čo jesť,

3. a jestli ich rozpustím lačných domov, ustanú na ceste, keďže niektorí z nich prišli zďaleka.¹⁾

4. Na to odpovedali mu jeho učeníci: Odkiaľ bude ich kto môcť nasýtiť chlebmi tu na púšti?

5. I opýtal sa ich: Koľko chlebov máte?²⁾ Ktorí riekli: Sedem.³⁾

6. Tu rozkázal zástupom uložiť sa na zem, a vzal sedem chlebov, poďakoval, lámal a podával svojim učeníkom, aby ich predkladali. I predložili ich zástupu.

7. A mali tiež máličko rybičiek. I tie požehnal, a kázal predložiť.

8. A jedli a nasýtili sa, a nasbierali z odrobiniek, čo pozostaly, sedem košov.

9. Bolo však tých, ktorí jedli, asi štyritisíc. I rozpustil ich.

10. A hneď vstúpil do lode so svojimi učeníkmi a prišiel do krajov dalmanútskych.

11. Tu vyšli farizeji a počali sa s ním dohadovať a vyžadovali od neho znamenie s neba a pokúšali ho.

12. Ale on zastonal v duchu a riekol: Načo žiada toto pokolenie znamenie? Veru, povedám vám: Nebude dané znamenie tomuto pokoleniu.

13. A opustil ich⁴⁾, vstúpil zase na loď a odišiel za more.

14. Zabudli si však nabráť chlebov, a nemali so sebou na lodi iba jeden chlieb.

15. A prikazoval im a riekol: Majte sa na pozore, a varujte sa

obraz celého pokolenia ľudského, ktoré po dedičnom hriechu stalo sa hluché počúvať slová Božie a nemé vyznávať chválu Božiu. A z tejto nemoci Kristus ho vyľiečil a učinil schopným, ako poslúchať slovo Božie, tak i vyznávať slávu Božiu.

1) To boli pohani. Židia nikdy nepreukazovali takúto horlivosť.

2) Porovnaj poznámku hl. 6, 38.

3) Z okolností vysvitá, že toto je druhý zázrak, podobný tomu s piatimi chlebmi.

4) Kto sa Boha spusti, i Boh ho opusti.

kvasu farizejského, a kvasu Herodesovho.¹⁾

16. I mysleli si a hovorili jeden druhému: Nemáme chlebov.

17. Keď to Ježiš zbadal, povedal im: Čo rozmýšľate, že nemáte chlebov? Ešte nepoznávate a nerozumiete? Ešte máte zaslepené svoje srdce?

18. Máte oči, a nevidíte? A máte uši, a neslyšíte? Či nepamätáte sa na to,

19. keď som rozlámal päť chlebov medzi päťtisíc, koľko košov plných odrobín ste nasbierali? Riekli mu: Dvanásť.

20. A keď sedem chlebov medzi štyritisíc, koľko košov odrobiniek ste sobrali? I riekli mu: Sedem.

21. Tedy riekol im: Akože, ešte nerozumiete?²⁾

22. I prišli do Betsaidy, a priviedli mu slepého, a prosili ho, aby sa ho dotkol.

23. A on chytil slepého za ruku, vyviedol ho von z mestečka³⁾, a naslíniac oči jeho, vložil na neho svoje ruky, a spýtal sa ho, či čo vidí.

24. I pohliadol hore a riekol: Vidím ľudí, jako stromy chodiť.⁴⁾

25. Zatým položil opäť ruky na jeho oči. I počal vidieť a uzdravený bol tak, že jasne videl všetko.

26. A poslal ho domov a riekol: Id domov, a keď vojdeš do mestečka, nepovedz o tom nikomu.

1) Kvas znamená učenie, príklad a zvrhosť, ktorými boli nakvasení farizeji a chránenci Herodesovi, saduceji a jeho prívrženci herodiáni, ktorí zamýšľali vymaniť Palestínu spod nadvlády rímskej. Napomína ich, aby sa nemiešali do dobrodružstiev politických.

2) Z toho vysvitá, že ku zrodeniu viery nestačí len vidieť zázraky, ale že k tomu potrebná je zvláštna milosť Božia.

3) Azda preto, že obyvatelia tohto neveriaceho mestečka (Mat. 11, 21) neboli toho hodni, aby videli zázrak; potom i pre naučenie, že hriešnik najprv musí opustiť zľú spoločnosť, a len potom sa mu spomôže.

4) Mnohí myslia, že Spasiteľ mu preto postupne navracia zrak, lebo nemal úplnej viery, a jako silnela jeho viera, tak mu silnel i zrak. Ináč Spasiteľ na všelijaký spôsob uzdravuje nemocných, aby ukázal svoju božskú moc.

27. I odišiel Ježiš a jeho učeníci do mestečiek okolo Cezaree Filipovej, a na ceste spýtal sa svojich učeníkov a riekol im: Za koho mňa vydávajú ľudia?

28. Ktorí odpovedali mu a riekli: Za Jána Krstiteľa, iní za Eliáša, iní však ako za jedného z prorokov.

29. Vtedy riekol im: A vy za koho mňa vydávate? Odpovedal Peter a riekol mu: Ty si Kristus.

30. A prihrozil im, aby to o ňom nikomu nepovedali.¹⁾

31. I počal ich vyučovať, že Synovi človeka treba mnoho trpieť, a zahrnutým byť od starších a od najvyšších kňazov i od zákonníkov, a byť zabitým a po troch dňoch vstať z mŕtvych.

32. A povedal túto reč otvorene. Tu pojal ho Peter stranou a počal mu dohovárať.²⁾

33. Ktorý obrátil sa pohliadol na svojich učeníkov, pohrozil sa Petrovi a riekol: Id' mi s očú, satane³⁾, lebo nechápeš⁴⁾, čo je božské, lež čo je ľudské.

34. I svolal zástup so svojimi učeníkmi a riekol im: Kto mňa chce nasledovať, nech zapre sám seba a vezme svoj kríž, a nasleduje mňa.

35. Lebo kto bude chcieť zachovať svoj život, ztratí ho; kdežto kto ztratí svoj život pre mňa a pre evanjelium, zachová ho.

36. Veď čo bude platné človeku, keby celý svet získal, a uškodil by svojej duši?⁵⁾

37. Alebo, čo dá človek na výmenu za svoju dušu?

38. Lebo ktokoľvek sa zahanbí za mňa a za moje slová pred týmto pokolením cudzoložným a hriešnym: i Syn človeka zahanbí sa za neho, keď príde v sláve svojho Otca so svätými anjelmi.

39. A riekol im: Veru, povedám vám: Sú niektorí zmedzi tu stojacich, ktorí neokúsia smrti, kým neuvidia kráľovstvo Božie prichádzať v mohutnosti.

HLAVA 9.

Premenenie Krista Pána. Uzdravenie posadlého. O smrti a vzkriesení J. Krista. O prednosti medzi učeníkmi. Výstraha pred pohoršením.

1. A po šiestich dňoch Ježiš vzal k sebe Petra a Jakuba a Jána, a vyviedol ich samotných na vysokú horu súkromne, a premenil sa¹⁾ pred nimi.

2. A jeho šaty sa zaleskly a na sňah zbelely veľmi, jako ich bielič nemôže vybieliť na zemi.

3. A zjavil sa im Eliáš s Mojžišom²⁾ a rozprávali sa s Ježišom.

4. Tu prehovoril Peter³⁾ a riekol Ježišovi: Učiteľu, dobre je nám tu, spravme tri stánky: Tebe jeden, Mojžišovi jeden a Eliášovi jeden.

5. Nevedel totižto, čo hovorí⁴⁾, lebo boli prestrašení bázňou.

6. I povstal oblak, zatienil ich a z oblaku prišiel hlas, hovoriaci: Tento je môj najmilejší Syn⁵⁾; poslúchajte ho.

7. A hneď, ako sa poobzerali, nikoho viac nevideli, iba samého Ježiša so sebou.

8. A keď zostupovali s hory, pri-

1) Sv. Peter všade vynecháva naschvál, čo by mohlo slúžiť jemu ku chvále a sláve, z poníženosti a zo skromnosti. Tak i tu vynechal zasľúbenie Spasiteľovo, že ho ustanoví za hlavu cirkvi.

2) Z lásky ku Spasiteľovi.

3) Satan znamená: pokušiteľ, protivník.

4) Nemaš smyslu pre to, čo je božské.

5) Hlúpy by bol ten človek, ktorý by dal svoj život za majetky a rozkoše, lebo po smrti ničoho nemá z nich, a život sa mu nevráti: ale omnoho sprostší je ten človek, ktorý za tieto časné veci ztratí svoju dušu, keď ony po smrti nič neplatia a duša sa nemôže vysvobodiť z múk nijakými majetkami. (Theoph.)

1) Ukázal sa im nie jaký bol v ľudskej podobe, ale jaký bude vo svojej kráľovskej sláve. Čo to bola za hora, nevieme; myslí sa, že to bol Tábor. Správnejšie by bolo azda povedať: *preobrazil sa*.

2) Pravdepodobne poznali ich skrze vnútorné zjavenie.

3) Celý uveličený od radosti.

4) Pre kráľovskú slávu chatrný stánok. A čo by bolo s vykúpením?

5) Ktorý vám len pred chvítou rozprával o svojom umučení.

kázal im, aby nikomu nevyprávali, čo videli, iba až keď Syn človeka vstane z mŕtvych.

9. I pochytili to slovo a dopytovali sa medzi sebou, čo je to: Keď vstane z mŕtvych? ¹⁾

10. I spýtali sa ho a riekli: Prečo teda povedajú farizeji a zákonníci, že najprv musí prísť Eliáš? ²⁾

11. Ktorý odpovedal a riekol im: Najprv príde Eliáš, keď i napravi všetko, a na ten spôsob písané je o Synovi človeka, že bude mnoho trpieť a bude zapovrhnutý. ³⁾

12. Ale povedám vám, že i Eliáš prišiel (a spravili mu, čo len chceli), jako písané je o ňom.

13. A keď prišiel k svojim učeníkom, videl veľký zástup okolo nich a zákonníkov s nimi sa dohadovať. ⁴⁾

14. A všetok ľud, akonáhle videl Ježiša, ustrnul ⁵⁾; i zachveli sa, pribehli a vítali ho.

15. Tu pýtal sa ich: Čo sa dohadujete medzi sebou? ⁶⁾

16. A ktosi zo zástupu odpovedal a riekol: Učiteľu, priviedol som k tebe svojho syna, majúceho nemého ducha ⁷⁾,

17. ktorý, kdekoľvek ho popadne, sraža ho, až peny mu idú, a škrípe

1) Nijako im nešlo do hlavy, že Spasiteľ musí umrieť, aby nás vykúpil.

2) Eliáš bol vzatý so zeme na ohnivom voze, a má prísť pred Spasiteľom na tento svet (Mal. 4, 5). Farizeji a apoštolovia boli tej mienky, že Messias príde len raz na svet a hneď založí svoje oslávnené kráľovstvo, a preto i Eliáš že príde len raz. Avšak sv. Písmo hovorí o dvojom príchode Messiasa; najprv o pokornom (Zach. 9, 9), potom o slávnom (Mal. 4, 5). A tak i Eliáš mal prísť dvakrát: najprv v duchu (Ján Krstiteľ. Iz. 40, 3), potom v skutku na konci sveta.

3) Písané je oboje: i o Eliášovi, že najprv príde, i o Messiasovi, že bude trpieť, ale pred prvým príchodom Messiasovým len v duchu príde.

4) Chceli zahanbiť apoštolov pred ľuďmi a tak ponížiť Spasiteľa.

5) Nad jeho neočakávaným príchodom.

6) Aby zavdal príležitosť k zázraku.

7) T. j. diabla, ktorý ho posadol a spravil nemým, ba dostal i padúcu nemoc (zrácu, zrádnika), prečo ho sv. Matúš nazýva i mesačnikom, dľa všeobecnej mienky, jako by táto nemoc súvisela s obedom mesiaca.

zubmi a schne. ¹⁾ I riekol som tvojim učeníkom, aby ho vyhnali, ale nemohli. ²⁾

18. Ktorý odpovedal im a riekol: Ó, pokolenie neveriace, dokiaľže budem s vami? dokedy vás budem trpieť? Privedte ho ku mne.

19. I priviedli ho. A jako ho uzrel, hneď ho duch pobúrilo, a sražený na zem váľal sa a penil.

20. Tu pýtal sa jeho otca: Jak dávno je tomu, čo sa mu to prihodilo? ³⁾ A on riekol: Od detinstva.

21. A mnohokrát vrhol ho do ohňa i do vody, aby ho zahubil; ale jak môžeš niečo, spomôž nám a smiluj sa nad nami.

22. A Ježiš mu riekol: Ak môžeš veriť, všetko je možné veriacemu.

23. A hneď zvolal otec chlapcov a so slzami riekol: Verím, Pane, spomôž mojej nevere! ⁴⁾

24. A keď videl Ježiš sbiehajúci sa zástup, pohrozil nečistému duchu a riekol mu: Hluchý a nemý duchu, ja ti prikazujem, vyjdi z neho, a nevchádzaj už viacej do neho.

25. Tedy vykrikujúc, veľmi ho sem a tam hádzal a vyšiel z neho; až zostal ako mŕtvy, tak že mnohí povedali, že umrel.

26. Ale Ježiš chytil ho za ruku a pozdvihol ho; i vstal.

27. A keď vošiel do domu, jeho učeníci pýtali sa ho potajomne: Prečo sme ho my nemohli vyhnáť?

28. I riekol im: Tento druh nedá sa vyhnáť ničím, iba modlitbou a pôstom. ⁵⁾

29. A odtiaľ sa odobrali a prešli

1) Z toho všetkého vysvitá, jaký zlostný bol ten diabol.

2) Pre nedostatok viery, jako so strany učeníkov, tak i so strany chlapcovho otca, jako to vysvitá z nasledujúceho verša.

3) Spasiteľ vedel, kedy sa mu to prihodilo, a tak nepýtal sa to pre seba, ale pre tých, ktorí boli okolo neho.

4) Upevni svoju slabú vieru, dopln, čo sa jej nedostáva, aby dokonala bola.

5) Čím je horší stav obsadlého, tým väčšia požobnosť vyžaduje sa so stránky obsadlého a vyhnača.

mimo Galilejska; a nechcel, aby sa ktokoľvek o tom dozvedel.

30. I učil svojich učeníkov a riekol im: Syn človeka bude vydaný do rúk ľudom a zabijú ho, a keď bude zabitý, tretieho dňa vstane z mŕtvych.

31. Oni však nechápali tej reči a obávali sa spýtať sa ho.

32. I prišli do Kafarnauma, a keď boli doma¹⁾, spýtal sa ich: Čo ste pretriasali na ceste?

33. Oni však mlčali; lebo sa boli na ceste medzi sebou hádali, kto z nich je väčší.

34. I posadil sa²⁾ a zavolať dvanaástich a povedal im: Kto chce byť prvým, bude zo všetkých najposlednejším a služobníkom všetkých.

35. A vzal dieťa, postavil ho uprostred nich, objal ho a riekol im:

36. Ktokoľvek prijme niektoré z takýchto dietok v mojom mene, mňa prijíma; a ktokoľvek prijme mňa, nie mňa prijíma, ale toho, ktorý ma poslal.

37. I prehovoril k nemu Ján³⁾ a riekol: Učiteľu, videli sme kohosi, ktorý nás nenasleduje, v tvojom mene vyhánať diablov, i zabraňovali sme mu.

38. Ale Ježiš riekol: Nebráňte mu⁴⁾; lebo niet nikoho, kto by robil divy v mojom mene, a mohol by snadno zle hovoriť o mne.

39. Kto totižto nie je proti vám, je za vás.⁵⁾

40. Veď ktokoľvek dá vám vypiť čašu vody⁶⁾ studenej v mojom mene, preto, že ste Kristovi, veru, povedám vám, neztratí svojej odplaty.

41. A ktokoľvek pohorší¹⁾ niektorého z týchto maľučkých, ktorí vo mňa veria, lepšie by mu bolo, keby mu mlynský kameň bol zavesený na hrdlo a bol vhozený do mora.²⁾

42. A keby ťa tvoja ruka³⁾ pohoršovala, odtni ju; lepšie ti bude zmračenému vojsť do života, nežli majúcemu dve ruky ísť do pekla, do ohňa neuhasiteľného,

43. kde im červ neumiera⁴⁾ a oheň nehasne.

44. A jestliže tvoja noha ťa pohoršuje, odtni si ju; lepšie ti bude vojsť do života večného krivému, nežli mať obidve nohy a dať sa vhodiť do neuhasiteľného pekelného ohňa,

45. kde im červ neumiera a oheň nehasne.

46. A jestliže tvoje oko ťa pohoršuje, vylúp ho; lepšie ti bude jednookému vojsť do kráľovstva Božieho, nežli mať dve oči a dať sa hodiť do ohnivého pekla,

47. kde im červ neumiera a oheň nehasne.

48. Lebo každý bude nasolený ohňom⁵⁾, ako každá obeť nasolí sa soľou.

1) Pohoršiť je: dať príležitosť k hriechu.

2) Lepšie by mu bolo, keby bol umrel prv, nežli sviedol nevinných k hriechu.

3) Keby ti niektorý človek bol taký dobrý, potrebný, užitočný a milý, jako ti je ruka, noha a oko, ale pritom svádzal by ťa k hriechu: odstráň ho od seba! Lebo lepšie je pre teba, keď ztratíš tu na zemi tie výhody, ktoré ti z jeho spoločenstva kynú, jako keby si bol naveky zatratený. (Sv. Jarolim.)

4) Vlastne je tu reč o červovi, ktorý sa zahniezdi do mŕtvoly a označuje muky večné.

5) Niektorí vykladajú tieto slová o pekelnom ohni asi takto: zatratenci sú obetou božskej spravdливosti. Ako v Starom Zákone každá obeta bola nasolená soľou, tak i zatratenci budú nasolení pekelným ohňom, ktorý ich síce páli, ale nielen že nespáli, lež ich udržuje, aby večne horeli.

6) Iní vykladajú tieto slová ináč (Theop. Bed.). Ako každá obeta Starého Zákona bola posypaná soľou na znamenie, že je v najužšom spojení s Bohom, tak i my všetci máme byť posolení ohňom, aby sme boli obetami živými a bohumilými. A tento oheň je: horlivosť za Krista, premáhanie seba, boj proti náruživostiam; lebo jak sme nie nasolení týmto ohňom, tak upadneme do ohňa, o ktorom je reč vo veršoch 42, 44, 46, a ktorý nikdy nezhasne v pekle. No majú sa tu pod ohňom rozumieť útrapy, ktoré stihajú kresťanov.

1) V dome sv. Petra.

2) Ako sudca, ktorý rozhodne vec.

3) K tejto reči príležitosť zavdaly slová: v mojom mene.

4) Nie na tom záleží vec, kto robí dobre, ale na tom, čo dobrého robí.

5) Alebo s Kristom, alebo proti nemu, tretie je nemožné.

6) Po krátkej odbočke navracia sa k svojmu predošlému predmetu; ani najmalichejšia vec nezostane bez odmeny, jak ju robíme s dobrým úmyslom, t. j. na česť a slávu Božiu.

49. Dobrá je soľ¹⁾, ale jestliže soľ bude neslaná, čím ju osolíte? Majte soľ v sebe, a majte pokoj medzi sebou.

HLAVA 10.

O prepustení manželky. Žehnanie dietok. O bohatých a o chudobných. O ponížených. Uzdravenie slepého.

1. A vstal odtiaľ²⁾ a šiel do končín judských za Jordán³⁾; a zase sa sišly k nemu zástupy, a jako zvykol, opäť ich učil.

2. Tu pristúpili k nemu farizeji a pýtali sa ho: Či smie muž prepustiť manželku? A pokúšali ho.⁴⁾

3. On však odpovedal a riekol im: Čo vám prikázal Mojžiš?

4. Ktorí riekli: Mojžiš dovolil napísať list rozvodný a prepustiť.

5. Ktorým odpovedal Ježiš a riekol: Pre tvrdosť vášho srdca napísal vám ten príkaz⁵⁾,

6. avšak z počiatku stvorenia Boh učinil ich mužským a ženskou.

7. Preto zanechá človek svojho otca i matku a pridržať sa bude svojej manželky;

8. a budú dvaja jedným telom. Tak teda už nie sú dvaja, lež jedno telo.

9. Čo teda Boh spojil, nech človek nerozvádza.

10. A doma zase pýtali sa ho jeho učeníci o tom.⁶⁾

11. I riekol im: Ktokoľvek pre-

pustí svoju manželku a vezme si inú, spácha s ňou cudzoložstvo.

12. A keď manželka opustí svojho muža a vydá sa za iného, cudzoloží.

13. I podávali mu maľučkých¹⁾, aby sa ich dotkol; ale učeníci vyhrážali²⁾ sa podávajúcim.

14. Ktorých keď videl Ježiš, s nevoľou to prijal a povedal im: Nechajte maľučkých prísť ku mne a nezabraňujte im, lebo takých je kráľovstvo Božie.³⁾

15. Veru, povedám vám: Ktokoľvek neprijme kráľovstva Božieho jako maľučký, nevojde do neho.

16. A objímal ich, kládol na nich ruky a požehnával ich.

17. A keď vyšiel na cestu, pribehol ktosi⁴⁾, kľakol pred ním a pýtal sa ho: Dobrý Učiteľu, čo mám robiť, aby som obsiahol život večný?⁵⁾

18. Ale Ježiš mu riekol: Čo ma nazývaš dobrým?⁶⁾ Nik nie je dobrý, iba jediný Boh.

19. Znáš príkazy: Nescudzoložíš, nezabiješ, nepokradneš, nepremluviš krivého svedectva, neoklameš, cti svojho otca i matku.

20. On odpovedal a riekol mu: Učiteľu, toto všetko zachovával som od svojej mladosti.

21. Tu Ježiš pohliadol na neho, zamiloval si ho a riekol mu: Jedno ti schádza; id', spredaj, čokoľvek máš, a daj chudobným, a budeš mať poklad v nebi; a príjdi, nasleduj mňa.⁷⁾

22. Ktorý, zarmútený nad tou rečou⁸⁾, odišiel smutný, lebo mal mnoho majetkov.

1) Soľ je znamením múdrosti. Múdry je ten, kto vie tak usporiadať veci, aby dosiahol svoj cieľ, a preto chráni sa toho, čo ho od cieľa vzdialuje. Náš cieľ je blaho, a od toho nás vzdialuje nepokoj; teda chráňme sa nepokoja.

2) Z Kafarnauma a z Galilejska.

3) Čez Peraiu = Pereu.

4) Či by z jeho odpovedi nemohli niečo upotrebiť proti nemu.

5) Starý Zákon bol nedokonalý, neposkytoval ľuďom prostriedkov a milosti, pomocou ktorých by boli mohli premôcť všetky nesriadené city, pohnútky, vášne svojho srdca, a preto bol dovolený rozsobaš.

6) Nešlo im to do hlavy, nazdali sa, že nerozumeli dobre jeho slová.

1) To bola obyčaj u Židov, že váženým učiteľom podávali dietky, aby ich požehnali.

2) Osopili sa na matku.

3) Všetkých, ktorí sú také nevinní, ponížení, veriaci, jako deti.

4) Dľa Lukáša (18, 8) jakýsi pohľávár.

5) Koľká nábožnosť a horlivosť! Iní hľadajú uzdravenie, on život večný.

6) Co ma nazývaš dobrým ty, ktorý neveríš, že som Boh, keď vieš, že podstatne dobrý je iba sám Boh. Ježiš neupiera, že je dobrý; ale dáva na známosť, že je Boh. (Sv. Ambr.)

7) Ako môj učeník a nasledovník.

8) Táto cena zdá sa mu priveľkou.

23. A Ježiš poobzeral sa a riekol svojim učeníkom: Ako ťažko vojdú do kráľovstva Božieho tí, ktorí majú peniaze!¹⁾

24. Tedy ustrnuli učeníci nad jeho slovami.²⁾ Ježiš však opäť odpovedal a riekol im: Synáčkovia, jak ťažko je dôverujúcim v peniazoch vojsť do kráľovstva Božieho!

25. Ľahšie je ťave prejsť cez ucho ihelné³⁾, nežli bohatému vojsť do kráľovstva Božieho.

26. Ktorí ešte viac sa divili a hovorili medzi sebou⁴⁾: Ktože teda môže byť spasený?

27. A Ježiš pohliadol⁵⁾ na nich a riekol: U ľudí je to nemožné, ale nie u Boha; lebo u Boha je všetko možné.⁶⁾

28. Tu začal mu hovoriť Peter: Hľa, my sme opustili všetko a nasledovali sme ťa.

29. Ježiš odpovedal a riekol: Veru, povedám vám: Nieto nikoho, kto opustí dom, alebo bratov, alebo sestry, alebo otca, alebo matku, alebo dietky, alebo role pre mňa a pre evanjelium,

30. že by nedostal sto ráz toľko⁷⁾ teraz v tomto čase i domov a bratov a sestár a matiek a dietok a rolí s prenasledovaním, a v budúcom veku život večný.

31. Ale mnohí prví budú poslednými, a poslední prvými.⁸⁾

32. A boli na ceste a vystupovali do Jeruzalema a Ježiš išiel pred nimi, i trnuli¹⁾, a idúc za ním, báli sa. A zase vzal k sebe dvanástich a počal im rozprávať, čo sa mu má prihodiť:

33. Hľa, vystupujeme do Jeruzalema a Syn človeka bude vydaný kniežatám kňazským a zákonníkom a starším, a odsúdia ho na smrť a vydajú ho pohanom.²⁾

34. I budú sa mu posmievať a na neho pľuvať a ubíjú ho, a zabijú ho; ale tretieho dňa vstane z mŕtvych.

35. Tedy pristúpili k nemu Jakub a Ján, synovia Zebedejovi, a riekli: Učiteľu, chceme, aby si nám urobil, o čokoľvek budeme ťa prosiť.³⁾

36. A on im riekol: Čo chcete, aby som vám učinil?⁴⁾

37. I riekli: Daj nám, aby sme v tvojej sláve sedeli jeden na tvojom pravom a druhý na tvojom ľavom boku.⁵⁾

38. Ale Ježiš riekol im: Neviete, o čo prosíte.⁶⁾ Či môžete piť kalich, ktorý ja pijem, alebo okrstiť sa tým krstom, ktorým sa ja krstím?⁷⁾

39. A oni mu riekli: Môžeme. No Ježiš riekol im: Budete síce piť kalich, ktorý ja pijem, a budete okrstení krstom, ktorým sa ja krstím,

1) Majetky, teda: ktorí majú majetky = boháči.
2) Slová Spasiteľova zdajú sa im byť nepochopiteľné, jako by preháňaly, preto Spasiteľ ešte raz ich opakuje a objasňuje.

3) Príslovie židovské na označenie nejakej ťažkej, nesnadnej práce.

4) Ustarostení o druhých ľudí.

5) Milostive, útechyplne.

6) Len pomocou Božou môžeme byť spasení, lebo pri krste sa znovu zrodujeme, vo sviatosti pokánia sa nám odpúšťajú hriechy.

7) Smysl je: nasledovník Kristov, napriek všetkým prenasledovaniam, už i na tomto svete obsiahne odmenu za svoju obeť, toľko priateľov, toľko pomoci a potešenia, že sa mu jeho obeť stonásobne vynahradí. Ako to bolo vidieť u prvých kresťanov a dnes u rehoľníkov. Ale čo je hlavné, obsiahne život večný, ktorý je stokrát lepší, než všetko na svete.

8) Ale na tom ešte nie je dosť, keď niekto opustí všetko, čo má. I Judáš opustil svet, a čo s ním stalo?

1) Ježiš ponáhľal sa do Jeruzalema, aby trpel a umrel; apoštolovia vedia, čo ich očakáva v tomto meste, lebo im to Spasiteľ už dvakrát predpovedal, a preto trnú na ceste.

2) Spasiteľ im to znovu predpovedá, aby vedeli, že on bude trpieť samovoľne, lebo sám to chce, a preto aby sa nepohoršovali nad ním.

3) Okúňali sa povedať pred všetkými apoštolmi, čo chcú, aby nevyšla na jeho ich vysokomyselnosť a baživosť po hodnostiach.

4) Touto otázkou Spasiteľ ich prinútil, aby odkryli ranu svojho srdca a aby tak i oni sami nahliadli, že je to chyba, a tak aby ich ľahšie vylicil.

5) Domnievali sa, že P. Ježiš tu na zemi založí kráľovstvo svetské, nuž oni chceli byť po ňom prvými v ňom.

6) Neviete, že moja sláva sa neukáže tu na zemi, ale v nebi.

7) Kalich a krst vo sv. Písme znamenajú trápenie, suženie, prenasledovanie. A preto otázka Spasiteľova má tento význam: Budete znášať muky a trápenia, jako ja?

40. ale dať vám sedieť po mojom pravom boku alebo po ľavom neprináleží mne, ale ktorým je to priravené.¹⁾

41. A keď to počuli desiati, počali sa hnevať na Jakuba a na Jána.

42. Ale Ježiš povolal ich k sebe a riekol im: Viete, že tí, ktorých vídať, že majú prednosť u národov, panujú nad nimi, a že ich kniežatá majú moc nad nimi:

43. ale nie tak je to medzi vami; lež ktokoľvek bude chcieť byť väčším, bude vašim posluhom;

44. a ktokoľvek bude chcieť byť medzi vami prvým, bude všetkým za sluhu.

45. Veď ani Syn človeka neprišiel, aby sa mu posluhovalo, lež aby posluhoval a dal svoj život na výmenu za mnohých.²⁾

46. I prišli do Jericha.³⁾ A keď odchádzal z Jericha, on i jeho učeníci a preveliké množstvo⁴⁾, syn Timejov, slepý Bartimej, sedel pri ceste a žobral.

47. Ktorý, keď počul, že je to Ježiš Nazaretský, počal kričať a hovoriť: Ježišu, synu Dávidov, smiluj sa nado mnou!

48. I okríkali ho mnohí, aby mlčal. On však omnoho väčšími kričal: Synu Dávidov, smiluj sa nado mnou!

49. Tedy postál Ježiš a rozkázal ho zavolať. I zavolali slepého a riekli mu: Buď dobrej mysli; vstaň, volá ťa.

50. Ktorý odhodil svoje rúcho, vyskočil a prišiel k nemu.

51. A Ježiš prehovoril a riekol mu: Čo chceš, aby som ti učinil? Na čo slepý riekol: Rabboni⁵⁾, aby som videl.

52. A Ježiš mu riekol: Id', tvoja viera ti spomohla. A hneď videl a šiel za ním tou cestou.

HLAVA 11.

Vchod P. Ježiša do Jeruzalema. Kliatba nad fikom. Vyhnanie tržníkov z chrámu. Moc viery a modlitby. P. Ježiš ospravedlňuje sa pred farizejmi.

1. A keď sa približovali k Jeruzalemu a k Betánii pri hore Olivovej, poslal dvoch zo svojich učeníkov¹⁾

2. a riekol im: Idte do mestečka, ktoré vám je naproti²⁾, a jaknáhle vojdete ta, najdete osliatko priviazané, na ktorom ešte nikto z ľudí nesedel; odviažte ho a privedte.

3. A keby vám niekto riekol: Čo robíte? povedzte, že Pán ho potrebuje, a hneď ho prepustí sem.

4. I odišli a našli osliatko priviazané u dveri vonku na rozcestí³⁾, i odviazali ho.

5. A niektorí z tých, ktorí tam stáli, riekli im: Čo to robíte, že odväzujete osliatko?

6. Ktorí hovorili im, ako im bol Ježiš prikázal, a prepustili im.⁴⁾

7. I zaviedli osliatko k Ježišovi, a vložili naň svoje rúcha, a posadil sa naň.

8. A mnohí prestierali svoje rúcha na cestu, iní však rúbali ratolesti so stromov a stlali na cestu.

9. A tí, ktorí predchádzali a ktorí nasledovali, volali a riekali: Hosanna!⁵⁾

10. Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom! Požehnané kráľovstvo otca nášho Dávida, ktoré už prichádza, hosanna na výsostiach!

11. I vošiel do Jeruzalema do

1) Z Betfagy.

2) Ktoré mesto to bolo, nevie sa.

3) Pravdepodobne bol to rožný dom na ulici.

4) Grécky: ich.

5) Lud uradostený, že Pán obnoví svetské kráľovstvo kráľa Dávida a že Jeruzalemu zadováži novú nádheru a velebnosť.

1) Prvý je nie ten, kto chce, ale koho Boh chce.

2) Za všetkých, alebo za mnohých, preto, že všetci ľudia nebudú spasení napriek tomu, že Kristus umrel za všetkých, lebo všetci nezachovávajú jeho prikázania.

3) Jericho bolo v tom čase veľmi bohaté, hlavné colné mesto, sídlo Herodesa Veľkého, od Jeruzalema 6 hodín (30 kilometrov) vzdialené.

4) K sviatkom veľkonočným, lebo len tam bol chrám.

5) Rabboni = učiteľu môj.

chrámu, poobzeral všetko ¹⁾, a keď už bola večerná hodina, odišiel s dvadástimi do Betánie.²⁾

12. A druhého dňa, keď vychádzali z Betánie, mal hlad.

13. A keď videl zďaleka fik, ktorý mal listie, prišiel, či by azda nenašiel niečo na ňom? A keď prišiel k nemu, nenašiel ničoho, okrem listia, lebo ešte nebol čas fíkov.³⁾

14. Tu prehovoril a riekol k nemu: Nech s teba už naveky nikto nepožíva ovocia ⁴⁾! A počuli to jeho učeníci.

15. I prišli do Jeruzalema. A keď vošiel do chrámu ⁵⁾, počal vyháňať predávajúcích a kupujúcich v chráme, a poprevracal stoly peňazomencom i stolice predávajúčim holuby.⁶⁾

16. A nedovolil, aby ktokoľvek prenášal nádobu cez chrám.

17. I učil ich a riekol im: Pravda, písané je: môj dom bude sa volať domom modlitby pre všetky národy ⁷⁾, ale vy ste ho urobili pelešou lotrovskou.⁸⁾

18. Keď to počuli kniežatá kňazské a zákonníci, hľadali, jako by ho zahubili, lebo sa ho obávali, pretože všetok zástup divil sa nad jeho učením.

19. A keď nastal večer, vyšiel z mesta.

20. A keď ráno išli tade, videli fik vyschnutý od koreňa.

21. Tu rozpomenul sa Peter a

1) Ako Pán.

2) Kde našiel trvanlivú pohostinnosť.

3) Bolo to v apríli, kdežto figy zrejú len v júni.

4) Tento strom predstavoval synagogu, t. j. cirkev židovskú.

5) Do predsiene.

6) Židia obetúvali zvieratá. Aby ten, kto išiel zďaleka, nemusel so sebou hnať teľa, barana atď., vzal si peniaze, a v Jeruzaleme boli napohotove kupci, ktorí predávali takéto obetné zvieratá. A aby boli pri ruke, kňazi za dobré miestné pustili ich do predsiene chrámovej. A keďže pri kúpe bolo treba meniť peniaze, boli tam i peňazomencomi (bankári).

7) Izai. 56, 7.

8) Pri kupčení sa mnoho hreší, a toto sa robilo i v chráme. Opravdivý zázrak, že sa mu nik neprotivil.

riekol mu: Učiteľu, hľa, fik, ktorému si zlorečil, vyschol.

22. A odpovedajúc Ježiš, riekol im: Majte vieru v Boha.

23. Veru, povedám vám, že ktokoľvek povie tejto hore: zdvihni sa a hoď sa do mora, a nebude pochybovať vo svojom srdci, lež veriť, že sa stane, čokoľvek povie, stane sa mu.

24. Preto povedám vám: všetko, čokoľvek žiadate v modlitbe, verte, že dostanete, a stane sa vám.

25. A keď si stanete¹⁾ modliť sa, odpustite, jak máte čo proti komu, aby i váš Otec, ktorý je v nebesách, odpustil vám vaše hriechy.

26. Jestliže vy neodpustíte, ani váš Otec, ktorý je v nebesách, neodpustí vám vaše hriechy.

27. I prišli zase do Jeruzalema.²⁾ A keď chodil v chráme, pristúpili k nemu najvyšší kňazi a zákonníci i starší,

28. a riekli mu: Jakou mocou to robíš? A kto ti dal tú moc, aby si toto robil?

29. Ale Ježiš odpovedal a riekol im: I ja sa vás opýtam na jednu vec; odpovedzte mi, a poviem vám, akou mocou toto robím.

30. Či krst Jánov bol s neba, a či od ľudí? Odpovedzte mi!

31. Oni však premýšľali v sebe, a povedali si: Ak povieme s neba, povie: prečože ste mu teda neverili?

32. Ak povieme: od ľudí, bojíme sa ľudu, lebo všetci mali Jána za pravého proroka.

1) Židia zväčša stojačky sa modlievali; ale niekedy padali i na tvár.

2) Sv. Marek vypráva, čo sa stalo jednotlivé dni v tomto Veľkom týždni. Na Kvetnú nedeľu tiahol víťazoslávne do Jeruzalema, ale večer vrátil sa do Betánie, aby vyhol úkladom, ktoré mu nastrojili farizeji. A až do štvrtku každý deň nocoval v Betánii. V pondelok ráno išiel zase do Jeruzalema; na ceste prekliat fik a pod večer vyhnal kupcov z chrámu. Na noc šiel do Betánie. V utorok ráno zase išiel do Jeruzalema; učeníci videli, že prekliaty fik uschol. V stredu a vo štvrtok učil v chráme. (Hl. 12. a 13.) A vo štvrtok už zostal na noc v Jeruzaleme. Po poslednej večeri išiel na horu Olivovú, kde sa započalo jeho horké umučenie.

33. Tedy odpovedajúc riekli Ježišovi: Nevieme. A Ježiš odpovedal a riekol im: Ani ja nepoviem vám, akou mocou toto robím.

HLAVA 12.

Podobenstvo o vinici danej do prenájmu. O dani. O budúcom vzkriesení. O najväčšom prikázaní. O Kristovi. O pýche zákonníkov. O daroch do pokladnice chrámovej.

1. Tu počal k nim mluiť v podobenstvách: Vinicu¹⁾ vysadil človek a ohradil plotom²⁾, a vykopal pivnicu³⁾, a vystavil vežu⁴⁾, a dal ju do prenájmu roľníkom⁵⁾, a odcestoval preč.⁶⁾

2. A na svoj čas⁷⁾ poslal k roľníkom sluhu⁸⁾, aby vzal od roľníkov z úžitku vinice.

3. Ktorí ho chytili, vybili a prepustili na prázdno.

4. A poslal k nim zase iného sluhu, i toho poranili na hlave a potupili.⁹⁾

5. I poslal zase iného, i toho zabili¹⁰⁾, aj iných viacerých, niektorých vybili a iných pozabíjali.

6. Mal teda ešte jedného premiého syna¹¹⁾; naposledy aj toho poslal k nim a riekol: Budú sa obávať môjho syna.

7. Ale roľníci riekli jeden druhému: Toto je dedič; poďme, zabime ho, a dedictvo bude naše.

1) Vinica znamená cirkev židovskú, alebo národ židovský.

2) Ohradil proti škodným zverom a zlým ľuďom; dal im zákony a ochranu.

3) Podlisovená na víno. Dľa Mat. vínny tlač (preš). Dal im krajinu a samostatnú najvyššiu moc (kráľa).

4) Búdu, kde sa uchýlil hospodár. Chrám.

5) Kňazom a vysokej rade.

6) Boh stiahol svoj bezprostredný vplyv, ako by sa utiahol a čakal výsledok.

7) Keď prišli oberačky.

8) Prorokov, ktorých všetkých prenasledovali a mnohých povražďili.

9) Zneuctili, zle s ním nakladali.

10) Čo raz boli rozhorčenejší nad upomínaním a vždy horšie a horšie zaobchádzali s poslami.

11) Syna Božieho, P. Ježiša.

8. Tedy chytili ho, zabili a vyhodili von z vinice.¹⁾

9. Čo teda spraví pán vinice? Príde a zahubí roľníkov, a dá vinicu iným.²⁾

10. A či ste nečítali toto písmo³⁾: Kameň, ktorý zavrhlí stavitelia, ten stal sa (kameňom) uholným, hlavákom⁴⁾;

11. od Pána stalo sa to, a je divné našim očiam?

12. A hľadali ho chytiť, ale báli sa zástupu, lebo poznali⁵⁾, že o nich povedal to podobenstvo. No zanechali ho a odišli.

13. I poslali k nemu niektorých z farizejov a herodiánov, aby ho chytili v reči.

14. Ktorí prídú riekli mu: Učiteľu, vieme, že si pravdomluvný⁶⁾ a nedbáš na nikoho, lebo nehľadáš na tvár ľudskú, ale v pravde učíš ceste Božej: smie sa dávať daň cisárovi, a či nemáme dávať?⁷⁾

15. Ktorý poznal ich schytralosť a riekol im: Čo ma pokúšate? Prineste mi desiatnik, nech sa podívam.

16. A oni priniesli mu. I riekol im: Či je tento obraz a nápis? Riekli mu: Cisárov.

17. Tu odpovedal Ježiš a riekol im: Dávajte teda čo je cisárovo, cisárovi, a čo je Božieho, Bohu. I divili sa nad ním.⁸⁾

1) Zo svojej cirkvi. P. Ježiš umrel von z mesta Jeruzalema.

2) Odníme cirkev od Židov a dá ju pohanom. To odpovedali pravdepodobne pospolití Židia.

3) Zalm 117, 22. Židia zavrhlí Krista preto, že sa nehodil im do staviska (synagogy), ale on sa stal základom novej budovy, t. j. cirkvi katolíckej.

4) Ako uholný kameň spojuje dve steny, tak Kristus spojil v cirkvi Židov i pohanov.

5) Porozumeli to podobenstvo, lebo už Izaiáš ho upotreboval a vysvetľoval.

6) Chvália ho, aby ho polapili v slove.

7) Daň bola znamením poddanstva. Židia, vyvolený národ Boží, považovali to za neslušné, aby boli poddaní pohanom. Táto otázka bola na obe strany zubať. Jak povie, že netreba dávať daň, obžalujú ho u cisára, ako buriča, a príde o život. Ak povie, že treba dávať, obžalujú ho u ľudu, ako zradcu národa a náboženstva, a prezpoľný ľud ho ukamenuje.

8) Mali vraj dvojaké peniaze: verejné, ktoré šly v obchode a mali zákonitú cenu, boly rímské, teda pohanské; súkromné, ktoré mali len fú hod-

18. A prišli k nemu saduceji, ktorí tvrdia, že niet vzkriesenia, a pýtali sa ho a riekli:

19. Učiteľu, Mojžiš nám napísal, že keď niekomu umre brat a zanechá manželku, avšak nezanechá detí, aby jeho brat pojal jeho manželku a vzbudil semeno svojmu bratovi.¹⁾

20. Bolo však sedem bratov, a prvý pojal manželku, a umrel, a nezanechal semena.

21. I druhý vzal si ju, a umrel, a ani ten nezanechal semena.²⁾ A tretí podobne.

22. A tak vzalo si ju všetkých sedem, a nezanechali semena. Zo všetkých posledná skonala i žena.

23. Pri vzkriesení teda, keď vstanú z mŕtvych, ktorému z nich bude manželkou? Veď ich všetkých sedem malo ju za manželku.³⁾

24. A Ježiš odpovedajúc riekol im: Či nie preto blúdite, že neznáte písma, ani moci Božej?

25. Veď keď vstanú z mŕtvych, nebudú sa ani ženiť ani vydávať, ale sú jako anjeli v nebesách.

26. A o mŕtvych, že vstanú⁴⁾, nečítali ste v knihe Mojžišovej, ako mu hovoril Boh nad krom a riekol: Ja som Boh Abrahámov a Boh Izákov a Boh Jakubov?

27. Nie je Boh (Bohom) mŕtvych, ale živých. Vy teda veľmi blúdite.

28. Tu pristúpil jeden zo zákoníkov, ktorý ich bol počul dohadovať sa, a keď videl, že im dobre odpovedal, opýtal sa ho: Ktoré prikázanie je prvé zo všetkých?

29. A Ježiš mu odpovedal: Prvé

prikázanie zo všetkých je: Očuj, Izraelu, Pán, Boh tvoj, je jediný Boh;

30. a milovať budeš Pána Boha svojho z celého svojho srdca a z celej svojej duše a zo všetkej svojej sily. To je prvé prikázanie.

31. A druhé podobné tomu je: Milovať budeš svojho bližného, jako seba samého. Nad tieto iného väčšieho prikázania niet.

32. Tu riekol mu zákonník: Dobre, Učiteľu, po pravde si povedal, že jeden je Boh, a okrem neho niet iného;

33. a že milovať ho z celého srdca a z celého rozumu a z celej duše a z celej udatnosti, a milovať bližného, jako seba samého, je viac, nežli všetky žertvy a obety.

34. Ježiš však, vidiac, že múdre odpovedal, riekol mu: Nie si ďaleko od kráľovstva Božieho.¹⁾ A nik sa ho už neopovážil vypytať.²⁾

35. Tu Ježiš prehovoril, riekol a učil v chráme: Jakože povedajú zákonníci, že Kristus je synom Dávidovým?

36. Veď Dávid sám hovorí v Duchu svätom: Riekol Pán môjmu Pánovi: Sed na pravici mojej, kým nepoložím tvojich nepriateľov za podnožku nohám tvojim.

37. Sám teda Dávid nazýva ho Pánom; nuž akože mu je synom? A množstvo zástupu rado ho počúvalo.

38. I povedal im vo svojej nauke: Varujte sa zákoníkov, ktorí chcú chodiť v dlhých šatách³⁾, i aby ich pozdravovali na námestí,

39. a v prvých stolicích sedieť v synagogách, a prvé miesta mať pri večerách⁴⁾;

notu, jako zlato a striebro v nich, mali pre chrám a v súkromnom živote medzi sebou.

1) Takéto dieťa pripisovalo sa nie jeho prirodzenému otcovi, ale prvému mužovi svojej matky, teda svojmu strýcovi, a tento sa menoval zákonným otcom, lebo nebol otcom dľa prírody, ale len dľa zákona.

2) Potomstva.

3) Saduceji domnievali sa, že touto námietskou podváňajú učenie o vzkriesení.

4) Saduceji neverili vo vzkriesenie. P. Ježiš zavracia i tento ich omyl.

1) Ale nebol ešte v ňom, lebo neveril v Krista Pána.

2) Aby ho pokúšal.

3) Dlhé šaty nosili len ľudia poprednejší, a preto boli ony znakom vyššieho postavenia a hodnosti. Chudobní nosili šaty kratšie, aby im nezavadzaly pri práci.

4) Boli ctibažní.

40. ktorí pohlcujú¹⁾ domy vdovám pod zámienkou dlhej modlitby: títo budú mať súd ťažší.²⁾

41. A keď Ježiš sedel naproti pokladnici³⁾ a pozeral, ako zástup hádzze peniaze do pokladnice, a mnohí boháči hádzali mnoho,

42. tu prišla jedna chudobná vdova a vhodila dva peniažky, to jest štvrták.⁴⁾

43. I svolal svojich učeníkov a riekol im: Veru, povedám vám, že táto chudobná vdova vhodila viac⁵⁾, než všetci, ktorí hádzali do pokladnice;

44. lebo všetci hádzali z toho, čo im zvyšovalo; ale táto vhodila zo svojho nedostatku všetko, čo mala, celú svoju živnosť.

HLAVA 13.

Proroctvo o zkaže Jeruzalema a o poslednom súde.

1. A keď vychádzal z chrámu, riekol mu ktorýsi z jeho učeníkov⁶⁾: Učiteľu, pozri, jaké kamene a jaké stavby!

2. Ježiš odpovedal a riekol mu: Vidíš všetky tie veľké staviská? Nebude tu ponechaný kameň na kameni, ktorý by nebol sborený.⁷⁾

3. A keď sedel na hore Olivovej oproti chrámu, opýtali sa ho osobitne Peter a Jakub a Ján a Ondrej:

1) Boli lakomí.

2) Hojnejší.

3) V predsieni ženskej, t. j. tam, pokiaľ ženy smely vojsť, stála veľká pokladnica s trinástimi, trúbce podobnými otvormi, do ktorej sa hádzali milodary, ktorých jedna časť išla na kňazov, ostatné na chrám.

4) Štvrták: jedni vravia, že platil 1/4, druhí, že až 1/8 z assa, a tak dľa našich peňazí asi 2 haliere.

5) Boh nehľadá tak na to, čo dávame a robíme, ale jako čo dávame a robíme. Kolké naučenie pre učeníkov, že nesvobodno zavrhnúť ani človeka najposlednejšieho.

6) Pravdepodobne Peter.

7) Čo sa navlas splnilo za času rímskych cisárov Tita a Vespasiana. Základy byly sborené za času Juliana odpadlíka, ktorý vyzval Židov, aby si vystavili nový chrám, ale boli odohnatí ohňom, zo zeme vyblukujúcim, ako tvrdí pohan Amnianus Marcellinus.

4. Povedz nám, kedy sa to stane? A jaké bude znamenie, keď toto všetko¹⁾ počne sa dokonávať?

5. A Ježiš odpovedal a začal im hovoriť: Dajte pozor, aby vás nikto nesviedol;

6. lebo mnohí prídu v mojom mene²⁾ a povedia, že to som ja, a svedú mnohých.

7. Ale keď počujete o vojnách a chýry válečné, nebojte sa, lebo to sa musí stať, ale to ešte nie je koniec.

8. Povstane totižto národ proti národu a kráľovstvo proti kráľovstvu, a miestami budú zemetrasenia i hlad. To je počiatok bolestí.

9. Dajte však pozor sami na seba, lebo vydajú vás súdom a budú vás biť v synagogách, i postavia vás pred vládarov a kráľov pre mňa, na svedectvo im.

10. Ale najprv musí sa kázať evanjelium u všetkých národov.

11. A keď vás povedú a vydávajú budú, nepremýšľajte vopred, čo budete hovoriť, ale čo vám bude dané v tú hodinu, to hovorte; lebo nie vy ste, ktorí mluvíte, lež Duch svätý.

12. I vydá brat brata na smrť a otec syna, a povstanú deti proti rodičom a usmrčia ich.

13. A budete v nenávisti u všetkých pre moje meno; ale kto vydrží do konca, ten bude spasený.

14. No keď uvidíte ohavnosť³⁾ spustošenia stáť, kde by nemala, — kto číta, nech porozumie, — vtedy tí, ktorí sú v Judsku, nech utečú do hôr;

15. a kto je na streche, nech ne-

1) Toto všetko = celý svet. Apoštolovia nazdávali sa, že za spustošením Jeruzalema hneď bude súdny deň a koniec sveta; preto, že sa domnievali, že mesto a chrám budú trvať až do súdneho dňa.

2) Vydajú sa za Messiašov a budú chcieť vymaniť Židov zpod nadvlády pohanskej.

3) Jedni myslia, že je to modla, lebo vo sv. Písme modla sa nazýva ohavnosťou. Iní myslia, že je tu reč o tom ohavnom spustošení, ktoré sa prevádzalo v chráme pri vzburách, keď v chráme povstaly bitky a pračky, jako počas nepravého (lži) proroka Barko-Kéby.

sostupuje do domu a nech nevchádza, aby si niečo vzal zo svojho domu;

16. a kto bude na poli, nech sa nevracia vziať si svoje rúcho.¹⁾

17. A beda samodruhým a dočiacim²⁾ v tých dňoch.

18. Modlite sa, aby sa to nestalo v zime.³⁾

19. Lebo v tie dni bude také súženie, jakého nebolo od počiatku stvorenia, ktoré Boh stvoril, až dosaváď⁴⁾, ani nebude.

20. A keby Pán nebol ukrátil tie dni, nebol by zachránený⁵⁾ žiaden človek; ale pre vyvolených⁶⁾, ktorých vyvolil, ukrátil tie dni.

21. A vtedy keď vám kto povie: Hľa, tuta je Kristus, hľa, tamto, neverte.

22. Lebo povstanú lžikristovia a lžiproroci a budú činiť znamenia a čudá, aby sviedli, keby sa to mohlo stať, i vyvolených.

23. Vy teda dajte si pozor: hľa, predpovedal som vám všetko.

24. A v tých dňoch⁷⁾, po tom súžení, slnko sa zatmie⁸⁾, a mesiac nevydá svojho lesku⁹⁾,

25. a hviezdy nebeské budú padať¹⁰⁾, a pevnosti¹¹⁾, ktoré sú na nebesách, budú sa triasť;

26. a vtedy uvidia Syna človeka

1) 15, 16. Nech uteká bez meškania, aby nebol zavretý do obliehaného mesta. Je tu reč nie o konci sveta, lež o spustošení Jeruzalema za cisárov Tita a Vespasiana.

2) Samodruhým a kojacim bude, t. j. už bolo beda pri spustošení Jeruzalema, lebo nemohly utekať.

3) V zime neradno utekať do hôr.

4) Joz. Flavius, Žid, očítý svedok spustošenia Jeruzalema, to isté hovorí, čo je v tomto verši.

5) Zachránený od smrti; žiaden človek v Jeruzaleme, alebo snáď žiaden Žid.

6) Pre kresťanov, alebo tých Židov, ktorí sa neskoršie obrátili na vieru kresťanskú.

7) Doteraz bola reč o spustošení Jeruzalema; tu sa začína proroctvo o konci sveta.

8) Prečo? Ako? Nevieme.

9) Keď slnce ztratí svetlo, musí ho i mesiac, lebo mesiac, ktorý je sám v sebe tmavý, svoj lesk má od slnca, ktoré ho osvecuje.

10) Alebo mnohé a veľké asteroidy, hviezdne, čo sa i teraz niekedy stane; alebo sa srazí hviezda s našou zemou, čo bude i jej koncom, lebo z toho by povstala taká horúčosť, že by v nej všetko zhorelo.

11) Sústavy hviezdové.

prichádzať v oblakoch: s veľkou mocou a slávou,

27. a vtedy pošle svojich anjelov, a shromaždí svojich vyvolených od štyroch vetrov¹⁾, od kraja zeme až po kraj neba.

28. Od fiku naučte sa však podobnosť. Keď mu haluz už mladne a listie vyháňa, poznávate, že na blízku je leto;

29. tak i vy, keď uvidíte, že sa toto deje, vedzte, že je na blízku vo dverách.

30. Veru, povedám vám: Nepominie toto pokolenie²⁾, kým sa všetko toto stane.

31. Nebo a zem pominú, ale moje slová nepominú.

32. O tom dni však, alebo o hodine nevie nikto; ani anjeli v nebi, ani Syn³⁾, len Otec.

33. Dajte pozor, bedlite a modlite sa, lebo neviete, kedy bude ten čas.

34. Tak, ako človek⁴⁾, ktorý odcestoval preč, opustil svoj dom, a dal sluhom svojim moc nad každým dielom, a vrátnemu prikázal, aby bedlil.

35. Bedlite teda, lebo neviete, kedy Pán domu príjde: či večer, či o polnoci, či o speve kohútovom a či ráno,

36. aby, keď zrazu príjde, nenašiel vás spať.

37. A čo hovorím vám, hovorím všetkým: bedlite!

HLAVA 14.

Večera u Šimona. Jedenie baránka. Modlitba v záhrade Getsemanskej. Zrada Judášova. Zajatie P. Ježiša. Zaprenie Petrovo.

1. A po dvoch dňoch bola Veľká

1) Od štyroch strán sveta: od východu, juhu, západu a severu.

2) Ludia, ktorí vtedy žili, a mnohí dožili sa spustošenia chrámu jeruzalemského, čo sa stalo po tomto proroctve asi za 37 rokov. A toto pokolenie, t. j. Židia budú na svete až do súdneho dňa.

3) Ani Syn Boží nevie, kedy bude súdny deň, avšak nevie to len pre vás, lebo vám to nemôže povedať, ale vie to pre seba.

4) Tento človek je Kristus, ktorý odcestoval so zeme do neba.

noc a Presnice¹⁾; i hľadali najvyšší kňazi a zákonníci, jako by ho úkladom zajali a zabili.²⁾

2. Ale si povedali: nie v deň sviatočný, aby snáď vzbúrenie nepovstalo medzi ľuďom.³⁾

3. A keď bol v Betánii v dome Šimona Prašivého a stoloval, prišla žena, ktorá mala alabastrovú nádobu plnú drahej masti z nardového klasu⁴⁾, i rozbila alabaster⁵⁾ a vyliala na jeho hlavu.

4. Tu niektorí mrzeli sa sami v sebe a hovorili: Načo sa zmárnila masť?

5. Veď táto masť mohla sa predať za viac než za tristo desiatnikov⁶⁾ a dať chudobným. A šomrali na ňu.

6. Ale Ježiš riekol: Nechajte ju, prečo ste jej na ťarchu? Dobrý skutok vykonala na mne:

7. veď chudobných máte vždycky so sebou, a keď budete chcieť, môžete im dobre činiť; ale mňa nebudete mať vždycky.

8. Táto, čo mohla, učinila; predbehla pomazať moje telo na pohrab.

9. Veru, povedám vám: kdekoľvek sa bude kázať toto evanjelium po celom svete, i čo táto urobila, vyprávať sa bude na jej pamiatku.

10. Tu odišiel Judáš Iškariotský, jeden z dvanástich, k najvyšším kňazom, aby ho zradil.

1) Presnice = nekvasený chlieb. Od 14. Nisana Židia nesmeli mať v dome ničoho kvaseného za 8 dní.

2) Teraz to chcú vykonať, čo už pred tromi mesiacmi uzavreli.

3) Keď chceli zabiť Spasiteľa, nemohli, lebo sa im nedal; a zabijú ho na ten deň, na ktorý oni nechceli, lebo to on chcel.

4) Z nardovej zeliny dorábala sa dvojaká masť, vzácnejšia z klasu, podľejšia z listia. Grécky: z opravdivého nardu.

5) Aby vôňa neoslabla, nevyvetrela, nádoby hõly vzduchu neprístupne uzatvorené, a tak, keď sa otváraly, často sa stávalo, že sa i musely rozbiť.

6) Desiatnik bol denný plat robotníkov a platil asi 85 halierov. 300 desiatnikov bolo teda asi 250 — 260 korún, čo v tom čase boly veľké peniaze, keď apoštolovia 200 denárov, teda asi 170 korún, držali za dostatočné, aby za ne nasýtili 5000 mužov, okrem žien a detí.

11. Keď to títo počuli, zaradovali sa, a sľúbili mu, že mu dajú peniaze. I hľadal, ako by ho príhodne vydal.

12. A prvého dňa Presnic, keď sa zabíjal veľkonočný baránok, riekli mu jeho učeníci: Kam chceš¹⁾, aby sme išli, a pripravili ti, aby si jedol baránka?

13. Tu poslal dvoch zo svojich učeníkov a riekol im: Idte do mesta, a stretne sa s vami človek, nesúci žbán vody, idte za ním;

14. a kamkoľvek vojde, povedzte pánovi domu: Učiteľ odkazuje: Kde je moja jedáleň²⁾, kde by som jedol baránka so svojimi učeníkmi?

15. A on vám ukáže veľkú jedáleň³⁾ už prestretú, a tam nám prihotujte.

16. I odišli jeho učeníci, a prišli do mesta, a našli, ako im povedal, a pripravili baránka.

17. A keď nastal večer, prišiel s dvanástimi.⁴⁾

18. A keď stolovali a jedli, riekol Ježiš: Veru, povedám vám: Jeden z vás, ktorý so mnou jie, ma zradí.

19. Tu oni počali sa rmutiť a hovoriť mu po jednom: Či snáď ja?

20. Ktorý riekol im: Jeden z dvanástich, ktorý so mnou omača ruku v mise.

21. Syn človeka síce ide, jako písané je o ňom, ale beda človeku, skrze ktorého Syn človeka bude zradený. Lepšie by mu bolo bývalo, keby sa nebol narodil človek ten.

22. A keď jedli, Ježiš vzal chlieb, dobrorečil, lámal a dával im a riekol: Vezmite, toto je moje telo.

23. A vzal kalich, vďaky vzdával, dal im, a pili z neho všetci.

1) Spasiteľ nemal v Jeruzaleme hospody; na noc chodieval alebo do Betánie, alebo na blízky vrch Olivový.

2) Ponevác v tie dni bývalo mnoho cudzincov (vidiečanov) v Jeruzaleme, preto domovi páni dávali do prenájmu jedálne, aby i vidiečania mohli sláviť hod baránka. Gr.: útulok, hospoda, kde sa kto složí.

3) Gr.: pavlač.

4) Z Betánie.

24. I riekol im: Toto je moja krv¹⁾ Nového Zákona, ktorá bude vyliala za mnohých.

25. Veru, povedám vám, že už nebudem piť z tohto plodu viničového, až do toho dňa, keď ho budem piť nový v kráľovstve Božom.²⁾

26. A keď odbavili chválospev, vyšli na horu Olivovú.

27. I riekol im Ježiš: Všetci sa pohoršíte nado mnou tejto noci; veď písané je: Ubijem pastiera a rozprchnu sa ovce.³⁾

28. Ale keď vstanem z mŕtvych, predídem vás do Galilejska.

29. Tedy riekol mu Peter: I keď sa všetci pohoršia nad tebou, ja predsa nie.

30. A riekol mu Ježiš: Veru, povedám ti, že ty dnes⁴⁾, tejto noci, prv než kohút dvakrát sa ohlási, trikrát ma zapreš.

31. Ale on ešte ďalej hovoril: I keby som mal umrieť s tebou, nezaprem ťa. A podobne hovorili všetci.

32. I prišli do dvorca, ktorému meno Getsemany, a riekol svojim učeníkom: Posedte tu, dokiaľ sa pomodlím.

33. A vzal so sebou Petra a Jakuba a Jána, i počal sa chvieť a cítiť clivosť.

34. A povedal im: Smutná je duša moja až na smrť; počkajte tu a bedlite.

35. A keď zašiel trochu ďalej,

1) Ako vysvitá z ostatných evanjelií, toto povedal prv, než pili, dokiaľ mal kalich v ruke.

2) Jedni vykladajú tieto slová o sviatostnej krvi Krista Pána, že už nebude piť z kalicha víno, ale až po svojom vzkriesení z vína vo sv. omši prepodstatnenú krv. A preto že i povedal: Ja som vinič, z ktorého vyteká krv sviatostná. Iní zase rozumejú tieto slová v smysle duchovnom. Dľa sv. Písma: Víno obveseľuje srdce človeka, a tak označuje radosť, a na tomto mieste nebeskú radosť, tak že nás opojí hojnou radosťou svojho domu, svojho kráľovstva. A v tomto páde smysel je: Už nebudem piť z tohto plodu, až sa opojíme nekonečnou radosťou v kráľovstve nebeskom. Na tento smýsel poukazuje i sám Spasiteľ u sv. Luk. (22, 29—30.)

3) Zach. 13, 7.

4) Náboženský deň u Židov ešte doteraz započína sa večerom.

padol na zem a modlil sa, aby, jak je možné, pominula ho tá hodina.

36. i riekol: Abba¹⁾, Otče²⁾, tebe je všetko možné, odním tento kalich odo mňa; avšak nie čo ja chcem, ale čo ty (chceš).

37. A prišiel a našiel ich spať. I riekol Petrovi: Šimone, spíš? Nemohol si bedliť za jednu hodinu?

38. Bedlite a modlite sa, aby ste nepadli do pokušenia! Duch síce je ochotný, ale telo nevládne.

39. A zase odišiel a modlil sa a hovoril tú samú reč.

40. A keď sa navrátil poznovu, našiel ich spať, lebo oči im byly obťažené; a nevedeli, čo mu majú odpovedať.

41. I prišiel po tretie a povedal im: Spite už a odpočívajte.³⁾ Dost' je. Prišla hodina, hľa, Syn človeka bude vydaný do rúk hriešnikom.

42. Vstaňte, poďme! Hľa, blízko je ten, ktorý ma zradí.

43. A kým on ešte mluvil, prišiel Judáš Iškariotský, jeden z dva nástich, a s ním veľký zástup⁴⁾ s mečmi a kyjmi od najvyšších kňazov a zákonníkov a starších.

44. A jeho zradca bol im dal znamenie⁵⁾ a riekol: Ktoréhokoľvek pobozkám, to je on; chyťte ho a veďte opatrne.⁶⁾

45. A keď prišiel, hneď pristúpil k nemu a riekol: Zdrav buď, Učiteľu: a pobozkal ho.

46. Oni však vložili ruky na neho a zajali ho.

47. A jeden ktorýsi⁷⁾ z okolosto-

1) Abba je toľko, jako Otče.

2) Toto slovo pridal sv. Marek a je len prekladom predošlého; Marek pisal Rimanom, a preto im preložil židovské slovo.

3) Spasiteľ im poprial krátkeho odpočinku. Ale po chvíľke už im i riekol: Dost' je. Iní myslia, že je to povedané posmešne.

4) Asi 500—600 vojakov, okrem paholkov, ktorí slúžili u hlavných kňazov a prednejších Židov.

5) Lebo táto sberba ani len nepoznala Spasiteľa.

6) Jeho už viackrát mali v rukách farizeji a vždy sa vysvobodil, teda dajte pozor, ak vám ujde, ja som von z toho.

7) Peter.

jacich vytiahol meč, zaťal do sluhu najvyššieho kňaza a uťal mu ucho.

48. Tu prehovoril Ježiš a riekol im: Ako na lotra vyšli ste s mečmi a kyjmi chytiť ma.

49. Každodenne bol som u vás v chráme, a učieval som, a nezajali ste ma. Ale aby sa naplnily písma.

50. Vtedy jeho učeníci opustili ho, a všetci zutekali.

51. Len akýsi mládenec¹⁾ nasledoval ho, zahalený do plachty na holom tele, i popadli ho;

52. ale on zahodil plachtu a utiekol im nahý.

53. I priviedli Ježiša k najvyššiemu kňazovi²⁾, a sišli sa všetci kňazi a zákonníci i starší.

54. A Peter išiel za ním zďaleka až dnu do dvora najvyššieho kňaza a sedel so sluhmi pri ohni a zohrieval sa.³⁾

55. Ale najvyšší kňazi a celá rada⁴⁾ hľadali⁵⁾ svedectvo proti Ježišovi, aby ho mohli vydať na smrť, a nenachádzali.

56. Mnohí totiž vydávali krivé svedectvo proti nemu, avšak svedectvá nesrovnávaly sa.

57. A povstali niektorí a vydávali proti nemu krivé svedectvo a riekli:

58. My sme ho počuli povedať: Ja sborím tento chrám rukou spravený¹⁾, a vo troch dňoch vystavím iný, nie rukou spravený.

59. Ale ich svedectvo sa tiež nesrovnávalo.

60. Tu najvyšší kňaz vstal si do prostriedku²⁾, opýtal sa Ježiša a riekol: Nič neodpovedáš na to, čo tito na teba dosvedčujú?

61. On však mlčal a nič neodpovedal. Opäť pýtal sa ho najvyšší kňaz a riekol mu: Ty si Kristus, Syn Boha požehnaného?

62. A Ježiš mu riekol: Ja som; a uvidíte Syna človeka na pravici³⁾ moci Božej, a prichádzať v oblakoch nebeských.

63. Tu najvyšší kňaz roztrhol svoje rúcho⁴⁾ a riekol: Čo si ešte žiadame svedkov?

64. Počuli ste rúhanie.⁵⁾ Čo sa vám zdá? Ktorí všetci odsúdili ho, že je hoden smrti.

65. Tu niektorí počali na neho plávať a zahaľovať mu tvár a biť ho pästami a hovoriť mu: Prorokuj. A služobníci dávali mu pohlavky.

66. A keď Peter bol dolu⁶⁾ na dvore, prišla jedna z dievok najvyššieho kňaza,

67. a keď videla Petra zohrievať sa, pozrela na neho a riekla: I ty si bol s Ježišom Nazaretským.

68. On však zaprel a riekol: Ani neviem, ani nerozumiem, čo hovoríš. Vtedy vyšiel von do preddvora, a kohút zaspieval.

69. Ale dievka, keď ho videla,

1) Sberba chytila P. Ježiša v záhrade blízko dvorca (majera) Getsemany rečeného, čo sa stalo s veľkým krikom, tak že za nočného ticha na tento krik zobudili sa ľudia v majeri. Medzi inými aj akýsi mládenec, ktorý spal v plátenej košeli, čo na Východe menuje sa „nahým“, t. j. nebol odetý pláštom. Tento zahodil na seba plachtu a vybehol von podívať sa, čo sa robí. A na kúsku šiel za zástupom, aby videl, čo to bude. A vtedy ktorýsi lapaj dupol naňho a hádam chytil ho i za plachtu, a on naľakaný nechal mu plachtu v ruke a v nočnej tme utiekol zpiatky do dvorca. Kto bol tento mládenec, to sa nevie. Mnohí myslia, že to bol sám sv. Marek evanjelista, ale vtedy ešte tento mládenec nepatril medzi učeníkov Ježišových.

2) Ku Kajfášovi.

3) Na Východe v Palestíne z jari bývajú sice horúce dni, ale chladné noci.

4) Aby aspoň naoko zachovali formalitu právneho pokračovania.

5) Nie pravdu, ale krivé svedectvo.

1) Dľa židovského pochopenia každé, i slovné potupenie a zneváženie chrámu, medzi čo patrilo i vyhrážanie sa mu spustošením, malo sa trestať smrťou. Tak Židia chceli na smrť odsúdiť Jeremiáša, preto, že predpovedal spustošenie chrámu. Nuž na tomto základe chceli odsúdiť P. Ježiša. Vieme, že P. Ježiš toto povedal o svojom tele.

2) Z toho vidieť, že bol v rozpakoch.

3) Brať podiel v sláve.

4) Židia na znak smútku natŕhali si šaty, t. j. ľahko sošitý rozparok. Kajfáš pretvára sa, ako by cítil bolesť nad soznaním Kristovým, avšak bol rád, ako to nasledujúce slová dosvedčujú.

5) Kto sa robil Bohom, mal byť usmrtený, ale Kristus sa nerobil Bohom, lebo bol Boh.

6) Izba, v ktorej vyslúchali Ježiša, bola na poschodi.

zase začala hovoriť okolostojacím: Tento je z nich.

70. On však zase zapieral. A po malej chvíli zase tí, ktorí tam stáli, hovorili Petrovi: Opravdu si z nich; veď si i Galilejčan.

71. Ale on začal sa zaklínať a prisahať, že vraj neznám toho človeka, o ktorom hovoríte.

72. A hneď kohút opäť zaspieval. I rozpomenul sa Peter na slovo, ktoré mu povedal Ježiš: Prv než kohút dvakrát zaspieva, trikrát ma zap. eš.¹⁾ A začal plakať.²⁾

HLAVA 15.

Kristus Pán vydaný Pilátovi, potupený, ukrižovaný a pohrobený.

1. A hneď ráno najvyšší kňazi zaviedli radu³⁾ so staršími a so zákoníkmi i s celým shromaždením, sviazali Ježiša, odvedli a vydali Pilátovi.

2. A pýtal sa ho Pilát: Ty si kráľ⁴⁾ židovský? A on odpovedal a riekol mu: Ty povedáš.⁵⁾

3. A žalovali na neho najvyšší kňazi mnoho (vecí).

4. Tu Pilát zase sa ho pýtal a riekol: Nič neodpovedáš? Pozri, jak veľké veci žalujú na teba.

5. Ale Ježiš viac nič neodpovedal, tak že sa Pilát divil.

6. Avšak na slávny deň prepúšťaval im jedného z väzňov, za ktoréhokoľvek prosili.

7. A bol jeden uväznený s buričmi, ktorý sa nazýval Barabáš, ktorý pri vzbure spáchal vraždu.

1) Také sú naše predsavzatia, keď sa len na seba spoliehame.

2) Dľa gréckeho textu: na myseľ padly mu slová a proroctvá Kristove, ktoré keď rozvážil, srdcomne začal plakať.

3) Synedrion, najvyšší cirkevný súd židovský, kde znovu odsúdili P. Ježiša a radili sa, jako budú žalovať na neho u Piláta, aby ho i tento odsúdil na smrť.

4) Teda u Piláta obžalovali ho z velezrady (lex de majestate), čo sa malo trestať smrťou.

5) P. Ježiš prisvedčil, že je kráľ židovský, ale hneď i vysvetlil, v čom záleží jeho kráľovstvo, jako to iní evanjelisti udávajú.

8. A keď prišiel zástup, začal prosiť. aby im učinil, ako vždycky.

9. A Pilát odpovedal im a riekol: Chcete, aby som vám prepustil kráľa židovského?¹⁾

10. Vedel totižto, že najvyšší kňazi vydali ho zo závisti.

11. Ale hlavní kňazi naštvali zástup, aby im radšej prepustil Barabáša.²⁾

12. Tu Pilát opäť odpovedal a riekol im: Čo chcete teda, aby som učinil kráľovi židovskému?

13. A oni zase kričali³⁾: Ukrižuj ho!

14. Pilát však riekol im: A čo zlého urobil?⁴⁾ Ale oni ešte väčšmi kričali: Ukrižuj ho!

15. Tedy Pilát, póneváč chcel zadosť učiniť ľudu⁵⁾, prepustil im Barabáša a vydal⁶⁾ Ježiša ubičovaného. aby bol ukrižovaný.

16. Vojaci teda odvedli ho do siene radného domu a svolali celú čatu.⁷⁾

17. A obliekli ho do šarlátu, a vložili mu trňovú korunu, ktorú uplietli,

18. a počali ho pozdravovať: Zdrav buď, kráľu židovský!⁸⁾

19. A bili⁹⁾ ho trstenicou po hlave a pľuli na neho, padali na kolena a klaňali sa mu.

20. A keď sa mu dosť naposmievali, vyzliekli ho zo šarlátu a obliekli ho do jeho rúcha¹⁰⁾, a vyviedli ho. aby ho ukrižovali.

1) Ktorý je z toho obžalovaný, že sa robí kráľom.

2) To Pilát neočakával.

3) Čo nemohli docieliť žalobami, chcú docieliť krikom; robia nátlak.

4) Pilát usiloval sa na žive udržať P. Ježiša. lebo videl, že je nevinný.

5) K vóli ľudom zaprel pravdu i spravodlivosť a s ňou i Boha. Kofká slabosť a chabosť! A kofki hrešia takto!

6) Židia vydali Ježiša pohanom, ale títo im ho dajú zpátky, aby ho Židia ukrižovali.

7) Čata (cohors) bola 1/10 pluku (legio), pozostávala teda asi z 500—600 chlapov.

8) Posmešne ho vítali.

9) Na ňom si vyľievali hnev, čo mali proti Židom.

10) Aby ho ľudia ľahšie poznali.

21. A prinútili istého mimoidúceho Šimona Cyrenejského, ktorý prichádzal zo dvorca¹⁾ otca Alexandrovho a Rufovho²⁾, aby mu niesol kríž.

22. I doviedli ho na miesto Golgotu, čo sa vykladá miesto lebiek.³⁾

23. A dávali mu piť myrrhové víno⁴⁾, ale neprijal.

24. A keď ho ukrižovali, rozdelili si jeho rúcha⁵⁾ a hádzali o ne los, ktorý si má čo vziať.

25. A bola tretia hodina, keď ho ukrižovali.⁶⁾

26. A bol napísaný i nápis jeho viny: Kráľ židovský.⁷⁾

27. A spolu s ním ukrižovali dvoch lotrov, jedného po pravom a druhého po ľavom jeho boku.

28. I naplnilo sa Písmo, ktoré hovorí: A bol k zločincom pripočítaný.

29. A mimochodiaci⁸⁾ rúhali sa mu, krútili si hlavami a hovorili: Aha, ktorý boríš chrám (Boží) a vo troch dňoch ho zase vystavuješ,

30. spomôž sebe samému a sostúp s kríža.

31. Podobne i najvyšší kňazi posmievali sa mu a so zákonníkmi hovorili medzi sebou: Iným pomáhal, sám sebe nemôže pomôcť;

32. Kristus, kráľ izraelský, nech teraz sostúpi s kríža, aby sme to videli a uverili.⁹⁾ I tí, ktorí boli s ním ukrižovaní, tupili ho.¹⁰⁾

33. A keď bola šiesta¹⁾ hodina, nastala tma po celej zemi, až do hodiny deviatej²⁾,

34. a o deviatej hodine zvolal Ježiš veľkým hlasom a riekol: Eloi, Eloi, lamma sabachtani? Čo sa vykladá: Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?

35. A keď to niektorí z okolostojacich počuli, riekli: Hľa, volá Eliáša.³⁾

36. A ktorýsi odbehol, naplnil hubu octom, vložil ju na trstinu, podával mu piť a hovoril: Počkajte⁴⁾, uvidíme, či príjde Eliáš složiť ho dolu.

37. Ale Ježiš zvolal veľkým hlasom⁵⁾ a vypustil dušu.

38. Tu opona chrámová roztrhla sa⁶⁾ na dvoje od vrchu až dolu.

39. Keď to videl stotník, ktorý stál naproti, že tak volal a skončil, riekol: Opravdu, tento človek bol Syn Boží.⁷⁾

40. A byly tam i ženy, ktoré sa zďaleka prizeraly, medzi ktorými bola Maria Magdalena a Maria, matka Jakuba Malého i Jozefova a Salome,

41. ktoré ho nasledovali, keď bol v Galilejsku, a posluhovaly mu; a iné mnohé, ktoré spolu s ním prišli do Jeruzalema.

42. A keď sa už zvečeriло, pretože bol deň prípravný, ktorý je pred sobotou,

43. prišiel Jozef z Arimatie, zna-

1) Rimskí vojaci mali noc rozdelenú na štyri stráže, a táto trvala od 6. večer do 6. ráno. Ráno o 6. sa začínalo počítanie denných hodín, a preto 6. ráno nazvali prvou. A tak o 1. bolo ráno o 6., o 6. na poludnie o 12. dľa nášho počítania. A tak dľa nášho rátania vždy o 6 hodín viac. I vo vojenskej strážke trvaly tri hodiny, a tak menily sa o 3., 6. a 9., a preto tieto hodiny označovali celý svoj, ktorý uplynul medzi nimi.

2) Od 12—3.

3) Pohani, ba i prezpoľní Židia už nerozumeli aramajsky.

4) Dal mu ocot, aby mu predĺžil život, a tak aby videl, či príjde Eliáš.

5) Na znamenie, že dobrovoľne umiera.

6) Starý Zákon prestal a nastal Nový a otvoril sa nám vchod do svätyně — do neba.

7) Boh odňal Židom svoje kráľovstvo a dal ho pohanom.

1) Z práce, s poľa.

2) Týchto dvoch krestania dobre znali ešte i v Ríme; snáď tam boli kňazmi so sv. Petrom.

3) Leбка, latinsky kalvária, je hlavová kosť, teda umrčlia hlava. To miesto menovalo sa lebkovým, lebo tam odpravovali zločincov, a preto tam bolo množstvo lebiek.

4) Trpké, i so žľou smiešané víno, snáď aby mu otupely čuy, aby tak necítil bolesti, ale ho neprijal.

5) Kati dostávali rúcha odpravených.

6) Štyrmi klincami. Medzi 9. a 12. hod.

7) Zvláštne riadenie Božie, že na kríži mal napísanú svoju mesiášsku hodnosť. Ezechiel predpovedal, že Židia už nebudú mať kráľa, iba Mesiáša, a hľa, tohto si ukrižovali.

8) Na Veľkú noc bývalo v Jeruzaleme až do 2,700.000 cudzincov.

9) Kristus učinil väčší zázrak, keď vstal z mŕtvych, než keby bol sostúpil s kríža. A keď neverili vzkriesenému, neboli by verili ani s kríža sostúpivšiemu. Veď videli zázraky, ktoré sa dialy pri jeho smrti a — neuverili.

10) Vlastne len jeden. Alebo snáď z počiatku oba.

menitý radný pán¹⁾, ktorý i sám očakával kráľovstvo Božie, a smelo vošiel k Pilátovi, a pýtal si telo Ježišovo.

44. Ale Pilát čudoval sa, že už umrel.²⁾ I povolal stotníka a spýtal sa ho, či už umrel.

45. A keď sa to dozvedel od stotníka³⁾, daroval telo Jozefovi.

46. A Jozef kúpil plachtu, složil ho (s križa) a zavinul do plachty, a položil ho do hrobu, ktorý bol vytesaný do skaly, a privalil kameň ku dverám hrobovým.

47. A Maria Magdalena a Maria Jozefova dívaly sa, kde ho položili.

HLAVA 16.

Vzkriesenie P. Ježiša, jeho zjavenie sa a nanebevstúpenie.

1. A keď prešla sobota, Maria Magdalena a Maria Jakubova a Salome nakúpily voňaviek⁴⁾, aby išli pomazať Ježiša.

2. A veľmi včasne⁵⁾ prvého dňa v týždni prišli ku hrobu, keď slnko už vyšlo.

3. I hovorily jedna druhej: Ktože nám odvalí kameň odo dverí hrobových?⁶⁾

4. A keď pozrely, videly kameň odvalený⁷⁾; bol totižto veľmi veľký.

5. A keď vošly do hrobu⁸⁾, videly mládenca sedieť na pravo, odetého bielym rúchom, i ustrnuly.

6. Ktorý riekol im: Neľakajte sa! Hľadáte Ježiša Nazaretského, ukrižovaného; vstal, niet ho tu; hľa, miesto, kde ho boli položili.

7. Ale idte, povedzte jeho učeníkom a Petrovi, že vás predíde do Galilejska; tam ho uvidíte, jako vám povedal.

8. A ony vyšly a utiekly od hrobu, lebo prišiel na ne strach a hrôza. A nepovedaly¹⁾ nikomu nič, lebo sa bály.

9. A keď vstal z mŕtvych ráno prvého dňa v týždni, zjavil sa najprv²⁾ Marii Magdalene, z ktorej bol vyhnal sedem diabolství.

10. Ona išla a zvestovala to tým, ktorí s ním bývali, trúchliacim a plačúcim.

11. A tí, keď počuli, že žije a že ona ho videla³⁾, neverili.

12. Potom ukázal sa v inej podobe dvom z nich, cestujúcim a idúcim na dedinu.⁴⁾

13. I tito išli a zvestovali to ostatným. Ani týmto neverili.

14. Naposledy, keď jedenásti⁵⁾ stolovali, zjavil sa⁶⁾ a vytýkal im ich neveru a tvrdosť srdca, že tým, ktorí ho videli po vzkriesení, neverili.

15. A riekol im: Idte po celom svete, kážte evanjelium všetkému stvoreniu;

16. kto uverí⁷⁾ a dá sa pokrstiť, bude spasený; ale kto neuverí, bude zatratený.

17. A tých, ktorí uveria, tieto znamenia budú nasledovať: V mojom mene budú vyháňať diabolstvá⁸⁾, novými jazykmi mluiť,

18. hadov dvíhať⁹⁾, a keď niečo smrtonosného vypijú, neuškodí im;

1) Až neskoršie.

2) Istotne najsamprv svojej matke, a len potom iným.

3) Keď v podobe záhradníka sa jej ukázal. Vid sv. Ján 20, 16 a nasl.

4) Do Emausu, o čom obšírnejšie sv. Lukáš 24, 13, nasl.

5) Apoštolovia.

6) Marek spomína len jedno zjavenie P. Ježiša jedenástim apoštolom, preto, že píše len nakrátko.

7) Kto verí tak, že život neprotirečí jeho viere.

8) Marek v celom sv. evanjeliu e dvákrát zvlášte vyzdvihuje moc Spasiteľovu nad zlými duchmi.

9) Sv. Pavla uštípla vretenica do ruky navidom oči pohanov, ktorí ho preto držali za zločínca, ale keď sa mu nič nestalo, mali ho za boha. (Skut. 28, 6.)

1) Člen najvyššej rady židovskej.

2) Ukrižovaní žili i dva dni na križi.

3) Pilát zaviedol úradné vyšetrovanie o tom, či P. Ježiš umrel. A tak jeho smrť je úradne zistená.

4) Ešte v piatok večer. (Luk. 23, 56.)

5) V južných krajoch úsvit je krátky.

6) Ony ešte nič nevedely o stráži a o tom, že hrob zapečatený.

7) Hrob nebol vykopaný kolmo do zeme, jako u nás, lež s boku do skaly, jako sklep (pivnica) a mal dve komory.

8) Ako do pivnice.

na chorých budú ruky vkladat', a tí budú sa dobre mať.¹⁾

19. A Pán²⁾ (Ježiš) síce, keď im dorozprával, vzatý bol do neba a sedí na pravici Božej,

20. a oni odišli¹⁾ a kázali všade, a Pán spoluúčinkoval a potvrdzoval ich kázanie znameniami, ktoré zatým nasledovali.²⁾

1) Nie hneď.

2) Čo im Spasiteľ prisľúbil vo verši 17—18, to i splnil, aby dosvedčil, že on v cirkvi vždy pôsobí a ju nikdy neopustí.

1) V cirkvi budú sa naveky konať zázraky.

2) Až teraz po jeho oslávení menuje ho Pánom.

Created in Master PDF Editor

SVÄTÉ EVANJELIUM JEŽIŠA KRISTA

PODEA

LUKÁŠA.

SVÄTÉ EVANJELIUM JEŽIŠA KRISTA

PODLA
LUKÁŠA.

PREDMLUVA.

Lukáš, vlastne Lukánus, ako v niektorých starých rukopisoch čítame, bol pohanským lekárom (Kol. 4, 14), rodom z Antiochie, jako udávajú Jarolim a Euséb. Svätý Pavel mal ho obrátiť v Antiochii na vieru kresťanskú a potom so sebou vziať na svoje cesty za sprievodcu. To je však isté, že keď Pavel z Troady odcestoval, Lukáš bol už s ním, lebo sám Lukáš počíta sa vo svojich Skutkoch apoštolských (16, 8) medzi sprievodníkov Pavlových. Za starodávna všeobecne bola rozšírená mienka, že Lukáš, osvietený Duchom svätým, v sprievode Pavlovom a dľa jeho návodu písal svoje evanjelium. Ale ohľadom na čas a miesto napísania nepanuje taký súhlas u starých cirkevných spisovateľov. Môže sa pokladať za isté, že toto evanjelium bolo napísané v rokoch od 60. po 70., lebo v tom shodujú sa svedectvá. Co sa týka obsahu, u Lukáša nachádzame viacej takých vecí, ktoré dvaja predošli evanjelisti nespomínajú. Od neho máme skoro všetky zprávy o panenskej Rodičke Pánovej, podobenstvá o milosrdnom Samaritánovi, o boháčovi a Lazarovi, o márnotratom synovi, o farizejovej a publikánovej modlitbe a ešte niektoré veci. Za miesto, kde napísal evanjelium, majú niektorí Achajsko v Grécku, iní pravdepodobnejšie Rím. O ďalšom živote sv. evanjelistu nevie sa takmer nič istého.

Nikefor, ktorý znal staré podanie, hovorí, že sv. Lukáš bol i maliarom. Starobylé zprávy udávajú o ňom, že dožil vysoký vek a že svoj život skončil mučeničskou smrťou za Krista.

Evanjelium Lukášovo bolo písané v reči gréckej. Znakom sv. Lukáša je (dľa Ezech. 1, 10) býk (vôl), ako živočích pri obetách zhusta upotrebovaný. Stalo sa to preto, lebo evanjelium počína kňazom-obetníkom, Zachariášom.

HLAVA 1.

Slovo úvodné. Zvestovanie narodenia Jána Krstiteľa a Pána Ježiša. Návšteva bl. Panny u Alžbety. Narodenie Krstiteľa.

1. Ponevác mnohí¹⁾ podujali sa zostaviť rozpravu o veciach, ktoré sa uprostred nás splnily,

2. jako nám ich podali tí, ktorí boli od začiatku očitými svedkami²⁾ a služobníkmi slova:

3. uznal som za dobré i ja, ktorý som od počiatku všetko dôkladne vyzvedel, napísať ti o tom po poriadku, slovutný Teofil¹⁾,

4. aby si poznal pravdu tých vecí, o ktorých si bol poučený.

5. Žil za dňov Herodesa, kráľa judského, istý kňaz, menom Zachariáš, z triedy²⁾ Abiášovej, a mal man-

1) Už pred sv. Lukášom napísali svoje evanjelia sv. Matúš a Marek. Sv. Ján písal až neskoršie. Avšak mimo týchto i iní ľudia písali evanjelia, lenže títo neboli nadchnutí Duchom sv., následkom čoho i popísali mnohé nesprávnosti, a tak od cirkvi nie sú uznané za slovo Božie.

2) T. j. kazatelia, jako sv. Pavel a ostatní apoštolovia.

1) Teofil bol snád nejaký v hodnosti postavený kresťan, lebo takým sa dával názov: slovutný. No pravdepodobnejšie je, že pod týmto názvom má sa rozumieť vôbec kresťan, keďže Teofil je toľko, ako Bohumil.

2) Vlastne: z lehoty Abiášovej. (I. Par. 24, 10.) Tried kňazských bolo 24, ktoré striedavo po týždni slúževaly Bohu v chráme.

želku z dcér¹⁾ Áronových, a jej meno bolo Alžbeta.

6. Oba boli spravедliví pred Bohom²⁾ a pokračovali vo všetkých prikázaniach a nariadeniach Pánových bezúhonne.

7. A nemali syna, preto, že Alžbeta bola neplodná, a oba boli už pokročilí vo svojich dňoch.

8. I stalo sa, keď v poriadku svojej triedy konal úrad kňazský pred Bohom,

9. že podľa obyčaje úradu kňazského vylosoval si, aby šiel do chrámu Pánovho³⁾ zapáliť v obeť kadidlo⁴⁾;

10. a všetko množstvo ľudu bolo vonku⁵⁾ a modlilo sa v hodinu kadenia.⁶⁾

11. Tu zjavil sa mu anjel Pánov a stal si zprava oltára kadidlového.

12. A Zachariáš zľakol sa videnia, a hrôza ho prešla.

13. I riekol mu anjel: Neboj sa, Zachariášu; lebo vyslyšaná je tvoja modlitba, a Alžbeta, tvoja manželka, porodí ti syna, a nazveš mu meno Ján.

14. I budeš mať radosť a plesanie, a mnohí sa budú radowať z jeho narodenia;

15. bude totižto veľkým v očiach Pánových, a vína a liehoviny⁷⁾ piť nebude, a ešte v živote svojej matky naplnený bude Duchom svätým⁸⁾,

16. a mnohých synov Izraelových obráti k ich Pánu Bohu.

17. A on pôjde pred ním¹⁾ v duchu a sile Eliášovej²⁾, aby priviedol srdcia otcov k synom³⁾ a neveriacich k rozumnosti spravедlivých, aby pripravil Pánu ľud dokonalý.

18. Tu riekol Zachariáš anjelovi: Po čom to mám poznať? Lebo ja som stavec a moja manželka pokročila vo svojich dňoch.

19. A odpovedal anjel a riekol mu: Ja som Gabriel, ktorý stojím pred Bohom⁴⁾, a poslaný som mluiť s tebou a toto ti zvestovať.

20. A hľa, budeš nemým a nebudeš môcť mluiť až po ten deň, keď sa to stane, preto, že si neuveril mojim slovám, ktoré sa vyplnia svojim časom.

21. A ľud očakával Zachariáša, a divili sa, že sa tak dlho baví v chráme.

22. A keď vyšiel, nemohol k nim premiuiť⁵⁾; i poznali, že videl videnie v chráme. A on pokynul im, a zostával nemým.⁶⁾

23. I stalo sa, keď sa pominuly dni jeho úradovania, odišiel do svojho domu.

24. A po tých dňoch počala Alžbeta, jeho manželka, a skrývala sa⁷⁾ za päť mesiacov, a hovorila:

25. Tak mi učinil Pán v dňoch, v ktorých shliadol, aby odňal⁸⁾ moju potupu pred ľuďmi.

26. A šiesteho mesiaca poslaný bol anjel Gabriel od Boha do mesta galilejského, ktorému meno Nazaret,

1) Pred Kristom Pánom, ktorý je pravý Boh.

2) T. j. v jeho skutkoch tá istá láska a horlivosť sa bude javiť, ako v skutkoch proroka Eliáša.

3) T. j. aby smýšľanie praotcov preniesol na ich potomkov.

4) Jeden z najvyšších anjelov. Gabriel znamená tolko, čo: sila Božia.

5) Po zapálení obety kadidlovej kňaz odriekával pozhnanie nad shromaždeným ľuďom; to Zachariáš nemohol teraz učiniť.

6) Vlastne hluchonemým, lebo len znakmi mohli sa s ním dorozumieť. Grécka osnova má tento smysel.

7) Tajila to alebo z cudnosti, že v starobe počala, alebo aby v skrytosti a utiahnutosti nerušené vďaky mohla vzdávať Bohu za obdržanú milosť.

8) Neplodnosť bola u Židov hanbou, lebo čím viac bolo Židov, tým viac bolo i ctiteľov pravého Boha. (I. kn. Mojž. 30, 23.)

1) Alžbeta, po otcovi z kňazského pokolenia Leviho, po matke z rodu Dávidovho, sta pokrevná P. Marie.

2) Nielen naoko pred ľuďmi, lež zo srdca, ktoré skúma Boh.

3) T. j. do svätyně, kde len kňaz smel vkročiť.

4) Kadidlo sa páliło dvakrát za deň, ráno a večer. Jednotlivé výkony rozdeľovali si kňazi losom.

5) T. j. v prvom dvore chrámovom, v ktorom stál ľud pod službami Božími.

6) III. kn. Mojž. 16, 17. Tam sa opisuje obsírne oltár kadidlový.

7) IV. kn. Mojž. 6, 1—4. Liehoviny = opojné nápoje.

8) T. j. očistený bude od dedičného hriechu a stane sa prijatým dieťaťom Božím.

27. k panne, zasnúbenej mužovi, ktorému meno bolo Jozef, z domu Dávidovho, a meno panny Maria.

28. A keď vstúpil k nej anjel, riekol: Zdravás', milosti plná¹⁾; Pán s tebou²⁾; požehnaná ty medzi ženami.³⁾

29. Ktorá, keď to počula⁴⁾, zaražila sa⁵⁾ nad jeho rečou, a premýšľala, čo je to za jaké pozdravenie.⁶⁾

30. A riekol jej anjel: Neboj sa, Maria, lebo si našla milosť u Boha;

31. hľa, počneš v živote a porodíš syna a nazveš mu meno Ježiš.⁷⁾

32. Ten bude veľký, a Synom Najvyššieho volať sa⁸⁾ bude; a Pán Boh dá mu prestol Dávida, jeho otca, a bude kraľovať v dome Jakubovom⁹⁾ na veky;

33. a jeho kráľovstvu nebude konca.¹⁰⁾

34. I riekla Maria anjelovi: Jako sa to stane, keď ja muža nepoznávam?¹¹⁾

35. Tu odpovedal anjel a riekol jej: Duch svätý sostúpi na teba a sila Najvyššieho zatieni ťa.¹²⁾ A preto

i to sväté¹⁾, čo sa z teba narodí, volať sa bude Synom Božím.²⁾

36. A hľa, Alžbeta, tvoja pokrevná, i ona počala syna v svojej starobe, a toto je už šiesty mesiac tej, ktorá sa volá neplodnou;

37. lebo nie je nemožná u Boha žiadna vec.³⁾

38. I riekla Maria: Ajhľa, dievka Pánova; nech sa mi stane podľa tvojho slova.⁴⁾ A odišiel od nej anjel.

39. A v tých dňoch vstala Maria a odišla s ponáhľaním na hory, do mesta Júdovho.⁵⁾

40. I vošla do domu Zachariášovho a pozdravila Alžbetu.

41. I stalo sa, jako počula Alžbeta pozdravenie Mariino, zaplesalo nemluvniatko v jej živote⁶⁾, a Alžbeta bola naplnená Duchom svätým.

42. I zvolala veľkým hlasom a riekla: Požehnaná ty medzi ženami, a požehnaný plod tvojho⁷⁾ života.

43. A jako ja prídem k tomu, že matka môjho Pána⁸⁾ prichádza ku mne?

44. Veď, hľa, jaknáhle zavznel hlas tvojho pozdravenia v mojich

1) P. Maria od prvého okamženia svojho nepoškvrneného počatia dostala posväcujúcu milosť v prehojnej miere, nado všetkých svätých.

2) Kde je posväcujúca milosť, tam je i Boh sám.

3) T. j. ty si tá najšťastlivejšia medzi všetkými ženami.

4) Grécky: videla.

5) Príčina toho ulaknutia sa bolo podozrenie, či to nie klam; a príčina podozrenia bola jej pokora, ktorá sa vzpierala prijať toľkú chválu.

6) Či je to od Boha, alebo snáď nejaký podvod diabolský.

7) Ježiš znamená toľko, čo Spasiteľ.

8) V Písme sv.: volať sa znamená často toľko, čo: byť. Tak i tu.

9) Dom Jakubov, čili Izraelov, stojí tu miesto celého pokolenia ľudského. Zo zemského kráľovstva Dávidovho malo sa vyvinúť duchovné kráľovstvo Spasiteľovo, tak, ako človek žije najprv ako nemlúvňa, životom púho telesným, a len neskoršie sa prebudí k životu rozumnému.

10) Preto, že na konci sveta prenesené bude do neba.

11) Bl. Panna zaslúbila P. Bohu večitú čistotu, i nevedela, jako by sa pritom mohla stať matkou.

12) Anjel ju poučuje, že to počatie Syna Božieho stane sa zázračným, nadprirodzeným spôsobom, účinkovaním Ducha sv.

1) Toto miesto dá sa preložiť i nasledovne: A preto i to, čo sa z teba narodí, volať sa bude Synom Božím. A v tomto páde je tu vyslovené dogma, že sa Spasiteľ narodí bez úrazu panenstva prebl. Panny Marie.

2) P. Ježiš i tak je Synom Božím, že, súc Slovom večným, od Otca pochádza, i tak, že jako človek má pôvod od Ducha sv., avšak nie v jednakom smysle, lebo Otca v pravom smysle má len jedného.

3) Ako mohol všemohúci Boh plodnou učiniť ženu starú, tak môže i pannu neporušenú. Týmto presvedčuje anjel P. Mariu a rozptyľuje jej obavy ohľadom sľubu učineneho Bohu o večnom panenstve.

4) Maria privoľuje na dielo nášho vykúpenia. Obdivuj jej pokoru, jej poslušnosť, jej cudné chovanie sa a jej obetivú lásku, čo pri tej príležitosti dokázala.

5) Dľa všeobecnej mienky do mesta Hebronu. Maria učinila to z priateľskej lásky, ktorá sa raduje s radujúcimi a rada posluguje, kde toho treba.

6) To bol zaiste ten okamih, v ktorom Ján Krstiteľ naplnený bol Duchom sv.

7) I Alžbetu osvietil Duch sv., tak že spoznala v Marii matku Božiu.

8) Matka Pána môjho je to isté, čo matka Božia. Pravom teda katolícka cirkev nazýva tak bl. Pannu.

ušiach, od radosti zaplesalo¹⁾ nemluvniatko v mojom živote.

45. A blahoslavená si, že si uverila²⁾, lebo splní sa to, čo ti bolo povedané od Pána.

46. Tu riekla Maria³⁾: Zvelebuj duša moja Pána,

47. a zaplesal duch môj v Bohu Spasiteľovi mojom.

48. Preto, že sliadol na poníženosť svojej dievky; lebo, hľa, odteraz blahoslavenou ma nazývať budú všetky pokolenia.⁴⁾

49. Lebo veľké veci učinil mi ten, ktorý je mocný a ktorého meno je sväté.⁵⁾

50. A on sa smilúva s pokolenia na pokolenie⁶⁾ nad tými, ktorí sa ho boja.

51. Dokázal silu svojím ramenom: rozptýlil⁷⁾ pyšných v smýšľaní ich srdca.

52. Sosadil mocných s prestola⁸⁾, a povýšil ponížených.

53. Hladných nakrmil dobrými vecmi, a bohatých prepustil na prázdno.

54. Zaujal sa za Izraela, svojho služobníka⁹⁾, rozpomenul sa na svoje milosrdenstvo.

55. Tak, ako mluvil našim otcom: Abrahámovi a jeho semenu na veky.¹⁰⁾

1) Z plesania svojho nemluvniatka spoznala Alžbeta, že je Maria matka Pánova.

2) Maria je druhou a lepšou Evou; tá prvá neverila (že umre, keď prestúpi príkaz Boží) a priniesla svetu kliatbu; táto druhá uverila a priniesla milosť a požehnanie.

3) Maria tu Duchom sv. plná a ním nadchnutá hovorí. Vo veršoch od 46—50 vyjavuje svoje city a radosť nad obdržanou milosťou, vo verš. 51—53 vyslovuje svoje podivenie, ako Boh povyšuje poníženosť, a konečne vo verš. 54, 55, že Boh vyplní, čo bol prisľúbil.

4) A to sa plní a plniť bude, dokiaľ kresťania na zemi žijú budú.

5) T. j. svätosť je jeho podstata.

6) Lebo z vtelenia Ježiša Krista vyvierajú všetky milosti pre pokolenie ľudské.

7) T. j. na zmar uviedol ich zámary.

8) Grécky: s prestolov == s trónov.

9) Izrael (čili Jakub) stojí tu jako praotec a vzor všetkých pravých služobníkov Božích.

10) Poslaním Vykupiteľa splnil P. Boh svoje starodávne sľuby, učinené patriarchom a prorokom. Cirkve sv. každý deň modlí sa v svojich hodinkách tento chválospev, dakujúc P. Bohu za vykúpenie pokolenia ľudského.

56. A zostala Maria s ňou asi tri mesiace, a navrátila sa do svojho domu.

57. Alžbete však naplnil sa čas pôrodu, a porodila syna.

58. I počuli jej susedia a pokrevní, že zvelebil Pán svoje milosrdenstvo na nej, a tešili sa s ňou.

59. I stalo sa, ôsmeho dňa¹⁾ prišli obrezať chlapca, a nazývali ho menom jeho otca, Zachariášom.

60. Tu odpovedala jeho matka a riekla: Na žiaden spôsob, ale bude sa volať Jánom.²⁾

61. I riekli jej: Veď niet nikoho v tvojej rodine, kto by sa volal týmto menom.

62. Tedy pokynuli jeho otcovi, jako ho chce volať.

63. A on požiadala o tabuľku, napísal a riekol: Ján je mu meno. I divili sa všetci.

64. A naskutku otvorily sa mu ústa, i jazyk, a mluvil a chválil Boha.

65. A strach prešiel všetkých jeho susedov, a po celom judskom pohorí rozhlásaly sa všetky tieto veci;

66. a všetci, ktorí to počuli, zaštepili si to do srdca a riekli: Čo len z toho chlapca bude? Lebo veď ruka Pánova bola s ním.³⁾

67. I jeho otec Zachariáš naplnený bol Duchom svätým, prorokoval a riekol:

68. Požehnaný Pán Boh Izraelov⁴⁾, lebo navštívil a vykúpil svoj ľud.

69. A dal, aby nám povstal roh spasenia⁵⁾ v dome Dávida⁶⁾, svojho služobníka.

70. Jako mluvil ústami svätých

1) Obriezka vždy sa stávala ôsmeho dňa po narodení dieťaťa.

2) Ján znamená toľko, čo milosť Božia.

3) T. j. čo sa stalo, stalo sa zázračnou mocou Božou.

4) Izraelom sa volá Jakub patriarcha, jako praotec všetkých Židov, a dľa neho Izraelstvom volá sa celý židovský národ.

5) T. j. mocný Spasiteľ, lebo roh vo sv. Písme je znamením sily, vlády.

6) Dom znamená rod, rodinu.

svojich prorokov, ktorí bývali od vekov.

71. Že vysvobodí nás od nepriateľov ¹⁾, a z ruky všetkých, ktorí nás nenávidia;

72. že učiní milosrdenstvo s našimi otcami ²⁾, a rozpomenie sa na svoju svätú smluvu:

73. na prísahu, ktorú prisahal Abrahámovi ³⁾, nášmu otcovi; že nám dá,

74. aby sme mu slúžili bez strachu, vysvobodení z ruky svojich nepriateľov,

75. vo svätosti a spravodlivosti pred ním, po všetky svoje dni.

76. A ty, dieťa, budeš sa volať prorokom Najvyššieho; lebo pôjdeš pred tvárou Pánovou pripravovať mu cesty ⁴⁾,

77. podávať spasiteľnú vedomosť jeho ľudu, na odpustenie ich hriechov ⁵⁾;

78. pre srdečné milosrdenstvo nášho Boha ⁶⁾, v ktorom nás navštívil Východ z výsosti ⁷⁾,

79. aby posvietil tým, ktorí sedia vo tme a v tóni smrti ⁸⁾, a upravil nám nohy na cestu pokoja. ⁹⁾

80. A chlapec rástol a zosilnieval na duchu, a býval na púšťach až do dňa svojho objavenia sa pred Izraelom. ¹⁰⁾

HLAVA 2.

Narodenie P. Ježiša, obrezanie, obetovanie a putovanie do Jeruzalema.

1. I stalo sa v tých dňoch, vyšiel rozkaz od cisára Augusta, aby sa popísal celý okršlek. ¹⁾

2. Tento prvý popis ²⁾ konal sa za sýrskeho vladára Cyrína.

3. I šli všetci opovedať sa ³⁾, každý do svojho mesta. ⁴⁾

4. Odišiel teda i Jozef z Galilejska, z mesta Názaretu, do Judska, do mesta Dávidovho, ktoré sa volá Betlehem ⁵⁾, preto, že bol z rodu a rodiny Dávidovej,

5. aby sa opovedal ⁶⁾ s Mariou, zasnúbenou sebe manželkou tehotnou.

6. I stalo sa, keď tam boli, doplnily sa dni, aby porodila.

7. I porodila svojho syna prvorodeného ⁷⁾, a plienkami ho obvinula, a položila ho do jasiel, preto, že nebolo pre nich miesta v hospode. ⁸⁾

8. A boli v tom kraji pastieri, bedliaci ⁹⁾ a držiaci nočnú stráž nad svojím stádom. ¹⁰⁾

1) T. j. celé mocnárstvo rímske, ku ktorému prináležala vtedy i krajina židovská. Popisovalo sa nielen obyvateľstvo, ale i majetky, povinnosti a práva.

2) Deväť rokov neskoršie bol nový popis; v prvom popisovali sa len ľudia, v druhom i majetky. Po druhom popise bola vyrubená daň od hlavy, z čoho povstala vzbura.

3) Gr.: dať sa zapísať.

4) Židia popisovali sa podľa pokolení a rodov, a sice v znamenitejších mestách, kde sa popisné knihy opatrovaly.

5) II. Kráľ. 17, 12. Tam sa nachádzaly popisné knihy rodu Dávidovho.

6) Grécky: aby sa dal zapísať. Podivné riadenie prozreteľnosti božskej, aby sa Vykupiteľ v Betleheme narodil, ako bolo skrze prorokov predpovedané. Ponevác i P. Maria musela sa udať, vidno, že bola dedičkou, nemajúcou bratov; lebo iné ženy sa nepopisovali.

7) Mat. 1, 25. Ježiš, ako jednorodený, bol i prvorodený syn.

8) Na Východe v meste bývala len jedna hospoda, ktorá teraz bola preplnená tými, ktorí sa prišli dať popísať do Betlehema. Po tom, že sa spomínajú jasle, poznávame, že to bolo v nejakej stajni.

9) Gr.: na poli sa zdržujúci.

10) Betlehem má ľavé podnebie, tak že tam i v zime bývajú lúky a pasienky zelené.

1) Totiž od nepriateľov dušného spasenia.

2) Ktorých prečasto z rozličných bied vysvobozoval a ktorým i teraz svojim príchodom priniesol spasenie, lebo v predpekli očakávali jeho príchod.

3) Sľub Boží platí, jako prísaha, lebo však prísaha je odvolávanie sa na pravdomlunosť Božiu.

4) Ján Krstiteľ jeho predchodcom, pripravujúcim cestu Pánu Ježišovi.

5) T. j. poučovať ľud Boží, kde má hľadať spasenie a odpustenie svojich hriechov.

6) Prameň spasenia a odpustenia je srdečné milosrdenstvo Božie.

7) Východ z výsosti je P. Ježiš Kristus, slnko spravodlivosti, osvecujúce svetlom učenia a svojej milosti celý svet. Tu sa poukazuje na prorocstvo Zachariášovo

8) T. j. v hriechu, v duševnej slepote.

9) T. j. k pravému, srdce uspokojujúcemu náboženstvu.

10) T. j. až do zjavného svojho vystúpenia pred národom židovským, keď začal hlásať blízky príchod Messiašov.

9. A hľa, anjel Pánov stal si vedľa nich, a jasnosť Božia ožiarila ich, a báli sa veľkou bážňou.¹⁾

10. Tu riekol im anjel²⁾: Nebojte sa; lebo, hľa, zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude pre všetok ľud;

11. lebo narodil sa vám dnes Spasiteľ, ktorý je Kristus Pán, v meste Dávidovom.

12. A toto vám bude znakom³⁾: Najdete nemlúvniatko, obvinuté plienkami a položené v jasliach.

13. A v tom pripojilo sa k anjelovi množstvo vojska nebeského⁴⁾, chváliacich Boha a hovoriacich:

14. Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle.⁵⁾

15. I stalo sa, keď anjeli odišli od nich do neba, pastieri mluvíli vospolok: Zajdime až do Betlehema, a pozrime si tú vec, čo sa to stala, čo nám Pán oznámil.

16. A rýchle prišli, a našli Mariu a Jozefa, i nemlúvniatko, položené v jasliach.

17. A keď ich uvideli, rozprávali vec, ktorá im bola povedaná o tom dieťati.

18. A všetci, ktorí to počuli, divili sa i nad tým, čo im bolo povedané od pastierov.

19. Ale Maria zachovávala všetky tie slová a uvažovala⁶⁾ ich v svojom srdci.

20. A pastieri navrátili sa, a veľbili a chválili Boha za všetko, čo

1) I vtedy zväčša len chudobnejší verili v príchod Messiaša, ako teraz tiež skoro len tí veria v druhý príchod jeho k poslednému súdu. Veriacim sa Boh zjavuje; neveriaci nie sú toho hodní.

2) Všeobecná je mienka, že archanjel Gabriel, lebo toho vyslal Boh vo všetkých posolstvách, ktoré sa týkali vykúpenia.

3) Na znamenie, že vám pravdu zvestujem.

4) Toto množstvo anjelov oznamuje vysokú hodnosť narodeného dieťaťa.

5) Rozumej: dobrej vôle Božej, čili zaľúbenia Božieho, teda ľuďom dobrým, spravедlivým. Tento pokoj s Pánom Bohom pre všetkých spolu je účel a ovocie diela vykupiteľského. Tak Vykupiteľ napravil, čo hriech pokazil.

6) T. j. porovnávala v srdci a divila sa nad súhlasom, aký bol medzi proroctvami o narodení Kristovom a skutočnou udalosťou.

počuli a videli tak, ako im bolo povedané.

21. A keď sa naplnilo osem dní, obrezali chlapčeka a nazvali mu meno Ježiš, ktorým bol nazvaný od anjela, prv než sa v živote počal.

22. A keď sa vyplnily dni jej¹⁾ očisťovania podľa zákona Mojžišovho, niesli ho do Jeruzalema, aby ho predstavili Pánovi,

23. jako je písané v zákone Pánovom: Každý mužský plod, otvárajúci život, volať sa bude zasväteným²⁾ Pánovi;

24. a aby dali obeť, tak jako je povedané v zákone Pánovom: pár hrdličiek, alebo dve holubiatka.³⁾

25. A hľa, bol v Jeruzaleme človek, ktorému meno Simeon, a ten človek bol spravедlivý a bohobojný, očakávajúci potešenie Izraela⁴⁾, a Duch svätý bol v ňom.⁵⁾

26. A on dostal prípoveď od Ducha svätého, že nepodstúpi smrti prv, než uzre Pomazaného Pánovho.

27. I prišiel Duchom vedený do chrámu, a keď uvádzali dieťa Ježiša jeho rodičia, aby učinili za neho podľa zákonitej obyčaje⁶⁾,

28. vzal ho i on na svoje ramená, a chválil Boha a riekol:

29. Teraz prepustiš, Pane, svojho sluhu podľa svojho slova v pokoji;

1) Grécky: ich očisťovania. Dľa zákona Mojžišovho považovala sa rodička za nečistú 33 dní, keď porodila chlapca, a 66 dní, keď mala dievča. P. Maria, hoci ona i jej dieťa od hriechu dedičného boli čisté, podrobila sa tomuto zákonu z ponížnosti a i preto, lebo tajomstvo jej panenstva nebolo všeobecne známe.

2) II. kn. Mojž. 13. Zákon tento týkal sa nielen plodu ľudského, ale i zvieracieho, a daný bol na upomienku, že P. Boh zachránil Židov v Egypte, keď pobil všetko prvorodené v celej krajine.

3) III. kn. Mojž. 12, 8. Ani P. Ježiš — straniva obriezky, — jako ani bl. Panna — straniva očisťovania — neboli povinní ten zákon vyplniť, lebo sa týkal len obyčajných, hriechnych ľudí. Ale oba chceli nám dať príklad pokory a horlivosti.

4) T. j. prisľúbeného Messiaša, ktorý sa nazýva i Potešiteľom.

5) Bol v ňom skrze milosť posväcujúcu i skrze dar proroctva.

6) T. j. aby si ho vymenili, zaplatiac kňazovi ustanovenú cenu, ponevác ako prvorodený plod prináležal P. Bohu.

30. lebo moje oči videly tvoje spasenie,

31. ktoré si pripravil pred tvárou všetkých národov:

32. za svetlo osvietiť pohanov¹⁾, a za slávu svojmu ľudu izraelskému.

33. A jeho otec²⁾ i matka divili sa nad tým, čo sa o ňom hovorilo.³⁾

34. A požehnal ich Simeon, a riekol Marii, jeho matke: Hľa, položený je tento na pád a na povstanie mnohým v Izraeli⁴⁾, a na znamenie, ktorému sa bude odporovať⁵⁾,

35. a tvoju vlastnú dušu prenikne meč, aby sa vyjavily myšlienky srdc ľudských.⁶⁾

36. Bola tam tiež prorokynja Anna, dcéra Fanuelova, z pokolenia Aze-rovho; táto pokročila v mnohých dňoch, a žila so svojim mužom sedem rokov od svojho panenstva.

37. A ona bola vdovou až do štyri-osemdesiat rokov, ktorá neodchádzala z chrámu a slúžila (Bohu) pôstami a modlitbami vo dne i v noci.⁷⁾

38. I táto v tú istú hodinu prišla ta, chválila Pána, a mluvila o ňom⁸⁾ všetkým, ktorí očakávali vykúpenie Izraela.

39. A keď vykonal všetko podľa

1) Mnohí proroci predpovedali, že Messiaš pri nesie spasenie i pohanom.

2) Sv. Jozef nielen preto nazýva sa otcom Ježišovým, že bol od mnohých za neho držaný, ale i preto, že bol zákonným manželom P. Marie.

3) Viacej nad tým sa divili, že tak mnohí uznávali v Ježišovi Spasiteľa, než nad rečou samou.

4) Dľa toho, či v neho uverili alebo neuverili, bol Ježiš mnohým k spaseniu a mnohým k zahynutiu.

5) T. j. bude tak učiť a žiť, že mnohí povstanú proti nemu, pretože ich smýšľanie a spôsoby života nesrovnáva sa s jeho príkladom. Prevrátený svet vždycky odporuje Bohu.

6) Staručký prorok predpovedá tu umučenie a smrť Krista Pána, ktoré, jako ostrý meč, ranily dušu bl. Panny, a sú spolu najostrejšou zkuškou pre srdcia ľudské; lebo v ukrižovaného, potupeného Messiaša uveriť a nasledovať ho: to sa mnohým nechcelo a až podnes sa nechce. Pyšným je to pohoršením, smyselným bláznivostou, pokorným však múdrosťou a silou Božou.

7) Prináležala k ženám, ktoré čistievaly chrám a jeho náradie, jako aj iné budovy okolo chrámu, a ktoré pravdepodobne bývaly vedľa chrámu v nejakej budove.

8) O Spasiteľovi Ježišovi.

zákona Pánovho, navrátili sa do Galilejska, do svojho mesta Nazaretu.¹⁾

40. Chlapček však rástol a zosilnieval, plný múdrosti, a milosť Božia bola v ňom.²⁾

41. I chodievali jeho rodičia každý rok do Jeruzalema o slávnom dni veľkonočnom.

42. A keď mu bolo dvanásť rokov³⁾, a oni dľa obyčaje sviatočného dňa putovali do Jeruzalema,

43. a keď sa po skončených dňoch navracali, zostal chlapček Ježiš v Jeruzaleme, čo nezbadali jeho rodičia.⁴⁾

44. A pretože domnievali sa, že je v sprievode, prešli deň cesty, a sľadávali ho medzi pokrevnými a známymi.

45. A keď ho nenašli, išli nazpät do Jeruzalema, hľadajúci ho.

46. I stalo sa, po troch dňoch našli ho v chráme, sedieť uprostred učiteľov, poslúchať ich a vypytovať sa ich.⁵⁾

47. A všetci, ktorí ho počuli, trnuli nad jeho rozumnosťou a odpoveďami.

48. A keď ho videli (rodičia), divili sa. Tu riekla jeho matka k nemu: Synu, prečo si nám tak učinil? Hľa, tvoj otec i ja s bolesťou sme ťa hľadali.

49. I povedal im: Načo ste ma hľadali? Nevedeli ste, že musím byť v tom, čo je môjho Otca?⁶⁾

1) V Nazarete vyrástol Kristus Pán.

2) Spasiteľ náš spojoval vo svojej jedinej božskej osobe dve prirodzenosti: božskú i ľudskú; preto sa o ňom rozprávajú veci božské i ľudské. Že rástol a nabýval sily a múdrosti, to sa týka prirodzenosti ľudskej; ako Boh je od večnosti ten istý a nemení sa v ničom.

3) Židia vodili dvanásťročných chlapcov do chrámu, aby potom mohli požívať baránka veľkonočného; vtedy ich vyhlasovali za plnoletých.

4) To sa veľmi ľahko mohlo prihodiť, lebo v Jeruzaleme bývalo o slávnostiach náramne mnoho ľudu, a pútnici nechodievali vždy spolu, ale boli rozdelení podľa pohlavia a veku.

5) Okolo chrámu jeruzalemského boly rozličné chodby a miestnosti, v ktorých rabbíni čili učitelia židovskí vykladali poslucháčom sv. Písmo; tým, ktorí vysvetlenia pýtali, odpovedali, a mladším i sami otázky zavdávali.

6) P. Maria nerobí mu výčitky, ale len vyjavuje svoj žiaľ a dopytuje sa po príčine jeho chovania. Ježiš, ako Syn Boží, odpovedá, že vlastne sa ne-

50. Ale oni nerozumeli reči, ktorú mluvil k nim.¹⁾

51. A sostúpil s nimi a prišiel do Nazaretu, a bol im poddaný.²⁾ A jeho matka zachovávala všetky tieto reči vo svojom srdci.

52. A Ježiš rozmáhal sa v múdrosti a veku, i v milosti u Boha i u ľudí.³⁾

HLAVA 3.

Ján Krstiteľ na púšti. Pokrstenie P. Ježiša.

1. Pätnásteho ale roku panovania cisára Tiberia, keď Poncius Pilát spravoval Judsko a Herodes bol štvrtvladárom⁴⁾ v Galilejsku, Filip však, jeho brat, štvrtvladárom v Itursku a v kraji trachonitskom a Lysaniáš štvrtvladárom abilinským,

2. za kniežat kňazských Annáša a Kajfáša⁵⁾: dostalo sa slovo Pánovo Jánovi⁶⁾, synovi Zachariášovmu, na púšti.

3. I prichádzal do všetkého kraja jordánskeho kázať krst pokánia na odpustenie hriechov,

4. ako písané je v knihe reči Izaiáša proroka: Hlas volajúceho na púšti: Pripravujte cestu Pánovi, urovnajte mu chodníky;

ztratil, lebo keby boli pamätali na jeho božskú prirodzenosť, neboli by ho inde hľadali, leda tam, kde je jeho miesto: v chráme Božom. Tu vyjavuje Ježiš po prvýkrát svoje božstvo.

1) Nerozumeli preto, lebo neznali ani spôsobu, ani času, jakým Syn Boží svoj vykupiteľský úrad, — menovite ešte jako dieťa, — mal vykonávať.

2) To, hľa, je všetko, čo nám evanjelisti udávajú o mladom veku nášho Spasiteľa. Žil v chudobe, v práci, v poslušnosti, neznámy ľuďom, až do tridsiateho roku. Je to dokonalejší vzor kresťanského života.

3) Srovnaj verš 40.

4) Štvrtvladárom, lebo panoval nad štvrtkrajinou.

5) Annáša spravil za veľkňaza Kvirin po utíšení vzbury židovskej, keď mal P. Ježiš 11 rokov, a panoval 15—16 rokov. Bol veľký boháč a saducej. Potom on stal sa predsedom vysokej rady a veľkňazom stal sa Kajfáš, jeho zať. Niektorí myslia, že boli oba veľkňazmi, ale striedave, jeden rok Annáš a na druhý rok zase Kajfáš, ponevác hlavný kňaz bol len jeden.

6) T. j. dostal rozkaz od Boha, aby nastúpil svoj úrad (pripravovať cestu Pánovi).

5. každé údolie bude vyplnené a každý vrch a kopec bude snižený; a čo je krivého, bude rovným, a čo hrboľovateho, cestou hladkou¹⁾;

6. a veľiké telo uvidí spasenie Božie.²⁾

7. Hovoril teda k zástupom³⁾, ktoré vychádzaly dať sa krstiť, od neho: Plemeno hadie, kto vám ukázal utiecť pred budúcim hnevom?

8. Čiňte teda ovocie hodné pokánia, a nezačínajte hovoriť: Naším otcom je Abrahám.⁴⁾ Lebo povedám vám, že Boh môže z týchto kameňov vzbudiť synov Abrahámovi.

9. A už je i sekera ku koreňu stromov priložená. Každý teda strom, ktorý nerodí dobrého ovocia, bude vyťatý a na oheň hodený.

10. Tu pýtaly sa ho zástupy a riekly: Čo teda máme robiť?

11. A on odpovedal a riekol im: Kto má dva obleky, nech dá ne-majúcemu, a kto má pokrmu, nech učiní podobne.⁵⁾

12. Prišli však i mýtnici dať sa pokrstiť a riekli mu: Učiteľu, čo máme robiť?

13. A on riekol im: Nevyberajte nič viac, iba čo vám je ustanovené.

14. Pýtali sa ho však i vojaci a riekli: A čože my máme robiť? I povedal im: Nikoho nedrancujte, ani zlomyseľne neudávajte, a buďte spokojní so svojim platom.

15. A keď sa ľud domnieval a všetci si mysleli vo svojich srdciach o Jánovi, že snáď on je Kristus⁶⁾,

16. odpovedal Ján a riekol všetkým: Ja síce krstím vás vodou;

1) Toto všetko má sa rozumieť v smysle duchovnom: pýcha má sa unížiť, nedostatok lásky k Bohu a k bližnému vyplniť, krivdy napraviť, drzosť, hrubianstvo zjemniť atď.

2) Iz. 40, 3—4. Smysel je: Všetci ľudia budú účastní vykúpenia (jestliže ho prijmu).

3) V zástupe stáli i farizeji, a zvlášte na týchto padaly tvrdé slová Jánove.

4) Prekazil ešte i pokus vyhovárať sa. Telesný pôvod od Abraháma nedostačí, aby kto došiel spasenia. Pravi synovia Abrahámovi sú tí, ktorí nasledujú jeho vieru a poslušnosť.

5) Tu odporúča Ján skutky lásky a milosrdenstva

6) T. j. Messiáš.

ale prijde silnejší odo mňa, ktorému nie som hoden rozviazať remienok na jeho obuvi: ten vás bude krstiť Duchom svätým a ohňom¹⁾;

17. ktorý má v ruke svoju vejačku, a vyčistí si mlatovňu, a shromaždí si pšenicu do stodoly, kdežto plevy spáli v ohni neuhasiteľnom.

18. No i mnoho iného zvestoval ľudu, keď ho napomínal.

19. Ale štvrtvládár Herodes, keď bol pokarhaný od neho pre Herodiadu, manželku svojho brata²⁾, a pre všetko zlé, čo Herodes porobil,

20. pridal k tomu všetkému i to, že zatvoril Jána do žalára.³⁾

21. I stalo sa, keď všetok ľud sa krstil, a Ježiš tiež bol pokrstený⁴⁾ a modlil sa, otvorilo sa nebo,

22. a Duch svätý v telesnej podobe, jako holubica, sostúpil na neho, a zavznal hlas s neba: Ty si môj milý Syn, v tebe mám zaľúbenie.⁵⁾

23. A sám Ježiš, keď započínal, bol asi tridsaťročný, jako sa myslelo, syn Jozefov⁶⁾, ktorý bol Heliov⁷⁾, ktorý bol Matatov,

24. ktorý bol Leviiov, ktorý bol Melchiov, ktorý bol Janneov, ktorý bol Jozefov,

1) Mat. 3, 11. Ako ja krstím vaše telá vodou, tak on vaše duše naplní Duchom svätým a očistí ich od hriechu, jako oheň čistí striebro a zlato. Podobenstva tohto často užívajú proroci.

2) Brata svojho Filipa.

3) Mar. 6, 17. Stalo sa to tridsiateho roku po narodení Krista Pána.

4) Ježiš, Syn Boží, z poníženia sa dal pokrstiť od Jána: mimo hriechu vo všetkom chcel byť podobný nám.

5) V tomto páde zvlášte pokora Krista Pána zaľúbila sa Otcu nebeskému: preto, jak chceme dôjsť zaľúbenia Božieho, musíme nasledovať poníženosť Krista Pána.

6) Lebo ľudia nevedeli nič o jeho nadprirodzenom, záračnom počatí.

7) Ktorý bol Heliov, Matatov atď. znamená: ktorý bol synom Heliovým atď. Avšak Jozef sám nebol synom, ale vlastne zaťom Heliovým, lebo dľa sv. Matúša otcom jeho bol Jakub. Iní zase sa domnievajú, že Jozef bol síce synom Heliho, ale zákonným (t. j. dľa židovského zákona jemu pripísaným). Dľa prvej mienky mali by sme tu rodoslov bl. Panny Marie, ktorej otcom bol Heli (ináč i Eli, alebo Eliakim, alebo Joachim).

Toto rodoslovie P. Ježiša je veľmi odchodné od toho, ktoré nám podáva sv. Matúš v hl. 1., čo sa vysvetľuje tým, čo bolo prv povedané v tejto poznámke.

25. ktorý bol Matatiášov, ktorý bol Amosov, ktorý bol Nahumov, ktorý bol Hesliov, ktorý bol Naggeov,

26. ktorý bol Mahatov, ktorý bol Matatiášov, ktorý bol Semejov, ktorý bol Jozefov, ktorý bol Júdov,

27. ktorý bol Joananov, ktorý bol Resov, ktorý bol Zorobabelov, ktorý bol Salatielov, ktorý bol Neriov,

28. ktorý bol Melchiov, ktorý bol Addiov, ktorý bol Kosanov, ktorý bol Elmadanov, ktorý bol Herov,

29. ktorý bol Jesusov, ktorý bol Eliezerov, ktorý bol Jorimov, ktorý bol Matatov, ktorý bol Leviiov,

30. ktorý bol Simeonov, ktorý bol Júdov, ktorý bol Jozefov, ktorý bol Jonov, ktorý bol Eliakimov,

31. ktorý bol Meleov, ktorý bol Mennov, ktorý bol Matatov, ktorý bol Natanov¹⁾, ktorý bol Dávidov,

32. ktorý bol Jesseov, ktorý bol Obedov, ktorý bol Bózov, ktorý bol Salmonov, ktorý bol Násonov,

33. ktorý bol Aminadabov, ktorý bol Aramov, ktorý bol Ezronov, ktorý bol Fáresov, ktorý bol Júdov,

34. ktorý bol Jakubov, ktorý bol Izákov, ktorý bol Abrahámov, ktorý bol Tareov, ktorý bol Náchorov,

35. ktorý bol Sarugov, ktorý bol Ragauov, ktorý bol Falegov, ktorý bol Heberov, ktorý bol Saleov,

36. ktorý bol Kainanov, ktorý bol Arfaksadov, ktorý bol Semov, ktorý bol Noemov, ktorý bol Lamechov,

37. ktorý bol Matuzalemov, ktorý bol Henocho, ktorý bol Jaredov, ktorý bol Malaleelov, ktorý bol Kainanov,

38. ktorý bol Henosov, ktorý bol Setov, ktorý bol Adamov, ktorý bol Boží.²⁾

1) Rodoslovie sv. Matúša a sv. Lukáša preto sú rozdielne, že tamten chcel preukázať pôvod Spasiteľov nielen od Dávida, ale i od Salamána, tomuto nezáležalo na tom a preto sa pridrža druhého radu postupného, ktorý prechádza od Dávida na Natana a jeho potomkov.

2) Adam bol Boží, t. j. syn Boží, tak, ako i P. Ježiš Kristus, druhý a lepší Adam, lenže iným spôsobom. Adam bol na obraz a podobenstvo

HLAVA 4.

Kristus Pán na púšti, v synagoge nazaretskej, v Kafarnaume.

1. Ježiš však, plný Duchom svätým¹⁾, odišiel od Jordána a vedený bol Duchom na púšť²⁾,

2. na štyridsať dní, a pokúšaný bol od diabla.³⁾ A nejedol ničoho v tých dňoch, a keď sa skončili⁴⁾, bol hladný.

3. Tu riekol mu diabol: Ak si Syn Boží, povedz tomuto kameňu, aby sa stal chlebom.

4. A Ježiš mu odpovedal: Písané je: „Nielen samým chlebom žije človek, ale každým slovom Božím.“⁵⁾

5. I zaviedol ho diabol na vysoký vrch, a ukázal mu v okamihu všetky kráľovstvá okrsleku zemskeho⁶⁾,

6. a povedal mu: Tebe dám všetku túto vládu a ich slávu; lebo mne sú odovzdané a komu chcem, tomu ich dám.⁷⁾

7. Ak teda budeš sa klaňať predomnou, všetko bude tvoje.⁸⁾

8. A odpovedal Ježiš a riekol mu: Písané je: „Pánu Bohu svojmu budeš sa klaňať a jemu jedinému počtu božskú vzdávať.“

9. Potom viedol ho do Jeruzalema, a postavil ho na vrchol chrámu a riekol mu: Jak si Syn Boží, hod' sa odtiaľto dolu;

10. veď písané je, že svojim anjelom prikázal o tebe, aby ťa zachovali;

Božie stvorený; ale Ježiš Kristus je podľa svojej božskej prirodzenosti od večnosti od Boha splodený, a preto má nielen meno, lež i prirodzenosť božskú, je nielen dľa mena, lež vskutož Synom Božím.

1) Ježiš nie teraz bol naplnený Duchom sv., mal on plnosť Ducha sv. od prvého okamženia svojho počatia, ale teraz počal účinkovať v Duchu sv., t. j. teraz začal svoj učiteľský úrad.

2) Medzi Betel a Jericho.

3) Mat. 4, 1. atď. Diabol = utrač, potupiteľ.

4) Dolož: tie dni pôstu.

5) V. kn. Mojž. 8, 3.

6) Ukázal mu mnohé kráľovstvá.

7) Hrozná lož! Nie je pravda, že by kráľovstvá boli odovzdané diablovej, ani ich on nemôže dať nikomu.

8) Diabol nám mnoho sľubuje, keď nás pokúša ku hriechu, ale potom málo dá, ba vlastne nič.

11. a že na rukách ťa ponese, aby si snád' neurazil svojej nohy o kameň.¹⁾

12. A odpovedal Ježiš a riekol mu: Povedané je: „Nebudeš pokúšať svojho Pána Boha.“²⁾

13. A po skončení všetkého pokúšenia³⁾ odstúpil od neho diabol na čas.⁴⁾

14. I vrátil sa Ježiš v moci Ducha⁵⁾ nazpät' do Galilejska, a povest' o ňom rozišla sa po celom kraji.

15. A on učil v ich synagogách⁶⁾, a všetci ho zvelebovali.

16. I prišiel do Nazaretu, kde bol vychovaný, a podľa svojej obyčaje vošiel v deň sobotný do synagogy a vstal čítať.⁷⁾

17. I podali mu knihu Izaiáša proroka. A keď rozvinul⁸⁾ knihu, našiel miesto, kde bolo písané⁹⁾:

18. „Duch Pánov je nado mnou: preto pomazal ma; poslal ma zvestovať evanjelium chudobným, uzdravovať skrúšených srdcom,

19. ohlasovať zajatým prepustenie a slepým videnie, prepustiť utlačených na svobodu¹⁰⁾, ohlasovať vzácny rok¹¹⁾ Pánov a deň odplaty.“¹²⁾

20. A keď svinul knihu, vrátil ju služobníkovi a sadol si. A oči vše-

1) Žalm 91, 11, 12.

2) V. kn. Mojž. 6, 16.

3) Žiadosť tela, žiadosť očú a pýcha srdca sú tie veci, skrze ktoré bol i Kristus Pán, i človek býva pokúšaný od diabla.

4) T. j. počas jeho umučenia. Ján 14, 30.

5) Odtiaľ vo všetkých skutkoch verejného účinkovania javí sa v Ježišovi moc Ducha svätého.

6) V modlitebniach a školách.

7) V dni sobotné v židovských modlitebniach po skončení službách Božích jeden z učiteľov alebo iný z prítomných čítaval časť zo sv. Písma. Ten, kto čítal, z úcty oproti sv. Písmu, stál.

8) Knihy v ten čas pozostávaly z listov na tenkú žrdku okrútených.

9) Kristus Pán ovšem úmyselne otvoril toto miesto.

10) T. j. skrze hriech ranených, zaslepených, v službe hriechu sa nachádzajúcich.

11) Narážka na jubilejný rok, aký sa u Židov vydržoval každých 50 rokov a v ktorý všetky dlžoby boli odpustené a všetci otroci na svobodu pustení.

12) Iz. 61, 1. V gréckom nestojí: a deň odplaty, ale v hebrejskej osnove Izaiáša proroka áno.

tkých v synagoge boli upreté na neho.¹⁾

21. Tu počal hovoriť k nim: Dnes vyplnilo sa toto písmo²⁾ vo vašich ušiach.

22. A všetci mu prisviedčali a divili sa nad milostnými slovami, vychádzajúcimi z jeho úst, a hovorili: Či tento nie je syn Jozefov?³⁾

23. I riekol im: Ovšem, poviete mi to príslovie: Lekáru, vylieč sám seba!⁴⁾ Čo sme počuli veľkého, že sa stalo v Kafarnaume, učiň to i tu vo svojej vlasti.

24. I riekol: Veru, povedám vám, že žiaden prorok nie je vzácny vo svojej vlasti.⁵⁾

25. Opravdu povedám vám: Mnoho vdov bolo za dňov Eliášových v Izraeli, keď nebo bolo zatvorené tri roky a šesť mesiacov, keď bol veľký hlad po všetkej zemi,

26. a k žiadnej z nich nebol poslaný Eliáš, iba do Sarepty sidonskej k ovdovelej žene.⁶⁾

27. A mnoho prašivých bolo v Izraeli za Elizea proroka, a žiaden z nich nebol očistený, iba Naaman sýrsky.⁷⁾

28. A naplnili sa hnevom všetci v synagoge, keď to počuli,

29. i povstali a vyhodili ho von z mesta, a viedli ho až na vrch hory, na ktorej ich mesto bolo vystavené, aby ho shodili dolu.

1) Každý, kto čítal, ak bol dostatočne zbehlý vo svätom Písme, po čítaní mohol verejne vyučovať. Povešť o Kristovi, jako sme počuli, rýchlo sa rozniesla po celom kraji; odtiaľ tá zvedavosť.

2) T. j. ja som prisľúbený Messiaš.

3) Mat. 13, 54. Ján 7, 46.

4) Všetci mu prisviedčali a so zadivením počúvali jeho vývody za chudobných, ako im treba pomáhať, ale hneď zahoreli aj zášťou, že on to nerobí u nich doma, a táto závišť udušila zárod viery. Ich mudrovanie bolo asi toto: Šťastnými učiň najprv seba, svoju rodinu a svojich krajanov, a len potom cudzích. Zázrakom dokáž sa byť poslom Božím.

5) Mat. 4, 13. Nenašiel viery u nich, preto ani nečini zázrakov.

6) I. Král. 17, 9.

7) II. Král. 5, 9. Pán Boh má svrchovanú voľnosť rozdávať svoje milosti. Preto Nazaretčania nemajú nijakej oprávnenosti očakávať zvláštne dobrodenia Božie, zázraky.

30. Ale on prešiel prostriedkom nich a odišiel.¹⁾

31. I sostúpil do galilejského mesta Kafarnauma a tam ich učil v sobotu.

32. I užasli nad jeho učením, lebo reč jeho bola mohutná.

33. I bol v synagoge človek, majúci nečisté diabolstvo, a skríkol veľkým hlasom,

34. a riekol: Ach!²⁾ Čo je ťa po nás, Ježišu Nazaretský? Prišiel si nás zahubiť? Znáš ťa, kto si: Svätý Boží.

35. Tu okríkol ho Ježiš a riekol: Umĺkni a vyjdi z neho. I vrhlo ho diabolstvo do prostriedku a potom vyšlo z neho. a nič mu neuškodilo.

36. Vtedy prišiel strach na všetkých, a shovárali sa vospolok a riekli: Čo je to za slovo, že mocou a silou rozkazuje nečistým duchom, a vychádzajú?

37. A roznášala sa poveseť o ňom po všetkých miestach toho okolia.

38. A keď Ježiš vstal zo synagogy, vošiel do domu Šimonovho, a svojkruša Šimonova mala ťažkú zimnicu³⁾: i prosili ho za ňu.

39. Tedy stal si nad ňu, rozkázal zimnici: i prestala jej. A ona naskutku vstala a posluhovala im.

40. A keď slnko zapadlo, všetci, ktorí mali nemocných na rozličné neduhy, vodili ich k nemu, a on na každého skladal ruky a uzdravoval ich.

41. Ba z mnohých vychádzaly diabolstvá, kričaly a volaly: Ty si Syn Boží! I zahrakoval ich a nedal im mluviť; lebo vedeli, že on je Kristus.

42. A keď nastal deň, vyšiel a šiel na miesto púste, a zástupy sľadávaly ho, a prišli až k nemu, a

1) Buďto zmizol im s očú, buďto ich ranil slepotou, alebo ostali jako drevení stáť, keď sa razom obrátil a prostred nich odišiel.

2) Vlastne: Nech, čo je ťa po nás. Avšak grécke slovo: ea už dávno ztratilo pôvodný smysel a značilo toľko, jako naše: ach.

3) Mar. 1, 30. Hodoňku.

zdržovali ho, aby neodchádzal od nich.

43. Ktorým on povedal: Aj iným mestám musím zvestovať kráľovstvo Božie; lebo na to som poslaný.

44. I kázal v synagogách galilejských.

HLAVA 5.

P. Ježiš učí z lode, uzdravuje prašivého a porazeného, povoláva Matúša, odpo-vedá na reptanie farizejov.

1. Raz stalo sa, keď sa zástupy valily na neho, aby počuly slovo Božie, a on stál vedľa jazera¹⁾ Genezaretského,

2. že videl dve lode stáť u jazera: rybári však boli vystúpili a vypierali siete.

3. I vstúpil na jednu loď, ktorá bola Šimonova, a prosil ho, aby trochu odtrhol od zeme. A keď si sadol, učil z loďky zástupy.²⁾

4. A keď prestal mluiť, riekol Šimonovi: Zavez na hlbinu a rozostrite si siete na lovenie.

5. A odpovedal Šimon a riekol mu: Učiteľu, cez celú noc sme pracovali a ničoho sme nechytli, ale na tvoje³⁾ slovo rozostrem siete.

6. A keď to urobili, zachytili veľké množstvo rýb, až sa im trhala sieť.

7. Tu zakývali súdruhom, ktorí boli na druhej lodi, aby prišli a pomáhali im. I prišli a naplnili obe loďky, tak že sa skoro ponorily.

8. Keď to videl Šimon Peter, padol k nohám Ježišovi a riekol: Odíď odo mňa, Pane, lebo som človek hriešny.⁴⁾

9. Hrôza ho zaiste nadišla, i všetkých, ktorí boli s ním, nad lovom rýb, ktorý vykonali⁵⁾;

10. podobne i Jakuba a Jána, synov Zebedejových, ktorí boli súdruhmi Šimonovými. I povedal Ježiš Šimonovi: Neboj sa, odteraz budeš už ľudí loviť.¹⁾

11. A keď pritiahli lode k zemi, zanechali všetko a išli za ním.

12. I stalo sa, keď bol v jednom meste, hľa, bol tam muž plný prašiny, a keď videl Ježiša, padol na tvár, prosil ho a riekol: Pane, jak chceš, môžeš ma očistiť.²⁾

13. I natiahol ruku, dotkol sa ho a riekol: Chcem; buď čistý! A ihneď sišla s neho prašina.

14. A on mu prikázal, aby nikomu (o tom) nepovedal, ale (riekol): Id, ukáž sa kňazovi, a obetuj za svoje očistenie, jako nariadil Mojžiš³⁾, na svedectvo im.⁴⁾

15. Ale tým viac roznášala sa o ňom reč, až schádzaly sa mnohé zástupy, aby (ho) počuli a boli uzdravení od svojich nemocí.

16. On však odchádzal na púšť a modlieval sa.

17. I stalo sa jedného dňa, že sedel a učil, a sedeli (tam i) farizeji a učitelia zákona, ktorí poprichádzali zo všetkých mestečiek galilejských a judských, i z Jeruzalema; a moc Pánova bola ich tam uzdravovať.⁵⁾

18. A tu, hľa, mužovia niesli na posteli človeka, ktorý bol porazený⁶⁾, a hľadeli vnieť ho do vnútra a položiť pred neho.

19. A keď nenašli, ktorou stranou by ho vniesli pre zástup, vystúpili

1) V prenesenom smysle k podobnému, lenže ku vznešenejšiemu úkolu povoláva Petra. Jeho sieťou má byť slovo Božie, ktoré má ohlasovať, lodičkou cirkiev, do ktorej má ľudí shromažďovať, ľudia rybmi a celý svet morom. Aby však s výsledkom mohol loviť, k tomu tiež potrebné je účinkovanie vyššej moci, milosti Kristovej.

2) Mat. 8, 1—4. Mar. 1, 40—45.

3) III. kn. Mojž. 14, 2.

4) Na svedectvo, či na dôkaz kňazom. Kňazi totiž považovali prašinu za trest Boží; z toho teda, že Ježiš tohoto prašivého uzdravil, mohli poznať, že je od Boha poslaný.

5) T. j. na uzdravenie nemocných.

6) Malomocný, nevládajúci sebou.

1) Mar. 1, 16.

2) Loď Šimonova predstavuje cirkev, Peter kormidelník: kde je Peter, tam je cirkev.

3) Silná viera a ochotná poslušnosť dala do úst Petrovi tieto slová, lebo bezpodmienečne dôveruje v slová Spasiteľových.

4) Nie som hodný byť v tvojej blízkosti.

5) Vyčítali totiž účinok vyššej moci.

na strechu ¹⁾ a cez tehly ²⁾ spustili ho s posteľou do prostriedku pred Ježiša.

20. A on, keď videl ich vieru, riekol: Človeče, odpúšťajú sa ti tvoje hriechy.

21. Tu počali farizeji a zákonníci rozmýšľať, a riekli: Kto je tento, ktorý hovorí rúhania? Kto môže odpustiť hriechy, okrem samého Boha?

22. A pretože Ježiš poznal ich myšlienky, odpovedal a riekol im: Čo si to myslíte v srdciach svojich?

23. Čo je snadnejšie povedať: Odpúšťajú sa ti hriechy; a či povedať: Vstaň a choď?

24. Tedy aby ste vedeli, že Syn človeka má moc na zemi odpúšťať hriechy, riekol porazenému: Povedám ti, vstaň, zdvihni svoju posteľ a id' domov! ³⁾

25. A naskutku vstal pred nimi, zdvihol posteľ, na ktorej bol ležal, odišiel domov a velebil Boha.

26. I pojalo všetkých ustrnutie, a velebili Boha. A naplnení boli bážňou a hovorili: Videli sme dnes divné veci.

27. A potom vyšiel von a videl mýtnika menom Levi ⁴⁾ sedieť pri mýte, i riekol mu: Poď za mnou!

28. A ten zanechal všetko, vstal a šiel za ním.

29. I spravil mu Levi veľkú hostinu vo svojom dome; a veľký bol zástup mýtnikov a iných, ktorí s nimi stolovali.

30. I šomrali farizeji a ich zákon-

1) Vo východných krajinách sú strechy ploché, preto bolo možné vystúpiť na ne.

2) Ktorými bol prikrytý otvor, vedúci na strechu. Porovnaj rozpravu sv. Marka 2, 3.

3) Kristus Pán, aby dokázal zákonníkom a farizejom svoju moc hriechy odpúšťať, čini ešte dva záznaky: vyjavuje skryté ich myšlienky a púhym slovom uzdravuje porazeného. Takto presvedčuje tých telesných ľudí skrze veci viditeľné o neviditeľných.

4) Matúša, jako sa on sám nazýva. Mat. 9, 9. Iní evanjelisti nazývajú ho jeho židovským, obecnému menej známym menom.

níci ¹⁾ a riekli jeho učeníkom: Prečo jete a pijete s mýtnikmi a hriešnikmi?

31. Tu Ježiš odpovedal a riekol im: Nepotrebujú lekára tí, ktorí sú zdraví, ale tí, ktorí sa zle majú.

32. Neprišiel som povolávať spravodlivých, lež hriešnikov k pokániu.

33. Oni však mu riekli: Prečo učeníci Jánovi často sa postievajú a vykonávajú modlitby, podobne i farizejskí: kdežto tvoji jedia a pijú?

34. A Ježiš riekol im: Či môžete družinu svatobnú nechať postiť sa, dokiaľ je s nimi ženích?

35. Však prídu dni, keď bude odňatý od nich ženích; potom sa budú postiť v tých dňoch.

36. A povedal im i podobenstvo: Nikto neprišívá záplaty z nového rúcha na staré rúcho, lebo ináč by i nové potrhal, i záplata z nového nehodila by sa na staré.²⁾

37. A nikto nevlieva nového vína do starých nádob, lebo ináč by nové víno roztrhlo nádoby³⁾, i ono samo by sa rozlialo i nádoby by zkazu vzaly;

38. ale nové víno má sa vlievať do nádob nových, a tak oboje sa zachová.

39. A žiaden, kto pil staré (víno), nechce hneď nového; lebo povie: staré je lepšie.⁴⁾

HLAVA 6.

O svätení soboty. Povolanie učeníkov. O pravom blahosladenstve a dobrých skutkoch.

1. I stalo sa v sobotu druho-prvú ⁵⁾, keď išiel cez siatiny, že jeho učeníci

1) T. j. zákonníci ľudu.

2) Mat. 9, 16.

3) Vo východných krajinách sa víno dáva do nádob, zhotovených z kože (do temlovov), ktoré sa potrhať môžu.

4) Vysvetlenie hľadaj u sv. Mat. 9, 16. Spasiteľ uvedenými príkladmi vysvetľuje, že jeho učeníci nie sú ešte schopní prisnejšie zákony zachovávať. Tiež zavracia týmto farizejov, ktorí skutky jeho učeníkov posudzujú dľa Starého Zákona, kdežto on je zakladateľom Nového Zákona.

5) Ktorá sobota menovala sa druho-prvou, s istotou už nevieme. Niektorí sa domnievajú, že

trhali klásky a vymelňovali ich rukami a jedli.

2. Tu niektorí z farizejov riekli im: Prečo robíte, čo nesvobodno v sobotu?

3. A odpovedal im Ježiš a riekol: Ani to ste nečítali, čo spravil Dávid, keď bol hladný, on i tí, ktorí boli s ním?

4. Ako vošiel do domu Božieho a vzal chleby predkladné, jedol a dal i tým, ktorí boli s ním, ktoré nesvobodno požívať iba samým kňazom?

5. A riekol im: Syn človeka je pánom i nad sobotou.

6. Stalo sa však i v sobotu druhú, že vošiel do synagogy a učil. A bol tam človek, ktorého pravá ruka bola vyschnutá.¹⁾

7. I striehli zákonníci a farizeji, či bude v sobotu uzdravovať, aby našli, za čo ho obžalovať.

8. On však vedel o ich myšlienkach, i povedal človeku, ktorý mal vyschnutú ruku: Vstaň a postav sa do prostriedku. I vstal a postavil sa.

9. Tedy Ježiš povedal k nim: Pýtam sa vás: Či je svobodno v sobotu dobre činiť a či zle²⁾? život zachovať alebo zahubiť?

10. A keď si obhliadol okolo všetkých, riekol človeku: Natiahni si ruku. A natiahol, a napravila sa mu ruka.

11. Oni však naplnili sa nerozumom³⁾, a shovárali sa vospolok, čo by mali spraviť Ježišovi.

12. A stalo sa v tých dňoch, že vyšiel na horu modliť sa a strávil noc na modlitbe k Bohu.⁴⁾

to bola prvá sobota po druhom sviatku veľkonočnom. Iní myslia, že to bola sobota turíčna, jako by stálo: druhá popredná sobota, tak že prvá popredná sobota bola na Veľkú noc, druhá na Turíce, tretia na sviatok šiatrový.

1) Mar. 3, 1.

2) Zle činiť tak, že môžeme pomôcť bližnému a nepomôžeme, teda opustením dobrého.

3) Od hnevu.

4) Spasiteľ strávil celú noc na modlitbe, keď mal voliť apoštolov. Tak i cirkev zaviedla Suché

13. A keď nastal deň, zavola svojich učeníkov, a vyvolil z nich dvanástich (ktorých i apoštolmi¹⁾ pomenoval):

14. Šimona, ktorého pomenoval Petrom, a Ondreja, jeho brata, Jakuba a Jána, Filipa a Bartolomeja,

15. Matúša a Tomáša, Jakuba Alfejevho, a Šimona, ktorý sa volá Horlivcom,

16. a Júdu (brata) Jakubovho, a Judáša Išariotského, ktorý sa stal zradcom.

17. A keď sostúpil s nimi, stál na rovine, i zástup jeho učeníkov, a veľké množstvo ľudu z celého Judska i Jeruzalema, a z pomoria, i z Tyru, a zo Sidonu;

18. ktorí prišli počúvať ho a uzdraviť sa od svojich chorôb. I tí, ktorí boli trápení od nečistých duchov, boli vyličení.

19. A všetko množstvo hľadelo sa ho dotknúť, lebo moc vychádzala z neho a uzdravovala všetkých.

20. Tu on pozdvihol oči na svojich učeníkov a riekol²⁾: Blahoslavení (ste vy) chudobní, lebo vaše je kráľovstvo Božie.

21. Blahoslavení, ktorí teraz hladujete, lebo budete nasýtení. Blahoslavení, ktorí teraz plačete, lebo budete sa smiať.

22. Blahoslavení budete, keď vás ľudia budú nenávidieť, a keď vás vytvorí³⁾ a potupia, a vyvrhnú vaše meno, jako zlé, pre Syna človeka.

23. Radujte sa v ten deň a plesajte; lebo, hľa, vaša odplata veľká je v nebi; veď práve tak činievali ich otcovia prorokom.

dni a káže v ten čas veriacim trvať na modlitbách (ponevác vtedy sa obyčajne odbavovalo svätenie kňazov), aby P. Boh dal dobrých biskupov a kňazov cirkvi svätej.

1) Apoštol znamená tolko, jako posol.

2) Mat. 5, 3—12. Svätý Lukáš podáva tu krátky výťah z takzvanej hórskiej reči Spasiteľovej. Avšak i to je možné, že Spasiteľ držal dve také reči, jednu obšírnejšiu a druhú stručnejšiu.

3) Zo svojich synagoga a spoločností.

24. Ale beda vám bohatým, lebo už máte svoje potešenie.¹⁾

25. Beda vám, ktorí ste nasýtení, lebo budete hladovať. Beda vám, ktorí sa smejete teraz²⁾, lebo budete truchliť a plakať.

26. Beda, keď ľudia o vás dobre budú mluiť³⁾, lebo práve tak činili ich otcovia lžiprorokom.

27. Ale vám, ktorí mňa počúvate, hovorím: Milujte svojich nepriateľov, dobre činite tým, ktorí vás nenávidia;

28. dobrorečte tým, ktorí vám zlorečia, a modlite sa za tých, ktorí vám ubližujú.

29. Ba tomu, ktorý ťa bije po líci, nadstav i druhé; a tomu, ktorý ti berie plášť, nezabraňuj ani oblečenie.

30. A každému, kto ťa prosí, udeľ; a od toho, ktorý ti berie, čo je tvoje, nepožaduj nazpät.⁴⁾

31. A jako chcete, aby ľudia činili vám, i vy činite podobne im.

32. A keď milujete tých, ktorí milujú vás: aká vďaka vám prislúcha?⁵⁾

33. A keď budete dobre činiť tým, ktorí vám dobre činia: jaká vďaka vám prislúcha? Veď to i hriešnici činia.

34. A keď budete požičiavať tým, od ktorých sa úfate zpiatky dostať: aká vďaka vám prislúcha? Veď i hriešnici požičiavajú hriešnikom, aby zaovno nazpät dostali.

35. Ale milujte svojich nepriateľov, dobre činite a požičiavajte, a za to nič neúfajte, a odplata vaša bude hojná, a budete synmi Najvyššieho,

lebo on je dobrotivý k nevďačným a zlým.

36. Buďte (teda) milosrdní, jako i váš Otec je milosrdný.

37. Nesúďte, a nebudete súdení; neodsudzujte, a nebudete odsúdení; odpúšťajte, a odpustí sa i vám.¹⁾

38. Dávajte, a bude vám dané; mieru dobrú a natlačenú — a natrasenú — a prekypujúcu dajú vám do lona. Tou istou mierou totiž, ktorou merať budete, bude vám nazpät odmerané.

39. A povedal im i podobenstvo: Či môže slepý viesť slepého? Či nespadnú oba do jamy?²⁾

40. Nie je učeník nad učiteľa; ale každý bude dokonalý, keď bude jako jeho učiteľ.³⁾

41. A čo vidíš mrvu⁴⁾ svojmu bratovi v oku, kdežto nebadáš brvna, ktoré je v tvojom oku.

42. Alebo jako môžeš povedať svojmu bratovi: Brate, daj, nech ti vyhodím mrvu z oka, keď sám nevidíš brvna v svojom oku? Pokrytče, vyhoď najprv brvno zo svojho oka, a potom hľad vyťahnuť mrvu svojmu bratovi z oka.

43. Lebo nie je to dobrý strom, ktorý rodi zlé ovocie; ani to zlý strom, ktorý rodi dobré ovocie.⁵⁾

44. Každý strom totižto poznáva sa po svojom ovoci. Lebo nesbierajú s trnia figy, ani so šípa neoberajú hrozna.

45. Dobrý človek z dobrého pokladu svojho srdca vynáša dobré (veci); kdežto zlý človek zo zlého

1) Mat. 7, 1.

2) Spasiteľ naráža tu na učenie farizejov a zákonníkov, ktorí boli hriešnici, pozbavení nadprirodzeného svetla. Mat. 15, 14.

3) Smysl je: Od vás nemôže sa ovšem väčšia dokonalosť očakávať, lebo učiteľia vaši boli farizeji, a nie je učeník nad učiteľa. U sv. Matúša je smysl inakší.

4) Spasiteľ naráža na hlavnú chybu farizejov: opovážlivo posudzovať bližného a malichernosťami sa zaoberať.

5) Spojenie je toto: ľudia, ktorí tak nakladajú so svojím bližným a nemilosrdne ho posudzujú, nemôžu byť dobrí učiteľia: lebo nie je to dobrý strom atď.

1) Luk. 16, 25. Tak, ako nie každý chudobný, ale len chudobný duchom, ktorý totiž svoju chudobu dobre znaša, bude spasený: taktiež nie každý boháč, ale len ten, ktorý pre svoje vzdajšie potešenie zanedbáva náboženstvo, bude zatratený.

2) Totiž pri hlučných a hriešnych zábavách.

3) Rozumejú sa tu ľudia svetskí, ktorých svet pre ich hriešny život chváli. Kto chce byť priateľom sveta, stane sa nepriateľom Božím.

4) Lásk a svornosť majú nás nakloňovať nielen k dobročinnosti, ale i k tomu, aby sme sa za každú krivdu nepomstili a niekedy i škodu trpeľive zniesli. Mat. 5, 42.

5) Mat. 5, 46.

pokladu vynáša zlé. Lebo čím je srdce preplnené, o tom mluvia ústa.

46. A čo ma voláte: Pane, Pane, a nečiníte, čo hovorím? ¹⁾

47. Každý, kto prichádza ku mne a počúva moje reči a plní ich: ukážem vám, komu je podobný.

48. Podobný je človeku, stavajúcemu dom, ktorý kopal hlboko a položil základ na skalu. A keď nastala povodeň, narazil prúd na ten dom a nemohol ho pohnúť, preto, že bol založený na skale.

49. Kdežto kto počúva a neplní: podobný je človeku, stavajúcemu svoj dom na zemi bez základu, na ktorý narazil prúd, a ihneď spadol, a pád toho domu bol veľký.

HLAVA 7.

Uzdravenie služobníka stotníkovho. Vzkriesenie mládenca naimského. Posolstvo Jánovo ku Kristu Pánu. Kajúca hriešnica.

1. Keď dokonil všetky svoje reči pred poslúchajúcim ľudom, vošiel do Kafarnauma.

2. A jakéhosi stotníka nezdravý sluha, ktorý mu bol vzácny, pracoval k smrti.

3. A keď počul o Ježišovi, poslal k nemu starších zo Židov ²⁾ a prosil ho, aby prišiel a uzdravil jeho sluhu.

4. Tí teda, keď prišli k Ježišovi, prosili ho snažne a riekli mu: Hoden je toho, aby si mu to preukázal;

5. lebo miluje náš národ a sám vystavil nám synagogu.

6. Tedy Ježiš išiel s nimi. A keď už bol neďaleko domu, poslal k nemu stotník priateľov a riekol: Pane, neustávaj sa; lebo nie som hoden, aby si vošiel pod moju strechu.

7. Preto ani seba som nedržal za

hodného ísť k tebe; ale riekni slovo, a uzdravený bude môj služobník.

8. Lebo i ja som človek pod mocou postavený, mám pod sebou vojakov: a poviem tomuto: Id, a ide; a inému: Poď sem, a prijde; a sluhovi svojmu: Sprav to, a spraví. ¹⁾

9. Keď to počul Ježiš, divil sa, i obrátil sa a riekol zástupom, ktoré ho nasledovali: Veru, povedám vám, ani v Izraeli nenašiel som toľkej viery.

10. A keď sa navrátili domov tí, ktorí boli poslaní, našli sluhu, ktorý bol chorý, zdravého.

11. I stalo sa, potom išiel do mesta, ktoré sa volá Naim ²⁾, a išli s ním jeho učeníci a veľký zástup.

12. A keď sa približovali k bráne mestskej, hľa, vynášali mŕtveho, jediného to syna jeho matky, a tá bola vdova, a početný zástup ľudu z mesta (šiel) s ňou.

13. Ktorú keď uzrel Pán, pohnutý milosrdenstvom nad ňou, riekol jej: Neplač!

14. A pristúpil a dotkol sa már. (Tí však, ktorí (ho) niesli, postáli.) I riekol: Mládenče, povedám ti, vstaň. ³⁾

15. Tu posadil sa ten, ktorý bol zomrelý, a počal mluviť. I dal ho jeho matke.

16. Vtedy všetkých pojala bázeň, vebili Boha a riekli: Veľký prorok povstal medzi nami a Boh navštívil svoj ľud. ⁴⁾

17. A rozniesla sa o ňom táto reč po celom Judsku a po všetkom okolí.

18. A to všetko zvestovali Júnovi jeho učeníci. ⁵⁾

¹⁾ Tieto slová sú znakom toho, ako veľmi úfal stotník vo veľkú moc slov Kristových. Lebo keď ja biedny, iným podriadený človek nachádzam poslušnosť, tým viac tebe, jako Pánovi celého sveta, bude všetko podriadené, teda i nemoce.

²⁾ Mesto, ležiace v Galilejsku na úpätí vrchu Hermonu.

³⁾ Mat. 5, 41.

⁴⁾ Poslanie proroka je jakoby návšteva Božia, lebo skrze prorokov mluvil a účinkoval sám P. Boh.

⁵⁾ Mat. 11, 2.

¹⁾ Mat. 7, 21.

²⁾ Sám seba držal za nehodného predniesť prosbu Ježišovi, preto poslal starších, významných ľudí zo Židov.

19. Tu zavola Ján dvoch zo svojich učeníkov a poslal k Ježišovi, a riekol: Ty si to ten, ktorý má prísť, alebo iného očakávame? ¹⁾

20. A keď prišli k nemu tí mužovia, riekli: Ján Krstiteľ poslal nás k tebe a riekol: Ty si to ten, ktorý má prísť, a či iného očakávame?

21. A v tú istú hodinu uzdravil mnohých od neduhov a útrap a od zlých duchov, a mnohým slepým daroval zrak.

22. Tedy odpovedal a riekol im: Idte, oznámte Jánovi, čo ste počuli a videli: slepí vidia, kriví chodia, prašiví sa očisťujú, hluchí počujú, mŕtvi vstávajú, chudobným sa ohlasuje evanjelium ²⁾;

23. a blahoslavený je, kto sa nepohorší nado mnou.

24. A keď poslovia Jánovi odišli, počal mluiť zástupom o Jánovi: Čo ste vyšli na púšť vidieť? Trstinu vetrom klátenú?

25. Alebo čo ste vyšli vidieť? Človeka mäkkými rúchami odetého? Hľa, tí, ktorí sú v nádhernom odeve a v rozkošiach, sú v domoch kráľovských. ³⁾

26. Alebo čo ste vyšli vidieť? Proroka? Áno, povedám vám, i viac než proroka.

27. Tento je to, o ktorom je písané: „Hľa, posielam svojho anjela ⁴⁾ pred tvárou tvojou, ktorý pripraví tvoju cestu pred tebou.“ ⁵⁾

28. Lebo povedám vám: Nieto väčšieho proroka medzi narodenými zo žien nad Jána Krstiteľa ⁶⁾; ale

1) Ján preto posielal učeníkov svojich k Ježišovi, aby títo na vlastné oči sa presvedčili, že Ježiš je poslaný Messias. Sám o tom už predtým bol presvedčený.

2) Izai. 35, 5—6.

3) T. j. v palácoch, aké majú králi.

4) Anjela, t. j. posla, zvestúňa.

5) Mat. 3, 1.

6) Ján Krstiteľ, ako ktorý na vlastné oči videl a na vlastné uši počul Spasiteľa, viac vedel o Spasiteľovi, než hociktorý prorok Starého Zákona. Avšak on, ktorý nevidel smrti Kristovej, a tak nepoznal podstaty kresťanstva, predsa menej vie o kresťanstve, než najposlednejší kresťan.

kto menším je v kráľovstve Božom, väčším je nad neho.

29. A všetok poslúchajúci ľud i mýtnici ¹⁾, pokrstení krstom Jánovým, uznali spravodlivosť Božiu.

30. Kdežto farizeji a zbehli v zákone pohrdli ²⁾ radou Božou, na úkor sebe samým, a nedali sa pokrstiť od neho. ³⁾

31. Tu povedal Pán: Komu teda prirovnám ľudí z tohoto pokolenia? a komu sú podobní?

32. Podobní sú deťom, sediacim na námestí a rozmlúvajúcim sa vo spolok a hovoriacim: Pískali sme vám, a neskákali ste; nariekali sme, a neplakali ste. ⁴⁾

33. Lebo prišiel Ján Krstiteľ, nejedol chleba a nepil vína, a hovoríte: Má diabolstvo.

34. Prišiel Syn človeka, jie a pije, a hovoríte: Hľa, človek žrač a pijan vína, priateľ mýtnikov a hriešnikov.

35. A múdrosť ⁵⁾ ospravedlnená je skrze všetkých svojich synov.

36. I prosil ho ktorýsi z farizejov, aby jedol u neho. A vošiel do domu farizejovho a uložil sa. ⁶⁾

37. A hľa, žena, ktorá bola v meste hriešnicou ⁷⁾, jako zvedela, že stoluje

1) Mýtnici boli u Židov vo veľkej nenávisti, už i preto, že vyberali poplatky (mýto), ale hlavne preto, že stáli v službe pohanov a ustavične upomínali Židov na to, že nad nimi už panujú pohaní; konečne boli nenávidení i pre svoje veľké vydieračstvo. A tak Židia považovali mýtnikov za najväčších hriešnikov.

2) Vlastne: pozbavili účinku radu Božiu.

3) 29. a 30. v. sú ešte slová Krista Pána.

4) Smysel je: vám sa nič neľubi: ani tvrdý život pokánia sv. Jána, ani spôsob žitia Pánovho, oboch pomlúvate.

5) Tá múdrosť, ktorá bola v Jánovi a v P. Ježišovi, že je pravdivá, to dokázali tí, ktorí ju nasledovali: svojim životom, svojimi dobrými skutkami.

6) Na Východe stolovalo sa ležiačky a s bosými nohami, lebo hneď, ako do domu vkročili, vyzuli si obuv. Farizej tento menoval sa Šimon.

7) Kto bola táto žena? Niektorí latinskí vykladatelia sv. Pisma domnievajú sa, že to bola Maria Magdalena, a táto zase že je totožná s Mariou, sestrou Martinou. Ale títo sú na veľkom omyle, lebo toto sú tri rozdielne ženy. Toto bola mienka gréckych svätých otcov, ako Origena, sv. Jána Zlatoústeho atď. Ba ešte i latinskí sv. otcovia poukazujú na túto možnosť, ako na pr. sv. Jarolím, sv. Ambróz, ktorý Mariu Magdalenu pripočítuje k pannám, ba i sám sv. Augustín sa zdá byť tejto

v dome farizejovom, priniesla alabastrovnicu¹⁾ s masťou,

38. a stala si zo zadu u jeho nôh²⁾, počala slzami máčať mu nohy a utierala ich vlasmi svojej hlavy, a bozkávala mu nohy a masťou mazala.

39. Keď to videl farizej, ktorý ho bol pozval, povedal sám u seba a riekol: Keby tento bol prorokom, vedel by zaiste, kto a jaká je to žena, ktorá sa ho dotýka; lebo je hriešnica.

40. Tu Ježiš ho oslovil a riekol mu: Šimone, mám ti niečo povedať. A on riekol: Učiteľu, povedz.

41. Istý veriteľ mal dvoch dlžníkov: jeden bol mu dlžen päťsto desiatnikov³⁾ a druhý päťdesiat.⁴⁾

mienky. A správne; lebo dvakrát pomazali P. Ježiša, a sice ponajprv ešte pred sťahom sv. Jána Krstiteľa v Galilejsku v dome farizeja Šimona, o čom sa rozpráva v tomto odseku u sv. Lukáša, a kde ho pomazala žena, ktorá bola známa v celom meste jako verejná hriešnica. Po druhé pomazala ho Maria, sestra Lazarova a Martina, a tá ho pomazala pred samým umučením, teda hodne neskoršie, a pomazala ho v Judsku v Betánii blízko Jeruzalema. A tak Maria, sestra Lazara a Marty nie je totožná s tou hriešnicou, ktorá pomazala nohy P. Ježišovi v Galilejsku. A od týchto celkom rozdielna je Maria Magdalena. Že Maria Magdalena nie je totožná s Mariou, sestrou Lazara a Marty, to vysvitá z toho, že Maria Magdalena bola z Galilejska, jako nám to evanjelisti dosvedčujú, pravdepodobne z mestečka Magdaly, odkiaľ dostala i svoje meno Maria Magdalenská; kdežto Maria, sestra Lazarova, bola z Judska z Betánie. Avšak Maria Magdalena nie je totožná ani s tou ženou, ktorá pomazala P. Ježiša v dome farizeja Šimona, lebo Spasiteľ túto hriešnicu poslal domov, kdežto Maria Magdalena už prvšie nasledovala Spasiteľa. Verejnú hriešnicu nechcel mať vo svojom sprievode, aby ho nepomlúvali a neosočovali, ale prijal služby Magdalenine, lebo táto bola síce posadlá zlým duchom, ponevác o nej sv. Lukáš hovorí, že vyšlo z nej sedem diabolství, ale táto sotva mohla byť a sotva i bola verejná hriešnica, keďže nik by si nezačal ľubostný pomer s takou biednou stvorou.

Z čoho všetkého nasleduje, že je vo sv. Pisme reč o troch ženských. A tak asi isté je, že Maria, sestra Lazarova, tá, ktorá si vyvolila najlepšiu čiastku, ktorá jej nebude odňatá, bola čistá, bezúhonná panna. Podobne pannou mohla byť i Maria Magdalena, jako to tvrdí aj sv. Ambróz, tak že Spasiteľ ju osvobodil len od p. sadnutia zlým duchom. A konečne tretia žena, o ktorej je tu reč a ktorej meno je neznáme — azda ešte žila vtedy, keď sv. Lukáš písal toto evanjelium, a preto nechcel vypísať jej meno, keď bola taká zlá.

1) T. j. nádoby z alabastru. Alabaster je biely a drahý kameň.

2) V gréčtine je pridané: plačúca.

3) Asi 420 kor.

4) 42 koruny.

42. Keď nemali odkiaľ zaplatiť, odpustil im obom. Ktorýže ho teda viac miluje? ¹⁾

43. Odpovedal Šimon a riekol: Myslím, že ten, ktorému viac odpustil. A on mu riekol: Dobre si súdil.

44. Tu obrátil sa k žene a riekol Šimonovi: Vidíš túto ženu? Vošiel som do tvojho domu, a nedal si mi vody na nohy; kdežto táto slzami zmáčala mi nohy a svojimi vlasmi utierala.²⁾

45. Nedal si mi bozku³⁾, kdežto táto, odkedy vstúpila, neprestala mi bozkávať nohy.

46. Nepomazal si mi hlavu olejom⁴⁾: kdežto táto masťou pomazala mi nohy.

47. Preto ti povedám: Odpúšťajú sa jej mnohé hriechy, lebo mnoho milovala. No komu sa menej odpúšťa, menej miluje.⁵⁾

48. I riekol jej: Odpúšťajú sa ti hriechy.

49. Tu počali tí, ktorí spolu stolovali, u seba hovoriť: Kto je tento, že i hriechy odpúšťa?

50. On však riekol žene: Tvoja viera ti pomohla⁶⁾; id' v pokojí.⁷⁾

1) Od ktorého zasluhuje a môže očakávať väčšiu lásku?

2) Na Východe nosili na nohách len krpce, bez onuciek, pričom sa nohy zaprašili, a preto, keď prišiel hosť, podali mu v nádobe vodu, aby si umyl nohy.

3) U Židov bozk platil k pozdravu, a preto Židia sa často bozkávali, a bolo to znakom priateľstva a úcty.

4) Židia radi upotrebovali voňavé oleje a mastili si nimi hlavu. A niekomu pomastiť hlavu voňavým olejom pokladalo sa za úctu.

5) Nauka z tohoto podobenstva je tá, že láska je príčinou odpustenia, a odpustenie je zase novou príčinou väčšej lásky. Táto žena preukázala Spasiteľovi veľkú lásku, preto sa jej odpustilo mnohé hriechy; ale ona potom ešte viac milovala Spasiteľa pre jeho milosrdenstvo. Kto svoje hriechy olutuje z dokonalej lásky k Bohu, tomu ich P. Boh odpúšťa ihneď, prv než by sa z nich vyspovedal; ale povinnosť vyspovedať sa z nich zostane, lebo je to prikázanie Božie.

6) Vyššie sa pripisovalo odpustenie láske, tu sa pripisuje viere; to je nie protimluva, lež poučenie, že pravá láska je len tam, kde je pravá viera, a naopak.

7) Ovocie hriechu je nepokoj a strach, ovocie pokánia a odpustenia pokoj a radosť Ducha sv.

HLAVA 8.

Dobročinné ženy slúžia P. Ježišovi. Podobenstvo o semene. Utišenie mora. Uzdravenie posadlého a ženy krvotočnej. Vzkriesenie dcéry Jairovej.

1. A stalo sa potom, že cestoval po mestách a mestečkách, a kázal a zvestoval kráľovstvo Božie, a dváňasti s ním,

2. i niektoré ženy, ktoré boly uzdravené od zlých duchov a od nemocí: Maria, ktorá sa volá Magdalena, z ktorej vyšlo sedem diabolství¹⁾,

3. a Johanna, manželka Chúza, úradníka Herodesovho, a Zuzanna a mnohé iné, ktoré mu posluhovaly zo svojich statkov.²⁾

4. A keď sa sišiel preveliký zástup a z miest dorazili k nemu, riekol v podobenstve³⁾:

5. Vyšiel rozsievateľ rozsievať si semeno; a keď rozsieval, jedno padlo vedľa cesty, a pošliapalo sa a vtáci nebeskí pozobali ho.

6. A iné padlo na skalú, a vzišlé uschlo, preto, že nemalo vlahy.

7. A iné padlo medzi trnie, a spolu vzrastajúce trnie udusilo ho.

8. A iné padlo do dobrej zeme, a vzišlé prinieslo stonásobnú úrodu. To keď povedal, volal: Kto má uši na slyšanie, nech slyší.

9. Tu pýtali sa ho jeho učeníci, jaké to má byť podobenstvo.

10. Ktorým on riekol: Vám je dané znať tajomstvo kráľovstva Božieho⁴⁾, ale ostatným v podobenstvách, aby hľadeli a nevideli, počuli, ale nerozumeli.

1) Vid poznámku k v. 37., h. 7., v. 3.

2) Vidíme tu poníženost nášho Spasiteľa, ktorý nemal nijakého majetku na tomto svete, lež živil sa tým, čo mu dobrí ľudia dávali. Vidíme s druhej strany povďačnost a účinnivú lásku tých dobrých žien, ktoré za prijaté dobrodenia duchovné odsluhovaly sa podľa najlepšej možnosti a staraly sa o telesné potreby svojho Vykupiteľa.

3) Mar. 4, 3.

4) Podstatu, cieľ, účinkovanie, rozšírenie atď. cirkvi sv.

11. Tedy podobenstvo je toto: Semeno je slovo Božie.

12. Tí však vedľa cesty¹⁾, to sú tí, ktorí počúvajú, ale potom prichádza diabol a vyníma im slovo zo srdca, aby uveriac neboli spasení.

13. Ale na skalú sú tí, ktorí keď počúvajú, s radosťou prijímajú slovo, avšak nemajú koreňov; ktorí veria na čas, ale v čas pokušenia odstupujú.

14. Ktoré však medzi trnie padlo, to sú tí, ktorí počúvali, ale keď odídu, bývajú zahlušení starosťami a bohatstvami a rozkošami života, a neprinášajú úrody.

15. Kdežto to, čo do dobrej zeme: to sú tí, ktorí keď počujú slovo, v dobrom a výbornom srdci zachovávajú (ho), a prinášajú úrodu v trpelivosti.²⁾

16. A nikto keď zažne sviecu, neprikrýva ju nádobou, ani nestavia pod posteľ: ale postaví ju na svietnik, aby vchádzajúci videli svetlo.

17. Lebo nie je nič utajeného, čo by sa nevyjavilo; ani nič skrytého, čo by sa nevyzvedelo a nevyšlo na javo.³⁾

18. Preto dajte pozor, ako máte počúvať.⁴⁾ Lebo kto má, tomu sa dá, a ktokoľvek nemá, i to, čo sa domnieva mať, vezme sa mu.

19. Tu prišli k nemu matka a jeho bratia a pre zástup nemohli sa k nemu dostať.⁵⁾

20. I oznámilo sa mu: Tvoja matka a tvoji bratia stoja vonku a chcú ťa vidieť.

21. Ktorý odpovedal a riekol im: Mojou matkou a mojimi bratmi sú tí, ktorí počúvajú a plnia slovo Božie.

22. A stalo sa jedného dňa, že vstúpil na lodičku on i jeho učeníci,

1) T. j. u ktorých semeno, slovo Božie, padá jakoby vedľa cesty.

2) Trpelivosť znamená tu toľko, jako stálosť, vytrvanivosť.

3) Porovnaj Mat. 10, 26., Mar. 4, 22.

4) Porovnaj Mat. 4, 24.

5) Mat. 12, 46.

a povedal im: Prevezme sa cez jazero. I odplavili sa.

23. A kým oni veslovali, zaspal. Tu spustil sa búrlivý víchor na jazero, až sa zalievali a boli v nebezpečnosti.

24. I pristúpili k nemu, zobudili ho a riekli: Učiteľu, hynieme! On však vstal, zahriakol vietor a rozbúrenú vodu, a prestaly, a nastalo ticho.

25. I riekol im: Kde je vaša viera? Ktorí v bázni divili sa vospolok a hovorili: Ktože je tento, že rozkazuje i vetrom a moru a poslúchajú ho?

26. I plavili sa do kraja Gerazencanov, ktorý je naproti Galilejsku.

27. A keď vystúpil na zem, stretol sa s ním istý muž¹⁾, ktorý mal diabolstvo už od mnohých časov a rúchom sa neodieval, ani sa nezdržoval v dome, lež v hroboch.

28. Ten, ako uzrel Ježiša, padol pred ním, skríkol veľkým hlasom a riekol: Čo je ťa po mne, Ježišu, Synu Boha najvyššieho? Prosim ťa, netráp ma!²⁾

29. Prikázal totiž nečistému duchu, aby vyšiel z toho človeka. Lebo už dlhé časy mykal ho, i býval poviazaný a držaný reťazami; ale on potrhaval väzby a honený býval od diabolstva na pusté miesta.³⁾

30. I pýtal sa ho Ježiš a riekol: Aké máš meno? On však riekol: Pluk. Lebo mnoho diabolství bolo vošlo do neho.

31. A prosily ho, aby im nerozkázal ísť do priepasti (pekelnjej).

32. A bolo tam veľké stádo ošípaných, pasúce sa na hore; i prosily ho, aby im dovolil vojsť do nich. A dovolil im.

33. Vyšly teda diabolstvá z človeka a vošly do ošípaných; tu stádo

rozbehlo a rútilo sa po strmine do jazera a utopilo sa.¹⁾

34. A keď pastieri videli, čo sa stalo, zutekali a oznámili to v meste a po osadách.

35. Tu vyšli (ľudia) vidieť, čo sa stalo, a prišli k Ježišovi, a našli mu u nôh sedieť človeka, z ktorého vyšly diabolstvá, odetého a pri zdravom rozume, i poľakali sa.

36. A oznámili im aj tí, ktorí videli, jako bol uzdravený od (toho) pluku.

37. I prosilo ho všetko množstvo z kraja Gerazenského, aby odišiel od nich²⁾, lebo boli dojatí veľkou bázňou. A on vstúpil na loď a vrátil sa.

38. Tu prosil ho ten muž, z ktorého vyšly diabolstvá, aby ho nechal pri sebe. Ale Ježiš prepustil ho a riekol:

39. Vráť sa domov a rozprávaj, aké veľké veci učinil ti Boh. I odišiel a po celom meste ohlasoval, aké veľké veci učinil mu Ježiš.

40. I stalo sa, keď sa Ježiš navrátil, prijal ho zástup; lebo všetci ho očakávali.

41. A hľa, prišiel muž, menom Jair, a ten bol predstaveným synagogy, i padol Ježišovi k nohám a prosil ho, aby vošiel do jeho domu³⁾;

42. lebo mal jedinú dcéru, asi dvanásťročnú, a tá skonávala. I prihodilo sa, keď išiel, že ho zástupy tisly.

43. A ktorási žena, ktorá bola v krvotoku od dvanástich rokov, i vynaložila na lekárov všetku svoju živnosť, a žiaden nemohol ju uzdraviť,

1) Spasiteľ dopustil zkažu ošípaných, aby tak dal príležitosť ľuďom uveriť, lebo pastieri udalosť túto rozprávali v meste. Nesmieme sa pozastaviť nad týmto činom. Spasiteľ je bezpodmienečným pánom našich majetkov, my sme ich dostali len užívať. A preto Boh-majiteľ môže spraviť, čo len chce so svojím majetkom, my nemáme čo namietat. A čo keby bol Spasiteľ dopustil dúl na ošípané? Tiež by boly vyhynuly.

2) Aby totiž podobným spôsobom i ostatné ich ošípané nezahynuly.

3) Preto volal Ježiša do svojho domu, lebo vedel, že Ježiš liečeval ľudí vkladáním rúk, alebo dotknutím.

1) V gréčtine: z toho mesta.

2) Mar. 1, 24.

3) Kde bývaly hroby obyčajne v skale vytesané.

44. pristúpila od zadu a dotkla sa obruby jeho rúcha, a naskutku zastavil sa krvotok jej.

45. I riekol Ježiš: Kto sa ma to dotkol? A keď to všetci zapierali, riekol Peter a tí, ktorí boli s ním: Učiteľu, zástupy ťa tisnú a tlačia, a hovoríš: Kto sa ma dotkol?

46. Ale Ježiš riekol: Nieкто sa ma dotkol, lebo ja som zbadal, že moc vyšla zo mňa.

47. A keď žena videla, že sa neutajila, so strachom prišla a padla pred ním a rozpovedala pred všetkým ľudom, pre jakú príčinu sa ho dotkla, i jako naskutku bola uzdravená.

48. A on riekol jej: Dcéro, tvoja viera ti spomohla; id' v pokoji.

49. Keď ešte mluvil, prišiel ktosi k predstavenému¹⁾ synagogy a riekol mu: Tvoja dcéra umrela; neunúvaj ho.

50. Ale Ježiš, keď počul tú reč, odpovedal otcovi toho dievčaťa: Neboj sa; len ver, a spomôže sa jej.

51. A keď prišiel do domu, nedal nikomu so sebou vojsť, okrem Petrovi a Jakubovi a Jánovi a otcovi a matke dievčaťa.

52. A všetci plakali a kvílili za ňou. Ale on riekol: Neplačte; neumrelo dievča, lež spí.

53. I vysmievali sa mu, lebo vedeli, že umrelo.

54. On však chytil ho za ruku, volal²⁾ a riekol: Dievča, vstaň!

55. I navrátil sa mu duch a naskutku vstalo. A kázal, aby mu dali jesť.

56. I trnuli a divili sa jeho rodičia, ktorým prikázal, aby nikomu nepovedali, čo sa stalo.

1) Grécky: od predstaveného.

2) Hlasno ju oslovil na znamenie, že slovo Božie dáva život.

HLAVA 9.

Rozoslanie apoštolov. Nasýtenie päťtisíc mužov. Mienky o Kristovi. Premenenie Pána Ježiša. Uzdravenie námesačného. Káranie ctižiadosti u apoštolov. O nasledovaní Krista.

1. I svolal dvanástich apoštolov, dal im vládu a moc nad všetkými diabolstvami a aby uzdravovali ne-duhy.¹⁾

2. A poslal ich kázať kráľovstvo Božie a uzdravovať nemocných.

3. A riekol im: Ničoho si neberte na cestu: ani palice, ani kapsy, ani chleba, ani peňazí, ani dvoch oblekov nemajte.²⁾

4. A do ktoréhokoľvek domu vojdete, tam zostaňte, a odtiaľ neodchádzajte.

5. A ktorikoľvek vás neprijmú, keď z toho mesta vyjdete, straste ešte i prach so svojich nôh na svedectvo proti nim.³⁾

6. I vyšli a chodili po mestečkách, a zvestovali evanjelium a uzdravovali všade.

7. Vtedy počul vladár Herodes všetko⁴⁾, čo činil (Ježiš), a bol v rozpakoch, preto, že hovorili

8. niektorí: To Ján vstal z mŕtvych; niektorí zase: To sa Eliáš zjavil; iní však: To jeden zo starodávnych prorokov vstal z mŕtvych.

9. I riekol Herodes: Jána ja som sťal; ktože je tento, o ktorom ja slýcham také veci? A žiadal si ho vidieť.

10. A keď sa apoštolovia navrátili, rozprávali mu všetko, čo boli vykonali; a vzal ich so sebou a odišiel (s nimi) súkromne na pusté miesto, ktoré je pri Betsaide.⁵⁾

11. Keď sa to dozvedely zástupy,

1) Mar. 6, 8.

2) Kto chce zastávať úrad cirkevný, musí sa zriecť starostí o pomínutelné veci tohoto sveta.

3) Strasenie prachu s nôh znamená, že všetka vina u nich má ostať.

4) Divy, ktoré Ježiš a apoštolovia činili v jeho mene.

5) Mar. 6, 31.

šly za ním; a on ich prijal a mluvil im o kráľovstve Božom, a uzdravoval tých, ktorí potrebovali liečenia.

12. Ale deň počal sa už nachyľovať. Tu pristúpili k nemu dvanásť a riekli mu: Rozpusť zástupy, aby sa rozišly do okolitých mestečiek a osád a ubytovaly sa a našly potravu, lebo tu sme na pustom mieste.

13. Ale on povedal im: Dajte vy im jesť. Oni však riekli: Nemáme viac, než päť chlebov a dve ryby; leda že by sme snád išli sami a nakúpili pokrmov pre všetok tento zástup.

14. A bolo mužov okolo päťtisíc. I riekol svojim učeníkom: Kážte im uložiť sa po päťdesiatich v jednej hromade.

15. A spravili tak a rozpoložili všetkých.

16. Tu vzal päť chlebov a dve ryby, pohliadol k nebu a požehnal ich, a lámal a rozdával svojim učeníkom, aby kládli pred zástupy.

17. A jedli všetci, a nasýtili sa; a nasbieralo sa z toho, čo im zvyšilo, dvanásť košov odrobiniek.

18. I stalo sa, keď sa modlil o samote, boli s ním i jeho učeníci, a opýtal sa ich a riekol: Za koho ma vydávajú zástupy? ¹⁾

19. A oni odpovedali a riekli: Za Jána Krstiteľa; iní však za Eliáša; iní zase, že to niektorý prorok z predošlých vstal z mŕtvych. ²⁾

20. Tu riekol im: Vy však čo hovoríte, kto som? Odpovedal Šimon Peter a riekol: Kristus Boží. ³⁾

21. On však prísne im prikázal, aby to nikomu nepovedali,

22. a riekol: Syn človeka musí

mnoho trpieť, a zavrhnutý byť od starších a od kniežat kňazských i zákonníkov, a zabitý byť, a tretieho dňa zase vstať z mŕtvych.

23. A riekol všetkým: Jestli kto chce za mnou ísť, nech zapre sám seba a každý deň vezme svoj kríž a nech ma nasleduje.

24. Lebo kto si bude chcieť zachovať svoj život, ztratí ho; kdežto kto ztratí svoj život pre mňa, zachová si ho.

25. A čo si pomôže človek, keď i celý svet získa, ale seba samého zahubí a na sebe škodu utrpí? ⁴⁾

26. Lebo kto sa bude hanbiť za mňa a za moje reči, za toho sa bude hanbiť i Syn človeka, keď príde v sláve svojej i Otcovej a svätých anjelov. ⁵⁾

27. A opravdu povedám vám: Sú niektorí medzi prítomnými, ktorí neokúsia smrti, kým neuvidia kráľovstva Božieho.

28. A stalo sa po týchto rečiach asi za osem dní, vzal Petra a Jakuba a Jána a vystúpil na horu modliť sa.

29. A keď sa modlil, stala sa podoba jeho obličaja inou a jeho odev bielym a blýskavým. ³⁾

30. A hľa, dvaja mužovia mluvíli s ním, a to boli Mojžiš a Eliáš,

31. ktorí sa zjavili v sláve a hovorili o jeho odchode ⁴⁾, ktorý mal dokonať v Jeruzaleme.

32. Ale Peter a tí, ktorí boli s ním, obťaženi boli snom. ⁵⁾ A keď sa prebudili, videli jeho velebnosť a dvoch mužov, ktorí stáli s ním.

33. I stalo sa, keď sa odoberali od neho, riekol Peter Ježišovi: Učiteľu, dobre je nám tu byť; spravme tri stánky: jeden tebe a jeden Moj-

1) Mar. 8, 27.

2) Luk. 9, 8. Mat. 14, 2.

3) Kristus je grécke slovo a po slovensky znamená toľko, čo: „Pomazaný“. V Starom Zákone pomazanými bývali králi, knazi a proroci, a tak meno Kristus označuje u Spasiteľa, že je kráľ, knaz a prorok. Pomazanie, t. j. vylitie oleja označovalo milosť Božiu. A na Spasiteľa Duch sv. vylial plnosť svojich milostí, a tak bol pomazaný milosťou skrze Ducha svätého.

1) T. j. vo večnosti.

2) Keď príde súdiť živých i mŕtvych. Mar. 8., 38.

3) Mar. 9, 1.

4) T. j. o jeho smrti.

5) Kým sa totiž Spasiteľ modlil. Boli zaiste ustatí, preto zaspali, ale tá nebeská jasnosť ich zobudila. Bolo to v noci.

žišovi a jeden Eliášovi; lebo nevedel, čo hovorí.

34. A kým on to mluvil, povstal oblak a zatiel ich; i našakali sa, keď tí vchádzali do oblaku.¹⁾

35. I ozval sa hlas z oblaku a riekol: Toto je môj milý Syn; toho poslúchajte.

36. A keď ten hlas odznel, našli Ježiša samotného.²⁾ A oni mlčali, a v tých dňoch³⁾ nikomu nič nepovedali o tom, čo videli.

37. I stalo sa nasledujúceho dňa, keď zostupovali s hory, prišiel im naproti veľký zástup.⁴⁾

38. A hľa, muž zo zástupu zvolal a riekol: Učiteľu, prosím ťa, shliadni na môjho syna, lebo mám ho jediného,

39. a hľa, duch ho napadá, a tu hneď kričí, i nadhadzuje ho a lomcuje ním, až sa pení, a ledva od neho odchádza, vysilujúc ho.

40. I prosil som tvojich učeníkov, aby ho vyhnali: ale nemohli.

41. Tu odpovedal Ježiš a riekol: Ó, pokolenie neveriace a prevrátené, dokiaľ mám byť s vami a vás znášať? Prived sem svojho syna.⁵⁾

42. A keď prichádzal, diabolstvo shodilo ho a lomcovalo ním.

43. I okríkol Ježiš nečistého ducha, a uzdravil chlapca a odovzdal ho jeho otcovi.

44. I trnuli všetci nad velebnosťou Božou. A keď sa všetci divili nad všetkým, čo činil, riekol svojim učeníkom: Vy zašeptete si do srdca tieto reči⁶⁾: Stane sa totiž, že Syn človeka vydaný bude do rúk ľudských.⁷⁾

45. Ale oni nerozumeli tej reči a bola zakrytá pred nimi, tak že ju nepochopili, a báli sa spýtať sa ho o tej reči.

46. A nadišla ich i tá myšlienka, kto z nich je väčší.¹⁾

47. Ale Ježiš, vidiac myšlienky v ich srdci, vzal chlapca a postavil ho vedľa seba,

48. a povedal im: Ktokoľvek prijme tohoto chlapca v mojom mene, mňa prijíma; a ktokoľvek mňa prijíma, prijíma toho, ktorý ma poslal. Lebo kto je najmenším²⁾ medzi vami, ten je najväčší.

49. Tu prehovoril Ján a riekol: Učiteľu, videli sme kohosi vyháňať diabolstvá v tvojom mene, a zabránili sme mu to, preto, že nechodí s nami.

50. A Ježiš mu riekol: Nezabráňujte; lebo kto nie je proti vám, je za vás.³⁾

51. I stalo sa, keď sa doplňovali dni jeho do neba vzatia⁴⁾, uprel svoju tvár zrovna na Jeruzalem, že pôjde ta.

52. A poslal pred sebou poslov, ktorí šli a vošli do mesta samaritánskeho, aby ho ubytovali.⁵⁾

53. Ale neprijali ho, preto, že išiel s tvárou obrátenou k Jeruzalemu.⁶⁾

54. A keď to videli jeho učeníci, Jakub a Ján, riekli: Pane, chceš, aby sme povedali: nech oheň zostúpi s neba a strávi ich?

55. Ale on obrátil sa, pokarhal ich a riekol: Neviete, čieho ste vy ducha.⁷⁾

1) Mar. 9, 33.

2) T. j. najpokornejším, najpodobnejším úprimnému dieťaťu.

3) Kto nebol s farizejmi, ktorí Ježiša nenávideli, bol akoby na jeho strane.

4) Čas jeho smrti a oslávenia.

5) Aby mu obstarali nocľah.

6) Z toho, že cestoval do Jeruzalema, poznali, že je Žid, a Samaritáni nenávideli Židov.

7) Mysel môže byť dvojaký, alebo: Neviete, jaký duch z vás mluví, totiž duch pomsty a zlosti; alebo: Neviete, jakého ducha má byť môj učeník, totiž ducha tichého, láskavého. V Starom

1) T. j. keď Mojžiš a Eliáš odchádzali od Krista Pána.

2) Aby tak zrejme bolo, na koho sa ten hlas vzťahoval.

3) T. j. až do zmŕtvychvstania Pána.

4) Mar. 9, 13.

5) Mat. 17, 16.

6) V gréčtine: Uložte si do uší, t. j. zapamätajte si. Kristus Pán upozorňuje svojich učeníkov na svoje divy, jako dôkazy svojho božstva, že by potom v čas umučenia neztratili vieru v neho.

7) Mar. 9, 30.

56. Syn človeka neprišiel duše zahubiť, ale spasiť. I odišli do iného mestečka.

57. A stalo sa, keď išli cestou, ktosi mu riekol: Pôjdem za tebou, kamkoľvek pôjdeš.

58. Riekol mu Ježiš: Líšky majú skrýše a vtáctvo nebeské hniezda, ale Syn človeka nemá, kam by hlavy sklonil.¹⁾

59. A inému povedal²⁾: Pod' za mnou. Ten však riekol: Pane, dovoľ mi najprv odísť a pochovať otca môjho.

60. Ale Ježiš mu riekol: Nechaj mŕtvych³⁾ pochovávať svojich mŕtvych, ale ty id' a zvestuj kráľovstvo Božie.

61. Iný zas riekol: Pôjdem za tebou, Pane; ale dovoľ mi najprv rozžehnať sa s tým, čo mám doma.⁴⁾

62. Riekol mu Ježiš: Nikto nie je súci pre kráľovstvo Božie⁵⁾, kto položí svoju ruku na pluh a obzerá sa nazad.

HLAVA 10.

Poslanie dvaasedemdesiat učeníkov; beda mestám nekajúcim; návrat učeníkov. Odpoveď zákonníkovi o nadobudnutí života večného. O milosrdnom Samaritánovi.

Ježiš v dome Martinom a Mariinom.

1. A potom vyznačil Pán i iných dvaasedemdesiat⁶⁾, a poslal ich po

Zákone panoval ovšem duch prísny, ale Nový Zákon je zákon milosti. Na to má pamätať každý učeník Kristov.

1) Podobnú odpoveď už predtým dal niekomu. Porovnaj: Mat. 8, 19.

2) Nie pri tejto, lež pri inej príležitosti. Sv. Lukáš podáva tu tri výroky Spasiteľove, ktoré v rôznych dobách boly prednesené.

3) Kristus Pán nezakazuje pochovávať mŕtvych, veď je to skutok telesného milosrdenstva, ale len chce ukázať, akú veľkú svätosť požaduje od tých, ktorí ohlasujú jeho učenie. V Starom Zákone totiž osobám, zvlášte Bohu zasväteným, ako hlavným kňazom, bolo zakázané i priblížiť sa k mŕtvole i svojho otca. Mŕtvych, t. j. duševne mŕtvych, ktorí nenasledujú P. Ježiša.

4) T. j. poriadok si urobí so svojim majetkom.

5) Ako ten, kto sa pri oraní obzerá, nie je na to súci, lebo to nekoná s potrebnou pozornosťou: tak všetci, ktorí majú hlavu plnú zemských starostí a rozličných svetských ohľadov, sú nesúci za učeníka Kristovho, lebo ten má mať len jednu starosť: kráľovstvo nebeské.

6) „Vyznačil“ znamená toľko, jako ustanovil. Títo 72 boli totiž práve tak za náместníkov Ježi-

dvoch pred svojou tvárou do každého mesta a miesta, kam mal sám prísť.¹⁾

2. A riekol im: Žatva je síce veľká, ale robotníkov málo. Proste teda Pána žatvy, aby poslal robotníkov do svojej žatvy.²⁾

3. Idte; hľa, ja vás posielam, ako baránkov medzi vlkov.

4. Nenoste mešca, ani kapsy, ani obuvi, a nikoho na ceste nepozdravujte.³⁾

5. Do ktoréhokoľvek domu vojdete, najprv povedzte: pokoj tomuto domu!

6. A jestli tam bude syn pokoja⁴⁾, spočinie na ňom váš pokoj; jestli však nie, vráti sa k vám.⁵⁾

7. A v tom dome zostaňte, jedzte a pite, čo u nich je⁶⁾; lebo hoden je robotník svojej mzdy.⁷⁾ Neprechádzajte z domu do domu.⁸⁾

8. A do ktoréhokoľvek mesta vojdete a prijímú vás, jedzte, čo sa vám predloží;

9. a uzdravujte nemocných, ktorí sú v ňom, a povedzte im: Priblížilo sa k vám kráľovstvo Božie.

10. Ale do ktoréhokoľvek mesta vojdete a neprijímú vás: keď vyjdete na jeho ulice, povedzte:

šových ustanovení, jako predtým 12 apoštolov, lenže s menšou mocou a hodnosťou. Nástupníci apoštolov v moci a hodnosti sú biskupi, nástupníci 72 učeníkov sú kňazi.

1) Účel ich poslania bol: pripraviť mysle ľudí na príchod Spasiteľa. Po dvoch ich poslal pre vzájomnú pomoc a ku vzájomnému potešeniu i povzbudeniu.

2) Ako túto, tak povedal Spasiteľ aj iné reči, ktoré sv. Lukáš v tejto a nasledujúcich hlavách prednáša, i na inom mieste. Porovnaj: Mat. 9, 37.

3) Úloha, ktorú Spasiteľ učeníkom svojim dal, je taká dôležitá, že im bolo treba vyhybať všetkému, čo ich hatiť a baviť mohlo, menovite obvyklé na Východe pozdravovanie, spojené so zdŕhavými obradmi.

4) Syn pokoja znamená človeka dobrej vôle, súcего pre kráľovstvo Božie.

5) Mat. 10, 12.

6) Buďte skromní, s málom spokojní.

7) Kazateľ sv. evanjeliama zaslúži, aby ho poslucháči živilí. Tým však sa mu dokonale neodmenia, lebo on im dáva zlato, a oni jemu seno. (Sv. Aug.)

8) Neprechádzajte z rozmaru a vŕtkavosti, pre väčšiu pohodlnosť a vôbec bez dôležitej príčiny.

11. I prach z vášho mesta, ktorý sa ulepil na nás, utreme si o vás¹⁾; to však vedzte, že sa priblížilo kráľovstvo Božie.²⁾

12. Povedám vám, že v ten deň³⁾ ľahšie bude Sodomčanom, nežli tomu mestu.

13. Beda tebe, Korozaím⁴⁾, beda tebe, Betsaida! Lebo keby v Tyre a Sidone boly sa staly divy, ktoré sa staly u vás, dávno by v žinenom rúchu a v popole sediačky boly činily pokánie.

14. Avšak Tyru a Sidonu bude ľahšie na súde, nežli vám.

15. A ty, Kafarnaum⁵⁾, až do neba povýšené, až do priepasti (pekla) budeš pohrúžené.

16. Kto vás počúva, mňa počúva, a kto vami pohŕda, mnou pohŕda, a kto mnou pohŕda, pohŕda tým, ktorý mňa poslal.⁶⁾

17. Potom navrátili sa tí dvaasedemdesiati s radosťou a riekli: Pane, i diabolstvá sa nám poddávajú v tvojom mene.⁷⁾

18. A on povedal im: Videl som satana jako blesk padnúť s neba.⁸⁾

19. Hľa, dal som vám moc šliapať po hadoch a po šťúroch⁹⁾ a po vše-

tkej vláde nepriateľovej, a nič vám neuškodí.¹⁾

20. Avšak z toho sa neradujte, že duchovia sa vám poddávajú; lež radujte sa, že vaše mená zapísané sú v nebesách.²⁾

21. V túže hodinu zapľesal³⁾ Duchom svätým a riekol: Ďakujem ti, Otče⁴⁾, Pane neba i zeme, že si skryl toto pred múdrymi a opatrnými a zjavil si to maľuckým.⁵⁾ Áno, Otče, lebo tebe ľúbilo sa tak.⁶⁾

22. Všetko mi je odovzdané od môjho Otca. A nikto nevie, kto je Syn, iba Otec; a kto je Otec, iba Syn a komu to Syn bude chcieť zjaviť.⁷⁾

23. A obrátil sa k svojim učeníkom a riekol: Blahoslavené oči, ktoré vidia, čo vy vidíte.⁸⁾

24. Lebo povedám vám, že mnohí proroci a kráľovia chceli vidieť, čo vy vidíte, a nevideli, a počuť, čo vy počujete, a nepočuli.

25. A hľa, jakýsi znalec zákona vstal, pokúšal ho⁹⁾ a riekol: Učiteľu, čo musím činiť, aby som dosiahol život večný?

26. On však riekol mu: Čo je písané v zákone? Jako (tam) čítaš?

27. A on odpovedal a riekol: Milovať budeš Pána Boha svojho z celého srdca svojho, a z celej duše svojej, a zo všetkej sily svojej, a zo všetkej mysli svojej, a bližného svojho, jako seba samého.¹⁰⁾

28. I riekol mu: Dobre si odpovedal; to číň, a budeš žiť.

29. Ale ten chcel ospravedlivit'¹¹⁾

1) Porovnaj poznámku u sv. Mat. hl. 10.

2) Vedzte, že ten kráľ, ktorého nechcete prijať ako milostivého Spasiteľa, príde k vám ako prísny sudca.

3) Totiž v deň súdny.

4) Korozaím a Betsaida boly nepatrné mestečky neďaleko Kafarnauma. Tyrus a Sidon boly slávne punské primorské mestá s pohanským obyvateľstvom a so zkaženými mravmi, čo v bohatých kupeckých mestách býva riadnym zjavom.

5) Kafarnaum, galilejské mesto na západnom brehu jazera Genezaretského, ležalo na vršku od prírody opevnenom. Tu sa zdržoval Spasiteľ počas svojho verejného účinkovania; avšak Kafarnaumčania tak málo verili v neho, jako druhí Židia.

6) Mat. 10, 40. Ján 13, 20.

7) Rozumej: tvojou silou premožené.

8) Spojenie s predošlou rečou je toto: Nedivte sa, že diabli pred vami ustupujú; je to následok môjho príchodu. Ja som videl, ako knieža pekelné na môj príchod stá blesk — t. j. náhle a rýchle — spadol s vrcholca svojej moci: — Syn Boží prišiel zrušiť kráľovstvo diabla a založiť kráľovstvo Božie. — Iní vykladáči Pisma toto miesto vzťahujú na prvý pád anjelov, ktorý vraj preto pripomenul tu Kristus Pán, aby učeníkov vystríhal pred pýchou, ktorá zavinila pád anjelov.

9) T. j. po všetkej pekelnéj hávedí.

1) Mar. 16, 17.

2) T. j. že ste zapísaní v knihe života, že budete spasení, lebo divotvorná moc nie je zálohom večnej slávy.

3) Ako človek.

4) T. j. vdaky vzdávam tebe.

5) Poníženým dušiam.

6) Mat. 11, 25.

7) Ján 1, 18.

8) Mat. 13, 16.

9) T. j. chcúcuť zkusit' zbehosť P. Ježiša v zákone Mojžišovom.

10) V. kn. Mojš. 6, 5.

11) Stavál sa, jako by mal úprimnú vôľu poznať ducha zákona a nasledovať ho.

seba a riekol Ježišovi: A kto je mojím bližným? ¹⁾

30. To Ježiš pochytil a riekol: Akýsi človek ²⁾ sostupoval z Jeruzalema do Jericha a upadol medzi lotrov, ktorí ho i olúpili, a keď ho pokryli ranami, odišli a nechali ho polomŕtveho.

31. I prihodilo ³⁾ sa, že ktorýsi kňaz sostupoval tou istou cestou, a keď ho videl, prešiel.

32. Podobne i levít ⁴⁾, keď bol pri tom mieste a videl ho, prešiel.

33. No istý Samaritán cestujúci prišiel k nemu, a keď ho videl, milosrdenstvom bol pohnutý;

34. i pristúpil k nemu, obviazal jeho rany, nalial na ne oleja a vína a vyložil ho na svoje dobytča, zaviedol do hospody a postaral sa o neho.

35. A druhého dňa vyňal dva desiatniky ⁵⁾, dal ich hospodskému a riekol: Maj oňho starosť, a čokoľvek viac vynaložíš. keď pôjdem nazpät, ja ti to nahradím.

36. Kto z týchto troch zdá sa ti byť bližným ⁶⁾ tomu, ktorý upadol medzi lotrov?

37. A on riekol: Ten, ktorý mu preukázal milosrdenstvo. I riekol mu Ježiš: Id, i ty čiň podobne. ⁷⁾

38. A stalo sa, keď išli ⁸⁾, že vošiel do istého mestečka ⁹⁾, a jakási žena,

menom Marta, prijala ho do svojho domu;

39. a tá mala sestru, menom Mariu ¹⁾, ktorá i sedela u nŕh Pánových a počúvala jeho reč.

40. Ale Marta zamestnávala sa hojnou obsluhou; ktorá postála a riekla: Pane, nedbáš na to, že moja sestra nechala ma samú posluhovať? Povedzže jej, aby mi pomáhala.

41. A Ježiš odpovedal a riekol jej: Marto, Marto, starostlivá si a trudiš sa pre mnohé veci ²⁾,

42. ale jedno je potrebné. ³⁾ Maria najlepšiu čiastku si vyvolila, ktorá jej nebude odňatá. ⁴⁾

HLAVA 11.

Modlitba Pánova. Uzdravenie nemého posadlého. Chvála P. Marie. Pán Ježiš stoluje u farizeja.

1. I stalo sa, keď sa na istom mieste modlil, ako prestal, riekol k nemu ktorýsi z jeho učeníkov: Pane, nauč nás modliť sa, jako i Ján naučil svojich učeníkov.

2. A on riekol im: Keď sa modlíte, hovorte ⁵⁾: Otče, posväť sa meno tvoje. ⁶⁾ Príd' kráľovstvo tvoje.

3. Chlieb náš vzdajší daj nám dnes.

4. A odpusť nám naše hriechy,

1) O tejto otázke sa vtedy zákonníci hádali. Obyčajne sa malo za to, že Židovi len Žid je bližným a pohanov že svobodno nenávidieť.

2) Spasiteľ neudáva, či to bol žid alebo pohan, a síce schválne, aby tak zákonníka poučil, že každý človek, či je žid, či pohan, je našim bližným, ktorému v čas potreby máme prispieť na pomoc.

3) Grécky: náhodou.

4) Levítu, po svojom praotcovi Levim tak zvaní, boli služobníkmi a pomocníkmi kňazov pri službách Božích.

5) Peniaz, ktorý v ten čas zodpovedal mzde jedného dňa; 2 desiatniky asi: 1 kor. 68 halierov.

6) T. j. ktorý z nich zachoval sa jako opravdivý bližný?

7) T. j. učí každému milosrdenstvo. Sv. otcovia toto podobenstvo i tak vykladajú, že medzi lotrov upadlý človek znamená pokolenie ľudské, a milosrdaý Samaritán je Spasiteľ, Ježiš Kristus.

8) Na ceste do Jeruzalema.

9) Volalo sa Betánia a ležalo asi hodinu cesty od Jeruzalema.

1) Sv. evanjelium rozpráva tu o Marii jako o osobe veľmi dokonalej, z čoho nasleduje, že sa ona nemá stotožňovať ani s Mariou Magdalenou, ktorá pochádzala z Galilejska z mesta Magdaly, ani s hriešnicou, žijúcou v ktoromsi meste galilejskom, snáď v Naime, a ktorej meno je neznáme. Maria, sestra Martina, pochádzala z Judska z Betánia a tam i bývala.

2) Spasiteľ nekarhá pilnosť a pohostinnosť Martinu, ale prílišnú starostlivosť a pohrúženosť, s ktorou svoju prácu konala, tak že pritom úplne zanedbávala počúvať slovo Božie.

3) Človek má mať len jednu starosť: aby totiž spasil svoju dušu. Táto starosť však nielen že nehati nás v plnení našich povinností, lež požaduje to od nás, ale ovšem pravým spôsobom.

4) Čiastka Martina je život činný vo svete, čiastka Mariina je život rozjímavý, duchovný, ktorý sa obyčajne v kláštoroch vedie. Tamten je dobrý, tento je lepší, ale človek má si ten vyvoliť, ku ktorému má povolanie od Boha.

5) Mat. 6, 9.

6) T. j. nech sa rozšíri uctievanie teba.

lebo i my odpúšťame každému viníkovi svojmu. A neuvoď nás v pokušenie.¹⁾

5. I hovoril im: Kto z vás bude mať priateľa a pôjde k nemu o polnoci a povie mu: Priateľu, požičaj mi tri chleby;

6. lebo môj priateľ prišiel z cesty ku mne a nemám mu čo predložiť;

7. a ten by odpovedal zvnútra a riekol: Nebuď mi na ťarchu; dvere sú už zatvorené a moje dietky sú už so mnou v ložnici; nemôžem vstať a dať ti.

8. A jestli ten ďalej bude klopať, povedám vám, že keď i nevstane a nedá mu preto, že mu je priateľom, však predsa pre jeho neodbytnosť vstane a dá mu, koľko potrebuje.

9. I ja povedám vám: Pýtajte si, a dá sa vám; hľadajte, a najdete; klopte, a otvorí sa vám.

10. Lebo každý kto si pýta, dostane; a kto hľadá, najde; a klopaúcemu otvorí sa.²⁾

11. A keď kto z vás pýta si od otca chleba, či mu dá kameň? Alebo rybu, či miesto ryby dá mu hada?

12. Alebo keď bude si pýtať vajce, či mu podá šťúra?

13. Keď teda vy, hoci ste zlí, viete dobré dary dávať svojim deťom: čím viac Otec váš nebeský dá dobrého³⁾ ducha tým, ktorí ho prosia.

14. I vyhánal diabolstvo, a to bolo nemé.⁴⁾ A keď vyhnal diabolstvo, mluvil nemý, až zástupy sa divily.⁵⁾

15. Ale niektorí z nich hovorili:

1) Modlitba je tu kratšia, než u sv. Matúša. Možno, že ju Spasiteľ učil svojich učeníkov pri dvoch príležitostiach.

2) Mat. 7, 7.

3) Za ducha dobrého, t. j. za milosť Božiu, za to, čo nám slúži k dušnému spaseniu, máme sa obzvlášte modniť, preto sa to tu obzvlášte pripomína.

4) Mat. 9, 32. 12, 22.

5) Sv. Matúš rozpráva o dvoch takých pádoch, kde farizeji tiež tak osočovali Spasiteľa. Prítomný prípad je buďto jeden z tých dvoch, alebo snáď i tretí, od tamých rozdielny.

Skrze Belzebuba¹⁾, knieža diablov, vyháňa diabolstvá.

16. Iní zas pokúšali ho²⁾ a žiadali od neho znamenie s neba.

17. On však, pretože videl ich myšlienky, riekol im: Každé kráľovstvo proti sebe rozdelené spustne, a dom na dom padne.

18. Jestli teda i satan sám proti sebe je rozdelený: jako obstojí jeho kráľovstvo? Lebo hovoríte, že ja skrze Belzebuba vyhánam diabolstvá.

19. Ale jak ja skrze Belzebuba vyhánam diabolstvá: skrze koho vyhánajú vaši synovia? Preto oni budú vašimi sudcami.

20. Ale jestli prstom Božím³⁾ vyhánam diabolstvá: zaiste prišlo k vám kráľovstvo Božie.

21. Keď však silný ozbrojený⁴⁾ stráži svoju dvoranu, v pokoji je to, čím vládne.

22. Ale keď silnejší od neho príde a premôže ho, odnime mu všetku zbroj, na ktorú sa spoliehal a rozdá jeho korisť.

23. Kto nie je so mnou, proti mne je; a kto neshromažďuje so mnou, roztrusuje.

24. Keď duch nečistý vyjde z človeka⁵⁾, chodí po mestách vodoprázdnych a hľadá odpočinok; a keď ho nenajde, hovorí: Vrátim sa do svojho domu, odkiaľ som vyšiel.⁶⁾

25. A keď príjde, najde ho vymetený a ozdobený.

26. Vtedy ide a vezme so sebou iných sedem duchov, horších od

1) Belzebub = pán hnoja, alebo pán múch, označuje diabla, čo nečistého ducha, alebo čo fílištinskeho boha, ktorého Židia posmešne prezývali: muchopánom.

2) T. j. chceli získať, či je jeho moc nebeská.

3) T. j. mocou božskou.

4) Snáď sa tu naráža na strážcu, ktorého majetní ľudia mávali vo svojich dvoroch, alebo pri vratách. Ale na každý spôsob rozumie sa pod tým silným ozbrojencom satan, ktorého pohanské národy ctily jako najvyššieho pána nad svetom a ktorý sa i tak choval pred príchodom Spasiteľa, jako by on bol pánom nad svetom; ale Spasiteľ ho premohol a vysvobodil svet z jeho otroctva.

5) Spasiteľ tu líči osud človeka, ktorý s milosťou Božou spolu neúčinkuje, ale ju zneužíva.

6) Mat. 12, 43.

seba, a vojdúc prebývajú tam. A posledný stav toho človeka je horší, než bol prvší.

27. I stalo sa, keď to hovoril, akási žena zo zástupu pozdvihla hlas a riekla mu: Blahoslavený život, ktorý ťa nosil, a prsá, ktoré si požíval.¹⁾

28. On však riekol: Ba, čo viac, blahoslavení, ktorí slyšia slovo Božie a zachovávajú ho.²⁾

29. A keď sa zástupy k nemu sbiehaly³⁾, počal hovoriť: Toto pokolenie je pokolením ničomným; vyhľadáva znamenie a nedá sa mu znamenia, leda znamenie Jonáša proroka.⁴⁾

30. Lebo jako Jonáš bol na znamenie Ninivetčanom: tak bude i Syn človeka tomuto pokoleniu.

31. Kráľovna⁵⁾ od poludnia (juhu) povstane na súd s mužmi pokolenia tohoto a odsúdi ich; lebo prišla od končín zeme počuť múdrosť Šalamúnovu; a hľa, viac než Šalamún je tu.

32. Mužovia ninivetski⁶⁾ povstanú na súd s pokolením týmto, a odsúdia ho; lebo činili pokánie na kázanie Jonášovo: a hľa, viac než Jonáš je tu.⁷⁾

33. Nikto nezažne sviecu, že ju postaví do úkrytu, ani pod mericu,

1) T. j. jaká blahoslavená je tá matka, ktorá takého syna porodila a odchovala.

2) Ty blahoslavenou nazývaš moju matku; ovšem, ona je blahoslavená, a sice preto, lebo všetci sú blahoslavení, ktorí slyšia a zachovávajú slovo Božie. Sv. Augustín poznamenáva, že pokrevenstvo so Synom Božím nebolo by P. Marii osožilo, keby nebola bývala spolu i jeho vernou učenicou a slovo Božie nebola zachovávala.

3) Očakávaly zaiste to znamenie s neba, ktoré sa od neho požadovalo.

4) Mat. 12, 39.

5) Je to tu narážka na kráľovnu zo Sáby, ktorá prišla z ďalekých krajín obdivovať Šalamúnovu slávu a múdrosť.

6) Zase narážka na udalosť zo Starého Zákona: keď Jonáš bol poslaný od Boha do mesta Ninive.

7) Jonáš kázal len niekoľko dní, ja tak dlho; on ľudu neveriacemu, ja ľudu vyvolenému; on cudzím, ja krajanom; on jednoduchú reč, ja potvrdzujem svoju reč zázrakmi. (Béda.) Takto stavia celkom zrejme svoju hodnotu nad Šalamúna a Jonáša.

lež na svietnik, aby tí, ktorí vchádzajú, videli svetlo.¹⁾

34. Sviecou tvoju telu je tvoje oko.²⁾ Ak bude tvoje oko zdravé, celé telo ti bude svetlé; ale ak bude zlé, i tvoje telo bude tmavé.

35. Daj teda pozor, aby svetlo, ktoré je v tebe, nebolo tmou.³⁾

36. Keď teda celé tvoje telo bude svetlé⁴⁾ a nebude mať nijakej tmavej čiastky, bude svetlé všetko a jako blýskavá svieca ťa osvieti.

37. A keď mluvil, prosil ho istý farizej, aby obedoval u neho. I šiel a uložil sa.

38. Ale farizej počal rozmyšľať sám u seba a hovoriť⁵⁾: Prečo sa neumyl pred obedom?

39. I riekol mu Pán: Tak vy, farizeji, očisťujete vonkajšok pohára a misy; ale váš vnútrajšok plný je lúpeže a nepravosti.⁶⁾

40. Blázni, či ten, ktorý učinil vonkajšok, neučinil i vnútrajšok?⁷⁾

41. Ale čo zvyšuje⁸⁾, dajte na almužnu: a hľa, všetko je vám čisté.⁹⁾

42. Ale beda vám, farizejom, lebo desiatky dávate z máty¹⁰⁾ a ruty a z každej zeleniny, ale zanedbávate právo a lásku Božiu: toto ste mali činiť a tamto neopúšťať.

1) Tým svetlom na svietnik postaveným, aby ho všetci videli, bol sám Spasiteľ. Že ho farizeji predsa neuznali, tomu bola príčina ich zatvrdilosť a zaslepenosť.

2) Zo svetla, ktoré je on sám, prechádza P. Ježiš na svetlo, ktoré každý od neho má prijať a v sebe pečlivo prechovávať.

3) Mat. 6, 22.

4) Následkom prostého úprimného oka, čili úmyslu, smýšľania.

5) Dľa gréckej osnovy: Tu farizej zadivil sa, keď videl, že sa najprv neumyl pred obedom.

6) Spasiteľ vbytká farizejom, že na zovnútorne zvyky veľmi dbajú, a o vnútornú spravodlivosť a čistotu svedomia sa nestarajú.

7) Smysel je: Či Boh neprikázal práve tak, áno ešte viac vnútornú spravodlivosť, nežli zovnútorne obrady?

8) Dľa gréckej osnovy: ale dajte to, čo je vnútri, t. j. v poháre alebo v mise.

9) Na almužnu; smysel je: Konajte radšej skutky lásky — na pr. dávajte almužnu — a budete celkom čistí, totiž vnútorne i zovnútorne, lebo láska, jako oheň, strávi všetku nečistotu.

10) Z príjemne voniacej zeliny, ktorou si Židia posypali dlažku v izbách, aby im voňala.

43. Beda vám, farizejom, lebo máte radi predné stolice v synagogách a pozdravovanie na námestí.¹⁾

44. Beda vám, lebo ste jako hroby, ktoré nie sú zjavné, a tak ľudia nevedomky chodia po nich.²⁾

45. Tu odpovedal ktorýsi zo zákoníkov a riekol mu: Učiteľu, keď to hovoríš, i nás potupuješ.

46. On však riekol: I vám zákoníkom beda, lebo obťažujete ľudí ťarchami, ktoré nemôžu uniesť: a sami ani jedným svojim prstom nedotýkate sa bremien.³⁾

47. Beda vám, ktorí staviate náhrobky prorokom: kdežto vaši otcovia ich zabíjali.⁴⁾

48. Zaiste dosvedčujete, že ste usrozumení so skutkami svojich otcov, lebo oni síce ich zabíjali, vy však staviate im hroby.⁵⁾

49. Preto i múdrosť Božia riekla⁶⁾: Pošlem k nim prorokov a apoštolov, a z nich niektorých zabijú a druhých prenasledovať budú,

50. aby sa pohľadávala na tomto pokolení krv všetkých prorokov, ktorá bola vyliata od ustanovenia sveta⁷⁾;

51. od krvi Abelovej až po krv Zachariášovu, ktorý zahynul medzi oltárom a chrámom. Tak, povedám vám, pohľadávať sa bude na tomto pokolení.

52. Beda vám, zákonníci, lebo ste vzali kľúč vedomosti, sami ste nevošli a vchádzajúcim ste prekážali.⁸⁾

53. A keď toto mluvil k nim, farizeji a zákonníci počali hrozne dorážať na neho a ústa mu zapchávať straniva všeličoho¹⁾,

54. číhali na neho a hľadeli polapiť niečo z jeho úst, aby ho obžalovali.

HLAVA 12.

Kvas farizejský. Bázeň Božia. Vyznanie Krista a rúhanie sa Duchu sv. O lakomstve. Očakávanie prichodu Pánovho. O smierlivosti.

1. Keď však mnohé zástupy stály okolo, tak že jeden na druhého stúpал, počal mluviť svojim učeníkom: Varujte sa kvasu farizejského, ktorý je pokrytstvom.²⁾

2. Lebo nič nie je zahaleného, čo by sa neodhalilo; ani skrytého, čo by sa neprezvedelo.³⁾

3. Ponevác čo ste povedali vo tme⁴⁾, povie sa vo svetle⁵⁾; a čo ste do ucha mluvíli v izbách, ohlasovať sa bude na strechách.⁶⁾

4. Ale povedám vám, svojim priateľom: Nebojte sa tých, ktorí zabíjajú telo, a potom nemajú už viac čo urobiť.

5. Ale ukážem vám, koho sa máte báť; bojte sa toho, ktorý, keď zabije, má moc uvrhnúť do pekla. Tak vám povedám, toho sa bojte.⁷⁾

vercov. Skúmajú, rozberajú, prekrúcajú takmer každé slovičko; narobia tým činom tisíc ťažkostí sebe i druhým; vzbudzujú pochybnosti a podkopávajú vieru: a tak majú kľúč vedomosti, ale ani sami nevchádzajú do kráľovstva Božieho, ani druhých nenechajú vchádzať. Ale výčitka táto týka sa i vôbec všetkých predstavených, ktorí zlým príkladom dávajú pohoršenie svetu, a menovite svojim poddaným. Mat. 23, 14.

1) Dľa gréckej osnovy: dopytovať sa ho o všetliom.

2) Mat. 16, 6. Mar. 8, 15.

3) Ani ukrytá zlosť farizejov, ani pravdivosť osočovaného vtedy učenia Kristovho nezostane vždycky v tajnosti, lež skôr-neskôr vyjde na javo. Mat. 10, 26. Luk. 8, 17.

4) T. j. v súkromnosti, medzi sebou o mojom učení, mojom úrade atď.

5) T. j. verejne, zjavne.

6) Na Východe sú strechy ploché, mohlo sa teda s nich ľudu kázať.

7) Bázeň Božia musí prevyšovať všetko ostatné.

1) Mat. 23, 6.

2) Farizeji chovali vo svojich srdciach hriechy a nepravosti, jako hnilobu a porušenie, ale zvonku to nedali na seba znáť. Mat. 23, 27. U Židov kto sa dotkol hrobu či len nohou, bol nečistý, a preto také utajené hroby byly pre Židov veľkým nešťastím.

3) Mat. 23, 4.

4) Ako ste ich dietkami, tak ste i dedičmi ich ukrutnosti. Mat. 23, 29.

5) Nie preto, aby ste napravili krivdu svojich otcov, lež aby ste zahalili svoju vlastnú zlosť, lebo máte toho istého ducha, jako vaši otcovia.

6) Je to sám Spasiteľ: Otca večného múdrosť.

7) T. j. na toto pokolenie príde pokuta za všetky tie hriechy.

8) Tak to robia i teraz ešte mnohí zákonníci, t. j. vykladatelia sv. Písma, menovite u bludo-

6. Či nepredávajú päť vrabcov za dve babky¹⁾? A ani jeden z nich nie je zapomenutý pred Bohom.

7. Ba i vlasy na vašej hlave všetky sú spočítané. Nebojte sa teda; nad mnoho vrabcov viacej ste vy hodni.

8. Ale ja povedám vám: Každý, ktokoľvek ma vyzná pred ľuďmi, toho i Syn človeka vyzná pred anjelmi Božími²⁾;

9. ale kto ma zapre pred ľuďmi, ten bude zaprený pred anjelmi Božími.

10. A každému, kto povie slovo proti Synovi človeka, odpustí sa; ale tomu, kto sa bude rúhať Duchu svätému, neodpustí sa.³⁾

11. A keď vás povedú do synagog a pred úrady a vlády, nestarajte sa, jako alebo čo máte odpovedať, alebo čo hovoriť⁴⁾;

12. lebo Duch svätý naučí vás v túže hodinu, čo vám treba hovoriť.

13. I riekol mu ktosi zo zástupu: Učiteľu, povedz môjmu bratovi, aby sa podelil so mnou s dedičtvom.⁵⁾

14. On však mu riekol: Človeče, kto ma ustanovil za sudcu alebo za deliteľa medzi vami?⁶⁾

15. I riekol im: Dajte pozor a varujte sa všetkého lakomstva, lebo nie v oplývání tými vecmi, ktorými kto vládne, záleží jeho život.⁷⁾

1) Jedna babka platila asi 9 halierov, a tak jeden vrabec stál asi 4 haliere.

2) Mat. 10, 32.

3) Rúhanie čiže hriech proti Duchu sv. je hlavne odporovanie poznanej pravde, proti vlastnému presvedčeniu. Porovnaj o tom pozn. u Mat. hl. 12, 31.

4) Mat. 10, 19.

5) Brat jeho chcel ho zaiste ukriviť a súdu obecnému snád nedôveroval. U Židov bolo vo zvyku i v takýchto veciach utiekať sa ku kňazom.

6) Spasiteľ prišiel na svet udeliť nám dedičstvo nebeské, nie zemské deliť. Spolu je to i výstraha pre duchovné osoby, aby sa do časných záležitostí, jako sú sudy, bez potreby nemiešali, jedine vtedy, keď pokoj a láska to vyžadujú. Ponevác ten človek preukazoval veľkú starosť o zemské statky, Spasiteľ napomína v nasledujúcich veršoch poslucháčov, aby sa varovali lakomstva a prílišnej starostlivosti o zemské veci.

7) Hojnosť zemského majetku ani len časný život náš nemôže blaženým urobiť, tým menej večný. Tento, jako nás poučuje nasledujúce podobenstvo, je v rukách Božích.

16. I povedal im podobenstvo a riekol: Istému bohatému človeku prinieslo pole hojnú úrodu;

17. i premýšľal u seba a riekol: Čo mám urobiť? Lebo nemám si kam shromaždiť úrodu.

18. I riekol: Toto spravím: Svalím svoje stodoly a vystavím si väčšie, a ta shromaždím všetko, čo sa mi urodilo, i svoje statky;

19. a poviem svojej duši: Dušo, máš mnoho zbožia, uloženého na premnohé roky, odpočín si, jedz, pi, hoduj!

20. Tu riekol mu Boh: Blázne, tejto noci požiadajú tvoju dušu od teba: a čo si nachystal, čiže bude?¹⁾

21. Tak pochodí, kto si shromažďuje poklady a nie je bohatý u Boha.²⁾

22. I riekol svojim učeníkom: Preto povedám vám: Nestarajte sa úzkostlivo o svoj život, čo budete jesť, ani o svoje telo, čo si oblečiete.

23. Veď život je viac, nežli jedlo, a telo je viac, nežli rúcho.³⁾

24. Pozrite si krkavcov: ako ne-sejú, ani nežnú. nemajú pivnice, ani stodoly, a Boh ich kŕmi. O koľko viac hodni ste vy od nich?

25. A kto z vás môže pridať roz-mýšľaním jeden lokať k svojej po-stave?⁴⁾

26. Keď teda ani to najmenšie ne-môžete, čo sa staráte o to ostatné?

27. Pozrite si lalie, jako rastú; nepracujú, ani nepradú; povedám vám, že ani Šalamún vo všetkej svojej sláve nebol tak ošatený, jako jedna z nich.

28. Keď teda Boh trávu, ktorá dnes je na poli a zajtra sa hodí do

1) Jak. 4, 13.

2) V Bohu je bohatý ten, kto Boha nadovšetko miluje a všetkými zemskými vecmi poháda. On je v Bohu a Boh v ňom: kto je bohatší nad neho? Alebo kto mu jeho poklad vezme? Mat. 6, 20.

3) Smysel je: P. Boh, ktorý nám dal život, dá nám i to, čo nám je k jeho udržaniu potrebné.

4) Mat. 6, 27.

pece¹⁾, tak šatí: čím viacej vás, vy malej viery?

29. Preto nevyhľadávajte, čo budete jesť, alebo čo budete piť, a nedajte sa nadvihnúť vysoko²⁾;

30. lebo toto všetko vyhľadávajú svetácke národy. Ale váš Otec vie, že je vám toho treba.

31. Ale hľadajte najprv kráľovstvo Božie a jeho spravodlivosť, a toto všetko bude vám pridané.

32. Nebojže sa, malé stádo³⁾, lebo zakúbilo sa vášmu Otcovi dať vám kráľovstvo.⁴⁾

33. Predajte to, čím vládnete, a dávajte almužnu.⁵⁾ Robte si mešce, ktoré nezostarnú⁶⁾, poklad nepominuteľný v nebesách, kde kmín nemá prístupu a moľ nekazí.

34. Lebo kde je váš poklad, tam bude i vaše srdce.⁷⁾

35. Nech sú boky vaše prepásané a horiace sviece vo vašich rukách⁸⁾;

36. a vy buďte podobní ľuďom, očakávajúcim svojho pána, kým sa nevráti so svatby⁹⁾, aby, jaknáhle príde a zaklope, ihneď mu otvorili.¹⁰⁾

1) Na Východe varia pri suchých strbúloch z pozostalej buriny.

2) T. j. netraťte duševný klud a nedajte sa nahnať do starostí. Mat. 6, 32.

3) Malé je stádo pravých veriacich v porovnaní s veľkým počtom svetákov. Malé i pre svoju poníženosť a skromnosť.

4) T. j. prijat' vás do svojho kráľovstva, za svoje dieťa. Ten, ktorý vám pripravil nebo, nedá vám hladom zahnúť na zemi. Spasiteľ má tu na zreteli obzvlášte tých dokonalých kresťanov, ktorí jako apoštolovia všetko opúšťajú, aby svojho božského Učiteľa lepšie nasledovať mohli.

5) Slová tieto neobsahujú príkaz, lež radu pre tých, ktorí chcú byť dokonalými.

6) T. j. také, z ktorých sa majetok neroztratí. Smysel je: Ukladajte si poklady také, ktoré svojej hodnote nikdy neztratia; to sú dobré skutky.

7) T. j. vaše starosti a myšlienky. Mat. 6, 19.

8) Spasiteľ prikazuje verné plnenie povinností a hotovosť kedykoľvek odobrať sa s tohoto sveta na druhý. Na Východe nosia dlhé a široké šaty; kto chce prácu alebo cestu podujsť, prepáše sa, aby ho šaty nehatily. Srovnaj v. 37.

9) Rozumie sa tu slávnostné navrátenie ženicha s nevestou a hosťmi. K tomu prirovnáva Spasiteľ svoj druhý príchod s neba, ktorý máme ustavične očakávať.

10) U sv. Matúša (hl. 25) uvádza Spasiteľ očakávajúce panny čili družice, tu však hovorí o sluhoch. Tamtie vyznamenávajú učeníkov dokonalých, ktorí i rady nasledujú; tu zase majú sa rozumieť

37. Blahoslavení sluhovia tí, ktorých pán, keď príde, najde bedlit'; veru, povedám vám, že sa prepáše a posadí ich za stôl, a bude ich obchádzať a im posluhovať.¹⁾

38. A keby prišiel o druhej stráži, a keby prišiel o tretej stráži²⁾, a tak ich najde, blahoslavení sú tí sluhovia.

39. Ale to vedzte, že keby hospodár vedel, v ktorú hodinu príde zlodej, bedlil by zaiste a nedal by si podkopať dom.³⁾

40. I vy buďte pripravení, lebo v ktorú hodinu sa nenazdáte, príde Syn človeka.

41. I riekol mu Peter: Pane, hovoríš to podobenstvo pre nás, alebo i pre všetkých?⁴⁾

42. A riekol Pán: Kto asi je verným správcom a opatrným, ktorého ustanovil pán nad svojou čeladou, aby jej na čas dával výmer pšenice?⁵⁾

43. Blahoslavený ten sluha, ktorého pán, keď príde, najde tak činiť.

44. Opravdu povedám vám, že ho ustanoví nad všetkým svojím majetkom.

45. Ale jestliže ten sluha povie si v srdci: Môj pán dlho nejde, a počne biť služobníkov a služobnice, a jesť a piť a opíjať sa:

46. príde pán toho sluhu v deň, v ktorý sa nenazdá, a v hodinu, o

učeníci vo svete žijúci, rozličnými povinnosťami zaneprázdnení.

1) Pri hostinách obchádza domáci pán stoly, dozerá, či nikomu ničoho nechýba, a kde treba, poslúži hneď sám. Na svatbe Baránka Božieho v nebesách Spasiteľ naplňovať bude verných svojich sluhov hojnosťou svojho domu (Žalm. 35) a bude ich napájať potokom rozkoší.

2) T. j. Boh nás môže v ktoromkoľvek období života nášho, či v mladosti, či v starobe, predvolať pred večný súd. Prvá stráž nočná trvala od 6—9. večer, druhá od 9—12., tretia od 12—3. po polnoci, štvrtá od 3—6. ráno.

3) Mat. 24, 43.

4) T. j. týka sa to podobenstvo len predstavených, alebo všetkých veriacich?

5) Zo Spasiteľovej odpovedi vidno, že podobenstvo o sluhoch ovšem týka sa najviac tých, ktorí sú ostatným sluhom predstavení, ktorí majú na nich dozeráť, a čoho k výžive potrebujú, im dodávať. Mat. 24, 45.

ktorej nevie, a oddelí¹⁾ ho a dá mu podiel s nevernými.²⁾

47. A ten sluha, ktorý znal vôľu svojho pána a nepripravil sa a ne učinil podľa jeho vôľe, bude veľmi zbitý;

48. ktorý však neznal a robil, čo je bitky hodné, bude menej bitý.³⁾ Od každého totiž, ktorému sa mnoho dalo, bude sa mnoho požadovať; a komu mnoho sverili, na tom budú viac pohľadávať.

49. Prišiel som oheň složiť na zem: a čože chcem, nežli aby sa zapálil?⁴⁾

50. Ale krstom mám byť pokrstený: a jako ma to tlačí, kým sa nevykoná!⁵⁾

51. Myslíte si, že som prišiel uviesť pokoj na zem? Nie, povedám vám, lež rozdvojenie⁶⁾;

52. lebo odteraz bude ich päť v jednom dome rozdvojených, traja proti dvom a dvaja proti trom.

53. Rozdvoja sa otec proti synovi a syn proti svojmu otcovi, matka proti dcére a dcéra proti matke, svokruša proti svojej neveste a nevesta proti svojej svokruši.

54. A hovoril i zástupom: Keď vidíte mračno vychádzať od západu,

1) Oddelí ho od tých, ktorí budú spasení; alebo grécky: rozotne ho na poly.

2) T. j. taký osud ho zastihne, jako neverných. Sv. Matúš píše: s pokrytami; lebo naoko sa stávali verními.

3) Keď človek pochybí z nezavinenej nevedomosti, ani hriechu nemá, ani pokuty nezaslúži; jak je však nevedomosť zavinená alebo snáď i schválna, tak ho spravdivý trest neminie.

4) Nasledujúce reči predniesol snáď P. Ježiš pri inej príležitosti; dajú sa však spojiť i s terajšou. Napomínal svojich učeníkov, aby verne pracovali a bedlili; k tomu treba ohňa lásky Božej, ktorú Spasiteľ sám s neba priniesol. Ale horlivosť dobrých má za následok odpor zlých, a tak povstane na zemi boj a rozdvojenie následkom učenia Kristovho.

5) Prv, než oheň ten nebeský mohol zapáliť zem, musel Spasiteľ pokrstený, t. j. pohrúžený byť do horkých vôd umučenia, lebo krst sa pohrúžením vykonával. Spasiteľ túžobne očakával tento prehorký krst, pretože spasenie sveta záležalo na ňom.

6) Mat. 10, 34—35.

hneď hovoríte: Príval ide; a býva tak¹⁾;

55. a keď južný vietor veje, hovoríte: Bude horúčosť; a býva.

56. Pokrytci, tvárnosť neba a zeme viete skúmať, a tento čas prečože neskúmate?²⁾

57. Čože i sami od seba nesúдите, čo je spravdivé?³⁾

58. No keď ideš so svojím protivníkom k vrchnosti, usiluj sa na ceste zbaviť sa ho, aby ťa snáď nezavliekol pred sudcu, a sudca nevydal ťa drábovi, a dráb nevhodil ťa do žalára.⁴⁾

59. Povedám ti: Nevyjdeš odtiaľ, kým nezaplatíš až do poslednej babky.⁵⁾

HLAVA 13.

Napomenutie k pokániu. Podobenstvo o fíku. O shrbenej žene. Podobenstvo o zrne horčičnom a o kvase. O tesnej bráne. Pán Ježiš vyhráža sa Jeruzalemu.

1. A boli tam tohože času niektorí, zvestujúci mu o Galilejčanoch, ktorých krv Pilát pomiešal s ich obeťami.⁶⁾

1) V židovskej zemi na západe leží Stredozemné more, preto dažde odtiaľ prichádzajú. Mat. 16, 2—4.

2) Totižto čas Messiašov, čas spasenia.

3) Najprv ich karhal, že nevedia poznať dobu vykúpenia; teraz im vytýka, že ani vo svojich súkromných záležitostiach nie sú múdri. Počasie vedia rozsúdiť, ale s bližným svojim dobre sa sporadovať nevedia.

4) Učenik Kristov nebehá k súdom, nepravotí sa, lež vyrovná sa s bližným svojim v láske, po priateľsky. Ale tieto slová majú sa rozumieť i v duchovnom smysle. Vyrovnaj sa s bližným prv, než skrze smrť upadneš do rúk božského sudcu, ktorý ťa ináč oddá učiteľovi a dľa veľkosti hriechu uvrhne ťa alebo do pekla, alebo do očistca.

5) Kto je tvrdý a neustupný oproti bližnému, s tým i vrchnosť prisne zachádza, jak ľudská, tak božská. Babka tu platí asi halier, najdrobnejší peniaz.

6) Alebo je tu reč o prívržencoch Júdu Galilejského, ktorý pred niekoľkými rokmi pobúrili ľud, aby neplatili daň cisárovi, jako vyvolený národ Boží, ale len Bohu, t. j. chrámu; alebo o tých, ktorí sa vzbúrili proti Pilátovi preto, že Pilát obral kostolnú pokladnicu pod tou zámienkou, že vystaví vodovod, aby zaopatril Jeruzalem dobrou pitnou vodou. Židia reptali proti tomu a celé zástupy tiahly k domu Pilátovmu a tam robily nezdobu, zvlášte Galilejčania, ktorí boli prišli do chrámu obetovať. Pilát poslal na nich vojakov,

2. A odpovedal a riekol im: Myslíte si, že tito Galilejčania boli hriešnikmi nado všetkých Galilejčanov, že niečo takého utrpejú?

3. Nie, povedám vám; ale jestli sa nedáte na pokánie, všetci podobne zahyniete.

4. Jako i tých osemnásť, na ktorých spadla veža v Siloe¹⁾ a zabila ich: myslíte, že i tito boli vinníkmi nado všetkých ľudí, prebývajúcich v Jeruzaleme?

5. Nie, povedám vám; ale keď nebudete pokánia činiť, všetci podobne zahyniete.²⁾

6. A povedal i toto podobenstvo: Ktosi mal fikový strom zasadený vo svojej vinici, a prišiel hľadať ovocie na ňom, a nenašiel.

7. Riekol teda vincúrovi: Hľa, tri roky sú, čo chodím hľadať ovocie na tomto fiku, a nenachádzam: teda vykop ho; načo zaujíma zem?³⁾

8. Ten však odpovedal a riekol mu: Pane, ponechaj ho i tento rok, až ho okopem a pohnojím;

9. asnáď poniesie ovocie, ale jestli nie, potom ho vykop.⁴⁾

10. A v sobotu učil Ježiš v ich synagoge.

11. A tu, hľa, bola žena, majúca

ktorí kyjmi a mečmi mnohých doráňali až na smrť, a to najmä z prezpoľných a v takýchto vzburách nezkušených Galilejčanov. Pri všetkých vzburách obyčajne vyhori vonkovské, nezkušené, zavedené obecenstvo, lebo buriči sa obyčajne skryjú, keď je zle.

1) Siloe je žriedlo na upätí vrchu Siona. Spomenutá veža stála nad žriedlom v mestských hradbách.

2) Tak i vás zastihne trest Boží. Hrozba táto splnila sa v čas rímskej vojny, a menovite pri zške Jeruzalema. Každého hriešnika ovšem netreca Pán Boh už na tomto svete; ale z tých, ktorých už tu pomsta Božia stíha, majú si ostatní vziať výstrahu.

3) Grécky: načo planí zem?

4) I toto podobenstvo je napomenutím k pokániu pre vtedajších Židov. Pán vinice je Boh, strom fikový je židovský národ. Tri časy, dľa sv. Jeronyma, sú: čas Mojžišov, doba prorokov a doba Spasiteľova. K tejto poslednej pridal P. Boh ešte 40 rokov po smrti P. Ježiša. Potom prišli Rimania, sborili mesto Jeruzalem a národ rozptýlili po celom svete. Jako s celým národom, tak zachádza Boh i s jednotlivým človekom.

chorobného ducha¹⁾ osemnásť rokov, a bola shrbená a nijako nemohla sa narovnať.

12. Ktorú keď videl Ježiš, zavola ju k sebe a riekol jej: Ženo, zbavená si svojej nemoci.

13. I vložil na ňu ruky, a naskutku sa narovнала a velebila Boha.²⁾

14. Tu prehovoril predstavený synagogy, namrzený, že Ježiš v sobotu uzdravoval, a riekol zástupu: Šesť dní je, v ktorých treba pracovať: v tieto teda prichádzajte a dávajte sa liečiť, a nie v deň sobotný.³⁾

15. I odpovedal mu Ježiš a riekol: Pokrytci⁴⁾, či každý z vás neodvážuje v sobotu svojho vola alebo osla od jasiel a nevedie ho napájať?

16. A táto dcéra Abrahámová, ktorú sviazal satan, hľa, už osemnásť rokov, nemala byť zbavená tej väzby v deň sobotný?

17. A keď to hovoril, zahanbili sa všetci jeho protivníci, a všetok ľud sa radoval zo všetkého, čo sa slávneho dialo skrze neho.

18. I riekol: Čomu je podobné kráľovstvo Božie, a k čomu ho prirovnám?

19. Podobné je zrnú horčičnému, ktoré vzal človek a pohodil do svojej záhrady; i rástlo a stalo sa veľkým stromom, a vtáci nebeskí odpočívajú na jeho vetvách.⁵⁾

20. A opäť riekol: K čomu prirovnám kráľovstvo Božie?

21. Podobné je kvasu, ktorý vzala žena a vložila do troch meciok múky, až skyslo všetko.⁶⁾

22. I chodil po mestách a me-

1) Posadlá bola zlým duchom, ktorý ju nemocou sužoval.

2) Mar. 7, 32.

3) Mat. 12, 10.

4) Tu sa javí ich pokrytstvo: chceli obviniť Ježiša a použili k tomu zdanlivú horlivosť za posvätenie sobotňajšieho dňa.

5) Mat. 13, 31. Mar. 4, 31. Vlastne: hniezdily. Na Východe horčica býva taká vysoká a hrubá.

6) Mat. 13, 33. Jedna mecka bola na 13—14 litrov veľká, tri mecky byly asi 40 litrov.

stečkách, učil a konal cestu do Jeruzalema.

23. I riekol mu ktosi: Pane, či je málo tých, ktorí budú spasení? A on riekol im:

24. Usilujte sa vojsť bránou tesnou¹⁾; lebo povedám vám: mnohí budú hľadiť vojsť, a nebudú môcť.²⁾

25. Ale keď vojde hospodár a zavre dvere, počnete vonku stáť a kopať na dvere a hovoriť: Pane, otvor nám; a odpovie a riekne vám: Neznám vás, zkade ste.³⁾

26. Vtedy počnete hovoriť: Pred tebou sme jedli a pili, a na našich uliciach si učil.⁴⁾

27. Tu povie vám: Neznám vás, zkade ste; odíďte odo mňa všetci páchatelia neprávosti.⁵⁾

28. Tam bude plač a škrípanie zubov, keď uvidíte Abraháma a Izáka a Jakuba a všetkých prorokov v kráľovstve Božom, ale samých seba vyhnaných von.

29. I prídu od východu a od západu, i od polnoci a od poludnia⁶⁾, a budú stolovať v kráľovstve Božom.

30. A hľa, sú poslední⁷⁾, ktorí budú prvými, a sú prví, ktorí budú poslednými.

31. V ten samý deň pristúpili k nemu niektorí z farizejov a hovorili mu: Id' preč a odober sa odiaľto, lebo Herodes chce ťa zabiť.⁸⁾

32. I riekol im: Id'te a povedzte tej liške⁹⁾: Hľa, vyhánam diabolstvá

a uzdravujem dnes i zajtra, a tretieho dňa skonám.¹⁾

33. Avšak musím dnes a zajtra a pozajtre chodiť; lebo to nemožno, aby prorok zahynul mimo Jeruzalema.²⁾

34. Jeruzaleme, Jeruzaleme, ktorý zabijaš prorokov a kamenuješ tých, ktorí bývajú poslaní k tebe, koľkokrát som chcel shromaždiť tvoje dietky, tak, ako vták svoju mlad' pod krýdla, a nechcel si!³⁾

35. Hľa, ponechá sa vám váš dom pustý.⁴⁾ No povedám vám, že ma neuzrete, kým nepríde (čas), keď poviete: Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom.⁵⁾

HLAVA 14.

Uzdravenie vodnateľného. Kde si treba sadnúť pri svatbe. Podobenstvo o pozvaných na večeru. Praví učenici.

1. I stalo sa, keď Ježiš vošiel do domu istého popredného farizeja v sobotu zajesť si chleba, že oni pozorovali na neho.

2. A hľa, jakýsi vodnateľný človek bol pred ním.

3. Tu prehovoril Ježiš a riekol zákonníkom a farizejom: Ci svobodno v sobotu uzdravovať?

4. Oni však mlčali. Tedy on chytil ho, uzdravil a prepustil.

5. A prehovoril k nim a riekol: Ktorému z vás spadne osol alebo

1) Už len krátky čas budem pôsobiť, lebo koniec môjho života je blízko.

2) Tých niekoľko dní, ktoré mi zbývajú, strávim na ceste do Jeruzalema, lebo to nešťastné mesto má už temer akési právo zabíjať prorokov.

3) Mat. 23, 37.

4) Dom váš, t. j. vaše mesto, a menovite: chrám. Spasiteľ hovorí: ponechá sa pustý, jako keby už bol, a bol i skutočne už pustý, lenže v ohľade duchovnom, ponevác v tomto chráme už nebolo Archy úmluvy a toho mračienka (šechiny), ktoré predstavovalo prítomnosť Božiu. Tieto sa ztratili počas zajatia babilonského. A právom, lebo musel uhnúť obraz, keď prišla skutočnosť. Do druhého chrámu, ktorý vystavil Zorobabel, vstúpil stelesnený Boh: P. Ježiš — nebolo teda treba Archy úmluvy a šechiny (šechina predstavovala Sviatosť oltárnu). Ale potom spustol chrám jeruzalemský i hmotne.

5) Mat. 23, 39.

1) Porovnaj poznámku u sv. Mat. hl. 7.

2) Lebo brána bude už zatvorená. Mat. 7, 13.

3) Tak bude hovoriť Pán na druhom svete; na tomto hotový je prijať každého. Porovnaj Mat. 7, 22—23.

4) T. j. boli sme s tebou a ty s nami; boli sme v tvojej spoločnosti.

5) Tak sa povieď kresťanom, ktorí sú kresťanmi len dľa mena a niektorých zovnitorných obyčaji, ale srdcom a smýšľaním sú svetáci.

6) T. j. zo všetkých národov.

7) Ti, ktorých Židia za posledných považovali, totiž pohania.

8) Možno, že títo farizeji vyslaní boli od samého Herodesa, ktorý sa snáď obával, že následkom kázania Ježišovho povstanú vzbury, a preto chcel hrozobami vyplašiť Spasiteľa zo svojho kraja.

9) T. j. tomu schytralému, prešibalému mužovi.

vôl do studne, a nevytiahne ho ihneď v sobotu?

6. A nemohli mu na to odpovedať.

7. A povedal i pozvaným podobnosťou¹⁾, keď spozoroval, ako si vyberali predné miesta, a riekol im:

8. Keď budeš pozvaný na svatbu, neulož sa na predné miesto, aby snáď vzácnejší nežli ty nebol pozvaný od neho;

9. a prišiel by ten, ktorý teba i toho povolal, neriekol ti: Daj tomuto miesto; a vtedy by si s hanbou zaujímal posledné miesto.

10. Ale keď budeš povolaný, id', ulož sa na poslednom mieste, aby, keď príde ten, ktorý ťa pozval, riekol ti: Priateľu, postúp vyššie. Vtedy budeš mať slávu pred spolustolujúcimi;

11. lebo každý, kto sa povyšuje, bude ponížený, a kto sa ponizuje, bude povýšený.²⁾

12. A riekol i tomu, ktorý ho pozval: Keď dávaš obed alebo večeru, nevolaj svojich priateľov³⁾, ani svojich bratov, ani pokrevných, ani bohatých susedov, aby snáď i oni zase teba nepozvali, a odplatili by ti.

13. Ale keď dávaš hostinu, zavolaj chudobných, mrzákov, krivých a slepých⁴⁾,

14. a budeš blahoslavený, že nemajú ti čím odplatiť, lebo odplatí sa ti pri vzkriesení spravedlivých.⁵⁾

15. Keď to počul ktorýsi zo spolustolujúcich, riekol mu: Blahoslavený,

1) Podobnosťou je taká reč, ktorá okrem svojho prvého smyslu má i hlbší význam.

2) Hlbší význam tohoto podobnosti je nauka, aby sme skromne o sebe smýšľali, radi sa ponizovali a iným slúžili; v tom záleží kresťanská pokora. Mat. 23, 12.

3) Spasiteľ nezakazuje pozývať priateľov, nech sa to len stáva z lásky, a nie zo ziskuchtivosti; ale odporúča, čo je dokonalejšie: pozývať chudobných.

4) Sv. Ján Zlatoústý poznamenáva: keď povoláš chudobného, bude P. Boh tvojím dlžníkom. Sv. Rehor, pápež, hostil každodenne 12 chudobných; sv. Ludvík, kráľ francúzsky, choval každý deň 120 chudobných, o sviatkoch 200, a často im sám posluhoval.

5) Odplatí ti to Boh v živote večnom.

kto bude jesť chlieb v kráľovstve Božom.¹⁾

16. Ale on mu²⁾ riekol: Istý človek pripravil veľkú večeru a pozval mnohých.³⁾

17. I poslal svojho sluhu v hodinu večere povedať pozvaným, aby prišli, lebo že je už pripravené všetko.⁴⁾

18. I počali sa všetci do jedného vymlúvať. Prvý mu riekol: Kúpil som dvorec, a musím vyjsť a obhliadnuť si ho; prosím ťa, maj ma za vymlúveného.

19. A druhý riekol: Päť záprahov volov som kúpil, a idem ich zkúsiť; prosím ťa, maj ma za vymlúveného.

20. A iný riekol: Oženil som sa, a preto nemôžem prísť.

21. A keď sa navrátil sluha, oznámil to svojmu pánovi. Vtedy rozhnevany hospodár riekol svojmu sluhovi: Vyjdi chytro na ulice a uličky mesta, a voveď sem chudobných, i mrzákov, a slepých, i krivých.

22. I riekol sluha⁵⁾: Pane, stalo sa, jako si rozkázal, a ešte je miesto.

23. Tu povedal pán sluhovi: Vyjdi na cesty a za ploty, a prinúť vojsť sem, aby sa mi naplnil dom.⁶⁾

24. No povedám vám, že nikto z tých ľudí, ktorí boli povolaní⁷⁾, neokúsi mojej večere.

1) Židia predstavovali si telesne kráľovstvo Božie.

2) Ten hosť blahoslavil tých, čo budú účastní kráľovstva Božieho, a nepochyboval ani najmenej, že jak on, tak i všetci ostatní Židia budú sa nachádzať v tom počte. Ale Spasiteľ učí v tomto podobnosti, že Židia svojim zemským smýšľaním sami sa vytvárajú z kráľovstva Božieho, ačkoľvek ich P. Boh najprv povolal. Výklad podobnosti je tento: Človek večeru pripravujúci je Boh v osobe Krista Pána; večera je jeho Cirkev; vyslaní sluhovia sú zvestovatelia sv. evanjelia; prví povolaní sú Židia; poslední sú Samaritáni a pohaní. U sv. Matúša (22, 2) prednáša sa skoro to isté podobnosť, lenže pri inej príležitosti. Tam je udaný i druhý výklad, ktorý toto podobnosti pripúšťa.

3) Pozvaní sú Židia; pozývajúci boli proroci.

4) Vo východných krajoch bola obyčaj dvakrát volať pozvaných: raz dlhší čas popredku, druhý raz bezprostredne pred hostinou.

5) Zvestoval toto vtedy, keď už bol vyplnil rozkaz pánov.

6) Títo poslední znamenajú pohanov na končinách zemských, ku ktorým až v posledných časoch dostalo sa evanjelium.

7) Ale povolanie neprijali pre svoju prílišnú

25. A išly mnohé zástupy s ním ¹⁾, i obrátil sa a riekol im:

26. Keď kto prichádza ku mne a nemá v nenávisti svojho otca, i matku, i ženu, i dietky, i bratov, i sestry, ba ešte i svoj život, nemôže byť mojim učeníkom.²⁾

27. A kto nenesie svoj kríž a nejde za mnou, nemôže byť mojim učeníkom.

28. Lebo kto z vás, keď chce stavať vežu ³⁾, nesadne si a nebude najprv počítovať náklad, ktorý je potrebný, či má do završenia,

29. aby potom, keď položil základ a nemohol dokonáť, nezačali sa mu posmievať

30. a neriekli: Tento človek počal stavať, a nemohol dokonáť!

31. Alebo ktorý kráľ, keď má ísť do boja proti inému kráľovi, nesadne si a nerozmýšľa najprv: či môže postupovať s desaťtisícami proti tomu, ktorý s dvadsaťtisícami ide proti nemu?

32. Ináč, kým tamten ešte je ďaleko, vypraví posolstvo a bude prosiť o pokoj.

33. Tak teda žiaden z vás, kto sa neodriekne všetkého, čím vládne, nemôže byť mojim učeníkom.⁴⁾

34. Dobrá je soľ: ale keď soľ vyvetrie, čím sa osolí? ⁵⁾

náchylnosť k zemským veciam. Cirkev obracia toto podobenstvo menovite na sv. prijímanie, ku ktorému premnohí svetsky smýšľajúci kresťania zriedka alebo nikdy nepristupujú.

1) Keď odchádzal z domu farizejovho.

2) Čo Spasiteľ najprv v podobenstve učil, to učí teraz zjavne, že totiž ľudia smyselní, svetsky smýšľajúci nemôžu byť jeho učeníkmi. Slovo nenávidieť znamená tu toľko, čo menej milovať. Tak to sám Spasiteľ vykladá u sv. Mat. 10, 37.

3) Dľa našich pochopov palác.

4) Učeníkom Kristovým čili pravým kresťanom byť, to je taká veľká a ťažká záležitosť, ako vysokú vežu stavať, alebo s nepriateľom dvakrát silnejším sa boriť. Preto treba k tomu i veľkých, nevšedných prostriedkov: dokonalé zaprenie seba, odrieknutie sa všetkého, čo je na prekážku. Toto podobenstvo týka sa všetkých kresťanov. Každý z nás musí opustiť všetko, čo sa bez ťažkého hriechu podržať nemôže; ktorí si však zvolili stav dokonalejší, tí sa musia i takých vecí chrániť, ktoré sa protivia dokonalosti.

5) Kresťanom byť je pekná vec, ale pravým; kto však má len meno a niektoré zvyky bez

35. Ani do zeme, ani do hnoja nie je súca: lež vyhodí sa von. Kto má uši na slyšanie, nech slyší.

HLAVA 15.

Podobenstvo o ztratej ovci, o ztratenom peniazí a o márnoträtom synovi.

1. Približovali sa k nemu mýtnici a hriešnici, aby ho počúvali.

2. Tu farizeji a zákonníci šomrali a riekli: Tento prijíma hriešnikov a jedáva s nimi.

3. I povedal im podobenstvo toto a riekol ¹⁾:

4. Ktorý človek zpomedzi vás, majúci sto oviec, a keď ztratí jednu z nich: či neopustí deväťdesiatdeväť na púšti ²⁾ a nejde za ztratenou, kým ju nenajde?

5. A keď ju najde, vloží si ju naradovaný na ramená,

6. a keď príde domov, svolá priateľov a susedov a riekne im: Radujte sa so mnou, lebo som našiel svoju ztratenú ovcu.

7. Povedám vám, že tak väčšia bude radosť v nebi nad jedným hriešnikom pokánie činiacim, nežli nad deväťdesiatdeviatimi spravdivými, ktorí nepotrebujú pokánia. ³⁾

8. Alebo ktorá žena, majúca desať korún ⁴⁾, ak ztratí jednu korunu, či nezažne sviecu, a nevymetie dom, a nehľadá pilne, dokiaľ ju nenajde?

pravej ctnosti, ten je podobný vyvetralej soli: naničodný človek. Platí to ešte viac o predstavených. Porovnaj: Mat. 5, 13. Mar. 9, 49.

1) V troch podobenstvách prednáša Spasiteľ tú istú pravdu: že prišiel spasiť hriešnikov. Peniaz, ovca a márnoträtý syn znamenajú hriešnika: syna, náruživosťou zaslepeného; ovcu, bez rozvahy a akoby bez rozumu v hriechu zotrúvajúcего; peniaz, dlhým hrešením celkom otupelého, osúchaného, zatrdilého. Spasiteľ hľadá a prijíma všetkých, i najhorších.

2) T. j. na pasienku; pasienky byly polovičné pustatiny, a tak sa i nazývaly.

3) Spasiteľ hovorí dľa ľudského spôsobu. Neočakávaná šťastlivá náhoda čini nám väčšiu radosť, nežli dobrota, ktorej sme navykli. Niekedy však obrátený hriešnik býva horlivejší, nežli sú spravdiví, a vtedy je skutočne väčšia radosť v nebesách nad takým hriešnikom.

4) Evanjeliom menuje ten peniaz drachmou; platila asi 1 korunu (88 halierov).

9. A keď najde, svolá priateľky a susedy a riekne: Radujte sa so mnou, lebo našla som korunu, ktorú som bola ztratila.

10. Tak povedám vám: budú anjeli mať radosť nad jedným hriešnikom pokánie činiacim.¹⁾

11. Povedal²⁾ tiež: Istý človek mal dvoch synov,

12. a mladší z nich riekol otcovi: Otče, daj mi čiastku z majetku, ktorá mi pripadá. I rozdelil im statok.³⁾

13. A po nemnohých dňoch mladší syn posháňal všetko i odobral sa preč do krajiny ďalekej, a tam premrhal svoj majetok, žijúc prostopašne.

14. A keď všetko premárnil, nastal v tom kraji veľký hlad, a on počal trpieť núdzu.

15. Tu odišiel a pridržal sa jedného občana toho kraja, a ten poslal ho do svojho dvorca svine pásť.⁴⁾

16. I žiadal si naplniť brucho lúštinami⁵⁾, ktoré svine požívaly: ale nikto mu ich nedával.⁶⁾

17. Tedy vstúpil do seba a riekol: Koľko nádenníkov v dome môjho otca má hojnosť chleba, a ja tu hladom hyniem.

18. Vstanem a pôjdem k svojmu otcovi a poviem mu: Otče, zhrešil som proti nebu⁷⁾ i pred tebou⁸⁾;

19. už nie som hoden volať sa tvojím synom. Učín ma jako jedného zo svojich nádenníkov.

20. I vstal a išiel k svojmu otcovi.

A keď bol ešte ďaleko, videl ho jeho otec a bol pohnutý útrpnosťou, a pribehol, padol mu okolo krku a pobozkal ho.

21. I riekol mu syn: Otče, zhrešil som proti nebu i pred tebou; už nie som hoden volať sa tvojím synom.

22. Ale otec riekol svojim sluhom: Chytré prineste najlepšie rúcho a oblečte ho, a dajte mu prsteň na ruku a obuv na nohy;

23. a privedte vykrmené teľa a zabite, a jedzme a hodujme;

24. lebo tento môj syn bol mŕtvy¹⁾, a ožil; bol ztratený, a našiel sa. I počali hodovať.

25. A jeho starší syn bol na poli, a keď prichádzal a približoval sa k domu, počul hudbu a tanec.

26. I zavolať jedného zo sluhov a pýtal sa: Čo je to?

27. A ten mu riekol: Tvoj brat prišiel a tvoj otec zabil vykrmené teľa, že ho zase zdravého dostal.

28. I nahneval sa a nechcel vojsť. Tedy jeho otec vyšiel a počal ho chlácholiť.

29. On však odpovedal a riekol svojmu otcovi: Hľa, toľko rokov ti slúžim a nikdy som tvojho rozkazu neprestúpil, a nikdy si mi nedal (ani) kozla, aby som hodoval so svojimi priateľmi.

30. Ale keď prišiel tento tvoj syn, ktorý premrhal svoj statok so smilnicami, zabil si mu tučné teľa.

31. On však mu riekol: Synu, ty si vždycky so mnou, a všetko moje je tvoje²⁾;

32. no hodovať a radovať sa ná-

1) A tak sa nedivte, že prijímam hriešnikov.
2) Nasledujúce podobenstvo predstavuje nám nielen láskavosť Božiu k hriešnikom, ale i biedu, do seba vstúpenie, vyznanie a návrat hriešnika. Pre Židov malo ono aj iný význam: mladší syn znamenal pohanov, starší Židov.

3) Grécky: živnosť.

4) Svine boli u Židov za nečisté zvieratá držané a preto pásť ich znamenalo veľkú núdzu a potupu.
5) Dľa gréckej osnovy bol to takzvaný svätotajanský chlieb, ktorým sa najchudobnejší ľudia živili, ktorý sa však i dobytku dával.

6) Nedostal ich toľko, aby sa mohol nasýtiť. Nad sluhmi bol dvorský, ktorý im vydával potravu.

7) T. j. obrazil som Boha.

8) Gr.: a pred tvojimi očami.

1) Vyhnanstvo z krajiny židovskej považovali Židia jakoby za smrť, preto sa tu hovorí, že bol mŕtvy; alebo mŕtvy bol skrze hriechy a skrze pokánie ožil.

2) Keď sa podobenstvo vykladá o Židoch, vtedy je tu tento smysel: Vy Židia máte pravú vieru, zákon a prorokov, a môžete, jestli chcete, podiel brať i na tej milosti, ktorú kajúcim pohanom a hriešnikom udeľujem. Ale mne, jako otcovi, príde náleží radovať sa nad ich obrátením.

ležalo, lebo tento tvoj brat bol mŕtvý a ožil, bol ztratený a našiel sa.¹⁾

HLAVA 16.

Podobenstvo o nevernom správcovi; že dvom pánom slúžiť nemožno; o Lazarovi a boháčovi.

1. Ale hovoril i svojim učeníkom: Bol istý bohatý človek²⁾, ktorý mal správca, a tento bol udaný u neho. že mu rozhadzuje majetok.

2. Tedy zavola ho k sebe a riekol mu: Čo to počujem o tebe? Vydaj počet zo svojho vladárenia, lebo už nebudeš môcť vladáriť.

3. I hovoril správca³⁾ sám u seba: Čo spravím, keďže môj pán odoberá mi vladárstvo? Kopat nevládzem, žobrať sa hanbím.

4. Viem, čo spravím, aby ma prijali do svojich domov, keď budem shodený s vladárstva.

5. Zavola teda jedného každého dlužníka svojho pána k sebe a riekol prvému: Koľko si dlžen môjmu pánovi?

6. Ten však riekol: Sto kadí⁴⁾ oleja. I riekol mu: Vezmi svoj úpis, sadni chytró a napíš päťdesiat.⁵⁾

7. Potom riekol druhému: A ty

1) Takto odbavil Pán farizejov, ktorí reptali, že prijíma hriešnikov; ale i učeníci potrebovali ponaučenia, zvlášte o povahe a vážnosti majetku, ktorý pre Krista opustili. O tom v nasledujúcom podobenstve hľadá Pán.

2) Bohatý človek znamená P. Boha; správca = vladár je každý človek; majetok sú zemské statky. Nauka z podobenstva je táto: Jako ten správca sverený mu majetok použil k zabezpečeniu svojej budúcnosti a preto opatrne konal, tak máme i my opatrne užívať statky od Boha nám sverené, t. j. na dobré skutky ich vynakladať, ktoré nám zaslúžia večnú blaženosť. V podobenstve o marnotratnom synovi predstavil nám Spasiteľ príklad zlého užívania zemských statkov; tu máme príklad múdreho užívania.

3) V prekladoch sv. Písem obyčajne menuje sa správca, šafár, i mohli by sme preložiť i *nádvor*, čo je dávné slovenské slovo, ktoré sa nám zachovalo i s tovarníkom, čo názov uhorských hodností, a označuje išpána (nádor = išpán).

4) Písmo sv. užíva židovské slovo: bat, ktoré znamená žbán a ktorý dľa niektorých obsahoval 36,5 litra.

5) Správca robí si priateľov z nevlastného. To máme robiť i my: dávať totižto almužnu zo statkov svojich, ktoré vlastne nie sú naše, lež Božie.

koľko si dlžen? Ktorý povedal: Sto meríc¹⁾ pšenice. Riekol mu: Vezmi svoje písmo a napíš osemdesiat.

8. I pochválil pán nespravedlivého správca, že opatrne konal²⁾; lebo synovia tohoto sveta opatrnejší sú vo svojom pokolení³⁾, nežli synovia svetla.⁴⁾

9. I ja povedám vám: Robte si priateľov z nespravedlivej mamony⁵⁾, aby vás prijali do večných stánov, keď sa pominiete.⁶⁾

10. Kto je verný v maličkosti⁷⁾, i vo väčšom⁸⁾ je verný; a kto je nespravedlivý v maličkosti, i vo väčšom je nespravedlivý.

11. Ponevác tedy v nespravedlivej mamone neboli ste verní, kto vám sverí to, čo je opravdivé?⁹⁾

12. A keď ste neboli verní v cudzom: kto vám dá to, čo je vaše?¹⁰⁾

13. Žiaden sluha nemôže dvom pánom slúžiť; budto totiž jedného

1) Osnova grécka i latinská má slovo: kor; je to miera na sypané veci. (Korčuch, korec = asi 40 litrov.)

2) Spasiteľ chváli len správca opatrnosť; tú máme nasledovať i my, nie však jeho nespravdivosť.

3) Grécky: opatrnejší sú vo svojom obore; asi jako maďarské: páratlan a maga nemében; latinsky: vo svojom pokolení, t. j. vždy, vo všetkých dobách, vo všetkých ľudských pokoleniach svetáci väčšiu usilovnosť, námahu, dômyselnosť vynakladali na zaopatrenie časných majetkov a pôžitkov, nežli kresťania na nadobudnutie večnej slávy.

4) Synovia svetla sú nábožní ľudia, praví kresťania. Oni obyčajne nie sú takí opatrní a dômyselní v duchovných veciach, ako svetáci vo svetlých.

5) Spasiteľ nazýva bohatstvo nespravedlivou mamonou z troch príčin: 1. preto, že nie je našim, lež Božím; 2. preto, že je nepravým, klamným statkom; pravé statky sú len dobré skutky; 3. preto, že len zriedka sa nadobýva bez hriechu, a skoro vždycky k hriechu svádza. — Mamona = bohatstvo.

6) Dľa iného čítania: keď sa pominie (t. j. bohatstvo).

7) To najmenšie v kresťanskom smysle sú zemské statky.

8) Väčšie veci sú statky duchovné: pravá viera, Božia milosť atď. Spasiteľ prednáša tu porekadlo, ktoré vyslovuje len to, čo sa obyčajne stáva, nie však vždycky.

9) Porovnaj predošlú poznámku.

10) Naše je to, čo sa nás vlastne a najviac týka, a to sú statky nebeské, lebo sme stvorení pre nebo, a nie pre zem; cudzími sú teda pre nás veci zemské, ktoré len dočasne máme sverené. Kto zle zachodí s vecou cudzou, jako bude s vlastnou?

bude nenávidieť a druhého milovať, alebo jednému bude oddaný a druhým pohrdne. Nemôžete slúžiť Bohu i mamone.¹⁾

14. A všetko toto počúvali farizeji, ktorí boli lakomí a posmievali sa mu.

15. I riekol im: Vy sa staviate spravdivými pred ľuďmi, ale Boh zná vaše srdcia; lebo čo je ľuďom vznešené, to je ohavnosťou pred Bohom.²⁾

16. Zákon a proroci boli až po Jána: od tej doby zvestuje sa kráľovstvo Božie, a každý ho násilnosťou dobýva.³⁾

17. A ľahšie je, aby sa nebo a zem pomínuly, než aby jedna čiarka zo zákona odpadla.⁴⁾

18. Každý, kto prepustí svoju manželku a vezme si inú, cudzoloží; a kto si berie prepustenú od muža cudzoloží.⁵⁾

19. Bol istý bohatý človek, ktorý sa odieval šarlátom a tenkým plátnom, a každodenne hodoval skvostne.⁶⁾

1) Kto zle užíva zemské statky, stane sa ich otrokom, a preto nemôže už byť dobrým sluhom Božím, lebo svet a Boh, hmota a duch si odporujú. Mat. 6, 24.

2) Vy, farizeji lakomí, znáte sice ľuďom namlúviť, že vaše užívanie zemských statkov je spravdivé, ale Boha neoklamete. Pre svoju pokryteckú pobožnosť zdáte sa ľuďom vznešenými, ale pred Bohom ste ohavní.

3) Buďte: každý človek dobrej vôle usiluje sa do neho prijatým byť, alebo musí sám sebe násilnosťou robiť, sám seba premáhať. Mat. 11, 12.

4) T. j. a vyplnenia nedošla. Mat. 5, 18.

5) Smysel veršov 16., 17. a 18. je tento: Užívanie zemských statkov dľa môjho učenia zdá sa vám obťažným, ale máte vedieť, že nastal čas kráľovstva Božieho, v ktorom sa väčšia dokonalosť požaduje, nežli v Starom Zákone, ktorý trval až po Jána. Je sice pravda, že zo Zákona Božieho (i Starého) ani čiarka nemôže spadnúť, t. j. nesmie sa zapovrhnuť a jednoducho odhodiť, ale smie sa zdokonaľiť, smie sa namiesto predpisu nedokonalého dokonalejši postaviť. Tak je to na pr. s manželstvom. V Starom Zákone bolo dovolené prepúšťať ženy a brať si prepustené; to už v Novom Zákone nesmie byť; manželstvo musí ostať nerozlučné až do smrti. Preto teda, že kráľovstvo Božie (čiže Nový Zákon) má dokonalejšie predpisy, len s násilnosťou sebe samému činným sa doňho vstupuje.

6) Boháč znamená tých ľudí, ktorí zle užívajú zemské majetky, na dobré skutky ich nevynakladajú; Lazar znamená ľudí biednych, ale ctnostlivých. Na večnosti sa osudy premenia. Z tej rozpravy vidno, že lepšie je chudobným byť, než bohatým, pretože boháči ťažko vojdú do kráľov-

20. A bol istý žobrák, menom Lazar¹⁾, ktorý ležal pri jeho vrátach plný vredov,

21. a žiadal si nasýtiť sa odrobin-kami, ktoré padaly so stola boháčovho, a nikto mu nedával; ba i psi prichádzali a lízali jeho vredy.²⁾

22. I stalo sa, že ten žobrák umrel, a zanesený bol od anjelov do lona Abrahámovho.³⁾ A umrel i boháč, a pochovaný bol do pekla.

23. A keď bol v mukách, pozdvihol svoje oči a videl zďaleka Abraháma a Lazara v jeho lone;

24. tu on zvolal a riekol: Otče Abraháme, smiluj sa nado mnou, a pošli Lazara, nech si omočí koniec prsta do vody a ochladí mi jazyk, lebo sa mučím v tomto plameni.

25. I riekol mu Abrahám: Synu, rozpomeň sa, že si obdržal veci dobré za svojho živobytia a Lazar podobne zlé; teraz však tento sa tu potešuje⁴⁾, ty však sa mučíš.

26. A nad to nado všetko medzi nami a vami upevnená je veľká priepasť, aby tí, ktorí chcú odtiaľto prejsť k vám, nemohli, ani odtiaľ sem prestúpiť.⁵⁾

27. I riekol: Teda prosím ťa, otče, aby si ho poslal do domu môjho otca;

28. lebo mám päť bratov: nech im dosvedčí⁶⁾, aby aj oni neprišli do tohoto miesta múk.

29. I riekol mu Abrahám: Majú

stva Božieho. Ostatne boháč predstavuje i Židov, Lazar pohanov.

1) Slovo Lazar znamená toľko, čo úbohý, na pomoc Božiu utisnutý.

2) Oblizali ho dotierave a nemohol sa im ubrániť.

3) Anjeli doprevadili ho k Abrahámovi a ostatným patriarchom, očakávajúcim svojho Vykupiteľa. Miesto nám neznáme nazýva sv. Písmo lonom Abrahámovým, lebo spravdiví St. Zákona našli tam odpočinok, ako malé dieťa v lone otcovom alebo matkinom.

4) V predpekli duše nepoživaly úplného blaženstva, lebo neboly spojené s Bohom obapolnou dokonalou láskou, ponevác Boh ešte nebol smierený krvou Kristovou.

5) T. j. vo večnosti medzi zatratenými a spasenými je každé spojenie nemožné.

6) Že sú tu hrozné muky, nech im dá výstrahu.

Mojžiša a prorokov ¹⁾: nech tých poslúchajú.

30. On však riekol: Nie, otče Abraháme; ale keď niekto zo zomrelých pôjde k nim, dajú sa na pokánie.

31. I riekol mu: Keď neposlúchajú Mojžiša a prorokov, ani keby niekto z mŕtvych vstal, neuveria. ²⁾

HLAVA 17.

O pohoršení; o smierlivosti; moc viery; všetci sú neužitoční sluhovia. Očistenie prašivých. Druhý príchod Pánov.

1. Tedy riekol svojim učeníkom: Nie je možné, aby neprišli pohoršenia, ale beda tomu, skrze koho prichádzajú. ³⁾

2. Užitočnejšie mu je, keď sa mu mlynský kameň vloží okolo hrdla a vhodí sa do mora, nežli by mal pohoršiť jedného z týchto malučkých. ⁴⁾

3. Dajte si pozor! Jestli tvoj brat zhreší proti tebe, pokarhaj ho, a jestli to oľutuje, odpusť mu. ⁵⁾

4. A keby i sedemkrát za deň zhrešil proti tebe a sedemkrát ⁶⁾ za deň obrátil by sa k tebe a riekol: Je mi to ľúto, odpusť mu.

5. I riekli apoštolovia Pánovi: Rozmnož v nás vieru. ⁷⁾

6. A Pán riekol: Jestli budete mať vieru, jako zrnko horčičné ⁸⁾, poviete tejto moruši: Vytrhni sa a presad sa do mora, a poslúchne vás. ⁹⁾

7. A kto z vás, majúci sluhu orúceho alebo pasúceho, povie mu, keď

sa s poľa vráti: Hneď sa id' uložiť za stôl?

8. A či skôr nepovie mu: Prichystaj mi večeru a opáš sa ¹⁾, a posluhuj mi, kým sa najem a napijem, a potom budeš ty jesť a piť?

9. Či snáď bude ďakovať tomu sluhovi, že vykonal, čo mu rozkázal?

10. Nemyslím. Tak i vy, keď vykonáte všetko, čo sa vám rozkázalo, povedzte: Sluhovia neužitoční sme; čo sme boli podlžní spraviť, to sme urobili. ²⁾

11. I stalo sa, keď išiel do Jeruzalema ³⁾, že prechádzal stredom cez Samaritánsko a Galilejsko.

12. A keď vchádzali do istého mestečka, stretlo sa s ním desať mužov prašivých, ktorí stáli pozďaleky ⁴⁾.

13. a pozdvihli hlas a riekli: Ježišu, rozkazovateľu, smiluj sa nad nami!

14. A on keď ich uzrel, riekol im: Idte, ukážte sa kňazom. I stalo sa, keď išli, očistili sa. ⁵⁾

15. Tu jeden z nich, keď videl, že sa očistil ⁶⁾, navrátil sa a veľkým hlasom velebil Boha;

16. a padol na tvár pred jeho nohy a ďakoval; a to bol Samaritán. ⁷⁾

17. I odpovedal Ježiš a riekol: Či sa ich neočistilo desať? A kde je tých deväť? ⁸⁾

18. Nenašiel sa, čo by sa bol vrátil a vzdal chválu Bohu ⁹⁾, leda tento cudzozemec?

1) Tí dostatočne učia o spravodlivosti Božej a o potrebe pokánia.

2) K uvereniu treba dobrej vôle. Kto jej nemá, toho žiaden záznak nepresvedčí. V novších časoch to ne jeden nezaboh zrovna vyslovil. Dôkazom toho sú i farizeji, pred ktorých očami vzkriesil Ježiš Lazara, a predsa neuverili. Možno, že Spasiteľ v tomto podobenstve práve z tej príčiny volil to isté meno: Lazar.

3) Mat. 18, 7.

4) T. j. príčinou sa stať mravného úpadku.

5) Mat. 18, 15.

6) Sedemkrát stojí miesto zakaždým.

7) Aby to mohli dobre pochopiť a s ochotou vykonať.

8) T. j. naoko malú a vnútri silnú, živú.

9) Mat. 17, 19.

1) Aby mohol obratnejšie posluhovať, keď si vykasal rúcho.

2) Podobenstvo toto nás učí, že musíme byť neunavní v plnení svojich povinností a spolu veľmi ponížení, jak chceme obdržať tú divotvornú vieru. Učíme sa z toho ďalej, že keď sme i celý deň pri svojich prácach sa ustávali, večer predsa nemáme zanedbať službu Božiu, t. j. modliť sa. Treba tu ešte pripomenúť, že na druhom svete Pán posadí dobrého sluhu za stôl a sám mu posluhuje. (Porovnaj hl. 12, 37.)

3) Bola to posledná cesta Pánova do Jeruzalema. 4) Preto pozďaleky, aby sa nestal nečistým podľa židovského obradu.

5) A i vyhlásení boli od kňazov za očistených.

6) Grécky: že ozdravel.

7) Pozri o Samaritánoch Mat. 10, 5.

8) Táto otázka Spasiteľa obsahuje výčitku.

9) Ako pôvodcovi zázračného očistenia.

19. I riekol mu: Vstaň a id'; tvoja viera Ťa uzdravila.

20. A keď sa ho farizeji opýtali: Kedy príde kráľovstvo Božie? ¹⁾ odpovedal im a riekol: Kráľovstvo Božie nepríde spozorovane ²⁾,

21. ani nerieknu: Hľa, tu je, alebo, hľa, tam. ³⁾ Lebo, hľa, kráľovstvo Božie je vo vás. ⁴⁾

22. I riekol svojim učeníkom: Príjdú dni, kde si budete žiadať vidieť jeden deň Syna človeka, a nevidíte. ⁵⁾

23. A povedia vám: Hľa, tu je, a hľa, tam. Nechoďte, ani nasledujte. ⁶⁾

24. Lebo jako blesk, keď sa zablyskne zpopod neba na to, čo je pod nebom, leskne sa: tak bude Syn človeka na svoj deň. ⁷⁾

25. Ale prv treba mu mnoho trpieť a zavrnutým byť od tohoto pokolenia. ⁸⁾

1) T. j. kedy príde Messias, ako zemský panovník v zemskej sláve?

2) T. j. spôsobom všeobecnú pozornosť vzbudzujúcim, s kráľovskou nádherou, okázale.

3) Lebo nie je obmedzené na istý priestor, ako kráľovstvá zemskej a vôbec hmotnej veci.

4) Kráľovstvo Božie povstáva duchovným spôsobom skrze vnuknutie Božie už tu, už tam, a tak musí povstať i u vás vnútorne. (Ján 3, 3.) Káže sa síce zovnútorne, ale počiatok svoj berie vnútri, v duši človeka, keď uverí; z viery vyvinie sa potom spravdливость, pokoj, radosť v Duchu sv. (Rim. 14, 17) a všetko dobré. Avšak Spasiteľ nehovorí, že kráľovstvo Božie na zemi nemá nič viditeľného, ale že nemá spôsob zemskej moci, jako to farizeji očakávali. Na tomto svete musí sa i to, čo je vnútorné a duchovné, zovnútorne javiť, tak i kráľovstvo Božie objavuje sa na tomto svete jako viditeľná Cirkev, a sám Spasiteľ tvoril už so svojimi apoštolmi, učeníkmi a veriacimi takú viditeľnú spoločnosť, ako je Cirkev, hoci kráľovstvo Božie bolo *v nich*. I ten výraz: *vo vás* má dvojaký význam: vo vašom vnútrajšku a: medzi vami.

5) Smysel je tento: ponač kráľovstvo Božie už prišlo, niet viac čo očakávať, lež treba milosť Božiu vďačne prijať a usilovne s ňou spolupracovať, a to tým viac, že prídu čo chvíľa na vás tvrdé časy, kde by ste ma radi čo len jeden deň mali zase pri sebe, ku svojmu poučeniu a potešeniu, a nestane sa vám to. Prídeme síce ešte raz, ale až na konci sveta; nedajte sa teda podvieť. (Porovnaj, čo nasleduje.)

6) Mat. 24, 25.

7) T. j. príde náhle a s takou slávou, ktorá naplní celý svet. Pozri Mat. 24, 27.

8) Toto pokolenie vždy ešte zavrhuje svojho Spasiteľa a jeho veriacich. Pozri Mat. 16, 21.

26. A jako sa dialo za dňov Noemových: tak bude i za dňov Syna človeka. ¹⁾

27. Jedli a pili, ženili a vydávali sa až do dňa, v ktorom Noe vošiel do korábu: i prišla potopa a zahubila všetkých. ²⁾

28. Podobne, jako sa dialo i za dňov Lotových: jedli a pili, kupovali a predávali, sadili a stavali;

29. ale toho dňa, v ktorý vyšiel Lot zo Sodomy, pršal oheň a sirka s neba, a všetkých zahubil. ³⁾

30. Na ten spôsob bude to v ten deň, v ktorý sa zjaví Syn človeka. ⁴⁾

31. V tú hodinu kto bude na streche a má svoje veci v dome, nech nesostupuje vziať si ich; a kto na poli, podobne nech sa nevracia nazpät. ⁵⁾

32. Pamätajte na ženu Lotovu! ⁶⁾

33. Ktokoľvek bude hľadiť svoj život zachovať, ztratí ho; a ktokoľvek ho ztratí, zachová ho. ⁷⁾

34. Povedám vám: V tú noc ⁸⁾ budú dvaja na jednej posteli: jeden bude vzatý ⁹⁾ a druhý ponechaný.

35. Dve budú mlieť spolu: jedna bude vzatá a druhá ponechaná. Dvaja budú na poli: jeden bude vzatý a druhý ponechaný.

36. Odpovedali a riekli mu: Kde, Pane? ¹⁰⁾

1) T. j. v čas jeho druhého príchodu.

2) I. Mojž. 7, 7.

3) I. Mojž. 19, 25.

4) Totiž vo svojej sláve. Pri prvom jeho príchode a po celý čas trvania Cirkvi sv. bola a je sláva Spasiteľova skrytá. Pri druhom príchode objaví sa jeho sláva a kráľovstvo Božie bude skvelé i na vonok, hoci nie v tom smysle, jako si to farizeji predstavovali.

5) Vtedy má každý len na príchod Pánov dbať a na hodné jeho prijatie sa chystať; k tomu pospiechať, od ktorého jedine pomoc očakávame. U sv. Matúša (24, 17) týkajú sa tieto slová poprednej zkazy mesta Jeruzalema.

6) Ktorá sa starala o svoj majetok, a tak zahynula.

7) V tých dňoch nesmie sa myslieť na zachovanie telesného života, lež na obsiahnutie života večného. Pozri Mat. 10, 39.

8) Pre tieto slová niektorí myslia, že druhý príchod Pánov bude v noci. Bedľite a modľite sa.

9) T. j. do večnej slávy.

10) Kde sa to stane?

37. A on im riekol: Kdekoľvek bude telo, tam sa shromaždia i orli. ¹⁾

HLAVA 18.

O vyslyšani modlitby; modlitba farizejova a publikánova. Prijatie maľučkých. K dosiahnutiu blahoslavenstva je prekážkou bohatstvo. Ježiš predpovedá svoje umučenie a uzdravuje slepého žobrača.

1. A povedal im i podobienstvo, že treba vždycky sa modliť a neustávať,

2. a riekol: Bol v ktoromsi meste istý sudca, ktorý sa Boha nebál a človeka sa neostýchal.

3. A jakási vdova bola v tom meste, a chodila k nemu a hovorila: Zastaň ma proti môjmu protivníkovi.

4. A nechcel za dlhý čas. Ale potom riekol sám u seba: Keď sa i Boha nebojím a človeka sa neostýcham,

5. predsa však, pretože mi je táto vdova nepríležitá, zastanem ju, aby naposledy neprišla a nevyndala mi.

6. I hovoril Pán: Čujte, čo povedá nespravедlivý sudca. ²⁾

7. A Boh nezastal by svojich vyvolených, ktorí vo dne v noci na neho volajú, a tamtým mal by showievať? ³⁾

8. Povedám vám, že čo skoro ich zastane. Ale či najde Syn človeka, keď príde ⁴⁾, vieru na zemi? ⁵⁾

9. A riekol i niektorým, ktorí v sebe dôverovali, jako spravедliví,

a ostatnými pohrdali, toto podobienstvo ¹⁾:

10. Dvaja ľudia vstúpili do chrámu pomodliť sa: jeden farizej ²⁾ a druhý mýtnik. ³⁾

11. Farizej stál a sám u seba toto sa modlil: Bože, ďakujem ti, že nie som, ako ostatní ľudia, dráči, nespravедliví, cudzoložníci, alebo jako i tento mýtnik.

12. Postím sa dvakrát do týždňa, desiatky dávam zo všetkého, čím vládnam.

13. Kdežto mýtnik stál zďaleka, nechcel ani oči k nebu pozdvihnúť, ale bil sa v prsia a riekol: Bože, buď milostivý mne hriešnemu!

14. Povedám vám: Sostúpil tento ospravедlivený do svojho domu, a nie ten; lebo každý, kto sa povyšuje, bude ponížený, a kto sa ponízuje, bude povýšený. ⁴⁾

15. A prinášali k nemu i nemluvniatka, aby sa ich dotýkal. Keď to videli učenci, okríkali ich. ⁵⁾

16. Ježiš však zavolał ich k sebe a riekol: Nechajte deti ku mne prichádzať a nebráňte im, lebo takých je kráľovstvo Božie.

17. Veru, povedám vám: Ktokoľvek neprijme kráľovstva Božieho jako dieťa, nevojde do neho.

18. Tu pýtal sa ho istý pohlavár a riekol: Učiteľu dobrý, čo musím činiť, aby som dosiahol život večný? ⁶⁾

19. Ježiš však mu riekol: Čo ma

1) Kde mravná zkaza dosiahne svojho vrchola, tam sa objaví i súd a pokuta Božia. Porovnaj Mat. 24, 28.

2) V tomto podobienstve. Luk. 11, 8.

3) Doplní: Ktorý je sudca spravедlivý a vľúdny.

4) K poslednému súdu.

5) Z týchto slov vysvitá, že v uvedenom podobienstve berie sa ohľad na veľké súzenie, ktoré veriaci v posledných časoch od antikristov znášať budú a z ktorých na svoju prosbu náhle budú vysvobodení zjavným príchodom Syna Božieho. Že v tých posledných časoch viera a spolu s ňou i mravopôčestnosť veľmi upadne, ba takmer vyhynie, to Spasiteľ viackrát pripomenul. Porovnaj vyššie hl. 17, 26 a Mat. 24, 24.

1) V nasledujúcom podobienstve farizej znamená takých ľudí, ktorí vedú sice zovnútorne statočný život a sú na to hrdí i myslia si, že tá zovnútorňá počestnosť činí ich P. Bohu vzácnymi, a pritom ešte iných zapovrhujú. — Publikán znamená ľudí pokorných, svoju hriešnosť uznávajúcích, na svoje dobré skutky sa nespoliehajúcich, lež dúfajúcich v milosrdenstve Božom. Spolu sa tu učíme, jaká má byť naša modlitba, jestli má byť vyslyšaná; musí totiž pochádzať z poníženého a skrúšneného srdca.

2) Pozri Mat. 3, 7.

3) Pozri Mat. 5, 46. Farizejov vôbec považovali za svätých, spravедlivých ľudí, kdežto mýtnikov za verejných zločincov.

4) Mat. 23, 12. Luk. 14, 11.

5) Mat. 19, 13. Mar. 10, 13.

6) Mat. 19, 16. Mar. 10, 17.

nazývaš dobrým? Nikto nie je dobrý, leda sám Boh.¹⁾

20. Znáš prikázania: Nezabiješ; nezcudzoložíš; nepokradneš; nepremluviš krivého svedectva; cti svojho otca i matku.²⁾

21. Ktorý povedal: To všetko som zachovával od svojej mladosti.

22. Keď to Ježiš počul, riekol mu: Ešte jedno ti chýbí: Predaj všetko, čo máš, a rozďaj chudobným, a budeš mať poklad v nebi; a poď, nasleduj ma.

23. Keď to on počul, zarmútil sa, lebo bol veľmi bohatý.

24. A keď videl Ježiš, že zostal zarmútený, riekol: Ako ťažko vojdú do kráľovstva Božieho tí, ktorí majú statky.

25. Lebo ľahšie je ťave prejsť cez ucho ihelné, nežli bohatému vojsť do kráľovstva Božieho.

26. Tedy riekli tí, ktorí to počuli: A ktože môže spasený byť?

27. A on povedal: Čo je nemožné u ľudí, možné je u Boha.³⁾

28. I riekol Peter: Hľa, my sme opustili všetko, a šli sme za tebou.⁴⁾

29. A on im riekol: Veru, povedám vám: Niet nikoho, kto zanechal dom alebo rodičov alebo bratov alebo ženu alebo dietky pre kráľovstvo Božie,

30. že by nedostal omnoho viac v tomto čase a v budúcom veku život večný.⁵⁾

31. Potom vzal Ježiš dvanástich k sebe a hovoril im: Hľa, ideme do Jeruzalema, a dokoná sa (tam) všetko, čo písali proroci o Synovi človeka.

32. Lebo vydaný bude pohanom a budú sa mu posmievať a bičovať⁶⁾ ho a plúť na neho,

33. a keď ho ubíjajú, zabijú ho, ale tretieho dňa vstane z mŕtvych.

34. A oni nič z toho nepochopili, a bolo to slovo skryté pred nimi, a nerozumeli, čo sa hovorilo.¹⁾

35. I stalo sa, keď sa približoval k Jerichu, jakýsi slepý sedel vedľa cesty a žobral.²⁾

36. A keď počul zástup tade ísť, pýtal sa: Čo je to?

37. I riekli mu, že Ježiš Nazaretský tade ide.

38. Tu zvolal a riekol: Ježišu, synu Dávidov, smiluj sa nado mnou!

39. A tí, ktorí šli popredku, okríkali ho, aby mlčal. On však tým viac kričal: Synu Dávidov, smiluj sa nado mnou!

40. Tu Ježiš postál a kázal ho priviesť k sebe. A keď sa priblížil, opýtal sa ho

41. a riekol: Čo chceš, aby som ti urobil? A ten riekol: Pane, aby som videl.

42. A Ježiš mu riekol: Pohliadni, tvoja viera ťa uzdravila.

43. A naskutku videl a išiel za ním a velebil Boha. A všetok ľud, keď to videl, vzdával chválu Bohu.

HLAVA 19.

O Zachejovi a o hrivnách; vjazd do Jeruzalema; plač nad mestom a vyčistenie chrámu.

1. I vojdúc, bral sa Jerichom.

2. A hľa, muž, menom Zachej, a ten bol nadmýtnym³⁾, a to bohatým,

3. i žiadal si vidieť Ježiša, ktorý je to: ale nemohol pre zástup, lebo bol malej postavy.

1) Necháпали, jako sa tie slová srovnávajú s budúim slávnym kráľovstvom a s mocou Spasiteľovou, o ktorej boli presvedčení, a ponevác P. Ježiš často mluvieval v obrazoch, t. j. v nevlastnom smysle, domnievali sa, že ani túto reč netreba tak prísne a doslovne brať.

2) Porovnaj Mat. 20, 29 a Mar. 10, 46. Kde sa však o inom zázraku rozpráva, totiž o uzdravení dvoch slepých pri vychádzaní z Jericha. Tieto dve udalosti nesmú sa smiešať a zameniť.

3) Bol to vážny, popredný muž, majúci v prenájme od Rimanov všetky mýta, ktoré jeho podmýtni vyberali. (Pozri Mat. 5, 46 a 9, 10.)

1) Teda ani mňa nedrž za púheho človeka, keďže ma dobrým nazývaš.

2) II. Mojž. 20, 13.

3) P. Boh môže dať i boháčovi ducha chudoby.

4) Dopln: A hľa, v tomto nasledovaní naši sme hojnú odmenu chudoby. Luk. 5, 11.

5) T. j. v časnosti milosť Božiu, vo večnosti neskonalú blaženosť.

6) Grécky: zle s ním nakladať.

4. I predbehol a vystúpil na strom planého figu¹⁾, aby ho videl, lebo tade mal ísť.

5. A keď Ježiš prišiel k tomu miestu, pohliadol hore, uzrel ho a riekol mu: Zacheju, sostúp náhle dolu, lebo dnes treba sa mi v tvojom dome pobaviť.

6. Tu sostúpil spešne a uvítal ho s radosťou.

7. A keď to videli všetci, reptali²⁾ a riekli, že u hriešneho človeka sa ubytoval.³⁾

8. Ale Zachej vstal a riekol Pánovi⁴⁾: Hľa, polovicu svojho statku, Pane, dám chudobným, a jestli som koho v niečom oklamal, navrátim to štvornásobne.⁵⁾

9. Riekol mu Ježiš: Dnes dostalo sa spasenia tomuto domu, preto, že i on je synom Abrahámovým.⁶⁾

10. Veď Syn človeka prišiel hľadať a spasiť, čo zahynulo.⁷⁾

11. Keď to oni počúvali, doložil a povedal podobenstvo, preto, že bol blízko Jeruzalema⁸⁾, a poneváč sa domnievali, že sa naskutku zjaví kráľovstvo Božie.⁹⁾

1) Ten strom mal listie jako moruša, ale ovocie podobné figu.

2) Nie všetci reptali, ale mnohí.

3) Zachej bol hriešny, ale uznával to a chcel sa polepšiť a u P. Ježiša spásu hľadať. K takým prichádza P. Ježiš.

4) To už vo svojom dome. (Porov. verš 9.)

5) Ani druhý polovicu nechce pre seba zadržáť, lež chce vynahradiť, čo nespravdlive nadobudol. Samou almužnou nemožno zadost učiniť povinnosti, keď niekto bližnému krivdu urobil. Neodpustí sa hriech, hovorí sv. Augustín, dokiaľ sa nenavrátia odňatý statok.

6) Poneváč sa v ňom ubytoval Spasiteľ so svojou milosťou. Nielen dľa telesného pôvodu, lež i podľa ducha podobný je Abrahámovi vierou i láskou.

7) T. j.: Ja som sa uhostil u Zacheja, hriechy som mu odpustil a ospravedlnil sem ho, poneváč je to mojou úlohou povolávať hriešnikov k pokániu a obráteniu, a síce najprv Židov, ako potomkov Abrahámových. Cirkev svätá nariadila čítať túto udalosť v deň posviacania chrámu veľmi vhodne, lebo tam, kde sa sa kostol postaví a službám Božím odovzdá, ubytuje sa Pán Ježiš so svojou milosťou medzi hriešníkmi, ale jeho milosti stanú sa účastnými len veriaci a milujúci, čili len praví synovia Abraháma, otca všetkých veriacich. Mat. 18, 11.

8) Jericho je od Jeruzalema vzdialené na 6 hod. chôdze.

9) Totiž v zemskej sláve. Porovnaj hl. 17, 30. Nasledujúcim podobenstvom upozornil Spasiteľ

12. Riekol teda: Istý šľachtic odišiel do ďalekého kraja zaujať si kráľovstvo a sa opäť navrátiť.¹⁾

13. I povolal svojich desať sluhov²⁾, dal im desať hrivien³⁾ a riekol im: Kupčite, kým neprijdem.⁴⁾

14. Ale jeho mešťania nenávideli ho a poslali poslanstvo za ním a riekli: Nechceme, aby tento kraľoval nad nami.⁵⁾

15. I stalo sa, keď sa navrátil po zaujatí kráľovstva: kázal zavolať sluhov, ktorým dal peniaze, aby zvedel, koľko ktorý utržil.

16. Tu prišiel prvý a riekol: Pane, tvoja hrivna zarobila desať hrivien.⁶⁾

17. I riekol mu: Dobre, sluho dobrý; že si nad málom bol verný, budeš mať moc nad desať mestami.⁷⁾

18. A druhý prišiel a riekol: Pane, tvoja hrivna vyrobila päť hrivien.

19. I tomu povedal: I ty buď nad piatimi mestami.

20. A iný prišiel a riekol: Pane, hľa, tvoja hrivna, ktorú som mal odloženú v šatke⁸⁾;

21. lebo bál som sa ťa, poneváč si človek tvrdý: berieš, čo si nepoľožil, a žneš, čo si nesial.

svojich učeníkov, že prv než príde zase vo svojej sláve, musia sa dokázať vernými v jeho službe a v užívaní milostí od neho obsiahnutých. Podobné, ale nie to isté, je podobenstvo u sv. Mat. 25, 4.

1) Šľachtic je Kristus Pán; kráľovstvo sláva nebeská, zaujatá po jeho vzkriesení; sluhovia sú apoštolovia a všetci kresťania; hrivna je milosť kresťanskej viery; odbojní mešťania sú neveriaci Židia a všetci protivníci Kristovi. Mat. 25, 14.

2) Číslo 10 znamená tu všeobecnosť, t. j. súhrn všetkých sluhov.

3) Vlastne: mní. Mna platila 100 drachiem, asi 100 korún. Prvá milosť pri krste obsiahnutá je u všetkých jednaká, ale časom buďto rastie, alebo jej ubýva, podľa nášho spolupôsobenia. U sv. Mat. berú sa do ohľadu i dary a schopnosti prirodzené, nerovno rozdané; preto sa tam i hrivny nerovno rozdávaajú.

4) Totižto k súdu, ktorý pre všeobecnosť bude až na konci sveta, pre jednotlivcov hneď po smrti. Pozri Mat. 24, 42.

5) I po nanebevstúpení Kristovom odporovali Židia jeho učeniu a odporujú mu až podnes.

6) Porovnaj I. Kor. 15, 10.

7) T. j. väčšiu mieru blaženosti v nebesách.

8) Hrivnu v šatke odložiť znamená toľko, čo lenivým byť v službe Božej, neužívať obdržané milosti k vykonávaniu dobrých skutkov.

22. Riekol mu: Z tvojich úst ťa posúdim, sluhu ničomný. Vedel si, že som ja človek tvrdý; beriem, čo som nepoložil, a žnem, čo som nesial:

23. teda prečo si nedal moje peniaze na stôl¹⁾, aby som ja, keď príjdem, ovšem s úrokami ich sobral?

24. A stojacim tam riekol: Vezmite mu hrivnu a dajte tomu, ktorý má desať hrivien.

25. I riekli mu: Pane, má desať hrivien.

26. Iste, povedám vám, že každému majúcemu dá sa a bude oplývať, kdežto tomu, ktorý nemá, vezme sa i to, čo má.²⁾

27. Ale mojich nepriateľov³⁾, tých, ktorí nechceli, aby som kraľoval nad nimi, privedte sem a zabite predomnou.⁴⁾

28. A keď to povedal, išiel popredku⁵⁾ a kráčal hore do Jeruzalema.

29. I stalo sa, jako sa priblížil k Betfage a Betánii⁶⁾, k hore, ktorá sa volá Olivová, poslal dvoch svojich učeníkov

30. a riekol: Idte do mestečka⁷⁾, ktoré je naproti; do ktorého keď vojdete, nájdete osliatko priviazané, na ktorom ešte nikdy človek nesedel; odviažte ho a privedte.

31. A keď sa vás niekto spýta: Prečo ho odväzujete? takto mu poviete: Pán si ho žiada použiť.

32. Odišli teda tí, ktorí boli poslaní, a našli, jako im povedal, stáť osliatko.

33. A keď oni odväzovali osliatko,

riekli im jeho páni: Čo odväzujete osliatko?

34. A oni povedali: Pán ho potrebuje.

35. A priviedli ho k Ježišovi. Tu hodili svoje rúcha¹⁾ na osliatko a posadili na ne Ježiša.

36. A keď on išiel, podstielali svoje rúcha po ceste.

37. A keď sa už približoval ku svahu hory Olivovej²⁾, začaly všetky zástupy učeníkov s radosťou chváliť Boha veľikým hlasom za všetky divy, ktoré videly,

38. a riekly: Požehnaný Kráľ, prichádzajúci v mene Pánovom; pokoj na nebi a sláva na výsostiach.³⁾

39. Tu niektorí farizeji zo zástupu riekli mu: Učiteľu, zahriakni svojich učeníkov.⁴⁾

40. Ktorým on povedal: Povedám vám, že jak títo umlknú, kamene budú kričať.⁵⁾

41. A keď sa priblížil a videl mesto, plakal nad ním a riekol:

42. Ó, keby si poznalo i ty, a to v tento svoj deň, čo ti slúži k pokoju⁶⁾; ale teraz je to skryté pred tvojimi očami.

43. Lebo prídu na teba dni, a tvoji nepriatelia oboženú ťa násypom a obklúčia ťa, a sužovať ťa budú so všetkých strán,

44. a na zem ťa porazia, i tvoje dietky, ktoré sú v tebe, a nenechajú v tebe kameňa na kameni, preto, že si nepoznalo času svojho navštívenia.⁷⁾

45. A keď vošiel do chrámu, počal vyháňať predávajúcich v ňom a kupujúcich⁸⁾,

1) Na stôl totižto peňazomencov. Dnes by sme riekli: „do sporiteľne“ alebo „do banky“, kde by boly niesly úroky.

2) T. j. kto nepôsobí spolu s danou mu milosťou Božou, utratí ju. Je to židovské porekadlo.

3) Pozri verš 14.

4) Neveriaci Židia a všetci odporníci Kristovi zahynú večnou smrťou, ale i lenivý sluha tak zahynie, lebo ztratíť hrivnu znamená ztratu večného spasenia.

5) Pred zástupom, ktorý ho sprevádzal.

6) Mat. 21, 1. Mar. 11, 1. Betánia a Betfage ležaly blízko Jeruzalema na východ, za horou Olivovou, 1/2 a 3/4 hodiny ďaleko.

7) Snáď Betfage.

1) Vrečné rúcho, plášte.

2) Kde sa schádza dolu k Jeruzalemu.

3) Nechže nastane smierenie medzi P. Bohom a ľuďmi, nech tvoria anjeli a ľudia zase jednu rodinu Božiu ku cti a chvále Božej.

4) Nedaj sa oslavovať, ako Messiaš.

5) Tento čas je od Boha ustanovený, aby som i verejne za Messiaša bol uznaný, a vóli Božej i kamene sú podrobené.

6) Čili ku spásu.

7) Mat. 24, 2.

8) Mar. 11, 15.

46. a riekol im: Písané je: Mój dom je domom modlitby.¹⁾ Vy však učinili ste ho pelešou lotrovskou.

47. I učil deň po deň v chráme. Ale kniežatá kňazské a zákonníci a poprední z ľudu hľadeli ho zahubiť;

48. a nevynašli, čo by mu mali spraviť²⁾. lebo všetok ľud visel na ňom a počúval ho.³⁾

HLAVA 20.

Dopytovanie sa na moc Kristovu. Podobenstvo o prenajatej vinici. O cisárskej dani. O vzkriesení. Kristus, syn Dávidov.

Výstraha pred zákonníkmi.

1. I stalo sa jedného dňa⁴⁾, keď učil ľud v chráme a kázal evanjelium, sišli sa kniežatá kňazské a zákonníci so staršími⁵⁾,

2. a hovorili k nemu: Povedz nám, akou mocou to robíš, alebo kto je to, ktorý ti dal túto moc?

3. Tu odpovedal Ježiš a riekol im: Opýtam sa vás i ja jedno. Odpovedzte mi:

4. Jánov krst bol s neba, a či od ľudí?

5. Ale oni rozmýšľali sami v sebe a riekli si: Keď povieme: s neba, povie: prečo ste mu teda neverili?⁶⁾

6. Kdežto keď povieme: od ľudí, všetok ľud nás ukamenuje⁷⁾; lebo sú istí, že Ján je prorokom.

7. I odpovedali, že nevedia, odkiaľ je.

8. Na to Ježiš riekol im: Ani ja nepoviem vám, akou mocou toto robím.

9. I počal ľudu vyprávať toto podobenstvo: Človek vysadil vinicu a

dal ju do prenájmu roľníkom; a on sám bol preč z domu za dlhý čas.¹⁾

10. A na čas poslal k obrábateľom sluhu, aby mu dali z úrody viničnej. Ktorí nabili ho a prepustili na prázdno.

11. A odhodlal sa poslať druhého sluhu. Ale oni i toho vybili, potupili a pustili na prázdno.

12. A odhodlal sa poslať tretieho, ale oni i toho poranili a vysotili.

13. Tu riekol pán vinice: Čo mám spraviť? Pošlem svojho milého syna: snáď, keď uzrú toho, budú sa ostýchať.

14. Ktorého keď uzreli roľníci, rozmýšľali v sebe²⁾ a riekli: Toto je dedič; zabime ho, aby dedičstvo bolo naše.

15. A vysotili ho von z vinice a zabili. Čo teda spraví im pán vinice?

16. Prijde a zahubí týchto roľníkov a dá vinicu iným.³⁾ Keď to počuli, riekli: Boh uchovaj!⁴⁾

17. Ale on pohliadol na nich a hovoril: Čo je teda to, čo je písané: „Kameň, ktorý zavrhl staviteľa, ten sa stal hlavou uholnou?“⁵⁾

18. Každý, kto padne na ten kameň, rozdrví sa; a na koho on padne, toho rozmliaždi.⁶⁾

19. A kniežatá kňazské i zákonníci hľadeli v tú hodinu vložiť na neho ruky; ale báli sa ľudu; lebo porozumeli, že o nich povedal to podobenstvo.

20. Tedy striehli na neho a vyslali číhačov, ktorí by sa stavali

1) Vinica je židovský ľud a roľníci sú jeho kňazi a farizeji. Mat. 21, 33.

2) T. j. usniesli sa medzi sebou.

3) Totiž pohanom.

4) Pravdepodobne toto odpovedali poslucháči a Spasiteľ ich výpoveď mlčaním odobril. Ale farizeji odpovedali: Bože uchovaj, to sa nestane. Z toho poznať, že farizeji badali, na koho to podobenstvo padá: totiž na nich samých.

5) Žalm. 117, 22. Mat. 21, 42.

6) Kto je proti Spasiteľovi a koho Spasiteľ ako sudca navštíví, ten zahynie. Uholný kameň znamená Spasiteľa (Izai. 28, 16), na ktorom je vystavená Cirkev.

1) Izai. 56, 7. Jer. 7, 11.

2) Aby ho totiž potajme zahubili.

3) S pozornosťou poslúchal jeho učenie a bol mu oddaný.

4) Toto sa stalo po Kvetnej nedeli.

5) Mar. 11, 27.

6) Dopln: keď on o mne svedectvo vydal.

7) Kamenovanie bol ustanovený trest na bohorúhačov.

spravedlivými¹⁾: aby ho v reči podchytili a že by ho vydali vrchnosti a moči vladárovej.

21. I opýtali sa ho a riekli: Učiteľu, vieme, že prave mluviš a učíš, a neberieš ohľadu na osobu, ale učíš v pravde cestu Božiu.

22. Smieme dávať daň cisárovi a či nie?

23. Ale on, keď spozoroval ich podvod, riekol im: Čo ma pokúšate?

24. Ukážte mi desiatnik.²⁾ Či má obraz a nápis? Odpovedali a riekli mu: Cisárov.

25. Na to riekol im: Dajte teda cisárovi, čo je cisárovo, a čo je Božie, Bohu.

26. I nemohli ho podchytiť v reči pred ľudom, a divili sa nad jeho odpoveďou a mlčali.

27. Tu pristúpili k nemu niektorí zo saducejov, ktorí popierali, že by bolo vzkriesenia³⁾, a pýtali sa ho

28. a riekli: Učiteľu, Mojžiš nám napísal: Keď niekomu umre brat, majúci ženu a je bez detí, aby si ju vzal jeho brat za ženu a vzbudil potomstvo svojmu bratovi.⁴⁾

29. Bolo teda sedem bratov, a prvý vzal si ženu a umrel bez detí.

30. I vzal si ju nasledujúci, a umrel i ten bez potomka.

31. I vzal si ju tretí. Podobne i všetkých sedem, a nezanechali potomka a umreli.

32. Naposledy po všetkých umrela i žena.

33. Pri vzkriesení teda ktorému z nich bude ženou, keďže sedem ich malo ju za ženu?

34. A riekol im Ježiš: Synovia tohoto veku⁵⁾ ženia a vydávajú sa;

35. tí však, ktorí uznaní budú za hodných tamtoho veku a vzkriesenia

z mŕtvych, nebudú sa ani vydávať, ani ženit;

36. lebo už viac nebudú môcť umrieť, nakoľko rovní sú anjelom a sú synmi Božimi, pretože sú synovia vzkriesenia.¹⁾

37. A že mŕtvi vstanú, to i Mojžiš ukázal podľa kra²⁾, keď nazýva Pána: Bohom Abrahámovým a Bohom Izákovým a Bohom Jakubovým.³⁾

38. Boh ale nie je (Bohom) mŕtvych, lež živých, lebo jemu všetci žijú.

39. Tedy odpovedali niektorí zo zákonníkov a riekli mu: Učiteľu, dobre si povedal.

40. A viac už neopovážili sa ho niečo opýtať.

41. On ale riekol im: Akože hovoria, že Kristus je synom Dávidovým?⁴⁾

42. Veď Dávid sám hovorí v knihe žalmov⁵⁾: „Riekol Pán môjmu Pánovi: Sed' na pravici mojej,

43. kým nepoložím tvojich nepriateľov za podnožku nohám tvojím.“

44. Dávid teda volá ho Pánom; i jakože mu je synom?

45. A keď všetok ľud počúval, riekol svojim učeníkom⁶⁾:

46. Varujte sa zákonníkov, ktorí zaľubujú si chodiť v dlhom rúchu a majú radi pozdravovanie na námestí a prvé stoličky v synagogách a prvé miesta na hostinách;

47. ktorí prežierajú domy vdovám pod zámienkou dlhej modlitby. Títo obsiahnu väčšie odsúdenie.⁷⁾

1) T. j.: Ponevác vstanú z mŕtvych ako spravdiví. I bezbožní vstanú, ale nie oslávení, jako dietky Božie. Spasiteľ učí tu vlastne len to, že u spravdivých nebude po vzkriesení manželstva. O bezbožných to výslovne netvrdí; avšak vysvitá to z tej okolnosti, že ani tí nemôžu viac umrieť, a tak by manželstvo i u nich bolo celkom zbytočné.

2) T. j. podľa odseku z druhej knihy Mojžišovej (3, 6), v ktorom sa číta, jako Boh zjavil sa v kri horiacom Mojžišovi. Celý odsek mal názov „ker“.

3) II. kn. Mojž. 3, 6.

4) Mat. 22, 44. Mar. 12, 36. Ján 7, 42.

5) Žalm. 109, 1.

6) Mat. 23, 6. Mar. 12, 38.

7) Mar. 12, 40.

1) Ktorí sa ukazovali, že spravdivosť vyhľadávajú. Mat. 22, 15.

2) Platil asi 85 halierov.

3) Mat. 22, 23.

4) V. kn. Mojž. 25, 5.

5) T. j. ľudia na tomto svete.

HLAVA 21.

Malý dar chudobnej vdovy. O zkaže Jeruzalema a o poslednom súde.

1. I pohliadnuc, uzrel boháčov, ktorí hádzali svoje dary do pokladnice.

2. A uzrel i jednu chudobnú vdovu, ktorá vhodila dva haliere.¹⁾

3. Tu riekol: V pravde povedám vám, že táto chudobná vdova vhodila viac, nežli všetci.

4. Lebo títo všetci z toho, čo im zbývalo, vhodili k darom Božím; kdežto táto zo svojho nedostatku, všetku svoju živnosť, ktorú mala, vhodila.

5. A keď niektorí hovorili o chráme, že je ozdobený krásnymi kameňmi a darmi²⁾, riekol:

6. Prijdú dni, v ktorých z toho, čo vidíte, nenechá sa kameň na kameni, ktorý by nebol sborený.³⁾

7. I opýtali sa ho a riekli: Učiteľu, kedy to bude, a čo bude znamením, keď sa to bude mať stať?⁴⁾

8. Ktorý riekol: Dajte pozor, aby ste neboli svedení; lebo mnohí prijdú v mojom mene a rieknu: Ja som to, a: Čas sa priblížil. Preto nechodte za nimi.

9. A keď počujete o bojoch a vzbúreniach, nefakajte sa; lebo to sa musí najprv stať, ale ešte nebude hneď koniec.

10. Vtedy im riekol: Povstane národ proti národu a kráľovstvo proti kráľovstvu.

11. A miestami budú veľké zemetrasenia, a mor a hlad a hrúzy s neba, a znamenia veľké budú.

12. Ale predo všetkým tým vložia

na vás svoje ruky, a budú vás prenasledovať a vydávať vás synagogám a do väzení, a vláčiť vás pred kráľov a vládarov pre moje meno.

13. A to príhodi sa vám na svedectvo.¹⁾

14. Preto zaštedpte si to do svojich srdc²⁾: nerozmýšľať vopred, ako budete odpovedať.

15. Lebo ja vám dám výrečnosť i múdrosť, ktorej nebudú môcť odolávať ani na odpor mluiť všetci vaši protivníci.

16. A budú vás vydávať rodičia a bratia a pokrevní a priatelia, a usmrtia niektorých z vás;

17. a budete v nenávisti u všetkých pre moje meno;

18. a predsa nezhytnie ani vlas³⁾ s vašej hlavy.

19. V svojej trpelivosti budete vládnuť svojimi dušami.⁴⁾

20. No keď uvidíte Jeruzalem vojskom oblahnutý, vtedy vedzte, že sa priblížilo jeho spustošenie.⁵⁾

21. Vtedy tí, ktorí sú v Judsku, nech utekajú do hôr, a ktorí sú uprostred v ňom⁶⁾, nech vyjdú von, a ktorí sú po vidiekoch, nech nevchádzajú doňho.

22. Lebo sú to dni pomsty, aby sa vyplnilo všetko, čo je pisané.⁷⁾

23. A beda samodruhým a nadajúcim⁸⁾ v tých dňoch; lebo bude veľké súženie na zemi a hnev nad týmto ľudom.

1) T. j. aby ste mali príležitosti vydať svedectvo o pravde. Spolu však je to i svedectvom proti odporcom sv. evanjelia. Mat. 10, 18.

2) T. j. umiňte si.

3) Bez vôle Božej. Pozri hl. 12, 7.

4) Keď trpelive všetko zniesiete, spasíte svoje duše. Trpelivý človek vládne svojou dušou, má ju vo svojej moci, vie jej rozkazať. Dľa sv. Rehora je trpelivosť koreňom a strážcom všetkých ctností, a tak i zárukou dušného spasenia. Bez trpelivosti nemožno pokročiť v duchovnom živote, pretože sa v ňom s nepočnými prekážkami stretáme.

5) Mar. 13, 14.

6) T. j. v Jeruzaleme.

7) Vo všetkých prorockých, obzvláste u Dan. 9, 26.

8) Preto, že s deťmi nebudú môcť utekať a sa ukryť.

1) Mar. 12, 41.

2) V chrámovom dvore bola po stenách povšaná rozličná zbraň, ktorú Židia pohanom odňali a z povďačnosti chrámu darovali. I drahocenné, od pohanov pochádzajúce zlaté a strieborné korny a podobné veci sa tam nachádzaly.

3) Mat. 24, 2. Mar. 13, 2.

4) Nielsen zkaže Jeruzalema, lež i koniec sveta. Že i o tom bola reč, to udáva sv. Matúš výslovne (24, 3). Čo tu nasleduje, týka sa teda obidvoch pokút Božích.

24. A budú padať pod ostrým mečom a do zajatia budú vedení medzi všetky národy. A Jeruzalem bude šliapaný od pohanov, kým sa nenaplnia časy pohanom.¹⁾

25. A budú znamenia na slnku a na mesiaci i na hviezdach, a na zemi bude úzkosť národov pre zmätok od hučania mora a vln²⁾,

26. tak že schnúť³⁾ budú ľudia pre strach a pre očakávanie toho, čo príjde na celý okršlek; lebo moci nebeské budú sa triasť.

27. A vtedy uzrú Syna človeka prichádzať na oblaku s veľkou mocou a velebnosťou.

28. Ale keď sa toto počne diať, pohliadnite a pozdvihnite svoje hlavy⁴⁾, lebo približuje sa vaše vykúpenie.

29. A povedal im podobenstvo: Pozrite na fíkový strom a na všetky stromy;

30. keď už vydávajú zo seba plod⁵⁾, viete, že blízko je leto.

31. Tak i vy, keď uvidíte, že sa toto deje, vedzte, že blízko je kráľovstvo Božie.

32. Veru, povedám vám, že nepominie toto pokolenie⁶⁾, až sa to všetko stane.

33. Nebo a zem pominú, ale moje slová nepominú.⁷⁾

34. Ale dajte si pozor, aby vaše

srdcia neboly snád obťažené obžerstvom a opilstvom a starostami o tento život, a neprišiel na vás ten deň náhle;

35. lebo jako osídlo¹⁾ príjde na všetkých, ktorí sú usadení na površí všetkej zeme.

36. Bedlite teda a modlite sa po celý čas, aby ste boli uznaní za hodných ujsť všetkému tomu, čo sa má stať, a stáť pred Synom človeka.

37. I učieval vo dne v chráme a v noci vychádzal a zdržoval sa na hore, ktorá sa menuje Olivovou.²⁾

38. A všetok ľud prichádzal včas ráno k nemu počúvať ho v chráme.

HLAVA 22.

O zradcovi Judášovi a o poslednej večeri. Hádanie sa apoštolov o prednosť. Začiatok utrpenia Pánovho.

1. I približoval sa sviatočný deň presníc³⁾, ktorý sa nazýva Veľkou nocou;

2. a kniežatá kňazské i zákonníci premýšľali, jako by Ježiša zabili: ale báli sa ľudu.

3. Tu vošiel satan⁴⁾ do Judáša, ktorý mal priezvisko Iškariotský, jedného z dvanástich.

4. Ten odišiel a shováral sa s kniežatami kňazskými a s úradskými⁵⁾, jakým spôsobom by im ho vydal.

5. I zaradovali sa a usniesli sa, že mu dajú peniaze.⁶⁾

6. A prisľúbil. A hľadal príležitosť, aby im ho vydal bez shonu.

7. I prišiel deň presníc, v ktorý sa musel zabiť baránok veľkonočný.

8. Tedy poslal Petra a Jána a riekol: Idte a pripravte nám baránka, aby sme jedli.

1) Všetky národy povolane sú do kráľovstva Božieho a majú svoje ustanovené doby, kde ho môžu prijať a ku svojmu spaseniu použiť. Keď už všetky budú zrelé pre súd (Joel. 3) a keď sa naposledy obrátia i Židia (Rim. 11, 25), vtedy nastane súdny deň.

2) Mar. 13, 24.

3) Grécky: mriet.

4) T. j. úfajte, lebo kto má nádej, obracia zrak svoj k nebesám, a kto zúfa, schlopi ho k zemi.

5) Grécky: keď už pučia.

6) „Toto pokolenie“ je: 1. v tom čase žijúci Židia, ktorí dožili spustošenie Jeruzalema; 2. židovský národ, ktorý dožije súdny deň.

7) Cirkev sv. ustanovila čítať tento odsek o poslednom súde na prvú nedeľu adventnú, aby kresťania tým horlivejšie užívali milosti prvého milostivého príchodu Pánovho, ktorý sa deje v poníženosti a skrytosti. Len tí, ktorí ochotne prijímajú poníženého a skrytého Spasiteľa a stávajú sa mu podobnými, môžu bezpečne očakávať jeho slávny a šťastlivý príchod. Mat. 24, 35.

1) T. j. nenadále.

2) T. j. v Betánii. Pozri Mat. 21, 17.

3) T. j. nekvasených chlebov.

4) Skrže zlé vnuknutie. (Bonav.)

5) Títo úradníci z pokolenia Leviho boli strážcovia chrámu, čili stráž kostolná. Porovnaj: verš 52; Sk. ap. 4, 1. Teda dľa gréckeho vlastne s dôstojníkmi vojenskými.

6) Ktoré on žiadal, ako to vysvitá z Mat. 26, 15.

9. A oni riekli: Kde chceš, aby sme pripravili?

10. I riekol im: Hľa, keď budete vchádzať do mesta, stretne sa s vami človek, nesúci žbán vody; idte za ním do domu¹⁾, do ktorého vojde,

11. a rieknite hospodárovi domového: Učiteľ ti odkazuje: Kde je hospoda, kde by som jedol baránka so svojimi učeníkmi?

12. A on vám ukáže veľké večeradlo prestreté; tam pripravte.

13. Tedy išli a našli tak, ako im povedal, a pripravili baránka.

14. A keď nastala hodina²⁾, uložil sa, a dvanásť apoštolov s ním.

15. A povedal im: Žiadostive žiadal som si ješť tohoto veľkonočného baránka s vami, prv než by som trpel.³⁾

16. Lebo poviedám vám, že odtiaľto nebudem ho ješť, kým sa nezaplní v kráľovstve Božom.⁴⁾

17. I vzal kalich, vďaka činil a riekol: Vezmite a rozdeľte si medzi sebou⁵⁾,

18. lebo poviedám vám, že nebudem piť z plodu viničového, kým neprijde kráľovstvo Božie.

19. A vzal chlieb⁶⁾, vďaka činil a rozlámal a podal im a riekol: Toto

je moje telo, ktoré sa za vás dáva; to čiňte na moju pamiatku.¹⁾

20. Podobne (vzal) i kalich, keď povečeral²⁾, a riekol: Tento kalich je nová úmluva v mojej krvi³⁾, ktorá za vás bude vyliata.

21. Avšak, hľa, ruka toho, ktorý ma vydá, je so mnou na stole.

22. A Syn človeka síce ide⁴⁾, jako je ustanovené: ale beda tomu človeku, skrze ktorého bude vydaný.⁵⁾

23. A oni počali sa dotazovať medzi sebou, kto z nich je ten, ktorý to má spraviť.

24. Strhla sa však i hádka medzi nimi, kto z nich zdá sa byť väčším.⁶⁾

25. Tu riekol im: Kráľovia národov panujú nad nimi, a tí, ktorí majú nad nimi moc, volajú sa milosťpánmi (dobrodejmi).

26. Ale vy nie tak⁷⁾; lež kto je medzi vami väčším, nech bude jako

1) Dľa starého ústneho podania bol to dom Jána Marka.

2) Doplň: zákonom ustanovená.

3) Spasiteľ preto túžil po tejto večeri, že pri nej chcel ustanoviť prevel. Sviatosť oltárnu, v ktorej nám zanechal najútlejší dôkaz svojej lásky a najdrahocenejši záloh svojej milosti.

4) Slávna veľkonočná večera sa až v nebesách po všeobecnom súde naplní. Ona bola ustanovená v St. Zákone na pamiatku vysvobodenia ľudu Izraelského z otroctva egyptského, pri ktorom všetko prvorodené u Egypťanov zahynulo. Ale úplné vysvodenie vyvolených Božích a večné zahynutie všetkých bezbožníkov nastane až po poslednom súde. Blažený nebeská bude teda pravá, dokonalá večera veľkonočná. Porovnaj I. Kor. 5, 7.

5) Dľa židovského obradu podával sa po jedení baránka veľkonočného pohár vína; toto však nebolo ešte ustanovenie najsv. Sviatosti. (Verš 20.)

6) Po dokonanej večeri, jako sa to pri sv. kalichu zreteľne udáva. Najsv. Sviatosť oltárna je veľkonočný baránok Nového Zákona, preto ju ustanovil Spasiteľ pri veľkonočnej večeri. Jako túto večeru, tak nezrušil Spasiteľ ani iné nariadenia Božie St. Zákona, lež vo vyššom duchovnom spôsobe ich vyplnil.

1) Vysvetlenie viď Mat. 26, 26—31. Slová: To čiňte na moju pamiatku obsahujú príkaz Spasiteľov, aby apoštolovia túto obeť i večeru na jeho pamiatku konali; tými slovami vysvätil ich na kňazstvo. Preto hovorí cirk. snem tridentský (zasadn. 23, hl. 1): Keby kto povedal, že v Novom Zákone niet viditeľného a zovnitorného kňazstva, alebo moči posvätiť a obetovať pravé telo a krv Pánovu, lež len púha služba, čiže úrad, ohlasovať evanjelium: nech je pod kliatbou (t. j. vyobcovaný). Následkom tohoto nariadenia a prijatej moci opakovali apoštolovia a ich nástupníci úkon Kristov a budú ho opakovať až do konca sveta. Úkon tento nazýva sa v latinskej cirkvi od najdávnejších časov *omšou* (missa), ponevadž obetujúci kňaz na konci ku shromaždenému ľudu hovorí: *Ite missa est*, t. j. *Idte*, úkon je dokonáný. V gréckej cirkvi nazýva sa omša svätou službou, svätým úkonom. Že omša je ten istý úkon, ktorý vykonal Kristus, to vidno z porovnania oboch medzi sebou. Kristus Pán 1. vďaka činil P. Bohu a chválil ho pre chlieb obetovať sa majúci; 2. premenil chlieb a 3. podal ho požívať. Tak má i sv. omša tri častky: 1. obetovanie a ďakovanie (Ofertorium a Sanctus); 2. premenenie a 3. prijímanie. Ostatné popridávané modlitby nie sú podstatné, avšak pre slávnejšie obdivovanie od starodávna nariadené. I. Kor. 11, 24.

2) Totiž baránka veľkonočného.

3) Toto je moja krv, vyliata na potvrdenie a jako spečatenie novej úmluvy.

4) T. j. ide so sveta, umre.

5) Dľa Matúša a Marka predpovedal P. Ježiš zradu Judášovu ešte pred ustanovením najsv. Sviatosti. Vysvetlenie pozri u Jána hl. 13, 19.

6) Táto hádka strhla sa už predtým. Spasiteľ pripomína ju tu poznovu, lebo chcel učeníkov svojich v poníženosti utvrdiť.

7) Vy nepanujete, jako pohanskí mocnári, a nepovažujete to za preukázanú milosť, čo pre svojich podriadených vykonáte.

menší, a kto je náčelníkom, jako služobný.

27. Lebo kto je väčší: ten, ktorý stoluje, a či ten, ktorý posluguje? Či nie ten, ktorý stoluje? Už ale ja som uprostred vás ako taký, ktorý posluguje.¹⁾

28. Vy však ste tí, ktorí ste zotrvali so mnou v mojich zkuškách.²⁾

29. A ja vám zakladám, ako môj Otec mne založil, kráľovstvo³⁾,

30. aby ste jedli a pili pri mojom stole v mojom kráľovstve⁴⁾, a sedeli na prestoloch a súdili dvanásť pokolení Izraelových.⁵⁾

31. I riekol Pán: Šimone, Šimone, hľa, satan vypýtal si vás, aby vás preosieval ako pšenicu⁶⁾:

32. ale ja prosil som za teba, aby neprestala tvoja viera: a ty, keď sa niekedy obrátiš, utvrdzuj svojich bratov.⁷⁾

33. Ktorý riekol mu: Pane, hotoť som ísť s tebou i do žalára i na smrť.

34. On však riekol: Povedám ti, Petre, že dnes nezaspieva kohút, kým trikrát nezapreš, že ma poznáš. A riekol im⁸⁾:

35. Keď som vás poslal bez mešca

a bez kapsy a bez obuvi, či vám niečo chybelo?¹⁾

36. A oni riekli: Nič. Riekol im teda: Ale teraz, kto má mešec, nech vezme, podobne i kapsu; a kto nemá, nech predá svoj plášť a kúpi si meč.²⁾

37. Lebo povedám vám, že ešte to musí sa vyplniť na mne, čo je pisané: A pripočítaný bol k nešlachetníkom.³⁾ Lebo to, čo sa mňa týka, berie svoj koniec.⁴⁾

38. Tu oni riekli: Pane, hľa, toť dva meče.⁵⁾ A on im riekol: Dost' je.⁶⁾

39. I vyšiel a išiel dľa obyčaje na horu Olívovú. A išli za ním i učeníci.

40. A keď prišiel na miesto, riekol im: Modlite sa, aby ste neprišli do pokušenia.⁷⁾

41. A sám utiahol sa od nich na dohodenie kameňom, a kľakol na kolená, modlil sa,

42. a riekol: Otče, jak chceš, prenes tento kalich odo mňa; avšak nie moja vôľa, lež tvoja nech sa stane.

43. Tu zjavil sa mu anjel s neba a posilňoval ho.⁸⁾ A v zápase postavený dlhšie sa modlil.⁹⁾

1) Spasiteľ naráža tu na umývanie nôh práve vykonané. Pozri Ján 13, 4—14.

2) T. j. v rozličných protivenstvách.

3) Blaženost' a večnú slávu v nebesách.

4) Kráľovstvo nebeské predstavuje sa jáko hostina.

5) Pozri Mat. 19, 28.

6) T. j. aby vás smel pokúšať. Ako pri osievaní rozdeľia sa plevy od zrna, tak i v čas pokušenia ukazuje sa rozdiel medzi dobrými a zlými.

7) Smysel v 31. a 32. je tento: Šimone, ty základná skala mojej Cirkvi, satan bude pokúšať teba i tvojich bratov i ostatných veriacich, aby ste zapreli niektorý článok môjho učenia; ale ja som za teba obzvlášte prosil môjho Otca, aby tvoja viera v Syna Božieho, ktorú si vyznal, nikdy neklesla, ponevác na tebe, jako na hlavu, záleží všetko. Ty sice tiež sa sklátiš, ale zase sa obrátiš; potom utvrdzuj bratov svojich vo viere. Spasiteľ prisľubuje tu Petrovi, hlavu Cirkvi, a všetkým jeho nástupcom, že pravé vyznanie Syna Božieho, čili pravá viera, u nich nikdy nevyhynie. To by sa stalo, keby Cirkvi verejne predkladali nejaký blud uveriť, alebo naň privolili. To sa však nikdy nestalo ani nestane; vo veciach viery sa týkajúcich pápeži sú a musia byť neomylní.

8) Mat. 26, 34. Mar. 14, 30.

1) Mat. 10, 9.

2) Smysel tejto reči je nasledujúci: Dosiaľ išlo vám všetko dobre a nič vám nechybelo; odtiaľ však nastáva mne i vám veľké prenasledovanie, kde by dľa ľudského úsudku byly potrebné zbroje a zásoby. Avšak nám prislúcha nádej skladat v Bohu a nie v ľudskej opatrnosti.

3) Izai. 53, 12.

4) T. j. vyplní sa už.

5) Apoštolovia nepochopili smysel reči Kristovej.

6) Spasiteľ nechcel vysvetľovať svoju reč, lež dovoľuje, aby učeníci tie dva meče vzali so sebou. Stalo sa to na dôkaz, že ide dobrovoľne v ústrety svojmu utrpeniu, nie pre obranu; lebo keď Peter svoj meč použil, pokarhal ho Pán. Meče tie byly akiste veľké nože, upotrebené pri zabíjaní baránka.

7) T. j. aby vás moje utrpenie a pohanenie nezmyľilo.

8) Anjel priniesol mu odpoveď s neba, že je to vôľa Otcova, aby trpel, a poukázal na slávny výsledok toho utrpenia. V tom záležalo to posilnenie, lebo vnútorného potešenia Spasiteľ sa zriekol. (Mat. 26, 43.)

9) Čím väčšia bola jeho úzkosť, tým viacej sa modlil.

44. A jeho pot bol ako kvapky krvi tekúcej za zem.¹⁾

45. A keď vstal od modlitby a prišiel k svojim učeníkom, našiel ich spať od zármutku.

46. I riekol im: Čo spíte? Vstaňte, modlite sa, aby ste neprišli do pokušenia.

47. Keď ešte mluvil, hľa, tu zástup, a ten, ktorý sa volal Judáš, jeden z dvanástich, išiel pred nimi a priblížil sa k Ježišovi, aby ho pobozkal.

48. I riekol mu Ježiš: Judášu²⁾, bozkom zrádzaš Syna človeka?

49. A keď tí, ktorí boli okolo neho, videli, čo bude, riekli mu: Pane, či máme mať mečom?

50. A ktorýsi z nich³⁾ zatiaľ sluhu kniežata kňazského a odťal mu pravé ucho.

51. Ale Ježiš odpovedal a riekol: Nechajte to už.⁴⁾ I dotkol sa mu ucha a uzdravil ho.

52. A riekol Ježiš tým, ktorí prišli na neho, kniežatám kňazským a úradským chrámu a starším: Akoby na lotra vyšli ste s mečmi a kyjmi?

53. Keď som každodenne býval s vami v chráme, nenatiahli ste ruky na mňa, ale toto je vaša hodina a moc temnosti.⁵⁾

54. Ale oni ho chytili a viedli do domu kniežata kňazského; Peter však išiel za ním pozďaleč.

55. A keď zapálili oheň uprostred

dvora a posadali si dokola, Peter bol¹⁾ medzi nimi.

56. Ktorého keď uzrela jakási dievka sedieť pri svetle a zahľadela sa na neho, riekla: I tento bol s ním.

57. On však zaprel ho a riekol: Ženo, neznám ho.

58. A po chvíľke iný videl ho a riekol: I ty si z nich. Peter však riekol: Človeče, nie som.

59. A keď uplynula asi jedna hodina, iný ktosi tvrdil a riekol: Opravdu i tento bol s ním, lebo je i Galilejčan.

60. Tu riekol Peter: Človeče, neviem, čo hovoríš. A naskutku, kým ešte mluvil, zaspieval kohút.

61. A obrátil sa Pán a pozrel na Petra.²⁾ I rozpočnul sa Peter na slovo Pánovo, jako mu povedal: Prv než kohút zaspieva³⁾, trikrát ma za-preš.

62. Tu Peter vyšiel von a plakal horko.

63. A mužovia, ktorí ho⁴⁾ držali⁵⁾, posmievali sa mu a bili ho.

64. A prikryli ho a bili ho po tvári a pýtali sa ho a riekli: Hádaj, kto je to, čo ťa uderil?

65. I mnoho iného mluvíli na neho a rúhali sa mu.

66. A keď nastal deň⁶⁾, sišli sa starší ľudia a kniežatá kňazské a zákonníci, a viedli ho do svojej rady a riekli: Jak si ty Kristus, povedz nám to.

1) Všetci sv. otcovia tvrdia, že Spasiteľ náš opravdu krvou sa potil. Že je to vo veľkej úzkosti možné, uznávajú i lekári.

2) Spasiteľ oslovuje ho menom, aby ho upozornil na jeho hodnosť, že sa tak azda spamätá a ožerie svoj skutok.

3) Bol to Peter. Meno jeho udáva len sv. Ján, ktorý až po smrti Petrovej písal.

4) Ako sa má preložiť toto miesto? Môže sa prekladať: Nechajte to už, t. j. nesekejte už mečom, alebo: Majte dosť na tom, t. j. na bojuvaní s mečom, alebo konečne: Pustite (ich) sem, t. j. vojakov pripustite ku mne, aby ma chytili.

5) Kým neprišla hodina od P. Boha ustanovená, nemali moci nad ním; ale teraz prišla tá hodina, kde diabol skrze farizejov mohol usmrtiť Pána Ježiša.

1) Grécky: sedel.

2) Spasiteľ pozrel na Petra buďto z tej siene, kde bolo vyšetrovanie, alebo keď ho po ukončení vyšetrovaní viedli do žalára, kde sa mu posmievali. Niektorí sú tej mienky, že pohľad znamená len vnútorné pohnutie.

3) Vlastne prv než dospieva, lebo dľa sv. Marka zaspieval dvakrát.

4) Totiž P. Ježiša.

5) Ktorí ho strážili až do rána, keď mal byť zavedený pred veľkú radu.

6) Z týchto slov vidieť, že to bolo už druhé vyšetrovanie, nie to nočné, o ktorom rozprávajú Matúš (26, 63) a Marek (14, 53), hoci otázky a odpovede sa srovnávajú. V noci robili len prípravy k súdu a snáď i pokus, ako im súd vypadne. Ráno ho predviedli pred súd, ktorý zasedal v chráme, aby ho ten právoplatne odsúdil.

67. A on povedal im: Keď vám to poviem, neuveríte mi;

68. a keď sa vás tiež opýtam, neodpoviete mi, ani ma neprepustíte.¹⁾

69. Ale od tejto chvíle²⁾ Syn človeka bude sedieť na pravici moci Božej.

70. I riekli všetci: Teda ty si Syn Boží? Ktorý riekol: Vy hovoríte, že ja som.³⁾

71. Oni ale riekli: Čo si ešte žiadame⁴⁾ svedectva? Veď sami sme počuli z jeho úst.⁵⁾

HLAVA 23.

Ježiš vedený k Pilátovi, k Herodesovi a zase k Pilátovi; odsúdený, ukrižovaný, pochovaný.

1. Tu vstalo všetko to množstvo a viedli ho k Pilátovi.⁶⁾

2. I počali na neho žalovať a riekli: Tak sme našli⁷⁾, že tento prevracia náš národ a zabraňuje dávať cisárovi dane, a vydáva sa za Krista kráľa.

3. Pilát ale opýtal sa ho a riekol: Ty si kráľ židovský? A on odpovedal a riekol: Ty to hovoríš.⁸⁾

4. I rečie Pilát kniežatám kňazským a zástupom⁹⁾: Žiadnej viny nenachádzam na tomto človeku.

5. Oni však naliehali a riekli: Búri ľud a učí po celom Judsku, počnúc od Galilejska¹⁰⁾ až sem.

1) Ponevác vám nejde o pravdu, lež o nejakú zámienu, aby ste ma mohli odsúdiť.

2) T. j. hneď po smrti.

3) Tak je, jako vy hovoríte, ja v skutku som Syn Boží.

4) Grécky: potrebujeme.

5) Dopln: to, čo nám dostačuje, aby sme ho mohli na smrť odsúdiť.

6) Mat. 27, 2. Mar. 15, 1. Aby potvrdil výrok smrti.

7) Vlastne grécke slovo *našli* má sa pochovať v právnickom smysle, a vtedy správny preklad je: tohto sme pri súdobnom pokračovaní uznali za vinného v tom, že prevracia náš národ atď.

8) Tak je.

9) Keď sa už Ježiša dôkladne povypytoval a keď on výslovne vyznal, že jeho kráľovstvo je nie s tohoto sveta. Pozri 18, 33.

10) Židia úmyselne spomínajú Galilejsko, lebo Galilejčania boli Pilátovi známi; čo ľud nespokojný

6. Tedy Pilát, keď počul o Galilejsku, pýtal sa, či je Galilejčan.

7. A keď zvedel, že je zpod právomocnosti Herodesovej¹⁾, poslal ho k Herodesovi²⁾, ktorý v tie dni i sám bol v Jeruzaleme.³⁾

8. Herodes však, keď uzrel Ježiša, zaradoval sa veľmi, lebo od dávna žiadal si ho vidieť, preto, že o ňom mnoho počul, a úfal, že ho uvidí urobiť nejaké znamenie.

9. Vypytoval sa ho teda mnohými rečami, ale on mu nič neodpovedal.⁴⁾

10. A stáli tam kniežatá kňazské a zákonníci a ustavične⁵⁾ žalovali na neho.

11. I pohrdol ním Herodes spolu so svojou čatou⁶⁾ a na posmech obliekol ho do bieleho odevu⁷⁾ a poslal ho nazpät k Pilátovi.

12. I stali sa priateľmi v ten deň Herodes a Pilát; lebo predtým boli si nepriateľmi.⁸⁾

13. Tu Pilát svolal kniežatá kňazské a úradských a ľudstvo,

14. a riekol im: Predviedli ste mi tohoto človeka, jako by svádzal ľud⁹⁾, a hľa, ja pred vami som sa ho vypytoval¹⁰⁾, a nenašiel som žiadnej viny na tomto človeku v tom, čo na neho žalujete.

15. Ale ani Herodes. Lebo poslal som vás k nemu, a hľa, nič smrti hodného sa mu nedokázalo.

(Teoph.), ktorí sa boli vzbúrili proti cisárovi pre daň od hlavy a nedávno proti Pilátovi pre chrámové peniaze, upotrebené na vystavenie vodovodu. A tak neboli v obľube u Piláta. A chceli P. Ježišovi zavesiť za krk i to vzbúrenie.

1) Lebo v Nazarete vyrástol a preto i Nazaretským nazvaný bol.

2) Pilát myslel, že tým spôsobom vysvobodí sa z tejto nemilej záležitosti.

3) Z príležitosti veľkonočných sviatkov.

4) Ponevác to byly otázky daromné, z púhej zvedavosti predložené.

5) Grécky: namáhavé, horlive, usilovné.

6) So svojou telesnou strážou a s ostatnými dvoranmi.

7) Rúcho čestné, ale na posmech mu oblečené, jako poštilému, prepiatemu bláznovi, a nie zločincovi.

8) Pilát zaiste zasahoval do právomoci Herodesovej. (Porovnaj 13, 1.) Keď teraz verejne uznal súdne právo Herodesovo, bol tento ukojený.

9) K odboju proti cisárovi.

10) Právnický: vyšetroval.

16. Potrescem ho¹⁾ teda a prepustím.

17. Bolo mu totiž nutno prepustiť im jedného (väzňa) na deň sviatočný.

18. Tedy skríkol celý zástup a riekol: Preč s týmto a prepust' nám Barabáša.

19. Ten bol pre jakési vzbúrenie v meste staté a pre vraždu vhođený do žalára.

20. Tedy Pilát zase mluvil k nim, ponač chcel prepustiť Ježiša.

21. Ale oni volali a riekli: Ukrižuj, ukrižuj ho!

22. A on potretie prehovoril k nim: Čo zlého urobil tento? Nič smrti hodného na ňom nenachádzam. Potrescem ho teda a prepustím.

23. Oni však naliehalo a s veľkým krikom požadovali, aby bol ukrižovaný, a ich kriky sa vzdávaly.²⁾

24. A Pilát prisúdil, aby sa im vyplnila žiadosť.

25. I prepustil im toho, ktorý bol pre vraždu a vzbúrenie vhođený do žalára, ktorého pýtali, kdežto Ježiša vydal ich vôli.

26. A keď ho viedli, chytili istého Šimona Cyrenského, idúceho zo dvorca, a vložili naň kríž, aby ho niesol za Ježišom.³⁾

27. I šiel za ním veľký zástup ľudu i žien, ktoré horekovaly a nariekali nad ním.

28. Ale Ježiš obrátil sa k nim a riekol: Dcéry jeruzalemské, neplačte nado mnou, ale plačte samy nad sebou a nad svojimi deťmi.⁴⁾

29. Lebo, hľa, prijdú dni, v ktorých

povedia: Blahoslavené neplodné a životy, ktoré nerodily, a prse, ktoré nenadávaly.¹⁾

30. Vtedy počnú hovoriť horám: Spadnite na nás, a vrškom: Prikryte nás.²⁾

31. Lebo keď toto robia so zeleným stromom, čo sa stane so suchým?³⁾

32. I viedli s ním aj iných dvoch, zločincov, odpraviť.

33. A keď prišli na miesto, ktoré sa volá Kalvária⁴⁾, tam ho ukrižovali, i lotrov, jedného zprava a druhého zľava.⁵⁾

34. Ježiš však riekol: Otče, odpust' im, lebo nevedia, čo činia. I rozdelili jeho šaty a hádzali losy.

35. I stál tu ľud a díval sa, a predstavení posmievali sa mu s nimi a riekli: Iným spomáhal, nech spomôže sebe, jestli je on Kristus, vyvolený Boží.

36. A posmievali sa mu i vojaci, pristupovali a podávali mu ocot,

37. a hovorili: Keď si ty kráľ židovský, pomôž si.

38. A bol i nápis nad ním napísaný písmenami gréckymi, latinskými a hebrejskými: Tento je kráľ židovský.⁶⁾

39. A jeden z tých lotrov, ktorí viseli⁷⁾ s ním, rúhal sa mu a riekol: Ak si ty Kristus, pomôž sebe i nám.

40. A odpovedal druhý, karhal ho

1) T. j. dám ho ubíjovať. Pilát, hoci žiadnej viny nenašiel na Ježišovi, predsa ho chcel dať ubíjovať, preto, aby sa ľudu nezдалo, že ho kňazi bez všetkej viny obžalovali. Mat. 27, 26; Mar. 15, 15; Ján 19, 1.

2) Grécky: prevládly, zvíťazily.

3) Mat. 27, 32. Mar. 15, 21.

4) Ako by riekol: Ja dobrovoľne umieram, aby som vykúpil pokolenie ľudské a potom vošiel do slávy nebeskej; preto radšej plačte nad svojimi a vašimi deťmi hriechmi, ktoré sú príčinou môjho utrpenia. A plačte i preto, lebo i na vás prijdú súženia (jako nasleduje).

1) T. j. blahoslavené ženy, ktoré nemajú detí, lebo nebudú musieť ich oplakávať. Starí-mladí zahynú totiž v tom súžení.

2) Od strachu budú sa ľudia skrývať v horských jaskyniach a v dierach. A nevidiať sa ani tam v bezpečnosti, budú si priať náhlu smrť. Celá reč znamená to, že neslýchaný strach a zúfanie bude panovať vtedy.

3) Keď svätý a spravodlivý podrobený je takému trápeniu, čo majú očakávať zlostní a bezbožní? I. Pet. 4, 17.

4) T. j. miesto umrlejších hláv, čili miesto poravné.

5) Mat. 27, 33. Mar. 15, 22.

6) Pozri sv. Matúša. Hebrejské slovo *žid* znamená toľko, čo vyznavač. Preto sa i prví kresťania nazývali sami židmi, a kresťanstvo je spolu i pravé židovstvo, židovstvo čiže vyznávanie Krista v duchu a pravde.

7) Doplň: na krížoch.

a riekol: Ani ty sa nebojíš Boha, kdežto si na to isté odsúdený?

41. A my síce spravdlive (trpíme), lebo primerane skutkom dostávame; tento však nič zlého neučinil.

42. A riekol Ježišovi: Pane, spomeň si na mňa, keď prídeš do svojho¹⁾ kráľovstva.

43. A riekol mu Ježiš: Veru, povedám ti: dnes budeš so mnou v raji.²⁾

44. I bolo okolo šiestej hodiny, a tu nastala tma po celej zemi, až do deviatej hodiny³⁾;

45. a slnko sa zatmilo a opona chrámová roztrhla sa napoly.

46. A Ježiš volal veľkým hlasom a riekol: Otče, do tvojich rúk porúčam svojho ducha. A keď to povedal, vypustil dušu.

47. A keď videl stotník, čo sa stalo, velebil Boha a riekol: Opravdu, tento človek bol spravdlivý.

48. A všetok zástup tých, ktorí boli spolu pri tomto divadle a videli, čo sa dialo, bili sa v prsia a išli nazpäť.

49. A všetci jeho známi stáli opodiaľ, i ženy, ktoré boly prišli za ním z Galilejska a videly to.

50. A hľa, muž menom Jozef, ktorý bol radným pánom, muž dobrý a spravdlivý,

51. ten nebol privolil k ich usneseniu a skutkom, z Arimatie, mesta judského, ktorý sám tiež očakával kráľovstvo Božie⁴⁾,

52. ten prišiel k Pilátovi a pýtal telo Ježišovo,

53. a složené (s kríža) zavinul do plachty a uložil ho do hrobu vytesaného, v ktorom ešte nikto nebol uložený.

54. A bol deň prípravný a nastávala sobota.¹⁾

55. A zo sprievodu ženy, ktoré prišli s ním z Galilejska, videly hrob a jako bolo uložené jeho telo.

56. A keď sa navrátily, pripravily voňavky a masti²⁾; ale v sobotu ostály ticho podľa prikázania.³⁾

HLAVA 24.

Vzkriesenie; Pán Ježiš zjavuje sa dvom učeníkom, idúcim do Emausu, a potom iným; vstupuje na nebesá.

1. A prvého dňa v týždni za raného šera prišli k hrobu a doniesly voňavky, ktoré pripravily.⁴⁾

2. Tu našly kameň odvalený od hrobu.

3. A keď ta vošly, nenašly telo Pána Ježiša.

4. I stalo sa, keď sa nad tým v mysli zarazily⁵⁾, hľa, dvaja mužovia stáli vedľa nich v blýskavom odeve.

5. A keď sa zľakly a klonily tváre k zemi, riekli im: Čo hľadáte živého medzi mŕtvymi?

6. Niet ho tu, ale vstal; rozpoňte sa, jako vám hovoril, keď bol ešte v Galilejsku,

7. a riekol: Syn človeka musí byť vydaný do rúk ľuďom hriešnym, a ukrižovaný byť, a tretieho dňa vstať z mŕtvych.⁶⁾

8. Tu rozpamätaly sa na jeho slová.

9. I navrátily sa od hrobu a zvestovaly to všetko jedenástim a všetkým ostatným.

10. A boly to Maria Magdalena a Johanna a Maria (matka) Jakubova

1) Do kráľovstva nebeského; k svojmu nebeskému Otcovi.

2) T. j. v nebi, ktoré smrťou Kristovou bolo už otvorené, keď lotor skončil. (Ján 19, 31—33.)

3) Vtedy hodiny začínaly sa čítať o našej šiestej ráno, a preto tu označený čas trval od poludnia až do tretej popoludní.

4) Pozri Mar. 15, 43.

1) Piatok bol deň prípravný pre nasledujúcu sobotu. Keď sa v piatok večer prvá hviezda zablýsla, nastala sobota, sviatočný odpočinok.

2) Chcely nimi pomazať sv. telo Pánovo. II. kn. Mojž. 20, 10.

3) Chcely svoju prácu dokončiť po uplynutí soboty.

4) Mat. 28, 1. Mar. 16, 2. Ján 20, 1.

5) Grécky: keď boly nad tým v rozpakoch.

6) Mat. 16, 21; 17, 21.

a ostatné¹⁾ s nimi, ktoré to apoštolom povedaly.

11. A videli sa im tie slová jako blúznenie a neverili im.

12. Ale Peter vstal a bežal k hrobu, a keď sa zohol, videl len samé plachetky položené, a odišiel a divil sa sám v sebe tomu, čo sa stalo.²⁾

13. A hľa, dvaja z nich³⁾ išli toho samého dňa do mestečka, ktoré bolo šesťdesiat honov⁴⁾ od Jeruzalema, menom Emaus.

14. I rozmlúvali medzi sebou o tom všetkom, čo sa prihodilo.

15. Tu stalo sa, keď sa spolu rozprávali a vyzvedali, i sám Ježiš priblížil sa a išiel s nimi.

16. Ale oči im byly zdržané, aby ho nepoznali.⁵⁾

17. I riekol im: Čo sú to za reči, ktoré medzi sebou idúcky vediete a ste smutní?

18. A odpovedal jeden, ktorému meno Kleofáš, a riekol mu: Ty sám si prezpoľný v Jeruzaleme, a nedozvedel si sa, čo sa tam stalo v týchto dňoch?

19. Ktorým on riekol: Čo? I riekli: S Ježišom Nazaretským, ktorý bol muž-prorok, mocný skutkom i rečou pred Bohom i pred všetkým ľudom;

20. a jako ho najvyšší kňazi a naši poprední dali odsúdiť na smrť a ukrižovali ho.

21. No my sme úfali, že on vykúpi Izraela⁶⁾; ale teraz je tomu

všetkému dnes tretí deň, čo sa to stalo.¹⁾

22. Avšak i niektoré ženy z našich nastrašily nás²⁾, ktoré pred dňom byly u hrobu;

23. a keď nenašly jeho telo, prišly a hovorily, že videly zjaviť sa anjelov, ktorí hovoria, že žije.

24. I odišli niektorí z našich³⁾ ku hrobu a našli tak, ako ženy povedaly: jeho však nenašli.

25. Tedy on riekol im: Ó, nesmyselní a ťarbaví srdcom uveriť všetko, čo mluvíli proroci!

26. Či nebolo treba Kristu toto trpieť a tak vojsť do svojej slávy?

27. A počnúc od Mojžiša a všetkých prorokov, vykladal im všetky Písma, ktoré byly o ňom.⁴⁾

28. I priblížili sa k mestečku, kam išli, a on sa staväl, ako by mal ďalej ísť.⁵⁾

29. Ale oni prinútili ho a riekli: Zostaň s nami, lebo sa zvečerieva a deň sa už schýlil. I vošiel s nimi.⁶⁾

30. A stalo sa, keď stoloval s nimi, že vzal chlieb a dobrorečil a lámal a podával im.⁷⁾

31. Tu otvorily sa im oči a poznali ho, a on zmizol im s očú.⁸⁾

32. I hovorili medzi sebou: Či naše srdce nehorelo v nás, keď mluvil na ceste a otváral nám Písma?

33. I vstali v tú istú hodinu a vrátili sa do Jeruzalema, a našli

teraz umrel, a my nevieme, čo s nami bude. I apoštolovia pridžali sa húževnate tej nádeje, že Kristus ešte za ich živobytia ukáže sa vo svojej sláve, zahubí nepriateľov kráľovstva Božieho a obnoví kráľovstvo Dávidovo. (Sk. ap. 1, 6.)

1) I to nás drží v rozpakoch, že je tomu všetkému dnes tretí deň, v ktorý by mal z mŕtvych vstať.

2) Naplašily nás, tak že nevieme, čoho sa držať.

3) Totiž Peter a Ján. Pozri verš 12.

4) Sv. Písma vykladá hodnoverne len Cirkev sv. Ona dostala výklad od sv. otcov, tí od apoštolov a apoštolovia od P. Ježiša.

5) Vskutku by bol ďalej šiel, keby ho neboli tak úpenlive volali. Chcel zkusíť ich lásku, či ho milujú i jako neznámeho.

6) Grécky: vošiel, aby zostal s nimi.

7) Starší sv. otcovia a niektorí novší vykladatelia sú tej mienky, že Spasiteľ podal tu učeníkom svoje sv. telo. Pozri v. 35 a porovnaj Mat. 26, 26.

8) Pozri poznámku k v. 36.

1) Na pr. Salome, ktorú spomína Marek (16, 1).

2) S Petrom bežal k hrobu i Ján, ako to sám obširne rozpráva (hl. 20, 2—10).

3) Totiž z učeníkov.

4) Emaus zvané mestečká — dľa Jozefa Flavია — byly dve; tú sa rozumie to bližšie k Jeruzalemu, 60 stadií čili honov (jeden hon asi 125 krokov) vzdialené, teda asi 11 km., asi dve hodiny cesty.

5) Mali oči akoby zaviazané. Vlastne ich duch bol tak zabraný a zaujatý tými vecami, že snád ani dobre nepozreli na P. Ježiša. Roztržitý človek tiež hľadí a nevidí. Sv. otcovia učia, že Kristus Pán i anjeli takými sa zjavujú ľuďom, akí sú oni sami. Tito učeníci nechápali to, čo sa stalo, a pochybovali, preto i Spasiteľ zjavil sa im ako neznámy.

6) T. j. vysvobodí národ Izraelov zpod vlády rímskej a založí znovu kráľovstvo izraelské; ale

shromaždených jedenásť (apoštolov) i tých, ktorí boli s nimi,

34. hovoriacich: Vstal Pán opravdu a zjavil sa Šimonovi.¹⁾

35. I oni rozprávali, čo sa stalo na ceste a jako ho poznali pri lámaní chleba.²⁾

36. A keď toto rozprávali, stál Ježiš uprostred nich a riekol im: Pokoj vám! Ja som to; nebojte sa.³⁾

37. Ale oni naľakali sa a prestrašení domnievali sa, že vidia ducha.⁴⁾

38. I riekol im: Čo ste splašení a povstávajú vám pochybnosti v srdciach?⁵⁾

39. Vidte moje ruky a nohy, že ja som⁶⁾ to. Omakajte ma a vidte, lebo duch nemá tela a kostí, jako vidíte, že ja mám.⁷⁾

40. A keď to povedal, ukázal im ruky a nohy.⁸⁾

41. A keď oni ešte neverili a divili sa od radosti⁹⁾, riekol: Máte tu niečo zajaesť?

42. A oni podali mu kus pečenej ryby a plášť medu.

43. A keď si zajedol pred nimi, vzal ostatky a dal im.

44. A riekol im: To sú tie slová,

ktoré som mluvil vám, kým som bol ešte s vami: že sa¹⁾ musí naplniť všetko, čo je napísané v zákone Mojžišovom a u prorokov a v žalmoch o mne.²⁾

45. Vtedy otvoril im smysel, aby rozumeli Písmam³⁾,

46. a riekol im⁴⁾: Tak je napísané, a tak bolo treba Kristu trpieť a tretieho dňa vstať z mŕtvych,

47. a v jeho mene⁵⁾ kázať pokánie a odpustenie hriechov medzi všetkými národami, počnúc od Jeruzalema.

48. A vy ste svedkami tých vecí.

49. A ja pošlem na vás zaslúbenie⁶⁾ môjho Otca. Ale vy posedte v meste, kým nebudete vystrojení mocou s výsosti.⁷⁾

50. I vyviedol ich von do Betánie⁸⁾, pozdvihol svoje ruky a požehnal ich.

51. A stalo sa, keď ich žehnal, bral sa preč od nich a vznášal sa do neba.

52. A oni, pokloniac sa mu, navrátili sa do Jeruzalema s veľkou radosťou,

53. a boli vždycky⁹⁾ v chráme, vzdávali chválu a dobrorečili Bohu. Amen.¹⁰⁾

1) Dolož: totiž.

2) Na tieto tri čiastky rozdeľovalo sa celé sv. Písmo.

1) Tak je, jako rozprávaly ženy, lebo i Peter nás potvrdzuje vo viere, ktorý ho videl. Hľa, Peter po prvýkrát potvrdzuje bratov vo viere.

2) Zo Skutkov ap. 2, 42 vysvitá, že tento výraz znamená sv. prijímanie. Zaiste teda i tu sa má tak rozumieť.

3) Pozri hl. 2, 14.

4) Vo svojom zľaknutí nad jeho náhlým zjavením pri zatvorených dverách mysleli si, že to len nejakému duchu je možné.

5) Totižto, že som len duch, a nie ten istý Ježiš, ktorý s vami obcoval.

6) Ja sám a nie nejaký duch v mojej podobe.

7) Oslávené telo Kristovo (a všetkých oslávených) je síce nad mieru jemné následkom pôsobenia oslávenej duše, ale predsa makavé, pretože je skutočné telo. (Sv. Rehor.) Následkom hriechu stáva sa duša chtivou, zvieracou, prirodzenou, ale neprestáva byť duchom; naopak zase následkom oslávenia stáva sa telo duchovným, nadprirodzeným, ale neprestáva byť opravdivým telom.

8) Kristus Pán podržal na svojom oslávenom tele rany, aby presvedčil učeníkov, že vskutku vstal z mŕtvych, aby Otcu nebeskému ukázal, čo za nás trpel, aby spravdivým nimi vždy pripomínal svoje milosrdenstvo a neveriacich upomínal, že zasluhujú večný trest. (Beda.)

9) Pre radosť nemohli sa spamätať a zdravý rozsudok vyniesť.

3) Osvietil im rozum, aby rozumeli všetkým proroktvám, ktoré Starý Zákon o ňom obsahoval. Pri poslaní Ducha sv. dovŕšilo sa toto osvietenie. Z tohoto vidíme, že k porozumeniu sv. Písma nestačí zdravý rozum a svetská učenosť; k tomu je treba osvietenia Ducha sv. (Porovnaj 2. Pet. 1, 20.)

4) Ponevác nikto nemôže byť istý, že to osvietenie má, musíme všetci výklad hľadať u Cirkvi sv., ktorá k tomu cieľu prijala Ducha sv.

5) Čo nasleduje, prihodilo sa až neskoršie pri vstupe Pánovom. Možno však, že sv. Lukáš spojil tu dve zjavenia, posledné s nejakým skorším.

6) T. j. miesto neho a jeho mocou.

7) Zaslúbeného Ducha sv. Porov. Ján 14, 16, 26.

8) T. j. Duchom svätým. Apoštolovia boli vtedy v Jeruzaleme; tam sa im zjavoval Ježiš za prvých osem dní. Potom išli nazpäť do Galilejska, kde sa im zase ukázal (Mat. 26, 32; 28, 16), odtiaľ bezpochyby na rozkaz Pánov zase sa vrátili do Jeruzalema, kde potom mali zostať až do soslania Ducha sv.

9) Vlastne len k Betánii, na horu Olivovú. O Betánii pozri Mat. 21, 17.

10) T. j. skoro vždycky, v primeranom čase vždycky. Prebývali zprvu v tej sieni, v ktorej Spasiteľ odbavoval s nimi poslednú večeru. Sk. ap. 1, 13.

10) Slovo Amen sa v mnohých starobylých rukopisoch nenachádza.

SVÄTÉ EVANJELIUM JEŽIŠA KRISTA

PODEA

JÁNA.

SVÄTÉ EVANJELIUM JEŽIŠA KRISTA

PODLA
JÁNA.

PREDMLUVA.

Sv. Ján pochádzal z Galilejska, z mesta Betsaidy, neďaleko jazera Genezaret-ského. Bol synom rybára Zebedeja (Mat. 4, 21) a Salomy (Mat. 27, 56; Mar. 15, 40) a bratom Jakuba Staršieho (Mat. 4, 21). Narodil sa asi 7. roku po Kristu Pánu. Keď Ján Krstiteľ začal kázať, sv. Ján stal sa jeho učeníkom, ale keď ukázal prstom na P. Ježiša: „Ajhľa, Baránok Boží“, i s Ondrejom nasledoval P. Ježiša, ktorý ich prijal do svojho príbytku, kde i ostali ten deň. (Ján 1, 37—40.)

O krátky čas P. Ježiš povolal ho i s jeho bratom Jakubom za učeníka a oni poslúchli, opustili lodičku, siete, nájomníkov, ba i otca a išli za Pánom Ježišom. (Mar. 1, 20.) Po sv. Petrovi boli Ján a jeho brat Jakub prví, tak že jako premenil meno Šimonovi na Petra, tak i týmto dvom dal meno Boanerges, t. j. synovia hromu, a to preto, že oni s Petrom mali byť a i boli stĺpmi sv. Cirkvi. (Gal. 2, 10.)

Títo traja, jako stĺpy sv. Cirkvi, boli dôverníkmi P. Ježiša; ich bral so sebou i ta, kde ostatní apoštolovia nemali prístupu. Oni boli prítomní, keď Pán Ježiš uzdravil svokru Petrovu (Mar. 1, 29), keď vzkriesil dcéru Jairovu (Luk. 8, 51), i keď sa premenil na vrchu (Mat. 17, 1).

Jána s Petrom poslal, aby prichystali poslednú večeru (Luk. 22, 8), a týchto troch vzal so sebou na horu Olivovú (Mat. 26, 37). Z apoštolov jediný sv. Ján stál pod krížom, jemu P. Ježiš odovzdal svoju matku (Ján 19, 26).

Po zmŕtvychvstaní P. Ježiša on bežal s Petrom ku hrobu (Ján 20, 3) a jemu predpovedal P. Ježiš, že prirodzenou smrťou zide so sveta (Ján 21, 22). Po prijatí Ducha sv. Ján vystupoval s Petrom do chrámu, kde uzdravili krivého od narodenia (Skut. 3, 1) a kázali fudu (Skut. 4, 1); boli žalárovaní a bičovaní (Skut. 4, 3; 5, 18, 40); boli poslaní do Samaritánska, aby obirmovali pokrstených (Skut. 8, 14). On bol prítomný na sneme jeruzalemskom, jeho navštívil sv. Pavel (Gal. 2, 10).

Dlhší čas ostal v Jeruzaleme, azda až do smrti a do nanebevzatia P. Marie, ktorú on opatroval. Neskoršie išiel do Malej Azie, kde ohlasoval evanjelium, založil viac cirkví a sám ako biskup spravoval cirkev efezskú. Asi 95. roku po Kr. cisár Domitián dal vhodiť sv. Jána do vriaceho oleja, ale sv. Ján vyšiel z kotla bez úrazu.

Domitián poslal sv. Jána do vyhnanstva na ostrov Patmos, kde sv. Ján napísal knihu Zjavenia. Roku 96. umrel Domitián; cisár Nerva zrušil jeho úkazy a tak i sv. Ján navrátil sa do Efezu. Tu v zošlom veku na žiadosť biskupov a veriacich napísal sv. evanjelium, hlavne tým cieľom, aby zavrátil Ebiona a Cerinta, ktorí učili o Kristu Pánu, že je nie pravý Boh. Tu napísal i svoje listy. Zo všetkých svätopiscov písal posledný v gréckej reči, ktorá vtedy panovala v Efezi, ale s toľkými hebraickými zvratmi a výrazmi, že mnohé miesta je až ťažko pochopiť.

Sv. Ján bol miláčkom P. Ježiša, jako hovorí sv. Jarolim, preto, že P. Ježiš našiel ho ešte jako panenského mládenca a až do smrti zachoval svoje paníctvo; preto i pri poslednej večeri spočíval na prsiach P. Ježiša a z týchto prs vpil do seba nielen lásku, lež i hlbokosť učenia Kristovho. Peter bol horlivejší, Ján hlbší; Peter prudkejší, Ján obozrenejší. (Ján Zlat.)

Sv. Ján vyobrazuje sa s orlom, alebo jako orol, preto, že on vyšvihol sa najvyššie zpedzi všetkých evanjelistov; vyšvihol sa nad oblohu, nad anjelov i archanjelov, nad cherubov i serafov a nespočinul, kým neprišiel k samému trónu Božiemu a neoznámil nám, čo bolo vo večnosti pred stvorením sveta. Tak píše sv. otcovia o jeho evanjeliume.

HLAVA 1.

O božstve P. Ježiša; o Jánovi Krstiteľovi; o vtenení Syna Božieho. Svedectvo Jánovo o P. Ježišovi. Povolanie učeníkov.

1. Na počiatku bolo Slovo¹⁾ a Slovo bolo u²⁾ Boha a Bohom bolo Slovo.

2. To bolo na počiatku u Boha.³⁾

3. Všetko skrze neho sa stalo⁴⁾ a bez neho nič sa nestalo, čo sa stalo.

4. V ňom bol život⁵⁾ a život bol svetlo ľuďom.

5. A svetlo vo tmách⁶⁾ svieti a tmy ho nepochopily.⁷⁾

6. Bol človek⁸⁾ od Boha poslaný, ktorému meno bolo Ján.

7. Ten prišiel na svedectvo, aby svedčil o svetle, že by všetci verili skrze neho.

8. Nebol on svetlom, lež aby svedčil⁹⁾ o svetle.

9. Bolo svetlo pravé¹⁰⁾, ktoré osvetľuje každého človeka, prichádzajúceho na tento svet.

1) Slovo, grécky: *logos*. V pozdnom bohosloví Starého Zákona a snád i pod vlivom Filonovho mudroslovía vyvinula sa u Židov nauka, že spredmetnená múdrosť Božia stvorila svet a ona účinkuje všetko v hmotnom a mravnom svete, a túto múdrosť Božiu označovali slovom „logos“. Sv. Ján použil túto verejnú mienku a zosobnenú a vtenenú múdrosť Božiu, druhú božskú osobu = Syna Božieho, tiež pomenoval tu „Slovom“.

2) Sv. Vazul a sv. Ján Zlat. upozorňujú nás na to, že sv. Ján nepovedá v Bohu, ale u Boha, čím poukazuje jako na Otcovu, tak i na Synovu osobnosť.

3) Na počiatku tu označuje večnosť, ako to dokazuje nasledujúci verš, kde sa hovorí, že „Slovo“ stvorilo všetko bez výnimky.

4) Večné „Slovo“ je vyslovená podstata Otcova a čo také je príčinou a základom všetkému, čo bolo stvorené.

5) V ňom = v „Slove“ bol život, t. j. „Slovo“, čo živý večný Boh, dáva život, a to jako hmotný, tak i mravný a nadprirodzený. Bez hmotného svetla niet hmotného života, takto i bez duševného svetla niet duševného života; a týmto duševným svetlom ako v Novom, tak i v Starom Zákone bolo „Slovo“, t. j. Syn Boží.

6) T. j. na tomto svete, ktorý následkom hriechu plný je duchovnej tmy, čili biedy a bludu.

7) Ľudia mali radšej tmu, blud, hriech.

8) Tento človek bol sv. Ján Krstiteľ. Sv. Ján, od toho zjavenia, ktoré „Slovo“ dalo ľuďom prostredníctvom ľudí, prechádza na to zjavenie, keď „Slovo“ samé zjavilo sa ľuďom skrze vtenenie.

9) Ján Krstiteľ nebol Spasiteľom, on mal len poukázať na neho a svedčiť, že je ním P. Ježiš.

10) „Slovo“ = Syn Boží je pravým učiteľom a oblažovateľom.

10. Na svete bolo¹⁾, a svet skrze neho bol stvorený, ale svet ho nepoznal.²⁾

11. Do svojho³⁾ prišiel a svoji⁴⁾ ho neprijali.⁵⁾

12. Ale ktorikoľvek ho prijali, dal im moc stať sa synmi Božími⁶⁾ tým, ktorí veria v jeho meno⁷⁾,

13. ktorí nie z krvi⁸⁾, ani zo žiadosti tela, ani z vôle muža, lež z Boha sa zrodili.

14. A Slovo telom⁹⁾ sa stalo, a prebývalo medzi nami, a videli sme jeho slávu, jako slávu Jednorodného od Otca, plného milosti a pravdy.

15. Ján svedčí o ňom, volá a hovorí: Tento to bol, o ktorom som riekol: ten, ktorý po mne má prísť, predo mnou povstal, lebo bol prv, než ja.

16. A z jeho plnosti my všetci sme obsiahli, a to milosť na milosť.¹⁰⁾

17. Lebo zákon¹¹⁾ je daný skrze Mojžiša, milosť a pravda nastala skrze Ježiša Krista.

1) Už v Starom Zákone účinkoval skrze sv. mužov, arcidiacov a prorokov.

2) Vid' 5. v. Ľudia nechceli uveriť, že cesta, ktorá vedie k blahu, je nie hriech, náruživosť, ale zjavenie Božie.

3) On stvoril svet, svet je jeho, ale jeho je najmä vyvolené židovstvo.

4) T. j. Židia, ale i ostatní ľudia.

5) Za Messiaša, za oblažiteľa.

6) Synom Božím je ten, ktorého duch, smýšľanie pochádza od Boha, a preto srovnáva sa s vôľou Božou.

7) Meno pôvodne označovalo podstatu, a preto vo sv. Písme často stojí namiesto osoby, veci alebo ich podstaty. Teda len ten si nadobudne s vôľou Božou srovnávajúce sa smýšľanie, kto verí v P. Ježiša.

8) V Starom Zákone Židia boli vyvoleným národom (synmi Božími), v Novom Zákone sú tí, ktorí sa zrodia z Boha, t. j. kresťania.

9) T. j. človekom. (1. Mojž. 6, 12.) Kristus je pravý Boh, ale i pravý človek, pozostávajúci z duše i z tela. V jednej božskej osobe sú dve prirodzenosti: božská a ľudská.

10) Toto sú slová evanjelistov. Milosť na milosť označuje hojnosť milosti, jako keď sa povie: pácha hriech na hriech.

11) Starý Zákón, ktorý Boh dal skrze Mojžiša, obsahoval len prikázania, ale neposkytoval sám v sebe milosti, ba neobsahoval ani skutočnú, ale len obraznú pravdu, t. j. natoľko, nakoľko poukazyval na Spasiteľa, a i ľudia v ňom obsiahli milosti len skrze vieru v budúceho Vykupiteľa.

18. Boha nikto nikdy nevidel¹⁾; jednorodený Syn, ktorý je v lone Otcovom, on (to) porozprával.

19. A toto je svedectvo Jánovo, keď Židia z Jeruzalema²⁾ poslali k nemu kňazov a levitov, aby sa ho opýtali: Kto si ty?

20. I vyznal a nezaprel a soznal³⁾: Ja nie som Kristus.

21. I pýtali sa ho: Čo teda? Eliáš⁴⁾ si ty? I riekol: Nie som. Prorok⁵⁾ si ty? A odpovedal: Nie.

22. Tedy riekli mu: Kto si? že by sme dali odpoveď tým, ktorí nás poslali. Čo hovoríš sám o sebe?

23. Riekol: Ja (som) hlas volajúceho na púšti: Prihotovte cestu Pánovi, jako povedal prorok Izaiáš.

24. A tí, ktorí boli poslaní, boli z farizejov.⁶⁾

25. I pýtali sa ho a povedali mu: Čože teda krstiš⁷⁾, keď ty nie si Kristus, ani Eliáš, ani prorok?

26. Odpovedal im Ján a riekol: Ja krstím vodou⁸⁾, ale uprostred vás stojí, ktorého vy neznáte:

27. To je ten, ktorý po mne má prísť, ktorý predo mnou bol, ktorému ja nie som hoden rozviazať remienček na jeho obuvi.

28. To sa stalo v Betánii⁹⁾ za Jordánom, kde Ján krstieval.

29. Druhého dňa Ján¹⁰⁾ uzrel Ježiša prichádzať k sebe a hovoril:

Ajhľa, Baránok¹⁾ Boží, ajhľa, ktorý sníma hriechy sveta.²⁾

30. To je ten, o ktorom som povedal: Po mne ide muž, ktorý bol predo mnou, lebo bol prv, nežli ja.

31. A ja som ho neznal³⁾; ale preto som ja prišiel krstiť vodou, aby zjavený bol v Izraeli.

32. A Ján vydal svedectvo a hovoril: Videl som Ducha, jako holubicu, sostupovať s neba, a zostal na ňom.

33. A ja som ho neznal, ale ten, ktorý ma poslal krstiť vodou, riekol mi: Na koho uzreš Ducha sostupovať a na ňom zostávať, to je ten, ktorý krstí Duchom svätým.

34. A ja som videl a svedčil som, že tento je Syn Boží.

35. Druhého dňa zase stál (tam) Ján i dvaja z jeho učeníkov.⁴⁾

36. A keď zazrel Ježiša, že ide, riekol: Toť Baránok Boží.

37. A počuli ho tí dvaja učeníci hovoriť (to), i šli za Ježišom.

38. Tu obrátil sa Ježiš a keď ich videl, že idú za ním, riekol im: Čo hľadáte? A oni mu riekli: Rabbi (t. j. v preklade: Učiteľu), kde bývaš?

39. Riekol im: Poďte a pozrite. Šli tedy a videli, kde prebýva, a zostali u neho ten deň. Bolo asi desať⁵⁾ hodín.

40. A jedným z tých dvoch, ktorí to počuli od Jána a išli za ním, bol Ondrej, brat Šimona Petra.

41. Tento vyhľadal najprv svojho brata Šimona a riekol mu: Našli sme Messiáša (čo je pretlumočené: Kristus⁶⁾).

42. A priviedol ho k Ježišovi. A

1) Mojžiš ani nemohol podať úplnú pravdu, a síce preto, že nevidel podstaty Božej, ale len jej význak, a preto i jeho náboženstvo je význačné (symbolické).

2) T. j. vysoká rada židovská.

3) To sa stalo po krste P. Ježiša.

4) Ján nebol osobne Eliášom, ale dľa ducha.

5) Gr.: ten prorok (ktorý má prísť na svet), t. j. Messiáš.

6) Pozri Mat. 3, 7.

7) Židia krstili, čiže umývali prichádzajúcich (z pohanstva, proselytov), to jest tých pohanov, ktorí prestúpili na židovstvo. Židov na nové náboženstvo krstiť mohol len Messiáš a jeho predchodca. To bola fežna židovská mienka.

8) Pozri Mat. 3, 11.

9) Vlastne v Betabare.

10) V gréčtine chybi.

1) Už proroci nazývajú ho Baránkom. (Iz. 53, 6-7.)

2) T. j. ktorý na seba berie naše hriechy a skrze svoje náhradné zadostučinenie ich niči.

3) Preto, že Ján Krstiteľ od útlej mladosti zdržoval sa na púšti.

4) Jeden bol Ondrej, druhý tuším sv. Ján.

5) Dľa nášho počítania 4 popoludní.

6) Grécke slovo „Christus“ znamená tolko, čo: „Pomazaný“. Pozri Mat. 11.

Ježiš, keď pohliadol na neho, riekol: Ty si Šimon, syn Jonášov, ty sa budeš volať Kefas ¹⁾ (čo znamená: Skala).

43. Na druhý deň chcel si vyjsť ²⁾ do Galilejska, i našiel Filipa a riekol mu Ježiš: Poď za mnou.

44. Filip však bol z Betsaidy, z mesta Ondrejovho a Petrovho.

45. Našiel Filip Natanaela ³⁾ a riekol mu: Našli sme, o ktorom písal Mojžiš v zákone a proroci, Ježiša, syna Jozefovho z Nazaretu.

46. I riekol mu Natanael: Z Nazaretu ⁴⁾ môže byť čo dobrého? Riekol mu Filip: Poď a viď.

47. Videl Ježiš Natanaela ísť k sebe, i riekol o ňom: Hľa, pravý Izraelita, v ktorom niet podvodu.

48. Riekol mu Natanael: Odkiaľ ma znáš? Odpovedal Ježiš a riekol mu: Prv nežli ťa Filip zavolať, keď si bol pod fíkom, videl som ťa.

49. Odpovedal mu Natanael a riekol: Rabbi, ty si Syn Boží, ty si kráľ izraelský.

50. Odpovedal Ježiš a riekol mu: Že som ti povedal: Videl som ťa pod fíkom, veriš; väčšie veci uvidíš, nežli toto.

51. A povedal mu: Veru, veru, povedám vám: Uvidíte nebo otvorené a anjelov Božích vystupovať i sostupovať ⁵⁾ na Syna človeka.

1) Židovské slovo, grécky: Peter. Význam viď Mat. 16, 17. Toto povolanie stalo sa v Judsku; druhý raz ich povolal v Galilejsku (Mat. 4, 18), keď ho stále nasledovali.

2) Totiž P. Ježiš.

3) Ináč Bartolomeja, t. j. syna Tolomovho. Mat. 10, 3.

4) Mesto Nazaret bolo opovrhované nielen preto, že medzi Izraelitmi mnoho pohanov prebývalo, lež i preto, že bolo novšie a v St. Zákone sa ani nespomína.

5) Je tu narážka na videnie arcioťa Jakuba, v ktorom uzrel rebrik od zeme po nebo a po ňom chodíť anjelov, čo malo označovať prozreteľnosť Božiu, ktorá bedlí nad Jakubom, a preto i táto narážka označuje tú prozreteľnosť, ktorá bedlí nad Spasiteľom a nad jeho dielom a o ktorej sa apoštolovia na vidomoci presvedčia. Sotva je tu reč o nejakom zvláštnom zjavení sa anjelov, o ktorom v evanjeliách niet zmienky.

HLAVA 2.

Svatba v Káne Galilejskej. Vyhnanie predavačov a peňazomencov z chrámu. Predpovedanie smrti a vzkriesenia.

1. A tretieho dňa ¹⁾ bola svatba v Káne ²⁾ Galilejskej, a bola tam matka Ježišova.

2. A pozvali na svatbu i Ježiša ³⁾ a jeho učeníkov.

3. A keď sa minulo víno, riekla matka Ježišova k nemu: Nemajú vína. ⁴⁾

4. I riekol jej Ježiš: Čo je mňa a teba do toho, ženo? ⁵⁾ Neprišla ešte moja hodina. ⁶⁾

5. Riekla jeho matka posluhom: Čokoľvek vám povie, spravte. ⁷⁾

6. A bolo tam postavených na očisťovanie židovské šesť kamenných nádob ⁸⁾, každá na dve alebo tri vedrá ⁹⁾ veľká.

7. Riekol im Ježiš: Naplňte nádoby vodou. I naplnili ich až do vrchu.

8. A povedal im Ježiš: Teraz načierajte a zaneste starostovi ¹⁰⁾ svatby. I zanesli.

1) Po výšespomenutom rozhovore s Natanaelom.

2) Neďaleko Tyru a Sidonu.

3) Teda radovanky sú dovolené, nech sú ony len slušné.

4) P. Ježiš vedel, že nemajú vína, no P. Maria upozorňuje ho na to, jako prímluvnica.

5) T. j.: Ja mám upotrebovať svoju božskú moc dľa vôle Otcovej len ku prospechu všeobecného dobra, a nie dľa chutok ľudských. Týmto slovomí Spasiteľ nezahriakol svoju matku, ale dal na javo učeníkom, že kde ide o dielo Božie, tam netreba dbať na sväzky rodinné; preto Spasiteľ svoju matku nazýva len ženou.

6) Alebo preto, že ešte nevystúpil verejne, alebo preto, že svatobníci ešte nevedeli zrejme o nedostatku, a tak bolo treba ešte dočkať, aby zázrak bol tým patrnejší.

7) Vidieť, že P. Maria pochopila P. Ježiša a necitila sa byť urazenou, a že vnútorne osvietená poznala, že už prišla jeho hodina. Keď P. Ježiš už tu na zemi učinil svoj prvý zázrak na prímluvu P. Marie, jak mocná je jej prímluva v nebi!

8) Vlastne nádob na vodu, t. j. krhál. Židia, aby sa nestali nábožensky nečistými, častejšie denne si umývali ruky a nácimie, a k tomu cieľu v pitvore musela byť vždy voda.

9) Vedro = asi 40 litrov.

10) Starosta = starejší, čili vrchný správca svatby, mal pod rukou posluhov a staral sa o poriadok, ako i o to, aby hostia boli dobre obslužení. Vino sa čerpalo varechami zo žbánov do pohárov.

9. A keď starosta svatby okúsil vodu, premenenú na víno, a nevedel, odkiaľ je (ale posluhovia, ktorí načierali vodu, vedeli), zavolať starosta mladoženícha

10. a riekol mu: Každý človek predkladá najprv dobré víno ¹⁾, a potom, keď sa podnapijú ²⁾, to, čo je planšie; ale ty si zachoval dobré víno až dosavád.

11. Tento počiatok ³⁾ zázrakov učinil Ježiš v Káne Galilejskej a zjavil svoju slávu, a jeho učeníci verili v neho.

12. Potom sostúpil do Kafarnauma ⁴⁾, on i jeho matka a jeho bratia ⁵⁾ a jeho učeníci, a ostali tam za nie mnoho dní.

13. A bola blízko Veľká noc židovská, i odišiel Ježiš hore do Jeruzalema

14. a našiel v chráme sedieť ⁶⁾ predavačov volov, oviec i holubov a peňažníkov.

15. Tu spravil si z povrázkov (akoby) bič a vyhnal ⁷⁾ všetkých z chrámu, i ovce, i voly, a peňažníkom rozsypal peniaze a stoly poprevracal.

16. A tým, ktorí predávali holuby ⁸⁾, riekol: Odneste to odtiaľto a nerobte z domu môjho Otca dom kúpecký.

17. I rozpomenuli sa jeho učeníci, že písané je: Horlivosť ⁹⁾ za tvoj dom strávila ma.

18. Tedy Židia odpovedali a riekli mu: Jaký znak ¹⁾ nám ukážeš, že toto robíš?

19. Ježiš odpovedal a riekol im: Srúcajte tento chrám, a vo troch dňoch ho vystavím. ²⁾

20. I riekli Židia: Šesťštyridsať rokov ³⁾ stavali tento chrám, a ty v troch dňoch ho postavíš?

21. On však hovoril o chráme svojho tela.

22. Keď teda vstal z mŕtvych, roz-pamätali ⁴⁾ sa jeho učeníci, že to povedal, i uverili Písmu a reči, ktorú bol Ježiš hovoril.

23. A keď bol v Jeruzaleme v deň sviatočný veľkonočný, mnohí uverili v jeho meno ⁵⁾, keď videli jeho zázraky, ktoré činil.

24. Ale sám Ježiš nesveroval sa ⁶⁾ im, pretože ich znal všetkých ⁷⁾,

25. a pretože jemu nebolo treba, aby kto svedectvo vydal ⁸⁾ o človeku, lebo on vedel, čo je v človeku.

HLAVA 3.

Rozmluva s Nikodémom o znovuzrození človeka a o poslaní Syna Božieho na svet. Učeníci Ježišovi krstia a podobne i Ján.

1. A medzi farizejmi bol popredný muž u Židov, menom Nikodém. ⁹⁾

2. Tento prišiel v noci ¹⁰⁾ k Ježišovi a riekol mu: Pane, vieme, že si od Boha vyšiel ako učiteľ ¹¹⁾; lebo

1) Teraz je obyčaj naposledy dať lepšie víno; vtedy to bolo naopak.

2) Vtedy sa už tak nedbá na to, čo sa pije.

3) Toto bol jeho prvý zázrak.

4) Kapernaum, mesto na západnom brehu jazera Genezaretského, kde sa Spasiteľ najviac zdržoval v dome Petrovom. (Mat. 8, 14.)

5) Jeho bratanci (viď Mat. 1, 25) chceli putovať do Jeruzalema.

6) V sieni chrámovej predávaly sa tie veci, ktoré Židia obetúvali P. Bohu, aby ich nemuseli hnať a nosiť zďaleka, a pri ruke boli aj peňažníci, ktorí menili peniaze.

7) Pravdepodobne P. Ježiš dva razy očistil chrám: na počiatku a na konci svojho verejného života. Tu by bola reč o prvom vyčistení.

8) Holuby predávaly sa chudobným a pritom sa nedalo klamať, preto s týmito Spasiteľ nezháňa tak ostro.

9) Žalm 68, 10.

1) Zázrak. Zázrakom nám dokáž, že si od Boha splnomocnený rušiť staré, vysokou radou odobrené zvyky.

2) P. Ježiš poukazuje tu na svoje vzkriesenie, čo je najväčším zázrakom.

3) Herodes Veľký dal obnoviť chrám Zorobabelov v gréckom slohu. Vtedy ho už obnovovali 46. rok a zakončili ho iba 64. roku po Kristu.

4) Vtedy ani Židia, ba ani učeníci sami nerozumeli slovám P. Ježiša.

5) V jeho osobu, že je Messiašom.

6) Viac im nezjavil o sebe.

7) On vedel, že ich viera je dočasná, vzkrslá pod dojomom, ktorý na nich spravily jeho zázraky.

8) On, ako vševedomý, znal smýšľanie srdca, bez toho, že by mu to niekto vyjavil.

9) Bol členom vysokej rady. Ján 7, 48.

10) Zo strachu pred ostatnými radnými.

11) Nikodém bol by rád býval údom nového kráľovstva Božieho, na ktoré, jako radný pán, robil

nikto nemôže robiť tie zázraky, ktoré ty činíš, iba keď je Boh s ním.

3. Ježiš odpovedal a riekol mu: Veru, veru, povedám ti: Jestli sa len kto nenarodí znovu, nemôže vidieť kráľovstva Božieho.

4. Riekol mu Nikodém: Akože sa môže človek narodiť, keď je starý? ¹⁾ Či môže po druhý raz vojsť do života svojej matky a znovu sa narodiť?

5. Ježiš odpovedal: Veru, veru, povedám ti: Jestli kto znovu sa nenarodí z vody a z Ducha svätého ²⁾, nemôže vojsť do kráľovstva Božieho.

6. Čo sa narodilo z tela ³⁾, je telo, a čo sa narodilo z Ducha, je duch.

7. Nediv sa, že som ti povedal: Treba sa vám poznovu narodiť.

8. Vzduch ⁴⁾ duje, kade chce, a počuješ jeho hlas, ale nevieš, z kade prichádza a kam ide; tak je to s každým, kto sa narodil z Ducha.

9. Odpovedal Nikodém a riekol mu: Jakože sa to môže stať?

10. Ježiš odpovedal a riekol mu: Ty si učiteľom v Izraeli, a toto neznáš? ⁵⁾

11. Veru, veru, povedám ti: Čo vieme ⁶⁾, to mluvíme, a čo sme videli, to dosvedčujeme, ale svedectva nášho neprijímate.

12. Keď som vám mluvil o veciach zemských ⁷⁾, a neveríte, jakože

si isté nároky. No P. Ježiš predchytí ho v reči a bez okolností mu vedieť, že je to možné len skrze znovuzrodenie sv. krstom.

1) Nikodém, ako farizej, držal sa len písmy, slovného smyslu, na duchovný smysel ani nepomyslel.

2) Tieto slová vykladá nám sama Cirkev o krste na smene tridentskom.

3) Aká príčina, taký výsledok; od telesného človeka môže sa narodiť zase len telesný človek; od Ducha sv. berie pôvod človek duchovný.

4) Nediv sa tomuto znovuzrozeniu, že je ono duchovné; veď i vo svete deje sa mnoho, čo nevidíme, ba ani nechápeme. Prikladom je vietor, ktorý veje, bez toho, že by si ho videl.

5) Už Zákonom a proroci (5. Mojž. 30, 6; Joel 2, 28; Iz. 44, 3) hovoria o duševnom znovuzrození, t. j. o zmenení telesného smýšľania: a ty, učiteľ, to neznáš?

6) Spasiteľ tu uisťuje Nikodéma, že to, čo povedal, je istá pravda.

7) Zmena smýšľania je sama v sebe zemská

uveríte, keď vám budem mluviť o veciach nebeských?

13. A nikto nevystúpil ¹⁾ na nebo, leda ten, ktorý sostúpil s neba, Syn človeka, ktorý je v nebi.

14. A jako Mojžiš povýšil hada ²⁾ na púšti, tak musí byť povýšený Syn človeka,

15. aby nikto, kto v neho uverí ³⁾, nezahynul, ale mal život večný.

16. Lebo tak Boh miloval svet, že Syna svojho jednorodeného dal, aby nikto, kto v neho verí, nezahynul, ale mal život večný.

17. Veď Boh neposlal svojho Syna na svet, aby súdil ⁴⁾ svet, lež aby svet bol spasený skrze neho.

18. Kto verí v neho, nebýva súdený, ale kto neverí, už je odsúdený ⁵⁾, preto, že neverí v meno ⁶⁾ jednorodeného Syna Božieho.

19. A toto je súd, že svetlo prišlo na svet, a ľudia milovali viac tmu ⁷⁾, nežli svetlo; lebo ich skutky byly zlé.

20. Lebo každý, kto zle robí, nenávidí svetlo a nejde na svetlo, aby sa jeho skutky nepokarhaly. ⁸⁾

21. Ale kto vykonáva pravdu ⁹⁾,

vec; nebeskou vecou je to, čo súvisí s ňou v Novom Zákone.

1) O veciach nebeských vlastne nik nemohol hovoriť, preto, že nebol v nebi a nevidel ich; výnimkou je P. Ježiš, ktorý, jako Boh, sostúpil s neba.

2) Boh na púšti na neveriacich Židov dopustil jedovatých hadov, od ktorých uštipnutia zahynuli. Keď sa Židia obrátili, Mojžiš na rozkaz Boží ulial z medi hada a tohoto poviesil na viechu, a ktorý uštipnutý Žid pozrel s vierou na medeného hada, zachránil sa.

3) Pokolenie ľudské poštipal had pekelný; muselo by byť zatratené, keby nebolo náhradnej obety Kristovej, ktorej účastnými stávame sa skrze živú vieru.

4) T. j. zatratil. (Sv. Aug.)

5) Odsúdil a zatratil sám seba.

6) V osobu Syna Božieho.

7) Ľudia sami sa zatratia, keď zavrhnú učenie, ktoré ich vedie ku spásu, a rúta sa slepo za svojimi náruživosťami.

8) Ako ten, kto pácha občianske priestupky, stráni sa verejnosti, takto i ten, kto pácha mravné priestupky, stráni sa učenia Kristovho, aby ho ono nekáralo.

9) Človek dobrej vôle prijíma nauku Kristovu, lebo v nej nachodí uspokojenie.

ide na svetlo, aby sa objavily jeho skutky, preto, že sú konané v Bohu.

22. Potom prišiel Ježiš i jeho učeníci do zeme judskej¹⁾ a tam sa zdržoval s nimi a krstil.²⁾

23. Avšak i Ján krstil v Enon u Salimu³⁾, lebo tam bolo mnoho vody, a ľudia prichádzali a dávali sa krstiť.

24. Ján totiž ešte nebol hodený do žalára.

25. I povstala hádka so strany učeníkov Jánových so Židmi o očišťovaní.⁴⁾

26. I prišli k Jánovi a riekli mu: Rabbi, ten, ktorý bol s tebou za Jordánom, ktorému si ty vydal svedectvo, hľa, ten krstí a všetci idú k nemu.

27. Odpovedal Ján a riekol: Človek nemôže ničoho vziať⁵⁾, ak sa mu to nedá s neba.

28. Vy sami dosvedčíte mi, že som riekol: Ja nie som Kristus, ale že poslaný som pred ním.

29. Kto má nevestu, je ženíchom⁶⁾; ale priateľ⁷⁾ ženíchov, ktorý stojí a počúva ho, veselo sa raduje pre hlas ženíchov. A táto moja radosť sa splnila.

30. On musí rásť, ja však ubývať.⁸⁾

31. Ten, ktorý prišiel shora⁹⁾, je nado všetkých; kto je zo zeme, zo zeme je a o zemi hovorí; ten, ktorý prišiel s neba, je nado všetkých.

32. A to dosvedčuje, čo videl a

počul, a predsa nik¹⁾ neprijíma jeho svedectva.

33. Kto prijal jeho svedectvo, ten spečatil²⁾, že Boh je pravdomluvný;

34. lebo ten, koho Boh poslal³⁾, hovorí slovami Božie; veď Boh nedáva (mu) ducha po mierke.⁴⁾

35. Otec miluje Syna⁵⁾ a všetko oddal mu do ruky.

36. Kto verí v Syna, má život⁶⁾ večný; kto však Synovi neverí, nezre života, ale hnev Boží ostáva na ňom.⁷⁾

HLAVA 4.

Rozmluva so Samaritánkou a s učeníkmi. Syn kráľovského dvorana je uzdravený.

1. Akonáhle teda Ježiš dozvedel sa, že farizeji počuli, že Ježiš nadobúda si viac učeníkov i viacej krstí, nežli Ján,

2. (ačkoľvek Ježiš sám nekrstil, ale jeho učeníci),

3. opustil Judsko⁸⁾ a odišiel zase do Galilejska.

4. I bolo mu treba ísť cez Samaritánsko.⁹⁾

5. Prišiel teda do samaritánskeho mesta, ktoré sa menuje Sichar¹⁰⁾, blízko poľa, ktoré Jakub dal svojmu synovi Jozefovi.

6. A tam bol prameň Jakubov.¹¹⁾ Ježiš teda, ustatý od cesty, len tak sadol si k prameňu. Bolo okolo šiestej¹²⁾ hodiny.

1) Málokto.

2) Spečatiť znamená toľko, jako niečo potvrdiť, uhodnoverniť, schváliť, završiť. Kto verí v Krista, ten vyznáva a dosvedčuje, že drží Boha za pravdomluvného, ktorý povedal pravdu, keď riekol o Kristovi: Tento je môj Syn atď.

3) Týmto poslom je Syn, ktorý pôsobí nadsudsky.

4) Preto, že jemu Boh nedáva ducha po trochu, nemiaa mu ho, ale mu dáva celú plnosť svojich darov.

5) I vteleného Syna.

6) T. j. blaženost na zemi síce len počiatocnú, no v nebi úplnú.

7) Bude neblahý na tomto i na druhom svete.

8) Vyhol ich nástrahám.

9) Tade viedla najkratšia cesta.

10) Sichar = pohrobiste; tam boli pochovali kosti Jozefa Egyptského. Nedaleko Sichemu.

11) Vykopal ho vraj Jakub.

12) Dľa nášho počítania okolo 12.

1) Z mesta Jeruzalema na vonkov, na vidiek.
2) Krstil skrze svojich učeníkov. Či to bol už krst kresťanský a či len prípravný, o tom sv. otcovia nie sú jednej mienky.

3) Ján Krstiteľ vykonával svoj úrad až do smrti.

4) T. j. o rozličných krstoch a o ich následkoch.

5) Každý dobrý dar, a tak i ten: rozširovať kráľovstvo Božie v prospechom, je od Boha. To isté platí i o P. Ježišovi.

6) P. Ježiš je ženíchom Cirkvi sv., preto i nevesta (veriaci = cirkev) k nemu pospiecha.

7) Ja som neprišiel založiť novú cirkev, ale len prichystať jej založenie, čo ja P. Ježišovi srdečne pražem a čomu sa ja radujem.

8) Obor jeho účinkovania musí sa šíriť, môj umenšovať.

9) S neba.

7. Tu prišla žena zo Samaritánska ¹⁾, aby načrela vody. Riekol jej Ježiš: Daj sa mi napiť.

8. Lebo jeho učeníci boli odišli do mesta nakúpiť potravu.

9. I riekla mu tá žena samaritánska: Jakože ty, ktorý si Žid, žiadaš piť odo mňa, ktorá som ženou samaritánskou? Židia totiž neobcujú ²⁾ so Samaritánmi.

10. Odpovedal Ježiš a riekol jej: Keby si znala dar Boží a kto je ten, ktorý ti hovorí: Daj sa mi napiť: ty by si snáď bola pýtala od neho, a bol by ti dal živú vodu. ³⁾

11. Riekla mu žena: Pane, ani nemáš čím načrieť, a studňa je hlboká: odkiaľ máš teda živú vodu?

12. Či si ty väčší, než náš otec Jakub, ktorý nám dal studňu a sám z nej pil, i jeho synovia, i jeho dobytok?

13. Odpovedal Ježiš a riekol jej: Každý, kto pije z tejto vody, znovu bude smädný; ale kto bude piť z vody, ktorej mu ja dám, nebude žízniť na veky.

14. Ale voda, ktorej mu ja dám, bude v ňom prameňom vody, striekajúcej ⁴⁾ do života večného.

15. Riekla mu žena: Pane, daj mi tej vody, aby som nežíznila a nechodila sem načierať. ⁵⁾

1) Zo Sichar.

2) Samaritáni boli jakoby polopohanmi, preto ich Židia nenávideli. Židia v Judsku neukrotiteľnou nenávisťou chovali sa proti Samaritánom. Samaritán bol pre nich kacirov. Keď pohana prijali Židia za proselytu, Samaritána nikdy. Jestliže Žid poskytol Samaritánovi prístrešie, kľatbou a vyobcovaním zo synagogy pokutovali ho Židia. Keď nefudské opovrzenie chceli o niekom vysloviť, prezvali ho menom Samaritán.

3) Vo východných horúčich krajoch málo prší, a preto je tam i málo vodných prameňov. Z tej príčiny ľudia kopú hlboké jamy na takých miestach, kde tečie dažďovica, a tejto nachytajú do jám, a potom, keď sa ustojí, ju berú. Prameň, z ktorého prúdi voda, volajú živou vodou. No Spasiteľ tu pod živou vodou rozumie takú vodu, ktorá sama žije a dáva život, teda milosť Božiu.

4) Už i na Východe boly známe vodomety, t. j. také studne, z ktorých voda vyskakovala vysoko do povetria; Spasiteľ naráža na tento obraz a hovorí, že jeho milosť siaha ešte i za tento život a blaží jako na tomto, tak i na druhom svete.

5) Žena ešte vždy nerozumela Spasiteľa, ešte

16. Riekol jej Ježiš: Id, zavolaj svojho muža a príď sem.

17. Odpovedala žena a riekla: Nemám muža. Riekol jej Ježiš: Dobre si povedala, že: Nemám muža.

18. Lebo päť mužov ¹⁾ si mala, a ktorého teraz máš, nie je tvoj muž. To si pravdive povedala.

19. Riekla mu žena: Pane, vidím, že si ty prorok.

20. Naši otcovia na tejto hore ²⁾ sa klaňali, a vy hovoríte, že v Jeruzaleme je to miesto, kde klaňať sa prináleží.

21. Riekol jej Ježiš: Ženo, ver mi, že prichádza hodina, kedy ani na tejto hore, ani v Jeruzaleme nebudete sa klaňať Otcovi.

22. Vy sa klaniate tomu, čo neznáte ³⁾; my sa klaniame tomu, čo známe, lebo...spasenie je zo Židov.

23. Ale prichádza hodina, ba teraz je, keď praví ctiteľia klaňať sa budú Otcovi v duchu a v pravde. ⁴⁾ Lebo i Otec hľadá takých, ktorí by sa mu tak klaňali.

vždy myslela len na prírodnú vodu a prosí ho o ňu. Spasiteľ ju vyslyšal, ale v tom vyššom smysle, t. j. dal jej milosť, čili vodu, ktorá očisťuje od hriechov a hasí vášne; ale, aby jej mohol dať milosť, chce ju najprv priviesť k poznaniu jej hriechov a k viere v neho, a preto i na tieto veci obracia reč. (Ján Zlat.)

1) Zdá sa, že mala päť zákonitých mužov, ktorí ju však pre jej ľahký život prepustili, konečne sa len schytila so šiestym.

2) Krásny príklad, ako sa máme starať o dušné spasenie. (Ján Zlat.)

3) Samaritáni, jako polopohanmi, ktorí prijali len Mojžiša, kdežto zavrhlí prorokov, nemali pravej známosti o Bohu, jakú známost mali Židia, už i preto, že z nich mal povstať Vykupiteľ.

4) V kresťanstve váha kladie sa na ducha a pravdu, t. j. aby človek srdcom a smýšľaním bol pravým ctiteľom pravého Boha. Ale z toho nenasleduje to, čo podajedni bludári chcú, aby totižto v náboženstve Kristovom nebolo ani chrámov, ani kňazov, ani obety, ani bohoslužby, ale len to, aby sa hlavná váha kladla na ducha a nie na vonok. Veď u človeka duša je tak úzko spojená s telom, že duševné pocity mimovoľne javia sa, prechádzajú na telo. Tak na pr. vnútorný hnev, radosť, strach, bolesť, zármutok hneď vidieť i na tele. Ale platí to i naopak, i telesné dojmy účinkujú na dušu. Ten rozdiel medzi židovstvom a kresťanstvom, o ktorom P. Ježiš tu hovorí, záleží v tom, že židovstvo pomocou tela účinkovalo na ducha, kdežto kresťanstvo pomocou ducha účinkuje na telo. Ale vnútorná, pravá pobožnosť na tomto svete vždy sa bude javiť i zovnútorne.

24. Boh je duch, a tí, ktorí sa mu klaňajú, musia sa mu klaňať v duchu a v pravde.

25. Riekla mu žena: Viem, že príde Messiaš (ktorý sa nazýva Kristus), a keď ten príde, oznámi nám všetko.

26. Riekol jej Ježiš: Ja som to¹⁾, ktorý hovorím s tebou.

27. A v tom prišli jeho učeníci a divili sa²⁾, že sa rozprával so ženou. Avšak žiaden nepovedal: Čo sa pýtaš, alebo čo sa rozprávaš s ňou?

28. Tu nechala žena svoju konvu a odišla do mesta, a riekla oným ľuďom:

29. Poďte a pozrite človeka, ktorý mi povedal všetko, čokoľvek som učinila; či on nie je Kristus?³⁾

30. Vyšli teda z mesta a prichádzali k nemu.

31. Medzitým prosili ho jeho učeníci a riekli: Rabbi, jedz.

32. Ale on im riekol: Ja mám jesť pokrm, o ktorom vy neviete.

33. Hovorili si teda učeníci medzi sebou: Či mu niekto priniesol jesť?

34. Riekol im Ježiš: Mojím pokrmom⁴⁾ je, aby som plnil vôľu toho, ktorý ma poslal, a dokonil jeho dielo.

35. Či vy nehovoríte, že sú ešte štyri mesiace a príde žatva? Hľa, povedám vám: Otvorte oči svoje a obzrite si kraje, že sú už biele k žatve.⁵⁾

1) Tak verejne Spasiteľ nikdy nezjavil sa Židom.

2) Divili sa tomu, že, jako Žid a jako učiteľ (rabbi), rozpráva sa so Samaritánkou. Ale z úctivosti mu o tom nič nehovorili.

3) Žena nevyhlásila ho za Messiaša, či už preto, aby sa obyvatelia o tom sami presvedčili (Zlat.), a či z opatrnosti, aby ich nepopudila proti sebe. (Aug.)

4) Spasenie ľudské nazýva Spasiteľ svojim pokrmom, aby nám dal na vedomie, jako veľmi mu ono na srdci leží. (Zlat.)

5) Keď Spasiteľ horeuvedené slová rozprával, z mesta Sichar hrnuli sa ľudia k nemu, a preto Spasiteľ im povedal: Otvorte oči a viďte, ja som pred chvíľkou zasial niekoľko zrn slova Božieho, a hľa, už je tu úroda, aby ste ju vy sožali a opatrovali a uložili do nebeských stodôl. No v hmotnom svete medzi sejbou a žatvou uplynie viac mesiacov, v duchovnom svete často sejba a žatva sú súčasne, jako i v tomto páde. (Takto starší i novší vykladatelia.)

36. A kto žne, dostáva plácu a shromažďuje úrodu pre život večný, aby sa spolu radoval i ten, kto seje, i ten, kto žne.

37. Lebo v tom má pravdu príslovie: že iný je, ktorý seje, a iný, ktorý žne.

38. Ja som vás poslal žať, na čom ste vy nepracovali; iní¹⁾ pracovali a do ich prác vy ste vstúpili.

39. A z toho mesta mnoho Samaritánov uverilo v neho pre reč ženy, vydávajúcej svedectvo: Povedal mi všetko, čokoľvek som učinila.

40. Keď teda Samaritáni prišli k nemu, prosili ho, aby u nich zostal. A zostal tam za dva dni.

41. A omnoho viac ich uverilo v neho pre jeho reči.

42. A povedali žene: Už nie pre tvoju vyprávku veríme; lebo sme sami počuli a vieme, že tento je opravdive Spasiteľom sveta.

43. A po dvoch dňoch odišiel odtiaľ a zašiel do Galilejska.²⁾

44. Sám Ježiš totiž vydal svedectvo, že prorok nemá úcty v svojej vlasti.

45. Keď teda prišiel do Galilejska, prijali ho Galilejčania, ponevác videli všetko, čo činil v Jeruzaleme v deň sviatočný; lebo veď i oni chodievali na sviatočný deň.

46. Tedy zase prišiel do Kány Galilejskej, kde bol vodu premenil na víno. Tu bol akýsi kráľovský úradník, ktorého syn bol nezdravý v Kafarnaume.

47. Tento, keď počul, že Ježiš prichádza z Judska do Galilejska, prišiel k nemu a prosil ho, aby prišiel a uzdravil jeho syna; lebo už skomával.

48. Tedy riekol mu Ježiš: Ak len nevidíte divy a zázraky, neveríte.

49. Riekol mu kráľovský úradník: Pane, poď skôr, než mi syn umre.

1) Iní: Spasiteľ a proroci.

2) Do okolia, ale nie do Nazaretu; príčina udáva sa v nasledujúcom verši.

50. Riekol mu Ježiš: Id', tvoj syn žije. Uveril človek reči, ktorú mu Ježiš povedal, a odišiel.

51. A jako už prichádzal, prišli mu sluhovia naproti a zvestovali mu a riekli, že mu syn žije.

52. Vyzvedal sa ich teda na hodinu, v ktorú sa lepšie cítil. I riekli mu, že včera o siedmej¹⁾ hodine prestala mu zimnica.

53. Poznal teda otec, že to bola tá hodina, v ktorej mu Ježiš riekol: Tvoj syn žije. I uveril v neho on sám i celý jeho dom.

54. Toto už druhé znamenie²⁾ učinil Ježiš, keď prišiel z Judska do Galilejska.

HLAVA 5.

Uzdravenie osematridsať rokov nemocného človeka v sobotu. Ježiš ospravedlňuje svoje pokračovanie a dokazuje svoje poslanie od Otca.

1. Potom bol sviatok židovský³⁾, a Ježiš išiel hore do Jeruzalema.

2. A je v Jeruzaleme ovčie rybník⁴⁾, ktorý sa menuje po židovsky Betsaida a má päť pitvorov.

3. V týchto ležalo veľiké množstvo neduživých, slepých, kuľhavých, vychradnutých, ktorí očakávali pohyb vody.

4. Lebo anjel Pána sostupoval občas do rybníka a voda sa pohýbala. A kto po pohnutí vody prvý sostúpil do rybníka, ozdravel⁵⁾, a čo by bol postavený v akejkoľvek nemoci.

1) Dľa nášho počítania o jednej.

2) Totiž v Káne Galilejskej.

3) Aký sviatok, nevie sa, najskôr Turíce. (Cyril. Zlat.)

4) Grécky: Jesto však v Jeruzaleme pri ovčej bráne rybník, ktorý sa po židovsky menuje Bethesda. Táto brána stála na juho-východnej strane mesta, a menovala sa tak preto, že ňou honil sa obetný dobytok do chrámu. Rybník bol vymurovaný a na spodku mal zriedlo, z ktorého prúdila liečivá voda, obyčajne včas ráno. Okolo neho byly kryté chodby pre nemocných.

5) Sv. otcovia zväčša doslovne vykladajú toto miesto.

5. A bol tam istý človek, osematridsať rokov postavený vo svojej nemoci.

6. Keď toho Ježiš uzrel ležať a poznal, že už dlhý čas strávil, riekol mu: Chceš byť zdravý?

7. Odpovedal mu neduživý: Pane! Nemám človeka, ktorý by ma spustil do rybníka, keď sa voda pobúri, a kým ja prídem, druhý sostúpi predo mnou.

8. Riekol mu Ježiš: Vstaň, vezmi si posteľ a choď.

9. A hneď bol uzdravený ten človek, i vzal si posteľ a chodil. A ten deň bola sobota.

10. Riekli teda Židia tomu, ktorý bol uzdravený: Sobota je, nesmieš si nieť posteľ.

11. Odpovedal im: Ten, ktorý ma uzdravil, riekol mi: Vezmi si posteľ a choď.

12. I opýtali sa ho: Kto je to ten človek, ktorý ti povedal: Vezmi si posteľ a choď?

13. Ale ten, ktorý bol uzdravený, nevedel, kto to bol; lebo Ježiš uchýlil sa pred zástupom, ktorý sa nachodil na tom mieste.

14. Potom Ježiš našiel ho v chráme a riekol mu: Hľa, vyzdravel si; nehreš¹⁾ už viacej, aby sa ti niečo horšieho neprihodilo.

15. Odišiel ten človek a oznámil Židom, že Ježiš to bol, ktorý ho uzdravil.

16. Preto Židia prenasledovali Ježiša, že toto učinil v sobotu.

17. Ale Ježiš im odpovedal: Mój Otec až dosiaľ účinkuje, i ja účinkujem.²⁾

18. Preto teda Židia ešte viac hľadeli ho zabiť, lebo nielen že sobotu

1) Väčšia čiastka ľudských nemoci je trestom a následkom hriechov.

2) Sv. Písmo hovorí, že Boh siedmeho dňa si odpočinul od svojich diel; avšak to znamená len toľko, že vtedy svet už bol hotový; ináč Boh ho vždy zachováva a riadi, a to isté čini aj Syn Boží, ktorý má tú istú podstatu s Otcem. (Aug. Cyril. Beda.)

rušil, lež i Boha nazýval svojim otcom a činil sa rovným Bohu. Odpovedal teda Ježiš a riekol im:

19. Veru, veru, povedám vám: Syn sám od seba nemôže ničoho činiť, leda čo vidí činiť Otca¹⁾; lebo čokoľvek on činí, to činí podobne i Syn.

20. Otec totiž miluje Syna a ukazuje mu všetko, čo sám činí; a väčšie ešte skutky²⁾ od týchto ukáže mu, aby ste sa vy divili.

21. Lebo jako Otec kriesi mŕtvych a oživuje, tak i Syn, ktorých chce, oživuje.

22. Ba Otec ani nesúdi nikoho, ale všetok súd oddal Synovi,

23. aby všetci ctili Syna, tak ako ctia Otca. Kto nectí Syna, nectí Otca, ktorý ho poslal.

24. Veru, veru, povedám vám: Kto počúva moje slovo a verí tomu, ktorý ma poslal, má život večný a nepríde na súd³⁾, lebo prešiel zo smrti do života.⁴⁾

25. Veru, veru, povedám vám: Prichádza hodina, ba už je tu, kedy mŕtvi⁵⁾ počujú hlas Syna Božieho, a ktorí ho počujú, budú žiť.

26. Lebo jako Otec má život sám v sebe, tak dal i Synovi mať život sám v sebe.⁶⁾

27. A dal mu moc držať súd⁷⁾, preto, že je Synom človeka.

28. Nedivte sa tomu, že prichádza hodina, keď všetci, ktorí sú v hrobch¹⁾, počujú hlas Syna Božieho,

29. a pôjdu tí, ktorí dobre činili, vzkriesení do života, tí však, ktorí zlé páchali, vzkriesení do súdu.²⁾

30. Ja sám od seba ničoho nemôžem činiť. Ako počujem³⁾, súdim, a môj súd je spravodlivý; lebo nehľadám svojej vôle, lež vôľu toho, ktorý ma poslal.

31. Ak dávam svedectvo sám o sebe, moje svedectvo nie je pravdivé.

32. Je iný⁴⁾, ktorý vydáva svedectvo o mne, a viem, že pravdivé je svedectvo, čo vydáva o mne.

33. Vy ste poslali k Jánovi, a vydal svedectvo pravde.

34. Ačkoľvek nevyhľadávam svedectva od človeka⁵⁾, ale toto hovorím, aby ste vy boli spasení.

35. On bol sviecou horiacou a svietacou⁶⁾, ale vy ste chceli na hodinu plesť v jeho svetle.

36. No ja mám väčšie svedectvo, než Jánovo; lebo skutky⁷⁾, ktoré mi dal Otec, aby som ich vykonal, tieto skutky, ktoré ja činím, vydávajú svedectvo o mne, že Otec ma poslal.

37. Ba Otec, ktorý ma poslal, sám vydal svedectvo o mne, a vy ste ani jeho hlasu nikdy nepočuli, ani jeho obličaja nevideli.

1) P. Ježiš nezapiera, že je rovný Bohu-Otcovi, čo by bol musel urobiť, keby mu nebol býval opravdu rovným. No a pretože má s Otcom jednu podstatu, tie diela, ktoré vykonáva božská prirodzenosť, sú spoločné.

2) Tie väčšie skutky sú kriesenie a súdenie, t. j. celé prevedenie a završenie diela vykupiteľského.

3) T. j. na obviňujúci súd (do zatratenia).

4) T. j. z telesného smýšľania do duchovného, ktoré je zálohom blaženej nesmrteľnosti.

5) T. j. telesne, hriechne smýšľajúci ľudia zmenia svoje smýšľanie a tým si zabezpečia slávne vzkriesenie. Reč je tu hlavne o povstaní z hriechu.

6) T. j. nezrušiteľný a ktorý je prameňom všetkého podmieneného života; nasledovne i Syn môže kriesiť.

7) Súd je završením vykupiteľského diela, a preto patrí hlavne Synovi. Avšak i preto Syn bude súdiť, lebo takto všetci ho musia uznať za to, za čo ho kedysi nechceli, t. j. za Vykupiteľa a za Syna Božieho; ďalej, Syn, ako človek, s ľuďmi,

teda so svojimi bratmi, bude milosrdnejšie nakladať.

1) Teraz tí, ktorí sú v hriechoch, neskôr i tí, ktorí sú v skutočných hrobch, povstanú na nový život.

2) Grécky: A vyjdú (z hrobov) tí, ktorí dobre činili... dobrí do neba, zlí do pekla.

3) T. j. ako mi moja božská, s Otcom spoločná prirodzenosť káže. Môj súd teda bude neomylný. Tak sa zdá, že poslucháči pochybovali o jeho slovách, a preto on, ktorý im videl do duší, hovorí ďalej. (V. 31.)

4) T. j. Otec pri krste a skrze záranky.

5) T. j.: Na Jána odvolávam sa nie preto, jako-by jeho svedectvo potvrdilo moje messiášstvo, ale preto, že vy to snáď skorej uveríte.

6) Ján Krstiteľ zjavne poukázal na Spasiteľa, jako svietiacu svieca; ale Židia chceli sa ním honosiť, ako Messiášom, a keď to od seba odmietol, i jeho zavrhl i zavraždili.

7) Záranky.

38. A jeho slovo nezotrúva vo vás, pretože vy neveríte tomu, ktorého on poslal.

39. Skúmate Písma, lebo sa nazdávate, že v nich máte večný život, a ony sú to, čo vydávajú svedectvo o mne¹⁾,

40. a vy nechcete prísť ku mne, aby ste mali život.

41. Slávy od ľudí neprijímam²⁾,

42. ale poznal som vás, že nemáte v sebe lásky k Bohu.

43. Ja som prišiel v mene môjho Otca, a neprijímate ma; keď iný príde v svojom mene, toho prijmete.³⁾

44. Jakože môžete uveriť vy, ktorí prijímate slávu⁴⁾ jeden od druhého, kdežto nehľadáte slávy, ktorá je od samého Boha?

45. Nemyslíte si, že ja budem žalovať na vás u Otca; je, kto na vás žaluje, Mojžiš, v ktorom vy nádej máte.

46. No keby ste verili Mojžišovi, i mne by ste snáď verili, lebo on o mne písal;

47. ale keď jeho písmam⁵⁾ neveríte, jakože uveríte mojím slovám?

HLAVA 6.

Zázračné nasýtenie zástupu, ktorý ho chcel učiniť kráľom. Pán Ježiš chodí po mori, sľubuje nebeský chlieb, t. j. svoje telo a krv. Niektorí učenici horšia sa nad tým. Osvedčenie Petrovo. Predpovedanie zrazy Judášovej.

1. Potom odišiel Ježiš za more Galilejské, to jest Tiberiadské⁶⁾.

1) Židia boli presvedčení o tom, že zachovávanie Starého Zákona zabezpečí im blahý život ako na zemi, tak i na nebi — to je pravda; ale Písma samy hovoria, že len skrze Messiaša.

2) Ja sa vydávam za Messiaša, nie z márnivosti, ale preto, že som.

3) A v pravde Židia prijímali ľžimesiašov.

4) Židia často i vzdor lepšiemu presvedčeniu neverili Spasiteľovi, aj pre ohľady ľudskej, preto, že sa okúňali jeden pred druhým, ako by sa prijatím kresťanstva spreneverili Mojžišovi.

5) Keď hovorím o splnení toho, čo Mojžiš predpovedal.

6) Na západnom brehu mora Genezaretského ležalo mesto Tiberias; po ňom nazýva sa i Tiberiadským.

2. a veľké množstvo šlo za ním, preto, že videli zázraky, ktoré konal na tých, ktorí boli nemocní.

3. Vyšiel teda Ježiš na horu a tam sedel so svojimi učeníkmi.

4. A bola blízko Veľká noc, sviatok židovský.

5. Keď teda Ježiš pozdvihol oči a videl, že preveliký zástup ide k nemu, riekol Filipovi: Zkade nakúpime chleba, aby sa títo najedli?¹⁾

6. A to riekol, aby ho zkušal²⁾; lebo on sám vedel, čo urobí.

7. Filip mu odpovedal: Za dvesto desiatnikov³⁾ chleba nedostačí im, aby sa jednému každému len málo čo ušlo.

8. Riekol mu jeden z jeho učeníkov, Ondrej, brat Šimona Petra:

9. Je tu jeden chlapec, ktorý má päť chlebov jačmenných a dve ryby; ale čo je to medzi toľkých?

10. Tedy riekol Ježiš: Kážte ľuďom posadiť sa. A bolo mnoho trávy na tom mieste. I posadalo si mužov počtom okolo päťtisíc.

11. Tu Ježiš vzal chleby a keď vykonal vďaky, rozdával⁴⁾ sediacim, a podobne i z rýb, koľko chceli.

12. A keď sa nasýtili, riekol svojim učeníkom: Posbierajte odrobinky, čo pozostaly, aby nezhynuly.⁵⁾

13. I posbierali a naplnili dvanásť košov odrobinkami z päť jačmenných chlebov, ktoré pozostaly tým, ktorí jedli.

14. Keď teda tí ľudia videli zázrak, ktorý Ježiš učinil, hovorili: Toto je zaiste ten prorok, ktorý má prísť na svet.⁶⁾

15. Keď teda Ježiš poznal, že chcú prísť, aby ho chytili a učinili krá-

1) To sa preto pýtal apoštolov, aby vzbudil ich pozornosť na zázrak nastávajúci.

2) Či verí.

3) Robilo to asi 168—200 korún.

4) On vlastne dával učeníkom, a títo to dávali zástupu.

5) Toto kázal preto, aby bol zázrak tým nápadnejší, keď z 5. chlebov ostalo 12 košov odrobíniek.

6) T. j. Messiaš.

lom, ušiel znovu na horu on samotný.

16. A keď sa zvečerilo, jeho učeníci sostúpili k moru.¹⁾

17. A keď vstúpili na loď, prechádzali za more do Kafarnauma, a už sa zotmilo, a Ježiš ešte neprišiel k nim.

18. A more búrilo sa od veľkého fučiaceho vetra.

19. Keď teda veslovali asi päťadvadsať alebo tridsať honov²⁾, videli Ježiša chodiť po mori a blížil sa k lodi, i zľakli sa.³⁾

20. Ale on riekol im: Ja som to; nebojte sa.

21. Chceli ho teda vziať na loď, a hneď bola loď pri zemi⁴⁾, ku ktorej sa plavili.

22. Druhého dňa ľud, ktorý stál za morom, videl, že nebolo tam inej loďky, iba jedna, a že Ježiš nevošiel so svojimi učeníkmi do lode, ale že jeho učeníci sami odišli.

23. Avšak iné lode prišli od Tiberiady⁵⁾ blízko k tomu miestu, kde jedli chlieb, keď vďaka činil Pán.

24. Keď teda ľud videl, že tam Ježiša niet, ani jeho učeníkov, vstúpili na loďky, prišli do Kafarnauma a hľadali Ježiša.

25. A keď ho našli za morom, riekli mu: Rabbi, kedy si sem prišiel?

26. Odpovedal im Ježiš a riekol: Veru, veru, povedám vám: Hľadáte ma⁶⁾ nie preto, že ste videli zázraky, lež preto, že ste jedli z chlebov a nasýtili ste sa.

27. Snažte sa dostať pokrm, nie ktorý sa kazí, lež ktorý trvá do života večného⁷⁾, ktorý Syn človeka

dá vám, lebo tohoto spečatil¹⁾ Boh, Otec.

28. Tedy riekli mu: Čo máme robiť, aby sme konali skutky Božie?²⁾

29. Odpovedal Ježiš a riekol im: Toto je skutok Boží, aby ste verili³⁾ v toho, ktorého on poslal.

30. I riekli mu: Jakýže ty znak učiníš, aby sme videli a verili tebe⁴⁾? Čože spraviš?

31. Naši otcovia jedli mannu na púšti⁵⁾, jako je napísané: „Dal im ješť chlieb s neba.“

32. Tedy riekol im Ježiš: Veru, veru, povedám vám: Nie Mojžiš dal vám chlieb s neba⁶⁾, lež môj Otec dáva vám pravý⁷⁾ chlieb s neba.

33. Lebo chlieb Boží je ten, ktorý s neba sostúpil⁸⁾ a dáva života svetu.

34. Tedy riekli mu Židia: Pane, vždy nám dávaj toho chleba.⁹⁾

35. Tu riekol im Ježiš: Ja som¹⁰⁾ chlieb života; kto prichádza¹¹⁾ ku mne, nebude lačniieť, a kto verí vo mňa, nebude nikdy žízniť.

robíme, ten nás platí, a každý nás platí tým, čo má, a preto, jak si chceme zarobiť večne trvajúci chlieb, musíme pracovať Bohu, alebo, čo je jedno, Messiašovi. To pochopili poslucháči a preto pýtajú sa: Co máme robiť...?

1) Potvrdil Boh.

2) T. j. tie, pri ktorých si zarobíme ten večne nasycujúci pokrm.

3) Viera je základom všetkého nadprirodzeného života a konania.

4) Dodaj: že ťa Otec poslal dať nám večne nasycujúci chlieb. Aký to bude pokrm?

5) Či nám dáš ešte i od manny podivnejšieho chleba? Lebo veď ani ten nenasycoval a netrval večne. Pochybovali o tom, že je možno dať večne nasycujúci chlieb, keď ani len manna, ktorá vraj bola s neba, nebola takým chlebom — a veď sa i spríkrila Židom.

6) Manna, jako pokrm hmotný, nemohla byť a ani nebola s neba.

7) Tým opravdivým nebeským chlebom je Pán Ježiš. Prečo? Jako chlieb (pokrm) udržuje život a rozmnožuje (vzrast), tak i Spasiteľ, ako prameň všetkého života, dáva, udržuje a rozmnožuje všetok život, a každý chlieb i manna je len jeho obrazom.

8) A to je P. Ježiš.

9) Ťarbaví Židia ešte vždy myslia len na život hmotný a na jeho hmotné udržovanie.

10) Ja som to ten, ktorý dávam, udržujem a rozmnožujem každý život, a to činim preto, že som podstatne bezpodmienečným životom.

11) Prichádzať k P. Ježišovi, je toľko, jako veriť v neho. (Aug.)

1) Bez P. Ježiša.

2) Asi tri kilometre.

3) Mysleli, že je to prizrak, čiže mátoha. Takí poverčivi boli ešte vtedy.

4) Sv. Matúš a Marek udávajú, že ho i vzali na loď. Sv. Ján to nepopiera, lež hovorí, že v tom, ako vystupoval na loď, už bolí blízko pri brehu.

5) To už na druhý deň.

6) Hľadáte ma pre telo, nie pre dušu. (Sv. Aug.)

7) Oni sťarali sa len o telo; Spasiteľ ich napomína, aby sa sťarali viac o dušu, než o telo. Komu

36. No riekol som vám, že ste ma i videli ¹⁾, ale neveríte.

37. Všetko, čo mi dáva Otec, príde ku mne ²⁾, a toho, ktorý príde ku mne, nevyhodím von,

38. lebo som sostúpil s neba, nie aby som činil svoju vôľu, ale vôľu toho, ktorý ma poslal.

39. A toto je vôľa toho, ktorý ma poslal (Otca), aby som neztratil nič z toho, čo mi dal, ale aby som to vzkriesil v posledný deň.

40. A toto je vôľa môjho Otca, ktorý ma poslal, aby každý, kto vidí Syna a verí v neho, mal život večný, a ja ho vzkriesim v posledný deň.

41. Vtedy reptali Židia proti nemu, že riekol: Ja som živý chlieb, ktorý som s neba sostúpil,

42. a povedali: Či tento nie je Ježiš, syn Jozefov, ktorého otca i matku my známe? Jakože teda hovorí tento: S neba som sostúpil?

43. Tedy odpovedal im Ježiš a riekol: Nereptajte medzi sebou.

44. Nikto nemôže prísť ku mne, iba keď ho priťahuje ³⁾ Otec, ktorý mňa poslal, a ja ho vzkriesim v posledný deň.

45. Písané je u prorokov: A budú všetci vyučení od Boha. Každý, kto Otca počúval a vyučil sa, ide ku mne. ⁴⁾

46. Nie že by kto bol videl Otca ⁵⁾, okrem toho, ktorý je od Boha, ten videl Otca.

47. Veru, veru, povedám vám: Kto verí vo mňa, má život večný.

48. Ja som chlieb života. ⁶⁾

49. Vaši otcovia jedávali na púšti mannu, a pomreli.

50. Toto je chlieb s neba sostupujúci: aby neumrel, kto z neho bude jesť. ¹⁾

51. Ja som chlieb živý, ktorý som sostúpil s neba.

52. Kto bude jesť z toho chleba, bude žiť na veky. A chlieb, ktorý ja dám, je moje telo svetú na živobytie. ²⁾

53. Tedy sa dohadovali Židia medzi sebou a riekli: Jakože nám tento môže dať jesť svoje telo? ³⁾

54. Preto riekol im Ježiš: Veru, veru, povedám vám: Jestli nebudete jesť telo Syna človeka a piť ⁴⁾ jeho krv, nebudete mať v sebe života.

55. Kto jie moje telo a pije moju krv ⁵⁾, má život večný, a ja ho vzkriesim v posledný deň.

56. Lebo moje telo opravdive je pokrmom a moja krv je opravdive nápojom.

57. Kto jie moje telo a pije moju krv, prebýva ⁶⁾ vo mne a ja v ňom.

58. Ako mňa poslal živý Otec a ja žijem pre Otca ⁷⁾, tak i ten, ktorý mňa jie, tiež bude žiť pre mňa.

59. Toto je chlieb, ktorý s neba sostúpil; nie jako (vaši) otcovia je-

1) Že je tu a v nasledujúcich veršoch reč nie o viere v P. Ježiša, lež o požívaní (prijímaní) jeho tela, o tom vás poučuje neomylná Cirkev. (Trid. sed. 13.)

2) Tým nebeským pokrmom bude to isté moje telo, ktoré dám v obeť, aby ľudia večne žili.

3) Toto je dôkazom, že slová Spasiteľove treba brať doslovne o jedení jeho tela, lebo ináč Spasiteľ by bol musel povedať Židom: Mýlite sa, tu je reč o viere, a nie o skutočnom požívaní môjho tela.

4) Spasiteľ nielen že ich nevyrazil z ich mienky, ale ich v nej ešte utvrdzuje.

5) Ponevác v živom tele je i krv, preto dostačí prijímať len pod jedným spôsobom.

6) Už i hmotné pokrmy majú vplyv na bytnosť ľudskú. (Od mäsa smelý, dravý; od zelenín krotký.) No tým viac to platí o tele Kristovom; skrze hodné prijímanie bývame účastní prirodzenosti božskej.

7) T. j.: Ako ja žijem večne blaženo, preto, že mám s Otcom tú istú podstatu: takto i človek bude žiť večne blaženo, keď sa zúčastní mojej božskej prirodzenosti.

1) Videli ste zázračné hmotné nasýtenie, a predsa neveríte.

2) Len ten verí, keď vidí zázraky, komu Boh dá tú milosť. Už ale toho ja obživím a dám mu život večný i podľa duše i podľa tela, ktoré vzkriesim.

3) Otec síce priťahuje každého, ale každý ho nenásleduje.

4) Izr. 54, 13. T. j. príde čas, kedy Boh všetkých vnútorné osvieti.

5) To učenie nie je smyselné, ale vnútorné, a preto pri ňom nevidieť Boha.

6) Dosiť hovorí Spasiteľ o viere v chlieb nebeský, t. j. vo svoju osobu; v nasledujúcich veršoch je reč o požívaní tohoto nebeského pokrmu.

dávali mannu a pomreli. Kto jie tento chlieb ¹⁾, bude žiť na veky.

60. Toto povedal v synagoge, keď učil v Kafarnaume.

61. Tedy mnohí z jeho učeníkov, keď to počuli, riekli: Tvrdá je to reč, ktože ju môže počúvať?

62. Ale ponač Ježiš vedel sám v sebe, že jeho učeníci šomrali proti tomu, riekol im: To vás pohoršuje?

63. Čo, keď uvidíte vstupovať Syna človeka ta, kde bol predtým? ²⁾

64. Duch je, ktorý oživuje, telo nič neosoží ³⁾; slová, ktoré som vám ja hovoril, sú duch a život. ⁴⁾

65. Ale sú niektorí z vás, ktorí neveria. Ježiš totiž vedel od počiatku, ktorí boli neveriaci a kto ho zradí.

66. I riekol: Preto som vám povedal, že nikto nemôže prísť ku mne, leda mu je dané od môjho Otca.

67. Odvtedy mnohí z jeho učeníkov odišli zpiatky a viac už s ním nechodili.

68. Tedy riekol Ježiš ku dvadástim: Či i vy chcete odísť?

69. Odpovedal mu Šimon Peter: Pane, ku komu pôjdeme? Ty máš slová života večného,

1) Pán hovorí tu len o chlebe, z čoho následkuje cirkevný snem tridentský, že požívať Pána pod spôsobom chleba dostačí.

2) T. j. na nebesá, i vtedy budete pochybovať?

3) Poslucháči rozumeli slová Spasiteľove o hmotnom požívaní nielen jeho tela, ale zrovna jeho mäsa. Ponač Spasiteľ povedal, že jeho veriaci majú požívať to jeho telo, ktoré on dá za nich na obeť, mysleli si, že po smrti Krista Pána jeho telo sa rozseká a toto mäso z Krista sa má jesť, a že kto bude ho jesť, že bude večne žiť. A ponač vzdelaní Židia hrozili sa ludožrúctva, preto im bola táto myšlienka hrozná. Na toto Spasiteľ odpovedá: Duch je, ktorý oživotvoruje telo (vlastné mäso, tak grécky aj latinsky), nič neosoží. T. j. také hmotné požívanie môjho ľudského mäsa, ktoré by nebolo spojené s dušou a s božstvom — ktoré však je nie ani možné — a to bez viery, ozaj nič neosoží. Aby moje telo udržalo vo vás život večný, musí ono byť spojené s dušou a s božstvom, lebo len Duch (duša a božstvo) oživotvoruje. A to so stránky pokrmu; so stránky požívajúceho musí byť viera a preináčenie smýšľania, čo sa docieľuje tým, že telo Pánovo požívame v podobe chleba.

4) Grécky: reči, ktoré som vám ja mluvil, sú duch a sú život.

70. a my sme uverili a poznali, že ty si Kristus, Syn Boží.

71. Odpovedal im Ježiš: Či som ja vás nevyvolil dvanásť? A jeden z vás je diabol. ¹⁾

72. A mienil Judáša, syna Šimona Iškariotského; lebo ten ho mal zradiť, ačkoľvek bol jedným z dvanástich.

HLAVA 7.

Tajný príchod Ježišov do Jeruzalema na sviatky šiatrové, učenie v chráme. Rozličné náhľady u ľudu o ňom. Márne nástrahy proti nemu.

1. Potom chodil Ježiš po Galiilejsku, lebo nechcel chodiť po Judsku, preto, že ho Židia hľadali na smrť.

2. I bol blízko židovský sviatok šiatrový. ²⁾

3. Tu riekli mu jeho bratia ³⁾: Prejdi odtiaľto a id' do Judska, aby aj tvoji učeníci ⁴⁾ videli tvoje skutky, ktoré konáš.

4. Lebo nikto nerobí nič v úkryte, jak sám chce byť vo verejnosti. Keď toto robíš ⁵⁾, zjav sa svetu.

5. Lebo ani len jeho bratia neverili v neho.

6. Tedy riekol im Ježiš: Mój čas ešte neprišiel ⁶⁾, ale váš čas je vždy hotový.

7. Svet nemôže nenávidieť vás; ale mňa nenávidí, lebo ja vydávam svedectvo o ňom, že jeho skutky sú zlé.

8. Vy si choďte ta hore na tento

1) Diabol — grécke slovo znamená toľko, jako utrahač, tupiteľ, potom čert, konečne tu človek, ktorý chce zmařit zámary Božie.

2) Slávnosť, či sviatok stánkový ročne sa odbyval za 7 dní, od 15—23. dňa v mesiaci Tišri (oktobri); ustanovený bol na pamiatku toho, že Židia bývali v stánkoch, čili pod šiatrami na púšti, a kladý sa obeť na podakovanie za prevedenú zatvu.

3) Pozri Mat. 13, 55.

4) T. j. veriaci z Judska.

5) Ak si divotvorcom, ukáž sa vysokej rade, nech to ona preskúma.

6) Mój čas ísť do Jeruzalema ešte neprišiel, ja pôjdem až neskôr.

sviatočný deň; ale ja nejdem¹⁾ hore na tento sviatočný deň, lebo môj čas ešte sa nenaplnil.

9. Keď to riekol, on sám ostal v Galilejsku.

10. A keď jeho bratia odišli, vtedy i sám išiel hore na sviatočný deň; nie zjavne²⁾, ale jakoby úkrytkom.

11. Hľadali ho teda Židia na sviatočný deň a hovorili: Kdeže je ten?

12. A bolo mnoho vravy o ňom v zástupe, lebo jedni hovorili, že je dobrý; iní zase hovorili: Nie; ale svádza zástupy.

13. Ale nikto nehovoril o ňom verejne zo strachu pred Židmi.

14. A až o polovici³⁾ sviatkov išiel Ježiš hore do chrámu a učil.

15. A divili sa Židia a riekli: Ako tento zná Písma, keď sa neučil?⁴⁾

16. Odpovedal im Ježiš a riekol: Moja nauka nie je moja, ale toho, ktorý ma poslal.

17. Kto chce plniť⁵⁾ jeho vôľu, pozná po nauke, či je od Boha a či ja sám od seba mlúvim.

18. Kto sám od seba mlúvi, vyhľadáva vlastnú chválu; ale kto hľadá chválu toho, ktorý ho poslal, ten je pravdomluvný a nespravdivosti niet v ňom.

19. Či vám Mojžiš nedal zákon? A žiaden z vás nezachováva zákon.⁶⁾

20. Prečo ma chcete zabiť⁷⁾? Odpovedal zástup a riekol: Diabolstvo máte.⁸⁾ Ktože ťa chce zabiť?⁹⁾

21. Ježiš im odpovedal a riekol:

1) Nejdem hneď teraz.

2) T. j. nie s pútnickým prívodom.

3) Sviatok trval 7 dní; ôsmy deň, ktorý ku sviatku sa pojal ako zvláštna slávnosť, obetovaly sa krvavé obety za hriechy. Lev. 23, 35.

4) P. Ježiš chodil síce do ľudovej školy v Nazarete, ale nechodil na vysoké školy, kde sa učilo sv. Písmo = bohoslovie.

5) Človek úprimne oddaný Bohu pozná, že kresťanstvo je božské.

6) Nikto z vás nezachováva celý zákon, a predsa ho nezabijate.

7) Dolož: že ruším sobotu, teda jedno prikázanie Mojžišovo.

8) Ktoré ti rozum pomiatlo.

9) Množstvo ešte nič nevedelo o zámeroch vysokej rady, že ho chcú zabiť.

Jeden skutok som učinil, a všetci sa divíte.¹⁾

22. Preto, že Mojžiš dal vám obriezku (a veď ani nie je od Mojžiša²⁾, lež od otcov): obrezujete človeka v sobotu.³⁾

23. Jestli človek prijíma obriezku v sobotu, bez toho, že by sa narušil zákon Mojžišov: na mňa sa hneváte, že som uzdravil celého človeka v sobotu?

24. Nesúďte po tvári, ale spravdivý súd súdte.

25. Tedy hovorili niektorí z Jeruzalema: Či to nie je ten, ktorého chcú zabiť?

26. A hľa, verejne mlúvi, a nič mu nehovorí. Či snáď kniežatá ozaj poznali, že tento je Kristus?

27. Ale o tomto vieme, zkade je; kdežto keď Kristus príde, nikto nezvie, zkadiaľ je.

28. I volal Ježiš v chráme, učil a hovoril: I mňa znáte, i zkade som znáte, a predsa neprišiel som sám od seba; ale pravý je, ktorý⁴⁾ ma poslal, ktorého vy neznáte.

29. Ja ho znám, lebo od neho som, a on ma poslal.

30. I chceli ho chytiť⁵⁾, ale nikto nevlozil na neho ruky, lebo mu ešte neprišla hodina.

31. A zo zástupu mnohí uverili v neho a hovorili: Keď Kristus príde, či učiní viac, než ich tento robí?

32. Počuli farizeji, že zástup toto si pošeptáva o ňom, i poslali kniežatá a farizeji služobníkov, aby ho chytili.

33. Tedy riekol im Ježiš: Ešte krátky čas som s vami a odídem k tomu, ktorý ma poslal.

34. Budete ma hľadať, a nenaj-

1) Spasiteľ tu hovorí o uzdravení nemocného pri ovčom rybníku. (5, 8.)

2) Lež od Abraháma.

3) Bez toho, že by ste narušili sobotný odkon.

4) T. j. Boh Otec.

5) Preto, že sa vydával za Syna Božieho.

dete¹⁾; a kde som ja, ta vy nemôžete prísť.²⁾

35. Tu hovorili Židia medzi sebou: Kam pôjde tento, že ho nenajdeme? Či snáď pôjde medzi roztratených pohanov a bude učiť pohanov?

36. Čo je to za reč, čo povedal: Budete ma hľadať, a nenajdete; a kde som ja, vy nemôžete prísť?

37. A v posledný³⁾, veľký deň sviatku stál Ježiš, volal a riekol: Jestli kto žižni, nech príde ku mne a nech sa napije.

38. Kto verí vo mňa, tomu, jako Písmo hovorí, potečú z útroby⁴⁾ (z tela) potoky vody živej.

39. A toto povedal o Duchu (svätom), ktorého mali dostať tí, ktorí uveria v neho: nebol totiž ešte Duch daný, pretože Ježiš ešte nebol oslávený.

40. Keď teda z toho zástupu počuli tieto jeho reči, hovorili: Tento je opravdu prorok.

41. Iní povedali: Tento je Kristus. Niektorí však riekli: A či z Galilejska⁵⁾ príde Kristus?

42. Či nehovorí Písmo, že zo semena Dávidovho a z mestečka Betlehema, z kade bol Dávid, má prísť Kristus?

43. A tak povstala pre neho škriepka v zástupe.

44. Vtedy niektorí z nich chceli ho chytiť, ale žiaden nevlozil ruky na neho.

45. A prišli služobníci k hlavným kňazom a farizejom a títo riekli im: Prečo ste ho neprivedli?

46. Odpovedali služobníci: Nikdy tak človek nemluvil, ako ten človek.

47. I odpovedali im farizeji: Či aj vy ste svedení?

48. Či kto uveril v neho z kniežat alebo z farizejov?

49. Ale (len) zástup tento, čo nezná zákona, — prekliati sú!

50. Riekol im Nikodém, ten, ktorý bol prišiel k nemu v noci, ktorý bol jeden z nich¹⁾:

51. Či náš zákon odsudzuje človeka prv, než by ho vypočul a poznal, čo robí?

52. Odpovedali a riekli mu: Či aj ty si Galilejčan?²⁾ Skúmaj Písma a nahliadni, že z Galilejska prorok nepovstane.³⁾

53. A navrátili sa jedenkaždý do svojho domu.

HLAVA 8.

O žene cudzoložnej. Ježiš vydáva svedectvo o sebe a kára neveru farizejov; títo chcú ho ukamenovať.

1. Ježiš však odišiel na horu Olivovú.⁴⁾

2. A o svitaní zase prišiel do chrámu, a všetok ľud prichádzal k nemu; i sadol si a učil ich.

3. Tu zákonníci a farizeji priviedli ženu, prichytenú pri cudzoložstve, a postavili ju na prostred

4. a riekli mu: Učiteľu, túto ženu teraz prichytili pri cudzoložstve,

5. a Mojžiš v zákone rozkázal nám takéto ukamenovať.⁵⁾ Čo teda povieš ty?

1) Židia hľadali Spasiteľa z nenávisťi v jeho učeníkoch, aby zničili jeho dielo, ba i jeho meno, ale to nemohli vykonať.

2) Do neba, preto, že neverili.

3) Posledný deň sviatku bol najslávnejší; vtedy kňaz načieral vodu z prameňa Siloe a lial ju na oltár na znak radosti, pričom sa spievala pieseň Izaiášova. (12, 5.) „Načierať budete s radosťou zo žriedel Spasiteľových.“ Toto bolo príležitosťou Spasiteľovi, že povedal nasledujúcu reč.

4) Z útroby, t. j. zo vnútra, z podstaty, z jeho ducha a smýšľania potečú dary Ducha svätého, ktorými aj druhých občerství.

5) Židia mysleli, že z Galilejska nemôže povstať nič dobrého.

1) T. j. z radných pápov.

2) Galilejčania boli Židmi opovrhovaní, za ničomných považovaní.

3) To nestojí: Nahum a Debora boli z Galilejska.

4) Chudobnejší Židia prišli na sviatky do Jeruzalema v letnom čase; nocovali vonku po vrškoch okolo Jeruzalema a spávali pod stromami, alebo i pod stenami.

5) Aby manželia ostali si vernými, ustanovil zákon mozaikový, že má cudzoložstvo trestať sa smrťou. Trestaní ale mali byť *oba* vinníci. „Nech smrťou umre i cudzoložník i cudzoložnica.“ Farizejovia ale priviedli k Ježišovi len ženu v cudzo-

6. A toto mu povedali na pokušenie, aby ho mohli obžalovať.¹⁾ Ale Ježiš sklonil sa dolu a písal prstom na zemi.²⁾

7. No keď neprestávali vypytovať sa ho, pozdvihol sa a riekol im: Kto z vás je bez hriechu, nech prvý hodí na ňu kameňom.

8. A znovu sa sklonil a písal na zemi.

9. Keď to počuli³⁾, vychádzali jeden po druhom, počnúc od starších, a Ježiš zostal sám a žena, ktorá stála v prostriedku.⁴⁾

10. Tu Ježiš pozdvihol sa a riekol jej: Ženo, kde sú tí, ktorí ťa obžalovali? Nikto ťa neodsúdil?

11. Ktorá riekla: Nikto, Pane. I riekol Ježiš: Ani ja ťa neodsúdim.⁵⁾ Id', a už viac nehreš.

12. Tedy Ježiš zase k nim mluvil a riekol: Ja som svetlo⁶⁾ sveta; kto mňa nasleduje, nechodí po tme, lež bude mať svetlo života.

13. I riekli mu farizeji: Ty vydávaš svedectvo sám o sebe, svedectvo tvoje nie je pravdivé.

14. Ježiš odpovedal a riekol im: Čo hneď ja vydávam svedectvo sám o sebe, predsa moje svedectvo je pravdivé; lebo viem, odkiaľ som prišiel a kam idem; ale vy neviete, odkiaľ prichádzam, alebo kam idem.⁷⁾

ložstve dostihnutú, cudzoložníka však nechali na svobode, pre toho neznať trestu: lebo bol bez pochyby ich prívŕzenec.

1) Farizeji znali vlúdne, trpelivé a s hriešnikmi milosrdné smýšľanie Ježišovo; úfali teda, že ženu túto oslobodí zpod obžaloby. Takým čínom mali by dostatočnú príčinu Ježiša pred ľudom obviniť, ako rušiteľa zákona mozaického, a preto jako smrťohodného ho odsúdiť. Mysleli si však i to, jak rozkáže ženu ukamenovať, obžalujú ho u Piláta, že si oslobuje práva veličenské a vraždí ľudí.

2) Na kamene do prachu. Niektorí myslia, že písal hriechy tých, ktorí žalovali na ženu; iní, že to spravil z nevšímavosti obžaloby.

3) Teda reč Ježišova sa ich dotkla a nie pismo.

4) Medzi apoštolmi a zástupom.

5) P. Ježiš neprišiel súdiť, ale spasit' svet.

6) T. j. prameňom nadprirodzeného života, jako je svetlo prameňom prirodzeného života.

7) Spasiteľ ťu hovorí, že i jeho svedectvo o sebe je pravdivé, a to preto, že jako posol Boží, ktorý z neba prišiel a do neba ide, len pravdu môže hovoriť.

15. Vy súdite podľa tela¹⁾, ja neposudzujem nikoho.

16. A jestliže ja súdim²⁾, môj súd je pravdivý; lebo nie som samotný, ale ja i Otec, ktorý ma poslal.

17. A vo vašom zákone je písané, že svedectvo dvoch ľudí je pravdivé.

18. Ja som, ktorý vydávam svedectvo sám o sebe, a svedectvo vydáva o mne i Otec, ktorý ma poslal.

19. Tedy riekli mu: Kde je tvoj otec? Ježiš odpovedal: Ani mňa neznáte, ani môjho Otca; keby ste mňa znali, znali by ste snáď i môjho Otca.³⁾

20. Tieto slová mluvil Ježiš u pokladnice⁴⁾, keď učil v chráme, a nikto ho nechtyl, lebo mu ešte neprišla hodina.

21. A Ježiš riekol im zase: Ja odidem⁵⁾, a budete ma hľadať a umrete vo svojom hriechu. Kam ja idem, vy nemôžete prísť.⁶⁾

22. I hovorili Židia: Či sa snáď usmrtí, že hovoril: Kam ja idem, vy nemôžete prísť?⁷⁾

23. A riekol im: Vy ste zdola, ja som shora; vy ste z tohoto sveta, ja nie som z tohoto sveta.⁸⁾

24. Preto som vám povedal: Umrete vo svojich hriechoch; lebo jestli neuveríte, že ja som⁹⁾, umrete vo svojom hriechu.

1) Súdiť podľa tela znamená: súdiť, ponímať podľa zovňajšku. P. Ježiš podľa zovňajšku neposudzoval nikoho.

2) T. j. svedčím. I Otec svedčí pri mne skrze zázraky, ktoré konám.

3) Vyššie (7, 28) hovoril: I mňa znáte, i odkiaľ som, viete; teraz hovorí opak toho. Prvej hovoril o sebe jako o človeku, teraz hovorí o sebe jako o Bohu. Keby Židia poznali božstvo Kristovo, poznali by aj božstvo Otcovo, preto, že je ono jedno.

4) Pokladnica chrámová stála v ženskom dvore; tam boly aj izby, v ktorých zákonníci a farizeji držovali svoje porady, a preto sa tam ustaviene niektorí z nich nachádzali.

5) Zase naráža na ich úmysel chytiť ho a zabíť. (V. 20.)

6) Pozri 7, 33—34.

7) Židia verili, že samovrahovia na druhom svete sa trápia na zvláštnom mieste.

8) Aká tichá odpoveď na toľkú urážku.

9) Totiž Messias, Syn Boží.

25. I riekli mu: Kto si ty? Riekol im Ježiš: Počiatok ¹⁾, ktorý aj mluví vám.

26. Mnoho mám o vás mluviť a súdiť ²⁾, ale ten, ktorý ma poslal, je pravdomluvný, a ja to mluví na svete, čo som počul od neho.

27. A neporozumeli že Boha nazval svojím Otcom.

28. Preto riekol im Ježiš: Keď povýšite ³⁾ Syna človeka, vtedy poznáte, že ja to som, a sám od seba ničoho nečiním, ale jako ma naučil Otec, to mluví.

29. A ten, ktorý ma poslal, je so mnou a nezanechal ma samého, lebo ja vždycky činím to, čo sa jemu ľúbi.

30. Keď toto mluvil, mnohí uverili v neho.

31. Riekol teda Ježiš tým Židom, ktorí v neho uverili: Jestli vytrváte pri mojej reči, budete opravdu mojimi učeníkmi,

32. a poznáte pravdu a pravda vás vysvobodí. ⁴⁾

33. Odpovedali ⁵⁾ mu: Semeno Abrahámovo sme a nikdy nikomu sme neslúžili ⁶⁾; jakože ty hovoríš: Budete svobodní?

34. Odpovedal im Ježiš: Veru, veru, povedám vám, že každý, kto pácha hriech, je sluhom hriechu. ⁷⁾

35. Ale sluha nezostáva v dome na veky, kdežto syn zostáva na veky.

36. Keď teda Syn vás vysvobodí, budete opravdive svobodní. ¹⁾

37. Viem, že ste synovia Abrahámovi, ale hľadáte ma zabiť, pretože moja reč neujima sa vo vás.

38. Ja mluví, čo som videl u svojho Otca ²⁾, a vy činíte, čo ste videli u vášho otca. ³⁾

39. Odpovedali a riekli mu: Naším otcom je Abrahám. Riekol im Ježiš: Keď ste synovia Abrahámovi, čiňte skutky Abrahámove.

40. Teraz však hľadáte ma zabiť, človeka, ktorý som vám povedal pravdu, čo som počul od Boha; to Abrahám nerobil.

41. Vy konáte skutky svojho otca. I riekli mu: My sme sa nenarodili zo smilstva. ⁴⁾ Jedného Otca máme, Boha.

42. Tedy riekol im Ježiš: Keby vašim otcom bol Boh, zaiste milovali by ste mňa, preto, že ja som z Boha pošiel a prišiel. Veď neprišiel som sám od seba, ale on ma poslal.

43. Prečo nerozumiете moju mluvu? ⁵⁾ Preto, že nemôžete počúvať moju reč. ⁶⁾

44. Vy ste z otca diabla, a chcete činiť žiadosti svojho otca. On bol vrahom ⁷⁾ od počiatku a nestál v pravde, lebo niet v ňom pravdy; keď mluví lož, z vlastného mluví, lebo je luhár a jej ⁸⁾ otcom.

1) Grécky: Docela to, čo vám i mluví; alebo: Ostatne načo i mluví s vami? Podľa latinskej osnovy myslí je: Ja som pôvodcom celého sveta. Dľa gréckeho prvého prekladu: Tým som, čím som sa vám zjavil v reči. Dľa druhého: Škoda s vami sa i rozprávať.

2) T. j. na vás žalovať.

3) Dodaj: na kríži.

4) Cirkev má byť predstaviteľkou pravdy a spravodlivosti a jako taká musí zvíťaziť nad všetkými mocnosťami sveta, a to preto: 1. že na jej strane stojí lepšia časť ľudstva a vôbec človeka, 2. že na jej strane stojí pomoc Božia.

5) Židia, ktorí neverili, odpovedali.

6) To je nie pravda, lebo veď slúžili Egyptčanom, Assýřčanom, Babylončanom a v tom čase už i Rimanom.

7) Preto, že hriech ho premohol a putami náruživosti a navyklosti sviazal.

1) Ako sluha býva v dome pánovom len za istý čas, kdežto syn na veky: takto i vy, jak neuveríte vo mňa, budete z kráľovstva Božieho vytvorení; kdežto jak uveríte, zostanete v ňom. (Aug.)

2) U Boha.

3) U diabla.

4) Tu je reč o duchovnom smilstve. Vo sv. Pisme totiž spreneveriť sa Bohu a klaňať sa lžibohom pripodobňuje sa cudzoložstvu a i nazýva sa cudzoložstvom a smilstvom. A preto, keď Židia hovoria, že sa nenarodili zo smilstva, to je: že nie sú modlármí, alebo že ich otcovia neboli modlármí.

5) Židia neznašli učenie P. Ježiša za božské, a to preto:

6) že boli takí zkazení, hmotárski, že P. Ježiša nemohli ani len počúvať.

7) Sviedol prvých ľudí do hriechu, a tak na nich uvalil smrť.

8) „Jej“ sa vzťahuje na lož, teda je otcom lže.

45. Ale keď ja hovorím pravdu, neveríte mi.

46. Kto z vás obviní ma z hriechu? Keď vám hovorím pravdu, prečože mi neveríte?

47. Kto je z Boha ¹⁾, počúva slová Božie; vy preto nepočúvate, lebo nie ste z Boha.

48. Tu odpovedali Židia a riekli mu: Či my nehovoríme dobre, že si ty Samaritán ²⁾ a máš diabolstvo?

49. Ježiš odpovedal: Ja nemám diabolstva, ale ctím svojho Otca, a vy ste ma zneuctili.

50. No ja nehľadám vlastnej slávy; jesto, kto hľadá, a bude súdiť. ³⁾

51. Veru, veru, povedám vám: Jestli kto zachová moju reč, nevidí smrti na veky. ⁴⁾

52. Tu riekli Židia: Teraz sme poznali, že máš diabolstvo. Abrahám umrel i proroci, a ty hovoríš: Jestli kto zachová moju reč, neokúsi smrti na veky.

53. Či si ty väčší, nežli náš otec Abrahám, ktorý umrel? I proroci pomreli. Kým činíš sám seba?

54. Ježiš odpovedal: Jestli ja oslavujem sám seba, moja sláva je nič; môj Otec je ten, ktorý ma oslavuje, o ktorom vy hovoríte, že je váš Boh. ⁵⁾

55. A nepoznali ste ho, ale ja ho znám, a keby som povedal, že ho neznám, bol by som vám podobný luhár. Ale znám ho a jeho reč zachovávam.

56. Abrahám, váš otec, zaplesal, že uvidí môj deň: i videl a zaradoval sa. ⁶⁾

57. Tu riekli mu Židia: Päťdesiat rokov ešte nemáš, a Abraháma si videl?

1) Kto má dobrú vôľu.

2) Samaritáni boli odvekými nepriateľmi Židom. Smysel je: že si ty našim nepriateľom a že ti zlý duch zmiatol rozum?

3) T. j. Otec potrese tých, ktorí mňa potupia.

4) T. j. nikdy neumre duševne.

5) Oslavuje ma záprakmi.

6) Videl v predpeklí.

58. Riekol im Ježiš: Veru, veru, povedám vám: Ja som prv, nežli bol Abrahám. ¹⁾

59. Tedy dvíhali kamene ²⁾, aby hádzali na neho; ale Ježiš sa skryl a vyšiel ³⁾ z chrámu.

HLAVA 9.

Ježiš uzdravil slepého od narodenia. Výčitky židovských farizejov.

1. A keď Ježiš išiel pomimo ⁴⁾, uzrel človeka, slepého od narodenia.

2. A jeho učeníci spýtali sa ho: Učiteľu, kto zhrešil, tento a či jeho rodičia, že sa narodil slepý? ⁵⁾

3. Ježiš odpovedal: Ani tento nezhrešil, ani jeho rodičia, ale aby sa zjavily na ňom skutky Božie.

4. Mne treba konať skutky ⁶⁾ toho, ktorý ma poslal, dokiaľ je deň; prichádza noc, kde nikto nemôže pracovať.

5. Dokiaľ som na svete, som svetlom ⁷⁾ svetu.

6. Keď toto povedal, napľul na zem a spravil zo sliny blato, i pomazal mu oči blatom,

7. a riekol mu: Id', umy sa v rybníku Siloe ⁸⁾ (čo sa vykladá: Poslaný). Odišiel ⁹⁾ teda a umyl sa, i prišiel vidiaci.

8. Súsedia teda a tí, ktorí ho prv vidali, že bol žobrákom, hovorili: Či je to nie ten, ktorý sedával a žobral? Jedni hovorili: Áno, on je to;

1) P. Ježiš poukazuje na svoje božstvo; on ako Boh je od večnosti.

2) Tam boly navozené kamene, keďže vtedy ešte dostavovali chrám.

3) Ako sa to stalo, nevieme. Možno, že sa učinil neviditeľným.

4) Pomimo chrámu, kde sedávali žobráci.

5) Nemoce sú trestmi za hriechy. Apoštolovia pýtajú sa, či je to v každom páde. Je to pravda, ale len vôbec, nakoľko bez hriechu nebolo by nemocí.

6) T. j. záprak, dokiaľ som na žive, po smrti to už prestane.

7) Oblažiteľom ľudí.

8) Siloe = poslaný (od Boha). Dľa iných znamená tolko, jako: stok.

9) Akiste ho ta zaviedol niektorý z učeníkov.

9. iní zase: Na žiaden pád, ale je mu podobný. On však povedal: Ja som to.

10. Tedy mu riekli: Jakože sa ti otvorily oči?

11. Odpovedal: Ten človek, ktorý sa menuje Ježiš, spravil blato a pomazal mi oči, a riekol mi: Id' na rybník Siloe a umy sa. A išiel som, umyl som sa a vidím.

12. A riekli mu: Kdeže je ten? Riekol: Nevieam.

13. Priviedli toho, ktorý býval slepým, k farizejom.¹⁾

14. A ono bola sobota, keď Ježiš urobil blato²⁾ a otvoril mu oči.

15. Znovu sa ho teda pýtali farizeji, jakým činom prehliadol. A on im povedal: Položil mi blato na oči a umyl som sa, a vidím.

16. Tu hovorili niektorí z farizejov: Tento človek, ktorý nezachováva soboty, nie je od Boha. Druhí zase povedali: Jako môže hriešny človek robiť takéto divy? I povstala roztržka medzi nimi.

17. Riekli teda opäť slepému: Čo ty hovoríš o ňom, preto, že ti otvoril oči? A on riekol: Je prorok.

18. I neverili Židia o ňom, že bol slepý a že prehliadol, až povolali rodičov toho, ktorý prehliadol,

19. a opýtali sa ich a riekli: Tento je váš syn, o ktorom vy hovoríte, že sa narodil slepý? Jakože teda teraz vidí?

20. Odpovedali im jeho rodičia a riekli: Vieme, že tento je náš syn a že sa narodil slepý;

21. ale jakým činom teraz vidí, nevieme; alebo kto mu otvoril oči, my nevieme; jeho sa opýtajte, je dospelý, nech sám hovorí za seba.

22. To riekli jeho rodičia preto, ponevác sa báli Židov; lebo už sa boli Židia sriekli, že vyobcujú zo synagogy každého, kto ho uzná za Krista (Vykupiteľa).

23. Preto jeho rodičia riekli: Je dospelý, jeho sa pýtajte.

24. Zavolali teda znovu toho človeka, ktorý býval slepý, a riekli mu: Vzdaj chválu¹⁾ Bohu. My vieme, že ten človek je hriešnik.

25. Ale on im riekol: Či je hriešnik, neviem²⁾; to jedno viem, že som bol slepý a teraz vidím.

26. Tedy mu riekli: Čo ti urobil? Ako ti otvoril oči?

27. Odpovedal im: Už som vám povedal a počulj ste; načo chcete znovu počuť? Či snád i vy chcete byť jeho učeníkmi?

28. I zlorečili mu a riekli: Ty si buď jeho učeníkom, my sme učeníci Mojžišovi.

29. My vieme, že Mojžišovi mluvil Boh, ale o tomto nevieme, odkiaľ je.

30. Odpovedal ten človek a riekol im: Veď je to podivné, že vy neviete³⁾, odkiaľ je, a otvoril mi oči.

31. A predsa vieme, že Boh hriešnikov nepočuje⁴⁾; ale toho vyslyší, kto mu slúži a plní jeho vôľu.

32. Od veku nebolo slychať, že by kto bol otvoril oči slepému od narodenia.

33. Keby tento nebol od Boha, nič by nemohol spraviť.

34. Odpovedali a riekli mu: Všetok si sa v hriechoch narodil, a ty nás budeš učiť? I vyhodili ho von.

35. Počul Ježiš, že ho vyhodili von, a keď ho našiel, riekol mu: Veríš ty v Syna Božieho?

36. On odpovedal a riekol: Kto je to, Pane, aby som uveril v neho?

37. Tu riekol mu Ježiš: Však si ho videl, a ten, čo s tebou mluví, to je on.

1) T. j. povedz pravdu vrchnosti, a tak ucti Boha.

2) T. j. nejdem sa s vami hádať, či je hriešnik a či nie, ale...

3) To je podivné, že vy, zbehlí v bohosloví, neviete, že ten, ktorý pravé zázraky činí, musí byť od Boha poslaný.

4) Boh nevyslyší tých, ktorí od neho prosia zázrak, aby ním potvrdili živiu.

1) K vrchnosti.

2) Robiť blato zdalo sa im narušením soboty.

38. On ale riekol: Verím, Pane. A padol na zem a klaňal sa mu.

39. A riekol Ježiš: Na súd¹⁾ prišiel som ja na tento svet, aby tí, ktorí nevidia, videli, a ktorí vidia, slepí boli.

40. Počuli to niektorí z farizejov, ktorí boli s ním, i riekli mu: Či aj my sme slepí?

41. Riekol im Ježiš: Keby ste boli slepí, nemali by ste hriechu. No teraz hovoríte: Vidíme; váš hriech zostáva.

HLAVA 10.

Podobenstvo o dobrom pastierovi a o nájomníkovi. Židia pýtajú sa P. Ježiša, či je on Messias? Ježiš prisviedča a oni ho chcú ukamenovať.

1. Veru, veru, povedám vám²⁾: Kto nevchádza do ovčiarne dvermi, ale inakade vstupuje³⁾, to je kmín a zbojník.

2. Ale kto vchádza dvermi, to je pastier oviec;

3. tomu vrátny⁴⁾ otvára, a ovce počúvajú jeho hlas, a on vlastné ovce volá menom a vyvádza ich von.

4. A keď si von vypustí vlastné ovce, ide pred nimi, a ovce idú za ním, preto, že znajú jeho hlas.

5. Ale za cudzincom nejdú, lež utekajú od neho, lebo neznajú hlasu cudzincovho.

6. Toto podobenstvo povedal im Ježiš, ale oni neporozumeli, čo im mluvil.

7. Ježiš teda riekol im znovu:

1) T. j. aby sa ukázal súd Boží, ktorý záležal v tom, že ponížení, neučení ľudia poznali tajomstvá Božie (i pohani), kdežto učení farizeji (a vôbec Židia) ich neprijali, neuznali.

2) Táto hlava súvisí s predošlou. P. Ježiš počul, že vysoká rada vyobcovala z obce Božej slepého, a tak že rozháňa synov Božích, nuž povedal o nich nasledujúce podobenstvo.

Ovčiarňou je Cirkev, dvermi do nej je P. Ježiš, nakoľko je predmetom viery, vlastne dvermi je viera v P. Ježiša. P. Ježiš je pastierom, Duch sv. je vrátnym.

3) Smysel je: kto nejde s naukou Kristovou.

4) Duch sv.

Veru, veru, povedám vám: Ja som dvermi¹⁾ k ovciam.

8. Všetci, koľkokoľvek ich prišlo²⁾, sú kmíni a zbojníci, ale ovce ich nepočúvaly.

9. Ja som brána. Jestli kto vojde cez mňa, bude spasený, a bude vchádzať a vychádzať³⁾, a najde pastvy.

10. Kmín prichádza, len aby kradol a zabíjal a hubil. Ja som prišiel, aby mali život, a hojnejšie ho mali.

11. Ja som dobrý pastier. Dobrý pastier dáva svoj život za svoje ovce.

12. Ale nájomník a ten, kto nie je pastierom, komu ovce nie sú jeho vlastné, keď vidí prichádzať vlka⁴⁾, opúšťa ovce a uteká, a vlk chytá a rozháňa ovce.

13. Ale nájomník uteká preto, že je nájomníkom a nezáleží mu na ovciach.

14. Ja som dobrý pastier a poznám svoje, a moje poznajú mňa.

15. Jako mňa zná Otec, i ja znám Otca, a život svoj položím za svoje ovce.

16. Mám aj iné ovce, ktoré nie sú z tejto ovčiarne; i tie mám priviesť, a budú počúvať môj hlas; a bude jedna ovčiareň⁵⁾ a jeden pastier.

17. Preto miluje ma Otec, že kladiem svoj život, aby som ho zase prijal.

18. Nikto mi ho nevezme, ale ja ho položím sám od seba, a mám moc položiť ho, a mám moc zase ho prijať. Tento rozkaz som dostal od môjho Otca.⁶⁾

19. Povstala zase roztržka medzi Židmi pre tieto reči.

1) T. j. živá viera vo mňa vedie do neba.

2) Naráža na odštepy židovské, na farizejov, saducejov atď.

3) Vchádzať a vychádzať je hebraizm a znamená: žiť.

4) Pod vlkom má sa rozumieť akékoľvek nebezpečie, ktoré hrozí stádu.

5) Grécky: Mám aj iné ovce, ktoré nie sú z tejto ovčiarne, i tie mi treba priviesť, a budú počúvať môj hlas, a bude jedno stádo, jeden pastier. Je tu reč o obrátení pohanov a vstupeň do obce Božej = do Cirkvi.

6) Je tu reč o dobrovoľnej smrti P. Ježiša a o jeho vzkriesení.

20. I hovorili mnohí z nich : Má diabolstvo a blúzni ; čo ho počúvate ?

21. Iní hovorili : Tieto reči nie sú takého, ktorý má diabolstvo ; či diabolstvo môže otvárať oči slepým ?

22. I nastala slávnosť posvätenia chrámu¹⁾ v Jeruzaleme, a bola zima.

23. A Ježiš prechádzal sa v chráme v sieni Šalamúnovej.²⁾

24. Tu obstúpili ho Židia a riekli mu : Dokedy nám budeš rozčuľovať³⁾ dušu ? Jak si ty Kristus, povedz nám to otvorene.

25. Odpovedal im Ježiš : Povedám vám to, a neveríte. Skutky, ktoré ja konám v mene svojho Otca, tie vydávajú svedectvo o mne ;

26. ale vy neveríte, preto, že nie ste z mojich oviec.

27. Moje ovce počúvajú môj hlas, a ja ich poznám, a nasledujú ma,

28. a ja im dám život večný, a nezhynú na veky, a nikto mi ich neurve z ruky.

29. Čo mi dal môj Otec, je väčšie⁴⁾ od všetkého, a nik nevládze to urvať môjmu Otcovi z ruky.

30. Ja a Otec sme jedno.⁵⁾

31. Tu chytali Židia kamene, aby ho ukamenovali.

32. Odpovedal im Ježiš : Mnoho dobrých skutkov preukázal som vám od Otca ; za ktorý z týchto skutkov kamenujete ma ?

33. Odpovedali mu Židia : Neka-
menujeme ťa za dobrý skutok, ale za rúhanie, preto, že ty, jako človek, činiš sa Bohom.

34. Odpovedal im Ježiš : Či nie je napísané vo vašom Zákone : Ja som riekol : Bohovia ste ?

35. Keď nazval bohmi tých, ku

ktorým sa dostala reč Božia (a Písmo nemôže sa narušiť):

36. vy hovoríte tomu, ktorého Otec posvätil a poslal na svet : Rúhaš sa ! preto, že som riekol : Syn Boží som ? !¹⁾

37. Jestli nekonám skutky svojho Otca, neverte mi ;

38. ale jestli konám, keď už mne nechcete veriť, verte skutkom, aby ste poznali a verili, že Otec je vo mne a ja som v Otcovi.²⁾

39. Tedy chceli ho chytiť, ale on ušiel im z rúk.

40. A odišiel zase za Jordán na to miesto, kde Ján zprvu krstil³⁾, a ostal tam.

41. A mnohí prišli k nemu a hovorili : Ján síce neučinil žiadneho znamenia,

42. ale čokoľvek Ján hovoril o tomto, všetko bolo pravdivé. A mnohí uverili v neho.

HLAVA 11.

Vzkriesenie Lazarovo. Židovská rada proti P. Ježišovi.

1. Bol tiež nemocný istý Lazar z Betánie¹⁾, z mestečka Marie a jej sestry Marty.

2. A to bola tá Maria, ktorá pomazala Pána masťou a poutierala mu nohy svojimi vlasmi, ktorej brat Lazar onemocnel.

3. Poslaly teda jeho sestry k nemu a riekly : Pane, hľa, onemocnel ten, ktorého miluješ.

4. Keď to počul Ježiš, riekol im : Táto nemoc nie je na smrť, ale na slávu Božiu, aby Syn Boží bol oslávený skrze ňu.

5. A Ježiš miloval Martu i jej sestru Mariu a Lazara.

1) V decembri sviatok, zavedený od Machabejcov na pamiatku vyčistenia chrámu, od Antiocha Epifanesa znesväteného.

2) Na východnej strane pohanského pitvora chrámového, ktorá zostala tak, ako ju dal vystaviť Šalamún.

3) Vlastne napínať.

4) Grécky aj : je väčší, t. j. Otec je väčší.

5) Jedno božstvo.

1) Keď sv. Písmo bohmi menuje sudcov, preto, že namiesto Boha súdia : jako vy to môžete mne mať za zlé, keď sa menujem Synom Božím, ktorý som Messiašom ?

2) Že máme tú istú božskú bytnosť. (Aug.)

3) Do zajordánskej Betánie a či lepšie do Beta-bary. (Orig.)

4) Blízko Jeruzalema, asi na 1,2 míle.

6. Keď teda počul, že je nemocný, ostal ešte, a síce dva dni, na tom mieste.

7. A až potom riekol svojim učeníkom: Poďme zase do Judska.

8. Riekli mu učeníci: Učiteľu, teraz ťa chceli Židia ukamenovať, a zase ta ideš?

9. Ježiš odpovedal: Či deň nemá dvanásť hodín? ¹⁾ Kto chodí vo dne, nepotkne sa, lebo vidí svetlo tohoto sveta;

10. ale jak chodí v noci, potkne sa ²⁾, lebo niet pri ňom svetla.

11. Toto povedal a potom im riekol: Náš priateľ Lazar usnul ³⁾, ale idem, aby som ho zo sna zobudil.

12. Riekli teda jeho učeníci: Pane, keď spí, ozdravie.

13. No Ježiš hovoril o jeho smrti, kdežto oni sa nazdali, že hovorí o usnutí v spánku.

14. Vtedy riekol im Ježiš otvorene: Lazar umrel.

15. A radujem sa pre vás, že som tam nebol, aby ste uverili. Ale poďme k nemu.

16. Riekol teda Tomáš, ktorý sa nazýva Blíženec ⁴⁾, ku spoluúčeníkom: Poďme i my, aby sme umreli s ním.

17. Prišiel teda Ježiš a našiel ho už štyri dni pochovaného v hrobe.

18. A Betánia bola blízko Jeruzalema, asi na pätnásť honov. ⁵⁾

19. A mnohí zo Židov popríchádzali k Marte a k Marii, aby ich tešili pre ich brata.

20. Marta teda, jako počula, že Ježiš prichádza, išla mu naproti, Maria však sedela doma.

21. I riekla Marta Ježišovi: Pane, keby si bol tu býval, môj brat nebol by umrel;

22. ale viem, že i teraz, o čokoľvek Boha požiadáš, Boh ti dá.

23. Riekol jej Ježiš: Tvoj brat vstane.

24. Riekla mu Marta: Viem, že vstane pri vzkriesení v posledný deň.

25. Riekol jej Ježiš: Ja som vzkriesenie a život; kto verí vo mňa, bude žiť, hoci by aj bol umrel.

26. A každý, kto žije a verí vo mňa, neumre na veky. Veríš to?

27. Riekla mu: Áno, Pane, ja som uverila, že si ty Kristus, Syn Boha živého, ktorý si prišiel na tento svet.

28. A keď to povedala, odišla a zavolala pomlčky Mariu, svoju sestru, a riekla: Učiteľ je tu a volá ťa.

29. Tá, jako to počula, vstala náhle a išla k nemu;

30. lebo Ježiš nebol ešte prišiel do mestečka, ale bol ešte na tom mieste, kde ho postretla Marta.

31. Židia teda, ktorí boli s ňou v dome a ju tešili, keď videli, že Maria náhle vstala a vyšla von, išli za ňou a riekli: Ide k hrobu, aby sa tam vyplakala.

32. A Maria, keď prišla ta, kde bol Ježiš, ako ho uzrela, padla mu k nohám a riekla mu: Pane, keby si bol tu býval, brat môj nebol by umrel.

33. Ježiš teda, keď ju videl plakať, i Židov, ktorí prišli s ňou, že plačú, skormútil sa v duchu ¹⁾ a zachvel sa,

34. a riekol: Kde ste ho položili? Riekli mu: Pane, poď a pozri.

¹⁾ Ako deň trvá za určitý čas (za 12 hodín), za ktorý čas zbojníci nevykonávajú svoje zbojstvá, preto, že sa boja verejnosti, takto i môj život má vymeraný čas, a za ten čas nič sa mi nemôže prihodiť, pokiaľ Božia prozreteľnosť to nedopustí, aby ma bezbožníci zabili.

²⁾ Ináč je to v noci, vtedy upadne do nehody, preto, že verejnosť nestreže nad ním, a tak je to i so mnou; keď sa mi pomínie vytknutý čas života, príde smrť, opustí ma Otec a ponechá ma na seba. (Macdonald.)

³⁾ Smrť je snom, preto, že sa raz zase prebudíme z nej.

⁴⁾ Židovské meno Tomáš premenili mu na grécke Dydimos, t. j. Blíženec, a tak ho i menovali.

⁵⁾ Asi 7—8 kilometrov, teda asi 1¼ hodiny chôdze.

¹⁾ Skormútil sa, t. j. zaplakal nad ľudskou biedou, že cíti po ľudsky. Slovo grécke, ktoré sa tu užíva, značí síce pôvodne sršať hnevom, rozhnevať sa, zúriť, ale znamená i v duchu *skormútit* sa. Tak tu prekladano. Ktorí však berú v slovese tom smysel hnevu, *rozhorlenia sa*, myslia, že sa hneval nad smrťou, jako žoldom hriechu, buď nad neverou Židov, buď nad pretváraným plačom Židov z Jeruzalema prišlých. Prvý význam je dôstojnejší.

35. Tu Ježiš zaplakal.

36. Tedy riekli Židia: Hľa, jako ho miloval!

37. A niektorí z nich hovorili: Či tento, ktorý otvoril oči slepému od narodenia, nemohol učiniť, aby bol tento neumrel?

38. Tu Ježiš, znovu skormútený¹⁾ sám v sebe, pristúpil k hrobu. Bola to jaskyňa a kameň ležal na nej.

39. Riekol Ježiš: Odvaľte kameň. Riekla mu Marta, scstra zomrelého: Pane, už páchne; veď štyri dni je v hrobe.²⁾

40. Riekol jej Ježiš: Či som ti nepovedal, že jestli budeš veriť, uzreš slávu Božiu?³⁾

41. Odvalili teda kameň. Tu Ježiš pozdvihol oči hore a riekol: Otče, ďakujem ti, že si ma vyslyšal.

42. Ja som síce vedel, že ma vždycky vyslyšíš, ale pre ľud, ktorý stojí okolo, riekol som to, aby uverili, že si ma ty poslal.

43. Keď to povedal, zavola veľkým hlasom: Lazare, poď von!

44. A hneď vyšiel ten, ktorý bol umrel, poviazaný na nohách i na rukách⁴⁾ šatkami, a tvár mal podviazanú ručníkom. Riekol im Ježiš: Porozvážujte ho a nechajte, nech odíde.

45. Vtedy mnohí zo Židov, ktorí boli prišli k Marii a Marte a videli, čo Ježiš učinil, uverili v neho.

46. Niektorí z nich však odišli k farizejom a povedali im, čo Ježiš učinil.

47. Shromaždili teda hlavní kňazi a farizeji radu a riekli: Čo spravíme, lebo tento človek robí mnohé znaky?

48. Jestli ho tak necháme, všetci uveria v neho⁵⁾, i prídu Rimani a zaujmú naše miesto i národ.

49. Tu jeden z nich, menom Kaj-

fáš, ktorý bol toho roku¹⁾ hlavným kňazom, riekol im: Vy neviete nič,

50. ani nepomyslíte, že vám je užitočné, aby jeden človek umrel za ľud, a nie aby všetok národ zahynul.

51. To však nepovedal sám zo seba, ale pretože bol toho roku hlavným kňazom, prorokoval, že Ježiš umre za národ²⁾,

52. a nielen za národ, ale aby aj synov Božích, ktorí boli roztratení, shromaždil v jedno.³⁾

53. Preto od tohoto dňa smýšľali, že ho zabijú.

54. Ježiš teda už nechodil verejne medzi Židmi, ale odišiel do kraja blízko púšti, do mesta, ktoré sa volá Efreim⁴⁾, a tam sa zdržoval so svojimi učeníkmi.

55. No približovala sa židovská Veľká noc a mnohí išli do Jeruzalema z toho kraja pred Veľkou nocou, aby sa posvätili.⁵⁾

56. I hľadali Ježiša a shovárali sa medzi sebou, keď stáli v chráme: Čo myslíte, že neprišiel na deň sviatočný? Hlavní kňazi a farizeji totižto vydali rozkaz, že jestli sa kto dozvie, kde je, nech oznámi, aby ho chytili.

HLAVA 12.

P. Ježiš v Betánii. Maria ho pomazala drahou masťou. Vchádza do Jeruzalema; jeho reč o jeho budúcom oslavení. Židovská zátvrdlosť.

1. Šiesteho dňa pred Veľkou nocou prišiel do Betánie, kde Lazar bol umrel, ktorého Ježiš vzkriesil.

2. I pripravili mu tam večeru a

1) Mnohí na základe tohto miesta myslia, že Annás a Kajfáš boli striedave hlavnými kňazmi.

2) Za národ židovský. Kajfáš to tak myslel, že lepšie bude zabiť P. Ježiša, než aby národ židovský zahynul. No tieto jeho slová, poňaté v duchovnom smysle, sú prorokom, pravdaže mimovoľným.

3) T. j. aby aj pohani vstúpili do Cirkvi.

4) Efraim, mesto blízko púšti.

5) Nečistí, aby sa posvätili, t. j. očistili na tele, hriešnici na duši.

1) Viď v. 33.

2) Čo leží v hrobe, sú už štyri dni.

3) Zázračné vzkriesenie.

4) Tak Židia pochovávali mŕtvych.

5) A jako Messiáša vykričia ho za kráľa a potom už Rimani zničia náš národ.

Marta posluhovala, Lazar však bol jeden zo spolustolujúcich s ním.

3. Tu Maria vzala funt (libru) drahej masti z pravého nardu a pomazala Ježišovi nohy a poutierala nohy jeho svojimi vlasmi, až dom naplnil sa vôňou tej masti.¹⁾

4. Tedy riekol jeden z jeho učeníkov, Judáš Iškarjotský, ktorý holdal ho zradiť:

5. Prečo sa táto masť nepredala za tristo desiatnikov²⁾ a nedalo sa chudobným?

6. Ale to povedal nie preto, že mu išlo o chudobných, ale že bol kmín, a pretože mal mešec, nosieval to, čo sa doňho ukladalo.

7. Tedy riekol Ježiš: Nechajte ju, aby to zachovala na deň môjho pohrabu.

8. Veď chudobných máte vždy u seba, ale mňa nemáte vždycky.

9. A veľký zástup Židov zvedel, že je tam, i prišli nielen k vôli Ježišovi, lež aby videli i Lazara, ktorého bol vzkriesil z mŕtvych.

10. Ale kniežatá kňazské zamýšľaly zabiť i Lazara,

11. lebo mnohí zo Židov odchádzali pre neho a uverili v Ježiša.

12. Nasledujúceho dňa veľký zástup, ktorý bol prišiel na slávnosť, keď počuli, že Ježiš prichádza do Jeruzalema,

13. nabrali palmových ratolestí a vyšli mu naproti a volali: Hozanna³⁾, požehnaný kráľ izraelský, ktorý prichádza v mene Pánovom!

14. A Ježiš našiel osliatko, i vysadol naň, ako je písané:

15. Neboj sa, dcéro Sionská, hľa, tvoj kráľ ide sediaci na osliatku.

16. Tomu zprvu neporozumeli jeho učeníci, ale keď Ježiš bol oslávený, vtedy sa rozpomätali, že toto bolo napísané o ňom, a že mu to učinili.

1) Pozri Marek 14, 3.

2) Asi 260 kor.

3) I hosiana = Nože pomôž! Neskôr víťazoslávny výkrik, asi: Nech žije!

17. Zástup teda, ktorý bol s ním, keď vyvolal Lazara z hrobu a vzkriesil ho z mŕtvych, vydával o ňom svedectvo.

18. Preto mu i vyšly zástupy v ústrety¹⁾, pretože počuly, že vykonal ten zázrak.

19. Tu riekli farizeji medzi sebou: Vidíte, že nič nezvedieme? Hľa, celý svet pošiel za ním.

20. A medzi tými, ktorí prišli pomodliť sa na sviatočný deň do Jeruzalema, boli aj niektorí pohani.²⁾

21. Títo teda pristúpili k Filipovi, ktorý bol z Betsaidy galilejskej, poprosili ho a riekli: Pane, chceme by sme vidieť Ježiša.

22. Filip išiel a povedal to Ondrejovi, Ondrej zase a Filip riekli to Ježišovi.

23. A Ježiš odpovedal im a riekol: Prišla hodina, aby bol oslávený Syn človeka.³⁾

24. Veru, veru, povedám vám: Jestli zrno obilné nepadne do zeme a neumre,

25. ono samo zostane; ale keď umre, donáša mnoho úžitku.⁴⁾ Kto miluje svoj život, ztratí ho, a kto nenávidí svoj život na tomto svete, na život večný zachová si ho.

26. Jestli mi kto slúži, nech ma nasleduje⁵⁾, a kde som ja, tam bude i môj služobník. Jestli kto mne slúži, toho uctí môj Otec.

1) Z tohto by nasledovalo, že tu máme dva prôvody: jeden ide z Betánie s P. Ježišom, druhý mu ide naproti z Jeruzalema.

2) Pôverčivi pohani i u Židov dávali za seba obety konaf. Ale mohli to byť i takzvaní prišielci, prichodzí (proselyti), t. j. na židovskú vieru obrátení pohani.

3) To oslivenie stalo sa následkom jeho smrti vo vzkriesení a nanebevstúpení a potom v obrátení sa pohanov.

4) Ako obilné zrno len vtedy, keď vzkliči a skrze to ono samé zahynie, udrží sa vo svojom druhu (vo svojich nástupcoch): takto i ja len skrze smrť vykonám vykupiteľské dielo, založím Cirkev a preslávim sa jako na zemi, tak i na nebi. A to isté platí i o ostatných ľuďoch. Kto sa chce presláviť, musí odumrieť sebeckosti. Preto Spasiteľ pokračuje všeobecne.

5) Kresťan musí nasledovať P. Ježiša v umŕtvení seba, aby s ním bol oslávený.

27. Duša moja je teraz skormútená.¹⁾ A čo mám povedať? Otče, vysvoboď mňa z tejto hodiny. Ale veď preto som prišiel na túto hodinu.

28. Otče, osláv svoje meno! Tu zavznel hlas s neba: Í oslávil som, i ešte oslávim.

29. Vtedy zástup, ktorý tam stál a to počul, hovoril, že zahrnelo, a druhí povedali: Anjel prehovoril k nemu.²⁾

30. Odpovedal Ježiš a riekol: Nie pre mňa prišiel tento hlas, ale pre vás.

31. Teraz³⁾ je súd nad svetom, teraz knieža tohoto sveta⁴⁾ bude vyhodené von.

32. A ja, keď budem povýšený od zeme, potiahnem všetko za sebou.⁵⁾

33. A toto povedal, aby označil, akou smrťou umre.

34. Odpovedal mu zástup: My sme počuli zo Zákona, že Kristus zostáva na veky, a jakože ty hovoríš: Treba je, aby Syn človeka bol povýšený? Kto je ten Syn človeka?⁶⁾

35. Tedy riekol im Ježiš: Ešte na chvíľku⁷⁾ je svetlo u vás. Chodte, dokiaľ máte svetlo, aby vás tmy nezachvátily; lebo ten, kto chodí vo tmách, nevie, kam ide.

36. Dokiaľ máte svetlo, verte vo svetlo, aby ste boli synmi svetla.⁸⁾ Toto hovoril Ježiš, odišiel a ukryl sa pred nimi.

1) P. Ježiš, ako človek, tiež sa bál smrti, no hneď sa podrobil vôli Otcovej.

2) Hlas všetci počuli, ale hoci bol srozumiteľný, všetci mu nerozumeli, lež každý dľa svojho duševného rozpoloženia ho ponímal.

3) Teraz sa rozhodne nad osudom sveta, a to tak, že P. Ježiš premôže diabla.

4) T. j. diabol.

5) Všetko vymaním z moci diablovej.

6) Proroci predpovedali sice, že Messiaš bude umučený, ale Židia o tom nechceli ničoho vedieť. Oni očakávali len osláveného Messiaša a nazdávali sa, že hneď prvý raz bude oslávený večne kráľovať tu na zemi. Preto pozastavili sa nad jeho rečou, keď povedal, že bude ukrižovaný.

7) Grécky: malý čas. To svetlo je P. Ježiš osobne.

8) Dietkami Božími.

37. Lebo ačkoľvek toľké zázraky činil pred nimi, neverili v neho,

38. aby sa vyplnila reč Izaiáša proroka, ktorú povedal: Pane, kto uveril našej mluve a komu sa zjavilo rameno Pánovo?¹⁾

39. Preto nemohli²⁾ veriť, lebo zase riekol Izaiáš:

40. Zaslepil im oči a zatvrdil im srdce³⁾, aby očima nevideli a srdcom nerozumeli a neobrátili sa, a ja ich neuzdravil.

41. To riekol Izaiáš, keď videl jeho slávu a mluvil o ňom.

42. Avšak i z kniežat mnohí verili v neho, ale pre farizejov nepriznávali sa, aby neboli vytvorení zo synagogy.

43. Milovali totiž viac slávu (chválu) ľudskú, než slávu Božiu.⁴⁾

44. Ježiš ale volal a riekol: Kto verí vo mňa, nie vo mňa verí, ale v toho, ktorý ma poslal.

45. A kto vidí mňa, vidí toho, ktorý ma poslal.

46. Ja jako svetlo prišiel som na svet, aby žiaden, kto vo mňa verí, nezostával vo tme.

47. A jestli kto počuje moje slová a nebude ich zachovávať, ja ho neodsúdim, lebo neprišiel som na to, aby som súdil svet, ale aby som spasil svet.

48. Kto ma zapovrhne a neprijíma moje slová, má, kto ho bude súdiť; reč, ktorú som hovoril, tá ho odsúdi v posledný deň.

49. Lebo ja som nemluvil sám zo seba, ale Otec, ktorý ma poslal, on mi dal rozkaz, čo mám povedať a čo mluiť.

50. A ja viem, že jeho rozkaz je život večný. Preto, čo ja mluiť, mluiť tak, ako mi riekol Otec.

1) Všemohúcnosť Božia v Kristovom umučení.

2) T. j. Židia samovoľne neverili, to Boh vedel od večnosti, a to nemôže byť, aby sa to nestalo, čo Boh predvídal.

3) T. j. Boh dopustil ich zaslepenosť a zatvrdilosť.

4) Viac dali na to, keď ich ľudia držali za dobrých (Židov), nežli Boh.

HLAVA 13.

Posledná večera. Umývanie nôh. Vyjavenie zrady Judášovej. Prikázanie o vzájomnom milovaní sa.

1. Pred slávnym dňom veľkonočným¹⁾, pretože Ježiš vedel, že prišla jeho hodina, aby odišiel s tohoto sveta k Otcovi, keď miloval svojich, ktorí boli na svete, až do konca miloval ich.

2. A po večeri, keď diabol už vnikol do srdca Judášovi, synovi Šimona Iškariotského, aby ho zradil,

3. ačkoľvek vedel, že Otec odovzdal mu všetko do rúk²⁾ a že od Boha vyšiel a k Bohu ide,

4. vstal od večere a odložil svoj odev³⁾, vzal zásteru a prepásal si ju.

5. Potom nalial vody do medenice⁴⁾ a počal umývať učeníkom nohy a utierať zásterou, ktorou bol opásaný.

6. Prišiel teda k Šimonovi Petrovi, ale Peter mu riekol: Pane, ty mne umyješ nohy?⁵⁾

7. Odpovedal Ježiš a riekol mu: Čo ja robím, ty teraz nevieš, ale dozvieš sa potom.⁶⁾

8. Riekol mu Peter: Akživ mi nebudeš umývať nohy.⁷⁾ Odpovedal mu Ježiš: Jestli ťa neumyjem⁸⁾, nebudeš mať úcasti so mnou.

9. Riekol mu Šimon Peter: Pane, nielen moje nohy, ale i ruky i hlavu.

10. Riekol mu Ježiš: Kto je umytý⁹⁾, nepotrebuje, iba aby si umyl nohy,

a celý je čistý. I vy ste čistí¹⁾, ale nie všetci.

11. Lebo vedel, kto je ten, ktorý ho zradí, preto povedal: nie ste čistí všetci.

12. A keď im nohy poumýval a vzal svoj odev na seba a zase sa uložil, riekol im: Viete, čo som vám učinil?

13. Vy ma voláte Učiteľom a Pánom, a dobre hovoríte, lebo ved' i som.

14. Keď teda ja, Pán a Učiteľ váš, umyl som vám nohy, i vy máte jeden druhému nohy umývať.

15. Dal som vám totižto príklad, aby ste i vy činili tak, ako som ja učinil vám.²⁾

16. Veru, veru, povedám vám: Nie je sluha väčší nad svojho pána, ani posol väčší od toho, ktorý ho poslal.

17. Keď to viete, blahoslavení budete, jestli to budete činiť.

18. Nie o všetkých vás to hovorím: ja viem, ktorých som si vyvolil; ale aby sa vyplnilo Písmo: Kto jie chlieb so mnou, pozdvihne proti mne svoju päť.³⁾ (Žalm 40, 10).

19. Odteraz vám hovorím, prv⁴⁾ než sa stane, aby ste, keď sa stalo, uverili, že ja som to.

20. Veru, veru, povedám vám: Kto prijíma, koho pošlem, mňa prijíma, a kto mňa prijíma, prijíma toho, ktorý mňa poslal.⁵⁾

21. Keď Ježiš toto povedal, skorútil sa v duču a osvedčil sa a

1) Grécky: A pred veľkonočným sviatkom... t. j. 14. Nizana, vo štvrtok. Sv. Ján počítuje dni dľa gréckeho zvyku.

2) Ačkoľvek vedel, že je najvyšším pánom na nebi i na zemi, predsa sa ponížil. Alebo snáď i práve preto.

3) T. j. vrchnú šatu.

4) Do škopa, umývadla.

5) Spasiteľ prišiel najsamprv k Petrovi. (Aug. Beda.)

6) T. j. po umytí nôh. (V. 12—15).

7) Umyť nohy je otrocká služba, robili to otroci pánom; Peter to nechce prijať od Syna Božieho.

8) T. j. ak nebudeš poslúchať, nebudeš spasený. (Vazul.)

9) Kto je umytý vo sv. krste, alebo i v pokání, ten nepotrebuje už nič viac, len poníženosti ohľadom seba a obetivej lásky k bližnému.

1) Vo sv. krste.

2) T. j. aby z lásky k bližnému boli hotoví na každú obeť. Pre dôležitosť tejto nauky Cirkev nariadila, aby sa umývanie nôh na Zelený štvrtok vykonávalo v každom stolnom (biskupskom) chráme.

3) Obraz je vzatý od zvierat, ktoré kopnú hospodára, a znamená nevďačného sluhu, ktorý povstane proti svojmu pánovi. V Žalme sa to povedá o Achitofelovi, ale nakoľko ten bol predobrazom Judášovým, platí to i o Judášovi.

4) To vám popredku oznamujem, aby ste potom, keď sa to stane, nepochybovali o mne.

5) Tieto slová sú pokračovaním toho, čo Pán Ježiš povedal vyššie (v. 16—17). Na Východe prijímali hostí tak, že sa im najprv umyli nohy. V duši P. Ježiša teda vlnili sa rôzne city.

hovoril: Veru, veru, povedám vám: Jeden z vás ma zradí.

22. Tu pozerali učeníci jeden na druhého, lebo boli v rozpakoch, o kom to hovorí.

23. A bol jeden z jeho učeníkov uložený na lone Ježišovom¹⁾, ktorého Ježiš miloval.

24. Tomuto teda pokynul Šimon Peter a riekol mu: Povedz, kto je to, o kom to hovorí?

25. A ten pritúlil sa k prsám Ježišovým a riekol mu: Pane, kto je to?

26. Odpovedal²⁾ Ježiš: Ten je to, ktorému ja podám omočeného chleba. A keď omočil chlieb, dal Judášovi, synovi Šimona Iškariotského.

27. A po tom zákusku vošiel doňho satan.³⁾ Tu riekol mu Ježiš: Čo robíš, urob čím skorej.

28. Ale zo stolujúcich žiaden to nevedel, načo mu to povedal.

29. Niektorí totiž mysleli, ponevác Judáš mal mešec, že mu Ježiš riekol: Nakúp toho, čo nám treba na deň sviatočný; alebo aby dal niečo chudobným.

30. A keď on prijal zákusok, hneď vyšiel.⁴⁾ A bola noc.

31. Keď teda vyšiel, riekol Ježiš: Teraz je oslávený Syn človeka, a Boh je oslávený v ňom.⁵⁾

32. Keď Boh je oslávený v ňom, i Boh oslávi ho sám v sebe, a hneď ho oslávi.

33. Synáčkovia, ešte chvíľku som s vami. Budete ma hľadať, a jako som hovoril Židom: Kam ja idem, vy nemôžete prísť, tak teraz hovorím i vám.

34. Nové prikázanie vám dávam:

aby ste sa vospolok milovali; jako som vás ja miloval, aby ste sa i vy spolu milovali.¹⁾

35. Po tom budú poznávať všetci, že ste mojimi učeníkmi, keď budete mať lásku jedni k druhým.

36. Riekol mu Šimon Peter: Pane, kam ideš? Ježiš odpovedal: Kam ja idem, nemôžeš teraz za mnou ísť, ale pôjdeš pozdejšie.

37. Riekol mu Peter: Prečo by som nemohol teraz ísť za tebou? Svoj život položím za teba.

38. Ježiš odpovedal: Svoj život položiš za mňa? Veru, veru, povedám ti: Neodspieva kohút, a ty trikrát ma zapreš.

HLAVA 14.

Kňazská reč P. Ježiša, v ktorej teší učeníkov a sľubuje im Ducha sv.

1. Nech sa vám srdce nezarmuje. Veríte v Boha, i vo mňa verte.

2. V dome môjho Otca je mnoho pribytkov; keby nebolo tak, bol by som vám to povedal; lebo odchádzam pripraviť²⁾ vám miesto.

3. A keď odidem a pripravím vám miesto, prídem zase³⁾ a vezmem vás k sebe, aby ste i vy boli, kde som ja.

4. A viete, kam ja idem, i cestu znáte.

5. Riekol mu Tomáš: Pane, nevieme, kam ideš; i jako môžeme vedieť cestu?

6. Riekol mu Ježiš: Ja som cesta⁴⁾ a pravda a život; nikto neprijde k Otcovi, iba skrze mňa.

7. Keby ste ma poznali, iste poznali by ste i môjho Otca⁵⁾; ale odteraz poznáte ho, ba videli ste ho.

1) Pri stole sa ležalo na ľavom boku a pravou rukou sa jedlo. Stoly byly nízke, a pri nich pohovky. Sv. Ján teda ľahko mohol nakloniť hlavu k prsám Ježišovým.

2) Odpovedal potichu.

3) Satan = protivník Boží, diabol.

4) Zákuskom sa skončila večera. Bol to teda znak, že je už po večeri.

5) Teraz sa začína umučenie, čím sa oslávi Otec i Syn.

1) Je pravda, že už i Mojžiš káže milovať bližného, ale táto láska bola viac záporná, t. j. aby sa bližnému neblížilo; láska Kristova je nová, lebo je kladná, t. j. aby sme za bližného všetko obetovali.

2) Vlastne otvoriť dvere na kráľovstve nebeskom.

3) Pri vašej smrti.

4) Cesta, ktorá vedie k Bohu; pravda, ktorá svieti, udržuje ľudí na tejto ceste; život, t. j. večné blahoslavenstvo, do ktorého táto cesta vedie.

5) Kristus vo svojom účinkovaní je odbleskom

8. Riekol mu Filip: Pane, ukáž nám Otca, a dostačí nám.

9. Riekol mu Ježiš: Toľký čas som s vami, a nepoznali ste ¹⁾ ma? Filipe, kto vidí mňa, vidí aj Otca. Jakože ty hovoríš: Ukáž nám Otca?

10. Či neveríte, že ja som v Otcovi a Otec je vo mne? Slová, ktoré vám ja mluví, nemluví sám od seba, ale Otec, ktorý vo mne prebýva, ten činí tie skutky.

11. Či neveríte ²⁾, že ja som v Otcovi a Otec vo mne?

12. Aspoň pre samé skutky verte. Veru, veru, povedám vám: Kto verí vo mňa, i on bude činiť skutky, ktoré ja činím; ba bude činiť väčšie od nich, preto, že ja odchádzam k Otcovi.

13. A čokoľvek budete pýtať od Otca v mojom mene ³⁾, to učiním, aby sa Otec preslávil v Synovi.

14. Jestli budete čo pýtať odo mňa v mojom mene, učiním to.

15. Ak ma milujete, zachovávajúte moje prikázania.

16. A ja budem prosiť Otca, a dá vám iného Tešiteľa ⁴⁾, aby s vami zostával na veky;

17. Ducha pravdy ⁵⁾, ktorého svet ⁶⁾ nemôže dostať, preto, že ho nevidí, ani ho nezná ⁷⁾; ale vy ho poznáte, lebo u vás ostane a vo vás bude.

18. Nenechám vás sirotami, prídem ⁸⁾ zase k vám.

19. Ešte máličko, a svet ma už

neuvídí; no vy ma uvidíte ¹⁾, lebo ja žijem a aj vy budete žiť.

20. V ten deň vy poznáte, že ja som vo svojom Otcovi, a vy vo mne a ja vo vás.

21. Kto má moje prikázania a zachováva ich, ten ma miluje. A kto mňa miluje, bude milovaný od môjho Otca, i ja ho budem milovať a zjavím mu seba samého.

22. Riekol mu Júda ²⁾, nie ten Iškariotský: Pane, čo sa stalo ³⁾, že zjaviš seba samého nám, a nie svetu?

23. Odpovedal Ježiš a riekol mu: Keď ma kto miluje, zachová moje reči, a môj Otec bude ho milovať, a príjeme k nemu a spravíme si príbytok u neho. ⁴⁾

24. Kto ma nemiluje, nezachováva moje reči ⁵⁾; a reč, ktorú ste počuli, nie je moja, ale Otca, ktorý ma poslal.

25. Toto mluvil som vám, pokým zostávam u vás.

26. Ale Potešiteľ, Duch svätý, ktorého Otec pošle v mojom mene, ten vás naučí všetkým veciam a pripomenie vám všetko, čo som vám povedal.

27. Pokoj vám ⁶⁾ zanechávam, svoj pokoj vám dávam; nie jako svet dáva, ja vám ho dávam. Nermúť sa srdce vaše, ani sa nestrachuj.

28. Počuli ste, že som vám ja riekol: Odchádzam, no zase príjdem k vám. Keby ste ma milovali, zaiste by ste sa radovali, že idem k Otcovi; lebo Otec je väčší ⁷⁾ odo mňa.

Otca; kto dokonale pozná Krista, jeho účinkovanie, ten pozná i Otca, že je nekonečná láska a milodrdstvo.

1) Grécky: Toľký čas som s vami, a nepoznás ma, Filipe? Kto vidí mňa, vidí Otca.

2) Grécky: Verte mi, že ja som v Otcovi a Otec vo mne.

3) T. j. dľa môjho úmyslu = čo vám slúži k dobrému a najmä k spaseniu.

4) Vlastne privolaného (na pomoc) zastávateľa, tešiteľa. I sám Spasiteľ je zastávateľom, tešiteľom.

5) T. j. ktorý udržuje pri Kristovi ľudí.

6) Telesní ľudia.

7) S nim sa nesnesie; Duch sv. a telesnosť sa uesnesú, jako svetlo a tma.

8) Prídem viditeľne po vzkriesení (Aug.), neviditeľne skrze Ducha sv. na Turíce (Cyril.)

1) Po vzkriesení a v nebi.

2) Ináč Tadeáš.

3) Pre jakú príčinu zjaviš sa jako Messiáš len nám, a nie i celému svetu?

4) Odpovedá na Tadeášovu otázku, že sa zjavi len tým, ktorí ho milujú.

5) Ten, kto ma nemiluje, neprijíma ma za Mesiasa, lebo keď sa mu i zjavím, on to neuzná.

6) Židovský pozdrav pri odchode, alebo i pri prichode: Pokoj s vami! No čo Spasiteľ povedal, to i urobil, t. j. zanechal im vnútornú spokojnosť ducha.

7) Je tu reč o ľudskej prirodzenosti P. Ježiša, lebo len táto mohla ísť k Otcovi, a Syn, ako človek, je menší od Otca.

29. A teraz povedal som vám, prv než sa to stane, aby ste verili, keď sa stane.

30. Už nebudem mnoho mluiť s vami, lebo prichádza knieža¹⁾ tohoto sveta, hoci nemá do mňa ničoho²⁾,

31. ale aby svet poznal, že milujem Otca, a tak činím, ako mi Otec dal rozkaz. Vstaňte, poďme odtiaľto.³⁾

HLAVA 15.

Kňazská reč P. Ježiša, v ktorej pripodobňuje sa viniču, povzbudzuje k láske, k trpezlivosti a sľubuje Ducha sv.

1. Ja som pravý vinič a môj Otec je roľník.⁴⁾

2. Každú ratolesť⁵⁾, ktorá nenesie ovocia na mne, odstráni, a každú, ktorá nesie ovocie, očistí, aby doniesla viac ovocia.

3. Vy ste už čistí pre reč, ktorú som vám mlulil.⁶⁾

4. Zostaňte vo mne a ja vo vás.⁷⁾ Ako ratolesť nemôže donášať ovocia sama od seba, jak len nezostane na viniči, tak ani vy, jak len nezostanete vo mne.⁸⁾

5. Ja som vinič, vy ste ratolesti; kto zostáva vo mne a ja v ňom, ten donesie mnoho ovocia; lebo bezo mňa nič nemôžete činiť.

6. Jestli kto vo mne nezostane, vyhodí sa von ako ratolesť, i uschne,

1) Diabol, satan.

2) Ponevác P. Ježiš nemal žiadneho hriechu, preto satan nemal do neho žiadnej zádrapky. Avšak predsá sa mu dal zabiť pomocou Židov, preto, že to on tak chcel.

3) Tu P. Ježiš vstal a odišiel i s apoštolmi z tej miestnosti, kde bola posledná večera. Nasledujúcu reč hovoril im už na ceste na horu Olivovú.

4) P. Ježiš toto podobenstvo pravdepodobne povedal, keď zostupoval s hory Sion po poslednej večeri a videl blízke vinohrady. Už národ židovský proroci nazývali vinicou Pánovou; tým viac je ňou Cirkvev.

5) T. j. každého kresťana.

6) Pre reč, ktorú P. Ježiš povedal pri krste.

7) Keď my zostaneme v Kristovi, on istotne zostane v nás.

8) Bez spojenia s Kristom nemôžeme vykonať nič záslužného pre kráľovstvo nebeské.

a soberú ho a hodia na oheň, a bude horieť.¹⁾

7. Keď zostanete vo mne a moje slová zostanú vo vás: čo len chcete, proste, a stane sa vám.

8. Tým sa preslávi môj Otec, keď prinesiete prehojný úžitok a stanete sa mojimi učeníkmi.

9. Jako mňa miloval Otec, i ja miloval som vás. Zostaňte v mojom milovaní.

10. Jestli budete zachovávať moje prikázania, zostanete v mojom milovaní, jako i ja som zachoval prikázania svojho Otca a zostávam v milovaní jeho.

11. Toto mlulil som vám, aby som mal radosť vo vás a aby vaša radosť²⁾ bola úplná.

12. Toto je moje prikázanie, aby ste sa milovali vospolok, ako som (ja) miloval vás.

13. Nikto nemá väčšej lásky nad tú, keď kto položí svoj život za svojich priateľov.³⁾

14. Vy ste mojimi priateľmi, jestli budete činiť, čo ja vám prikazujem.

15. Už vás nenazývam sluhmi, lebo sluha nevie, čo robí jeho pán; ale nazval som vás priateľmi, lebo oznámil som vám všetko, čo som len počul od svojho Otca.

16. Nie vy ste mňa vyvolili, ale ja som vyvolil vás a ustanovil som vás, aby ste išli a ovocie prinášali, a vaše ovocie aby zostalo, aby, čo si len zapýtate od Otca v mojom mene, dal vám.

17. To vám prikazujem, aby ste sa milovali vospolok.

18. Jestli vás svet nenávidí, vedzte, že mňa nenávidel prv, než vás.

19. Keby ste boli zo sveta, svet by miloval to, čo je jeho; ale po-

1) Viničné ratolesti odlomené nehodia sa na nič, iba na oheň, tak i človek bez spojenia s Kristom.

2) Dodaj: keď budete mať lásku, lebo láska blaží.

3) Tu sv. Bernard zvolal: Ty si mal väčšiu lásku, lebo si položil život i za nepriateľov.

neváč nie ste zo sveta, lež ja som vás zo sveta vyvolil, preto vás svet nenávidí.

20. Pamätajte na tú reč, ktorú som vám ja povedal: Nie je sluha väčší nad svojho pána. Keď mňa prenasledovali, i vás budú prenasledovať; jestliže zachovali moju reč, i vašu budú zachovávať.

21. Ale toto všetko učinia vám pre moje meno; lebo neznajú toho, ktorý ma poslal.

22. Keby som nebol prišiel a im nemluvil, nemali by hriechu¹⁾; no teraz nemajú výmluvy zo svojho hriechu.

23. Kto nenávidí mňa, nenávidí aj môjho Otca.

24. Keby som nebol činil medzi nimi skutkov, ktorých nikto iný nečinil, nemali by hriechu; ale teraz i videli, a predsa nenávideli i mňa i môjho Otca.

25. Ale (to sa dialo a deje), aby sa vyplnila reč, ktorá je napísaná v ich Zákone: Nenávideli ma darmo.²⁾

26. Ale keď príde Potešiteľ, ktorého ja vám pošlem od Otca, Duch pravdy, ktorý od Otca pochádza, ten bude vydávať svedectvo o mne.³⁾

27. I vy budete vydávať svedectvo, lebo ste od počiatku so mnou.⁴⁾

HLAVA 16.

Kňazská reč P. Ježiša, v ktorej učenikom predpovedá prenasledovania, teší ich a povzbudzuje k modlitbe.

1. Toto som vám hovoril, aby ste sa nepohoršili.⁵⁾

2. Vyženu vás zo synagog⁶⁾; ba prichádza hodina, keď každý, kto

vás zabije, bude sa domnievať, že koná službu Bohu.

3. A to vám učinia preto, že neznajú Otca ani mňa.¹⁾

4. Ale toto mluvil som vám, aby ste sa, keď tomu príde hodina, rozpačovali, že som vám to ja povedal.

5. Toto som vám z počiatku nehovoril, preto, že som bol s vami.²⁾ Ale teraz idem k tomu, ktorý ma poslal³⁾, a žiaden z vás nepýta sa ma: Kam ideš?

6. Ale že som vám toto povedal, zármutok naplnil vaše srdcia.

7. No ja vám poviem pravdu: Je lepšie pre vás, keď ja odídem; lebo keby som neodišiel, Potešiteľ by neprišiel k vám; kdežto keď odídem, pošlem ho k vám.

8. A keď on príde, presvedčí⁴⁾ svet o hriechu a o spravdливosti a o súde;

9. a síce o hriechu, že neverili vo mňa⁵⁾;

10. o spravdливosti, že idem k Otcovi a už ma nevidíte⁶⁾;

11. a o súde, že knieža tohoto sveta už je odsúdené.⁷⁾

12. Ešte mnoho mám vám povedať, ale teraz nemôžete znieť.

1) Neznajú Otca, že svoje sluby chce splniť v duchovnom smysle, a tak mňa neuznávajú za Messiaša.

2) O tom, že vás budú prenasledovať, som vám z počiatku nepovedal tak určite, nebolo to ani potrebné, lebo prenasledovania padaly na mňa; ale teraz vám to oznamujem, lebo už padnú na vás.

3) Tu Spasiteľ trochu postal. Čakal, že sa ho apoštolovia opýtajú: Kam ideš? A keď sa ho neopýtali, pokračoval. Čítaj ďalej.

4) Vlastne: trestat' bude, zahanbí a presvedčí svet, že Židia zavrnutím Ježiša spáchali hriech, nespravdливosť a zaslúžili byť odsúdenými.

5) Duch sv. s kroka na krok, vždy viac a viac, až konečne úplne presvedčí ľudí (svet), že tí, ktorí neuverili P. Ježišovi a ho zabili, spáchali ťažký hriech. Toto presvedčenie započalo sa hneď po poslaní Ducha sv., keď apoštolovia na jednu kázeň pokrstili vyše 4000 ľudí.

6) Duch sv. presvedčí svet o tom, že P. Ježiš bol spravdливý, t. j. že bol v pravde Syn Boží, za jakého sa i vydával, lebo veď Otec ho vzal na nebesá, a hoci je neviditeľný, udržuje Cirkve.

7) Duch sv. presvedčí svet o tom, že on vykúpil svet, lebo satan je odsúdený a premožený, a jako víťazí jeho viera, tak mizne i diabloveho moc a všetka bieda so sveta, až konečne nastane kráľovstvo Kristovo, plné radosti a blaha.

1) Že zavrhlí Messiaša-Spasiteľa.

2) Pravdepodobne Žalm 68, 5.

3) Duch sv. pochádza od Otca i od Syna.

4) Svedectvo božské (vnútorné, Duch sv.) a ľudské (vonkajšie, apoštolovia) umožní ľuďom prijať moje učenie.

5) Keď sa to stane, aby ste sa nenazdali, že sa to stalo z mojej slabosti. (Sv. otcovia.)

6) Zo svojej náboženskej obce.

13. Ale keď príde ten Duch pravdy, naučí vás všetkej pravde; lebo nebude mluiť sám od seba¹⁾, lež čokoľvek počuje, bude mluiť a zvestuje vám, čo má prísť.

14. On mňa oslávi, lebo z môjho vezme²⁾ a zvestuje vám.

15. Všetko, čokoľvek má Otec, je moje³⁾; preto som povedal, že z môjho vezme a zvestuje vám.

16. Ešte za chvíľočku, a nevidíte ma, a zase za chvíľočku, a uvidíte ma, lebo idem k Otcovi.⁴⁾

17. Tedy riekli niektorí z jeho učeníkov medzi sebou: Čo je to, že nám hovorí: Ešte za chvíľočku, a nevidíte ma, a zase za chvíľočku, a uvidíte ma, a že idem k Otcovi?

18. Hovorili teda, čo je to, že hovorí: Ešte za chvíľočku? Nevieme, čo hovorí.

19. A Ježiš vedel, že sa ho chceli spýtať, i riekol im: O tom sa vyzvedáte medzi sebou, že som riekol: Ešte za chvíľočku, a nevidíte ma, a zase za chvíľočku, a uvidíte ma?

20. Veru, veru, povedám vám, že vy budete nariekať a plakať⁵⁾, kdežto svet bude sa radowať; vy síce budete sa zarmucovať, ale váš zármutok premení sa na radosť.⁶⁾

21. Žena, keď rodí, má zármutok, lebo prišla jej hodina; ale keď porodí dieťa, už nepamätá na súženie pre radosť, že narodil sa človek na svet.

22. Tak i vy teraz síce máte zá-

1) Duch sv. je s Otcom a Synom jeden Boh, jedna podstata, a preto len to môže mluiť, čo Otec a Syn.

2) Duch sv. berie zo Synovho, jako i z Otcovho svoju osobnosť, lebo od oboch pochádza.

3) Ako Otec má tú vlastnosť, že Duch sv. pochádza od neho, tak to mám i ja.

4) Doslovne: Čo chvíľa ma už nevidíte, lebo ma zabijú a pochovajú, ale čoskoro ma zase uvidíte po mojom vzkriesení a ešte viac po vašej smrti. Duchovne: Čo chvíľa nevidíte ma, t. j. nepocítite mojej, váš ochraňujúcej prítomnosti, zakaiaľ bude trvať moje poníženie, ale to bude len na chvíľu trvať a potom večne budete cítiť moju prítomnosť v tom, že vás budem neviditeľne ochraňovať.

5) Keď vás opustím.

6) Keď vám pošlem Ducha sv.

rmutok, ale znovu vás uzrem a radowať sa bude vaše srdce, a vašu radosť nikto vám neodníme.¹⁾

23. A v ten deň nebudete sa ma pýtať nič. Veru, veru, povedám vám: Jestli budete niečo pýtať od svojho Otca v mojom mene²⁾, dá vám.

24. Až dosiaľ nepýtali ste ničoho v mojom mene. Pýtajte a dostanete, aby vaša radosť bola úplná.

25. Toto som vám hovorieval v podobenstvách. Prichádza hodina, keď vám už nebudem hovoriť v podobenstvách, ale otvorene zvestujem vám o Otcovi.

26. V ten deň budete pýtať v mojom mene, a nehovorím vám, že ja budem prosiť Otca za vás:

27. lebo Otec sám miluje vás, preto, že vy ste milovali mňa a uverili ste, že som ja vyšiel od Boha.

28. Vyšiel som od Otca a prišiel som na svet; zase opúšťam svet a idem k Otcovi.

29. Riekli mu jeho učeníci: Hľa, teraz mluiš otvorene, a žiadneho podobenstva nehovoriš;

30. teraz vieme, že vieš všetko, a nie ti je treba, aby sa ťa kto opýtal, zato veríme, že si od Boha vyšiel.

31. Odpovedal im Ježiš: Teraz veríte?

32. Hľa, prichádza hodina, a už prišla, že sa rozprchnete jedenkaždý ku svojim, a mňa zanecháte samotného; avšak nie som sám, lebo Otec je so mnou.

33. Toto som vám hovoril, aby ste mali vo mne pokoj.³⁾ Vo svete budete mať utiskovanie, ale dúfajte, ja som premohol svet.

1) Smysel je: Jako žena trápi sa, keď pracuje ku pôrodu, ale potom sa tým väčšmi raduje: taktó i vy, keď budete pracovať, aby sa narodila Cirkev, t. j. tajnostný Kristus, budete sa trápiť, ale tým väčšia bude vaša radosť, keď uvidíte narodenú Cirkev = tajnostného Krista.

2) T. j. dľa môjho úmyslu, čo slúži na česť Bohu.

3) Aby ste mali pokoj duše, ktorý pochádza z povedomia toho, že ja, Boh, starám sa o vás.

HLAVA 17.

Kňazská reč P. Ježiša, v ktorej sa modlí za svoje oslávenie, za svojich učeníkov a veriacich.

1. Tieto veci mluvil Ježiš, potom pozdvihol oči k nebu a riekol: Otče, prišla hodina, osláv svojho Syna, aby tvoj Syn oslávil teba.¹⁾

2. Jako si mu dal moc nad všetkým telom²⁾, tak aby dal večný život všetkým, ktorých si mu dal.

3. A to je život večný, aby poznali teba, jediného pravého Boha, a toho, ktorého si poslal, Ježiša Krista.³⁾

4. Ja som ťa oslávil na zemi; dokončil som dielo, ktoré si mi dal, aby som konal.

5. Teraz zas ty, Otče, osláv mňa u seba slávou, ktorú som mal u teba, prv než bol svet.⁴⁾

6. Oznamoval som tvoje meno⁵⁾ ľuďom, ktorých si mi dal zo sveta. Tvoji boli, a mne si ich dal⁶⁾, a zachovali tvoju reč.

7. Teraz poznali, že všetko, čo si mi dal, je od teba,

8. lebo slová, ktoré si mi dal, dal som im; a oni (ich) prijali a poznali opravdu, že som vyšiel od teba, a uverili, že si ma ty poslal.

9. Ja prosím za nich; nie za svet prosím, ale za tých, ktorých si mi dal, lebo sú tvoji;

10. veď všetko moje je tvoje a tvoje je moje, a v nich som oslávený.⁷⁾

11. Ač už nie som na svete⁸⁾, no títo sú na svete, a ja idem k tebe. Otče svätý, v mene svojom zachovaj

ich, ktorých si mi dal, aby boli jedno, jako i my.

12. Kým som bol s nimi, ja som ich zachovával v tvojom mene. Tých, ktorých si mi dal, chránil som, a žiaden z nich nezahynul, leda syn záhuby, aby sa vyplnilo Písmo.

13. No teraz idem k tebe a toto mluví na svete, aby mali radosť moju v sebe úplnú.

14. Ja som im dal tvoju reč, a svet ich nenávidel, preto, že nie sú zo sveta, jako ani ja nie som zo sveta.¹⁾

15. Neprosím, aby si ich vzal zo sveta²⁾, ale aby si ich zachoval od zlého.

16. Zo sveta nie sú, tak ako ani ja nie som zo sveta.

17. Posväť ich v pravde; tvoja reč je pravda.

18. Jako si ma ty poslal do sveta, i ja som ich poslal do sveta.

19. A ja pre nich posväčujem³⁾ seba samého, aby aj oni posvätení boli v pravde.

20. No neprosím len za nich, ale i za tých, ktorí skrze ich slovo uveria vo mňa:

21. aby všetci jedno boli, jako ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni v nás jedno boli, aby svet uveril, že ty si ma poslal.

22. A ja som im dal slávu⁴⁾, ktorú si mi dal, aby boli jedno, tak ako i my sme jedno.

23. Ja v nich a ty vo mne, aby boli v jednote dokonalej a aby svet poznal, že ty si ma poslal a miloval si ich, ako si aj mňa miloval.

24. Otče, chcem, aby, kde som ja, boli so mnou i tí, ktorých si mi dal, že by videli moju slávu, ktorú si

1) Oslávenie Spasiteľovo skrze jeho vzkriesenie a nanebevstúpenie dokáže pravdivosť jeho náboženstva: to sa rozšíri a v ňom sa oslávi Otec.

2) Nad všetkými ľuďmi.

3) Základom života večného je účinná viera, ktorú nám dal P. Ježiš.

4) Z toho vysvitá, že Syn Boží je večný Boh.

5) Nie to meno, ktorým sa voláš Boh, lež to, ktorým sa nazývaš Otec. (Aug.)

6) Apoštolovia, jako spravедliví Židia, boli Otcovi, ale on ich dal Kristovi za pomocníkov.

7) Na svete.

8) Grécky: A už som nie viac (ďalej) na svete.

1) T. j. vedú a učia viesť nie telesný, sebecký, lež obetivý nadprirodzený život, ako ja.

2) Lebo ináč nemohli by obrátiť národy.

3) Tu „posväčovať sa“ neznamená stať sa ctostenším, lebo to Spasiteľ, ako vzor dokonalosti, nemohol činiť, lež znamená obcať sa Bohu na obeť, tak ako sa v Starom Zákone posväcovaly baránky, a táto obeť Spasiteľova posväčuje nás.

4) Aby boli prijatými dieťkami Božími.

mi dal, lebo si ma miloval pred stvorením sveta.

25. Otče spravедlivý, svet¹⁾ ťa nepoznal, ale ja som ťa poznal, aj títo poznali, že si ma ty poslal.

26. A obznámil som ich s tvojím menom, i budem obznamenávať, aby láska, ktorou si ma miloval, bola v nich a ja tiež v nich.²⁾

HLAVA 18.

P. Ježiš od Judáša zradený, vedený k Annášovi a Kajfášovi, zaprený od Petra a vyšetrovaný pred Pilátom.

1. Keď to Ježiš dopovedal, vyšiel so svojimi učeníkmi za potok Cedron³⁾, kde bola záhrada, do ktorej vošiel on i jeho učeníci.

2. Ale i Judáš, ktorý ho zradil, vedel o tom mieste⁴⁾, lebo Ježiš často schádzaval sa tam so svojimi učeníkmi.

3. Judáš teda, keď dostal čatu⁵⁾ a služobníkov od hlavných kňazov a farizejov, prišiel ťa s lampášmi a fackami a so zbrojou.

4. Ježiš teda, ktorý vedel všetko, čo malo prísť na neho, predstúpil a riekol im: Koho hľadáte?

5. Odpovedali mu: Ježiša Nazaretského. Riekol im Ježiš: Ja som. A medzi nimi stál i Judáš, ktorý ho zradil.

1) Smyselní ľudia.

2) P. Ježiš obznámil ľudí s Bohom, že je láska, a preto že treba milovať Boha a bližného.

3) Medzi Jeruzalemom a horou Olivovou v dolinke tečie potok Kedron, ktorý pri suchom počasí vysychá.

4) P. Ježiš, ako chudobný, i so svojimi učeníkmi cez Veľkú noc nocúval alebo v Betánii, alebo zväčša v záhrade Getsemanskej, o čom Judáš veľmi dobre vedel.

5) Latinsky: kohors, 1/10 pluku či legie. Rímsky pluk pozostával zprvu zo 4200 pešiakov a z 300 jazdeov. Za času Spasiteľovho pluk pozostával asi z 5000—6000 riadnych a práve toľko náhradných vojakov. Lenže v čas pokoja pluk nebol úplný, a tak počítal asi 600 mužov. Judáš teda dostal asi 600 vojakov. K tomu sobrali ešte chrámovú stráž a hlavnokňazských sluhov. Pilát na každé sviatky prepúšťal hlavným kňazom značnú zbrannú silu, aby udržali poriadok okolo chrámu; teraz Židia túto silu upotrebili na to, aby sa zástupy, ktoré na Kvetnú nedelu oslavovali P. Ježiša, nevzbúrilily a ho nevysvobodily.

6. Ako im teda riekol: Ja som, ustúpili nazpät a padli na zem.¹⁾

7. Tu znovu pýtal sa ich: Koho hľadáte? A oni riekli: Ježiša Nazaretského.

8. Ježiš odpovedal: Povedal som vám, že ja som; keď teda mňa hľadáte, nechajte týchto odísť.

9. Aby sa vyplnila reč, ktorú bol povedal: Z tých, ktorých si mi dal, neztratil som žiadneho.

10. Tu Šimon Peter, ktorý mal meč, vytasil ho a udrél sluhu hlavného kňaza a uťal mu pravé ucho. A meno sluhovi bolo Malchus.

11. Tedy riekol Ježiš Petrovi: Schovaj svoj meč do pošvy. Či nemám piť kalich, ktorý mi dal Otec?

12. Tu čata a veliteľ²⁾ i služobníci židovskí chytli Ježiša a poviazali ho.

13. A odviedli ho najprv k Annášovi³⁾; lebo bol svokrom Kajfášovým, ktorý bol toho roku hlavným kňazom.

14. A Kajfáš to bol, ktorý dal Židom radu, že to poslúži, keď jeden človek umre za ľud.

15. A šiel za Ježišom Šimon Peter a druhý učeník.⁴⁾ A tento učeník bol známy hlavnému kňazovi, i vošiel s Ježišom do pitvora hlavného kňaza.

16. Peter však stál vonku pri dverách. Vyšiel teda ten druhý učeník, ktorý bol známy hlavnému kňazovi, a prehovoril s vrátnou a voviedol Petra.

17. Tu vrátna dievka riekla Petrovi: Či si aj ty z učeníkov toho človeka? On riekol: Nie som.

18. A sluhovia i paholci stáli u ohňa, lebo bolo zima⁵⁾, a zohrievali

1) Týmto zázrakom P. Ježiš chcel dokázať, že samovoľne umre, lebo keby nie, mohol by sa i teraz vysvobodíť.

2) Grécky: tisícnik.

3) Či už z počestnosti a či preto, že jeho dom bol im v ceste.

4) Ten druhý učeník nebol sv. Ján. Kto to bol, nevieme. No tu je už reč o dome Kajfášovom. (Cyril.)

5) V Palestíne na jar noci sú chladné.

sa; i Peter stal si k nim a zohrieval sa.

19. Hlavný kňaz teda vyšetroval¹⁾ Ježiša o jeho učeníkoch a o jeho učení.

20. Ježiš mu odpovedal: Ja som verejne mluvil svetu; ja som vždy učil v synagoge a v chráme, kam sa schádzavajú všetci Židia, a potajomne nemluvil som ničoho.

21. Čo sa ma vypytuješ? Spýtaj sa tých, ktorí počuli, čo som im mluvil; hľa, oni vedia, čo som ja povedal.

22. A keď to povedal, jeden zo služobníkov, ktorý tam stál, dal pohlavok Ježišovi a riekol: Tak odpovedáš hlavnému kňazovi?

23. Odpovedal mu Ježiš: Keď som zle hovoril, vydaj svedectvo o zlom; keď však dobre, čo ma biješ?

24. A Annáš poslal ho poviazaného k hlavnému kňazovi Kajfášovi.

25. Šimon Peter ale stál a zohrieval sa. Vtedy mu riekli: Azda si aj ty z jeho učeníkov? On zaprel a riekol: Nie som.

26. Riekol mu jeden zo sluhov hlavného kňaza, príbuzný toho, ktorému Peter bol uťal ucho: Či som ťa nevidel v záhrade s nim?

1) Proti P. Ježišovi Židia previedli tri súdne pokračovania, a sice: 1. v dome hlavného kňaza, 2. v chráme pred synedriou, 3. pred Pilátom, a všetky tri byly nespravdivé, násilnicke.

Dľa židovského práva v hrdelných pravotách súdila vysoká rada, a sice vo dne, v úradných miestnostiach v chráme, po vypočutí obťažujúcich i obranných svedkov a po obrane obžalovaného.

Ale už prvý súd previedol sa v noci, v súkromnom dome hlavného kňaza, bez vypočutia obranných svedkov, napriek tomu, že si to Pán Ježiš výslovne žiadal (verš 21.), ba i bez dopustenia obrany so strany obžalovaného. Tento súd bol teda nadvrch nespravdivý.

Ešte horší bol druhý súd. Farizeji vedeli, že nočný, v súkromnom dome vynesený výrok nemôže obstáť, a preto včas ráno v piatok svolali vysokú radu do chrámu, do úradných miestností (Luk. 22, 66—71); lenže tu už nezaviedli riadne súdne pokračovanie, ale bez všetkých okolkov potvrdili výrok, vynesený v dome hlavného kňaza. A tak i tento súd bol neplatný.

Pri treťom súde sám sudca Pilát soznal, že nenachádza žiadnej viny na P. Ježišovi; a odsúdil ho len z politických ohľadov.

27. Tu Peter znovu zaprel, a hneď kohút zaspieval.

28. Priviedli teda Ježiša od Kajfáša¹⁾ do radného domu. A bolo ráno; a oni nevošli²⁾ do radného domu, aby sa nepoškrvnili, lež aby mohli jesť veľkonočného baránka.

29. Pilát teda vyšiel von k nim a riekol: Akú žalobu prednášate proti tomuto človeku?³⁾

30. Odpovedali a riekli mu: Keby tento nebol zločincem, neboli by sme ho odovzdali tebe.⁴⁾

31. I riekol im Pilát: Vezmite ho vy a podľa svojho zákona⁵⁾ odsúďte ho. Avšak Židia riekli mu: Nám nesvobodno usmrtiť nikoho.

32. Aby sa vyplnila reč Ježišova, ktorú riekol, keď označoval, akou smrťou umre.⁶⁾

33. Tedy Pilát zase vošiel do radného domu a predvolal Ježiša a riekol mu: Ty si kráľ židovský?⁷⁾

34. Odpovedal Ježiš: Hovoríš to sám od seba, a či iní povedali ti to o mne?

35. Odpovedal Pilát: Či som ja Žid? Tvoj národ a hlavní kňazi vydali mi teba. Čo si porobil?

36. Odpovedal Ježiš: Moje krá-

1) Najprv pred vysokú radu do chrámu, potom k Pilátovi.

2) Bol to palác po Herodesovi; v ňom sa ubytúvali cisárski námestníci a či vladári, keď prišli z Cezarei do Jeruzalema, teda pohanský dom, kde bol i Pilát ubytovaný a v ktorom vydržieval sudy.

3) Židia právne už nesmeli vykonať smrteľný výrok bez prívolenia predstaviteľa svrchovanej moci, bez vladára. Oni Pilátovi jednoducho povedali, že P. Ježiša odsúdili na smrť a žiadajú, aby Pilát vykonal na ňom smrteľný trest. Lenže Pilát na to nepristal, lež chcel obnoviť preličenie celej pravoty.

4) Židia ohradzujú sa proti tomu, aby Pilát zavádzal novú pravotu, to sa im zdalo urazením svrchovanej moci vysokej rady, a preto žiadajú, aby Pilát neskúmal smrteľný výrok, lež aby ho vykonal.

5) Na to im Pilát odpovedá: Keď nechcete, aby som ja znovu preličoval záležitosť, vezmite ho a v obore vašej právomocnosti si ho poroscite. Na toto odpovedajú Židia: Jeho zločin je taký, že zasluží smrť; my nesmieme nikoho usmrtiť, teda ty vykonaj náš smrteľný výrok.

6) Židia odsudzovali na ukamenovanie. Len pohani ukrížovali, a to zväčša len otrokov.

7) Židia obžalovali P. Ježiša z velezrady pred Pilátom.

lovstvo nie je s tohoto sveta. Keby moje kráľovstvo bolo s tohoto sveta, moji služobníci iste by bojovali, aby som nebol vydaný Židom; ale takto moje kráľovstvo nie je ztadeto.

37. I riekol mu Pilát: Teda kráľ si ty? Odpovedal Ježiš: Ty sám hovoríš, že som ja kráľ. Ja som sa na to narodil a na to som prišiel na svet, aby som vydal svedectvo pravde. Každý, kto je z pravdy, počúva môj hlas.

38. Riekol mu Pilát: Čo je pravda? ¹⁾ A keď to povedal, zase vyšiel k Židom a riekol im: Ja nenachádzam na ňom žiadnej viny.²⁾

39. No býva u vás obyčaj, aby som vám o Veľkej noci prepustil ³⁾ jedného (väzňa). Chcete teda, aby som vám prepustil kráľa židovského?

40. Tu oni všetci skríkli znovu a volali: Nie tohto, ale Barabáša. A Barabáš bol zbojník (lotor).

HLAVA 19.

P. Ježiša bičujú, trním korunujú, posmieávajú, na smrť vydávajú a ukrižujú. Jeho smrť a pohrab.

1. Vtedy Pilát vzal Ježiša a dal ho zbičovať.

2. A vojaci uplietli korunu z trnia, položili mu ju na hlavu a priodeli ho rúchom šarlátovým.

3. A prichádzali k nemu a hovorili: Vitaj, kráľu židovský, a pohlavkovali ho.

4. Pilát teda zase vyšiel von a riekol im: Hľa, privádzam vám ho von, aby ste poznali, že na ňom žiadnej viny nenachádzam.⁴⁾

5. Vyšiel teda Ježiš von s trño-

1) Pilát bol vzdelaný skeptik. Keď počul spomínať pravdu, hodil rukou, a povedal asi: Daj pokoj s tvojou pravdou! Neveril na pravdu, a preto nečakal odpovedi, ale vyšiel von.

2) Chudobného, skromného P. Ježiša nedržal za nebezpečného človeka.

3) Na pamiatku vysvobodenia z Egypta.

4) Pilát dal ubičovať P. Ježiša v tom domnení, že ich tým ukrotí a že i sami pristanú na jeho prepustenie.

vou korunou a rúchom šarlátovým na sebe. I riekol im (Pilát): Ajhľa, človek!

6. Ale jako ho hlavní kňazi a služobníci uzreli, kričali a riekli: Ukrižuj, ukrižuj ho! Riekol im Pilát: Vezmite si ho vy a ukrižujte, lebo ja na ňom viny nenachádzam.

7. Odpovedali mu Židia: My máme zákon, a podľa zákona musí umrieť, lebo sa činil Synom Božím.¹⁾

8. A keď Pilát počul túto reč, ešte viac sa naľakal.²⁾

9. I vošiel zase do radného domu a riekol Ježišovi: Zkade si ty? Ale Ježiš nedal mu odpovedi.

10. Tu riekol mu Pilát: Mne neodpovedáš? Nevieš, že mám moc ukrižovať ťa a mám moc prepustiť ťa?

11. Odpovedal Ježiš: Nemal by si nado mnou žiadnej moci, keby ti to nebolo dané shora ³⁾, a preto ten, kto ma tebe vydal, má väčší hriech.

12. A odvtedy hľadel ho Pilát prepustiť, ale Židia kričali a riekli: Keď tohoto prepustiš, nie si priateľom cisárovi ⁴⁾, lebo každý, kto sa čini kráľom, protiví sa cisárovi.

13. Keď teda Pilát počul tieto reči, vyviedol Ježiša von a sadol si na súdnu stolicu v miestnosti, ktorá sa nazýva Kamenná dlažba (Litostrotos), po židovsky Gabbata.

14. A bol prípravný deň, pred Veľkou nocou, asi o šiestej hodine ⁵⁾, a riekol Židom: Hľa, kráľ váš!

1) Až tu Židia vyšli z farbou, že ho chcú dať ukrižovať, preto, že sa činí Synom Božím. Lenže takého človeka, ktorý nebol a činil sa Synom Božím, mali Židia ukamenovať.

2) Rimania všetkým podmaneným národom ponechávali tie národné obyčaje, zvyky a náboženské obrady, ktoré sa zrovna neprotivily rímskym štátnym záujmom. Preto Pilát sa zľakol, keď počul spomínať židovský náboženský zákon. A to tým viac, že sa mohla strhnúť vzburá, keď v Jeruzaleme bolo toľko prezpoľných, a za vzburu by bol on zodpovedný a mohlo by mu to zle vypadnúť, keby vysvitlo, že vzburá povstala preto, že nešetril židovských zvykov a náboženských zákonov.

3) Už či od cisára a či od Boha.

4) T. j. držiš s buričmi.

5) Na Veľký piatok medzi 6—9., teda asi našou 12—3. hodinou.

15. Ale oni kričali: Preč s ním, preč, ukrižuj ho! Riekol im Pilát: Kráľa vášho mám ukrižovať? Odpovedali hlavní kňazi: Nemáme kráľa, iba cisára.¹⁾

16. Vtedy im ho teda vydal, aby ho ukrižovali. Oni tedy vzali Ježiša a odviekli.

17. I niesol si kríž²⁾ a vyšiel na miesto, ktoré nazýva sa Kalvária³⁾, po židovsky Golgota.

18. Tam ho ukrižovali a s ním iných dvoch s jednej i s druhej strany a v prostriedku Ježiša.

19. I napísal Pilát i nápis a dal ho na kríž. A bolo napísané: Ježiš Nazaretský, kráľ židovský.

20. A mnohí zo Židov čítali tento nápis, lebo blízko mesta bolo to miesto, kde Ježiša ukrižovali. A bolo (to) napísané po židovsky, grécky a latinsky.

21. Tedy riekli hlavní kňazi židovskí Pilátovi: Nepíš: Kráľ židovský; ale že on riekol: Som kráľ židovský.

22. Odpovedal Pilát: Čo som napísal, to som napísal.

23. A vojaci, keď ukrižovali Ježiša, vzali⁴⁾ jeho šaty a spravili štyri časti, každému vojakovi časť, i svrchník. No svrchník bol nesošiváný, od vrchu všetok voskrz utkaný.

24. Tu riekli si jeden druhému: Neroztrhajme⁵⁾ ho, ale hodme oň kosťku, či bude. Aby sa vyplnilo Písmo, ktoré hovorí: Podelili si moje šaty a o môj odev hodili kosťku. A vojaci to i urobili.

25. A pri kríži Ježišovom stály jeho matka a sestra jeho matky

1) Tu Židia sami soznali, že sa naplnilo proctvo Jakubovo, dla ktorého vtedy príde Messiáš, keď Židia už nebudú mať svojho kráľa.

2) Ako každý odsúdenec.

3) T. j. lebková hora; pretože to bolo verejné popravište, nuž bolo tam mnoho ľudských kostí; odiaľ jeho meno.

4) Dla rímskeho práva rúcho odpraveného patrilo katom.

5) V tomto svrchníku sv. otcovia vidia obraz Cirkvi, ktorú nesvobodno trhať.

Maria Kleofášova¹⁾ a Maria Magdalena.

26. Keď teda Ježiš uzrel matku a učeníka, ktorého miloval, stáť, riekol svojej matke: Ženo, hľa, tvoj syn!

27. Potom riekol učeníkovi: Hľa, tvoja matka! A od tej hodiny vzal si ju učeník k sebe.

28. Potom Ježiš, ktorý vedel, že je už všetko dokonané, aby sa naplnilo Písmo, riekol: Žížnim.

29. I bola tam postavená nádoba plná octu. A oni naplnili hubu octom, vložili na hyzo²⁾ a podali mu k ústam.

30. A keď Ježiš prijal ocot, riekol: Dokonané je!³⁾ Naklonil hlavu a vypustil dušu.

31. Židia teda, pretože bol prípravný deň, aby nezostaly telá na kríži cez sobotu (bol to totiž veľký deň⁴⁾ ten sobotný), prosili Piláta, aby sa im zlámaly hnáty⁵⁾, a (oni) sňali sa (s kríža).

32. Prišli teda vojaci a polámali síce hnáty prvému i druhému, ktorí boli ukrižovaní s ním;

33. ale keď prišli k Ježišovi, jako videli, že už umrel, nezlámali mu hnáty,

34. lež jeden z vojakov otvoril mu bok kopiau, a hneď vyšla krv a voda.⁶⁾

35. A ten, ktorý (to) videl, vydáva svedectvo⁷⁾, a jeho svedectvo je pravdivé. A on vie, že hovorí pravdu, aby ste i vy verili.

36. Lebo toto sa stalo, aby sa

1) Alfejova žena.

2) Hyzo je síce nizka zelina, ale ju snáď priviazali na trst.

3) Vykupiteľské dielo.

4) Veľký deň preto, že padly naň dva sviatky: sobota a Veľká noc.

5) Sibenci obesení na kríž často žili aj viac dní; pretože Židia nechceli nechať odpravených visieť na kríži, preto im zlámali kosti kyjmi, aby skôr skonali.

6) Zlatoušty tu poznamenáva, že sa z boku Krista, spiacieho na kríži, narodila Cirkev. Voda je znakom krstu, krv Sviatosti oltárnej, z ktorých povstala Cirkev.

7) Ten, ktorý to videl, je sám sv. Ján.

vyplnilo Písmo: „Nepolámete v ňom kostí.“¹⁾

37. A zase iné Písmo vraví: Hľadieť budú na toho, koho prebodli.²⁾

38. Po tomto však Jozef z Ari matie (ponevác bol učeníkom Ježišovým, ale tajným zo strachu pred Židmi) poprosil Piláta, aby smel sňať telo Ježišovo. A Pilát dovolil. Prišiel teda a sňal telo Ježišovo.

39. A prišiel i Nikodém, ktorý bol prišiel k Ježišovi prvej v noci, a priniesol asi sto³⁾ funtov miešani-ny z myrrhy⁴⁾ a aloe.⁵⁾

40. Vzali teda telo Ježišovo a zavinuli ho do plachiet s voňavkami, jako je u Židov obyčaj pochovávať.

41. A na tom mieste, kde bol ukrižovaný, bola záhrada a v tej záhrade nový hrob, v ktorom ešte nikto nebol uložený.

42. Tam teda pre prípravný deň židovský uložili Ježiša, preto, že hrob bol na blízku.

HLAVA 20.

P. Ježiš vstal z mŕtvych, ukázal sa Marii, apoštolom a Tomášovi.

1. Prvý ale deň v týždni prišla Maria Magdalena ku hrobu ráno, keď ešte bolo tma, i videla kameň od hrobu odvalený.⁶⁾

2. Bežala teda a prišla k Šimonomi Petrovi a k inému učeníkovi, ktorého miloval Ježiš, a riekla im:

1) (2. Mojž. 12, 46.) Toto bolo prikázané o veľkonočnom baránkovi, a nakoľko on bol predobrazom P. Ježiša, teda i o P. Ježišovi.

2) Vlastne: A hľadieť budú na mňa, ktorého prebodli. (Zach. 10, 12.)

3) Asi 45 kg. Preto tak mnoho, že telo P. Ježiša nevyppytvali, lebo už nemali toľko času, keďže sviatok započínal sa s prvou hviezdou.

4) Voňavá miadzga z istého stromu v Arabsku.

5) Aloe je voňavý strom. Obe zeliny upotrebovaly sa pri balzamovaní mŕtvol. Židia, ktorí sa naučili balzamovať mŕtvoly v Egypte, zabalzamovali mŕtvoly len prednostných mužov. Toto zabalzamovanie tela P. Ježiša nebolo dôkladné, lebo, jako vidieť z druhých evanjelistov, ešte raz ho mienili zabalzamovať, v čom ich však prekazilo to, že P. Ježiš prv vstal z mŕtvych.

6) Na Východe nesvitá tak dlho, jako u nás.

Vzali Pána z hrobu, a nevieme, kam ho položili.

3. Vyšiel teda Peter a ten druhý učeník a išli k hrobu.

4. A bežali oba spolu, ale ten druhý učeník čoskoro predbehol¹⁾ Petra a prvý prišiel k hrobu.

5. A keď sa nahol, videl ležať plachty, ale dnu nevošiel.²⁾

6. Tedy prišiel Šimon Peter, idúc za ním, a vošiel do hrobu, i uzrel položené plachty,

7. a šatku, ktorú mal na hlave, nie položenú s plachtami, ale osobitne svinutú na inom mieste.

8. Až vtedy vošiel i ten učeník, ktorý bol prvý prišiel k hrobu, a videl a uveril;

9. lebo ešte neznali Písma, že mu bolo treba vstať z mŕtvych.

10. I odišli tí učeníci zase ku svojim,

11. kdežto Maria ostala vonku pri hrobe a plakala. A jako tak plakala, nahla sa a nazrela do hrobu.

12. Tu uzrela dvoch anjelov v bielych šatách sedieť, jedného u hlavy a druhého u nôh, tam, kde bolo položené telo Ježišovo.

13. Riekli jej tito: Ženo, čo plačeš? Riekla im: Preto, že vzali Pána môjho, a neviem, kam ho položili.

14. Keď to povedala, obrátila sa zpiatky, a videla stáť Ježiša, ale nevedela, že je to Ježiš.

15. Riekol jej Ježiš: Ženo, čo plačeš? Koho hľadáš? Ona myslela, že je to záhradník, i riekla mu: Pane, jestli si ho ty vzal, povedz mi, kam si ho položil, a ja si ho vezmem.³⁾

16. Riekol jej Ježiš⁴⁾: Maria! Ona

1) Preto, že bol o hodne mladší od Petra; je tu reč o sv. Jánovi.

2) Z úctivosti naproti Petrovi, jako hlave Cirkvi.

3) Maria Magdalena alebo sa dobre nepozrela a neprizrela na Pána Ježiša, a preto ho nepoznala, alebo bola natoľko rozčulená a roztržitá, že ho nepoznala.

4) Oslovil ju svojim známym hlasom.

sa obrátila a riekla mu: Rabboni (čo sa vykladá: Učiteľu).

17. Riekol jej Ježiš: Netýkaj sa¹⁾ ma, lebo som ešte nevystúpil k svojmu Otcovi; ale id' k bratom mojim a povedz im: Vstupujem k svojmu Otcovi a k vášmu Otcovi, k svojmu Bohu a k vášmu Bohu.

18. Prišla Maria Magdalena a zvestovala učeníkom: Videla som Pána a toto mi povedal.

19. A keď bol večer toho²⁾ prvého dňa v týždni, a dvere boli zatvorené, kde učeníci boli shromaždení zo strachu pred Židmi, prišiel Ježiš a stal si uprostred a riekol im: Pokoj vám!

20. A keď to povedal, ukázal im ruky a bok.³⁾ Zaradovali sa teda učeníci, že videli Pána.

21. A riekol im zase: Pokoj vám! Ako mňa poslal⁴⁾ Otec, tak i ja posielam vás.

22. Keď to riekol, vdýchol na nich a povedal im: Prijmite Ducha svätého.⁵⁾

23. Ktorým odpustíte⁶⁾ hriechy, odpúšťajú sa im, a ktorým zadržíte, zadržané sú.

24. Ale Tomáš, jeden z dvanástich, ktorý sa nazýva Blíženec, nebol s nimi⁷⁾, keď prišiel Ježiš.

25. Riekli mu teda iní učeníci: Videli sme Pána. Ale on im riekol: Ak len nevidím jazvy od klinov na jeho rukách a nevložíim svoj prst do miesta klinov a nevložíim svoju ruku do boku jeho, neuverím.⁸⁾

26. A po ôsmich dňoch boli zase jeho učeníci vnútri a Tomáš s nimi. Prišiel Ježiš zatvorenými dvermi a stal si uprostred a riekol: Pokoj vám!

27. Potom riekol Tomášovi: Vlož svoj prst sem a pozri mi na ruky a vzťahni svoju ruku a vlož do boku môjho, a nebuď neveriaci, lež veriaci.

28. Odpovedal Tomáš a riekol mu: Pán môj a Boh môj!¹⁾

29. Riekol mu Ježiš: Že si ma videl, Tomášu, uveril si; blahoslavení, ktorí nevideli a uverili.²⁾

30. Ovšem i mnohé iné zázraky činil Ježiš pred očima svojich učeníkov, ktoré nie sú napísané v tejto knihe.

31. Ale tieto sú napísané, aby ste verili, že Ježiš je Kristus, Syn Boží, a aby ste jako veriaci mali život večný v jeho mene.³⁾

HLAVA 21.

P. Ježiš zjavuje sa pri lovení rýb, Petrovi sveruje ovce i baránkov, predpovedá mu kríž, Jánovi prirodzenú smrť.

1. Potom zjavil sa Ježiš zase učeníkom u mora Tiberiadského¹⁾, a zjavil sa takto:

2. Boli spolu Šimon Peter a Tomáš, ktorý sa zovie Blíženec, a Natanael⁵⁾, ktorý bol z Kány Galilejskej, a synovia Zebedejovi⁶⁾ a iní dvaja z jeho učeníkov.

3. Riekol im Šimon Peter: Idem loviť ryby. Riekli mu: Pôjdeme aj

1) Dľa nášho zvyku riekol by jej bol P. Ježiš: Pusť ma! Veď ešte nejdem do neba, ešte ma uvidíš; teraz bez a zvestuj to apoštolom. Maria mu totiž objala nohy.

2) Tú istú nedelu.

3) Aby ho poznali a uverili, že je to on.

4) Spasiteľ tou istou mocou a za tým istým cieľom posielal apoštolov, ako Boh Otec jeho poslal.

5) Udelil im Ducha sv. a označil, že Duch sv. i od neho pochádza.

6) Teraz dostali Ducha sv. odpúšťať hriechy, na Turíce činiť zázraky a byť neomylnými.

7) Nestalo sa to náhodou, lež riadením Božím. Tomáš svojou neverou vyliečil našu neveru. On pochyboval, aby sme my nemuseli pochybovať.

8) Teda tvrdé podmienky.

1) Tomáš podistým musel poslúchnuť P. Ježiša, a skutočne vložil do jeho rán svoju ruku, a keď sa presvedčil, zvolal: *Ty si Boh môj a Pán môj!*

2) Tomáš síce videl P. Ježiša, ale len ako človeka, a preto mohol ešte vždy veriť o ňom to, že je spolu i Boh. A to nielen že uveril, ale i vyznal.

3) S týmto sv. Ján mienil zavrieť svoje evanjelium. No neskoršie pridal i nasledujúcu hlavu, najskôr preto, aby podvrátil tú široko-ďaleko rozšírenú mýlnu mienku, že on bude žiť na veky.

4) Ináč Genezaretského.

5) Natanael, ináč Bartolomej, a či Syn Ptolomejov.

6) Zebedejovci sv. Jakub a Ján.

my s tebou. Tedy vyšli a vstúpili do lode, a tej noci nechytli nič.

4. A keď bolo ráno, stál Ježiš na brehu; ale učeníci nezbadali, že je to Ježiš.

5. Riekol im teda Ježiš: Dietky, či máte čo zajesť? Odpovedali mu: Nie.

6. Riekol im: Spustite sieť na pravú stranu lode, a najdete. Spustili teda, a už nevládali ju vytiahnuť pre množstvo rýb.

7. Tu riekol ten učeník, ktorého Ježiš miloval, Petrovi: To je Pán. Keď Šimon Peter počul, že je to Pán, opásal sa odevom¹⁾ (lebo bol nahý²⁾) a skočil do mora.

8. Iní tiež učeníci priplavili sa na lodi, neboli totiž ďaleko od zeme (len asi na dvesto laktov), a ťahali sieť s rybami.

9. A keď vystúpili na zem, videli rozložené žeravé uhlie a na ňom rybu, i chlieb.

10. Riekol im Ježiš: Prineste z rýb, ktoré ste teraz chytili.

11. Tedy Šimon Peter vystúpil (na loď) a vytiahol na zem sieť, naplnenú stopäťdesiattroma veľkými rybami. A bárs ich toľko bolo, sieť sa neroztrhla.

12. Riekol im Ježiš: Podťe, obedujte. A nikto z obedujúcich neopovážil sa ho spýtať: Kto si ty? lebo vedeli, že je to Pán.

13. Tu prišiel Ježiš a vzal chlieb a podával im, a podobne i rybu.

14. To už po tretie³⁾ zjavil sa Ježiš svojim učeníkom, čo bol vstal z mŕtvych.

15. A keď poobedovali, riekol Ježiš Šimonovi Petrovi: Šimone Jánov,

1) Prehodil na seba plášť z úctivosti naproti P. Ježišovi.

2) Šaty Židov pozostávaly: zo zástery, pásu a pláštá. Zástera, čili bederník, bolo rúcho okolo bedier a siahalo až po kolena. Kto len týmto bederným šatom bol zakrytý, mluvalo sa, že je obnažený, nahý.

3) Po tretie shromaždeným apoštolom.

miluješ¹⁾ ma viac, nežli títo? Riekol mu: Áno, Pane, ty vieš, že ťa milujem. Riekol mu: Pas baránky moje.²⁾

16. Riekol mu zase: Šimone Jánov, miluješ ma? Odpovedal mu: Áno, Pane, ty vieš, že ťa milujem. Riekol mu: Pas baránky moje.

17. Riekol mu po tretie: Šimone Jánov, miluješ ma? Zarmútil sa³⁾ Peter, že mu riekol po tretie: Miluješ ma? i povedal mu: Pane, ty všetko vieš, ty vieš, že ťa milujem. Riekol mu Ježiš: Pas ovce moje.⁴⁾

18. Veru, veru, povedám ti: Kým si bol mladší, opasoval si sa a chodieval si, kam si chcel; ale keď zostarnej, rozťahneš si⁵⁾ ruky a iný ťa opáše a povedie, kam ty nechceš.

19. A toto riekol, aby označil, akou smrťou má osláviť Boha. A keď to povedal, riekol mu: Pod' za mnou.⁶⁾

20. Obrátil sa Peter a uzrel⁷⁾ za sebou ísť toho učeníka, ktorého Ježiš miloval, ktorý aj pod večerou ležal na prsiach jeho a povedal: Pane, kto je to, ktorý ťa zradí?

21. Toho teda keď videl Peter, riekol Ježišovi: Pane, a čo tento?

22. Riekol mu Ježiš: Chcem, aby on tak zostal, kým neprídem.⁸⁾ Čo ťa do toho?⁹⁾ Ty pod' za mnou.

1) Spasiteľ trikrát kladie Petrovi tú istú otázku, aby ho Peter trikrát vyznal tak, ako ho trikrát zaprel.

2) Pod baránkami majú sa tu rozumieť veriaci.

3) Sišlo mu na rozum, že kedysi trikrát zaprel Pána, preto sa zarmútil. Alebo obával sa zase nejakej nehody, nejakého poklesku.

4) Pod ovcami majú sa tu rozumieť tí, ktorí z vody a z Ducha sv. plodia duchovné deti, t. j. veriacich, teda kňazi. Sv. Peter má pást, t. j. spravovať ako veriacich, tak i biskupov a kňazov.

5) Rozťahneš si ruky na križ a povedú ťa na smrť, čo sa bude protiviť tvojej ľudskej prirodzenosti.

6) Tu P. Ježiš vstal od obeda a išiel s ním po brehu morskom.

7) Peter obzrel sa a videl Jána, v domnení, že i on sa chce opýtať P. Ježiša, jaké skončenie vezme; Peter namiesto neho opýtal sa to isté: Pane, a čo sa stane s týmto?

8) T. j. aby nepodstúpil násilnú smrť, kým ho ja nepovolám k sebe prirodzenou smrťou.

9) P. Ježiš zase zavrátil Petra, aby zvedel, že apoštolovia nemajú sa pridržať jeden druhého, lež obracať svet.

23. Rozniesla sa teda tá reč medzi bratmi, že ten učeník neumre. A nepovedal mu Ježiš: Neumre, ale: Chcem, aby on tak zostal, kým neprídem; čo ťa do toho?

24. Toto je ten učeník, ktorý vydáva svedectvo o tom a napísal toto, a vieme, že jeho svedectvo je pravdivé.

25. No jesto ešte i mnoho iných vecí, ktoré učinil Ježiš, čo keby sa jedno každé opisovalo, myslím, že ani celý svet ¹⁾ nemohol by obsiahnuť tých kníh, ktoré by sa mali napísať.

¹⁾ Toto je upriľšenie či hyperbola, t. j. viac povedal, nežli chcel. Sv. Ján len to mienil povedať, že by sa dalo popísať veľmi mnoho kníh o skutkoch P. Ježiša.

Created in Master PDF Editor

SKUTKY APOŠTOLSKÉ.

SKUTKY APOŠTOLSKÉ.

PREDMLUVA.

Túto knihu spísal pravdepodobne ten istý Lukáš a či Lukanus, ktorý bol spísal Evanjelium, známe pod jeho menom. Na to sa zdá poukazovať hneď prvý verš tejto knihy, kde pôvodca hovorí: „V prvej rozprave hovoril som o všetkom, čo začal Ježiš činiť a učiť.“ Na to isté sa zdá poukazovať i rečový sloh oboch kníh.

Lukáša, pôvodcu Evanjelia a Skutkov apoštolských, zväčša držia za totožného s tým Lukášom, ktorý sprevádzal sv. Pavla na jeho apoštolských cestách a ktorý preto bol zväčša očitým svedkom toho všetkého, čo opísal v tejto knihe.

Predmetom tejto knihy je: nanebevstúpenie Pána Ježiša, príchod Ducha sv., skutky a zázraky, ktoré apoštolovia činili, a niektoré reči, ktoré oni povedali; ďalej: zrodenie sa novej cirkvi, jej vzrast a šírenie po celom vtedy známom svete.

Avšak v tejto knihe neopisujú sa všetky skutky všetkých apoštolov, ale len niektoré významnejšie skutky, a i to zväčša len sv. Petra a najmä sv. Pavla, ktorý rozširoval cirkev v rímskej države. A i tohoto práce a skutky rozpráva spisovateľ len po prvé jeho žalárovanie v Ríme za cisára Nerona, asi do roku 64. po narodení Krista Pána. Pre tento predmet Oekumenius nazýva Skutky apoštolské evanjelium Ducha svätého.

Skutky apoštolské sú písané v gréckej reči.

Cirkev sv. uznala Skutky apoštolské za sv. knihu, ktorá bola písaná z vnuknutia a pod vedením Ducha sv., a preto prijala ju do zbierky sv. kníh, to jest do sv. Písma.

HLAVA 1.

Nanebevstúpenie Pána Ježiša. Vyvolenie Mateja namiesto Judáša.

1. V prvej rozprave¹⁾ hovoril som, ó, Teofilu²⁾, o všetkom, čo začal Ježiš činiť a učiť,

2. až do dňa, v ktorom, keď poprikazoval apoštolom, ktorých bol vyvolil skrze Ducha svätého, vzatý bol nahor³⁾:

3. ktorým sa i dosvedčil živým po svojom umučení mnohými dôvodmi⁴⁾, keď po štyridsať dní zjavoval sa im a mluvil o kráľovstve Božom.

4. A keď jedol s nimi¹⁾, prikázal im, aby neodchádzali z Jeruzalema, ale očakávali zasľúbenie Otcovo²⁾, ktoré ste — vraj — počuli z mojich úst³⁾:

5. že: Ján síce krstil vodou, ale vy budete pokrstení Duchom svätým po nemnohých týchto dňoch.⁴⁾

6. Tedy tí, ktorí sa sišli, pýtali sa ho a riekli: Pane, či v tomto čase obnovíš kráľovstvo izraelské?⁵⁾

7. A on im riekol: Nie je to vaša vecou znať časy alebo lehoty, ktoré Otec ustanovil vo svojej moci⁶⁾:

1) Grécky: A keď sa sišiel s nimi, prikázal im.

2) T. j. zasľúbeného, od Otca pochádzajúceho Ducha svätého.

3) Grécky: ktoré ste počuli odo mňa.

4) Mat. 3, 11. Mar. 1, 8. Luk. 3, 16. Ján 1, 26.

5) Rozumeli: svetské.

6) Dolož: s ktorou mocou svojou prenáša kráľovstvá s národa na národ. Sir. 10, 8. Dan. 2, 21.

1) Prvá rozprava je evanjelium sv. Lukáša. Tie dve slová: činiť a učiť zavierajú v sebe celý život Spasiteľov. Luk. 24, 19.

2) Teofil = Bohumil = kresťan.

3) Luk. 24, 49—51.

4) Že skutočne a opravdive je živý.

8. ale ¹⁾ dostanete moc Ducha svätého, ktorý sostúpi na vás, a budete mi svedkami v Jeruzaleme, a vo všetkom Judsku i v Samaritánsku, a až do končín zeme.²⁾

9. A keď to povedal, pred ich očima vyzdvihol sa, a oblak vzal im ho s očí.³⁾

10. A kým hľadeli za ním, ako ide do neba: hľa, dvaja mužovia v bielom odeve zastali vedľa nich,

11. ktorí aj riekli: Mužovia galijskí, čo stojíte a hľadáte do neba? Tento Ježiš, ktorý je vzatý od vás do neba, tak príde, jako ste ho videli odchádzať do neba.⁴⁾

12. Vtedy vrátili sa do Jeruzalema s hory, ktorá sa volá Olivovou⁵⁾, ktorá je vedľa Jeruzalema na cestu jedného sobotného dňa od neho.

13. A keď vošli, vystúpili do vrchného príbytku domu⁶⁾, kde sa zdržovali: Peter a Ján, Jakub a Ondrej, Filip a Tomáš, Bartolomej a Matúš, Jakub Alfejov a Šimon Horlivec, a Júda Jakubov.

14. Títo všetci zotrvali jednotomyseľne na modlitbe so ženami⁷⁾, i s Mariou, matkou Ježišovou, a s jeho bratmi.⁸⁾

15. V tých dňoch vstal Peter uprostred bratov (a bol zástup ľudí spolu asi stodvadsať⁹⁾) a riekol:

16. Mužovia bratia, muselo sa na-

1) Prvé svedectvo mali apoštolovia vydať v Jeruzaleme, len potom mali rozprestrieť svoje účinkovanie po celom svete.

2) Mar. 16, 15.

3) Mocou svojho božstva vyzdvihol sa. Luk. 24, 51.

4) Dľa ústneho podania vstúpil Spasiteľ o poludní na nebo.

5) Vzdialenosť vrchu Olivového od Jeruzalema činí asi 20 minút; 2000 krokov, toľko smú Židia v sobotu vzdialiť sa od domu.

6) Keď vošli do domu, vstúpili do vrchného príbytku, kde sa k modlitbe a dôvernému poshováraníu schádzali; bolo to, možno, v dome Jána Marka. (12, 12.)

7) Luk. 23, 55.

8) T. j. s pokrevnými, bratrancami. Viď pozn. Mat. 13, 55.

9) Zástup ľudí spolu shromaždených bol do 120. Počet veriacich bol už vtedy omnoho väčší. I. Kor. 15, 6.

plniť Písmo¹⁾, ktoré predpovedal Duch svätý ústami Dávidovými o Judášovi, ktorý bol vodcom tých, ktorí chytili Ježiša;

17. ktorý bol pripočítaný k nám a obdržal podiel v tomto úrade.²⁾

18. A on síce nadobudol si pole za mzdu neprávosti³⁾, a obesil sa a rozpukol sa na dvoje, až vyklydly sa všetky črevá z neho.

19. A známym stalo sa to všetkým, prebývajúcim v Jeruzaleme, tak že to pole ich jazykom nazýva sa Hakeldama, to jest: krvavé pole.

20. Písané je totiž v knihe žalmov⁴⁾: Buď jeho príbytok pustý, a nebuď, kto by prebýval v ňom, a: jeho biskupstvo vezmi iný.

21. Treba teda, aby z týchto mužov, ktorí s nami bývali po všetok čas, v ktorom vchádzal a vychádzal⁵⁾ medzi nami Pán Ježiš⁶⁾,

22. počnúc od Jánovho krstu až do dňa, v ktorom vzatý bol od nás, jeden z týchto stal sa s nami svedkom jeho vzkriesenia.

23. Tu postavili dvoch: Jozefa, ktorý sa volal Barsabas⁷⁾, ktorý sa menoval Spravedlivý, a Mateja.

24. A modlili sa a riekli: Ty, Pane, ktorý znáš srdcia všetkých, ukáž, ktorého si vyvolil z týchto dvoch,

25. aby prijal miesto tohoto úradu, a apoštolstvo, z ktorého uskočil Judáš, aby odišiel na svoje miesto.

26. Potom podali im kostky, a kostka padla na Mateja, i pripočítaný bol k jedenástim apoštolom.

1) Žalm 40, 10.

2) Dolož: apoštolskom.

3) Za nespravdive nadobudnuté peniaze (za 30 strieborných) kúpili Židia hrnčiarovo pole.

4) Žalm 68, 26; 108, 8. Čo sa tam hovorí o bezbožných vôbec a najmä o Achitofelovi, to tu právom na Judáša sa vzťahuje.

5) T. j. obcovaľ.

6) Od počiatku jeho verejného učiteľského úradu. Hlavná úloha apoštolov bola: po celom svete vydávať svedectvo o učení a skutkoch Pána a zvlášte o jeho vzkriesení, jako o najdokonalejšom dôkaze božského poslanstva.

7) Syn Sabasov.

HLAVA 2.

Soslanie Ducha svätého. Petrova kázeň, ktorej 3000 ľudí uverilo, — ich mravy.

1. A keď sa naplnilo päťdesiat dní ¹⁾, boli všetci spolu na tom istom mieste;

2. a znenadála nastal s neba hukot, akoby prichádzajúceho prudkého vetra ²⁾, a naplnil celý ten dom, kde sedeli.

3. I ukázaly sa im rozdelené jazyky, jakoby oheň, a posadil sa ponad každého z nich ³⁾;

4. a naplnení boli všetci Duchom svätým, a začali hovoriť rozličnými jazykmi, ako Duch svätý dával sa im vysloviť.

5. A boli v Jeruzaleme prebývajúci Židia, nábožní mužovia zo všelikeho národa, ktorý je pod neбом.

6. A keď zavznal ten zvuk, sbehol sa množstvo a zmatlo sa na mysl, pretože každý počul ich hovoriť svojím jazykom.

7. A ustrnuli všetci, divili sa a riekli: Či, hľa, títo všetci, ktorí hovoria, nie sú Galilejčania?

8. A akože sme my počuli každý svoje vlastné nárečie, v ktorom sme sa narodili?

9. Parti, a Medi, a Elamiti, a tí, ktorí obývajú Mezopotamsko, Judsko a Kapadociu, Pontus a Aziu,

10. Frigiu a Pamfiliu, Egypt i kraje lybické, ktoré sú vedľa Cyrény, a prisťahovaní Rimani;

11. Židia i obrátení ⁴⁾, Kréťani aj Arabi, počuli sme ich hovoriť našimi jazykmi veľké skutky Božie.

12. A všetci strnuli a v rozpakoch jeden druhému hovorili: Čože to má byť?

13. No iní posmievali sa a vraveli: Títo plní sú muštu.¹⁾

14. Vtedy vstal Peter s jedenástimi, pozdvihol svoj hlas a prehovoriť k nim ²⁾: Mužovia Židia a všetci, ktorí bývate v Jeruzaleme, toto vám známo buď, a ušima počúvajte moje slová.

15. Oj, nie sú títo, jako sa vy domnievate, opilí; lebo je tretia hodina zo dňa ³⁾,

16. ale toto je, čo bolo povedané skrze proroka Joela:

17. A stane sa v posledných dňoch ⁴⁾ (povedá Pán): Vylejem zo svojho Ducha na všelike telo a prorokovať budú ⁵⁾ vaši synovia a vaše dcéry; a vaši mládenci vídať budú videnia, a vašim starcom prisnújú sa sny.⁶⁾

18. Ba i na svojich služobníkoch a na svoje služobkyne v tých dňoch vylejem zo svojho Ducha, a budú prorokovať.⁷⁾

19. A dám zázraky hore na nebi a znamenia dolu na zemi ⁸⁾, krv a oheň, a dymovú kúravu;

20. slnko obráti sa na tmú, a mesiac na krv, prv než príde deň Pánov veľký a zjavný.⁹⁾

21. A stane sa: každý, ktokoľvek bude vzývať meno Pánovo, bude spasený.¹⁰⁾

22. Mužovia izraelskí, poslúchajte tieto slová: Ježiša Nazaretského, muža od Boha medzi vami osved-

1) Mušt je sladké víno: plní sú muštu znamená: sú spíť.

2) Hlava cirkvi, obranca viery, viditeľný zástupca neviditeľného pastiera je tiež hlas cirkvi (Sv. Ján Zlat.), a jako taký slávnostne premluvil: to bolo prvé poučenie ľudu, ktorého výsledkom bolo, že mnohí vstúpili do cirkvi, ktorá sa teraz mala založiť.

3) Dľa nášho počítania: ráno o deviatej. Židia na veľké sviatky pred hodinou šiestou, našou dvanástou, nejedávali, ani nepíjali. (Joz. Flav.)

4) T. j. po príchode Messiaša.

5) T. j. divné veci Božie hovoriť budú.

6) T. j. budú mať prorocké videnia a zjavenia vo snoch. Joel 2, 26. Iz. 44, 3.

7) Srov. 19, 6: 21, 9.

8) Mat. 24, 6. Luk. 21, 25.

9) Sof. 1, 14. Mat. 24, 30. Zjav. 16, 14.

10) Joel 2, 32. Rim. 10, 13.

1) Rozumej: od Veľkej noci, na Turíce.

2) S hlukom zostúpil Duch svätý, aby sa apoštolovia i zovňajším spôsobom presvedčili o jeho zostúpení.

3) Jazyk označoval dar výmluvnosti, oheň osvietenie a horlivosť.

4) Proselýti a či na vieru židovskú obrátení pohaní, vlastne prišielci.

čeného mocnými činmi a zázrakmi a znameniami, ktoré skrže neho činil Boh uprostred vás¹⁾, ako i vy sami viete,

23. tohoto, dľa ustálenej vôle a predvídania Božieho vydaného rukami nespravodlivcov, pribili ste a usmrtili.²⁾

24. Boh však ho vzkriesil a boľestí smrti zbavil, lebo nebolo možno, aby bol premožený od nej.

25. Lebo Dávid vraví o ňom: Vidím Pána pred svojím obličajom vždycky, lebo je mi zprava, aby som sa nesklátil³⁾:

26. preto rozveselilo sa moje srdce a zaplesal môj jazyk; ba ešte i telo moje bude odpočívať v nádeji⁴⁾,

27. lebo nenecháš moju dušu v hrobe⁵⁾, ani nedáš svojmu svätému vidieť porušenie.

28. Ukázal si mi cesty života⁶⁾, a s tvárou tvojou naplníš ma potešením.⁷⁾

29. Mužovia bratia, dovoľte, abysom otvorene mluvil k vám o praotcovi Dávidovi, že skončil a pochovaný bol, a jeho hrob je u nás až do dnešného dňa.⁸⁾

30. Ale ponač bol prorokom a vedel, že prisahou zaviazal sa mu Boh, že z plodu jeho ľadví⁹⁾ bude sedieť na jeho prestole¹⁰⁾:

31. v predvídaní mluvil o vzkriesení Kristovom, že ani nebol zanechaný v hrobe, ani jeho telo nevidelo porušenia.¹¹⁾

32. Tohoto Ježiša vzkriesil Boh, čoho my sme všetci svedkami.

33. Keď teda bol povýšený¹⁾ na pravicu Božiu a dostal zaslúbeného Ducha svätého od Otca, vyliat ho²⁾, jako vy vidíte a slyšíte.

34. Veď Dávid nevstúpil na nebo, a predsa on povedal: Riekol Pán môjmu Pánovi: Sed na pravici mojej,

35. dokiaľ nepoložím tvojich nepriateľov za podnož nohám tvojim.³⁾

36. Preto vedz čo najistejšie všetok dom izraelský⁴⁾, že Boh i Pánom⁵⁾ ho učinil i Kristom, toho Ježiša, ktorého ste vy ukrižovali.

37. Keď to počuli, skrušili sa v srdci, a riekli Petrovi a ostatným apoštolom: Čo máme robiť, mužovia bratia?

38. Tedy riekol im Peter: Čiňte pokánie, a nech sa každý z vás dá pokrstiť v mene Ježiša Krista na odpustenie svojich hriechov, a dostanete dar Ducha svätého.⁶⁾

39. Veď vy máte zaslúbenie, a vaše deti a všetci, ktorí sú ďaleko, ktorýchkoľvek povolá Pán Boh náš.

40. Aj inými mnohými slovami presvedčoval a napomínal ich a hovoril: Zachráňte sa z tohoto zlého pokolenia.⁷⁾

41. Tí teda, ktorí prijali jeho reč, boli pokrstení, a pripojilo sa v ten deň okolo troch tisíc duší.

42. A zotrúvali v apoštolskom učení a v úcastenstve na lámaní chleba⁸⁾ a v modlitbách.

1) T. j. o ktorom Boh dokázal, že je tým, čím sa robí, a to dokázal najmä zázrakmi, jako najsilnejšími dôvodmi božskej moci.

2) Rim. 8, 32. I. Petr. 1, 2.

3) T. j. nezvklakl, nebol podvrátený. Skrže smrť síce rozlúčila sa duša s telom Ježišovým, ale božstvo jeho neodlúčilo sa ani od tela, ani od duše.

4) T. j. v nádeji na zmŕtvychvstanie.

5) T. j. nenecháš mňa mŕtveho v hrobe, ani moje telo nevezme v ňom porušenie.

6) T. j. zjavil si mi spôsob, akým prídem opäť k životu, dal si mi moc zmŕtvychvstania.

7) Žalm 15, 8—10.

8) III. Král. 2, 10. Smysel je: teda tie slova nevztahujú sa na neho.

9) Dolož: potomka.

10) II. Král. 7, 12. Žalm 131, 11.

11) Sk. ap. 13, 33. Žalm 15, 10.

1) Dolož: do neba.

2) Dolož: na nás.

3) Žalm 109, 1. Mat. 22, 44.

4) T. j. ľud izraelský.

5) Ustanovil ho tým Pánom, o ktorom je reč v Žalm 109, 1.

6) Tit. 3, 5—7. Boh zaslúbil Spasiteľa a vykúpenie v prvom rade Židom, a len potom pohanom, ktorí sú ďaleko od Boha svojím smýšľaním.

7) Ako sa zachránil Noe od potopy zo zlého pokolenia v korábe, tak sa máte i vy zachrániť v cirkvi od večnej záhuby, ktorá hrozí tomuto pokoleniu.

8) Lámanie chleba s modlitbou zodpovedá našej sv. omši, ktorej vysluhovanie sa tu po prvýkrát spomína.

43. A prichádzal na každú dušu strach, lebo mnohé divy a zázraky dialy sa skrze apoštolov v Jeruzaleme, a strach veľký bol na všetkých.

44. A tiež všetci, ktorí verili, boli spolu a mali všetko spoločné.

45. Predávali majetky a statky, a delili ich medzi všetkých, ako komu bolo treba.

46. A každodenne vytrvávali jednomyseľne v chráme¹⁾, lámali chlieb po domoch a prijímali pokrm s veselým a úprimným srdcom,

47. chválili Boha, a mali milosť u všetkého ľudu. A Pán medzitým každodenne rozmnožoval tých, ktorí mali byť spasení.

HLAVA 3.

Peter a Ján uzdravili chromého, kázu v chráme, že sa na Ježišovi vyplnili proroctvá.

1. Raz Peter a Ján vystupovali do chrámu na modlitbu²⁾ o deviatej hodine.

2. Tu niesli jakéhosi muža, ktorý bol chromý zo života svojej matky, ktorého každý deň kládli u chrámovej brány, ktorá sa volá Krásna³⁾, aby prosil almužnu od tých, ktorí vchádzali do chrámu.

3. Keď ten uzrel Petra a Jána, jako mali vchádzať do chrámu, prosil, aby dostal almužnu.

4. I pohliadol na neho Peter s Jánom a riekol: Hľad na nás.

5. A on uprel zrak na nich, lebo dúfal, že niečo dostane od nich.

6. Ale Peter riekol: Striebra a zlata nemám, ale čo mám, to ti

dám: V mene Ježiša Krista Nazaretského vstaň a chod.

7. I chytil ho za pravú ruku a pozdvihol ho, a naskutku mu stuhly nohy a články.¹⁾

8. A vyskočil, vstal a chodil, a vošiel s nimi do chrámu, chodil a poskakoval, a chválil Boha.

9. A všetok ľud ho videl chodiť a chváliť Boha.

10. Keď ho poznali, že je to ten, ktorý k vôli almužne sedával u Krásnej brány chrámovej, naplnili sa hrôzou a podivením nad tým, čo sa s ním stalo.

11. A ponevác sa pridržal Petra a Jána, sbehol sa k nim všetok ľud do siene, ktorá sa volá Šalamúnova, a divili sa.

12. Keď to videl Peter, prehovoril k ľudu: Mužovia izraelskí, čo sa divíte tomuto, alebo čo hľadáte na nás, ako by sme my svojou vlastnou silou alebo mocou²⁾ boli spravili to, aby tento chodil?

13. Boh Abrahámov a Boh Izákov a Boh Jakubov, Boh našich otcov oslávil svojho Syna Ježiša, ktorého ste vy síce vydali a odopreli pred tvárou Pilátovou, keď tento súdil, aby bol prepustený.

14. No vy ste odopreli svätého a spravdivého a prosili ste, aby vám daroval muža-vraha³⁾,

15. kdežto pôvodcu života ste zabili, ktorého Boh vzkriesil z mŕtvych, čoho sme my svedkami.

16. A skrze vieru v jeho meno otužilo jeho meno tohoto, ktorého vy vidíte a znáte, a viera, ktorá je skrze neho, dala mu celé toto zdravie pred obličajom všetkých vás.

17. A teraz, bratia, viem, že ste to z nevedomosti spravili, jako aj vaši pohlavári.

1) V chráme židovskom ešte brali účasť i na židovskej bohoslužbe. Kresťanskú bohoslužbu odňavovali v súkromnom dome. V chráme kázali Židom.

2) Bola to modlitba večerná, o 3. popoludní. Židia modlievali sa sedemkrát cez deň, ktorá obyčaj prešla i do cirkvi.

3) Bola k východu, zlatom, striebrom a koirintským kovom ozdobená.

1) V latinskej osnove: podošvy.

2) Grécky: pobožnosťou.

3) Mat. 27, 20. Aká ukrutná protiva! Prosili za toho, ktorý zabíjal, a pôvodcu života zapreli. (Ján 10, 10.)

18. Ale Boh, ako predzvestoval skrze ústa všetkých prorokov, že jeho Kristus bude trpieť, tak vyplnil.

19. Čiňte teda pokánie a obráťte sa, aby sa vám sotrelý hriechy:

20. aby prišli časy občerstvenia od obličaja Pánovho, keď pošle toho Ježiša Krista, ktorý vám bol zvestovaný¹⁾,

21. ktorého síce nebo musí trínať až do času obnovenia všetkého²⁾, o čom mlul Boh od veku skrze ústa svojich svätých prorokov.

22. Mojžiš totižto riekol: Proroka vzbudí vám Pán Boh váš z vašich bratov, ako mňa: toho budete poslúchať vo všetkom, čo vám bude mluiť.

23. I stane sa: každá duša, ktorá neposlúchne toho proroka, bude vykorenená z ľudu.³⁾

24. A všetci proroci od Samuela a rad-radom, ktoríkoľvek mlulvi, zvestovali tieto dni.⁴⁾

25. Vy ste synovia prorokov a smluvy⁵⁾, ktorú uzavrel Boh s našimi otcami, keď riekol Abrahámovi: A v tvojom semene budú požehnané všetky zemské pokolenia.

26. Vám najprv poslal Boh svojho Syna, ktorého vzbudil⁶⁾, aby vám dobrorečil: že by sa každý odvrátil od svojej nepravosti.

HLAVA 4.

Peter a Ján, pohnaní pred súd, neohrožene vyznávajú Krista; prepustení navracajú sa k bratom, ktorí mali všetko spoločné.

1. A keď oni mlulvi k ľudu, prišli na nich kňazi a úradník⁷⁾ chrámu a saduceji,

1) Grécky: na porúdzi, ktorý je vám určený.

2) Do súdneho dňa.

3) 5. Mojž. 18, 15—19. Každý, kto neposlúchne Messiaša, ztrati účasť na zaslúbeniach Božích.

4) Dolož: o tom prorokovi Messiašovi.

5) T. j. dedičia proroctví a smluvy. 1. Mojž. 12, 3.

6) Boh poslal spasenie najprv Židom a len potom, keď ho títo zavrhl, pohanom.

7) Dôstojník stráže; chrám jeruzalemský mal strážiť a tá mala predstaveného, dôstojníka.

2. namrzení, že učili ľud a ohlasovali v Ježišovi vzkriesenie z mŕtvych¹⁾,

3. a vystreli ruky na nich a posadili ich do žalára až do rána, lebo už bol večer.

4. No mnohí z tých, ktorí počúvali slovo, uverili: tak že počet mužov činil päťtisíc.

5. I stalo sa druhý deň, že sa shromaždili ich kniežatá a starší a zákonníci v Jeruzaleme²⁾,

6. i Annáš, knieža kňazské, i Kajfaš, a Ján a Alexander, a koľkíkoľvek boli z kňazského³⁾ pokolenia.

7. I postavili ich do prostriedku a pýtali sa: Jakou mocou, alebo v ktorom mene ste to vy učinili?⁴⁾

8. Vtedy Peter, naplnený Duchom svätým, riekol im: Kniežatá ľudu a starší, čujte:

9. Ponevác my sme dnes vyšetrovaní pre dobrodenie na nemocnom človeku: skrze koho tento ozdravel,

10. nech je známe všetkým vám a všetkému ľudu izraelskému, že v mene Pána nášho Ježiša Krista Nazaretského, ktorého ste vy ukrižovali, ktorého Boh vzkriesil z mŕtvych, skrze toho stojí tento pred vami zdravý.

11. Toto je ten kameň, ktorý je zavrnutý od vás staviteľov, ktorý sa stal uholným kameňom⁵⁾:

12. a niet v nikom inom spasenia, lebo nie je iné meno dané ľuďom pod nebom, v ktorom by sme mali byť spasení.⁶⁾

13. Tu keď videli stálosť Petrovu a Jánovu, a vedeli, že sú ľudia ne-

1) Že Ježiš vstal z mŕtvych.

2) Vysoká rada židovská (4. Mojž. 11, 16) pozostávala zo 71 údov. Jej údmi boli: najvyšší kňaz, pohlavári 24 kňazských tried a okrem týchto ešte i prednostni, v zákone zbehlí Židia. To bol najvyšší súd, istotne už pred Antipatrom a Herodesom uvedený. II. Makk. 1, 10.

3) Grécky: z hlavnokňazského.

4) Tá otázka je podobná otázke Spasiteľovi predloženej. Mat. 21, 23. Vysoká rada uzdravenie netajila, ale pripisovala čarodejníckej moci.

5) Iz. 28, 16. Mat. 21, 42. Mar. 12, 10.

6) Ludské pokolenie len v Ježišovi môže najšť časné i večné blaho.

učení a obecni: divili sa a poznali ich, že bývali s Ježišom;

14. a videli aj človeka, ktorý bol uzdravený, stáť s nimi, a nemali čo mluiť proti nim.

15. Tedy rozkázali im von z rady vystúpiť a radili sa medzi sebou,

16. a riekli: Čo spravíme týmto ľudom? Lebo známy je ten zázrak, ktorý sa stal skrze nich, zjavný je všetkým prebývajúcim v Jeruzaleme, a nemôžeme ho odtajiť.

17. Ale aby sa to viac nerozhlasovalo v ľude, prihrozme im, aby už viac v tom mene nemluvili žiadnemu človeku.¹⁾

18. A zavolali ich a prikazovali im, aby vôbec nemluvili ani neučili v mene Ježišovom.

19. Ale Peter a Ján odpovedali a riekli im: Či je spravdivé pred obličajom Božím viac poslúchať vás, nežli Boha, súdte.²⁾

20. Lebo my nemôžeme nemluiť o tom, čo sme videli a počuli.

21. A oni s vyhrážkami prepustili ich, nenajdúc³⁾, ako by ich potre-stali, pre ľud, lebo všetci zvelebovali to, čo sa stalo, v tom, čo sa prihodilo.⁴⁾

22. Mal totižto vyše štyridsať rokov človek ten, na ktorom sa stal div uzdravenia.⁵⁾

23. A keď ich prepustili, prišli k svojim a zvestovali im, čo im kniežatá kňazské a starší povedali.

24. Keď to tí počuli, jednomyseľne pozdvihli hlas k Bohu a riekli: Pane, ty si, ktorý si učinil nebo i zem, more i všetko, čo je v nich:

1) Jeruzalem mal známosť o zázračnej udalosti, ale všetci obyvatelia mesta nevedeli, že sa tento zázrak stal v mene Ježiša Krista, preto vysoká rada zo strachu prikazala apoštolom mlčať, aby sa viera v Krista nerozšírovala.

2) Rozkaz vrchnosti protiví sa vôli Božej. Vôľa Božia bola, aby apoštolovia všade ohlasovali učenie Ježišovo. Mat. 28, 19.

3) Nenašli žiadnej zádrapky, pre ktorú by ich mohli potrestať aspoň naoko spravdive.

4) Grécky: lebo všetci oslavovali Boha za to, čo sa stalo.

5) Chromého žobrčka poznal každý, preto tento zázrak nedal sa utajiť.

25. ktorý si v Duchu svätom skrze ústa otca nášho Dávida, svojho služobníka, riekol: Prečože zúrily národy a ľudstvá smýšľaly márnosti?

26. Zemskí králi povstali a kniežatá sišly sa v jedno proti Pánovi a proti jeho Pomazanému?¹⁾

27. Veru v tomto meste opravdu sišli sa proti tvojmu svätému Synovi Ježišovi, ktorého si pomazal, Herodes a Pontský Pilát s pohanmi a s ľudom izraelským²⁾,

28. aby vykonalí to, čo tvoja ruka a tvoja rada predustanovila, aby sa stalo.

29. A teraz, Pane, pohliadni na ich hrozby a daj svojim služobníkom mluiť svoje slovo so všetkou dôverou³⁾,

30. v tom, že vystreš svoju ruku uzdravovať a činiť divy a zázraky skrze meno tvojho svätého Syna Ježiša.

31. A kým sa modlili, zatriaslo sa miesto, na ktorom boli shromaždení, a všetci naplnili sa Duchom svätým a mluvili slovo Božie s dôverou.

32. A množstvo veriacich malo jedno srdce a jednu myseľ, a nikto nepovažoval za svoje niečo z toho, čo mal, ale všetko mali spoločné.

33. A apoštolovia s velikou silnosťou vydávali svedectvo o vzkriesení Ježiša Krista, Pána nášho, a veliká milosť bola v nich všetkých.

34. Tak že nebolo medzi nimi núdzneho; lebo ktorikolvek mali polia alebo domy, predávali a pri-nášali cenu toho, čo popredali,

35. a kládli k nohám apoštolom⁴⁾, a rozdávalo sa každému, jako komu bolo treba.

36. Tak Jozef, ktorého apoštolovia pomenovali Barnabášom (čo sa vy-

1) Žalm 2, 1—2. Čo sa tam v Žalme o Dávidovi vraví, to tuto práve vzťahuje sa na Krista Pána, Messiaša, Pomazauého Božieho.

2) Luk. 23, 7.

3) Grécky: prostorečnosťou.

4) Klásť k nohám znamená dľa obyčaje na Vy-chode (srov. Žalm 8, 8) dať apoštolom práve na-ložíť s majetkom, ak ...

kladá: Syn útechy), levít, rodom z Cypru ¹⁾,

37. čo mal pole, predal ho, a priniesol peniaze a položil apoštolom k nohám.

HLAVA 5.

Ananiáš a Safira chcú klamať, za čo ich Boh tresce smrťou. Apoštolovia činia zázraky; ich uväznenie, vysvobodenie a opätne pohnanie pred súd; ich ubitie a prepustenie.

1. I muž akýsi, menom Ananiáš, so Safirou, svojou manželkou, predal rofu ²⁾,

2. ale s vedomím svojej manželky strhol z peňazí za rofu, a priniesol čiastku nejakú a položil apoštolom k nohám.

3. Tu riekol Peter: Ananiášu, prečo satan pokúšal ³⁾ tvoje srdce, aby si ty luhal Duchu svätému, a strhol si z peňazí za rofu? ⁴⁾

4. Ci nepredané nezostávalo tvojím a predané nebolo vo tvojej moci? ⁵⁾ Prečo si si zaumienil v srdci túto vec? Neluhal si ľuďom, ale Bohu.

5. Keď Ananiáš počul tieto slová, padol a umrel. A veľký strach prišiel na všetkých, ktorí to počuli.

6. A mládenci vstali, vzali ho a vyniesli a pochovali. ⁶⁾

7. A stalo sa po chvíli, asi po troch hodinách, že vošla i jeho manželka, ktorá nevedela, čo sa bolo stalo.

8. I riekol jej Peter: Povedz mi, ženo, či ste za toľko predali pole? A ona riekla: Áno, za toľko. ⁷⁾

9. A Peter jej: Čo ste sa vy sriekli pokúšať Ducha Pánovho? Hľa, nohy tých, ktorí pochovali tvojho muža, sú u dverí, a vynesú i teba.

10. Tu naskutku padla pred jeho nohy a umrela. A vojdúci mládenci našli ju mŕtvu ¹⁾, a vyniesli ju a pochovali vedľa jej muža.

11. I nastal veľký strach v celej cirkvi a medzi všetkými, ktorí to počuli. ²⁾

12. A skrze ruky apoštolov dialy sa mnohé divy a zázraky medzi ľuďom. A bývali všetci jednomyseľne v sieni Šalamúnovej. ³⁾

13. A druhý žiaden neopovážil sa pripojiť k nim, ale ľud ich zveľboval.

14. A tým viac sa vzráhalo množstvo mužov a žien, veriacich v Pána,

15. tak že vynášali nemocných na ulice a kládli na postele a nosidlá, aby, keď pôjde Peter, aspoň jeho tieň zatienil niektorého z nich a osvobodili sa od svojich nemocí. ⁴⁾

16. A schádzalo sa do Jeruzalema i množstvo z okolitých miest a prinášalo nemocných a trápených od nečistých duchov, ktorí všetci boli uzdravení.

17. Tu povstalo knieža kňazské a všetci, ktorí boli s ním (to jest saducejský odštep ⁵⁾), naplnili sa rozhorčením,

18. a položili ruky na apoštolov a posadili ich do obecného žalára.

1) Ananiášov a Safirin hriech bol pravdepodobne len všedný, a predsa Boh ich trestal zaň smrťou.

2) Strach zachvátil i tých, ktorí boli mimo obce kresťanskej. Tu sa po prvýkrát menuje obec veriacich v Jeruzaleme cirkvov.

3) Keď išli do chrámu jeruzalemského, shromáždili sa v Šalamúnovej sieni. (Sk. ap. 3, 11.)

4) To nedokazuje, že len Peter mal moc zázraky činiť, ale vážnosť Petrova bola taká veľiká, že sa domnievalo, že on i v činení zázrakov prevyšuje ostatných. Vynášanie nemocných na cestu je dôkazom živej viery, ktorá nezostala bez odmeny.

5) Strana saducejov, ku ktorej prislúchal i Annáš, bola nepriateľská Ježišovi a jeho učeniu, preto, že jako hmotári tajili vzkriesenie a večný život.

1) Sk. ap. 9, 27.

2) Grécky: nábytok, majetok.

3) Grécky: naplnil.

4) Keď chcel oklamať apoštolov, klamal cirkev a Ducha sv., ktorý je v nej a ju vyučuje.

5) Nikto ňa neprinútil predat majetok, ani, keď si ho predal, dať zaň peniaze cirkvi; spravil si to dobrovoľne, a preto nemal si luhat.

6) Grécky: schystali k pohrabu. Že mŕtveho tak chytro pochovali, zodpovedá židovskej obyčaji. Srov. IV. Kráf. 9, 34.

7) Apoštol ju nepredvolal; jeho otázka dala jej príležitosť, aby dobrovoľne vyznala vinu, ale, bohužiaľ, ona toho neučinila.

19. Ale anjel Pána otvoril v noci dvere na žalári a vyviedol ich ¹⁾ a riekol:

20. Idte, a postavte sa a mluvte ľudu v chráme všetky slová tohoto života.²⁾

21. Keď to počuli, vošli na úsvite do chrámu a učili. Tu prišlo knieža kňazské a tí, ktorí boli s ním, svolali radu i všetkých starších zo synov Izraelových, a poslali do žalára, aby boli predvedení.

22. A keď služobníci prišli a otvorili žalár a nenašli ich, obrátili sa, zvestovali,

23. a riekli: Žalár sme síce našli so všetkou opatrnosťou zamknutý, i strážnikov stáť pred dvermi: ale keď sme otvorili, nenašli sme nikoho vnútri.

24. A keď úradník chrámu a kniežatá kňazské počuli tieto reči, boli v rozpakoch ohľadom nich, čo sa to stalo.

25. Tu prišiel ktosi a zvestoval im: Hľa, mužovia, ktorých ste posadili do žalára, stoja v chráme a učia ľud.

26. Vtedy odišiel úradník so služobníkmi a priviedol ich bez násilia; lebo sa báli ľudu, aby neboli ukamenovaní.

27. A keď ich priviedli, postavili ich v rade. Tu vyšetroval ich najvyšší kňaz,

28. a riekol: Prísne sme vám prikázali, aby ste neučili v tom mene: a hľa, naplnili ste Jeruzalem svojim učením a chcete na nás uvaliť krv toho človeka.³⁾

29. Ale Peter a apoštolovia odpovedali a riekli: Viac treba poslúchať Boha, než ľudí.⁴⁾

30. Boh našich otcov ¹⁾ vzkriesil Ježiša, ktorého ste vy zavraždili, keď ste ho obesili na drevo.

31. Tohoto Boh povýšil svojou pravickou za knieža ²⁾ a spasiteľa, aby ľudu izraelskému dal pokánie a odpustenie hriechov.

32. A my sme svedkami týchto vecí, i Duch svätý, ktorého dal Boh všetkým, ktorí sú mu poslušní.

33. Keď to počuli, pukali sa (od hnevu) a mysleli ich zabiť.

34. Tu povstal v rade jakýsi farizej, menom Gamaliel ³⁾, učiteľ zákona, vzácny všetkému ľudu, a rozkázal, aby na chvíľočku von vyviedli tých ľudí ⁴⁾,

35. a riekol im: Mužovia izraelskí, dajte si pozor, čo máte robiť s týmito ľuďmi.

36. Veď pred týmito dňami povstal Teodas ⁵⁾ a hovoril, že je on niečo, a pristúpilo k nemu okolo štyristo mužov: jeho zabili, a všetci, ktorí mu verili, rozprchli sa a vyšli na vnivoč.

37. Po ňom povstal Judas ⁶⁾ Galilejský, za dňov popisovania ⁷⁾, a sviedol ľud za sebou: i ten zahynul,

zrušiť; nižší má moc od vyššieho, teda nemá práva proti vyššiemu. Kto poslúcha vyššieho pána proti vôli nižšieho, ten je bez trestu, lebo keby ho i nižší pán chcel trestať, neďa ho vyšší. Kdežto kto k vôli nižšiemu pánovi neposlúchne vyššieho, ten bude trestaný, lebo nižší to nemôže zabrániť vyššiemu, a preto Boha, jako najvyššieho pána, treba poslúchať viac než ľudí.

1) Výrazom: „Boh našich otcov“ dáva sa vysokej rade pocítiť, že ona bojuje proti Bohu a tej nádeji, ktorú zahŕňala v sebe celá minulosť.

2) Spasiteľ je vodcom a kniežaťom v kráľovstve Božom.

3) Gamaliel, vnuk slávneho učiteľa Hillela, bol učiteľom sv. Pavla; muž rozvažitý, bol v tom domnení, že čo apoštolovia hovoria a robia, môže byť od Boha. Sk. ap. 22, 3.

4) T. j. apoštolov.

5) Teodas a či Teudas, slovensky Bohodar, hebrejsky Matias, syn Margalota, po smrti Herodesovej (Mat. 2, 19) vzbúril ľud. (Joz. Flav.)

6) Judas, syn Ezechiášov, rodom z Gamaly v dolnom Gaulonsku v Galilejsku, preto Galilejský (Joz. Flav. 20, 5) alebo Gaulonský (Joz. Flav. 18, 1) zvaný.

7) Luk. 2, 2. Toto druhé popisovanie stalo sa za rímskeho vladára Kvirina r. 6. po Kr. Sk. ap. 21, 38.

1) Boh im chcel dokázať, že všetko, čo sa im prihodilo, uväznenie a osvobodenie atď., závisí od neho a že Pán dopustí mučeníctvo na svojich, keď to poslúži riadeniu Božiemu, rozmnoženiu jeho slávy a spaseniu duší.

2) Slová, ktoré rozhojňujú časný a dávajú večný život.

3) T. j. chcete, aby ľud mal nás za jeho vrahov.

4) Čo vyšší pán rozkazuje, to nižší nemôže

a všetci, ktoríkoľvek boli v porozumení s ním, boli rozprášení.¹⁾

38. A tak i teraz hovorím vám: Odstúpte od týchto ľudí a nechajte ich: lebo jestliže je z ľudí táto rada²⁾ alebo toto dielo, rozpadne sa;

39. ale jestliže je z Boha, nebudete ho môcť zrušiť, aby ste sa snád nepreukázali, že sa protivíte ešte aj Bohu. A prisvedčili mu.

40. Potom predvolali apoštolov, vyšľahali ich a prikázali im, aby už vôbec nemluvili v mene Ježišovom, a prepustili ich.³⁾

41. A oni išli z toho shromaždenia radujúci sa, že boli hodní trpieť pohanie pre meno Ježišovo.⁴⁾

42. A neprestávali každý deň v chráme a po domoch učiť a ohlasovať Krista Ježiša.⁵⁾

HLAVA 6.

Vyvolenie siedmich jahnov; Štefan činí zázraky, jeho zajatie.

1. Ale v tých dňoch, keď sa rozmnožoval počet učeníkov, povstalo šomranie u Grékov⁶⁾ proti Hebrejcom, preto, že sa ich vdovy zanedbávajú pri každodennom posluhovaní.⁷⁾

2. Tedy dvanásť svolali množstvo učeníkov a riekli: Nie je slušné, aby

sme my opustili slovo Božie a obsluhovali pri stoloch.

3. Preto, bratia, vyhľadajte zpočiatku medzi seba¹⁾ sedem mužov dobrej povesti, plných Ducha svätého a múdrosti, ktorých by sme ustanovili nad týmito zamestnaním.

4. A my budeme zotrvať pri modlitbe a vysluhovaní slova.²⁾

5. I ľúbila sa tá reč celému množstvu. A vyvolili Štefana, muža plného viery a Ducha svätého, a Filipa, a Prochora, a Nikanora, a Timona, a Parmena a Mikuláša, obrátenca Anti-ochenčana.³⁾

6. Tých postavili pred obličaj apoštolom, i modlili sa a skladali ruky na nich.⁴⁾

7. A slovo Pánovo šírilo sa⁵⁾, a rozmnožoval sa počet učeníkov v Jeruzaleme veľmi; i veľiká hromada kňazov bola poslušná viere.

8. A Štefan, plný milosti a sily, činil veľiké divy a zázraky v ľude.

9. Tu povstali niektorí zo synagogy⁶⁾, ktorá sa menuje Libertínska a Cyrenská a Alexandrinská, a z tých, ktorí boli z Cilicie a z Azie, hádať sa so Štefanom,

10. a nemohli odolať múdrosti a Duchu, ktorý mluvil.⁷⁾

11. Vtedy podstrčili chlapov, ktorí riekli, že ho počuli mluviť rúhavé slová proti Mojžišovi a Bohu.

12. A tak pobúrili ľud a starších a zákonníkov; a keď sa sbehli, chytili ho a zaviedli do rady,

13. a postavili lživých svedkov, ktorí riekli: Tento človek neprestáva

1) Veriaci mali si ich sami voliť, lebo ten je milší, ktorého si sami vyvolia, a apoštolovia nechceli sa ukázať panovitými. Moc dali apoštolovia.

2) T. j. pri hlásaní slova Božieho.

3) Prišielca. Predtým už obrátil sa z pohanstva na židovstvo, neskôr zo židovstva na kresťanstvo.

4) Tým obradom prenášali úrad jahenský na nich, posväcovali ich.

5) T. j. viera v Ježiša sa rozširovala.

6) Dľa nasledujúcich slov bolo takých synagog päť v Jeruzaleme. Dľa rabinov bolo 480 takých synagog.

7) Predpovedanie Pánovo sa vyplnilo. (Luk. 21, 15.) Pán mluvil z neho.

1) Privrženci jeho nazývali sa Horlivci. Mar. 3, 17.

2) T. j. nauka.

3) Následkom reči Gamalielovej boli apoštolovia od najhoršieho zachránení. Gamaliel bol nástrojom vôle Božej, ale zlosť saducejov dosiahla to, že pre neposlušnosť ich zbičovali.

4) Mat. 5, 10. Tá radosť apoštolov má sa považovať za jeden z ich najväčších zázrakov. (Sv. Ján Zlat.)

5) Ponevác vysoká rada uzavrela nateraz tú vec do povahy nevziať, preto predstavený chrámu apoštolov neznepekovojavať.

6) Pod Grékmi sa tu rozumejú ľudia, ktorí sa z pohanstva obrátili na kresťanskú vieru, zväčša Gréci; pod Židmi, ktorí sa stali kresťanmi zo Židov.

7) Ponevác z počiatku kresťania mali všetko spoločné, svoje majetky dávali apoštolom na výživu celej cirkvi, preto každodenne pred sv. prijímaním bola večera, kde sa chudobní ľudia nasýtili. Keď veriacich bolo viac a obetí menej, nuž nedostávalo sa tak hojne chudobným, a tí, ktorí rozdeľovali, viacej priali Židom, keď i oni boli Židia, a preto povstalo šomranie.

mluviť reči proti svätému miestu a zákonu.

14. Počuli sme ho totiž hovoriť: že ten Ježiš Nazaretský sborí toto miesto ¹⁾ a premení ustanovizne ²⁾, ktoré nám dal Mojžiš.

15. A všetci, ktorí sedeli v rade, keď hľadeli na neho, videli jeho tvár, akoby tvár anjela. ³⁾

HLAVA 7.

Štefanova reč pred židovskou radou, ich hnev, jeho ukamenovanie.

1. Tu rieklo knieža kňazské ⁴⁾: Či je tomu tak?

2. A on riekol: Mužovia, bratia a otcovia ⁵⁾, počúvajte: Boh slávy ukázal sa nášmu otcovi Abrahámovi, keď bol v Mezopotamsku ⁶⁾, prv než prebýval v Charane ⁷⁾,

3. a riekol mu: Vyjdi zo svojej zeme a zo svojho príbuzenstva, a pod' do zeme, ktorú ti ukážem. ⁸⁾

4. Vtedy vyšiel zo zeme chaldejskej a býval v Charane. A odtiaľ, keď mu umrel otec, presťahoval ho do tejto zeme, v ktorej vy teraz prebývate. ⁹⁾

5. A nedal mu v nej dedictva ¹⁰⁾ ani na krok nohy, ale zaslúbil, že ju dá za majetok jemu i jeho semenu po ňom, hoci nemal syna.

6. I povedal mu Boh: že jeho semeno bude prezpoľným v cudzej zemi, a že ich uvrhnú do otroctva

a zle budú nakladať s nimi za štyristo rokov. ¹⁾

7. Ale národ, ktorému budú slúžiť, ja budem súdiť, — povedal Pán, — a potom vyjdú a mne budú slúžiť na tomto mieste.

8. A dal mu zákon o obriezke ²⁾, a tak splodil Izáka, i obrezal ho ôsmeho dňa: a Izák Jakuba, a Jakub dvanásť patriarchov. ³⁾

9. A praotcovia z nenávisťi predali Jozefa do Egypta, ale Boh bol s ním:

10. a vytrhol ho zo všetkých jeho úzkostí a dal mu milosť a múdrosť pred obličajom Faraona, kráľa egyptského, tak že ustanovil ho za správcu nad Egyptom a nad celým svojím domom. ⁴⁾

11. Tu prišiel hlad na celý Egypt a Chananejsko a veľiké súženie, a naši otcovia nenachádzali pokrmov.

12. No keď Jakub počul, že v Egypte jesto žita, poslal našich otcov ponajprv.

13. A podruhé Jozef dal sa znáť svojím bratom, a jeho rod stal sa zjavným Faraonovi.

14. Tedy poslal Jozef a povolal Jakuba, svojho otca, a všetku svoju rodinu, duši to päťasedemdesiat.

15. I sostúpil Jakub do Egypta, kde skonala on i naši otcovia. ⁵⁾

16. A boli prenesení do Sichem a položení v hrobe, ktorý kúpil Abrahám za cenu v striebre od synov Hemora, syna Sichemovho. ⁶⁾

¹⁾ 1. Mojž. 15, 13; 2. Mojž. 12, 40. Vlastne 430 rokov; no Štefan to udáva kratším, rovným počtom. Gal. 3, 17.

²⁾ 1. Mojž. 17, 10. Rim. 4, 10. Pán uzavrel smluvu, ktorej znakom bolo obrezanie.

³⁾ Našich predkov. 1. Mojž. 17, 10; 21, 2; 25, 25. Srov. verš 12. a 15.

⁴⁾ Mojž. 37, 28; 41, 37. S osudom Jozefa povstal odpor medzi vôľou ľudu a riadením Božím v dejinách Izraelstva. Ľud sa protivil Mojžišovi a prorokom, kým Pôvodcu života nezavraždil.

⁵⁾ 1. Mojž. 42, 2; 45, 3; 46, 5; 49, 32.

⁶⁾ Toto sa nevzťahuje na Jakuba, ktorý bol pochovaný nie v Sicheme, ale v Hebrone. Miesto Abraháma má sa dľa Joz. 24, 32 Jakub čítať. Sv. Štefan v horlivej reči obe mená premenil; sv. Lukáš jeho slová prisne uvádza.

¹⁾ Luk. 19, 41.

²⁾ Mat. 15, 3—6. Grécky: mravy, zvyky.

³⁾ 2. Mojž. 34, 29. Sv. Štefan bol krásny, nevinný mládenec, a táto nevinnosť a jeho oduševnenie dodávaly jeho tvári zvláštnej pôvabnosti.

⁴⁾ Rozumej: Štefanovi.

⁵⁾ Sv. Štefan menuje sudcov otcami, ostatných bratmi.

⁶⁾ Mezopotamsko = Medziriečie, zem medzi Tygrom a Eufratom.

⁷⁾ Charan bolo mesto v Medzirieči. Týmto slávnostnými slovami vyvracia sv. Štefan pomluvu, že sa rúhal Bohu. 6, 11.

⁸⁾ 1. Mojž. 12, 1.

⁹⁾ Srov. 1. Mojž. 11, 31.

¹⁰⁾ Lebo jako pastier nemal žiadnych pozemkov.

17. No keď sa približoval zaslúbený čas ¹⁾, ktorý Boh pririekol Abrahámovi, vzrástol ľud a rozmnožil sa v Egypte,

18. až kým nepovstal iný kráľ v Egypte, ktorý neznal Jozefa.

19. Tento oklamal naše pokolenie, sužoval našich otcov, tak že museli vykladať svoje nemlúvniatka, že by nezostali na žive.

20. V tom čase narodil sa Mojžiš, a bol milý Bohu, a chovali ho tri mesiace v dome jeho otca.

21. A keď ho vyložili, vzala ho dcéra Faraonova a vychovala si ho za syna.

22. I vyučil sa Mojžiš všetkej egyptskej múdrosti ²⁾, a bol mocný vo svojich slovách ³⁾ a skutkoch.

23. A keď sa mu naplnilo štyridsať rokov veku, zišlo mu na myseľ, že navštívi svojich bratov, synov Izraelových.

24. A keď videl kohosi trpieť krivdu, zastal ho a pomstil toho, ktorý trpel krivdu, a zabil Egyptčana.

25. Nazdal sa totižto, že bratia porozumejú, že skrze jeho ruku chce im dať Boh vysvobodenie; ale oni neporozumeli.

26. A nasledujúceho dňa ukázal sa im, keď sa vadili, a chcel ich pomeriť v pokoji, a riekol: Chlapi, ste bratia, prečože krivdíte jeden druhému?

27. Tu ten, ktorý robil krivdu bližnému, odohnal ho a riekol: Kto ťa ustanovil za knieža a za sudcu nad nami? ⁴⁾

28. Či ma ty chceš zabiť, ako si včera zabil Egyptčana?

29. Na to slovo utiekol Mojžiš, a bol prezpoľným v zemi madianskej ¹⁾, kde splodil dvoch synov.

30. A keď sa naplnilo štyridsať rokov, zjavil sa mu anjel na púšti na hore Sinai, v ohnivom plameni kra. ²⁾

31. Jako to Mojžiš videl, divil sa tomu videniu, a keď pristupoval, aby si obzrel, zavznel k nemu hlas Pánov a riekol:

32. Ja som Boh tvojich otcov, Boh Abrahámov, Boh Izákov a Boh Jakubov. Tu zhrozil sa Mojžiš a nepovážil sa prizeráť.

33. A riekol mu Pán: Vyzuj obuv so svojich nôh, lebo miesto, na ktorom stojíš, je zem svätá. ³⁾

34. Videl som, videl trápenie svojho ľudu, ktorý je v Egypte, a počul som ich stonanie, a sostúpil som ich vysvobodiť. A teraz poď a pošlem ťa do Egypta. ⁴⁾

35. Toho Mojžiša, ktorého zavrhl, keď riekli: Kto ťa ustanovil za knieža a za sudcu? toho poslal Boh za knieža a vysvoboditeľa ⁵⁾ skrze ruku anjela ⁶⁾, ktorý sa mu zjavil v kre.

36. Ten vyviedol ich a činil divy a zázraky v zemi egyptskej a na Červenom mori a na púšti za štyridsať rokov. ⁷⁾

37. Toto je ten Mojžiš, ktorý povedal synom izraelským: Proroka vzbudí vám Boh z vašich bratov, ako mňa: toho budete poslúchať.

1) 2. Mojž. 2, 14–16. Mojžiš sa bál, že jeho skutok vyjde na javo, a tak že ho Egyptčania potresú, preto ušiel k istému arabskému kmenu, ktorý sa volal madianskym.

2) T. j. Boh v podobe ohnivého anjela. 2. Mojž. 3, 2. Žalm 103, 4.

3) Viditeľná prítomnosť Božia ju posvätila.

4) 2. Mojž. 3, 2–10.

5) Boh vo svojej nekonečnej láske poslal im toho, ktorého odmietli, zavrhl; týmto príkladom poukazuje na P. Ježiša, ktorého Židia tiež odmietli, no Boh ho učinil vodcom a vykupiteľom.

6) Skrze ruku anjela = skrze nariadenie anjelovo.

7) Mojžiš tým, že osvobodil ľud a činil zázraky, bol predobrazom Pána a jako prorok predpovedal prichod ozajstného Spasiteľa. 5. Mojž. 18, 15.

1) Zaslúbený čas bol od Boha určený, v ktorom mala byť zaujatá zaslúbená zem. Práve keď utiskovanie ľudu bolo najväčšie, jeho vodca, obraz Spasiteľa, sa narodil.

2) Mojžiša vyučili zvlášte v prírodovede, hvezdárstve, v lekárstve a ešte v iných vedách.

3) „Mocný v slovách“, nie jako rečník (2. Mojž. 4, 10), lež ako učenc.

4) Mojžiš zanechal svoje skvelé postavenie na kráľovskom dvore, vyhľadal svojich rodákov a skutočne bránil ich voči potlačiteľom, no oni jeho láskavú ochranu hanebne odmietli.

38. Toto je ten, ktorý bol medzi ľuďom na púšti s anjelom, ktorý mluvil k nemu na hore Sinai, i s našimi otcami, ktorý dostal slová života¹⁾, aby ich dal nám.

39. Ktorého naši otcovia nechceli poslúchať, ba zavrhli ho a obrátili sa svojimi srdcami k Egyptu²⁾,

40. a riekli Aronovi: Sprav nám bohov, ktorí pôjdu pred nami, lebo nevieme, čo sa prihodilo tomu Mojžišovi, ktorý nás vyviedol zo zeme egyptskej.³⁾

41. A tak v tých dňoch spravili teľa a prinášali obeť modle, a tešili sa dielam svojich rúk.

42. Boh ale odvrátil sa a vydal ich, aby slúžili nebeskému vojsku⁴⁾, jako je napísané v prorockých knihách: Či ste mi prinášali žertvy a obety⁵⁾ za štyridsať rokov na púšti, dome Izraelov?⁶⁾

43. Ba nosili ste stánok Molochov⁷⁾ a hviezdu svojho boha Remfama⁸⁾, obrazy, ktoré ste si narobili, aby ste sa im klaňali. Preto prenesiem vás za Babylon.

44. Stánok svedectva⁹⁾ bol s našimi otcami na púšti, jako mu nariadil Boh, ktorý mluvil Mojžišovi, aby ho spravil dľa podoby, ktorú bol videl.

45. A tento naši otcovia, ktorí ho prijali, aj vniesli s Jozuom do zeme

pohanov, ktorých Boh vyhánal od tvári našich otcov až do dňov Dávida,

46. ktorý našiel milosť u Boha, a prosil, aby našiel príbytok Bohu Jakubovmu.¹⁾

47. Šalamún však vystavil mu dom.²⁾

48. Ale Najvyšší neprebýva v domoch rukou staváných³⁾, ako hovorí prorok:

49. Nebo mi je prestolom, zem však podnožou mojím nohám: aký dom mi vystavíte? povedá Pán. Alebo ktoré je miesto môjho odpočinku?

50. Či moja ruka neučinila toto všetko?⁴⁾

51. Tvrdošijní a neobrezaných srdca a uší, vy sa vždycky protivíte Duchu svätému, jako vaši otcovia, tak aj vy.⁵⁾

52. Ktorého z prorokov neprenasledovali vaši otcovia? Ba pozabíjali tých, ktorí predzvestovali príchod Spravedlivého, ktorého zradcami a vrahmi vy ste sa stali teraz.

53. Ktorí ste dostali zákon pôsobením anjelským, a predsa nezachovávali ste ho.⁶⁾

54. A keď to počuli, pukali sa (od hnevu) vo svojich srdciach a škripali zubmi na neho.

55. Ale pretože bol plný Ducha svätého, pohliadol do neba, videl slávu Božiu a Ježiša stáť na pravici Božej, i riekol: Hľa, vidím nebesá otvorené a Syna človeka stáť na pravici Božej.

1) T. j. aby postavil dôstojný chrám. 1. Kráf. 16, 13. Žalm 131, 5.

2) T. j. chrám. 3. Kráf. 6, 1. Prísl. 17, 12.

3) Smysel je: jeho účinkovanie nie je priviazané k tomu chrámu. Jer. 7, 4—6. Ján 4, 21—23.

4) Iz. 66, 1—2. Smysel je: Nebývam len v Jeruzaleme, jako Boh jediných Židov, ale všade som, ako Boh všetkého stvorenia.

5) Jer. 9, 26. Ez. 44, 7. Ste ozajstní pohaní dotyčné srdca a rozumu, hoci ste obrezaní na tele: zovnútorne sice patríte do počtu ľudu Božieho, ale nie vnútorne, srdcom a poslušnosťou.

6) Lebo tak to bolo nariadené od anjelov = poslov Božích. Gal. 3, 19.

1) Udeľujú nadprirodzený život. 2. Mojž. 19, 3.

2) Napriek všetkým dobrodeniam a zjaveniam Božím zaobchádzali Izraelci s Mojžišom práve tak, ako ich potomci s Kristom Pánom.

3) T. j. radšej chceli otroctvo s telesnými pôžitkami, nežli svobodu so sebazaprením. 2. Mojž. 32, 1. Chceli mať obrazy egyptských bohov. Zapovrhli pravého Boha a zasľúbenú zem len pre tie nesnádze, ktoré ich na ceste stretaly, a chceli prijať ľúbobov a otroctvo len pre smyselné pôžitky.

4) T. j. dopustil na nich až toľkú duševnú sľepotu, že sa klaňali hviezdám.

5) Dolož: ktorému to jedine náležalo.

6) Am. 5, 25—27.

7) Jer. 32, 35. 3. Mojž. 18, 21. 3. Kráf. 11, 7.

8) Egyptsky Remfam, grécky Kronos, latinsky Saturnus, slovensky Časojed. Pravdepodobne bola to hviezda Saturn.

9) Stánok svedectva, t. j. Boh sám o sebe vydal svedectvo, zjavil sa. 2. Mojž. 25, 40. Žid 8, 5. Gr.: stánok svedectva bol medzi našimi otcami na púšti, jako nariadil ten, čo riekol Mojžišovi, aby ho spravil podľa vzorky, ktorú bol videl.

56. Tu skrikli veľkým hlasom, zapchali si uši a oborili sa jednomyseľne na neho.

57. A vyhodili ho von z mesta a ukamenovali (ho)¹⁾: a svedkovia složili si rúcha k nohám mládenca, ktorý sa volal Šavel.²⁾

58. A kamenovali Štefana, modliaceho sa a hovoriaceho: Pane Ježišu, prijmi ducha môjho.

59. A pokľakol na kolená, skríkol veľkým hlasom a riekol: Pane, nepokladaj im to za hriech. A keď to povedal, usnul v Pánovi. A Šavel privolil k jeho usmrteniu.

HLAVA 3.

Prenasledovanie veriacich, Štefanov pohrab, Šavlova zúrivosť, rozprchnutie sa veriacich, Filip káže v Samaritánsku, Peter a Ján tamže udeľujú Ducha svätého, Šimon chce si kúpiť od nich apoštolskú moc, Filip obrátil a pokrstil komorníka murinskej kráľovnej.

1. A v ten čas povstalo veľké prenasledovanie proti cirkvi, ktorá bola v Jeruzaleme, tak že všetci sa rozprchli³⁾ po krajoch judských a samaritánskych, okrem apoštolov.

2. A bohabojní mužovia pochovali Štefana a s veľkým plačom nariekali nad ním.

3. Ale Šavel pustošil⁴⁾ cirkev, chodil po domoch, vláčil mužov i ženy a dával ich do žalára.

4. Tí teda, ktorí sa rozprchli, rozišli sa a hlásali slovo Božie.

5. Tu Filip sostúpil do mesta Samarie a zvestoval im Krista.

6. A zástupy pozorovali na to, čo Filip hovoril, jednomyseľne poslúchaly a hľadely na divy, ktoré činil.

7. Lebo nečisti duchovia vychádzali z mnohých, ktorí ich mali, a volali veľkým hlasom.

8. Tiež mnohí porazení a chromí sa uzdravili.

9. Nastala teda veľká radosť v tom meste. Ale jakýsi muž, menom Šimon¹⁾, ktorý bol prvej v meste čarodejníkom, mámil samaritánsky národ²⁾ a povedal, že on je čosi veľkého.

10. Toho poslúchali všetci, od najmenšieho až do najväčšieho, a hovorili: Toto je sila Božia³⁾, ktorá sa menuje veľkou.

11. Pozor však mali na neho, preto, že ich dlhý čas mámil svojimi čarami.

12. Ale keď uverili Filipovi, ktorý im kázal o kráľovstve Božom⁴⁾, mužovia i ženy dali sa pokrstiť v mene Ježiša Krista.

13. Vtedy aj sám Šimon uveril, a dal sa pokrstiť a pridržiaval sa Filipa.⁵⁾ A keď videl, že sa dejú znamenia a veľké zázraky⁶⁾, ustrnutý sa divil.

14. A keď apoštolovia, ktorí boli v Jeruzaleme, počuli, že Samaria prijala slovo Božie, poslali k nim Petra a Jána.⁷⁾

1) Rodom zo samaritánskeho mestečka Gitton.

2) Buď len podvodne mámil ľud, buď chytrosťou a vedou, alebo s pomocou diabolskou skutočne vykonával podivné veci. 2. Mojž. 7, 11.

3) Šimona čarodejníka považovali Samaritáni (na základe vtedajších svojich vymyslení) za moc Božiu v ľudskom tele, ktorá vraj prišla vysvobdiť ľudí z moci zlých duchov.

4) Grécky: ktorý im kázal o kráľovstve Božom v mene Ježiša Krista, dali sa pokrstiť mužski i ženské.

5) T. j. stal sa učeníkom Filipovým, ale len naoko; viac — ako hovorí sv. Augustín — túžil po divotvornej moci, nežli po kresťanskej spravdливosti. Srov. verš 18.

6) T. j. zázraky Filipove.

7) Poneváč Filip bol len jahnom, ktorý mohol len učiť a krstiť (Srov. 6, 5.), poslali ta apoštolov Petra a Jána, ktorým náležalo udeliť Ducha sv., a síce Petra i preto, aby jako hlava cirkve prijal Samaritánov do cirkvi.

1) 3. Mojž. 24, 14. 5. Mojž. 17, 17. 3. Kráf. 21, 13.

2) Srov. 9, 4; 22, 20. Mládencami nazývali nezatených mužov až do 40. roku. Šavel mal vtedy 30 rokov, lebo verejný úrad pred tým rokom nebol udelený, a dľa 8, 3 Šavel už taký úrad zastával. Ukamenovanie sv. Štefana padá do 37. roku po Kristu.

3) Kresťania rozprchli sa po susedných krajinách a všade stali sa zvestovateľmi viery Kristovej. Apoštolovia zostali v Jeruzaleme, lebo neboli najjomnici. Ján 10, 13. Podľa ústneho podania (Klém. Alex., Euz.) mali naložené od Spasiteľa dvanásť rokov zostať v Jeruzaleme.

4) Grécky: tupil, potupne nakladal s ňou.

15. Ktorí, keď ta prišli, modlili sa za nich, aby mohli prijať Ducha svätého;

16. lebo ešte na žiadneho z nich nesostúpil, pretože len pokrstení boli vo meno Pána Ježiša.

17. Vtedy vkladali ruky na nich, a oni prijali Ducha svätého.¹⁾

18. A keď videl Šimon, že skrze vkladanie rúk apoštolov dáva sa Duch svätý, ponúkol im peniaze,

19. a riekol: Dajte i mne tú moc, aby, na kohokoľvek položím ruky, obdržal Ducha svätého.²⁾ Ale Peter riekol mu:

20. Tvoje peniaze nech sú s tebou zatratené, preto, že si mienil dar Boží si nadobudnúť za peniaze.

21. Nemáš účasti, ani podielu na tomto slove³⁾, lebo tvoje srdce nie je úprimné pred Bohom.

22. Preto čiň pokánie za túto svoju nepravosť a pros Boha, aby sa ti nejak odpustilo toto smýšľanie tvojho srdca;

23. lebo vidím, že si v horkej žlči⁴⁾ a vo sväzku nepravosti.

24. I odpovedal Šimon a riekol: Vy sa modlite za mňa k Pánovi, aby na mňa neprišlo nič z toho, čo ste povedali.⁵⁾

25. Oni však, keď dosvedčili a poohlasovali slovo Pánovo, vrátili sa do Jeruzalema a mnohým samaritánskym obciam kázali evanjelium.

26. Vtedy anjel Pánov prehovoril k Filipovi a riekol: Vstaň a id'

k poludniu na cestu, čo vedie od Jeruzalema do Gazy, ktorá je pustá.¹⁾

27. I vstal a šiel. A hľa, muž murín²⁾, komorník, mocný dvoránin³⁾ murínskej kráľovnej Kandaky, ktorý bol nad všetkými jej pokladmi, prišiel klaňať sa do Jeruzalema;

28. a navracal sa, a sedel na svojom voze a čítal Izaiáša proroka.

29. I riekol⁴⁾ Duch Filipovi: Pristúp a pripoj sa k tomuto vozu.

30. A keď pribehol ta Filip, počul ho čítať Izaiáša proroka, i riekol: Čo myslíš, rozumieš, čo čítaš?

31. Ten riekol: Ako by som mohol, ak mi niekto nevysvetlí?⁵⁾ A poprosil Filipa, aby vstúpil a sadol si k nemu.

32. A obsah⁶⁾ písma, ktoré čítal, bol tento: Jako ovca bol vedený na zabitie, a jako baránok bez hlasu pred tým, kto ho strihá, tak neotvoril úst svojich.

33. Skrze uponíženie vyzdvihlo sa jeho odsúdenie.⁷⁾ Jeho rod kto vyrozpráva?⁸⁾ lebo odnime sa mu život so zeme.⁹⁾

34. A prihovril sa komorník Filipovi a riekol: Prosím ťa, o kom hovorí toto prorok? O sebe a či o niekom inom?¹⁰⁾

35. Tedy Filip otvoril svoje ústa, a počnúc od toho písma, zvestoval mu Ježiša.¹¹⁾

1) Sk. ap. 19, 6. „To sa i u nás deje“, vraví sv. Cyprian; „ktorikoľvek sú pokrstení, privedení bývajú k predstaveným (k nám biskupom) cirkvi, aby našou modlitbou a vkladáním rúk obdržali Ducha svätého a znamením Pána (križovým križom) utvrdení boli.“ Toto utvrďovanie (latinsky: firmatio) deje sa pri sviatosti birmovania.

2) Preto také svätokrádežné kupovanie a predávanie moci a dôstojnosti biskupskej a kňazskej nazýva sa šimonstvom (simoniou.)

3) T. j. v takých daroch, o ktorých si riekol; v tejto veci.

4) T. j. v stave jedovatom. Job 20, 14.

5) Podľa učenia sv. otcov (Iren., Euz.) nebola jeho ľútosť opravdivá, zostal i naďalej čarodejníkom, nepriateľom kresťanstva.

1) T. j. ktorá sa menuje pustá. Z Jeruzalema do Gazy viedla dvojaká cesta: jedna viac upotrebovaná cez údolie Hebrona, druhá cez Lydu (Diospolis) a Askalon, menej upotrebovaná, pustá.

2) Abysínčan. Na Východe všetky úrady u žien zastávajú nemužiáci.

3) Bol vysokým úradníkom pri dvore, rodom pohan, ale vierou Žid.

4) T. j. vnučnul.

5) Sväté písmo i pre učencých nie je také jasné, že by nepotrebovalo vysvetľovania.

6) Latinsky: miesto.

7) Jeho odsúdenie na smrť vyzdvihlo sa, t. j. bolo zrušené vtedy, keď vstal z mŕtvych.

8) T. j. kto pochopí jeho narodenie (i jako Boha z Otca, i jako človeka z matky). Alebo: nesmierne jeho potomstvo (veriacich, nasledovníkov).

9) Iz. 53, 4—12.

10) Komorník znal ústne podanie o ukrutnej smrti proroka.

11) Ježiš bol v slovách proroctva skrytý, avšak cesta k nemu sa nenajde bez vedenia a poučenia

36. A jako išli cestou, prišli k akejsi vode. Tu riekol komorník: Hľa, voda: čo prekáža, aby som nebol pokrstený?

37. I riekol Filip: Jestli veríš z celého srdca, voľno. A (on) odpovedal a riekol: Verím, že Ježiš Kristus je Syn Boží.

38. I rozkázal, aby voz postál. A oba sostúpili do vody: Filip i komorník, a pokrstil ho.

39. A keď vystúpili z vody, Duch Pánov uchytil Filipa, a nevidel ho už viac komorník; a išiel svojou cestou naradovaný.¹⁾

40. Filip však našiel sa v Azote²⁾, i chodiac kázal evanjelium všetkým mestám, až prišiel do Cezarei.³⁾

HLAVA 9.

Šavlovo zázračné obrátenie, v Damašku a Jeruzaleme ho prenasledujú; Peter uzdravil Eneáša v Lyde a vzkriesil Tabitu v Jope.

1. Raz Šavel, pretože ešte dychtil za hrozbou a vraždou proti učeníkom Pánovým, išiel ku kniežatú kňazskému⁴⁾,

2. a vyžiadal od neho listy do Damašku, na synagogy, aby, jestli by našiel niektorých mužov a ženy tejto cesty⁵⁾, priviedol ich sviazaných do Jeruzalema.

3. A keď bol na ceste, stalo sa, že približoval sa k Damašku; tu znáhla ožiarilo ho svetlo s neba.

pravej cirkvi. Filip hovoril komorníkovi o živote a smrti Pána a o krste.

1) Komorník bol po sv. krste zázrakom poučený, že Filip nesišiel sa s ním náhodou. S akou radosťou navrátil sa do svojej vlasti, v ktorej dľa svedectva dejín svetlo pravej viery už viac nevyhaslo!

2) Joz. 15, 4. Jer. 25, 20. 1. Mach. 10, 84. Teraz leží na jeho mieste dedina Esdud.

3) Srov. 21, 8, 9, 30.

4) Bol buď ešte Kajfaš, alebo jeho syn a nástupca Teofil (37—41). Rimania ponechali hlavnému kňazovi právo na Židov v náboženských záležitostiach, a Židia, keď sýrsky vládár Vitelius (37—38) meškal v Ríme, ustanovili si vlastnú súdnu stolicu (synedrium), ktorá sa počala miešať i do svetských vecí.

5) T. j. tejto viery.

4. I padol na zem a počul hlas, ktorý mu povedal¹⁾: Šavle, Šavle, čo má prenasleduješ?

5. Ktorý riekol: Kto si, Pane? A on: Ja som Ježiš, ktorého ty prenasleduješ: tvrdo je ti proti ostnu kopat.²⁾

6. A on trasúc sa i celý udivený riekol: Pane, čo chceš, aby som konal?³⁾

7. A Pán jemu: Vstaň a id' do mesta, a tam sa ti povie, čo máš robiť. A tí mužovia, ktorí cestovali s ním, stáli ohromení⁴⁾; lebo hlas síce počuli, ale nikoho nevideli.

8. A Šavel vstal so zeme, a keď otvoril oči, nič nevidel.⁵⁾ I vzali ho za ruky a doviedli ho do Damašku.

9. A bol tam tri dni, čo nevidel, a ani nejedol, ani nepil.⁶⁾

10. Bol ale v Damašku jakýsi učeník, menom Ananiáš. Tomu riekol Pán vo videní: Ananiášu. A on riekol: Tu som, Pane.

11. A Pán jemu: Vstaň a id' do ulice, ktorá sa volá Rovná, a v dome Judovom hľadaj Šavla, menom Tarzenského: lebo, hľa, modlí sa.

12. (A videl muža, menom Ananiáša, vchádzať, vkladáť na neho ruky, aby dostal znovu zrak.⁷⁾)

13. A odpovedal⁸⁾ Ananiáš: Pane, od mnohých som počul o tomto mužovi, koľko on zlého narobil tvojim svätým v Jeruzaleme.

14. A on i tu má moc od kniežat

1) Jazykom židovským. Srov. 26, 14.

2) Frkať, zadkom hádzať — obraz je vzatý od zapriahnutých koní — t. j. protivíť sa určeniu Božiemu. My hovoríme: proti prúdu plávať. Srov. verš 15. a 16.

3) K strachu pred pokutou pridružila sa viera a dobrovoľné podrobenie, a tak dokončilo sa obrátenie. Tento príbeh sa rozpráva dľa 22, 6; 26, 13.

4) Grécky: onemeli.

5) Slepota bola dôkazom opravdivého zjavenia; pyšný farizej bol docela uponižený, ale pritom nebol každej potechy pozbavený. (Srov. 12.)

6) Takto činil pokánie a chystal sa k nastávajúcejmu životu.

7) Toto je vsuvka do osnovy, a svätopisec chcel tým povedať, že jako mal Ananiáš videnie o Šavlovi, práve tak v tom istom čase mal i Šavel o Ananiášovi.

8) Je to odpoveď na verš 11.

kňazských poviazaf všetkých, ktorí vyzývajú tvoje meno.¹⁾

15. Riekol mu však Pán: Id, lebo on mi je vyvolenou nádobou, aby rozniesol moje meno medzi pohanmi a kráľmi, i medzi synmi Izraelovými.²⁾

16. Lebo ja mu ukážem, koľko mu treba trpieť pre moje meno.³⁾

17. I šiel Ananiáš a vošiel do domu, vložil na neho ruky a riekol: Šavle, brate, Pán Ježiš, ktorý sa ti zjavil na ceste, ktorou si šiel, poslal ma, aby si videl a naplnený bol Duchom svätým.

18. A hneď spadly mu s očí jako-by lupiny: a dostal nazpät zrak; i vstal a dal sa pokrstiť.⁴⁾

19. A keď prijal pokrm, posilnil sa. A bol s učeníkmi, ktorí boli v Damašku, po niekoľko dní.

20. A hneď potom ohlasoval v synagogách Ježiša, že je on Syn Boží.

21. I zarazili sa všetci, ktorí ho počuli a hovorili: A či je to nie ten, ktorý v Jeruzaleme prenasledoval tých, ktorí vyzývali toto meno, a sem na to prišiel, aby ich odvedol sviazaných ku kniežatám kňazským?

22. Ale Šavel tým viac zosilnieval⁵⁾ a miatol Židov⁶⁾, ktorí bývali v Damašku, keď dokazoval, že tento je Kristus.⁷⁾

23. A keď sa pominulo mnoho dní, Židia mali spoločnú poradu, aby ho zabili.⁸⁾

24. No Šavel dozvedel sa o ich úkladoch. Lenže strážili aj brány vo dne i v noci, aby ho zabili.

25. Ale učeníci vzali ho v noci a preložili ho cez múr a spustili v koši.¹⁾

26. A keď prišiel do Jeruzalema, pokúsil sa pripojiť k učeníkom, ale všetci sa ho báli, lebo neverili, že je učeníkom.

27. Tu vzal ho Barnabáš²⁾ a zaviedol k apošto om, i vyrozprával im, ako na ceste videl Pána, a že mluvil s ním, a jako v Damašku smele si počínal v mene Ježišovom.

28. A s nimi vchádzal a vychádzal³⁾ v Jeruzaleme a smelo vystupoval v mene Pánovom.

29. Mluvil i k národom a hádal sa s Grékmi, ale títo hľadeli ho zabiť.⁴⁾

30. Keď sa to dozvedeli bratia, zaviedli ho do Cezarei a poslali do Tarzu.

31. Tedy cirkev mala pokoj⁵⁾ po celom Judsku a Galilejsku a Samaritánsku a vzdorovala sa, pokračovala

koch, ktoré Šavel strávil v Arabsku. Po tých troch rokoch zase vrátil sa do Damašku a ohlasoval Ježiša. A vtedy zamýšľali ho zabiť. Keď z Damašku ušiel do Jeruzalema, tam mu kresťania nedôverovali a stránili sa ho, čo je len tak možné, že neboli presvedčení o jeho obrátení. Počuli, že sa obrátil, ale keď sa potom ztratil a nebolo o ňom počuť, mysleli si, že odpadol od viery.

1) II. Kor. 11, 33.

2) Barnabáš dľa ústneho podania bol jeden zo 70. učeníkov, známy pre svoju kresťanskú dobročinnosť (4, 36—37.) Bol v rodine s Mariou, matkou sv. Marka (Kol. 4, 10), mali dom v Jeruzaleme, v ktorom sa kresťania shromažďovali (12, 12), bol Grék z Cypru.

3) „Vchádzal a vychádzal“ je židovský výraz a znamená: s nimi žil, obcoval.

4) Srov. 6, 1; 11, 33. Slovo „k národom“ v gréckej osnove chýbi. Pavel ešte nebol vtedy apoštolom pohanov. Kornelius je prvý z pohanov, ktorý bol prijatý do cirkvi; jeho prijatie stalo sa neskoršie skrze sv. Petra.

5) Pokoj nastal nielen preto, že v Šavlovi prestal zúrivec, ale i preto, že nebezpečenstvo, ktoré so strany rimskej hrozilo Židom, radilo im, aby boli v pokoji. Cisár Kaligula rozkázal vladárovi Petroniusovi postaviť sochu Joviša v chráme jeruzalemskom a mečom posekať tých, ktorí by sa sprotivilili (o. r. 39—40). Prošby Herodesa a smrť Kaligulu zastavily síce uskutočnenie, ale Židia museli sa zadržat' v pokoji, aby nezavdali príčinu k zakročeniu so strany rimskej.

1) ktorí sa priznávajú k tvojmu menu, t. j. sú kresťanmi.

2) Ako často sa naše myšlienky nesrovnávajú s Božími! Najprv menujú sa pohaní, lebo sv. Pavel zvlášte pre pohanov bol povolaný.

3) Pán ho vyvolil a on vyvoleniu hrdinsky zodpovie, lebo Pán mu zjaví, koľko musí trpieť. Úloha apoštolského pracovníka pozostáva v utrpení a v práci. Srov. Rim. 5, 3; II. Kor. 1, 5.

4) Nie povolaním Pánovým, ale prijatím krstu stal sa Pavel údom viditeľnej cirkvi. Cirkev po všetky časy pripisovala obrátenie Pavlovo modlitbe prvého mučeníka, sv. Štefana.

5) Šavel tým viac zosilnel vo viere, čím viac sa hádal so Židmi, lebo tým pevnejšie poznal a tým hlbšie sa presvedčil, že Ježiš je zasľubený Vykupiteľ, Messias.

6) T. j. podvracal a tak do zmätku uvádzal a zahanboval Židov.

7) T. j. že Ježiš je Messias.

8) Tu je reč pravdepodobne o tých troch ro-

v bázni Pánovej a naplňovala sa potešením Ducha svätého.¹⁾

32. I stalo sa, že keď Peter chodil po všetkých²⁾, prišiel k svätým, ktorí bývali v Lyde.³⁾

33. I našiel tam istého človeka, menom Eneáša, od ôsmich rokov ležať na posteli, porazeného.

34. A riekol mu Peter: Eneášu, Pán Ježiš Kristus ťa uzdravuje. Vstaň a usteľ si. A hneď vstal.

35. A videli ho všetci, ktorí bývali v Lyde a Sarone, ktorí sa obrátili k Pánovi.⁴⁾

36. V Jope⁵⁾ zas bola istá učenička, menom Tabita (čo sa pretlmočene povie: Laňka⁶⁾), tá bola plná dobrých skutkov a milodarov, ktoré dávala.

37. I stalo sa v tých dňoch, že onemocnela a umrela; ktorú keď umyli, položili na sieň vrchnú.⁷⁾

38. A pretože Lyda bola blízko Jopy, učenci, keď počuli, že je tam Peter, poslali k nemu dvoch mužov a prosili: Nech sa ti neťažá prísť až k nám.

39. Tedy Peter vstal a šiel s nimi. A keď prišiel, zaviedli ho na hornú sieň, i obstaly ho všetky vdovy, plakaly a ukazovali mu sukne a šaty, ktoré im robila Tabita (Laňka).

40. Tu Peter vyhnal všetkých von, pokľakol na kolená, modlil sa a obrátil sa k telu a riekol: Tabita, vstaň. A ona otvorila oči, a keď uzrela Petra, sadla si.

41. A on podal jej ruku a zdvihol ju. A keď zavolať svätých a vdovy, predstavil ju živú.

42. To sa rozhlásilo po celom Jope a mnohí uverili v Pána.¹⁾

43. I stalo sa že zostal mnoho dní v Jope, u istého Šimona, kožiara.²⁾

HLAVA 10.

Videnie a posolstvo Kornelovo k Petrovi. Videnie Petrovo o povolani pohanov, jeho odchod ku Kornelovi, jeho kázeň; pohania obdržali Ducha svätého a dali sa pokrstiť.

1. A v Cezarei³⁾ bol akýsi muž, menom Kornel, stotník čaty⁴⁾, ktorá sa volá italská⁵⁾,

2. nábožný a bohabojný so všetkým svojim domom, ktorý dával mnohé almužny ľudu a modlieval sa k Bohu vždycky.⁶⁾

3. Ten videl zreteľne vo videní, asi o deviatej hodine vo dne, jako anjel Boží vchádza k nemu a hovorí mu: Kornelu.

4. A on pohliadol na neho a zhrozený strachom riekol: Čo je, Pane? I riekol mu: Tvoje modlitby a tvoje almužny zišly na pamäť pred tvárou Božou.⁷⁾

5. A teraz pošli mužov do Jopy a povolaj istého Šimona, ktorý sa nazýva Peter.

6. Ten je na hospode u nejakého Šimona, kožiara, ktorý má dom u mora. Ten ti povie, čo máš robiť.⁸⁾

7. A keď odišiel anjel, ktorý s ním mluvil, zavolať dvoch svojich domá-

1) Kdekoľvek sa sv. evanjelium ohlasovalo, všade niektoľkí uverili. 19, 17. Ján 12, 9—12.

2) U Židov považovali koželužstvo za nečisté. Sv. Peter vyvolil si dom koželuha, aby dokázal, že starozákonné pojmy medzi čistým a nečistým majú prestať. Meškal v Jope, aby tých následkom zázrakov obrátených vo viere poučil a do cirkvi prijal.

3) Cezarea palestínska, rozdielna od Cezarei Filipovej. (Mat. 16, 13.)

4) T. j. kohorty, čili legie, desatiny rímskeho pluku, asi 600 mužov.

5) T. j. z talianskeho mužstva záležajúci.

6) Kornel, pretože žil medzi Židmi, ctil práveho Boha, hoci bol ešte pohanom.

7) Dobrými skutkami získame si milosť Božiu.

8) Slová: Ten ti povie, čo máš robiť, v gréčtine chýbajú.

1) I. Tes. 5, 11.

2) T. j. keď konal návštevu u všetkých cirkví (jako hlava všetkých cirkví) r. 41.

3) Grécky Diospolis, medzi Jope (Jafa) a Jeruzalemom.

4) Iza. 33, 9; 35, 2. Pies. Šal. 2, 1.

5) Jope, teraz Jafa, je najbližší prístav k Jeruzalem, asi 18 kilometrov z Lydy.

6) Grécky: Dorkas.

7) Grécky: na pavlači.

cich a bohobojného vojaka, z tých, ktorí slúžili pod ním.

8. Týmto porozprával všetko, a poslal ich do Jopy.

9. A druhého dňa, keď oni cestovali a približovali sa k mestu, Peter asi o šiestej hodine vystúpil na povalu¹⁾, aby sa modlil.

10. A keď zlačnel, chcelo sa mu jesť. A kým oni pripravovali²⁾, on upadol do vytrženia³⁾ mysle.

11. A videl nebo otvorené a sstupovať akúsi nádobu, jako veľký obrus, ktorý na štyroch koncoch spúšťal sa s neba na zem,

12. v ktorom boli všeliké štvornožce a zemeplazy, i vtáctvo nebeské.

13. Tu zavznel hlas k nemu: Vstaň, Petre, zabíjaj a jedz.

14. A Peter riekol: Na žiaden pád, Pane, lebo nikdy som nejedol nič obecného a nečistého.⁴⁾

15. A hlas zase podruhé jemu: Čo Boh očistil, ty nenazývaj obecným.

16. A to sa stalo po trikrát, a hneď vzatá bola zase tá nádoba do neba.⁵⁾

17. A kým Peter so sebou bol v rozpakoch, čo je to videnie, ktoré videl, hľa, chlapi, ktorí boli poslaní od Kornela, stáli pred bránou a pýtali sa na Šimonov dom.⁶⁾

18. A keď zavolali, pýtali sa⁷⁾, či je tam na hospode Šimon, ktorý sa nazýva Peter.

19. A kým Peter premýšľal o vi-

dení, riekol mu Duch¹⁾: Hľa, traja mužskí ťa hľadajú.

20. Teda vstaň, sostúp dolu a id s nimi, a nezdráhaj sa, ja som ich poslal.

21. Tedy Peter sostúpil k mužom a riekol: Hľa, ja som, ktorého hľadáte. Jaká to príčina, pre ktorú ste prišli?

22. Ktorí riekli: Stotník Kornel, muž spravdivý a bohobojný, čo dosvedčuje celý židovský národ, dostal rozkaz²⁾ od svätého anjela, aby ťa povolal do svojho domu a počul od teba slová.

23. Tedy voviedol ich³⁾ a prijal do hospody, a nasledujúceho dňa vstal a šiel s nimi, a niektorí z bratov z Jopy sprevádzali ho.

24. A na druhý deň prišiel do Cezarei, kde Kornel svolal svojich pokrevných a najbližších priateľov, a očakával ich.

25. I stalo sa, keď Peter vchádzal, vyšiel naproti nemu Kornel a padol mu k nohám a klaňal sa.⁴⁾

26. Ale Peter pozdvihol ho a riekol: Vstaň, ja sám tiež som človek.

27. A v rozhovore s ním vošiel a našiel mnohých, ktorí sa sišli.

28. I riekol im: Vy viete, že je ohavné mužovi Židovi pripojiť sa alebo vchádzať k inonárodovcovi⁵⁾, ale mne ukázal Boh, aby som žiadneho človeka nevyhlásil za obecného alebo nečistého.⁶⁾

29. Preto, povolaný súc, bez zdráhania som prišiel. Pýtam sa teda: Pre jakú príčinu ste ma povolali?

30. A Kornel riekol: Pred štyrmi dňami až do tejto hodiny som sa

1) Na Východe domy nemajú strechy, ale len vodorovnú povalu, na ktorej sa ľudia často zdržujú.

2) T. j. kým domáci pripravovali jedlo.

3) Vytrženie je taký stav, v ktorom smysľ človeka zovnútorň svät nevidia, duchu sa otvorí nadmyselný svät. V takom stave sa nevie, či je v tele, alebo bez tela. (2. Kor. 12, 2.)

4) Obecné bolo, čo nebolo očistené podľa predpisu farizejov: ako neumyté ruky; nečisté, čo v zákone bolo zakázané jesť: ako sviňské mäso.

5) T. j. hore, do výšky.

6) Vysvetlil mu to potom príchod poslov Kornelových, že tie čisté a nečisté zvieratá znamenajú Židov a pohanov, a že i títo majú byť povolani do cirkvi. Srov. verš 28.

7) Dolož: domácich Šimonových.

1) T. j. vnkol mu Duch svätý.

2) Vlastne dľa gréčtiny: návestie.

3) Grécky: zavolal ich dnu.

4) Na Východe takto pozdravovali vzácných hostí.

5) V Starom Zákone bolo Židom zakázané dôverne obcovať s pohanmi, aby ich nesviadli k modloslužbe. Pyšní farizeji na tomto základe opovrhovali pohanov, ako nečistých, ba jako psov. (Mat. 15, 26.) Teraz Peter prišiel k lepšiemu svedčeniu.

6) 2. Mojž. 12, 43. Luk. 17, 18.

modlil na deviatu hodinu vo svojom dome, a hľa, stal si predo mňa muž v bielom rúchu a riekol:

31. Kornelu, vyslyšaná je tvoja modlitba a tvoje almužny pripomenuly sa pred tvárou Božou.

32. Pošli teda do Jopy a povolaj Šimona, ktorý sa nazýva Peter, ten je na hospode v dome kožiara Šimona pri mori.

33. Tak hneď som poslal k tebe, a ty si urobil dobre, že si prišiel. Teraz teda my všetci stojíme pred tvojím obličajom¹⁾, aby sme počuli všetko, čokoľvek ti je prikázané od Pána.

34. Tedy otvoril Peter svoje ústa a riekol: Vpravde, zkusujem, že Boh nehľadá na osoby²⁾,

35. ale v každom národe ten, kto sa ho bojí a činí spravodlivosť, je mu príjemný.

36. Boh poslal slovo synom izraelským a zvestoval pokoj³⁾ skrze Ježiša Krista (tento je Pánom všetkých).⁴⁾

37. Vy viete, jaké slovo stalo sa po celom Judsku, a síce počnúc od Galilejska, po krste, ktorý ohlasoval Ján:

38. ako Boh pomazal Ježiša z Nazaretu Duchom svätým a mocou, ktorý chodil, dobre činiac a všetkých od diabla obsadnutých uzdravujúc, pretože Boh bol s ním.⁵⁾

39. A my sme svedkami všetkého, čo činil v krajine judskej a v Jeruzaleme, ktorého zabili, obesiac ho na drevo.

40. Toho Boh vzkriesil tretieho dňa a dal mu, aby sa zjavil,

41. nie všetkému ľudu, lež sved-

kom od Boha predurčeným: nám, ktorí sme s ním jedli a pili, po jeho zmŕtvychvstaní.

42. A prikázal nám kázať ľudu¹⁾ a svedčiť, že on je, ktorého ustanovil Boh za sudcu nad živými a mŕtvymi.

43. Jemu všetci proroci vydávajú svedectvo, že skrze jeho meno obiahnu odpustenie hriechov všetci, ktorí veria v neho.²⁾

44. A keď Peter ešte mluvil tie slová, Duch svätý sostúpil na všetkých, ktorí počúvali slovo.³⁾

45. I ustrnuli veriaci z obriezky⁴⁾, ktorí prišli s Petrom, že i na pohanov milosť Ducha svätého sa vyliala;

46. počuli ich totiž mluiť jazykmi a velebiť Boha.⁵⁾

47. Vtedy odpovedal Peter: Či môže kto zabrániť vode, aby neboli pokrstení títo, ktorí prijali Ducha svätého, jako i my?

48. A rozkázal ich pokrstiť v mene Pána Ježiša Krista.⁶⁾ Potom ho prosili, aby zostal u nich niekoľko dní.

HLAVA 11.

Peter sa ospravedlivuje pre prijatie pohanov; cirkev sa rozširuje, zvlášte v Antiochii, odkiaľ poslali pomoc núdnym v Jeruzaleme.

1. A počuli apoštolovia a bratia, ktorí boli v Judsku, že i pohania prijali slovo Božie.

1) Pod ľudom má sa vo sv. Písme rozumieť židovstvo.

2) Jer. 31, 34. Mich. 7, 18.

3) Ako na Turice na Židov, tak dnes na pohanov sostúpil Duch svätý. Neboli birmovaní, ale dostali dar rečí, dar proroctva atď. (Srov. 46.)

4) T. j. zo židovstva. Tí totižto, ktorí sa nazdávali, že Messias príde len Židov spasiť.

5) Srov. 2, 11.

6) Museli prijať krst, ktorý je podľa nariadenia Kristovho podmienkou prijatia do cirkvi. Boh chcel zázrakom dokázať, že i pohania môžu byť účastní sv. krstu. V mimoriadnom páde Pán Boh zmenil poriadok a Kornelovi udelil Ducha sv. prv, nežli by bol sv. krst prijali.

1) Grécky: pred obličajom Božím.

2) T. j. nerobí rozdielu medzi Židom a Nežidom.

3) T. j. spasenie, smierenie s Bohom.

4) Boh je pánom Židom i pohanom, t. j. všetkým ľuďom, ba všetkému stvoreniu.

5) Srov. u Mat. 3, 16—17. Tu sv. Peter spomína diablov, že ich P. Ježiš vyháňa, aby takto dosvedčil, že niečo viac bohov okrem jedného, a že P. Ježiš je taký Boh nad všetkými duchmi, ktorých pohani držali za bohov.

2. Keď teda Peter prišiel do Jeruzalema, dohadovali sa s ním tí, ktorí boli z obriezky¹⁾,

3. a riekli: Prečo si vošiel k mužom neobrezaným a jedol si s nimi?

4. Tedy Peter začal im po poriadku vyprávať a riekol²⁾:

5. Ja som bol v meste Jope a modlil som sa, i videl som vo vytržení mysle videnie: jakúsi nádobu sostupovať, akoby veľký obrus, ktorý na štyroch koncoch spúšťal sa s neba a prišiel až ku mne.

6. Do ktorého keď som sa poďíval, spozoroval som a videl zemských štvornožcov a dravcov, a zemeplazy a nebeské vtáctvo.

7. Ale počul som i hlas, ktorý mi riekol: Vstaň, Petre, zabíjaj a jedz.

8. I riekol som: Nijako, Pane, lebo nikdy nič obecného alebo nečistého nevchádzalo do mojich úst.

9. Tu podruhé povedal hlas s neba: Čo Boh očistil, ty nevyhlasuj za obecné.

10. A to sa stalo po trikrát, a všetko zase zdvihlo sa do neba.

11. A hľa, v tom traja muži stáli u domu, v ktorom som bol, poslaní ku mne z Cezarei.

12. I riekol mi Duch, aby som šiel s nimi bez zdráhania. A šlo so mnou i týchto šesť bratov, a vošli sme do domu toho muža.³⁾

13. Tu rozprával nám, ako videl anjela vo svojom dome stáť a hovoriť mu: Pošli do Jopy a zavolaj Šimona, ktorý sa nazýva Peter;

14. ten ti povie slová, skrze ktoré budeš spasený, ty aj všetok tvoj dom.

15. A keď som začal mluviť, Duch svätý sostúpil na nich, ako i na nás na počiatku.

16. Tu rozpamätal som sa na slovo Pánovo, jako riekol: Ján síce krstil vodou, ale vy budete pokrstení Duchom svätým.

17. Keď teda Boh im dal tú istú milosť¹⁾, ako i nám, ktorí sme uverili v Pána Ježiša Krista: kto som bol ja, že by som bol mohol zabráňovať Bohu?

18. Keď to počuli, umĺkli²⁾, oslavovali Boha a povedali: Teda i poňhanom Boh dal pokánie, aby žili.

19. A tí síce, ktorí sa rozprchli pred súžením, ktoré nastalo pre Štefana, prišli až do Fencie a Cypru a do Antiochie, ale nikomu nemluvili slova³⁾, iba samým Židom.

20. No niektorí z nich boli muži z Cypru a Cirény, ktorí, keď vošli do Antiochie⁴⁾, mluvíli aj ku Grékom a zvestovali Pána Ježiša.

21. A ruka Pánova⁵⁾ bola s nimi, a veľký počet veriacich obrátil sa k Pánovi.⁶⁾

22. I prišla povest' o tom do ušú cirkvi, ktorá bola v Jeruzaleme, a poslali Barnabáša až do Antiochie.

23. Keď ten ta prišiel a videl milosť Božiu, zaradoval sa a napomínal všetkých, aby v predsavzatí vytrvali v Pánovi;

24. lebo bol muž dobrý a plný Ducha svätého a viery. I pribudol veľký zástup Pánovi.

1) Grécky: ten istý dar. Židia pravdepodobne zazlievali Petrovi, že pohanov bez obriezky prijal do cirkvi; na to sa zdá odpovedať Peter slovami: že keď ich Boh bez obriezky prijal za svojich a dal im svoje dary, on, Peter, nemohol to prekažiť, a keď ich prijal bez obriezky do cirkvi, viditeľne vykonal to, čo Boh už bol neviditeľne učinil.

2) Uspokojili sa.

3) Nehovorili o Ježišovi.

4) Antiochia v tom čase sprostredkovala kúpectvo medzi Západom a Mezopotamskom, Arabskom a vnútornou Aziou. Mesto bolo sídlom rímskeho miestodržiteľa zo Syrska a jako také požívalo veľké práva.

5) Pomoc Božia.

6) Podľa ústneho podania bola cirkev založená od sv. Petra. Zprvu pozostávala len z obrátených Židov. Riadnym biskupom jej bol od r. 37—43. sv. Peter. Nová obec, ktorá sa bola z pohanských veriacich utvorila, potrebovala odobrenie a uvedenie cirkevnej správy, ktorú viesť bol Barnabáš odoslaný. 4, 36.

1) Srov. pozn. k 10, 45.

2) Sv. Lukáš považuje túto vec za veľmi vážnu, preto opakuje celú udalosť. Sv. Peter len udanú skutočnosť uvádza (Srov. 5—15), ktorej výsledok je: Boh sám to bezprostredne chcel a učinil (17), Peter poučený zázrakom len rozkaz Boží vyplnil.

3) Dolož: ktorý bol poslal pre mňa.

25. Tedy odišiel Barnabáš do Tarzu, aby vyhľadal Šavla, a keď ho našiel, priviedol ho do Antiochie.

26. A za celý rok schádzali sa tam v cirkvi a vynaučovali zástup veľiký, tak že najprv v Antiochii učeníci nazývaní boli kresťanmi.¹⁾

27. A v týchže dňoch prišli proroci²⁾ z Jeruzalema do Antiochie;

28. i povstal jeden z nich, menom Agabus, a skrže Ducha oznamoval³⁾, že bude veľký hlad po celom okršleku zemskom, ktorý nastal za Klaudiusa.⁴⁾

29. Tedy učeníci, jako ktorý bol zámožný, všetci si zaumienili poslať na podporu bratom, prebývajúcim v Judsku;

30. čo i vykonali, a poslali k starším⁵⁾ skrže ruky⁶⁾ Barnabáša a Šavla.

HLAVA 12.

Sťatie Jakubovo, uväznenie Petrovo, trest Herodesov, návrat Šavlov a Barnabášov do Antiochie.

1. A v tom čase Herodes⁷⁾ kráľ vystrel ruky, aby sužoval niektorých z cirkvi.

2. I zabil Jakuba⁸⁾, brata Jánovho, mečom.

3. A keď videl, že sa to ľúbilo Židom, zaumienil si zajať i Petra. A boly dni Presníc.⁹⁾

4. A keď ho zajal, vsadil ho do žalára a dal ho strážiť štyrom štvor-

kám vojakov¹⁾, lebo chcel ho po Veľkej noci predviesť ľudu.²⁾

5. Tak teda Petra strážili v žalári: ale cirkev bez prestania modlila sa k Bohu za neho.³⁾

6. A keď ho Herodes mal vyvieť, v tú noc Peter spal medzi dvoma vojakmi, sviazaný dvoma reťazami, a strážnici predo dvermi strážili žalár.

7. A hľa, anjel Pánov zastal pri ňom a svetlo zasvietilo v príbytku, i udrel Petra do boku, zobudil ho a riekol: Vstaň chytro. A reťaze⁴⁾ spadly s jeho rúk.

8. Tedy riekol mu anjel: Opáš sa a podviaž si obuv. I učinil tak. Tu riekol mu: Odej sa svojim plášťom a poď za mnou.

9. A vyšiel a bral sa za ním, no nevedel, či je to pravda, čo sa stalo skrže anjela: ale domnieval sa, že vidí videnie.

10. A keď prešli prvú i druhú stráž, prišli k železnej bráne, ktorá vedie do mesta, a tá sa im sama od seba otvorila. A keď vyšli, prešli jednu ulicu, a v tom odišiel anjel od neho.

11. A Peter, keď prišiel k sebe, riekol: Teraz viem opravdive, že Pán poslal svojho anjela a vytrhol ma z ruky Herodesovej a zo všetkého očakávania ľudu židovského.⁵⁾

12. A kým rozjímal o tom, prišiel k domu Marie, matky Jána, ktorý

1) Ponevác neobrezaní Gréci, ktorí uverili v Krista, nepridali sa k Židom, aby sa rozoznali i od Židov i od pohanov, pomenovali sa nasledovníkmi Krista, čili kresťanmi (Christianoi). Meno to sa ujalo a stalo sa všeobecným.

2) T. j. Duchom svätým nadaní rečníci. I. Kor. 12, 10; 2. Ef. 4, 11.

3) Pravdepodobné je, že bol jedným zo 72. učeníkov Ježišových. (Luk. 10, 1.)

4) Za cisára Klaudiusa r. 41—54.

5) T. j. k predstaveným, presbyterom = kňazom.

6) Prostredníctvom.

7) Herodes Agripa I. okolo r. 42—43.

8) Takzvaný Jakub starší. Mat. 4, 21. Marek 3, 17; 15, 40.

9) A boly dni nekvasených chlebov, t. j. Veľká noc.

1) T. j. boly štyri stráže po štyroch vojakoch, spolu 16.

2) T. j. predviesť pred ľud a dať ho zabiť, aby jeho smrť slúžila ľudu za divadlo.

3) Ponevác Peter bol hlavou cirkvi, preto celá cirkev modlila sa za neho; Boh vyslyšal prosby až v poslednom okamihu. Kde je núdza najvyššia, tam je pomoc Božia najbližšia.

4) Tie reťaze, ktorými bol sv. Peter sviazaný, údajne v Jeruzaleme sa zachovaly, potom r. 463 daroval ich patriarcha Juvenal Eudoxii, manželke kráľa Theodozia II. Nateraz nachádzajú sa vraj v Ríme, spojené vraj s tými, ktorými bol sviazaný v Ríme.

5) Židia čakali na odpravenie Petrovo, aby sa na ňom zabávali, jako pri nejakom divadle.

sa nazýval Marek, kde boli mnohí shromaždení a sa modlili.¹⁾

13. A keď zaklopal na dverká vo vrátach, vyšla načúvať dievka, menom Rode.

14. A jako poznala Petrov hlas, od radosti neotvorila dverí²⁾, ale vbehla do vnútra a zvestovala, že Peter stojí u dverí.

15. A oni jej riekli: Blaznieš. Ale ona dotvrdzovala, že tomu je tak. Tedy oni riekli: Jeho anjel³⁾ je.

16. Peter však neprestával klopať. Vtedy otvorili a videli ho, i ustrnuli.

17. Ale on pokynul im rukou, aby mlčali, a rozprával, ako ho Pán vyviedol zo žalára, a povedal: Oznámte to Jakobovi⁴⁾ a bratom.⁵⁾ A vyšiel a odišiel na druhé miesto.⁶⁾

18. A keď nastal deň, nemalé vzrušenie bolo medzi vojakmi (nad tým), čo sa to stalo s Petrom.⁷⁾

19. Herodes však, keď ho hľadal a nenašiel, zaviedol vyšetovanie proti strážnikom a kázal ich odviešť⁸⁾; i odišiel z Judska do Cezarei a zdržoval sa tam.

20. A bol nahnevaný na Tyrčanov a Sidončanov. Tu oni jednomyseľne prišli k nemu a naklonili si Blasta, komorníka kráľovho, a žiadali o pokoj⁹⁾, preto, že ich kraje živily sa od neho.¹⁰⁾

21. A v určený deň Herodes, odetý kráľovským plášťom, posadil sa na prestol a rečnil k nim.

1) Mar. 14, 51. Sk. ap. 1, 13; 13, 5. Kol. 4, 10. II. Tim. 4, 11.

2) T. j. zabudla otvoriť dvere.

3) T. j. anjel strážca. Mat. 18, 10.

4) Takzvanému mladšiemu synovi Alfejovmu (Mat. 13, 55; Ján 19, 25), jako jeruzalemskému biskupovi, ktorý mal veľkú vážnosť u Židov a tak mal i pokoj od nich.

5) T. j. veriacim.

6) Dľa Eusebia a sv. Hieronyma odobral sa r. 42. sv. Peter do Ríma.

7) Lebo boli zodpovední za Petra, ktorý im ušiel zo žalára.

8) Na smrť, ako takých, ktorí sa ťažko prehršili proti vojenským zákonom, keď im ušiel Peter a oni nevedeli dať o tom vývod.

9) Prosil ho o priateľské pomery, aby Herodes vo svojej krajine nerobil prekážky ich obchodu (kupectvu).

10) T. j. z kráľovstva, z kráľovej krajiny.

22. A ľud privolával¹⁾: Božské hlasy, a nie ľudské.

23. No naskutku porazil ho anjel Pánov, preto, že nedal česť Bohu²⁾; a od červov zožraný umrel.³⁾

24. Ale slovo Pánovo rástlo a rozmáhalo sa.

25. Barnabáš však a Šavel po vykonanej službe⁴⁾ vrátili sa z Jeruzalema a vzali so sebou Jána, ktorý sa nazýval Marek.

HLAVA 13.

Vysvätenie Šavlovo a Barnabášovo, cesta do Cypru, trest čarodejníka Barjesa, obrátenie vladára Sergiusa, kázanie Pavlovo v pizidskej Antiochii, prenasledovanie od vzbúrených Židov.

1. A v cirkvi, ktorá bola v Antiochii, boli proroci a učitelia⁵⁾, medzi nimi Barnabáš a Šimon, ktorý sa volal Čierny, a Lucius⁶⁾ Cyrenský, a Manahen, ktorý bol vychovaný spolu so štvrtvladárom Herodesom⁷⁾, a Šavel.⁸⁾

2. A keď oni službu konali Pánovi a postili sa⁹⁾, riekol im¹⁰⁾ Duch svätý: Odlúčte mi Šavla a Barnabáša k úradu¹¹⁾, na ktorý som ich povolal.

3. Vtedy postili a modlili sa a vzkladali ruky na nich, a prepustili ich.¹²⁾

1) Bohorúhave pochleboval Herodesovi a prisvädčal.

2) T. j. s úľubou prijal bohorúhavú poklonu.

3) V piaty deň po tej reči, v 54. roku veku svojho. Joz. Fl. Ant. 19, 8.

4) T. j. keď odovzdali almužnu, nasbieranú v Antiochii. Srovn. 11, 30. Dvanástou hlavou končia sa dejiny kráľovstva Božieho medzi Židmi od Jeruzalema až po Antiochiu. V nasledujúcich hlavách rozpráva sa rozšírenie kresťanstva medzi pohanmi až po Rím, kde sa účinkovanie sv. Pavla s Petrovým spojilo.

5) I. Kor. 12, 28. Ef. 4, 11.

6) Rim. 16, 21.

7) Herodes Antipas. Mat. 2, 22. Mar. 6, 17. Luk. 3, 1.

8) I. Kor. 15, 9.

9) T. j. konali najsv. obeť a s lačným žaľúdkom prijímali.

10) T. j. dal im to vnuknutie.

11) Dolož: apoštolskému. Preto nielen sv. Pavel (Rim. 1, 1), ale i sv. Barnabáš sú apoštolmi.

12) Duchovenstvo (biskup a kňazi) antiochenské vysvätilo ich za biskupov. I. Tim. 1, 14. Tit. 1, 4.

4. A oni, poslaní od Ducha svätého, odišli do Seleucie ¹⁾, a odtiaľ odplavili sa do Cypru.

5. A keď prišli do Salamíny ²⁾, kázali slovo Božie v židovských synagogách. A mali aj Jána v službe. ³⁾

6. A keď pochodili celý ostrov až po Paf ⁴⁾, našli jakéhosi muža, čarodejníka ⁵⁾, lžiproroka, Žida, ktorému meno bolo Barjesu ⁶⁾,

7. ktorý bol u miestodržiteľa Sergia Pavla, muža rozvažitého. Tento povolal Barnabáša a Šavla a žiadal si počuť slovo Božie.

8. Ale protivil sa im Elymas ⁷⁾, ten čarodejník (lebo takto sa vykladá jeho meno), a hľadel odvrátiť miestodržiteľa od viery.

9. Ale Šavel ⁸⁾, alebo i Pavel ⁹⁾, naplnený Duchom svätým, pohliadol na neho

10. a riekol: Ó, plný všetkého podvodu ¹⁰⁾ a všetkého klamstva, synu diablov, nepriateľu všetkej spravodlivosti, neprestávaš prevracať pravé cesty Pánove?

11. A hľa, teraz ruka Pánova nad tebou, a budeš slepý a neuvidíš slnka až do času. ¹¹⁾ A naskutku do-

padla na neho mrákota a tma, i obchádzal a hľadal, kto by mu podal ruku.

12. Vtedy miestodržiteľ, keď videl, čo sa stalo, uveril a obdivoval učenie Pánovo. ¹⁾

13. A keď Pavel a tí, ktorí boli s ním, odplavili sa od Pafu, prišli do Perge v Pamfilii. ²⁾ Tu Ján odišiel od nich a vrátil sa do Jeruzalema. ³⁾

14. Oni však odišli z Perge a prišli do pizidskej Antiochie ⁴⁾, i vošli do synagogy v deň sobotný a sadli si. ⁵⁾

15. A keď bolo po čítaní zákona a prorokov, predstavení synagogy poslali k nim a riekli: Mužovia bratia, jestli máte u seba nejaké slovo napomenutia k ľudu, povedzte.

16. Tu vstal Pavel, pokynul rukou, aby mlčali, a riekol: Mužovia izraelskí ⁶⁾ a ktorí sa bojíte Boha ⁷⁾, počúvajte.

17. Boh ľudu izraelského vyvolil našich otcov a povýšil ľud, keď boli doťahovalcami v zemi egyptskej, a vyvýšeným ramenom ⁸⁾ vyviedol ich z nej,

18. a za čas štyridsať rokov trpel ich obyčaje ⁹⁾ na púšti.

19. A keď vyhladil sedem národov v zemi Chanan, losom rozdelil ich zem medzi nich,

20. asi po štyristo a päťdesiatich rokoch ¹⁰⁾, a potom dal im sudcov až po Samuela proroka. ¹¹⁾

1) Mesto v Sýrsku, pri Stredozemnom mori, asi štyri míle od Antiochie.

2) Mesto na ostrove Cypru. Neskôr v zeme-trasení zahynulo, no cisár Konštantín V. vystavil ho a dal mu meno Konstancia. Teraz sa menuje Famagosta.

3) Sr. 12, 25.

4) Pafion, Neo-Pafos, na západnom brehu Cypru. Neďaleko stál chrám Afrodity. (Sv. Cyprian.)

5) Srov. 8, 9.

6) Bar-Jošuah. Prímeno jeho bolo Elymas. Srov. v. 8.

7) Prikladal si arabský názov Elymas, čili mudrc (čarodejník).

8) Tu posledný raz spomína sa jeho hebrejské meno Saul (= Žiadany), a od tejto doby nosil latinské meno Paulus.

9) Sv. Hieronym je tej mienky, že vzal meno Paulus od Sergiusa Paulusa, na pamiatku jeho pre cirkev významného obrátenia. (Verš 12.) Sv. Augustín myslí, že z ponížnosti nazval sa Paulus (= Malý). I. Kor. 15, 9. Iní sú tej mienky, že jako rímsky mešťan (Sk. ap. 22, 25) nosil latinské prímeno Paulus. Možné je i to, že pri svojom vysvätení (verš 3.) prijal grécke meno Paulos (= Prestalec, ktorý prestal byť prenasledovníkom cirkvi).

10) Grécky: všetkej vrtkavosti. Ján 8, 44. Sk. ap. 8, 20.

11) V ktorom by si sa obrátil.

1) Dľa podania sprevádzal potom Pavla do Španielska a bol biskupom v Narbone. Sk. ap. 20, 4. II. Tim. 4, 20.

2) Sk. ap. 14, 24.

3) Sk. ap. 15, 37.

4) Teraz Ashker u Cilického priesmyku.

5) Apoštol pre pohanov vždy a všade najprv ohlasoval evanjelium Židom. Preto chodil do synagogy, aby sa mu naskytla príležitosť obrátiť Židov.

6) Sk. ap. 5, 35.

7) Sk. ap. 2, 10; 17, 4. T. j. prišielci, obrátenci, vierodruhovia.

8) T. j. mocou veľikou a zázračnou. 2. Mojž. 1, 1; 13, 21.

9) Zlé obyčaje, tvrdošijnosť. 2. Mojž. 16, 3.

10) Neberie sa teda určitý počet.

11) Od narodenia Izáka (1. Mojž. 21, 2) do delenia zeme (Jos. 14, 2). Správnejšou sa zdá grécka

21. A odvtedy požadovali kráľa ¹⁾, a Boh dal im Saula, syna Cisovho, muža z pokolenia Benjaminovho, za štyridsať rokov.

22. A keď toho shodil, vzbudil im Dávida za kráľa, o ktorom vydal svedectvo a riekol: Našiel som Dávida, syna Jesovho, muža dľa môjho srdca, ktorý bude činiť všetku moju vôľu.²⁾

23. Z jeho semena Boh dľa zaslúbenia vyviedol Izraelovi spasiteľa Ježiša,

24. pred ktorého bezprostredným vystúpením Ján kázal krst pokánia všetkému ľudu izraelskému.

25. A keď Ján dokonával svoj beh, hovorieval: Ja nie som ten, ktorého vo mne tušíte, ale, hľa, prichádza po mne, ktorému nie som hoden rozviazať obuv na nohách.³⁾

26. Mužovia bratia, synovia z rodu Abrahámovho, a ktorí medzi vami boja sa Boha, vám je poslané slovo tohoto spasenia.⁴⁾

27. Lebo tí, ktorí prebývajú v Jeruzaleme a jeho kniežatá nepoznali ho ⁵⁾, a keď ho odsúdili, naplnili hlasy prorokov, ktoré sa čítajú každú sobotu.

28. A ačkoľvek na ňom nenašli žiadnej smrťhodnej viny, prosili Piláta, aby ho usmrtili.

29. A keď dokonali všetko, čo bolo o ňom písané, složili ho s dreva a položili do hrobu.

osnova: asi za 450 rokov a potom dal sudcov ... t. j. 450 rokov má sa počítať od rozdelenia zeme až po Samuela.

1) 1. Král. 8, 10. Toto udanie času nenachádza sa v Starom Zákone; pochádza z ústneho podania.

2) 1. Král. 13, 14. Žalm 88, 21.

3) Ján 1, 20, 27. Mat. 3, 11. Mar. 1, 7.

4) My sme poslaní, aby sme najprv vám zvestovali Spasiteľa.

5) Židom v cudzine zaiste ťažko bolo veriť, že Pán Ježiš je Messias, keďže ho neuznali za Messiasa Jeruzalemcia, ba jako bohorúbača ho ukrižovali. Na to odpovedá Pavel, že Jeruzalemcia zavrhl a zabili Spasiteľa z nevedomosti. Ale práve týmto vyplnili sa predpovedania o Ježišovi; vzkriesením Pána splnilo sa najväčšie zaslúbenie božské (32, 36); a viera donáša ospravedlivenie (38, 39), nevera zatratenie (40, 41). Sv. Pavel z pohoršenia križa čerpá dôkaz, že Ježiš je Messias.

30. Ale Boh vzkriesil ho z mŕtvych tretieho dňa, ktorý zjavoval sa po mnoho dní tým,

31. ktorí spolu s ním vystúpili z Galilejska do Jeruzalema, ktorí až dosavď sú mu svedkami u ľudu.

32. A my vám zvestujeme to zaslúbenie ¹⁾, ktoré sa dostalo našim otcom,

33. že ho Boh naplnil synom našim, keď vzkriesil Ježiša, jako v druhom žalme je napísané: Mój syn si ty, ja som ťa dnes splodil.

34. A že ho vzkriesil z mŕtvych, aby sa už viac nevrátil do porušenia, takto riekol: Dám vám sväté veci Dávidove, verné.²⁾

35. A preto aj inde povedá: Neďaš svojmu Svätému vidieť porušenia.³⁾

36. Lebo Dávid, keď za svojho života poslužil vóli Božej, usnul a bol priložený k svojim otcom, a videl porušenie.

37. Ale ten, ktorého Boh vzkriesil z mŕtvych, nevidel porušenia.⁴⁾

38. Nech vám je teda známe, mužovia bratia, že skrze toho zvestuje sa vám odpustenie hriechov a všetkého, od čoho ste skrze zákon Mojžišov nemohli byť ospravedlivení ⁵⁾:

39. skrze toho každý, kto verí, býva ospravedlivený.⁶⁾

40. Teda pozor, aby na vás neprišlo, čo sa povedá u prorokov:

41. Vidte, opovrhovatelia, a divte sa a zmiznite, lebo ja činím dielo

1) T. j. splnenie toho zaslúbenia.

2) Iz. 55, 3. Žalm. 88, 36. Luk. 1, 32. Rim. 6, 9. Smysel je: To, čo som verne prisľúbil Dávidovi, t. j. že jeho kráľovstvo bude večne trvať, to vám dám v Messiasovi, ktorý sa narodí z jeho pokolenia.

3) Žalm 15, 10. Ako Peter vo svojej svätodušnej reči, tak teraz Pavel dokazuje, že proctvá nevyplnili sa v Dávidovi, lež v Ježišovi, keďže on, v ktorom sa vyplnili, stojí nekonečne vyššie od Dávida, v ňom je tedy spása pre všetkých ľudí.

4) Sk. ap. 2, 25.

5) Sv. Pavel vyzdvihuje, že k spaseniu nedostačí Starý Zákon, a tak treba prijať kresťanstvo.

6) Rim. 8, 3. Gal. 3, 11. Srdcom, ústami a životom nech nezapiera.

za vašich dňov, dielo, ktoré neuveríte, keby vám niekto o ňom vypravoval.¹⁾

42. A keď oni vychádzali, prosili, aby nasledujúcu sobotu mluvíli im tie slová.

43. A keď sa shromaždenie rozpustilo, šlo mnoho Židov a nábožných znovu na vieru obrátených²⁾ za Pavlom a Barnabášom, ktorí premluvili k nim a napomínali ich, aby zotrúvali v milosti Božej.

44. A nasledujúcu sobotu skoro všetko mesto sišlo sa počúvať slovo Božie.

45. Ale Židia, keď videli zástupy, naplnili sa žiarlivosťou a odporovali tomu, čo povedal Pavel, a rúhali sa.³⁾

46. Vtedy Pavel a Barnabáš odhodlane povedali: Vám⁴⁾ najprv sa malo ohlasovať slovo Božie, ale pokiaľ ho zavrhuje a pokladáte seba za nehodných večného života, hľa, obraciame sa k pohanom,

47. lebo tak nám prikázal Pán: Položil som ťa za svetlo národom, aby si bol na spásu až do konca zeme.⁵⁾

48. A keď to počuli pohaní, zaradovali sa a velebili slovo Pánovo, a uverili, ktoríkoľvek boli predurčení k večnému životu.⁶⁾

49. I roznieslo sa slovo Pánovo po celom kraji.

50. Ale Židia pobúrili nábožné a vznešené ženy a predných mešťanov, a vzbudili prenasledovanie proti Pavlovi a Barnabášovi a vyhнали ich zo svojich končín.⁷⁾

51. Tu oni otriasli prach¹⁾ so svojich nôh na nich a prišli do Ikonie.²⁾

52. A učeníci naplnení boli radosťou a Duchom svätým.³⁾

HLAVA 14.

Útek Pavlov a Barnabášov z Ikonie do Lystry, kde im chceli obetovať ako bohom; Pavlovo kamenovanie, kázanie v Derbe a návrat do Antiochie.

1. I stalo sa v Ikonii, že vošli spolu do židovskej synagogy a mluvíli, tak že uverilo veľké množstvo Židov a Grékov.⁴⁾

2. Ale Židia, ktorí neuverili, rozdráždili a k hnevu popudili mysle pohanov proti bratom.⁵⁾

3. I boli tu za dlhý čas a smelo si počínali v Pánovi, ktorý vydával svedectvo slovu milosti svojej, a dával to, aby sa dialy divy a zázraky skrze ich ruky.

4. Lenže rozdvajilo sa obecnstvo mesta: a síce niektorí boli so Židmi a niektorí s apoštolmi.⁶⁾

5. Ale keď sa pohaní a Židia aj so svojimi úradskými oborili, aby ich potupili⁷⁾ a kamenovali:

6. dozvediac sa o tom, utiekli do miest lykaonských, do Lystry a Derbe⁸⁾, i do všetkého okolitého kraja, a tu kázali evanjelium.

7. I sedával v Lystre jakýsi muž, nemocný na nohy, chromý zo života svojej matky, ktorý nikdy nechodil.

8. Ten počúval⁹⁾ Pavla mluviť.

1) Mat. 10, 14.

2) Teraz Koniah v Lykaonii.

3) Učeníci, t. j. novoobrátení s radosťou prijali spasenie a začali viesť nový duševný život.

4) Pravdepodobne boli to príselci, proselyti.

5) T. j. oproti veriacim; srov. 10, 23. Medzi novoobrátenými, dľa ústneho podania (Sv. Ján Zlat., Epif.), bola i sv. Tekla.

6) Väčšia časťka pohanských obyvateľov držala so Židmi, menšia s apoštolmi. Barnabáš a Pavel na tom mieste po prvý raz menujú sa apoštolmi, tak ako dvanásti.

7) Grécky: spupne s nimi nakladali.

8) Apoštolovia poslúchali Pána. Mat. 10, 23. Lystra ležala na juh 4 km. od Ikonie, Derbe asi 75 km. na západ pri hranici Kapadocie.

9) Rozumej: z vnuknutia Božieho. Vtedy sa obrátili na vieru Kristovu: Timotej z Lystry (16,

1) Hab. 1, 5. Ján 6, 45. Sk. ap. 7, 42.

2) T. j. pohanov na židovstvo obrátených.

3) Možno, že nechceli dopriať milosti Božej pohanom (hriech proti Duchu svätému). Možno, že sa báli o čistotu, a snáď i o jestvovanie svojho národa.

4) Dolož: Židom.

5) Ponevác Kristus apoštolov vyvolil a vyslal svoje učenie ohlasovať, rozumejú sa tie na Mesiáša sa vzťahujúce slová i na nich. Iz. 49, 6. Mat. 10, 6; 21, 43.

6) Viera závisí od milosti Božej a dobrej vôle človeka, preto všetci neveria.

7) Ktoré mali viac citu, nežli rozumu. Pohanské ženy, ktoré zo synagou držaly. 16, 13.

Ktorý keď pohliadol na neho, a vidiac, že by vieru mal, aby bol uzdravený,

9. riekol veľikým hlasom: Postav sa rovno na svoje nohy. I skočil a chodil.

10. Tu zástupy, keď videly, čo učinil Pavel, pozdvihly svoj hlas a po lykaonsky¹⁾ riekly: Bohovia v ľudskej podobe sostúpili k nám.

11. I nazvali Barnabáša Jovišom²⁾ a Pavla Merkurom³⁾, preto, že on viedol slovo.⁴⁾

12. I kňaz Jovišov, ktorý bol pred mestom, priviedol býkov s vencami pred bránu a chcel s ľuďmi obetovať.⁵⁾

13. Keď to počuli apoštolovia Barnabáš a Pavel, roztrhli plášte svoje⁶⁾, vyskočili medzi zástupy, kričali

14. a hovorili: Mužovia, čo to robíte? I my sme smrteľní, ľudia jako vy⁷⁾, ktorí vám zvestujeme, aby ste sa obrátili od týchto márností k živému Bohu, ktorý učinil nebo i zem, a more i všetko, čo je v nich:

15. ktorý za predošlých vekov nechával všetky národy chodiť po ich cestách.⁸⁾

16. Ale preto seba predsa nenechal bez osvedčenia⁹⁾, nakoľko dobre činil s neba, dával dažde a časy úrodné, naplňoval pokrmom a potešením naše srdcia.

17. A týmito rečami ledva uspokojili zástupy, aby im neobetovali.

18. V tom prišli z Antiochie a Ikonia niektorí Židia, i naviedli zástupy, a kamenovali Pavla a vyťahli za mesto, v tom domnení, že je mŕtvy.¹⁾

19. Ale obkľúčili ho učeníci a vstal²⁾, vošiel do mesta a druhého dňa odcestoval s Barnabášom do Derby.

20. A keď kázali evanjelium tomu mestu a vyučili mnohých, navrátili sa do Lystry a do Ikonia a do Antiochie,

21. utvrdzovali mysle učeníkov a povzbudzovali, aby zotrvali vo viere, a že nám treba skrze mnohé súženia vchádzať do kráľovstva Božieho.³⁾

22. A keď im po jednotlivých cirkvách poustanovovali⁴⁾ starších a pomodlili sa s pôstom, porúčali ich Pánovi, v ktorého uverili.⁵⁾

23. A keď prešli Pizidiu, prišli do Pamfilie,

24. mluvíli slovo Pánovo v Perge a sostúpili do Atalie⁶⁾;

25. a odtiaľ⁷⁾ odplavili sa do Antiochie, odkiaľ boli odovzdaní milosti Božej ku dielu, ktoré vykonali.

26. A keď ta prišli a shromaždili cirkev, rozprávali, jaké veľké veci Boh skrze nich učinil a že otvoril národom dvere viery.⁸⁾

27. A ostali tu za nemalý čas s učeníkmi.⁹⁾

1), jeho židovská matka Eunice a stará matka Loizda (2. Tim. 1, 5) a Gajus z Derby (20, 4).

1) T. j. dla svojho nárečia a pohanského smýšľania.

2) Jupiter (Dzeus), u Rimanov a Grékov boh hromu (Perún).

3) Merkur (Hermes), boh kupectva.

4) Kupci obyčajne sú chytrí a výmluvní: preto Pavla mali za Merkura.

5) Srov. verš 17., ako bohom.

6) Na znamenie ustrnutia. Mat. 26, 5. Vybehli z domu, kde bývali. O roztrhnutí šiat srov. Mat. 20.

7) Grécky: I my sme vám podobne citeľní ľudia.

8) Rim. 2, 14—15.

9) Dokazoval svoju moc a dobrotu, tak že mohol byť poznaný.

1) Dolož: a tam ho pohodili. Antiochia je asi 170 km. vzdialená od Lystry. Že takú ďalekú cestu vykonali nepriatelja Pavlovi, to je dôkazom toho, jako ho nenávideli.

2) Sv. Pavel pravdepodobne utajil sa, spravil sa za mŕtveho. No i to je možné, že ho Boh záračne uzdravil.

3) Mat. 16, 24.

4) Grécky: povolili. Niektorí tu chcú najst svätenie za kňazov a biskupov skrze vystieranie rúk.

5) Srov. 13, 3.

6) Námorné mesto v Pamfilsku.

7) Dolož: odchádzajúc. Srov. 13, 3.

8) T. j. dal prístup do Cirkvi Kristovej.

9) Sem kladú niektoré utrpenia sv. Pavla. Rim. 15, 19. II. Kor. 11, 24.

HLAVA 15.

Prvý cirkevný snem v Jeruzaleme. Pavel rozlúčil sa s Barnabášom. Barnabáš s Markom išiel do Cyprusu, Pavel so Silou do Sýrska a Cilicie.

1. A niektorí, ktorí prišli z Judska, učili bratov ¹⁾: Jestli sa len nedáte obrezať dľa Mojžišovej obyčaje, nemôžete byť spasení.²⁾

2. A keď Pavel a Barnabáš mali nemalú srážku s nimi, zostali na tom, aby Pavel a Barnabáš a niektorí druhí z nich išli k apoštolom a starším do Jeruzalema o tú otázku.³⁾

3. Oni teda, vyprevadení od cirkvi, prešli cez Feniciu a Samaritánsko, a rozprávali o obrátení pohanov, a spôsobili veľikú radosť všetkým bratom.

4. A keď sa dostali do Jeruzalema, boli prijatí od cirkvi a od apoštolov i starších, a zvestovali, koľké veci činil Boh s nimi.

5. I povstali niektorí z odtrženstva farizejského, ktorí uverili, a povedali, že treba ich obrezať, i prikázať im, aby zachovávali zákon Mojžišov.

6. Tedy shromaždili sa apoštolovia a starší, aby rozhodli o tejto veci.⁴⁾

7. A keď sa už mnoho porokovalo, vstal Peter a riekol im: Mužovia bratia, vy viete, že od dáv-

ných dňov ¹⁾ medzi nami (mňa)²⁾ Boh vyvolil, aby pohaní z mojich úst počuli slovo evanjelia a uverili.

8. A Boh, ktorý zná srdce, vydal im svedectvo, keď im dal Ducha svätého, jako i nám³⁾,

9. a neučinil žiadneho rozdielu medzi nami a nimi⁴⁾, keď vierou očistil ich srdcia.

10. Tak teda čo pokúšate Boha, že kladiete jarmo na hrdlo učeníkov, ktoré ani naši otcovia, ani my nemohli sme uniesť?⁵⁾

11. Ale skrze milosť Pána Ježiša Krista veríme, že budeme spasení, jako i oni.

12. Tu umĺklo⁶⁾ všetko to množstvo: a poslúchali Barnabáša a Pavla rozprávať, aké divy a zázraky činil Boh skrze nich medzi pohanmi.

13. A keď umĺkli, odpovedal Jakub⁷⁾ a riekol: Mužovia bratia, počujte ma.

14. Šimon rozprával, ako Boh najprv postaral sa, aby z pohanov prijal ľud svojmu menu.

15. A s tým sa srovnávajú prorocké slová⁸⁾, jako písané je⁹⁾:

16. Potom sa navrátim a znovu vystavím stánok Dávidov¹⁰⁾, ktorý spadol, a jeho srúcaniny znovu postavím a pozdvihnem ho,

17. aby ostatní ľudia hľadali Pána

1) Srov. 11, 2. Gal. 5, 2.

2) Židovsko-kresťanskí horlitolia učili, že z Mojžišovho zákona aspoň obriezka je potrebná pre kresťanov z pohanstva obrátených, čomu sa pohano-kresťania protivili, prečo nemalú hádku mali s nimi Pavel a Barnabáš, ktorí pokračovali dľa nariadenia apoštolov. Vystúpenie horlitolov židovských padá do toho času, keď Pavel a Barnabáš účinkovali v Antiochii.

3) Vážnosť Pavlova a Barnabášova nebola dostatočná, aby v tých roztržkách rozhodli, preto za potrebné držali uzavretie celej Cirkvi pre všetkých kresťanov.

4) Stalo sa to asi v prvej polovici r. 51. po nar. Kr. Pozoruhodné je, že sa sišli apoštolovia a starší, nie však jahnovia a veriaci: z toho nasleduje, že starší (presbyteri) neboli svetskí ľudia, ale odlúčení (klerus) k bohoslužbe a apoštolovému úradu, na stupni nižšom od apoštolov, ale vyššom od jahnov.

1) Na počiatku Cirkvi, asi pred 12. rokmi.

2) Zpomedi apoštolov vyvolil si Petra za hlavu Cirkvi, aby prijal pohanov do Cirkvi. Sk. ap. 10, 12. atď.

3) V gréčtine stojí: vydal svedectvo o nich, že sú tak dieťkami Božími, jako i my.

4) T. j. medzi obrezanými a neobrezanými, čistými a nečistými.

5) T. j. jarmo zákona Mojžišovho, ktoré ani my nemali sme ďalej nosiť, len do príchodu Mesiáša.

6) T. j. podrobilo sa úsudku sv. Petra, jako viditeľnej hlave Cirkvi na zemi.

7) Sv. Jakub, ako bratranec Ježišov, riadny biskup v Jeruzaleme, ktorý nestýkal sa s pohanmi, jako verný zachovávateľ zákona, mal istočne veľkú vážnosť a rozhodujúce slovo.

8) Smysel je: Skutočne výrok Petra je neomylný a srovnáva sa úplne so sv. Písmom.

9) Iz. 2, 1. Mich. 4, 1.

10) Stánok Dávidov, t. j. jeho kráľovský dom a jeho kráľovstvo, čo sa splnilo v duchovnom smysle o kráľovstve Mesiášovom, o Cirkvi.

a všetky národy, ktoré nosia moje meno, povedá Pán, ktorý to činí.¹⁾

18. Známe je Pánu od vekov jeho dielo.²⁾

19. Preto ja súdim: neznepokojovať tých, ktorí sa z pohanov obracajú k Bohu³⁾,

20. ale písať im, aby sa zdržovali od modlárskeho poškvŕň⁴⁾, a od smilstva, a od zadusenín, a od krvi.⁵⁾

21. Lebo Mojžiš od dávnych časov má po jednotlivých mestách, kto by ho kázal v synagogách, kde sa čítava každú sobotu.⁶⁾

22. Vtedy videlo sa apoštolom a starším s celou Cirkvou, aby vyvolili zpomedi seba mužov a poslali ich do Antiochie s Pavlom a Barnabášom: Judu, ktorý sa nazýval Barsabas, a Silu, mužov popredných⁷⁾ medzi bratmi,

23. a písali skrze ich ruky⁸⁾: Apoštolovia a starší bratia tým, ktorí sú v Antiochii a v Sýrsku a v Cilicii, bratom, ktorí sú z pohanov, pozdravenie.

24. Ponevác sme počuli, že niektorí⁹⁾, ktorí vyšli od nás, ktorým sme nekázali, zmiatli vás slovami a mýlili vaše mysle.

25. Videlo sa nám shromaždeným vyvolať mužov a poslať k vám s našimi najmilšími, Barnabášom a Pavlom,

26. ľuďmi tými¹⁰⁾, ktorí vydali svoje

životy¹⁾ pre meno Pána nášho Ježiša Krista.

27. Poslali sme teda Judu a Silu, ktorí aj sami ústne vám povedia to isté.

28. Lebo videlo sa Duchu svätému a nám neklásť na vás viac žiadneho bremena, iba toto potrebné:

29. Aby ste sa zdržovali od vecí obetovaných modlám a od krvi a od zaduseného a od smilstva²⁾; toho keď sa budete chrániť, dobre urobíte. Majte sa dobre.

30. Oni teda, prepustení, sostúpili do Antiochie, a keď sa shromaždilo množstvo, odovzdali list.

31. Keď ho prečítali, radovali sa z toho potešenia.³⁾

32. Ale i Judas i Silas, ponevác i sami boli prorokmi⁴⁾, premnohou rečou napomínali a utvrďovali bratov.

33. A keď tam pobudli za nejaký čas, boli prepustení od bratov v pokoji k tým, ktorí ich boli poslali.

34. Ale Silas uznal za dobré tam ostať, a Judas sám odišiel do Jeruzalema.

35. Pavel však a Barnabáš bavili sa v Antiochii, učili a kázali s mnohými inými slovo Pánovo.⁵⁾

36. Ale po niekoľkých dňoch riekol Pavel Barnabášovi: Vráťme sa a ponavštevujme bratov po všetkých mestách, v ktorých sme kázali slovo Pánovo, jako sa majú.

37. Tedy Barnabáš chcel so sebou vziať i Jána, ktorý sa nazýval Marek.

1) Amos 9, 11.

2) Boh od počiatku uzavrel spoiť pohanov so Židmi v jeden národ v Cirkvi.

3) Keby Boh bol chcel národy skrze Starý Zákon spoiť, bolo by sa to už prvej stalo.

4) T. j. aby nielen neklaňali sa modlám, ale ani nepoživali z toho, čo bolo modlám obetované. 1. Kor. 10, 19—21.

5) Ponevác to bolo zakázané už pred Mojžišom (1. Mojž. 9, 4) a spojené so všeobecnou ošklivosťou, tak, že by požívanie zaduseného bolo pohoršením pre Židov a prekážkou spojenia sa Židov s pohanmi v jednu Cirkvev. Zákaz zadáveného a krvi bol teda len dočasný. 3. Mojž. 3, 17. 1. Kor. 8, 1. 1. Tes. 4, 3.

6) T. j. zákon Mojžišov.

7) Grécky: vývodiacich.

8) Skrze ich ruky = po nich; ich ruky niesly list.

9) T. j. Židia.

10) Aké krásne odporúčanie vyslovila Cirkvev Pavlovi a Barnabášovi.

1) Odovzdali životy = nasadili, vystavili nebezpečenstvu.

2) Smilstvo je zakázané pre všetky časy. Modlám obetované mäso už sv. Pavel dovolil jest v istých okolnostiach. (1. Kor. 10, 25—27.) Zadusené a krv nejest sa tiež dlho neutržalo v platnosti. Dnes je zakázané len smilstvo.

3) T. j. že sa nemusia dať obrezať, a predsa že môžu byť spasení.

4) T. j. rečníkmi. Srov. 13, 1; 11, 27.

5) Do toho času padá pravdepodobne okružná cesta sv. Petra, založenie kresťanských obcí a návšteva jeho v Antiochii, o čom sv. Pavel spomína v liste ku Gal. 2, 11.

38. Ale Pavel prosil ¹⁾, aby nebral toho so sebou, ktorý totižto odišiel od nich z Pamfilska a nešiel s nimi do práce.

39. Povstala teda rozopra, tak že sa rozišli jeden od druhého, a síce Barnabáš vzal so sebou Marka a plavil sa do Cypru.

40. Kdežto Pavel zvolil Silu ²⁾, a od bratov odporúčaný do milosti Božej, ocestoval.

41. A pochodil Sýriu a Ciliciu, a utvrdzoval cirkve (a prikazoval zachovávať prikázania apoštolov a starších).³⁾

HLAVA 16.

Pavel vzal si za spoločníka Timoteja a obrezal ho, od Boha poslaný išiel do Macedonska, obrátil Lydiu, vyhnal veštiaceho ducha, jeho uväznenie a prepustenie.

1. A prišiel do Derby ⁴⁾ a do Lystry, a hľa, tam bol jeden učeník, menom Timotej ⁵⁾, syn židovskej ženy veriacej, z otca pohana.

2. O tom vydávali dobré svedectvo bratia, ktorí boli v Lystre a Ikonii.

3. Toho chcel Pavel, aby cestoval s ním. I vzal ho a obrezal ho, pre Židov ⁶⁾, ktorí boli v tých miestach. Všetci totiž vedeli, že jeho otec bol pohan.

4. A jako chodili po mestách, nakladali im zachovávať ustanovenia,

1) Srov. 13, 13. Grécky: Ale Pavel stál na tom (držal sa slušne) nebrať so sebou toho, ktorý odišiel.

2) Silas zostal v Antiochii, sv. Pavel navštívil od neho založené cirkve.

3) Srov. verš 23. a 29. V gréckom, ako i v mnohých latinských rukopisoch toho niet, čo je tu položené do zátvorky. Je to sem položené bezpochyby z verša 4. nasledujúcej hlavy.

4) Srov. 14, 6.

5) II. Tim. 1, 3—5.

6) Neurobil to Pavel, ako by bol považoval obriezku za potrebnú, ale len preto, aby Židia nebránili Timotejovi prístupu do synagogy. Nekonal ani proti snemu jeruzalemskému (15, 23—29), lebo snem nezakázal zrovna obriezku, ale len nútiť k nej, a tak ponechal pohanom voľnosť prijať alebo neprijať obriezku. I. Kor. 9, 20. Gal. 2, 3.

čo byly vynesené od apoštolov a starších, ktorí boli v Jeruzaleme. ¹⁾

5. A tak cirkve utužovali sa vo viere a každodenne rozmáhaly sa počtom.

6. A keď prešli Frygiu a kraj galatský ²⁾, zabránil im Duch svätý mluviť slovo Božie v Azii.³⁾

7. A keď prišli do Myzie ⁴⁾, pokúsili sa ísť do Bitynie, ale nedal im Duch Ježišov.

8. A keď obišli Myziu, sostúpili do Troady.⁵⁾

9. Tu zjavilo sa Pavlovi v noci videnie: Jakýsi macedonský muž stál a prosil ho a riekol: Prejdi do Macedonska a pomôž nám.

10. A jako to videnie videl, hneď sme hľadeli ísť do Macedonska, uistení, že nás Boh povolal kázať im evanjelium.⁶⁾

11. A keď sme sa plavili z Troady, rovným behom prišli sme na Samtracko ⁷⁾ a druhého dňa do Neapola ⁸⁾,

12. a odtiaľ do Filipy ⁹⁾, ktoré je prvé osadnícke mesto ¹⁰⁾ tej čiastky Macedonska. A boli sme v tom meste za niekoľko dní¹¹⁾ a rozprávali sme.

13. Ale v sobotný deň vyšli sme von za bránu, k potoku, kde sa nám

1) Srov. 15, 29.

2) Galatsko, čili Galo-Grécko, malo obyvateľstvo miešané z Grékov a Galov (Vlachov, Rumunov), ktorí sa tu v dobe Alexandra V. presťahovali z Macedonska.

3) Prečo a jako zabránené? To jedine Boh vie. Možno sa však domnievať, že sa to stalo zvláštnym riadením Božím, aby Pavel nezdržoval sa v Azii, kde už zasiate bolo semä slova Božieho, ale aby niesol svetlo evanjelia do Európy.

4) Ukrajina v Malej Azii na hranici medzi Aziou a Európou.

5) Teraz Eski-Stambul, uďaleko starej Troje, prístavné mesto Helespontu.

6) Z tohoto miesta vidno, že pôvodca Skutkov apoštolských, sv. Lukáš, tu sa pripojil k svätému Pavlovi.

7) Ostrov v Egejskom mori, medzi Aziou a Európou.

8) Europejské mesto, na brehu tráckom. Leží tam teraz turecká dedina Kavala.

9) Predtým Krenides; dostalo to meno od Filipa, kráľa macedonského.

10) T. j. kolonia = osada (rimská alebo grécka).

11) Grécky a snaď i latinsky: A strávili sme v tom meste niekoľko dní.

zdala byť modlitebnica ¹⁾, a keď sme si sadli, rozprávali sme sa so ženami, ktoré sa sišly.

14. A istá žena, menom Lydia ²⁾, ktorá kupčila so šarlátom ³⁾, z mesta Tyatíranov, ctiteľka Božia, poslúchala, ktorej Pán otvoril srdce, aby pozorovala na to, čo hovoril Pavel.

15. A keď bola pokrstená, i jej dom, prosila a riekla: Jestli ma máte za vernú Pánovi, vojdite do môjho domu a zostaňte. I prinútila nás.

16. Tu stalo sa, keď sme šli do modlitebnice, jakési dievča, majúce veštiaceho ducha ⁴⁾, stretlo sa s nami, ktoré veštením prinášalo veľký zisk svojim pánom.

17. Tá šla za Pavlom a za nami, skríkla a riekla: Tito ľudia sú sluhmi ⁵⁾ najvyššieho Boha, oni vám zvestujú cestu spasenia.⁶⁾

18. A to činievala za mnoho dní. To zunoval Pavel, obrátil sa a riekol duchu: Prikazujem ti v mene Ježiša Krista, aby si vyšiel z nej.⁷⁾ A vyšiel v tú istú hodinu.

19. Tu keď jej páni videli, že im pozmizla nádej na zisk, zachytili Pavla a Silu a viedli na námestie⁸⁾ k vrchnosti.

20. A keď ich postavili pred úradských, riekli: Tito ľudia búria naše mesto, pretože sú Židia,

21. a zvestujú obyčaj, ktorú nám

nesvobodno prijať, ani zachovávať, pretože sme Rimani.¹⁾

22. I sbehol sa ľud proti nim; tu úradskí strhli s nich odev a kázali ich šľahať prútmi.²⁾

23. A keď im nakládli mnoho rán, vhodili ich do žalára a prikázali strážnikovi, aby ich pilne strážil.

24. Ktorý, keď dostal taký rozkaz, vhodil ich do vnútrajšieho žalára a zavrzol im nohy do klady.

25. Ale o polnoci Pavel a Silas modlili sa a chválili Boha, a tí, ktorí boli v žalári, počuli ich.

26. A v tom zrazu nastalo veľké zemetrasenie, tak že sa pohly základy žalára, a hneď sa všetky dvere pootváraly a všetkým sa rozviazaly putá.³⁾

27. A keď sa zobudil strážnik žalára a videl pootvárané dvere na žalári, vytasil meč a chcel sa zabiť, lebo sa nazdával, že väzni ušli.⁴⁾

28. Tu zavolať Pavel veľkým hlasom a riekol: Nerob si nič zlého: však sme tu všetci.

29. A keď si vypýtal svetlo, vkročil dnu a prestrašený padol Pavlovi a Silovi k nohám,

30. a vyviedol ich von a riekol: Pánovia, čo mám robiť, aby som bol spasený?⁵⁾

31. A oni riekli: Uver v Pána Ježiša, a budeš spasený ty aj tvoj dom.⁶⁾

32. I mluvíli mu slovo Pánovo, i všetkým, ktorí boli v jeho dome.

1) To bola modlitebnica pod holým nebom. Židia, kde nemali žiadnej synagogy, zhopatrili si miesto pri nejakej rieke, tam vykonávali svoje modlitby a sa umývali. Keď v meste Filipy len niektoré ženy bez mužov to miesto navštevovaly, bol počet Židov tam veľmi malý; byly to ženy, ktoré mali pohanských mužov.

2) Zjav. 1, 11.

3) Zdá sa, že Lydia mala samostatný obchod, lebo sa jej muž nespomína. Bola pobožná a veľmi zámožná. Ona prvá dala sa pokrstiť a štedre pomáhala sv. Pavla. Srov. 13, 43.

4) Iz. 8, 19. Srov. verš 18. Raráška alebo znachora, diabla.

5) T. j. Silas s Lukášom.

6) Srov. Mat. 8, 29.

7) Moc mena Ježišovho nad zlým duchom bola najsilnejším dôkazom pre jeho božstvo. (Mar. 16, 17. Luk. 10, 17.)

8) Na námestí vykonávaly sa súdne pojednania.

1) Rimani, ku ktorým sa i Filipani pripočítavali, nesmeli prijať žiadneho náboženstva, ktoré nebolo od vlády potvrdené.

2) II. Kor. 11, 25. I. Tes. 2, 2.

3) Pán dáva svojim svedkom svedectvo. Len tak dlho trpia, kým je to potrebné, aby zásluhy jeho vyvolených rozmnožené a vnútorná ich svätosť zjavená bola.

4) Pre tú príčinu by bol býval na smrť odsúdený.

5) Strážnik žalára poznal, že tu ruka Božia účinkuje; on sa nepýtal, ako a čo sa stalo, ale milostivo pohnutý staral sa len o svoje spasenie. (Ján Zlat.) Ako zvestovateľ cesty, vedúcej k spaseniu, bol už Pavel v meste známy. (Srov. 17.)

6) Viera v Ježiša Krista obsahuje v sebe vôľu prikazy jeho zachovávať.

33. A v túž nočnú hodinu, keď ich vyviedol, umyl im rany, a hneď bol pokrstený on i jeho všetci domáci.

34. A keď ich zaviedol do svojho domu, pripravil im stôl a veselil sa so všetkým svojím domom, že uveril Bohu.

35. A keď nastal deň, poslali úradski služobníkov súdu a riekli: Prepust' tých ľudí.¹⁾

36. A strážnik oznámil Pavlovi tieto slová: Úradski poslali, aby ste boli prepustení: teda vyjdite a idte v pokoji.²⁾

37. Ale Pavel riekol im: Verejne a bez vyslyšania nás, ľudí Rimanov, vyšlahali a do žalára vhodili, a teraz tajne nás vyhánajú? Nie tak: ale nech prídu

38. a sami nás vyvedú. Tedy povedali úradským služobníci slová tieto. I zľakli sa, keď počuli, že sú Rimani³⁾,

39. a prišli a odprosili ich, a keď ich vyviedli, prosili ich, aby odišli z mesta.⁴⁾

40. A keď vyšli zo žalára, vošli k Lydii, a uzrúc bratov, potešili ich, a odišli.

HLAVA 17.

Pavel káže v Tesalonike, odkiaľ pre vzburu uteká do Beree, odtiaľ do Atén.

1. A keď schodili Amfipolu⁵⁾ a

1) Pavel a Silas boli po skončenom pohostinstve zase do žalára odvedení, aby strážnik žalára nemal žiadnej neprijemnosti.

2) Úradski chceli veľmi ľahkovážne zachádzať s apoštolmi, čo by bolo mohlo veľmi poškodiť dobrej veci, ktorej oni slúžili; t. j. rozširovanie kresťanstva; preto Pavel požaduje, aby ich úradski vážne brali, jako vážnych ľudí, a nie jako nejakých pobehajov.

3) O pravdivosti toho, že sú ozaj rímskymi mešťanmi, nemohli pochybovať, lebo ťažká pokuta zastihla tých, ktorí by sa klamlive vydávali za rímskych mešťanov. Obrázenie Rimana bolo zločinom proti veličenstvu rímskeho ľudu.

4) Prosili apoštolov, aby opustili mesto, že by sa zase vzburá nestala.

5) Amfipolis, mesto na rieke Strume (Strymon). Apolonia, mesto pri mori, medzi Amfipolou a Solúnom.

Apoloniu, prišli do Tesaloniky¹⁾, kde bola židovská synagoga.

2. Tedy Pavel dľa obyčaje vošiel k nim²⁾ a po tri soboty prednášal im z Písem,

3. vysvetľoval a predkladal, že Kristus mal trpieť a z mŕtvych vstať, a že ten je Kristus Ježiš, ktorého vám ja zvestujem.³⁾

4. A niektorí z nich uverili a pripojili sa k Pavlovi a Silovi, ba aj z nábožných pohanov⁴⁾ veľiké množstvo, i popredných žien nemálo.

5. Ale Židia v žiarlivosti sobrali niektorých zlých mužov z obecného ľudu⁵⁾, a keď sa shrkli dohromady, pobúrili mesto; i postavili sa u Jasonovho⁶⁾ domu, a hľadeli ich vyviešť medzi ľud.

6. A keď ich nenašli, tiahli Jasona a niektorých bratov ku predstaveným mesta a kričali: Tito, ktorí poburujú Mesto⁷⁾, i sem prišli,

7. ktorých Jason prijal, a títo všetci pracujú proti cisárskym úkazom, ponevác hovoria, že je druhý kráľom: Ježiš.⁸⁾

8. A tak pobúrili ľud a mestských predstavených, ktorí to počuli.

9. Avšak keď dostali zadostučenie od Jasona a od ostatných, prepustili ich.

10. Ale bratia ihneď v noci⁹⁾ vy-

1) Té-Salonika, rodisko sv. apoštolov slov. Cyrilla a Metoda; Solún, teraz Saloniky.

2) Do synagogy. Srov. 13, 46.

3) Aby mohli veriť na ukrižovaného, najprv musel im dokázať, že Messiáš musel byť ukrižovaný, že v tom záleži vykúpenie, a tak to i proci predpovedali.

4) Prišielcov, t. j. na židovstvo obrátených pohanov.

5) Rim. 16, 21. Grécky: z pouličníkov.

6) Jason bol pravdepodobne Žid, ktorý si židovské meno Jehošua premenil na grécke Jason: možno, ten, ktorého sv. Pavel spomína v liste k Rim. 16, 21.

7) Latinská osnova miesto orbem = okršlek má chybné Urbem = mesto = Rím. Dľa gréckeho okršlek (= rímskú državu).

8) Ján 19, 12. Obžalovali ich z velezrady, jako kedysi P. Ježiša. Pochádza to alebo z nejdorozumenia, alebo zo zlomyseľnosti, keďže Pavel rozprával o kráľovstve nebeskom a oni hovoria o kráľovstve zemskom.

9) Srov. 9, 25.

pustili Pavla a Silu¹⁾ do Berei.²⁾ Ktorí, keď ta prišli, vošli do židovskej synagogy.

11. No títo boli šľachetnejší od tých, ktorí sú v Tesalonike; títo prijali slovo so všetkou chtivosťou a každý deň skúmali Písma, či je tomu tak.

12. A tak uverili mnohí z nich, i z počestných pohanských žien, i mužov nemálo.

13. Ale jaknáhle sa Židia z Tesaloniky dozvedeli, že i v Berei Pavel zvestoval slovo Božie, prišli i ta štváť a búriť množstvo.

14. Avšak bratia vtedy hneď vyslali Pavla, aby šiel až k moru³⁾; len Silas a Timotej zostali tam.⁴⁾

15. A tí, ktorí odprevádzali Pavla, dovedli ho až do Atén⁵⁾ a keď dostali od neho odkaz na Silu a Timoteja, aby čím skorej prišli k nemu, odišli.

16. A kým ich Pavel v Aténach čakal, búril sa jeho duch v ňom, keď videl to mesto oddané modloslužbe.⁶⁾

17. Hádal sa teda v synagoge so Židmi i s nábožnými, a na námestí po všetky dni s tými, ktorí sa nahodili.⁷⁾

18. Tedy niektorí epikurejskí⁸⁾ a

stoickí¹⁾ mudrci hádali sa s ním, a jedni riekli: Čože chce povedať tento tlčhuba? Iní však: Zdá sa byť zvestovateľom nových bohov, lebo im zvestoval Ježiša a vzkriesenie.

19. I chytili ho a zaviedli do areopagu²⁾ a riekli: Môžeme sa dozvedieť, aké je to nové učenie, čo ty prednášaš?

20. Lebo veď čosi novotného do-
nášaš nám do ušú: chceme teda vedieť, čo to má byť.

21. (Lebo všetci Aténčania i do-
sťahovaní cudzinci na nič iného tak nestihli, jako alebo povedať, alebo počuť niečo nového.)

22. Tu Pavel stal si na prostred areopagu a riekol: Aténski mužovia, vidím, že vy ste naskrze, riekol by som, prinábožní ľudia.³⁾

23. Lebo keď som sa prechádzal a prezeral vaše modly, našiel som i oltár, na ktorom bolo napísané: Neznámemu Bohu.⁴⁾ Teda čo vy neznajúci ctíte, to vám ja zvestujem.

24. Boh, ktorý učinil svet a všetko, čo je v ňom, ten, pretože je pánom neba i zeme, nebýva v chrámoch, zbudovaných rukou⁵⁾,

25. ani nebýva obsluhovaný ľudskými rukami, jako by niečoho potreboval, keďže on dáva všetkým život i dýchanie i všetko:

26. a učinil, aby z jedného⁶⁾ vše-

1) Timotej zostal tam. I. Tes. 1, 1.

2) Berea u Pely, v treťom okrese macedonskom. Z tých v Berei obrátených je Sopater (20, 4) známy.

3) Odcestoval z najbližšieho prístavu morského. (Diuma: na úpäť Olympu).

4) T. j. jeden v Berei, druhý v Tesalonike.

5) Atény boly mestom i námorným štátom, strediskom gréckej vzdelanosti, gréckeho mudrcstva a umenia, svetového kupectva a bohatstva. Mesto bolo síce viackrát sbořené, ale vždy sa zotavilo. Teraz sú Atény sídelným mestom gréckeho kráľovstva. Ponevác Pavel mal tu do roboty s vysokovzdelaným obecnstvom, preto i jeho reč je vzletnejšia.

6) Na každom uhle boly chrámy a oltáre a pred každým domom boly sochy, zväčša modly.

7) Srov. verš 4.

8) Epikurejci boli stúpenci Epikura († 270 pr. Kr.); tláčali, že svet povstal náhodou z práškov, že bohovia nestarajú sa o ľudí, že niet ani večného trestu, ani večnej odmeny, že blaženosťou človeka je všemožné pohodlie a svetská rozkoš.

1) Stoickí mudrci, ktorých pôvodcom bol Zeno; učili, že z večnej látky povstal svet, že Boh a svet je jedna bytnosť; že Boh je duša, svet je telo, že všetko podlieha osudu; že ten je opravdu múdry, kto je lahostajný proti dobrému a zlému, proti šťastiu a nešťastiu.

2) Aresov kopec; tam mávali Aténčania porady a súdy, jako aj iné schôdzky.

3) Ako pôvodne grécke, tak i latinské slovo je dvojsmyselné a znamená jako i prinábožní, tak i pripôverčiví. Sv. Pavel naschvál upotrebil toto dvojsmyselné slovo pre slovohru, čo je v ňom. Nechcel ich obraziť, aby ich nerozhorčil, a chcel i označiť rozpoloženie ich duše. To slovo márnivým lichotilo, rozumných zhržilo.

4) Boli teda takí bedliví, že vystavili oltár i neznámemu bohu, aby len žiadneho z bohov nevynechali.

5) Pravý Boh je nekonečný, celý svet ho nemôže obsiahnuť, nie to chrám, ako vaše modly... preto nie sú bohmi.

6) Z jedného človeka (Adama), alebo z jedného páru (Adama a Evy).

tko ľudské pokolenie prebývalo na celom povrchu zemskom, a vymeral určené časy a medze ich prebývaníu.

27. aby hľadali Boha, či ho snáď ohmatajú alebo najdú, keďže nie je ďaleko od každého z nás.¹⁾

28. Veď v ňom žijeme a hýbame sa a sme²⁾: jako i niektorí z vašich básnikov³⁾ povedali: ba sme i jeho plemenom.⁴⁾

29. Keď teda sme plemenom Božím⁵⁾, nesmieme si myslieť, že božstvo je podobné zlatu alebo striebru, alebo kameňu, výtvaru umenia a výmyslu ľudského.⁶⁾

30. A Boh síce prepáčil⁷⁾ časy tejto nerozumnosti, ale teraz zvestuje ľuďom, aby všetci⁸⁾ všade činili pokánie,

31. preto, že ustanovil deň, v ktorý bude súdiť svet v spravodlivosti, skrze muža, ktorého k tomu ustanovil⁹⁾, a podáva vieru všetkým, keďže ho vzkriesil z mŕtvych.¹⁰⁾

32. A keď počuli o vzkriesení z mŕtvych, jedni sa posmievali a druhí povedali: Budeme ťa počúvať o tom druhý raz.¹¹⁾

33. Tak Pavel vyšiel z pomedzi nich.

34. No niektorí mužovia pripojili sa k nemu a uverili, medzi nimi bol

1) Dedičný hriech a z neho pošlé náruživosti zaslepili človeka, avšak Boh s dôkazmi svojho jestvovania je všade, tak že musíme ho namať, namatať, do neho zavadiť a tak ho najst. T. j. že je Boh taká prirodzená pravda, na ktorú môže náš prirodzený rozum prísť i bez pomoci Božej.

2) Job. 33, 4.

3) Aratus, Kleander, Pindar.

4) Tí básnici ovšem v tom smysle brali tieto slová, že Gréci sú dľa tela splodení od bohov; Pavel pomínul opraviť toto chybné smýšľanie, ale vzťahuje vec na stvorenie človeka (dľa duše) na obraz Boží.

5) Dolož: živé a rozumné stvorenia.

6) T. j. neživým a bezdušným dielam ľudských rúk.

7) Prezrel, t. j. nevzal do povahy.

8) T. j. aby všetci, nevynímajúc ani vás vzdelaných Aténčanov, obrátili sa k pravému Bohu.

9) Dolož: za sudcu. Sk. ap. 1, 11.

10) T. j. dáva, aby všetci mohli veriť na vzkriesenie, keď vzkriesil P. Ježiša.

11) Z gréckych mudrcov len Plato učil vzkriesenie. Ostatní ho zavrhli. A preto tí, čo chceli opäť počúť Pavla, boli pravdepodobne Platonovi stúpenci.

i Dionýs, areopagit¹⁾, a žena menom Damaris²⁾, a iní s nimi.

HLAVA 18.

Pavel káže v Korinte, ide do Sýrie, do Efezu, Cezarei, Jeruzalema, Antiochie, Galatska a Frigie; Apolo káže v Efeze a v Achajsku.

1. Potom odišiel z Atén a prišiel do Korintu³⁾,

2. a keď našiel istého Žida, menom Akvilu, rodom z Pontu, ktorý nedávno prišiel z Talianska, i jeho manželku Priscilu (preto, že Klaudius rozkázal, aby všetci Židia odišli z Ríma⁴⁾), pristúpil k nim,

3. a že bol toho istého remesla⁵⁾, zostával u nich a pracoval (boli totiž čalunického remesla⁶⁾);

4. a hádal sa v synagoge každú sobotu a vsúval meno Pána Ježiša⁷⁾ a presviedčal Židov i Grékov.⁸⁾

5. No keď Silas a Timotej prišli z Macedonska⁹⁾, Pavel kázal ešte horlivejšie, i dosvedčoval Židom, že Ježiš je Kristus.¹⁰⁾

6. Ale keď oni odporovali a rúhali sa¹¹⁾, otriasol si šaty z prachu a riekol im: Vaša krv na vašu hlavu: ja som čistý¹²⁾, odteraz pôjdem k pohanom.

1) Dľa podania stal sa aténskym biskupom, potom prišiel do Ríma a odtiaľ do Paríža, kde podstúpil mučenícku smrť.

2) Damaris ako svätá ctí sa v gréckej cirkvi, jej pamiatka slávi sa 4. oktobra.

3) Pavel prišiel po mori do Korintu, lebo sa žiadna stanica nemenuje. Cesta trvala celý deň. Korint bol v tom čase jedným z najbohatších miest a rímska osada.

4) Cisár Klaudius spravil to r. 49—50. po Kr.

5) Dolož: ktorého Akvila.

6) T. j. čaluníci, čo robia koberce na prikrývanie šiatrov. V tom čase každý Žid vedel nejaké remeslo.

7) Týchto slov niet v gréckej osnove.

8) T. j. Židov i gréckych prišelcov, vierodruhov.

9) Srov. 17, 14.

10) Tak sa zdá, že nechal tak remeslo a výlučne len kázal. Oni totižto priniesli peňažnú podporu a tak nemusel sa už živiť prácou.

11) Srov. 13, 51.

12) Dodaj: padne vina, za vašu krv, t. j. za vaše zahynutie vy sami ste zodpovední, a nie ja. Apoštol vypovedá Židom spoločné obcovanie.

7. A keď išiel odtiaľ¹⁾, vošiel do domu človeka jakéhosi, menom Tita Justa, ctiteľa Božieho, ktorého dom bol spojený so synagougou.

8. A Krispus, predstavený synagogy, uveril v Pána s celým svojím domom, i mnohí z Korintčanov, ktorí ho počúvali, uverili, a boli pokrstení.²⁾

9. Tu riekol Pán Pavlovi v nočnom videní: Neboj sa³⁾, a len mluv a nemlč:

10. preto, že ja som s tebou, nikto nesiahne na teba, aby ti uškodil, lebo mám mnoho ľudu v tomto meste.

11. I bol tam rok a šesť mesiacov a učil u nich slovo Božie.

12. Ale za Galiona⁴⁾, achajského miestodržiteľa⁵⁾, povstali Židia jednomyselne proti Pavlovi a priviedli ho pred súd.

13. a riekli: Tento navádza ľudí, aby proti zákonu ctili Boha.

14. Ale keď Pavel počal otvárať ústa⁶⁾, riekol Galio Židom: Ó, muži, keby to bola nejaká krivda, alebo nejaký mrzký zločin⁷⁾, právne by som vás vyslyšal.⁸⁾

15. Ale keď sú to hádky⁹⁾ o slove a o menách a o vašom zákone, vy sami sa starajte: ja nechcem byť sudcom nad tým.

16. I odohnal ich od súdnej stoličky.

17. Tu všetci chytili Sostenesa, predstaveného synagogy, a bili ho

pred súdnou stolicou¹⁾: a Galio na to nič nedbal.

18. Pavel však zostal ešte mnohé dni a keď sa rozžehnal s bratmi, plavil sa do Sýrska (a s ním Priscila a Akvila), a ostrihal si hlavu v Cenchrách²⁾, lebo mal sľub.³⁾

19. I prišiel do Efezu a nechal ich⁴⁾ tu. Sám však vošiel do synagogy a hádal sa so Židmi.

20. A keď oni prosili, aby za dlhší čas zostal, neprivilil,

21. ale keď sa rozžehnal a riekol: Jestli Boh dá, navrátim sa k vám zase, odcestoval z Efezu.

22. A keď prišiel do Cezarei, vystúpil⁵⁾, a pozdravil cirkev, (ztadiaľ) sostúpil do Antiochie.

23. A keď tam strávil nejaký čas, odišiel a po poriadku pochodil galatský kraj a Frygiu a utvrdzoval všetkých učeníkov.

24. V tom akýsi Žid, menom Apolo, rodom Alexandrínčan, muž výrečný, mocný v písme, prišiel do Efezu.⁶⁾

25. Ten bol poučený o ceste Pánovej, a s vrúcnyim duchom mluvil a učil pilne to, čo je o Ježišovi, ačkoľvek znal len krst Jánov.⁷⁾

26. Ten teda počal smelo vystupovať v synagoge.⁸⁾ A keď ho počuli Priscila a Akvila, prijali ho a dôkladnejšie mu vykladali cestu Pánovu.

1) Bezpochyby preto, že ináč nepredložil žalobu. Srov. 17, 7. I. Kor. 1, 1.

2) Rim. 16, 1. Cenchre, morský prístav v Kointe.

3) Ti, ktorí sa posvätili Bohu (nazirei) v Starom Zákone, nemeli sa ostrihať. Pavel mal tiež takýto sľub na istý čas. Ten čas mu vypršal a on sa dal ostrihať.

4) Priscilu a Akvilu. Srov. verš 26.

5) Dľa Vulgaty: vystúpil totižto do Jeruzalema. Ján 5, 1. Sk. ap. 11, 2. Bola to štvrtá jeho cesta do Jeruzalema, bezpochyby na Turice (v. 54). Pravdepodobnejšie: Keď sa doplavil do Cezarei, vystúpil z lode na breh a navštívil tamejšiu cirkev, avšak hneď potom zase odcestoval do Antiochie.

6) Srov. 6, 9. I. Kor. 1, 12; 3, 5. Dľa podania bol biskupom v Smyrne a počíta sa k svätým (22. apr.).

7) Ján 3, 26.

8) Najprv ovšem len o tom, že prišiel Messiaš, lebo s učeníim Ježišovým obznámili ho až Priscila a Akvila. Srov. 19, 1.

1) Srov. 10, 28; odšahoval sa od Židov k akému si príselcovi, t. j. gréckemu vierodruhov.

2) I. Kor. 1, 14; 16, 15. Rim. 16, 23.

3) Veľké prekážky, ťažkosti účinkovali aj na apoštola; boly okamženia, v ktorých ho malomyseľnosť opanovala, a on potreboval posily, jako Eliáš (3. Kráľ. 19, 4) a Jeremiáš (1, 6—8; 15, 15—21).

4) Bol bratom mudrca Seneku a má sa za to, že tento skrze neho obznámil sa so sv. Pavlom a s kresťanským učeníim.

5) Miestodržiteľ bol najvyššou právomocnosťou v istej ukrajine (provincii) a zastupoval cisárovo miesto.

6) Keď sa začal brániť proti žalobe.

7) Grécky: škaredé ľahťikárstvo.

8) Lebo to by patrilo pred' svetský súd.

9) Dolož: židovsko-náboženské.

27. A keď chcel ísť do Achajska ¹⁾, bratia písali povzbudenie učeníkom, aby ho prijali. Ktorý, keď ta prišiel, mnoho prospel tým, ktorí boli uverili,

28. lebo náramne podvracal Židov verejne a dokazoval z Písem, že Ježiš je Kristus.²⁾

HLAVA 19.

Pavel v Efeze krstí, birmuje, učí v synagoge a činí divy. Židovskí zaklínači zle pochodili, veriaci činili pokánie. Pavel chystá sa na cestu, ale v tom zlatník Demeter vzbúrila ľud proti nemu.

1. Medzitým, čo Apolo bol v Korinte ³⁾, stalo sa, že Pavel pochodil po horných stranách ⁴⁾, prišiel do Efezu ⁵⁾ a našiel tu niektorých učeníkov,

2. i riekol im: Či, keď ste sa stali veriacimi, prijali ste Ducha svätého? A oni mu riekli: Ba ani sme nepočuli, že je Duch svätý.

3. Vtedy riekol: Na koho ste teda pokrstení? Ktorí riekli: Na krst Jánov.⁶⁾

4. I riekol Pavel: Ján krstil ľud krstom pokánia a riekol, aby verili v toho, ktorý mal po ňom prísť, to jest v Ježiša.⁷⁾

5. Keď to počuli, dali sa pokrstiť na meno Pána Ježiša.⁸⁾

6. A keď Pavel kládol na nich ruky, sostúpil na nich Duch svätý, i mluvíli jazykmi a prorokovali.

1) T. j. do Korintu. I. Kor. 3, 5; 4, 6. Srov. 19, 1. V gréčtine: ktorí boli uverili skrze milosť Božiu.

2) Apolo urobil veľký dojem, tak že sa jedna stránka podľa neho menovala. I. Kor. 1, 12. On nedal žiadnej príčiny, aby povstaly roztržky, ktoré ho veľmi zarmútily, tak že potom ani len na žiadosť sv. Pavla nechcel ísť do Korintu.

3) Srov. 18, 19—27.

4) Pavel vyplnil svoj daný sľub. 18, 21.

5) Mesto Efez bolo v tamejšom čase hlavným mestom rímskej miestodržiteľskej ukrajiny v Azii, v ňom sa r. 431 vydržoval druhý všeobecný snem cirkevný.

6) Pokrstený uznal nadvážnosť toho, na koho sa dal pokrstiť, patril k jeho prívržencom.

7) Ján krstil, aby sa ľudia obrátili a robili pokánie; Kristus, aby sa posvätili.

8) T. j. za kresťanov, aby nosili meno Kristovo.

7. A bolo všetkých asi dvanásť mužov.

8. I vošiel do synagogy a smele mluvil po tri mesiace ¹⁾, prednášal a presvedčoval o kráľovstve Božom.

9. Ale keď niektorí zatvrdli a neuverili a mluvíli zle o ceste Pánovej pred množstvom, odstúpil od nich a odlúčil učeníkov ²⁾ a vyučoval každodenne v škole jakéhosi Tyrana.³⁾

10. A to sa stávalo po dva roky, tak že všetci, ktorí prebývali v Azii ⁴⁾, počuli slovo Pánovo, Židia i pohani.

11. A nie lecijaké divy činil Boh skrze ruky Pavlove,

12. tak že i ručníky a zástery s jeho tela ⁵⁾ nosievaly sa na neduživých, a odstupovali od nich choroby a vychádzali zlí duchovia.

13. Tedy pokúsili sa i niektorí z túlavých zaklínačov židovských vyzvať meno Pána Ježiša nad tými, ktorí mali zlých duchov, a hovorili: Zaklínám vás skrze Ježiša, ktorého Pavel káže.⁶⁾

14. A bolo ich niekoľko Židov, sedem synov Scevu, kniežaťa kňazského; ktorí to činili.

15. Tedy odpovedal zlý duch a riekol im: Ježiša znám a o Pavlovi viem: ale kto ste vy?⁷⁾

16. I skočil na nich ten človek, v ktorom bol veľmi zlý diabol, a opanoval dvoch a premožol ich, tak že nahý a zranení utiekli z toho domu.

17. A to sa dostalo na známosť všetkým Židom i pohanom, ktorí bývali v Efeze, a dopadol na nich

1) Cez týždeň sv. Pavel pracoval a len v sobotu učil v synagoge.

2) T. j. odlúčil kresťanov od Židov.

3) Bezpochyby nejaký rímsky alebo grécky mudroslovec alebo učiteľ.

4) T. j. v Malej Azii.

5) T. j. ktoré nosil na sebe.

6) Domnievali sa, že meno Ježiš je čarodějnícke slovo a že jako také sa užíva.

7) Moc Ježišovu a Pavlovu som už pocítil, tých znám, ale vy nemáte takejto moci. Jako meč len vtedy má účinok, keď je v silnej ruke vyzkúseného bojovníka, tak i meno Ježiš len vtedy účinkuje, keď ho vysloví veriaci a na to splnomocnený človek.

na všetkých strach a zvelebovalo sa meno Pána Ježiša.

18. A mnohí z veriacich prichádzali a vyznávali a zjavovali svoje skutky.¹⁾

19. Ba mnohí z tých, ktorí sa zapodievali porobeninami²⁾, posnášali knihy a pálili ich pred všetkými; i spočítali ich ceny a nashľadávalo sa päťdesiattisíc desiatnikov³⁾ v striebre.

20. Tak silne rástlo slovo Božie a pevnelo.

21. A keď sa to skončilo, Pavel umienil si, že keď pochodí Macedonsko a Achajsko, pôjde do Jeruzalema, a riekol si: Keď už budem tam, treba mi aj Rím vidieť.

22. I poslal do Macedonska dvoch z tých, ktorí mu posluhovali, Timoteja a Erasta, a sám zostal na čas v Azii.

23. A v ten čas nemalé vzbúrenie povstalo pre cestu Pánovu.⁴⁾

24. Jakýsi zlatník totižto, menom Demeter, ktorý robil strieborné chrámky⁵⁾ Dianine a dával nemalý zárobok remeselníkom⁶⁾,

25. svolal týchto, i tých, ktorí boli podobného remesla, a riekol: Mužovia, viete, že z tohoto remesla máme blahobyť,

26. a vidíte a počujete, že tento Pavel nielen v Efeze, ale skoro po celej Azii nahováraním odvrátil mnohý zástup, pretože hovorí: že

to nie sú bohovia, čo sa rukami spravia.¹⁾

27. Preto nebezpečenstvo hrozí, že nám nielen toto odvetvie upadne do opovrzenia, ale i chrám veľkej Diany²⁾ bude sa mať za nič; ba začne klesať i veličenstvo tej, ktorú ctí celá Azia a okršlek.

28. Keď to počuli a naplnili sa hnevom, skríkli a riekli: Veľiká je Diana Efezanov.

29. Tu naplnilo sa mesto zmätkom³⁾, i chytili Gaja a Aristarcha, Macedončanov, sprievodníkov Pavlových, a jednomyseľne rútili sa do divadla.

30. A keď Pavel chcel ísť medzi ľud⁴⁾, nedopustili mu učeníci.⁵⁾

31. Ba i niektorí z azijských náčelníkov⁶⁾, ktorí mu boli priateľmi, poslali k nemu a prosili, aby sa nevydával do divadla.

32. A jedni kričali tak, iní inak, lebo v shromaždení bol zmätok, a zväčša ani nevedeli, prečo sa sišli.⁷⁾

33. Tu vytiahli zo zástupu Alexandra⁸⁾, ktorého Židia potisli do predu. Alexander rukou požiadal o mlčanie a chcel dať vývod ľudu.

34. Ale jako o ňom zvedeli, že je Žid, všetci volali jedným hlasom asi dve hodiny a vykrikovali: Veľká je Diana Efezanov!⁹⁾

1) Ľud v skutku držal obrazy bôžkov za bohov samých, alebo aspoň myslel, že obrazy sú božskosťou naplnené.

2) V gréčtine: veľkej bohyne Diany.

3) Celé mesto sa vzbúrilo, jako čo by bolo vyrazené sprisahanie proti bohyni. V efezskom divadle mohlo sa zmestiť 25.000 ľudí. Bol to cirkus (závodisko), kde sa vydržovali nielen hry, ale i verejné sudy a porady.

4) Chcel ísť svojich súdruhov vysvobodiť.

5) Nedopustili, aby vystavil nebezpečenstvu svoj drahý život.

6) Každá rímska ukrajina mala náčelníkov, ktorí usporadováli slávnosti na česť bohom a cisárom. Takito boli aj azijskí náčelníci v maloazijskej ukrajine.

7) Z ďalšieho priebehu vysvitá, že sa vzbura rozšírila i na Židov.

8) Grécky: dali vystúpiť Alexandrovi, aby jako dobrý rečník zastal Židov.

9) Židia tiež neuznávali lžibohov, bežných u pohanov, a preto pohaní nerobili veľkého rozdielu medzi Židmi a kresťanmi. Alexander mal totiž spojenie medzi Židmi a Pavlom.

1) Zaisť nie z dobrých skutkov, ale z hriechov; spovedali sa.

2) T. j. s čarodejstvami.

3) Denárov, atických drachiem, asi 50.000 kor. Pohádzali knihy do ohňa, aby niekedy sami do ohňa záručného neboli uvrhnutí. Bolo to znakom opravdivého pokánia.

4) T. j. pre učenie Ježišovo.

5) Vzorky chrám Dianinho, ktorý sa počítal k 7. zázrakom (velikánskym dielam) svetovým.

6) V Efeze bohyňa Diana mala nádherný chrám a v ňom sochu, o ktorej sa hovorilo, že spadla s neba. Roku 356. pred Kr. bol chrám od Herostrata zapálený, ale potom bol ešte omnoho krásnejšie vystavený. Diana (Artemis) bola vraj dcérou Joviša (Dzeusa = neba) a Latony, bohyne mesiaca a poľovačky.

35. A keď pisár¹⁾ utišil zástupy, riekol: Mužovia efezskí, či jesto človeka, ktorý by nevedel, že mesto Efezanov ctí veľikú Dianu²⁾ a plod Jovišov?

36. Ponevác sa to teda zapierat nedá, musíte byť pokojní a nič opovážlive nečiniť.

37. Priviedli ste týchto ľudí, ktorí nie sú ani svätokrádežníkmi, ani sa nerúhali vašej bohyni.³⁾

38. Jestli ale Demeter a tí remeselníci, ktorí sú s ním, majú proti niekomu žalobu, vydržiavajú sa obecné súdy, a sú miestodržiteľia, nech sa žalujú.

39. Ale jestli niečo iného pohľadávate⁴⁾, to v zákonitom shromaždení bude sa môcť rozhodnúť.

40. Lebo veď sme v nebezpečenstve, že budeme obžalovaní pre dnešné vzbúrenie, keďže nie je nikto vinný (o kom by sme mohli dať vývod) tohoto shonu.⁵⁾ A keď to povedal, rozpustil ľud.

HLAVA 20.

Cesta Pavlova do Macedonska a Grécka, jeho návrat do Troady, vzkriesenie Eutycha, lučenie sa v Milete, cesta do Jeruzalema.

1. A keď prestalo to vzbúrenie, Pavel povolal učeníkov a napomenul ich, rozžehnal sa a odcestoval, aby šiel do Macedonska.⁶⁾

1) Čili notár, od mešťanstva volený, ale rímskému vladárovi podriadený.

2) Dľa gréckeho: že mesto Efezanov je opatrovnícou chrámu veľikej Diány a s neba spadnutej sochy. Pohanské mestá dávaly si takéto počestné názvy.

3) Že by sa neboli bohyni rúhali, to jest že by neboli aspoň nepriamo povedali, že je Diana nepravá bohyňa, to nezodpovedá pravde (Sv. Ján Zlat.) a bolo len na uspokojenie ľudu povedané. No verejne ju netupili.

4) Rozumej: čo je nie súkromnou vecou, ale záležitosťou verejnou, štátnou.

5) Ponevác žiadnej príčiny nemáme, ktorú by sme mohli predložiť, prečo sme sa tu sbehlí, alebo čím by sme mohli svoje tunajšie sbehnutie pred miestodržiteľom ospravedliviť. Tak bol sv. Pavel s pomocou Božou zase osvobodенý od veľikého nebezpečenstva života.

6) Cesta bola už prvej ustálená (19, 21), ale rozprávané udalosti urýchlili odcestovanie. Titus

2. A keď pochodil tie kraje a ponapomínal ich mnohou rečou, prišiel do Grécka.

3. Tu strávil tri mesiace; ale ponevác Židia mu strojili úklady, keď sa mal plaviť do Sýrska: zaumienil si, že sa navráti cez Macedonsko.

4. I sprevádzal ho Sopater, syn Pyrhov, Berejčan, a z Tesaloničanov Aristarchus a Sekundus, tiež Gaj Derbenčan a Timotej, z Azie však Tychik a Trofim.¹⁾

5. Tito, ponevác išli vopred, čakali na nás v Troade:

6. kdežto my²⁾ sme sa plavili po dňoch Presníc z Filipi a prišli sme k nim za päť dní do Troady, kde sme sa bavili sedem dní.

7. Tu prvý deň v týždni³⁾, keď sme sa sišli lámať chlieb, Pavel premluvil k nim, ponevác druhého dňa mal odísť, a predĺžil reč až do polnoci.

8. A bolo mnoho svetiel⁴⁾ v hornej sieni⁵⁾, kde sme boli shromaždení.

9. Tu istý mládenec, menom Eutych, ktorý sedel na okne, pohrúžený do hlbokého spánku, keď Pavel dlho hovoril, snom premožený padol s tretieho poschodia dolu, a zdvihli ho mŕtveho.

10. I sostúpil k nemu dolu Pavel, ľahol si naňho, objal ho a riekol: Nebudte pobúrení, lebo jeho duša je v ňom.⁶⁾

popredku odcestoval do Korintu, aby sa presvedčil, aký dojem spravil prvý list sv. Pavla. V Troade sa mal siš s Pavlom (2. Kor. 2, 12). Podľa ushovorenia mal apoštol už na Turíce zostať v Efeze, ale ponevác prvej odišiel z Efezu, nenašiel Tita v Troade. Bez toho, aby na neho čakal, odcestoval do Macedonska. (2. Kor. 2, 12). V meste Filipi sa sišiel s Titom (2. Kor. 7, 6) a poslal ho s druhým listom do Korintu (2. Kor. 8, 16, 17), v tej nádeji, že neskôr i sám pôjde ta.

1) Tito sedmoria boli zástupcami tých cirkví, v ktorých sa almužny sbierali. (II. Kor. 8, 19.)

2) Lukáš, ktorý naposledy v meste Filipi bol pri sv. Pavlovi (16, 12, 40), zase sa k nemu pripojil.

3) Vo veľkonočnú nedefu. V. 58. I. Kor. 16, 2.

4) Svetlá slúžily nielen na osvetlenie, ale i na radostný dôkaz prítomnosti Pána. (Mat. 25, 1.) Už za času sv. Pavla pohano-kresťania všade slávlili nedefu na pamiatku vzkriesenia Pána.

5) Na pavlačí.

6) Srov. IV. Kráf. 4, 34. Mat. 9, 24.

11. A zase vystúpil hore¹⁾, lámal chlieb, jedol²⁾, a keď sa dosť nakázal až do svitania, tak odcestoval.

12. I priviedli toho mládenca ži- vého³⁾, a nemálo sa potešili.

13. A my vystúpili sme na loď a plavili sme sa do Asonu⁴⁾, a mali sme odtiaľ vziať Pavla, lebo tak bol nariadil, majúc sám cestovať po zemi.⁵⁾

14. A keď sa s nami sišiel v Asone, vzali sme ho a prišli sme do Mity- leny.⁶⁾

15. A keď sme sa plavili odtiaľ, prišli sme nasledujúceho dňa proti Chiosu⁷⁾, a na tretí prirazili sme k Samosu, a v nasledujúci deň prišli sme do Miletu⁸⁾;

16. Pavel totižto si umienil ob- plaviť Efez⁹⁾, aby sa nejako neza- bavil v Azii. Ponáhlal sa totižto, keby mu bolo možno, aby turíčný deň strávil v Jeruzaleme.

17. Tedy z Miletu poslal do Efezu a povolal starších cirkvi.¹⁰⁾

18. Keď tí prišli k nemu a boli spolu, riekol im: Vy viete od pr- vého dňa, v ktorý som vkročil do Azie¹¹⁾, jako som bol s vami po vš- tok čas,

19. slúžil som Pánu so všetkou pokorou, a slzami a pokušeniami, ktoré ma zastihly následkom židov- ských úkladov;

20. ako som neujal nič užitočného, aby som vám neoznámil, a neučil vás verejne i po domoch;

21. dosvedčoval som Židom i po-

1) Na pavlač.

2) Siužil sv. omšu a bral účasť i na hostine, pri ktorej potom požívaly sa obyčajné jedlá.

3) T. j. vzkríseného.

4) Assus, v Malej Azii morský prístav na juhu od Troady.

5) Vlastne: ísť pešky.

6) Hlavné mesto na ostrove Lesbos; teraz Castro.

7) Ostrovy Chios (Scio) a Samos.

8) Milet, mesto v Malej Azii v Jonsku pri rieke Meander, blízko Efezu.

9) Efez bol vzdialený od Miletu asi 12 hodín.

10) T. j. duchovenstvo. Srov. verš 28.

11) Do Malej Azie.

hanom¹⁾ pokánie k Bohu a vieru v Pána nášho Ježiša Krista.

22. A hľa, teraz ja, zaviazaný duchu²⁾, idem do Jeruzalema, a ne- viem, čo sa mi v ňom prihodí:

23. leda že mi Duch svätý po všetkých mestách dosvedčuje a po- vedá: že okovy a súženia očakávajú ma v Jeruzaleme.

24. Ale ničoho toho sa nebojím, ani nepokladám svoj život za drahší³⁾, nežli seba; len aby som dokonal svoj beh a službu slova, ktorú som prijal od Pána Ježiša, aby som dosvedčoval evanjelium⁴⁾ milosti Božej.

25. A teraz, hľa, ja viem, že ne- uzrete viac mojej tvári vy všetci, medzi ktorými som chodil a kázal o kráľovstve Božom.

26. Preto osvedčujem sa vám dneš- ného dňa, že som čistý od krvi vš- etkých.⁵⁾

27. Lebo som sa neodľahoval zve- stovať vám všelikú radosť Božiu.⁶⁾

28. Dajte pozor na seba a na celé stádo, v ktorom Duch svätý usta- novil vás za biskupov⁷⁾, aby ste spravovali cirkev Božiu, ktorú na- dobudol svojou krvou.

29. Ja viem, že po mojom od- chode vojdú medzi vás pažraví vlci a neušetria stáda.⁸⁾

30. Ba z vás samých povstanú mužovia, ktorí budú mluiť prevrá- tenosti, aby odvedli učeníkov za sebou.⁹⁾

1) Ako Židov, tak i pohanov napomínal, aby sa polepšili a obrátili k Bohu a aby verili v Pána Ježiša.

2) Zaviazaný som Duchu svätému; som mu povinný (Rim. 8, 14); alebo: viazaný som predsav- zatím (Sk. ap. 19, 21); alebo: už v duchu cítim väzby, ktoré na mňa čakajú. (Srov. verš. 23.)

3) Grécky: Avšak na nič neberiem ohľad, t. j. necením časný život nad večný. Mat. 10, 39. Dľa gréckeho: ani si nedržím svoj život za vzácny.

4) T. j. evanjelium, ktoré nám dala milosť Božia.

5) Jestli kto zahynie, ja som tomu nie na príčine.

6) Všetko, čo je potrebné k spaseniu.

7) T. j. za dozorcov; to znamená grécke slovo.

8) Mat. 7, 15.

9) I. Tim. 4, 1. Tak opustil Demas sv. Pavla (II. Tim. 4, 9) a Hymenacius a Filetus, bludoverci, olúpili niektorých o vieru (II. Tim. 2, 17).

31. Preto bedlite a majte na pamäti, že po tri roky vo dne i v noci neprestával som s plačom napomínať každého z vás.

32. A už teraz porúčam vás Bohu a slovu jeho milosti ¹⁾, ktorý je mocný vybudovať ²⁾ a dať dedičstvo medzi všetkými posvätenými.

33. Ničieho striebra a zlata alebo rúcha som nepožiadal, ako

34. sami viete; lebo na to, čo bolo treba mne i tým, ktorí sú so mnou, tieto ruky poskytovaly. ³⁾

35. Vo všetkom som vám ukázal, že tak treba pracovať a zaujať sa za slabých ⁴⁾, a pamätať na slovo Pána Ježiša, lebo on riekol: Blahoslavenejšie je radšej dať, nežli brať. ⁵⁾

36. A keď to povedal, kľakol si na kolená a modlil sa s nimi so všetkými ⁶⁾

37. Tu nastal veľký plač u všetkých, padali okolo hrdla Pavlovi a bozkávali ho,

38. zarmútení najviac nad slovom, ktoré povedal, že viac neuzrú jeho tvári. A odprevádzali ho na loď.

HLAVA 21.

Cesta Pavlova do Jeruzalema; prorocstvo o jeho uväznení; židovský útok na Pavla v chráme, aby ho zabili; jeho vysvobozenie.

1. A keď sa stalo, že sme sa odtrhli od nich a odplavili rovným behom, prišli sme na Kos ⁷⁾, a nasledujúci deň na Rodus, a odtiaľ do Patary. ⁸⁾

1) T. j.: a zaslúbenej milosti.

2) Doplniť, zdokonaľiť. Boh je dosť mocný na to, aby privedol kresťanov k dokonalosti a aby im potom dal dedičstvo v nebi.

3) I. Kor. 4, 12. Sv. Pavel pracoval a z práce svojich rúk živil nielen seba, ale i svojich sprievodcov.

4) Ef. 4, 28.

5) Výpoveď táto je nie doslovne naznačená v evanjeliách, ale musela sa udržať v ústnom podaní. (Ján 21, 25.) Srov. Luk. 6, 30.

6) Za príkladom Spasiteľa veriaci si pri modlitbe pokľakali. Srov. 9, 40; 7, 60; 21, 5.

7) Ostrovy Kos (Stanco) a Rodus v Egejskom mori.

8) Pomorné mesto v Lycku.

2. A keď sme našli loď, ktorá sa mala plaviť do Fenicie, vystúpili sme a plavili sme sa.

3. A keď sme uzreli Cyprus, nechali sme ho zľava a plavili sme sa do Sýrska a prišli sme do Tyru ¹⁾, lebo tam mala loď složiť náklad.

4. A pretože našli sme učeníkov ²⁾, zostali sme tam za sedem dní; títo skrže Ducha povedali Pavlovi, aby nevystupoval do Jeruzalema.

5. A keď sa pominuly dni, pustili sme sa na cestu, a odprevádzali nás všetci, s manželkami a dieťkami, až von za mesto. A keď sme na brehu pokľakali na kolená, pomodlili sme sa.

6. A keď sme sa vospolok rozžehnali, vystúpili sme na loď, oni však vrátili sa domov.

7. Po prekonanej plavbe z Tyru sostúpili sme do Ptolemaidy ³⁾, a keď sme zavítali k bratom, zostali sme u nich jeden deň.

8. A druhý deň odcestovali sme a prišli do Cezarei, i vstúpili sme do domu Filipa evanjelistu ⁴⁾, ktorý bol jeden zo siedmich ⁵⁾, a zostali sme u neho.

9. A ten mal štyri dcéry, panny ⁶⁾, prorokyne. ⁷⁾

10. A keď sme sa bavili za niekoľko dní, prišiel z Judska nejaký prorok, menom Agabus. ⁸⁾

11. Ten, keď prišiel k nám, vzal

1) Cesta z Patary do Tyru trvala štyri dni. Tyrus, starobylé, slávne, primorné, kupecké mesto, južne od Sidonu v Stredozemnom mori.

2) V Tyre bolo hneď po prenasledovaní sv. Štefana sväté evanjelium ohlasované. (11, 19; 15, 3.) Počet veriacich bol nepatrný.

3) Cesta z Tyru do Ptolemaidy trvala deň; Ptolemaida sa už v knihe sudcov (1, 31) spomína pod menom Akko; meno dostala od Ptolomeusa, ktorý mesto srúcal a znovu vystavil; ležala južne od Tyru v Stredozemnom mori. Teraz nepatrná dedina Akka.

4) T. j. ohlasovateľa slova Božieho.

5) Dolož: jahnov. Srov. 6, 3. Ef. 4, 11.

6) Zaviazané sľubom panenstva (I. Kor. 7, 38). Sv. Hier. Jedna z nich bola mučenicou, menom Hermiona.

7) Sk. ap. 2, 17. I. Kor. 12, 28. Sk. ap. 11, 28. I. Kor. 14, 13.

8) Srov. 11, 28.

Pavlov pás a sviazal si ruky i nohy ¹⁾ a riekol: Toto hovorí Duch svätý: Muža toho, ktorého je tento pás, Židia takto sviažu v Jeruzaleme a vydajú do rúk pohanom.²⁾

12. Keď sme to počuli, prosili sme my, i tí, ktorí boli odtiaľ, aby nechodil do Jeruzalema.

13. Vtedy odpovedal Pavel a riekol: Čo robíte, že plačete a trápíte ³⁾ moje srdce? Veď ja som hotový nielen dať sa sviazať, ale i umrieť v Jeruzaleme pre meno Pána Ježiša.

14. A keď sme ho nemohli odhovoríť, uspokojili sme sa a riekli sme: Staň sa vôľa Pánova.⁴⁾

15. A po týchto dňoch vypravení vystupovali sme do Jeruzalema.

16. A šli s nami aj niektorí z učeníkov z Cezarei a viedli so sebou jakéhosi Mnasona Cyperského, dávneho učeníka, u ktorého sme mali mať hospodu.⁵⁾

17. A keď sme prišli do Jeruzalema, radostne nás prijali bratia.

18. A nasledujúceho dňa vošiel Pavel s nami k Jakubovi ⁶⁾, i shromáždili sa všetci starší.⁷⁾

19. Ktorých keď uvítal, rozprával im všetko dopodrobna, čo Boh učinil skrze jeho službu medzi pohanmi.

20. A oni, keď to počuli, velebili Boha a povedali mu: Vidiš, brate, koľko je tisícov medzi Židmi, ktorí uverili. A tí všetci horlia za zákon.⁸⁾

21. Ale o tebe počuli, že učíš tých Židov, ktorí sú medzi pohanmi, odpadnúť od Mojžiša a povedáš, že im

netreba obrezávať svojich synov, ani dľa obyčaje žit.¹⁾

22. Čo teda? Musí sa ovšem sísť množstvo, pretože dopyčujú sa, že si prišiel.

23. Preto sprav to, čo ti povieme ²⁾: Máme tu štyroch mužov, ktorí majú na sebe sľub.

24. Vezmi ich k sebe a posväť sa s nimi ³⁾, a nakladaj na nich ⁴⁾, keď si dajú ostrihať hlavy: tak všetci zvedia, že krivé je, čo o tebe počuli ⁵⁾, ba že i sám chodíš v zachovávaní zákona.

25. Kdežto o tých, ktorí z pohanov uverili, my sme písali rozsudok: aby sa zdržovali od obetovaného modlám a krvi a zaduseného a smilstva.⁶⁾

26. Vtedy Pavel vzal mužov a na druhý deň posvätil sa s nimi, vošiel do chrámu a oznámil⁷⁾ vyplnenie dňov očisťovania, dokedy za každého z nich má sa obetovať obeta.

27. A keď sa dokonávalo sedem dní ⁸⁾, tí Židia, ktorí boli z Azie, keď ho videli v chráme, vzbúrili všetok ľud, vzťahli na neho ruky a kričali:

28. Mužovia izraelskí, pomôžte: toto je ten človek, ktorý proti ľudu a zákonu a tomuto miestu všade učí všetkých; k tomu ešte i pohanov voviedol do chrámu a poškvŕnil toto sväté miesto.

29. Videli totiž Trofima Efezského

1) T. j. zachovávať obyčaje židovské.

2) IV. Mojž. 6, 13.

3) T. j. osvoď sa i ty od svojho sľubu. (Sk. ap. 18, 18.)

4) Zaplať za nich. (IV. Mojž. 6, 13—20.)

5) Grécky: že z toho je nie nič, čo o tebe počuli.

6) Srov. 15, 20.

7) Kňazom. Tak videli žido-kresťania, že Pavel rodených Židov neodvracia od zachovávaní zákona. Ale aby pohano-kresťania nemali žiadneho podozrenia, Jakub a predstavení uvádzajú výrok apoštolského snemu, dokazujúc, že zákon Mojžišov nie je potrebný k dosiahnutiu večného spasenia.

8) Tolko dní minulo, než sa obetovaly za nich obety. Prvý deň sa oznámili kňazom; s Pavlom bolo ich päť, nasledovne keď sa každý deň za jedného priniesla obeta, trvalo to 5 dní, a na siedmy deň boli vyhlásení za oslobodených od sľubov.

1) Dľa spôsobu dávnych prorokov. Iz. 20, 2. Jer. 13, 1.

2) Srov. verš 33.

3) Rušite, lámete, ochabujete.

4) Sv. Pavel nedal sa odvrátiť od cesty; z toho veriaci poznali, že je od Boha ta vedený, a oddali sa do vôle Božej.

5) Rozumej: majúceho svoje bydlisko v Jeruzaleme.

6) Ako jeruzalemskému biskupovi. Srov. 12, 17; 15, 13.

7) T. j. duchovenstvo. Tak sa zdá, že vtedy okrem Jakuba žiaden apoštol nebol v Jeruzaleme.

8) T. j. v kresťanstve zachovávajú i predpisy Mojžišove.

s ním v meste, o ktorom si mysleli, že ho Pavel voviedol do chrámu.¹⁾

30. I vzbúrilo sa celé mesto a sbehlí sa ľudia, a chytili Pavla, vliekli ho von z chrámu, a hneď sa zavrely dvere.²⁾

31. A keď ho hľadeli zabiť, prišiel oznam veliteľovi oddielu³⁾, že sa vzbúrili celý Jeruzalem.

32. Ktorý hneď vzal vojakov a stotníkov a sbehol k nim. Ktorí, keď videli veliteľa a vojakov, prestali biť Pavla.⁴⁾

33. Vtedy pristúpil veliteľ a chytil ho a rozkázal ho sviazať dvoma reťazami a spýtal sa: Kto je a čo vykonal?⁵⁾

34. Tu kričali v zástupe jedni tak a druhí inak. A keď nemohol zvedieť istoty pre zmätok, rozkázal ho viesť na hrad.

35. A keď prišiel ku schodom, prihodilo sa, že ho niesli vojaci, pre nátlak ľudstva;

36. lebo šlo za ním množstvo ľudstva a kričali: Preč s ním!⁶⁾

37. A keď Pavel už mal byť vovedený na hrad, riekol veliteľovi: Či smiem niečo premluiť k tebe? Ktorý povedal: Vieš grécky?⁷⁾

38. Či ty nie si ten Egyptčan, ktorý si pred týmito dňami vzbúrili

k povstaniu a vyviedol si na púšť štyritisíc tých zákerníckych mužov?¹⁾

39. Tu riekol mu Pavel: Ja som síce človek Žid z cilického Tarzu, mešťan nie z neznámeho mesta; ale prosím ťa: dovoľ mi premluiť k ľudu.

40. A keď mu on dovolil, Pavel stal na schody a pokynul rukou ľudu.²⁾ A keď nastalo veľké ticho, premluvil hebrejským jazykom a riekol:

HLAVA 22.

Ospravedlivovanie Pavlovo, že sa stal kresťanom a kázal pohanom; pretrhnutý v reči a odvedený na hrad, mal byť bičovaný, ale Pavel, ako rímsky mešťan, ohradzuje sa proti tomu.

1. Mužovia bratia a otcovia³⁾, počujte obranu, ktorú vám teraz prednesiem.

2. A keď počuli, že jazykom hebrejským mluví k nim, tým väčšími utíchli.⁴⁾

3. Tu riekol: Ja som muž Žid, narodený v cilickom Tarze, ale vychovaný v tomto meste u nôh Gamalielových⁵⁾, vycvičený dľa pravdy otcovského zákona, jako horliteľ za zákon⁶⁾, ako i vy všetci ste dnes.

4. Ako taký prenasledoval som túto cestu⁷⁾ až na smrť, sväzoval som a dával do žalára mužov a ženy⁸⁾;

5. jako mi vydáva svedectvo knieža kňazské⁹⁾ a všetci starší vekom¹⁰⁾, od

1) Srov. 20, 4.

2) Dľa sv. Jána Zlat. leviti zavreli dvere, aby Pavel nemohol nazpäť utiecť do chrámu, kde by mohol najst' útočište. III. Král. 1, 50.

3) Grécky: tisícich vodca, veliteľ tej posádky, ktorú R. mani držali na hrade Antonia v Jeruzaleme a ktorá mala udržať verejný poriadok a prekaziť každú vzburu. Jaká veľká bola tá čata, to sa nevie. Rímské čaty počítovaly obyčajne 500—600 vojakov.

4) Pavel mal byť bez súdneho pokračovania zabitý, tak, ako to spravili sv. Štefanovi. (7, 26.) Pohani bránili verejný poriadok, ale i prirodzené ľudské právo oproti domnelým obhájcom zákona (28).

5) Veliteľ myslel, že Pavel je nebezpečný zločinec, alebo burič, preto ho dal lapiť a reťazami sviazať.

6) T. j. odprav ho: na smrť s ním! Tak kričali kedysi aj na Spasiteľa u Piláta. Luk. 23, 18. Ján 19, 15.

7) Ponevác Pavel oslovil ho grécky, to tisícnika prevapilo.

1) Za vladárstva Felixa (Srov. 23, 24.), teda asi pred dvoma rokmi, čo sa toto prihodilo s Pavlom, istý Egyptčan vydal sa za osvoboditeľa židovského národa zpod moci rimanskej, no miestodržiteľ rímský udrel na jeho vojsko, 400 z jeho mužstva pobil, 200 zajal a ostatných rozpráši.

2) Aby sa utíšiľ a vypočul ho.

3) Tie slová raz sv. Štefan upotrebil. Ako otcovia sú tu mienení údovia vysokej rady.

4) Materinský jazyk je najmilší.

5) Srov. 5, 34.

6) Dolož: Mojžišov. Rim. 10, 2. II. Kor. 11, 2. Dľa gréckeho: vycvičený dľa púštnosti otcovského zákona (alebo: vycvičený dôkladne v otcovskom zákone), ako horliteľ za Poha, tak ako ste vy.

7) T. j. kresťanské nabož

8) Srov. 8, 3.

9) V ten čas úradujúci najvyšší kňaz bol Kajfaš. (9, 1.)

10) Grécky: a všetka starešina.

ktorých som i dostal listy, a išiel som do Damašku k bratom¹⁾, aby som odtiaľ priviedol sviazaných do Jeruzalema, aby boli trestaní.

6. I stalo sa, keď som išiel a približoval som sa k Damašku na poľudnie²⁾, zrazu ožiarilo ma veľiké svetlo s neba.

7. Tu padol som na zem a počul som hlas, ktorý mi riekol: Šavle, Šavle, čo ma prenasleduješ?

8. A ja som odpovedal: Kto si, Pane? I riekol mi: Ja som Ježiš Nazaretský, ktorého ty prenasleduješ.

9. A tí, ktorí boli so mnou, videli síce svetlo, ale nepočuli hlasu toho, ktorý so mnou mluvil.³⁾

10. I riekol som: Pane, čo mám robiť? A Pán mi povedal: Vstaň, id' do Damašku, a tam sa ti povie, čo máš spraviť.

11. A pretože som nevidel následkom jasnosti toho svetla, vedený za ruku od sprievodcov, prišiel som do Damašku.

12. Tu nejaký Ananiáš, muž dľa zákona⁴⁾, čo dosvedčujú všetci tam prebývajúci Židia,

13. prišiel ku mne, a stojac predom mnou, riekol mi: Šavle, brate, pohliadni! A ja v túže hodinu pohliadol som na neho.

14. On ale riekol: Boh našich otcov predurčil ťa, aby si poznal jeho vôľu a uzrel Spravedlivého⁵⁾ a počul hlas z jeho úst,

15. lebo budeš mu u všetkých ľudí svedkom toho, čo si videl a počul.

16. A teraz čo váhaš? Vstaň a

daj sa pokrstiť a po vzývaní jeho mena obmy si hriechy.¹⁾

17. I stalo sa mi, keď som sa navrátil do Jeruzalema a modlil som sa v chráme, že bol som vo vytržení mysle²⁾,

18. a videl som ho, jako mi hovoril: Ponáhľaj sa a vyjdi chytro z Jeruzalema, lebo neprijmú tvojho svedectva o mne.

19. A ja som riekol: Pane, sami vedia, že ja som zavieral do žalára a bítal po synagogách tých, ktorí uverili v teba;

20. ba keď vylievali krv Štefana, tvojho svedka³⁾, ja som tam stál a schvaľoval, a strážil rúcha tým, ktorí ho zabíjali.

21. I riekol mi: Choď, lebo ja ťa pošlem ďaleko medzi pohanov.

22. Až po toto slovo počúvali ho; ale tu pozdvihli svoj hlas a riekli: Preč so sveta s takým človekom, lebo nesvobodno mu žiť.

23. A keď oni kričali a shadzovali si rúcha, hádzali prach do povetria⁴⁾,

24. veliteľ rozkázal ho voviesť do hradu a bičmi šľahať a mučiť ho, aby zvedel, pre jakú príčinu na neho tak kričali.⁵⁾

25. Ale keď ho sviazali remením⁶⁾, riekol Pavel pristojacemu stotníkovi: Či je vám svobodno bičovať človeka Rimana⁷⁾, a to neodsúdeného?

26. Keď to počul stotník, pristúpil k veliteľovi a oznámil mu a riekol:

1) Pri krste sa obmyjú hriechy, ale pred krstom treba vyznať vieru v Ježiša.

2) II. Kor. 12, 2.

3) Grécke slovo martyr znamená toľko, jako svedok (Zjav. 17, 6); svedkami nazývajú sa tí, ktorí za kresťanskú pravdu, t. j. za Krista, vyliali svoju krv, teda mučeníci. Srov. 9, 15.

4) Na znamenie svojej rozhorčenosti.

5) Grécky: veliteľ rozkázal voviesť ho do hradu a kázal vyšetrovať ho s bičovaním, aby... Veliteľ (Lysias) neznal hebrejsky, preto keď videl rozbesnených Židov, dal Pavla mučiť, aby v mučení vyznal, prečo na neho tak kričali.

6) Ku šľahaníu remenmi; grécky: Keď ho natiahli pre remene.

7) Dľa rímskeho práva rímskeho mešťana nebolo svobodno ani bičovať, ani ukrižovať.

1) Židia volali Židov bratmi; toto kresťanské oslovenie pochádza teda od Židov.

2) Srov. 9, 2 atď. Že sa záznak stal na poľudnie, doložené je preto, aby si poslucháči nemysleli, že to bol nejaký mam alebo klam smyslov, prizrak, ako by sa mohlo stať na súmraku alebo v noci.

3) Počuli síce zvuk (hl. 9, 7), ale nepočuli srozumiteľného, článkovaného hlasu a tak mu ani nerozumeli.

4) Grécky: primerane zákonu pobožný, poslucháčom sv. Pavla nie podozrivý muž, horlivý Žid, a jako taký známy v Damašku.

5) T. j. Messiáša Ježiša. Iz. 45, 8.

Čo robíš? Veď tento človek je rímský mešťan.

27. Tu pristúpil veliteľ a riekol mu: Povedz mi, či si ty Riman? ¹⁾ A on povedal: Áno.

28. A odpovedal veliteľ: Ja som za veľiké peniaze toto mešťanstvo obsiahol. A Pavel riekol: No ja som sa i narodil ²⁾ (s ním).

29. Tedy hneď odstúpili od neho tí, ktorí ho mali mučiť. ³⁾ Ba i veliteľ sa bál, keď zvedel, že je rímský mešťan a že ho dal sviazať. ⁴⁾

30. Ale druhého dňa chcel zvedieť istotu, pre jakú príčinu ho Židia žalovali, rozviazal ho a rozkázal, aby sa sišli kňazi a všetka rada. ⁵⁾ I vyviedol Pavla a postavil ho medzi nich.

HLAVA 23.

Pavel pred židovskou radou; židovské spiknutie proti nemu, jeho odvedenie do Cezarei; Lysiasov list.

1. Tedy Pavel pohliadol na tú radu ⁶⁾ a riekol: Mužovia bratia, ja so všetkým dobrým svedomím obcova som pred Bohom až do dnešného dňa.

2. Tu knieža kňazské Ananiáš rozkázal tým, ktorí stáli pri ňom, udrieť ho po ústach. ⁷⁾

3. Vtedy riekol jemu Pavel: Boh

1) Zovnútornosť sv. Pavla bola taká nepatrná, že veliteľovi zdalo sa neuveriteľným, že je rímským mešťanom.

2) Rímskymi mešťanmi boli v prvom rade rímski obyvatelia, potom rímski vojvodcovia, a rímski cisári obdarúvali týmto právom tie mestá, ktoré im poskytli výdatnú pomoc vo vojne. A tak si nadobudlo mesto Tarzus tiež toto právo, že jeho obyvatelia boli rímskymi občanmi. Konečne i jednotlivci si kupovali toto právo za veľké peniaze od cisárov. Takto si ho nadobudol i tento veliteľ. A preto nemálo sa začudovať, keď počul, že je Pavel rímským mešťanom. Myslel si: Keď mňa to stálo toľko peňazi, kde by si ty vzal toľký obnos, aby si si kúpil toto právo? No Pavel odpovedal, že on sa už narodil ako rímský mešťan.

3) Grécky: vyšetrovať.

4) Ešte u chrámu, teda nie počas prípravy na bičovanie.

5) Vysoká rada: synedrium.

6) Grécky: na synedriu, na vysokú radu.

7) Ján 18, 22. III. Kráľ. 22, 24.

ťa skára ¹⁾, steno obielená. ²⁾ A ty sedíš, aby si ma súdil dľa zákona, a proti zákonu kážeš ma biť? ³⁾

4. A tí, ktorí tam stáli, riekli: Najvyššiemu kňazovi Božiemu zlorečíš?

5. Riekol Pavel: Bratia, nevedel som, že je kniežatom kňazským. ⁴⁾ Písané je totiž: Kniežatu svojho ľudu nebudeš zlorečiť. ⁵⁾

6. Ponevác Pavel vedel, že jedna čiastka je zo saducejov a druhá z farizejov, skríkol v rade: Mužovia bratia, ja som farizej, syn farizejov; pre nádej ⁶⁾ a vzkriesenie z mŕtvych ⁷⁾ som ja súdený.

7. A keď to povedal, povstal rozbroj medzi farizejmi a saducejmi, až rozdvajilo sa množstvo;

8. saduceji totiž povedajú, že niet vzkriesenia, ani anjela, ani ducha ⁸⁾, kdežto farizeji uznávajú oboje.

9. Tu strhol sa veľiký krik. I povstali niektorí z farizejov, zastávali ho a riekli: Nič zlého sme nenašli na tomto človeku; čo, jestliže mu mluvil duch alebo anjel? ⁹⁾

10. A keď nastal veľký rozbroj, veliteľ, ktorý sa bál, aby oni neroztrhali Pavla, rozkázal vojakom sísť

1) Roku 66. bol Ananiáš pre svoju oddanosť k Rimanom od Horlivcov (Luk. 6, 15) prenasledovaný a v skryši vodovodu od povstalcov zavraždený.

2) Mat. 23, 27. Ananiáš bol síce dľa skutočnosti hlavným kňazom, ale nie dľa práva, a židovské kňazstvo vtedy už ustúpilo kresťanskému. Joz. Flav. 20, 9.

3) III. Mojž. 19, 15.

4) Ponevác pri súde nemal Ananiáš odznakov kňazstva, nepoznal ho sv. Pavel, lebo toho času tá hodnosť temer každoročne (za drahé peniaze) inému sa dostávala a Pavel už viac rokov nebol v Jeruzaleme.

5) II. Mojž. 22, 28.

6) T. j. očakávanie Messiaša.

7) I. Kor. 15, 26. Filip. 3, 5. Učenie o zmŕtvychvstani Krista a z tohoto pochádzajúca nádej na budúce všeobecné vzkriesenie je základom kresťanskej viery. (I. Kor. 15, 16.)

8) Saduceji boli hmotári, a medzi nich patrili i hlavný kňaz.

9) Na ceste do Damašku (9, 5) a neskoršie v chráme (22, 17). To ani farizeji nechceli dopustiť, že P. Ježiš zjavil sa Pavlovi, ale dopúšťali to, že snád anjel.

dolu a vytrhnúť ho zprostred nich a odviešť ho na hrad.

11. A v nasledujúcu noc stál u neho Pán a riekol: Buď vytrvalý¹⁾, lebo jako si svedčil o mne v Jeruzaleme, tak musíš svedčiť i v Ríme.

12. A keď nastal deň, sobrali sa niektorí zo Židov a zaprisahali sa a riekli, že nebudú ani ješť, ani piť, kým nezabijú Pavla.

13. A bolo vyše štyridsať mužov, ktorí utvorili toto sprisahanie.

14. Títo pristúpili ku kniežatám kňazským a k starším a riekli: Pod prísahou sme sa zakliali, že neokúsime ničoho, kým nezabijeme Pavla.

15. Teda vy teraz oznámte veliteľovi s radou, aby ho priviedol k vám, ako by ste sa chceli niečo dôkladnejšie o ňom prezvedieť: my však prv, než sa priblíži, hotoví sme ho zabíť.²⁾

16. Keď syn Pavlovej sestry počul o tých úkladoch, prišiel a vošiel na hrad a oznámil to Pavlovi.

17. Tedy Pavel zavolať jedného zo stotníkov a riekol: Zaveď tohoto mládenca k veliteľovi, lebo mu má čosi oznámiť.

18. Ten teda vzal ho a zaviedol k veliteľovi a riekol: Väzeň Pavel prosil ma³⁾, aby som priviedol tohoto mládenca k tebe, že má čosi mluviť s tebou.

19. I vzal ho veliteľ za ruku, odstránil sa s ním osve a opýtal sa ho: Čo je to, čo mi máš oznámiť?

20. A on riekol: Židia usniesli sa prosiť ťa, aby si zajtrašieho dňa predviedol Pavla do rady, jako by sa dôkladnejšie chceli dozvedieť čosi o ňom;

21. ale ty im never, lebo úklady mu chystá viac než štyridsať mužov

z nich, ktorí sa zaprisahali, že nebudú ani ješť ani piť, kým ho nezabijú, a už sú hotoví a čakajú na tvoj sľub.

22. Veliteľ prepustil teda mládenca a prikázal mu, aby nikomu nepovedal, že mu to oznámil.¹⁾

23. I zavolať dvoch stotníkov a riekol im: Prichystajte dvesto vojakov, aby šli až do Cezarei, jako i sedemdesiat jazdcov a dvesto kopijníkov o tretej hodine v noci.²⁾

24. Prichystajte i hovädá, posadte Pavla na ne, aby ho doviedli zdravého k vladárovi Felixovi³⁾;

25. (lebo sa bál, aby ho snád Židia neurvali a nezabili, a on potom neutrpel osočovania, jako by bol prijal peniaze od nich).

26. A písal list, ktorý toto obsahoval: Klaudius Lysias vznešenému vladárovi Felixovi pozdravenie!

27. Tohoto muža Židia chytili a už chceli zabíť; vtedy prišiel som ta s vojskom a vytrhol som⁴⁾ ho, pretože som zvedel, že je Riman;

28. a keď som chcel zvedieť žalobu, z ktorej ho obviňovali, zaviedol som ho do ich rady.

29. I našiel som, že žalujú naňho pre otázky svojho zákona, ale že nemá žiadneho zločinu, hodného smrti alebo väzenia.⁵⁾

30. A keď sa mi oznámilo o úkladoch, ktoré mu strojili, poslal som ho k tebe, a odkázal som i žalobníkom⁶⁾, aby žalovali u teba. Maj sa dobre.

1) Aby jeho poriadky neboly pokazené.

2) Vojaci boli ťažko a kopijníci ľahko ozbrojení. Veliteľ preto poslal s Pavlom takú silnú čatu vojska (470), aby mohli odraziť každý nápad. Pohli sa večer o 9.

3) Klaudius (Antonius) Felix bol prepustený od matky cisára Klaudia, zať Agripu I. a švagor Agripu II., zostal miestodržiteľom v Judsku a v Galilejsku od 52. až do 60. roku po Kr. Bol muž ukrutný a nespravdivý.

4) Lysias miloval si vykoristiť túto vec na svoj prospech (21, 31; 22, 25), preto zamlčal svoj úmysel, že sa chcel mučením dozvedieť o príčine vzburenia.

5) Grécky: ale že niet žiadnej obžaloby, hodnej smrti alebo väzenia.

6) Ten výrok po odvedení sv. Pavla bol Židom

1) Grécky: neboj sa!

2) Aby každé podozrenie od seba odvrátili, udali to tak, že je to nie dielo vysokej rady, ale jako skutočné vzbúrenie strešteného ľudu.

3) V gréčtine: zavolať ma a prosil...

31. Vojaci teda dľa svojho príkazu vzali Pavla a v noci priviedli ho do Antipatridy.¹⁾

32. A druhého dňa, keď nechali jazdcov, aby s ním išli²⁾, vrátili sa na hrad.³⁾

33. Ktorí, keď prišli do Cezarei a odovzdali list vládarovi, postavili pred neho i Pavla.⁴⁾

34. A ten, keď prečítal, pýtal sa, z ktorej krajiny je, a zvediac, že je z Cilicie,

35. riekol: Vyslúchnem ťa, keď prídu tvoji žalobníci. A rozkázal ho strážiť v dome Herodesovom⁵⁾

HLAVA 24.

Obžalovanie Pavla, jeho odpoveď, odloženie súdu, obrana pred Felixom, jeho ďalšie väzenie.

1. Tu po piatich dňoch sostúpil Ananiáš, knieža kňazské, s niektorými staršími a s akýmsi Tertulom⁶⁾, rečníkom; títo predstúpili pred vládaru proti Pavlovi.

2. A keď predvolal Pavla, počal Tertul žalovať a riekol: Že žijeme vo veľkom pokoji skrze teba⁷⁾ a mnoho sa napravuje tvojou prozreteľnosťou,

3. to my vždycky a všade prijímame so všetkou vďakou, vznešený Felixe!

doručený. Týmto činom tí 40. sprisahanci mohli sa cítiť osvobodenejší od prisahy, ačkoľvek táto, ako sama v sebe zlá, nikdy nebola platná a tak ani ich neviazala.

1) Predtým Kafarsalama (I. Mach. 7, 31), od Herodesa znovuvystavená a dľa otca (Antipatra) tak pomenovaná, asi pol cesty medzi Jeruzalemom a Cezareou. Takú veľkú cestu prekonal na hoviadkach za kratší čas.

2) Ešte asi 16 hodín.

3) Jeruzalemský.

4) Grécky: predstavili mu i Pavla.

5) Teda nie v obyčajnom žalári, k čomu dopomohol prajný dopis od veliteľa. V Cezarei zostal sv. Pavel dva roky, od 58. do 60. po Kr.

6) Tertul mal byť právnym zástupcom, vedel po latinsky, v ktorej reči mal sa preličiť súd pred Felixom.

7) V gréčtine: že sme skrze teba obsiahli veľký pokoj a že skrze tvoju prozreteľnosť nápravy nastaly tomuto ľudu. Tak hovorí zástupca, aby si ho naklonil. Dejepisec Tacitus však hovorí o ňom, že bol lakomý, ukrutný a vilný človek.

4. Ale aby som ťa ďalej nezdržoval, prosím, vyslyš nás nakrátko dľa svojej dobrotivosti.

5. Našli sme človeka tohoto nákazlivého a k povstaniu poburujúceho všetkých Židov po celom okršleku¹⁾ a pôvodu odbojného odštetu Nazarenčanov²⁾;

6. ako sa pokúsil poškvrniť i chrám; toho sme chytili a chceli súdiť dľa nášho zákona.

7. Ale prišiel veliteľ Lysias s veľikou mocou, silou a vytrhol ho nám z rúk,

8. a rozkázal, aby jeho žalobníci prišli k tebe; od neho pri vyšetovaní sám budeš môcť dozvedieť sa o tom všetkom, za čo my ho žalujeme.

9. A Židia doložili a povedali, že je tomu tak.

10. No Pavel (keď mu pokynul vládar, aby hovoril) odpovedal: Poneváč viem, že od mnohých rokov si sudcom nad týmto národom, s dobrou myslou rozpoviem za seba.³⁾

11. Veď môžeš sa dozvedieť, že nie je tomu viac dní, než dvanásť, čo som vystúpil klaňať sa do Jeruzalema.

12. A nenašli ma ani v chráme s niekým sa hádať, alebo robiť shon ľudstva, ani v synagogách,

13. ani v meste, ani ti nemôžu dokázať to, za čo ma teraz žalujú.

1) Dolož: rimanskom; po celej države rimskej. Luk. 2, 1.

2) Tak potupne nazývali kresťanov, že verili v Ježiša Nazaretského. Tertul pred Felixom, strážcom verejného poriadku a pokoja, liči Pavla jako buriča, aby ho vládar dal odpraviť.

3) Sv. Pavel veľmi pokojne odpovedal na tri proti nemu podané obžaloby, ktoré sú: (10—13) búrenie ľudu, (14—16) bludoverectvo a (17—21) zneuctenie chrámu. Prvú obžalobu podvracia tým, že nemal ani len času robiť vzburu v Jeruzaleme a sami žalobníci nemôžu mu to dokázať, kdežto on dokáže svedkami, že sa pokojne choval. Na druhú obžalobu sv. Pavel veľmi stručne odpovedá: vyznáva, že je kresťanom, ale vyhýba tu pripomenúť tie články viery, ktoré by mohly rozsrdiť Židov, kdežto vyzdvihuje tie, ktoré sú spoločné, ktoré i farizeji uznávajú. Konečne tretiu obžalobu, že zneuctil chrám, jednoducho zapiera a poukazuje, že vlastní žalobníci, azijskí Židia, ani sa len nedostavili, a preto že má byť prepustený.

14. Avšak to ti vyznávam, že dľa toho vierovyznania, ktoré oni nazývajú odštepom, tak slúžim Otcovi a Bohu svojmu¹⁾, že verím všetko, čo je napísané v zákone a prorokoch;

15. a mám nádej v Bohu, že bude vzkriesenie spravodlivých i nespravodlivých, čo i oni sami očakávajú.

16. Preto i sám usilujem sa, aby som mal vždycky bezúhonné svedomie pred Bohom i pred ľuďmi.

17. No po viac rokoch prišiel som priniesť almužnu svojmu národu²⁾ a obety a sľuby³⁾;

18. pričom ma našli v chráme očisteného, nie so zástupom, ani s hlučom.

19. Niektorí Židia z Azie, ktorí by mali byť prítomní pred tebou a žalovať, ak by mali čo proti mne⁴⁾,

20. alebo títo sami nech povedia, či našli na mne nejakú nepravosť, keď som stál v rade,

21. okrem toho jediného slova, čo som skríkol, keď som stál medzi nimi: Pre vzkriesenie z mŕtvych ja som dnes súdený od vás.

22. A Felix, ktorý dôkladnejšie znal túto cestu⁵⁾, odložil ich a riekol: Až veliteľ Lysias sem príde, vyslúchnem vás (zase).

23. I prikázal stotníkovi, aby ho strážil a aby mal uvoľnenie a aby žiadnemu z jeho (priateľov) nebránil posluhovať mu.

24. A po niekoľko dňoch prišiel Felix s Drusilou⁶⁾, svojou manželkou, ktorá bola Židovka, a zavolať Pavla a počúval ho o viere, ktorá je v Krista Ježiša.

25. A keď on rozprával o spravodlivosti a o čistote⁷⁾ a o budúcom

súde, Felix prestrašený odpovedal: Nateraz odíď, no v príhodný čas zavolám ta.

26. Nazdával sa tiež, že mu Pavel dá peniaze¹⁾; preto i tým častejšie povolával ho a mluvieval s ním.

27. Ale po vypršaní dvoch rokov Felix²⁾ dostal za nástupcu Porcia Festa.³⁾ Ponevác Felix chcel Židom preukázať milosť, nechal Pavla vo väzení.

HLAVA 25.

Obrana Pavlova pred Festom, jeho odvolanie sa na cisára; návšteva Agripova a Bernikina u Festa, ktorý im rozprával o Pavlovi, tak že si žiadali ho počuť.

1. Keď teda Festus prišiel do okrajiny, po troch dňoch vystúpil z Cezarei do Jeruzalema.

2. Tu prišli k nemu kniežatá kňazské a prední zo Židov proti Pavlovi⁴⁾ a prosili ho⁵⁾,

3. a žiadali proti nemu tú milosť, aby ho kázal priviesť do Jeruzalema, medzitým, čo nastrájali úklady, aby ho na ceste zabili.⁶⁾

4. Ale Festus odpovedal, že Pavel stráži sa v Cezarei, a on sám že čoskoro odcestuje.

5. Preto vraj, ktorí sú medzi vami zámožní, nech sostúpia spolu (so mnou), a jestli je taký zločin na tom mužovi, nech žalujú na neho.

6. A keď strávil medzi nimi nie viac než osem alebo desať dní, sostúpil do Cezarei a druhého dňa sadol si na súdnu stolicu a kázal priviesť Pavla.

7. Ktorého keď predviedli, obstali ho Židia, ktorí sostúpili z Jeruza-

1) Grécky: otcovskému Bohu (židovskému).

2) I. Kor. 16, 1. Rim. 15, 25.

3) Srov. 18, 18; 21, 26.

4) Srov. 21, 27.

5) T. j. o viere kresťanskej.

6) Dcéra Herodesa Agripu I., sestra Herodesa Agripu II., najprv Antiochovi Epifanesovi zaslúbená, potom za Aziza, kráľa Emesy (v Sýrii), vydatá, opustila muža a išla za Felixom. Joz. Flav. 20, 7.

7) Grécky: o zdržanlivosti. Srov. predošlý verš o jeho nezákonom pomere s Drusilou.

1) Srov. verš 2. a 17.

2) Pre ukrutnú vraždu v Cezarei spáchanú bol odvolaný r. 60.

3) Roku 60—62.

4) Grécky: podali mu oznam (žalobu) proti Pavlovi.

5) Izmael, pochádzajúci z rodu kňazského Fabu, ustanovený od kráľa Agripu, úradoval v tom roku ako najvyšší kňaz.

6) Srov. 23, 15.

lema, a prednášali mnohé a ťažké žaloby, ktoré nemohli dokázať;

8. lebo Pavel sa bránil, že: ani proti židovskému zákonu, ani proti chrámu, ani proti cisárovi nič som neprevinil.

9. Ale Festus, pretože chcel preukázať milosť Židom¹⁾, odpovedal Pavlovi a riekol: Chceš ísť do Jeruzalema a tam dať sa súdiť od mňa za toto?

10. I riekol Pavel: Pred stolicou cisárovou stojím, tam ma²⁾ treba súdiť. Židom som neublížil, ako ty to lepšie vieš.

11. Lebo jestli som ublížil, alebo niečo smrti hodného vykonal, nezdráham sa umrieť: ale jestli nič nie je z toho, čo títo na mňa žalujú, nikto ma nemôže darovať im. Od volávam sa na cisára.

12. Vtedy Festus, keď sa posmľoval s radou³⁾, odpovedal: Odvolal si sa na cisára, k cisárovi pôjdeš.

13. A keď pominulo niekoľko dní, kráľ Agripa⁴⁾ a Bernika⁵⁾ sostúpili do Cezarei privítať Festa.

14. A keď sa tam viac dní pobavili, Festus vykladal kráľovi o Pavlovi⁶⁾, a riekol: Felix zanechal vo väzení nejakého muža,

15. pre ktorého, keď som bol v Jeruzaleme, prišli ku mne⁷⁾ kniežatá kňazské a starší židovskí a požadovali jeho odsúdenie.

1) Ako Felix (24, 27), tak i Festus preukazuje Židom povolnosť.

2) Ako znalca rímskeho práva.

3) Pri miestodržiteľovi počas súdu prisedalo niekoľko pravotárov, ktorých mienku on vypočul prv, než by vyniesol výrok.

4) Agripa II., vychovaný v Ríme, obdržal po smrti svojho strýca (Luk. 3, 1) kniežatstvo Chalcis na Libáne s názvom judského kráľa.

5) Jeho sestra, ktorá s ním žila v krvoprzni.

6) Festus preto sa zmienil pred Agripom o Pavlovi, lebo považoval Pavla za vážnu osobnosť, keďže proti nemu išli všetci Židia; okrem toho kráľ Agripa, ako Žid, rozumel sa do vnútorných náboženských otázok židovských a jako svetský, nad náboženskými stránkami stojaci človek mohol podať základný a prítom nepredpojatý vývod o Pavlovej záležitosti.

7) Grécky: proti ktorému, keď som bol v Jeruzaleme, podali žalobu.

16. Ktorým som odpovedal: že u Rimanov nie je obyčajou odsúdiť nejakého človeka prv, než by ten, ktorý je obžalovaný, mal zoči-voči žalobníkov a dostal príležitosť obrátiť sa, aby sa očistil od zločinov.¹⁾

17. A preto keď sa sišli sem, bez všetkého odkladania na druhý deň sadol som si na súdnu stolicu a rozkázal som priviesť muža.

18. Proti ktorému keď sa postavili žalobníci, nepredniesli žiadnej obžaloby, z ktorej by som tužil zločin.²⁾

19. No mali jakési otázky o svojom náboženstve³⁾ proti nemu a o jakomsi zomrelom Ježišovi, o ktorom Pavel tvrdil, že žije.

20. A ja v rozpakoch nad takou otázkou povedal som: či chce ísť do Jeruzalema a tam sa dať súdiť za to.

21. Ale pretože sa Pavel odvolal, aby bol strážený do rozhodnutia veličenstva⁴⁾, kázal som ho strážiť, až ho pošlem k cisárovi.

22. Tedy Agripa riekol Festovi: I sám chcel by som počuť toho človeka. Zajtra, odvetil, ho počuješ.

23. A druhého dňa, keď prišiel Agripa a Bernika s veľkou nádhrou a vošli do počúvadla⁵⁾ s veliteľmi a prednostnými mužmi z mesta, na rozkaz Festov priviedli Pavla.

24. Tu riekol Festus: Kráľu Agripo a všetci mužovia, ktorí ste tu s nami. Vidíte toho, pre ktorého všetko židovské množstvo naliehalo na mňa

1) Dľa gréckeho: prv než by obžalovaný mal zoči-voči žalobníkov a dostal by príležitosť brániť sa proti obžalobe.

2) Dľa gréckeho: nepredniesli žiadnej obžaloby z tých zločinov, čo som ja tužil.

3) Latinské i grécke slovo je dvojsmyselné, znamená náboženstvo i poveru.

4) Cisárom bol Nero.

5) Počúvadlo je parádna sieň, v ktorej miestodržiteľ dával výsluchy. Kolká protiva! Na jednej strane mravne zkažený, podlý kráľ, ktorého ohavné hriechy prikrýva svetská sláva, na druhej strane mravná velebnosť a sväté posolstvo pre Krista poviazaného apoštola. Predpovedanie Pána sa už doslovne splnilo. Pavel stojí pred kráľmi a vydáva svedectvo o ňom.

v Jeruzaleme¹⁾ a žiadali a kričali, že on nesmie ďalej žiť.

25. Ale ja som nahliadol, že on nič smrti hodného nevykonal; no pretože sám sa odvolal na veličenstvo, rozhodol som ho poslať.

26. O ktorom nemám čo spoľahlivého písať pánovi²⁾: preto som ho priviedol pred vás a najmä pred teba, kráľu³⁾ Agripo, aby som po prevedení vyšetrotaní mal čo písať.

27. Lebo sa mi to zdá byť nerozumnou vecou: poslať vážna a neznačiť jeho obvinenia.

HLAVA 26.

Obrana Pavlova pred Agripom a pred Festom.

1. Potom Agripa⁴⁾ riekol Pavlovi: Dovoľuje sa ti mluiť samému za seba. Vtedy Pavel vystrel ruku a začal dávať vývod.

2. Za šťastného sa pokladám, kráľu Agripo, že sa proti všetkému, za čo ma Židia žalujú, dnes pred tebou mám brániť,

3. najmä že ty všetko vieš, aké sú u Židov i obyčaje i otázky: preto, prosím, vypočuj ma trpelive.

4. A síce život môj od mladosti, jaký bol od počiatku v mojom národe v Jeruzaleme, znajú všetci Židia,

5. vedia o mne od počiatku (keby len chceli vydať svedectvo), že dľa najprisnejšieho odvetvia nášho náboženstva som žil ako farizej.

6. A teraz stojím odovzdaný súdu pre očakávanie toho zaslúbenia, ktoré sa dostalo od Boha našim otcom⁵⁾,

7. ku ktorému úfa dôjsť dvanásť

našich pokolení, v službe dňom aj nocou.¹⁾ Pre túto nádej som obžalovaný od Židov, kráľu.

8. Čo neuveriteľného je vám na tom, že Boh kriesi mŕtvych?²⁾

9. Síce i ja som sa nazdával, že mi treba mnoho protivenstva činiť menu Ježiša Nazaretského;

10. čo som i činil v Jeruzaleme, tak že ja som mnoho svätých pozatváral do žalára, keď som dostal moc od kniežat kňazských, a keď ich usmrcovali, odovzdával som hlas.³⁾

11. A po všetkých synagogách často som ich trestával a prinucoval, aby sa rúhali⁴⁾, a že som nad mieru zúril proti nim, prenasledoval som ich až do vonkovských miest.

12. Medzitým, keď som išiel do Damašku s mocou a dovolením od kniežat kňazských,

13. na poludnie v ceste, ó, kráľu, videl som, ako svetlo s neba, jasnejšie nad slnko, ožiarilo mňa a tých, ktorí boli so mnou.

14. A keď sme my všetci popadali na zem, počul som hlas mluiť mi židovským jazykom⁵⁾: Šavle, Šavle, prečo ma prenasleduješ? Tvrdo je ti proti ostnu kopať.

15. A ja som riekol: Kto si, Pane? A Pán riekol: Ja som Ježiš, ktorého ty prenasleduješ.

16. Ale vstaň a postav sa na svoje nohy, lebo na to som sa ti zjavil, aby som ťa ustanovil služobníkom a svedkom toho, čo si videl, i toho, čo ti zjavím⁶⁾;

1) Grécky: v ustavičnej službe v noci i vo dne, tak slúžili Židia Bohu.

2) Obžalovaný som bol, že som ohlasoval, že Ježiš vstal z mŕtvych. Avšak Židom to sa nemá zdať neuveriteľným, keďže majú na to príklad v knihe IV. Kráľ. 4, 18, tak i vzkriesenie Ježiša bolo možné.

3) Keď mali usmrtiť niektorého kresťana, najprv hlasovali, a Šavel tiež hlasoval za to, aby ho usmrtili. Tak usmrtili viac veriacich.

4) Ježišovi. I. Tim. 1, 13.

5) Pavel hovoril tu po grécky, preto zvlášte podotkol, že Boh tam mlulil mu po židovsky.

6) P. Ježiš tu prisľúbil Pavlovi, že sa mu ešte i viackrát zjavi, čo sa i stalo. Srov. 9, 23 a II. Kor. 12, 4, II. Kor. 15, 8.

1) V gréčtine: v Jeruzaleme i tu.

2) T. j. cisárovi.

3) Dolož: judský. Srov. verš 13.

4) Srov. 21, 40. Festus zo zdvorilosti ponechal predsedníctvo Agripovi, ktorý mal dokonalú známosť o židovstve.

5) Smysel je tento: Ako prísny Žid nasledoval som len pokyn, úpravu nášho náboženstva, keď som sa stal kresťanom, lebo veď zákon poukazuje na Krista.

17. vysvobodím Ťa z ľudu¹⁾ a pohanov, medzi ktorých ja Ťa teraz posielam,

18. otvárať im oči, aby sa obrátili od temnoty k svetlu a od moci satanovej k Bohu, aby dostali odpustenie hriechov a podiel medzi svätými pre vieru, ktorá je vo mňa.

19. A preto, kráľu Agripo, nebol som neveriaci nebeskému videniu:

20. ale zvestoval som najprv tým, ktorí sú v Damašku, i v Jeruzaleme, i po všetkej krajine judskej, i pohanom, aby činili pokánia a obrátili sa k Bohu a činili hodné skutky pokánia.²⁾

21. Pre tú príčinu, keď som bol v chráme, Židia ma chytili a pokúsili sa zabiť:

22. ale s pomocou Božou stojím až do dnešného dňa a svedčím malému i veľkému a nič nehovorím, okrem toho, čo mluvíli proroci a Mojžiš³⁾, že sa stane;

23. že Kristus⁴⁾ bude trpieť, že prvý vstane z mŕtvych a zvestovať bude svetlo ľudu i pohanom.⁵⁾

24. Keď on to mluvil, dávajúc vývod, Festus veľkým hlasom riekol: Blúzniš, Pavle, mnohé učenie donáša Ťa o rozum.⁶⁾

25. Ale Pavel: Neblúznim, riekol, vznešený Feste: ale mluvím pravdivé a rozumné slová.

26. Vie totiž o tom kráľ, ku ktorému i otvorene mluví⁷⁾, lebo verím, že mu z toho nič nie je neznáme, pretože nič z toho nedialo sa pokútne.

1) Dolož: židovského.

2) Aby tak obcovali, jako sa sluší na mravného človeka. Luk. 3, 8.

3) Nakonahy odvoláva sa na Mojžiša, pre jeho všeobecne prijatú nadvážnosť. Mojžiša totiž uznávali všetci Židia, nie tak prorokov.

4) Zaslúbený Messiaš.

5) Ján 1, 9. Luk. 2, 32.

6) Pohanovi rozumkárovi sa to zdalo hlúposťou, že niekto vstane z mŕtvych. Sv. Pavel skromne, ale vážne zavracia rozumkára, no do hádky sa s ním nepúšťa.

7) T. j. ty ovšem ako pohan neznáš prorokov a Mojžiša, a preto nerozumieš tým veciam; ale Agripa jako Žid rozumie im.

27. Veríš, kráľu Agripo, prorokom? Viem, že veríš.¹⁾

28. Tedy Agripa k Pavlovi: Bez mála by si ma nahovoril, aby som sa stal kresťanom.²⁾

29. A Pavel: Žiadam od Boha, aby ste nielen bez mála, ale docela, nielen ty, ale i všetci, ktorí ma počujú, boli dnes takými, jakým som i ja, mimo týchto okovov.

30. Tu vstal kráľ a vladár i Bernika a tí, ktorí s nimi sedeli.

31. A keď sa odstránili, mluvíli spolu a riekli: Ten človek neučinil ničoho, čo by bolo hodné smrti alebo väzenia.³⁾

32. Agripa ale povedal Festovi: Tento človek mohol by sa prepustiť, keby sa nebol odvolal na cisára.⁴⁾

HLAVA 27.

Cesta Pavlova do Ríma na lodi, stroskotanie lode u Kréty; Pavel teší plavcov, že nezahynú; ich netušené vysvobodenie.

1. A keď bolo už určené, aby sa plavil do Italska, Pavla odovzdali s ostatnými väzňami stotníkovi⁵⁾ nad oddielom cisárovnej⁶⁾, menom Juliusovi.

2. Vystúpili sme⁷⁾ na adrumetskú⁸⁾ loď, odrazili sme⁹⁾ a počali sme sa plaviť vedľa miest azijských. A bol

1) Ako Žid nemohol kráľ Agripa v prítomnosti Židov tajiť učenie prorokov.

2) T. j. nechybí mnoho, aby si ma naviedol prijať kresťanstvo. Agripa, možno, cítil moc pravdy Pavlových dôkazov, a nebyť hriechnej telesnosti, azda by sa bol i stal kresťanom; ale i to je možné, že Agripa tie slová povedal len na pestvo, alebo posmešne.

3) Židia a pohani dali dobré svedectvo o Pavlovi. (23, 9, 29; 25, 25).

4) So židovského stanoviska daná je odpoveď, aby Festus vedel, čo má písať cisárovi. (25, 14; 21, 26.) Po slovách týchto Festus vystavil sprievodný list, a výsledok odvolania bol ten, že sv. Pavel bol v Ríme od žaloby osvobodený.

5) Grécky: A keď sa určilo, že sa odplavíme do Talianska, oddali Pavla i niektorých druhých väzňov stotníkovi od cisárovnej oddielu, menom Juliusovi.

6) Cisárovnej oddiel bol čestným názvom istého pluku.

7) Sv. Lukáš bol v Cezarei pri apoštolovi.

8) Andrumytium, prístav Mysie naproti Lesbosu.

9) Loď od brehu.

s nami Aristarchus, Macedončan tesalonický.¹⁾

3. A nasledujúceho dňa dorazili sme do Sidonu. Tu, pretože Julius vľúdne zachádzal s Pavlom²⁾, dovolil mu ísť k priateľom a postarať sa o seba.

4. A keď sme sa odbili odtiaľ, plavili sme sa pod Cyprom³⁾, preto, že boli odporne vetry.

5. A keď sme sa preplavili cez more cilické a pamfilské, prišli sme do Lystry⁴⁾, ktorá je v Lycku.

6. A tam, keď stotník našiel alexandrinskú loď, ktorá sa plavila do Italska, preložil nás na ňu.⁵⁾

7. A keď sme sa mnoho dní pomaly plavili a ledva sme prišli proti Gnidu⁶⁾, preto, že nás vietor hatil, priplavili sme sa ku Kréte, vedľa Šalmony.⁷⁾

8. A keď sme ledva pojachali pomimo, prišli sme na isté miesto, ktoré sa volá Dobrý prístav⁸⁾, blízko ktorého bolo mesto Talassa.⁹⁾

9. Tu, pretože mnoho času prešlo a plavba už nebola bezpečná (preto, že už bol minul i pôst¹⁰⁾), napomínal ich Pavel

10. a riekol im: Mužovia, vidím, že plavba začína byť nesnadná a veľmi škodná, nielen nákladu a lodí, ale i našim životom.

11. Ale stotník viac veril správcovi a majiteľovi lode, nežli tomu, čo Pavel povedal.¹¹⁾

12. A pretože tu nebolo na prezimovanie súceho prístavu, väčšina vyniesla rozhodnutie, aby sa odplavili odtiaľ, azda by nejako mohli prísť do Feniky¹⁾, prístavu krétskeho, ktorý je obrátený na juho- a severozápad²⁾, a tam prezimovať.

13. A keď počal viať vietor južný, v tej mienke, že uskutočnia predsavzatie, pustili sa z Asonu³⁾ a obišli Krétu.

14. Ale onedlho potom oboril sa na ňu⁴⁾ vietor víchrový, ktorý sa menuje severo-východný.

15. A keď schytilo loď a nevládala vzdorovať vetru, pustili loď po vetre, a tak boli sme nesení.

16. Tu pribehli sme k jednému ostrovu, ktorý sa volá Kanda⁵⁾, a ledva sme sa mohli zmocniť člna.⁶⁾

17. Ktorý keď zdvihli⁷⁾, použili pomocného náradia a poopasovali loď⁸⁾ a v strachu, aby nenarazili na Syrtu⁹⁾, spustili prístroj¹⁰⁾ a tak sa niesli.

18. A keď nás víchrica veľmi hádzala, nasledujúceho dňa vyhadzovali náklad¹¹⁾,

19. a tretieho dňa vlastnými rukami vyhádzali aj lodné náradie.

20. A keď za viac dní nebolo vidieť ani slnka, ani hviezd a nemalá

aby len išli ďalej, pravdepodobne zo ziskuchtivosti.

1) Fónix, asi terajšie Lektro.

2) Prístav na spôsob chobotu, ktorého jeden bok hľadel k juho-západu, druhý k severo západu.

3) Ponevác Assos ležal v Malej Azii, neďaleko Troady pri Egejskom mori, pravdepodobnejšie je čítanie: pustili sa a jachali blízko (= ἀσσον) Kréty.

4) Oboril sa na loď a odrážal ju od brehu Kréty.

5) Tiež Gandos, teraz Gozzo, ostrovček na juho-

západ od Mataly.

6) Veľké lode majú po boku člny, na ktorých odvážajú sa k brehu náklad i počestní.

7) Rozumej: z vody, do ktorej bol pohrúžený.

8) T. j. poviažali silnými, niekoľkonásobnými, vókol lode obťažanými lanami (povrazmi), aby sa loď spolu držala.

9) Plavcom nebezpečná melčina piesočnatá; jedna menšia na severnom pobreží Afriky u Kataly, druhá väčšia u Cyreny.

10) T. j. povrazy s plachtami (vetrilami), aby sa vietor neopieral do nich a nehmal loď voslep.

11) Ján 1, 5. Aby sa loď držala vyššie na vode.

1) Srov. 19, 29.

2) Stotník mal sice naložené, aby slušne zachádzal s Pavlom. No i sám Pavel svojím chovaním sa, svojou rozumnosťou vydobyl si uňho veľkej úcty. Pavel sa zaopatril na cestu.

3) T. j. medzi sýrskym a cyperským brehom, kde plavba bola bezpečnejšia.

4) Dľa gréckeho: Myrry.

5) Bola to nákladná loď, lebo Rím dostával zbožie z Egypta; bola veľká, keď sa na nej 270 osôb nachádzalo.

6) Medzi ostrovmi Kos a Rodus.

7) Salmóné, predhorie severo-východne na Kréte.

8) Latinsky: Boniportus, grécky: Kaloilimenes.

9) Mesto Lassea (Kali Limene) na juhu Kréty, má stáť Alassa; Talassa je chybné pisané.

10) Pôst októbrový (III. Mojž. 23, 26) minul a nastal plavbe nebezpečný čas podzianný.

11) Majiteľ nástojil a jemu k vôli i správca lode,

výchrica hrozila, už zmizla všetka nádej, že sa zachránime.

21. A po mnohom postení ¹⁾, vtedy Pavel stal si uprostred nich a riekol: Mali ste ma síce, ó, mužovia, poslúchnuť, nehýbať sa od Kréty a usporiť si túto nesnádu a škodu. ²⁾

22. No i teraz vyzývam vás, aby ste boli dobrej mysle, lebo život žiadneho z vás nezahynie, okrem lode.

23. Lebo tejto noci stál u mňa anjel toho Boha, ktorého som ja a ktorému slúžim,

24. a riekol: Neboj sa, Pavle, pred cisárom máš stáť. A hľa, Boh ti daroval všetkých, ktorí sa s tebou plavia. ³⁾

25. Preto mužovia, buďte dobrej mysle, lebo verím Bohu, že tak bude, ako sa mi povedalo.

26. Ale treba nám dostať sa na jakýsi ostrov.

27. A keď už nastala štrnástá noc a my sme sa plavili o polnoci po Jaderskom ⁴⁾ mori, pozdalo sa plavcom, že sa im ukazuje jakási zem. ⁵⁾

28. A keď spustili olovnicu ⁶⁾, našli dvadsať siah ⁷⁾; a keď sa trochu odstúpili odtiaľ, našli pätnásť siah. ⁸⁾

29. A v strachu, aby sme nenarazili na skalnaté miesta, so zadku lode spustili štyri kotvy a priali si, aby bol deň.

30. A keď plavci hľadeli utiecť z lode a púšťali čln do mora ⁹⁾, pod tou zámienkou, jako by hodli puštiť kotvy s predku lode,

31. riekol Pavel stotníkovi a vojakom: Jestli tito nezostanú na lodi, vy sa nemôžete zachrániť. ¹⁾

32. Vtedy vojaci presekli povrazy na člne a dali mu padnúť. ²⁾

33. A keď započínalo sviatať, Pavel prosil všetkých, aby si zajedli, a riekol: Už je tomu dnes štrnásty deň, čo čakáte neprestajne lačni a ničoho nepoživate,

34. preto prosím vás, zajedzte si pre svoje zdravie, lebo nikomu z vás vlas s hlavy nezahynie. ³⁾

35. A keď to povedal, vzal chlieb a vďaky vzdával Bohu všetkým pred očami, a keď ho rozlomil, začal jesť. ⁴⁾

36. Tak všetci boli lepšej vôle a zajedli si aj oni.

37. A bolo nás na lodi všetkých dvestosedemdesiatšesť duší.

38. A keď sa nasýtili pokrmom, obľahčovali loď a vyhadzovali pšenicu do mora.

39. A keď nastal deň, nepoznali zeme, ale zbadali jakúsi zátoku, majúcu breh, ku ktorému chceli, keby mohli, dohnať loď.

40. A keď vytiahli kotvy, pustili sa na more, spolu rozpustili aj povrazy vesiel; a keď vyzdvihli menšie vetrilo ⁵⁾ podľa vetra, brali sa k brehu.

41. A keď sme dorazili k miestu, kde sa dvoje more schádza ⁶⁾, zabrdli s loďou tak, že predok zarytý zostal nepohnutný, kdežto zadok sa rozpadal následkom vlnobitia.

42. Vtedy vojaci mali úmysel zabiť

1) Alebo nemali čo jesť, alebo pre morskú nemoc a pre strach nemohli.

2) Srov. verš 10.

3) Pre jedného spravdivého Boh často zachráni celé obce.

4) Adriatickom. Tak starí menovali i more medzi Gréckom a Sicíliou.

5) Grécky: plavci spozorovali, že sa im približuje jakási zem. Už štrnásť nocí prešlo od odchodu z Dobrého prístavu.

6) Olovnica je na dratvu priviazané olovo, ktoré námorníci spúšťajú do vody, aby odmerali hĺbku.

7) Siah, šesť stóp = 185 cm.

8) To bolo znakom, že sa približujú k pevnine.

9) Lodníci nedôverovali Pavlovej výpovedi a preto chceli sa zachrániť na člku.

1) Kto mal po úteku v takom ťažkom položení loď spravovať? Tie slová neodporujú danému vo verši 26. prislúbeniu. Len každý má svoju povinnosť vykonať, aby sa vyplnilo, čo Boh povedal.

2) T. j. do mora; člnok ešte nebol spustený, visel na lodi.

3) Grécky: toto totižto poslúži vám k zachráneniu, t. j. budete silnejší plávať.

4) Dľa príkladu Pána (Ján 6, 11) modlil sa apoštol pred jedlom a vďaky činil po jedle; povzbudil ostatných, aby sa pokrmom posilnili pre nastávajúce ešte namáhanie a nebezpečenstvo. (27.)

5) T. j. prednú loďnú plachtu.

6) Morský jazyk, zem v mori na spôsob jazyka. To miesto neskoršie dostalo meno: Prístav sv. Pavla; leží na severo-západnej strane ostrova.

vážňov, aby im niektorý nevyplával a neutiekol¹⁾:

43. ale stotník, pretože chcel zachrániť Pavla, prekázal to²⁾ a rozkázal tým, ktorí vedeli plávať, aby sa prví spustili a vyviazli a vyšli na zem.

44. A z ostatných jedných vyniesli na doskách, druhých na tom, čo zostalo z lode, a tak sa stalo³⁾, že všetky duše vyviazli na zem.

HLAVA 28.

Pavel na Melite; uštipnutý od hada, ale bez úrazu; činí divy. Jeho ďalšia cesta do Ríma, kde káže bez prekážky.

1. A keď sme vyviazli, vtedy sme poznali, že ostrov volá sa Malta.⁴⁾ Obyvatelia však toho ostrova⁵⁾ preukázali nám nemalú ľudskosť.

2. Zapálili totižto hranicu⁶⁾ a pritulili nás všetkých pred dažďom, ktorý nastával, a pred zimou.

3. A keď Pavel nabieral do náručia ráždia a kládol ho na vatru, vretenica⁷⁾, jako utekala pred horúčosťou, zavesila sa mu na ruku.

4. A keď obyvatelia videli hada visieť s jeho ruky, povedali jeden druhému: Podistým tento človek je vrahom, ktorému, ačkoľvek vyviazol z mora, pomsta nedá žiť.⁸⁾

5. Ale on striasol hada do ohňa a nič zlého neutrpel.⁹⁾

6. Tu oni domnievali sa, že opuchne a náhle padne a umre. Ale keď dlho

čakali a videli, že sa mu nič zlého nestalo, zmenili sa a povedali, že je bohom.¹⁾

7. Na tých miestach mal pozemky knieža ostrova²⁾, menom Publius, ktorý prijal nás a po tri dni priateľsky hostil.³⁾

8. I prihodilo sa, že Publiov otec ležal, trápený zimnicou a červienkou. K tomu vošiel Pavel a pomodlil sa, vložil naňho ruky a uzdravil ho.⁴⁾

9. Keď sa to stalo, všetci, ktorí na ostrove boli nemocní, prichádzali a boli uzdravovaní.⁵⁾

10. Ktorí nás i mnohými úctami pouctili, a keď sme sa mali odplaviť, naložili, čo bolo treba.

11. A po troch mesiacoch plavili sme sa na lodi alexandrínskej, ktorá na ostrove zimovala a mala znamenie Blížencov.⁶⁾

12. A keď sme prišli do Syrakuzu⁷⁾, zostali sme tam za tri dni.

13. Odtiaľ išli sme okolo a dostali sme sa do Regiuma⁸⁾, a po jednom dni, keď zavial vietor od poludnia, na druhý deň prišli sme do Puteola⁹⁾,

14. kde sme našli bratov a boli sme požiadaní, aby sme u nich zostali za sedem dní.¹⁰⁾ A tak sme prišli do Ríma.

15. Keď to bratia odtiaľ počuli, vyšli nám naproti až po Forum Apii a Tres Tabernä¹¹⁾, ktorých keď videl

1) Srov. 14, 11. Pohaní boli poverčiví.

2) Knieža ostrova bol snáď zástupcom sicílskeho praťora, alebo nejaký popredný muž.

3) Kým si našli príbytok. Na Malte ukazuje sa dodnes jaskyňa, v ktorej sv. Pavel tri mesiace prebýval.

4) Mar. 16, 18. Jak. 5, 14.

5) Následkom toho zázračného uzdravenia kresťanstvo sa tam zakorenilo, a jako ústne podanie tvrdí, Publius bol prvým biskupom na Malte.

6) Bohov: Kastor a Polux, ktorých mali za ochrancov plavby.

7) Hlavné mesto Sicílska.

8) Regium (Reggio), na juho-východnom konci Taliánska (v Kalábrii).

9) Puzzoli u Neapola.

10) Že stotník privolil, pohlo ho k tomu zaiste to, čo sa stalo na Malte.

11) Forum Apii, mesto na apickej ceste (Apiovo Tržište); Tres Tabernae (Tri krčmy), tiež mesto na tejže ceste.

1) Podľa rímskeho práva vojaci ručili svojím životom za tých, ktorí boli oddaní ich ochrane.

2) Grécky: prekázal ich úmysel a rozkázal tým, ktorí vedeli plávať, aby sa prví vyšli na zem.

3) Grécky: z ostatných jedným na doskách, druhým na pozostatkoch z lode. A tak sa stalo.

4) Malta, kartagénska osada.

5) Dľa gréckeho: barbari, trpáci, t. j. ktorí nehovorili ani grécky, ani latinsky, lež púnsky.

6) Hranica = miša, hrba dreva, teda rozložili oheň, hodnú vatru, aby sa usušili a ohriali.

7) Ktorá prv v tom ráždi sa skrývala.

8) Obyvatelia ostrova spozorovali, že Pavel je vážňom, a mysleli, že ho spravodlivosť Božia prenasleduje, keď, len čo sa zo strokotanej lode vysvobodil, už zase do nového nešťastia upadol.

9) Slovo Pánovo sa vyplnilo. Mar. 16, 18. Nič sa mu nestalo.

Pavel, vzdával vďaky Bohu a nabyl úfnosti.¹⁾

16. A keď sme prišli do Ríma, Pavlovi dovolili bývať u seba s vojakom, ktorý ho strážil.²⁾

17. Tu po troch dňoch svolal prednejších Židov. A keď sa sišli, riekol im: Mužovia bratia, ja, ktorý som nič nevykonal proti ľudu, ani proti otcovskému zvyku, jako väzeň vydaný som z Jeruzalema do rúk Rimanov,

18. ktorí, keď previedli proti mne vyšetrovanie, chceli ma prepustiť, preto, že nebolo na mne žiadnej smrťhodnej viny.

19. Ale keď Židia odpierali, prinútený som bol odvolať sa na cisára, nie jako by som mal čo na svoj národ žalovať.

20. Pre túto teda príčinu žiadal som vás vidieť a osloviť; veď pre nádej ľudu izraelského³⁾ som sviazaný touto reťazou.

21. Ale oni riekli mu: My sme ani žiadneho listu o tebe z Judska nedostali, ani nikto z bratov neprišiel oznámiť alebo mluiť niečo zlého o tebe.

22. No žiadame od teba počuť, ako smýšľaš, lebo známe je nám o tomto učení⁴⁾, že sa mu všade protivia.⁵⁾

1) Sv. Pavel zveleboval Boha, keď uzrel kresťanov z tej cirkvi, ktorú sv. Peter založil a ktorú Boh ustanovil za svetovú matkocirkev. Sv. Pavel bol Rimanom známy zo svojho listu, ktorý im bol písal z Macedonska, a preto ho prijímajú s víťazoslávou.

2) Sv. Pavel si sám prenajal hospodu v súkromnom dome.

3) Nádej Izraelcov je Messiáš, teda pre Messiáša.

4) O tomto odštepe, sekte.

5) Rímski Židia ešte nepoznali kresťanstvo, iba z chýru. Prví kresťania v Ríme obrátili sa z pohanov a nestýkali sa so Židmi v millionovom meste.

23. A keď mu ustanovili deň, pre mnohí prišli k nemu do hospody, ktorým vykladal a svedčil o kráľovstve Božom a presvedčoval ich o Ježišovi zo zákona Mojžišovho a z prorokov, od rána až do večera.

24. A niektorí verili tomu, čo povedal, niektorí však neverili.

25. A poneváč neboli medzi sebou jednomyseľní, rozchádzali sa; keď Pavel riekol jedno slovo: Dobre Duch svätý skrze proroka Izaiáša mluliv k našim otcom,

26. a riekol: Choď k tomuto ľudu, a povedz mu: Na ucho budete počuť, a neporozumiete, a zrakom budete hľadieť, a nenahliadnete;

27. lebo otupelo srdce tomuto ľudu¹⁾, a na uši ťažko počuli, a oči svoje zažmurili, aby snád na oči nevideli, a na uši nepočuli, a srdcom neporozumeli, a neobrátili sa, aby som ich neuzdravil.

28. Nech vám je teda známe, že pohanom posielala sa toto spasenie Božie²⁾, a tí budú počúvať.

29. A keď to povedal, odišli Židia od neho a mali medzi sebou mnoho dohadovania.

30. A on zostal celé dva roky vo svojej hospode a prijímal všetkých, ktorí k nemu prichádzali;

31. hlásal kráľovstvo Božie a učil to, čo je o Pánu Ježišu Kristu, so všetkou prostorečnosťou bez prekážky.³⁾

1) Iz. 6, 9—10. Mat. 13, 14.

2) Dolož: keď ho vy neprijímate.

3) Židovskí žalobníci neprichádzali z Jeruzalema, horlivý apoštol neprestával vo svojom ľahkom väzení pracovať na šírení kráľovstva Božieho v Ríme. Po dvojročnom väzení bol sv. Pavel prepustený na svobodu.

NOVÝ ZÁKON

PÁNA NÁŠHO

JEŽIŠA KRISTA.

ČASŤ II.:

LISTY APOŠTOLSKÉ

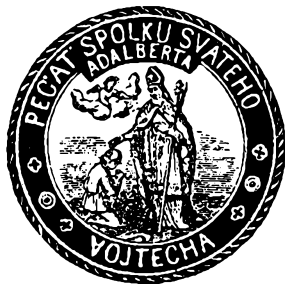
A

ZJAVENIA SV. JÁNA APOŠTOLA.

NÁKLADOM SPOLKU SV. ADALBERTA (VOJTECHA).

ČÍSLO PODIELOVÝCH KNÍH 114.

V TRNAVE — NAGYSZOMBAT 1914.

Nihil obstat.

Richardus Osvald.

1283/1912.

Inprimatur.

Strigonii, die 29. Februarii 1912.

Ludovicus Rajner,

Episcopus, Vicarius Generalis Archeppalis.

LISTY APOŠTOLSKÉ.

LISTRY APOŠTOLSKÉ.

Pod „Listami apoštolskými“ rozumie sa zbierka tých listov, ktoré sv. apoštolovia napísali jednotlivým cirkvám, aby dľa naskytlej potreby poučili veriacich a porobili potrebné poriadky.

Keďže apoštolovia písali tieto listy jako cirkevní predstavení, z vnuknutia a pod vedením Ducha sv., aby obšírnejšie vyložili, vysvetlili a na skutočný súkromný i verejný život preniesli kresťanské nauky, preto Cirkev prijala tieto listy do sv. Písma.

Sem patria: 1) 14 listov sv. Pavla [1. Rimanom; 2. Korintanom prvý; 3. druhý; 4. Galatonom; 5. Efezanom; 6. Filipanom; 7. Kolosanom; 8. Tesaloničanom prvý; 9. druhý; 10. Timotejovi prvý; 11. druhý; 12. Titovi; 13. Filomenovi; 14. Židom]. 2) Obecný list sv. Jakuba. 3) Dva listy sv. Petra. 4) Tri listy sv. Jána. 5) Obecný list sv. Júdu. Spolu 21 listov.

LISTY SV. PAVLA APOŠTOLA.

Pavel narodil sa niekoľko rokov po Kristu v meste Tarze v Cilicku z rodičov židovských, z pokolenia Benjaminovho, ktorí mu pri obriezke dali meno Saul, t. j. Vyprosený. Otec Pavlov bol zámožný Žid a rímsky mešťan, čo v tom čase poskytovalo ľuďom veľké výhody. Majetný otec zaumienil si, že svojho bystroumného, nadaného syna dá na vysoké učenie, a preto od malička ho starostlivo vychovával. Avšak toto neprekážalo, aby starostlivý otec nedal svojho syna dľa vtedajšej židovskej obyčaje vyučiť i dosť výnosnému remeslu čalunickemu (robiť pokrovce).

Asi po smrti Krista Pána prišiel do Jeruzalema na židovské vysoké školy, kde bol žiakom vtedy slávneho Gamaliela. Pod vplyvom pomerov jeruzalemských a následkom svojej živej, za pravdu horiacej povahy pripojil sa k farizejom, ktorí asi najhorlivejšie a v mnohom najideálnejšie ponímali židovské náboženstvo. (Verili v anjelov, vo vzkriesenie atď.)

V tom čase v Jeruzaleme apoštolovia rozširovali kresťanstvo; Saul = Šavel teda, keď ako horlivý bojovník za pravdu a za svoje náboženstvo videl, že kresťanstvo hrozí mu zkazou, musel prísť do boja s kresťanstvom. Prenasleduje teda kresťanov, hlasuje na ich smrť, chytá ich a vláči pred súd; až na ceste do Damasku P. Ježiš sa mu zjaví (25. januára) a vyvolí si ho za najhorlivejšieho rozširovateľa svojho náboženstva.

Od tohto času Šavel je najvzdelanejším, najneunavnejším a najhorlivejším rozširovateľom kresťanstva.

Po obrátení cyperského miestodržiteľa Sergia Pavla Šavel vzal si jeho meno, a od tých čias volá a píše sa Pavlom.

On bojuje zo všetkých apoštolov najrozhodnejšie za to, že pohani môžu byť kresťanmi a že nemusia zachovávať zákon Mojžišov.

Aby čím viac rozšíril kresťanstvo, podujal tri veľké cesty po Malej Azii a po Grécku, až ho rozľútení Židia v Jeruzaleme chytili a chceli zabiť. Im z rúk vysvobodil ho rímsky veliteľ (tisícnik). Potom ho šetrne sice, ale predsa vážnili v Cezarei, a konečne dva roky v Ríme.

Ďalšie osudy sv. Pavla nie sú úplne zistené. Niektorí myslia, že po dvojročnom väzení, roku 64 po Kr., pod Nerom bol sťatý; iní hovoria, že z tohto väzenia bol prepustený, že ešte raz pochodil Malú Aziu, ba i Španielsko a Dalmatsko, a že až roku 67 alebo 68 bol sťatý za cisára Nera, v roku po smrti sv. Petra dňa 29. júna.

Z jeho listov žiari neohraničená horlivosť a zaujatosť za Krista, vznešené mravné stanovisko, čistý nezlomný ráz, nepredpojatosť, široká učenosť, bystrý, hlboký, prenikavý rozum.

Sv. Pavel vedľa sv. Petra požíva najväčšiu úctu v Cirkvi zpočiatku všetkých apoštolov, a právne.

Konečne isté je (Rim. 16, 22), že sv. Pavel nepísal všetky svoje listy vlastnoručne, že použil na to iných kresťanov, ale nakoľko títo vplývali na ich vypracovanie, nedá sa určiť.

LIST SV. PAVLA APOŠTOLA RIMANOM.

Podnet napísať tento list zavdaly trenice, ktoré povstaly v Ríme medzi pohanov a židokresťanmi. Rimania, jako svetovládci, jako držiteľia najsilnejšej svetovej dŕžavy, najpevnějšího štátu, jako majetníci najvyvinutejšej vzdelanosti, najblýskavejších umení, najdokonalejšej spisby, najhlbšieho mudroslovía, čo všetko si tak ľahko osvojili od Grékov, hrdo, len tak s pleca pozerali na prišelských, barbar-ských Židov a osobovali si prednosť. Ale Židia sa nedali; Židia sa držali za prvorođený národ, za vyvolený národ Boží, a na tomto základe osobovali si tiež prednosť.

Do toho vkročil sv. Pavel s týmto listom a v ňom dokazuje: 1. že vzdelanosť, mudroslovie nevládne napraviť ani len mravy, nie to že by mohlo človeka prepodriť, ospravedliviť, spasiť; 2. že starý zákon tiež nemohol ospravedliviť človeka, nakoľko opravdivé ospravedlivenie pochádza od Krista.

Židia požadovali od pohanokresťanov, aby zachovávali zákon Mojžišov, Pavel toho nežiada ani od židokresťanov. Sľuby dané Židom sa duchovne splnili v Kristu.

Po týchto vývodoch sv. Pavel podáva mravné naučenia, a najmä, aby jedni druhých nepohoršovali ohľadom jedál a sviatkov, a s pozdraveniami zaviera list.

V akej reči bol písaný tento list? Niektorí myslia, že v latinskej, keďže Rimania hovorili po latinsky a keď tento list písal istý Tertius, už i dľa mena latinák, a tak že do gréčtiny bol preložený až potom.

No iní sú tej mienky, že keď grécka reč v Ríme bola bežná, sv. Pavel napísal tento list po grécky. Isté je len to, že terajšia latinská osnova je prekladom osnovy gréckej, a nie naopak.

Tento list bol písaný pravdepodobne v Korinte, keďže medzi tými, ktorí pozdravujú Rimánov, spomína sa viac Korinťanov. V ktorom roku? Nevieme.

HLAVA 1.

Pozdrav; nedostatocnosť múdrosti ľudskej k spaseniu.

1. Pavel, sluha Ježiša Krista, povoláný apoštol¹⁾, pridelený k evanjeliumu²⁾ Božiemu,

2. ktoré predtým bol prisľúbil skrze svojich prorokov vo svätých písmach,

3. o svojom Synovi³⁾, ktorý sa mu narodil zo semena Dávidovho podľa tela⁴⁾,

4. ktorý je predustanovený Syn Boží v moci podľa posväcujúceho

ducha zo zmŕtvychvstania Ježiša Krista, Pána nášho¹⁾,

5. skrze ktorého sme dostali milosť a apoštolstvo slúžiť²⁾ viere medzi všetkými národami za jeho meno,

6. medzi ktorými ste i vy povoláni od Ježiša Krista.

7. Všetkým, ktorí sú v Ríme, milým³⁾ Božím, povolaným svätým⁴⁾: milosť vám a pokoj⁵⁾ od Boha, nášho otca, a Pána Ježiša Krista!

1) Latinská osnova je chybné preložená, preto nejasná. Dľa gréckej osnovy: Zaslúbil o svojom synovi, narodenom zo semena Dávidovho podľa tela, uradenom Synovi Božom v moci podľa posväcujúceho Ducha, zo zmŕtvychvstania, o Ježišovi Kristovi, Pánovi našom.

2) Rozširovať vieru a tým jej poslúžiť.

3) Miláčkom Božím, t. j. kresťanom; ako v st. zákone Židia boli miláčkami Božími, tak teraz sú kresťania.

4) Kresťania sú povoláni k tomu, aby sa posvätili, aby boli svätí, a skrze krst sú i ozaj posvätení, a jestli neztratili túto svätosť smrteľným hriechom, sú ozaj svätí.

5) Apoštol praje im najväčší dar Boží: milosť, ktorá ich činí účastnými prirodzenosti Božej, a pokoj s Bohom, ktorý majú vtedy, keď sú v stave milosti.

1) Sv. Pavel predovšetkým označuje svoju osobnosť, aby Rimania vedeli, kto je ten, ktorý im píše, — a tu vyzdvihuje svoje povolanie na apoštolstvo, aby upevnil svoju apoštolstú nadvážnosť.

2) Evanjelium je slovo grécke, po slovensky: dobrá zvesť, blahozvesť, a tu označuje vykupiteľské dielo.

3) Ježiš Kristus je teda Syn Boží.

4) Podľa tela; P. Ježiš je teda len podľa tela potomkom Dávidovým, čo — jako hovorí Kalvín — poukazuje, že v Kristovi bolo čosi vznešenejšieho od tela, teda božstvo.

8. A síce ponajprv ďakujem môjmu Bohu skrze Ježiša Krista za vás všetkých, že sa vaša viera rozhlasuje po celom svete.¹⁾

9. Veď svedok mi je Boh, ktorému slúžim svojim duchom v evanjeliume jeho Syna, že bez prestania pripomínam si vás

10. vždy vo svojich modlitbách, a prosím, aby sa mi nejako už raz pošastilo, až bude Bohu vôľa, prísť k vám.

11. Lebo si žiadam vidieť vás, aby som vám udelil nejakú duševnú milosť, utvrdiť vás²⁾,

12. to jest spolu potešiť sa s vami spoločnou vierou, vašou totižto a mojou.

13. A chcem, aby ste vedeli, bratia, že som si často zaumieňoval ísť k vám (ale hatený som bol až do-saváď), že by som mal aký-taký úžitok i u vás, ako i u ostatných národov.

14. Grékom i Negrékom, múdрым i nemúdрым som dlžníkom³⁾,

15. a tak, čo sa mňa týče⁴⁾, hotový som i vám, ktorí ste v Ríme, ohlasovať evanjelium.

16. Veď nehanbím sa⁵⁾ za evanjelium, lebo je to moc Božia⁶⁾ ku spaseniu každému veriacemu, Židovi predne a Grékovi.

17. V ňom totižto spravdliivosť Božia zjavuje sa z viery ku viere⁷⁾,

1) Z tohto vysvitá: 1. Že v Ríme už pred Pavlom bolo kresťanstvo, že ho tam ktosi iný doniesol (sv. Peter); 2. že už vtedy Rím bol stredišťom kresťanstva a pravidlom, keďže sa ich viera rozhlasovala po celom svete.

2) K vášmu utvrdeniu; jako apoštol národov chcel i v Ríme preukázať výsledok svojho kázania.

3) Som podližný ohlasovať evanjelium.

4) Vlastne: s mojej strany.

5) Vysokovzdelaným Grékom a Rimanom kresťanstvo zdalo sa hlúpym. Hlúpe im bolo, že P. Ježiš je Syn Boží, že Boh stal sa človekom, že P. Ježiš vstal z mŕtvych, že Boh umrel za človeka, jako aj, že kresťania obetujú isté pôžitky tu na zemi za neisté v nebi. A preto mudroslovci opovrhovali kresťanmi. No sv. Pavel sa nehanbil.

6) Práve v tom, čo sa rozumkárom zdá hlúpym, javí sa všemohúcnosť a moc Božia, že to spravil, a tým činom nás ospravedliliv.

7) Z viery ku viere = z viery, že P. Ježiš vstal z mŕtvych, ku viere, že i my vstaneme z mŕtvych.

jako písané je: Spravedlivý žije z viery. (Habak. 2, 4.)

18. Lebo hnev Boží zjavuje sa s neba nad každou bezbožnosťou a nespravdliivosťou tých ľudí, ktorí zadržujú pravdu Božiu v nespravdliivosti¹⁾,

19. ponevác, čo sa o Bohu vie, zjavné je u nich, lebo im Boh zjavil²⁾:

20. veď jeho neviditeľná bytnosť od stvorenia sveta z toho, čo je stvorené, rozumom spozorovaná býva, i večná jeho moc a božstvo, tak že sa nedajú vyhovárať³⁾;

21. preto, že, hoci Boha poznali⁴⁾, neoslavovali ho jako Boha, ani mu neďakovali, lež zmlkveli vo svojich rozumovaniach, a zatemnilo sa im nemúdre srdce.

22. Nuž keď hovorili, že sú múdri, zostali hlúpi.

23. I zamenili slávu neporušiteľného Boha za vyobrazenú podobizeň porušiteľného človeka⁵⁾, a vtákov, a štvornožcov, a zemeplazov.

V kresťanstve z uverenia prirodzených a dejepisne zistených právd duša prejde k vereniu čisto odtážených právd; na pr. od zázrakov na božstvo Kristovo, zo vzkriesenia Kristovho, Lazarovho a iných k nášmu vzkrieseniu.

1) Mnohí ľudskými klamnými vtípmi zatemňujú evanjelium; tieto vtípy sú nespravdliivosťou, preto, že oklamú bližného; toto ich pokračovanie je nespravdliivosťou, lebo škodia bližnému; je bezbožnosťou, lebo zatemňujú pravé poznanie Boha a tak jeho vonkajšiu slávu. A toto platí najmä, keď takito vtípkári robia posmech zo spravdliivosti Božej, t. j. z toho, že Boh dobré odpláca a zlé tresce vo večnosti, čo obyčajne najmohutnejšie pobáda človeka veriť. No takýchto Boh tresce.

2) Že je Boh, to je prirodzená pravda, na ktorú človek môže dôjsť i zo svojich sil. A takouto pravdou sú i vlastnosti Božie. Boh sa zjavil i pohanským učencom skrze ich prirodzený rozum, a i skrze prvotné zjavenie v raji, o ktorom znalosť, keď i zatemnená, prešla ku všetkým národom.

3) Za času sv. Pavla pohanské mudretvo už klesalo, v obehu boly názory (teorie) dávnych mudrcov, a najmä tých, ktorí upierali jestvovanie Boha (atei = nezabohovia, na pr. básnik Lukrec), alebo ktorí učili o Bohu mýlne veci. Kdežto tento svet vedie nás ako k tomu, že je Boh, tak i k tomu, jaký je.

4) Už i medzi pohanmi boli mudrci, jako na pr. Sokrates, ktorí prišli na to presvedčenie, že je len jeden Boh, ale ochabli a zmlkveli vo svojich vývodoch a neuviedli ich do skutočného života, a pridržali sa bájoslovia a bájoslovných bohov.

5) Tak sa zdá, že tu sv. Pavel hovorí o pohanoch vôbec a vytýka im, že nielen že sa klaňali lžibohom, lež aj ich obrazom.

24. Preto ich Boh oddal žiadostiam ich srdca, nečistote ¹⁾, aby zhanobili svoje telá na sebe samých.

25. Oni zamenili pravdu Božiu za lož, a klaňali sa a slúžili radšej stvoreniu, nežli Stvoriteľovi, ktorý je požehnaný na veky. Amen.

26. Preto ich Boh oddal hanebným žiadostiam. Totižto ich ženské premenily prirodzené seba užívanie na také užívanie, čo je proti prírode. ²⁾

27. A podobne i mužskí opustili prirodzené užívanie ženskej a rozpálili sa vo svojej žiadosti jeden k druhému, mužskí s mužskými páchali ohavnosťou ³⁾, a tak, ako bolo treba, obdržali odplatu za ich blud sami na sebe.

28. A jako zavrhlí podržať si poznanie Boha, vydal ich Boh svrhlému smýšľaniu, aby robili to, čo sa ne sluší;

29. preplnení všelikou neprávosťou, zlosťou, smilstvom, lakomstvom, nešlachetnosťou; plní závidia, vraždy, rozbroja, klamstva, potnehúdstva; klebetníci,

30. utrhači, Boha nenávidiaci, spupní, pyšní, chvastaví vynálezníci zlých vecí, rodičom neposlušní,

31. nerozvažití, vierolomní, nelaskaví, nesmieriteľní, nemilosrdní.

32. Ktorí, hoci poznali spravdливость Božiu, neporozumeli, že tí, ktorí to robia, hodní sú smrti, a nielen tí, ktorí to robia, ale i tí, ktorí sú usrozumení s tými, ktorí to robia. ⁴⁾

HLAVA 2.

Ani Židia nie sú lepší od pohanov, hoc ich odsudzovali. I pohani majú od Boha zákon prirodzený, ale jako tento nedostačí, tak nedostačí ani zákon židovský, ani obriezka.

1. A preto nemôžeš sa vyhovoriť,

¹⁾ Boh tak oddal ich nečistote, že to neprekazil. Bez pravej viery niet mravnosti.

²⁾ Neúplné sodomstvo, zverstvo atď.

³⁾ Úplný hriech sodomský.

⁴⁾ Týmto sv. Pavel dokázal, že prirodzený rozum nevládne ani na tomto svete oblažiť ľudí, nie to na druhom.

ó, človeče, každý ¹⁾, ktorý súdiš; lebo v čom súdiš druhého, sám seba odsudzuješ, preto, že to isté robíš, čo súdiš.

2. Lebo však vieme, že súd Boží je podľa pravdy proti tým, ktorí také veci robia.

3. To si myslíš, ó, človeče, ktorý súdiš tých, ktorí také veci robia, a sám ich činiš, že ty ujdeš súdu Božiemu?

4. Alebo pohrdaš bohatstvom ²⁾ jeho dobroty a trpelivosti a shovievavosti? Nevieš, že dobrotivosť Božia k pokániu ťa vedie?

5. Ale podľa svojej zatvrdlosti a nekajúceho srdca shromažďuješ si hnev na deň hnevu a zjavenia spravdlivého súdu Božieho,

6. ktorý dá každému podľa jeho skutkov:

7. a síce tým, ktorí s trpelivosťou v dobrej práci vyhľadávajú slávu a česť a neporušenosť, život večný,

8. kdežto tým, ktorí sú stranníci a ktorí nepristávajú na pravdu, lež veria nepravosti, hnev a zanevrenie.

9. Útisk a súženie na dušu každého človeka zle robiaceho, Žida predne a Gréka;

10. kdežto sláva a česť a pokoj každému dobre robiacemu, Židovi predne a Grékovi;

11. lebo u Boha niet ohľadu na osoby.

12. Lebo ktoríkoľvek bez zákona ³⁾ zhrešili, bez zákona zahynú, a ktorí-

¹⁾ V poslednom verši v predošlej hlave sv. Pavel hovorí, že Boh bude trestať všetky nepravosti. Toto bola všeobecná mienka u Židov, lenže oni to rozumeli len o pohanoch. Sv. Pavel teraz obracia sa k Židom a hovorí, že Boh potresce i Židov za nepravosť, a nasledovne výhovorka, že ja som Žid, nič nestojí, keď to robím, čo pohani.

²⁾ Tu bohatstvo znamená toľko, jako množstvo, vlastne: pohrdaš jeho veľkou dobrotou a trpelivosťou a shovievavosťou? Židia nechceli prijať kresťanstvo, už i preto, že veď keby Kristus bol býval Synom Božím, Boh by bol musel trestať jeho vrahov. Na to sv. Pavel odpovedá, že oddialuje s trestom, aby Židia mali čas pokánie činiť. Alebo: Boh netresce Žida hneď, ako zhreší, aby mohol pokánie činiť.

³⁾ Bez starého zákona mimo židovstva.

koľvek pod zákonom zhrešili, budú súdení dľa zákona.¹⁾

13. Lebo však nie poslucháči zákona sú spravедliví u Boha, ale činitelia zákona budú spravедlivými.

14. Veď pohani, ktorí nemajú zákona²⁾, od prirodzenosti robia to, čo zákon káže; títo, nemajúci zákona, sami sú si zákonom.

15. Ktorí ukazujú, že dielo³⁾ zákona majú napísané vo svojich srdciach, čo im dosvedčuje ich svedomie, a myšlienky medzi sebou vzájomne sa obviňujúce alebo i vyhovárajúce,

16. v ten deň, keď Boh bude súdiť skrytosti ľudskej podľa môjho evanjelia skrze Ježiša Krista.

17. No keď sa ty menuješ Židom⁴⁾, a spoliehaš sa na zákon, a vychvaľuješ sa Bohom,

18. a znáš jeho vôľu, a poučený zákonom zkušáš to dôležitejšie,

19. a trúfaš, že si ty sám vodičom slepých, svetlom pre tých, ktorí sú vo tme,

20. vychovávateľom nerozumných, a učiteľom maloletých, lebo máš v zákone podstatu vedomosti a pravdy:

21. nuž ktorý učíš druhého, sám seba neučíš? ktorý kážeš nekradnúť, kradneš?

22. ktorý hovoríš, nemá sa cudzoložiť, cudzoložíš? ktorý máš v oškľivosti modly, páchaš svätokrádež?

23. ktorý sa vystatuješ zákonom, prestupovaním zákona zneuctievaš Boha?

24. (Veď meno Božie pre vás po-

tupuje sa medzi pohanmi, jako písané je.) [Iz. 52, 2.]

25. Obrezanie síce osoží, jestli zachovávaš zákon, ale jestli si priestupníkom zákona, tvoje obrezanie stalo sa neobriezku.¹⁾

26. Teda keď neobrezaný zachová predpisy zákona, či sa mu neobriezka nebude pokladať za obriezku?

27. a ten, kto je podľa prirodzenosti neobrezaný, ale plní zákon, súdiť bude teba. ktorý napriek písmu a obrezaniu priestupníkom si zákona.

28. Veď nie ten je Židom, kto je ním verejne²⁾, ani obrezaním³⁾, čo je zrejme na tele,

29. ale kto je vnútri⁴⁾ Židom, a obrezaný srdcom⁵⁾ v duchu, a nie podľa písmena⁶⁾, kto má pochvalu⁷⁾ nie od ľudí, ale od Boha.

HLAVA 3.

Sľuby Božie, dané Židom, sú platné i pri ich nepravostiach, ba viera Kristova sotre všetky nepravosti, a preto viera neruší zákon.

1. Akú prednosť má teda Žid? alebo jaký je úžitok obrezovania?

2. Mnoho na každý spôsob. A síce ponajprv, že im sú sverené výpovede Božie.

3. Lebo čož, keď i niektorí z nich neuverili? Či ich nevera zničí vernosť Božiu? To už nie!

1) Tu sv. Pavel zrejme hovorí, že st. zákon nestačí; kto nezachováva starý zákon, rovná sa pohanom, je taký, jako by ani nebol obrezaný.

2) Dodaj: Židom.

3) Sv. Pavel podkladá obriezke vyšší duchovný význam, t. j. odstránenie nepravosti. A tak Židom vlastne je každý, kto odstránil od seba nepravosti, či je on už pohan alebo Žid.

4) Vo svojom smýšľaní. Ten je sluhom Božím, kto má také smýšľanie, jako sluha Boží.

5) Obrezanie srdca v duchu je vytvorenie sebeckosti zo smýšľania.

6) Obrezanie podľa písmena je: telesné obrezanie.

7) Obrezanec bol údom židovského národa, Židia ho uznávali za schopného všetkých židovských práv a výhod; sv. Pavel obracia vec a povedá, že ten, kto je obrezaný srdcom v duchu, je údom národa Božieho (má túto chválu) a je podmetom všetkých práv a výhod, ktoré patria vyvolenému ľudu Božiemu. Obrezanec uznávajú Židia za svojho; zachovávateľa zákona uznáva Boh za svojho.

1) A tiež zahynú, t. j. podstúpia tie tresty, ktoré sú vynesené v zákone na patričné zločiny.

2) Pohani nedostali od Boha starý zákon, ale Boh im napísal do srdca prirodzený zákon; títo, keď i nemajú knihy Mojžišovej, no majú zákoníky prirodzených zákonov.

3) Podstatu alebo zákon sám, teda Bohom daný zákon majú v srdci, čo dokazujú 1. ich dobré, Mojžišovmu zákonu zodpovedajúce skutky (v. 14.), 2. ich svedomie, 3. ich obviňujúce a vyhovárajúce sa myšlienky.

4) Prechádza na Židov, že oni síce majú v starom zákone pravú mravouku, lenže čo im to spo-
môže, keď ju nezachovávajú v živote.

4. Však Boh je¹⁾ pravdomluvný, a každý človek lhár, ako je písané: aby si sa preukázal spravodlivým vo svojich rečiach a aby si zvíťazil, keď ťa posudzujú.

5. Ale keď tak naša nepravosť dotvrduje²⁾ spravodlivosť Božiu, čo povieme? či azda nespravodlivý je Boh, keď si na nás vylieva hnev?³⁾

6. (Po ľudsky⁴⁾ hovorím.) Veru nie; lebo ináč ako bude Boh súdiť tento svet?⁵⁾

7. Ale keď pravda Božia skrze moju⁶⁾ lož zveľadila sa k jeho sláve: prečože ešte i ja súdený som ako vinník?

8. Avšak nemáme (jako nám na cti utrhnúť a jako niektorí hovoria, že my kážeme) robiť zle, aby vyšlo dobré. Takých odsúdenie je spravodlivé.

9. Čo teda? Máme prednosť pred nimi?⁷⁾ Vonkoncom nie. Veď sme dokázali, že Židia i Gréci sú jednako pod hriechom.

10. Ako písané je: Niet žiadneho spravodlivého,

11. niet rozumného, nieto, kto by vyhľadával Boha;

12. všetci sa odchýlili, naporad zdarebáčili sa, nieto, kto by dobre robil, niet ani len jedného.

13. Otvoreným hrobom je ich

hrdlo; jazykmi svojimi podvody stvárajú, hadí jed majú pod pernamí, 14. ich ústa sú plné zlorečenia a trpkosti;

15. ich nohy chytré cediť krv; 16. zkaza a nešťastie po ich cestách,

17. a cesty pokoja nepoznali: 18. niet bázne Božej pred ich očami.

19. Už ale vieme, že čokoľvek mluví zákon, hovorí tým, ktorí sú pod zákonom¹⁾, aby sa kdektoré ústa zapchaly²⁾, a všetok svet bol poddaný³⁾ Bohu.

20. A preto zo skutkov zákona neospravodlivie žiadne telo; skrze zákon sa poznáva len hriech.

21. Ale teraz bez zákona zjavila sa spravodlivosť⁴⁾ Božia, o ktorej zákon a proroci svedčili.

22. A síce spravodlivosť Božia skrze vieru⁵⁾ Ježiša Krista pre všetkých a na všetkých, ktorí veria v neho, lebo niet rozdielu⁶⁾,

23. ponevác všetci zhrešili a nemajú slávy pred Bohom,

24. ospravodlivení zadarmo jeho milosťou, skrze vykúpenie, čo je v Kristu Ježišovi,

25. ktorého ustanovil Boh za smierčivú obeť skrze vieru⁷⁾ v jeho krvi, preukázať svoju spravodlivosť⁸⁾, na odpustenie predošlých previnení,

1) Grécky: No nech je Boh pravdomluvný atď.

2) Vo verši 3. bolo povedané, že Boh je verný vo vyplňovaní sľubov daných Židom, ešte i napriek ich nevere, z čoho nasleduje, že takto tým viac bije do očí jeho vernosť, a tak naša nepravosť tým viac vynáša, činí len tým nápadnejšou Božiu spravodlivosť, t. j. svätosť.

3) Ale tu sa natiska otázka: keď moja nepravosť preukazuje službu Božej svätosti, nakoľko ju činí zrejmejšou, vypuklejšou, prečože ju Boh tresce? Nie je to od neho nespravodlivosť?

4) Toto hovorím, ako je obyčaj medzi ľuďmi.

5) Toto je Pavlov dôvod. Pavlovi to bolo zrejmé, že Boh bude súdiť svet, a preto z toho dôvodu, že je spravodlivý.

6) V predošlom verši sv. Pavel vyslovil, že Boh je spravodlivý. Do tejto výpovedi mohlo sa zadrapiť židovstvo a predniesť tú námietku, ktorá sa nachádza v tomto verši: Nuž keď moja lživosť slúži na česť a slávu Božiu, jako ma môže trestať Boh, keď je on spravodlivý? Na to odpovedá v nasledujúcom verši.

7) Ci Židia majú prednosť pred pohanmi?

1) Čokoľvek sa hovorí v starom zákone, to padá na Židov, a tak i slová hereuvedené v. 11—18., ktoré dokazujú, že Židia nie sú lepší od pohanov.

2) Aby sa Židia nemohli chvastať.

3) Grécky: a všetok svet bol pred súdom Božím; alebo: aby všetok svet bol trestateľný (trestuhoden) Bohu.

4) Spravodlivosť Božia je tá, ktorá pochádza od Boha a je i pred ním platná, a táto zjavila sa bez zákona starého, lebo Krista vyvrhli zo synagogy, a on založil novú cirkev, nový zákon.

5) Táto spravodlivosť nadobúda sa skrze vieru.

6) Všetci bez rozdielu: Židia i pohaní sú hriešni, teda potrebujú vieru v Ježiša Krista, skrze ktorú ospravodlivejú.

7) Ježiš Kristus je smiernou obeťou, a s našej stránky tejto obety sa zúčastníme skrze vieru, že jeho krv má ozaj moc nás smieriť s Bohom.

8) So stránky Boha bola táto obeť potrebná, aby sa ukázal spravodlivým, nakoľko smrťou tresce každý hriech, i tie hriechy, ktoré nám odpustil, trestal smrťou na svojom Synovi. Ba preto nám odpúšťa hriechy, že P. Ježiš už vytrpel trest za ne.

26. počas shovievania Božieho¹⁾, aby preukázal svoju spravodlivosť v terajšom čase²⁾, že je spravodlivý on sám, a že ospravedlivuje toho, kto je z viery Ježiša Krista.³⁾

27. Kde je teda tvoje vystatovanie?⁴⁾ Vytvorené je. Skrže ktorý zákon? skutkov?⁵⁾ Nie, ale skrže zákon viery.⁶⁾

28. Nuž myslíme, že človek ospravedlivie skrže vieru bez skutkov zákona?⁷⁾

29. Či je Boh len pre Židov?⁸⁾ a či nie i pre pohanov? Ba veru i pre pohanov;

30. lebo však jeden je Boh, ktorý ospravedlivuje obriezku⁹⁾ z viery, a neobriezku¹⁰⁾ skrže vieru.

31. Nuž teda zrušujeme my zákon¹¹⁾ skrže vieru? Božechráň: ba potvrdzujeme zákon.

1) Boh v starom zákone neodpúšťal hriechy, ale len shovieval.

2) A hriechy i počas starého zákona páchané úplne odpustil až po smrti Krista Pána.

3) Ešte i zo starého zákona svätí (na pr. Dávid) obsiahli odpustenie len skrže vieru v Ježiša Krista, jako budúceho Vykupiteľa.

4) Táto otázka vzťahuje sa na Židovstvo a má sa k nej dodať: zákonom?

5) Zákon skutkov je starý zákon, v ktorom ešte nebolo milosti, ktorý predpisoval dobré skutky, ale nedával milosti.

6) Zákon viery je nový zákon, v ktorom hlavný zástoj má viera, nakoľko jeho údmí sme nie skrže telesný pôvod a odznak (ako v st. zák.), lež skrže vieru, a vierou sa zúčastňujeme na ovoci vykupenia.

7) Človek ospravedlivie pri krste skrže vieru, nakoľko sa mu odpúšťajú všetky hriechy i bez všetkých výkonov starého zákona, ktoré samy o sebe nemohly nikoho ospravedliť i bez dobrých skutkov, len pre vieru.

8) Keby st. zákon mohol ospravedliť človeka, nový by bol nepotrebný, a keďže Boh nemôže robiť zbytočných vecí, nový zákon by bol nemožný, nasledovne spasení by mohli byť len Židia, keďže st. zákon je len pre Židov, a tak Boh by bol len pre Židov, a nie i pre pohanov. Keďže je to protirozumné, nasleduje z toho, že st. zákon nemohol ospravedliť človeka.

9) Vlastne: obrezaných, t. j. Židov.

10) Neobrezaných, Nežidov.

11) Židia nemietať, že toto učenie zrušuje st. zákon, na čo Pavel odpovedá: Nielen že nezrušuje, ale ešte i potvrdzuje, t. j. dopĺňa, čo už i Spasiteľ bol povedal.

HLAVA 4.

Na dôkaz, že st. zákon a obriezka neospravedlivuje, uvádza Abraháma, ktorý ešte pred obriezku ospravedlivel.

1. Nuž čo povieme, že čo obdržal Abrahám, náš otec, podľa tela?

2. Lebo jestli Abrahám zo skutkov ospravedlivel, mal slávu¹⁾, ale nie u Boha.

3. No čo povedá písmo? Uveril Abrahám Bohu, a počítalo sa mu za spravodlivosť.

4. Lenže tomu, kto koná skutky, odplata nepočíta sa z milosti, ale z podlžnosti²⁾,

5. kdežto tomu, kto nekoná skutkov, lež verí v toho, ktorý ospravedlivuje bezbožného, jeho viera počíta sa za spravodlivosť, podľa ustanovenia milosti Božej.

6. Ako i Dávid ospevuje blahoslaavenstvo človeka, ktorému Boh pripočíta spravodlivosť bez skutkov:

7. Blahoslavení, ktorým sa odpustily neprávosti a ktorým sa prikrily hriechy.

8. Blahoslavený muž, ktorému Pán nepripočítal hriechu.

9. Toto blahoslaavenstvo³⁾ je teda len v obriezke, a či aj v neobriezke? Veď povedáme, že Abrahámovi pripočítala sa viera za spravodlivosť.

10. Ako sa teda pripočítala? V obriezke, a či pred obrezaním? Nie v obriezke, lež pred obrezaním.

11. I dostal znamenie obriezky, jako uhodnovernenie spravodlivosti z viery, ktorú mal pred obrezaním,

1) Dolož: u ľudí, u Židov. Jestli Abrahám má len tú zásluhu, že skrže obriezku stal sa pôvodcom židovského národa, a nie hlavne i tú, že skrže vieru stal sa otcom pravých ctiteľov Božích, nuž má slávu u ľudí, ale nie u Boha.

2) Azda správnejší by bol preklad: Lenže tomu, kto robí skutky, odplata neráta sa podľa milosti, ale podľa podlžnosti, t. j. dá sa mu toľko, koľko si zaslúžil, t. j. len odplata zemská. My svojimi skutkami bez milosti Božej nemôžeme si nikdy viac zaslúžiť, než časnú odplatu, a tak ani milosti, ani neba; toto si zaslúžime nie dľa podlžnosti, ale len podľa milosti, t. j. nebo zaslúžil len P. Ježiš, a tieto jeho zásluhy my si osvojujeme, keď veríme v neho.

3) Či sa hriechy odpúšťajú a či človek ospravedlivie len v medziach st. zákona, a či aj pomimo?

aby bol otcom všetkých neobrezaných veriacich, aby sa aj im pripočítalo za spravodlivosť,

12. a aby bol otcom obriezky ¹⁾, nielen tým, ktorí sú z obriezky ²⁾, ale i tým, ktorí nasledujú šlapaje viery, ktorú za neobriezky mal náš otec Abrahám.

13. Veď nie skrže zákon (stalo sa) prisľúbenie Abrahámovi a jeho plemenu ³⁾, že bude dedičom sveta, ale skrže spravodlivosť z viery:

14. teda jestliže tí zo zákona sú dedičmi, zmarená je viera, zrušené je prisľúbenie.⁴⁾

15. Zákon totižto zapríčiňuje hnev, lebo kde nieta zákona, nieta ani prestúpenia.

16. Preto z viery, aby podľa milosti pevné bolo prisľúbenie veškerému potomstvu, nielen tomu, ktoré je zo zákona, ale i tomu, ktoré je z viery Abrahámovej, ktorý je nám všetkým otcom ⁵⁾,

17. (ako písané je: Za otca mnohým národom ustanovil som Ťa) pred Bohom, ktorému uveril, ktorý oživuje mŕtvych a dovoľáva to, čo nie je ⁶⁾, ako to, čo je.

18. On proti úfnosti ⁷⁾ s úfnosťou uveril, že bude otcom mnohých národov, podľa toho, ako sa mu povedalo: Tak bude tvoje plemeno.

19. A neoslabol vo viere, ani ⁸⁾ nehľadel na svoje odumreté telo, hoci mal už do sto rokov, ani ⁸⁾ na vymretý život Sárin,

1) Ctiteľov Božích.

2) Ktorí sú zo židovstva.

3) Abrahámovu semeno je Kristus, a o tom sľúbil Boh, že mu dá svet, t. j. všetky národy, ako dedičstvo, ale to sa nemohlo splniť skrže st. zákon, keďže Abrahámovými telesnými potomkami boli len Židia, lež len skrže spravodlivosť z viery, skrže nový zákon, skrže krst, skrže ktorý pohani sú duchovní synovia Abrahámovi.

4) Keby len Židia boli dedičvom Božím, vtedy by sa nemohol splniť sľub Boží, a tak daromná by bola viera kresťanská.

5) Duchovným otcom.

6) Z ničoho vyvolá, t. j. stvorí, čo chce.

7) Už neúfal, že bude mať syna, a ani nemohol úfať, ale keď mu Boh sľúbil, predsa len úfal.

8) Grécky: A neoslabol vo viere, keď hľadel... i na odumrelosť matky Sárny.

20. a nepochyboval nedôverčive o prisľúbení Božom, ale posilnil sa vierou, a dal česť Bohu

21. v úplnom presvedčení, že čokoľvek sľúbil, má moc i vykonať.

22. Preto sa mu to i pripočítalo za spravodlivosť.

23. Avšak nielen pre neho je to napísané, že sa mu pripočítalo za spravodlivosť,

24. lež i pre nás, ktorým sa pripočíta, keď veríme v toho ¹⁾, ktorý vzkriesil Ježiša Krista, Pána nášho, z mŕtvych,

25. ktorý bol vydaný pre naše viny a z mŕtvych vstal pre naše ospravedlivenie.²⁾

HLAVA 5.

Z viery pochádza pokoj medzi človekom a Bohom, ktorý je základom blaha, za ktoré Kristus nielen umrel, ale i žije jako protiva Adama.

1. Teda jako z viery ospravedlivení, majme pokoj ³⁾ s Bohom skrže Pána nášho Ježiša Krista,

2. pre ktorého máme i prístup skrže vieru do tejto milosti ⁴⁾, v ktorej stojíme, a honosíme sa nádejou na slávu synov Božích.

3. A nielen to, ale tešíme sa i súženiami, lebo vieme, že zo súženia pochádza trpelivosť,

4. z trpelivosti dokázalosť ⁵⁾, a z dokázalosti nádej ⁶⁾,

5. a nádej nesklame, lebo láska Božia vyliala sa nám do srdca ⁷⁾ skrže Ducha svätého, ktorý nám je daný.

1) V Boha Otca.

2) Vzkriesenie je najväčším dôkazom, že Kristus je Messiašom, a tak najsilnejšou pohnútkou k viere, skrže ktorú ospravedlivíme. V tejto hlave sv. Pavel najzákladnejšie a najjasnejšie odôvodňuje prednosť viery pred starým zákonom.

3) Buďme smierení s Bohom.

4) Smrť Kristova nás smierila s Bohom, a túto milosť si my osvojíme skrže kresťanskú vieru.

5) Dokázalosť, že sa dokážeme byť veriacimi.

6) Z toho, že sme sa dokázali byť pravými veriacimi, môžeme čerpať nádej, že budeme spasení.

7) Kde je tá živá viera, ktorá môže i trpieť za Krista, tam musí byť i láska, lebo veď viera žije z lásky.

6. Lebo načože Kristus ¹⁾, keď sme ešte boli slabí ²⁾, v ten čas ³⁾ za bezbožných umrel?

7. Veď sotva kto umre za spravodlivého; najviac za dobrodincu azda by sa niekto odvážil umrieť.

8. Nuž Boh svoju lásku dokazuje k nám, že kým sme boli ešte hriešnikmi, v ten čas ⁴⁾

9. Kristus umrel za nás: tým viac teda teraz, keď sme ospravedlivení jeho krvou, budeme skrze neho osvobodení od hnevu.

10. Lebo jestliže, keď sme boli nepriatelia, boli sme smierení s Bohom skrze smrť jeho Syna: tým viac ako smierení budeme spasení jeho životom.

11. A nielen to, ale i honosíme sa Bohom ⁵⁾ skrze Pána nášho Ježiša Krista, skrze ktorého sme teraz obiahli smierenie.

12. Preto jako skrze jedného človeka hriech prišiel na tento svet, a skrze hriech smrť, a tak na všetkých ľudí prešla smrť, v ktorom všetci zhrešili. ⁶⁾

13. Lebo až do zákona bol hriech vo svete ⁷⁾, ale hriech sa nepočítaval, keďže nebolo zákona,

14. a predsa smrť panovala od Adama až do Mojžiša i nad tými, ktorí nezahrešili podobným prestúpením ⁸⁾, ako Adam, ktorý je predobrazom budúceho. ⁹⁾

1) Tcho otázkou sv. Pavel dokazuje, že nás Boh chce oblažiť.

2) Slabí mravne, teda hriešni.

3) V ten čas, keď Kristus umrel, boli sme ešte bezbožní, s Bohom nesmierení, s ktorým nás až smrť Kristova smierila. Načo umrel Kristus? Dozajaista, aby nás posvätil, smieril s Bohom a oblažil.

4) V ten čas“ v gréckej pôvodine chýbi.

5) Sme hrdí na Boha; sme hrdí na to, že máme takého Boha.

6) Tu máme nedokončenú vetu, a nasledujúce verše ju pretrhly, znovu ju pochytil až vo v. 18. V Adamovi zhrešili všetci ľudia.

7) I tí, ktorí žili pred st. zákonom, zhrešili v Adamovi, hoci osobné hriechy, jestli len neboly proti prírode, sa im nepočítaly.

8) Osobným hriechom, ako na pr. nemlúvňatá.

9) Adam je predobrazom, vzorom budúceho Adama, t. j. Krista. Jako Adam dal telesný život všetkým ľuďom, tak Kristus dal duchovný život všetkým ľuďom.

15. Lenže nie, jako hriech, tak i dar; lebo jestliže pre priestupok jedného mnohí umreli: omnoho viacej milosť Božia a dar z milosti jedného človeka Ježiša Krista na viacerých prekypuje.

16. A nie jako skrze jeden hriech ¹⁾, tak i dar, lebo rozsudok síce z jedného na odsúdenie, kdežto milosť na ospravedlivenie z mnoho priestupkov.

17. Lebo jestliže pre hriech jedného panovala smrť za jedného ²⁾, omnoho viacej tí, ktorí prijali hojnosť milosti a podarovania a spravodlivosti ³⁾, kraľovať budú v živote skrze jedného Ježiša Krista.

18. Nuž teda jako skrze priestupok jedného na všetkých ľuďoch bolo odsúdenie, tak i skrze spravodlivosť jedného na všetkých ľuďoch je ospravedlivenie života. ⁴⁾

19. Lebo jako skrze neposlušnosť jedného človeka hriešnikmi zostali mnohí, tak i skrze poslušnosť jedného spravdivými zostanú mnohí.

20. Že nastúpil zákon, len hriech sa rozmnožil, ale keď sa rozmnožil hriech, ešte nad to rozhojnila sa milosť. ⁵⁾

21. Aby, jako hriech panoval na smrť, tak i milosť panovala ⁶⁾ skrze spravdivosť na život večný skrze Ježiša Krista, Pána nášho.

1) Grécky: A nie jako skrze jedného hriešnika... A nie tak dar, ako nešťastie, pochádzajúce z jedného či už hriechu a či z hriešnika, lebo dar je väčší než nešťastie. Boh vyniesol výrok, ktorým odsúdil pokolenie ľudské z jedného hriechu alebo hriešnika, kdežto milosť sotiera nielen hriech dedičný, ale i osobné hriechy, ktorých je mnoho.

2) Za Adama mrieme všetci.

3) Grécky: ktorí dostali hojnosť milosti a darovanej spravdivosti.

4) Ospravedlivenie k večnému životu.

5) Starý zákon nezničil hriech, ale ho len rozmnožil, a to tým činom, že mnoho prikazoval a zakazoval, čo v prirodzenom zákone nebolo ani prikázané ani zakázané, a neposkytol ľuďom pomáhajúcej milosti zachovávať predpisy. Židia teda viac hrešili, než pohani.

6) Hriech mal prevahu v človeku, z čoho nasledovalo jeho nešťastie, neblaho; v novom zákone má prevahu milosť, čoho výsledkom je časné i večné blaho.

HLAVA 6.

Krst sa podobá Kristovej smrti a vzkrieseniu; preto, jako povstalým k novému životu, treba sa nám zdržovať hriechu a slúžiť Bohu.

1. Čo teda povieme? ostaneme v hriechu, aby sa milosť rozhojňovala? ¹⁾

2. Pán Boh chráň! Veď keď sme odumreli hriechu ²⁾, jakože ešte budeme žiť v ňom?

3. Či neviete, že ktoríkokoľvek pokrstení sme v Kristu Ježišovi, v jeho smrti sme pokrstení?

4. Veď skrze krst pochovaní ³⁾ sme spolu s ním ako mŕtvi, aby sme, jako Kristus vstal z mŕtvych skrze slávu Otcovu, tak i my nový život viedli.

5. Lebo keď sme srastení s podobnosťou jeho smrti: tiež i (s podobnosťou) vzkriesenia budeme. ⁴⁾

¹⁾ Sv. Pavel vracia sa k tej istej myšlienke, ktorú popustil v hl. 3., v. 5., a v hl. 5., v. 20. V poslednom verši povedal: Keď sa rozmnožil hriech, ešte nadto rozmnožila sa milosť. Z tohoto by niekto mohol uzavierať, že treba zostať v hriechu, aby sa tým viac rozhojnila milosť. Na túto námietku odpovedá sv. Pavel v tejto hlave. Nasledujúci dôvod je vzatý z tomuprimeranosti (analogie). Smysel Pavlových vývodov a dôvodov v tejto hlave je hádam tento: Jako Kristus umrel pre hriešny svet, obetoval sa za česť a slávu Božiu, takto i my máme umrieť pre tento svet. Takúto dokonalosť dosiahli mnohí svätí mnísi a pustovníci, tak že oni úplne umreli pre svet, o ňom nechceli nič ani počuť, ani vedieť. No toto nemohlo byť všeobecným pravidlom, lebo ináč kresťanstvo nebolo by štátotvorným a spoločenským náboženstvom, a tak v sebe by nosilo zárod zániknutia. Preto Pavel požaduje od kresťanov len to, aby odumreli hriechu, hriešnym žiadostiam, rozkošiam a svetským náruživostiam.

²⁾ Výklad podávajú nasledujúce verše 3—4.

³⁾ Za času sv. Pavla krstili tak, že patričného celkom pohrúžili do vody (pod vodu) a potom ho vytiahli z nej. To pohrúženie malo predstavovať Kristovu smrť, Kristovo pochovanie do hrobu, a vytiahnutie z vody malo predstavovať Kristovo povstanie z hrobu, teda jeho vzkriesenie. T. j. pohan alebo Žid, syn Adamov, starý, smyselný človek, pri krste pohrúžený do vody, tam akoby zahynul, a z vody povstal iný, nový, duchovný človek, syn Ježiša Krista. Toto si tak prví kresťania predstavovali a z tejto predstavy Pavel čerpá dôvod.

⁴⁾ Táto veta je neúplná a má sa nasledovne doplniť: Lebo keď sme srastení s podobnosťou jeho smrti, budeme srastení tiež i s podobnosťou jeho života, t. j. keď sme v podobnosti s ním umreli, prestal v nás smyselný život, s ním v podobnosti i vstaneme k novému, duchovnému životu.

6. To vieme, že náš starý človek ¹⁾ je spolu ukrižovaný, aby zahynulo hriešne telo ²⁾, tak že by sme viac neslúžili hriechu.

7. Lebo ten, kto umrel, oslobodený je od hriechu. ³⁾

8. A keď sme umreli s Kristom, veríme, že i žiť budeme spolu s Kristom;

9. lebo vieme, že Kristus, ako z mŕtvych vstal, už neumiera, smrť nikdy nebude panovať nad ním.

10. Lebo že umrel hriechu ⁴⁾, umrel raz, kdežto že žije, žije Bohu.

11. Tak sa i vy považujte, že ste totižto mŕtvi hriechu, ale živí Bohu v Kristu Ježišovi Pánu našom.

12. Nech teda nepanuje hriech vo vašom smrteľnom tele, že by ste hovelí jeho žiadostiam.

13. Ale ani nevydávajte svoje údy hriechu za nástroje neprávosti, lež oddajte sa Bohu, jako z mŕtvych ožítí, a svoje údy Bohu za nástroje spravdivosti.

14. Lebo hriech nemá panovať nad vami, pretože nie ste pod zákonom ⁵⁾, ale pod milosťou.

15. Čo teda? budeme hrešiť, po-

¹⁾ Starý človek tu znamená smyselnosť. Tá je ukrižovaná spolu s Kristom, t. j. v krste umrela.

²⁾ Hriešne telo je tiež smyselnosť, ktorá nás vedie k hriechu.

³⁾ Vlastne: ospravedlivení od hriechu. Toto je právnické pravidlo (právna zásada). Smrť je úplné zadostučinenie za jakýkoľvek hriech pred svetským súdom, a tak kto si vytrpel tento trest, ospravedlivení, a keby vstal z mŕtvych už by ho za jeho predošlé hriechy viac netrestali, bol by poriadnym, spravdivým človekom. Takto je to i s nami, a zvlášte s tými, čo sa dajú v dospelom veku pokrstiť. Oni v očiach Božích pri krste umreli, ale i vstali z mŕtvych, nasledovne sú takí spravdiví, jako keby ani nikdy neboli zhrešili, a preto treba teraz už začať nový život, aby sme boli hodní tejto výsady. No môže sa tento verš vykladať i takto: Ten, kto umre, pretože hreší, lebo jeho neprávosti, náruživosti tiež umrú v ňom, sprostí sa ich, teda i my pri krste oslobodili sme sa od hriechov.

⁴⁾ Za naše hriechy. Hriech je vlastne: ničenie diela Božieho. A smrť je tiež zničením života, a keďže zničenie života samo v sebe trvá navždy, preto dostačí raz umrieť za hriechy. Kdežto Boh je večný život, a preto keď nás vzkriesil, jemu máme večne žiť po kresťansky, lebo sme mu večne zaviazaní.

⁵⁾ Že kresťania nemajú hrešiť, to dokazuje tým, že sú oslobodení od stareho zákona.

neváč nie sme pod zákonom, ale pod milosťou? Božechráň!

16. Neviete, že keď sa odovzdáte niekomu za sluhov poslúchať, ste sluhmi tomu, koho poslúchate; buďte hriechu, aby ste umreli, alebo poslušnosti ¹⁾, aby ste ospravedlivili?

17. Nuž ďakovať Bohu, boli ste síce sluhmi hriechu, ale ste zo srdca poslušní tomu tvaru učenia ²⁾, ku ktorému ste sa pridali.

18. Ako osvobodení od hriechu, stali ste sa sluhmi spravdivosti.

19. Po ľudsky povedám, pre slabosť vášho tela, že jako ste dávali svoje údy slúžiť nečistote a nepravosti k nepravosti, tak teraz vydávajte svoje údy slúžiť spravdivosti ku posväteniu. ³⁾

20. Lebo keď ste boli sluhmi hriechu, boli ste svobodní ⁴⁾ od spravdivosti.

21. Aký úžitok ste mali vtedy z toho, za čo sa teraz hanbíte, keďže koniec toho je smrť?

22. Ale teraz osvobodení od hriechu, a jako sluhovia Boží máte svoj úžitok v posvätení, a koniec život večný. ⁵⁾

23. Lebo odplata za hriech je smrť, kdežto milosť Božia je život večný v Kristu Ježišovi Pánu našom.

HLAVA 7.

Ako keď muž umre, žena osvobodí sa od zaviazanosti k nemu, takto, lebo v Kristovi umrel starý zákon, on už neviaže veriacich. P. Ježiš vysvobodil nás zpod starého zákona, v ktorom panovala smyselnosť.

1. Či neviete, bratia (lebo veď hovorím znajúcim zákon), že zákon

1) Tu sa má rozumieť poslušnosť oproti Bohu, teda viera.

2) Tomu druhu učenia = kresťanskej nauke.

3) T. j. keby ste aspoň s takou horlivosťou slúžili Bohu, s akou ste slúžili diablu.

4) Sprostí spravdivosti, t. j. nemali ste spravdivosti.

5) Tretí dôvod, že máme viesť svätý život, je ten, že za taký život dostaneme večnú odmenu.

panuje nad človekom do tých čias, kým žije?

2. Tak žena, ktorá je za mužom, dokiaľ muž žije, viazaná je k zákonu ¹⁾, ale keď jej muž umre, je osvobodená od zákona mužovho.

3. Nasledovne dokiaľ muž žije, volá sa cudzoložnicou, jestli je s iným mužom; ale keď jej muž umre, osvobodená je od zákona mužovho, tak že nie je cudzoložnicou, keď je s iným mužom.

4. A tak, bratia moji, aj vy odumreli ste zákonu skrze telo Kristovo, aby ste boli druhého, ktorý vstal z mŕtvych, aby sme prinášali ovocie Bohu. ²⁾

5. Lebo dokiaľ sme boli v tele ³⁾, hriešné žiadosti, čo byly následkom zákona, účinkovaly ⁴⁾ v našich údoch, aby ony ovocie rodily smrti ⁵⁾,

6. ale teraz sme osvobodení od zákona smrti ⁶⁾, v ktorom sme sa zdržovali, tak aby sme slúžili v novote ducha, a nie vo starobe písmena.

7. Teda čo povieme? je zákon hriešny? ⁷⁾ Božechráň! Ale nepoznal som hriechu, iba skrze zákon, veď neznal by som požiadania, keby zákon nehovoril: Nepožiadaš. ⁸⁾

8. No keď sa naskytila príležitosť,

1) K vernosti ku svojmu mužovi.

2) Tá smrť, ktorou veriaci odumierajú hriechu, zbavuje ich i zákona, v ktorom má hriech svoju silu, lebo ním vzbudená býva žiadostivosť. Ale jestli len nato boli osvobodení od hriechu, aby žili spravdivosti, tak sú i zákona svojou duchovnou smrťou len preto zbavení, aby inému, a to celkom inakšiemu pánovi slúžili. Keďže sme sa stali údmi Kristovými, môžeme i prinášať ovocie dobrých skutkov na česť Božiu.

3) V tom stave, v ktorom človek pochádza od Adama jako dieťa hnevu Božieho.

4) Zákon nedával sily premáhať naruživosť a zachrániť sa od toho, za čím ony išly, od hriechov.

5) Naruživosť idú za svojim uspokojením, toto väzí v hriechu, a odplata hriechu je smrť, teda naruživosť idú za tým, aby prinášaly ovocie pre smrť.

6) Zákonom smrti nazýva sa zákon, lebo prívádza svojich poddaných k smrti, keď vzbudzuje žiadostivosť, ale nedáva sily k jej utlačeniu.

7) Nie zákon, ale z príčiny zákona popudzovaný hriech je bezprostrednou príčinou duševnej smrti.

8) Zákon je daný, aby človek poznal nesporiadajú žiadostivosť, ktorú od prvých rodičov zdedil.

hriech ¹⁾ skrze prikázanie zapríčinil vo mne všeliké požiadanie, lebo bez zákona ²⁾ hriech bol mŕtvy. ³⁾

9. Ja ⁴⁾ som však žil niekedy bez zákona. Ale keď prišlo prikázanie ⁵⁾, hriech ožil,

10. a ja som umrel ⁶⁾; i ukázalo sa, že prikázanie, ktoré mi malo byť životom, to isté mi je smrťou. ⁷⁾

11. Lebo hriech, keď sa naskytila príležitosť skrze prikázanie, sviedol ma a skrze to ma usmrtil.

12. A tak zákon ovšem je svätý, aj prikázanie je sväté a spravедlivé a dobré.

13. Teda to, čo je dobré, stalo sa mi smrťou? Božechráň! Ale hriech, aby sa ukázal ⁸⁾ hriechom, skrze to dobré zapríčinil mi smrť, tak že hriech stáva sa nad mieru hriešnym skrze prikázanie.

14. Veď vieme, že zákon je duchovný ⁹⁾, ale ja ¹⁰⁾ som telesný, zapredaný pod hriech;

15. nuž nerozumiem, čo robím, nakoľko nie to dobré robím, čo chcem, ale to zlé robím, čo nenávidím. ¹¹⁾

1) Následok dedičného hriechu, nesporiadaná žiadostivosť, prameň všetkých smrteľných hriechov.

2) Bez prikázania v 7. verši: Nepožiadáš.

3) Nie že by bol umrel, ale nakoľko bol skrytý. Pred prikázaním, ktoré ho vzbudilo, ešte neukázal svoju moc a neprejavil sa skutkom.

4) V sebe (ja) zosobňuje človečenstvo, alebo aspoň židovstvo.

5) Prikázanie: Nepožiadáš.

6) Ja som umrel duchovne, lebo jako som prišiel k užívaniu rozumu, začal som poznávať zákon, a tento zákon dráždil žiadostivosť, tak že začal som prejavovať jej silu. Ztratil som život nevinnosti.

7) Zákon s jeho prikázaniami bol daný, aby ich človek zachovával, Bohu sa ľúbil a tak spasený bol. Ale vinou človeka stal sa smrtonosným.

8) Nie to, čo je dobré, lež hriech stal sa mi smrťou, a to dopustil Boh, aby, keď skrze dobré účinkuje mi smrť, zjavil sa jako hriech, za bezmierne hriešny bol poznatý skrze prikázanie.

9) Zákon je od Boha, teda božský, vznešený, duchovný.

10) Tá nízka časť v človeku, ktorá nie je náchylná k dobrému (v. 18.) a nepriateľská Bohu, nepoddáva sa jeho zákonu (8, 7.), len to pozná, čo je telesné, a tým vedená býva k smrti.

11) Nemôžem si vysvetliť, čo robím. V človeku sú dva pudy: 1. Pud udržať seba (osobnosť). 2. Pud udržať svoj rod (druh). Pud udržať seba má človek na to, aby si nadobudol všetko to, čo je potrebné, užitočné, príjemné pre udržanie seba

16. Už ale keď robím to, čo nechcem ¹⁾, prisvedčujem zákonu, že je dobrý.

17. Ale takto už to nekonám ja, lež hriech ²⁾, čo prebýva vo mne.

samého. A toto je sebeckosť. Keď odhliadneme od všetkého, ešte i od náboženstva, prvý človek je neobmedzeným pánom a majiteľom tejto zeme. Lenže keď je na zemi viac ľudí, tito alebo musia obmedziť svoje práva, alebo musia bojovať na život a na smrť, až sa vykynožia do jedného, ktorý potom ostane neobmedzeným pánom. Avšak takéto vykynozenie nie je možné nielen prirodzene (fyzicky), ale i spoločensky, lebo človek je od prirodzenosti tak spoločenský tvorom, ako včely a mravce. Už ale aby mohla obstať spoločnosť, ľudia musia obetovať čiastku svojich práv, svojej sebeckosti a obmedziť sa. — V oči sebeckosti stojí obetivosť.

Asi na prostriedku stojí pud udržať svoj rod. Tento pud má človek na to, aby použil každej vhodnej príležitosti udržať svoj rod. Tu je teda sebeckosť. Lenže práve tento pud núti človeka k obetivosti, aby sa zriekol zčiasťky svojich práv, aby žil v istej spoločnosti so ženskou a deťmi, asi tak, ako kuropatvy.

Ludský rozum, duch nahliada, že človek svoj cieľ môže úplne dosiahnuť jedine a výlučne len v dobre usporiadanej spoločnosti, a preto káže človeku, aby obetivosť držala na úzde mohutnú sebeckosť aspoň v tom, čo nemôže obstať so spoločenským životom, a tak čo človeka zbavuje cieľa a rúti do nešťastia. Toto je teda ten rozumný a tak i vnútornjší, nasledovne i duchovný zákon. Naproti sebeckosť: pud udržať seba a svoj rod, i na úkor spoločensťva, je telesný zákon.

Tieto dva pudy, pud sebecký a spoločenský, sú v každom človeku, lenže dľa jeho prirodoslovných (fyziologických), vychovávateľských (pädagogických), osobných, časových, národných okolností, dľa okolností dedenia, počatia atď. pomer medzi nimi nie je v každom človeku jeden a ten istý. Kde prevláda pud sebecký (udržať seba a svoj rod) na úkor pudu spoločenskému, tam povstáva hriešny, zločinný život; kde prevláda naopak cit spoločenský na úkor citu sebeckému, tam povstáva čestný, ctnostný, ba až hrdinský a svätý život.

Dľa nášho náboženstva prví ľudia boli nesmrteľní, nasledovne u nich pudy sebecké: pud udržať seba a svoj rod, boly zbytočné a preto nevyvinuté, kdežto pud spoločenský, obetivosť, bol úplne vyvinutý. Keď prví ľudia zhręšili, ztratil nesmrteľnosť, nastúpila potreba, aby sa starali o udržanie svojej osoby a svojho rodu, t. j. vyvinuly a zosťupňovaly sa pudy sebecké. Na uzde ich drží milosť Božia.

Tu sv. Pavel rozpráva o prirodzenosti ľudskej, a nie o sebe samom, a hovorí: pud sebecký často strhuje človeka i k takým skutkom, ktoré cit spoločenský, z rozumu vyplývajúci zazlieva, zatracuje. Môže tu byť reč i o tých pohyboch duše, ktoré ešte nie sú uvážené (motus indeliberati).

1) Keď môj rozum tiež zazlieva to, čo zákon, tým uznáva, že je zákon dobrý, i vtedy, keď ma sebeckosť strhne k takému výčinu, ktorý sa protiví bytiu spoločenskému.

2) Keď ja robím zle, vtedy to nerobí to, čo je vo mne ľudske, rozumné, šľachetné, ale len to, čo je vo mne nerozumné, zverské, sebecké, robí to nerozumný pud udržať seba a svoj rod, ktorý (pud) sv. Pavel tu pomenoval hriechom, preto, že je zárodcom všetkých hriechov.

18. Lebo viem, že vo mne, to jest v mojom tele¹⁾ neprebýva dobré: poneváč chcieť mi je napohotove, ale vykonať dobré nenachádzam²⁾,

19. nakoľko nerobím to dobré, čo chcem, ale robím to zlé, čo nechcem.

20. Už ale keď robím, čo nechcem, už to nekonám ja³⁾, ale hriech⁴⁾, ktorý prebýva vo mne.

21. Nachádzam teda zákon, že keď chcem robiť dobre, zlé mi je pri ruke,

22. nakoľko obľúbenie mám v zákone Božom podľa vnútorného⁵⁾ človeka,

23. no vidím druhý⁶⁾ zákon vo svojich údoch, ktorý bojuje proti zákonu mojej mysli a uvádza ma do zajatia⁷⁾ pod zákon hriechu, ktorý je v mojich údoch.

24. Ja nešťastný človek! Ktože ma vysvobodí z tohto smrteľného tela?

25. Milosť⁸⁾ Božia skrze Ježiša Krista, Pána nášho. Tak teda ja, ten istý, myslou slúžim zákonu Božiemu, kdežto telom zákonu hriechu.

HLAVA 3.

Po dokázaní toho, že ani pohanstvo svojou múdrosťou, ani židovstvo svojím zákonom nemohlo ospravedliť, polepšiť a spasiť ľudí: v tejto hlave dokazuje, že to vykonal kresťanstvo pomocou Ducha sv., z čoho nasleduje neohraničená oddanosť a prítulnosť ku Kristovi.

1. Tak teda niet žiadneho zatraťenia¹⁾ pre tých, ktorí sú v Kristu Ježišovi, ktorí nepokračujú podľa tela.

2. Nakoľko zákon životného Ducha²⁾ v Kristu Ježišovi osvobodil ma od zákona hriechu a smrti.

3. Lebo čo nemohol zákon³⁾, preto že bol oslabovaný skrze telo, Boh poslal svojho Syna v podobe hriešneho tela a pre hriech zatraťil hriech v tele,

4. aby právo zákona⁴⁾ vyplnilo sa na nás, ktorí nežijeme podľa tela, ale podľa ducha.

5. Lebo tí, ktorí sú telesní⁵⁾, telesne smýšľajú; kdežto tí, ktorí sú duchovní, duchovne smýšľajú.

6. Ale smýšľanie telesné je smrť,

1) Sv. Pavel v predošlých hlavách dokazoval, že ani pohanské mudroslovie, ani židovský zákon nemohol ľudí ospravedliť, polepšiť a spasiť. V tejto hlave sv. Pavel dokazuje, že to vykonal kresťanstvo, nakoľko ono dáva Ducha sv., ktorý premáha v nás sebecké pudy, ktorý vzkriesi naše telá, ktorý nás činí dedičmi kráľovstva nebeského, nie hneď, ale až po časnom utrpení, aby sme mali nádej s celou prírodou na obnovenie, ktorý nás učí, za čo sa máme modliť, ba i sám prmlúva sa za nás. A práve preto väetko i utrpenia slúžia nám k blahu a k nadprirodzenej sláve. Z toho nasleduje neohraničená láska ku Kristovi.

2) T. j. Ducha, od ktorého je život, t. j. nový zákon pomocou Ducha sv. osvobodil nás od hriechov a od zatraťenia. No mohla by sa táto veta i takto prekladať: Lebo duchovný zákon žiť dľa Krista Ježiša vysvobodil ma zpod hriešneho a zkazného zákona.

3) Čo nemohol docieľiť starý zákon, preto, že mal len časné, zemské odmeny, alebo lepšie, že nemohol dať Ducha svätého, to vykonal nový zákon, keď Boh poslal svojho Syna, aby svojou telesnou smrťou zničil hriech.

4) Právo starého zákona záležalo v tom, že Židia boli vyvoleným národom Božím a dedičmi jeho požehnaní, a toto právo prešlo na nás a vyplní sa na nás, pravda, v duchovnom smysle.

5) Židia sú telesní, im sa sníva o kráľovstve zemskom, o statkoch zemských, a preto stoja v protive s Bohom, ktorý je Duch, a tak na nich nemôže sa splniť právo starého zákona.

1) Podmetom sebeckosti je smrteľné telo, lebo chce sa udržať, dokiaľ je len možno, v jednotlivosti, keď je to nemožné, nuž v rode (v druhu, v potomstve). Porušiteľné telo je teda celkom prirodzene sebeckým. V ňom niet a ani nemôže byť obetivosti.

2) Celkom ináč sa má duša; duša, keďže je nesmrteľná, nie je sebecká a chce, aby človek bol obetivý; lenže konať obetivosť možno len pomocou tela, ktoré ako prvok sebeckosti zdráha sa napomáhať obetivosť.

3) „Ja“, nakoľko som rozumným prvkom.

4) Hriech, t. j. zvierací pud, ktorý, keď sa rozťahuje za medze, ktorými ho Boh ohradil, je hriešny.

5) Vnútrajší človek je v človeku to, skrze čo je človek človekom, teda rozum, duša, a rozum uznáva potrebu obetivosti a ohraňenia nemiernej sebeckosti.

6) Tento druhý zákon je sebecký, bezrozumný pud: udržať seba a svoj rod.

7) Pod nadpanstvo. Pud udržať seba a svoj rod je taký mohutný, — a celkom prirodzene, lebo ináč by vyhynulo pokolenie ľudské, — že ho ťažko držať na uzde, a zväčša on podmaňuje, premáha obetivosť.

8) Niektorí čítajú grécku osnovu: Vďaka Bohu skrze atď.

kdežto smýšľanie duchovné je život a pokoj,

7. preto, že smýšľanie telesné nepriateľsky sa má naproti Bohu, lebo zákonu Božiemu nie je poddané, ale ani nemôže byť.

8. Ale tí, ktorí sú telesní, nemôžu sa ľúbiť Bohu.

9. No vy nie ste telesní, lež duchovní, jestli len duch Boží prebýva vo vás. Ale jestli kto nemá ducha Kristovho, ten nie je jeho.¹⁾

10. Ale keď Kristus je vo vás, telo²⁾ síce je mŕtve pre hriech, ale duch žije pre ospravedlivenie.³⁾

11. A keď Duch toho, ktorý vzkriesil Ježiša z mŕtvych, prebýva vo vás: ten, ktorý vzkriesil Ježiša Krista z mŕtvych, oživí i vaše smrteľné telá⁴⁾ pre jeho Ducha, prebývajúcего vo vás.⁵⁾

12. A tak teda, bratia, dlžníci sme nie telu⁶⁾, aby sme podľa tela žili.

13. Lebo keď budete podľa tela žiť, umrete; kdežto keď duchom umŕtvíte telesné skutky, budete žiť.⁷⁾

14. Nakoľko všetci, ktorí Duchom Božím vedení bývajú, tí sú synmi Božími.

15. Veď nedostali ste ducha otro-

1) Kresťania nie sú telesní. Toto sa sv. Pavlovi veľmi ľahko dalo povedať. Kde Duch sv. zachváti človeka, tam je oduševnenie, a toto ľahko prenáha telesnosť, aké oduševnenie za času sv. Pavla bolo medzi kresťanmi. Lenže už i vtedy našli sa nedbali, ľahostajní kresťania, ktorých Duch sv. neopanoval, u ktorých oduševnenie neovládalo sebeckosť: čo je s tými? O týchto sv. Pavel vyslovil sa, že tí nie sú Kristovi.

2) Telo je smrti podrobené, lebo skrze hriech prišla smrť.

3) Duša, posväcujúcou milosťou vystrojená, žije, aby dobre robila a bola účastná slávy.

4) Len kresťanstvo, ktoré dáva Ducha sv., môže telu zaopatriť nesmrteľnosť vo vzkriesení, čo nemohlo ani židovstvo, ani pohanské mudroslovie.

5) Ako Otec telo svojho Syna, ktoré i po smrti ostalo spojené s jeho božstvom, pre to v ňom prebývajúcего božstvo nemohol nechať v smrti, tak i telá veriacich, ktoré boly chrámami Ducha svätého, ktorý v nich prebýval, vzkriesi k večnému životu.

6) Ponevadž i naše telo z Ducha sv. (v. 11.) má večný život, z toho nasleduje, že máme duchovne a nie telesne žiť.

7) I podľa tela vo vzkriesení na veky, a to preto, že budete i podľa tela synmi Božími.

ckého¹⁾ zase v strachu, ale dostali ste Ducha, ktorý prijíma za synov²⁾, v ktorom voláme: abba, otče!³⁾

16. Nakoľko sám Duch vydáva svedectvo⁴⁾ nášmu duchu, že sme dietkami Božími.

17. A keď dietkami, aj dedičmi, a síce dedičmi Božími, a spoludedičmi Kristovými; jestli totižto i spolu trpíme⁵⁾, aby sme boli i spolu oslávení.

18. Tak myslím, že trápenia terajšieho času nie sú hodné tej budúcej slávy, ktorá sa zjaví na nás.

19. Lebo očakávanie⁶⁾ tvorstva⁷⁾ čaká na zjavenie⁸⁾ synov Božích.

20. Nakoľko pominuteľnosti poddané je tvorstvo⁹⁾, nie samochťiac, ale pre toho¹⁰⁾, ktorý ho poddal v nádeji,

21. že i samo tvorstvo vysvobodí sa od služby porušenia na slávnú svobodu synov Božích.

22. Veď vieme, že všetko stvorenie vzdychá¹¹⁾ a k pôrodu pracuje až posavád.

23. A nielen ono, ale i my sami, ktorí máme prvotiny¹²⁾ Ducha, i my sami v sebe vzdycháme a očaká-

1) Otroeký duch, alebo duch, ktorý činí ľudí otrokmi, je diabol, a otrok má vždy strach.

2) Duch, ktorý prijíma za synov, je Duch sv., a jako synom Boh nám je otcom a tak nemáme sa ho čo báť.

3) Abba, aramsko-židovské slovo, jeho preklad je: otče.

4) Duch sv. vydáva svedectvo nášmu duchu, že sme dietkami Božími, keď nás učí Boha volať otcom (Otče náš atď.).

5) Spolu trpíme predne vtedy, keď prenáhame sebeckosť, keď mŕtvime svoje telá.

6) Očakávanie, vlastne: vyzeranie, vyhľadanie.

7) Tvorstvo = stvorené veci: zvery, rastliny atď., všetko sa proti smrti, porušeniu, v čom sa javí jeho túžba po prvotnom stave.

8) Oslávenie, jaké budú mať po súdnom dni synovia Boží, dobrí, duchovní kresťania.

9) Tvorstvo je po páde Adamom nútené slúžiť márnym, prevráteným žiadostiam človeka. Človek ho nadožúva i proti Bohu. Tento stav je pre tvorstvo násilný, preto žiada vysvobodit' sa z neho.

10) Pre Boha, ktorý tvory poddal márnosti, dal im i nádej vysvobodenia.

11) Vzdychanie a pracovanie k pôrodu ukazujú na namáhanie sa po lepšom stave. Keď už túžba prírody nie je daromná, tým menej túžba milosti (Tom.) po oslávení.

12) Ktorí máme prvé dary, t. j. Ducha svätého.

vame prijatie za synov Božích, vykúpenie¹⁾ nášho tela.

24. Totižto v nádeji sme spasení. No úfať, čo vidno²⁾, nie je nádej, lebo čo kto vidí, na čo by úfal?

25. Už ale keď úfame to, čo nevidíme, s trpelivosťou očakávame.

26. A na tento spôsob i Duch napomáha našu slabosť, lebo za čo sa máme modliť, ako treba, nevieme, ale sám Duch primlúva sa za nás³⁾ nevysloviteľnými vzdychmi.

27. A ten, ktorý skúma srdcia, vie, jaký úmysel má Duch, že podľa vôle Božej prosí sa za svätých.⁴⁾

28. Nuž a vieme, že tým, ktorí milujú Boha, všetko dopomáha k dobrému, tým, ktorí podľa určenia povolani sú za svätých.⁵⁾

29. Lebo o ktorých predvídal, tých i predurčil, aby boli podobní obrazu jeho Syna, aby on bol prvorodeným medzi mnohými bratmi.

30. Nuž a ktorých predurčil, tých i povolal, a ktorých povolal, tých i učinil spravdivými, no a ktorých učinil spravdivými, tých i oslávil.

31. Čože teda povieme na to? Keď Boh za nás, kto proti nám?

32. Ten, ktorý ani svojho vlastného Syna neušetřil, ale vydal ho za nás za všetkých: akože nám s ním nedal i všetko?

33. Kto bude žalovať na vyvolených Božích? Boh je, ktorý ospravedlivuje.

34. Kto je, kto by zatřatil? Kristus Ježiš je, ktorý umrel, ba, čo viac, i z mŕtvych vstal, a je na pravici Božej, a i primlúva sa za nás.

35. Kto nás teda odlúči od lásky Kristovej? trápenie? alebo súženie? alebo hlad? alebo nahota? alebo

nebezpečenstvo? alebo prenasledovanie? alebo meč?

36. (jako je písané: Pre teba mŕtvení bývame celý deň; považujú nás, ako ovce na zabíjanie.)

37. Ale v tom vo všetkom víťazíme pre toho, ktorý zamiloval si nás.

38. Lebo presvedčený som¹⁾, že ani smrť, ani život, ani anjeli, ani kniežatstvá, ani mocnosti, ani prítomnosť, ani budúcnosť, ani mohutnosť,

39. ani vysokosť, ani hlbokosť, ani žiadne iné stvorenie nebude môcť odlúčiť nás od lásky Božej, ktorá je v Kristu Ježišovi Pánu našom.

HLAVA 9.

Tým, že len kresťanstvo môže spasiť človeka, neprepadlo slovo Božie, nakoľko sľuby Božie vzťahujú sa nie na telesných, ale na duchovných synov Abrahámových, ktorých si on ľubovoľne volí jako z pohanov, tak i zo Židov, ako to predpovedali proroci.

1. Pravdu hovorím v Kristu, neľužem, a prisvedčuje mi vlastné svedomie v Duchu svätom²⁾,

2. že mám veľký zármutok a ustavičnú bolesť v svojom srdci.

3. Veď žiadal som si ja sám zavrhnutým³⁾ byť od Krista za svojich bratov, ktorí sú moji rodáci podľa tela,

4. ktorí sú Izraelci⁴⁾, ktorí majú prijatie za synov⁵⁾ a slávu⁶⁾, a

1) Viera ma učí, že žiadne stvorenie neodlúči vyvolených od lásky, ktorou ich Boh v Kristu a skrze Krista miluje, ani najžiadúcejšie, život, ani najhroznejšie, smrť, ani zlí anjeli, ktorí svoje prirodzené sily zachovali, ani viditeľné veci, či prítomné, radosť a žiaľ, či budúce, ktoré želanie alebo strach vyvolávajú, ani ukrutníci a prenasledovatelia.

2) Svedomie môže sa i myliť, ale nie, keď od Ducha svätého osvietené pohnuté býva vydat svedectvo.

3) Žiadal som si: od Krista preč, prepadnúť večnej muke, jako Kristus niekdy za nás stal sa kľiatbou.

4) Izraellec je toľko, jako syn Izraelov, čiže Jakubov, ktorému Boh premenil meno na Izrael = (ten, ktorý sa pasoval s Bohom), nasledovne Izraelci = Židia.

5) Boh prijal Židov za synov. (2. Mojž. 4.)

6) Oslávenie od Boha, jeho zvláštnu pomoc.

1) Vykúpenie od porušiteľnosti, t. j. vzkriesenie.

2) Čo vidno, t. j. prítomné veci úfať nie je vlastne nádejou, ktorá sa vzťahuje na budúcnosť, t. j. na tie veci, ktoré ešte len majú byť našimi.

3) Grécky: zastáva nás.

4) Za kresťanov.

5) Za kresťanov.

smluvu ¹⁾, a zákonodarstvo, a bohoslužbu, a prisľúbenia;

5. ktorých sú otcovia ²⁾ a z ktorých je Kristus podľa tela ³⁾, ktorý je nado všetko Boh požehnaný na veky. Amen.

6. Ale nie, jako by slovo Božie bolo prepadlo. ⁴⁾ Lebo nie všetci, ktorí sú z Izraela ⁵⁾, sú i Izraelcami.

7. Ani tí, ktorí sú potomkami Abrahámovými, nie sú všetci synmi ⁶⁾, ale po Izákovi budú sa volať tvojím potomstvom ⁷⁾:

8. to jest nie tí, ktorí sú telesní synovia, sú synmi Božími, ale tí, ktorí sú prisľúbení synovia, počítajú sa do potomstva. ⁸⁾

9. Lebo slovo prisľúbenia ⁹⁾ je toto: O tomto čase prídem, a Sára bude mať syna. (1. Mojž. 18, 10.)

10. A nielen ona ¹⁰⁾, ale i Rebeka, hoci bola obťažaná z jedného skutku ¹¹⁾ od nášho otca Izáka.

11. A keď sa ešte neboli narodili, ani nespravili nič dobrého alebo zlého (aby zostalo rozhodnutie Božie následkom voľby),

12. nie pre skutky, ale pre povolavateľa ¹²⁾ povedalo sa jej:

1) Starý zákon.

2) Praotcovia = patriarchovia.

3) Kristus P. bol rodom Žid.

4) Ale z toho, že Boh sľúbil Židom Spasiteľa, kdežto Židia ho neprijali, nasleduje to, že tento sľub Boží prepadol.

5) Lebo nie tí sú synmi Jakubovými, ktorí od neho telesne pochádzajú.

6) Abrahám splodil viac detí mužského pohlavia, ale z nich len Izáka pokladal za svojho syna; len tento po ňom dedičil (celý majetok), ostatní dostali len dary.

7) Deti po Izákovi budú sa považovať za potomstvo Abrahámové, deti po druhých jeho synoch nebudú platiť vraj a ani nikdy neplatily za potomstvo Abrahámové.

8) Potomstvo (synovia Boží) sú duchovní synovia Abrahámovi.

9) Boh dal Abrahámovi tento sľub.

10) A tento prípad nestal sa len so Sárou, že totižto jej syna si vyvolil Boh za svojho syna, ale i s Rebekou, ba s touto ešte nápadnejšie.

11) Rebeka mala dvojčatá od Izáka, a to: Ezaua a Jakuba, teda pochádzali oba od Izáka a Rebeky, z jednej postele, z jedného pôrodu, a predsa si Boh vyvolil Jakuba za syna, kdežto Ezaua zavrhol, a to nie preto, že si to tak zaslúžili, lebo Boh to učinil prv, než sa narodili.

12) Nie pre zásluhy, ale pre vôľu Božiu.

13. že starší bude slúžiť mladšiemu, jako je písané: Jakuba som miloval a Ezaua som nenávidel. (1. Mojž. 25, 23; Mal. 1, 2.)

14. Nuž čo povieme? Azda nespravodlivosť je u Boha? Božechráň!

15. Veď Mojžišovi povedá: Smilujem sa, nad kým sa smilujem, a sľutujem sa, nad kým sa sľutujem. ¹⁾

16. Teda nie je na tom, kto chce ²⁾, ani kto beží, ale na Bohu, ktorý sa smilúva.

17. Lebo písmo hovorí Faraonovi: Práve na to som Ťa vzbudil ³⁾, aby som ukázal svoju moc na tebe a aby sa rozhlásilo moje meno po celej zemi.

18. Teda nad kým chce, smiluje sa, a koho chce, zatvrdí. ⁴⁾

19. Na to mi povieš: Prečo sa ešte sťažuje? Veď ktože sa sprotiví jeho vôli? ⁵⁾

20. Ó, človeče, kto si ty, že sa dohaduješ s Bohom? Nuž či výtvar povie tomu, kto ho utvoril: Prečo si ma tak spravil?

21. Či hrnčiar nemá moci nad hlinou z toho istého miesiva spraviť jednu nádobu na počestnosť a druhú na potupnosť? ⁶⁾

22. Nuž keď Boh chce ukázať hnev a známou učiniť svoju moc, s veľkou trpelivosťou znášal nádoby hnevu, súce zahubiť,

23. aby ukázal bohatstvá svojej

1) Smilujem sa nad tým, nad kým sa mne páči.

2) Nie je ten spasený, kto chce, ani kto sa vynasnažuje, ale nad kým sa Boh smiluje.

3) Na to som Ťa dal narodiť sa a dostať sa za kráľa.

4) Zatvrdí, t. j. nesmiluje sa.

5) Prečože si sťažuje, keď niekto zle robí? Lebo veď ináč nemôže robiť, lebo nikto nemôže robiť to, čo Boh nechce; nik nemôže sa sprotiviť jeho vôli. Toto sú najväčšie záhady. Boh chce, aby každý človek bol spasený a každému dá svoju pomáhajúcu milosť, avšak mnohí, ktorí aj dostanú len dostatočnú milosť, neučinkujú s ňou a zahynú; druhí, ktorí dostanú účinnú milosť, spolupracujú s ňou a sú spasení.

6) Sv. Pavel odvoláva sa na bezpodmienečnú, svrchovanú (absolútnu) moc Božiu. Boh môže spraviť, čo chce, a čo spraví, je dobré, a aby to učinil prijateľným, odvoláva sa na umelca a na jeho výtvar. Tvorca má právo určiť osud svojho diela.

slávy na nádobách milosrdenstva, ktoré pripravil k sláve.¹⁾

24. Za jakých povolal i nás, nielen zo Židov, ale i z pohanov,

25. ako hovorí u Ozeáša: Nie „môj ľud“, budem ho volať: „ľudom mojím“, a nemilovanú milovanou, a na milosť neprijatú na milosť prijatou.²⁾ (Oz. 2, 24.)

26. A bude: namiesto, kde sa im povedalo: Vy nie ste môj ľud, tam budú pomenovaní synmi Boha živého.

27. Izaiáš však volá o Izraelstve: Čo by bolo synov Izraelových na počet ako morského piesku, paberky³⁾ budú spasené.

28. Ponevác splní slovo a skoro v spravdivosti: lebo Pán spraví krátky súd na zemi.

29. A jako predpovedal Izaiáš: Keby nám Pán zástupov nebol zanechal semena, boli by sme bývali jako Sodoma a boli by sme podobní Gomore.⁴⁾

30. Nuž čo povieme? To, že pohani, ktorí nechodili za spravdivosťou, dosiahli spravdivosti, a to spravdivosti, ktorá je z viery;

31. kdežto Izraelstvo, hoc išlo za zákonom spravdivosti, neprišlo k zákonu spravdivosti.

32. Prečo? Preto, že nie z viery, ale jakoby zo skutkov⁵⁾; potkli sa totižto o kameň urážky⁶⁾,

33. jako je písané: Hľa, ja kladím na Sione kameň urážky a skalu pohoršenia, a žiaden, kto uverí v ňom, nebude zahanbený. (Iz. 28, 16.)

1) Z týchto slov vysvitá, že všetci ľudia zasluhujú zatratenie, a len milosrdenstvo ich spasí.

2) Tí, ktorí neboli mojím (Božím) ľudom, t. j. pohani, budú mojím ľudom, t. j. vyvoleným národom Božím, ako kresťania.

3) Len málo Židov bude spasených.

4) T. j. boli by sme celkom vyplienení, vykynožení.

5) Preto, že chceli ospravedlivieť nie z viery, t. j. nie z prijatia P. Ježiša za Messiaša, ale zo skutkov, ktoré st. zákon predpisoval.

6) Kameňom urážky bola poníženosť Spasiteľa, jeho smrť a duchovné stanovisko.

HLAVA 10.

Účelom starého zákona je Kristus, ako ktorý nie jako starý zákon dáva len život časný, ale i večný. Židia v nerozumnom horlení za zákon zavrhlí Krista a nemôžu sa vymlúvať, že nepočuli kresťanstva.

1. Bratia, zaiste túžba môjho srdca a modlitba k Bohu je za nich¹⁾, aby boli spasení.

2. Veď svedectvo im vydávam, že sú horlive zaujatí za Boha, ale nerozumne.²⁾

3. Lebo, keďže neznajú spravdivosti Božej³⁾ a hľadajú stavať svoju vlastnú, nepoddali sa spravdivosti Božej.⁴⁾

4. Lebo cieľom⁵⁾ zákona je Kristus, na ospravedlenie každého, kto verí.

5. Veď (už) Mojžiš napísal, že ktorý človek bude konať spravdivosť, ktorá je zo zákona, žiť bude v nej.⁶⁾ (3. Mojž. 18, 5.)

6. Ale spravdivosť, ktorá je z viery, takto hovorí: Nepovedaj vo svojom srdci: Ktože vystúpi na nebo? Totižto Krista dolu priviesť. (5. Mojž. 30, 12.)

7. Alebo ktože sostúpi do priepasti?

1) Za Židov.

2) Vlastne: ale nie s poznaním. Pri všetkom prenasledovaní so strany pohanov Židia pridržali sa zákona a hľadali verne ho zachovať. Ale nepoznali pravdy tak úplne a celkom, aby uznali Spasiteľa za prislúbeného Messiaša a verili v neho.

3) T. j. tú spravdivosť, stav milosti Božej, ktorú dáva Boh pre zásluhy P. Ježiša.

4) Neprijali kresťanské náboženstvo, v ktorom sa dáva spravdivosť od Boha, ktorá je platná pred Bohom.

5) St. zákon bol na to, aby pripravoval ľudí na prichod prislúbeného Spasiteľa, ktorý spasí každého, kto verí.

6) Ktorý človek zachová to, čo st. zákon vyhlásil za dobré, za spravdivé, ten bude žiť, ani si nepodkope zdravie, neukráti život výstupkami, ani neprepadne smrteľnému trestu. No Boh prisľubuje tu nielen časný život, ale nadovšetko večný. Svätí starého zákona vierou v budúceho Messiaša dospeli k tomu, že ospravedlivedli a v stave a pomocou milosti plnili zákon. Naproti tomu Židia, o ktorých tu apoštol hovorí, chceli prirodzenými silami vyplniť zákon a hľadali zvláštnu spravdivosť, za ktorú by dostali večný život na prislúšnú odplatu. Po smrti a vzkriesení P. Ježiša prestal zákon, a keďže Židia nechceli veriť v P. Ježiša, ostala im len písmena zákona, ale bez milosti, ktorá bola potrebná k plneniu zákona.

Totížto Krista zpomedzi mŕtvych povolať.

8. Ale čo hovorí písmo? Blízko je slovo v твоjich ústach a v tvojom srdci; to je slovo viery, ktoré ohlasujeme.

9. Lebo keď svojimi ústami vyznáš Pána Ježiša a vo svojom srdci uveríš, že ho Boh vzkriesil z mŕtvych, budeš spasený.

10. Lebo srdcom sa verí na ospravedlivenie a ústami deje sa vyznanie na spasenie.

11. Preto hovorí písmo: Ktokoľvek ¹⁾ uverí v neho, nebude zahambený. (Iz. 28, 16.)

12. Lebo niet rozdielu medzi Židom a Grékom, pretože ten istý je Pánom všetkých, bohatý pre všetkých, ktorí ho vzývajú.

13. Lebo každý, ktokoľvek bude vzývať meno Pánovo, bude spasený. ²⁾ (Joel 2, 32.)

14. Ale akože budú vzývať, keď neuverili v neho? Alebo akože uveria tomu, o ktorom nepočuli? A akože počujú bez kazateľa?

15. No a akože budú kázať, keď ich nepošlú? Jako písané je: Jak krásné sú nohy tých, ktorí zvestujú pokoj, ktorí zvestujú dobrobyt. (Iz. 52, 7.)

16. Lenže nie sú všetci poslušní evanjeliumu; veď Izaiáš hovorí: Pane, kto uveril to, čo počul od nás? (Iz. 53, 1.)

17. Teda viera je z počutia, a počutie skrze slovo Kristovo.

18. A teraz pýtam sa: Či azda nepočuli? Však predsa „po celej zemi rozliehal sa ich hlas a až do končín okršleku zemskeho ich slová“.

19. A teraz pýtam sa: Či azda Izraelstvo sa nedozvedelo? ³⁾ Mojžiš

prvý hovorí: Ja vás do žiarlivosti uvediem pre „nie národ“ ¹⁾, pre národ nemúdry ²⁾ rozdráždim vás ku hnevu. (5. Mojž. 32, 21.)

20. A Izaiáš opovažuje sa ³⁾ zas povedať: Našli ma tí ⁴⁾, ktorí ma nehľadali; zjavne som sa ukázal tým, ktorí sa na mňa nedopytovali. (Iz. 65, 1.)

21. Kdežto o Izraelstve hovorí: Celý deň vystieral som svoje ruky k ľudu neveriacemu a odporujúcemu. (Iz. 65, 2.)

HLAVA 11.

Židia síce neuverili, ale preto Boh ich nezavrhol; niektorí prijali kresťanstvo, ostatní nie, aby ich miesto zaplnili pohanmi; za pohanmi uveria i Židia.

1. Pýtam sa teda: Či azda Boh zavrhol svoj ľud? Nezavrhol. Lebo veď i ja som Izraelec, z plemena Abrahámovho, z pokolenia Benjamínovho. ⁵⁾

2. Nezavrhol Boh svoj ľud, ktorý prv poznal. ⁶⁾ Či neviete, čo hovorí Písmo o Eliášovi, ako sa ponosuje Bohu na Izraelstvo?

3. Pane, твоjich prorokov pozabíjali, tvoje oltáre povyvracali, len ja sám som ostal, a číhajú mi na život. (3. Kráľ. 19, 10.)

4. Ale čo mu hovorí odpoveď Božia: Ponechal som si sedem tisíc mužov, ktorí nezohli kolien pred Báloom. ⁷⁾

5. Tak teda i v tomto čase pozov-

1) V st. zákone pomer medzi Bohom a židovstvom pripodobňuje sa pomeru medzi mužom a ženou; jako manželka žiarli, keď vidí, že muž druhú prijíma do milosti, takto Židia žiarlili, keď videli, že Boh prijíma do milosti Nežidov, t. j. tých, ktorí dosiaľ neboli jeho národom, akoby jeho nevestou.

2) Nemúdry = bezbožný národ boli pohanmi, keď sa klaňali lžibohom.

3) Nebojí sa Židov povedať im do očí.

4) T. j. pohanmi.

5) Keby Boh Izraela bol celkom zavrhol, nebol by z tohoto ľudu povolal apoštolov.

6) Boh pred pohanmi poznal Židov ako svoj národ.

7) Bal (Baal = Pán), boh semitických národov.

1) Žiaden, či je Žid a či Nežid, keď uverí v P. Ježiša, nebude zatratený.

2) Za času Messiaša je živá viera v Krista pre všetkých ľudí jedinou cestou k obsiahnutiu spravodlivosti a spásy.

3) Toto je prísvedčujúca otázka, na ktorú sa nemusí odpovedať áno, lebo sa to samo sebou rozumie.

statky podľa vyvolenia z milosti sa zachránili.¹⁾

6. A keď z milosti²⁾, už nie zo skutkov³⁾, ináč by milosť už nebola milosťou.⁴⁾

7. Čo teda? Čo Izraelstvo hľadalo, toho nedosiahlo.⁵⁾ Ale vyvolenci dosiahli, kdežto ostatní boli zaslepení⁶⁾,

8. jako je napísané: Dal im Boh ducha omamujúceho; oči, aby nevideli, a uši, aby nepočuli, až do dnešného dňa. (Iz. 6, 9.)

9. A Dávid hovorí⁷⁾: Ich stôl nech im je osídлом a polapením a pohoršením a odplatením. (Ž. 68, 23.)

10. Nech im oči otemnejú, aby nevideli, a chrbát im navždy zohni.

11. Pýtam sa teda: Či sa tak potkli, aby padli?⁸⁾ Nie. Ale pre ich poklesnutie dostalo sa spasenia pohanom⁹⁾, aby ich¹⁰⁾ nasledovali.

12. Už ale keď ich úpadok je bohatstvom sveta a ich ztrata je bohatstvom národov (pohanov), čím viac ich oplývanie?¹¹⁾

13. Nuž povedám vám, národom: Nakoľko ja som apoštolom národov, oslávim svoju službu,

14. aby som nejako k nasledovaniu povzbudil¹²⁾ svojich pokrevných a zachránil niektorých z nich.

15. Lebo keď ich zavrnutie je

1) Grécky: Tak teda i v terajšom čase dľa vyvolenia z milosti zbytky zostanú.

2) Z milosti Božej.

3) Nie zo svojich skutkov, zo svojich zásluh.

4) Keď milosť nie je zadarmo, už nie je milosťou. (Aug.)

5) Izraelstvo hľadalo Messiaša a jeho kráľovstvo.

6) Väčšia časť chudobného Krista neuznala za Messiaša.

7) Toto hovorí Dávid o svojich nepriateľoch, ktorí sa pripojili k Absalonovi vo vzbure proti Dávidovi.

8) Padli = zahynuli.

9) Apoštolovia až vtedy obrátili sa k pohanom, keď židovstvo ich zavrholo.

10) Aby Židia nasledovali pohanov v tom, že sa i oni obrátia na kresťanskú vieru.

11) Keď židovský úpadok vo viere a ztrata Messiašovho kráľovstva mala za následok, obrátenie národov, aký následok bude mať ich oplývanie v kresťanskej viere?

12) Aby som rozdráždil revnivost' v Židoch, aby sa pretekali v prijatí kresťanstva.

smierením sveta, čím bude ich prijatie, jak len nie ožitím z mŕtvych?¹⁾

16. Veď keď prvotiny²⁾ sú sväté, je i cesto, a keď koreň³⁾ je svätý, sú i ratolesti.

17. Preto, že niektoré z ratolestí sa odlomily⁴⁾, a ty⁵⁾, ktorý si bol planou olivou, zaštepený si do nich a stal si sa účastným koreňa a tučnosti olivovej:

18. nevystatuj sa na úkor ratolestiam⁶⁾, a keď sa vystatuješ, nie ty udržuješ koreň, ale koreň teba.⁷⁾

19. Ale povieš: Odlomily sa ratolesti, aby som ja bol zaštepený.

20. Dobre; pre neveru sa odlomily, kdežto ty skrze vieru stojíš; nebuď vysokomyseľný, ale sa boj⁸⁾,

21. že keď Boh prirodzeným ratolestiam neodpustil, že azda ani tebe neodpustí.⁹⁾

22. Viď teda dobrotivosť a prísnosť Božiu; k tým totižto, ktorí padli, prísnosť, a k tebe dobrotivosť, jestli len ostaneš v dobre, ináč i ty budeš odťatý.

23. Ale i oni, jestli nebudú ostávať v nevere, vštepení budú¹⁰⁾, lebo mocný je Boh zase ich vštepiť.

24. Lebo keď ty si vyťatý z prirodzene planej olivy a proti prirodzenosti si zaštepený do dobrej olivy,

1) Tieto slová sú veľmi temné a preto sa najrozličnejšie vykladajú. Najlepšie zdá sa poňak ich ako príslovie (Chrys.), ktoré najväčší úžitok, najväčšie blahoslavenstvo znamená.

2) Prvotiny, prvé chleby, t. j. keď prvotiny židovstva, apoštolovia, boli svätí, svätí budú i ostatní Židia.

3) Koreňom sú patriarchovia; keď tí sú svätí, budú i ostatní Židia, ktorí sú jako ratolesti na strome.

4) Niektorí zo Židov sa odtrhli od kráľovstva Božieho tu na zemi.

5) Ty, ktorý si Nežidom, si len zaštepený do kráľovstva Božieho, ktorého peň vyrástol zo židovstva.

6) Keď pohani počujú, že sa im dáva prednosť pred Židmi, mohli by sa vzbudiť k pýche.

7) Nie Židia dostali spásu od pohanov, ale, naopak, spása prichádza od Židov. (Tom.)

8) Viera je dar Boží bez našej zásluhy, ktorým sa nemôžeme honosiť. A viera, od ktorej závisí spasenie, nemôže sa zachovať bez pokory.

9) Neodpusti ti pýchu, že sa nadýmaš nad Židov.

10) I Židia budú údmi kráľovstva Božieho na zemi.

čím viac oni, keď oni podľa prirodzenosti budú zaštepení do svojej olivy?

25. Nuž, bratia, nechcem, aby ste nevedeli to tajomstvo (aby ste neboli sami pre seba múdri), že zaslepenosť zčiasťky sa prihodila v Izraelstve, až kým plnosť pohanov vojde ¹⁾,

26. a tak všetko Izraelstvo bude spasené, jako písané je: Príde so Siona vysvoboditeľ a odvráti bezbožnosť od Jakuba. ²⁾ (Iz. 59, 20.)

27. A to bude smluva moja s nimi, keď odnímam ich hriechy.

28. Podľa evanjelia sú síce nepriateľmi pre vás ³⁾, ale podľa vývolenia sú najmilšími pre otcov.

29. Lebo bez oľutovania ⁴⁾ sú dary a povolania Božie.

30. Tak ako i vy kedysi neverili ste Bohu, ale teraz ste obsiahli milosrdenstvo pre ich neveru,

31. tak i títo teraz neverili k vášmu omilosteniu, aby i sami obsiahli milosrdenstvo.

32. Boh totižto zavrel všetko do nevery ⁵⁾, aby sa nad všetkými smiloval.

33. Ó, hlbokosť bohatstva, múdrosti a vedomosti Božej! Aké nepochopiteľné sú jeho súdy a nevyškúmateľné jeho cesty!

34. Veď ktože poznal smysel Pánov, alebo ktože mu bol radcom?

35. Alebo ktože mu dal prvé, aby sa mu navrátilo?

36. Ponevác z neho a skrze neho a v ňom je všetko ⁶⁾, jemu sláva na veky. Amen.

1) Vojde do Cirkvi.

2) Od Židov.

3) Ohľadom na to, že neprijali evanjelium, sú nepriateľmi Božími, čo sa stalo k vôli tomu, aby ste sa vy obrátili; ale ináč oni sú predsa najmilším národom Bohu pre patriarchov.

4) Boh neodvolá svoj dar a svoje slovo.

5) Boh, aby ukázal svoju nekonečnú milosť, dopustil najsamprv, aby pohani zavrhlí pravého Boha a tak upadli do nevery, a potom dopustil, aby Židia zavrhlí Krista a tak upadli do nevery, aby sa tak mohol smilovať nad všetkými národami.

6) Všetko, čo má pravé bytie, teda nie hriech. (Tom.)

HLAVA 12.

Sväto treba žiť, Bohu obetovať telo, bližných milovať, ešte i nepriateľov.

1. A tak prosím vás, bratia, pre milosrdenstvo Božie, aby ste vydávali svoje telá ¹⁾ za obeť živú, svätú, Bohu ľubeznú, na duchovnú svoju službu.

2. A nepripodobňujte sa tomuto svetu ²⁾, ale sa premeňte obnovením svojej mysle, aby ste vyskúmali, čo je vôľa Božia dobrá, ľubezná a dokonalá. ³⁾

3. Lebo povedám skrze milosť, ktorá mi je daná, každému z vás, aby ste viac nemysleli ⁴⁾ o sebe, než treba ⁵⁾ myslieť, ale aby ste mysleli skrovne a jako udelil Boh každému mieru viery.

4. Lebo jako v jednom tele máme mnoho údov, ale údy nemajú všetky to isté zamestnanie ⁶⁾,

5. tak sme všetci jedno telo v Kristu a každý sme jeden druhému údmi.

6. A máme rozdielne dary, podľa milosti, ktorá je nám daná, buďto prorocstvo, podľa pomeru viery;

7. buďto úrad na posluhovanie, alebo, kto učí, na učenie;

8. kto napomína, na napomínanie; kto udeľuje, na úprimnosť; kto je predstaveným, na horlivosť; kto preukazuje milosrdenstvo, na veselosť.

9. Láska nech je bez pretvarovania. Nenávidte zlé a pridrżujte sa dobrého.

1) Grécke slovo „logikos“ je: rozumný, myšlienkový, duchovný. Keď obetujeme svoje telo Bohu, to je rozumné, lebo on je naším pánom: nerozum je obetovať ho diablu, nepoctivosti. Ale je to i duchovná, t. j. vznešenejšia obeť, než zvieratá, ktoré sa predtým obetovávaly. A je to duchovná obeť, lebo telo nesmríme, ale len umrtime.

2) T. j. svetákom, nepoctivým.

3) Táto Božia vôľa je: žiť sväte Bohu a bližným, a tým činom zaopatřit si blaženú nesmrteľnosť.

4) Aby ste neboli vysokomyseľní, pyšní.

5) Avšak na seba má každý držať, lebo sme všetci ľuďmi rovnakými, synmi Božími a dedičmi kráľovstva nebeského.

6) Tak ani všetci ľudia nemôžu mať jedno zamestnanie, a každé čestné zamestnanie je počestné a ctihodné.

10. Láskou bratskou sa vospolok milujte, úctivosťou sa vospolok predchádzajte.

11. V horlivosti nepopúšťajte, duchom buďte vrúcni, Pánu slúžte.

12. Buďte v nádeji veselí, v súžení trpeliví, v modlitbe vytrvanliví.

13. Svätým v potrebách udeľujte, pohostinstvo pestujte.

14. Dobrorečte tým, ktorí vás prenasledujú, dobrorečte a nepreklínajte.

15. Radujte sa s radujúcimi, plačte s plačúcimi.

16. Buďte napospol toho istého smýšľania; nebuďte vysokomyseľní, ale skloňujte sa k nízkym. Nedržte seba samých za múdrych.

17. Nikomu sa neodplácajte zlým za zlé; vynasnažte sa na dobré nielen pred Bohom, ale i pred všetkými ľuďmi.¹⁾

18. Ak je možno, nakoľko od vás závisí, majte pokoj so všetkými ľuďmi.

19. Nepomstite sa, najmilší, ale ustúpte hnevu, jako je napísané: Moja je pomsta, ja odplatím, povedá Pán.

20. Ba keď je hladný tvoj nepriateľ, nasýť ho; keď je smädný, napoj ho, lebo keď to spravíš, žeravého uhlia nahrnieš mu na hlavu.²⁾

21. Nedaj sa premôcť zlu, ale dobrotou zlo premáhaj.

HLAVA 13.

Vrchnosti treba poslúchať, bližného milovať, vziať na seba Kristov spôsob žitia.

1. Každá duša nech je poddaná vyšším vrchnostiam; lebo nieto vrchnosti, iba od Boha, ale ktoré sú, od Boha sú sriadené.³⁾

¹⁾ Nielen pred Bohom pre svedomie, ale i pred ľuďmi, aby ste im dali dobrý príklad.

²⁾ Keď preukážeš dobrodenie svojmu nepriateľovi, jestli on má len iskru ľudského citu, bude ho mrziť, vo svedomí žrať, že ti ublížil.

³⁾ Boh stvoril človeka za tvora spoločenského, a tak on založil spoločnosť; ale spoločnosť nie je možná bez vrchnosti, nakoľko už i v rodine je otcovská nadvláda, a preto Boh ustanovil to, aby

2. A tak kto sa protiví vrchnosti¹⁾, Božiemu sriadeniu sa protiví, a tí, ktorí sa protivia, sami si odsúdenie nadobývajú.²⁾

3. Veď nemajú sa čo báť panovníkov tí, ktorí dobre robia, ale tí, ktorí zle robia. Chceš teda, aby si sa nebál vrchnosti? Rob dobre, a budeš mať pochvalu od nej.³⁾

4. Veď je služobník Boží, tebe k dobrému. Ale keby si zle robil, boj sa, lebo nie nadarmo nosí meč. Veď je služobník Boží, jako pomstiteľ na potrest toho, kto zle robí.

5. Preto treba sa podriaďiť, nielen pre trest, ale i pre svedomie.⁴⁾

6. Lebo preto i dane platíte⁵⁾, pretože sú služobníkmi Božími, a práve nato slúžia.

7. Dávajte teda každému podľnosť: daň⁶⁾, komu daň; mýto, komu mýto⁷⁾; úctu, komu úctu; česť, komu česť.

8. Nebuďte nikomu nič dlžní⁸⁾: okrem aby ste sa vospolok milovali, lebo kto miluje bližného, vyplnil zákon.

boly vrchnosti; ale len vôbec, lebo to už nepovedal, jaké ony majú byť: či králi a či predsedovia, toto závisí jedine od spoločnosti ľudskej. A preto musíme poslúchať vrchnosti v tom, čo ony nakladajú pre všeobecné dobro.

¹⁾ Kto by chcel zrušiť vrchnosti, jako anarchisti, alebo kto sa protiví ich ku všeobecnému dobru namereným rozkazom.

²⁾ Utržia, berú si, uvalia na seba.

³⁾ Takéto by mali byť vrchnosti; no keď rozkazujú to, čo sa protiví prirodzenému, alebo Božiemu zákonu, nemusíme, ba ani nesmieme poslúchať vrchnosti, lebo viac treba poslúchať Boha, nežli ľudí. Avšak vzbúriť povstanie nesvobodno pre prelievanie krvi.

⁴⁾ Kto sa sprotiví vrchnosti, nielen ona ho tresce, ale má i hriech. Predpisy, ktoré cirkevná alebo svetská vrchnosť dľa práva dáva, viažu poddaných vo svedomí a pred Bohom.

⁵⁾ Daň, akoby obeť, patrí Bohu na uznanie, že od neho máme všetko, a keďže vrchnosti sú namiesto Boha tu na zemi, Boh sa zriekol istej čiastky obetí pre ne. — No dnes sa dane pochopujú jako odsluhovanie za bezpečnosť, za výhody, ktoré jednotlivcom poskytuje sriadená spoločnosť.

⁶⁾ Daň je od osôb, výdelku atď.

⁷⁾ Mýto alebo clo je poplatok od dovezeného tovaru. Klamaf nesmieme ani v týchto veciach, ale nemusíme dať viac, než pýtajú, alebo patri.

⁸⁾ T. j. 1. Nesvobodno robiť také dlhy, ktoré nemôžeme splatiť. 2. Nemáme sa zadlžiť, aby sme neztratili svoju samostatnosť, lebo dlžník je otrokom svojho veriteľa.

9. Lebo: Nescudzoložíš, nezabiješ, nepokradneš, nepremluviš krivého svedectva, nepožiadáš, a kdektoré iné prikázanie obsahuje sa v tomto slove: Milovať budeš svojho bližného, jako seba samého.

10. Kto miluje bližného, nerobí mu zle. Teda láska je vyplnením zákona.

11. A to, poznajme čas, že je už hodina, aby sme sa zo sna¹⁾ zobudili. Lebo teraz je bližšie naše spasenie, nežli keď sme uverili.²⁾

12. Noc³⁾ pominula a deň⁴⁾ sa priblížil, odhodme teda skutky temnosti⁵⁾ a vezmime na seba zbroje svetla.⁶⁾

13. Jako vo dne, poctive choďme, nie v hodovaniach a v opilstvách, nie v smilstvách a v nestydatostiach, nie v rozbroji a v nenávisti,

14. ale oblečte si Pána Ježiša Krista⁷⁾, a o telo nemajte starosti, aby zbujnelo.⁸⁾

HLAVA 14.

Treba sa za slabých vo viere zaujať, ohľadom na sviatky a jedlá sa neurážať, opovážlive nesúdiť, svedomie nasledovať.

1. I za slabého vo viere sa zaujímajte, bez dohadovania o mienkach.⁹⁾

1) Sen tu znamená telesné smýšľanie: jako vo sne nevie človek veci si vážiť podľa ich ceny, tak je to i v telesnom smýšľaní; pominuteľné veci sa cenia nad večné.

2) Čo deň, to sme bližšie k smrti, a tak i k svojmu spaseniu.

3) Tma pohanskej zaslepenosti.

4) Deň kresťanskej osvety.

5) Skutky temnosti sú vôbec zlé skutky, jaké konáme len potme, alebo osamote, keď nás nikto nevidí.

6) Zbroje svetla sú prostriedky obrany, ktoré nám svetlo kresťanské poskytuje.

7) Vytrojte sa duchom P. Ježiša Krista.

8) Svoje telo musíme pestovať, ale len natoľko, nakoľko to požaduje zdravie a spôsobnosť k práci; no nikdy nie tak, aby zbujnelo, aby v ňom povstaly náruživosti.

9) Podmetné pravda je len jedna, ale predmetné ľudia ju všelijako pochopujú, každý dľa svojho spôsobu, nasledovne povstávajú rozličné mienky, o ktorých, keďže sú osobné, netreba sa dohadovať, z čoho by povstala len neláskavosť, čo sa protiví kresťanskému náboženstvu.

2. Lebo niekto si trúfa ješť všetko, no kto je nemocný, nech jie zeleniny.¹⁾

3. Ten, ktorý jie, nech nemá za nič toho, ktorý nejie, a ten, ktorý nejie, nech neposudzuje toho, ktorý jie, lebo Boh sa zaň zaujal.²⁾

4. Ktože si ty, že súdiš cudzieho sluhu? ³⁾ Svojmu Pánovi stojí alebo padá; no stáť bude, lebo mocný je Boh ustáliť ho.

5. Jeden zas robí rozdiel medzi dňom a dňom⁴⁾, kdežto druhý drží každý deň za jednaký: nech sa každý vo svojej mienke uspokojí.

6. Kto berie ohľad na deň, Pánovi berie ohľad⁵⁾, a kto jie⁶⁾, Pánovi jie, lebo ďakuje Bohu, a kto nejie⁷⁾, Pánovi nejie, a tiež ďakuje Bohu.

7. Veď nikto z nás nežije sebe, ani nikto neumiera sebe.

8. Lebo keď žijeme, Pánovi žijeme, a keď umierame, Pánovi umierame: teda či žijeme a či umierame, Pánovi sme.

9. Kristus zaiste na to umrel a z mŕtvych vstal, aby panoval i nad mŕtvymi, i nad živými.

10. Ty prečo súdiš svojho brata? a ty zas čo opovrhuješ svojho brata, keďže všetci budeme stáť pred súdnou stolicou Kristovou?

1) Z pohanstva obrátení kresťania hovorili, že je kresťanom dovolené všetko ješť, teda i Mojžišom zakázané jedlá, kdežto zo židovstva obrátení kresťania si mysleli, že oni ani jako kresťania nesmú ješť nečisté pokrmy (bravčovinu atď.). Týmto hovorí sv. Pavel, že jako slabého žalúdka človek musí a smie ješť len zeleniny: práve takto človek slabého, neistého, pochybujúceho svedomia smie ješť len to, o čom je istý, že je dovolené.

2) Osvietený kresťan nech nemá za nič plachosvedomého žida, ktorý neje nečistých pokrmov, ale i židoviaci kresťania nech nezavrhnú kresťanov z pohanstva, lebo Boh si ich vyvolil za veriacich.

3) Právo súdiť sluhu patrí jeho pánovi, a tak, keďže sme sluhovia Boží, nemáme práva súdiť jedni druhých, — toto právo patrí Bohu.

4) Kresťania zo židovstva robili rozdiel medzi dňom a dňom, sviatočné dni židovské držali za sväté, kdežto kresťania z pohanstva nedali nič na sviatky židovské. A sv. Pavel vec nerieši, ale ponecháva ich na svojom.

5) Kto svätí sviatky židovské, svätí ich Bohu.

6) A kto jie nečistý pokrm, tiež nehreší.

7) Kto sa postí.

11. Lebo písané je: Jakože žijem ja, povedá Pán, tak pred o mnou kľáčat bude každé koleno a každý jazyk bude vyznávať Boha. (Iz. 45, 24.)

12. Nasledovne každý z nás za seba bude počet vydávať Bohu.

13. Nesúdme teda viac jeden druhého, lež radšej to si usúdme, aby sme nekládli závady alebo pohoršenia bratovi.

14. Viem a presvedčený som v Pánu Ježišovi, že samo v sebe nie je nič nečistého¹⁾; okrem kto niečo za nečisté drží, tomu je nečisté.

15. Ale keď sa tvoj brat pre pokrm pohoršuje²⁾, už nepokračuješ podľa lásky. Nebuď svojim pokrmom na zkazú tomu, za ktorého Kristus umrel.

16. Teda nech sa nepotupuje naša dobrá vec.

17. Veď kráľovstvo Božie nie je pokrm a nápoj, ale spravodlivosť a pokoj a radosť v Duchu svätom.

18. Lebo kto v tom slúži Kristu, ľúbi sa Bohu, a má uznanie u ľudí.

19. A tak vynasnažujme sa za tým, čo slúži k pokoju, a to zachovávajme jeden proti druhému, čo slúži k povzbudeniu.

20. Pre pokrm nerúcaj diela Božieho.³⁾ Všetko je síce čisté, ale zle je pre človeka, keď s pohoršením jie.

21. Dobré je: nejest mäsa, nepiť vína, ani čím sa brat uráža, alebo pohoršuje, alebo oslabuje.

22. Že ty máš presvedčenie? Maj si ho sám u seba pred Bohom.⁴⁾ Blahoslavený, kto nepochybuje v sebe o tom, čo za dobré drží.

23. Ale kto pochybuje, či má jest,

odsúdený je, preto, že nie je presvedčený. A všetko, čo nie je z presvedčenia, je hriech.¹⁾

HLAVA 15.

Treba sa snášať a byť jednomyseľnými, keďže Boh všetkých povolal k spásu. To káže jako apoštol národov, ako taký k nim príjde po púti Jeruzalemskej.

1. Povinní sme teda my silnejší znášať slabosti nevládných a nebyť do seba zaľúbenými.²⁾

2. Každý z vás nech sa ľúbi svojmu bližnému, k dobrému, na vzdelávanie.³⁾

3. Veď i Kristus nebol do seba zaľúbený, ale jako písané je: Hany haniacich teba padaly na mňa.⁴⁾

4. Lebo čokoľvek je napísané, k nášmu poučeniu je napísané, aby sme skrze trpelivosť a potešenie z Písom úfnosť mali.

5. A Boh trpelivosti a potechy nech vám dá vospolok jednomyseľnosti podľa Ježiša Krista,

6. aby ste jednomyseľne a jednými ústami ctili Boha a Otca nášho Pána Ježiša Krista.

7. A preto zaujímajte sa jeden za druhého, jako i Kristus zaujal sa za vás na česť Božiu.

8. Lebo tvrdím, že Kristus Ježiš bol služobníkom obriezky⁵⁾, pre pravdu Božiu⁶⁾, aby potvrdil sľuby otcem;

9. kdežto pohani⁷⁾, aby za milo-

1) Kto pochybuje, či smie niečo jest a či nesmie, a v tejto pochybnosti jie, hreší. Len to smieme spraviť, o čom sme presvedčení, že nám je dovolené. A keďže pochybný zákon neviaže, môžeme sa hneď presvedčiť, že nám je dovolené. (In dubiis libertas = v pochybnosti svoboda.)

2) Do seba zaľúbený je, kto si v sebe zakladá a druhými opovrhuje, kto vyhľadáva svoj prospech.

3) Tak treba žiť, aby sme boli na prospech bližnému, že by sa on povzbudil k dobrému.

4) Kristus nehladal svojho prospechu, ale prospech svojho Otca.

5) P. Ježiš bol služobníkom Židov, nakoľko im mal dopomôcť k spaseniu.

6) Aby sa dokázalo, že je Boh pravdomluvný, že sa tak stalo, jako sľúbil.

7) Pohanom dopomáha Kristus k spaseniu len z milosrdenstva.

1) Tie pokrmy, ktoré Mojžiš vyhlásil za nečisté, samy v sebe nie sú nečistými, iba pre toho, kto ich za nečisté drží, nakoľko nesvobodno konat proti presvedčeniu (svedomiu).

2) Svobodno nám jest každý pokrm, ale treba dať pozor, aby sa nepohoršil náš bližný, t. j. aby sme ho svojim príkladom nesviedli konat proti jeho presvedčeniu.

3) Brata, ktorého Boh učinil veriacim.

4) Drž sa ho a nasleduj ho vo svojom živote, keď nie je prítomný slabý, ktorý by sa mohol pohoršiť.

srdenstvo oslavovali Boha, jako písané je: Preto vyznávať ťa budem medzi národami, Pane, a tvoju menu budem spievať. (2. Kráľ. 22, 50.)

10. A zase povedá: Veseľte sa, národy, s jeho ľudom. (Ž. 17, 50.)

11. A zase: Chváľte Pána všetky národy a zveľbujte ho všetci ľudia. (Ž. 116, 1.)

12. A zase Izaiáš volá: Bude koreň Jesseho, a v tom, ktorý povstane panovať nad národami, národy budú dúfať. (Iz. 11, 10.)

13. A Boh nádeje nech vás naplní všetkou radosťou a pokojom vo viere, aby ste oplývali nádejou a mocou Ducha svätého.

14. Istý som síce o vás, bratia moji, i ja sám, že ste i sami plní milovania, naplnení všetkou vedomosťou, tak že môžete napomínať jeden druhého;

15. predsa písal som vám, bratia, trochu smelšie, lebo si vás uvádzam na pamäť k vôli tej milosti, ktorá mi je daná od Boha,

16. aby som bol služobníkom Krista Ježiša medzi národami, posväcujúcim¹⁾ Božie evanjelium, aby obetovanie národov bolo príjemné²⁾ a posvätené skrze Ducha svätého.

17. Mám sa teda čím chváliť v Kristu Ježišovi pred Bohom.

18. Veď neopovážil by som sa nič povedať, čo nevykonal skrze mňa Kristus na obrátenie pohanov, slovom a skutkami,

19. mocou divov a zázrakov, mocou Ducha svätého, tak že od Jeruzalema dookola až po Illyrsko rozhlásil som evanjelium Kristovo.

20. A síce tak som kázal³⁾ toto evanjelium, nie tam, kde meno Kristovo bolo známe, aby som nestaväl na cudzom základe, lež ako písané je:

21. Tí, ktorým nebolo zvestované

o ňom, uvidia, a ktorí neslýchali, porozumejú.

22. A to bola i príčina, že som bol veľmi hatený k vám prísť a zdržovaný som až posavád.⁴⁾

23. Ale teraz, keďže nemám už miesta²⁾ v týchto krajoch a keďže už od mnoho pominutých rokov žiadost' mám k vám prísť:

24. úfam, že keď nastúpim cestu do Španielska, pomimo idúcky navštívim vás, a že vy ma odprevaďte ta, ale až keď sa najprv s vami trochu nateším.

25. No teraz odcestujem do Jeruzalema, službu preukázať svätým.

26. Totižto Macedončania a Achajčania za dobré uznali spraviť nejakú sbierku pre chudobných svätých, ktorí bývajú v Jeruzaleme.

27. Tak za dobre uznali, i sú im to podľní. Lebo keď sa pohani účastnými stali ich duchovných vecí, nuž povinní sú im poslúžiť telesnými.

28. Teda keď to vykonám a odovzdám im tento pôžitok³⁾, pôjdem cez vás do Španielska.

29. A viem, že keď prídem k vám, prídem do hojného požehnania Kristovho.⁴⁾

30. Teda prosím vás, bratia, pre Pána nášho Ježiša Krista a pre lásku Ducha svätého, prispejte mi na pomoc svojimi modlitbami k Bohu za mňa,

31. aby som bol oslobodený od neveriacich, ktorí sú v Judsku, tiež aby obeta mojej úslužnosti bola príjemná svätým v Jeruzaleme;

32. aby som tak, jestli Bohu vôľa, s radosťou došiel k vám a u vás si odpočinul.

33. A Boh pokoja nech je s vami so všetkými. Amen.

1) To, že chcel kázať evanjelium na tých stranách, na ktorých ani jeden kazateľ nechodil, bolo na príčine, že prv nedošiel do Ríma, kde už sv. Peter založil cirkev.

2) Nemám stanoviska.

3) Pôžitkom z role sa menuje to, čo roľa prináša; tu sa sbierka menuje pôžitkom, preto, že je ovocím kresťanskej lásky.

4) Najdem previtajúci kresťanský život.

1) Uplatňujúcim; do života uvádzam a oslajujem evanjelium.

2) Bohu.

3) Grécky: No tak som ctibažil ohlasovať evanjelium.

HLAVA 16.

Pozdravy.

1. Odporúčam vám Fébu, našu sestru ¹⁾, ktorá je v službe²⁾ u cirkvi, čo je v Cenchreách ³⁾,

2. aby ste ju, jako sa sluší na svätých, prijali v Pánovi, a aby ste jej boli napomocní, v akejkoľvek záležitosti by vás potrebovala, lebo i ona bola napomocná mnohým, i mne samému.

3. Pozdravujte Prišku a Akvila, mojich pomocníkov v Kristu Ježišovi,

4. (ktorí za môj život svoje hrdlá nasadili, ktorým nielen ja sám ďakujem, ale i všetky cirkve národov),

5. aj ich domáce shromaždenie. Pozdravujte môjho milého Epeneta, ktorý je prvotný ⁴⁾ z Azie v Kristu.

6. Pozdravujte Mariu, ktorá mnoho pracovala medzi vami.

7. Pozdravujte Andronika a Junia, mojich súkmenovcov a spoluväzňov, ktorí sú znamenití medzi apoštolmi ⁵⁾, ktorí ešte predou mnou boli v Kristu. ⁶⁾

8. Pozdravujte Ampliata, mne v Pánu premileného.

9. Pozdravujte Urbana, nášho pomocníka v Kristu Ježišovi, a Stachysa, môjho milého.

10. Pozdravujte Apellesa, spoľahlivého v Kristu.

11. Pozdravujte domácich Aristobulových. Pozdravujte Herodiona, môjho súkmenovca. Pozdravujte domácich Narcissových, ktorí sú v Pánu.

12. Pozdravujte Trifenu a Trifosu, ktoré pracujú v Pánu. Pozdravujte Persidu najmilšiu, ktorá mnoho pracovala v Pánu.

13. Pozdravujte Rufa, vyvoleného v Pánu, a matku jeho, i moju.

1) Sestra = kresťanka.

2) Grécky: jahenka = diakonissa.

3) Kenchre = prístav v Korinte, na Saronskom mori.

4) Prvý z Azie uveril.

5) Medzi ohlasovateľmi evanjelia. Grécka osnova dá sa lepšie preložiť takto: ktorí sú vo vážnosti u apoštolov.

6) Už pred Pavlom boli kresťanmi.

14. Pozdravujte Asynkrita, Flegonta, Herma, Patroba, Hermesa a bratov, ktorí sú s nimi.

15. Pozdravujte Filologa a Juliu, Nereja a jeho sestru, a Olympiasa i všetkých svätých ¹⁾, ktorí sú s nimi.

16. Pozdravte jeden druhého svätým poľúbením. Pozdravujú vás všetky cirkve Kristove.

17. No prosím vás, bratia, aby ste dali pozor na tých, ktorí robia rozbroje a pohoršenia proti učeniu, ktorému ste sa vy naučili, a vyhýbajte im.

18. Lebo takí neslúžia Kristu, Pánu nášmu, ale svojmu bruchu, a sladkými rečami a požehnavaniami svádzajú nevinné srdcia.

19. Lebo vaša poslušnosť rozhlásená je na všetky strany, a preto radosť mám z vás; ale chcem, aby ste boli múdri na dobré a nevedomí na zlé.

20. A Boh pokoja nech skoro potre satanáša pod vašimi nohami. Milosť Pána nášho Ježiša Krista s vami!

21. Pozdravuje vás Timotej, môj pomocník, a Lucius, a Jáson, a Sospater, moji súkmenovci.

22. Pozdravujem vás v Pánu ja Tertius, ktorý som písal tento list.

23. Pozdravuje vás Kajus, môj hospodár, a celá cirkev. Pozdravuje vás Erastus, mestský pokladník a brat Kvartus.

24. Milosť Pána nášho Ježiša Krista nech je s vami so všetkými. Amen.

25. A tomu, ktorý je mocný potvrdiť vás v mojom evanjeliume a v kázaní Ježiša Krista, o zjavení toho od večných časov zamlčaného tajomstva,

26. ktoré sa teraz zjavilo skrze písma prorocké, na rozkaz večného Boha, a všetkým národom sa oznámilo, aby sa poddaly viere,

27. samému múdreému Bohu skrze Ježiša Krista, jemu česť a sláva na veky vekov. Amen.

1) Kresťanov.

PRVÝ LIST SV. PAVLA APOŠTOLA KORINTĀNOM.

Korint bol hlavným mestom rímskej provincie, známej pod menom Achajsko. Toto mesto ležalo medzi Hellaskom a Peloponeskom na Istme a spojovalo dve morá, totižto Egejské a Jonské, prečo sa ono menovalo i dvojmore, a na oboch morách malo výborné morské prístavy. Už toto polozenie vábilo obyvateľov, aby sa dali na kupectvo. Pomocou námorného kupectva Korint nadobúdala nesmierné bohatstvá, a jako rástlo jeho kupectvo, jeho obchod, tak rástol i priemysel a s týmito počet obyvateľov, natoľko, že boly časy, keď Korint počítaval vyše 300.000 obyvateľov. Ako rástly bohatstvá, tak rástol i prepych a s týmito vývin rozličných umení, vied a všeobecného vzdelania, tak že v tomto ohľade Korint nedal sa zahabiť ani samým Aténam. Ale s bohatstvom, prepychom, so všeobecným blahobytom, s množstvom najrozmanitejšieho obyvateľstva zakorenila sa v Korinte i hrozná nemravnosť.

Je pravda, roku 146 pred Kr. rímský vodca Mummius úplne sboril Korint, ktorý potom asi 100 rokov ležal v rumoch; no Julius Cäzar dal znovu vystaviť mesto, a keď toto nové mesto za časov sv. Pavla — vtedy stálo už zase asi 100 rokov — ešte nemohlo sa vyrovnáť starobylému Korintu, predsa i za časov sv. Pavla bolo už veľké, bohaté, vysoko vzdelané a mravne hlboko kleslé, zkažené.

Do tohto mesta zavítal sv. Pavel asi 53—54. roku po Kr. a založil v ňom na údov bohatých cirkiev.

Keď sv. Pavel odišiel z Korintu, kde pôsobil asi za pol druhu roka, jeho vážnosť hlboko klesla, zčiasťky pre nadvážnosť Petrovu, zčiasťky pre výrečnosť a mudroslovecké vznešené učenie Apollovo, ale hlavne pre lživých apoštolov, ktorí tupili Pavla.

Okrem toho v Korinte povstaly veľké roztržky a lžiapoštolovia ich ešte viac roznecovali. Cirkiev roztrhala sa na stúpcov Kristových, Kefasových, Pavlových a Apollových, ba vyskytol sa i prípad ohavného smilstva. Konečne prívrženci Pavlovi poslali k nemu poslov, ktorí ho upovedomili o týchto záležitostiach, ako i predniesli mu niektoré otázky straniva stavu manželského, straniva panien a vdov, straniva požívania obetného mäsa, straniva poriadku v chráme a tela vzkriesenia z mŕtvych.

Tieto okolnosti pohly Pavla napísať Korintānom tento list, v ktorom ich chlácholí a vyzdvihuje svoje apoštolstvo, vyobcúva smilníka a rozluštuje otázky mu predložené.

Jako sa niektorým pozdáva, tento prvý list bol písaný v Efeze asi okolo 57—58. roku, a písaný bol v reči gréckej, keďže Korintānia boli sami Grékmi.

HLAVA 1.

Po pozdravení ďakuje Bohu za milosti, udeľené Korintānom; napomína ich k jednomyseľnosti a dáva výstrahu pred rôzniciami, pred vysokomyseľnosťou.

1. Pavel, povoláný apoštol Ježiša Krista ¹⁾ z vôle Božej, a brat Sosten, 2. cirkvi ²⁾ Božej, ktorá je v Ko-

rinte, posväteným v Kristu Ježišovi, povolaným svätým ¹⁾, so všetkými vyzývajúcimi meno Pána nášho Ježiša Krista, na každom mieste ²⁾ ich i našom.

3. Milosť vám a pokoj od Boha Otca nášho, i Pána Ježiša Krista!

4. Ďakujem svojmu Bohu vždy za

¹⁾ Pavel tu stavia do popredia svoje povolanie. On nie je o nič menší od tých apoštolov, ktorých bol povolal sám Spasiteľ, lebo veď i jeho povolal sám Spasiteľ na ceste do Damašku.

²⁾ Cirkiev, po grécky shromaždenie označuje celú viditeľnú spoločnosť na zemi žijúcich kresťanov. Inokedy zase označuje ona i náboženskú spoločnosť kresťanskú v niektorom meste.

¹⁾ Pod svätými rozumejú sa kresťania, a to preto, lebo sú Duchom svätým posvätení, jako i preto, lebo sú povolaní, aby boli ozaj svätí.

²⁾ Na každom mieste, kde prebývajú kresťania, teda nielen na tých miestach, kde Pavel založil cirkve a ktoré on nazýva našimi, t. j. svojimi, ale i na tých miestach, kde cirkve založili druhí vierožvestci a ktoré sa tu označujú slovom ich.

vás pre milosť Božiu, ktorá je vám daná v Kristu Ježišovi,

5. že vo všetkom ste skrze neho obohatení, vo všetkom učení a vo všetkom poznaní¹⁾;

6. jako svedectvo o Kristovi bolo potvrdené u vás²⁾,

7. tak, že nemáte žiadneho nedostatku v žiadnej milosti, ktorí vyčkávajúte zjavenie Pána nášho Ježiša Krista,

8. ktorý vás i utvrdí až do konca, bez zločinu na deň príchodu Pána nášho Ježiša Krista.

9. Verný je Boh, skrze ktorého ste povolani k spoločenstvu jeho Syna, Ježiša Krista, Pána nášho.

10. No prosím vás, bratia, v mene Pána nášho Ježiša Krista, aby ste všetci to isté hovorili, a že by nebolo medzi vami rozkolov, ale buďte dokonali v jednej mysli a v rovnakej mienke.

11. Lebo dostala sa mi zpráva o vás, bratia moji, od domácich Chloe³⁾, že sú škriepky medzi vami.

12. Mienim však týmto, že každý z vás⁴⁾ povedá: Ja som Pavlov, a ja Apollov, ja zas Kefasov, a ja Kristov.⁵⁾

13. Rozdelený je Kristus? Či Pavel bol ukrižovaný za vás? alebo či ste v mene Pavlovom boli pokrstení?

14. Ďakujem Bohu, že som neokrstil nikoho z vás, iba Krispa a Kája,

15. aby niekto nepovedal, že ste v mojom mene pokrstení.

16. No pokrstil som i dom Štefanašov; ostatne neviem, či som koho iného pokrstil.

17. Lebo Kristus neposlal ma krstiť, ale kázať evanjelium¹⁾, ale nie v múdrosti slova, aby nebol olúpený svojej sily kríž Kristov.²⁾

18. Lebo slovo kríža je síce tým, ktorí zahynú, bláznovstvom; kdežto tým, ktorí bývajú spasení, to jest nám, je silou Božou.³⁾

19. Veď písané je: Zahubím múdrost mudrákov, a zavrhnem chytrnosť chytrákov.⁴⁾ (Izai. 29, 14.)

1) Kristus Pán povedal apoštolom: Idte, učte všetky národy a krstíte ich. V prvom rade teda apoštolovia mali učiť, presvedčať ľudí, viesť k dobrému a len potom krstiť. Pravdepodobne krstili kňazi a jahni.

2) Aby apoštolovia presvedčili ľudí o pravdivosti kresťanského náboženstva, k tomu nepotrebujú ani rečníckych úchvatov, ani mudrosloveckých sietí; oni oznámia pravdu, a pravda svojou mocou a tou milosťou, ktorú nám Kristus nadobudol na kríži, podmaní si ľudí, ktorí majú dobrú vôľu. Korintania podceňovali Pavla preto, že v svojich kázňach neupotreboval vzletného rečníctva a hlbokých mudrosloveckých dôvodov, čomu Korintania boli navyknúti a čo im poskytoval Apollo, ktorý im po Pavlovi hlásal evanjelium. Tu im Pavel odpovedá, že on nechcel toho upotrebiť, a to jednoducho preto, aby sa nemohlo povedať, že ich on svojim rečníctvom a svojou mudrosloveckou hotovosťou omotal a naklonil k tomu, aby verili v Krista, lebo takto by bol kríž olúpil o jeho moc. Už ale keď on tak jednoducho kázal a Korintania predsa uverili, zrejme je, že to nespravili kázne Pavlove, ktoré si tak málo cenia, ale milosť Božia.

3) Učenie o ukrižovanom Kristovi svetákom a ich studenému rozumu je bláznovstvom, preto, že prevyšuje rozum. Ludskému rozumu totižto hlúpym sa zdá i to, že Boh umrel za ľudí, i to, že ten, ktorý tak potupne umrel na kríži, je Boh. Kdežto tým, ktorí sú predurčení k spaseniu, je Božou mocou, t. j. my v tom vidíme nekonečnosť božskej lásky a moci, keď Boh tak miloval svet, že poslal svojho Syna, aby zaň umrel, že Boh stal sa človekom a umrel.

4) Keď kráľ Ezechiáš a jeho ministri a radcovia videli, že Assýrsko veľmi vzrastá a že môže pohltiť Judsko, vtedy rozhodli sa, že sa spoja s Egyptom proti Assýrsku. Ale táto antisemitická politika protivila sa verejnej židovskej mienke, a preto Izaiáš v mene Božom predpovedal Ezechiášovi (29.), že od jeho mudrákov, t. j. radcov ujde múdrosť a ztratí sa vtip jeho politikom, lebo Sennacherib, kráľ assýrsky, premôže Egyptčanov a porazí i Židov. Po týchto porážkach židovskí politikovia potratili rozum i odvahu. Ich prirodzený rozum nahliadol, že tu niet nijakej pomoci, že Sennacherib, ako sa im i vyhrážal, tak ich i preniesie do Assýrska, keď zrazu na prosbu Izaiášovu a Ezechiášovu Boh učinil zázrak a cez jednu noc skrze anjela zabil 185.000 z assýrskeho vojska. Toto proroctvo sv. Pavel vzťahuje na dobu Kristovu. Židovskí a pohanskí mudrci a chytráci postavili sa proti kresťanstvu, vyzbrojení mudrcovou hotovosťou a rečníckou sečnosťou, a predsa padli pred náporom kresťanstva.

1) V poznaní toho všetkého, čo slúži ľuďom k spaseniu.

2) Boh potvrdzoval kázne Pavlove zázrakmi a inými milosťami práve tak hojne, jako i po iných mestách.

3) Chloe bola istá kresťanka v Korinte.

4) Každý = mnohí.

5) Veriaci v Korinte roztrhli sa na tri strany: na prívržencov Pavlových, Apollových a Petrových (Kefasových), kdežto všetci mali byť Kristovi, za jakých sa poniektorí vydávali, alebo za jakého sa tu vydáva azda sám sv. Pavel.

20. Kde je mudrc¹⁾? Kde zákoník? Kde skúmač tohoto veku? Či Boh neučinil hlúpou múdrosť tohoto sveta? (Izai. 33, 18.)

21. Lebo, keďže svet svojou múdrosťou v múdrosti Božej nepoznal Boha, zaľúbilo sa Bohu bláznovstvom kázania spasit' veriacich.²⁾

22. Keďže i Židia žiadajú zázraky, i Gréci hľadajú múdrosť³⁾;

23. kdežto my zvestujeme Krista ukrižovaného, Židom síce pohoršenie⁴⁾ a pohanom hlúposť⁵⁾,

24. ale samým povolaným⁶⁾, i Židom i Grékom, Krista moc Božiu a múdrosť Božiu;

25. lebo čo Božieho je sprosté, múdrejšie je od ľudí, a čo Božieho je slabé, silnejšie je od ľudí.⁷⁾

1) Kde sú pohanskí mudrci, židovskí zákonníci, kde posmešní mudrlanti (sofisti)? Všetko sa pomínulo, všetci sa zodrali, a ľudský rozum, osvietený Kristovou naukou a milosťou, skoro nahliadol, že všetky námietky židovských a pohanských mudrákov a mudrlantov sú samé čire hlúposti.

2) Ani pohanské mudroslovie nedoviedlo ľudí k pravému poznaniu pravého Boha, nakoľko blúdilo v mnohobožstve. Ale ani židovstvo, ktoré nikdy nepoznalo nesmiernej lásky Božej, že by totižto Boh chcel umrieť za ľudí, a ktoré neobsahovalo hlavných tajomstiev o Bohu, jako na pr. o najsv. Trojici atď. K čomu nedospely židovský zákon a pohanské mudretvo, k tomu dospelo prosté kázanie apoštolov.

3) Židia žiadali i od Krista Pána zázraky, a tak žiadajú i od apoštolov. Ako Kristus Pán, tak i apoštolovia činili zázraky, ale Židia predsna neuverili. Prečo? Nemali dobrej vôle; zázraky prekrucovali a vysvetľovali z prirodzených, alebo neznámych, alebo konečne z diabolských sil. Pohaní hľadali rozumové náboženstvo, ale keďže kresťanská viera prevyšuje rozum, obsahuje v sebe nepochopiteľné a nerozluštiteľné tajomstvá, nuž nenašli v ňom mudretvo, a to tým menej, že kresťanstvo nebolo hotovou mudrosloveckou sústavou. A tak ani Židia ani pohaní nenašli v kresťanstve to, čo hľadali.

4) Židia sa pohoršovali nad tým, že ukrižovaný Pán Ježiš je ich Messiasom, Spasiteľom, ktorého oni očakávali jako mocného zemského kráľa.

5) Pohanom sa to zdalo hlúposťou, že by Boh stal sa človekom, že by umrel a, nadvrch, že by umrel za človeka.

6) Ale tí, ktorí sa obrátili, či to už zo židovstva a či z pohanstva, práve v tomto zázračnom diele božskej lásky na kríži vidia a poznajú Božiu všemohúcnosť a lásku.

7) Toto božské dielo, t. j. smrť Kristova, rozumu zdá sa byť sprostou, lebo ju nechápe, kdežto ona prevyšuje rozum ľudský, a tak je múdrejšia od neho. Jako i táto smrť Kristova rozumu ľudskému zdá sa byť slabosťou (veď len bezpomocný slabých tak biedne umiera), kdežto touto smrťou bol premožený diabol, ktorého premôcť nevládali

26. Pozrite len, bratia, na svoje povolanie¹⁾, lebo nie mnohí sú múdri podľa tela, nie mnohí mocní, nie mnohí urodzení,

27. ale čo je svetu sprostým, vyvolil si Boh, aby zahanbil múdrych, a čo je svetu slabým, vyvolil si Boh, aby zahanbil, čo je silné²⁾;

28. a čo je svetu nepatrné a nevážené, vyvolil si Boh, ako i to, čo nie je nič, aby zničil to, čo je niečo,

29. aby žiadne telo nevystatovalo sa pred jeho obličajom.³⁾

30. No vy ste z neho v Kristu Ježišovi, ktorý nám je od Boha múdrosťou, i spravodlivosťou, i posvätením, i vykúpením (Jer. 23, 5),

31. aby, jako je napísané, kto sa chváli, chválil sa v Pánovi. (2. Kor. 10, 17; Jer. 9, 23—24.)

HLAVA 2.

Rozdiel medzi múdrosťou Božou a svetskou, medzi človekom duchovným a telesným.

1. I ja, bratia, keď som k vám prišiel, neprišiel som so zvešenou rečou alebo múdrosťou⁴⁾ zvestovať vám svedectvo o Kristovi,

2. lebo tak som si umienil: nič iného nevedieť medzi vami, iba Ježiša Krista, a to ukrižovaného.

všetci ľudia dohromady, a tak táto smrť, táto slabosť bola silnejšia, než ľudia.

No tak sa zdá, že sv. Pavel v tomto verši robí priechod k nasledujúcim, a vtedy smysel tohoto verša môže byť i tento: I najsprostější nástroj v rukách Božích prevyšuje všetku ľudskú múdrosť a najsľabší všetku ľudskú moc a silu, t. j. Boh i s najmalichejšími ľuďmi uskutoční svoje zámy, aby totižto oblažil celý svet, a keby sa mu i celý svet protivil.

1) Naším povolaním, naším cieľom je, aby sme boli blažení, ale nie tak na tomto, jako na druhom svete. Na tomto svete len málo ľudí žije v prajných okolnostiach.

2) Len ponižení budú vládnuť kráľovstvom Božím, kdežto pyšní budú ponižení.

3) Ponižení nebudú sa vystatovať, lebo všetky svoje čnosti pripisovať budú milosti Božej, ale ani vysokomyseľní nebudú sa vystatovať v pekle, lebo uvidia svoju ničomnosť.

4) Korintania poďecňovali sv. Pavla; tu im dáva na vedomie, že on naschvál neupotreboval rečníckych tvarov a mudrosloveckých vzťahov, aby vnútorná moc kresťanstva tým viac bila do očí.

3. A ja bol som u vás v slabosti a v bojzlivosti a v mnohom strachu (Sk. ap. 18, 1.),

4. a moja reč a moje kázanie nie je v presvedčujúcich slovách ľudskej múdrosti, ale v dokazovaní ducha a moci,

5. aby vaša viera nezakladala sa na múdrosti ľudskej, ale na moci Božej.

6. Mluvíme síce múdrosť medzi dokonalými¹⁾, ale nie múdrosť tohoto veku²⁾, ani kniežat tohoto veku³⁾, ktoré hynú,

7. ale mluvíme múdrosť Božiu v tajomstve⁴⁾, ktorá je skrytá, ktorú predurčil Boh pred vekmi na našu slávu,

8. ktorej nikto z kniežat tohoto veku nepoznal, lebo keby ju boli poznali, nikdy by Pána slávy⁵⁾ neboli ukrižovali.

9. Ale jako písané je: Ani oko nevidalo, ani ucho neslýchalo, ani do srdca ľudského nevstúpilo, čo Boh pripravil tým, ktorí ho milujú. (Izai. 64, 4.)

10. Nám však zjavil to Boh skrze svojho Ducha, lebo Duch skúma všetko, i hĺbokosti božské.

11. Lebo kto z ľudí vie, čo je v človeku, leda duch človeka, ktorý je v ňom? Tak ani čo je Božie, nikto nezná, iba Duch Boží.

12. No my sme nedostali ducha

1) Pavel podáva druhý dôvod, prečo neprednášal Korinťanom hlbších právd, na porozumenie ktorých vyžaduje sa istá zbehosť v mudroslovi. Prvý bol: aby Korinťania neprivilastňovali svoje obrátenie Pavlovej rečníckej výmluvnosti a mudrosloveckej vycibrenosti. Druhý je: Korinťania ešte boli len nováčkovia vo viere, oni by to ani neboli pochopili. Medzi dokonalými i Pavel vie mluviť hlboké pravdy.

2) Múdrosť tohoto veku je: svetská veda, ktorá sa vzťahuje na tento vek, a nie na budúci.

3) Pohlavári, kniežatá tohoto veku sú tí, ktorí vynikajú zpod medzi ľudí a najmä predstavitelia mudrosloveckých škôl a sústav, ktorých múdrosťou sú mudroslovecké názory, vývody a sústavy. No toto zahynie, lebo dostal ešte každá mudroslovecká sústava prepadať.

4) Kresťanstvo, jako nadprirodzená viera, má a musí mať tajomstvá, ktoré rozum nepochopí.

5) Pán slávy je Ježiš Kristus.

tohoto sveta¹⁾, ale Ducha, ktorý je z Boha, aby sme vedeli, čo sa nám od Boha darovalo,

13. o čom i mluvíme nie učenými slovami múdrosti ľudskej, ale naukou Ducha, keď s duchovnými vecmi duchovné porovnáваме.²⁾

14. Ale smyselný človek nechápe toho, čo je Ducha Božieho, lebo je mu bláznovstvom, a nemôže porozumieť, preto, že sa to duchovne má posudzovať:

15. kdežto duchovný človek posúdi všetko, ale sám od nikoho nebýva posúdený.³⁾

16. Lebo: Kto poznal smysel Pánov, aby ho učil? My však máme smysel Kristov. (Izai. 40, 13; Mudr. 9, 13; Rim. 11, 34.)

HLAVA 3.

Korinťania nemúdre sa delia na stránky dľa svojich učiteľov, lebo všetci učitelia stavajú na jednom základe, Kristu, ten istý jeden chrám, ktorým sú veriaci, a tak veriaci nenáležia učiteľom, lež Kristu.

1. I ja⁴⁾, bratia, nemohol som vám mluviť ako duchovným, ale jako telesným, ako maľuckým v Kristu,

2. dal som vám piť mlieko, nie pokrm⁵⁾, lebo ste ho ešte nezmohli, ani teraz ešte nezmôžete, lebo ste ešte telesní.

3. Veď keď je medzi vami žiarli-

1) Keďže apoštolovia dostali Ducha sv. a nie ducha svetáckeho, myseľ svetácku, preto oni poznajú tajomstvá Božie.

2) Duchovné veci dokazujeme duchovnými dôvodmi.

3) Duchovného človeka smyselný človek nemôže posúdiť, a to preto nie, že ho nechápe, že nemá pravidla, dľa ktorého má ho súdiť, ako i slovenské porekadlo hovorí: Podľa seba súdim teba; už ale nadprirodzené nedá sa súdiť podľa pravidiel a zjavov prirodzených. Duchovný človek však súdi všetko, a to preto, že pozná obe pravidlá: nadprirodzené i prirodzené, a tak môže súdiť.

4) Sv. Pavel obsírnejšie vykladá druhú príčinu, pre ktorú im neprednášal hlbokých článkov viery, a to je tá, že boli ešte nedokonaí.

5) Ako sa deťom dáva základné a predsa ľahko stravitelné mlieko, takto i nedokonalým kresťanom prednášajú sa najprv hlavné pravdy. Z počiatku ťažších článkov by neznesli, a nie sú ani nevyhnutne potrebné.

vosť a škriepka, či nie ste telesní a nepokračujete po ľudsky? ¹⁾

4. Lebo keď niekto povie: Ja som Pavlov, druhý zas: Ja Apollov, či nie ste ľuďmi? Lebo čo je Apollo a čo Pavel?

5. Služobníci toho, v ktorého ste uverili, a jako každému dal Pán.

6. Ja som sadil, Apollo polieval, ale Boh dal vzrast.

7. A tak ani ten, kto sadi, nie je nič, ani kto polieva, ale Boh, ktorý dáva vzrast.

8. Ten, kto sadi a kto polieva, sú jedno, no každý dostane svoju vlastnú odmenu dľa svojej práce. (Mat. 20, 4, 8.)

9. Lebo my sme spolupracovníci Boží, vy ste roľa Božia, ste Božia stavba.

10. Dľa milosti Božej, ktorá mi je daná, jako múdry staviteľ, položil som základ ²⁾, druhý však stavia na ňom. No každý nech pozoruje, jako na ňom stavia.

11. Lebo nikto nemôže položiť iný základ, okrem toho, ktorý je položený, ktorým je Kristus Ježiš.

12. Avšak či kto stavia na tom základe zlato, striebro, drahé kamene, drevo ³⁾, seno, strnište,

13. každého práca bude zjavná. Lebo deň Pána to zjaví, lebo ukáže sa to v ohni, a jaké je dielo každého, oheň dokáže. ⁴⁾

14. Jestli zostane čie dielo, ktoré na ňom vystavil, dosiahne odplatu ⁵⁾;

1) V niektorých gréckych bibliách stojí: Telesní teda: či nie ste telesní?

2) Cirkev je podobná budove, ktorá stojí na Kristovi, jako na základnom kameni. Tento základ položil Pavel, keď Korinťanov obznámil s Kristom. Apollo a ostatní učitelia stavajú ďalej.

3) Všetci kazatelia nemajú jednakých vlôh, všetci pastieri nepracujú s rovnakou horlivosťou a zaujatou. Veď už i na budove sú kamenné, drevené, ba i slamené čiastky, a mnoho rás na prvý pohľad ani nedá sa vedieť, z čoho je ktorá časť, ale oheň to najlepšie ukáže.

4) Takto i to, s akým výsledkom pracovali duchovní, dokáže sa v čas pukušenia a prenasledovania a ešte väčšmi na súdny deň, na deň Pánov.

5) Kto pracoval úprimne a s pravým úmyslom za Krista, toho dielo obstoí i pred prisným súdom Božím.

15. Jestli čie dielo zhorí, utrpí škodu, ale sám spasený bude, avšak tak, ako cez oheň. ¹⁾

16. Či neviete, že ste chrámom Božím a že Duch Boží prebýva vo vás?

17. Jestliže však kto chrám Boží pokazí, toho zkaží Boh, lebo chrám Boží je svätý, ktorým ste vy.

18. Nech nikto sám sa nemámi. Jestli kto z vás vidí sa byť múdrom v tomto veku, buď bláznom, aby bol múdrom. ²⁾

19. Veď múdrosť tohoto sveta je hlúposťou u Boha ³⁾, lebo je napísané: Chytím múdrych v ich chytrosti. ⁴⁾ (Job. 5, 13.)

20. A zase: Pán zná myšlienky múdrych, že sú márné. (Žalm 93, 11.)

21. A tak nech sa žiaden nevystatuje ľuďmi,

22. lebo všetko je vaše, či Pavel, či Apollo, či Kefas ⁵⁾, či svet, či život, či smrť, či prítomnosť, či budúcnosť; všetko je vaše,

23. kdežto vy ste Kristovi, a Kristus Boží.

HLAVA 4.

Akí majú byť služobníci Kristovi; oni nemajú v duchovných záležitostiach obzerať sa na posudzovanie svetské. Netreba ich predčasne posudzovať, netreba sa vypínať a nadúvať.

1. Nech nás človek tak považuje,

1) Kto síce pracoval za Krista na dielo Božom, ale nie celkom úprimne alebo nie celkom s čistým úmyslom, tieto nedostatky pred súdom Božím neobstoja, a tak on bude mať z toho škodu. Keďže však predsa konal dielo Božie, bude spasený, ale najprv musí niečo ešte pretrpieť alebo na tomto svete, alebo v očistci. Dľa niektorých je tu vraj reč o očistci.

2) Kto myslí v sebe, že je zbehlý vo svetskej múdrosti, nech si v tom nezakladá, ale nech sa riadi dľa kresťanskej múdrosti, ktorá je svetákom bláznovstvom.

3) Prírodná múdrosť je z nadprírodného stanoviska hlúposťou, lebo nemôže dopomôcť človeku k jeho hlavnému cieľu, k večnému spaseniu.

4) Podvrátim ich úmysly a zámery.

5) Všetci sú služobníci Kristovi a skrze Krista vaši služobníci. Ba všetko je určené k úžitku veriacich: všetok viditeľný svet, život, čas zásluhy, smrť, dvere do večného života, v tejto časnosti udeľované a druhému životu podržané dobroty, všetko bez výnimky.

jako služobníkov Kristových a správ-
cov tajomstiev Božích.¹⁾

2. Tu sa už vyžaduje od správcov,
aby sa hociktorý našiel verným.²⁾

3. Avšak mne na tom ani naj-
menej nezáleží, aby som bol súdený
od vás, alebo od ľudského súdu, ale
ani sám seba nesúdim.

4. Lebo ničoho nie som si pove-
domý, avšak tým ešte nie som ospra-
vedlivený, lebo Pán je, ktorý ma súdi.

5. A tak nesúďte pred časom, do-
kiaľ nepríde Pán, ktorý osvieti aj
tmavé úkryty a vyjaví rady srdca, a
vtedy bude mať každý chválu od
Boha.³⁾

6. A toto, bratia, obrátil som na
seba a na Apolla pre vás, že by ste
sa na nás naučili, aby nad to, čo je
napísané, jeden nad druhého sa ne-
nadúval pre iného.⁴⁾

7. Lebo kto ti dáva prednosť?⁵⁾
A čo máš, čo by si nebol dostal?
A keďže si dostal, čo sa chvastaš,
ako by si nebol dostal?

8. Už ste nasýtení, už ste oboha-
tení, bez nás kraľujete, a bohďaj by
ste kraľovali, aby sme i my s vami
kraľovali.⁶⁾

9. No myslím, že Boh nás apo-
štolov vykázal za najposlednejších,
ako na smrť obecaných. lebo sme
za divadlo svetu, i anjelom, i ľuďom.

10. My hlúpi pre Krista, kdežto
vy múdri v Kristu; my slabí, kdežto
vy silní; vy slávnici, kdežto my opo-
vržení.⁷⁾

1) Nás = apoštolov. Správcom je ten, kto s nie-
čím a hlavne s majetkom dľa svojho dobrozdania
nakladá; vydáva, prijíma, usporaduje atď.

2) Od správcu žiada sa vernosť. Či apoštolovia
sú verní, o tom nemôže súdiť žiaden človek, keď
ani sám sv. Pavel seba nesúdi neomylné.

3) Chválu: odplatu, jakú si zaslúžil.

4) Aby ste sa pre Petra, pre Apolla a iných
vašich učiteľov nestavali jedni nad druhých.

5) V cirkvi sa nemá dávať nikomu prednosť.
6) Vy sa nazdávate, že už máte všetkých mi-
lostí nadostač a že máte uistené večné kráľovstvo
i bez našej pomoci. Ja by som vám to prial, veď
toto by bolo mojou zásluhou a ja by som mohol
tým istejšie očakávať to isté nebeské kráľovstvo.

7) Svet drží nás za hlúpych, za slabých a pod-
lých, keď pre Krista trpíme a strádam, kdežto

11. Až do tejto hodiny i hladu-
jeme, i žižnime, i nahí sme, i po-
hlavkovaní bývame, a sme bez sta-
noviska,

12. a namáhavé robíme svojimi
rukami; zlorečia nám, a dobrorečíme;
trpíme prenasledovanie, a znášame
(Sk. ap. 20, 34; 1. Thess. 2, 9; 2. Thess.
3, 8);

13. preklínajú nás, a modlíme sa;
sme jakoby smeti tohoto sveta a
povrheľ všetkých až dosavád.

14. Nie preto píšem toto, aby som
vás zahanbil¹⁾, ale napomínam vás,
ako svojich synov premilených.

15. Lebo keby ste mali i desať-
tisíc vychovávateľov v Kristu, ale
preto nie mnoho (máte) otcov, po-
neväč v Kristu Ježišovi ja som vás
splodil skrze evanjelium.²⁾

16. Prosím vás teda, buďte mo-
jimi nasledovníkmi, jako i ja som
nasledovníkom Kristovým.

17. Preto poslal som k vám Ti-
moteja, ktorý je môj syn premilený,
a verný v Pánovi, on vás upomenie
na moje cesty, ktoré sú v Kristu
Ježišovi, jako učím všade, v každej
cirkvi.

18. Jako keby som nemal prísť
k vám, takí sú nadutí poniektorí;

19. ale prídem k vám skoro, jestli
Pán bude chcieť, a poznám nie reč
tých, ktorí sa nadúvali, ale ich silu.³⁾

20. Lebo kráľovstvo Božie nie je
v reči, ale v sile.

21. Čo chcete? Mám k vám prísť
s prútom, alebo s láskou a v duchu
krotkom?

vy o sebe myslíte naopak, že ste v Kristu múdri,
silní a slávnici.

1) Poznanie, jakých vodcov si Korinťania vy-
volili miesto apoštolov, muselo ich naplniť zahan-
bením.

2) Pavel ich obrátil na kresťanstvo.

3) Sv. Pavel chce prísť ako sudca a súdiť nie
dľa krásy reči tých učiteľov, ale dľa ovocia, ctnosti,
ktoré prináša.

HLAVA 5.

Vyobcovanie smilníka; výstraha pred márnou chlúbou. Vysvetľuje názov smilníka v nevlastnom a vo vlastnom smysle.

1. Docela počuť medzi vami o smilstve, a to o takom smilstve, jakého niet ani medzi pohanmi: tak že ktosi má manželku svojho otca.¹⁾ (3. Mojž. 18, 7, 8.)

2. A vy ste nadutí, a nemali ste radšej smútok, aby zpomedi vás vyvrhnutý bol ten, ktorý tento skutok spáchal.²⁾

3. Ja síce, vzdialený telom, ale prítomný duchom, už som odsúdil, akoby prítomný, toho, ktorý to spáchal:

4. V mene Pána nášho Ježiša Krista, keď sa shromaždíte vy s mojím duchom, mocou Pána nášho Ježiša³⁾,

5. odovzdať takého satanášovi zahubiť telo, aby duch bol spasený v deň Pána nášho Ježiša Krista.⁴⁾

6. Nie je dobré vaše chvastúnstvo; nevíete, že trocha kvasu nakvasí celé cesto?⁵⁾

7. Vyčistite starý kvas, aby ste boli nové cesto, jako ste nekvasení⁶⁾, lebo baránok náš veľkonočný, Kristus, sa obetoval.⁷⁾

1) Ktosi mal svoju vlastnú macochu.

2) Mali ste tohto verejného hriešnika vyobcovat z cirkvi.

3) Túto moc som dostal od Pána Ježiša a robím to namiesto neho.

4) Sv. Pavel nechcel, ale ani nemal tej moci, odovzdať človeka satanášovi, čo vysvitá i zo slov, že to činí len k zahubeniu tela. Ale čo spravil Pavel? Sv. Pavel vyobcovoval verejného hriešnika z cirkvi, a tak: pozbavil ho zvláštnej ochrany Kristovej a účastenstva na modlitbách, obetách a iných dobrých skutkoch katolíckej Cirkvi. Odo vzdal ho satanovi, t. j. keďže satan nás chce zahubiť, keď Pavel kázal verejnému hriešnikovi, aby sa kajal, aby si trýznil telo a tak ho umŕtвил, nuž odovzdal ho diablovej, aby telo bolo potrestané a naručivosť umŕtvená, čo verejnému hriešnikovi bude slúžiť k spaseniu.

5) Jeden zlý príklad nakazí celú obec.

6) Ako z obce máte vyhostiť smilníka, tak i zo svojich srdce vyhostíte smilstvo.

7) Na Veľkú noc, keď Židia jedli baránka, pod pokotiu smrti nesmeli mať v dome nič kvaseného. A preto Židia odstránili všetko kvasené z domu: takto i my odstránme zo seba všetky nepravosti a najmä smilstvo, lebo náš veľkonočný baránok už sa obetoval, ba už sme ho prijali do svojich srdce.

8. A tak hodujme nie v starom kvase, ani vo kvase zlosti a nepravosti¹⁾, ale v presniciach úprimnosti a pravdy.²⁾

9. Písal som vám v liste³⁾, aby ste neobcovali so smilníkmi.

10. Nie síce vôbec so smilníkmi tohoto sveta, alebo s lakomcami, alebo s dráčmi, alebo s modloslužobníkmi, ináč museli by ste vyjsť z tohoto sveta.

11. Ale teraz som vám napísal neobcovať, jestli ten, ktorý sa menuje bratom, je smilníkom, alebo lakomcom, alebo modloslužobníkom, alebo zlorečnikom, alebo opilcom, alebo dráčom; s takým ani pokrmu nepožívať.

12. Lebo čo mňa do toho, súdiť tých, ktorí sú vonku?⁴⁾ Či vy nesúдите tých, ktorí sú vnútri?

13. Lebo tých, ktorí sú vonku, Boh bude súdiť. Odstráňte zlostníka zpomedi seba.

HLAVA 6.

Karhanie Korinťanov pre súdenie sa pred pohanskou vrchnosťou; výstraha pred nepravosťami, zvlášte pred smilstvom.

1. Opozí sa niekto z vás, keď má záležitosť proti druhému, súdiť sa pred nespravdivými a nie pred svätými?⁵⁾

2. Či nevíete, že svätí budú súdiť tento svet? A keď vy budete súdiť svet, nie ste hodni súdiť maličkosti?

3. Nevíte, že budeme súdiť anjelov? Čím viac svetské veci!⁶⁾

4. Keby ste mali súdy svetské,

1) Pokrytstvo. (Theoph.)

2) Presnice sú macky, nekvasený chlieb.

3) Možno, že sv. Pavel písal aj iný list, ktorý sa ztratil.

4) Cirkev má moc len nad tými, ktorí patria do cirkvi, aspoň právne, keď i nie skutočne, a tak jej zákony neviažu nekresťanov (Židov, pohanov), ale viažu odštiepencov a rozkolníkov.

5) Pavel zakazuje súdy, a to najmä pred sudcami, ktorí súdia v mene štátnej pohanskej moci.

6) Spravdiví ľudia budú súdiť zlých anjelov na súdny deň, t. j. odsúdia, za trestuhodnú uznajú ich pýchu.

ustanovte súdiť tých, ktorí sú v cirkvi najnepatrnejší.

5. Na vaše zahanbenie to povedám. Tak nieto medzi vami múdreho ani jedného, ktorý by mohol súdiť medzi svojím bratom?

6. Ale brat s bratom sa súdi, a to pred neveriacimi?

7. Už to je vôbec chyba medzi vami, že máte súdy medzi sebou. Prečo radšej neznášate krivdu? Prečo radšej netrpíte škodu? (Mat. 5, 39; Luk. 6, 29; Rim. 12, 17; 1. Thess. 4, 6.)

8. Ale vy robíte krivdu a škodíte, a to bratom.

9. Či neviete, že nespravedlivci neobsiahnu kráľovstva Božieho? Nemýľte sa! Ani smilníci, ani modloslužobníci, ani cudzoložníci,

10. ani mäkkí (sebaprznivci), ani chlapoložníci, ani zlodeji, ani lakomci, ani opilci, ani zlodejníci, ani dráči neobsiahnu kráľovstva Božieho.

11. A takými ste niektorí síce boli, ale ste obmytí, ale ste posvätení, ale ste ospravedlivení v mene Pána nášho Ježiša Krista a v Duchu nášho Boha.¹⁾

12. Všetko mi je dovolené, ale nie všetko mi je prospešné; všetko mi je dovolené, ale ja sa nedám ničomu pod moc.²⁾

13. Pokrm je pre žalúdok, a žalúdok pre pokrm; no Boh zruší i tieto i ten. Ale telo nie je pre smilstvo, lež pre Pána a Pán pre telo.³⁾

1) Ospravedlivenie deje sa pre zásluhy Ježiša Krista, milosťou Ducha svätého.

2) S týmto veršom Pavel prechádza na iný predmet. Ako človek, ktorý sa pravotí, vydáva sa sudcovi pod moc, kdežto lepšie by bolo nesúdiť sa a tak nevydávať sa sudcovi pod moc, tak i ten, kto sa navykne na hriech, vydáva sa hriechu pod moc.

3) Už i vtedy hovorili pohanskí mudrci-epikurei, že jako človek musí jesť, musí uspokojiť svoj hlad pokrmom, tak musí uspokojiť svoju telesnú rozdráždenosť. No toto nie je pravda; požívanie pokrmov (brucho) je určené len pre tento život, teda má nízke zverské určenie, kdežto telo je určené, aby vstalo z mŕtvych a s dušou večne žilo, a tak ono má vyšší cieľ. Alebo inými slovami: Požívanie pokrmu je potrebné na udržanie jednotlivca; telesné obcovanie je potrebné na udržanie ľudského pokolenia. Prirodený a Boží zákon nakladá každému jednotlivcovi, aby udržal ľudské

14. Boh však vzkriesil i Pána, i nás vzkriesi svojou mocou.

15. Či neviete, že vaše telá sú údmi Kristovými? Vezmem teda údy Kristove a učiním ich údmi smilnice? Boh uchovaj!

16. Alebo či neviete, že kto sa pripojí k smilnici, je (s ňou) jedným telom? Veď budú (vraj) dvaja v jednom tele. (1. Mojž. 2, 24; Mat. 19, 5; Mark. 10, 8; Efez. 5, 31.)

17. Ale kto sa pripojí k Pánovi, je s ním jeden duch.¹⁾

18. Vyhýbajte smilstvu. Každý hriech, ktorý človek spácha, je mimo tela; len kto smilní, hreší proti svojmu telu.²⁾

19. Alebo či neviete, že vaše údy sú chrámom Ducha svätého, ktorý je vo vás, ktorého máte od Boha, a že nie ste svoji? (Srov. 3, 17; 2. Kor. 6, 16.)

20. Lebo kúpení ste za veľikú cenu.³⁾ Oslavujte a noste Boha v svojom tele!

HLAVA 7.

O stave manželskom a jeho povinnostiach; o nerozlučiteľnosti stavu manželského. O povolaniach. O pannách a vdovách.

1. A o čom ste mi písali: Dobre je človeku netýkať sa ženy;

2. ale proti smilstvu nech má každý svoju ženu a každá nech má svojho muža.⁴⁾ (1. Petr. 3, 7.)

3. Muž nech dá žene podľnosť, a podobne i žena mužovi.⁵⁾

4. Žena nemá moci nad svojim

pokolenie: to sa nakladá len celku, nasledovne každý jednotlivec nemusí telesne obcovať. Konečne pud udržať seba je väčší, bez jedenia človek zahynie, kdežto pud udržať svoj rod je menší, a bez telesného obcovania človek nielen že nezahynie, ale prospieva.

1) Tak smýšľa, jako Kristus.

2) Už i nemierne jedenie, ale najmä smilstvo zohyžduje a zoslabuje telo.

3) Kristus vykúpil telo svojou krvou, Otec poslal doň Ducha svätého, ktorý ho posväcuje za chrám najsvätejšej Trojice.

4) Teraz Pavel odpovedá na otázky, ktoré mu predložili Korinťania, keď sa ho pýtali, či svobodno nažívať v stave manželskom.

5) Bez príčiny odoprieť je veľký hriech.

telom, ale muž, a podobne ani muž nemá moci nad svojim telom, ale žena.¹⁾

5. Neodťahujte sa jeden od druhého, jestli len nie so spoluporozumením na čas, aby ste sa venovali modlitbe, a zase vráťte sa k tomu, aby vás nepokúšal satan pre vašu nezdržanlivosť.

6. Ale toto povedám ako dovoľenie a nie jako rozkaz.²⁾

7. Veď chcel by som, aby ste všetci boli tak, ako ja sám³⁾; lež každý má od Boha vlastný dar, a síce jeden tak, druhý zas inak.

8. Neženatým však a vdovám povedám: Dobre im je, keď zostanú tak, ako i ja.

9. Ale jestli sa nezdržia, nech vstúpia do stavu manželského, lebo lepšie je vstúpiť do stavu manželského, nežli sa rozpaľovať.⁴⁾

10. Tým však, ktorí sú v manželstve spojení, prikazujem nie ja, ale Pán, aby žena (manželka) od muža neodchádzala. (Mat. 5, 32; 19, 9. Mark. 10, 9; Luk. 16, 8.)

11. Keby predsa odišla, nech zostane nevydatá, alebo nech sa znovu smieri so svojim mužom. Ani muž nech neprepúšťa manželky.

12. Ostatným však povedám ja, nie Pán: Keď niektorý brat má manželku neveriacu a táto svoľuje bývať s ním, nech ju neprepúšťa.

13. A keď niektorá žena veriacu má muža neveriaceho a tento svoľuje bývať s ňou, nech svojho muža neprepúšťa;

14. lebo muž neveriaci posvätil sa skrze ženu veriacu a žena neveriacu posvätila sa skrze muža veriaceho;

1) V tomto ohľade majú rovnaké práva.

2) Keď obe stránky chcú, môžu žiť ako brat a sestra.

3) Sv. Pavel bol svobodný (bez ženy).

4) Lepšie je, keď človek ako ženáč s menšou horlivosťou slúži Bohu, než keby mal hrešiť zlými myšlienkami a žiadosťami. Jako i ľahšie je vziať na seba mnohé obťažnosti a starosti, ktoré sú spojené so stavom manželským, než premáhať nečisté náruživosti.

ináč vaše deti byly by nečisté, ale teraz sú sväté.¹⁾

15. Ale keď neveriaci odíde, nech odíde; v tom páde brat alebo sestra nie sú podrobení záväzku, Boh totižto na pokoj povolal nás.²⁾

16. Lebo odkiaľ vieš, ženo, že spasiš muža? Alebo odkiaľ vieš, muži, že spasiš ženu?³⁾

17. Nech len každý tak pokračuje, jako mu Boh udelil, ako každého Boh povolal a jako vo všetkých cirkvách učim.

18. Je niekto jako obrezanec povolaný, nech si nepridáva obriezky; je niekto jako neobrezanec povolaný, nech sa nedá obrezať.

19. Obriezka je nič, i neobriezka je nič: ale zachovávanie prikázaní Božích.

20. Každý nech zostáva v tom povolaní, v ktorom bol povolaný. (Efez. 4, 1.)

21. Povolaný si jako otrok? Netráp sa; ale keď môžeš byť svobodný, radšej toho používaj.⁴⁾

1) Keď z nekresťanských manželov jeden sa obráti na kresťanskú vieru, kresťan musí ďalej nazívať v manželstve s nekresťanom, jestli to žiada nekresťan. Za príčinu uvádza sv. Pavel židovský náhľad. Židia všetkých pohanov pokladali za psov (goj) a ich manželstvá za psenia a ich deti tiež za štence. („Nie je dobre vziať synom chlieb a dať ho štencom.“) Ale keď pohani uzavreli stav manželský so Židmi, vtedy pre židovskú stránku takýto stav manželský považovali za manželstvo, pohana alebo pohanku, žijúcich v manželstve so Židmi, za ľudí a ich deti za také, ktoré prislúchajú k vyvolenému národu, teda za sväté.

2) Keď nekresťanská stránka alebo vôbec nechce ďalej žiť v manželskom sväzku s kresťanskou stránkou, alebo sa s ňou vadí a ju svádza zpiatky k pohanstvu, alebo k židovstvu, vtedy kresťanská stránka môže zrušiť manželstvo a znovu vstúpiť do manželstva s kresťanom.

3) Proti výsvedenej výpovedi sv. Pavla mohlo by sa nadhodiť, že kresťanská stránka musí ostať v manželstve s nekresťanskou stránkou ešte i v tom páde, keď sa nekresťan s ňou vadí, a to preto, aby kresťan získal nekresťana Cirkvi. Na túto námietku odpovedá tu sv. Pavel, že je to nie isté, ba že sa i naopak môže stať, že kresťan odpadne od Cirkvi.

4) Služ ešte viac. Všetci kresťania sú rovní, hoci ich vonkajšie stavy sú rozličné. Nehľadaj zovnútornej svobody, lebo keby si ju i obsiahol, vnútorne predsa zostal by si nesvobodný, jako i ten, ktorý je jako svobodný povolaný, po svojom povolaní je nesvobodný, svobodný od panstva kniežata tohoto sveta, ale sluha Kristov, jeho krvou kúpený.

22. Lebo kto je jako otrok povolaný v Pánovi, je svobodníkom Pánovým; podobne kto je povolaný jako svobodný, je otrokom Kristovým.¹⁾

23. Draho ste vykúpení, nebuďte za otrokov ľuďom.

24. Bratia, každý, v čom je povolaný, v tom nech zostáva pred Bohom.²⁾

25. O pannách nemám síce príkazu Pánovho, ale dávam radu, jako taký, ktorý som obsiahol milosrdenstvo od Pána, aby som bol verným.

26. Myslím teda, je to dobre pre stávajúcu biedu, že dobre je človeku tak byť.

27. Si priviazaný k žene? nehľadaj rozvodu. Si svobodný od ženy? nehľadaj ženy.

28. Keď sa však oženiš, nezahrešíš, a keď sa panna vydá, nezahreší; predsa takí budú mať útrapy telesné, kdežto ja vás šetrím.³⁾

29. To však povedám, bratia: Čas je krátky⁴⁾; nabudúce aby i tí, ktorí majú ženy, boli, jako by nemali;

30. a ktorí plačú, jako by neplakali; a ktorí sa radujú, jako by sa neradovali; a ktorí kupujú, jako by nič nemali;

31. a ktorí požívajú tento svet, ako by ho nepožívali, lebo podoba tohoto sveta pominie.

32. Chcem však, aby ste boli bez starosti. Kto je bez ženy, stará sa o to, čo je Pánovo, jako by sa zaľúbil Bohu;

33. ale kto je so ženou, stará sa o veci svetské, jako by sa zaľúbil manželke, a je rozdelený.

34. I nevydatá žena a panna po-

1) Každý pán smel učiť svojho otroka svobodníkom, ba i cudzieho mohol vykúpiť z otroctva a učiť ho svobodníkom. Na tento spôsob Kristus nás vykúpil z otroctva diablovho a učinil nás za svojich sluhov.

2) Nech nie je vysokomyseľný a ctibažný.

3) Nastane prenasledovanie, a vtedy tým kresťanom, ktorí majú ženu a deti, ťažšie bude trpieť a umrieť za Krista, než svobodným.

4) Do prenasledovania, alebo i do smrti.

mýšľa na to, čo je Pánovo, aby bola svätá na tele i na duchu. Ktorá však je vydatá, myslí na to, čo je sveta, jako by sa ľúbila mužovi.

35. Ďalej toto povedám na váš ošoh, nie aby som hodil na vás smečku¹⁾, ale na to, čo je počestné a čo poskytuje možnosť bez prekážky modliť sa Pánovi.²⁾

36. Ale keď sa niekto domnieva, že hanby dôjde pre svoju pannu, keď prezreje³⁾, a že tak musí byť, nech spraví, čo chce; nezahreší, keď ju vydá.

37. Kto však pevne ustanoví vo svojom srdci, nie z nutnosti, ale preto, že má vôľu svoju v moci, a tak sa rozhodne vo svojom srdci, že zachová pannu svoju, dobre robí.

38. A tak i ten, kto vydá svoju pannu, dobre robí, a kto nevydá, lepšie robí.

39. Žena viazaná je zákonom, do kľia jej muž žije; ale keď jej muž umre, je svobodná; nech sa vydá, za koho chce, lenže iba v Pánovi.

40. Ale blahoslavenejšou bude, keď zostane tak, podľa mojej rady, lebo myslím, že i ja mám Duchu Božieho.⁴⁾

HLAVA 8.

Užívanie vecí modlám obetovaných je samo v sebe ľahostajné, ale ohľadom na niektorých môže byť pohoršlivé, a z tohto ohľadu nemajú sa požívať.

1. Čo sa toho týka, čo sa modlám obetuje⁵⁾, vieme, že o tom všetci

1) Ako lovci zvieratá smečkou pozbavujú svobody, tak zákon obmedzuje svobodu človeka; ale sv. Pavel nechce pozbaviť veriacich ich svobody.

2) Grécky: aby ste bez prekážky vytrvali pri Pánovi.

3) Grécky: že neslušne nakladá so svojou pannou, keď prezreje.

4) Ktorý ma vedie v učení jako apoštola, a tak som neomylný.

5) Korintania ďalej spýtali sa sv. Pavla, či smú požívať z toho mäsa, ktoré pohani obetovali svojim bohom. Pohani obetovali celé hovädó, z ktorého kňazi niččo spálili a niččo sebe podržali, ostatné mäso alebo vzali si domov tí, ktorí obetovali hoviadko, alebo predali ho do jatky, alebo spravili si z neho v pohanskom chráme hostinu,

máme znalosť. Znalosť (však) nadýma, kdežto láska vzdeláva.¹⁾

2. Keď si však niekto myslí, že niečo vie, ešte nepozná, na jaký spôsob má vedieť.²⁾

3. Ale keď kto miluje Boha, je uznaný od neho.³⁾

4. A preto o pokrmoch, ktoré sa modlám obetujú, vieme, že modla nie je ničím na svete a že niet žiadneho Boha okrem jedného.

5. Lebo keď i sú, ktorí sa nazývajú bohmi, či to na nebi a či na zemi (keďže je mnoho bohov a mnoho pánov),

6. my predsa máme len jedného Boha, Otca⁴⁾, od ktorého je všetko a my pre neho, a jedného Ježiša Krista, skrze ktorého je všetko, i my skrze neho.

7. Ale nie všetci majú vedomosť. Lebo niektorí s dosavadným povedomím o modle jedia ako modlám obetované, a ich svedomie, súc slabé, sa poškrvňuje⁵⁾.

8. Pokrm nás však neodporúča Bohu. Veď ani keď jeme, neoplývame, ani keď nejeme, neubývame.⁶⁾ (Rim. 14, 7.)

9. Ale dajte pozor, aby táto vaša svoboda nebola azda slabým na pohoršenie.

a na túto povolali svojich priateľov, alebo im z neho poslali domov. Keďže pohani aj kresťanov volali na tieto hostiny a im posielali z obetného mäsa, títo nevedeli, čo majú robiť; niektorí si vzali obetné mäso, ba išli aj na hostinu, niektorí ani neprijali takého mäsa, ani nešli na takúto hostinu; ba boli aj takí, ktorí vôbec nekúpili si mäsa ani z jatky, lebo nikdy nevedeli, či je nie z obetného zvierata. Na túto otázku im odpovedá sv. Pavel.

1) Všetci vieme, že modla je ničím, a tak že to mäso my smieme jesť, lenže: nie je radno vždy pokračovať len dľa chladného rozumu, ale radno je poslúchať i srdce.

2) Každá ľudská vedomosť je neúplná.

3) Milejší Bohu je ten, kto ho viac miluje, nežli ten, kto ho viac pozná.

4) Pohani mali vymyslených bohov; za bohov mali slnce, mesiac, hviezdy, kráľov atď.

5) Všetci nevedia, že pohanskí bohovia sú nič, a preto myslia si, že nesmú jesť z toho mäsa, čo sa týmto bohom obetuje, a keď predsa jedia, hrešia, lebo robia proti svojmu svedomiu.

6) Pokrm nenapomáha prospech v dobrom, ani zdržovanie sa od neho neprináša škody.

10. Lebo keď niekto uvidí toho, ktorý má vedomosť, stolovať v modlárskom chráme, či jeho svedomie, keďže je slabé, nebude svedené k tomu, aby jedol obetované modlám?

11. A pre tvoju vedomosť zahynie slabý brat, za ktorého Kristus umrel.¹⁾

12. A tak keď hrešíte proti bratom a urážate ich nemocné svedomie, hrešíte proti Kristu.²⁾

13. Preto, jestliže pokrm pohoršuje môjho brata, nebudem mäsa jesť navždy, aby som nepohoršil brata svojho.

HLAVA 9.

Sv. Pavel príkladom na sebe dokazuje, že nie všetko, čo je dovolené a slušné, je i radno konať; že jako pravý apoštol mal by právo žiadať od Korinťanov výživu, a nežiadal; stal sa všetkým všetko, aby všetkých získal.

1. Či nie som svobodný? Či nie som apoštolom? Či som nevidel Ježiša Krista, Pána nášho? Či nie ste vy dielo moje v Pánovi? (Sk. ap. 9, 5.)

2. A keby som nebol apoštolom iným, ale vám som, lebo vy ste pečaťou môjho apoštolstva v Pánovi.

3. Mojou obranou pred tými, ktorí sa o mne vyzvedujú, je toto:

4. Či my nemáme práva jesť a piť?³⁾ (Luk. 10, 8; Mat. 10, 10.)

5. Či my nemáme práva so sebou vodiť ženskú, sestru, jako i ostatní apoštolovia a bratia Pánovi, i Kefas?⁴⁾ (Mat. 27, 55; Rim. 16, 1.)

6. A či len ja sám a Barnabáš nemáme práva to robiť?

1) Keď kresťan, ktorý si myslí, že nesvobodno jesť modlám obetované mäso, vidí jesť obetovné mäso takého kresťana, ktorý vie, že je to nie hriech, i on bude jesť obetovné mäso, a keďže to robí proti svojmu presvedčeniu, teda pácha hriech.

2) Keď teda ty, ktorý vieš, že môžeš jesť obetovné mäso, skutočne ješ takéto mäso, hrešíš, nie preto, že ho ješ, ale preto, že pohoršuješ, t. j. svádzaš k hriechu svojho brata.

3) Či nemáme práva žiadať si výživu od tých, ktorým hlásame slovo Božie?

4) A nielen mňa majú živiť kresťania, ale i tú ženičku kresťanskú, ktorá ma opatruje.

7. Kto kedy bojuje na svoje útraty? Kto vysádza vinicu a nejie z jej ovocia? Kto pasie stádo a nepožíva mlieka od stáda?

8. Či to povedám len po ľudsky? ¹⁾ A či to nepovedá i zákon?

9. Lebo v zákone Mojžišovom je napísané: Nezaväzuj hubu mlátiacemu volovi. Či azda Boh stará sa o voly? (5. Mojž. 25, 4; 1. Tim. 5, 18.)

10. A či to nepovedá vlastne pre nás? Ba pre nás je to napísané, lebo kto orie, má orať v nádeji, a kto mláti, v nádeji na podiel z obilia.

11. Keď sme my vám rozsievali veci duchovné, či je to veľká vec, keď žneme vaše telesné? (Rim. 15, 27.)

12. Keď iní sú účastní vášho práva, prečo nie skorej my? ²⁾ Ale nepoužili sme (toho) práva, lež znášame všetko, aby sme neučinili nijakej prekážky evanjeliu Kristovmu.

13. Neviete, že tí, ktorí pracujú vo svätyni, jedia, čo je zo svätyně, a ktorí slúžia oltáru, s oltára majú podiel? ³⁾

14. Tak i Pán nariadil, že by tí, ktorí evanjelium zvestujú, z evanjelia žili.

15. Ale ja som ničoho toho neužíval. Toto však nenapísal som, aby sa mi tak stalo, lebo lepšie mi je umrieť, nežli aby kto zničil moju slávu.

16. Lebo keď kážem evanjelium, nie mi je to na slávu, keďže som to povinný ⁴⁾, a beda by mi bolo, keby som nekázal.

17. Lebo keď to dobrovoľne ko-

nám, mám odplatu; kdežto keď núteno, úrad sa mi sveril.¹⁾

18. Čo je teda moja odplata? Že keď ohlasujem evanjelium, bez útrat podávam evanjelium, tak že nepoužívam svojho práva pri evanjeliume.

19. Lebo hoci som svobodný od všetkých ²⁾, učinil som sa služobníkom všetkých, aby som ich čím viac získal.

20. A zostal som Židom ako Žid, aby som získal Židov;

21. tým, ktorí sú pod zákonom, ako by som bol pod zákonom (hoci ja nie som pod zákonom), aby som získal tých, ktorí boli pod zákonom; tým, ktorí boli bez zákona, jako by som bol bez zákona (hoci som nebol bez zákona Božieho, ale som bol pod zákonom Kristovým), aby som získal tých, ktorí boli bez zákona.

22. Slabým stal som sa slabým, aby som slabých získal. Pre všetkých stal som sa všetkým, aby som všetkých spasil.³⁾

23. A to všetko robím pre evanjelium, aby som ho bol účastný.

24. Neviete, že tí, ktorí v závodu bežia, všetci síce bežia, ale jeden dostáva odmenu? Tak bežte, aby ste dosiahli.⁴⁾

25. A každý, kto v zápase zápolí, zdržuje sa všetkého.⁵⁾ A oni síce, aby dostali porušiteľnú korunu, my však neporušiteľnú.⁶⁾

1) Keď Pavel káže dobrovoľne, ochotne, horlivo, dostane odplatu, lebo robí viac, než povinnosť káže; kdežto keď to robí len museno, aby konal svoj úrad, svoju povinnosť, za to nemá nijakej slávy.

2) Hoci nezávisím od nikoho.

3) Grécky: aby som všemožne spasil niektorých.

4) Gréci poriadali verejné hry o závod. Tak určili istú diaľku, potom shromaždili sa mužskí a razom dali sa do behu; kto prvý pribehol k cieľu, dostal veniec dubičový alebo brečtanový a zástupy oslavovali ho, jako víťaza. Takto bežíme i my do neba, k nášmu poslednému cieľu.

5) Tí, ktorí mienili bežať v závodisti, už mesiacmi predtým zdržiavali sa od všetkého, čo by im oslabilo svaly a údy, a najmä od telesného obcovania, hýrenia, nočných zábav, nemiernosti atď.

6) Keď tí k vôli svetskej pomínuteľnej sláve zaprú sa, tým viac máme sa zaprieť my k vôli večnej sláve.

1) Vo svojom záujme.

2) Keď živíte tých, ktorí vám po mne kázali, tým viac by ste boli mali živit' mňa.

3) Židovskí a pohanskí kňazi živili sa z obetí.

4) Mojou povinnosťou je kázať evanjelium, lebo to mi sveril Kristus, a tak, keď kážem, plním povinnosť, za čo nezasluhujem nijakej slávy, lebo sláva patrí len za to, čo človek spraví vyše povinnosti. A tak slávu mám za to, že, kým hlásam evanjelium, nepýtam výživu, na ktorú mám právo, čo spravím nie som povinný, a teda za toto mám slávu.

26. Ja teda tak bežím, nie jakoby na neisté, tak bojujem, nie jakoby do vetra máchal;

27. ale trýzňim svoje telo a do služby podrobujem, aby som, kým iným kážem, azda sám nebol zavrhnutý.

HLAVA 10.

Pripomína tresty Izraelcov pre modloslužbu, aby sa jej Korinťania chránili, ba i pokrmom modlám obetovaným vyhýbali.

1. Lebo nechcem, bratia, aby ste nevedeli, že všetci naši otcovia boli pod oblakom¹⁾ a všetci cez more prešli²⁾ (2. Mojž. 13, 21; 14, 22),

2. a všetci boli Mojžišom pokrstení v oblaku a v mori³⁾,

3. a všetci jedli ten istý duchovný pokrm⁴⁾ (2. Mojž. 16, 15),

4. a všetci pili ten istý duchovný nápoj (pili totižto z duchovnej, sprevádzajúcej ich skaly, a skala bol Kristus)⁵⁾ (2. Mojž. 17, 6; 4. Mojž. 20, 21);

5. ale vo väčšine z nich nemal Boh zaľúbenia, lebo boli porazení na púšti.⁶⁾ (4. Mojž. 26, 64—65.)

6. No toto stalo sa na obraz pre nás, aby sme neboli žiadostiví zlého, jako i oni boli žiadostiví. (Žalm 105, 14.)

7. Ani nebuďte modlármí, jako

1) Keď Židia vyšli z Egypta, cestou do Palestíny vo dne bolo nad nimi husté mračno, aby ich chránilo od horúčosti, a v noci im svietilo a hrialo ich ako ohnivý stĺp. Všetci Židia boli pod týmto mračnom.

2) Všetci prešli cez Červené more.

3) Priechod cez Červené more, po ktorom Židia dostali starý zákon, je obrazom sv. krstu, ktorým pokrstení vstupujú do nového zákona. Červené more vyobrazuje krstnú vodu a ohnivú mračno Ducha svätého.

4) Mannu.

5) Keď Židia nemali na púšti vody, Mojžiš na rozkaz Boží udrel palicou na skalú a z tej vyšla voda. To sa stalo po dva razy. A sviedol vody jako rieky a potoky sa rozvodnily. (Žalm 77.) Táto voda tiekla za Židmi, alebo oni si ju nosili so sebou a na ceste pili, a tak ich skala, t. j. vody zo skaly sprevádzaly. Manna a táto zo skaly vyvedená voda, jako i skala sama, má sa rozumieť duchovne; predstavuje Krista, ktorý Židov na púšti sprevádzal a ochraňoval, a skala predstavuje Krista, ktorému z boku tiekla voda a krv a ktorý nám dal Svätosť oltárnu.

6) Zo 600.000 vošli do zaslúbenej zeme len dvaja: Jozue a Kaleb. Tak i z kresťanov len málokto bude spasený.

niektorí z nich, ako je písané: Sadol si ľud jesť a piť, a povstali hrať sa. (2. Mojž. 32, 6.)

8. Ani nesmilnime, jako niektorí z nich smilnili, a padlo ich triadva-dsaťtisíc za jeden deň (4. Mojž. 25, 1.)

9. Ani nepokúšajme Krista, jako niektorí z nich pokúšali, a zahynuli od hadov.¹⁾ (4. Mojž. 21, 5—6.)

10. Ani nereptajte, jako niektorí z nich reptali, a zahynuli od záhubcu.²⁾ (4. Mojž. 11, 1; 14, 1; 16, 41.)

11. A toto všetko prihodilo sa im predobrazne, a napísané je na výstrahu nám, na ktorých došly posledné veky.

12. A tak kto sa nazdáva, že stojí, nech dáva pozor, aby nepadol.

13. Nech vás nezachvacuje pokušenie, leda ľudské.³⁾ Verný je však Boh, že nedopustí pokúšať vás nad vaše sily, ale z pokúšania spraví východ, aby ste mohli znieť.

14. Preto, moji najmilší, utekajte pred modloslužobníctvom.

15. Ako múdрым mluvím; vy sami posúďte, čo povedám.

16. Požehnaný kalich, ktorý požehnávame, či je nie zúčastnením sa na krvi Kristovej? A chlieb, ktorý lámeme, či je nie zúčastnením sa na tele Pánovom?⁴⁾

17. Lebo jeden chlieb, jedno telo sme mnohí; všetci, ktorí sa zúčastňujeme jedného tela.⁵⁾

18. Pozrite na Izraelstvo dľa tela;

1) Chceli sa vrátiť zpiatky do Egypta a reptali proti Mojžišovi a Aronovi.

2) Kore, Datan a Abyron zahynuli od anjela, ktorý ich zahubil, keď sa prepadli. Týmto Pavel napomína kresťanov, aby ho netupili, nezlahčovali, jako Kore Arona.

3) Nevystavujte sa samovoľne pokušeniam, najmä keď samovoľne idete na pohanské obetné hostiny, aby ste neklesli vo viere. Dosť je pokušení, ktoré vás zastihnú od zlých ľudí proti vašej vôli a ktorým je ľahšie odporovať, lebo v tomto páde i Boh dáva väčšiu milosť, aby ste ich mohli premôcť.

4) Jako tí, ktorí jedia z kresťanského obetného chleba a pijú z obetného kalicha, majú účasť na samom Kristovi.

5) Nakoľko skrze sv. prijímanie bývajú účastní božskej prirodzenosti.

či nie sú účastní oltára tí, ktorí jedia obeť? ¹⁾

19. Čo teda? Hovorím, že modlám obetované je niečo? Alebo že modla je niečo? ²⁾

20. Ale čo pohaní obetujú, zlým duchom obetujú ³⁾, a nie Bohu. Ja však nechcem, aby ste boli spoločníkmi zlých duchov. Nemôžete piť kalich Pánov i kalich zlých duchov;

21. nemôžete byť účastní stola Pánovho i stola zlých duchov. ⁴⁾

22. Či budeme dráždiť Pána? Či sme silnejší od neho? Všetko mi je dovolené, ale nie všetko je užitočné (Srov. 6, 12);

23. všetko mi je dovolené, ale všetko nepovznáša. ⁵⁾

24. Žiaden nech nehľadá, čo je jeho, ale čo je druhého. ⁶⁾

25. Všetko, čo sa predáva v jatke, jedzte, bez vyzvedania sa pre svedomie. ⁷⁾

26. Pánova je zem, i všetko, čo ju naplňuje. ⁸⁾ (Žalm 23, 1.)

27. Keď vás pozve niekto z neveriacich, a chcete ísť, jedzte všetko, čo sa vám predloží, bez vyzvedania sa pre svedomie.

28. Ale keby niekto riekol: Toto je obetované modlám, nejedzte pre

1) Práve tak, ako Židia, ktorí požívajú obetné mäso, sú účastní obety, takto i tí, ktorí jedia obetné mäso z pohanských modiel, sú v istom smysle a v istých okolnostiach účastní pohanských obetí a tak modlárstva.

2) Je pravda, že modla nie je Bohom, a tak ani to, čo sa jej obetuje, nie je vlastne obetou.

3) Ale pohanské obety predsa sú z návodu diabla, ktorý chce takto ukrátiť Boha a tak pre seba dostať túto poklonu. A pre toto je zakázané modlárstvo, napriek tomu, že modla je nič.

4) A práve preto nepatrí sa účasť brať na pohanských obetných, v chrámoch vystrájaných hostinách, lebo kto sa ich zúčastní, zúčastní sa pohanskej modloslužby.

5) Mnoho mi je dovolené, čo sa predsa nesluší robiť, aspoň medzi istými okolnosťami nie.

6) Nech nehľadá svoj časný prospech, ale druhého spásu.

7) Keď kupujete mäso, nemusíte sa vyzvedať, či to mäso nepochádza z modlárskej obete, lebo už sa neuvádza do obchodu jako obetné, ale jako obyčajné mäso, a tak prestáva byť účasťenstvo na obete.

8) Všetko je dobré, čo Boh stvoril.

toho, ktorý to oznámil, a pre svedomie.

29. Ale nemienim tvoje svedomie, lež druhého; lebo prečože má nad mojou svobodou súdiť cudzie svedomie? ¹⁾

30. Keď ja s vďakou požívam, čo sa mám dať haniť preto, za čo vďaky vzdávam? ²⁾

31. Či teda jete a či pijete, a či čokoľvek iného činíte, všetko na slávu Božiu činite. (Kol. 3, 17.)

32. Nebuďte na pohoršenie ani Židom, ani pohanom, ani cirkvi Božej,

33. ako i ja som po vôli všetkým vo všetkom; nevyhľadávam, čo je mne užitočné, ale čo mnohým, aby boli spasení.

HLAVA 11.

Ako sa chovať v shromaždeniach, zvlášte pri večeri Pána. O najsvätejšej Sviatosti tela a krvi Pánovej a o hodnom jej prijímaní.

1. Buďte mojimi nasledovníkmi, jako i ja som (nasledovník) Kristov. (Srov. 4, 16.)

2. Chválim však vás, bratia, že si vo všetkom na mňa spomínate, a jako som vám dal, moje prikázania držite. ³⁾

3. No chcem, aby ste vedeli, že každému mužovi hlavou je Kristus, kdežto žene hlavou je muž, a Kristovi hlavou Boh. ⁴⁾ (Efez. 5, 23.)

4. Každý muž, ktorý sa modlí alebo prorokuje s prikrytou hlavou, zohyzďuje svoju hlavu. ⁵⁾

1) Moje svedomie sa nepoškvŕňuje, keď to požívam, čo znám, že je dovolené, hoci to iný aj za hriech považuje.

2) Keď niečo s vďakou k Bohu a darcovi požívam, prečo si mám z toho robiť svedomie? Obidve vety vysvetľujú slová: „Ale nemienim tvoje svedomie, lež druhého.“

3) Sv. Pavel v nasledujúcich riadkoch karhá Korintanov pre niektoré neporiadky, ktoré sa dialy pri sv. omši; ale aby to vďačnejšie prijali, teda ich zprvu chváli.

4) Dľa židovských a pohanských náhľadov žena závisí od muža, je mu podriadená.

5) Čo tu píše sv. Pavel o ženách, aby nosily na hlave ručník v chráme, to už vyšlo z úžitku

5. Ale každá žena, ktorá sa modlí alebo prorokuje s nezahalenou hlavou, zohyzduje svoju hlavu, lebo je to jedno, jako by sa ostrihala.¹⁾

6. Lebo keď sa žena nezahaľuje, nech sa dá ostrihať. A jestliže je to škaredé na ženu dať sa ostrihať alebo oholiť, nech si hlavu zahalí.

7. Muž síce nepotrebuje prikrývať si hlavy, lebo je podobizen a sláva Božia, kdežto žena je sláva mužova.²⁾ (1. Mojž. 1, 26; 2, 21.)

8. Lebo nie je muž zo ženy (stvorený), ale žena z muža. (1. Mojž. 2, 21—22.)

9. A nie je muž stvorený pre ženu, ale žena pre muža.³⁾ (2. Mojž. 2, 18—22.)

10. Preto žena musí mať na hlave poddanstvo pre anjelov.⁴⁾

11. Avšak ani muža niet bez ženy, ani ženy bez muža v Pánovi.⁵⁾

12. Lebo jako (je) žena z muža, tak i muž skrze ženu, všetko však z Boha.

13. Vy sami súdte: sluší sa, aby žena nezahalená modlila sa k Bohu?

14. Neučí vás i sama príroda, že keď si muž dá vlasy rásť, je mu hanba;

15. kdežto keď si žena dá vlasy

a prejavuje len židovsko-pohanské náhľady. Židia sa modlievali s pokrytou hlavou, pohani s nepokrytou. U pohanov, keď sa sluha alebo otrok rozprával s pánom, musel si pokryť hlavu, teda zakrytie hlavy bolo znakom otroctva. Pavel tu prijíma grécky obyčaj. Prorokovať znamená tu vykladať sv. Písmo, učiť, kázať.

1) U Grékov chodily ostrihané takzvané hetairy, pouličné nevestičky, nasledovne ostrihať si vlasy bolo veľkou potupou.

2) Muž neobdržal síce od Stvoriteľa viac než žena, ale nie je nijakému inému stvoreniu poddaný, ba je od Stvoriteľa všetkým predstavený, aby slávu Boha, Pána sveta, dokonale, jako len stvorenie môže, predstavoval. Preto nemá nosiť znamenia poddanosti na hlave.

3) Keďže žena je z muža a pre muža, je slávou mužovou: lebo voči ostatným stvoreniam jemu rovná, predstavuje jeho dokonalosť, ako muž, pán nad všetkými živými bytnosťami, predstavuje slávu Boha, najvyššieho Pána.

4) Čepiec musí mať na hlave, jako znak svojho poddanstva, a to pre anjelov, — hádam pre kňazov, aby sa nepohoršili.

5) Tu vyzdvihuje významnosť žien, aby si ich mužovia všímali.

rásť, je to pre ňu česť, lebo vlasy sú jej dané za závoj.

16. Ale keby sa niekomu zazdalo škriepiť sa: my nemáme takej obyčaje, ani Cirkev Božia.¹⁾

17. To vám nakladám: Neschvaľujem, že sa schádzate nie po dobrom, ale po zlom.²⁾

18. Predne totižto počúvam, že keď sa sídite do shromaždenia, sú medzi vami roztržky, a to zčiasťky i verím.

19. Lebo musia byť i bludy³⁾, aby tí, ktorí sa dokázali, boli zjavní medzi vami.

20. Keď sa teda schádzate dovedna, už to je nie ješť večeru Pána.

21. Lebo každý najprv berie si ješť svoju vlastnú večeru: a jeden je ovšem lačný, druhý zas opitý.⁴⁾

22. A čože, či nemáte domov na jedenie a pitie? Alebo znevažujete Cirkev Božiu a zahanbujete tých, ktorí nemajú? Čo vám mám povedať? Pochválím vás? Za toto nepochválím.

23. Lebo⁵⁾ ja som prijal od Pána, čo som vám i sdelil, že Pán Ježiš v tú noc, v ktorú bol zapredaný, vzal chlieb,

24. a keď poďakoval, lámal a riekol: Vezmite a jedzte, toto je telo moje, ktoré sa vydá⁶⁾ za vás; toto čiňte na moju pamiatku.

25. Podobne i kalich, keď povedčeral, a riekol: Tento kalich je nová úmluva v mojej krvi; toto čiňte, koľkorázkoľvek budete piť, na moju pamiatku.

1) Sám Pavel vie, že mnohí neprijmu toto jeho mudrovanie, a preto vo svojom čase nariadil to svojou nadvážnosťou a nadvážnosťou Cirkvi.

2) Lebo nerobíte pokroku v dobrom, ale v zlom.

3) Grécky: musia byť strany medzi vami.

4) V tých časoch kresťania slávilí sv. omšu večer, a asi tak, ako poslednú večeru. Boháči doniesli jedlá a nápoje a potom všetci kresťania najprv spoločne sa hostili. Lenže v Korinte boháčí jedli osve a chudobní osve, čo nebolo v poriadku.

5) Hody lásky Korinťanov nie sú hodnou prípravou k prijatiu Svätosti oltárnej, lebo v tomto tajomstve má sa zvestovať smrť Pánova.

6) Grécky: zlomí; ktoré sa zlomí = bude usmtené za vás.

26. Lebo kedykoľvek budete jesť tento chlieb a piť tento kalich, budete zvestovať smrť Pánovu, kým neprijde.¹⁾

27. A tak ktokoľvek bude jesť tento chlieb alebo piť kalich Pánov nehodne, vinen bude tela a krvi Pánovej. (Ján 6, 59.)

28. Preto nech človek zkuša sám seba a takto nech jie z tohoto chleba a pije z kalicha.²⁾

29. Lebo kto nehodne jie a pije, ten jie a pije si súd, pretože nerozsudzuje telo Pánovo.³⁾

30. Preto sú medzi vami mnohí nemocní a slabí, ba mnohí usnuli.⁴⁾

31. Kdežto keby sme sami seba posudzovali, zaiste neboli by sme súdení.

32. Ale keď sme súdení, bývame trestaní od Pána, aby sme s týmto svetom neboli zatratení.

33. A tak, bratia moji, keď sa schádzate jesť, čakajte jeden na druhého.

34. Keď je kto lačný, nech sa najie doma, aby ste sa neschádzali k súdu. Ostatné však sriadim, keď príjdem.

HLAVA 12.

O rozličných daroch Ducha svätého a o rozličnom povolani kresťanov.

1. I o duchovných⁵⁾ daroch, bratia, nechcem, aby ste boli v nevedomosti.

2. Viete, že keď ste boli pohani, k nemým modlám ste chodievali, ako ste bývali vedení.⁶⁾

1) Do súdneho dňa.

2) Človek nech zpytuje svoje svedomie, a keď sa cíti nehodným pre ťažký hriech, nech sa učíní hodným, a síce žiada k tomu vyslovené prikázanie Cirkvi — *spoveď*.

3) Od obyčajného chleba. Alebo nevšíma si tela Pánovho.

4) Mnohí onemocnejú od nehodného prijímania, ba i umrú. Alebo mnohí znášajú za to časné tresty tu na zemi.

5) Duch sv. nielen osvecoval a posilňoval prvé kresťanov, ale dával im i zovnútorne zázračné dary, jako na pr. prorocstvo, znalosť jazykov atď.

6) Diabol zaviedol pohanov do modlárstva a

3. Preto vám dávam na známosť, že žiaden, kto mluví v Duchu Božom, nezlorečí Ježišovi¹⁾, a že nikto nemôže povedať: Pán Ježiš! iba v Duchu svätom. (Mark. 9, 38.)

4. No milosti sú rozdielne, ale ten istý Duch.²⁾

5. I úrady sú rozdielne, ale ten istý Pán.

6. I účinkovania sú rozdielne, ale ten istý Boh, ktorý účinkuje všetko vo všetkých.

7. A každému dáva sa zjavenie Ducha na úžitok.³⁾

8. A síce jednému dáva sa skrze Ducha reč múdrosti⁴⁾, druhému zas reč vedomosti⁵⁾, podľa toho istého Ducha;

9. inému viera v tom istom Duchu⁶⁾, inému milosť uzdravovať v jednom Duchu⁷⁾,

10. inému činiť zázraky, inému prorokovať⁸⁾, inému rozoznávať duchov⁹⁾, inému druhy jazykov¹⁰⁾, inému vykladanie reči.¹¹⁾

11. Ale toto všetko účinkuje jeden a ten istý Duch, ktorý udeľuje každému, jako chce.

12. Lebo jako je telo jedno a má mnoho údov, kdežto všetky údy tela, hoci sú mnohé, sú len jedným telom, tak i Kristus.¹²⁾

skrze svojich veľtcov a veľšice robil tiež podivné veci. Aby pravé zázraky Božie rozoznali od zdanlivých divov diablových, na to Pavel v nasledujúcom verši podáva bezpečné pravidlo.

1) Grécky lepšie: nepovie: prekliaty Ježiš...

2) Duch sv., pôvodca darov, je jeden.

3) Sebe i Cirkvi.

4) Reč múdrosti je poznanie a prednášanie cieľuprimeranosti, súvislosti a sústavnosti kresťanstva, jako i prispôbenia pre činný život.

5) Reč vedomosti je poznanie a prednášanie jednotlivých kresťanských právd.

6) Dôvera, ktorá robí divy.

7) Zázračné liečenie chorých.

8) Prorokovať znamená: predpovedať budúce, alebo vyjaviť skryté, tajné veci.

9) Rozoznať koho vedie Duch Boží; svoj vlastný, alebo zlý duch.

10) Keď zrazu hovorí jazykom, ktorému sa nikdy neučil.

11) Keď rozumie a druhým tlumočí v cudzom, neznámom jazyku prednesené reči (veci).

12) Tu Pavel slovom: Kristus označuje Cirkev, ktorá pokračuje v jeho diele, keď vedie ľudí k spaseniu.

13. Lebo veď skrze jedného Ducha my všetci sme v jedno telo pokrstení, buďto Žid a, buďto pohani, buďto sluhovia, buďto svobodní, a všetci sme jedným Duchom naplnení.¹⁾

14. Lebo ani telo nie je jeden úd, ale mnoho (údivov).

15. Keby povedala noha: Keďže nie som rukou, nie som z tela, či preto nie je z tela?

16. A keby povedalo ucho: Keďže nie som okom, nie som z tela, či preto nie je z tela?

17. Keby bolo celé telo okom, kdeže by bol sluch? A keby bolo celé sluchom, kdeže by bol čuch?

18. Ale teraz rozpoložil Boh údy, každý z nich v tele, ako chcel.

19. Keby všetky byly jedným údom, kde by bolo telo?

20. Kdežto teraz je síce mnoho údivov, ale jedno telo.

21. A nemôže oko povedať ruke: Nepotrebujem tvojej služby; alebo zas hlava nohám: Nie ste mi potrebné.

22. Ba, čo viac, údy telesné, ktoré sa zdajú byť slabšími, sú potrebnéjšie,

23. a ktoré máme za podľejšie údy v tele, tým vzdávame hojnejšiu úctu²⁾, a ktoré sú nám neslušnými, majú hojnejšiu počestnosť³⁾;

24. kdežto ktoré nám sú počestné, ničoho nepotrebujú, lebo Boh tak složil telo, že tomu dal hojnejšiu počestnosť, ktorému jej chýbalo,

25. aby nebolo rozkolu v tele, ale aby sa údy jeden o druhý rovnako staraly.

26. A keď trpí jeden úd, spolu trpia všetky údy, alebo keď sa oslavuje jeden úd, spolu sa radujú všetky údy.

27. A vy ste telo Kristovo a údy z úda.¹⁾

28. A Boh postavil niektorých v Cirkvi, a síce po prvé apoštolov, po druhé prorokov, po tretie učiteľov; potom (dal niektorým) moc divovčinenia, potom milosť uzdravovania, napomáhačstva²⁾, spravovania³⁾, mluvenia rozličných jazykov a vykladania reči.

29. A či sú všetci apoštolmi? Či všetci prorokmi? Či všetci učiteľmi?

30. Či všetci divotvorcami? Či všetci majú milosť uzdravovania? Či všetci mluvia jazykmi? Či všetci vykladajú?

31. Vynasnažujte sa dosiahnuť lepších darov. A ešte výbornejšiu cestu⁴⁾ vám ukážem.

HLAVA 13.

O neužitočnosti darov bez lásky.

1. Čo by som mluvil jazykmi ľudskými i anjelskými, a nemal by som lásky, bol by som ako zvučná meď a jako cvendžiaci cymbal.

2. A čo by som mal proroctvo a znal všetky tajomstvá a všetku vedomosť, a čo by som mal všemožnú vieru, tak že by som hory prenášal, a nemal by som lásky, nič nie som.

3. A čo by som rozdal chudobným na pokrm všetok svoj majetok, a čo by som vydal svoje telo tak, aby som zhorel, a nemal by som lásky, nič mi neosoží.⁵⁾

4. Láska je trpelivá, je dobrotivá, láska nezávidí, nekoná ľahkovážne, nenadáva sa,

1) Všetci ľudia nemôžu byť rovnakí ani len v Cirkvi, jako v tele nemôžu byť všetky údy okom. Ináč, keby nebolo nerovnosti, nemohla by obstať spoločnosť, a tak ani Cirkev. Grécky: a údy po čiastke = po jednom.

2) Napomáhačstva sú tí, ktorí druhých podporujú almužnou, úslužnosťou atď.

3) Spravovania sú cirkevné vrchnosti.

4) Tou výbornejšou cestou je láska, ktorá všetko prevyšuje.

5) Bez lásky k Bohu a k bližnému ani dobré skutky nič nestoja.

1) V Cirkvi sú všetci ľudia rovní, nedáva sa prednosť; no zamestnania sú rôzne.

2) Ozdobujeme ich zaušnicami, prsteňmi atď.

3) Neslušné údy zaodievajú ešte i divosi.

5. nie je ctibažná, nehľadá svoje vlastné, nerozdrážďuje sa, nemyslí zle,

6. neraduje sa neprávosti, ale teší sa pravde;

7. všetko znáša, všetkému verí, všetko dúfa, všetko pretrpí.

8. Láska nikdy neprestáva, keď i proctvá prestanú, alebo jazyky pominú, alebo veda vyhynie.¹⁾

9. Lebo (len) zčiasťky poznávame a zčiasťky prorokujeme.²⁾

10. Ale keď príjde to, čo je dokonalé, prestane to, čo je čiastočné.³⁾

11. Keď som bol dieťa, mluvil som ako dieťa, cítil som ako dieťa, myslel som ako dieťa; ale keď som sa stal mužom, opustil som, čo bolo detinské.⁴⁾

12. Teraz vidíme (Boha) cez zrkadlo v hádanke⁵⁾, ale vtedy z tvári do tvári. Teraz poznávam čiastočne, ale vtedy poznám tak, ako som i poznáný.⁶⁾

13. A teraz zostáva viera, nádej, láska, to troje; ale najväčšia z nich je láska.⁷⁾

HLAVA 14.

O dare prorokovania a o iných daroch, ako i o ich užívaní.

1. Stojte o lásku, dychtite po veciach duchovných, ešte väčšími však, aby ste prorokovali.

2. Lebo kto mluví rečou, nie ľudom mluví, ale Bohu; lebo nikto to nerozumie, nakoľko skrze Ducha mluví tajomstvá.¹⁾

3. Ale kto prorokuje, mluví ľudom na vzdelávanie a povzbudenie a potešenie.²⁾

4. Kto mluví rečou, sám seba vzdeláva³⁾, ale kto prorokuje, vzdeláva cirkev Božiu.⁴⁾

5. Chcel by som síce, aby ste všetci mluvíli rečami, ale radšej aby ste prorokovali, lebo väčší je, kto prorokuje, nežli ten, kto mluví rečami, leda by to i vykladal, aby cirkev dostala vzdelanie.⁵⁾

6. Teraz však, bratia, keby som prišiel k vám a mluvil rečami, čo by som vám osožil, keby som vám len nemluvil alebo v zjavení, alebo vo vede, alebo v proctve, alebo v učení?⁶⁾

7. Sú veci bezdušné, ktoré vydávajú zvuk, ako píšťala alebo harfa, a keby nevydávaly rozoznateľného zvuku, jako sa bude vedieť, čo sa píska alebo hrá na harfe?

8. Preto jestli trúba vydá neistý hlas, kto sa bude strojiť na vojnu?

9. Tak i vy, jestli nevydáte jazykom srozumiteľnej reči, jako sa bude vedieť, čo sa hovorí? Budete mluviť do vetra.⁷⁾

1) Kto mluví v chráme cudzou, poslucháčom neznámou rečou, oslavuje síce Boha, ale z toho shromaždený ľud nemá nijakého osohu, keďže ho nerozumie, ba môže mať z toho ešte i škodu. V duchu mluví tajomstvá, t. j. veci duši nesrozumiteľné.

2) Kto prorokuje, t. j. so zápalom učí, káže atď. 3) Kto mluví v chráme ľudu neznámou rečou; jestli on to rozumie, sebe je na prospech.

4) Kto horlivo káže v známej reči, osoží i sebe i poslucháčom.

5) I dar jazyka je dobrý, ale lepšie je horlivé kázanie, ktoré ľud rozumie. A dar neznámej reči je len vtedy osožný, keď sa cudzia reč tlumočí.

6) Cudzia reč v chráme je neužitočná, ba často škodná.

7) 7—9. Ako hudobné nástroje vydávajú hlasy a tieto dľa ľubovoľného prijatia niečo označujú, tak i hlasy reči sú len ľubovoľné znaky. A jako hlas trúby, keď je neistý, keď nevyrazí prijateľného znaku, je márný, ba v čas potreby, jako vo vojne, rozhodne škodný, lebo vojaci nevedia, čo majú robiť: takto nesrozumiteľné slová cudzej reči v chráme sú márné, ba i rozhodne škodlivé.

1) Zázračné dary Ducha sv., jako mimoriadne, nie sú Cirkvi nevyhnutne potrebné a preto môžu vystať.

2) Teraz poznávame Boha len neúplne, a preto i len neúplne obznamujeme s ním ľudí.

3) Prestanú naše nedokonalé predstavy o Bohu. 4) Ako dôvod na toto uvádza, že i naše zemské znalosti časom sa zdekonaľujú.

5) Ako keď niekomu niečo zahádame, v hádanke síce označíme vec, poznáme jej vlastnosti, ale len pošmúrne, nejasne, a len keď rozlúštíme hádanku, je nám všetko jasné: tak je to i s našim poznaním Boha.

6) Tu sa neoznačuje rovnakosť poznania, ale len podobnosť.

7) Na druhom svete nebude viery, lebo budeme vidieť a vedieť; nebude nádeje, lebo budeme všetko mať; ale láska zostane, lebo budeme Boha večne milovať.

10. Tak mnoho rozdielnych rečí je na svete, a žiadna nie je bez srozumiteľného hlasu.

11. Jestli teda neznám významu hlasu, budem tomu, komu mlúvím, cudzincom, a ten, kto mlúvi, bude mne cudzincom.

12. Tak i vy, keďže horlíte za darmi duchovnými¹⁾, hľadte, aby ste oplývali nimi pre vzdelanie cirkvi.

13. A preto kto mlúvi jazykom, nech sa modlí, aby vykladal.

14. Lebo keď sa modlím jazykom, môj duch sa modlí, ale moja myseľ nemá úžitku.²⁾

15. Čo teda? Budem sa modliť duchom, budem sa modliť i rozumom; budem spievať duchom, budem spievať i rozumom.³⁾

16. Ináč keď len v duchu dobrorečíš, ako ten, čo zaplňuje miesto neznalca⁴⁾, povie na tvoje dobrorečenie Amen, keďže nevie čo hovoríš?

17. Lebo ty síce dobre vzdávaš vďaky, ale druhý sa nepovzbudzuje.

18. Ďakujem Bohu svojmu, že mlúvím rečou všetkých vás.⁵⁾

19. Ale v cirkvi radšej chcem premlúviť päť slov sebe srozumiteľných, aby som i druhých poučil, nežli desaťtisíc slov rečou (neznámou).

20. Bratia, nebuďte deťmi ohľadom rozumu, ale čo do zlosti buďte ma-

ľučkými, v rozumnosti však buďte dospelí.¹⁾

21. V zákone je napísané: Inými jazykmi a inými rtami budem mlúviť tomuto ľudu, a ani tak nepočúvnu, povedá Pán.²⁾ (Iz. 28, 11.)

22. A tak jazyky sú na znamenie nie veriacim, ale neveriacim; kdežto proroctvá nie neveriacim, ale veriacim.

23. Keby sa teda išla celá cirkev spolu, a všetci by mlúvili rečami, a vošli by ta neznalci alebo neveriaci: či by neriekli, že bláznite?

24. Ale keby všetci prorokovali a vošiel by ta neveriaci alebo neznalec, od všetkých bude zavrátený, od všetkých posúdený;

25. vyjavia sa mu tajnosti srdca. a tak padne na tvár a klaňať sa bude Bohu i sozná, že ozaj Boh je vo vás.

26. Čo teda, bratia? Keď sa sídete, každý z vás má chválospev, má nauku, má zjavenie, má reč, má vykladanie; všetko to nech je na vzdelanie.

27. A keď kto mlúvi rečou (cudzou), nech po dvoch, alebo najviacej po troch, a po poriadku, a jeden nech vykladá.

28. Ale keď nielo vykladača, nech mlčí v shromaždení a mlúvi sám sebe a Bohu.³⁾

29. Proroci tiež dvaja alebo traja nech mlúvia, a ostatní nech rozvažujú.

30. No keby zjavenie prišlo inému, ktorý tam sedí, prvší nech mlčí.

1) Za duchovnými darmi, alebo za duchovným vzdelaním.

2) Keď sa človek modlí v nesrozumiteľnom jazyku, nakoľko myseľ jeho je povznesená k Bohu, je mu to užitočné, ale myseľ je bez úžitku, lebo nevie, čo hovorí, nevzdeláva sa, ba keďže takto duša ľahko upadne do roztržitosť, nuž takéto modlenie je rozhodne škodlivé.

3) Preto Pavel nariaďuje, aby sa v kostole verejne modlitby, kázne a spevy vykonávaly v reči ľudu srozumiteľnej. Výnimkou sú pri sv. omši a pri vysluhovaní sviatostí, od kňaza upotrebované modlitby, ale i to len z nariadenia Cirkvi, a majú sa tľumočiť.

4) Duchom hovoriť je nesrozumiteľnou rečou hovoriť. Keď teda neznámou rečou hovoríš v chráme, tí, ktorí nerozumejú reči, nemôžu sa pripojiť k tvojej modlitbe.

5) Pavel všade kázal tou rečou, ktorá tam bola v úžitku.

1) Veriaci nech sú síce nevinní jako deti, ale nie sprostí, a tak nemajú sa dať spraviť za hračku, za púhy nástroj hlúpych chůtok nepovolaných ľudí.

2) Boh sa vyhráža (ľuďom) Židom, že pošle na nich také národy, ktorých reči nebudú rozumieť, ale ani vtedy neposlúchnu Pána Boha.

3) 27—28. Sv. Pavel nakladá v cirkvi mlčať tým, ktorí chcú cudzou rečou mlúviť, a dovoľuje to len v tom páde, keď sa cudzia reč hneď i pretlumočí.

31. Lebo môžete všetci po jednom prorokovať, aby sa všetci poučili a všetci sa napomenuli.

32. A duchovia prorockí poddaní sú prorokom,

33. lebo Boh nie je Bohom neporiadku, ale pokoja, jako i vo všetkých svätých cirkvách učím.

34. Ženy v shromaždeniach nech mlčia, lebo nedovoľuje sa im mluviť, ale poddanými byť, ako i zákon povedá. (1. Mojž. 3, 16.)

35. Ale keď sa chcú niečo naučiť, nech sa spýtajú doma svojich mužov, lebo mrzko je žene mluviť v shromaždení.

36. Či od vás pošlo slovo Božie, alebo k samým vám prišlo? ¹⁾

37. Keď sa kto nazdáva, že je prorokom alebo človekom duchovným, nech vie, že čo vám píšem, sú prikázania Pánove.

38. A kto to neuzná, nebude uznaný.

39. A tak, bratia, snažte sa prorokovať a rečami hovoriť nezabruňujte.

40. Ale všetko nech sa deje slušne a dľa poriadku.

HLAVA 15.

O vzkriesení z mŕtvych.

1. No upomínam vás, bratia, na evanjelium, ktoré som vám kázal, ktoré ste i prijali a v ktorom i stojíte (Gal. 1, 11),

2. skrze ktoré i spasení budete, jestliže ho zachováate, v akom smysle som vám kázal; okrem jestli by ste boli nadarmo uverili. ²⁾

3. Lebo odovzdal som vám predne, čo som i prijal: že Kristus umrel

za naše hriechy, dľa Písem (Iz. 53, 4—8);

4. a že bol pochovaný, a že vstal z mŕtvych tretieho dňa dľa Písem (Jon. 2, 1; Mat. 12, 40);

5. a že sa zjavil Kefasovi, a potom jedenástim. (Ján 20, 19; 21, 7. Luk. 24, 33—34.)

6. Potom zjavil sa viac než päťsto bratom spolu, z ktorých mnohí až dosiaľ žijú ¹⁾, niektorí však usnuli.

7. Potom zjavil sa Jakubovi, neskoršie všetkým apoštolom.

8. Naposledy však zo všetkých, ako nedochôdcaťu, zjavil sa i mne. ²⁾ (Sk. ap. 9, 3; Ef. 3, 8.)

9. Lebo ja som najmenší z apoštolov, ktorý nie som hoden volať sa apoštolom, pretože som prenasledoval cirkev Božiu. (Sk. ap. 8, 1...)

10. Ale milosťou Božou som to, čo som, a milosť jeho nebola vo mne márna, lež hojnejšie som pracoval, nežli oni všetci; no nie ja, ale milosť Božia so mnou.

11. Ale či ja, či oni, tak kážeme, a tak ste uverili.

12. Keď sa však už o Kristu káže, že vstal z mŕtvych, akože hovoria niektorí medzi vami, že niet vzkriesenia mŕtvych?

13. Veď jestli niet vzkriesenia mŕtvych, ani Kristus nevstal z mŕtvych.

14. A keď Kristus nevstal z mŕtvych, teda márne je naše kázanie, márna je i vaša viera. ³⁾

15. Ba ukázali by sme sa i jako kriví svedkovia Boží, lebo sme svedčili proti Bohu, že vzkriesil Krista, ktorého nevzkriesil, keďže mŕtvi z mŕtvych nevstanú.

¹⁾ Niektorí ešte žili, keď Pavel písal tento list.

²⁾ Nedochôdča je nezrelý plod ľudský, a sv. Pavel takto sa menuje pre veľkú poníženosť. Ako nedochôdča nie je opravdivým človekom, takto — povedá Pavel — ani ja nie som opravdivým apoštolom.

³⁾ Jestli Kristus nevstal z mŕtvych, nie je Bohom, ba bol by svodcom, nebol by nás spasil, a vtedy kresťanstvo bolo by márne.

16. Lebo jestli mŕtvi z mŕtvych nevstanú, ani Kristus nevstal.

17. A keď Kristus nevstal z mŕtvych, márna je vaša viera, lebo ste ešte vo svojich hriechoch. (Rim 4, 25.)

18. Teda i tí, ktorí zosnuli v Kristu, zahynuli.¹⁾

19. Jestli len v tomto živote máme nádej v Kristu, biednejší sme od všetkých ľudí.²⁾

20. Ale Kristus vstal z mŕtvych, ako prvotina zosnulých. (Kol. 1, 18; Zjav. 1, 5.)

21. A síce, poneváč skrze človeka smrť, skrze človeka i vzkriesenie z mŕtvych.³⁾

22. A jako v Adamovi všetci umierajú, tak i v Kristu všetci budú oživení.

23. Ale každý vo svojom poriadku; prvý Kristus, potom tí, ktorí sú Kristovi, ktorí verili v jeho príchod. (1. Thes. 4, 15.)

24. Potom koniec, keď oddá kráľovstvo Bohu a Otcu, keď zničí všetko kniežatstvo, i moc i silu.⁴⁾

25. Lebo treba mu kraľovať, do kiaľ nepoloží všetkých nepriateľov pod jeho nohy. (Žalm 109, 1. Žid. 1, 13; 10, 13.)

26. Ako najposlednejší nepriateľ však zničená bude smrť⁵⁾, lebo všetko podrobil mu pod nohy. Ale keď povedá (Žalm 8, 8; Žid. 2, 8; Zjav. 21, 4.):

27. Všetko mu je podrobené, bezpochyby krem toho, ktorý mu poddal všetko.⁶⁾

28. A keď mu bude všetko poddané, vtedy aj Syn poddá sa tomu,

1) I tí, čo s Kristom a za Krista umreli, neboli by spasení, lež zahynuli by, jako zvieratá.

2) Jestliže nám viera nepodáva nádeje vo večné spasenie, musela by nás aspoň na tomto svete činiť blaženými. Ale nie, ona nás núti odriekať sa mnohých vecí, ktorým sa iní tešia, brať na seba mnoho ťažkého, znášať nepočítané prenasledovania, ba podstúpiť i smrť.

3) Skrze Adama prišla smrť, skrze Krista vzkriesenie.

4) Potom bude koniec svetu i bojujúcej Cirkvi.

5) Smrť je nám nepriateľom, lebo ničí život.

6) Kristovi okrem Boha všetko je poddané.

ktorý mu všetko podmanil, aby bol Boh všetko vo všetkom.¹⁾

29. Ináč čo budú robiť tí, ktorí sa krstia namiesto mŕtvych, jestliže mŕtvi vonkoncom nevstanú? Načože sa krstia za nich?²⁾

30. Prečože sa i my vystavujeme nebezpečenstvu každú hodinu?³⁾

31. Každý deň umieram pre vašu slávu, bratia, ktorú mám v Kristu Ježišovi, Pánu našom.

32. Keď som (na spôsob ľudí) bojoval proti divým zverom v Efeze⁴⁾, čo mi to osoží, jestli mŕtvi nevstanú? Tedy jedzme a pime, lebo zajtra umremo. (Mudr. 2, 6. Iz. 22, 13; 56, 12.)

33. Nedajte sa svádzať: Zlé reči kazia dobré mravy.

34. Precítnite spravedliví a nehrešte, lebo niektorí nemajú známosti o Bohu; vám na zahanbenie to hovorím.

35. Ale niekto riekne: Jakože vstanú mŕtvi, alebo: v akom tele prídu?

36. Nemúdry! Čo ty zaseješ, nebýva oživené, iba keď prv umre.

37. A čo seješ, neseješ telo, ktoré bude, ale holé zrno, čo sa nahodí, pšenicu, alebo ktorékoľvek iné.

38. Boh však dáva mu telo, také chce, a každému semenu vlastné telo.

1) Boh bude všetko vo všetkom, keď všetko uzná a vyjavi Božiu všemohúcnosť a slávu.

2) Čo slová „ktorí sa krstia namiesto mŕtvych“ znamenajú, to Korintania rozumeli, ale nám i samým svätým otcom sú tie slová hádankou. Niektorí vykladači si myslia, že v Korinte niektorí kresťania dali sa krstíť namiesto svojich už umrevších pokrevných, v tom mýlnom domnení, že to bude mŕtvym tak platné, jako keby tí mŕtvi za živa na smrteľnej posteli boli bývali pokrstení. Druhí si zase myslia, že tu je reč o pokání (krst pokánia) a dobrých skutkoch, a azda i o odpustkoch. No čokoľvek robili Korintania, všetko by bolo nerozumné, keby mŕtvi nevstali z mŕtvych.

3) Keď niet vzkriesenia, nie je hodno trpieť a sa namáhať a zapierať za Krista.

4) Na spôsob ľudí, gladiátorov, bez vyššieho cieľa. Pavol bojoval v Efeze dľa jedných s divými zvermi, jakým trestom pokutovali len veľkých zločincov, dľa iných bojoval so zverskými, divými ľuďmi. Keby nebolo vzkriesenia, vtedy by to bolo hlúpe; múdrejšie by bolo len jesť a piť.

39. Nie každé telo je to isté telo; ale iné je ľudské, iné zas zvieracie, iné vtáčie a iné rybie.

40. A sú telá nebeské a telá zemské; ale iná je sláva nebeských a iná zemských.

41. Inakšia je jasnosť slnka, inakšia jasnosť mesiaca a inakšia jasnosť hviezd. Hviezda od hviezdy líši sa jasnosťou.

42. Tak (bude) i vzkriesenie mŕtvych. Zasiať sa v porušení, vstane v neporušiteľnosti;

43. zasieva¹⁾ sa v necti, vstane v sláve; zasieva sa v bezmoci, vstane v silnosti;

44. zasieva sa telo smyselné²⁾, vstane telo duchovné. Keď je telo smyselné, je i duchovné, jako je písané:

45. Prvý človek Adam stal sa dušou živou³⁾, posledný Adam (Kristus) duchom oživujúcim. (1. Mojž. 2, 7.)

46. Avšak nie je prvé, čo je duchovné, ale čo je smyselné; potom čo je duchovné.

47. Prvý človek zo zeme zemský; druhý človek s nebies nebeský.

48. Aký zemčan, takí aj zemčania, a jaký nebešťan, takí aj nebešťania.

49. Teda jako sme nosievali obraz zemčanov, nosievajme i obraz nebešťanov.⁴⁾

50. A toto hovorím, bratia, že telo a krv nemôžu dosiahnuť krá-

1) Zasieva, t. j. ukladá do zeme telo, asi jako semeno. V necti, t. j. ohyzdné, strašlivé, odporne. V bezmoci, nepohybné.

2) Smyselné telo je telo s náklonnosťami udržať seba a svoj rod, a takéto telo máme teraz, lebo sme smrteľní. Po súdnom dni telo bude nesmrteľné bez puđu udržať seba a svoj rod, a tak telo duchovné, podobné duchom.

3) Bytnosť, ktorá skrze Ducha svätého žije a život dáva.

4) Vo sv. krste skladáme obraz zemského Adama s Kristom ukrižovaným, ničiac telo hriechu; ale aby sme až do konca nosili podobnosť nebeského a zostali dľa tela i duše údmi Krista a chrámami Ducha svätého, to závisí od nášho spoluúčinkovania.

lovstva Božieho; ani porušenie nedosiahne neporušiteľnosti.¹⁾

51. Hľa, tajomstvo vám poviem: Všetci síce vstaneme z mŕtvych, ale nie všetci sa premeníme.²⁾

52. Náhle, v okamžení, na posledné zatrúbenie³⁾, zavznie totižto trúba, a mŕtvi vstanú neporušení⁴⁾, a my sa premeníme.⁵⁾

53. Musí totižto toto porušiteľné (telo) obliecť si neporušiteľnosť, a toto smrteľné obliecť nesmrteľnosť.

54. A keď toto smrteľné oblečie si nesmrteľnosť, vtedy sa naplní slovo, ktoré je písané: Pohlnutá je smrť vo víťazstve. (Os. 13, 14; Žid. 2, 14.)

55. Smrť, kde je tvoje víťazstvo? Smrť, kde je tvoje žihadlo?

56. Žihadlo však smrti je hriech⁶⁾, ale sila hriechu zákon.⁷⁾

57. No vďaka Bohu, ktorý nám dal víťazstvo⁸⁾ skrze Pána nášho Ježiša Krista.

58. A tak, bratia moji premilení, buďte stáli a neohrození; rozhojnení vždycky v diele Pánovom, v povedomí, že vaša práca nie je daromná v Pánovi.

HLAVA 16.

Napomenutie k pečlivosti o chudobných; odporúčanie Timoteja; pozdravy.

1. So sbierkami, ktoré sú pre svätých, robte i vy tak, ako som nariadil cirkvám galatským.

2. Prvý deň v týždni⁹⁾ každý z vás nech odloží a schová u seba, čo sa

1) V tomto terajšom telesnom tele nepôjdeme do neba, ono sa musí premeniť na duchovné.

2) Všetci, ktorí umreme, nebudeme oslavení. Grécky: Všetci síce usneme, ale všetci sa nepremeníme.

3) Zavznie trúba, t. j. všetkým čuteľný povel.

4) Nesmrteľní.

5) Dobrí budú oslavení.

6) Hriech dedičný.

7) Bez zákona niet hriechu.

8) Víťazstvo nad smrťou.

9) Teda v nedeľu.

mu ľubi, aby sa nerobily sbierky až potom, keď príjdem.

3. A keď budem prítomný, pošlem tých, ktorých budete odporúčať v listoch, aby zanesli váš dar do Jeruzalema.

4. Jestli však bude hodno ¹⁾, aby som i ja išiel, pôjdu so mnou.

5. Príjdem však k vám, keď pochodím Macedonsko; lebo Macedonsko mienim pochodiť.

6. Ale u vás azda zostanem, alebo i prezimujem, aby ste ma vy odprevadili, kamkoľvek pôjdem.

7. Nechcem totižto vás teraz mimodúcky navštíviť; lebo ufám si pobudnúť u vás za nejaký čas, jestli Pán dopustí.

8. Ostanem však v Efeze až do Turíc.

9. Lebo otvorily sa mi veľiké a zrejmé dvere ²⁾, a protivníkov je mnoho. ³⁾

10. A keď príjde (k vám) Timotej, hľadte, aby bez strachu bol u vás, lebo pracuje na diele Pánovom, ako i ja.

11. Nech teda nikto ním nepohrda, ale vyprevadte ho v pokoji, aby prišiel ku mne, lebo očakávam ho s bratmi.

12. O bratovi Apollovi však oznamujem vám, že som ho veľmi prosil, aby šiel k vám s bratmi, ale naskrze nemal vôle teraz ísť, no príjde, kadenáhle stihne.

13. Bedlite, stojte pevní vo viere, zmužile sa držte, a buďte silní.

14. Všetky vaše veci nech sa konajú v láske.

15. Prosím vás tiež, bratia, znáte dom Štefánasov a Fortunátov a Achajkov, že sú prvotiny z Achajska, a venovali sa službe svätých;

16. aby ste sa i vy podriadili takýmto, a každému pomocníkovi a robotníkovi.

17. Radujem sa z prítomnosti Štefánasov, Fortunátovej a Achajkovej, lebo to, že ste mi chýbali, oni nahradili;

18. občerstvili totiž i môjho ducha, i vášho. Uznajte ich teda za takých.

19. Pozdravujú vás cirkve z Azie. Pozdravujú vás v Pánovi mnoho ráz so svojím domácim shromaždením Akvila a Priscilla, u ktorých som i na hospode.

20. Pozdravujú vás všetci bratia. Pozdravte sa vospolok bozkom svätým.

21. Pozdravenie mojou, Pavlovou rukou. ¹⁾

22. Jestliže kto nemiluje Pána nášho Ježiša Krista, nech je prekliaty: maranatha. ²⁾

23. Milosť Pána nášho Ježiša Krista s vami!

24. Moja láska s vami so všetkými v Kristu Ježišovi. Amen.

1) Jestli bude značná sbierka.

2) Je tu dobrá príležitosť hlásať evanjelium.

3) Ale je tu i mnoho protivníkov, a tak mi treba tu ostať.

1) Tento list Pavel nepísal vlastnoručne, ale ho napovedal pisárovi, a konečne vlastnoručne ho podpísal, aby ho Korinťania uznali za list Pavlov.

2) Maranatha, slovo aramajské a znamená: Pán blízko, i: Pán ide.

DRUHÝ LIST SV. PAVLA APOŠTOLA KORINŤANOM.

Keď list, ktorý sv. Pavel prvý raz písal Korinťanom, došiel do Korintu, tamejší kresťania dali sa do plaču, činili pokánie a oduševnili sa za sv. Pavla. No nie všetci; protivníci Pavlovi, ktorí sa natískali za apoštolov a neboli nimi, ktorí teda boli lžiapoštolovia, i ďalej búrili Korinťanov proti sv. Pavlovi a menovite vyhadzovali mu na oči, že je vrtkavý, nestály, že nedrží slovo, že nezná rozdiel medzi „áno“ a „nie“. A pritom odvolávali sa na to, že im viac ráz sľúbil, že príjde k nim, a neprišiel. Ďalej, keďže Pavel v prvom liste z veľkej poníženosti povedal, že je nie hoden, aby bol apoštolom, použili to títo jeho nepriatelia a unižovali a podceňovali ho.

Keď sa o tom sv. Pavel dozvedel, napísal Korinťanom tento druhý list, v ktorom najsamprv spomína svoje utrpenia, aby v Korinťanoch vzbudil sústrasť, potom sa ohradzuje proti obžalobe, že je vrtkavý, a udáva príčinu, pre ktorú nechcel ísť do Korintu a ktorá záležala v tom, že nechcel Korinťanov karhať, ako zaslúžili. Potom vyzdvihuje vznešenosť úradu apoštolského, chváli Korinťanov za ich pokánie a zaujatosť za neho; konečne pre česť a slávu Božiu a pre spasenie veriacich, aby nadobudol svojim naukám potrebnej vážnosti, dokazuje, že je takým apoštolom, ako ostatní apoštolovia, ba že ich svojím účinkovaním a milosťami, ktorých mu Boh poprial, i prevyšuje.

Tak sa zdá, že Pavel písal tento list toho istého roku, jako prvý, a to v meste Filipy. Písaný je v reči gréckej.

HLAVA 1.

Pozdravenie. Apoštol spomína, z akého veľkého trápenia ho Pán v Azii vysvobodil, aby tiež druhých potešoval. Osvedčuje svoju úprimnosť a vyhovára sa, že neprišiel k nim.

1. Pavel, z vôle Božej apoštol Ježiša Krista, a brat Timotej¹⁾ cirkvi Božej, ktorá je v Korinte, so všetkými svätými²⁾, ktorí sú v celom Achajsku.

2. Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a Pána Ježiša Krista!

3. Požehnaný Boh a Otec Pána nášho Ježiša Krista, Otec milosrdenstvá a Boh všetkej potechy,

4. ktorý nás potešuje vo všetkom našom súžení, aby sme i sami mohli tešiť tých, ktorí sú vo všelikom utiskovaní, povzbudením, ktorým i my bývame povzbudzovaní od Boha,

5. lebo, jako hojná sú utrpenia

Kristove v nás, tak hojná je skrze Krista i naša potecha.

6. Lebo či sa sužujeme, pre vaše povzbudenie a spasenie¹⁾, či sme potešovaní, pre vaše potešenie, čiže sme povzbudzovaní, pre vaše povzbudenie a spasenie, ktoré pôsobí znášanie tých istých utrpení, ktoré i my trpíme,

7. aby naša nádej pevná bola ohľadom vás, v povedomí, že jako ste účastní utrpenia, tak budete i potechy.

8. Lebo nechceme aby ste nevedeli, bratia, o našom súžení, ktoré sme mali v Azii, že sme boli nad mieru obťažaní nad možnosť²⁾, tak že sa nám zunovalo i žiť.

9. Ba sami v sebe samých mali sme výrok smrti³⁾, aby sme nedú-

1) Apoštol trpí súženie, aby slúžil kresťanom za príklad, aby sa kresťania povzbudili trpieť za Krista a tak boli spasení.

2) V Efeze jakýsi Demeter, zlatník, ktorý hotovil modlárske sošky, pobúril ľudí proti Pavlovi, že vraj potupuje ich bohyňu Dianu. Sk. ap. 19, 23—40.

3) T. j. i my sami sme videli, že nie je možno zachrániť svoj život.

1) Timotej = Ctiboh, syn židovky Euniky, vdatej za jakéhosi pohana, bol pomocníkom Pavlovým.

2) Pod svätými majú sa rozumieť všetci kresťania, nakoľko sú pri krste posvätení.

fali sami v sebe, ale v Bohu, ktorý kriesi mŕtvych,

10. ktorý nás z toľkých nebezpečenství vytrhol a vytrhuje, v ktorého dúfame, že i ešte vytrhne,

11. keď i vy pomôžete modlitbou za nás, aby za to, čo sa nám pre mnohé osoby darovalo, mnohí ďakovali za nás.

12. Lebo to je naša sláva, svedectvo nášho svedomia, že sme v prostote a úprimnosti srdca pred Bohom a nie v telesnej múdrosti¹⁾, ale v milosti Božej žili v tomto svete, najmä však u vás.

13. Lebo nepíšeme vám nič iného, než čo ste čítali a poznali.²⁾ A ufám, že až do konca poznáte,

14. jako ste nás zčiasťky aj poznali, že sme vám na slávu, jako i vy nám, v deň Pána nášho Ježiša Krista.³⁾

15. A v tejto dôvere chcel som prv prísť k vám, aby ste mali druhú milosť,

16. a od vás prejsť do Macedonska, a zase z Macedonska prísť k vám, a od vás dať sa sprevádzať do Judska.

17. Keď som toto chcel, či som bol ľahkomyselný? Alebo čo zamýšľam, zamýšľam podľa tela, jako by u mňa „áno“ bolo i „nie“?⁴⁾

18. Verný je Boh, že naša reč, ktorá bola k vám, nebola razom „áno“ a „nie“.⁵⁾

19. Lebo Syn Boží, Ježiš Kristus, ktorý sa medzi vami skrže nás ohlasoval, skrže mňa a Silvána a Timo-

teja, nebol „áno“ a „nie“, ale v ňom bolo „áno“.¹⁾

20. Lebo koľkokoľvek je zasľúbení Božích, v ňom zostaly „áno“, preto i skrže neho Amen Bohu na našu slávu.²⁾

21. Ten však, ktorý nás potvrdzuje s vami v Kristu a nás pomazal³⁾, je Boh,

22. ktorý nás i poznačil a dal na závdavok Ducha do našich srdc.⁴⁾

23. Nuž ja volám Boha za svedka na svoju dušu, že preto, ponevác som vás šetril, neprišiel som viac do Korintu, lebo nepanujeme nad vašou vierou, ale pomáhame vám k radosti, preto, že stojíte vo viere.⁵⁾

HLAVA 2.

Ďalej objasňuje príčinu svojho nepríchodu k nim a napomína ich, aby tamejšieho smilníka zase prijali na milosť; rozpráva o prospechu sv. evanjelia v Macedonsku.

1. Teda sám od seba odhodlal som sa k tomu, že nepôjdem k vám zase v zármutku.⁶⁾

2. Lebo keď ja vás zarmútím, kto je, čo mňa obveselí, jestli len nie ten, ktorého som ja zarmútil?

3. A práve toto som vám písal, aby, keď prídem, nemal som zármutku nad zármutok z tých, z ktorých by som sa mal radovať; dúfam vo všetkých vás, že moja radosť je všetkých vás.⁷⁾

1) Kristus učil večné pravdy, a preto jeho učenie bolo rozhodné. On si nikdy neprotimluvil, nikdy sa neklátil v neistote.

2) Zasľúbenia zostaly v ňom: áno a amen, t. j. potvrdily a splnily sa v Pánu Ježišovi.

3) Pomazal za apoštola.

4) Duch sv. je závdavkom, zálohom, zárukou večného spasenia.

5) Pavel tu udáva ozajstnú príčinu, pre ktorú neprišiel do Korinta, a táto príčina bola: Korinťania boli takí hriešni, že by ich Pavel bol musel kárať a trestať; keďže to nechcel urobiť, teda radšej ani nešiel k nim. Učiteľ je nie pánom nad vierou, ale len pomocníkom veriacich, aby obsiahli radosť.

6) Medzi takými okolnosťami, medzi jakými by som vás musel kárať, a tak zarmútiť.

7) Že jako sa teším z pobožného života, i vy sa z neho tešite.

1) V telesnej múdrosti, t. j. po prospechársky.

2) Taký som, akým som sa vám ukázal vo svojom prvom liste a jakého ste ma poznali, a ufám, že takým i zostanem až do konca.

3) Vzájomne si budeme slúžiť na česť a slávu, najmä na súdny deň.

4) Či sa klátim v neistote medzi „áno“ a „nie“? Ci som vrtkavý, aby som robil hneď tak a hneď naopak?

5) Mal som úmysel prísť k vám, a že som neprišiel, z toho nenasleduje, jako by som bol vrtkavý, nerozhodný, a tým menej, že i moje učenie kláti sa v neistote, že raz učím tak, druhý raz zase inak.

4. Lebo z mnohého súženia a úzkosti srdca písal som vám s mnohými slzami, nie aby ste sa zarmútili, ale aby ste vedeli, jakú prevelikú lásku mám k vám.

5. Jestliže však kto zarmucoval, nie tak mňa zarmútil, ako zčiasťky, aby som neobťažoval, vás všetkých.¹⁾

6. Dosť má taký²⁾ na tom kárani, ktorého sa mu dostáva od mnohých³⁾,

7. tak, aby ste mu naopak radšej odpustili a ho potešili, aby sa azda nepohrúžil do prílišného zármutku ten, ktorý je taký.⁴⁾

8. Preto prosím vás, aby ste mu lásku preukazovali.

9. Lebo i preto som písal, aby som sa zo skúsenosti dozvedel o vás, či ste vo všetkom poslušní.

10. Ale komu ste vy niečo odpustili, (tomu) i ja, lebo čo som odpustil, (odpustil som) pre vás v osobe Kristovej⁵⁾,

11. aby sme neboli oklamaní od satana, lebo nie sú nám neznáme úmysly jeho.

12. Ale keď som prišiel do Troady k vôli evanjeliu Kristovmu a dvere sa mi otvorily v Pánovi,

13. nemal som pokoja vo svojom duchu, preto, že som nenašiel Tita, brata svojho, ale rozlúčil som sa s nimi a šiel som do Macedonska.

14. No vďaka Bohu, ktorý nám vždycky dáva víťazstvo v Kristu Ježišovi a skrze nás zjavuje vôňu svojho poznania na každom mieste⁶⁾,

15. lebo sme dobrou vôňou Kristovou Bohu medzi tými, ktorí zahynú;

16. niektorým totiž na smrť umrlčím zápachom, kdežto iným životnou vô-

ňou na život. A kto je k tomu tak spôsobilý?¹⁾

17. Lebo nie sme jako mnohí, ktorí padelajú²⁾ slovo Božie, ale z úprimnosti, jako z Boha pred Bohom mluvíme v Kristovi.

HLAVA 3.

Apoštol nepotrebuje odporúčania ľudského, lebo ho odporúčajú výsledky jeho účinkovania. O prednosti nového cirkevného prisluhovania nad prisluhovaním starého zákona.

1. Začínáme opäť odporúčať samých seba? Alebo či azda potrebujeme (jako niektorí) odporúčajúcich listov k vám alebo od vás?³⁾

2. Náš list ste vy⁴⁾, napísaný v našich srdciach, ktorý znajú a čítajú všetci ľudia;

3. zjavné je, že ste list Kristov, zhotovený od nás a napísaný, nie černidlom, ale Duchom Boha živého; nie na kamenných doskách, ale na telesných doskách srdca.⁵⁾

4. A takúto dôveru máme skrze Krista k Bohu;

5. nie, že by sme boli dostatoční niečo myslieť od seba, jako by zo seba, ale dostatočnosť naša je z Boha⁶⁾,

6. ktorý nás i uspôsobil za súcich služobníkov nového zákona, nie podľa písmena⁷⁾, ale podľa ducha;

1) A kto je k tomu tak spôsobilý, jako ja?

2) Padelat = falšovať.

3) Lžiapoštolovia, ktorí poburovali Korinťanov proti Pavlovi, nosili so sebou odporúčajúce listy, s týmito prišli do Korinta a i od Korinťanov pýtali si také listy. No Pavel a Timotej, ako praví apoštolovia, toho nepotrebujú.

4) Naším odporúčajúcim listom ste vy sami, váš kresťanský život, a my vás nosíme v srdci, lebo vás milujeme, a tento váš život znajú a vidia všetci ľudia.

5) Vy ste listom zhotoveným od nás, lebo my sme vás obrátili na kresťanskú vieru pomocou Ducha svätého, a ten list nie je vyrytý do kameňa, jako zákon Mojžišov, ale od vašich srdc.

6) No toto naše apoštolské dielo je vlastne účinkom Ducha svätého, bez ktorého by nám to nikdy ani na um nebolo prišlo.

7) Nový zákon nie je len súhrnom prikázaní, jako bol starý zákon, ale nový zákon obsahuje v sebe i milosť Ducha svätého.

1) Nie tak ma zarmútil, ako pohl k tomu, aby som nešiel k vám a vám nebol na farchu.

2) Smilník, ktorého bol vyobcoval z cirkvi.

3) Keď mu vyhýbajú.

4) Aby si nezúfal.

5) Ostrejšiu pokutu som na mieste Kristovom odpustil. Tieto slová sa často uvádzajú za právo Cirkvi udeľovať odpustky.

6) Tu pod vôňou má sa rozumieť chýr, povest, ktorá sa šíri po svete, jako vôňa.

lebo písmena zabíja a Duch obživuje.¹⁾

7. Ale keď vysluhovanie usmrcujúcich písmen²⁾, vyrytých do kameňa, bolo tak oslávené, že synovia izraelskí nemohli pozerat Mojžišovi do tvári pre jasnosť jeho obličaja, ktorá bola pomínuteľná,

8. jakože nebude prisluhovanie Ducha vo väčšej oslave?

9. Lebo keď vysluhovanie zatratenia je slávné, omnoho viacej prisluhovanie spravdivosti je slávou.

10. Ba ani oslávené nebolo, čo sa skvelo v tom ohľade pre výtečnú slávu.³⁾

11. Lebo jestliže to, čo pomínie, je slávné, tým viacej, čo zostane, je slávné.⁴⁾

12. Keď teda máme takú nádej, máme veľkú dôveru,

13. a nie jako Mojžiš, ktorý si položil závoj na tvár, aby synovia izraelskí nehľadeli na tvári jeho na to, čo pomínie⁵⁾:

14. ale otupely im smysly. Lebo až do dnešného dňa neodkrytý zostáva ten istý závoj pri čítaní starého zákona, pretože skrze Krista pomínie.⁶⁾

1) Písmena zabíja, t. j. zákon zabíja tých, ktorí ho prestupujú, a keďže bez milosti bolo nemožno zachovať starý zákon, a milosti nebolo v starom zákone, preto on zabol. Bez neho ľudia neboli by mali hriechu. Duch svätý oživotvoruje to, čo bolo umŕtvené skrze smrteľný hriech.

2) Vysluhovanie, t. j. dávanie zákona, ktorý mnohým ľuďom slúžil k zahynutiu, jako časnému, tak i večnému.

3) Ba vysluhovanie starého zákona, hoci bolo slávné, ani sa nemôže pomenovať slávnym, keď sa porovná so slávou nového zákona.

4) Keď starý zákon, ktorý bol dočasný, bol slávny, čím slávnejší je nový zákon, ktorý má trvať až do konca.

5) Grécky: a nie jako Mojžiš, ktorý si položil závoj na tvár, preto, aby synovia Izraelovi nepozerali na koniec toho, čo pomínie. Tvár Mojžišova, keď Židom doniesol s hory Sinaj desať Božích prikázaní, tak sa skvela, že Židia nemohli hľadiť na ňu, a preto si ju musel zakryť závojom. Tento závoj predzvestoval, že jako zašla jasnosť tvári Mojžišovej, keď si ju prikryl: takto je schovaná i jasná pravda starého zákona, a Židia nevidia, že celý zákon je v Kristu.

6) Až Židia uveria, vtedy jasne uvidia, že starý zákon dokonal sa v Kristovi.

15. Ba až do dnešného dňa, keď číta sa Mojžiš, závoj leží na ich srdci;

16. ale keď sa obrátia k Pánovi, sníme sa závoj.

17. Lebo Pán je Duch, a kde je Duch Pánov, tam je svoboda.¹⁾

18. A my všetci, ktorí odkrytou tvárou pozeráme na slávu Pánovu (jako v zrkadle), premeníme sa na ten samý obraz od jasnosti v jasnosť, akoby od Ducha Pánovho.²⁾

HLAVA 4.

Pravda Božia zjavuje sa všetkým, ktorí nie sú zaslepeni. Hoci apoštolovia sú sami v sebe krehké nádoby a znášat musia protivenstvo, neustávajú ani v práci, ani v trpelivosti. Časné súženie nadobúda veľkú a večnú slávu.

1. Preto, keď už máme to prisluhovanie³⁾ dľa toho, jako sme obsiahli milosrdenstvo, neustávame;

2. ale zriekame sa skrytej bojazlivosti, nechodíme v chytráctve, ani nepadeláme slova Božieho, ale zjavovaním pravdy porúčame seba svedomiu všetkých ľudí pred Bohom.⁴⁾

3. Jestliže je naše evanjelium i skryté, pred tými je skryté, ktorí zahynú,

4. ktorým boh tohoto sveta zaslepil mysle neveriacim⁵⁾, aby im nezasvietilo svetlo evanjelia slávy Kristovej, ktorý je obraz Boží.

5. Lebo nie seba samých kážeme, ale Ježiša Krista, nášho Pána, seba však ako vašich sluhov pre Ježiša.

6. Ponevác Boh, ktorý povedal, aby sa zo tmy svetlo zaskvelo, ten zasvietil v našich srdciach, aby svie-

1) Kto má Ducha sv., ten miluje Boha, a preto robí to, čo sa Bohu ľúbi, len preto, že ho miluje, a tak svobodnovolne.

2) Grécky: My všetci, ktorí odkrytou tvárou spatrujeme v zrkadle (v evanjeliu) slávu Kristovu...

3) Keď teda apoštolovia majú taký slávny úrad a pomoc Božiu, neustávajú v práci.

4) Skrytého oplanstva sa zriekajú, prsto ohlasujú slovo Božie a sverujú to na poslucháčov, aby rozsúdili.

5) Len pred tými je skryté slovo Božie, ktorých diabol zaslepil.

tilo poznanie slávy Božej v tvári Krista Ježiša.¹⁾

7. No tento poklad máme v hliených nádobách, aby vznešenosť bola z moci Božej, a nie z nás.²⁾

8. Vo všetkom trpíme súženie, ale sa nesúžujeme; sme úbohí, ale nie zúbožení³⁾;

9. trpíme prenasledovanie, ale nie sme opustení; sme povalení, ale nehynieme:

10. vždy nosíme usmrtenie Ježišovo na svojom tele, aby i život Ježišov zjavil sa na našich telách.

11. Lebo my, ktorí žijeme, vždy sa vydávame na smrť pre Ježiša, aby i život Ježišov zjavil sa na našom smrteľnom tele.

12. A tak smrť účinkuje v nás, život však vo vás.⁴⁾

13. Ponevác však máme toho samého ducha viery, jako je napísané: Veril som, preto som i mluvil, i my veríme a preto i mluvíme⁵⁾ (Žalm 115, 10),

14. lebo vieme, že ten, ktorý vzkriesil Ježiša, i nás vzkriesi s Ježišom a postaví s vami.

15. Lebo to všetko deje sa pre vás, aby prehojná milosť skrze poďakovanie mnohých rozhojnila sa k sláve Božej.⁶⁾

1) Sám Boh nás osvietil, aby sme my (Pavel a Timotej) osvecovali iných, že by v osobe Kristovej poznali slávu Božiu, že P. Ježiš sedí na pravici Božej.

2) No keď také vznešené pravdy hlásame, pritom zostávame len slabými ľuďmi, aby tým patrnejšia bola sláva Božia, ktorý víťazí s takýmito slabými nástrojmi.

3) Jednotajne sme v nebezpečenstve, že nás zabijú, tak ako zabili Pána Ježiša, ale jako sa on zázračne vysvobodil z nástrah, tak vysvobodzuje i nás.

4) Keďže sme ustavične v smrteľnom nebezpečí, smrť má vždy s nami do roboty: vy, keď vidíte túto našu horlivosť, to vás povzbudí k dokonalému životu.

5) Ako Dávid v nebezpečenstve života dôveroval v Bohu, preto, že mal silnú vieru v neho, a toto i verejne hlásal, že sa mu nič nestane: takto robíme i my, keďže veríme, že keby nás i zabili, ani tak nezahynieme, lebo budeme vzkriesení aj s vami; preto kažeme bez obavy.

6) Za prehojnú milosť, ktoré nám Boh dáva, kresťania budú ďakovať Bohu, a tak sa rozmnoží jeho sláva.

16. Preto neklesáme; ale hoci ten náš človek, ktorý je zvonku, hynie, predsa ten, ktorý je zvnútra, obnovuje sa so dňa na deň.¹⁾

17. Lebo toto naše terajšie okamžité a ľahké súženie pôsobí v nás nesmiernu vážnosť velebnosti večnej slávy,

18. ktorí nehľadíme na viditeľné, ale na neviditeľné; lebo čo sa vidí, je časné, kdežto čo sa nevidí, je večné.²⁾

HLAVA 5.

O budúcom živote, ktorý máme hľadať, ako ho hľadajú apoštolovia, keď ohlasujú Krista, ktorý nás smieril s Bohom.

1. Lebo vieme, že keď sa náš pozemský dom³⁾ tohoto prebývania sváľa, máme stavänie od Boha, dom nie rukou spravený, večný v nebesách.⁴⁾

2. I v tomto stoneme, lebo túžime obliecť si naň svoj pribytok, ktorý je z nebies⁵⁾,

3. jestliže len najdeme sa obliečení, a nie nahí.⁶⁾ (Zjav. 16, 15.)

4. Lebo i ktorí sme v tomto stánku, stoneme obťažení, preto, že nechceme sa vyzliecť, ale pridoieť, aby život schlipol, čo je smrteľné.⁷⁾

5. Ten však, kto nás k tomu prispôbuje, je Boh, ktorý nám dal Ducha na závdavok.⁸⁾

6. Preto sme vždycky odvážliví

1) Ten náš človek, ktorý je zvonku, je časný život, ten, ktorý je zvnútra, je duchovný život.

2) Keď obsiahneme nie hmotné majetky: rozkoše, slávu, ale nadprirodzené.

3) Pozemský dom je telo, v ktorom prebýva duša.

4) Čo tu Pavel mieni, ťažko uhádnuť; pravdepodobne má sa tu rozumieť večná sláva, ktorá pripadne telu v nebi.

5) Nechceme umrieť, ale chceme nebeskú slávu požívať v tele, ako by sme sa obliecť chceli do nej, keby sme sa pred smrťou stali nesmrteľnými a oslávenými.

6) A to sa nám i stane, jestli budeme mať dobré skutky.

7) Aby večný život, večná sláva schlipla, zhlšla, čo je smrteľné.

8) Duch sv.: jeho milosť je závdavkom na naše oslávenie.

v povedomí, že dokiaľ sme v tele, vzdialení sme od Pána¹⁾;

7. lebo vo viere chodíme, a nie vo videní.

8. Áno, odvážení sme a dobrovoľne chceme radšej vystať sa z tela a prebývať u Pána.

9. A preto vynasnažujeme sa, buď ako vzdialení, alebo jako prítomní, ľubiť sa mu.²⁾

10. Lebo nám všetkým treba sa zjaviť pred súdnou stolicou Kristovou, aby si každý odniesol, čo patrí telu, jako činil, buďto dobré, alebo zlé. (Rim. 14, 10.)

11. Teda v poznaní bázne Pánovej presvedčame ľudí, a Bohu sme známi, a ufám, že sme známi i vášmu svedomiu.³⁾

12. Neodporúčame sa vám znovu, ale dávame vám príležitosť pochváliť sa nami, že by ste mali niečo proti tým, ktorí sa chvália tvárou, a nie srdcom.⁴⁾

13. Lebo či už myslou preháňame, pre Boha, a či uskromňujeme, pre vás.⁵⁾

14. Láska totiž Kristova núti nás tak súdiť, že keď jeden umrel za všetkých, teda všetci umreli.⁶⁾

15. A za všetkých umrel Kristus, aby aj tí, ktorí žijú, už nežili sebe,

ale tomu, ktorý za nich umrel a vstal z mŕtvych.¹⁾

16. A tak my od terajška nikoho neznáme dľa tela, a hoci sme poznali Krista dľa tela, ale teraz už neznáme.²⁾

17. Keď je kto v Kristu, je nové stvorenie. Starožitnosti pominuly: hľa, všetko je nové.³⁾ (Izai. 43, 19; Zjav. 21, 5.)

18. No všetko je z Boha, ktorý smieril nás so sebou skrze Krista a dal nám vysluhovať smierenie⁴⁾;

19. lebo totižto Boh smieril svet so sebou v Kristu, keď im nezarátal ich poklesky⁵⁾ a složil na nás to slovo smierenia.

20. Preto my namiesto Krista konáme posolstvo, jako by Boh napomínal skrze nás; namiesto Krista prosíme: Smierte sa s Bohom.

21. Toho, ktorý nič o hriechu nevedel, učinil hriechom za nás, aby sme my učinení boli spravodlivosťou Božou v ňom.⁶⁾

HLAVA 6.

Napomína kňazov verne plniť povinnosti, a ľud, aby bral účasť na službe apoštolov a vyhýbal modlárstvu.

1. Taktiež napomínáme spolupracovníkov, aby ste neprijímali milosti Božej nadarmo⁷⁾;

1) Všetci máme žiť na česť a slávu Kristovi, a nie svojim naruživosťami.

2) My oteraz o nikom nesúdime dľa ohľadov svetských; kráľ a žobrák, boháč a bedár, pán a sluha sú nám jedno; my hľadáme len na ich kresťanský život. Pred naším obrátením sme to brali do ohľadu, kým sme Krista držali za človeka, ale teraz poznávam o ňom, že je Syn Boží.

3) Kresťan, keď žije v Kristu, žije nový, nadprirodzený život, a tak je novým stvorením Božím a je účastný Božej prirodzenosti.

4) Toto nové stvorenie je darom Božím; Boh si nás smieril skrze Krista. Doopravdy: Kristus smieril Boha s nami, ale Pavel hovorí, že i nás smieril s Bohom. Človek sa hneval na Boha, že ho vyhnal z raja, a toto napravil Kristus, keď nám otvoril nebo. Apoštolovia vysluhujú smierenie vo sv. krste a v pokání.

5) Boh nezatratil ľudí pre ich hriechy, ale dal im krst a pokánie, aby sa smierili s ním.

6) Kristus, ktorý nemal nijakého hriechu, vzal na seba naše hriechy a jako hriešnik umrel na kríži, aby sme my boli zbavení hriechov, a tak pred Bohom spravdiví.

7) Napomína Korintanov, aby spolu pracovali s milosťami, ktoré im Boh dáva.

1) Žijeme v nádeji, ktorú máme z viery, a nie vo videní Boha.

2) Ako vzdialení od videnia Boha, teda: živí v tele. Jako prítomní: mŕtvi, ktorí vidia Boha.

3) Presvedčame ľudí, aby sa obrátili na kresťanskú vieru a aby dľa nej žili, a toto robíme s čistým úmyslom, lebo vieme, že sa musíme báť Božieho súdu. Bohu sme známi = náš dobrý úmysel je známy Bohu, ale i vám, keby ste to len chceli uznať.

4) Toto nespomínam preto, aby som si vydobyl vážnosti pred vami, ale aby ste sa vedeli zastať, keď vám mňa tupia moji nepriatelia, ktorí sa chvália len ústami, kdežto nie sú chvályhodní.

5) Keď sa chválím takmer bez rozumu, robím to na česť a slávu Božiu, nakoľko vážnosť apoštolova zadovažuje vážnosti jeho kázňam, ale keď sa ponížujem, vtedy vy mi porozumiete, čo chcem, aby ste ma totiž nasledovali v poníženosti.

6) Láska ku Kristu núti nás, aby sme všetko robili na česť a slávu Božiu, lebo keď Kristus umrel namiesto nás všetkých, vlastne i my sme umreli a môžeme si osvojiť ovocie jeho smrti.

2. lebo hovorí: V čas milostivý¹⁾ vyslyšal som ťa a v deň spásonosný spomohol som ti. Hľa, teraz je čas milostivý, hľa, teraz je deň spasenia. (Iz. 49, 8.)

3. Nedávajme nikomu nijakého pohoršenia, aby sa naša služba nepupila²⁾ (1. Kor. 10, 32);

4. ale preukazujeme sa vo všetkom ako služobníci Boží, v mnohej trpezlivosti, v súženiach, v potrebách, v úzkostiach (1. Kor. 4, 1),

5. v nešťastí, v žalároch, v rozbrojoch, v prácach, v bedleniach, v pôstoch,

6. v čistote, vo vedomosti, v shovievavosti, v dobrotivosti, v Duchu svätom³⁾, v láske nepretvárenej,

7. v slove pravdivom, v sile Božej, so zbrojou spravdivosti na pravo i na ľavo⁴⁾,

8. v oslave i potupe, pri zlopostvosti i dobrej povesti, jako sudcovia, a predsa pravdomluvní, jako neznámi, a predsa známi⁵⁾,

9. jako umierajúci, a hľa, žijeme, jako skáraní, ale nie usmrtení,

10. jako smutní a vždycky sa radujúci, jako chudobní a mnohých obohacujúci, jako nič nemajúci, a predsa všetkým oplývajúci.

11. Ústa naše otvorily sa k vám, ó, Korinťania, naše srdce sa rozšírilo.⁶⁾

1) V čas milostivý, t. j. v čase, v ktorom ja budem dobrej vôle, milostivý, vyslyším ťa. Tak sľúbil Boh Židom skrze Izaiáša. A tento prísľubýený čas už je tu.

2) Kto inému dáva pohoršenie, toho kázeň býva zanedbávaná a on sám je prekážkou, že jeho účinkovanie ostáva bez ovocia. Jestliže len jeden nie je verný evanjeliu, škodí všetkým.

3) V daroch Ducha sv., a najmä v láske.

4) Pravdivé slovo je kázanie evanjelia, sila Božia je konanie záprakov. Zbroj spravdivosti je hotovosť napádať bludy a ich premáhať, ako i brániť pravdu proti nim. Rímsky vojak totižto mal v pravej ruke meč alebo dýku, ktorými napádal nepriateľa, v ľavej mal štít, ktorým bránil svoje telo proti ranám.

5) Pavla jedni oslavovali, druhí tupili; jedni pomlúvali, druhí ho chválili, jedni ho vyhlasovali za svödcu, za neznámeho atď.; ale on na to nedbá, len plní svoju povinnosť. Takí majú byť i všetci kresťania.

6) Vrelé, nežné slová, prejavujúce lásku Pavlovu ku Korinťanom.

12. Nie ste stiesnení v nás, ale tesno je vo vašich vlastných srdciach.¹⁾

13. Aby sme teda mali tú istú odplatu, jako dietkam povedám: Rozšírte sa i vy.²⁾

14. Neťahajte jarma s neveriacimi; lebo jaké účastenstvo má spravdivosť s nepravosťou? alebo jaké spoločenstvo má svetlo s temnosťou?³⁾

15. A jako súhlasí Kristus s Belialom?⁴⁾ alebo jaký podiel má veriaci s neveriacim?

16. A jako sa znesie chrám Boží s modlami? A vy ste chrámom Boha živého, jako povedá Boh: Prebývať budem v nich a chodiť medzi nimi, a budem im Bohom a oni budú mojim ľuďom. (1. Kor. 3, 16—17; 6, 19. 3. Mojž. 26, 12.)

17. Preto vyjdite zpomedzi nich a oddeľte sa, povedá Pán, a nečistého sa nedotýkajte (Izai. 52, 11),

18. a ja prijmem vás, a budem vám za otca a vy mi budete za synov a dcéry, povedá Pán všemohúci. (Jer. 31, 9.)

HLAVA 7.

Osvedčuje svoju lásku k nim; teší sa z toho, čo mu Titus oznámil o nich; vyhovára ostrosť predošlého listu.

1. Keďže teda máme tieto zaslúbenia, premilení, očisťujeme sa od všetkej telesnej i duševnej poškrvny a zdokonaľme posvätenie v bázni Božej.⁵⁾

2. Pochopte nás; nikomu sme neukrividili, nikoho nepokazili, nikoho nesviadli.

1) Vy nemáte tesné, malé miesto v mojom srdci, ale pre mňa vy nemáte miesta vo vašich srdciach.

2) Za moju lásku plaťte láskou, i vy mňa milujte.

3) Pavel povzbudzoval Korinťanov, aby ho milovali, ale i to nie pre seba, ale aby plnili svoje povinnosti, a najmä aby sa s pohanmi úzko nespojovali, a to predovšetkým nie v manželstve.

4) Belial (zlosť) je tu prímennom diablovým.

5) Keďže my sme ľuďom Božím, lebo Boh prebýva v nás, budme čistí.

3. Nepovedám to, aby som vás odsúdil, veď popredku sme vám riekli, že ste v našich srdciach, aby sme spolu mreli i spolu žili.¹⁾

4. Mám veľkú dôveru k vám, veľkú chválu pre vás²⁾; naplnený som potešením, oplývam radosťou pri všetkom našom súžení.

5. Lebo i keď sme prišli do Macedonska, nijakého odpočinku nemalo naše telo, ale trpeli sme veľiké súženie, zvonku boje, vnútri strachy.³⁾

6. Ale Boh, ktorý potešuje ponížených, potešil nás príchodom Tita;

7. a nielen jeho príchodom, ale i potešením, ktorým sa u vás potešil, keď vyprával nám o vašej túžbe, o vašom náreku, o vašom horlení za mňa, tak že som sa ešte viac radoval.

8. Lebo hoci som vás v liste zarmútil, nie mi je ľúto, a keby mi i bolo bývalo ľúto, však keď vidím, že ten list (čo hneď na hodinu) vás zarmútil⁴⁾,

9. teraz sa radujem, nie že ste sa zarmútili, ale že ste sa zarmútili na pokánie. Zarmútili ste sa totižto podľa Boha, tak že ste z nás nemali nijakej škody.

10. Lebo zármutok, ktorý je dľa Boha, pôsobí stále pokánie ku spasienu, kdežto svetský zármutok spôsobuje smrť.⁵⁾

11. Lebo, hľa, to samé vaše zarmútenie dľa Boha koľkú starostlivosť spôsobuje vo vás; ba i obraňovanie, ba nevrlosť, ba bázeň, ba

túžbu, ba horlivosť, ba pomstu; vo všetkom ste sa preukázali, že nie ste poškvrení tým skutkom.¹⁾

12. Teda, keď som vám písal, nie pre toho, ktorý tú krivdu spáchal, ani pre toho, ktorému sa stala, ale aby sa vyjavila naša starosť, ktorú máme o vás²⁾

13. pred Bohom. Preto sme sa potešili. A v našom potešení tým hojnejšie sme sa radovali nad Titovou radosťou, že jeho duch okrial u vás u všetkých.³⁾

14. A nehanbím sa, že som sa pred ním vami trochu pochválil; ale jako sme vám mluvíli všetko v pravde, tak i naše chválenie pred Titom dokázalo sa pravdou.⁴⁾

15. A jeho srdce je ešte viac u vás, keď sa rozpomína na poslušnosť vašu všetkých, ako ste ho s bojazlivosťou a strachom prijali.

16. Radujem sa, že sa vo všetkom môžem spoliehať na vás.

HLAVA 8.

Chváli štedrosť Macedončanov; napomína, aby ich nasledovali; odporúča im do lásky svojich poslov.

1. Tiež oznamujeme vám, bratia, milosť Božiu, ktorá bola daná cirkvám macedonským,

2. že v mnohých zkuškach súženia mali hojnosť potešenia a že ich preveliká chudoba rozhojnila sa v bohatstvo ich štedrosti⁵⁾;

1) Pavel poukazuje na to, jaké následky mal jeho prvý list u Korintanov, a to: starostlivosť a nápravu života, strach pred trestom, túžbu po smierení sa s Pavlom, horlivosť v kresťanskom živote, pomstu, ktorou trestali smilníka a tak dokázali, že neschvaľovali jeho skutok, neboli ním nakazení.

2) Pavel nevyobcovoal z cirkvi verejného smilníka ani pre neho samého, ani k vôli jeho otčimovi, ktorému on učinil krivdu, keď mu odviezol ženu, ale k vôli Korintanom, aby ich zlý príklad nenakazil.

3) Pavel sa teší aj pre Tita, ktorý bol v Korinte a ktorý ztade odišiel všetok uspokojený.

4) Pavel pochválil Korintanov pred Titom, a teraz Tit sa presvedčil, že Korintania si zaslúžili túto chválu a že Pavel mal pravdu, keď ich chválil.

5) Aby Pavel povzbudil bohatých Korintanov k štedrosti, vychvaľuje štedrosť chudobných Mace-

1) Nepovedám to preto, jako by som vás chcel tým zahanbiť a zavrhnúť, áno, tak vás milujem, že s vami chcem žiť i mrieť.

2) Chválim sa vami, že ste ma poslúchli.

3) Strach o vás a o iné cirkve

4) Pavlovi bolo ľúto, že napísal prvý list tak prísne, lebo sa bál, kto ho vie, jaké bude mať následky. Grécky: Lebo keď som vás v liste i zarmútil, nie mi je ľúto, ale keby i ľúto, a keby som i ľutoval, vidím, že onen list, keď i na hodinu, vás zarmútil.

5) Zármutok z nadprirodzených ohľadov nosí v sebe zárodok lásky k Bohu, a tak slúži k spasienu. Svetský zármutok oslabuje telesné sily a zapričiňuje smrť, a keďže je len pre ztratu zemských vecí, teda i duševnú smrť, nakoľko je to hriech.

3. lebo vydávam svedectvo o nich, že podľa možnosti, ba nad možnosť boli ochotní,

4. a mnohým prímľúvaním prosili nás o milosť a účasť na zbierke, ktorá sa pre svätých robí.¹⁾

5. A nie jako sme úfali, ale najprv dali seba samých Pánovi, potom nám skrze vôľu Božiu²⁾,

6. tak že sme prosili Tita, aby, jako počal, tak i dokonil medzi vami túto milosť.³⁾

7. A jako vynikáte vo všetkom: vo viere i v reči, i vo vedomosti a všetkej horlivosti, okrem toho i vo svojej láske k nám, tak aby ste vynikali aj v tejto milosti.

8. Nepovedám to jako rozkaz, ale aby som pri horlivosti druhých zkušil i opravdivosť vašej lásky.⁴⁾

9. Lebo znáte milosť Pána nášho Ježiša Krista, že pre vás stal sa chudobným, hoci bol bohatý, aby ste vy zbohatli z jeho chudoby.⁵⁾

10. A ohľadom toho vám radu dávam, lebo je to užitočné vám, ktorí ste od predošlého roku začali nielen konať, ale i chcieť⁶⁾;

11. preto teraz to i skutkom vykonajte, aby, jako duch je ochotný chcieť, tak bol i vykonať, z toho, čo máte.⁷⁾

12. Lebo keď je vôľa ochotná, prijíma sa dľa toho, čo má, nie podľa toho, čo nemá.⁸⁾

dončanov, ktorí pre kresťanov jeruzalemských nad očakávanie a nad svoju možnosť obetovali.

1) Oni prosili Pavla, aby sa smeli zúčastniť na zbierke.

2) Nad očakávanie boli by dali nielen svoje majetky, ale i seba. Almužna dáva sa vlastne Bohu, lebo pre Boha ju dávame bližnému.

3) Táto horlivosť Macedončanov pohla Pavla, že Titovi rozkázal, aby i v Korinte pokračovali v zbierke.

4) Skutkom dokážte svoju lásku k Bohu a k bližnému, jako Macedončania.

5) Kristus bol taký chudobný na majetky svetské, že nemal si kde hlavu skloniť, aby nám zapatriľ bohatstvá duchovné.

6) Toto vám nerozkazujem, ale len radím; veď vy ste už pred rokom mali k tomu chuť a ste to i začali, teda ešte pred Macedončanmi.

7) Z toho, čo máte = dľa možnosti.

8) Pri dobrom skutku Boh hľadá hlavne na dobrú vôľu, a nie na dar; chudobná vdova, ktorá

13. Lebo nie aby bolo uľavené iným a vám úzko, ale aby bola rovnosť.¹⁾

14. V terajšom čase vaša hojnosť nech napomôže ich chudobu, aby aj ich hojnosť nahradila vašu chudobu²⁾, aby bola rovnosť, ako je písané (2. Mojž. 16, 18):

15. „Kto mnoho nasbieral, nemal nazbyt, a kto málo, nemal nedostatku.“³⁾

16. Ale chvála Bohu, že udelil srdcu Titovmu túto starostlivosť o vás.⁴⁾

17. Dostal síce vyzvanie, ale keďže bol veľmi starostlivý, samovoľne odišiel k vám.

18. Poslali sme s ním i brata, ktorý má pochvalu pre evanjelium po všetkých cirkvách.

19. A nielen to, ale i vyvolený bol od cirkvi za sprievodcu nášho putovania k milosti, ktorú my prisluhujeme na slávu Pánovu a dľa našej odhodlanej vôle,

20. a vyhýbame tomu, aby nám nikto nevytýkal pre tú hojnosť, ktorá sa skrze nás udeľuje⁵⁾;

21. lebo staráme sa o dobré nielen pred Bohom, ale i pred ľuďmi.⁶⁾ (Rim. 12, 17.)

22. A poslali sme s nimi i nášho brata, ktorého sme často v mnohých veciach vyzkúsili, že je starostlivý, a teraz omnoho starostlivejší pre veľkú dôveru k vám.

pusťla do pokladnice v chráme jeruzalemskom dva haliere, viac dala, než všetci farizeji, hoci hádzali dukáty.

1) Almužna sa nedáva, aby tí zbohatli, ktorí ju dostávajú, a tí, ktorí ju dávajú, upadli do núdze, ale aby sa vyrovnala nerovnosť v majetkoch.

2) Vy bohatší môžete schudobnieť, a oni chudobní zbohatnúť, no potom vás oni napomôžu.

3) Židovské deti, keď sbieraly na púšti mannu, jedny nasbieraly viac, druhé menej, ale keď sa manna merala, všetkým sa dostalo jednako. Tak by to malo byť s majetkom i medzi kresťanmi.

4) Odporúča Tita.

5) Pavel poveril svojich pomocníkov zbierkami, aby ho nik nemohol upodozrievať, že si z nich niečo podrží pre seba, alebo azda i aby mu nevytýkali, že nespravdive rozdeľil almužnu, alebo že k vôli almužne káže evanjelium.

6) O dobré meno.

23. Už či to pre Tita, ktorý je mojím tovaryšom a u vás pomocníkom, či pre našich bratov, ktorí sú poslovia cirkvi, oslava Kristova.

24. Preukážte im teda dôkaz svojej lásky a nášho chválenia sa vami pred cirkvami.

HLAVA 9.

S akým úmyslom treba dávať almužnu a jaká za to odplata.

1. A o poslúžení, ktoré sa pre svätých koná, je mi zbytočné vám písať.

2. Veď znám vašu ochotnú myseľ, pre ktorú sa chlúbim vami pred Macedončanmi, že i Achajsko hotové je od predošlého roku a že vaša horlivosť povzbudila mnohých.

3. Ale poslal som bratov, aby, v čom sa vami chválime, nebolo v tomto páde márné, aby ste (jako som povedal) boli hotoví,

4. aby sme azda, keby prišli so mnou Macedonci a našli vás nepripravených, neboli zahanbení my (aby sme nepovedali: vy) za túto vec.

5. Teda považoval som za potrebné poprosiť bratov, aby popredku išli k vám a pripravili zasľúbené požehnanie, že by bolo prihotovené tak, ako požehnanie, a nie jako skúposť.

6. Ale toto povedám: Kto skúpe rozsieva, bude i skúpe žať, a kto s požehnaním rozsieva, s požehnaním bude i žať¹⁾;

7. každý, jako si zaumienil vo svojom srdci, nie so zármutkom, ani z nanútenia, „lebo veselého darcu má rád Boh“. (Sir. 35, 11.)

8. A mocný je Boh rozhojniť vo vás všetku milosť, aby ste vždycky mali všetok dostatok vo všetkom a

aby ste stačili na každý dobrý skutok,

9. ako je napísané: Rozsýpal a dával chudobným; jeho spravodlivosť zostáva na veky vekov.¹⁾ (Žalm. 111, 9.)

10. A ten, ktorý dáva semeno rozsievačovi, dá i chlieb na jedenie, i rozmnoží vaše semeno, i zveľadí vzrast ovocia vašej spravodlivosti,

11. aby ste vo všetkom obohatení mali hojnosť ku každej dobrosrdečnosti, ktorá skrze nás pôsobí vďakyvzdávanie Bohu.²⁾

12. Lebo vysluhovanie tejto úslužnosti nielen že nahradzuje to, čo chýba svätým, ale i rozhojňuje sa skrze mnohé vďakyvzdávanie v Pánovi.³⁾

13. Keď pre toto preukázané poslúženie budú chváliť Boha, za vašu poslušnosť vo vyznávaní evanjelia Kristovho a za štedré udeľovanie im a všetkým,

14. a oni budú sa modliť za vás, lebo túžia za vami pre svrchovanú milosť Božiu vo vás.

15. Chvála Bohu za jeho nevýslovný dar.

HLAVA 10.

Obrana Pavlova proti nepravým učiteľom, ktorí ho zľahčovali.

1. Ja však sám Pavel prosím vás pre vľúdnosť a skromnosť Kristovu, ktorý do tvári som síce pokorný medzi vami, neprítomný však opovážlivý proti vám.⁴⁾

¹⁾ Skromný človek dáva štedre almužnu a Boh mu to vynahrádza tak, že má vždy dosť.

²⁾ Za almužnu nás Boh požehnáva už na tomto svete.

³⁾ Almužnou preukazujete lásku k bližnému, ale zveľadujete i slávu Božiu, keďže chudobní za vašu almužnu ďakujú Bohu a vedia ho.

⁴⁾ Pavel obracia sa k svojim protivníkom a prosí ich, aby sa obrátili na dobrú cestu a jeho si všímali, jako si zasluhuje. Jeho protivníci vyhlasovali ho za bojzlivého a málovzdelaného. Sv. Pavel bol na pohľad nepatrný, tak sa zdá, že nevedel verejne vystupovať, a toto použili proti nemu a hovorili: „To len v písmach je taký smelý zďaleka, v prítomnosti je bojzlivý.“ Pavel odvoláva

¹⁾ Almužna je jako semeno; čím hojnejšie sejeme, tým hojnejšie žneme, často i na tomto i na druhom svete.

2. Teda prosím vás, aby som prítomný nemusel sa odvážiť k tej opovázlivosti, pre ktorú sa pozdávam byť opovázlivým proti niektorým, ktorí nás považujú, jako by sme dľa tela žili.¹⁾

3. V tele žijeme, ale nebojujeme dľa tela.

4. Lebo zbraň nášho bojovania nie je telesná, ale mocná v Bohu srúcať ohrady, keď podvraciame zámeru²⁾

5. a každú vysokosť³⁾, vypínajúcu sa proti poznaniu Božiemu; zajímame každý rozum do poslušnosti Kristovej⁴⁾

6. a hotoví sme trestať každú neposlušnosť, keď sa dokoná vaša poslušnosť.⁵⁾

7. Na to, čo je pred očima, hľadte.⁶⁾ Keď si kto trúfa, že je Kristov, nech si zase to pomyslí, že jako on je Kristov, tak i my.⁷⁾

8. Lebo i keď sa niečo viac pochválím našou mocou, ktorú nám dal Pán na vzdelanie, a nie na vaše zahubenie, nebudem zahanbený.

9. Ale aby sa nezdalo, jako by som vás listami strašil:

10. lebo vraj listy síce sú vážné a mocné, ale osobná prítomnosť biedna a reč potupná,

11. kto je takýto, nech pomyslí, že jakí sme v slove v listoch neprítomní, takí sme i prítomní v skutku.

sa na príklad Kristov, ktorý tiež bol vľúdny a skromný; ale kde je treba, byl on byť i v prítomnosti smelý a odvážlivý.

1) Pavla osočovali, že sa dáva zachvacovať svetskými ohľadmi.

2) My nebojujeme múdrosťou svetskou a rečnícťvom, ale múdrosťou Božou, ktorá je dost mocná srúcať ohrady, t. j. odpor. Keď podvrátíme zámeru, t. j. proti nám snované plány.

3) Vysokosť označuje pyšnú vedu.

4) Nútime veriť, hoci pravdy nami hlásané prevyšujú rozum.

5) Keď uvidíme, že ste dokonale poslušní vy, potom potrestáme našich nepriateľov, vyobcujeme ich z cirkvi.

6) A spoň na to hľadte, čo vidíte, čo je na mne zreteľné.

7) Protivníci Pavlovi vyhlasovali, že sú oni praví sluhovia Kristovi.

12. Lebo my neopovažujeme sa pripočítať alebo prirovnať k niektorým, ktorí sami seba odporúčajú, ale my primeriavame sa sami sebe a prirovnávame sa k sebe samým.¹⁾

13. My však nebudeme sa chváliť bez miery, ale dľa vymeraného úkolu, jako odmeral nám Boh mieru, aby sme čiahali až k vám.²⁾ (Efez. 4, 7.)

14. Lebo neroztiahli sme sa cez mieru, jako by sme nesiahali k vám, lebo až k vám sme prišli s evanjeliumom Kristovým.³⁾

15. Nechválime sa bez miery cudzími prácami, ale máme nádej vo vašej vzrastajúcej viere, že budeme uveličení medzi vami po našom úkole natoľko,

16. že budeme i tam, čo je za vami, kázať evanjelium a nebudeme sa v cudzom úkole chváliť tým, čo bolo už hotové.⁴⁾

17. Ale kto sa chváli, nech sa chváli v Pánovi (Jer. 9, 23; 1. Kor. 1, 31),

18. lebo nie ten sa dokázal, kto sám seba odporúča, ale ten, koho Boh odporúča.

HLAVA 11.

Vyslovuje svoju obavu o Korinťanov; dovedčuje svoju usilovnosť a bezzisťnosť; opisuje lesť lživých učiteľov, pripomína svoje utrpenia.

1. Ó, by ste strpeli máličko mojej nemúdrosti! Áno, strpte mňa!⁵⁾

1) My nie sme, jako naši protivníci, ktorí sa vychvaľujú a za väčších robia, než sú, ale naša chvála zodpovedá našej vnútornej hodnote a našim skutkom.

2) Protivníci Pavlovi chválili sa, čo všetko oni porobili, hoci to i nevykonali. Na to Pavel hovorí, že len tým sa chváli, čo ozaj vykonal, keď ohlasoval evanjelium, počnúc od Azie až po Korint.

3) Neprišli sme k vám už na hotové, jako by sme prekročili cez hranice svojho účinkovania, kde teda iní účinkovali.

4) Ba mienim ešte i ďalej, za vašim mestom, kázať pohanom, a nebudem sa chváliť tým, čo iní prekonali, jako sa chvália moji protivníci, ktorí vždy prídu ta, kde som už ja založil cirkev, rozšíril kresťanstvo, a tak chvália sa vlastne mojimi zásluhami.

5) Apoštol už povedal, že kto sa chváli, je nemúdry; teraz teda vymlúva sa a prosí za odpustenie, že chváli sám seba.

2. Lebo horlím za vás horlivosťou Božou, pretože som vás zaslúbil jednému mužovi oddať ako čistú pannu Kristovi.¹⁾

3. Ale bojím sa, aby jako had svojím chytráctvom sviedol Evu, tak neboly zkažené vaše smysly a aby nevypadly z tej úprimnosti, ktorá je v Kristovi.

4. Lebo keby niekto prišiel a kázal iného Krista, ktorého sme my nekázali, alebo keby ste prijímali iného ducha, ktorého ste neprijali, alebo iné evanjelium, ktoré ste nedostali: dobre by ste ho strpeli.

5. Ale ja myslím, že som o nič menej neučinil, ako tí veľkí apoštolovia.²⁾

6. Lebo hoci som v reči nezbehlý³⁾, ale nie v poznání; však vo všetkom sme vám známi.

7. Alebo či som spáchal hriech, že som sa ponížil, aby ste vy boli povýšení, preto, že som vám zdarma kázal Božie evanjelium?⁴⁾

8. Iné cirkve som olúpil, keď som prijímal podporu na posluhovanie vám.

9. I keď som bol u vás a trpel som nedostatok, nebol som nikomu na ťarchu, lebo čo mi chýbalo, doplnili bratia, ktorí prišli z Macedonska, ba vo všetkom zachoval som sa naproti vám bez obťažovania, i sa zachovám.

10. Pravda Kristova je vo mne, že táto chvála mne nebude naštrbená v krajoch achajských.

11. Prečo? Že vás nemilujem? Boh vie.

12. Ale čo robím, i budem robiť, aby som odňal príležitosť tým, ktorí chcú príležitosť, aby v tom, v čom sa chvália, ukázali sa, jako i my.¹⁾

13. Lebo takí lžiapoštolovia sú Istiví robotníci a pretvárajú sa za apoštolov Kristových.

14. A nie div; veď sám satan pretvaruje sa na anjela svetla.

15. Nie je teda veľiká vec, keď sa i jeho služobníci pretvárajú, jako služobníci spravodlivosti, ktorých koniec bude podľa ich skutkov.

16. Opäť povedám (aby si niekto nemyslel, že som nemúdry; ostatne, prijmite ma jako nemúdreho, že by som sa i ja čo len trochu pochválil):

17. Čo mluvím, nemlúvím dľa Boha, ale jako by v nemúdrosti, o tejto záležitosti chválenia.

18. Keďže sa mnohí chvália dľa tela²⁾, budem sa i ja chváliť.³⁾

19. Veď radi znášate nemúdrych, keďže ste sami múdri.⁴⁾

20. Lebo strpíte, keď vás kto podmaňuje, keď kto vyžiera, keď kto berie, keď sa kto vypína, keď vás kto po tvári bije.⁵⁾

21. Na hanbu povedám, ako by sme my boli v tomto ohľade slabí: v čom sa kto opovažuje (nemúdre povedám), opovažujem sa i ja.⁶⁾

22. Sú Hebrejci, aj ja; sú Izraelci, aj ja; sú semeno Abrahámov, aj ja⁷⁾;

1) Protivníci Pavlovi chválili sa, že sú mu vo všetkom rovni; Pavel teda nechce od Achajčanov podpory, aby sa mu nemohli vyrovnat jeho protivníci, ktorí sú sebeckí a požadujú pre seba výživu.

2) Vedení smyselnosťou, z ohľadov sebeckých.

3) Aby som vás získal pravde.

4) Tuším je tu úštip (sarkazmus): keď ste natoľko múdri, že znesiete i nemúdre chvály mojich protivníkov, tým skorej mňa.

5) Moji protivníci tak hanebne zachádzajú s vami, a vy to trpíte, tým skorej strpíte mňa.

6) Toto povedám na svoju hanbu, nakoľko dľa vašej myšlienky som ja slabúchom v tejto veci.

7) Hebrejci = Židia, pravdepodobne tí, ktorí bývajú za vodou = Zavodania. Izraelci, synovia Izraelovi, teda vyvolený národ; semeno Abrahá-

1) Príčina, že sa chváli, je tá, že ináč nevie ich udržať v neporušenej viere pre Krista, jako nevestu pre ženicha, len tak, keď vyzdvihne svoje diela a svoju vážnosť, čím porazí protivníkov.

2) Tí moji protivníci, ktorí vyhlasujú sami seba za veľkých apoštolov. „Veľkí“ tu stojí uštipačne (sarkazm).

3) V gréckej remekovej reči, alebo v rečníctve.

4) Kým som vám kázal evanjelium, vy ste ma neživilí, ale rukami som si zarábala na výživu; tak som sa ponížil pred vami, nie že som pracoval, lebo ručná práca neponižuje, ale že som nepýtal od vás výživu, aby ste vy boli povýšení za kresťanov.

23. sú služobníci Kristovi (jako menej múdry povedám), viacej ja: v premnohých prácach, v početných žalároch, v trýzneniach nad mieru, v smrtiach častokrát.¹⁾

24. Od Židov som dostal päťkrát po štyridsiatic bez jednej.²⁾ (5. Mojz. 25, 3.)

25. Trikrát som bol palicovaný, raz kamenovaný, trikrát som zažil stroskotanie lode, deň a noc bol som na hlbine morskej. (Sk. ap. 16, 22; 14, 18; 27, 41);

26. často na cestách, v nebezpečenstvách na riekach, v nebezpečenstvách pred zbojníkmi, v nebezpečenstvách pred národom³⁾, v nebezpečenstvách pred pohanmi, v nebezpečenstvách v meste, v nebezpečenstvách na púšti, v nebezpečenstvách na mori, v nebezpečenstvách medzi živými bratmi⁴⁾;

27. v práci a trude, v mnohom bednení o hlade a smäde, v mnohých pôstoch, v zime a nahote,

28. okrem toho, čo je zvonku, čo každodenne nalieha na mňa, starosť o všetky cirkve.

29. Kto onemocnie, a ja by som neonemocnel? Kto trpí pohoršenie, a mňa by nepálilo?

30. Keď sa treba chváliť, budem sa chváliť svojou krehkosťou.⁵⁾

31. Boh a Otec Pána nášho Ježiša Krista, ktorý je požehnaný na veky, vie, že nelužem.

32. V Damašku vládár nad ľudom kráľa Aréty strážil mesto damasenské, aby ma zajal;

movo, tiež vyvolený národ, z ktorého mal pochádzať Messiáš.

1) Pavel tu vypočítuje, čo všetko podstúpil za Krista.

2) Dľa židovského zákona nesmeli sa dať nikomu vyše 40 palíc. Aby sa toto ľudské nariadenie zachovávalo, bola obyčaj u Židov namerať 39 palíc.

3) Národ tu označuje Židov.

4) Živí bratia boli židovčiaci kresťania, ktorí tupili Pavla, že hlásal i pohanom slovo Božie a že nekázal zachovávať starý zákon s jeho obriezku.

5) Krehkosť tu označuje súženia.

33. ale oknom bol som spustený v koši cez múr, a tak som ušiel jeho rukám. (Sk. ap. 9, 24.)

HLAVA 12.

Zjavenia a pokušenia Pavlove; úprimnosť ku Korinťanom.

1. Keď sa treba chváliť, hoci nie je osožné, prejdem k videniam a zjaveniam Pánovým.

2. Zním človeka v Kristu¹⁾, ktorý pred štrnástimi rokmi (či v tele, neviem, či okrem tela, neviem²⁾, Boh vie) bol vytržený až do tretieho neba.³⁾

3. A znám takého človeka (či v tele, či okrem tela, neviem, Boh vie),

4. že bol vytržený do raja a počul slová tajnostné, ktoré nesvobodno človeku mluviť.⁴⁾

5. Pre takéto budem sa chváliť; ale pre seba nebudem sa chváliť, jestli len nie svojimi slabosťami.

6. Lebo keby som sa i chcel chváliť, nebudem pošetilý, lebo poviem pravdu, ale sa zdržím, aby si niekto nemyslel o mne viac nad to, čo na mne vidí, alebo čo odo mňa počuje.

7. A aby ma veľkosť zjavení nepodvihla, daný mi je osten môjho tela, posol satanov, aby ma pohlavkoval.⁵⁾

1) Tento človek v Kristu, skrze krst zaštepý do Krista, je sám Pavel.

2) Pavel nevedel si rozlúštiť hádku o duchovnom vytržení, a preto myslel si, že jeho duša a azda i telo bolo odnesené preč so zeme.

3) Až do tretieho neba. Priestor, v ktorom sa naša zem pohybuje a z ktorého kus my vidíme nad hlavou, starodávni Gréci podelili na tri nebesá: vzdušné, hviezdne a duchovné; v prvom bolo povetrie, v druhom hviezdy, v treťom mali bývať ich pohanski bohovia, kde bola večná blaženosť. Podľa tohto názoru rozpráva sv. Pavel, teda do ozajstného neba.

4) Pavel získal si tam také poňatia, pochopy, predstavy, zjavy, na ktoré nemal slova, ani si nemohol utvoriť; reč ľudská mu nestačila, a preto ich ani nemohol vysloviť.

5) Aby Pavel nespýšnel, osten tela = posol satanov, telesná žiadosť ho mala upamätať, že je slabý, krehký človek.

8. Preto som tri razy prosil Pána, aby odstúpil odo mňa;

9. ale riekol mi: Dost ti je moja milosť, lebo silnosť v nemoci¹⁾ sa zdokonaľuje. Rád teda budem sa chváliť svojimi slabosťami, aby silnosť Kristova prebývala vo mne.

10. Preto mám zaľúbenie vo svojich slabostiach, v potupeniach, v núdzach, v prenasledovaniach a v úzkostiach pre Krista, lebo keď som slabý, vtedy som silný.

11. Stal som sa nemúdrym, vy ste ma prinútili. Lebo vy ste ma mali odporúčať, preto, že som nebol o nič menší od tých, ktorí sú nad mieru apoštolmi, keď i hneď nič nie som.

12. Predsa znamenia môjho apoštolstva udaly sa medzi vami vo všetkej trpelivosti, v divoch a zázrakoch a v mociach. (Rim. 15, 18—19.)

13. Lebo čo je, čoho ste mali menej oproti druhým cirkvám, leda že ja sám som vám nebol na ťarchu. Odpuštite mi túto krivdu.

14. Hľa, už po tretie hotový som prísť k vám, a nebudem vám na ťarchu, lebo nehľadám, čo je vaše, ale vás. Však ani synovia nemusia shromažďovať poklady rodičom, ale rodičia synom.

15. Ja veľmi rád budem nakladať, ba sám seba vynaložím na vaše duše, hoci čím viac vás milujem, tým menej som milovaný.²⁾ (Rim. 9, 3.)

16. Ale nech; ja som vám nebol na ťarchu, lež ako chytrák figľom som vás dostal.³⁾

1) Moc ducha, jako i milosť Božia dokazuje sa tým väčšou, čím krehkejšie je telo, nad ktorým vífazi.

2) Ako rodičia nakladajú na svoje dietky, keď ich dávajú do škôl, tak ja budem vynakladať na vás svoj vlastný majetok, ba vynaložím i seba samého, aby som len vzdelal vaše duše, a to napriek tomu, že ma nemilujete.

3) Ale nech povedia protivníci, že ja som osobne od vás nič nevzal, ale že azda moji pomocníci brali od vás výživu a mne ju dávali. Na to je odpoveď v 17. verši, že nie.

17. Či som vás oklamal skrze niekoho z tých, ktorých som poslal k vám?

18. Poprosil som Tita a poslal som s ním brata. Či vás azda Titus oklamal? Nechodili sme v tom istom duchu, nie v tých samých šlapajach?

19. Dávno si myslíte, že sa vyhovárane pred vami? Pred Bohom v Kristu mluvíme, ale všetko, najmilší, na vaše vzdelanie.

20. Lebo sa bojím, že azda, keď príjdem k vám, nenajdem vás, akých chcem, a vy mňa najдете, jakého nechcete, aby azda neboly medzi vami škriepky, žiarlenia, hnevy, strachovania, pomluvy, utrhačstvá, nadutosti, nepokoje;

21. aby ma zase, keď príjdem, neponížil Boh u vás, aby som nemal smútku nad mnohými, ktorí predtým hrešili a nečinili pokánia za nečistotu a smilstvo a nestydatosť, ktorú popáchali.

HLAVA 13.

Napomenutie: polepšiť sa, aby nemusel použiť proti nim prísnosti. Pozdravenia.

1. Hľa, toto po tretí raz prichádzam k vám; v ústach dvoch alebo troch svedkov bude obstávať každé slovo.¹⁾ (Ján 8, 17; Žid. 10, 28; 5. Mojž. 19, 15; Mat. 18, 16.)

2. Predpovedal som a predpovedám ako prítomný, tak teraz neprítomný tým, ktorí prv zhrešili, a všetkým ostatným, že keď zase príjdem, nebudem šetriť.²⁾

3. Žiadate zkusiť toho, ktorý vo mne mluví, Krista, ktorý vo vás nie je slabý, ale mohutný je vo vás?³⁾

1) Keď príjdem k vám, budem súdiť nad žalobami, a to dľa výpovedí svedkov, a za dokázané budem považovať to, na čo dosvedčia najmenej dvaja svedkovia.

2) Ako som prv povedal, tak povedám i teraz: keď príjdem k vám, budem trestať verejných hriešnikov, teda i mojich osočovateľov, lžiapoštolov.

3) Žiadate si zkusiť moc toho Krista, ktorý je taký mohutný vo vás skrze zázraky a v osobe ktorého ja hovorím?

4. Lebo hoci bol ukrižovaný zo slabosti, ale žije zo sily Božej. A tak i my sme slabí v ňom, ale budeme žiť s ním zo sily Božej vo vás.¹⁾

5. Samých seba zkusujte, či ste vo viere²⁾, samých seba skúmajte: Či neznáte sami seba, že Kristus Ježiš je vo vás, iba že ste nedostatoční?³⁾

6. Ale ufám, že poznáte, že my nie sme nedostatoční.⁴⁾

7. No modlíme sa k Bohu, aby ste nečinili nič zlého; nie preto, aby sme sa my ukázali ako dostatoční, ale aby ste vy to činili, čo je dobré, my však aby sme boli nedostatoční.⁵⁾

1) Je pravda, že Kristus z lásky k nám, lebo bol i slabý, smrteľný človek, umrel na kríži, ale jako všemohúci Boh vstal z mŕtvych a večne žije. Takto i my sa ukazujeme slabými z lásky k vám, ale dokážem svoju životaschopnosť a moc, ktorú mi dal Boh, keď budem u vás trestať verejných hriešnikov.

2) Či ste v živex viere a tak či Kristus vo vás žije.

3) Nie úprimní kresťania, v ktorých Kristus nemôže prebývať.

4) Korintania majú sa dokázať pravými kresťanmi, Pavel pravým apoštolom. Pre tých dostačí, keď majú živú vieru, pre neho, keď vykonáva moc apoštolskú.

5) Modlím sa k Bohu, aby ste nečinili nič zlého, aby sme sa neukázali dostatočnými trestať

8. Lebo nič nemôžeme proti pravde, ale za pravdu.¹⁾

9. Radujeme sa zaiste, že sme my slabí, vy však mohutní²⁾, a za to sa i modlíme, aby ste boli dokonalí.

10. Preto píšem toto neprítomný, aby som ako prítomný nenakladať tvrdo, dľa moci, ktorú mi dal Pán na budovanie a nie na rúcanie.

11. Ostatne, bratia, radujte sa³⁾, buďte dokonalí, povzbudzujte sa, smýšľajte jednako, majte pokoj, a Boh pokoja a milovania bude s vami.

12. Pozdravte sa vospolok svätým poľubením. Pozdravujú vás všetci svätí.⁴⁾

13. Milosť Pána nášho Ježiša Krista a láska Božia a úcastenstvo Ducha svätého nech je s vami so všetkými. Amen.

hriech, ale radšej aby sme boli nedostatoční trestať, keďže ste vy dobrí a nemáte hriechov.

1) My máme moc, ale len proti hriechom, tie trestať, a nie proti spravdливosti.

2) Radujem sa, že ste takí mohutní kresťania, že ja voči vám nemôžem ukázať svoju moc.

3) Vlastne: „zdraví buďte“ alebo „s Bohom“.

4) Všetci kresťania.

LIST SV. PAVLA APOŠTOLA GALAŤANOM.

Galatskom menovala sa istá menšia okrajina v Malej Azii, a to preto, že tam okolo roku 278 pred Kristom osadily sa isté keltické kmeny.

Sv. Pavel a Barnabáš na týchto krajoch založili viacero cirkví, a sv. Pavel na tieto cirkve upravil tento svoj list.

Maloazijskí kresťania, ktorí sa obrátili zo židovstva na kresťanstvo, chceli požidovčiť kresťanstvo. Spasiteľ síce prikázal apoštolom, aby hlásali evanjelium každému stvoreniu, ale o tom sa nevyslovil, či kresťania sú povinní zachovávať predpisy zákona Mojžišovho. A preto, keď pohani začali sa prihlasovať do Cirkvi, hneď sa naskytla otázka: čo s nimi? Sv. Peter síce prijal Kornela a jeho domácich do Cirkvi bez obriezky, ale to sa považovalo za čosi mimoriadneho. A keď sa prihlasovali aj iní, Židia stáli na tom, aby sa dali obrezať, lebo že vraj Boh dal sľuby len Abrahámovi a tým jeho vyvoleným potomkom, ktorí sa dali obrezať.

Otázka prišla pred jeruzalemský snem, na ktorom apoštolovia riešili otázku tak, že k spaseniu nevyžaduje sa obriezka, že dostačí pravá viera. Avšak apoštolovia naložili kresťanom, aby zachovávali tie štyri predpisy, ktoré sa ukladaly prišielcom (proselytom), t. j. tým pohanom, ktorí prijali zákon Mojžišov, bez toho, že by sa boli dali obrezať, prečo oni platili len za nedokonalých, neúplných ctiteľov

Božích. A z tohto povstala tá mýlna mienka u mnohých židovčiacich kresťanov, že i tí kresťania, ktorí sa nedajú obrezať, sú len neúplnými kresťanmi, a preto vraj, aby sa stali úplnými kresťanmi, musia sa dať obrezať.

Proti tejto mienke postavil sa sv. Pavel. Ale židovčiaci kresťania ohradili sa proti nemu tým, že on nie je opravdivým apoštolom, keďže nikdy nevidel Pána Ježiša v tele, a ostatní apoštolovia že nie sú s ním usrozumení. Takto veľmi mnohých kresťanov pomiatli.

Keď sa to Pavel dozvedel, napísal tento list, v ktorom dokazuje, že on je takým apoštolom, ako tí najväčší, a že i tí apoštolovia, ktorí sa považujú za stĺpy Cirkvi, s ním sú úplne usrozumení. Áno, i sám Peter dal mu za pravdu, keď ho napomenul, aby aj vo verejnom živote ukazoval, že obriezka nie je potrebná pre kresťanov. Potom dokazuje nedostatočnosť starého zákona a zatvára list rozličnými vývodmi a napomenutiami.

Kedy a kde písal sv. Pavel tento svoj list, s istotou nevieme; pravdepodobné je, že ho písal na svojej druhej ceste, a to v Korinte.

List bol písaný v reči gréckej.

HLAVA 1.

Nápis a pozdravovanie. Pavel diví sa ich nestálosti v pravom evanjeliume a dokazuje svoje povolanie za apoštola.

1. Pavel, apoštol¹⁾ nie od ľudí, ani skrže človeka, ale skrže Ježiša Krista a Boha Otca, ktorý ho vzkriesil z mŕtvych²⁾,

2. a všetci bratia, ktorí sú so mnou, cirkvám galatským!

3. Milosť vám a pokoj³⁾ od Boha Otca a Pána nášho Ježiša Krista,

4. ktorý dal seba samého za naše hriechy, aby nás vytrhol⁴⁾ z prítomného zlého veku dľa vôle Boha a Otca nášho;

5. ktorému je sláva na veky vekov! Amen.

6. Čudujem sa, že tak chytró odvraciate sa od toho⁵⁾, ktorý vás povolal do milosti Kristovej, k druhému evanjeliumu,

7. kdežto niet iného¹⁾, len že sú niektorí, ktorí vás zmiatajú a chcú podvrátiť evanjelium Kristovo.

8. Ale keby sme hneď my²⁾, alebo anjel s neba kázal vám, proti tomu, čo sme vám kázali, prekliaty buď!

9. Ako sme prv povedali, tak i teraz zase povedám: Keby vám kto kázal proti tomu, čo ste (od nás) dostali, nech je prekliaty!

10. Lebo či teraz zaliečam sa³⁾ ľuďom, a či Bohu? Či hľadím ľubiť sa ľuďom? Keby som sa ešte ľuďom ľubil, nebol by som sluhom Kristovým.

11. Lebo dávam vám na známosť, bratia, že evanjelium, ktoré som ja kázal, nie je (dielo) ľudské;

12. veď ani ja som ho ani nedostal, ani sa mu neučil od človeka: ale skrže zjavenie Ježiša Krista.

13. Zaiste počuli ste o mojom niekdajšom obcovaní v židovstve, že som nadmieru prenasledoval Cirkev Božiu a pustošil ju,

1) Dokazuje zákonitosť svojho apoštolstva, jako i to, že ohľadom povolania nie je menší od ostatných apoštolov, keďže i jeho povolal sám Spasiteľ, áno, čo viac, i sám Boh Otec.

2) Ako človeka, lebo jako Boh vlastnou mocou vstal z mŕtvych.

3) Toto sú tie najväčšie dary, ktoré Boh môže dať človeku: dušu milosť, telu pokoj, t. j. dľa židovského ponímania blahobyť.

4) Z modlárstva a zo vtedajšej mravnej zkaženosti vyrval ich Kristus, lebo to Boh Otec chcel, a vytrhol ich, tak že im dal milosť, aby prijali kresťanstvo a stali sa údmi novej spoločnosti, t. j. Cirkvi.

5) Od toho = Otca, Boha.

1) Ani nemôže byť iné, než aké som ja kázal vám. Kto vás iné učí, nie jako som ja vás učil, je falošný učiteľ.

2) T. j. vyvrhnutí zo spoločenstva veriacych. Z týchto slov vidno, že tí falošní učitelia o sv. Pavlovi hlásali, že on inde iné učí, medzitým i to, že obriezka potrebná je ku spojeniu.

3) Komu sa vďačím, či priazeň si chcem získať: Božiu a či ľudskú? Na ktorú otázku odpovedá, že sa vďačí Bohu, lebo keby hľadal priazeň ľudskú, nebol by sluhom Kristovým, keďže svet a Kristus si odporujú.

14. a vynikal som v židovstve nad mnohých mojich vrstovníkov v mojom národe, a bol som prílišným horlivcom za svoje otcovské podania.

15. Ale, keď sa zaľúbilo tomu, ktorý mňa vyvolil zo života mojej matky a povolal skrže svoju milosť,

16. aby mi zjavil svojho Syna, že by som ho kázal medzi národami: hneď vtedy nepristal som na telo a krv ¹⁾,

17. ani som nešiel do Jeruzalema k tým, ktorí boli predou mnou apoštolmi, ale odišiel som do Arabie, a znovu navrátil som sa do Damašku.

18. Potom po troch rokoch prišiel som do Jeruzalema obozňať sa s Petrom ²⁾, a zostal som u neho pätnásť dní.

19. A nevidel som nikoho iného ³⁾ z apoštolov, okrem Jakuba, brata Pánovho.⁴⁾

20. A čo vám píšem, hľa, pred Bohom ⁵⁾, že nelužem.

21. Potom som šiel na strany sýrske a cilické.

22. A bol som osobne neznámy cirkvám židovským ⁶⁾, ktoré boli v Kristu:

23. iba čo sa dopočuli, že: Ten, ktorý nás predtým prenasledoval, teraz káže vieru, ktorú niekedy pustošil.

24. A oslavovali Boha pre mňa.

1) Telo a krv, t. j. telesná prirodzenosť ľudská nechce sa vystaviť námahám a bojom za Krista, a preto odrádza od nich. Ale sv. Pavel nepristal na to. Takto latinsky. Grécky: „nerozkladal som telu a krvi“, t. j. neradil som sa svojej telesnej prirodzenosti, čo bude so mnou, keď budem hlásať evanjelium.

2) Hoci ho sám Boh bezprostredne povolal, predsa považoval za potrebné ukázať sa Petrovi, ako hlave Cirkvi, a u neho pobudol len 15 dní, teda taký krátky čas, že sa od neho nemohol naučiť evanjelium Kristovo.

3) Dokož: vyjmúc Petra.

4) T. j. z rodiny Ježišovej dľa človečenstva. Jakub bol P. Ježišovi bratrancom. Viď. pozn. Mat. 10, 21.

5) „Hľa, pred Bohom“, to je toľko: Boh mi je svedkom.

6) T. j. kresťanským cirkvám v Judei, ktoré záležaly z obrátených Židov.

HLAVA 2.

Pavel dokazuje, že sa on v učení shoduje s ostatnými apoštolmi. Pokáranie Petra v Antiochii. Ospravedlivenie nie je zo skutkov starého zákona, ale z viery Kristovej.

1. Potom po štrnástich rokoch ¹⁾ vystúpil som opäť do Jeruzalema s Barnabášom, a vzal som i Tita.

2. A vystúpil som následkom zjavenia ²⁾, a predložil som im evanjelium, ktoré zvestujem medzi pohanmi, no zvlášte tým, ktorí sa videli byť váženými ³⁾, aby som azda podaromne nebežal, alebo nebol bežal.⁴⁾

3. Ale ani Titus, ktorý bol so mnou, jako bývalý pohan, nebol prinútený dať sa obrezať.⁵⁾

4. Ba pre votrelých lžibratov ⁶⁾, ktorí sa vkradli vyzkumovať našu svobodu, ktorú máme v Kristu Ježišovi, aby nás podrobili službe,

5. ani týmto sme ani na hodinu neustúpili a nepoddali sa, aby evanjelská pravda zostala u vás.

6. Až od tých, ktorí videli sa byť ničím (akí boli niekedy, po tom ma je nič; Boh neprijíma osoby človeka ⁷⁾), tí totižto, ktorí sa mi vi-

1) Po 14. rokoch od prvej jeho cesty do Jeruzalema.

2) Boh mu dal zjavenie, aby šiel do Jeruzalema.

3) T. j. ktorí boli pozoruhodní, najprednejší medzi apoštolmi. Srov. v. 9.

4) T. j. aby moja apoštolská práca, ktorú konám a konal som, nebola daromná a od Petra, jako hlavy Cirkvi, neužnaná.

5) Titus ako neobrezaný prišiel do matkocirkvi jeruzalemskej, a predsa nik ho nenútil dať sa obrezať, ale ponechali to na jeho vôľu, a tak dokázali apoštolovia skutkom, že obriezka neviazla kresťanov, nasledovne že kresťanstvo nie je odštepom židovským, ale náboženstvom svetovým.

6) Ale táto pravda mnohým Židom nemohla sa vmestiť do hlavy; oni chceli obrezovať kresťanov a preto išli do Antiochie, votreli sa do cirkvi, jako lžikresťania a hlásali, že pohaní až vtedy budú pravými kresťanmi, keď sa dajú obrezať a či nie, sv. P. Ježišovi dali Titovi na vôľu, či sa dá obrezať a či nie, sv. Pavel mu to nedovolil, aby sa nepovedalo, že ustúpil kresťanom židovčiacim, že sa poddal obriezke, čím by sa naštrbila kresťanská zásada, ba u vás by i vyhynula.

7) T. j. že tí (apoštolovia) boli predtým chudobní, neučení rybári, kdežto ja som rímsky mešťan

deli ničím byť, ničím mi neprispeli (Rim. 2, 11);

7. ba naopak, keď videli, že sa mi sverilo kázať neobriezke, jako i Petrovi obriezke¹⁾,

8. (ponevác ten, ktorý dopomohol Petrovi k apoštolovaniu medzi obrezanými, dopomohol i mne medzi pohanmi),

9. a keď poznali milosť²⁾, ktorá sa mi dostala: Jakub a Kefas³⁾ a Ján, ktorí sa zdali byť stĺpmi, podali mne a Barnabášovi pravice k spoločenstvu, aby sme my (šli) medzi pohanov a oni medzi obrezaných.

10. Len aby sme pamätali na chudobných, o čo som i starostlivý bol, aby som to učinil.

11. Ale keď Kefas prišiel do Antiochie, postavil som sa mu do očí, preto, že bol hoden pokarhania⁴⁾;

12. prv totiž, než prišli niektorí od Jakuba⁵⁾, jedával s pohanmi⁶⁾; ale keď prišli, uťahoval a odlučoval sa, lebo sa bál tých, ktorí boli z obriezky.⁷⁾

13. A k tomuto jeho pretvarovaniu privolili aj ostatní Židia⁸⁾, tak že i Barnabáš bol od nich svedený k tomu pretvarovaniu.

14. Ale keď som videl, že nepokračujú správne dľa evanjelskej

a učený muž; toho rozdielu medzi nami som si nevyšmal, lebo Boh nehľadí na osobu, ale na vnútorné dary, a toho vyvolí, koho chce. Ale ani títo vážení (apoštolovia Jakub, Peter a Ján), ktorí sú skrze milosť Božiu teraz stĺpmi Cirkvi, nič nepridali k môjmu učeniu, ani ho neopravili, hoci vedeli, že prišiel som do Jeruzalema o to ich žiadať, a hoci by to boli museli urobiť, keby sa moje učenie nesrovnávalo s učením Kristovým.

1) T. j. ohlasovať evanjelium medzi neobrezanými a obrezanými.

2) T. j. apoštolskú dôstojnosť. Sk. Ap. 13, 2.

3) Kefas je Peter.

4) Preto, že bola proti nemu žaloba pre jeho chovanie sa. Srov. verš 14.

5) T. j. z Jeruzalema, kde bol sv. Jakub biskupom.

6) T. j. s kresťanmi, obrátenými z pohanstva.

7) T. j. obával sa tých židokresťanov, ktorí sa nazdávali, že i jako kresťania musia zachovať obyčaje židovské v obcovaní s pokrstenými pohanmi. Sk. Ap. 15, 5 a 20; Rim. 14, 2.

8) Grécky: a s ním spolu pretvarovali sa i ostatní Židia, číže židokresťania antiochenski, za príkladom Petrovým prestali jedávať s pohanmi, t. j. s kresťanmi neobrezanými.

pravdy, povedal som Kefasovi pred všetkými¹⁾: Keď ty, hoci si Žid, po pohansky²⁾ žiješ, a nie po židovsky: prečo nútiš pohanov, aby zachovávali obyčaje židovské?

15. My³⁾ sme rodení Židia, a nie hriešnici z pohanov.

16. No keďže vieme, že človek neospravedlivie zo skutkov zákonných, ale len skrze vieru Ježiša Krista⁴⁾: i my veríme v Krista Ježiša, aby sme ospravedliveni z viery Kristovej, a nie zo skutkov zákonných, preto, že zo skutkov zákonných neospravedlivie žiaden človek.

17. Ale jestliže sa dokáže, že i my, ktorí hľadáme ospravedlivieť v Kristovi, sme ešte hriešnici: či tak je Kristus azda napomáhateľom hriechu?⁵⁾ Božechráň!

18. Lebo jestli budem znovu staväť to, čo som sboril, stanem sa priestupníkom.⁶⁾

19. Lebo ja skrze zákon umrel som zákonu⁷⁾, aby som žil Bohu; s Kristom pribitý som na kríž.

1) Teda vo verejnom shromaždení.

2) T. j. nerobiš rozdiel medzi čistým a nečistým (človekom a jedlom).

3) Toto je vzaté z reči, ktorú sv. Pavel povedal v shromaždení pri tej príležitosti, keď karhal sv. Petra.

4) Keď my, ktorí sme sa narodili Židmi, poznajúc neužitočnosť starého zákona, opustili sme ho a nový prijali: prečo by sme mali kresťanov z pohanstva podrobovať starému zákonu, ktorému predtým poddani neboli?

5) My, bývalí Židia, poznali sme, že Kristus je vykypiteľom, na ktorého ukazoval starý zákon, a že len v ňom je spása: preto sme zavrhlí starý zákon, ako zastaralý, a prijali sme kresťanstvo. Keby sme znovu prijali starý zákon, tým by sme ukazovali, že je on potrebný a tak že sme zle spravili, t. j. že sme zhręšili, keď sme ho pre Krista zavrhlí. Nuž keby tomu bolo tak, to by nám Kristus dopomohol, ale len k hriechu. A keďže to nemôže byť, je zrejmé, že starý zákon prepadol.

6) Keby som teraz učil, že starý zákon je potrebný aj kresťanom k spaseniu, — čo som práve vtedy zavrhol, keď som sa stal kresťanom, — bol by som priestupníkom, ničomníkom, šalbárom.

7) Starý zákon ma odchoval a upravil ku Kristovi, na ktorého poukazoval; ale teraz ho už nepotrebujem, ako odchované dieťa materinských prs. (Aug.) Zákon neviaže mŕtvych, a my sme umreli s Kristom, nasledovne zákon nás neviaže.

20. Nuž žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus.¹⁾ A že teraz žijem v tele, žijem vierou v Syna Božieho, ktorý zamiloval mňa a vydal seba samého za mňa.

21. Nezavrhujem milosť Božiu, lebo jestli je skrže zákon ospravedlivenie, teda nadarmo umrel Kristus.²⁾

HLAVA 3.

Ospravedlivenie Abraháma a jeho potomkov je z viery, a nie zo skutkov starého zákona, ktorý len pripravoval k viere Kristovej.

1. Ó, nerozumní³⁾ Galaťania! ktože vás omámil, aby ste neboli poslušní pravde, ktorým pred očima⁴⁾ Ježiš Kristus bol prv nakreslený, jako by u vás ukrižovaný?

2. Len to sa chcem dozvedieť od vás: Či ste dostali Ducha zo skutkov zákonných, a či z prijatia viery?⁵⁾

3. Takí hlúpi ste, že keď ste počali s Duchom, teraz telom dokonávajúte?⁶⁾

4. Nadarmo ste trpeli tak mnoho? Jako by predsa nadarmo!⁷⁾

1) Že som v tomto časnom živote ospravedlivel, to sa stalo jedine preto, že verím v Ježiša, že je Syn Boží a náš Vykupiteľ.

2) Toto je zakľúčenie Pavlovo: Jestli dopustím, že starý zákon ospravedlivuje, musím uznať, že smrť Kristova bola zbytočná, nasledovne márna. Ale jestli toho nedopustím, vtedy musím uznať, že starý zákon je nedostatočný a teraz po Kristovi márný: teda zavrhnúť musím alebo starý zákon, alebo Krista. Krista nemôžem, teda zavrhnúť musím starý zákon.

3) Galaťania boli nerozumní, keď sa dali jakoby omámiť vývodmi ľudskými a dali sa odvieť od jasno poznanej pravdy. Tu sv. Pavel ako dobrý, ale prísny otec kára svoje dieťa.

4) Tak dôkladne sa dozvedeli o smrti Pána Ježiša, o jej okolnostiach a význame, jako keby sa to bolo stalo pred ich očima u nich.

5) V časoch apoštolských Duch svätý, keď sostúpil na veriachí pri krste alebo pri birmovaní, záračným účinkovaním dával na javo svoju prítomnosť. Tak sa stalo i u Galaťanov. Z tejto udalosti čerpa sv. Pavel dôvod, že kresťanstvo samo v sebe i bez židovstva môže ospravedliviť, keďže Galaťania, jako bývalí pohani, pred krstom nezachovávali starý zákon.

6) Hlúpo je prejsť od duchovného zákona, jakým je kresťanstvo, k telesnému, jakým je židovstvo.

7) Galaťania mnoho trpeli za Krista, ale keby odpadli od viery, ztratili by odmenu. Sv. Pavel nechce veriť, nedrží za možné, že by už boli odpadli, a preto zvolal: „Jako by predsa nadarmo!“

5. Ten teda, ktorý vám udeľuje Ducha a činí divy medzi vami, (či to činí) pre skutky zákonné, a či pre slyšanú vieru?

6. Jako písané je: Abrahám uveril Bohu, a počítalo sa mu to za spravodlivosť.¹⁾

7. Poznajte teda, že tí, ktorí sú z viery, tí sú synovia Abrahámovi.

8. A keďže Písmo predvídalo, že Boh skrže vieru ospravedliví pohanov, predpovedalo Abrahámovi: „V tebe budú požehnané všetky národy.“²⁾

9. Tak teda tí, ktorí sú z viery, požehnaní budú s veriacim Abrahámom.

10. Lebo ktoríkolvek sú zo skutkov zákona, pod zlorečenstvom sú³⁾; písané je totižto: Zlorečený každý, kto nezostáva vo všetkom, čo je písané v knihe zákona, aby to činil.

11. Keďže teda v zákone nikto neospravedlivel⁴⁾ pred Bohom, je zrejmé: lebo spravodlivý žije z viery.⁵⁾

12. Zákon však nie je z viery, ale kto to bude činiť, bude žiť v ňom.⁶⁾

13. Kristus nás vykúpil zo zlorečenstva⁷⁾ zákona, nakoľko stal sa

1) I. Mojš. 15, 6; Rim. 4, 3. S týmto sv. Pavel započína zo starého zákona, teda hneď od prameňa, že človeka ospravedlivuje viera, a nie obrady starozákonné. Veď i Abrahám ospravedlivel ešte pred obrizkou, a to vtedy, keď uveril Bohu, teda z viery.

2) I. Mojš. 12, 3; Syr. 44, 20. Všetky milosti zaslúžil Kristus, a to pre všetkých ľudí, teda nielen pre jednu čiastku, jako lžiučitelia chceli nahovoriť veriacim.

3) T. j. kto mimo viery v Krista dúfa, že zachovaním starého zákona spasený bude, klame sa, lebo bez viery v Krista niet milosti, a bez milosti nemôže sa zákon zachovať, tak potom prepadnú zlorečenstvu v zákone písanému. 5. Mojš. 27, 27.

4) Srov. verš. 5.

5) Hab. 2, 4; Rim. 1, 17. Zrejmé je teda, že starý zákon neospravedliví človeka. V starom zákone boli spravodliví, ale len natoľko, nakoľko verili v budúceho Vykupiteľa, teda i tí len skrže vieru. To dosvedčuje prorok Habakuk, keď zjavne píše, že spravodlivý má nadprirodzený život z viery.

6) T. j. starý zákon predpisuje, čo treba robiť, a nie čo treba veriť. (Tom.)

7) On vyriekol kliatbu na tých, ktorí nezachovávajú všetky jeho nepočtetné predpisy, a keďže nemal prostriedkov milosti, nebolo možno zachovať všetky predpisy, nasledovne na všetkých Židoch ležala kliatba; z tejto ich vykúpil Kristus, keď zrušil starý zákon.

pre nás zlorečenstvom¹⁾ (lebo písané je: zlorečený každý, kto visí na dreve),

14. aby na pohanov prišlo požehnanie Abrahámovu skrze Krista Ježiša, aby sme dostali zasľúbenie Ducha skrze vieru.

15. Bratia! (po ľudsky hovorím²⁾) predsa právoplatný závet človeka nikto neruší, ani nedoplnuje.

16. Abrahámovi pririekly sa zasľúbenia a jeho semenu.³⁾ Nepovedá: „a semenám“, akoby o mnohých, ale jako o jednom: „a tvojmu semenu“, ktorý je Kristus.

17. Teda toto povedám: Zákon, ktorý bol daný po štyristo a tridsiatich rokoch⁴⁾, neporuší závet od Boha potvrdený, tak aby zničil zasľúbenia.

18. Lebo jestliže dedictvo⁵⁾ je zo zákona, už je nie zo zasľúbenia; kdežto Abrahámovi Boh daroval ho skrze zasľúbenie.

19. Načo je teda zákon? Daný je pre prestupovania⁶⁾, dokiaľ by neprišlo to semeno, ktorému dal

sľub¹⁾, zariadený od anjelov²⁾ do ruky prostredníkovi.

20. Ale prostredník nie je jedného³⁾; kdežto Boh je jeden.

21. Je teda zákon proti sľubom Božím? Božechráň! Lebo keby sa bol dostal zákon, ktorý by mohol obživiť, iste zo zákona by bola spravodlivosť.

22. Ale Písmo uzavrelo všetko pod hriech⁴⁾, aby zasľúbenie z viery Ježiša Krista dostalo sa veriacim.

23. Prv než prišla viera, boli sme pod strážou⁵⁾ zákona, uzavrení pre tú vieru, ktorá mala byť zjavená.

24. A tak zákon nám bol pestúnom⁶⁾ pre Krista, aby sme z viery ospravedlivení.

25. Však keď prišla viera, už nie sme pod pestúnom⁷⁾;

26. všetci totiž ste synovia Boží skrze vieru, ktorá je v Krista Ježiša.

27. Lebo ktoríkolvek ste v Kristu pokrstení, Krista ste obliekli.⁸⁾

28. Nie je tu Žid, ani Grék⁹⁾, nie

1) Kristus stal sa kľatbou, t. j. vyvrhnutým z národa židovského, jakých vešali. 5. Mojž. 21, 23.

2) Doteraz dokazoval zo sv. Pisma, teraz začína to isté dokazovať z rozumu. Keď ľudia utvrdzenie smluvy držia, tým viac Boh splní požehnanie Abrahámovi zasľúbené.

3) Teda sľub je platný aj po Abrahámovej smrti, lebo tu je jeho semeno.

4) Toto číslo sa nesrovnáva s tým počtom, ktorý sa nachádza od Abraháma až po Mojžiša v starom zákone. 430 rokov Židia strávili v Egypte. Keďže i praotec Jakub dostal od Boha to isté zasľúbenie (I. Mojž. 28, 14), čo Abrahám, sv. Pavel počítá roky od Jakuba.

5) Boh Abrahámovi daroval dedictvo, nasledovne ono je darom, a preto toto dedictvo nemôže pochádzať zo zachovania predpisov starozákonných, lebo takto by nebolo darom, ale odmenou. Teraz nastáva, aby určil význam starého zákona.

6) T. j. keď sa vec tak má, jaký teda cieľ má zákon? Zákon bol daný k zjavovaniu a množeniu prestúpení, aby tak človek svoju slabosť uznal a povzbudený býval utiekať sa k milosti a k viere, ktorých pomocou mohol by im vyhnúť. Dľa sv. Tomáša Akvinského ľudia preceňovali svoju vedu a svoju silu. Boh ich teda ponechal za istý čas v prirodzenom stave, aby nahliadli, že rozum nestačuje. Potom dal im zákon; ale aby nahliadli, že aj ich sila je slabá, nedal im prostriedkov milosti, teda milosť, bez ktorej nebolo možno zachovávať celý zákon; nasledovne dal ho k vôle prestupovaniam.

1) Boh dal sľub Kristovi, že mu dá všetky národy za dedictvo; starý zákon mal teda trvať len po Krista, kdežto sľub na veky.

2) Preto, dľa ústneho podania židovského, Boh starý zákon nedal Mojžišovi, jako prostredníkovi, bezprostredne, ale pomocou anjelov, kdežto sľuby, jako večne platné, dal sám Abrahámovi, bez prostredníkovi.

3) Prostredkovať dá sa len najmenej medzi dvoma, ale zasľúbenie dal len Boh sám. Sľub, závet je smluva jednostranná, ktorá viaže len Boha, a preto Boh musí splniť svoj sľub bezpodmienečne. Smluva dvojstranná nemohla nahradiť jednostrannú, teda ani starý zákon Abrahámovi daný sľub.

4) Dľa Pisma sme všetci hriešnikmi a len skrze vieru v Ježiša dosahujeme ospravedlivenia. Rim. 3, 9—20.

5) Gréci a Rimania dávali svoje deti vzdelanému otrokovi, aby dával pozor na ne; otrok ich pripravoval pre školu, dával im počiatočné naučenie (učil ich čítať a písať) a potom ich zaviedol učiteľovi do školy. Tomu otrokovi podobný bol zákon; on pripravoval Židov pre kresťanstvo a mal ich pripraviť pre Krista a zaviesť ku Kristovi.

6) T. j. starý zákon, ako nejaký pestún, odchoval nás pre Krista.

7) Už nie sme pod starým zákonom, on už nemá platnosti.

8) Šte privtelení do jeho Cirkvi.

9) T. j. pohan. V Cirkvi katolíckej medzi ospravedlivenými nielo rozdiel, ani ohľadom národnosti, ani ohľadom rodu, ani ohľadom stavu, ani ohľadom pohlavia, lebo všetci sú jedno, t. j. tajnostné telo Kristovo.

je sluha, ani svobodný, nie je muž, ani žena, lebo vy všetci ste jedno v Kristu Ježišovi.

29. A keď ste vy Kristovi, teda ste semeno Abrahámovo¹⁾, (a) dedičia dľa zaslúbenia.

HLAVA 4.

Židia sú jako malé deti a služobníci pod zákonom: kresťania jako dospelí synovia sú v svobode viery Kristovej, teda nesluší im zachovávať zákon. Galaťania, vysvobodení zpod starého zákona, nemajú sa dať sviesť pod jarmo tohože zákona, aby neboli zavrnutí.

1. Ale povedám im: Za ten čas, kým je dedič maľučký, nič sa nedelí od sluhu, hoci je pánom všetkému²⁾:

2. ale je pod poručníkmi³⁾ a správcami, až do času predurčeného od otca.

3. Tak i my⁴⁾, kým sme boli maľučkí⁵⁾, boli sme služobníkmi pod svetskými živlami:

4. ale keď prišla plnosť času⁶⁾, Boh poslal Syna svojho učiného zo ženy⁷⁾, podrobeného zákonu⁸⁾,

5. aby tých, ktorí boli pod zákonom, vykúpil, aby sme obsiahli prijatie za synov.⁹⁾

6. A keďže ste synovia¹⁰⁾, Boh poslal Ducha Syna svojho do vašich srdc, volajúceho: Abba, Otče!

1) Mat. 1, 1. Ste duchovne potomci Abrahámovi, a nie vám je treba dať sa obrezať, ako vám to židovskí horlivci kázali.

2) Sv. Pavel pokračuje vo vývodoch ohľadom židovstva: tí vraj, ktorí žijú pod starým zákonom, sú jakoby nedospelé deti, nič sa nelíšia od sluhov a čakajú na plnoletosť, t. j. na kresťanstvo. Či by to teda nebolo hlúpo z kresťanstva prejsť k židovstvu, z dospelého veku do detinstva! Ba toto je zrovna nemožné.

3) Tútorami.

4) Rodení Židia.

5) Vo viere nedospelí, nekresťania. T. j. boli sme pod mocou starozákonných zovnútorých obradov.

6) T. j. keď prišiel určený čas, v ktorom mal prísť Vykupiteľ.

7) T. j. z panny (bez pôsobenia mužského) narodeného.

8) T. j. narodeného z národa židovského.

9) Srov. 3, 25—26. T. j. Židov.

10) Skrze krst stali ste sa synmi Božími, preto i v pravde môžete nazývať Boha Otcom (sýrsky Abba).

7. A tak už nie je sluha, ale syn, a keď syn, tak i dedič skrze Boha.

8. Ale vtedy, keď ste neznali Boha, slúžili ste tým, ktorí od prirodzenosti nie sú bohovia:

9. ale teraz, keď poznáte Boha, ba, čo viac, poznání ste od Boha¹⁾: jakože sa zase navraciate k bezmocným a biednym živlom, ktorým zase znovu slúžiť chcete?

10. Zachovávate dni²⁾ a mesiace, a časy a roky.

11. Bojím sa o vás, že som azda daromne pracoval medzi vami.

12. Buďte jako ja³⁾, lebo i ja som ako vy.⁴⁾ Bratia, prosím vás, nič ste mi neublížili.⁵⁾

13. Však viete, že v nevládnom tele⁶⁾ ponajprv kázal som vám evanjelium, a čo vás na mojom tele pokúšalo,

14. nezapovrhli ste, ani neodhodili, ale prijali ste ma, jako anjela Božieho, jako Krista Ježiša.

15. Kdeže je teda vaše blahoslaivenstvo?⁷⁾ Svedectvo totiž vydávam vám, že keby to bolo možné, oči boli by ste si vylúpili a mne dali.⁸⁾

16. Teda som vašim nepriateľom, že som vám povedal pravdu?

17. Horlia za vás nedobre: lebo vytvoríť vás chcú⁹⁾, aby ste za nich horlili.

18. Ale dobre je pre dobré horliť vždycky, a nielen keď prítomný som u vás.

19. Synáčkovia moji, s ktorými

1) T. j. prijatí ste za synov.

2) T. j. soboty, nové mesiace, výročité sviatky, milostivé letá židovské atď.

3) T. j. neviažte sa k starému zákonu, preto, že ste rodom Židia.

4) T. j. rodom Žid.

5) Dopln: neberte moje slová tak, ako by pochádzaly z hnevu.

6) I. Kor. 2, 1; II. 10, 10. Niektorí myslia, že v prenasledovaniach; no pravdepodobnejšie jako slabý na tele, alebo chatnej postavy.

7) Galaťania považovali sa za blahoslavených, že prijali Pavla a jeho učenie.

8) Čo ste mali najmilšieho, to by ste mi dali.

9) Usilujú sa vás prilákať k židovstvu. Vytvoríť vás chcú z Cirkvi, alebo z mojej lásky, odtrhnúť odo mňa.

zase pracujem k pôrodu¹⁾, kým Kristus nevyobrazí sa vo vás.

20. Ale chcel by som byť i teraz u vás a meniť svoj hlas²⁾, lebo som v rozpakoch o vás.³⁾

21. Povedzte mi, ktorí chcete byť pod zákonom, či ste nečítali zákon?⁴⁾

22. Písané je totižto, že Abrahám mal dvoch synov: jedného zo služobnej⁵⁾ a druhého zo svobodnej.

23. Ale ten zo služobnej podľa tela sa narodil, kdežto ten zo svobodnej následkom zasľúbenia,

24. čo je v predobrazie povedané. Toto sú totižto dva zákony, a síce jeden na hore Sinai, ktorý splodzuje za sluhov, a to je Agar.

25. Sinai totižto je hora v Arabii, ktorá súvisí s tým Jeruzalemom,

1) I. Kor. 4, 15. S bolesťou vás pod srdcom nosím, bolestne sa starám o vás, aby ste boli podobní Kristovi.

2) Hlas mocnejšie účinkuje, než písmo, preto, že vyráža city; teda chcel by som citne hovoriť.

3) T. j. neviem, či mám prísne alebo láskave písať.

4) T. j. čítajte sami starý zákon a z neho sa presvedčíte, že vám pravdu hovorím.

5) 22—26. Písané je, že Abrahám mal dvoch synov, jedného zo služby (otrokyne), druhého zo svojej manželky, ktorá nebola otrokyňou, preto ju sv. Pavel nazýva svobodnou. Svobodná teda tu neznamena, ako hovorievame, ženskú nevydatú, ba práve značí zákonitú manželku, lebo táto nebola ani služkou, ani otrokyňou svojho manžela, ale jeho svobodnou družkou. Sára, manželka Abrahámová, bola neplodná a už stará, z tej príčiny, aby jej manžel neumrel bez potechy potomstva, dala mu otrokyňu, menom Agar, aby s tou splodil dieťky (I. Mojž. 16, 1—4), a táto i porodila mu syna Izmaila. Ale dľa riadenia Božieho syn otrokyne nemal byť dedičom a udržiavateľom semena Abrahámovho. Lebo čo dľa prírody bolo nemožné, totižto aby Sára porodila, to bolo možné skrze všemohúcnosť Božiu. Boh prišľúbil Abrahámovi syna zo Sary, čo sa i splnilo: a tento syn z manželky (nie z otrokyne, ale zo svobodnej), menom Izák, je syn zasľúbenia, je dedičom Abrahámovým. Izmail je dľa tela, t. j. pôsobením prírodných zákonov splodený, lebo Agar bola mladá a plodná; Izák nadprirodzeným spôsobom, následkom zasľúbenia Božieho, lebo Sára, jako starenka, už nemohla rodiť. V tomto, čo sa skutočne stalo, bol zároveň i obraz starého a nového zákona. Agar vyobrazuje Židov, podrobených starému zákonu. Tento bol daný na hore Sinai, ktorá je v Arabii, odkiaľ otrokov kupovali, a súvisí s Jeruzalemom; preto zákon tento je zákon služobnosti, ktorej poddaný je zemský Jeruzalem so všetkými Židmi. Sára je obraz nového zákona, ktorého hlavou je nebeský, duševný Jeruzalem, t. j. Cirkve Kristova so svojimi veriacimi. Tento nový zákon je zákon svobody, lebo nás osvobodil od zachovávanía po smrti Kristovej už márných obradov starého zákona.

ktorý je teraz, a slúži so svojimi synmi;

26. kdežto ten Jeruzalem, ktorý je hore, svobodný je, ktorý je našou matkou.

27. Veď písané je: Vesel sa, neplodná, ktorá nerodiš: plesaj a volaj, ktorá nepracuješ k pôrodu, lebo opustená má mnoho synov, viac nežli tá, ktorá má muža.¹⁾

28. My sme tedy, bratia, dľa Izáka zasľúbenými synmi.²⁾

29. Ale jako vtedy ten, ktorý sa podľa tela³⁾ narodil, prenasledoval toho, ktorý sa podľa ducha (narodil), tak i teraz.

30. Ale čo povedá Písmo? Vyžeň služobnú, i jej syna, lebo nebude dedičom syn služobnej so synom svobodnej.

31. A tak, bratia, nie sme synovia služobnej, ale svobodnej, ktorou svobodou Kristus nás osvobodil.

HLAVA 5.

Napomenutie, aby sa chránili ztratíť milosť Božiu, podrobujúc sa zákonu; aby zostali v pravej kresťanskej svobode, nepoužívajúc ju k zlému v boji tela proti duchu; aby svobodu evanjelia nepremenili v otroctvo tela.

1. Stojte a neberte na seba otrocké jarmo.⁴⁾

1) Izaiáš 54, 1. Sv. Pavel berie slová prorokove v tomto smysle: Raduj sa, neplodná Sáro, hoci máš menšie potomstvo, nežli plodná Agar. Smysel je: Raduj sa, Cirkve kresťanská, ktorá si bola v starom zákone neplodná, ale v novom zákone stala si sa plodnou, rodiš svobodných od starého zákona, a nie otrokov starého zákona.

2) Rim. 9, 8.

3) 29—31. Smysel týchto veršov je: Jako niekdy Izmail v hre prenasledoval Izáka, tak že na žiadnosť Sárinu Abrahám musel z domu odstrániť Agar i s jej synom Izmailom: tak i teraz medzi vami povstali lžiučitelia vás prenasledujú, chcējúc vás podrobiť obradom, obriezke starého zákona. Ale jako vtedy vytvorený bol syn otrokyne z domu otcovského, tak i teraz títo lžiučitelia vyvrhnutí budú z dedictva požehnanía národov, t. j. z večného spasenia. Teda, bratia, keďže my nie sme synovia otrokyne, ale svobodnej Sary, t. j. sv. Cirkvi, osvobodení sme skrze Krista od starého zákona.

4) T. j. buďte verní novému a nie poddaní starému zákonu. Srov. 4, 9.

2. Hľa, ja Pavel vám povedám, že jestli sa dáte obrezovať, Kristus vám nič neosoží.

3. A znovu osvedčujem každému človeku, ktorý sa obrezuje, že je povinný zachovávať všetok zákon.¹⁾

4. Odlúčili ste sa od Krista, ktorí sa v zákone ospravedlivujete: vypadli ste z milosti.

5. Lebo my²⁾ v duchu z viery očakávame nádej spravodlivosti.³⁾

6. Veď v Kristu Ježišovi nič neplatí ani obriezka, ani neobriezka, ale viera, ktorá pôsobí skrze lásku.

7. Dobre ste bežali⁴⁾: ktože vám prekážal, aby ste neboli poslušní pravde?

8. Tento návod nie je od toho, ktorý vás volá.

9. Máľučko kvasu nakvasí celé cesto.

10. Ja dôverujem vo vás v Pánovi, že nebudete nič iného smýšľať: ale ten, kto vás zmiata, bude znášať súd, ktokoľvek on je.

11. Ale, bratia, keďže ja kážem ešte obriezku, prečože trpím ešte prenasledovanie?⁵⁾ Teda prestalo by pohoršenie kríža.

12. Ó, by aj odrezaní⁶⁾ boli tí, ktorí vás zmiatajú!

13. Lebo vy ste povolání na svobodu, bratia, len aby ste svobody nezneužili za príležitosť k telesnosti⁷⁾, ale aby ste si slúžili v spoločok skrze duchovnú lásku.

1) T. j. kto by nasledoval Abraháma v obriezke, musel by zachovávať i všetky starozákonné povinnosti.

2) T. j. ktorí nie dľa tela a obriezky, ale dľa ducha a viery sme potomkami Abrahámovými.

3) T. j. očakávame splnenie nádeje, že nás Kristus ospravedliví.

4) Obraz je vzatý z tých, ktorí bežia o závod. Galaťania dobre bežali, no sišli s pravej cesty.

5) Smysel je: Niektorí hovoria, že i ja prikažujem obrezovanie; keď je tomu tak, prečo ma Židia prenasledujú? Keby som ja ozaj kázal obriezku, Židia by ľahšie prijali evanjelium, lebo oni sa menej pohoršujú nad tým, že Messias na križi umrel, než nad tým, že starý zákon už viac neplatí. A preto Židia, ktorí tak horlivo zastávajú obriezku, prestali by prenasledovať kresťanstvo.

6) Ó, kiez by boli vytvorení z cirkvi!

7) Len aby ste svojou svobodou nedali telu príležitosti hrešiť. Vy ste síce svobodní, len ne-

14. Lebo všetok zákon vyplňuje sa v jednom slove: „Milovať budeš bližného svojho, jako seba samého.“

15. Ale jestliže sa v spoločok hryziete a žeriete, dajte pozor, aby ste jedni druhých nestrávilí.¹⁾

16. Ale povedám: duchom choďte, a nebudete konať žiadosti telesné.²⁾

17. Lebo telo žiada proti duchu, a duch proti telu; tieto totižto vzájomne sa protivia: aby ste nečinili to, čo by ste chceli.³⁾

18. Ale jestliže ste duchom vedení, nie ste pod zákonom.⁴⁾

19. Zjavné sú skutky tela, ktoré sú: smilstvo, nečistota, nestydatosť, chlipnosť,

20. modloslužba, čary, nepriateľstvá, škriepky, nenávisť, hnevy, svady, rôznice, rozkoly,

21. závisť, vraždy, opilstvá, obžerstvá a tým podobné, o ktorých vám predpovedám, ako som predpovedal: že tí, ktorí také veci činia, do kráľovstva Božieho nevojdu.

22. Kdežto ovocie ducha je: láska, radosť, pokoj, trpelivosť, dobrotivosť, dobrota, shovievavosť,

23. krotkosť, vernosť, skromnosť, zdržanlivosť, čistota: proti takým veciam niet zákona.⁵⁾

24. Lebo ktorí sú Kristovi, tí ukrižovali svoje telo s hriechmi a s náruživosťami.⁶⁾

25. Keď duchom žijeme, duchom i choďme.⁷⁾

26. Nebývajte žiadostiví márnej chvály, nepopudzujte jedni druhých a nezávidte jedni druhým.

nadužívajte tejto svobody k hriechu, mysliac si, že už teraz i hrešiť vám svobodno. Nie zle číňte, ale v láske sa napomáhajte.

1) T. j. aby ste časnú a večnú záhubu na seba neuvalili.

2) I. Pet. 2, 11.

3) Nesvobodno vždy to činiť, čo vaša vôľa chce, lebo ona často k zlému sa kloní. Rim. 7, 14.

4) Nepadáte pod trest, ktorým hrozí zákon.

5) Zákon nemá trestov pre ctnosti, ale len pre výstupky.

6) Ktorí sú naozaj a nie len menom nasledovníci Kristovi, usmrčujú telo svoje, aby nehrešilo.

7) Keď sme už v srdci kresťania, ukážme to i zovnútorne skutkami, dľa svojej viery.

HLAVA 6.

Napomenutie k tichosti, k trpelivosti, k dobročinnosti naproti učiteľom. Závierka listu.

1. Bratia, i keby bol človek prekvapený v nejakom hriechu, vy, ktorí ste duchovní¹⁾, poučte takého v nežnom duchu, a hľad' na seba, aby si i ty nebol pokúšaný.

2. Znášajte jeden druhého ťarchy, a tak vyplníte zákon Kristov.

3. Lebo keď si kto myslí, že je niečím, kdežto nie je ničím, sám seba svádza.

4. Ale každý nech zkuša svoje konanie, a tak len sám v sebe bude mať chválu²⁾, a nie v inom.

5. Lebo každý poniesie bremeno svoje.³⁾

6. A kto býva slovom vyučovaný, nech sdeľuje všetko dobré s tým, kto ho učí.⁴⁾

7. Nemýľte sa, Boh sa nedá posmievať.

8. Lebo čo človek rozsieva, to bude i žať. Lebo kto rozsieva vo svojom tele, z tela i žať bude porušenie: kdežto, kto seje v duchu, i žať bude z ducha život večný.

9. Nuž neustávajme dobre činiť, lebo svojím časom budeme žať neprestajne.

10. Teda dokiaľ máme čas, čiňme dobre všetkým, zvlášte však domácim viery.

11. Viďte, jakými písmenami písal som vám svojou rukou!

12. Ktorikoľvek totižto chcú sa ľubiť v tele¹⁾, tí vás nútia, aby ste sa obrezovali, len aby netrpeli prenasledovania pre kríž Kristov.

13. Lebo ani tí, ktorí sa obrezujú, nezachovávajú zákon: ale chcú, aby ste sa vy dali obrezať, aby sa chválili vašim telom.

14. Ale odo mňa nech je ďaleko, aby som sa chválil, leda v kríži Pána nášho Ježiša Krista, skrze ktorého je mi svet ukrižovaný a ja svetu.²⁾

15. Lebo v Kristu Ježišovi neplatí ani obriezka, ani neobriezka, ale nové stvorenie.

16. A ktorikoľvek nasledovať budú toto pravidlo, na tých pokoj a milosrdenstvo, i na ľud Boží izraelský.³⁾

17. Ostatne nech mi nikto nie je obťažným, lebo ja nosím jazvy⁴⁾ Pána Ježiša na svojom tele.

18. Milosť Pána nášho Ježiša Krista s duchom vašim, bratia! Amen.

1) T. j. len aby jako od Židov, ktorí veľkú váhu kladú na obriezku, nemuseli trpieť protivnosťou za Krista, tak i od pohanov, ktorých cisári Židom dali svobodu viery, kdežto kresťanom nie.

2) Ja sa ničím nechválím, len krížom Pána Ježiša a jeho smrťou, ktorou som vykúpený od hriechu a obsiahol som milosť pohrdnúť týmto svetom a žiť jedine Kristu.

3) T. j. na pravý ľud izraelský, ktorý verí v toho, v ktorého veril a dúfal Izrael (Jakub). Ján 1, 47.

4) T. j. jazvy rán, ktoré som na svojom tele vytrpel pre Krista, a tak nezasluhujem, aby ma kto zľahčoval. Ako otroci mávajú na tele vypálený znak svojho pána, ktorému patria, tak i ja som poznačený ranami, ktoré som pre Krista trpel, a tie predstavujú, či sluha som.

LIST SV. PAVLA APOŠTOLA EFEZANOM.

Efez (Efezus) bol hlavným mestom jonickej prednej Azie, pri ústí Kaystra. Bohaté, priemyselné a kupecké mesto dost skoro pritiaхло na seba pozornosť sv. Pavla. Už na začiatku svojej druhej apoštolskej cesty mienil ísť do Efezu, ale z vnuknutia Božieho upustil od tohto úmyslu, išiel prv do Macedonska a až na konci tejto svojej cesty došiel ta. Na začiatku svojej tretej cesty Pavel navštívil poznove Efez, asi roku 55, a ostal tam dva roky. Vtedy založil cirkev v Efeze a v okolí, no pred vzburou, ktorú zapríčinil akýsi Demeter, zlatník, musel ujsť do Macedonska. Nasledujúci rok cestoval sv. Pavel z Macedonska na Korint do Jeruzalema s milodarmi, nasbieranými v Grécku, lenže vtedy nenavštívil Efez, ale povolal efezských cirkevných predstavených do Mileta a tam sa rozlúčil s nimi. Keď Pavla jako väzňa zaviedli do Ríma, asi okolo roku 63, z Ríma napísal tento list Efezanom a poslal im ho po Tychikovi. Pavel v tomto liste rozpráva o hlbokých tajomstvách našej viery, a preto je i veľmi nejasný; potom podáva výstrahu pred mudroslovcami a lžiapoštolmi; konečne dáva predpisy ohľadom kresťanského života.

List bol písaný v reči gréckej.

HLAVA 1.

Pozdrav na Efezanov; vďaka Bohu za vyvolenie kresťanov, zvlášte v Efeze; prosba na Boha, aby ich i naďalej osvecoval.

1. Pavel, apoštol Ježiša Krista z vôle Božej, všetkým svätým¹⁾, ktorí sú v Efeze a veria v Krista Ježiša.

2. Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a od Pána Ježiša Krista!

3. Požehnaný buď Boh a Otec Pána nášho Ježiša Krista, ktorý požehnal nás všelikým požehnaním duchovným, vo veciach nebeských v Kristu,

4. jako nás vyvolil v ňom pred ustanovením sveta, aby sme boli svätí a nepoškvrnení pred jeho obličajom v láske;

5. ktorý predurčil nás prijať si za synov skrze Ježiša Krista, dľa predsvzatia svojej vôle,

6. na chválu slávy svojej milosti, ktorou nás omilostil vo svojom milom Synovi;

7. v ktorom máme vykúpenie skrze jeho krv, odpustenie hriechov dľa jeho bohatej milosti,

8. ktorá sa rozhojnila v nás vo všetkej múdrosti a opatrnosti:

9. keď nám dal na známosť tajomstvo svojej vôle, podľa svojho dobrozdania, dľa ktorého si zamienil¹⁾,

10. že v plnosti ustanovených časov²⁾ v Kristu obnoví všetko, čo je na nebi i čo na zemi, v ňom,

11. v ktorom i my³⁾ povolání sme k podielu, predurčení dľa predsvzatia toho, ktorý všetko pôsobí dľa rozhodnutia svojej vôle;

12. aby sme boli na chválu⁴⁾ jeho slávy, my, ktorí sme prv dúfali v Krista;

13. v ktorom i vy, keď ste počúvali slovo pravdy (evanjelium vášho spasenia), v ktorom i vy, keď ste uverili, poznačení ste zaslúbeným Duchom svätým⁵⁾,

14. ktorý je nám závdavkom na

1) T. j. predurčil vykonať skrze Ježiša.

2) T. j. keď sa naplní čas, určený pre príchod Messiašov.

3) Rozumej: ktorí sme zo židovstva.

4) Aby sme oslávili jeho velebnosť. Židia očakávali Messiaša a úfali od neho, že im podmaní pohanské národy.

5) T. j. obsiahli ste Ducha sv., ktorého bol prísľúbil.

1) T. j. kresťanom, ako vyvoleným Božím.

naše dedictvo, k vykúpeniu¹⁾ vlastnosti, na chválu svojej slávy.

15. Preto i ja, keď som počul o vašej viere, ktorá je v Pána Ježiša, a o láske ku všetkým svätým,

16. neprestávam vzdávať vďaky za vás a pripomínať si vás vo svojich modlitbách:

17. aby Boh Pána nášho Ježiša Krista, Otec slávy, dal vám ducha múdrosti a zjavenia k jeho poznaniu,

18. srdcu vášmu osvietené oči, aby ste vedeli, jaká je nádej jeho povolania a jaké je bohatstvo jeho slávneho dedictva vo svätých²⁾,

19. a jaká povznesená je veľkosť jeho moci k nám, ktorí veríme dľa pôsobenia jeho mohutnej sily³⁾,

20. ktorú dokázal v Kristu, keď ho vzkriesil z mŕtvych a posadil na svoju pravicu v nebesách,

21. nad všetko kniežatstvo⁴⁾ a mocnosť, i silnosť i panstvo, a nad všeliké meno, ktoré sa menuje, nielen v tomto veku, ale i v budúcom.

22. A všetko mu poddal pod nohy, a dal ho za hlavu nad celou Cirkvou,

23. ktorá je jeho telom a plnosťou toho, ktorý všetko vo všetkých naplňuje.

HLAVA 2.

Povolanie Efezanov, hoci boli pohani, k tej jedinej Cirkvi, v ktorej sa majú spojiť v jedno všetky národy.

1. I vás, ktorí ste boli mŕtvi pre vaše priestupky a hriechy⁵⁾,

2. v ktorých ste niekdy žili dľa

1) Ktorý Duch pomôže nám nazpät vykúpiť (vymôcť obdržať) vlastnosť našu, blaženosť našu, ktorú sme pre hriech ztratili.

2) Aké slávne dedictvo čaká pravých kresťanov vo večnom živote.

3) T. j. že je to zázrak jeho všemohúcnosti, že nás povolal z nevery k viere Kristovej.

4) T. j. nad všelikú hodnosť na nebi i na zemi. Židovsko-pohanské mudroslovie na Východe bavilo sa tým, že vymýšľalo všelijaké triedy anjelov, ktoré rady mali nahradzovať gréckych lžibohov. Tu sv. Pavel tvrdí, že P. Ježiš hodnosťou prevyšuje všetky stvorenia.

5) Dolož: naplňuje (Srov. 1, 23.) a obživuje.

obyčaje tohoto sveta, dľa kniežaťa¹⁾, ktorý panuje nad týmto povetrim, dľa ducha, ktorý teraz účinkuje v synoch nevery;

3. medzi ktorými sme i my všetci kedysi žili v žiadostiach svojho tela a plnili sme vôľu tela a myšlienok, a boli sme od prirodzenosti synmi hnevu, jako i ostatní:

4. ale Boh, ktorý je bohatý v milosrdenstve, pre svoju veľkú lásku, ktorou nás miloval,

5. i hoci sme boli mŕtvi pre hriechy, oživil nás spolu v Kristu (ktorého milosťou ste spasení),

6. a spolu vzkriesil, a spolu posadil v nebesách v Kristu Ježišovi;

7. aby v nastávajúcich vekoch ukázal hojné bohatstvo svojej milosti skrze dobrotu²⁾ k nám v Kristu Ježišovi.

8. Lebo ste z milosti spasení skrze vieru, a to nie zo seba, lebo je to dar Boží;

9. nie zo skutkov, aby sa niekto nechlúbil.³⁾

10. Keďže sme jeho dielom, stvorení v Kristu Ježišovi na dobré skutky, ktoré pripravil Boh, aby sme v nich žili.

11. Preto pamätajte, že vy, ktorí ste niekdy pohania boli dľa tela, neobrezanými nazvaní od tých, ktorí sú na tele rukou obrezaní;

12. že ste boli za oného času bez Krista, odlúčení od obcovania z Izraelcami a cudzími⁴⁾ ohľadom smluvy, bez nádeje na prisľúbenie, a⁵⁾ bez Boha na tomto svete.

13. Ale teraz v Kristu Ježišovi vy, ktorí ste boli predtým oddialení, stali ste sa blízkymi skrze krv Kristovu.

1) Knieža, ktorý dľa bežnej mienky panuje nad povetrim, je diabol, ktorý vykonáva svoju moc nad zlými ľuďmi na tomto svete.

2) T. j. svojou dobrotou, ktorú nám preukázal skrze Ježiša Krista.

3) Dolož: že je spasený pre svoje zásluhu.

4) Takto dľa gréckej interpunkcie; dľa latinskej: a cudzí ohľadom závetov nemali ste nádeje na záslúbenie.

5) Dolož: a čo modlári boli ste atď.

14. Lebo on je naším pokojom, ktorý z obidvoch¹⁾ spravil jedno a sboril prostrednú priehradnú stenu²⁾, (totižto) nepriateľstvo skrze svoje telo,

15. keď zrušil zákon príkazov skrze učenie, aby v sebe samom utvoril zo dvoch³⁾ jedného nového človeka, (tak) učinil pokoj,

16. a smieril oboch v jednom tele s Bohom⁴⁾ skrze kríž, keď zabil nepriateľstvo na sebe samom,

17. a prišiel a zvestoval pokoj vám, ktorí ste boli ďaleko, a pokoj tým, ktorí boli blízko⁵⁾;

18. lebo skrze neho oba máme prístup k Otcovi v jednom Duchu.

19. Teda už nie ste hostia a cudzinci⁶⁾, ale ste spolumešťania svätých a domáci Boží,

20. vystavení na základe apoštolov a prorokov, na samom hlavnom uholnom kameni, Kristu Ježišovi,

21. na ktorom celá budova vystavená rastie vo svätý chrám v Pánovi,

22. na ktorom i vy ste spolu vystavení za príbytok Boží v Duchu.⁷⁾

HLAVA 3.

Apoštolovanie Pavlovo medzi pohanmi; prosba, aby neboli malomyseľní pre jeho súženie, a modlitba za ich vytrvalosť vo viere.

1. K vôli⁸⁾ tomu som ja, Pavel, väzeň Krista Ježiša, pre vás pohanov;

1) T. j. židovstvo i pohanstvo spojil v jednu Cirkve.

2) T. j. umučením svojim zrušil nenávisť a rozdiel medzi Židom a pohanom.

3) T. j. zo Žida a pohana jedného kresťana.

4) Smrťou svojou zrušil nepriateľstvo medzi Bohom a ľuďmi. Grécky: „na ňom“, t. j. na kríži.

5) Pohanom a Židom; oboch prišiel spasit'. Židia boli blízko, znali pravého Boha; pohani boli ďaleko, lebo ho neznali.

6) Rozumej: akými boli pohani medzi Židmi.

7) Skrze Ducha svätého, alebo „za duchovný príbytok Boží“, v protive s chrámom jeruzalemským. Alebo: „za príbytok Bohu v Duchu“, nakoľko Duch svätý býva vo vás.

8) K vôli tomu, aby i pohani vstúpili do Cirkvi.

2. jestli ste len počuli o udelení milosti Božej, ktorá mi je daná pre vás:

3. že skrze zjavenie oznámené mi bolo tajomstvo, jako som predtým písal nakrátko;

4. z čoho, keď budete čítať, môžete porozumieť moju zbehlosť v tajomstve Kristovom;

5. ktoré za iných vekov nebolo známe synom ľudským tak, ako sa teraz zjavilo jeho svätým apoštolom a prorokom¹⁾ skrze Ducha:

6. že sú pohani spoluedičmi²⁾ a spoluprivtelenými a spoluúčastníkmi jeho zasľubenia v Kristu Ježišovi skrze evanjelium,

7. ktorého služobníkom stal som sa z daru milosti Božej, ktorá mi je daná dľa pôsobenia jeho moci³⁾,

8. mne, najmenšiemu zo všetkých svätých, dostala sa táto milosť, aby som medzi pohanmi zvestoval nevyzpytateľné bohatstvo Kristovo⁴⁾

9. a osvecoval všetkých, aké je riadenie tajomstva⁵⁾, od vekov skrytého v Bohu, ktorý všetko stvoril;

10. aby kniežatstvá a mocnosti na nebesách⁶⁾ od Cirkvi dozvedely sa o rozmanitej múdrosti Božej,

11. dľa odvekého predurčenia, ktoré uskutočnil skrze Ježiša Krista, nášho Pána;

12. skrze ktorého máme dúfanie a prístup⁷⁾ zabezpečený skrze vieru v neho.

13. Preto prosím, aby ste neboli

1) Prorokom = nadšeným učiteľom.

2) Dolož: so Židmi. Srov. 1, 12.

3) Srov. 1, 19.

4) I. Kor. 15, 9. T. j. bohatstvo milostí, ktoré nám udeľuje Kristus.

5) Že Boh tak zariadil beh vecí, že pohani a Židia patria do jednej Cirkvi, v ktorej stali sa oba vyvoleným národom Božím. Boh ako všetkých stvoril, tak chce i všetkých spasit'.

6) T. j. aby anjeli poznali, čo vykonal Boh, aby spasil ľudstvo.

7) Prístup do neba.

malomyseľní¹⁾ pre moje súženie pre vás, čo je vašou slávou.

14. Pre túto príčinu zohýbam svoje kolena pred Otcom Pána nášho Ježiša Krista,

15. od ktorého pochádza všetko otcovstvo na nebi i na zemi²⁾,

16. aby vám dal dľa bohatstva svojej slávy mocou zpevnieť skrze jeho Ducha na vnútornom človeku³⁾,

17. aby Kristus skrze vieru prebýval vo vašich srdciach, že by ste, v láske zakorenení a založení,

18. mohli pochopiť so všetkými svätými, jaká je šírkosť a dĺžka a hĺbokosť⁴⁾,

19. a poznať lásku Kristovu, ktorá prevyšuje všetku vedomosť, aby ste boli naplnení všelikou plnosťou Božou.⁵⁾

20. Tomu však, ktorý môže urobiť všetko hojnejšie, než prosíme alebo rozumieme, dľa moci, ktorá pôsobí v nás,

21. tomu sláva v Cirkvi a v Kristu Ježišovi po všetky pokolenia, na veky vekov! Amen.

HLAVA 4.

Napomenutia ku kresťanským ctnostiam, zvlášte k jednote, pri rozličných daroch od Boha. Nový človek.

1. Prosím vás teda, ja, väzeň v Pánu, aby ste žili dôstojne povolaniu, ku ktorému ste povolaní,

2. so všetkou poníženosťou a krotkosťou, s trpelivosťou, snášajúc sa vospolok v láske⁶⁾,

1) Keďže život ľudský neskončí sa na tejto zemi, ba pravý život až na druhom svete sa začína, preto nezarazte sa nad mojím súžením, za ktoré ja obsiahnem korunu slávy.

2) Rim. 8, 15; Gal. 4, 6.

3) Vnútorný človek je pravé kresťanské smýšľanie, a sv. Pavel na kolénach sa modlil, aby zmocneli v kresťanskom smýšľaní a živote.

4) T. j. celý obsah veľkého tajomstva Božieho. Azda jaký je objem katolíckej Cirkvi.

5) T. j. aby ste boli naplnení známosťou o všetkej hojnosti tajomstvá a darov Božích.

6) Keď sv. Pavel v predošlých hlavách dokázal, že katolícka Cirkev objíma celý svet, všetkých

3. usilujúc sa zachovávať jednotu ducha vo sväzku pokoja;

4. jedno telo a jeden duch, ako povolani ste v jednej nádeji¹⁾ svojho povolania.

5. Jeden Pán, jedna viera, jeden krst²⁾,

6. jeden Boh a Otec všetkých, ktorý je nado všetkých a skrze všetko a vo všetkých nás.³⁾

7. Ale každému z nás dostala sa milosť dľa miery podarovania Kristovho.⁴⁾

8. Preto hovorí⁵⁾: „Keď vystúpil na výsosť, zajatých viedol väzňov, dal dary ľuďom.“

9. Ale to, že vystúpil, čože je inšie, jestli nie, že prv i sostúpil do nižších strán zeme?⁶⁾

10. Ktorý sostúpil, je ten⁷⁾, ktorý aj vystúpil nad všetky nebesá, aby naplnil všetko.⁸⁾

11. A on dal niektorých síce za apoštolov⁹⁾, niektorých za prorokov, iných zas za evanjelistov, iných zas za pastierov a učiteľov

ľudí, z toho nasleduje, že v nej musí byť pokoj, lebo ináč nemohla by byť všeobecnou, preto kladie toľkú váhu na snášanivosť a lásku bratskú.

1) Všetci máme jednu a tú istú nádej: že budeme v nebi spasení.

2) T. j. jedno náboženstvo. I. Kor. 1, 10—13.

3) Grécky: jeden Boh a Otec všetkých, ktorý je nad všetkých a cez všetkých a vo všetkých.

4) Rim. 12, 3. I. Kor. 12, 11; II. 10—13. Sú nielen občianske, ale i cirkevné rozdiely medzi veriacimi.

5) Žalm 67, 19. Čo tam hovorí sa o víťazstve Jehovovej nad nepriateľmi Izraelcov, to rozumie sa duchovne o slávnom nanebevstúpení Krista Pána, keď duše spravdivých z predpekla vysvobodil.

6) T. j. ktorý bol s neba sostúpil na zem. Vykladá sa to i o sostúpení jeho do predpekla, aby vyviedol odtiaľ praotcov.

7) Dolož: Ježiš Kristus.

8) Dolož: čo bolo prorokované o ňom. Alebo: aby poslal Ducha svätého a ním naplnil všetkých veriacich. Všetky nebesá sú všetky pásma, kde blahoslavení bývajú, — Kristus ich všetkých prevýšil.

9) T. j. hlásateľov evanjelia, pomocníkov apoštolov v hlásaní evanjelia, za jakého sa spomína Filip.

12. zdokonaľovať¹⁾ svätých, vykonávať služby, budovať telo Kristovo,

13. až by sme všetci dospeli²⁾ na jednotu viery a poznania Syna Božieho, na muža dokonalého, na mieru veku plnosti Kristovej;

14. aby sme už neboli maľučkými, nestálymi a sem-tam hádzanými každým vetrom učenia, skrze zlosť ľudí, skrze chytráctvo, uvádzajúce do bludu.

15. Ale aby sme konali pravdu v láske a rástli v každom ohľade v ňom, ktorý je hlavou, Kristus,

16. skrze ktorého celé telo je složené a spojené všetkým sväzkom vzájomnosti, a dľa primeraného pôsobenia každého úda nadobúda vzrast telesný³⁾, aby sa vzdelalo v láske.

17. Toto teda povedám a osvedčujem v Pánu, aby ste už nežili, ako i pohania žijú v márnosti svojho smyslu,

18. ktorí majú tmami zatemnený rozum⁴⁾ a ktorí odcudzení sú od života Božieho následkom nevedomosti, ktorá je v nich pre slepotu⁵⁾ ich srdca,

19. ktorí v zúfalstve⁶⁾ oddali sa nestydatosti⁷⁾, páchaniu všemožnej nečistoty⁸⁾ nenasýtenou žiadosťou.

20. Ale vy ste sa neučili tak o Kristu,

21. jestli ste ho len počuli a v ňom

ste sa poučili¹⁾, jako je pravda²⁾ v Ježišovi:

22. aby ste odložili ohľadom predošlého obcovania človeka starého³⁾, ktorý sa porušuje následkom klamlivých náruživostí.

23. Nuž obnovte⁴⁾ sa na duchu svojej mysli,

24. a oblečte si nového človeka, ktorý dľa Boha stvorený je v spravdливosti a v opravdovej svätosti.⁵⁾

25. Preto odložte lož a každý mluvte pravdu svojmu bližnému, lebo sme vospolok údmi.⁶⁾

26. Hnevajte sa, ale nehrešte; slnko nech nezapadá nad vašim hnevom!⁷⁾

27. Nedávajte miesta diablove!⁸⁾

28. Kto kradol, nech už nekradne, ale radšej nech robí, konajúc svojimi rukami to, čo je dobré, aby mal z čoho udeliť tomu, ktorý trpí núdzu.

29. Nech vám žiadna zlá reč nevychádza z úst, len taká, ktorá je dobrá na vzdelanie viery⁹⁾, aby bola užitočná počúvajúcim.

30. A nezarmucujte Ducha svätého¹⁰⁾ Božieho, skrze ktorého ste poznačení ku dňu vykúpenia.

31. Všetka trpkosť a hnevivosť, a zášť a krik, a rúhanie so všetkou zlosťou nech sa vzdiali od vás.

1) Kristus hovorí ústami vierozvestcov, nasledovne jeho počúvame, ale i o ňom počúvame, lebo on je obsahom všetkého kázania.

2) Pravdu = skutočnosť, že dejepisný Ježiš je skutočne našim Spasiteľom.

3) Kol. 3, 8. Starý človek je telesné smýšľanie a život, teda toto telesné smýšľanie a život máme odložiť. Telesné žiadosti sú klamlivé, sľubujú blaho a dávajú časnú i večnú zkažu.

4) T. j. na mysli svojej. Rim. 6, 4. Grécky: aby ste obnovili.

5) Kol. 3, 12.

6) Dolož: jedného tela (Cirkvi a Krista). I. Pet. 2, 1; Zach. 8, 16.

7) Žalm 4, 5. Vzbúrenie sa krvi je prirodzené, stáva sa hriechom, keď sa dáme strhnúť hnevom. Luk. 17, 4.

8) Dolož: v srdci rozhnevanom. Jak. 4, 7.

9) Grécky: na potrebné vzdelanie.

10) II. Kor. 1, 22. Zlými, oplzlými rečami zarmucujeme Ducha svätého, preto, že pohoršujeme seba i bratov a znešvárujeme chrám Boží, t. j. naše telo.

1) T. j. posväcovať veriacich, t. j. úradu apoštolského, biskupského a kňazského. Rozširovať Cirkev, ktorá je telom Kristovým a on jej hlavou neviditeľnou.

2) T. j. aby sme dospeli do toho veku, v ktorom by sme boli schopní prijať dary Kristove. Smysel je: aby sme, čo týče sa známostí náboženských, neboli deťmi, ale mužmi rozumnými (I. Kor. 13, 11), aby sme úplne poznali Krista.

3) T. j. skrze Krista rastie Cirkev, keď veriaci sa milujú a svoje povinnosti plnia, každý dľa svojho povolania a dľa milosti mu udelenej.

4) Grécky: zatemnení na rozume.

5) Grécky: pre zatvrdilosť.

6) Dolož: ohľadom života za hrobom.

7) Grécky: v otupelosti.

8) Grécky: „páchaním všelijakej nečistoty bez nasýtenia“, alebo „v nenasýtnosti“, alebo „lakomstve“.

32. Ale buďte vospolok dobrotiví, milosrdní, odpúšťajúci jeden druhému¹⁾, jako i Boh pre Krista odpustil vám.

HLAVA 5.

Napomenutie k láske, výstraha pred nečistotami; napomenutie k opatrnosti, k pobožnosti, k manželskej láske a svornosti.

1. Buďte teda nasledovníkmi Božími, jako najmilší synovia,

2. a žite v láske, jako i Kristus miloval nás a vydal seba samého za nás, jako dar a obeť²⁾ Bohu na lúbeznú vôňu.

3. Smilstvo však a všeliká nečistota alebo lakomstvo nech sa ani nespomína medzi vami, jako sa sluší na svätých;

4. ani mrzkosť, alebo bláznivé reči, alebo šašovstvo³⁾, čo nepatrí k veci: ale radšej poďakovanie.

5. Lebo vedzte to a rozumejte, že žiaden smilník, alebo necudník, alebo lakomec, čo je modloslužbou⁴⁾, nemá dedictva v kráľovstve Kristovom a Božom.

6. Nech vás nikto nesvedie⁵⁾ márnymi rečami, lebo pre tieto veci prichádza hnev Boží na synov nevery.⁶⁾

7. Nebuďte teda ich účastníkmi.

8. Boli ste síce kedysi tmou⁷⁾, ale teraz ste svetlom v Pánovi. Jako synovia svetla žite,

9. lebo ovocie svetla je vo všetkej добрote a spravodlivosti a pravde.

10. Skúmajte, čo sa ľúbi Bohu,

11. a nezüčastňujte sa na neužitých¹⁾ skutkoch temnosti, ale radšej karhajte ich.

12. Lebo čo oni potajomne páchajú, mrzko je i povedať.

13. No všetko, čo je hodné karhania, zjavuje sa pomocou svetla²⁾, lebo všetko, čo sa vyjavuje, je svetlo.

14. Preto sa povedá: Zobuď sa, kto spíš, a vstaň z mŕtvych, a osvieti ťa Kristus.³⁾

15. Teda pozor, bratia, aby ste opatrne žili; nie jako nemúdri,

16. ale jako múdri, a dobre používajte čas⁴⁾, lebo dni sú zlé.

17. Preto nebuďte nemúdri, ale rozumiaci, čo je vôľa Božia.

18. A neopíjajte sa vínom, v ktorom je chlipnosť: ale naplňte sa Duchom svätým,

19. a hovorte vospolok v žalmoch a chválospevoch a v duchovných piesňach; spievajte a plesajte vo svojich srdciach Pánovi;

20. ďakujte vždycky za všetko v mene Pána nášho Ježiša Krista Bohu a Otcovi.

21. Poddaní buďte jedni druhým⁵⁾ v bázni Kristovej!

22. Ženy nech sú poddané mužom svojim, ako Pánovi;

23. lebo muž je hlavou žene⁶⁾, jako Kristus je hlavou Cirkvi; on je udrzovateľom jej tela.⁷⁾

24. Ale jako Cirkev poddaná je Kristovi, tak i ženy svojim mužom vo všetkom.⁸⁾

1) Hriešné skutky sú jako pre tento, tak i pre budúci život neužitočné, ba zrovna škodné pre oba životy.

2) T. j. privádzané býva na svetlo, z čoho nasleduje polepšenie. Ján 3, 20; 3, 21.

3) Iz. 60, 1.

4) Doslovne: Vykupujte čas. Múdry kupec nemárni svoj tovar, s ktorým kupčí, takto i my: Nemárnime čas, lebo za dobre vynaložený čas kúpime si nebo.

5) T. j. nižší vyšším.

6) T. j. je nad ženou. I. Mojž. 3, 16; Kol. 3, 18; I. Petr. 3, 1; I. Kor. 11, 3.

7) T. j. obdariteľ všetkých údov Cirkvi.

8) Ovšem čo je nie proti vôli Božej, lebo i Cirkev poddaná je Kristu v dobrom.

1) Mat. 6, 12; Kol. 3, 13.

2) Obeť vône lúbežnej je: obeť príjemná Bohu.

3) Šašky = plané, prehnané žarty.

4) Grécky: modloslužobník.

5) Grécky: nemámi. Dolož: ako by smilstvo a lakomstvo nebolo hriechom.

6) T. j. na tých, ktorí to neveria.

7) Aký je rozdiel medzi tmou a svetlom, taký je medzi pohanstvom s jeho nevedomosťou ohľadom na Boha, s jeho strešenosťou a hnusným životom a medzi kresťanstvom s jeho jasným poznaním Boha, s jeho bezpečnosťou ohľadom spasenia a poriadnym životom.

25. Mužovia, milujte svoje manželky, jako i Kristus miloval Cirkev a vydal seba samého za ňu,

26. aby ju posvätil a očistil kúpeľom vodovým¹⁾ skrze slovo života;

27. aby sám predstavil sebe Cirkev slávnú, nemajúcu poškrvny, ani vrásky, alebo niečo takého, ale aby bola svätá a nepoškrvnená.

28. Tak i mužovia majú milovať svoje manželky, jako svoje telá. Kto miluje svoju manželku, seba samého miluje.

29. Veď nikdy nikto nemal v nenávisti svoje telo, ale kŕmi a opatruje ho, jako Kristus Cirkev;

30. lebo sme údmi jeho tela, z jeho mäsa a z jeho kostí.

31. Preto opustí človek svojho otca i matku, a pridržiť sa bude svojej manželky, a budú dvaja jedným telom.²⁾

32. Toto tajomstvo je veliké, a ja povedám v Kristu a v Cirkvi.³⁾

33. Dľa toho i vy všetci, každý nech miluje svoju manželku, jako seba samého, a manželka nech sa bojí svojho muža.⁴⁾

HLAVA 6.

O povinnostiach dietok, rodičov, služobných, pánov; napomenutie k vytrvalosti, k modlitbe za všetkých. Závierka.

1. Dietky! poslúchajte svojich rodičov v Pánovi⁵⁾, lebo je to vec spravdivá.

1) Mat. 28, 19. Kúpeľ vodový je krst, umytie vodou. Slovo života sú slová, ktoré hovoríme, kým lejeme krstencovi vodu na hlavu, t. j.: „Ja ťa krstím v mene Otca i Syna i Ducha svätého.“

2) I. Mojž. 2, 24; Mat. 19, 5; Mar. 10, 17; I. Kor. 6, 16. Tak grécky; latinsky: otca i svoju matku.

3) T. j. sviatosť stavu manželského je obrazom spojeniu Kristovho s Cirkvou.

4) T. j. nech si ctí svojho muža.

5) T. j. ako to Boh prikazuje.

2. „Cti otca svojho a matku svoju!“ — toto je prvé prikázanie so zaslúbením¹⁾:

3. aby ti dobre bolo i aby si dlho živý bol na zemi.²⁾

4. A vy, otcovia!³⁾ nepopudzujte k hnevu svojich synov⁴⁾: ale vychovávajte ich v kázni a v káre Pánovej.

5. Sluhovia! poslúchajte telesných⁵⁾ pánov s bážňou a strachom, v prostote svojho srdca, jako Krista⁶⁾;

6. nie v slúžení len naoko, jako by ľuďom sa ľubiť, ale jako sluhovia Kristovi, plniaci vôľu Božiu zo srdca;

7. s dobrou vôľou slúžiaci, jako Pánovi, a nie ľuďom;

8. v povedomí, že každý, čokoľvek dobrého spraví, to dostane zpiatky od Pána, či je sluhom a či svobodným.

9. A vy, páni!⁷⁾ to isté robte im, nechajte hrozby⁸⁾, v povedomí, že aj ich, aj váš Pán je v nebesách, a u neho niet prijímania osôb.

10. Ostatne, bratia! posilnite sa v Pánovi a v jeho mohutnej sile.

11. Oblečte⁹⁾ sa do vyzbrojenia Božieho, aby ste mohli obstáť proti úkladom diablovým;

12. lebo nemáme boja proti telu¹⁰⁾ a krvi, ale proti kniežatám a moc-

1) Tri prvé prikázania vzťahujú sa na Boha, a po týchto prvé, t. j. v rade štvrté vzťahuje sa hneď na rodičov, ako námestníkov Božích na zemi, a Boh tým, ktorí ctia rodičov, sľubuje dlhý život.

2) 5. Mojž. 5, 16.

3) Vôbec: rodičia.

4) Grécky: svoje dietky.

5) T. j. časných, tuzemských.

6) T. j. aby ste tým vyplnili vôľu Kristovu.

7) T. j. hospodári a vôbec čeliadku majúci. Ako sluhovia majú mať oddanosť a dobroprajnosť k pánom, tak i páni k sluhom.

8) Nebuďte naproti sluhom suroví a ukrutní, nechajte nádavky a telesné tresty.

9) Vezmite na seba vyzbrojenie, ktoré nám podáva Boh, aby sme mohli obstáť v duchovnom boji.

10) T. j. proti samým ľuďom. Smysel je: Keď bojujeme proti diablovi, to neznamená bojovať proti slabej moci ľudskej, ale proti veľkej moci zlých duchov, ktorí vykonávajú svoj vliv i na zemi i nad zemou (v povetří).

nostiam, proti svetovládcom tejto temnosti, proti zlým duchom v povetří.

13. Preto vezmite¹⁾ vyzbrojenie Božie, aby ste mohli odporovať v deň zlý a dokonali stáť vo všetkom.

14. Stojte teda, opásaní²⁾ okolo svojich bokov pravdou a oblečení do panciera spravdivosti,

15. obutí na nohách do hotovosti³⁾ evanjeliума pokoja;

16. ku všetkému berte štít viery, ktorým by ste mohli uhasiť⁴⁾ všetky ohnivé strely toho zlostníka.

1) T. j. v dobe pokušenia.

2) Podobenstvo je vzaté z rímskeho vojaka. Rímský vojak — ktorého sv. Pavel mal pred očima, keď toto písal — keď išiel do bitky, mal obuté čižmy, aby mu chránily lýtka proti strelkám, a podšvy proti trňom a podobným úrazom; na ľadviah mal opasok, na bruchu a prsách brnenie (pancier), obyčajne z tlstej kože; na hlave nosil lebku, obyčajne kovovú, aby mu nepriateľ nemohol rozseknúť hlavu mečom, a konečne v ľavej ruke držal štít, na drevený oblúk pripevnenú vo štvoro kožu. Štít nadložil ako strelám, tak najmä letiacim štiepom, ktoré sa v ňom pristavily, aby mu nezranily telo. Hlavnou zbrojou rímskeho vojaka bol meč, ktorým sa bránil, ale i napádal nepriateľa. Takéto vyzbrojenie v duchovnom poli nám odporúča sv. Pavel, a to: najslabšie časti nášho tela sú: ľadvie = boky, t. j. život pohlavný, a tieto si ochránime pravdou, t. j. keď sa náš život srovnáva s našou vierou a naša viera s učením Kristovým. Pancier ochraňuje najšľachetnejšie častky nášho tela, ktorých poranenie ľahko sa stáva smrteľným, a označuje azda tri božské ctnosti; žalúdok = vieru, dla toho spravdivý žije z viery; plúca = nádej; srdce = lásku. Tieto tri božské ctnosti najlepšie ochraňuje spravdivosť, t. j. ospravedlivenie a ustavičné posväcovanie seba samého.

3) Buďte ochotní a hotoví hlásať učenie Kristovo, ktoré dáva pokoj a spasenie.

4) T. j. udusiť všetky zlé žiadosti, ktoré diabol zapaluje vo vás. Nepriatelia tu i tu vypaľovali na

17. A vezmite lebku spasenia¹⁾ a meč duchovný²⁾ (ktorým je slovo Božie).

18. So všelikou modlitbou³⁾ a prosbou modlite sa každého času v duchu, a pritom bedlite so všetkou vytrvalosťou a s prosením za všetkých svätých,

19. i za mňa, aby mi daná bola reč pri otváraní mojich úst⁴⁾, aby som so smelou dôvernosťou oznamoval tajomstvá evanjelia⁵⁾,

20. pre ktoré som poslom v okoch, aby som o ňom tak smele mluvil, ako mi treba.

21. Ale aby ste i vy vedeli, čo je so mnou, čo robím: všetko vám oznámi Tychik, najmilší brat a verný služobník v Pánovi,

22. ktorého som práve preto poslal k vám, aby ste vedeli, čo je s nami, a aby potešil vaše srdcia.

23. Pokoj bratom, a láska s vierou od Boha Otca a Pána Ježiša Krista!

24. Milosť so všetkými, ktorí milujú Pána nášho Ježiša Krista nepominuteľne! Amen.

rimských vojakov chytľavú a horľavú látku, ktorá mala spáliť nepriateľa.

1) T. j. lebku nádeje v spasenie.

2) T. j. meč, ktorý preniká ducha. Iz. 59, 17; I. Th. 5, 8.

3) Mat. 26, 41; Kol. 4, 2. Ale najhlavnejšou zbraňou kresťanovi je modlitba a prímluva v duchu, t. j. vrúcna.

4) Aby ma Duch sv. osvietil, že by som vedel, čo mám hovoriť, keď budem stáť pred súdom a budem sa mať brániť rečou (otváranie úst).

5) T. j. Krista a jeho vieru.

LIST SV. PAVLA APOŠTOLA FILIPANOM.

Filipani boli obyvatelia mesta Filipi v Macedonsku europejskom. Keď apoštol Pavel konal svoju druhú cestu po Malej Azii a Duch sv. mu zabránil tam ďalej kázať, napomenutý videním v Troade, preplavil sa do Európy a počal tu svoju apoštolskú prácu v Macedonsku u Filipanov. (Sk. apošt. 16, 6—12.) A tak preniesol sv. evanjelium z Azie do Európy. Na svojej tretej ceste prišiel z Efezu, a keď chodil po celom Macedonsku, zastavil sa i vo Filipi a odtiaľ nastúpil svoju poslednú cestu nazpät' do Jeruzalema, ktorá sa skončila jeho zajatím, uväznením a v okovách odoslaním do Ríma. Keď to počuli Filipani, vypravili Epafrodita k nemu do Ríma a pridali i peňažitú podporu, jako boli podobne podporovali toho apoštola aj inde, menovite v Tesalonike (Fil. 4, 14), v Korinte (2. Kor. 11, 9). Pri tejto príležitosti dozvedel sa Pavel i o stave tamejšej cirkvi a že v nej tiež, ako aj inde, príčinou židovsky smýšľajúcich učiteľov vznikly škriepky a bludy vo viere. Preto nemeškal ohľadom tých vecí Filipanom písať a ich k svornosti, vzájomnej láske, vystríhaniu sa bludného učenia, stálosti vo viere a k radosti v Pánu napomínať. Tento list je písaný na konci prvého väzenia Pavlovho, asi r. 63—64, a odoslaný po Epafroditovi, keď sa po prestátej chorobe domov navracal.

HLAVA 1.

Vchod; láska k Filipanom; osvedčenie, že jeho súženie poslúžilo evanjeliu k úspechu, na ktorý úžitok keby nehľadel, na každý pád chcel by sa pominúť a byť s Kristom. Napomenutie, aby sa dľa evanjelia Kristovho poriadne spravovali.

1. Pavel¹⁾ a Timotej²⁾, sluhovia³⁾ Ježiša Krista, všetkým svätým⁴⁾ v Kristu Ježišovi, ktorí sú vo Filipi, s biskupmi⁵⁾ a jahnami.

1) Sv. Pavel apoštol, ako pri každom liste, tak i tu na začiatku sa menuje.

2) Menuje i Timoteja, ktorý mu bol sprievodcom a tovaryšom. Timotej bol cirkvám macedonským, menovite Filipanom, naklonený. Tohoto mal apoštol v úmysle onedlho poslať do Filipi.

3) Len sluhom, a nie spolu i apoštolom menuje sa tu Pavel, lebo o jeho apoštolskom úrade v tejto obci nikto nepochyboval. I preto, že tento list bol viac dôverný, nežli úradný. Meno úradu je tu zamĺčané, preto, že Pavel chcel predstaviť Timoteja za seba rovného. Pavel a Timotej, ako kazatelia evanjelia, sú vyvolení sluhovia Boží.

4) Veriaci sa menujú svätými, lebo prináležia Bohu a Duchom svätým sú pri sviatosťiach posvätení.

5) Pod menom biskupi, t. j. dozorcí, rozumejú sa tu všetci predstavení Cirkvi, bez ohľadu na to, či prijali rád biskupský, alebo len kňazský. K boku im stoja diakoni = jahni, t. j. posluhovatelia, ktorí najviac boli poverení obsluhovaním chudobných a nemocných a pomáhaním pri duchovnom úrade. Apoštol vyzdvihuje biskupov a jahnov pri celej obci, lebo ich prostredníctvom bola mu sobieraná peňažitá podpora, za ktorú on v tomto liste Filipanom ďakuje.

2. Milosť vám a pokoj od Boha, Otca nášho, a Pána Ježiša Krista!

3. Ďakujem svojmu Bohu pri každej spomienke na vás.

4. Pri všetkých svojich modlitbách vždycky za vás všetkých s radosťou prednášam prosbu,

5. za vaše účasťstvo¹⁾ na evanjeliu Kristovom, od prvého dňa až dosiaľ.

6. Dúfam to samé, že ten, ktorý začal vo vás dobré dielo, i dokoná až do dňa²⁾ Krista Ježiša.

7. Jako je i slušné, aby som tak myslel o vás všetkých, preto, že vás mám v srdci ešte i vo svojich okovách, a pri obrane i utvrdzovaní evanjelia, že vy všetci ste účastní mojej radosti.³⁾

1) Predmetom radostného poďakovania je ochotná zaujatosť a štedrá podpora, ktorú Filipani cieľom rozšírenia evanjelia preukazovali.

2) Na deň, na ktorý Kristus príde súdiť. Láska, ktorá všetko dúfa, uisťuje apoštola, že Filipani až do konca vytrvajú.

3) Príčina, pre ktorú apoštol Filipanov na srdci nosí, t. j. miluje, je tá, lebo vie, že oni úzkostlivo zaujímali sa za to, čo sám robí vo väzení, a pri obrane a rozširovaní evanjelia. Tieto trápenia a práce sú pre Pavla radosťami, nakoľko mu zabezpečujú večnú slávu; preto ich i menuje účastníkmi svojej radosti.

8. Veď Boh mi je svedkom, jako túžievam po vás všetkých s najvrúcnejšou láskou ¹⁾ Ježiša Krista.

9. A modlievam sa za to, aby sa vaša láska viac a viac rozhojňovala vo vedomosti a vo všetkej rozumnosti ²⁾,

10. aby ste si volili, čo je lepšie, i aby ste boli čistí a bez vady na deň ³⁾ Kristov,

11. naplnení ovocím ⁴⁾ spravdливosti skrze Ježiša Krista na slávu a chválu Božiu.

12. No chcem, bratia, aby ste vedeli, že to, čo sa so mnou deje, slúžilo na väčší prospech evanjeliu ⁵⁾;

13. tak že moje okovy ⁶⁾ pre Krista sú zjavné celému súdnemu dvoru ⁷⁾ a všetkým ostatným ⁸⁾,

14. a viacerí z bratov ⁹⁾ v Pánovi, pohnutí mojimi okovami, tým smelšie, bez strachu opovážili sa hlásať slovo Božie.

15. Niektorí síce i zo závidosti a na preteky, ale niektorí aj z dobrej vôle ohlasujú Krista.

16. Niektorí z lásky, lebo vedia, že som postavený na obranu evanjelia.

17. Druhí zase na preteky zvestujú Krista, nie úprimne, ale nazdávajú

sa, že môjmu väzeniu pridajú súženia. ¹⁾

18. Ale čo po tom? Keď sa len všelijakým spôsobom zvestuje Kristus, či naoko a či po pravde, i z toho sa radujem ²⁾, ba i radovať sa budem.

19. Lebo viem, že mi to ³⁾ bude slúžiť k spaseniu pre vašu modlitbu a pomoc ducha Ježiša Krista,

20. podľa očakávania a mojej nádeje, že sa v ničom nezahanbím, ale úplne dôverujem, že jako vždy, tak i teraz oslávený bude Kristus na mojom tele, či už skrze život, alebo skrze smrť. ⁴⁾

21. Veď mne ⁵⁾ žiť je Kristus, a umrieť zisk. ⁶⁾

22. Jestli však žiť v tele osožné mi je pre moju prácu, nuž neviem, čo si mám vyvoliť. ⁷⁾

23. Veru mi je tesno s oboch týchto strán: žiadam si rozpadnúť sa a byť s Kristom, lebo toto je omnoho lepšie;

24. kdežto v tele zostať je potrebnejšie pre vás.

25. A toto dúfajúc, viem, že zostanem, a síce zostanem vám všetkým, na váš prospech a na radosť viery,

1) Ako vás všetkých milujem, podobne láske, ktorou vás miloval Ježiš Kristus.

2) Lebo len tá láska je stála, ktorá úplne zná vznešenosť a cenu milovaného predmetu, teda Boha.

3) Táto láska k Bohu má ich viesť k tomu, aby žili svätý život v očakávaní súdu Kristovho.

4) Náš život je vtedy svätý, keď nie je jalový, keď vykonávame dobré skutky. Ako len ten strom je dobrý, ktorý rodí dobré ovocie, tak i len ten človek je dobrý, ktorý koná dobré skutky. No dobré skutky môže človek konať len napomôžený milosťou P. Ježiša. A tieto dobré skutky slúžia na česť a slávu Božiu.

5) Moje žalárovanie, vláčenie ma po súdoch osožilo evanjeliu, preto, že sa o tom verejne rovalo.

6) Okovy = putá znamenajú žalár.

7) Vlastne prátoriumu. Pravdepodobne má sa tu pod prátoriumom rozumieť vojenskej leženie, vystavené od cisára Tiberia pre cisárovu osobnú stráž. No prátoriumom bol i dvor, v ktorom súdili prátor. O väzení Pavlovom dozvedeli sa jako vojaci, ktorí ho strážili, tak i sudcovia, ktorí ho súdili.

8) Celému rímskému obecnstvu.

9) Židovčiaci vierozvestci hlásali slovo Božie zo závidosti naproti Pavlovi; chceli ho prevýšiť, predtiefť.

1) Keď Rimani uvidia, jako sa šíri kresťanstvo, tým tvrdšie budú trestať Pavla, jako hlavného predstaviteľa tohto hnutia.

2) Cieľom všehomíra je sláva Božia. A ten cieľ napomáhajú i tí, ktorí zo zlého úmyslu ohlasujú Krista, a dobrí sa i tomuto musia tešiť.

3) „To“; ešte i to neúprimné ohlasovanie Krista bude slúžiť Pavlovi k spaseniu, nakoľko on dal k tomu podnet, a po druhé on bude tým viac trpieť na česť a slávu Kristovu. No toto posledné, totižto za Krista vedieť trpieť, dúfa len napomôžený modlitbou veriacich, ktorá mu vyprosí pomáhajúcu milosť Božiu.

4) Človek je na to, aby napomohol, rozmnožil vonkajšiu česť Božiu. A tak je to vlastne jedno, či skrze život a či skrze smrť oslávi Boha.

5) Cieľom nášho života je sláva Božia, ktorá sa svetu zjavila najúplnejšie v Kristovi. A tak cieľom nášho života je: rozmnožiť slávu Kristovu.

6) Pre toho, kto žije Kristu, umrieť je zisk, preto, že obsiahne to (Krista), za čím sa namáhal cez celý život.

7) Pre Pavla smrť je výhodou, preto, že ho spojí s Kristom; ale takto prestane šíriť slávu Kristovu, za ktorú je dušou i telom zaujatý, a preto nevie, čo si má vyvoliť.

26. aby sa vaše radovanie nadou rozhojnilo v Kristu Ježišovi, keď znovu prídem k vám.

27. Len sa hodne spravujte dľa evanjelia Kristovho, aby som počul o vás, či keď prídem a vás uvidím, a či vzdialený, že stojíte v jednom duchu jednomyseľní a spolu pracujete za vieru evanjelia,

28. a že sa v ničom neľakáte¹⁾ protivníkov, čo im je príčinou zatratenia, vám však spasenia, a to od Boha;

29. lebo vám sa dostalo pre Krista, nielen aby ste verili v neho, ale aby ste i trpeli pre neho;

30. pretože máte ten istý zápas, aký ste i pri mne videli a teraz ste o mne počuli.

HLAVA 2.

Napomenutie k svornosti a pokore, aby pracovali na svojom spasení. Chvála Timoteja a Epafrodita, ktorého po prestátej nemoci posielala k nim.

1. Jestli je teda pri vás aká útecha v Kristu, jestli jaké potešenie z lásky, jestli jaké spoločenstvo ducha, jestli jaké milosrdné srdce²⁾:

2. doplňte moju radosť, aby ste boli toho istého smýšľania, jednakej lásky, jedného ducha a jedného citu;

3. aby ste nič zo svárливosti, ani z márnej chvály nekonali, ale v poníženosti jeden druhého za vyššieho vzájomne pokladali³⁾;

1) Im (protivníkom, mojim nepriateľom, židovčikom) bude slúžiť k zatrateniu to, že sa protivia evanjeliu, kdežto vám bude slúžiť k spaseniu to, že sa ich neľakáte, keď sa vám vyhrážajú, a neuznávate ich nadvážnosti.

2) Jestli jaké napomenutie u vás niečo platí, jestli ktoré láskavé potešenie od vás očakávať možno, jestli jaké duchovné spoločenstvo trvá medzi vami a mnou. Jestli slutovanie máte nadou mnou.

3) Všetci ľudia, jako ľudia, sú rovnakí. Kráľ a žobrák sú rovnakí. Rozdiel je len v tom, že jeden od druhého je milší Bohu. Ale kto je milší Bohu, to nevieme. A preto už i táto neistota, ale najmä láska k bližnému nás núti, aby sme držali bližného za lepšieho a tak za vyššieho od samých seba. Boháč nech sa nevypína nad žobráka, ale nech sa pred ním poníži, lebo možno, že žobrák ho bude súdiť a prijímať do stánkov nebeských.

4. aby ani jeden nehľadel na to, čo je jeho, ale na to, čo je iných.

5. Nuž tak smýšľajte o sebe, jako i Ježiš Kristus¹⁾:

6. ktorý, keďže bol v spôsobe Boha, nepokladal to za lúpež²⁾, že je rovný Bohu,

7. ale zmaril³⁾ seba samého, keď si vzal podobu sluhovskú⁴⁾ a stal sa podobný ľuďom, a zovňajškom⁵⁾ považovaný bol za človeka.

8. Uponížil seba samého a bol poslušným až na smrť, a to na smrť⁶⁾ na kríži.

9. Prečo i Boh povýšil ho a daroval mu meno, ktoré je nado všetky mená,

10. aby v mene Ježišovom pokľaklo každé koleno⁷⁾ tých, ktorí sú v nebesách, na zemi i pod zemou,

11. a aby každý jazyk vyznával, že Pán Ježiš Kristus je v sláve Boha Otca.

12. A tak, moji najmilejší! (jako ste vždy poslúchali) nielen v mojej prítomnosti⁸⁾, ale omnoho viac teraz v mojej neprítomnosti, so strachom a hrôzou pracujte na svojom spasení.⁹⁾

1) Nebuďte sebeckí, ba obetujte nielen svoj prospech, ale i seba za všeobecné dobro.

2) Kristus bol pravý Boh v ľudskej podobe, nasledovne jemu patrila Božia úcta, t. j. poklona, a keď si ju privlastňoval, nebral také nič, čo mu nepatrilo: teda nekradol, nelúpil, neolupoval Boha o jeho česť, ako to robili tí cisári, ktorí sa vydávali za bohov a boli len ľuďmi, nasledovne im česť Božia nepatrila, a keď si ju predsa privlastňovali, páchali lúpež.

3) Hoci Kristovi patrila česť Božia, predsa sám seba zmaril, sám seba pozbavil tejto česti, složil ju.

4) Sluhovskú = ľudskú podobu, Boh je pán, človek je sluha.

5) Zovňajšok je to, čo človek chápe svojimi mysľami: Kristus bol pravý človek, to ľudia videli, ale Kristus bol i pravý Boh, čo už telesné mysly nechápaly.

6) Už to bolo veľké uponíženie, že Boh stal sa človekom, avšak P. Ježišovi to bolo málo; on sa uponížil za nás tak hlboko, že sa dal pribiť na kríž.

7) Všetky rozumné stvorenia, anjeli v nebesách, ľudia na zemi a umrevší pod zemou.

8) Filipani, kým sv. Pavel bol u nich, boli mu poslušní; prosí ich teda, aby aj v jeho neprítomnosti boli poslušní, nielen z lásky k nemu, ale hlavne aby si zabezpečili spasenie.

9) Spasenie je neisté, preto treba so strachom pracovať na ňom.

13. Veď Boh je to, ktorý spôsobuje vo vás i chcieť i konať dľa dobrej vôle.¹⁾

14. Nuž robte všetko bez šomrania²⁾ a odkladania,

15. aby ste boli bezúhonní a úprimní, jako synovia Boží, bez vady uprostred zlého a zvrhého národa, medzi ktorými svietite, jako svetlá na svete,

16. slovo života zachovávajúc na moju pochvalu v deň³⁾ Kristov, že som nadarmo nebežal, ani nadarmo nepracoval.

17. Ale hoci aj obetou budem pri obetovaní a službe vašej viery⁴⁾, teším sa a spoluradujem sa s vami všetkými.

18. Tomu i vy tešte sa a spoluradujte sa so mnou.

19. Dúfam však v Pánu Ježišovi, že skoro pošlem k vám Timoteja, aby som bol i ja pokojnej mysle, keď zviem, čo je s vami.

20. Lebo nemám nikoho tak rovno smýšľajúceho, kto by sa o vás s takou úprimnou náklonnosťou staral.

21. Lebo všetci hľadajú, čo je ich, a nie, čo je Ježiša Krista.

22. A súcosť jeho môžete znáť z toho, že jako syn otcovi slúžil so mnou evanjeliu.

23. Dúfam teda, že tohoto pošlem k vám, akonáhle uvidím, čo je so mnou.

1) Naše spasenie nezávisí len od nás samých, závisí ono hlavne od Boha. Bez milosti Božej my nemôžeme ani len chcieť a tým menej vykonať niečo záslužného pre kráľovstvo nebeské. Nesmieme sa teda spoliehať, že kedy chceme, vtedy začneme sväto žiť. Nie, toto je nie v našej moci, to závisí hlavne od dobrozdania Božieho, od jeho ľubovôle. A preto... (Čítaj ďalej.)

2) Že je niektoré prikázanie ťažké. Kto odkladá, už tým dokazuje, že sa mu nechce robiť, preto obyčajne zanedbáva dobré.

3) Deň Kristov: je súdny deň.

4) Sv. Pavel obetoval sa za Krista a dopúšťa možnosť, že ho pohani zabijú, jako obetného baránka; no týmto len poslúži našej viere, ona musí zmocniť, keď vidíme, že Pavel za ňu umrel. A práve preto sa teší svojej smrti, a veriaci sa majú tiež tešiť tomu, že sa utužili vo viere skrze jeho smrť.

24. No dúfam v Pána, že i sám skoro prídem k vám.

25. Medzitým držal som za potrebné poslať k vám brata Epafrodita¹⁾, môjho pomocníka a spolupracovníka, vášho však posla a posluhovateľa v mojej potrebe;

26. pretože túžil po vás po všetkých, ba tesnil, preto, že ste o ňom počuli, že bol nemocný.

27. Lebo veru bol nemocný až na smrť; ale Boh smiloval sa nad ním, a to nielen nad ním, ale i nado mnou, aby som nemal zármutku na zármutok.

28. Preto poslal som ho skorej, aby ste sa znovu radovali, keď ho uzrete, a ja aby som bol bez zármutku.

29. Prijmite ho teda so všetkou radosťou v Pánu, a jako takého²⁾ v úctivosti ho majte.

30. Lebo pre dielo Kristovo už bol blízko smrti, a nasadil³⁾ svoj život, aby vynahradil⁴⁾ to, čo chýbalo z vašej úslužnosti naproti mne.

HLAVA 3.

Výstraha proti židovčiacim učiteľom. Rozdiel medzi ľživou a pravdivou obriezku. Túžba po opravdivej spravodlivosti. Večné spasenie je neisté.

1. Ostatne, bratia moji, radujte sa v Pánovi! Mne sa neťažší písať vám to isté⁵⁾, a vám je to potrebné.

1) Epafroditus bol vyslaný od obce Filipi k apoštolovi do Ríma, aby mu priniesol peňažitú podporu medzi nimi sossbieranú, ktorej on veľmi potreboval.

2) Prijmite s kresťanským citom, plným radosti. Grécky: a takýchto v úctivosti majte.

3) Grécke osnovy sa nesrovnávajú; v niektorých stojí: súdil život, t. j. postavil, vsadil na kosťku, vystavil nebezpečenstvu. V druhých zas stojí: nestaral sa o život; smysel je však ten istý. Tak horlive posluhoval sv. Pavlovi, že nedbal o seba, o svoje zdravie.

4) Filipani nemohli posluhovať sv. Pavlovi v Ríme, vo väzení, preto on posluhoval mu namiesto nich, a tak nahradil to, čo oni nemohli urobiť.

5) To isté, čo už prv bol podotkol (hl. 1, v. 28), aby sa totiž varovali židovčikov, ktorí nanucovali obriezku, a nakoľko vyhlasovali obriezku za potrebnú k spaseniu, zneuctili Krista a jeho zásluhy, podkopali kresťanstvo.

2. Varujte sa psov¹⁾, varujte sa zlých robotníkov, varujte sa rozrezania!²⁾

3. Lebo obrezanie³⁾ sme my, ktorí duchom slúžime Bohu a chválime sa s Kristom Ježišom, a dúfanie neskladáme v tele,

4. hoci ja by som mohol mať dúfanie i v tele.⁴⁾ Jestli kto iný zdá sa dúfať v tele, ja tým viac,

5. obrezaný ôsmeho dňa, som z národa izraelského, z pokolenia Benjaminovho, Hebrej z Hebrejov⁵⁾, podľa zákona farizej;

6. ohľadom horlivosti prenasledovateľ Cirkvi Božej⁶⁾; ohľadom spravodlivosti, ktorá je v zákone, obcovateľ bez úhony.

7. Ale čo mi bolo ziskom, to som považoval pre Krista za ztratu.

8. Veru áno, pokladám za ztratu všetko pre vynikajúcu známosť Ježiša Krista svojho Pána, pre ktorého zavrhol⁷⁾ som všetko, a považujem za smeti⁸⁾, aby som získal Krista,

1) Židovčikov nazýva psami preto, že brechajú na apoštolov a na pravé učenie; zlými robotníkmi preto, že rozširujú zatratenie namiesto spasenia.

2) Vyzýva veriaciach, aby sa chránili „rozrezania“. Obriezka odstraňuje niečo zbytočného a slúži k čistote, rozrezanie nivočí vec. Reč je o učiteľoch židovciach. (Srov. list Gal. 5, 11.) Obriezka prestala smrťou Kristovou, a preto sa tu právom menuje rozrezaním. Aby sa varovali židovskej obriezky, ktorú tu nazýva posmešne: rozrezaním (rozriezku), preto, že nič nestojí, je márna, lebo na jej miesto Kristus ustanovil krst.

3) V starom zákone Boh dal obriezku za znak, že obrezaný je pravým ctiteľom Božím, že patrí do vyvoleného národa a že je dedičom zaslúbení Božích. A Boh sľúbil, že všetky národy budú patriť k tomuto vyvolenému národu. Kristus ustanovil duchovnú obriezku: krst. Kto sa dá pokrstiť, stane sa pravým ctiteľom Božím, patrí k vyvolenému národu a dediči zaslúbenia Božie, t. j. nebo. Nasledovne my kresťania sme duchovne obrezaní. Židia si dôverovali v telesnej obriezke, teda v okaličenom tele, kdežto my v Kristovi.

4) Ja so svojej stránky mám tiež všetko, čo by zakladanie si na tele odôvodniť mohlo, totiž všetky prednosti, na ktoré sú protivníci takí pyšní, a tak dobre, ba takrečeno ešte viac, nežli kto iný, mohol by som sa na také telesné prednosti odvolávať.

5) Hebrej = Žid.

6) Bol som veľmi horlivý za zákon a prenasledoval som Cirkev Božiu, tak, ako nikto iný.

7) Latinsky: utratil. Grécky: odpelal, obetoval.

8) Latinsky: trus, lajná. Grécky: skybalon = psom hodené odpadky, smeti.

9. a aby som bol najdený v ňom, nie so svojou spravodlivosťou, ktorá je zo zákona¹⁾, ale s tou, ktorá je z viery v Krista Ježiša, ktorá spravodlivosť je z Boha, skrze vieru²⁾:

10. aby som ho poznal, a moc jeho vzkriesenia, a účasť na jeho utrpeniach, ako pripodobnený k jeho smrti,

11. aby som sa nejakým činom dostal ku vzkrieseniu, ktoré je z mŕtvych.

12. Nie jako by som už bol dosiahol, alebo jako by som už bol dokonalým³⁾, ale doháňam⁴⁾, aby som nejakým činom uchytil, k čomu som bol uchytený od Krista Ježiša.

13. Bratia! ja sa nepovažujem, že som čo uchytil; ale to jedno (činím), že na to, čo je za mnou, zapomínam⁵⁾, za tým však, čo je predo mnou, sa napínam;

14. ponáhlam sa k cieľu⁶⁾, k odplate povolania Božieho shora skrze Ježiša Krista.

15. Ktorikoľvek sme teda dokonali, taktó smýšľajme; a jestli o niečom ináč smýšľate, i to vám Boh zjaví.⁷⁾

16. Avšak o tom, k čomu sme už prišli⁸⁾, rovnako smýšľajme, a zostávajme pri jednom pravidle.

1) Vonkajšiu spravodlivosť, t. j. pred svetom, ktorý ma uznáva za poriadneho človeka, preto, že môj život zodpovedá zákonu.

2) Spravodlivosť viery je vnútorné ospravedlienie pred Bohom pre zásluhu P. Ježiša.

3) No sv. Pavel vo svojej poníženosti vie, že človek, čo by bol aký, nikdy je nie dost svätý.

4) Ako na dostihoch, tak i v kresťanskom živote má sa bežať o preteky k vytknutému cieľu, aby sme uchytili odmenu, ku ktorej aby sme bežali, schytil nás Kristus.

5) Apoštol nehľadá na to, čo už prebehol, ale na to, čo ešte má prebehnúť, aby prišiel k cieľu.

6) Cieľ (výtka) je znak, po ktorý niečo siaha; tu dráha o preteky, čo je však len obrazom večného spasenia.

7) Pravá dokonalosť záleží v pokore a poníženosti; nikdy sa nedržíme za dokonalých, ale myslíme si, že nám treba ešte mnoho doháňať. No jestli sa najdu medzi nami takí, ktorí taktó nesmýšľajú, tým Boh osvieti rozum.

8) To, k čomu kresťania došli, je kresťanstvo; aspoň ohľadom kresťanstva nech sú jednomyselni, a toto im už po čase dopomôže k pravidlu hore uvedenému, že totižto treba o sebe málo myslieť a v dokonalosti uháňať.

17. Bratia, buďte mojimi nasledovníkmi, a pozorujte na tých, ktorí žijú tak, ako máte príklad na nás.

18. Lebo mnohí žijú tak, o ktorých som vám často hovorieval (a teraz i s plačom hovorím), jako nepriatelia kríža Kristovho,

19. ktorých koniec je zahynutie, ktorým bohom je brucho ¹⁾, a chvália sa svojou hanbou, ktorí starajú sa o pozemské veci.

20. Naše obcovanie ²⁾ však je v nebesách, odkiaľ i očakávame Spasiteľa, Pána nášho Ježiša Krista,

21. ktorý premení naše nízke ³⁾ telo, podobným učiniac ho svojmu slávnemu telu podľa účinkovania, ktorým si aj môže podmaniť všetko. ⁴⁾

HLAVA 4.

Napomenutie celej obci a jednotlivým údom k svornosti a radosti, k vynasňovaniu sa po všetkom dobrom. Poďakovanie za odoslanú podporu. Závierka.

1. Preto, najmilší ⁵⁾ a najprežiadanejší bratia moji, moja radosť a moja koruna ⁶⁾, tak stojte v Pánovi, najmilší!

2. Prosím Evodiu a žiadam Syntychu ⁷⁾, aby jednako smýšľaly v Pánovi.

1) Ktorí len k vôli bruchu žijú a pokrm a nápoj za najvyššie dobré držia. Mnohí sa chvastajú obzerstvom, smilstvom atď., za čo by sa mali vlastne hanbiť.

2) Grécky: naše občianstvo. My, totižto ja a moji nasledovníci, máme svoju vlasť v nebesách.

3) Telo je nízke, preto, že zhnije. A preto uponížme ho skrze sebazaprenie; lebo takto uponížené telo Kristus niekdy povýši a oslávi, keď ho pri vzkriesení celkom premení a učíní podobným svojmu vlastnému, oslávenému telu.

4) To učiní tou všemohúcnosťou, ktorej sa všetko poddáva, ktorej je všetko možné.

5) Filipáni sú Pavlovi na radosť už i preto, že uverili, ale ešte viac preto, že vo viere zotrvali.

6) Koruna = oslava, čestná odmena za jeho namáhavú prácu. Výsledok jeho kázania.

7) Dve o kresťanstvo veľmi zaslúžilé a v obci Filipi veľmi známe ženy, o ktorých sa mienilo, že do sporu prišli jedna s druhou. Aby boly svorné dľa kresťanského smýšľania.

3. Taktiež prosím i teba, verný súdruhu ¹⁾, pomáhaj tým, ktorí so mnou pracovali na evanjeliume, i s Klemensom, a s ostatnými mojimi pomocníkmi, ktorých mená sú v knihe života. ²⁾

4. Radujte sa ³⁾ v Pánu vždycky, znovu hovorím, radujte sa!

5. Skromnosť vaša nech je známa všetkým ľuďom; Pán je blízko. ⁴⁾

6. O nič nebuďte úzkostliví, ale v každej modlitbe a prosbe s poďakovaním nech sa zjavujú pred Bohom vaše žiadosti.

7. A pokoj Boží, ktorý prevyšuje každý smysel, nech obhajuje vaše srdcia, i vaše myšlienky v Kristu Ježišovi.

8. Ostatne, bratia, čokoľvek je pravé, čokoľvek poctivé, čokoľvek spravедlivé, čokoľvek sväté, čokoľvek láskyhodné, čokoľvek dobropovestné, jestli čo patrí k ctnosti, jestli čo ku chvalitebnej kázni, o tom rozmýšľajte.

9. Čo ste sa i naučili, i prijali, i počuli, i videli na mne, to činite, a Boh pokoja bude s vami.

10. No veľmi som sa zaradoval v Pánovi, že ste konečne predsa obnovili svoju starosť o mňa, jako ste sa i predtým starali, ale ste nestihli. ⁵⁾

11. Nehovorím to jakoby pre núdzu, lebo ja som sa naučil spokojný byť s tým, čo mám.

12. Viem sa i uskromniť, viem i hojnosťou oplývať (všade a všetkému som navykol), i nasýteným

1) Pravdepodobne je to hlava cirkvi filipínskej, vlastne biskup. Jeho meno sa nemenuje, lebo najskôr jemu bol list odovzdaný a od neho potom obci oznámený. Podľa mienky viacerých sv. otcov bol to Klemens rímsky, jeden z prvých nástupcov sv. Petra na biskupskej stolici v Ríme.

2) Kniha života je soznam tých, o ktorých Boh vie a chce, aby obsiahli život večný.

3) Kresťan s výhľadom na život večný môže sa vždy, ešte i v nehodách, radovať.

4) Náš život je krátky, odmena je blízko.

5) Nemali ste potrebných prostriedkov, aby ste mi poslali väčšiu podporu.

byť, i hladovať, i hojnosťou oplývať, i núdzu trpieť;

13. všetko môžem skrze toho, ktorý ma posilňuje.

14. Predsa dobre ste spravili ¹⁾, že ste účasť brali na mojom súžení.

15. Veď i vy, Filipani, viete, že na začiatku evanjelia, keď som išiel z Macedonska ²⁾, žiadna cirkev nestála so mnou v spojení ³⁾ ohľadom príjmov a výdavkov, iba vy sami.

16. Lebo i do Tesaloniky poslali ste mi raz-dva na výživu.

17. Nie jako by som hľadal dar, ale hľadám hojný úžitok pre vás. ⁴⁾

18. Veď mám všetkého, a to hojne;

¹⁾ Hoci bych bol mohol nedostatok znášať, predsa dobre ste učinili, keď ste mi podporu poslali, a tým na mojej úzkosti účasť brali, keď ste si z nej jednu čiastku na seba vzali.

²⁾ Z Macedonska do Achajska.

³⁾ Ani jedna obec neposkytla mi hmotnej podpory za duchovné dobrodenia, ktoré som im dal, iba vy.

⁴⁾ Pavel neraduje sa ich podpore preto, že mu slúži na prospech, ale preto, že tým viac môže rozširovať kresťanstvo, čo aj im poslúži k prospechu.

zaopatrený som, keď som obdržal od Epafrodita, čo ste poslali, ľúbennú vôňu ¹⁾, Bohu príjemnú a ľúbennú obeť.

19. A môj Boh nech vyplní každú vašu žiadosť, dľa svojho bohatstva v sláve, skrze Krista Ježiša.

20. Bohu však a Otcu nášmu sláva na veky veky vekov! Amen.

21. Pozdravujte všetkých svätých v Kristu Ježišovi!

22. Pozdravujú vás bratia, ktorí sú so mnou. Pozdravujú vás všetci svätí, zvláštne však tí, ktorí sú z domu cisárovho. ²⁾

23. Milosť Pána nášho Ježiša Krista s vašim duchom! Amen.

¹⁾ Mám všetkého do sýtosti; vy ste to neposlali len ako púhy dar pre človeka, ale jako obeť pre Boha, a Boh to i tak prijíma, jako by to bolo jemu dané; to je mu príjemné a ľúbenné, jako vôňa z obety zápalnej.

²⁾ Jednotliví dvorní sluhovia cisára Nerona priznávali sa k učeniu Kristovmu, a apoštol od týchto vzkazuje pozdravenie, aby Filipanov povzbudil upamätaním na tento bohatý výsledok.

LIST SV. PAVLA APOŠTOLA KOLOSANOM.

Kolosy bolo znamenitejšie mesto vo frygskej krajine, v Malej Azii. S dvoma mestami: Laodiceou a Hierapolisom tvorilo trojuholník, obkľúčený úrodnou rovinou. Kresťanskú obec koloskú nezaložil sám apoštol Pavel, ale Epafras, učeník Pavlov. Bludné nauky vdieraly sa i do tejto cirkvi, a rozsievali ich najmä židovčici a Simoniani. Židovčici nútili kresťanov zachovávať i obrady starého zákona, jako by bez nich nebolo spasenia; Simoniani zase, omámení vývodmi východného mudroslovía, chvastali sa jakousi vyššou vzdelanosťou a múdrosťou a učili, že anjeli sú prostredníkmi medzi Bohom a ľuďmi. Keď to videl Epafras, vybral sa k Pavlovi do Ríma, aby on svojou nadvážnosťou napravil stav vecí. Toto dalo Pavlovi príčinu písať tento list. Aby podvrátil bludných učiteľov, ktorí sa chvastali zvláštnou múdrosťou, dokazuje, že úplná múdrosť je v Kristu. Úplnosť tejto múdrosti vysvetľuje najprv samú v sebe, keď hovorí o požehnaníach kresťanskej spásonosnej ustanovizne, potom dokazuje ju v protive s ich lžímúdrosťou, pred ktorou veriacich varuje a upozorňuje ich na škodlivosť a ničomnosť týchto bludných učení; konečne vysvetľuje, jaký účinok má kresťanská múdrosť na život a mravy. Prednáška tohoto listu je vznešená. Každé slovo je plné sily a významné; všade vyniká útla láska pečlivého otca o svoje deti, ktorý nachodí svoju blaženosť v ich dobrobyte. Tychikus bol kresťan zo Žida, z Malej Azie. On priniesol list Kolosanom. List bol písaný v Ríme v čas prvého väzenia, r. 62—64.

HLAVA 1.

Pozdravenie. Nauka, že Kristus je dokonalým obrazom Boha Otca, stvoriteľom a vykupiteľom sveta.

1. Pavel, apoštol Ježiša Krista z vôle Božej ¹⁾, a brat ²⁾ Timotej,

2. tým, ktorí sú v Kolosách, svätým ³⁾ a veriacim bratom v Kristu Ježišovi.

3. Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a od Pána Ježiša Krista! Ďakujeme ⁴⁾ Bohu a Otcovi Pána nášho Ježiša Krista a vždycky sa za vás modlíme,

4. lebo sme počuli o vašej viere ⁵⁾ v Krista Ježiša a o láske ⁶⁾, ktorú máte ku všetkým svätým,

5. pre nádej ⁷⁾, ktorá je vám uložená v nebesách, o ktorej ste počuli v pravdivom slove evanjelia,

6. ktoré prišlo k vám, ako je i na celom svete, a prináša úžitok ⁸⁾ a rastie ⁹⁾, jako u vás od toho dňa, v ktorý ste počuli a poznali opravdivú milosť Božiu ¹⁰⁾,

7. jako ste sa naučili od Epafrá ¹¹⁾, nášho najmilšieho spolusluhu, ktorý je pre vás verným služobníkom Krista Ježiša,

8. ktorý aj nám oznámil vašu duchovnú lásku.

9. Preto i my, od toho dňa, jako sme to počuli, neprestávame sa modliť za vás a prosiť, aby ste sa naplnili poznaním jeho vôle vo všetkej múdrosti a duchovnej rozumnosti;

10. aby ste žili Boha hodne ¹⁾ a ľúbili sa mu vo všetkom; aby ste prinášali ovocie v každom dobrom skutku a rástli v poznaní Boha;

11. aby ste boli posilnení ²⁾ všetkou silou, dľa moci jeho slávy, ku všetkej trpelivosti ³⁾ a vytrvalosti ⁴⁾ s radosťou,

12. i aby ste ďakovali Bohu Otcovi, ktorý učinil nás hodnými podielu na dedictve ⁵⁾ svätých vo svetle ⁶⁾;

13. ktorý vytrhol nás z moci temnosti ⁷⁾ a preniesol do kráľovstva ⁸⁾ svojho najmilšieho Syna,

14. v ktorom máme vykúpenie skrze jeho krv ⁹⁾, odpustenie hriechov;

15. ktorý je podobizňou ¹⁰⁾ neviditeľného Boha, prvorodený zo všetkého stvorenia ¹¹⁾;

1) Podľa gréckeho: hodní Pána, Krista, t. j. ako sa sluší na kresťana.

2) Posilnení... Z vlastných síl nik nemôže viesť kresťanský život a byť spasený; k tomu nám je potrebná milosť Božia, a túto milosť nám Kristus nadobudol skrze svoju mohutnú slávu, t. j. skrze smrť a vzkriesenie.

3) Kto chce byť s Kristom oslávený, musí s ním i trpieť.

4) Len kto vytrvá až do konca, bude spasený.

5) Deditvo svätých je: 1. *Cirkev*, v ktorej ľudia sú vyvoleným národom Božím; 2. *nebo*, kde budú krafovať s ním.

6) Svetlo tu znamená blaženosť, alebo i jasné poznanie nášho nadprirodzeného určenia a mravných zásad.

7) Moc temnosti je stav, v ktorom ľudia neznali svojho nadprirodzeného určenia, teda ohľadom neho boli jakoby vo tme. V tomto stave panoval hriech a diabol, tí mali ľudí pod mocou.

8) Z otrokov spravil kráľov.

9) „Skrze jeho krv“ chýbá v gréckej osnove.

10) Kristus je podobizňou neviditeľného Boha; dľa svojej božskej prirodzenosti je odbleskom a obrazom bytnosti božskej.

11) Nič nie je tak Bohu podobného, jako oslávená ľudská prirodzenosť Kristova, ktorá s božskou prirodzenosťou je v jednu osobu sjednotená. V tejto teda neviditeľný Boh sa ukazuje vo viditeľnom obraze. On je prv, nežli ktorékoľvek stvorenie, a nie stvorený, ale splodený, nie stvorenie, lež Syn Boží.

1) Apoštol = posol. Pavel, keďže nezaložil túto cirkev, k svojmu menu pripojuje označenie svojej hodnosti. Z vôle Božej: vyjadruje svoju poniženosť.

2) Timoteja si k boku stavia, ktorému uzda tento list napovedal. Brat skrze vieru a spolupracovník v ohlasovaní evanjelia.

3) Svätým: posväteným, povolánym z bohaprúdneho sveta do kráľovstva nebeského.

4) My: Pavel a Timotej. Skoro vo všetkých listoch po predmluvnom pozdrave nasleduje poďakovanie.

5) Začína s vierou, lebo viera je počiatok a základný kameň nadprirodzeného života.

6) Živá viera je účinná v láske.

7) Viera sa jakoby stelesňuje v láske, v dobrých skutkoch, ktoré zas konáme horlivo a ochotne preto, že očakávame za ne odmenu v nebi, a toto je nádej. Viera, nádej a láska sú tri božské ctnosti, základ večného blahoslavenstva.

8) Úrodnosť, úžitok tu znamená účinkovanie, dobré skutky, vonkajšie rozšírenie evanjelia.

9) Ako všade, tak i medzi vami prináša evanjelium svoje užitočné účinky v celom živote veriacich a získava vždy nových prívržencov a veriacich.

10) Opravdivá milosť Božia je obrodienie človeka.

11) Epafras založil cirkev koloskú a bol s Pavlom za istý čas vo väzení.

16. lebo skrze neho stvorené¹⁾ je všetko v nebesách i na zemi, viditeľné i neviditeľné, či už kreslá alebo panstvá, či už kniežatstvá alebo mocnosti, všetko je skrze neho a pre neho stvorené;

17. a on je predo všetkým a všetko pozostáva skrze neho;

18. a on je hlavou cirkevného tela, on, ktorý je počiatok, prvorodený z mŕtvych²⁾, aby mal vo všetkom prednosť;

19. lebo sa zaľúbilo³⁾, aby v ňom všetka plnosť prebývala;

20. a že by skrze neho všetko so sebou smieril, keď krvou jeho kríža k pokoju priviedol či to, čo je na zemi, a či to, čo je v nebesách.⁴⁾

21. I vás, ktorí ste boli predtým odcudzení a nepriateľského smýšľania v zlych skutkoch,

22. tiež teraz smieril smrťou jeho tela⁵⁾, aby si vás predstavil pred seba svätých, nepoškvrnených a bezúhonných;

23. jestli len zotrváte verní a stáli vo viere a neoddielite sa od nádeje evanjelia, ktoré ste počuli a ktoré sa ohlasovalo všetkému stvoreniu, čo je pod nebom, ktorého sluhom som sa stal ja, Pavel;

1) On musí prv byť, nežli všetky stvorenia, lebo tieto všetky v ňom majú príčinu svojho bytia. Svätí otcovia si myslia, že týmto a nasledujúcimi slovami (kreslá, panstvá...) sú označené rady anjelské dľa ich hodnosti.

2) Zmŕtvychvstanie je spolu i znovuzrodenie zo smrti; i medzi týmito tak narodenými je Kristus prvorodený, lebo ním sa započína rad vzkriesených.

3) To bolo zaľúbenie Božie, t. j. vôľa Otca. Jemu, Synovi svojmu, sdelil celú úplnosť milosti, aby v ňom stále zotrvala tá plnosť, z ktorej my všetci sme prijali milosť za milosť.

4) Keď bolo nepriateľstvo medzi Bohom a ľuďmi, muselo byť nepriateľstvo i medzi anjeli v nebi, jako služobníkmi a priateľmi Božími, a medzi ľuďmi na zemi. Tak si stály nebo a zem nepriateľsky proti sebe. No Boh skrze Krista zase smieril nebo a zem.

5) Pôvodne: mäsového tela. Proti bludovercom učí, že anjeli nás nemohli vykúpiť, lebo nemali tela k trpeniu.

24. ktorý sa teraz radujem¹⁾ z utrpení pre vás a doplňujem na svojom tele to, čo chýbuje²⁾ z utrpení Kristových za jeho telo, ktoré je Cirkev;

25. ktorej služobníkom³⁾ som sa stal ja podľa sriadenia Božieho, ktoré sa mi dostalo pre vás, aby som úplne⁴⁾ hlásal slovo Božie,

26. to tajomstvo, ktoré bolo skryté pred vekmi a pokoleniami⁵⁾, teraz však je zjavené jeho svätým,

27. ktorým Boh chcel oznámiť medzi národami bohatstvo tohoto slávneho tajomstva, čo je Kristus, ktorý je vo vás nádejou slávy⁶⁾,

28. ktorého my zvestujeme, keď každého človeka napomínáme a každého človeka vyučujeme vo všetkej múdrosti, aby sme každého človeka predstavili⁷⁾ jako dokonalého v Kristu Ježišovi;

29. v čom i pracujem, keď bojujem podľa jeho účinkovania, ktoré silne pôsobí vo mne.

1) Keďže som sa stal sluhom evanjelia, preto sa teším tým trápeniam, ktoré sa na mňa pre túto službu dovalily, lebo vám k dobrému poslúži, keď sa vaša viera mojou vytrvalosťou posilní a upevní. Kristus netrpel len vo svojom hmotnom tele, ale on ustavične trpí vo svojom tajnostnom tele, vo svojich údoch, vo veriacich. Všetko, čo veriaci trpia, je jeho utrpením. Apoštol tiež trpí s radosťou, v tom povedomí, že jeho utrpenie je utrpením Kristovým, a hotový je jeho mieru doplniť, keď to, čo na svojom tele trpel, telu Kristovmu, Cirkvi, k dobrému pripočítuje, lebo to slúži k jej povzbudeniu a rozšíreniu.

2) Zásluhu svojho utrpenia za Cirkev spojujem s nekonečnými zásluhami Ježiša Krista.

3) Keďže Cirkev je duchovným telom Kristovým, Pavel, ktorý je sluhom Kristovým, je spolu i služobníkom Cirkvi; tým jej slúži, že ju rozširuje medzi pohanmi.

4) K plnosti priviedol, t. j. rozšíril slovo Božie u všetkých národov.

5) Pavel hlása pred vekmi... skryté tajomstvo: že totižto všetci ľudia sú vykúpení a povolani do Cirkvi.

6) Grécky: Ktorým Boh chcel oznámiť, aké je bohatstvo tohoto slávneho tajomstva ohľadom národov, čo je Kristus vo vás, nádej na slávu. Celý obsah evanjelia zahrňuje sa v Kristovi a v povolani všetkých národov k spásu.

7) Tak grécky; smysel je: aby sme každého človeka dovedli k tomu, že by bol dokonalý.

HLAVA 2.

Starosť o ich spasenie. Výstraha pred svodcami a napomenutie k vernej vytrvalosti vo viere. Milosť a odpustenie hriechov v Kristu. Bezvýznamnosť židovských ustanovizní pre tých, ktorí v Kristu svetu odumreli.

1. Lebo chcem, aby ste vedeli, jakú starostlivosť mám o vás a o tých, ktorí sú v Laodicei¹⁾ a ktoríkoľvek nevideli mojej telesnej tvári.²⁾

2. Aby sa im potešili srdcia, spojené láskou³⁾, a že by všemožne zbohatli na úplnú rozumnosť, aby poznali tajomstvo Boha Otca a Krista Ježiša,

3. v ktorom sú skryté všetky poklady múdrosti a vedomosti.⁴⁾

4. A toto povedám⁵⁾, aby vás nikto neoklamal vzletnými rečami.

5. Lebo hoci som telom vzdialený, predsa som duchom medzi vami a teším sa, keď vidím váš poriadok a pevnosť tej viery, ktorá je v Kristu.

6. Nuž ako ste prijali Pána Ježiša Krista, tak choďte v ňom⁶⁾,

7. zakorenení a vystavení na ňom, a posilnení vo viere, jako ste sa i naučili, oplývajte v ňom s poďakovaním.

8. Dajte pozor, aby vás niekto

1) Laodicea, veľké kupecké mesto bolo v súčasťve Kolos, ktorému so stránky bludoučiteľov tie isté nebezpečenstvá hrozily, jako Kolosanom. Apoštol nebol nikdy ani v Kolosách, ani v Laodicei, ale to ani mak neumenšuje jeho láskavú a obetivú starosť o tieto obce.

2) T. j. ktorí ho nevideli osobne.

3) Nič nemôže tak oblažiť srdce tu na zemi, jako láska, a preto predne lásku im odporúča. Avšak ani ona neoblaží úplne človeka, lebo ju pretrhne smrť. Ale nad smrťou víťazi, nie je pre ňu zrožený ten, kto vie, že smrť je bránou ku Kristu do večného života. A preto odporúča im, aby zbohatli v tejto vedomosti.

4) Kristus, jako Boh, je vševedomý, jako človek má toľkú vedomosť a múdrosť, že my ľudia to nemôžeme pochopiť, a preto sú nám ony skryté.

5) Tu sv. Pavel prikročil k svojmu vytknutému cieľu, aby totižto vystrihal veriacich od bludných náuk lžiučiteľov, ktorí stavali anjelov za jakýchsi prostredníkov medzi Bohom a ľuďmi a pripisovali im väčšiu hodnosť, nežli ju majú; vydávali ich za jakýchsi polbohov.

6) Vlastne: tak žíte dľa neho, t. j. dľa jeho učenia.

nesviedol mudráctvom¹⁾ a márnym mámením²⁾ podľa podania ľudského, podľa zásad svetských, a nie dľa Krista;

9. lebo v ňom prebýva všetka plnosť božstva telesne³⁾,

10. a vy naplnení ste ním⁴⁾, ktorý je hlavou všetkých kniežatství a mocností;

11. v ktorom ste i obrezaní⁵⁾, obrezaním nie rukou konaným, stiahnutím telesného mäsa, ale obrezaním Kristovým.

12. pochovaní ste⁶⁾ s ním pri krste, v ktorom ste i povstali skrze vieru

1) Grécke mudrcstvo ešte za Alexandra Veľkého s Aristotelesom dosiahlo svojho vrchola, potom už klesalo. Avšak za doby sv. Pavla po všetkých značnejších mestách malo svoje školy. A keďže mudroslovie vo svojom úpadku prekračovalo svoje hranice (keď nevedelo riešiť záhady o skutočnom svete, zabrdalo do nadprirodzeného živlu), ztratilo postać zpod nôh, učilo teosofistické vymysleniny a protivilo sa kresťanstvu. No a keďže ono malo na seba náter učenosti, jakúsi sústavu, malo istú priťažlivosť, zvlášte na vzdelanejších, a preto začalo byť kresťanstvu nebezpečné.

2) Toto vtedy novoveké mudrcstvo (stoici, sofisti atď.) vyvinulo sa na základe starších mudrosloveckých sústav, teda na podaniach ľudských, na tom, čo dostalo od svojich predchodcov, ktorí ustálili isté mudroslovecké zásady o tomto skutočnom svete, a preto tieto ich zásady byly tiež svetské. A keďže pozdejší mudráci prenášali svetské mudroslovecké zásady a vzťahovali ich na svet nadprirodzený, chybili hneď pri prvom kroku a nasledovne mámili seba i druhých.

3) Ten, kto nás chce poučiť o svete nadprirodzenom, musí patriť i sám tak k nadprirodzenému svetu (lebo veď len ten, kto patrí k nemu, má o ňom známosť), jako i k prirodzenému, lebo len ten vie nadprirodzenú známosť podať nám srozumiteľným, t. j. prirodzeným spôsobom. A takýto je Kristus, ktorý je Boh, ale spolu i človek, Boh v ľudskom tele.

4) A vy ste skrze kresťanstvo naplnení jeho učením, teda celkom istou bezpečnou náukou ohľadom večnosti. Pod kniežatstvami a mocnosťami majú sa rozumieť pravdepodobne nadprirodzené mocnosti, anjeli. Kristus je ich hlavou, t. j. je ich pánom. A tak má dokonalejšiu vedomosť, než oni.

5) Okrem mudroslovia mámili veriacich ešte i tým, že sa im kázali dať obrezovať dľa zákona Mojžišovho, pri ktorom sa človeku stiahlo s tela kúsok kože. Voči tomu hovorí sv. Pavel: Vy ste obrezaní obrezaním Kristovým pri sv. krste, kde vám nesvliekli kúsok kože rukou, ale kde s vás svliekli celú hriješnu, nakazenú prirodzenosť.

6) Tú nakazenú, hriješnu prirodzenosť sme pochovali pri krste a nielen vyzliekli, keď nás vhržili pod vodu, z ktorej keď nás vytiahli, povstali sme k novému životu. A toto sa stalo preto, lebo sme uverili v Ježiša, že vstal z mŕtvych.

v účinkovanie Boha, ktorý ho vzkriesil z mŕtvych.

13. I vás, ktorí ste boli mŕtvi v hriechoch a v neobrezanom vašom tele, oživotvoril spolu s ním, keď vám všetky viny odpustil,

14. a sotrel rukopis¹⁾ proti nám vydaného výroku, čo nám bol protivný, i vzal ho preč, a pribil na kríž²⁾;

15. a odzbrojil³⁾ kniežatstvá a mocnosti, smelo vyviedol ich na posmech a verejne slávil nad nimi⁴⁾ víťazstvo skrze seba samého.⁵⁾

16. Nech vás teda nikto neposudzuje pre pokrm⁶⁾, alebo pre nápoj, alebo straniva sviatočného dňa, alebo nového mesiaca, alebo sobôt,

17. ktoré veci sú tieňom⁷⁾ budúcich, ale (pravda) telo je Kristovo.

18. Nech vás nikto nesvedie⁸⁾, kto si obľubuje v sebaponižovaní⁹⁾,

1) Tu sv. Pavel hovorí v podobenstve, v obraze. Rukopis je písmo rukou napísané, najmä dlžobný úpis (obligátor). Niektorí myslia, že pod rukopisom má sa rozumieť starý zákon, ktorý bol písaný; iní myslia, že sa má rozumieť to odsúdenie, tá kľatba, ktorú Boh vyniesol nad hriechom, t. j. odsúdenie na večné zatratenie.

2) Tento úpis, azda starý zákon, Kristus smazal svojou krvou, a na znak, že je už nie platný, predierkoval klincami, ktorými ho pribil na kríž.

3) Latinsky: keď odobral korisť. Kniežatstvá, t. j. diabli, ktorí patrili pred ich pádom ku kniežatstvám.

4) U Rimanov, keď víťaz premohol nepriateľov, týchto nepriateľov, a najmä ich kráľov a vodcov, priviazali k víťazovmu vozu, a víťaz vo víťazoslávnom pochode tiahol mestom, pri čom ho ľudia oslavovali, kdežto z premožených nepriateľov robili posmech. Tohoto obrazu použil sv. Pavel, aby načrtnul víťazstvo Kristovo. Kristus premohol diabla, odobral im zbroje a korisť, a keď tiahol vo víťazosláve, vyviedol ich na posmech.

5) Grécky: na ňom = na kríži.

6) Keďže Kristus zrušil starý zákon, preto nie ste povinní zachovávať jeho obradné predpisy. A to tým menej, že ony sú... (Ďalej v. 17.)

7) Nie z týchto vecí pozostáva kráľovstvo Božie, ktorého sláva nám je v budúcnosti prislúbená, ale ony sa tak majú k tomu, ako tieň ku telesu, a sú práve také bezvýznamné a bez účinku, ako tieň. Toto telo, ktoré tento tieň hádže, budúce kráľovstvo slávy, patrí Kristovi, lebo on je jeho hlavou. Preto môžete i vy byť účastní tela, t. j. bytnosti a účinkov kráľovstva Božieho, jestli Kristovi patríte.

8) Grécky: „Nech vás nikto nepripraví o odmenu“, t. j. o kráľovstvo nebeské.

9) Lžičitelia učili, že Boh je taký veľký a človek taký malý, že nie je možné, aby sa bezprostredne stýkali; preto teda ponižovali sa.

a pocte anjelov¹⁾, keď zachádza do toho, čo nevidel, a márne²⁾ sa nadýma³⁾ svojím telesným smýšľaním,

19. a nepridrža sa hlavy, z ktorej všetko telo skrze články a svaly podporované a složené rastie na vzrast Boží.

20. Keďže ste teda s Kristom odumreli zásadám tohoto sveta, prečože predsa súdite⁴⁾, jako by ste žili na svete?

21. „Netýkajte sa, neokusujte, ani nechytajte!“⁵⁾

22. Toto všetko je na zkažu, keď sa to upotrebuje dľa ľudských príkazov a náuk;

23. čo má síce chýr múdrosti⁶⁾ pre samovoľnú bohoslužbu a sebauponižovanie a nešetrenie tela, ktoré sa ani toľko neváži, aby sa nasýtilo.

HLAVA 3.

Napomínanie k smýšľaniu nebeskému, odložení starého a k oblečeniu sa v nového človeka. O povinnostiach údov rodiny vzájomne medzi sebou.

1. Keď ste teda povstali s Kristom, hľadajte, čo je tamhore, kde je Kristus a sedí na pravici Božej.

2. Čo je tam hore, majte na mysli, a nie čo je na zemi!

3. Lebo ste umreli⁷⁾ a život váš je ukrytý s Kristom v Bohu.

1) Hovorili, že musíme znať a ctiť anjelov, ako prostredníkov medzi nami a Bohom.

2) Toto, pravda, boly len vymysleniny chorobného mozgu, lebo veď o tom sami nevedeli nič istého.

3) Pri svojej ukazovanej poniženosti títo lžičitelia boli pyšní, keď zavrhlí evanjelium pre svoje ľudské vymysleniny.

4) Grécky: prečože si ešte dáte predpisovať. Pod svetskými zásadami majú sa rozumieť starozákonné predpisy a mudroslovecké názory. Keď sme tieto zavrhlí, neriadme sa podľa nich.

5) Toto je starozákonný predpis ohľadom nečistých vecí, ktorý dnes už neplatí.

6) Toto my môžeme síce zachovávať zo zdravotných ohľadov, ale nie z ohľadov náboženských, lebo takto by nám slúžilo na zkažu, na večné zatratenie.

7) Práv kresťania neviažu sa k zemi, žijú nadprirodzeným, teda neviditeľným, skrytým životom v Bohu a pre Boha.

4. Keď sa zjaví Kristus, váš život, vtedy aj vy zjavíte sa s ním v oslave.

5. Mŕtvite¹⁾ teda svoje údy, ktoré sú na zemi, smilstvo, nečistotu, chlipnosť, zlú žiadosť a lakomstvo, čo je modloslužobníctvom²⁾,

6. pre ktoré veci prichádza hnev Boží na synov neverných;

7. za čím ste niekedy aj vy chodili, keď ste žili medzi nimi.

8. Ale teraz odložte i vy všetko: hnev, nenávisť, zlosť, rúhačstvo, mrzkú reč z vašich úst.

9. Neluhajte jeden druhému a složte so seba starého človeka³⁾ s jeho skutkami,

10. a oblečte sa do nového⁴⁾, takého, ktorý sa obnovuje v poznaní na podobenstvo toho, ktorý ho stvoril;

11. kde niet pohana a Žida, obriezky a neobriezky, inorodca a Scyta⁵⁾, sluhu a svobodného, ale všetko a vo všetkom Kristus.

12. Oblečte si teda, jako vyvolení Boží, svätí a milí, srdečné milosrdenstvo, dobrotu, pokoru, skromnosť a trpelivosť;

13. snášajte sa vospolok a odpúšťajte si jeden druhému, keby kto mal žalobu proti niekomu, jako i Pán odpustil vám, tak i vy.

14. Ale nad to nado všetko majte lásku, čo je sväzkom dokonalosti.

15. A pokoj Kristov nech opanuje vaše srdcia, k čomu ste i povolani v jedno telo, a buďte povďační!

16. Slovo Kristovo nech prebýva vo vás hojne, vo všetkej múdrosti.

1) Mŕtviť máme svoje telo, nie prehnaným odopieraním mu pokrmu, ale odopieraním zakázaných rozkoší.

2) Lakomec považuje za najvyššie dobro, tedy za Boha, zlato a striebro, je teda modlárom.

3) Ten spôsob života, na jaký ste žili pred svojim obrátením.

4) Vezmite na seba ten spôsob života, ktorý sa podobá Bohu, jeho životu a ktorý poznáte z evanjelia.

5) Scyti boli národy, ktoré bývaly severo-východne od Grékov a ktoré Gréci držali za divochov. V Kristovi prestal všetok rozdiel medzi ľuďmi, ktorý beztak povstal len následkom hriechu.

Učte a napomínajte sami seba žalovaniami, chválospevmi a duchovnými piesňami, povďačne prespevujte Bohu vo svojich srdciach.

17. Všetko, čokoľvek činíte slovom alebo skutkom, všetko (čiňte) v mene¹⁾ Pána Ježiša Krista s poďakovaním Bohu a Otcovi skrze neho.

18. Ženy! poddané buďte mužom, tak, ako sa sluší v Pánu.

19. Mužovia! milujte svoje manželky a nebudte k nim trpkí.

20. Dietky! poslúchajte rodičov vo všetkom, lebo to sa ľúbi Pánovi.

21. Otcovia! nedráždite svojich synov k hnevu, aby neboli malo-myseľní.

22. Sluhovia! poslúchajte svojich telesných pánov vo všetkom a neslúžte naoko, len aby ste sa ľúbili ľuďom, ale úprimným srdcom z bázne Božej.

23. Čokoľvek robíte, pracujte zo srdca, jako Pánovi, a nie ľuďom,

24. v povedomí, že od Pána dostanete na odplatu dedictvo.²⁾ Kristu Pánu slúžte!

25. Lebo kto robí krivdu, dostane nazpäť to, čo nespravedlivého popáchal, lebo u Boha niet ohľadu na osoby.

HLAVA 4.

Ďalšie napomínanie k domácim povinnostiam, k modlitbe, k múdreému obcovaniu. Odporúčanie Tychika a Onesima. Pozdravenie. Blahoželanie.

1. Páni! spravedlive a slušne³⁾ nakladajte so sluhmi, v povedomí, že i vy máte Pána v nebesách.

1) V mene P. Ježiša Krista vtedy činíme, keď činíme v jeho duchu, tak, ako on to chcel a kázal.

2) Kráľovstvo nebeské.

3) Nielen to poskytuje vašim sluhom, čo ste im dľa prísneho práva podľzni, jako živnosť a šatstvo, ale i to, čo slušnosť a ľudskosť žiada, na pr. šetrenie ich síl, prehliadnutie ich chýb atď. Podľa gréckeho: „Právo a rovnosť majte“, totižto že ich pred Bohom za seberovných pokladáte.

2. Vytrvajte¹⁾ v modlitbe a bedlite pri nej s poďakovaním.

3. Zároveň modlite sa i za nás, aby Boh otvoril dvere našej reči²⁾, mluviť tajomstvo Kristovo (pre ktoré som i uväznený),

4. aby som ho oznamoval, tak, ako mi ho treba mluviť.³⁾

5. Múdre pokračujte pred tými, ktorí sú vonku⁴⁾; dobre používajte čas.

6. Vaša reč nech je vždy láskavá, so soľou⁵⁾ smiešaná, aby ste vedeli, ako máte každému odpovedať.

7. Čo je so mnou, všetko vám dá na vedomie Tychik⁶⁾, milý brat a verný služobník a spolusuha v Pánovi,

8. ktorého som práve na to poslal k vám, aby sa dozvedel, čo je s vami, a potešil vaše srdcia,

9. s Onesimom⁷⁾, milým a verným bratom, ktorý je od vás. Všetko vám oznámia, čo sa tu robí.

10. Pozdravuje vás Aristarchus⁸⁾, môj spoluväzeň, a Marek, bratranec Barnabášov, o ktorom ste dostali rozkazy⁹⁾; prijmite ho, keď príjde k vám;

11. a Jezus¹⁰⁾, ktorý sa menuje

Justus; ktorí sú z obriezky¹⁾, títo sú jediní moji pomocníci v kráľovstve Božom, ktorí mi boli na potešenie.

12. Pozdravuje vás Epafras²⁾, ktorý je od vás, sluha Krista Ježiša, vždy ustarostený o vás v modlitbách, aby ste ostali dokonalí a vyplnili všetku vôľu Božiu.

13. Vydávam totiž svedectvo o ňom, že mnoho pracuje pre vás a pre tých, ktorí sú v Laodicei a ktorí v Hierašli.³⁾

14. Pozdravuje vás Lukáš⁴⁾, milý lekár, a Demas.⁵⁾

15. Pozdravujte bratov, ktorí sú v Laodicei, aj Nimfáša⁶⁾, aj shromaždenie, ktoré je v jeho dome.

16. A keď sa tento list prečíta u vás, dajte ho prečítať i cirkvi laodickej; a vy prečítajte ten⁷⁾, čo patrí Laodičanom.

17. A povedzte Archipovi⁸⁾: „Hľaď, aby si plnil úrad, ktorý si dostal od Pána.“

18. Pozdravenie mojou, Pavlovou, rukou. Spomeňte si na moje väzenie.⁹⁾ Milosť s vami! Amen.

národa, ktorý vynikal mocou a panoval nad nimi. Za gréckeho mocárstva dávali si mená grécke, za latinského latinské. Jesus = Spasiteľ. Justus = spravodlivý. Ináč sa nikde nespomína.

1) Z obriezky, t. j. zo židovského národa. Mnohí iní totižto, ktorí kráľovstvo Božie ohlasovali, ukazovali sa k Pavlovi nepriateľsky, alebo aspoň nedôverčivo. (Srov. Fil. 1, 14.)

2) Kresťan.

3) Hierapolis, ako Laodicea, susedné mesto pri Kolosách.

4) Ktorý práve tak, ako Aristarch, bol s apoštolom v Cezarei a ztadiaľto tiahol do Ríma.

5) Demas bol už v prvom rímskom väzení u apoštola. (Srov. II. Tim. 4, 9.)

6) Zdá sa, že tento Nimfáš v Laodicei jednu čiastku obce vo svojom dome k službám Božím shromažďoval, ako Akvila a Priscila v Ríme. (Rim. 16.)

7) Z tohoto miesta vysvitá, že Pavel i Laodičanom musel písať list, ktorý sa nám, žiaľbohu, ztratil; jestli je to len nie ten list Efezanom, ktorý bol neskôr za okolné pismo ustanovený, aby ho i susedným obciam Jonska a Frygska oznámili.

8) Archip bol pravdepodobne počas Epafrasovej vzdialenosti, jako jeho námestník, predstavený cirkvi koloskej.

9) Spomeňte si, že väzenie trpím pre Krista, a buďte hotoví smeľe a vytrvale trpieť, ako ja.

1) Nasledujúce záverečné napomenutia sú zase na všetkých veriacich dohromady upravené.

2) Aby mi dal príležitosť slovo Božie bez prekážky ohlasovať, teda predovšetkým, aby mi dvere môjho väzenia otvoril, aby som mohol jeho slová po celom svete roznášať.

3) Aby som svojím kázaním toto tajomstvo v tom objeme a v tej miere oznamoval a na verejnosť dával, ako to moje apoštolské povolanie žiada.

4) V obchode a stýkaní sa s neveriacimi vyvinujte všetku múdrosť na to, aby ste pohoršenie ani nedávali, ani nedostávali.

5) Soľ dáva jedlám chuť, bez nej sú jedlá nechutné. Soľ má ostrú a na Východe korenistú chuť, a preto je obrazom ostrovtipnosti. Smysl je teda: Vaša reč nech je láskavá, chutná a ostrovtipná, premyslená.

6) Sprievodca sv. Pavla na jeho tretej ceste do Európy (Sk. ap. 20, 4), ktorého posielal teraz s listom do Kolos.

7) Onesim (Osožný), otrok Filemonov, kresťan.

8) Aristarch bol Tesaloničan, ktorý s apoštolom z Cezarei do Ríma cestoval. (Sk. ap. 27, 2.)

9) Predmet a obsah týchto rozkazov je nám neznámy.

10) Jezus bolo jeho židovské meno; Židia vždy menili si mená a prijímali mená z jazyka toho

PRVÝ LIST SV. PAVLA APOŠTOLA TESALONIČANOM.

Tesaloniky, terajší Solún (Saloniky), rodisko slovenských apoštolov sv. Cyrilla a Metoda, bolo najznamenitejšie mesto v Macedonsku. Väčšia čiastka jeho obyvateľov boli Gréci a Rimania, ale kvetúce kupectvo tohoto mesta privábilo sem i mnoho Židov. Z Filipi, kde apoštol započal v Európe svoju činnosť, židovskými úkladmi zahnatý, prišiel r. 52 do Solúna. Tu učil najviac v synagoge, dokiaľ ho nevera židovskej väčšiny neprinútila obrátiť sa ku Grékom pohanským. Za krátky čas vytvoril kresťanskú obec. Nad týmto úspechom vzbúrili sa Židia proti sv. Pavlovi a prinútili ho opustiť mesto a ísť na cestu do Atén. Odtiaľto, plný starosti o stav novozaloženej obce, vyslal Timoteja do Tesaloník utvrdiť obec vo viere. Timotej skoro sa odtiaľ navrátil, ale apoštola nenašiel už v Aténach, lež v Korinte. Pavel dozvedel sa od neho dosť potešiteľného o horlivosti novoobrátených, o ich vytrvalosti vo viere a o ich účinlivej láske k bližnému, ale i dosť zarmocujúceho. Niektorí z novoobrátených oddávali sa výstupkom a klamstvám, iní zahálke, mimo toho šířili sa bludné nauky o novom príchode Kristovom a o vzkriesení. Pozdávalo sa, že Židia osobu samého Pavla začali upodozrievať, ako by on z chýru- a ziskuchtivosti rozširoval bludné učenie a obrátených zanechával ich osudu. Pre tento stav obce Pavel poslal z Korintu ešte 53. roku po Kristu prvý list Tesaloničanom.

HLAVA 1.

Úvod. Nápis a poďakovanie za výsledok, ktorý evanjelium medzi Tesaloničanmi prinieslo. Poďakovanie za vieru. Ubezpečovanie, že ich Boh vyvolil, keďže apoštol u nich mocne kázal a oni prijali vieru s radosťou, takým spôsobom, že mnohým cirkvám slúžia za príklad.

1. Pavel ¹⁾ a Silván ²⁾ a Timotej ³⁾ cirkvi Tesaloničanov v Bohu Otcu ⁴⁾ a Ježišu Kristu.

2. Milosť ⁵⁾ vám a pokoj! Ďakujeme Bohu vždy za vás za všetkých a neprestajne pamätáme na vás vo svojich modlitbách;

3. pamätajúc na skutky vašej viery, na ustávanie, lásku a vytrvalú nádej

v Pána nášho Ježiša Krista, pred Bohom a Otcom našim;

4. pretože vieme, Bohu milí bratia, že ste vyvolení.¹⁾

5. Lebo naše evanjelium nebolo k vám len v reči, ale i v sile ²⁾ a Duchu svätom, a v mnohej úplnosti ³⁾, jako viete, jakí sme boli u vás pre vás.

6. A vy stali ste sa nasledovníkmi našimi a Pánovými, keď ste prijali slovo v mnohom súžení ⁴⁾ s radosťou Ducha svätého,

7. tak, že slúžite za príklad všetkým veriacim v Macedonsku a v Achajsku.⁵⁾

8. Veď od vás rozhlásilo sa slovo Pánovo nielen po Macedonsku a po Achajsku, ale i na každom mieste

1) Ako v starom zákone Židia boli vyvoleným národom, tak teraz sú namiesto nich kresťania.

2) Živá viera u Tesaloničanov pochádza z toho, že Pavel u nich nielen kázal, ale i zázraky činil, ba Tesaloničania obdržali aj viditeľné znaky Ducha svätého (dar jazykov).

3) Reč je vtedy úplná, keď je vystrojená všetkými presvedčujúcimi dôvodmi.

4) Ďalšiu príčinu svojho presvedčenia o vyvolení Tesaloničanov berie apoštol z toho, že pre slovo Božie trpeli veľké súženia.

5) Grécko bolo od Rimanov rozdelené na dva kraje (provincie): Macedonsko a Achajsko (Hellas a Peloponesus), s mestami: Atény a Korint.

1) Nápis je kratší, nežli v iných listoch. Nemenuje sa apoštolom, lebo túto cirkev len nedávno bol založil a ona sa k nemu s vernosťou túžila. Stroji sa chváliť ju a oduševňovať.

2) Silván bol na apoštolskom sneme vyvolený, aby šiel do Antiochie oznámiť uzavretia tohoto snemu. On bol jeden z najväznejších bratov. Už od dávna bol pomocníkom apoštolovým. Po ňom poslal sv. Peter apoštol svoj prvý list obciam v Malej Azii.

3) Timotej bol od Pavla na druhej ceste, počnúc od Lystry, za cestovného sprievodcu vyvolený. Obidvaja mu pomáhali pri zakladaní cirkvi tesalonikej.

4) Slová „v Otcu i Kristu“ označujú kresťanskú obec, rozdielnu od politickej.

5) Milosť (namiesto pohanského: radosť) a pokoj sú najväčšie dary Božie.

rozniesla sa vaša viera v Boha, tak, že nám netreba nič mluviť.

9. Oni totižto sami o nás rozprávajú, jaký sme mali príchod k vám a jako ste sa obrátili k Bohu od modiel, slúžiť živému a pravému Bohu,

10. a očakávať s nebies jeho Syna (ktorého vzkriesil z mŕtvych), Ježiša, ktorý nás vysvobodil od budúceho hnevu.

HLAVA 2.

Pripomenutie, že jeho kázanie bolo úprimné, ďaleké od pochlebovania, podvodu a ziskuchtivosti, a že nebol nikomu na obtiaž.

1. Veď sami viete, bratia, že náš príchod k vám nebol daromný¹⁾,

2. ale keď sme predtým trpeli a potupu podstúpili (jako viete) vo Filippách, dôverovali sme v Bohu našom ohlasovať vám evanjelium Božie v mnohej starostlivosti²⁾;

3. lebo my napomínáme nie z bludu, ani z nepoctivosti, ani z klamstva³⁾,

4. ale jako nás Boh⁴⁾ uznal za súcich, aby sa nám sverilo evanjelium, tak mluvíme, nie aby sme sa azda ľuďom ľúbili, ale Bohu, ktorý nám skúma srdcia.

5. Veď nikdy sme nepoužili reči podlizačnej, ako viete, ani príležitosti k lakomstvu, Boh je tomu svedkom;

6. ani sme nehľadali chvály u ľudí, ani u vás, ani u iných.

7. Hoci sme vám mohli byť na ťarchu, jako apoštolovia Kristovi,

predsa sme boli medzi vami jako maľučkí; jako dojka, keď si kojí dieťky¹⁾,

8. tak sme túžili po vás a vrúcne sme si želali oddať vám nielen evanjelium, ale i svoj život, preto, že ste nám boli premilení.

9. Však sa pamätáte, bratia, na našu prácu a ustávanie, jako sme dňom i nocou pracovali²⁾, aby sme nepadli na ťarchu nikomu z vás, keď sme vám evanjelium Božie zvestovali.

10. Vy ste svedkovia, i Boh, jakí svätí, spravедliví a bezúhonní sme boli k vám, ktorí ste uverili;

11. jako viete, že každého z vás (ako otec³⁾ svojich synov)

12. sme prosili, napomínajúc a tešiac, aby ste sa chovali hodne Boha⁴⁾, ktorý vás povolal do svojho kráľovstva a slávy.

13. Preto i my bez prestania ďakujeme Bohu, že keď ste prijali od nás počuté slovo Božie, prijali ste ho nie jako slovo ľudské, ale (čo je opravdu) jako slovo Boha, ktorý účinkuje vo vás, ktorí ste uverili.

14. Veď vy, bratia! stali ste sa nasledovníkmi cirkví Božích, ktoré sú v Judsku⁵⁾ v Kristu Ježišovi, lebo ste i vy to isté trpeli od vašich spolukrajanov, čo i oni od Židov,

1) 6—7. Hoci sme jako apoštolovia Kristovi boli oprávnení žiadať živobytie od vás, predsa sme toho neučinili, ale boli sme medzi vami bez všetkých nárokov, ako deti. Jako sa dojka pri opatovaní dieťaťa sama dieťaťom robí.

2) Spomína, že si ľazkou ručnou prácou chlieb zarábala, totižto čaluníctvom, pri čom však hlásanie evanjelia považoval za hlavnú vec.

3) Svoju oddanú lásku prezdáza v obraze matky (v. 7.) a tu zase v obraze otca, lebo láska materská pestuje a láska otcovská vychováva dieťky, a to vtedy dokonale, keď sa, jako tu, stane život otcov školou svätosti pre dieťky.

4) Hodne Boha znamená: tak, aby to slúžilo na česť Božiu.

5) Judsko je bývalá židovská krajina, Palestína, kde Židia prenasledovali kresťanov. V Tesaloniákach síce kresťania trpeli prenasledovanie od svojich rodákov, ale títo boli od Židov podráždení, preto pripojuje apoštol nasledujúce prísne slová proti Židom.

1) S odvolávaním sa na vlastné svedectvo Tesaloničanov prevádza apoštol ďalej to, čo v 1. hl., v. 9. vyzdvihol: totižto ten spôsob, na jaký on, ako kazateľ evanjelia medzi nimi, vystúpil (v. 1—12) a jakým spôsobom oni jeho kázne prijali (13—16).

2) V gréckom: „medzi veľkým bojom“, t. j. medzi prenasledovaniami a úkladmi, ktorým som udatne odporoval.

3) Naše hlásanie nepochádza zo sebaklamu a z nečistých sebeckých pohnútok, ani nechceme mámiť iných.

4) Boh poslal Pavla kázať, preto hľadá v prvom rade ľubiť sa Bohu, a nie ľuďom, preto nemôže odstúpiť od pravdy k vôli ľuďom.

15. ktorí zabili ¹⁾ i Pána Ježiša, i prorokov, i nás prenasledovali, a neľúbia sa Bohu ²⁾, a všetkým ľuďom sú protivní,

16. keď nám zabraňujú mluiť pohanom ³⁾, aby boli spasení, že by vždy doplňovali mieru svojich hriechov; avšak hnev Boží príjde na nich až do konca.

17. My však, bratia! na krátku chvíľu od vás oddelení osobne, lež nie srdcom, tým viac sme sa ponáhľali s veľkou túžbou vidieť tvár vašu;

18. lebo sme chceli k vám prísť, totižto ja, Pavel, i raz, i podruhé, ale nám satan prekazil.

19. Lebo čože je naša nádej ⁴⁾, alebo naša radosť, alebo koruna slávy? Ci nie ste to vy pred Pánom naším Ježišom Kristom, pri jeho príchode?

20. Áno, vy ste naša sláva i radosť.

HLAVA 3.

Z obavy, aby následkom súženia neodpadli od pravdy, od viery, vyslal k nim Timoteja, aby ich posilnil. Keď sa tento od nich s dobrým chýrom navrátil, ďakuje Bohu, že pevní zostali vo viere a láske. Dáva im na vedomie, jako by ich rád navštívil, len aby doplnil nedostatok ich viery.

1. Preto nestrpeli sme to dlhšie,

1) Vypočítuje Židom hriechy, obzvlášte najhorší ich zločin a bezprávie, že Messiaša ukrižovali. Na nevedomosť sa nemôžu vyhovárať, lebo Messiaša proroci predpovedali a apoštolovia o ňom teraz svedectvo vydávajú.

2) Tým činom, že Krista, stred náboženského života, zapovrhli, prestali byť národom vyvoleným. Teraz leží hnev Boží na nich.

3) Židia dokazujú sa nepriateľmi všetkého pokolenia ľudského, lebo nechcú, aby učenie, ktoré jedine vedie ku spaseniu, všetkým ľuďom, teda i pohanom, sa hlásalo. Oni neprajú všetkým spasenia, lebo si myslia, že ono je len im prisúdené. Práve to bola hlavná príčina, prečo Židia tak veľmi prenasledovali sv. Pavla, lebo on všetok dôraz kládol na to, že spasenie Messiašovo je nie len pre Židov, ale i pre pohanov.

4) 19—20. Apoštol menuje Tesaloničanov svojou nádejou, lebo dúfa, že vo viere, ktorú od neho prijali, stále až do konca vytrvajú; svojou radosťou, lebo vieru v slávnom ovoci lásky zachovajú; svojím slávnym vencem (korunou), lebo tento pekný stav obcí je dôkazom výsledku jeho práce a spolu i odmenou jeho víťazstva. Ale týmto nie

i odhodlali sme sa v Aténach ¹⁾ sami zostať,

2. a poslali sme Timoteja ²⁾, nášho brata a služobníka Božieho v evanjeliu Kristovom, aby vás utvrdil a povzbudil vo vašej viere,

3. aby sa nikto nesklátil v tých súženiach; však sami viete, že sme na to ustanovení. ³⁾

4. Veď keď sme boli u vás, predpovedali sme vám, že my budeme trpieť súženia, čo sa i stalo, jako viete.

5. Preto i ja netrpel som ďalej i poslal som vyzvedať sa o vašej viere, či vás pokušiteľ ⁴⁾ azda nepokúša a či naša práca je nie daromná.

6. Ale teraz, keď Timotej prišiel od vás k nám a upovedomil nás o vašej viere a láske, a že nás máte stále v dobrej pamäti, a prajete si nás vidieť, ako i my vás,

7. preto, bratia, máme z vás potešenie pri všetkej svojej núdzi a súžení pre vašu vieru;

8. lebo vtedy ožívame, keď ste vy stáli v Pánovi.

9. Veď akým poďakovaním sa môžeme odplatiť Bohu za vás, za každú radosť, ktorou sa tešíme pre vás, pred naším Bohom?

10. Vo dne i v noci hojnejšie sa modlíme, aby sme uzreli vašu tvár,

sú len dľa úsudku ľudského, lež za takýchto budú uznani výrokom Pána Ježiša Krista, keď príjde súdiť.

1) Pavel sám išiel so svojim sprievodom z obce Beroa do Atén, kým Silas a Timotej v Beroi zostali. Od sprievodcov nazpät idúcich Pavel odkázal i pre Silasa a Timoteja, aby čím skorej za ním prišli. Sotvaže za ním prišli, už odosiela Timoteja do Tesalonik.

2) Apoštol vždy vyznačuje svojich pomocníkov, keď ich spomína, nejakým čestným prívlastkom. Timotej bol ešte primľady, aby však predsa mal vážnosť, odporúča ho jako uznatého brata, spoluprotníka, ktorého prostredníctvom so samým Pavlom prídu do styku.

3) My sme k tomu určení, aby sme trápenia a prenasledovania trpeli.

4) Nemohol ďalej strpieť tú neistotu, či ich pokušiteľ, satan, ustavičnými súženiami vo viere neoslabil. V gréckej osnove vyjadruje sa slovom: radostné posolstvo.

a doplnili¹⁾ to, čo chýba vašej viere.

11. Ale sám Boh a Otec náš a náš Pán Ježiš Kristus nech spravuje našu cestu k vám;

12. vás však Pán nech rozmnoží²⁾ a nech rozhojní vašu lásku vospolok i ku všetkým, ako je naša k vám;

13. aby sa vám utvrdily srdcia bez úhony vo svätosti pred Bohom a Otcom naším, keď príjde náš Pán Ježiš Kristus s jeho všetkými svätými. Amen.

HLAVA 4.

Napomenutie, aby zachovávali prikazy, od nečistoty sa zdržovali, vospolok sa milovali, rukami pracovali, aby od nikoho nič nemuseli žiadať. Spôsob zmŕtvychvstania; netreba nemierne žalostiť za umrevšími.

1. Ostatne teda³⁾, bratia! prosíme vás a napomíname pre Pána Ježiša, aby ste podľa nášho naučenia, jako sa vám treba chovať a Bohu zaľubovať, tak sa i chovali a boli vždy dokonalejší.

2. Však viete, jaké prikazy⁴⁾ som vám dal od Pána Ježiša.

3. To je totižto vôľa Božia, aby ste sa posväcovali, aby ste sa zdržovali od smilstva⁵⁾,

4. aby každý z vás vedel mať nádobu⁶⁾ svoju v posvätnnej poctivosti,

1) Osobná prítomnosť apoštola je žiadúca k vôli objasneniu niektorých článkov viery.

2) Grécky: vás však Pán nech naplní a obohatí láskou vospolok a ku všetkým, tak, jako ju my k vám máme.

3) „Ostatne teda“ vzťahuje sa na posledné dva verše predošlej hlavy. Keď Pavel napomína v Kristu, to je napomenutie samého Pána, lebo pochádza od jeho námestníka. Chovajte sa dľa evanjelia, aby ste v takýchto mravoch mohutneli.

4) Od Pána Ježiša. Apoštol v mene a mocou Spasiteľa dáva prikazy. Grécky: naučenia.

5) Nie vonkajšími darmi a obradmi získame si zaľúbenie Božie, ale Boh žiada, aby sme sa zdržovali každého hriechu nečistoty.

6) Pod nádobou sa tu má, dľa zvláštneho spôsobu židovskej reči, rozumieť žena. Apoštol napomína teda, aby radšej do stavu manželského vstupovali a v čistote a poctivosti s manželkou naživali, nežli aby sa mali oddať nečistote.

5. a nie v bujne nárúživosti, jako i pohani¹⁾, ktorí Boha neznajú;

6. aby nikto nepredbehoval²⁾ a nepodvádzal svojho brata v obchode; lebo Pán je pomstiteľom za to za všetko, jako sme vám predpovedali a dosvedčili.

7. Veď Boh nepovolal nás k nečistote, ale k posväteniu.

8. Kto teda toto zapovrhne, nezapovrhne človeka, ale Boha, ktorý nám dal svojho Ducha svätého.³⁾

9. O bratskej láske však netreba nám písať vám, lebo vy sami naučili ste sa od Boha, aby ste sa vospolok milovali.

10. A veď to i robíte všetkým bratom po celom Macedonsku. No prosíme vás, bratia, aby ste boli ešte dokonalejší,

11. a vynasnažujte sa, aby ste boli pokojní a aby ste konali svoje záležitosti, a vlastnými rukami pracovali tak, ako sme vám povedali; a aby ste sa slušne chovali pred tými, ktorí sú vonku⁴⁾, a nepožiadali nič cudzieho.

12. Nechceme však, bratia, aby ste boli v nevedomosti o zosnulých⁵⁾, aby ste sa nezarmucovali, jako i ostatní⁶⁾, ktorí nemajú nádeje.

1) O pohanoch, ktorí Boha neznajú, je to pochopiteľné, keď sa žiadostiam až po nárúživost oddávajú.

2) Drahá požiadavka vôle Božej je: vyhýbať všetkému urazeniu spravodlivosti. Nemravnosť a lakomstvo boly hlavné chyby pohanstva.

3) Týmito slovami apoštol dotvrdzuje, že toto nie sú prikazy ľudské, ale zrovna božské, ktoré mu zjavil Duch svätý.

4) Vonku: mimo Cirkvi, pohani.

5) Zosnulými menuje mŕtvych a poukazuje už týmto slovom na to: že smrť pre krestana je len spánok, z ktorého sa prebudí k novému a lepšiemu životu.

6) Jako ostatní: t. j. neveriaci. Pozdáva sa, že zármutok krestanov nad ich umrevšími obzvláštne v tom mal svoju príčinu, že si namysleli, že títo už nebudú mať podielu na slávnom druhom príchode Kristovom, lebo ho nedožili. Apoštol odstraňuje túto myšlienku, keď poukazuje na zmŕtvychvstanie. V čas príchodu Krista Pána mŕtvi vstanú, aby účasť brali na sláve jeho kráľovstva. Zmŕtvychvstanie Kristovo je zárukou a zálohom, že Boh vzkriesi aj tých, ktorí vo viere v Ježiša Krista umreli, a ku Kristu privedie, aby s ním večne spojení boli.

13. Lebo keď veríme, že Ježiš umrel a vstal, tak Boh i tých, ktorí zosnuli v Ježišovi, privedie s ním.

14. To vám totižto povedáme, čo slovo Pánovo ¹⁾, že my, ktorí žijeme, ktorí sme pozostali do príchodu Pánovho, nepredídeme tých, ktorí zosnuli.

15. Lebo sám Pán s rozkazom a s hlasom ²⁾ archanjelovým a s trúbou Božou sostúpi s neba, a napred vstanú tí, ktorí umreli v Kristovi.

16. Potom my, ktorí žijeme, ktorí sme pozostali, budeme spolu s nimi uchvátení v oblakoch v ústrety Kristu do povetria, a takto vždycky budeme s Pánom.

17. A tak potešujte sa vospolok týmito slovami.

HLAVA 5.

Súdny deň príjde nenadále, treba sa chystať naň. Poslušnosť naproti predstaviteľným; modlitba za nich a prosba, aby sa i oni modlili za neho.

1. Avšak o tom čase ³⁾ a o tej chvíli, bratia! nepotrebuje, aby sme vám písali;

2. lebo vy sami to dobre viete, že deň ⁴⁾ Pánov tak príjde, jako zlodej v noci.

3. Keď totiž budú ⁵⁾ hovoriť: Pokoj a bezpečnosť! vtedy náhle príjde na nich zahynutie, tak, ako bolesť na samodruhú, a neujdú.

¹⁾ Nie je to moje slovo, čo vám o tom hovorím, ale slovo Kristovo, ktoré mi vo zvláštnom zjavení Pánovom sdelené bolo. Tí, ktorí v čas príchodu Kristovho ešte na žive budú, preto nepredídu mŕtvych.

²⁾ Keď sa ozve hlas na mŕtvych, aby sa z hrobov dvihali, toto oslovenie stane sa hlasom archanjelovým, ktorý je tým poverený, a hlasom trúby. Trúba menuje sa trúbou Božou, lebo zavznie v službe a úlohe Božej. Tento slávny (budiaci) hlas vzkriesenia bude sprevádzať príchod Ježišov z neba. Sú toto len obrazy božskej moci.

³⁾ Keď príjde Pán na súdny deň.

⁴⁾ Na ktorý príjde Pán Ježiš Kristus v sláve na posledný súd. Príjde práve tak náhle a nenadajky, jako zlodej chodievá.

⁵⁾ Keď svätci povedia: je pokoj a bezpečnosť, a keďže nebudú prichystaní, večne zahynú. Tento obraz poukazuje na to, jako okamžite, neomylné, bolestne dôjde ten deň.

4. Vy však, bratia! nie ste vo tme ¹⁾, aby vás ten deň, ako zlodej prekvapil:

5. lebo vy všetci ste synmi svetla ²⁾ a synmi dňa; nie sme synmi noci, ani tmy.

6. Preto nespíme ³⁾, jako ostatní, ale bedlime a striezliví budme.

7. Lebo tí, ktorí spia, spia v noci, a ktorí sa opíjajú, v noci sú opilí. ⁴⁾

8. Kdežto my, ktorí sme (synmi) dňa, striezliví budme, oblečení do brnenia ⁵⁾ viery a lásky, a do lebky nádeje na spasenie;

9. lebo Boh neustanovil nás na hnev ⁶⁾, ale aby sme si nadobudli spasenie skrze Pána nášho Ježiša Krista,

10. ktorý umrel za nás, aby sme, či bedlíme a či spíme ⁷⁾ spolu s ním žili.

11. Preto tešte sa vospolok a povzbudzujte sa jeden druhého ⁸⁾, tak, ako i robíte.

12. No prosíme vás, bratia! aby ste uznali tých, ktorí pracujú medzi vami a sú vaši predstavení ⁹⁾ v Pánu a vás napomínajú,

13. aby ste mali k nim hojnejšiu

¹⁾ Vo tme byť je: viesť hriešny, ľahkomyseľný život.

²⁾ To je hebraizmus, t. j. židovský výraz, a syn svetla znamená človeka vedúceho čistý život, a to isté znamená i syn dňa. Synovia noci a tmy sú, ktorí konajú hanebné skutky.

³⁾ Spať, t. j. bez starosti len pre zemský život žiť a večnosť s očú spustiť. Striezlivý byť: všetky žiadosti krotiť. Bedlivosť sama nestačí, jej sila je striezlivosť.

⁴⁾ V horúcich krajoch vydržovali sviatočné hostiny večer a v noci.

⁵⁾ Prirodzený spánok je obrazom bezstarosti o duševné spasenie; opilstvo je obrazom nedomyseľnosti a duchovného omámenia. Apoštol menuje tu zbroj na obranu a rozumie pod ňou základné ctnosti kresťanov: vieru, nádej a lásku.

⁶⁾ Boh nás kresťanov neurčil na to, aby sme na súdny deň prepadli jeho hnevu.

⁷⁾ Kristus umrel za nás, aby sme s ním kraľovali, či nás najde živých a či mŕtvych (zosnulých) na súdny deň.

⁸⁾ Totižto pre budúci osud umrelých.

⁹⁾ Povolanie predstavených obce je: pracovať na duchovnom blahobyte im sverených duší, obci v duchovných záležitostiach predchádzať a karhať. Veriacim sú tri povinnosti uložené: vďačná úctivosť, láskavý pokoj a poddajnosť.

lásku ¹⁾ pre ich prácu; nažívajte s nimi v pokoji.

14. A prosíme vás, bratia! napomínajte nepokojných, potešujte malomyseľných, podporujte nevládných, buďte naproti všetkým trpeliví.

15. Hľadte, aby nikto neodplácal druhému zlým za zlé, ale vždy sledujte, čo je dobré vospolok a pre všetkých.

16. Vždycky sa radujte! ²⁾

17. Modľievajte sa bez prestania! ³⁾

18. Ďakujte za všetko, lebo toto je vôľa Božia v Kristu Ježišovi, ohľadom na vás všetkých.

19. Nevyhášajte Ducha! ⁴⁾

20. Nepohrdajte proroctvami! ⁵⁾

1) Grécky: aby ste si ich vysoko ctili v láske. Vyhýbajte každej roztržke s predstavenými obce, aby obec sama neupadla do nesvornosti.

2) K tejto duchovnej radosti, ktorá pochádza zo živej viery, pevnej nádeje a úprimnej lásky, povzbudzuje Pavel vo svojich listoch veľmi často.

3) Stála modlitba v slovách je človeku nemožná, preto takú ani Pavel nemohol predpisovať. Avšak môžeme a musíme na Boha poľahovať všetko, čo robíme, myslíme a chceme, a toto je tiež modlitba.

4) Tu sa má rozumieť Duch svätý s jeho darmi milosti. Tieto nesvobodno vyhášať, sotierať. T. j. netreba prekážať, aby mohol každý udelený mu dar proroctva alebo dar uzdravovania atď. k dobru obce vykonávať.

5) Obzvlášte nepohrdajte darom Ducha pro-

21. Všetko zkusujte ¹⁾, a čo je dobré, toho sa držte!

22. Varujte sa všetkého druhu zlosti!

23. A sám Boh pokoja nech vás posväťí úplne, aby celý váš duch ²⁾, i duša i telo zachovaly sa bez úhony do príchodu Pána nášho Ježiša Krista.

24. Verný je, ktorý vás povolal; on to i vykoná.

25. Bratia! modlite sa za nás!

26. Pozdravte všetkých bratov svätým poľúbením! ³⁾

27. Zapisahám vás na Pána, aby sa tento list čítal všetkým svätým bratom.

28. Milosť Pána nášho Ježiša Krista s vami! Amen.

roctva, keď to, čo proroci jako božské zjavenie predpovedali, málo si všimáte a k srdcu neberiete.

1) Nemá sa veriť každému proroctvu, alebo neobyčajnej výpovedi, ale treba ju napred preskúmať, či sa neprotiví kresťanskému učeniu, čo posúdiť patrí cirkevnej vrchnosti.

2) Slovom *duch* označuje apoštol vyššie sily duše, rozum a svobodnú vôľu. Slovom *duša* však nižšie sily, ktoré viacej so smyselnosťou súvisia. Teda celý človek podľa duše i tela, v myslení i vo svojich citoch a vzrušeníach, má byť nepoškvrnený.

3) S bratským bozkom. Na Východe bola obyčaj s pozdravom i bozk spojovať. Bozk menuje sa svätým, t. j. znakom nielen lásky, ale i svätosti, svätého obcovania veriacich.

DRUHÝ LIST SV. PAVLA APOŠTOLA TESALONIČANOM.

Hneď po odoslaní prvého listu Tesaloničanom dostal Pavel chýr, že Tesaloničania (či už preto, že neporozumeli predošlému listu, a či preto, že ich luhaví vierozvestci oklamali) sú v tom mýlnom domnení, že súdny deň je blízko. A preto niektorí z nich oddali sa zahálke, ba i výstupnostiam. Preto sv. Pavel napísal im tento druhý list, hneď po prvom, i poučuje ich v ňom: že napred musí prísť anti-krist a že len potom bude súdny deň. A preto napomína ich k pracovitosti a ctostnému životu. Možno, že lživierozvestci podstrčili nejaké písmo Solúnčanom, ako list sv. Pavla, lebo Pavel ich vystríha, aby len tie listy prijali za jeho, ktoré sú opatrené jeho vlastnoručným podpisom.

HLAVA 1.

Vďaka Bohu za vieru a trpelivosť Tesaloničanov v prenasledovaniach, za čo dostanú odplatu, protivníci však trest na súdny deň. Modlitba, aby boli hodní povolania Božieho.

1. Pavel, Silvan a Timotej¹⁾ cirkvi Tesaloničanov v Bohu, Otcu našom a v Pánu Ježišu Kristu.

2. Milosť vám a pokoj od Boha, Otca nášho a Pána Ježiša Krista!

3. Vždy musíme vďaka vzdávať Bohu za vás, bratia! tak, ako sa svedčí, lebo vaša viera nad mieru rastie a láska každého z vás v spoločnosti sa zdokonaľuje;

4. tak, že i my sami chválime sa vami v cirkvách Božích pre vašu trpelivosť a vieru, a to vo všetkých vašich prenasledovaniach a sužovaniach, ktoré znášate,

5. na dôkaz spravodlivého súdu Božieho²⁾, aby ste boli uznaní za hodných kráľovstva Božieho, za ktoré i trpíte;

6. lebo u Boha spravodlivé je súžením odplácať tým, ktorí vás sužujú,

7. kdežto vám, ktorí ste sužovaní, odpočinutím s nami, keď sa zjaví Pán Ježiš Kristus s neba s anjelmi jeho mocnosti,

8. keď v ohnivom plameni³⁾ uvalí pomstu na tých, ktorí neznajú Boha⁴⁾ a ktorí neposlúchajú evanjelium Pána nášho Ježiša Krista,

9. ktorí budú trpieť večné⁵⁾ po-

1) 1—4. Srov. I. Tes. 1, 1—4; sú si podobné.

2) 5—7. Boh ukazuje na Tesaloničanoch svoju spravodlivosť, keď ich tresce na tomto svete za ich predošlé hriechy, jako i za tie, ktorých sa jako kresťania z krehkosti dopúšťajú. Ale z tohoto už vysvitá, jako potresce tých, ktorí sa mu protivia a vás prenasledujú.

3) Súd sa predstavuje jako oheň; keďže jako oheň odlučuje šlachetné kovy od trosiek a spaľuje ich, tak súd oddelí dobrých od zlých a zlých večne zahubi.

4) Tí, ktorí neznajú Boha, sú pohani; ktorí neposlúchajú evanjelium, sú Židia. Kristus oboch tresce.

5) Tu je dôkaz, že pekelné muky večne trvajú.

kuty v zatratení od tvári Pána a od slávy jeho mocnosti,

10. keď príjde presláviť¹⁾ sa vo svojich svätých a ukázať sa predivným vo všetkých, ktorí verili; lebo naše svedectvo uhodnoverní sa medzi vami v ten deň.

11. Preto sa i modlievame²⁾ vždy za vás, aby vás náš Boh uznal za hodných svojho povolania a doplnil všetko zaľúbenie v dobrom a dielo viery v sile,

12. aby sa oslávilo³⁾ meno Pána nášho Ježiša Krista vo vás a vy v ňom, podľa milosti nášho Boha a Pána Ježiša Krista.

HLAVA 2.

O dni Pánovom, že najprv príjde syn zatratenia, ktorý bude mámiť všelijakými čudami, aby sviedol zlých. Vďaka za vyvolenie a vernosť Tesaloničanov. Prosba za vytrvalosť veriacich.

1. Prosíme vás však, bratia! pre príchod Pána nášho Ježiša Krista a pre naše pridruženie sa k nemu,

2. aby ste sa nedali prenáhlene odkloniť od svojho presvedčenia a nastrašiť sa ani duchom⁴⁾, ani rečou, ani listom⁵⁾, ako by od nás poslaným, že nastáva deň Pánov.⁶⁾

1) Keď príjde Pán, aby svoju vlastnú slávu ukázal v oslávení svätých a aby bol sám obdivovaný v obdivovaní blaženosti veriacich.

2) Sv. Pavel sa modlí: 1. za milosť Božiu, aby ich Boh uznal za hodných; 2. za milosť pomáhajúcu, ktorá im dodá chuti k dobrému, aby dobré i chceli i konali.

3) Čo je cieľ celej Cirkvi, to sa tu označuje jako cieľ Tesaloničanov a predmet modlitby apoštolovej. Kristus sa oslavuje stálosťou vo viere, ctodnosťnym životom, vyznaním viery, aj v prenasledovaní, nakrátko: kresťanským životom. Oslávenie Kristovo v Tesaloničanoch je spolu aj ich oslávením v Kristu, lebo sú vždy užšie s Kristom spojení a v deň zmŕtvýchvstania i dľa tela do slávy vojdú. Ale všetko majú dakovať milosti Božej, ktorí Kristus vydobyl.

4) Duchom: t. j. nie tým, čo nepraví proroci, jako vnuknutie Ducha svätého, mýlne a podvodne ohlasujú.

5) Listom: t. j. mne neprave pripisovaným.

6) V Tesaloničkách sa tá mienka rozšírila, že deň posledného súdu je už predo dvermi. Apoštol týmto listom chce jedných zbaviť strachu, druhých povzbudiť k pracovitosti, keď ich ubezpečuje a dokazuje, že deň Pánov ešte nenastane tak skoro, jako si oni myslia.

3. Nech vás nikto nesvedie na nijaký spôsob; lebo prv musí prísť odpadnutie a zjaví sa človek hriechu, syn zatratenia¹⁾,

4. ktorý sa protiví a povyšuje sa nad všetko, čo sa nazýva Bohom, alebo čomu sa koná pocta, tak že sa usadí v chráme Božom a bude sa ukazovať, ako by bol Boh.²⁾

5. Či nepamätáte, že som vám to povedal, ešte keď som bol u vás?

6. A čo ho teraz zdržuje, viete, aby objavil sa o svojom čase.³⁾

7. Lebo tajomstvo nepravosti už pôsobí⁴⁾, len aby ten, ktorý ho teraz

zdržuje, zdržoval, až kým bude preč s cesty.

8. A vtedy objaví sa ten nešlachetník, ktorého Pán Ježiš porazí dychom svojich úst a zničí ho jasnosťou svojho príchodu¹⁾,

9. ktorý následkom účinkovania satanovho príjde so všemožnou mocou, znakmi a lživými divmi²⁾,

10. a so všelijakým svádzaním k nepravosti u tých, ktorí zahynú preto, že neprijali milovania pravdy, aby boli spasení.³⁾ Preto dopustí Boh na nich účinkovať blud, aby verili klamstvu,

11. aby boli odsúdení všetci, ktorí neverili pravde, ale privolili k nepravosti.

12. My však musíme vždy ďakovať Bohu za vás, bratia Bohu milí! že vás vyvolil Boh za prvotiny k spaseniu v posvätení ducha a vo viere pravdy⁴⁾;

13. k čomu vás i povolal naším evanjeliumom⁵⁾, aby ste obsiahli slávu Pána nášho Ježiša Krista.

14. A tak, bratia! buďte stáli, a zachovávajte podania, ktoré ste sa naučili už či z reči a či z nášho listu.⁶⁾

15. A sám náš Pán Ježiš Kristus a Boh i Otec náš, ktorý zamiloval si nás a dal večné potešenie a dobrú nádej v milosti⁷⁾,

16. nech potešuje vaše srdcia a posilňuje v každom dobrom skutku i reči.

1) Pred zjavením sa Pána k poslednému súdu musí najprv nastúpiť všeobecné odpadnutie od kresťanstva po celom svete, a potom príjde ten človek celkom oddaný hriechu.

2) Dolož: dotiaľ nemôže prísť deň Pánov. Dve tieto udalosti musia dľa božského predpovedania predchádzať príchod Spasiteľov, a keďže ešte ani jedna z nich sa nestala, preto ešte ten posledný deň nemôže byť tak skoro. Jedna z týchto udalostí bude veľké odpadľivo medzi veriacimi a druhá zjavenie sa antikrista. Že veľké odpadľivo bude predchádzať koniec sveta, to Spasiteľ zreteľne predpovedá u sv. Mat. 24, 4. Ale panovala v apoštolských časoch bez pochyby na základe božského zjavenia tá viera, že v posledných časoch obzvlášť veľký protivník Kristov vystúpi a na jeho miesto sa posadí, ktorého preto antikristom (protikristom) menovali. O tejto viere vydáva svedectvo sv. Ján vo svojom 1. liste (2, 18 a 4, 3). O tomto istom antikristovi, jako predznaku skorého príchodu Kristovho, hovorí tu apoštol; hoci jeho meno síce nemenuje, ale jeho osobu bližšie označuje. Nazýva ho človekom hriechu, v ktorom sa všetko, čo je hriech, takmer stesnilo; synom zatratenia (Ján 17, 12), t. j. večnému zatrateniu prepadnutým protivníkom, ktorý pomocou diabla a znalosťou tajných prírodných zákonov bude robiť čudá, zdanlivé zázraky, a preto vydá sa za Boha a svedie mnoho ľudí. Či je tu reč o istej osobe a či len o istom vedeckom smere neznabožskom, to sa nedá určiť.

3) Ešte tento človek hriechu nevystúpil, ale on sa ukáže a zjaví vo svojom čase.

4) Grécky: Veď nepravosť utajeno už pôsobí, len aby bol preč s cesty ten, ktorý zdržuje až doteraz. Ako je príchod Spasiteľov dvojaký, a to: 1. príchod potrestať Židov pri spustošení Jeruzalema, 2. príchod potrestať všetkých ľudí na konci sveta, tak že spustošenie a vyhladenie židovskej džžavy je predobrazom spustošenia sveta: takto i antikrist vystúpi dva razy, raz pred spustošením Jeruzalema, druhý raz pred súdnym dňom, ale ten prvý bude len predobrazom druhého opravdivého antikrista. Nasledovne tou nepravosťou, ktorá už pôsobila vtedy, keď sv. Pavel písal tento list, bol zúrivy prenasledovateľ kresťanstva cisár Nero. Avšak Nero pôsobil len potajomne, lebo ešte nebol vtedy cisárom. Cisárom vtedy bol Klaudius, a preto tento ho zdržoval a stál mu v ceste. Nero pôsobil až vtedy, keď mu vystúpil z cesty Klaudius, teda po tohoto smrti.

1) Grécky: a zničí ho prítomnosťou svojej prítomnosti. Týmito slovami vyzdvihuje apoštol moc Kristovu a slabosť antikristovu.

2) Pomocou diabla bude robiť klamlivé zázraky, t. j. ktoré sú len naoko židovskými.

3) Tí, ktorí nemajú smyslu pre pravdu, uveria antikristovi — a zahynú.

4) Kto stojí v pravej viere a dľa nej žije, bude spasený.

5) A táto pravá viera nachádza sa v tom evanjeliume, ktoré nám podáva Cirkev apoštolská.

6) Čo Kristus učil a apoštolovia, to je nie všetko vo sv. Pisme, je teda i ústne podanie, ktoré tiež treba veriť.

7) Naša nádej na smilovanie Božie je dobrá, preto, že je nie márna.

HLAVA 3.

Žiadosť, aby sa modlili za neho. Nádej, že zachovajú jeho príkazy. Napomenutie, aby sa odľahovali od kresťanov, ktorí nechcú zachovávať jeho ustanovenia a rukami pracovať. Výstraha, aby takých nedržali za nepriateľov, ale aby ich ako bratov karhali.

1. Ostatne, bratia! modlite sa za nás, aby sa slovo Pánovo rozširovalo a preslávilo, jako i u vás,

2. a že by sme sa vysvobodili od ľudí nezbedných a zlých; lebo nie všetci majú vieru.¹⁾

3. Ale verný²⁾ je Boh, ktorý vás posilní a ochráni od zlého.

4. Nuž dúfame o vás v Pánu, že čo sme prikázali, aj činíte, aj budete činiť.

5. A Pán nech vám nakloní srdcia k láske Božej a vytrvalosti Kristovej.

6. Tiež nakladáme vám, bratia! v mene Pána nášho Ježiša Krista, aby ste sa utahovali od každého brata, ktorý sa neporiadne drží, a nie podľa podania, jaké prijali od nás.

7. Veď sami viete, jako nás treba nasledovať, keďže sme neboli nepokojní medzi vami,

8. ani sme darmo nejedli chlieb od nikoho, ale v robote a ustávaní vo dne a v noci sme pracovali, aby sme nikomu z vás na ťarchu nepadli.

9. Nie jako by sme neboli bývali oprávnení³⁾, ale aby sme vám dali

1) Apoštol rozumie tu Židov, ktorí v Korinte svojim zlomyseľným protivníctvom hamovali jeho účinkovanie.

2) V tom zachováva Boh svoju vernosť, že vo vás, vo vašej viere potvrdil svedectvo o Kristovi, t. j. jeho evanjelium.

3) Apoštol bol oprávnený požadovať výživu od veriacich, ale on vo dne i v noci pracoval rukami, aby si zaopatril chleba, a to robil, aby dal príklad veriacim, že i oni majú pracovať.

seba samých za príklad, aby ste nás nasledovali.

10. Lebo i keď sme boli u vás, to sme vám kázali, že jestli kto nechce pracovať, nech ani nejie.¹⁾

11. Počuli sme totižto, že sa niektorí medzi vami neporiadne chovajú, nič nerobia, lež daromnice stvárajú.²⁾

12. Tým, ktorí sú takito, prikazujeme a prosíme ich pre Pána Ježiša Krista, aby v tichosti pracovali a jedli svoj chlieb.³⁾

13. Vy však, bratia! neprestávajte⁴⁾ dobré skutky činiť.

14. Jestli kto neposlúchne slová nášho listu, toho si zapamätajte a nestýkajte sa s ním, aby sa zahanbil⁵⁾;

15. avšak nemajte ho za nepriateľa, lež pokárajte jako brata.⁶⁾

16. A sám Pán pokoja nech vám dá ustavičného pokoja na každom mieste! Pán nech je s vami so všetkými!

17. Pozdravenie mojou rukou⁷⁾, Pavlovou: čo je znakom každého môjho listu; takto písavam.

18. Milosť Pána nášho Ježiša Krista s vami so všetkými! Amen.

1) Apoštol hovorí len: kto nechce pracovať: teda nerozpráva o takých, ktorí pracovať nemôžu.

2) Namiesto, aby sa usilovne a poriadne zapodievali záležitosťami svojho povolania, robia daromnice a lenoši.

3) V pokoji pracovať je v protive s predošlým: daromnice vystrájať.

4) To vás nemá mrziť, keď nehodníci vašej dobrotivosti nadužijú, lebo s tým máte len príležitosť milosrdenstvo preukazovať, čo je tiež len milosť Božia.

5) Toho majú predstavení verejne pred celou obcou poznačiť jako takého, s ktorým veriaci nesmú mať nijakého styku, t. j. má byť vyobcovaný, aby sa spamätal a polepšil.

6) Láska nemá sa nikdy pretrhnúť.

7) Vlastnoručne. Tieto slová predpokladajú, že pod jeho menom bol jeden list podhodený; aby na budúce jeho pravdivý list od podhodeného ľahšie rozoznať mohli, odkazuje ich na vlastnoručný podpis ako známku rýdzosti (pravosti).

PRVÝ LIST SV. PAVLA APOŠTOLA TIMOTEJOVI.

Timotej, rodák z Lystry, mesta lykaonskej okrajinky v Malej Azii, bol synom pohanského otca a židovskej matky, menom Euniky, ktorá ho i so svojou matkou Loidou nábožne vychovala. Keď sv. Pavel apoštol na svojej druhej ceste prišiel do Lystry, Timotej bol už kresťanom, a keďže mal od tamejších kresťanov dobré svedectvo, vzal si ho sv. Pavel za pomocníka kázať sv. evanjelium. Ale ho najprv ešte obrezal, aby Židia od neho nebočili, potom ho i za kňaza i za biskupa posvätil. Timotej vykonával apoštolovi v cirkevných záležitostiach rozličné služby, odkazy a posolstvá, na pr. k Tesaloničanom, Korinťanom. Bol tiež s apoštolom v Ríme vo väzení. S cesty konanej po Španielsku navrátil sa s ním do Malej Azie a zanechaný bol v Efeze, aby riadil efezskú cirkev, lebo sv. Pavel sa odobral ďalej do Macedonska. Odtiaľ, azda z mesta Filipi, poslal mu apoštol tento prvý list, ktorý obsahuje veľmi múdre naučenia a nariadenia pre vedenie pastierskeho úradu, a preto spolu i s dvoma nasledujúcimi listmi podobného obsahu menuje sa listom pastierskym.

HLAVA 1.

Ako sa má evanjelium správnym spôsobom kázať. Netreba podávať ani bludné, ani neužitočné nauky. Cieľ kázne je láska. Mnohí poblúdia, že nenahliadnu, čo majú kázať, a o zákone, ktorý je dobrý a pre nespravodlivých daný, nesprávne mluvia. Dakuje Bohu, že ho z prenasledovníka Cirkvi povolal k apoštolskému úradu a udelil mu milosrdenstvo, aby svoju trpezlivosť za príklad predložil. Timoteja napomína, aby bol usilovným kazateľom.

1. Pavel, apoštol Ježiša Krista z nariadenia ¹⁾ Boha, nášho Spasiteľa a Ježiša Krista, našej nádeje,

2. Timotejovi ²⁾, milému synovi vo viere! Milosť, milosrdenstvo a pokoj od Boha Otca a Krista Ježiša, Pána nášho!

3. Jako som ťa prosil, aby si zostal v Efeze, kým som ja išiel do Macedonska ³⁾, aby si prikázal poniektorým, že by ináč neučili,

1) Vôľa Božia, ktorá je príčinou apoštolského úradu Pavlovho, objavuje sa tu jako nariadenie a rozkaz. Apoštol pozdvihuje i oproti Timotejovi toto božské povolanie pre bludárskych učiteľov, ktorí v Efeze počínali zlahčovať jeho vážnosť. Ježiš Kristus menuje sa našou nádejou, lebo on je nielen príčinou, ale i predmetom našej nádeje.

2) Timotej je synom sv. Pavla vo viere, t. j. sv. Pavel ho obrátil. Grécky: „opravdivému dieťaťu“. Timotej je pravý syn sv. Pavla, lebo od neho prijatú nauku čisto a verne zachoval.

3) O tejto ceste sv. Pavla do Macedonska Skutky apoštolské nič nespomínajú; ona padá pravdepodobne do časov po vysvobodení sa z rímskeho väzenia, keď apoštol azijské cirkve zase navštevoval.

4. aby sa nezapodievali s bájkami a bezúčelnými rodoslovmi ¹⁾, ktoré zapričiňujú viac hádky, nežli povzbudenia k Bohu, ktoré je vo viere.

5. A cieľ príkazu je láska ²⁾ z čistého srdca, a dobrého svedomia, a nepretvárenej viery,

6. od čoho niektorí zablúdili, a prešli do márných povedačiek,

7. keď chceli byť učiteľmi zákona, nerozumeli sa ani do toho, čo hovoria, ani do toho, čo dotvrdzujú. ³⁾

8. Však vieme, že je zákon dobrý ⁴⁾, keď ho kto náležite upotrebí,

1) Pod vlivom pohanského bájoslovía (mytológie) utvorila sa u Židov vo vtedajších časoch nauka, ktorá pod menom gnosis (znalosť) chcela prehlbiť starozákonné náboženské náhľady. Jadrom tejto nauky bolo asi to, že Boh nevliva bezprostredne na svet, ale prostredníctvom anjelov. No i anjelov delili na rozličné sbory, dávali im rôzne mená a vymýšľali spôsoby, jako pochádzajú jedni od druhých, ba skladali celé rodoslovía a v tom nachádzali múdrosť. Tieto blbstvá prešli aj na niektorých kresťanov, a preto sv. Pavel vystríha ich od týchto hlúposti, ktoré nemajú nijakého základu.

2) Boh na to dal zákon a príkazy, aby sme ho milovali.

3) Keďže gnostické nauky byly len vymysleniny východnej obrazotvornosti, preto nemaly nijakého základu, a bez základu nemožno vec rozumieť.

4) Keď i zákonu Mojžišovmu nepriznávame toho významu a platnosti, ktoré mu títo po židovsky smýšľajúci bludoučitelia pripisujú, preto ho my neodhadzujeme celkom a úplne, ale uznávame, že je

9. keď toľko zná, že zákon nie je vynesený pre spravедlivého, ale pre nespravедlivých a nepoddajných, bezbožných a hriešnych, zločinných, zvrhlých, otcovrahov a matkovrahov, zbojníkov,

10. pre smilníkov, chlapoložníkov, kupčikov s ľuďmi, luhárov a krivoprišažníkov, a čo ešte protiví sa zdravej náuke¹⁾;

11. ktorá zodpovedá slávnemu evanjeliu blahoslaveného Boha, ktoré sa mne sverilo.²⁾

12. Vďaka vzdávam tomu Kristu Ježišovi, Pánovi nášmu, ktorý ma posilnil, že ma považoval za spoľahlivého postavíť do úradu,

13. ktorý som bol predtým ruhač a prenasledovateľ a drzec, ale som obsiahol milosrdenstvo božské, lebo som to robil z nevedomosti, v nevere³⁾;

14. avšak rozhojnila⁴⁾ sa milosť Pána nášho s vierou a láskou, ktorá je v Kristu Ježišovi.

15. Spoľahlivá a všemožného schválenia hodná je to reč, že Ježiš Kristus prišiel na tento svet spasíť hriešnikov, z ktorých prvý som ja.⁵⁾

16. Ale preto som obsiahol milosrdenstvo, aby Ježiš Kristus na mne samom prvom preukázal všetku showievavosť, na príklad tým, ktorí mu uveria na večný život.

dobry a potrebný pre tých, ktorí nemajú lásky, a tak varujú sa zlého pod tlakom prikázania, čoho by sa holi mali varovať z lásky k Bohu a bližnému.

1) Zdravá náuka, t. j. mravouka.

2) Tá, ktorá je evanjeliu primeraná. Podľa gréckeho sa majú slová „dľa evanjelia“ vzťahovať na predošlé verše 8—10, v tom smysle: podľa evanjelia mne svereného je zákon dobrý.

3) Avšak, čo doteraz predtým činil, nebolo hriechom proti Duchu svätému, lebo jeho nevera pochádzala z nedostatku vedomosti. On očakával inakšieho Messiáša, nežli jakým sa Ježiš ukázal, inšie kráľovstvo, nežli jaké on založil.

4) Milosť Božia ďaleko prevážila všetko moje provinenie.

5) Apoštol netají, že je hriešnikom, ba on je hotový uznať, že je ešte viac než ktorýkoľvek iný človek; ale to je nie príčina, aby pochyboval o svojom terajšom omilostení, lebo to je základná pravda kresťanstva, že Kristus na to prišiel, aby hriešnikov ratoval a hľadal, čo bolo ztratené. (Mat. 9, 13.)

17. Kráľu však vekov nesmrteľnému, neviditeľnému, samému Bohu, česť a sláva na veky vekov. Amen.

18. Tento prikaz ti porúčam, synu Timoteju, aby si dľa tých prorocťví¹⁾, ktoré o tebe popredku šly, bojoval dobrý boj za nich,

19. a mal si vieru, a dobré svedomie²⁾, ktoré keď niektorí odhodili, rozbila sa im loď viery.³⁾

20. Medzi ktorými je Hymenej a Alexander, ktorých som odovzdal satanášovi⁴⁾, aby sa naučili nezlořečiť.

HLAVA 2.

Nakladá, aby sa vykonávaly modlitby a poďakovania za vrchnosti. Udáva, jako sa treba pri modlitbe správne držať. Konečne naučenie mužom a ženám.

1. Vyzývam teda, aby sa predovšetkým vykonávaly prosby, modlitby, prímluvy a poďakovania za všetkých ľudí.⁵⁾

2. Za kráľov i za všetkých⁶⁾, ktorí sú vo vysokom postavení, aby sme viedli pokojný a tichý život vo všetkej pobožnosti a čistote.

3. Lebo to je dobré a vzácne u Spasiteľa, Boha nášho,

1) Mužovia, obdarení prorockým duchom, o Timotejovi predpovedali, že bude horlivým biskupom, následkom čoho ho sv. Pavel vysvätil, pričom skladali na neho ruky on i kňazi.

2) Dobré svedomie má ten, kto žije bezúhonný život, a takýto človek rád verí. Kdežto človek, ktorý žije zlý život, nerád verí a pomaly ztrať víru.

3) Keď sa loď stroskoce, zahynie celý náklad; u zlých ľudí zahynie viera.

4) Ktorých som zo spoločnosti cirkvi vytvoril, t. j. vyobcoval, skrze čo zase upadli medzi tých ľudí, nad ktorými vládne satan.

5) Poľahom na I, 3. v. vlastný predmet môjho písania je tento. Predovšetkým medzi tým, čo je ku kresťanskému životu potrebné, modlitba zaujíma prvé miesto, tá je istým štítom proti pokúšeniam, najlepším prostriedkom k pokroku. Ani jeden človek nemá byť vyňatý z modlitieb našich, ako to vidíme pri modlitbách na Veľký piatok.

6) Židia sa modlili za nežidovské vrchnosti len v istých okolnostiach (Baruch I, 10). Sv. Pavel káže, aby sme sa ustavične modlili za ne, bez ohľadu na to, jakého sú náboženstva, nakoľko sú vždy námestníkmi Božími.

4. ktorý chce, aby všetci ľudia boli spasení a prišli¹⁾ k poznaniu pravdy.

5. Jeden totiž je Boh²⁾, tiež i jeden prostredník³⁾ medzi Bohom a ľuďmi, človek Kristus Ježiš.

6. Ktorý dal seba samého za všetkých⁴⁾ na vykúpenie, na svedectvo svojim časom,

7. na čo⁵⁾ som ja ustanovený za kazateľa a apoštola (pravdu hovorím, nelužem), za učiteľa pohanom vo viere a pravde.

8. Chcem teda, aby sa muži modlievali na každom mieste a pozdvihovali čisté ruky, bez hnevu a svady.

9. Podobne i ženy, v slušnom rúchu, aby sa ozdobovali cudnosťou a striezlivosťou, a nie vykučerenými vlasmi, alebo zlatom, alebo perlami, alebo drahými šatami;

10. ale dobrými skutkami, ako sa to svedčí na ženy, ktoré priznávajú sa k bohabojnosti.

11. Žena nech sa potichu učí so všetkou poddanosťou.

12. Ale nedovoľujem žene, aby učila, ani aby panovala nad mužom, lež aby bola ticho.

13. Lebo najprv bol Adam stvorený, potom Eva.

14. A Adam nebol svedený, ale žena bola svedená k priestupku.

1) Modlitba za neveriacich má smerovať na ich obrátenie.

2) Ako je len jeden Boh a Spasiteľ, tak je on Bohom a Spasiteľom všetkým ľuďom a preto chce všetkých spasiť, a naša modlitba má zodpovedať vôli Božej.

3) Kristus sa menuje „prostredníkom“, lebo pokoj a smierenie medzi Bohom a jemu odcudzeným a znepriateľeným človečenstvom vyprostredkoval, a nazýva sa človek Ježiš Kristus, lebo to v svojej ľudskej prirodzenosti, skrze svoju smrť na kríži vykonal.

4) Táto pravda, že Boh chce spasiť všetkých a že sa Kristus za všetkých jako výkupný peniaz oddal, bola v starodávnejších časoch skrytá a teraz v čase, ktorý Boh v svojom večnom úmysle na to určil a ustálil, sa zjavila a osvedčila.

5) Ohlasovať svedectvo, že Kristus za všetkých ľudí a nie azda len za Židov umrel, je obzvlášť povoláním sv. Pavla.

15. Avšak spasená bude pre rodenie dieťaťa, jestliže zotrvá vo viere a láske, a posvätení a striezlivosti.

HLAVA 3.

O vlastnostiach biskupov, jahnov a jahyniek. Cirkev je stĺp pravdy. Tajomstvo božského vtelenia.

1. Spoľahlivá reč je: Kto si žiada biskupstvo, dobrú vec si žiada.¹⁾

2. Biskup teda musí byť bezúhonný, jednej manželky muž²⁾, striezlivý, opatrný, sporiadaný, stýdlivý, pohostinný a spôsobilý učiť,

3. nie opilec, nie bitkár, lež vľúdny, nie svadlivý, nie lakomý³⁾, ale

4. ktorý dobre spravuje svoj dom, ktorý má poddané dieťky⁴⁾ so všetkou poctivosťou.

5. Lebo kto nevie byť predstaveným vo svojom dome, jako bude mať starosť o Cirkev Božiu?⁵⁾

1) Úrad predstaveného je šľachetný úrad, lebo jeho úlohou je cirkev zakladať, povzbudzovať a hľadiť, aby si všetci ľudia osvojili pravdu a milosť Ježiša Krista. V tomto smysle je i pekne i dobre za hodnosťou sa vynasnažovať, ale ten pekný úrad i požaduje takých nosičov, ktorí mu svojim životom nebudú na hanbu.

2) Smysl tejto požiadavky nemôže byť ten, aby biskup alebo kňaz musel byť ženatý, lebo prízvuk (dôraz) neleží na tom, že má mať ženu, ale na tom, že nesmie mať viac než jednu ženu. Však sám apoštol Pavel bol neženatý a zreteľne hovorí (I. Kor. 7, 7): „Žiadam si, aby ste všetci tak boli, jako ja.“ Ale apoštol dovoľuje, aby biskupmi a kňazmi mohli byť i takí, ktorí mali (vdovci), alebo majú len jednu ženu. Kto mal viac žien, nesmie byť biskupom, ba ani kňazom. Človek mohol by mať viac žien alebo súčasne, t. j. naraz, čo však Kristus zakazuje nielen biskupom a kňazom, ale i všetkým kresťanom, alebo jednu po druhej, čo je kresťanom síce dovolené, ale nie biskupom a kňazom, nakoľko sa zdá byť znakom nezdržanlivosti. Neskôr východná Cirkev zakázala mať ženy biskupom a západná i kňazom.

3) Nemá byť oddaný nijakej naruživosti.

4) Keď už dovoľuje môcť byť biskupmi a kňazmi aj ženáčom, ktorí majú alebo aspoň môžu mať rodinu (dieťky), tedy od týchto vyžaduje, aby mali dieťky dobre vychované.

5) Keď je v úzkom kruhu svojej rodiny nespôsobilý predstavený, tým menej bude spôsobilý vo veľkom okrese cirkevnom. Nech složí teda zkušku vo svojej vlastnej domácnosti, že mu ani sila, ani horlivosť nechýbi, ktorá je predstavenému potrebná, aby udržal poddaných v detinskej poslušnosti.

6. Nie novoverec ¹⁾, aby nadutý pýchou neupadol do diablovho súdu.

7. A musí mať i dobré svedectvo od tých, ktorí sú vonku, aby neupadol do hanby a do osídla diablovho. ²⁾

8. Podobne jahni ³⁾: poctiví, nie dvojjazyční, nie mnohému vínu odaní, nie mrzkého zisku žiadostiví,

9. ktorí majú tajomstvo viery v čistom svedomí. ⁴⁾

10. Ale i títo nech sa najprv vyzkúsia, a len jestli sú bez zločinu ⁵⁾, nech konajú službu.

11. Ženy ⁶⁾ podobne poctivé, nie utrhačné, striezlivé a verné vo všetkom.

12. Jahni nech sú mužovia jednej manželky, dobrí predstavení svojim dietkam a svojim domom.

13. Tí totižto, ktorí dobre konajú svoju službu, nadobudnú si pekne postavenie ⁷⁾ a veľkú bezpečnosť vo viere, ktorá je v Krista Ježiša.

14. Toto ti píšem v nádeji, že skoro prídem k tebe;

15. ale keby som sa omeškal, aby si vedel, ako sa máš chovať v dome

1) Keby novoobráteneec, sotvaže sa stal údom Cirkvi, už hneď za predstaveného bol postavený, mohlo by ho toto náhle povýšenie sviesť k vysokomyseľnosti.

2) Nielen kresťania, ale ani tí, ktorí sú mimo Cirkvi, teda Židia a pohani, nesmú vedieť o ňom nič zlého. A preto prv, než niekoho povýšia za biskupa, treba sa privedieť, ako smýšľajú o ňom inerci. Lebo jestli vedia o ňom čo zlého, jak-náhle stane sa biskupom, hneď to pustia do verejnosti, dozvedia sa to kresťania, biskup utratí vážnosť a ľahko odpadne od viery, alebo aspoň od dobrých mravov.

3) Diakoni, jahni, boli poverení opatrovaním nemocných, rozdeľovaním milodarov medzi chudobnými a posluhovaním pri službách Božích.

4) T. j. večná pravda, ktorá prv skrytá bola a teraz zjavením oznámená a vierou do našej vedomosti uvedená má byť v čistej duši.

5) Grécky: jestli sú bez výčitky, t. j. jestli im nik nemôže nič vytkáť. Jahnov treba podrobiť prísnejšej zkuške, lebo oni opatrovali cirkevný majetok.

6) Tu sa majú rozumieť ženy diakonov, aby nevrhaly zlé svetlo na svojich manželov. A preto treba to vyšetriť.

7) Jestli úrad opatrovania chudobných náležite zastáva, tým si nadobudne veľkú vážnosť a vplyvné postavenie, skrže ktoré od takého položenía postavený bude, že bude môcť verejne a úprimne za kresťanskú vieru pracovať, jeho služba otvorí mu srdcia, že i tvrdé slovo od neho ochotne prijímú.

Božom ¹⁾, čím je Cirkev Boha živého, stĺp a opora pravdy.

16. Áno, zjavne veľiké je tajomstvo pobožnosti ²⁾, ktoré zjavilo sa v tele, ospravedlivelo skrže Ducha ³⁾, zjavilo sa anjelom, ohlasovalo sa medzi pohanmi, uverilo sa po svete, vzaté je do slávy.

HLAVA 4.

Bludné náuky, menovite o manželstvách a o pokrmoch. Napomenutie, aby odmietol márnú náuku a cvičil sa v nábožnosti, hoci je mladý, aby slúžil ostatným za príklad.

1. Duch však zreteľne ⁴⁾ hovorí: že v neskorších časoch niektorí odpadnú od viery, budú počúvať bludných duchov a diabolské náuky.

2. Takých, ktorí v pokrytstve mluvia lož a majú vypálený znak na svojom svedomí ⁵⁾,

3. ktorí zabraňujú ženit sa ⁶⁾, (prikazujú) zdržovať sa od pokrmov ⁷⁾,

1) Cirkev je domom Božím, v nej prebýva Boh s ľuďmi, ako otec s dietkami. Je stĺpom a oporou pravdy, preto, že v rôznom ponímaní kresťanských náuk ona udržuje pravidlo.

2) Toto veľiké tajomstvo pobožnosti je Kristus, vtelené slovo Božie.

3) Duch sv. Krista ospravedlivil, čiže vyhlásil za spravodlivého, t. j. že to, čo Kristus učil o sebe, je pravda: že totiž vstane z mŕtvych a vstúpi na nebesá a že je Synom Božím. Možno, že tento verš je vzatý z niektorej cirkevnej, nám neznámej piesne.

4) Grécky: výslovne. Diabol snaží sa prekrútiť učenie Kristovo, a preto poslaa bludné náuky, a proroci výslovne predpovedali, že ľudia budú im nadržať.

5) Otroci mali na tele vypálený znak, aby sa vedelo, ktorému pánovi patria; takto i blud je znakom, že ten, kto je v ňom, patrí diablovi.

6) Už za času sv. Pavla povstali bludovci, ktorí zabraňovali ženit sa. To je hrozným bludom, keďže Kristus stav manželský povýšil na sviatosť. Všeobecné nutné bezženstvo protivilo by sa prirodzenému zákonu a viedlo by ku hroznej nemravnosti. Avšak dobrovoľné bezženstvo je lepšie od manželstva.

7) Tu sa má doplniť: prikazujú zdržovať sa pokrmov. V starom zákone Mojžiš vyhlásil niektoré pokrmy za nečisté zčiasťky zo zdravotných príčin, zčiasťky politických, aby totižto Židia nesmiešali sa s druhými národami a nevtopili sa do nich. Keďže kresťanstvo je svetovým a nie národným náboženstvom, politické príčiny odpadly, ale odpadly aj zdravotné, keďže kresťanstvo malo sa rozšíriť i po studených krajoch, a zdravotné ohľady mali byť ponechané zdravovede, a nie nábožen-

ktoré Boh stvoril, aby ich s poďakovaním užívali veriaci a tí, ktorí pravdu uznali.

4. Lebo všetko stvorenie Božie je dobré¹⁾ a nič sa nemá zavrhnúť, čo sa prijíma s poďakovaním;

5. veď posväcuje sa slovom Božím a modlitbou.²⁾

6. Keď toto budeš predkladať bratom, budeš dobrým služobníkom Ježiša Krista, ktorý si vychovaný v slovách viery a dobrej náuke, ku ktorej si sa pripojil.

7. Vyhybaj pošetilým a babským bájkam³⁾, ale radšej sa cvič v pobožnosti.

8. Lebo telesné cvičenie máločo je osočné⁴⁾, ale nábožnosť je užitočná ku všetkému, pretože má zasľúbený život prítomný aj budúci.

9. Spôľahlivá to reč a hodna všetkého schválenia.

10. Veď preto sa ustávame a znášame potupenie, lebo ufame v živom Bohu, ktorý je Spasiteľom všetkých ľudí, obzvlášte veriacich.

11. Toto prikazuj a vyučuj.

12. Nech nikto nepohŕda tvojou mladosťou, ba buď za príklad veriacim v reči a v obcovaní, v láske, vo viere a čistote.⁵⁾

stvu. Preto sv. Pavel bojuje za to, že kresťania smú požívať všetko, čo Boh stvoril za pokrm a nápoj, nech to len rozumne a slušne požívajú a uznávajú za Božie dary. Týmto sv. Pavel neodudzkuje pŕsty a zdržovanie sa od istých pokrmov na isté dni, lebo to je sebazaprením, čo Kristus natoľko žiada od nás.

1) Boh je dobrý a preto dobré musí byť i to, čo on učiní, nasledovne každá vec je dobrá prirodzene.

2) To, čo je prirodzene dobré, obráti sa nám na prostriedok milosti a slúži nám k spaseniu skrze modlitbu, a tak sa posväcuje. Preto je potrebná stolová modlitba, lebo skrze ňu jedlá premenia sa nám na pomôcky spasenia.

3) Horeuvedené bludy sú sprostosti.

4) Čo tu rozumie sv. Pavel pod telesným cvičením, ŕažko si domyslieť. Ak tento verš stojí v súvisle s ostatnými, tedy je tu reč o bezženstve a o pŕstoch, čo bez vyšších pohnútok má malú cenu ešte i v svete prirodzenom, lebo človeku nezabezpečuje ani len dlhého života. Ináč pobožnosť, ktorá nás zdržuje od výstupkov, nasledovne zabezpečuje nám časný i večný život.

5) Tak sa chovaj, aby tvoje držanie sa dodalo ti tej vážnosti, ktorej ti nedodáva tvoj mladý vek.

13. Dokiaľ príjdem, buď pilný v čítaní, napomínaní a vyučovaní.

14. Nezanedbávaj milosť, ktorá je v tebe, ktorá sa ti dostala skrze proctvo s vkladáním rúk kňazstva.¹⁾

15. O tom rozmýšľaj, na tom stoj, aby tvoj pokrok zjavný bol všetkým.

16. Daj pozor na seba a na učenie. V tom zotrvej: lebo keď to učiníš, i samého seba spasiš, i tých, ktorí ŕa poslúchajú.

HLAVA 5.

Ďalšie naučenie, jako sa má zachádzať s rozličnými údmí Cirkvi.

1. Staršieho neokrikuj, ale napomínaj ho jako otca²⁾, mladších ako bratov.

2. Starenky jako matky, mladšie (dievčatá) jako sestry³⁾ vo všetkej čistote.

3. Cti⁴⁾ si vdovy, ktoré sú naozaj vdovami.

4. A ktorá vdova má synov alebo vnukov, nech sa učí najprv spravovať svoj dom a preukazovať odmenné služby rodičom.⁵⁾ Lebo toto je vzáčne u Boha.

1) Milosť posviacky obsahuje nielen milostný dar učenia, vysluhovania sviatostí, ale i povýšenie a rozmnoženie posväcujúcej milosti, lebo celá kňazská práca len vtedy vyvínuje svoje úplné požehnanie, keď vychádza z posväteného smýšľania. Táto milosť bola Timotejovi udelená skrze proctvo a vkladanie rúk apoštolových. Už predtým Duch svätý ústami prorokov vyznačil Timoteja za povolaneého do úradu predstavenstva (I. Tim. 1, 18) a pohnutím tohože Ducha svätého prikročil apoštol k skutočnej posviacke, keď ruky na neho vkladal a slová nad ním mluvil, ktoré mu Duch sv. vnuknul, keď ich spolu i za prostriedok svojho udelenia milosti učinil. Shromaždení však najstarší (kňazi) spojili svoje vkladanie rúk s apoštolovými. V tom všetkom poznávame praobraz sviatosti posvätenia kňazského.

2) Úctu, ktorú si vek požaduje, nesmie ani cirkevný predstavený uraziť.

3) Oproti mladším ženám nech je kňaz opatrný a zdržanlivý.

4) V úcte sa zahrňuje i podpora z milodarov veriacich. Ktoré vdovy sú naozaj vdovami, o tom píše v nasledujúcich veršoch.

5) Keď niektorá vdova nie je celkom osamelá, ale má deti alebo vnukov, o ktorých sa má starať, tak jej prvou povinnosťou je starať sa o svoj vlastný dom a láskou, ktorú svojim deťom preukazuje, odplatiť lásku, ktorú ona prijala od svojich rodičov.

5. A ktorá je naozaj vdova a osamelá, nech úfa v Bohu a zotrúva na prosbách a modlitbách vo dne i v noci.

6. Lebo ktorá žije v rozkoši ¹⁾, za živa umrela.

7. Toto prikazuj, aby byly bezúhonné.

8. Lebo kto sa nestará o svojich a zvlášte o domácich, zaprel vieru a je horším od neverca.

9. Vdova ²⁾ nech sa volí nie nižšie šesťdesiat rokov, ktorá bola jednému mužovi manželkou ³⁾,

10. a má svedectvo o dobrých skutkoch, že si vychovala dietky, že prijímala počestných, že umývala nohy ⁴⁾ svätým, že poslúhovala tým, ktorí trpia súženie, že sa vynaszovala za každým dobrým skutkom.

11. Mladšie vdovy však odmietaj, lebo jaknáhle, nedbajúc na Krista, zbujnejú, chcú sa vydávať.

12. A priťahujú si odsúdenie, preto, že zrušily prvú vernosť ⁵⁾

13. A že sú zároveň i záhalčivé, učia sa behať po domoch, a nielen záhalčivé, ale i klebetné a všetečné ⁶⁾, keď rozprávajú, čo sa nesluší.

14. Preto chcem, aby sa mladšie vydávaly, deti rodily, gazdinami byly a žiadnej príležitosti nedávaly protivníkovi k zlorečeniu.

1) 6—8. Ako hreší vdova bezdetná, keď sa odáva smyselným pôžitkom miesto modlitby, tak omnoho väčšmi hreší vdova, ktorá má deti alebo vnúčence, keď sa o ne nestará. Rodičia sú povinní starať sa o svoje deti nielen dľa zákona Božieho, lež i dľa zákona prirodzeného, čo jestli kresťania zanedbávajú, horší sú od pohanov, ktorí sa starajú o svoje deti a tak plnia prirodzený zákon, kdežto kresťania i ten prestupujú.

2) Tu je reč o jahenkách (diakoniskách = asi o mníškach), ktoré sa venujú službám Bohu a blížnému, za jaké sa hlásily zväčša chudobné vdovy.

3) Ktorá len raz bola vydatá.

4) Umývanie nôh, ako najnižšiu službu, obyčajne otroci obstarávali: preto platilo ono za zvláštny dôkaz pokornej bratskej lásky, keď kto túto službu veriacim sám vykonával. Na Východe, kde ľudia chodili polobosí, sa nohy často umývaly.

5) Vdova, ktorá vstúpila do služby cirkevnej, práve tým složila sľub, že zostane v živote nemanželskom. Týmto sľubom sa spolu Kristovi zasľúbila a zrušila svojmu sľúbencovi prisahanú vernosť, keď sa znovu s mužom osobášila.

6) Grécky: darobnice.

15. Lebo už sa poniektoré obrátili zpiatky za satanášom.¹⁾

16. Jestli niektorý veriaci má vdovy, nech ich podporuje, a nebuď obťažovaná cirkev, aby dostačilo tým, ktoré sú opravdive vdovy.²⁾

17. Kňazi, ktorí sú dobrí predstavení, nech sa považujú za dvojctihodných ³⁾, obzvlášte tí, ktorí sa ustávajú v slove a učení.

18. Lebo povedá písmo: nezaväzuj papule mláfaciemu volovi, a: hoden je robotník svojej mzdy.⁴⁾

19. Proti kňazovi neprijímaj žaloby, leda pod dvoma alebo troma svedkami.⁵⁾

20. Hriešnych pokarhaj pred všetkými ⁶⁾, aby aj ostatní mali strach.

21. Osvedčujem pred Bohom, a Kristom Ježišom, a vyvolenými anjelmi, aby si toto zachovával bez predsudku a ničoho nekonal z jednostrannej náklonnosti.⁷⁾

22. Na nikoho rýchlo nevkladaj ruky a nebuď účastný cudzích hriechov. Seba samého zachovaj v čistote.

23. Nepijaj už viac vody, ale užívaj trochu vína, pre tvoj žalúdok a pre tvoje časté nemoce.⁸⁾

1) Mladé diakonisky, keďže pre svoj sľub nemohly sa v Cirkvi vydat, radšej odpadly od viery a vydaly sa za pohanov.

2) Len také vdovy, ktoré sú celkom osamelé, majú sa od cirkvi vydržiavať; naproti však tie, ktoré majú ešte príbuzných, od týchto nech dostávajú potrebnosti.

3) Úcta neoznačuje tu len púhu vážnosť, ktorá sa má preukazovať dobrému kňazovi, ale obzvlášte i živnosť, ktorú dostáva. Najväčšie zásluhy majú tí, ktorí vynaučujú a spravujú ľud.

4) Prislovie z 5. Mojž. 25, 4 a I. Kor. 9, 9 vzťahuje sa na požiadavky kazateľov evanjelia a na ich živnosť obcou podávanú.

5) Kňazi, jako predstavitelia pravdy a karhateľa chýb, majú mnoho nepriateľov a osočovateľov. A preto nesvobodno hneď odsúdiť kňaza, jaknáhle sa na neho niečo prenesie. Na sprosté pomluy nesvobodno dať nič. Keď žaloba prijde na kňaza, má sa vziať od ohladu, len jestli sú dvaja-traja hodnoverní svedkovia.

6) Keď sa o kňazovi zločin dokáže, treba ho verejne trestať, aby ľudia videli, že v Cirkvi panuje spravodlivosť; ináč by sa otriasla v nich viera v spravodlivosť a v božské povolanie Cirkvi.

7) V súdoch cirkevných nemá sa pokračovať dľa priazne a nepriazne, ale dľa spravodlivosti.

8) V horlivosti tvojej za čistotu a miernosť nezanedbávaj potrebnú starosť o zdravie.

24. Niektorých ľudí hriechy sú známe, predchádzajú súd¹⁾, niektorých zas až potom vychádzajú na javo.

25. Podobne i dobré skutky sú zjavné, a ktoré sú inakšie, nemôžu sa ukryť.

HLAVA 6.

O povinnostiach sluhov. Výstraha pred bludnými učiteľmi a ziskuchtivosťou. Povzbudenie ku kresťanskej ctnosti a k vernému boju za čistú vieru. Predpis pre boháčov. Zachovanie sverenej náuky.

1. Ktoríkoľvek sú jako sluhovia pod jarmom²⁾, nech majú svojich pánov za všetkej cti hodných, aby sa nezlorečilo menu a učeniu Pánovmu.

2. Ktorí však majú pánov veriacich³⁾, nech ich neznevažujú, preto, že sú bratmi, ale nech im slúžia tým ochotnejšie, preto, že sú veriaci a milí, ktorí účastní sú dobrodenia. Tomu vyučuj a povzbudzuj.

3. Jestli však kto ináč učí a nepridrža sa zdravých rečí nášho Pána Ježiša Krista a toho učenia, ktoré je dľa nábožnosti,

4. nadutý je, hoci nič nerozumie, má chorobu hádať sa a škriepiť o slová, z čoho pochádzajú závidia, svady, rúhania a zlostné upodozrievania,

1) 24—25. Aby sa v cirkevných pravotách ľahkomyselne nesúdilo, sv. Pavel poukazuje na to, že sú nielen také zlé činy i dobré skutky, ktoré sú známe ešte pred vyšetrovaním, ale i také, ktoré vyjdú na svetlo až po vykonanom pilnom vyšetrovaní, a preto ono je neomylné potrebné pri súdoch a pri posviackach.

2) Služba a najmä otroctvo vždy tlačí, je jarmom. Kresťanskí otroci majú poslúchať svojich pánov, hoci by oni boli aj pohanmi, preto, že to donáša so sebou sám ich stav, ale i aby pohani pre neposlušnosť otrokov neublížovali kresťanstvu a ho nepustošili. Kresťanstvo sice zrušilo otroctvo v pochope, ale uviesť to do skutočnosti nebolo možné bez krviprelievania, a preto bolo treba vyčkať, až sa veci samy tak vyvinú.

3) Rovnosť, ktorú kresťanská bratská láska medzi veriacimi zaviedla, nevzdvihuje občianske rozdiely medzi ľuďmi. Pri všetkej slobode a rovnoprávnosti spoločnosti ľudská zostane nerovnou spoločnosťou; v nej musia vždy byť predstavení a podriadení, rodičia a deti.

5. rozopry ľudí na mysli pokazených a pravdy zbavených, ktorí sa nazdávajú, že nábožnosť je prostriedok k zisku.

6. Áno, veľký zisk¹⁾ je nábožnosť so spokojnosťou.

7. Veď nič sme si nedoniesli na tento svet, bez pochyby, že ani nemôžeme s neho nič odnieť.

8. Ale keď máme pokrm a odev, budme s tým spokojní.

9. Lebo tí, ktorí chcú zbohatnúť, upádajú do pokušenia a do sídla diablovho a do mnohých neužitočných²⁾ a škodlivých žiadostí, ktoré zahružujú ľudí do zahynutia a zatraenia.

10. Koreňom totižto všetkého zlého je lakomosť³⁾, za ktorou keď niektorí túžili, zablúdili od viery a zamotali⁴⁾ sa do mnohých trápení.

11. Ale ty, ó, človeče Boží, vzdafuj sa toho a nasleduj radšej spravdliivosť, pobožnosť, vieru, lásku, trpeľivosť, vŕdnosť.

12. Bojuj dobrý boj viery, dosiahni život večný, ku ktorému si povolaný, a vyznal si dobré vyznanie⁵⁾ pred mnohými svedkami.

13. Prikazujem ti pred Bohom, ktorý všetko oživuje, a pred Kristom Ježišom, ktorý osvedčil pred Pontským Pilátom dobré vyznanie,

14. aby si zachovával príkaz bez poškvrný, bez úhony až do príchodu Pána nášho Ježiša Krista,

15. ktorý⁶⁾ svojím časom ukáže ten blahoslavený a sám mocný kráľ nad kráľmi a Pán nad pánmí,

1) Nábožnosť je ziskom, nádobytkom, ale v smysle celkom inom, ako sa bludní učítelia nazdávajú; ona je tým, nakoľko je so skrovnosťou spojená, a kto je skrovný, ten je bohatý, nechybí mu nič.

2) Grécky: nerozumných. Kto chce zbohatnúť v síle, moci, ten ľahko upadne do hriechov.

3) Grécky: milovanie peňazí, za čím keď...

4) Grécky: poprevrtovali sa mnohými trápeniami, t. j. zapríčinili si mnoho bolesti.

5) Pravdepodobne pri posviacke za biskupa.

6) Ktorý prichod Kristov Boh ukáže a zjavným učíní všetkým ľuďom, a to vo svojom čase. T. j. v tom čase, ktorý on dľa svojho večného úmyslu za taký určil.

16. ktorý sám má nesmrteľnosť a prebýva v neprístupnom svetle¹⁾, ktorého žiaden z ľudí nevidel, ale ani nemôže vidieť, ktorému česť a večité panovanie. Amen.

17. Boháčom²⁾ tohoto sveta³⁾ prikazuj, aby neboli vysokomyseľní⁴⁾, ani si nezakladali v neistom bohat-

1) On jedine má moc a nesmrteľnosť sám zo seba a v dokonalom smysle; všetka moc a nesmrteľnosť tvorov je len slabý odlesk jeho moci a nesmrteľnosti. Jako nemôžeme hľadiť do sinca, lebo naše oko plnosť svetla, ktorou je slnko obkľúčené, zniest a preniknúť nemôže, tak odľahuje sa bytnosť Božia od ľudského poznania nepochopiteľnou plnosťou a veľkosťou velebnosti, ktorou je obkľúčená.

2) Napomenutie pre bohatých nedalo sa dobre vsuť do výkladu 9. v., preto ho apoštol tu pripomína.

3) Tohoto sveta — v protive s novým, ktorý príchod Kristov pripraví.

4) Dáva výstrahu, aby neboli pyšní a nedôverovali vo svojom bohatstve, ktorého neistotu P. Ježiš u Luk. 12, 16—21 dôkladne vyložil. A napomína, aby mali dôveru v Bohu, ktorý všetkým, nielen bohatým, čo potrebujú, hojne udeľuje.

stve, ale v Bohu živom, ktorý nám všetko hojne dáva požívať;

18. aby dobre činili a bohatli v dobrých skutkoch, aby radi udeľovali a boli štedrí¹⁾,

19. aby si ukladali poklady, jako dobrý základ pre budúcnosť, aby obsiahli pravý život.

20. Ó, Timotej, stráž, čo ti je sverené, vyhýbaj novotným svetáckym slovám²⁾ a námietkam, neprave takzvanej vedy,

21. ku ktorej sa niektorí priznali a tak odpadli od viery.³⁾ Milosť s tebou! Amen.

1) Nie zemské, ale nebeské statky si majú shromažďovať skrze štedrotu, čo je základom večného spasenia.

2) Lepšie grécky: svetácke márné reči = táraniny.

3) Namiesto toho, aby vedou podporovali vieru, k vôli namyslenej vede vieru opustili.

DRUHÝ LIST SV. PAVLA APOŠTOLA TIMOTEJOVI.

Tento druhý list Timotejovi sv. Pavel apoštol napísal, keď bol v Ríme po druhý raz uväznený a keď sa už chýlil ku koncu života. Žiada si vidieť Timoteja, a v rozpomienke na jeho slzy, pri poslednom lúčení ronené, a na jeho pochvalnú vieru, od matky a starej matky zdedenú, povzbudzuje ho k obnoveniu udelenej mu milosti a dáva mu mnohé napomenutia i naučenia k vedeniu úradu, obzvlášte ohľadom odporcov pravdy a nepravých učiteľov i nestálych kresťanov. Konečne predpovedá svoju smrť a prikazuje Timotejovi, aby sa ponáhľal k nemu, takmer od všetkých, mimo Lukáša, opustenému, i s Markom. Tento list vydaný je z Ríma, okolo roku 67 po Kristu, v ktorom sv. Pavel svoj život mučeníckou smrťou dokončil, a je najposlednejší zo všetkých, ktoré Pavel napísal.

HLAVA 1.

Vďaka Bohu za vieru Timotejovu. Príkaz, aby ju smelo ohlasoval a rozširoval. Kristus zničil smrť. Vyvolil Pavla za učiteľa národov; hojná odplata. Azijski ho opustili. Chvály o rodine Onesiforovej.

1. Pavel, apoštol Ježiša Krista z vôle Božej¹⁾, ohľadom²⁾ zasľúbe-

ného života, ktorý je v Kristu Ježišovi.

2. Timotejovi, najmilšiemu synovi, milosť, milosrdenstvo, pokoj od Boha Otca a Krista Ježiša, Pána nášho!

3. Ďakujem Bohu, ktorému slúžim od predkov s čistým svedomím, že bez prestania mám ťa v pamäti na svojich modlitbách v noci aj vo dne.

1) Týmito slovami chce sv. Pavel dať listu zvláštnej vážnosti, aby si Timotej všimol jeho slov.

2) Apoštolstvo je ohľadom budúceho života,

pracuje na tom, aby ľudia obsiahli večný život, ale ten možno obsiahnuť len v Kristovi.

táva sa do svetských obchodov, aby sa zaľúbil tomu, komu sa zaviazal.¹⁾

5. Veď i ten, kto bojuje o závod, nebude korunovaný, jestli len nebojoval zákonite.²⁾

6. Pracujúci roľník³⁾ prvý musí obdržať z úrody.

7. Rozumej, čo hovorím, veď Pán dá ti porozumenia vo všetkom.

8. Pamätaj, že Pán Ježiš Kristus⁴⁾ vstal z mŕtvych zo semena Dávidovho, podľa môjho evanjelia,

9. za ktoré pracujem až do väzenia, jako zločinec, ale slovo Božie je nie uväznené.

10. Preto znášam všetko pre vyvolených, aby aj oni obsiahli spasenie, ktoré je od Krista Ježiša, s nebeskou slávou.⁵⁾

11. Spofahlivá to reč, že keď sme spolu umreli, spolu i žiť budeme.⁶⁾

12. Keď vytrváme, spolu i kraľovať budeme; jestli ho zapreme, i on nás zapre.⁷⁾

13. Jestli sme neverní, on zostáva verný⁸⁾, nemôže sám seba zaprieť.

14. Toto pripomínaj a osvedčuj pred Pánom. Neškriep sa⁹⁾, lebo to k ničomu nevedie, leda k zahubeniu poslucháčov.

1) Grécky: Ani jeden bojovník nezapletá sa do svetských obchodov, aby sa páčil vojskobercovi = tomu, čo si ho zverboval. Ako vojak nemá sa púšťať do obchodníckych záležitostí, tak ani kňaz nemá sa zapletať do zemských starostí, ktoré ho len vyrušujú a hatia v plnení náboženských povinností.

2) Pri bojoch o závod boly isté pravidlá, ktoré musel každý zachovávať, ináč nedostal odmeny; tak je to i v živote kresťanskom: kto nezachováva zákony, nedostane korunu slávy.

3) I roľník musí pracovať, ale potom on prvý požíva úrodu. Tak i kňaz musí pracovať, ale on prvý má nároky na večnú slávu.

4) Aby tým väčší povzbudil Timoteja k vytrvalosti a horlivosti a aby v ňom upevnil vieru v budúci život, odvoláva sa na Krista, ktorý, hoci bol zo semena Dávidovho, teda opravdivý človek, predsa vstal z mŕtvych.

5) Grécky: s večnou slávou.

6) Kto umre za Krista, bude s ním večne žiť.

7) Kto vytrvá v práci za Krista alebo v jeho učení, bude kraľovať s ním; jestli ho zapreme, budeme zatratení.

8) On je verný, ale my sme neverní; on nás nevytvorí z neba, ale my sami sa vytvoríme.

9) Tá vážnosť, ktorú má mať učiteľský úrad v Cirkvi, nedovoľuje, aby sa púšťať do hádok, lebo v hádke, jako v boji, obe stránky bývajú ranené, a tak klesla by cirkevná nadväznosť. Práve preto...

15. Úzkostlive sa vynasnažuj, aby si sa dokázal pred Bohom za vyzkúseného robotníka, ktorý sa neostýcha a správne narába slovom pravdy.¹⁾

16. Vyhýbaj svetáckym a márnym rečiam, lebo veľmi dopomáhajú k bezbožnosti.²⁾

17. A ich reč rozožiera sa jako rak.³⁾ K týmto prislúcha Hymenej a Filet⁴⁾,

18. ktorí odpadli od pravdy, lebo povedajú, že sa vzkriesenie už stalo⁵⁾, a prevrátili vieru niektorým.

19. Ale základ Boží stojí pevne⁶⁾ a má za heslo toto: Pozná Pán tých, ktorí sú jeho, a nech odstúpi od nepravosti každý, kto vzyva meno Pánovo.

20. Vo veľkom dome sú však nielen zlaté a strieborné nádoby, ale i drevené a hlinené, a to niektoré na česť, niektoré zase na nečesť.⁷⁾

21. Kto sa teda očistí od tohto⁸⁾, bude nádobou ku cti posvätenou a

1) Ako dobrý robotník, ktorý sa nemusí hanbiť za svoju robotu, vyholoví prácu a potom nedbá na zlomyseľné vtipy a úsudky: tak i ty prednášaj čiru-čistú pravdu, a potom nedbaj na zlomyseľné poznámky.

2) Vyhýbaj škriepkam, lebo z nich má vždy viac osohu čert, než Boh.

3) Ako sa rozožiera rak (rakovina) na tele, tak sa šíri bludné učenie a rozožiera sa na tele Cirkvi.

4) O týchto dvoch nemáme nijakej inej zprávy.

5) Zapierajú skutočné zmŕtvychvstanie tela, a to, čo Kristus o ňom povedal, vykladajú v duchovnom smysle o ospravedlivení, o povstaní z hriechu.

6) Hoci bludoverci a ich prívrženci odpadli od Cirkvi, ona ďalej stojí, tak, ako stojí budova, keď z nej vypadne niekoľko kameňov. Na verejných budovách obyčajne bývajú nápisy, označujúce ich určenie: takto i Cirkev má asi tieto dve hlavné pravdy za svoj nápis, a to: 1. „Pozná Pán tých, ktorí sú jeho“, t. j. Boh vie, kto patrí do Cirkvi len podľa mena a kto i skutočne, životom. 2. „Nech odstúpi od nepravosti každý, kto vzyva meno Pánovo“, t. j. pravý kresťan musí sväte žiť, a jestli je briešny, polepšiť sa.

7) Sv. Pavel pokračuje v podobenstve. Cirkev je jakoby veľká budova; jako vo veľkej a hoci jako nádhernej budove nie je všetko zo zlata, ale mnohé veci sú i z dreva a z hlíny, a budova preto neprestala byť nádhernou: tak je to i v Cirkvi, kde sú tiež pomiešaní dobrí zo zlými, a Boh ich vie všetkých použiť k svojmu cieľu.

8) Pán chce, aby všetci ľudia konali dobré a tak slúžili na česť Bohu i sebe; lenže, aby sa to mohlo stať, najprv treba sa im očistiť od hriechov.

4. Túžim ťa vidieť, keď si spomínam na tvoje slzy¹⁾, aby som sa naplnil radosťou;

5. v rozpomienke na vieru, ktorá je v tebe, bez pokrytstva, jaká už prv prebývala v tvojej starej matke Loide i v tvojej matke Eunike, a presvedčený som, že i v tebe.

6. Z tej príčiny napomínam ťa, aby si znovu roznieť milosť Božiu, ktorá je v tebe skrze vloženie mojich rúk.²⁾

7. Veď Boh nedal nám ducha chabosti: ale moci, lásky a striezlivosti.

8. Teda nehanbi sa za svedectvo o Pánovi našom, ani za mňa, jeho vážna, ale trp spolu za evanjelium dľa moci Boha,

9. ktorý nás zachránil a povolal svojim svätým povolaním, nie následkom našich skutkov, ale následkom predurčenia a milosti, ktorá je nám daná skrze Ježiša Krista pred večitými časmi.

10. Uverejnená však je až teraz skrze zjavenie Spasiteľa nášho Ježiša Krista, ktorý totižto zničil smrť a objavil život a neporušenosť skrze evanjelium³⁾,

11. pre ktoré som ja ustanovený kazateľom a apoštolom a učiteľom národov.

12. Pre tú príčinu i trpím toto, ale nehanbím sa, lebo viem, komu som uveril, a presvedčený som, že

môže zachovať môj záloh až do toho dňa.⁴⁾

13. Vzor zdravých slov, ktoré si odo mňa počul, zachovaj vo viere a v láske, (ktoré sú) v Kristu Ježišovi.

14. Chráň si dobrý záloh²⁾ skrze Ducha svätého, ktorý prebýva v nás.

15. O tom vieš, že sa všetci odvrátili³⁾ odo mňa, ktorí sú z Azie, medzi týmito Figelus a Hermogenes.

16. Milosrdenstvo nech preukáže Pán domu Onesiforovmu, lebo často ma občerstvoval a nehanbil sa za moje okovy.

17. Ale keď prišiel do Ríma, starostlive ma hľadal i našiel.

18. Nech mu dá Pán, aby obsiahol milosrdenstvo od Pána v ten deň. A jaké veľké služby preukazoval mi v Efeze, ty vieš najlepšie.

HLAVA 2.

Predpisy o správnom vedení úradu. Posmelenie v trápení. Poučenie o správnom zadržaní sa ku bludovercom.

1. Ty teda, synu môj, posilni sa v milosti, ktorá je v Kristu Ježišovi.

2. A čo si bol odo mňa počul pred mnohými svedkami, to sver na spoľahlivých ľuďoch, ktorí budú súci aj druhých učíť.⁴⁾

3. Pracuj, ako dobrý bojovník Krista Ježiša.

4. Žiaden bojovník Boží nezaple-

1) Na slzy, ktoré si vylieval, keď si sa so mnou lúčil.

2) Pri vysviacaní Timotej dostal milosť od Boha, ktorá ho mala posilňovať, aby horlivo plnil povinnosti biskupského úradu. Teraz Pavel napomína ho, aby neochaboval, aby znovu roznieť túto milosť, a či jej následky, jako horlivosť, vytrvalosť atď.

3) Toto z božskej vôle od večnosti ustálené a dokonané omilostenie bolo pred anjelmi a ľuďmi skryté, kým sa zjavením Boha-človeka, Ježiša Krista, neobjavilo a na svetlo neprišlo. On zrušil smrť duše, ktorá za sebou ťahala i smrť tela, totižto hriech, a naproti tomu na svetlo vyviedol pravý život, ktorý už nezná smrti a porušenosti, keď ho ľuďom udelil.

1) Dôvera, s ktorou som učenie prijal, nebola ľahkomyselná a bezzákladná, ale bola založená na Kristovi, o ktorom viem, že má moc evanjelium, ktoré mi jako drahý záloh sveril, i pri mojej pokore udržal v sile a neporušenosti, až do toho dňa, keď sám zase príde.

2) Záloh: to jest učenie, milosti, ktoré Kristus udelil Cirkvi, aby ich čisté zachovávala a vysluhovala.

3) 15—18. Apoštol žaluje sa, že ho kresťania z Malej Azie opustili zo strachu, keď ho videli pred súdom. Verný zostal len istý Onesifor, ktorý ho i podporoval, i tešil, i vo väzení mu poslúhoval. Vo v. 18. Pavel modlí sa za neho: azda už bol mŕtvy, keď Pavel skladal tento list.

4) Tu sv. Pavel nakladá Timotejovi starať sa o to, aby učiteľský úrad v Cirkvi vždycky jestvoval.

k potrebe Pánovej, na pohotove ku každému dobrému skutku.

22. Vzďaľuj sa od chůtok mladických ¹⁾, ale vynasnažuj sa po spravdivosti, viere, láske a pokoji s tými, ktorí vzývajú Pána z čistého srdca.

23. Otázkam hlúpym a k učeniu nepatriacim vyhýbaj v tom povedomí, že plodia svady.

24. Sluha Pánov však nemá sa vadiť, ale prívetivý byť ku všetkým, spôsobilý vyučovať, trpelivý,

25. aby s miernosťou karhal tých, ktorí sa protivia pravde. Kiež by im Boh dal premeniť smýšľanie a poznať pravdu,

26. aby precítili z osídíel diabla, ktorý ich drží vo väzení na svoju vôľu.²⁾

HLAVA 3.

Predpovedanie nastávajúcej mravnej zkazy. Výstraha proti ľuďom bezbožným a svodcom. Napomínanie k stálosti, trpelivosti a vytrvalosti v tom, čo sa naučil od Pavla a zo zväťých písom.

1. To však vedz, že v posledných dňoch ³⁾ nastanú nebezpečné časy.

2. Lebo ľudia budú sebeckí, lakomí, namyslení, pyšní, rúhaví, rodičom neposlušní, nevďační, bezbožní,

3. neláskaví, nesmierliví, utrhační, nezdržanliví, nemilosrdní, nedobrotiví,

4. zradcovskí, drzí, nadutí, väčší milovníci rozkoší, než Boha.

5. Ktorí naoko⁴⁾ síce majú pobožnosť, avšak zapierajú jej moc. A týchto sa chraň!

1) Chůtky, jaké sa u mladších a nezrelých kresťanov zjavujú najmä v škriepkach.

2) Grécky: ktorý ich za živa chytil na svevoľu. Jako chytali otrokov a nútili ich robiť to, čo páni chceli, tak diabol chytá nás, aby sme plnili jeho vôľu.

3) T. j. v dňoch, ktoré budú bezprostredne predchádzať koniec sveta a príchod Kristov k súdu, o ktorých sa apoštol nazdával, že už skoro nastanú.

4) Keby mali pravdivú pobožnosť, ona by v nich iné ovocie prinášala.

6. Lebo k týmto patria tí, ktorí sa vkrádajú do domov a podmaňujú si hriechmi obťažené ženičky ¹⁾, ktoré sa sháňajú za rozmanitými žiadostami;

7. ktoré sa vždy učia, ale nikdy nemôžu prísť k poznaniu pravdy.²⁾

8. A jako Jannes a Mambres ³⁾ protivili sa Mojžišovi, tak i títo protivia sa pravde, ľudia to na mysli pokazení a ktorí sa vo viere nedokázali.

9. Avšak nedovedú to ďaleko, lebo ich nemúdrost bude zjavná pred všetkými, jako i tamtých bola.⁴⁾

10. Ale ty nasledoval si ma v učení, v obcovaní, v úmysle, vo viere, v shovievavosti, v láske, v trpelivosti,

11. v prenasledovaniach, v utrpeniach, ktoré na mňa prišly v Antiochii, v Ikoniume a v Lystre ⁵⁾, jaké prenasledovania som znášal, a zo všetkých vytrhol ma Pán.

12. A všetci, ktorí chcú žiť pobožne v Kristu Ježišovi, trpieť budú prenasledovanie.⁶⁾

13. Zlí ľudia ⁷⁾ však a podvodníci

1) Ženy slabšej telesnej i duševnej sústavy sú náklonnejšie nielen k telesnosti, ale i k nábožnosti a ľahkovernosti, čo vedie k bludu. Lžiučitelia podmaňovali si takéto ženičky, lichotili ich telesným chůtkam a ich pomocou rozširovali svoje bludy. Nasledovali v tom len svojho učiteľa, diabla, ktorý sa tiež obrátil na ženu, keď chcel sviest ľudí. Sv. Jeronym vypočítuje mnoho takýchto svodcov, tak Simona čarodejníka, ktorý mal akúsi Helenu, Montan, Prisku atď.

2) Takéto hriechmi obťažené ženičky hľadajú uspokojenie, ale bez odrieknutia sa svojich chůtok. Bloudoučiteľia im uchankajú svedomie, tak že i ďalej zostávajú v telesnom živote.

3) Tak sa volajú podľa židovského podania tí egyptskí čarodejníci, ktorí utvrdili Faraona svojim čarodejným umením v odpornosti proti Mojžišovi. (2. Mojž. 7, 11.)

4) Akokolvek ďaleko pokročia, predsa neprídu k tomu cieľu, ktorý si vytkli, totižto Cirkev Božiu podkopať, lebo ich pokrok je pevnou hrádzou zahatený. Ich hlúposť konečne bude odhalená, jako slabosť tamtých čarodejníkov.

5) Apoštol obzvlášte predkladá tieto prenasledovania, lebo ich Timotej na vlastné oči videl.

6) Nábožný život je možný len v obcovaní s Kristom. Všetci kresťania budú trpieť prenasledovanie.

7) Akí sú vo veršoch 1—5. opisani, a svodcovia, jakí sú vo veršoch 6—9. poznačení. Utrpenia nábožných tým menej prestanú, lebo zlých nie ubývať, ale vždy viac pribývať bude, a ich zlosť vždy viac a viac postúpi.

postupne budú horší v blúdení a vo svádzaní do bludu.

14. Ale ty zostávaj v tom, čo si sa naučil a čo sa ti sverilo, lebo vieš, od koho si sa to naučil,

15. a ponevác od detinstva znáš sväté písma ¹⁾, ktoré ťa môžu vyučiť k spaseniu skrze vieru, ktorá je v Krista Ježiša.

16. Každé písmo od Boha vnuknuté užitočné je k učeniu, ku karhaniu, k napravovaniu, k vychovávaniu v spravodlivosti ²⁾,

17. aby človek Boží ³⁾ bol dokonalý, ku každému dobrému skutku spôsobilý.

HLAVA 4.

Horlivosť v úrade učiteľskom proti odvrátenosti ľudí od pravdy Blížkosť smrti. Volanie Timoteja. Pomocníci v diele apoštolskom, ako i protivníci. Zpráva o jeho stave. Pozdrav.

1. Osvedčujem pred Bohom a Ježišom Kristom ⁴⁾, ktorý bude súdiť živých i mŕtvych, pre jeho príchod a jeho kráľovstvo:

2. ohlasuj slovo, naliehaj príležiťe i nepríležiťe ⁵⁾, karhaj, pros, zahrakuj so všetkou trpelivosťou a poučením.

3. Lebo príjde čas, že nestrpia zdravého učenia, ale nashromaždia si učiteľov po svojej chuti, ktorí lahodia ušiam. ⁶⁾

1) Je tu reč o starom zákone, ktorý je tiež užitočný pre kresťanov.

2) Tu je reč ako o starom, tak i o novom zákone, čo však nevytvára ústne podanie a učiteľsky úrad.

3) Človek Boží znamená toľko, čo sluha Boží, kňaz-kazateľ.

4) Krista volá za svedka, ktorý raz príde jako sudca súdiť živých i tých, ktorí umreli. Teda ani život, ani smrť nemôže ťa pozbaviť tvojjej odplaty, ale ani smrťou trestu neminieš, jestli nebudeš verný. Teda upamätovaním na strašný príchod Krista k súdu a účasť na jeho sláve a moci, ktorá je vernému služobníkovi prisľúbená, hľadí apoštol povzbudiť Timoteja k horlivosti v jeho úrade.

5) Či to budú počúvať radi a či neradi.

6) Doslovne: Lebo bude čas, keď neznesú zdravého učenia; ale keďže ich svrbia uši, nashromažďujú si učiteľov po svojej chuti. T. j. ľudia nebudú chcieť v živote zachovávať prikázania Kristove, a preto budú hľadať učenie, ktorým by sa dalo ospravedliviť ich pokračovanie.

4. A síce odvrátia sluch od pravdy a obrátia sa k bájkam. ¹⁾

5. Ale ty bedli, všemožne pracuj, konaj prácu evanjelistovu, vyplň svoju službu. Buď striedmy. ²⁾

6. Lebo ja už počínam byť obeťovaný a čas môjho rozkladu nastáva. ³⁾

7. Dobrý boj som bojoval, beh som dokonal, vieru som zachoval. ⁴⁾

8. Ostatne odložená mi je koruna spravodlivosti, ktorú mi dá Pán v ten deň, ako spravodlivý sudca ⁵⁾, ale nielen mne, lež i tým ⁶⁾, ktorí milujú jeho príchod. Ponáhľaj sa, aby si čím skorej prišiel ku mne.

9. Lebo Demas ⁷⁾ ma opustil z lásky k tomuto svetu a odišiel do Tesaloník.

10. Krescens ⁸⁾ do Galacska, Titus do Dalmatska.

11. Lukáš ⁹⁾ je so mnou samotný; Marka vezmi a prived' so sebou, lebo je mi potrebný k službe.

12. A Tychika ¹⁰⁾ som poslal do Efezu.

13. Plášť, ktorý som nechal v Troade u Karpa, keď príjdeš, dones so sebou, i knižky ¹¹⁾, a obzvlášte písma.

1) K takýmto bájkam ľudia radi sa obrátia, preto, že budú mať náter náboženský, alebo mudroslovecký, vedecký.

2) Slová: „Buď striedmy“ v gréčtine chýbajú.

3) Zaujmi moje miesto, lebo moja krv čo chvíľa mueníckou smrťou vytečie.

4) V prehľade minulej činnosti vydáva apoštol svedectvo svojmu svedomiu, že svoju úlohu statočne vyplnil: boj, do ktorého sa pustil pre vec Kristovu, mužne vybojoval; v behu o závod, ktorý podujal, neukonal sa, prv než cieľ dosiahol.

5) Z týchto slov vidíme, že blahoslavenstvo večné nie je len darom Božím, ale spolu i odplatom zásluh.

6) Grécky: všetkým.

7) Demas bol už v prvom rímskom väzení u apoštola (I. Kol. 4, 14), no teraz ho z lásky ku svetu a zčiasky zo strachu pred podobným osudom opustil. Ale nemusíme si myslieť, že od viery odpadol.

8) Krescens sa viac ráz v sv. Písme nespomína; odišiel azda do Gallie (Francúzska).

9) Lukáš sám mu nedostačil.

10) Pravdepodobne Tychik niesol tento list.

11) Knihy boli písané zčiasťky na rastlinovom papieri egyptskom, zčiasťky na pergamente; tieto boli obzvlášte drahocenné. Pergament, blana, nožina, vyrobená koža najmä z ňôh zvierat, na ktorú sa písalo.

14. Alexander, kotlár, preukázal mi mnoho zlého¹⁾; odplatí mu Pán podľa jeho skutkov,

15. ktorého²⁾ sa ty chráň, lebo veľmi sa protivil našim slovám.

16. Pri mojej prvej obrane nikto sa nezastal za mňa³⁾, ale všetci ma opustili; nech sa im to nepripočíta.

17. Ale Pán zastal sa za mňa a posilnil ma, aby skrze mňa dokonalo sa kázanie⁴⁾ a aby ho počuly všetky národy⁵⁾: a vysvobodený som bol z tlamy levovej.⁶⁾

1) Pravdepodobne vystúpil proti apoštolovi jako falošný svedok.

2) Alexander bol teda vtedy v Efeze.

3) Pozvanie odôvodňuje ďalším opisovaním svojej opustenosti pri zodpovedaní, v pritomnom druhom väzení.

4) Sv. Pavla v Ríme postavili pred verejný súd, kde on sám sa zastával pred sudcom a pred shromaždeným ľudstvom, a tak vlastne ohlasoval Krista, jeho evanjelium i tam, kde ináč nemal prístupu.

5) Rím bol stredišťom sveta; tam boli ustavične ľudia zo všetkých národov, zčiasťky jako najatí vojaci, zčiasťky jako kupci, zčiasťky jako spojenci, zčiasťky konečne jako veľkomestská luza.

6) Tak bol vysvobodený z nebezpečenstva, zo zahynutia, jako z levovej tlamy.

18. Pán osvobodil ma od každého zlého činu, i zachráni ma pre svoje nebeské kráľovstvo¹⁾, ktorému sláva na veky vekov! Amen.

19. Pozdravuj Prisku a Akvilu²⁾, i dom Onesiforov.

20. Erast³⁾ zostal v Korinte, Trofima⁴⁾ však nechal som v Milete nemocného.

21. Ponáhľaj sa prísť pred zimou!⁵⁾ Pozdravuje ťa Eubul⁷⁾ a Pudens⁶⁾ a Linus⁸⁾ a Klaudia, i všetci bratia.

22. Pán Ježiš Kristus buď s tvojím duchom! Milosť s vami! Amen.

1) Ochránil ma Pán svojou milosťou pred každým zapieraním jeho mena a pred všetkou slabosťou vo vyznávaní jeho viery, a to mi je rukojemstvom, že ma vysvobodí i od večného zatratenia a privedie do večnej blaženosti.

2) Viď Sk. ap. 18, 2; Rím. 16, 3; I. Kor. 16, 19.

3) Viď Sk. ap. 19, 22.

4) Viď Sk. ap. 20, 4; 21, 29.

5) Plavenie na lodi cez zimu bolo zastavené. Túžba apoštola po shliadaní pre blízkosť jeho smrti netrpeľa odkladu.

6) Eubul ináč nie je známy.

7) Pudens a Klaudia boli podľa podania rodičmi dvoch mučeníc: Praxedy a Pudenciány.

8) Linus bol prvý nástupca sv. Petra na biskupskej stolici rímskej.

LIST SV. PAVLA APOŠTOLA TITOVÍ.

Titus bol rodom pohan, ktorého akiste sv. Pavel v Antiochii na vieru obrátil. On sprevádzal sv. Pavla na apoštolské shromaždenie do Jeruzalema. Tu kresťania zo židovstva obrátení od sv. Pavla žiadali, aby dal obrezať svojho učeníka. Ale apoštol rozhodne odmietol túto opovážlivosť. Keď bol sv. Pavel v Efeze, nachodil sa v jeho sprievode i Titus. Odtiaľto ho apoštol poslal do Korintu utíšiť a vyrovnat tam povstale svady, jako i aby ho upovedomil o výsledku listu Korintanom nedávno písaného. Keď to sv. Pavlovi v Macedonsku vykonal, znovu ho vyslal do Korintu v záležitosti sbierok. Keď sv. Pavel prišiel na ostrov Krétu a založil kresťanskú obec, zanechal tam Tita, aby upevňoval základ. Sám odcestoval do Efezu, odkiaľ azda písal Titovi tento list na Krétu. Listom ho volá, aby prišiel k nemu do Nikopole, kde zamýšľa prezimovať. Pravdepodobne stalo sa to v čase po jeho vysvobodení z prvého rímskeho väzenia. V čas druhého jeho väzenia nachádzal sa Titus za istý čas pri apoštolovi a bol od neho upotrebený k posolstvu do Dalmatska. — Umrel vekom zošlý v 94. roku života, jako biskup na Kréte.

Apoštol začína tento list sviatočným pozdravom a dáva Titovi isté predpisy, na jaké vlastnosti má bedliť pri osádzaní cirkevných predstavených. Obzvlášte aby boli spôsobilí vyučovať a vedeli bludom odporovať. Potom nasledujú predpisy ohľadom vnútornej cirkevnej kázne pre starých a mladých, pre mužov a ženy, pre svobodných a sluhov. Ohľadom na vonkajšie obcovanie kresťanov apoštol napomína, aby boli vrchnosti poslušní, opatrní, ku všetkým ľuďom vľúdni, svadám vyhýbali a od bludovercov sa odťahovali.

HLAVA 1.

Pozdrav. Aké vlastnosti majú mať biskupi a kňazi, obzvlášte medzi Kréťanmi, ktorí sú zkazenyých mravov a medzi toľkými nebezpečenstvami, jaké im bludní učítelia nastrájajú. Pevne sa treba pridržať pravého učenia.

1. Pavel, sluha Boží a apoštol Ježiša Krista, aby vyvolení Boží verili a poznali pravdu, ktorá vedie k pobožnosti,

2. aby úfali život večný, čo ho Boh, ktorý neklame, zaslúbil pred starodávnymi časmi¹⁾,

3. a vo svojom čase zjavil svoje slovo skrze kázanie, ktorým som ja poverený na rozkaz nášho Spasiteľa Boha²⁾:

4. Titovi, milému³⁾ synovi podľa spoločnej viery, milosť a pokoj od Boha Otca a Krista Ježiša, Spasiteľa nášho.

5. K vôli tomu som ťa zanechal na Kréte⁴⁾, aby si zariadil to, čo chybí, a aby si ustanovil kňazov po mestách, ako som ti to ja uložil.

6. Jestli je kto bez úhony⁵⁾, muž jednej manželky⁶⁾, majúci synov veriacich⁷⁾, nie obviňovaných z bujnosti, alebo nepoddajných.⁸⁾

7. Lebo biskup má byť bez úhony,

1) Boh pred vekmi zaslúbil Vykupiteľa a s ním večné spasenie.

2) A toto spasenie zjavilo sa svojim časom, keď Boh uznal za dobré, a hlása sa skrze Cirkev.

3) Grécky: opravdivému synovi podľa spoločnej viery, t. j. ktorý má opravdivú tú istú vieru, ako ja.

4) Kréta, terajšia Kandia, ostrov v Stredozemskom mori. Sv. Pavel prišiel sem po svojom prvom rímskom väzení, založil tu kresťanskú cirkev, a keď odchádzal, zanechal tu Tita.

5) Má mať dobrý chýr.

6) Má mať len jednu ženu, t. j. smie byť len raz ženatý.

7) Keďže kresťanská obec bola ešte prímľadá, možné bolo, že vyskytovali sa i také rodiny, v ktorých všetci údovia ešte neboli veriacimi. Jako by mohol vynaucovať druhých ten, kto nevyučil vlastných synov.

8) Jestli sú synovia predstaveného i bez jeho viny nezdarí, predsa mohol by sa pre nich hanbiť iných karhať. Keď má deti, musia byť veriace, poslušné a cvičené.

jako hospodár Boží¹⁾, nie pyšný²⁾, nie hnevľivý, nie pijan vína³⁾, nie bitkár, nie mrzkého zisku žiadostivý⁴⁾,

8. ale pohostinný⁵⁾, dobrotivý, striezlivý, spravodlivý, svätý, zdržanlivý,

9. pridržajúci sa spoľahlivej reči⁶⁾, ktorá zodpovedá učeniu, aby vládol napomínať zdravým učením a zavracat protivníkov.

10. Lebo sú mnohí nepoddajní, tlčhubovia a svodcovia, obzvlášte tí, ktorí sú z obriezky,

11. ktorým treba zapchať ústa, ktorí podvracajú celé domy, keď učia, čo netreba, k vôli mrzkému zisku.

12. Ktosi z nich⁷⁾, ich vlastný prorok⁸⁾, povedal: Kréťania sú vždy ľhári, zlé zvery, lenivé bruchá.

13. Toto svedectvo je pravdivé, preto ich ostro karhaj, aby boli zdraví vo viere,

14. a nedbali na židovské bájky a prikazy ľudí, ktorí sa odvracajú od pravdy.⁹⁾

15. Čistým je všetko čisté¹⁰⁾, kdežto poškvŕneným a neveriacim nič nie je čisté, ale poškvŕnené sú im i myseľ i svedomie.

1) Biskup je dozorca. Cirkev je jakoby rodina Božia, úzka spoločnosť, ktorej hlavou je biskup, ako hospodár vo svojej rodine.

2) Pyšný, grécky: do seba zalúbený, preto i pre seba viac požaduje, než mu patrí.

3) Vlastne: opilec, korheľ.

4) Keď biskup shaňa sa za pozemskými, a to nadvrch nečestnými vecmi, jako povznesie mysle veriacich k nebeským veciam?

5) Keď biskup má viac dôhodkov, než potrebuje na svoju osobnosť, zvyšok má upotrebiť na podporu chudobných.

6) Biskup má sa pridržať pôvodného spoľahlivého učenia a nedať sa strhnúť novotám.

7) Totižto z Kréťanov.

8) Básnik Epimenides, rodák z Knosu na ostrove Kréte v 6. storočí pred Kristom, za času 7. mudrcov gréckych, ku ktorým ho niektorí počítujú. Práve preto, že Epimenides sám je Kréťan, musí mať jeho svedectvo o Kréťanoch tým väčšiu váhu.

9) Keď zakazujú ješť isté pokrmy, jako nečisté.

10) Každá stvorená vec je dobrá, preto, že Boh mohol stvorit len dobré, preto každý pokrm je čistý. Šlachetne smýšľajúci človek všetko používa na svoj prospech, kdežto zle smýšľajúci človek všetko zneužíva na zlé.

16. Rozprávajú, že poznajú Boha ¹⁾, ale zapierajú ho skutkami, lebo sú ohavní a neveriaci a ku každému dobrému skutku nespôsobní.

HLAVA 2.

Napomenutia pre rozličné veky, stavy a pohlavia. O podstate a cieľi vykupiteľského diela.

1. Ty však mluv, ako sa svedčí na zdravé učenie:

2. Starci nech sú striezliví, ctihodní, opatrní, zdraví vo viere, v láske, v snášanlivosti;

3. tak i stareny svätého držania ²⁾, nie klebetné, nie mnohému vínu odané, ale dobrému vynaučujúce;

4. aby priúčaly mladuchy k rozumnosti, že by milovaly svojich mužov a rady mali dietky svoje;

5. aby byly opatrné, poctivé, striezlivé, o dom starostlivé ³⁾, dobrotivé, mužom svojim poddané, aby sa nezlorečilo slovu Božiemu.

6. Tak napomínaj i mládencov, aby boli striezliví. ⁴⁾

7. Vo všetkom na samom sebe dávaj príklad ⁵⁾ dobrých skutkov, vo vyučovaní, v bezúhonnosti, vo vážnosti.

8. Slovo (tvoje nech je) zdravé, bezúhonné, aby protivník ⁶⁾ bol zahanbený, keďže nemôže o nás nič zlého povedať.

9. Sluhovia aby boli svojim pánom poddaní, vo všetkom po vôli, nie odmluvační,

1) Chvastajú sa síce, že Boha poznajú, ale žijú tak, ako by nevedeli, že je Boh svätý a spravodlivý a že preto všetko zlé nenávidí a tresce.

2) Majú sa vo všetkom zovňajšom držaní, v šatách, v pohyboch a v reči tak chovať, ako sa na sväte svedčí. Keď i neučia verejne, aspoň v dome nech dávajú dobrú radu mladším dcéram, vnučkám a nevestám.

3) O dom starostlivé, dobré gazdiny.

4) Mladých, či neženatých, či ženatých, uč rozvážitosti, ktorá má náruživosti predchádzať, alebo už rozbúrené krotiť; to je najťažšia, ale i pozhnaná a neodpustiteľná povinnosť.

5) Buď vzorom, lebo ľudia viac veria očiam, nežli ušiam.

6) Protivník, Žid alebo pohan, bol zahanbený.

10. aby neokrádali, ale pri všetkom nech dokazujú pravú vernosť, aby vo všetkom boli na ozdobu ¹⁾ učeniu Spasiteľa nášho Boha.

11. Lebo milosť Boha, Spasiteľa nášho, zjavila sa všetkým ľuďom ²⁾,

12. a vyučuje nás, aby sme sa odriekli bezbožnosti a svetských žiadostí, a aby sme striezlive ³⁾ a spravodlivo ⁴⁾ a pobožne ⁵⁾ žili na tomto svete,

13. v očakávaní ⁶⁾ blahoslavenej nádeje a príchodu slávy veľkého Boha a Spasiteľa nášho Ježiša Krista,

14. ktorý dal seba samého za nás, aby nás vykúpil od všetkej nepravosti a aby očistil si ľud, ktorý by za svoj prijal, ktorý je horlivý v dobrých skutkoch.

15. To mluv a napomínaj a dokazuj so všetkou pravomocnosťou. Nikto nech tebou nepohŕda.

HLAVA 3.

Všeobecné napomenutia k poslušnosti oproti vrchnostiam, k láske a snášanlivosti s bližnými. Výstraha pred márnymi otázkami bludovercov. Závierka. Pozdravenie. Apoštolské požehnanie.

1. Napomínaj ich, aby boli kniežatám a vrchnostiam poddaní, rozkazu poslušní ¹⁾, hotoví ku každému dobrému skutku;

1) U pohanov otroci nemali ľudských práv, neboli považovaní za ľudí. Sv. Pavel učí, že i oni môžu slúžiť na ozdobu Kristovi a tak zaslúžiť si večné blahoslavenstvo. Teda povyšuje ich na ľudskú hodnosť, za svobodných, za bratov.

2) Grécky: Veď spásanosná milosť Božia zjavila sa všetkým ľuďom. Teda nielen svobodným, ale i otrokom.

3) Striezlive = zaprenie seba, teda asi pôst.

4) Spravodlivo naproti bližnému, každému dať, čo mu patrí, teda asi almužna.

5) Pobožne, dať Bohu, čo mu patrí, vinúť sa k nemu, teda asi modlitba.

6) Kým na tomto svete sväte žijeme, naše smýšľanie je na druhý svet namerené, ustavične očakávame oblažujúci príchod Kristov.

7) Vrchnosti treba poslúchať, lebo sú namiesto Boha. Ale keď rozkazujú také niečo, čo sa zreteľne protiví prikazom Božím, nesvobodno ich poslúchať, lebo viac treba poslúchať Boha, než ľudí, a v takomto páde nerozkazujú namiesto Boha, ale namiesto diabla, ktorého nikdy nesmieme poslúchať.

2. aby nikomu nezllorečili, aby neboli svadliví, ale prívetiví, aby preukazovali všetku tichosť ku všetkým ľuďom.¹⁾

3. Lebo i my sme boli kedysi nerozumní²⁾, neveriaci, blúdiaci, slúžiaci rozličným žiadostiam a rozkošiam, v zlosti a v závisťi žijúci, ohavní, vospolok sa nenávidiaci.

4. Keď však zjavila sa dobrotivosť³⁾ a láskavosť Spasiteľa nášho, Boha,

5. nie pre spravdivé skutky, ktoré sme my konali, ale z vlastného milosrdenstva spasil nás skrze kúpeľ⁴⁾ preporodujúci a obnovujúci v Duchu svätom,

6. ktorého vyliat na nás hojne skrze Ježiša Krista, Spasiteľa nášho,

7. aby sme, ospravedlivení jeho milosťou, boli dedičmi v nádeji života večného.⁵⁾

8. Spofahlivá je to reč, a chcem, aby si to potvrdzoval, aby tí, ktorí

veria v Boha, usilovali sa predčiť¹⁾ v dobrých skutkoch. Toto je dobré a prospešné ľuďom.

9. A hlúpym otázkam a vypočítovaniam rodov, a svadám a hádkam o zákon vyhýbaj, lebo sú neužitočné a márné.²⁾

10. Človeku kacírovi³⁾ po jednom a druhom napomenutí vyhýbaj,

11. v povedomí, že je prevrátený⁴⁾ a hreší jako taký, ktorý je svojim vlastným výrokom zatratený.

12. Keď pošlem k tebe Artemasa alebo Tychika, ponáhľaj sa ku mne prísť do Nikopole, lebo som sa rozhodol tam zimovať.

13. V zákone zbehlého Zéna a Apollona odošli napred, a postaraj sa, aby im nič nechýbalo.

14. Ale i naši nech sa učia v dobrých skutkoch predčiť k zaopatreniu potrieb, aby neboli neužitoční.

15. Pozdravujú ťa všetci, ktorí sú so mnou. Pozdravuj tých, ktorí nás milujú vo viere. Milosť Božia s vami so všetkými! Amen.

1) Teda i k nekresťanom.

2) I k hriešnikom a neveriacim, lebo i my sami neboli sme lepší, nežli oni; ale nie našou zásluhou, lež len svobodnou milosťou Božou sme boli zachránení z tohoto stavu zahynutia. Nerozumní, t. j. bez pravého poznania Boha.

3) Keď dobrotivosť Božia a láska k ľuďom vo vtelení a v diele Vykupiteľovom sa najdokonalejšie ukázala a zjavila.

4) Ten kúpeľ, pomocou ktorého nás Boh spasil, je krst. Tento kúpeľ je preporodujúci, preto, že tí, ktorí sa narodili za hriešnikov, za nepriateľov Božích, v ňom sa preporodia, tak že sa po krste stávajú svätými, priateľmi Božími. Je i obnovujúci, lebo obnovuje tú milosť, ktorou nás Boh ozdobil v raji pred pádom do hriechu. A toto preporodenie a obnovenie v krste pôsobí Duch sv.

5) Keď zostávame spravdiví, staneme sa i dedičmi života večného, ale dedičmi, ktorí ešte nevstúpili do úžitku svojho dedictva, ale toto ešte len ufajú.

1) Práve preto, že kresťania očakávajú za dobré skutky večnú odmenu, majú v dobrých skutkoch predčiť, t. j. predchádzať, predbehovať pohanov.

2) Pri škriepkach, keď sa bojuje slovami, obyčajne dostanú rany obe strany, čo unízuje vážnosť cirkevnej vrchnosti pred ľuďom. A zo škriepok pochádzajú beztak len mrzutosti.

3) Bludoverca treba raz-dva napomenúť, vysvetliť mu pravé učenie: ale jestli sa ani taktó nedá presvedčiť, treba ho vyobcovať z Cirkvi.

4) Že už nemá dobrej vôle, nakoľko neblúdi z nevedomosti, čo ešte nie je hriech, ale povedome, prečo i hreší, keďže vie, že neposlúcha Cirkvev.

LIST SV. PAVLA APOŠTOLA FILEMONOVI.

Filemon bol nábožný a bohatý kresťan v meste Kolosách, ktorý mal sluhu čiže otroka menom Onezima. Onezim bol čosi svojmu pánovi spreneveril, i utiekol od neho. Prišiel do Ríma, keď tam práve sv. Pavel bol po prvý raz uväznený. Tu ho sv. Pavel obrátil na vieru. Taký ubehlík musel byť pánovi navrátený a mohol byť od neho veľmi ťažko, ba i smrťou trestaný. Sv. Pavel by si ho bol rád podržal, lebo jeho služby potreboval, predsa však nechcel právo jeho pána naštrbiť, i odoslal ho po Tychikovi s odporúčajúcim listom nazpät k Filomenovi. Cieľ a obsah tohoto listu je prímluva, aby Onezimovi odpustil, aby ho dobrotive prijal, už viac ako brata než sluhu, áno, azda aby ho jako brata v Kristu na svobodu prepustil. Filemon nielen že Onezimovi odpustil, ale i z otroctva na svobodu ho prepustil, a Onezim natoľko vynikal svätosťou a učenosťou, že po Timotejovi vyvolený bol v Efeze za biskupa. I sv. Ignác vo svojom liste Efezanom veľmi vychvaľuje tohoto Onezima. Je to príklad láskavej prímluvy a spolu pekné naučenie, jako by sme sa mali chovať k svojim podriadeným a s nimi, keby chybili, mierne a dobrotive nakladať. Tento list písaný je naraz s listom Kolosanom, na konci prvého väzenia Pavlovho v Ríme, ku koncu roku 63 po Kristu.

HLAVA JEDNA.

Prosba na Filemona za odbehleho sluhu Onezima, ktorého sv. Pavel na vieru obrátil.

1. Pavel, väzeň ¹⁾ Ježiša Krista, a brat Timotej ²⁾ milému Filemonovi ³⁾ a nášmu pomocníkovi.

2. a Apii, najmilšej ⁴⁾ sestry, a Archipovi ⁵⁾, nášmu spolubojovníkovi, i shromaždeniu ⁶⁾, ktoré je v tvojom dome.

1) Len vážnom menuje sa tu sv. Pavel, a nie spolu i apoštolom, ako v ostatných listoch, lebo chce nie mocou apoštolskej právomocnosti rozkazať, ale s prosbou vystúpiť a odvolaním sa na svoje okovy, ktoré nosí pre Krista a k oblaženiu všetkých kresťanov, chce pohnúť srdce Filemonovo.

2) Timotej bol Filemonov známy, preto ho apoštol, ako spoluprosiaceho, uvádza.

3) Filemon bol Kolosan, ako vidno z Kol. 4, 9, 17; vo v. 7. chváli jeho dobrotivosť k chudobným a v 22. dáva sa apoštol k nemu povolať — všetko také okolnosti, ktoré poukazujú na jeho dobroty. Podľa apošt. stanov (7, 46) bol neskôr koloským biskupom. Pod Nerom umrel smrťou mučeníckou.

4) „Najmilšej“ v gréčtine chýbi „Apii“, pravdepodobne žena Filemonova, bola kresťanka. Apoštol s prosbou obracia sa i na ňu, lebo záležitosť otrokova i jej sa týkala. Jako kresťanka bola Pavlovi sestrou v Kristu.

5) Archipus bol počas Epafrasovej vzdialenosti predstaveným obce Kolosy. Spolubojovníkom menuje ho preto, lebo s ním účasť berie v boji proti nepriateľom viery.

6) Pozdravuje i tú časťku obce Kolosy, ktorá sa v dome Filemonovom shromažďovala.

3. Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca, a Pána Ježiša Krista!

4. Ďakujem ¹⁾ svojmu Bohu a vždycky si spomínam na teba pri svojich modlitbách,

5. keď počujem o tvojej láske a viere, ktorú máš ku Kristu Ježišovi a ku všetkým svätým,

6. aby tvoja účasť vo viere bola zrejmä ²⁾ v poznaní každého dobrého skutku, ktorý je u vás pre Ježiša Krista.

7. Radosť totižto veľkú i potešenie mal som z tvojej lásky, lebo srdcia svätých občerstvily sa skrze teba, brate.

8. Preto, hoci by som mal veľkú smelosť pre Krista Ježiša rozkazať ti, čo sa patrí ³⁾,

1) Prv, nežli svoju prosbu vyslovil, aby vzbudil dobroprajnosť Filemonovu, vyzdvihuje jeho ctnosti, obzvlášte jeho lásku a vernosť ku Kristu a ku spolukresťanom. Ale keďže túto chválu v podobe vďaky k Bohu vyslovuje, je v tom i napomenutie pre vychváleného, aby považoval túto vieru a lásku nie za svoju zásluhu, ale za dar Boží. Sv. Pavel predpomína mu lásku, aby ho povzbudil k láske.

2) Za to sa modlím, aby každý, kto vidí u vás kresťanské dobré skutky (ktoré sa konajú pre Krista), nahliadol, že i ty si účastný tej istej viery, keďže si účastný i dobrých skutkov. V gréčtine namiesto „zrejmä“ stojí „účinnivá“, t. j. aby každý poznal, že i tvoja viera je účinnivá.

3) Hoci jako apoštol smel by som ti jako kresťanovi rozkazať to, čo sa patrí na kresťana, predsa ...

9. radšej prosím¹⁾ pre lásku, keď si taký, ako Pavel. stavec a teraz i väzeň pre Ježiša Krista,

10. prosím ťa za svojho syna Onezima, ktorého som splodil vo väzení,

11. ktorý ti bol kedysi neužitočný²⁾, ale teraz i mne i tebe užitočný,

12. ktorého ti nazpät posielam, preto ty ho jako moje srdce prijmi.

13. Ja som si ho chcel podržať u seba, aby mi namiesto teba³⁾ posluhoval vo väzení pre evanjelium,

14. ale bez tvojho usrozumenia nechcel som nič robiť, aby tvoja dobrota nebola jakoby nanútená, ale dobrovoľná.

15. Áno, azda preto na čas odišiel, aby si ho naveky nazpät dostal.⁴⁾

16. Už nie jako sluhu, ale namiesto⁵⁾ sluhu, jako brata premilého, najmä mne, a o čo viac tebe, i podľa tela, i v Pánovi.

17. Keď teda mňa máš za súdruha, prijmi ho jako mňa.⁶⁾

18. A jestli ti v niečom ukrivdil, alebo je ti dlžen, to mne zarátaj.

19. Ja, Pavel, napísal som vlastnoručne, ja zaplatím, aby som ti nepovedal, že i seba samého si mi dlžen.¹⁾

20. Tak, brate, ja ťa využijem v Pánu; obcerstvi mi srdce v Pánu.

21. Dôverujúc v tvojej poslušnosti, písal som ti, lebo viem, že i vyše toho²⁾, čo povedám, vykonáš.

22. Zároveň tiež prichystaj mi hospodu, lebo úfam, že následkom vašich modlitieb budem vám darovaný.³⁾

23. Pozdravuje ťa Epafras, môj spoluväzeň pre Krista Ježiša,

24. Marek, Aristarch, Demas a Lukáš, moji pomocníci.

25. Milosť Pána nášho Ježiša Krista s duchom vašim! Amen.

ločnosti kresťanskej lásky, dokáž to tým, že Onezima, ktorého milujem, tak prijmeš, ako by si mňa samého prijal.

1) Ešte jedna vec sa musí usporiadať, aby sa Onezimovi priateľské prijatie zaistilo. Onezim totižto svojmu pánovi jakúsi škodu bol zapríčinil, teda bol povinný vynahradiť. Sv. Pavel však prosí Filemona, aby mu túto vynáhradu odpustil a celú dlžobu daroval. Jemne žartuje, keď dlh Onezimov na seba berie a dlžobný úpis o tom vlastnoručne vystavuje: Ja, Pavel, podpisujem vlastnoručne, ja to zaplatím, a nie vlastný dlžník. Túto vetu sám napísal, ostatné napovedal. My sa máme medzi sebou porátať. Ty máš u mňa požiadavku, totiž vynáhradu za Onezima, ale i ty si mi mnoho dlžen, a to seba samého, keďže som ťa získal kresťanstvu a Bohu. Preto keď z tohoto dlhu odťahneš si svoju požiadavku (dlh mój), presvedčíš sa, že si ty mne omnoho viac dlžen, než ja tebe. Ale aby som to viac ráz pripomínať nemusel, že si ty mojím dlžníkom, prijmi Onezima bez vynáhrady, a budeme vyrovnaní.

2) Totižto: že mu hádam svobodu daruješ.

3) Dúfam, že vaše ustavičné modlitby u Boha vymôžu, že budem z väzenia prepustený a vás navštívim.

1) Radšej ťa prosím, lebo si takým starcom, ako ja . . .

2) Onezim = Užitočný, Osožný.

3) Viem, ako rád by si mi v mojom väzení posluhoval. Ja som ho prijal ako tvojho námestníka, a služby, ktoré mi konal, som tak považoval, ako by si mi ich ty sám bol preukazoval, a preto rád by som si ho podržal, ale . . .

4) Ja som si ho ani z tej príčiny podržať nechcel, lebo je to azda predsa nie vôľa Božia, aby bol od teba odlúčený; azda to len Boh preto dopustil, aby bol útekem na čas od teba odtrhnutý, aby ti potom bol naveky navrátený, lebo on za tento čas došiel k viere, ktorá ho s tebou naveky spojí.

5) Dľa gréckeho: Nie viac ako sluhu, ale viac nežli sluhu. Všetci ho jako brata milujú, ale najviac ja. O čo viac ho máš ty uznať za milého brata.

6) Po toľkých odporúčaníach vyslovuje žiadosť, ktorú Filemon má vyplniť. Stojíš so mnou v spo-

LIST SV. PAVLA APOŠTOLA ŽIDOM.

Pod Židmi rozumejú sa tu kresťania zo židovstva na kresťanskú vieru obrátení, ktorí vtedy ešte v židovskej zemi bývali. Títo bývalí Židia, od mladosti na slávne a skvostné služby Božie navyklí, obzerali sa ešte vždy po starom obrade a držali ho i za potrebný k spaseniu. A to zčiasťky preto, lebo nechápali, že starý obrad ztratil všetku platnosť a jako stín skoro celkom mal zahnúť; zčiasťky, že sa im obrad nový, Kristom zariadený, zdal menej nádherným, nakoľko mal na zreteli viacej vnútornú dokonalosť, nežli zovnútorne úkony, a toho času bol skutočne bez všetkej vonkajšej slávnosti. Títo kresťania v zemi židovskej boli teda v nebezpečenstve, že vo viere sa sklátia a znovu navrátia sa k obradu starému, obzvlášte keď boli od zatvrdilých neobrátených Židov všemožne utlácaní a vo viere mýlení. Preto teda chcel ich apoštol týmto zvláštnym listom poučiť a vo viere utvrdiť. Dokazuje v ňom najprv a pred oči kladie vyvýšenosť nového, Kristom založeného obradu nad obrad starý, ktorý bol len predobrazom nového; potom vzbudzuje bývalých Židov príkladom starých otcov k trpelivosti vo veľikom protivenstve, a naposledy ukazuje, jako majú žiť po kresťansky bohabojne. Tento list je písaný na konci prvého väzenia Pavlovho v Ríme, dľa niektorých jazykom židovským, dľa iných, istejších výrokoy jazykom gréckym, a to rukou sv. Klimenta Rímskeho, preto, že grécky jazyk Židia palestínski už dobre znali.

HLAVA 1.

Prednosti zjavenia Kristovho nad zjaveniami starého zákona. O vyvýšenosti Kristovej nad anjelov. Dôkazy z Písma.

1. Mnohonásobne a rozmanitým spôsobom mluvieval kedysi Boh otcom skrze prorokov ¹⁾,

2. najnovšie však za týchto dní mluvil nám skrze Syna, ktorého ustanovil dedičom všetkého, skrze ktorého učinil i svety ²⁾;

3. ktorý, ponevác je odbleskom jeho slávy ³⁾ a obrazom jeho podstaty, udržuje všetko slovom svojej moci,

1) Prvé tri verše zahrňujú v sebe obsah celého listu, t. j. že nový zákon je vznešenejší od starého. Boh už v raji zjavil sa našim prvým rodičom a mluvil k nim; potom mnohonásobne, mnohočiasťky, t. j. postupne zjavoval sa patriarchom a prorokom, a to rozmanitým spôsobom, ako vo snách, vo vytrženiach, v nadšeníach atď. A takto dával po čiastkach zjavenia o nadprirodzených pravdách a o svojej vôli. No v novom zákone skrze svojho Syna razom zjavil celý súhrn tých právd, ktoré chcel ľuďom sdeliť.

2) Celý vesmír odovzdal tomu, skrze ktorého ho stvoril a ktorý ho vykúpil.

3) Odblesk slávy (asi jako na slnci) a obraz podstaty (asi jako pri razítke a pečati) označuje, že Kristus je sice rozdielna osoba, ale jedno božstvo s Otcom, a preto jako všemohúci zachováva a riadi svet.

a po dokonanom očistení od hriechov ¹⁾ sedí na pravici Veličenstva ²⁾ na výsostiach,

4. o toľko dôstojnejší od anjelov, o koľko znamenitejšie meno nad nich zdedil.

5. Veď komu kedy z anjelov riekol: „Syn môj si ty. Ja som ťa dnes ³⁾ splodil“? A zase: „Ja mu budem Otcom a on mi bude Synom“? ⁴⁾

6. A keď zase uvádza Prvorodeného ⁵⁾ na okršlek zemský ⁶⁾, povedá:

1) Očistenie od hriechov sa dokonalo na kríži.

2) Veličenstvo označuje panovníka; na výsostiach označuje, kde je panovníkom: v nebi. Teda Kristus sedí na pravici Božej v nebesách. Keď niektorý panovník prijal k sebe spolupanovníka, vtedy si posadil tohto na pravicu. Týmto chce sv. Pavel povedať, že Boh Otec Krista i jako človeka vzal k sebe za spolupanovníka, keďže jako Boh on vždy panuje od večnosti.

3) Tieto slová v prvom rade vzťahujú sa na Dávida, ktorý bol predobrazom Kristovým. Avšak už i Židia ich vzťahovali na Messiáša, jako to činí sv. Pavel. „Dnes“ bolo na „vstúpenie“, vtedy Otec oslávil Bohočloveka.

4) Tieto slová vzťahovali sa zase na Šalamúna, a platí aj o nich to, čo o predošlých slovách.

5) P. Ježiša, ktorý je viac Synom Božím, než všetky ostatné stvorenia.

6) Na súdny deň.

„A nech sa mu klaňajú všetci anjeli Boží.“¹⁾

7. A o anjeloch hovorí síce: On činí anjelov svojich duchmi a svojich služobníkov ohnivým plameňom.²⁾

8. Kdežto Synovi: „Tvoj trón, Bože, na veky vekov; berla spravdivosti berla tvojho kráľovstva.“³⁾

9. Miloval si spravdivosť a nenávidel si nepravosť, preto pomazal teba, Bože, Boh tvoj olejom radosti nad účastníkov tvojich.“⁴⁾

10. A: ty, Pane, založil si na začiatku zem a dielom rúk tvojich sú nebesá⁵⁾;

11. ony zahynú, ty však zostaneš, a zostarejú sa všetky, ako rúcho,

12. a jako odev zameníš ich, a zamenia sa, ale ty si ten istý, a roky tvoje sa nepominú.

13. A ktorému z anjelov kedy riekol: Sed na pravici mojej, dokiaľ nepoložím nepriateľov tvojich za podnož nohám tvojim?⁶⁾

1) Tvor môže sa klaňať len svojmu najvyššiemu Pánovi. Teda P. Ježiš je i nad anjelmi pánom, a to najvyšším, nasledovne Bohom.

2) Ž. 103, 4. Anjeli sú len sluhovia, ale vykonávajú svoju službu chytro jako vietor a horlive jako oheň.

3) Žalm. 44, 7, 8. I tento žalm vzťahuje sa najbližšie na Šalamúna a na jeho pieseň k sňatku manželskému, ale len nakoľko je on predobrazom Krista, nebeského ženicha Cirkvi, a len v tomto ohľade majú jeho slová úplný význam a vlastný zmysel. Anjeli sú len nízkymi úkolmi poverení sluhovia, Syn Boží nazýva sa večným panovníkom. Berla je palica a je odznakom panovania, teda: vo tvojom kráľovstve panuje len spravdivosť.

4) Židia pri hostinách mazali sa voňavým olejom, a preto zmysel týchto slov je: Boh vyliat na teba radosť, blaženosť a slávu, a to viac než na ktoréhokoľvek iného človeka, hoci ti je dľa tela každý bratom.

5) 10—12. Žalm 101, 26, 28. Tu je reč o Bohu, a keďže Kristus je Boh, teda i o ňom; že je večný a nezmeniteľný, a že jako Boh vyvedol ľud izraelský z Egypta do zasľubenej zeme, tak i Kristus vyvedol človečenstvo z moci diablovej do zasľubeneho neba.

6) I tieto slová žalmu hovoria sa najbližšie o Dávidovi, ale len nakoľko je on predobrazom Kristovým, tak že len v tomto majú pravé vyplnenie. Nepriatelia, ktorých mu Boh premožených k nohám položí, sú hriechy, smrť, peklo a všetci protivníci kráľovstva Božieho.

14. Či nie sú všetci služobní duchovia¹⁾, poslaní ku službe pre tých, ktorí dosiahnu dedičstvo spasenia?

HLAVA 2.

Napomenutie k vytrvalosti vo viere. Povýšenie Krista utrpením a smrťou. Potreba jeho vtelenia a jeho smrti.

1. Preto treba nám tým viac pozorovať na to, čo sme počuli, aby sme azda nestiekli.²⁾

2. Lebo keď slovo, ktoré anjeli mluvíli, bolo sväté³⁾, a každý priesťupok a každá neposlušnosť dostávala spravdivú mzdu odplaty,

3. jako jej my ujdeme, jestli zanedbáme toľké spasenie? Ktoré, keď najprv Pán začal ohlasovať, dotvrdzované bolo medzi nami od tých, ktorí ho počuli,

4. o ktorom Boh svedectvo vydával znameniami a zázrakmi a všetlíjakými mocami a udeľovaním Duča svätého podľa svojej vôle.⁴⁾

5. Lebo nepodriadil Boh anjelom⁵⁾ budúci okršlek zemský, o ktorom mluvíme.

6. Kdežto ktosi osvedčil na istom mieste a riekol: „Čo je človek, že pamätáš na neho? alebo syn človeka, že ho navštevuješ?“⁶⁾

1) Syn, ako spolupanovník, sedí na tróne Božom, anjeli sú len sluhovia.

2) Nezahynuli; obraz v pôvodnej osnove vzatý je od vody, ktorá keď stečie, je u konca, je po nej.

3) T. j. právoplatné, pôvodné, pevné, totižto keď starý zákon, ktorý bol skrze anjelov sprostredkovaný, prisne zaväzoval, a kto ho nezadržal, bol trestaný; o koľko viacej zaväzuje nový zákon a budú trestaní tí, ktorí ho prestúpia?

4) Kresťanstva sa treba pridržať, lebo je vznešenejšie od židovstva, preto, že: 1. Sám Boh ho založil. 2. Očítí svedkovia (apoštolovia) ho dotvrdzovali. 3. Boh ho potvrdil zázrakmi a najmä udeľením Duča svätého.

5) Nie anjelom, ale Kristu podriadil Boh budúci svet, t. j. Cirkev.

6) Že Boh budúci svet Synovi svojmu podriadil, dokazuje apoštol zo Žalmu (8, 5—7), nepomenujúc miesto a pôvodu, Dávida, lebo obidvoje jako známe predpokladá. Doslovnosť toho miesta zveľbuje vysokú hodnotu, ktorú Boh človeku medzi všetkými stvoreniami svojimi udelil. Avšak najvyššiu hodnotu a vznešenosť dosiahla prirodzenosť ľudská v Krstu, a na neho sa tieto slová žalmistove zvláštnym spôsobom vzťahujú.

7. Učinil si ho málo menším od anjelov¹⁾; slávou a ctou si ho ovenčil a ustanovil si ho nad dielami rúk svojich.

8. Všetko si mu poddal pod nohy.²⁾ Lebo v tom, že mu všetko poddal, nevynechal ničoho, čo by mu nebolo poddané, hoci teraz ešte nevidíme, že mu je všetko poddané.³⁾

9. Ale v tom, ktorý je učinенý trochu menším od anjelov, vidíme Ježiša pre pretrpenú smrť slávou a česťou ovenčeného, aby z milosti Božej za všetkých okúsil smrť.

10. Svedčalo sa totižto na toho, pre ktorého je všetko a skrze ktorého je všetko, ktorý mnohých synov priviedol do slávy, aby skrze umučenie zdokonalil⁴⁾ pôvodcu ich spasenia.

11. Veď i ten, ktorý posväcuje, i tí, ktorí bývajú posvätení, z jedného sú všetci. Z ktorej príčiny nehanbí sa ich volať bratmi, keď povedá:

12. Zvestovať budem tvoje meno mojím bratom, uprostred Cirkvi budem ťa chváliť.⁵⁾

13. A zase: Ja budem dôverovať v ňom. A zase: Hľa, ja a moje deti, ktoré mi dal Boh.⁶⁾

14. Keďže teda dietky vôbec mali telo a krv, i on podobne zúčastnil sa ich, aby skrze smrť premohol toho, ktorý mal vládu nad smrťou, to jest diabla⁷⁾,

15. a vysvobodil tých, ktorí v strachu pred smrťou cez celý život podrobení boli otroctvu.¹⁾

16. Lebo nezaujal sa nikde za anjelov, ale zaujal sa za semeno Abrahámovo.²⁾

17. A preto musel sa vo všetkom pripodobniť bratom, aby bol milosrdný a verný veľkňaz u Boha, že by znovu usmieril hriechy ľudu.³⁾

18. Lebo preto, že sám trpel a bol pokúšaný, môže pomáhať i tým, ktorí bývajú pokúšaní.

HLAVA 3.

Prednosť Kristova pred Mojžišom. Výstraha pred neverou a odpadlivosťou.

1. Preto, bratia svätí, účastníci nebeského povolania⁴⁾, pozorujte na Ježiša, posla⁵⁾ a veľkňaza nášho vyznania,

2. ktorý je verný⁶⁾ tomu, ktorý ho ustanovil, ako i Mojžiš (bol) v celom jeho dome.

3. Lebo tým väčšej slávy tento nad Mojžiša je hoden, čím väčšiu česť, než dom, má ten, ktorý ho vystavil.⁷⁾

1) Ustavičný strach pred smrťou je zároveň tvrdé a neznesiteľné otroctvo ducha, a z tohoto otrockého stavu Kristus ľudí vysvobodil, keď ukázal, že smrť je nie zničením, ba že je vchodom do slávy, a že raz i telo vstane z mŕtvych.

2) Spasiteľ musel mať ľudské telo, lebo zaujal sa nie za beztelesných anjelov, ale za telesných ľudí.

3) Spasiteľ musel mať telo nielen preto, aby v ňom a ním premohol diabla, ale i preto, aby z vlastnej zkúsenosti poznal bôle i trápenia i prudkosť pokúšaní, a tak aby bol tým milosrdnejší a tým výdatnejšie prilúval sa za nás u Boha.

4) Ľatia, v spoločnosti Ježiša Krista posvätení skrze Ducha sv., ktorí ste dostali povolanie s neba a pre nebo.

5) Ježiš Kristus je posol preto, že ho Otec poslal na tento svet, a veľkňaz preto, že nás očistil svojou drahocennou krvou od hriechu.

6) V predošlých slovách sv. Pavel dokazoval, že nový zákon je dôstojnejší od starého, preto, lebo tento bol uvedený prostredníctvom anjelov, kdežto nový zákon prostredníctvom Syna Božieho, ktorý je pánom anjelov. Teraz dokazuje, že Kristus je i nad Mojžiša, teda i jeho zákon je nad starý zákon. A Kristus bol práve taký verný v obci veriacich, ako kedysi Mojžiš.

7) Staviteľ je vždy vznešenejší, nežli dom, ktorý on vystavil. Ale už Kristus, ako Boh, založil, vystavil Cirkev, t. j. spoločnosť tých, ktorí majú

1) Kristus bol menší od anjelov len v jeho postupnej smrti, ale potom ho Boh oslávil.

2) Teda i samých anjelov.

3) Kedysi poddá sa mu celý svet, a vtedy nastane Messiašovo blažené kráľovstvo na zemi. Že ono nastane, toho zálohom je Kristovo oslávenie; keď splnil jedno, splní aj druhé.

4) Vykupiteľská hodnosť Kristova ukázala sa dokonale až po jeho oslávení, a preto Boh ho zdokonalil, keď ho oslávil. Skrze kríž k sláve.

5) Toto povedá Dávid o sebe v žalme 21, 23. No už Kristus Pán vzťahoval tento žal na seba na kríži, a tak P. Ježiš uznáva nás za svojich bratov.

6) Toto povedá Izaiáš (8, 17—18), ale apoštol tieto slová kladie Spasiteľovi do úst, označujúc, že sme my nielen dieťkami Božimi, ale i Kristovými.

7) Diabol premohol v raji ľudskú prirodzenosť, Spasiteľ vzal ľudskú prirodzenosť na seba, aby ho v nej a ňou premohol na kríži.

4. Veď každý dom od niekoho býva vystavený, ale kto stvoril všetko, je Boh.

5. A Mojžiš síce bol verný v celom jeho dome, jako služobník, aby dôsvetčoval to, čo sa malo ohlasovať.

6. Ale Kristus, ako syn, vo vlastnom dome¹⁾, ktorý dom sme my²⁾, jestliže až do konca zachováme dôveru a chvalitebnú nádej.

7. Preto, jako Duch svätý povedá³⁾: Dnes, keď počujete jeho hlas⁴⁾,

8. nezatvrdzujte svojich srdc, ako pri onom roztrpčení, v deň pokúšenia na púšti,

9. kde ma pokúšali⁵⁾ vaši otcovia, zkusili ma a videli moje skutky

10. za štyridsať rokov; preto som zanevrel na toto pokolenie a riekol som: Títo vždy blúdia srdcom. Ale oni nepoznali ciest mojich,

11. preto som prisahal v hneve svojom: Že nevojdu do odpočinku môjho.⁶⁾

12. Dajte pozor, bratia, aby azda v niekom z vás nebolo srdce zlé (a) neverné, ktoré by odstupovalo od živého Boha⁷⁾,

13. ale napomínajte sa vospolok po všetky dni, dokiaľ sa ozýva „dnes“⁸⁾, aby sa niekto z vás nezatvrdil klamom hriechu.

14. Veď sme sa stali účastnými

Krista, jestliže až do konca pevne zachováme počiatok jeho pozostávania.¹⁾

15. Dokiaľ sa hovorí: *Dnes, keď počujete jeho hlas, nezatvrdzujte svojich srdc, ako pri onom roztrpčení.*

16. Lebo niektorí poslucháči roztrpčovali ho, ale nie všetci, ktorí za Mojžiša vyšli z Egypta.

17. Ale na ktorých zanevrel za štyridsať rokov? Či nie na tých, ktorí zhrešili, ktorých telá padly na púšti?²⁾

18. Ktorýmže teda prisahal, že nevojdu do jeho odpočinku, jestli len nie tým, ktorí boli neveriaci?³⁾

19. A vidíme, že nemohli vojsť pre neveru.

HLAVA 4.

O vchode do zaslúbeného odpočinku. O porovnaní veľkňaza nového zákona s veľkňazmi starého zákona, čo vyvýšenost Kristovu nad týmito dokazuje.

1. Obávajme sa teda, aby azda, keď nám vždy ešte zostáva zaslúbenie o vojdení do jeho odpočinku, nesúdilo sa⁴⁾ o niekom z vás, že sa opozdil.⁵⁾

2. Lebo i nám sa zvestovalo, jako i oným, ale im neosožila slyšaná reč, lebo nebola spojená s uverením toho, čo slyšali.⁶⁾

3. Áno, vojdemo do toho odpočinku my, ktorí sme uverili, jako riekol: Ako som prisahal v svojom hneve, že nevojdu do môjho odpo-

byť spasení jako v starom, tak i v novom zákone. Mojžiš bol len čiastkou, jedným kameňom tejto Cirkvi, a preto Kristus je omnoho vznešenejší, než Mojžiš.

1) Grécky: nad svojím domom.

2) Grécky: ktorého domom sme my.

3) Dolož: tak čiňte.

4) Ž. 94, 8—11.

5) Grécky: zkušali ma a videli. Hoci za 40 rokov videli nepočtetné zázraky, predsa ma zkušali.

6) Tu spomínaný odpočinok mali Židia obiahnuť v zemi chananejskej, ktorú im Boh po dlhom trmácaní mal udeliť. No toto je len predobrazom večného odpočinku vo vlasti nebeskej.

7) Pozor, aby ste neodpadli od Krista k židovstvu.

8) Dokiaľ oné „dnes“ ešte trvá, o ktorom Duch svätý skrze žalmistu hovorí, dokiaľ totižto sa ešte hlas Boží skrze Ježiša ozýva a k viere a k pokániu povoláva.

1) Počiatok Kristovho pozostávania v nás je viera, nasledovne: jestliže zachováme vieru až do konca. Novšia grécka osnova prekladá sa: *jestliže až do konca pevne zachováme jeho počiatočnú uistenost*, t. j. vieru, presvedčenie.

2) Tých, ktorí neverili, Boh tak potrestal, že umreli na púšti a nevošli do zaslúbenej zeme.

3) Teda i vy, jestli nebudete veriť, nevojdete do kráľovstva nebeského.

4) Grécky: nevyšvitlo.

5) Opozdí sa človek, keď sa sháňa za zemskými vecmi a pre ne ztratí nebeský odpočinok.

6) Mnohí z Izraelcov nevošli do zaslúbenej zeme, preto, že to neverili, tomu nedôverovali: aj my tak pochodíme s nebom, jestli nebudeme veriť.

činku, a to po skončení prác od stvorenia sveta.¹⁾

4. Lebo (povedal) na ktoromsi mieste o siedmom dni takto: I odpočinul Boh na siedmy deň od všetkých svojich prác.²⁾

5. A na tomto zase: Nevojdú do môjho odpočinku.

6. Keďže teda pozostáva, že niektorí vojdú do neho, a tí, ktorým sa najprv zvestovalo, nevošli pre neveru:

7. ešte raz určuje istý deň, „dnes“, keď po takom dlhom čase skrze Dávida hovorí, jako vyššie bolo rečené: Dnes, keď počujete jeho hlas, nezatvrdzujte svojich srdc.

8. Lebo keby im Jozue bol udelil odpočinok, nikdy by potom nemluvil o inom dni,

9. a tak pozostáva ľudu Božiemu odpočinok sobotný.

10. Lebo kto vošiel do jeho odpočinku, ten tiež odpočinul od svojich prác, ako Boh od svojich.

11. Ponáhľajme sa teda vojsť do toho odpočinku, aby niekto neupadol do toho istého príkladu nevery.³⁾

12. Živá je zaiste reč Božia a účinná a prenikavejšia nad každý meč, na obe strany ostrý, a siaha až do rozdelenia duše i ducha, i článkov i mozgov a posudzuje i myšlienky a úmysly srdca.⁴⁾

1) Sv. Pavel týmito slovami poukazuje, že Chananejsko bolo vlastne len obrazom neba, a že Boh hovorí o večnom odpočinku, o tom, ktorý on požíva od stvorenia sveta a do ktorého mali a majú vojsť všetci ľudia, čo dokazuje v nasledujúcich veršoch 4—10.

2) Apoštol dôvodí takto: Mojžiš napísal, že Boh odpočinul po stvorení sveta; dozaista je tu reč o nebi — teda jeho odpočinkom je nebo. Na púšti vyhráza sa sice Židom, že nevojdú do jeho odpočinku; ale ešte i za Dávida kráľa, keď Židia už dávno bývali v Chananejsku, povedá: Keď dnes počujete jeho hlas, nezatvrdzujte svojich srdc, lebo nevojdete do môjho odpočinku, — teda tu už môže byť reč nie o Chananejsku, ale len o nebeskom odpočinku.

3) Aby žiaden neupadol do tejže nevery, o ktorej nám on Izraelci dali taký výstražný príklad.

4) Týmto sv. Pavel chce povedať: chráňme sa nevery, lebo Boh, čo raz povedal, splní; jako vševedomý vie i najtajnejšie myšlienky; jako všemohúci uskutoční to, čo chce a čo sľúbil.

13. A niet stvorenia neviditeľného pred jeho pohľadom, ba všetko je holé a odokryté očiam toho, o ktorom máme reč.

14. Keď teda máme takého veľkého veľkňaza, ktorý prenikol nebesá, Ježiša, Syna Božieho, držíme (to) vyznanie.¹⁾

15. Veď nemáme veľkňaza, ktorý by nemohol mať útrpnosti s našimi nemocami, ale vo všetkom podobne pokúšaného, okrem hriechu.²⁾

16. Pristúpmeže teda s dôverou k trónu milosti, aby sme obsiahli milosrdenstvo a našli milosť k príhodnej pomoci.

HLAVA 5.

O požiadavkách kňazského úradu. O božskom ustanovení Krista za najvyššieho kňaza. Karhanie pre zpiatočnosť v kresťanskom vyznaní.

1. Lebo každý z ľudí vybraný veľkňaz za ľudí býva postavený³⁾ v ich záležitostiach u Boha⁴⁾, aby prednášal dary a obety za hriechy;

2. ktorý by mohol mať útrpnosť⁵⁾ s tými, ktorí sú v nevedomosti a v blude, keďže i on sám je obkľúčený slabosťou:

3. a preto musí jako za ľud, tak

1) Keďže bohoslužba židovská a jej kňazstvo svojou nádherou mohutne účinkovalo na srdcia, a to i novoobrátených kresťanov, tak že bolo sa čo obávať, že mnohí z nich odpadnú od kresťanstva zpiatky do židovstva, preto sv. Pavel dokazuje, že kresťanstvo má prednosť pred židovstvom, a to preto, lebo: Kristus ako veľkňaz a jeho obeta ďaleko prevyšuje židovského veľkňaza a jeho obetu. Ale z tohto už nasleduje, že sa treba pridržať kresťanstva.

2) Hlavný kňaz starého zákona bol vysoký hodnostár, boháč, kdežto Kristus chudobný, v robote a bolesti už od mladosti, preto on dobre vie, jako je to, keď bolí.

3) Kňaz je prostredníkom medzi Bohom a ľuďmi. Boh si vyberie kňaza, ale vždy z ľudí, a to za ľudí, t. j. na ich prospech a namiesto nich.

4) Hlavnou úlohou kňazovou je obetami smierovať Boha hriechom obrazeného. A tak pred Bohom kňaz predstavuje ľudí, pred ľuďmi predstavuje Boha.

5) Grécky: aby mohol byť shovievavý, jako predstaviteľ Boha pred ľuďmi; keď na sebe samom vidí, jako ľahko je zhrieť, aký slabý je človek.

i za seba samého obetovať za hriechy.¹⁾

4. A nikto si neosobuje tej hodnosti, iba kto je povolaný²⁾ od Boha, jako Áron.

5. Tak i Kristus neoslávil³⁾ sám seba, aby bol veľkňazom, ale ten, ktorý mu riekol: Syn môj si ty, ja som ťa dnes splodil.

6. Ako i na druhom mieste hovorí: Ty si kňazom na veky podľa obradu Melchizedechovho.

7. On, ktorý za dní svojho tela⁴⁾ s mohutným krikom⁵⁾ a so slzami prednášal modlitby a pokorné prosby tomu, ktorý ho mohol vysvobodiť od smrti, vyslyšaný bol pre svoju bohobojnosť.⁶⁾

8. A tak, hoci bol Syn Boží, naučil sa poslušnosti z toho, čo pretrpel.⁷⁾

9. A keď zdokonalel⁸⁾, stal sa pôvodcom večného spasenia všetkým, ktorí sú mu poslušní,

10. nazvaný od Boha veľkňazom podľa obradu Melchizedechovho.

11. O tom⁹⁾ by sme mali roz-

1) Práve preto, lebo kňaz je slabým, krehkým človekom, je i hriešny, a tak najprv musí obetami smierť Boha so sebou a len potom s ľudom, ako to robieval hlavný kňaz v starom zákone.

2) Druhé, čo sa požaduje u kňaza, je: aby ho Boh povolal za kňaza, jako kedysi Árona a jeho pokolenie. Že Boh vyznačil Krista za kňaza, to sv. Pavel dokázal už v hl. 2., v. 14—18. a dokazuje v nasledujúcich veršoch.

3) Neosoboval si slávu, ktorá mu nepatrila, neučinil sa sám kňazom.

4) Za dní svojho pozemského života.

5) Sv. Ambróz myslí, že krik tu znamená úmysel; možno, že horlivosť, ale možno, že z horlivosti pochádzajúci bóhny výkrik. To sa stalo na hore Olivovej na Zelený štvrtok a na kríži na Veľký piatok, kde Spasiteľ skríkol veľkým hlasom.

6) Ktorou sa choval k Otcovi. Niektorí (Itala) prekladajú: a bol vyslyšaný ohľadom bojazlivosti, t. j. osvobodенý od strachu pred smrťou.

7) V trápeniach býva človek ponížený a Bohu oddaný.

8) Latinskú osnovu prekladajú: „keď dokonal na kríži.“ No grécka osnova poukazuje na to, že tento preklad je chybný. Má sa brať v trpnom tvare a tak má sa preložiť: zdokonalený = keď sa zdokonali, keď zdokonalel, t. j. keď bol oslávený. Kristus vo svojom ponížení tele nemal takej slávy, jaká mu patrila, bol teda v nedokonalom stave, zdokonalel až po vzkriesení a najmä po svojom nanebevstúpení.

9) Ako je Kristus veľkňazom ohľadom obety na kríži a sv. omše.

právať velikánske¹⁾ veci, ktoré ťažko vyjadriť, ale vy ste sa stali slabými v slyšaní.²⁾

12. Lebo keď ste ohľadom na čas³⁾ mali byť učiteľmi, znovu potrebujete, aby ste boli poučení o prvých počiatkoch rečí Božích⁴⁾, a stali ste sa takými, ktorí potrebujú mlieka⁵⁾, a nie pokrmu tvrďšieho.

13. Lebo každý, kto ešte mlieka dostáva, je nezkúsený v reči spravodlivosti; veď je nemlúvňa.

14. Ale pre dospelých je tvrďý pokrm, pre tých, ktorí následkom zvyklosti vycvičené majú smysly k rozoznávaní dobrého od zlého.⁶⁾

HLAVA 6.

O dospelosti v duchovnom živote. O výstrahe pred zpiatočnictvom. O stálosti v kresťanskej nádeji.

1. Preto pomeňme počiatky náuky Kristovej a prejdime k veciam dokonalejším, aby sme znovu nekládli základ učením o pokání zo skutkov mŕtvych⁷⁾ a o viere v Boha,

2. o krstoch⁸⁾ i o vkladaní rúk⁹⁾, o vzkriesení mŕtvych a o večnom súde.

3. A to i učiníme, jestli len Boh dopustí.

4. Lebo je nemožné, aby tí, ktorí sú raz osvietení¹⁰⁾ a okúsili nebeský

1) Grécky: o čom by sme mali rozprávať mnoho a ťažko vyjadriteľných rečí.

2) Pavel ich karhá. Zostali slabí vo viere, a tak nechápali by vznešených náuk.

3) Židia v Jeruzaleme boli prví, ktorí uverili ešte na Turíce; oni teda tak dávno sú kresťanmi, že by mali byť učiteľmi pre druhých.

4) O základných hlavných pravdách, a nie o vznešených tajomstvách.

5) T. j. deťmi. Jako deti tvrďých pokrmov, tak ani Židia vyšších právd.

6) T. j. pravého od falošného. Falošné — to sú židovčiacie náuky.

7) Pokánie z mŕtvych skutkov je pokánie za hriechy. Všetkého duchovného života začiatkom je obrátenie sa, ktoré vyplýva z viery v Boha.

8) O krstoch. V tom čase bolo treba objaviť Židom, aký rozdiel je medzi krstom Kristovým a Jánovým, ako i medzi krstom židovských príelcov (proselytov). A náuka o krste je tiež počiatočná.

9) Vkladanie rúk je sviatosť birmovania.

10) Ktorí sú osvietení náukou Kristovou.

dar¹⁾ a účastnými sa stali Ducha svätého,

5. okúsili tiež dobré slovo Božie²⁾ a moci budúceho veku³⁾,

6. a predsa odpadli⁴⁾, zase sa obnovili k pokániu⁵⁾, keďže si znovu križujú⁶⁾ a na posmech majú Syna Božieho.

7. Veď i zem, ktorá nasiakla dažďom, na ňu často padajúcim, a urodila užitočnú bylinu pre tých, ktorí ju obrábajú, dostáva požehnanie od Boha:

8. ale jestli rodí trnie a bodlač, je zavržená a blízka zlorečenia a jej koniec býva spálenie.⁷⁾

9. Avšak o vás, najmilší, úfame (veci) lepšie a spaseniu primeranejšie, keď i takto mluvíme.

10. Lebo Boh nie je nespravedlivý, aby zabudol na vašu prácu a lásku⁸⁾, ktorú ste preukazovali jeho menu, keď ste poslúhovali svätým, i poslúhujete.

11. Ale si prajeme, aby každý

1) Nebeský dar označuje dobrodenia kresťanského náboženstva, najmä odpustenie hriechov.

2) Dobré slovo Božie je nebeské dobroty sľubujúce učenie s jeho útechou.

3) Pod mocami sa tu majú rozumieť všetky vnútorné milosti a všetky dobroty messiášskeho kráľovstva.

4) Odpadli od Krista; do židovstva alebo pohanstva.

5) Nie je možné, aby sa obnovili k pokániu, t. j. k lepšiemu smýšľaniu. Takmer nie je možné, aby sa obrátil ten, kto raz odpadol od Krista. Alebo jako Kristus Pán hovoril: Kto zbrešil proti Duchu sv., tomu neodpustí sa ani na tomto, ani na druhom svete. Odpadlíctvo je hriech proti Duchu sv. Takýmto Duch sv. len zriedka dáva účinnivú milosť, bez ktorej človek nič záslužného pre nebo nemôže urobiť, a takí ľudia, ktorí poznanej pravde odporujú, obyčajne nikdy nezmenia svojho smýšľania, nasledovne ani sa neobnovia v pokánie. Ostatne tu je reč vždy o tých, ktorí úplné poznanie kresťanského náboženstva obsiahli a potom od viery odpadli a v odpadnutí vytrvali.

6) Odpadlíci obnovujú jakoby potupu, ktorú Kristus trpel na kríži.

7) Keď rola i pri práci a polievaní zarastla trnmi, ľudia túto nezdobu spália, aby ju tak zničili; takto Boh tresce človeka, keď i pri milosti pácha hriechy. Kresťania sú zemou, dažďom sú nadprirodzené dobrodenia Božie.

8) Za naše predošlé skutky Boh nám tak odmeňuje na tomto svete, že nám dáva nové milosti a najmä vytrvalosť v dobrom.

z vás preukazoval tú istú horlivosť, že splní nádej až do konca¹⁾:

12. aby ste neboli leniví²⁾, ale nasledovníci tých, ktorí skrze vieru a trpelivosť zdedia sľuby.

13. Lebo keď Boh činil sľub Abrahámovi, keďže nemal nikoho väčšieho, na koho by prisahal, prisahal na seba samého,

14. a riekol: Veruže hojne požehnám ťa a mnohonásobne rozmnožím ťa.³⁾

15. A keď takto trpelive čakal, obsiahol zasľúbenie.

16. Ľudia totiž prisahávajú na väčšieho od seba, a každej rozopre koncom je im potvrdzujúca prisaha.

17. Preto Boh, keď chcel dedičom svojho zasľúbenia dostatočne ukázať nepremožiteľnosť svojho úmyslu, složil na to prisahu⁴⁾,

18. aby sme pre dve nepremenniteľné veci, pri ktorých je nemožné, aby Boh luhal, mali prepevné potešenie, ktorí sme sa utiekali ku pridržaniu sa predloženej nádeje⁵⁾,

19. ktorú máme, ako kotvu⁶⁾ duše, i bezpečnú i pevnú, ktorá siaha až do vnútra za oponu⁷⁾,

1) T. j. že zostane kresťanom.

2) Tak sa zdá, židovskí kresťania ochabli; bolo im dlho čakať na príchod Kristov a na budúcu slávu. Aby ich apoštol obodril, poukazuje na to, že čo Boh sľúbí, to i splní.

3) To sa splnilo duchovne o nás kresťanoch, ktorí sme všetci duchovnými dieťkami Abrahámovými.

4) Sľub Boží je sám v sebe istý a nezmeniteľný, a to preto, že Boh je všemohúci a verný. No Boh svoj sľub potvrdil ešte i prisahou na spôsob ľudí, aby tým nezvratnejšie očakávali splnenie sľubov Božích.

5) Úmysel Boží bol dvoma rovnako nezmeniteľnými vecmi, totiž sľubom a prisahou, dať záruku, aby sme v nej nachádzali neskľátiteľné uspokojenie my, ktorí v trápeniach a bojoch života pridržame sa nádeje na lepšiu budúcnosť v nebi; lebo veď sľuby dané Abrahámovi vzťahujú sa vlastne na Spasiteľa a na jeho dielo: na naše spasenie.

6) Ako kotva upevní loď na mori, aby ju vetry sem-tam nehádzaly, netrepy o skalu a nestroskotaly, takto i nás nádej upevňuje v búrkach života.

7) Opona bola záclona v chráme medzi svätynou a najsvätejším, za ňou bolo teda najsvätejšie, čo vypoďobňovalo nebo, teda naša nádej siaha až do samého neba.

20. kam, ako predchodca ¹⁾ pre nás, vošiel Ježiš, keď sa stal dľa obradu Melchizedechovho veľkňazom na veky.²⁾

HLAVA 7.

Prednosť kňazstva Kristovho pred levitickým. Jeho večnosť a svätosť.

1. Lebo ³⁾ tento Melchizedech, kráľ salemský ⁴⁾, kňaz Boha najvyššieho ⁵⁾, ktorý šiel v ústrety Abrahámovi, navracajúcemu sa z porážky kráľov ⁶⁾, a dal mu požehnanie,

2. a ktorému Abrahám udelil desiatky zo všetkého, ktorý sa najprv vykladá jako kráľ spravodlivosti ⁷⁾, a potom i kráľ Salem ⁸⁾, to jest kráľ pokoja,

3. bez otca, bez matky, bez rodostromu ⁹⁾, nemajúci ani začiatku dní, ani konca života, ale pripodobnený

1) Za záclonu do najsvätejšieho len veľkňaz smel vstúpiť, a to len raz do roka: takto i Kristus vstúpil do neba, jako náš predchodca pre nás, aby i nás ta viedol.

2) Hlavný kňaz u Židov nevodvedol národ do najsvätejšieho, a preto vrátil sa z najsvätejšieho zpiatky k ľudu; ale Kristus ostane v nebi na veky spolu s nami.

3) Apoštol dokazuje, že najvyššie kňazstvo Kristovo, jako kňazstvo podľa rádu Melchizedechovho, je vyššie od najvyššieho kňazstva levitického starého zákona. Toto dokazuje tým: 1. že Melchizedech bol vznešenejší od Abraháma a od kňazov levitických, ktorí mu dali desiatky; 2. že kňazstvo levitické prestalo; 3. že nové kňazstvo Kristovo nastúpilo na jeho miesto a toto už nikdy neprestane, lebo je večné; 4. že kňazstvo Kristovo nie je obťažené hriechmi, jako Áronovské.

4) Melchizedech bol pravdepodobne kráľom Jeruzalemským.

5) Medzi pohanmi bol kňazom pravého Boha.

6) Keď Chodorlahomor s tromi spojencami premohol svojich nepriateľov a zajal i Lóta, Abrahám tiahol proti víťazom, porazil ich, vysvobodil Lóta a vydobyl veľkú korisť. Keď sa Abrahám navracal z tejto vojny, Melchizedech mu išiel v ústrety a požehnal ho.

7) Židovské meno Melchizedech znamená po slovensky: kráľ spravodlivosti a či spravdivý kráľ.

8) Slovo Salem znamená pokoj. Melchizedech je teda označený jako kráľ spravdivosti a jako kráľ pokoja. Už v tom je predobrazom Krista, v ktorého kráľovstve panuje spravdivosť, ktorá u Boha platí, a pokoj medzi Bohom a ľuďmi.

9) Sväté Písmo nemenuje ani otca, ani matky, ani starých rodičov Melchizedechových, nerozpráva ani o jeho narodení, ani o jeho smrti, tak že jeho pôvod a skončenie zostáva v skrytosti; v tom je predobrazom Kristovým, ktorý, jako večný Syn Boží, nielen dľa vedomostí ľudskej, ale i skutočne je bez začiatku a bez konca.

Synu Božiemu, zostáva kňazom na veky.¹⁾

4. Pozrite teda, jaký veľký je ten, ktorému desiatky dal čo z najlepšieho ešte i Abrahám, patriarcha.²⁾

5. A kdežto zo synov Leviho tí, ktorí obsiahli kňazstvo ³⁾, podľa zákona majú prikázané desiatky vyberať od ľudu, to jest od svojich bratov, hoci aj oni pošli z ľadví Abrahámových;

6. tento, ktorého rod nie je vy počítaný medzi nimi, dostal desiatky od Abraháma a dal požehnanie tomu, ktorý mal zasľúbenie.

7. A bez všetkého odporu to, čo je menšie, požehnáva sa od väčšieho.

8. A tuto síce desiatky berú smrteľní ľudia, ale tamto ten, o ktorom sa dosvedčuje, že žije.⁴⁾

9. A (tak rečeno) i Levi, ktorý bral desiatky, skrze Abraháma dal desiatky.

10. Lebo ešte v ľadviach otca bol, keď vyšiel proti nemu Melchizedech.

11. Jestliže teda dokonalosť nastala skrze kňazstvo levitické (lebo ľud za neho obdržal zákon), načo potreboval ešte druhý kňaz podľa obradu Melchizedechovho povstať a nezvať sa podľa obradu Áronovho?⁵⁾

1) Totižto dľa Pisma; jako toto ničoho nevie o konci jeho života, tak ani ničoho o konci jeho kňazstva, a v tom nastiňuje obraz Kristov, ktorého kňazstvo opravdive večne trvá.

2) Desatiny dávajú sa len vyšším; ako vysoko musí teda stáť Melchizedech, keď ho už sám vyvýšený praotec Abrahám za vyššieho uznáva, keď mu najzáctnejšie čiastky válečnej koristi, jako desatinu, prednáša? Toto je jeho prvá prednosť pred kňazmi levitskými, že smel Abraháma desatinou odanif.

3) Nie všetci potomci Leviho boli kňazmi, ale len potomci Áronovi, no všetci patrili ku kňazstvu a žili z desiatok, nasledovne hodnosťou prevyšovali ostatných Židov; ale Melchizedech prevyšoval hodnosťou ešte i Abraháma a Levitov, od ktorých v ich otcovi, Abrahámovi, dostal desiatky.

4) O Melchizedechovi, nakoľko je predobrazom Kristovým, dosvedčuje sa, že žije; preto, že: 1. sv. Písmo nikde nehovorí o jeho smrti; 2. jeho kňazstvo menuje večným. (Žalm 109, 4.) Kňazstvo Áronovské bolo len dočasné, siahalo až po Krista, kňazstvo Kristovo je večné a tak prevyšuje tamto.

5) Tretí dôvod: Starý zákon nemohol človeka vnútorne ospravedliviť a zdokonaliť; teda musel uhnúť takému zákonu, ktorý to môže; ale keď starý zákon prestal, muselo prestať i jeho kňazstvo.

12. Už ale, keď sa zamenilo kňazstvo, i zákon musí byť zamenený.

13. Ten totižto, o ktorom sa to hovorí, je z iného pokolenia, z ktorého nikto neslúžil oltáru.

14. Lebo známe je, že náš Pán pochádza z Júdy, o ktorom pokolení Mojžiš nič nespomenul ohľadom kňazstva.

15. A ešte viac zjavné je, keďže dľa podobenstva Melchizedechovho povstane druhý kňaz,

16. ktorý sa nestal dľa predpisu telesného ustanovenia¹⁾, ale mocou neporušiteľného života.

17. Veď má svedectvo: Ty si kňaz na veky podľa obradu Melchizedechovho.

18. Tak zrušuje sa predošlý zákon pre jeho slabosť a neužitočnosť.

19. Lebo zákon ničoho neprivedol k dokonalosti, ale úvod (je to) lepšej nádeje²⁾, skrze ktorú sblížujeme sa k Bohu.

20. A nakoľko to nie je bez prísahy³⁾ (lebo iní bez prísahy stávali sa kňazmi,

21. kdežto tento prísahou⁴⁾ na toho, ktorý mu riekol: Prisahal Pán a neľutuje: Ty si kňazom na veky),

22. natoľko lepšej smluvy⁵⁾ ručiteľom stal sa Ježiš.

23. A iní totižto viacerí bývali kňazmi, preto, že smrť bránila im zostať,

24. ale tento preto, že zostáva na veky, má večné⁶⁾ kňazstvo.

25. A preto i večne môže spasiť

tých, ktorí pristupujú k Bohu skrze neho, preto, že je vždycky živý, aby sa primlúval za nás.

26. Lebo slušalo sa, aby sme mali takého veľkňaza, ktorý je svätý¹⁾, nevinný, nepoškvrnený, oddelený od hriešnikov a vznešenejší od nebies,

27. ktorý nepotrebuje každý deň, ako kňazi²⁾, najprv za svoje vlastné hriechy, potom za (hriechy) ľudu prinášať obety, lebo to učinil raz, keď obetoval sám seba.³⁾

28. Lebo zákon ustanovil za kňazov ľudí, majúcich krehkosti, ale slovo prísahy, ktoré je po zákone, Syna dokonalého na veky.

HLAVA 8.

O nebeskom príbytku Kristovom. O prednosti smluvy.

1. Hlavná vec pri tom, o čom je reč, je: Takého máme veľkňaza, ktorý sa posadil na pravicu trónu Veličenstva⁴⁾ v nebesách,

2. ako služobník svätyne a pravého stánku⁵⁾, ktorý postavil Pán, a nie človek.

3. Keďže každý veľkňaz býva ustanovený obetovať dary a obety, a preto je potrebné, aby i tento mal niečo, čo by obetoval⁶⁾,

4. ale keby bol na zemi, nebol by ani kňazom⁷⁾, lebo sú (tu takí), ktorí obetujú dary podľa zákona

1) Štvrtý dôvod: Kristus je ozaj svätý, kdežto veľkňazi boli hriešni.

2) Grécky: veľkňazi.

3) T. j. priniesol obeť za ľudské a nie za svoje hriechy, ktorých nemal, ale vzal na seba ľudské hriechy a takto za ne obetoval seba.

4) Veličenstvo označuje svrchovaného panovníka v krajine: tu je reč o nebi, teda označuje Boha. Kristus sedí pri ňom zprava a tam vykonáva svoj kňazský úrad. O kofko vyššie stojí nebo od pozemskej svätyne židovskej, o tolko je i Pán Ježiš vznešenejší od veľkňaza židovského.

5) Kňaz posluguje vo svätyni, ktorú ľudia vystavili; Kristus v nebi, ktoré sám Boh vystavil. Toto je pravý stánok, lebo Boh, ktorý je síce všade prítomný, predsa zvláštne v nebi prebýva.

6) Čo obetuje Kristus teraz Otcovi v nebi, o tom sv. Pavel mlčí, ale čosi predsa obetuje.

7) V židovstve by Kristus nemohol byť kňazom, lebo nepochádza od Árona, a tak sú iní, ktorí obetujú obety starozákonné.

1) Starozákonné kňazstvo sa udeľovalo tým, ktorí pochádzali od Árona. Kristus nie je kňazom pre svoj telesný pôvod od Árona, od ktorého nepochádza, ale pre svoje božstvo.

2) Úvod lepšej nádeje je nový zákon. Starý zákon dával zväčša časné sľuby, nový zákon večné. Niektorí rozumejú a prekladajú toto miesto takto: (Starý zákon) bol úvodom k lepšej nádeji, t. j. viedol ku kresťanstvu...

3) Kňazstvu Áronovskému Boh neprisahal, že bude trvať na veky.

4) Kňazstvu Kristovmu to prisľúbil pod prísahou.

5) A: preto nový zákon musí byť lepší od starého, keďže jeho kňazstvo a tak i on sám trvá na veky.

6) Grécky: nepominuteľná.

5. a slúžia obrazu a tieňu nebeských vecí. Jako sa povedalo Mojžišovi, keď zhotovoval stánok: Hľad (vraj), aby si všetko spravil dľa nákredu, jaký ti bol ukázaný na hore.¹⁾

6. Ale teraz tým výbornejšiu službu²⁾ dostal, čím výbornejšej smluvy je prostredníkom, pretože táto je pod lepšími sľubmi³⁾ uzavretá.

7. Lebo keby tá prvá bola bývala bez úhony, zaiste by sa nehľadalo miesto pre druhú.⁴⁾

8. Už ale, keď ich karhal, hovoril: Ejhľa, prídu dni, povedá Pán: a s domom Izraelovým a s domom Júdovým uzavrem novú smluvu⁵⁾,

9. nie podľa smluvy, ktorú som učinil s ich otcami v ten deň, keď som ich vzal⁶⁾ za ruku, aby som ich vyviedol zo zeme egyptskej; lebo oni nezostali v tej mojej smluve⁷⁾, a ja som nedbal o nich, povedá Pán.

10. Toto je totižto smluva, ktorú uzavrem s domom Izraelovým po tých dňoch, povedá Pán: Vložím svoje zákony do ich smýšľania a do ich srdca⁸⁾ vpíšem ich, a budem ich Bohom, a oni budú mojim ľudom.

11. A nik nebude učiť svojho bližného a nikto svojho brata⁹⁾ slo-

vami: „Poznaj Pána!“ Lebo všetci ma budú znať od najmenšieho až po najväčšieho z nich.

12. Lebo smilujem sa nad ich nepravosťami a nespomeniem si viac na ich hriechy.¹⁾ (Jer. 31, 31—34.)

13. A keď spomína novú (smluvu), prvú vyhlasuje za starú; ale čo je zastaralé a sa zostarievá, blízko je zahynutia.

HLAVA 9.

Nedokonalosť svätých starého zákona. Prednosť obety Kristovej nad obetami levitickými. Potreba jeho krvavej smrti. Svrchovaná dostatočnosť jeho jedinej obety.

1. Mala síce i prvá (smluva) obradové ospravedlivenia²⁾ a svetskú svätýňu.³⁾

2. Vystavený bol totiž stánok predný⁴⁾, v ktorom boli svietniky⁵⁾ a stôl⁶⁾, i predkladané chleby, ktorý nazýval sa svätýňou.

3. A za druhou oponou bol stánok, ktorý sa nazýval najsvätejšou⁷⁾ svätýňou,

4. a mala zlatú kaditeľnicu⁸⁾ a truhlu úmluvy⁹⁾, pokrytú zlatom so

1) A príčinou tejto premeny bude odpustenie hriechov, t. j. ľudia budú poznať Boha, preto, že ich hriechy nezalespia.

2) Starý zákon nemal prostriedkov milosti (sviatosti), on vlival na človeka len svojimi obradmi, ktoré pohýňaly k pokániu.

3) Svätýňa svetská = svätýňa zemská.

4) Apoštol tu opisuje svätýňu Mojžišovu, ktorá slúžila za vzor chrámu jeruzalemskému.

5) V Mojžišovom stánku bol svietnik so siedmimi ramenami. V chráme Salamúnovom bolo 10 zlatých svietnikov, v Zorobábelovom bol zase len jeden.

6) Bol to pozlattený stôl, a na ňom stálo 12 chlebov, ktoré boli ustavičnou obetou 12 pokolení Izraelových a ktoré sa každý týždeň obnovovali.

7) Svätýňu od najsvätejšieho delila opona.

8) Zlatá kaditeľnica stála vo svätyni bezprostredne pred oponou; za ňou bol zlatý oltár, na ktorom sa páliło kadidlo, ktorého kad mal naplňovať najsvätejšie, v ktorom sám Boh bydlí.

9) Truhla úmluvy = drevená truhla, obitá zlatom. V nej byly kamenné dosky, čo ich Boh dal Mojžišovi, na ktoré bolo vyryté desaťero Božích prikázání; nádoba s mannou, na pamiatku, jako krmil Boh Izraelcov na púšti za 40 rokov, a prút Aronov. Keď Mojžiš odovzdal kňazstvo svojmu bratovi Aronovi, Židia sa vzdúrili, preto, že videli jako politickú, tak i cirkevnú moc sústrednenú v jednej rodine a nechceli veriť, že to Boh tak chce. Na rozkaz Boží pohlavári urezali si po jednom

1) Šiator Mojžišov a potom chrám jeruzalemský bol len napodobnením stánku nebeského, ktorý Boh ukázal Mojžišovi na hore Sinai. (To bola mienka rabínska.)

2) Je tým výbornejším kňazom, čím výbornejšia je smluva, ktorú sprostredkoval.

3) Pod prísahou.

4) Boh, ako to čítame u Jeremiáša (31, 31—34), keď karhal Židov, hľadal miesto pre druhú smluvu, t. j. činil prípravu k novému zákonu. Keďže činil prípravu k novému zákonu, starý musel byť nedostatočný.

5) Obe židovské kráľovstvá: Izraelsko a Judsko v novom zákone sa spoja.

6) Boh uzavrel so Židmi smluvu (starý zákon), keď ich akoby za ruku viedol do zasľúbenej zeme.

7) No Židia túto smluvu narušili, a preto i Boh prestal o nich dbať, t. j. ich opatrovať.

8) T. j. mojou milosťou zmením im smýšľanie a čítanie na kresťanské, tak že po kresťansky budú žiť, nie tak preto, že je to prikázané, jako z vnútornej potreby.

9) Kresťanské smýšľanie natolko presiakne mysle a celú ľudskú spoločnosť, že sa všetci dozvedia o ňom, t. j. bude panujúcou ideou, ktorá zachváti ľudstvo.

všetkých strán, a v nej zlatá nádoba s mannou a prút Áronov, ktorý bol pučal, i dosky zákona,

5. a nad ňou boli cherubíni slávy¹⁾, zatieňujúci slutovnicu: o čom teraz netreba hovoriť dopodrobna.

6. A keď toto bolo tak zostavené, do predného stánku síce kňazi vždy vchádzali, keď vykonávali služby pri obetách²⁾,

7. ale do druhého jediný veľkňaz raz do roka, nie bez krvi, ktorú obetoval za hriechy svoje a za (hriechy) ľudu.³⁾

8. Čím Duch svätý ukazuje to, že cesta k najsvätejšiemu ešte nie je otvorená, dokým prvý stánok stojí⁴⁾,

9. čo je podobenstvo prítomného času⁵⁾, podľa ktorého obetujú sa dary a obety, ktoré nemôžu vo svedomí urobiť dokonalým toho, kto slúži (Bohu) len pokrmami a nápojmi⁶⁾,

10. a rozličným umývaním a telesnými ospravedlivovaniami, ktoré

prúte a označili ich svojim menom a položili pred truhlu úmluvy. Na druhý deň sa ukázalo, že prút Áronov pučal, kvitol, ba urodil zrelé mandle. Týmto Boh ukázal, že Áronovi on dal kňazstvo. Toto všetko i s truhlou úmluvy prorok Jeremiáš kdesi zakopal zo strachu pred Nabuchodonozorom a viac sa to nemôže najst.

1) Cherubíni boli dvaja zo zlata uliati rozkrýdení anjeli; krýdliami zastierali slutovnicu, t. j. došticu, ktorá sa považovala za trón Boží. Veľkňaz na deň smierenia toto veko pomazal krvou z obety na znak smierenia ľudu s Bohom. A preto toto miesto nazývalo sa smiernicou, slutovnicou.

2) U Židov konaly sa obety ráno a večer; kňazi vošli do svätyne, nakládli do kaditeľnice kadidla a do sviatníka naliali olivového oleja a obnovili svetlo a zákadnú obetu.

3) Do najsvätejšieho kňazi nesmeli vchádzať, vyjmúc veľkňaza, ktorý smel vojsť do neho raz do roka na deň smierenia.

4) Kňazi mali síce prístup do predsvätyne, ale nie do najsvätejšieho, kde len veľkňaz výnimočne raz do roka smel vkročiť. Toto všetko znamenalo, že ľud a kňazi v starom zákone ešte nemali voľného prístupu k Bohu.

5) Pod prítomným časom má sa rozumieť čas, za ktorý židovská bohoslužba ešte trvala, teda do spustošenia Jeruzalema.

6) V židovstve hlavná váha kládla sa na to, aby Židia nejedli a nepili nečistých pokrmov a nápojov, a na umývanie.

boly naložené až do času napravenia.¹⁾

11. Ale prišiel Kristus, ako najvyšší kňaz budúcich dobrôt²⁾, a cez väčší a dokonalejší stánok³⁾, nie rukou robený, to jest nie tohto stvorenia,

12. ani nie s krvou kozľacou alebo telacou⁴⁾, ale so svojou vlastnou krvou raz vstúpil do svätyne, preto, že našiel večité vykúpenie.⁵⁾

13. Lebo jestliže krv z kozlov a z býkov a pokropenie popolom jalovice posväcuje poškrvnených, aby boli čistí na tele⁶⁾,

14. o koľko viacej krv Kristova, ktorý skrže Ducha svätého⁷⁾ obetoval sám seba nepoškrvneného Bohu, očistí nám svedomie od skutkov mŕtvych⁸⁾, aby sme slúžili živému Bohu.

15. A preto je prostredníkom novej úmluvy, aby skrže smrť, ktorú podstúpil za vykúpenie od priestupkov počas prvej úmluvy pácha-

1) U Židov bolo heslo: nepoškrviť si telo, ani jedlom, ani nemocou, ani dotknutím sa nečistého (mŕtvoly), lebo ináč nesmel vojsť do chrámu. Nečistý musel sa očistiť, teda na tele ospravedlivieť. Čas napravenia je nový zákon.

2) Budúce dobroty sú tie, ktoré nasledujú po starom zákone, ktorý vtedy bol ešte prítomný, a to: večné smierenie, vnútorné posvätenie, večné blahoslavenstvo.

3) Väčší a dokonalejší stánok tu označuje nebesá, ktoré nespravili ľudia, jako stánok v starom zákone.

4) Keď židovský veľkňaz mal vstúpiť do najsvätejšieho, musel najprv prejsť cez stánok, lebo najsvätejšie bolo až za stánkom, a niesol so sebou krv kozľaciú a telaciú do najsvätejšieho; P. Ježiš so svojou krvou vstúpil v nebi až do svätyne, t. j. až na trón božského Veličenstva.

5) Obeta Kristova je večná, večne platná a dostatočná.

6) Dľa predpisu u Mojžiša (4, 19) na smiernu obetu zabíjali a celkom spálili červenú jalovicu. Popol z tejto obety sa posbíeral a smiešal s tekúcou vodou, a touto miešaninou bývali kropení tí, ktorí sa boli dotkli mŕtvoly a tak stali sa nečistými. Táto nečistota bola len zovnútorá, nakoľko vytvárala nečistého zo služieb Božích a z obcovania so spoluobčanmi, a takéto telesné, teda zovnútoré očistenie nasledovalo z pokropenia popolom.

7) Grécky: skrže večného Ducha, alebo: mocou večného Ducha. Kristus obetoval túto svoju obetu na kríži v spojení s Duchom svätým, alebo vo svojej oduševnenosti a láske.

8) Mŕtve skutky sú hriechy, preto, že sa proti večnému životu, jako smrť časnému.

ných, dosiahli zasľúbené večné dedičstvo tí, ktorí sú povolani.¹⁾

16. Lebo kde je závet²⁾, treba je, aby nastúpila smrť toho, ktorý činí závet.

17. Veď závet až po smrti je právoplatný, ináč ešte nemá moci, dokiaľ žije ten, ktorý závet urobil.

18. Preto ani ten prvý nebol zasvätený bez krvi.

19. Lebo keď Mojžiš prečítal všetky prikazy zo zákona všetkému ľudu, vzal krv z teliat a z kozlov s vodou³⁾ a šarlátovo-červenou vlnou⁴⁾ a s čistcom a pokropil i knihu i všetok ľud,

20. a riekol: Toto je krv závetu⁵⁾, ktorý vám Boh vydal.

21. A podobne i stánok, i všetky bohoslužobné nádoby pokropil krvou.

22. A temer všetko očisťuje sa krvou dľa zákona, a bez vylievania krvi niet odpustenia.⁶⁾

23. Potrebné bolo teda, aby sa obrazy nebeských vecí takto očisťovali, ale nebeské veci samé lepšími obetami, než sú tie.⁷⁾

1) Touto dobrovoľnou obetnou smrťou bol Kristus prostredníkom novej smluvy, a to lepšej smluvy, ktorú Boh už popredku bol slúbil, ktorej cieľom bolo, aby zasľúbené dedičstvo skutočne tým sa dostalo za podiel, ktorí sú popredku božským rozhodnutím k tomu povolani. Najprv však musela byť odstránená prekážka, ktorá v ceste stála povolaným obsiahnuť toto dedičstvo, totižto hriechy, ktoré boli spáchané ešte pred vstúpením do novej smluvy, teda za starej smluvy, a to sa stalo práve smrťou ich prostredníka.

2) Od v. 16—28. odôvodňuje apoštol potrebu smrti Kristovej na sprostredkovanie novej smluvy. Sv. Pavel kráľovstvo nebeské nazýva dedičstvom, ktoré patrí jedine Kristovi, jako nepoškvrnenému človeku. Ale Kristus chcel ho odovzdať i nám, a to v podobe závetu (testamentu), teda milostivého daru. Už ale závet je platný až po smrti toho, kto ho robil. Nasledovne, aby bol nový závet platný, musel Kristus najprv umrieť.

3) Vodou rozriedil krv, aby sa ňou mohlo kropiť.

4) Táto vlna, oмотaná okolo čistcového stebľa, slúžila za kropáč.

5) T. j. obetná krv, ktorej vylievaním smluva bola uzavretá a zapečatená. Skoro tých istých slov upotrebuje Kristus pri poslednej večeri, lebo jeho krvou uzavretý a potvrdený bol nový zákon.

6) Už v starom zákone panovalo presvedčenie, že Boh môže sa smieriť s ľuďmi len následkom obetnej smrti.

7) Keď šiator starozákonnejšia smluva takýmito obetami pre svätú potrebu musel byť zasvätený, tak musí byť i jeho vzorný obraz, nebeské najsvätejšie, omnoho vyššou a vzácnejšou obetou otvorené a posvätené.

24. Lebo nevošiel Ježiš do svätyne rukou robenej, ktorá bola predobrazom pravej, ale do samého neba, aby sa ukázal teraz pred tvárou Božou za nás¹⁾,

25. ani nie, aby často obetoval seba samého, jako vchádza veľkňaz do svätyne každý rok s cudzou krvou²⁾;

26. ináč bol by musel často trpieť od počiatku sveta³⁾; ale teraz zjavil sa raz pri skonaní vekov, aby sotrel hriechy obetovaním seba samého.

27. A jako ustanovené je ľuďom raz umrieť a potom je súd,

28. tak i Kristus raz sa obetoval, aby sňal hriechy mnohých; po druhý raz ukáže sa bez hriechu⁴⁾, spasit tých, ktorí ho očakávajú.

HLAVA 10.

Mnohonásobné obetovanie obetí židovských a raz vykonaná obeta Kristova. Napomenutie k stálosti. Výstraha pred súdom Božím. Rozpomienka na predošlú horlivosť. Povzbudenie k vytrvalosti.

1. Keďže zákon má len stín budúcich dobrôt⁵⁾, a nie sám obraz vecí, tými istými obetami, ktoré každý rok bez prestania obetujú, nikdy nemôže pristupujúcich⁶⁾ učiniť dokonalými,

2. lebo ináč by sa boly prestaly obetovať⁷⁾, preto, že by tí, ktorí

1) Za nás, t. j. aby nás ustavične pred Bohom zastával.

2) Kristus nevstúpil do nebies, aby ich zase opustil a navrátil sa na zem, preto nemusí sa viac raz obetovať, a to tým menej, že jeho obeta je i ohľadom hodnoty a času nekonečná.

3) Keby obeta Kristova nebola večná a nekonečná, keby neúčinkovala do budúcnosti a do minulosti, Kristus by bol musel trpieť a umierať od stvorenia sveta.

4) Prvý raz vzal na seba naše hriechy a zničil ich, druhý raz nebude mať čo vziať na seba, bude bez hriechu.

5) Budúce dobrá a či dobroty sú novozákonné prostriedky milosti; starozákonné obrady neboly prostriedkami milosti, ale ich len predobrazovali.

6) Preto nemohly posvätiť tých, ktorí ich upotrebovali.

7) V starom zákone i tí, ktorí len raz zžehli, každoročne prinášali obety za hriechy. Keby starozákonná obeta ničila hriechy, bolo by to bývalo

obetovali, raz očistení, nemali povedomia hriechu,

3. ale práve skrze ne deje sa každého roku pripomínanie hriechov.

4. Lebo nie je možné, aby krv býkov a kozlov odňala hriechy.

5. Preto pri vkročení na svet povedá: Obety a daru nechcel si, ale telo spôsobil si mi.¹⁾

6. V obetách za hriech nemáš zaľúbenia.

7. Vtedy som riekol: „Ejhľa, prichádzam; na začiatku knihy je o mne napísané, aby som plnil, Bože, tvoju vôľu.“²⁾

8. Keď vyššie povedal, že obeti a darov a zápalných obetí za hriechy nechcel si, a nemáš zaľúbenia v tom, čo sa ti dľa zákona prináša,

9. vtedy som riekol: „Hľa, prichádzam, aby som splnil, Bože, tvoju vôľu“; ruší (teda) prvé, aby ustanovil druhé.

10. V tejto vôli posvätení sme skrze obetovanie tela Kristovho raz (navždy).

11. Každý síce kňaz stojí napohotove každý deň slúžiť a často prednášať tie isté obety, ktoré nikdy nemôžu sňať hriechy,

12. ale tento, keď obetoval jednu obetu za hriechy, na veky sedí na pravici Božej:

13. a ďalej očakáva, dokým jeho nepriatelia nebudú položení za podnož jeho nohám.

zbytočné. A jestli to ľudia predsa robili, keď ich hrýzlo svedomie, i za tie hriechy, za ktoré už obetovali, to je znakom, že tie obety nezničily hriechy.

1) Túto nedostatočnosť levitickej obety a potrebnosť obety omnoho vyššej a bohuľúbeznejšej samé Písmo už od dávna popredku oznamovalo, totiž v slovách, ktoré prorok Dávid (Žalm 39, 7) najprv síce o sebe mluvil, ktoré však sú len obrazom toho, čo Kristus hovoril v čas svojho prichodu, pri svojom vtelení. Telo si mi dal, ktoré nastúpi namiesto starých obetí a s úplným odovzdaním sa do tvojej vôle až na smrť — má byť opravdivou obetou.

2) Vtedy, keď si mi telo pripravil, v okamihu vtelenia, keď som na svet prišiel, vyslovil som úplnú ochotnosť, abych vyplnil cieľ svojho sostúpenia a vykonal vôľu Božiu s úplným odovzdaním sa do nej, tak, ako je to o mne v prorockých písomach predpovedané.

14. Lebo jednou obetou naveky zdokonalil¹⁾ tých, ktorí sú posvätení.

15. A svedčí nám to i Duch svätý, keď totižto riekol:

16. „Toto je tá úmluva, ktorú uzavrem s nimi po tých dňoch, povedá Pán; moje zákony vštepím im do srdca a do ich mysle napíšem ich,

17. a na ich hriechy a nepravosti už viac nespomeniem.“²⁾

18. Ale kde sa ony³⁾ odpustily; tam už niet viac obety za hriech.

19. Keď teda, bratia, máme nádej, že skrze krv Kristovu vojdeme do svätýne:

20. cestou novou⁴⁾ a živou, ktorú nám pripravil cez oponu⁵⁾, to jest svoje telo,

21. a (máme) veľkého kňaza nad domom Božím⁶⁾;

22. pristúpme s pravým srdcom, s úplnou vierou, očistené majúc srdce od zlého svedomia a umyté telo čistou vodou⁷⁾;

23. zadržme nezvratne vyznanie svojej nádeje⁸⁾, (lebo verný je ten, ktorý prisľúbil),

24. a upozorňujme sa jeden druhého, aby sme sa podnecovali k láske a dobrým skutkom,

25. a neopúšťali svojho shromaždenia⁹⁾, jako niektorí majú obyčaj,

1) Zdokonalil: priviedol k mravnej dokonalosti a k úplnosti, t. j. k večnej sláve tých, ktorých posvätil. V tomto verši apoštol vytvára všetky obety starého zákona, ba i jakúkoľvek novú obetu za hriechy. No nevytvára sa tu sv. omša, a to preto, lebo ona je podstatne jedna a tá istá obeta, jako na križi.

2) T. j. v novom zákone hriechy sa budú úplne odpúšťať.

3) Ony = hriechy.

4) 19—20. Vlastne: Keď teda máme, bratia, nádej na vchod do svätýne skrze smrť Ježišovu, ktorý (vchod) nám posvätil, ako novú a živú cestu cez záclonu, t. j. svoje telo... Táto nová cesta je Kristus, jeho učenie a prikladný život.

5) Ako v starom zákone hlavný kňaz, keď chcel vojsť do najsvätejšieho, musel najprv odhrnúť oponu, takto i Spasiteľ musel najprv odhrnúť oponu, t. j. svoje telo na križi, a len potom vstúpil do neba.

6) Tento dom Boží je nebo. Kristus je nad nebom, ako kedysi židovský veľkňaz nad chrámom.

7) Čistá, t. j. očisľujúca voda je krst.

8) Že obsiahneme kráľovstvo nebeské.

9) Tak sa zdá, že mnohí opúšťali bohoslužby kresťanské a zúčastňovali sa na židovských. Od

ale posmeľujme sa, a to tým viac, čím viac vidíte približovať sa deň.¹⁾

26. Lebo jestli dobrovoľne hrešíme²⁾ po obdržanom poznaní pravdy, už nám nepozostáva obeta za hriechy³⁾,

27. ale jakési hrozné očakávanie súdu a prudký oheň, ktorý spáli protivníkov.

28. Keď kto podvracal zákon Mojžišov, pod dvoma, alebo troma svedkami, bez milosrdenstva umrel⁴⁾,

29. čo myslíte, o koľko horší trest zasluhuje ten, kto pošliapal⁵⁾ Syna Božieho a za nečistú považoval krv úmluvy, ktorou bol posvätený, a potupil ducha milosti?

30. Však vieme, kto riekol: „Moja je pomsta“ a: „Ja odplatím.“ A zase: „Pán bude súdiť svoj ľud.“⁶⁾

31. Hrozné je upadnúť do rúk živého Boha.

32. Rozpomeňte sa na predošlé dni, za ktorých ste po svojom osvietení⁷⁾ znášali veľký boj utrpenia.

33. A to zčiasťky boli ste divadlom v potupách a súženiach, zčiasťky však stali ste sa spoločníkmi⁸⁾ tých, ktorí takto pochodili.

34. Lebo s väzňami mali ste útrpnosť, i lúpež svojich majetkov trpeli

toho ich apoštol vystríha a poukazuje na blízky deň Pánov.

1) Pod týmto dňom pravdepodobne rozumel apoštol spustošenie Jeruzalema, ako predobraz konca sveta.

2) Jestli úmyselne stávame sa Židmi skrze odpadľivo.

3) Židovské obety nám už nepomôžu.

4) Dľa Mojžiša (17, 2—7) odpadlík od Boha k modlárstvu býva na výpoveď dvoch alebo troch svedkov pred bránu vyvedený a ukamenovaný.

5) Kto od Kristovej viery odpadne, skrze to Synovi Božiemu hanbu učiní, ako by ho nohami šliapal; ten krv Kristovu, ktorou sa nový zákon uzavrel a ktorou i sám bol posvätený, za nečistú krv zločinka považuje a bezočive a opovážlive potupuje Ducha svätého, prameň všetkých milostí, skrze ktorého sa mu milosť povolania za podiel dostala.

6) Vieme, že to riekol všemohúci Boh. 5. Mojš. 32, 35; Žalm 134, 14.

7) Osvietení vierou Kristovou, t. j. obrátení na kresťanstvo. Tieto prenasledovania zúrili, keď sv. Štefana ukamenovali a sv. Petra väznili.

8) Stali sa spoločníkmi skrze sústrasť a skrze skutky milosrdenstva.

ste s radosťou v povedomí, že vy máte lepšiu a trvanlivú majetok.

35. Netraťte teda svoju dôveru, ktorá má veľkú odplatu.

36. Lebo trpelivosť je vám potrebná, aby ste plnením vôle Božej dosiahli zaslúbenie.

37. Lebo ešte niečo máľučko, a príjde ten, ktorý má prísť, a nebude meškať.¹⁾

38. Spravedlivý môj však žije z viery²⁾, ale jestli sa utiahne³⁾, nebude sa ľubiť mojej duši.

39. My však nie sme utiahnuté dietky, ktoré zahynú, ale veriace, ktoré získajú dušu.

HLAVA 11.

Priklady o sile viery v starom zákone.

1. Nuž viera⁴⁾ je podstatou⁵⁾ toho, čo úfame, presvedčenie o tom, čo nevidíme.⁶⁾

2. A z nej dostali predkovia vysvedčenie.⁷⁾

3. Vierou uznávame, že svet bol stvorený slovom Božím, tak že viditeľné povstalo z neviditeľného.

1) Aby vytrvali v dobrom, k tomu povzbudzuje ich tým, že onedlho príjde Pán, či to v čas spustošenia Jeruzalema a či v čas smrti.

2) Spravedlivý z viery čerpá mravný i večný život.

3) Kto sa zbabele utiahne pred prenasledovaním, a zvlášte jestli odpadne od viery, nebude sa ľubiť Bohu.

4) Židia očakávali Messiaša, jako slávneho kráľa, a preto nechceli uznať za Messiaša chudobného a potupeného Ježiša. Apoštolovia im vysvetlili, že Pán Ježiš prvý raz chcel prísť v poníženosti a že až po druhý raz príde v sláve. Zo židovstva obrátení kresťania teda tým túžobnejšie očakávali tento druhý príchod a chceli, aby bol čím skôr. V nasledujúcich hlavách apoštol povzbudzuje ich príkladmi, aby vytrvali vo viere a v dôvere, i keď by nevideli na vlastné oči príchodu Spasiteľovho.

5) Vlastne: podstavcom (podstatou, t. j. tým, na čom niečo stojí, teda asi základom) nádejných vecí, alebo dľa sv. Aug. tých, ktoré úfajú, t. j. viera je základom nádeje; len to úfame, o čom veríme, že je, že je pravdepodobné, alebo aspoň možné. O čom človek vie, že je nemožné, to neúfa. Novšie chcú grécke slovo hypostasis prekladať v trpnom stave, a vtedy by znamenalo spoľahlivosť toho, čo úfame.

6) Čo nepadá pod naše smysly, o čom sa pomocou ľudskej vedy nemôžeme dozvedieť a presvedčiť.

7) Od Boha, že ozaj verili.

4. Vierou obetoval Ábel Bohu lepšiu obeť¹⁾, než Kain, a pre ňu obdržal svedectvo, že je spravodlivý, lebo Boh vydal svedectvo o jeho daroch, a touto ešte i po smrti mlúvi.

5. Vierou bol Henoch²⁾ unesený, aby neuzrel smrti, a nenašli ho, ponevác ho Boh uniesol, lebo ešte pred unesením mal svedectvo, že sa ľúbi Bohu.

6. A bez viery nie je možné ľubiť sa Bohu. Lebo kto pristupuje k Bohu, musí veriť, že je, a že tým, ktorí ho hľadajú, je odplatiteľom.³⁾

7. Vierou Noe, keď obdržal zvesť o tom, čo ešte nebolo vidieť⁴⁾, plný strachu staväl koráb, aby zachránil svoj dom, a skrze ňu odsúdil⁵⁾ svet a ustanovený bol za dediča spravodlivosti, ktorá pochádza z viery.

8. Vierou poslúchol ten, ktorý sa volá Abrahám, aby odišiel na to miesto, ktoré mal dostať za podiel, a odišiel⁶⁾ bez toho, že by vedel, kam ide.

9. Vierou zdržoval sa v zaslúbenej zemi, jako v cudzej⁷⁾, keď prebýval v šiatroch s Izákom a Jakubom, spoludedičmi toho istého zaslúbenia.

10. Lebo očakával mesto, majúce základy⁸⁾, ktorého staviteľom a zakladateľom je Boh.

11. Vierou i sama neplodná⁹⁾ Sára dostala moc počať semeno i mimo

1) Ábel pre svoju väčšiu vieru obetoval, dľa gréckeho, hojnejšiu, plnejšiu obeť a ešte i po smrti mlúvi, nakoľko toto o ňom je známe ľuďom.

2) Henoch žil ešte pred potopou sveta; kde sa zdržuje, nevieme.

3) Toto sú dve hlavné pravdy každého zjaveného náboženstva: že je Boh a že Boh dobré odpláca a zlé tresce.

4) Keď na potopu nedalo sa ešte ani myslieť.

5) Odsúdiť tých, ktorí neverili, že on uveril; keď on veril, mohli aj ostatní veriť; keď ostatní neverili, nemusel ani on, a predsa veril.

6) Abrahám na jedno slovo opustil úrodné kraje a šiel do neznámej zeme, o ktorej nevedel, ani kde je, ani jaká je, a predsa poslúchol Boha.

7) Vtedy Palestína patrila Chananejcom; asi o 400 rokov neskoršie zaujali ju Židia.

8) Mesto majúce základy... pre nebo.

9) Neplodná a odumretého života, keď už ztratila čas. (Rim. 4, 5.)

času veku, lebo uverila, že je verný ten, ktorý zaslúbil.

12. Preto i z jedného¹⁾ (a to z umrtného) poslali jako množstvo nebeských hviezd a jako nesčíselný piesok, ktorý je na brehu morského.

13. Všetci títo umreli vo viere, bez toho, že by boli dosiahli zaslúbenia, ale len zďaleka videli a vítali ich a vyznávali, že sú pútnikmi a cudzincami na zemi.²⁾

14. Lebo tí, ktorí tak hovoria, dávajú na javo, že hľadajú vlast.

15. A keby azda boli mysleli na tú, z ktorej vyšli, mali času vrátiť sa nazpät.

16. Takto však túžia po (vlasti) lepšej, to jest nebeskej. Preto Boh nehanbil sa volať sa ich Bohom, preto, že im pripravil mesto.

17. Vierou obetoval Abrahám Izáka, keď bol zkušáný, a obetoval jednorodeného, ktorý bol obdržal zaslúbenia³⁾,

18. ktorému bolo povedané, že: Tí po Izákovi budú sa volať tvojím potomstvom⁴⁾,

19. lebo bol presvedčený, že Boh môže i mŕtvych vzkriesiť, preto ho i dostal (nazpät) ako predobraz.⁵⁾

20. Vierou aj Izák dal požehnanie Jakubovi a Ezauovi ohľadom na budúcnosť.

21. Vierou požehnal umierajúci Jakub každého zo synov Jozefových, a poklonil sa vrcholcu jeho prúta.⁶⁾

22. Vierou zmienil sa umierajúci

1) Z Abraháma; no Abrahám ešte i po smrti Sárinej sa oženil a splodil viacero detí. (Mojž. 25, 1-4.)

2) T. j. v Chananejsku.

3) Boh sľúbil Abrahámovi, že potomci Izákovi budú veľkým národom, a napriek tomu sľubu Abrahám na rozkaz Boží obetoval Izáka.

4) Po Izákovi deti budú sa volať tvojím potomstvom. Abrahám mal viac detí, ale tieto nepatili za jeho deti, lebo len tí sa považovali za jeho potomstvo, ktorí pochádzali od Izáka.

5) Izák bol predobrazom Krista Pána vzkrieseného, preto, že bol vyrvaný z pažeráka smrti.

6) On preukázal berle Jozefovej znak úctivej poddanosti, aby skrze to panovníckej hodnosti svojho syna sa poklonil, ale on to činil vo viere, poznajúc v synovi svojom len predobraz budúceho panovníka, Ježiša Krista.

Jozef o východe synov Izraelových a prikázal o svojich kostiach.¹⁾

23. Vierou Mojžiš po svojom narodení bol ukrývaný za tri mesiace od svojich rodičov, preto, že videli krásne nemlúvniatko²⁾ a nebáli sa rozkazu kráľovho.

24. Vierou tajil Mojžiš, keď vyrástol, že je synom dcéry Faraonovej,

25. a volil radšej trpieť s ľudom Božím, nežli mať časný pôžitok z hriechu.

26. Lebo za väčšie bohatstvo od pokladov egyptských považoval pohanie Kristovo, pretože hľadel na odplatu.³⁾

27. Vierou opustil Egypt a nebál sa hnevu kráľovho, lebo vytrval, ako keby bol videl neviditeľného.⁴⁾

28. Vierou slávil veľkonočnú večeru a pokropenie krvou, aby sa ich nedotkol ten, ktorý hubil prvoroďencov.

29. Vierou prešli cez Červené more, jako po suchej zemi, a keď sa o to pokúsili Egyptčania, tí utonuli.

30. Vierou padly múry Jericha, keď ich obchádzali⁵⁾ za sedem dní.

31. Vierou nezahynula smilnica Rahab s neveriacimi, preto, že bola prijala vyzvedačov s pokojom.⁶⁾

32. A čo mám ešte povedať? Ved by mi nestačilo času, keby som rozprával o Gedeonovi, Barákovi, Samsonovi, Jeftovi, Dávidovi, Samuelovi a prorokoch,

33. ktorí vierou premošli kráľovstvá, konali spravodlivosť¹⁾, obsiahli zaslúbenia, zapchávali tlamy levom²⁾,

34. uhašali prudkosť ohňa³⁾, vyhli ostriu meča⁴⁾, mocnými stávali sa z nemoci⁵⁾, hrdinovia v boji, zaháňali tábory cudzozemcov.

35. Ženy dostávaly svojich mŕtvých vzkriesených⁶⁾; iní zase boli ťahaní na škripce⁷⁾ a neprijímali vysvobodenia, aby obsiahli lepšie vzkriesenie.

36. Iní zas zakúsili posmechy a bitky, a k tomu putá a žaláre.⁸⁾

37. Boli kamenovaní⁹⁾, boli na poly pílení¹⁰⁾, boli pokúšaní¹¹⁾, umierali usmrcovaní mečom, túlili sa v kožiach ovčích a kozích¹²⁾, trpeli núdzu, súženie a trýznenie.

38. Ktorých svet nebol hoden; blúdili po pustatinách a po horách, po jaskyniach a jamách pozemných.

39. A títo všetci nedosiahli zaslúbenia, hoci svedectvom viery boli schválení¹³⁾:

40. preto, že Boh s nami čosi lepšieho zamýšľal¹⁴⁾, aby bez nás neprišli k dokonalosti.¹⁵⁾

HLAVA 12.

Napomenutie k vytrvalosti v zkúškach viery, k svornosti a posväteniu. Výstraha pred odpadlivosťou.

1. A preto i my, keďže máme pred sebou toľké mračno svedkov,

1) Zaviedli poriadok v krajine.

2) Tak Daniel.

3) Traja mládenci v ohnivej peci.

4) Eliáš a Elizeus.

5) Či to už z choroby, jako Jób, Ezechiáš, Tobiaš, a či z telesnej slabosti, jako Samson, Dávid, Machabejci.

6) Sareptanke a Sunamitke Eliáš a Elizeus vzkriesili synov.

7) Eleazar.

8) Bratia Machabejski.

9) Zachariáš a Jeremiáš.

10) Izaiáš.

11) Achab pokúšal prorokov k odpadlivosťu.

12) Proroci chodili v drsnom rúchu.

13) Títo všetci zachovali vieru až do smrti, hoci najvyšší predmet tejto viery, zaslúbenie Messiaša, nesplnilo sa za ich života.

14) Čo proroci úfali a očakávali, totižto Spasiteľa, to my už máme.

15) Neboli oslávení.

1) Jozef, umierajúc, prikázal, aby Židia, keď pôjdu z Egypta do Palestíny, ta preniesli jeho kosti.

2) Z krásneho vonkajška dieťaťa zatvárali, že ho Boh určil za čosi veľkého, a preto nehodili ho do vody dľa kráľovho úkazu.

3) Mojžiš, hoci u Egyptčanov stál vo veľkej vážnosti, keď sa dozvedel, že pochádza zo Židov a keď počul, že Židia majú prisľúbeného Spasiteľa, pripojil sa k svojmu národu a trpel s ním.

4) Mojžiš tak dôveroval v neviditeľnom Bohu, ako keby ho bol videl.

5) Boh kázal Izraelcom za sedem dní obchádzať Jericho, že sa na siedmy deň srúfa múry. Izraelci to uverili a urobili, a čo Boh sľúbil, splnilo sa.

6) Rahab verila, že Boh dá Izraelcom Chananejsko, a preto ukryla židovských vyzvedačov a potom ich prepustila, za čo jej i Židia darovali život.

složme všetku ľarchu a hriech, nás obkľučujúci, a s trpelivosťou bežme k uloženému sebe boju¹⁾:

2. Hľadiac na pôvodcu a zdokonaвателя viery, Ježiša, ktorý pre nastávajúcu mu radosť²⁾ znášal kríž, nedbajúc na potupu, a sedí na pravicí Bežieho trónu.

3. Áno, myslíte si na toho, ktorý znášal také protivienstvo od hriešnikov proti sebe, aby ste neustávali a duchom svojim neklesali.

4. Veď ešte ste neodporovali v boji proti hriechu až do krvi³⁾,

5. a pozabudli ste na privolávanie⁴⁾, ktoré vám ako synom hovorí, keď povedá: „Synu môj, nepohrdaj cvikom Pánovým, ani netrať srdca, keď od neho bývaš trestaný.“

6. Lebo koho Pán miluje, karhá ho, a šľahá každého syna, ktorého prijíma.

7. Zotrvajte v cviku: Boh sa k vám ukazuje, ako k synom, lebo kdeže je syn, ktorého by otec nekarhal?

8. Lebo keby ste boli bez cviku, ktorého sú všetci účastní, boli by ste cudzoložnatá, a nie synovia.

9. A potom mali sme za vychovávateľov svojich telesných otcov, a ctili sme ich: či nemáme omnoho viac poslúchať duchovného otca, aby sme žili?⁵⁾

10. A oni vychovávali nás podľa svojho dobrozdania na čas niekoľko dní, ale tento nato, čo nám je užitočné, aby sme obsiahli jeho posvätenie.⁶⁾

11. A každý cvik pre prítomnosť nezdá sa byť síce radostný, ale zarmucujúci: ale potom prináša prepokojné ovocie spravodlivosti tým, ktorí ním boli vycvičení.¹⁾

12. Preto pozdvihnite spustené ruky a kleslé kolena

13. a činite rovné kroky svojimi nohami, aby nik nekuľhal²⁾ a neblúdil, ale radšej aby vyzdravel.

14. Vynasnažujte sa pokoj mať so všetkými a svätosť³⁾, bez ktorej nikto neuzre Boha.

15. A dajte pozor, aby nikto neodpadol od milosti Božej⁴⁾, aby nejaký horký koreň⁵⁾ nevyhnal na prekážku, čím by sa mnohí poškrvnili.

16. Aby nikto nebol smilníkom, alebo pohrdačom, ako Ezau, ktorý za jeden pokrm predal svoje prvorodenstvo.⁶⁾

17. Veď viete, že i potom, keď chcel dedič požehnanie⁷⁾, bol zavrhnutý, lebo nenašiel miesta zmeniť smýšľanie⁸⁾, hoci ho so slzami hľadal.

18. Lebo ste nepristúpili k hmotnej hore a horiacemu ohňu a k mračnu a tme a k víchru⁹⁾,

19. a ku zvuku trúby a ohlasu slov, pričom si poslucháči vyprosili, aby sa nepokračovalo v reči k nim.¹⁰⁾

obmedzovaly. Otec duchov naproti kára nás pre večné spasenie, ktoré dosiahneme, jestli sme svätí.

1) Dokiaľ káranie trvá, ono bolí, čo je na každý spôsob prameňom zármutku a bolesti; neskôr však bude prameňom radosti a spokojného života.

2) Grécky: aby to, čo je krivé, nezblúdilo. Kráčajte rovno k vytknutému cieľu a neodbočujte od neho, aby ste nezablúdili.

3) T. j. podľa vždy väčšieho vztahu vo svätosti.

4) T. j. od kresťanstva.

5) Horký koreň, jedovatá zelina, označuje pohoršenie a bludné učenie, čo by mohlo sviest mnohých k hriechu.

6) Svoje nesväte, celkom nízke a zemské smýšľanie prezradil Ezau tým, že za misu šošovice predal prvorodenstvo. (1. Mojž. 25, 33.)

7) Ezau prosil Izáka, aby jemu dal prvorodenstvo, ale Izák mu ho nedal.

8) Izákovo smýšľanie. Nepodarilo sa mu zmeniť smýšľanie Izákovo, aby olutoval, že Jakobovi dal prvorodenstvo.

9) Nový zákon nie je smyselný, a preto tým väčším treba ho zachovávať.

10) Tieto znaky staly sa na Sinai, keď Boh dával desať prikázání, čoho sa ľudia tak zľakli, že sa báli počúvať Boha.

1) Srov. 1. Kor. 9, 24; Gal. 2, 2; Fil. 2, 16.

2) Grécka osnova sa dá preložiť i takto: „ktorý namiesto nastávajúcej mu radosti.“ V prvom páde šmysel je: k vôli nebeskej božskej sláve pretrpel smrť; v druhom páde: hoci mohol požívať radosti na svete, namiesto nich volil smrť. Prvý preklad má prednosť v súvisi s osnovou.

3) Veď ešte vás nemárnia.

4) Ducha sv. Prísl. 3, 11—12.

5) Keď my s úctivosťou prijímame káranie od našich telesných otcov, o koľko viac musíme prijať káranie od Otca nebeského, od ktorého máme duchovný život.

6) Oni telesní otcovia kárali nás len pre málo dní nášho dočasného života, a to podľa svojho dobrozdania, ktoré často nerozum a náruživosť

20. Lebo nezniesli toho, čo sa povedalo: „A keby sa i hovädó dotklo hory, bude ukamenované.“

21. A tak hrozné bolo to, čo videli, že Mojžiš riekol: „Od strachu sa až trasiem!“

22. Ale pristúpili ste k hore Sionu a k mestu živého Boha, k nebeskému Jeruzalemu, k zástupu mnoho tisíc anjelov¹⁾,

23. a k shromaždeniu prvorodených²⁾, ktorí zapísaní sú v nebesách³⁾, a k Bohu, sudcovi všetkých, a k duchom dokonalých spravodlivých⁴⁾,

24. a k Ježišovi, prostredníkovi nového zákona, a k pokropeniu krvou⁵⁾, ktorá lepšie mluví, než Ábelova.⁶⁾

25. Pozor, aby ste neodpierali mluviacemu!⁷⁾ Veď keď tí neušli, ktorí odporovali tomu⁸⁾, ktorý mluvil na zemi⁹⁾, čím menej my, keď sa odvrátíme od toho¹⁰⁾, ktorý k nám mluví s neba.

26. Jeho hlas vtedy¹¹⁾ pohlol zem, ale teraz sľubuje a povedá: Ešte raz, a ja pohnem nielen zem, ale i nebo.¹²⁾

27. A že povedá: „Ešte raz“¹³⁾,

1) Hora Sion bola hlavnou čiastkou Jeruzalema, v ktorom stál chrám, kde zase prebýval pravý Boh, a preto Sion a Jeruzalem predstavuje nebo, kde Boh prebýva i s množstvom anjelov. Kresťania pristúpili k tomuto vrchu a k tejto spoločnosti.

2) Prvorodení, t. j. ktorí sa prv obrátili na kresťanstvo, alebo prví umrelí ako kresťania.

3) Obraz je vzatý z politického života. Len ten bol mešťanom, koho za mešťana zapísali do mešťanskej knihy. A týmto sv. Pavel chcel povedať, že kresťania v nebi sú doma, sú jeho oprávnenými občanmi.

4) Ku spravodlivým zo starého zákona.

5) Pod pokropením krvou má sa rozumieť: očistenie od hriechov.

6) Krv Ábelova volala do neba o pomstu, Kristova volá o milosť.

7) T. j. Bohu.

8) Mojžišovi.

9) Na hore Sinai.

10) Od Ducha svätého.

11) Keď dával desatoro.

12) Keď dával starý zákon, ako nedokonalý, pohlol len zem, keď dával nový, pohlol nebo a z.

13) „Ešte raz“, a nie viac, teda tento raz bude posledný krát, a tak nový zákon bude trvať večne.

označuje zamenenie hnutelného¹⁾, jako utvoreného, aby zostávalo to, čo je nehnuteľné.

28. Keď sme teda dostali kráľovstvo nehnuteľné, zachovajme si milosť, skrže ktorú slúžme a ľúbme sa Bohu s bázňou a úctivosťou.²⁾

29. Lebo Boh náš je oheň spaľujúci.³⁾

HLAVA 13.

Odporúčanie rozmanitých ctností. Výstraha, aby nebrali účasti na obradoch židovských. Vyzvanie k duchovným obetám zveľobovania Boha, k dobročinnosti a poslušnosti. Závierka.

1. Bratská láska nech zostáva medzi vami.

2. A nezapomínajte na pohostinnosť, lebo takto niektorí nevedomky prijali anjelov do hospody.⁴⁾

3. Pamätajte na väzňov, ako by ste boli s nimi väznení⁵⁾, a na sužovaných, ako i sami v tele zotrávajúci.

4. Manželstvo nech je vo všetkom počestné a posteľ nepoškvrnená, lebo smilníkov a cudzoložníkov súdiť bude Boh.

5. Vaše chovanie sa nech je bez lakomstva, buďte spokojní s tým, čo máte; lebo on sám riekol: „Nezanechám ťa, ani neopustím“;

6. tak že dôverne môžeme povedať: „Boh mi je pomocníkom, nebojím sa, čo mi spraví človek.“

7. Pamätajte na svojich predstaviteľných, ktorí vám mluvíli slovo Božie, a v pozorovaní na ich vykročenie zo života⁶⁾ nasledujte ich vieru.

1) Hnuteľný, pominuteľný je starý zákon, ktorý bude zamenený novým.

2) T. j. vedme bohobojný život.

3) Ako oheň zničí všetko, čo mu stojí v ceste, tak i Boh.

4) Srov. 1. Petr. 4, 9. (tak Abrahám), 1. Mojž. 18, 3 (a Lót).

5) Väzneným preukazujte takú sútrpnosť, ako by ste s nimi sami boli väznení, lebo čo trpí jeden úd, to trpia všetky údy (1. Kor. 12, 26), a čo sa im dnes prihodí, to sa vám môže prihodiť zajtra.

6) Tu naráža apoštol na sv. Štefana mučeníka a Jakuba apoštola, ktorí trpeli v Jeruzaleme.

KATOLÍCKY LIST SV. JAKUBA APOŠTOLA.

Nasledujúcich sedem listov, ktoré sú položené za listami sv. Pavla, menuje sa katolíckymi, čiže všeobecnými, lebo sú upravené na obširnejšie okresy, a nie na jednotlivé obce alebo osoby, pričom výnimku činia len posledné dva listy sv. Jána (2. a 3.). Prvý z nich je list sv. Jakuba veriacim zo židovstva, po rozličných krajinách rozídeným. Jeho skladateľ je apoštol Jakub mladší, tak zvaný, aby sa rozoznal od apoštola Jakuba staršieho, brata sv. Jána. Bol bratrancom Ježišovým, či už preto, že jeho otec Alfej, čiže Kleofáš, bol bratom Jozefovým, a či preto, že jeho manželka, Maria Kleofášova (žena), bola sestrou Panny Marie. Po nanebevstúpení Pána stal sa biskupom v Jeruzaleme, od samého Krista k tomu ustanovený, ktorý sa mu bol po svojom vzkriesení zvlášte ukázal. Pre svoj nábožný život bol ešte i od Židov ctený a spravедlivým nazývaný. Dejepisec Hegesip o ňom zaznačil, že mäsa a vína nepožíval a toľko sa kľačiaciacky modlieval, že mal stvrdnuté mozole na kolenách. Napísať tento list priviedly ho potreby toho času. Jakub nalieha zvlášte na účinnivé kresťanstvo, keď učí, že viera bez skutkov je mŕtva, a nadovšetko povzbudzuje k rozličným ctnostiam. Mnohým sa pozdávalo, jako by učenie jeho bolo v odpore s učením sv. Pavla apoštola, ktorý dokazuje, že človek nie zo skutkov, ale z viery dochádza k ospravedliveniu a spaseniu. Ale Pavel rozumie tiež len vieru živú, nakoľko obživuje celého človeka, aby žil už nie podľa tela, ale podľa ducha, a zavrhuje len skutky mŕtve bez viery: a tak sa teda učenie oboch apoštolov dobre srovnáva. — Sv. Jakub dokončil svoj život mučeníckou smrťou. Shodili ho s vrcholca chrámu jeruzalemského a ukamenovali r. 62—63 po Kristu, a keďže ešte žil, zabili ho sochorom. List tento písal koncom roku 61, alebo na začiatku roku 62, pravdepodobne grécky.

HLAVA 1.

Úžitok pokúšania. Napomenutie k žiadaniu múdrosti od Boha, ktorý je nie pôvodcom pokúšenia, ale darcom veľikého dobrého. Treba vyhýbať hnevu. A slovo Božie nielen poslúchať, ale i plniť.

1. Jakub, sluha Boha a Pána nášho Ježiša Krista, dvanástoro pokoleniam, ktoré sú roztrúsené¹⁾, pozdravenie!

2. Bratia moji, za najväčšiu radosť to pokladajte, keď upadáte do rozličných pokúšení²⁾,

3. v povedomí, že to zkušanie vašej viery pôsobí trpelivosť³⁾,

4. a trpelivosť má⁴⁾ dokonalý skutok, aby ste boli dokonalí a celí, v ničom nemajúci nedostatku.

5. Jestli však kto z vás potrebuje

múdrosti, nech si prosí od Boha, ktorý dáva hojne¹⁾ všetkým, a to bez vytykania, a bude mu daná.

6. Ale nech prosí s vierou²⁾, bez pochybovania, lebo kto pochybuje, podobá sa vlne morskej, ktorú vietor ženie a sem-tam hádže;

7. taký človek teda nech sa nedomnieva, že dostane niečo od Pána.

8. Muž dvojakej mysle³⁾ je nestály po všetkých svojich cestách.

9. Ale ponížený brat nech sa chlúbi svojím povýšením⁴⁾,

10. a bohatý svojím uponížením⁵⁾,

1) Grécky: prosto, zrovna nech prosí od Boha, ktorý všetkým zrovna dáva a nevytyka, a dá sa mu.

2) T. j. s dôverou, že ho Boh môže a chce vyslyšať.

3) Ktorý by chcel slúžiť i Bohu i svetu.

4) Apoštol vracia sa k tomu, čo povedal v 2. verši, že sa máme radovať pokúšeniam. Tak chudobný, keď ho utláčajú, nech si myslí na svoje budúce povýšenie, alebo i na tú hodnotu, na ktorú ho kresťanstvo povýšilo

5) Keď sa boháč chváli, chváli sa len márnymi vecmi. Alebo boháč nech hľadá chválu v tom, že sa ponízuje.

1) V tom čase Židia boli roztrúsení po celom svete.

2) Pokúšenie samo v sebe nie je hriechom, a to najmä vonkajšie pokúšenie — prenasledovanie, ba dáva príležitosť, aby sa dobrí osvedčili, dokázali: preto môžeme sa mu radovať.

3) Po zkuške poznať, kto je dobrý a kto je zlý.

4) Grécky: nech má dokonalý skutok.

8. Ježiš Kristus je ten istý včera i dnes i na veky.¹⁾

9. Nedajte sa svádzať všelijakými a cudzími náukami²⁾; lebo najlepšie je posilňovať srdce milosťou, nie pokrmami³⁾, ktoré neosožily tým, ktorí si na nich zakladali.

10. Máme oltár, s ktorého jest nemajú práva tí, ktorí slúžia stánku⁴⁾.

11. Lebo ktorých zverov krv vnášaná býva za hriechy skrze najvyššieho kňaza do svätyne, tých telá pálené bývajú von z tábora.⁵⁾

12. Preto i Ježiš, aby posvätil ľud svojou vlastnou krvou, trpel von za bránou.⁶⁾

13. Vyjdime teda k nemu von z tábora a znášajme jeho pohanenie.⁷⁾

14. Lebo nemáme tu stáleho mesta, ale budúce vyhľadávame.⁸⁾

15. Preto skrze neho obetujeme vždy Bohu obetu chvály, to jest

1) Kristus je predmetom našej viery a jako Boh je nepominuteľný, preto i naša viera má byť nepominuteľná a vždy jednako horlivá.

2) T. j. nie kresťanskými náukami. Rozumie tu židovčikov, ktorí obety starého zákona držali za potrebné.

3) Obetami starého zákona, ktoré požívali tí, ktorí ich obetovali.

4) Máme oltár, a keď oltár, teda i obetu, a z tejto obety nesmú prijímať Židia a odpadlíci.

5) Apoštol dokazuje, že tí, ktorí sú ešte židovskej obetnej službe oddaní, práve predpismi tejto služby sú z kresťanskej obetnej hostiny vytvorení. Lebo podľa týchto predpisov telá tých obetí, ktorých krv na veľký deň smierenia najvyšší kňaz ako obetu za hriechy do najsvätejšieho vnášal, nesmú byť za obetné jedlo požívané, ale musely byť von z šiatrov spálené. (3. Mojz. 16, 27.) Ale čo my kresťania s oltára požívame, to je pravé telo veľkej obety za hriechy, s krvou ktorého opravdivý a večný najvyšší kňaz Ježiš Kristus do najsvätejšieho neba vošiel. Taká obeta sa teda nedá sjednotiť s predpismi židovskej obetnej služby.

6) Kristus, opravdivá smierná obeta, krvou ktorej sa duchovný ľud Boží očisťuje a posväčuje, aby sa i ten predpis, týkajúci sa smiernej obety, na ňom vyplnil, obetovaný bol mimo šiatra, totižto von z mesta, ktoré namiesto predošlého šiatra na pustatine nastúpilo.

7) Spasiteľ a jeho dielo spásy stojí teda mimo šiatra, t. j. von z obce židovskej, a my musíme ju opustiť, keď chceme k nemu prísť a s ním v obcovaní zostať, pri potupe, ktorá sa nám dostáva od Židov.

8) Keď i vystúpením zo židovstva všetko zanechať musíme, čo nám dosiaľ drahé a sväté bolo, tešíme sa tou myšlienkou, že my jako kresťania svoju vlasť máme nie tu, na tejto zemi, ale hore v nebesách, že sme teda tu na zemi len pútnici, ktorí hľadáme zaslúbenú vlasť, večné mesto Božie.

ovocie rtovej, ktoré vyznávajú meno jeho.¹⁾

16. A nezapomínajte na dobročinnosť a udeľovanie, lebo takýmito obetami získa sa Boh.²⁾

17. Poslúchajte svojich predstavených a buďte im poddaní, lebo oni bedlia, jako takí, ktorí majú vydať počet z vašich duší, aby to z radosti činili, a nie so vzdychaním, lebo to vám neosoží.

18. Modlite sa za nás, lebo si dôverujeme, že máme dobré svedomie, keď sa chceme vo všetkom dobre chovať.

19. A tým viac vás prosím, aby ste to konali, že by som vám čím skorej bol prinavrátený.

20. A Boh pokoja³⁾, ktorý pre krv večnej smluvy vyviedol z mŕtvych veľkého pastiera⁴⁾ oviec, Pána nášho Ježiša Krista:

21. nech vás prispôsobí ku všetkému dobrému, aby ste plnili jeho vôľu. Nech vykonáva vo vás, čo sa mu ľúbi, skrze Ježiša Krista, ktorému sláva na veky vekov! Amen.

22. A prosím vás, bratia, aby ste prijali slovo tohoto napomenutia; beztak som vám nakrátko písal.

23. Vedzte o našom bratovi Timotejovi, že je prepustený⁵⁾, s ktorým (jestli skoro príde) vás navštívim.

24. Pozdravte všetkých svojich predstavených a všetkých svätých. Pozdravujú vás bratia z Talianska.

25. Milosť s vami so všetkými! Amen.

1) Namiesto teraz odstránených a Bohu viac než užitočných obetí starého zákona prinášajme Bohu duchovné obety, obety chvály, skrze nášho najvyššieho kňaza Ježiša Krista. I to je ovocie, ktoré Bohu obetujeme, ale nie ovocie zeme, lež ovocie úst, ktoré meno Božie zvelebujú.

2) Druhá obeta, ktorá teraz zaslúbenia Božieho nadobýva, je dobročinnosť a štedrosť k núdznym.

3) Ktorý všetok nepokoj nenávidí, a preto i chce, aby medzi mnou a vami pokoj panoval.

4) Už P. Ježiš nazval seba pastierom; Pavel ho volá veľkým pastierom, preto, že shromáždil do Cirkvi Židov i pohanov a shromáždi ich do neba.

5) Grécky: rozviazaný, rozputnaný, prepustený z väzenia. Tak sa zdá, že i Timoteja vtiahli do pravoty, zavedenej proti Pavlovi, a uväznili ho. Kde ho čakal Pavel, nevieme.

lebo sa pomíne jako senný kvietok.

11. Vyšlo totiž slnce s horúčosťou a usušilo seno, a jeho kvet spadol a krása jeho podoby zahynula; tak i boháč uvädne na svojich cestách.

12. Blahoslavený muž, ktorý znáša pokušenie, lebo keď sa dokáže, dosiahne korunu života, ktorú Boh prisľúbil tým, ktorí ho milujú.

13. Nikto, keď býva pokúšaný, nech nehovorí, že je pokúšaný od Boha¹⁾, lebo Boh nemôže byť pokúšaný od zlého, ani on nikoho nepokúša.

14. Ale každý býva pokúšaný, nakoľko ho jeho vlastná náruživosť zachvacuje a vábi.

15. A potom náruživosť, akonáhle počala²⁾, porodí hriech, a hriech, akonáhle je spáchaný, splodzuje smrť.

16. Nemýľte sa teda, bratia moji najmilší!³⁾

17. Každý dobrý údel a každý dokonalý dar je shora⁴⁾ a zostupuje od Otca svetla⁵⁾, u ktorého niet žiadnej premeny, ani tieňa vrtkavosti.⁶⁾

18. Lebo dobrovoľne si nás splodil slovom pravdy⁷⁾, aby sme boli jakosi prví⁸⁾ z pomedzi jeho tvorov.

19. Viete to, bratia moji najmilší! A tak každý človek nech je chytrý počúvať, ale váhavý mluiť a neskorý hnevať sa.

20. Lebo hnev u muža nekoná to, čo je spravdivé pred Bohom.

21. Preto odvrhnite¹⁾ všetku nečistotu a zbytočnú zlosť a vľúdne prijmite vstepené slovo²⁾, ktoré môže spasíť vaše duše.

22. A buďte plniteľmi slova, a nielen poslucháčmi, klamajúcimi seba samých.³⁾

23. Lebo kto je len poslucháčom, a nie i plniteľom slova, ten sa rovná mužovi, ktorý si pozerá svoju prirodzenú tvár v zrkadle.

24. Popozeral sa a odišiel, a hneď i zabudol, aký bol.

25. Ale kto sa rozhladne v dokonalom zákone svobody⁴⁾ a zotrvá v ňom, nie jako zábudlivý poslucháč, ale skutočný plniteľ, ten bude blahoslavený vo svojom konaní.

26. Jestli sa komu zdá, že je nábožný a nedrží na úzde svoj jazyk, ale svádza svoje srdce: toho náboženstvo je márné.⁵⁾

27. Čisté a nepoškrvené náboženstvo u Boha a u Otca je toto: Navštevovať sirotu a vdovu v ich súžení a zachovať sa bez poškrvny od tohoto sveta.⁶⁾

HLAVA 2.

Vyhýbať stranníctvu. Chudobnými nepohŕdať. Všetky prikázania zachovávať. Vieru skutkami obživovať.

1. Bratia moji! Pri viere⁷⁾ v Ježiša Krista, Pána nášho osláveného, neberte ohľad na osoby.

1) Boh je natoľko svätý, že nemôže byť vystavený pokušeniu a ani sám nemôže pokúšať.

2) Apoštol pripodobňuje náruživosť ženskej, ktorá vábi k hriechu. Dokiaľ jej človek odporuje, nemá hriechu; keď privolí a s ňou spojí svoju vôľu, ona počne, povstane zárodok hriechu a zrodí sa hriech.

3) Teda pokušenie, ktoré vedie k hriechu, nemôže pochádzať od Boha.

4) Š neba.

5) Svetlo vo sv. Pisme označuje blaženosť, slávu, a tak od Boha, jako od Otca deti, pochádza len blaženosť a sláva.

6) Boh je nezmeniteľný, od neho nemôže pochádzať zlo.

7) Evanjeliumom si nás splodil za svoje detky, za kresťanov.

8) Židia boli prví kresťania.

1) Grécky: odložte.

2) Grécky: slovo Božie.

3) Kto slovo Božie len počúva a nežije podľa neho, klame sám seba.

4) Dokonalý zákon svobody je evanjelium. Je zákonom preto, že nám podáva pravidlá, jako máme žiť; je dokonalý preto, že doplnil to, čo starému chybelo. Je zákonom svobody voči starému zákonu, ktorý bol zákonom služobníctva, a to preto, že v novom zákone povzbudení a uchvátení milosťou Božou dobrovoľne robíme to, čo sa nám prikazuje, kdežto v starom zákone robili to ľudia len z otrockej poslušnosti.

5) Nábožnosť pozostáva z lásky k Bohu a bližnému; kto sa proti tomu prehršuje, nie je nábožný.

6) Teda nedostačuje len zachovávať isté bohoslužobné obrady, ale treba milovať bližného.

7) Pri čisto cirkevných záležitostiach.

2. Lebo keby prišiel do vášho shromaždenia ¹⁾ muž so zlatým prsteňom ²⁾, v skvostnom rúchu, a vošiel by aj chudobný v špinavom odevu,

3. a hľadeli by ste na toho, ktorý je oblečený do skvostného rúcha, a riekli by ste mu: Ty si sadni sem pohodlne; ale chudobnému by ste riekli: Ty stoj tam, alebo sadni si dolu na podnožku mojich nôh ³⁾:

4. či by ste nerobili rozdielu medzi sebou a neboli by ste sudcami s nepravými zásadami? ⁴⁾

5. Počujte, bratia moji najmilší! Či Boh nevyvolil chudobných na tomto svete za bohatých vo viere a za dedičov kráľovstva, ktoré prisľúbil Boh tým, ktorí ho milujú? ⁵⁾

6. Ale vy ste zneuctili chudobného. Či vás neutláčajú boháči násilensťvom a nevláčia vás po súdoch? ⁶⁾

7. Či oni netupia to dobré meno ⁷⁾, po ktorom sa vy nazývate? ⁸⁾

8. Ovšem jestliže plníte kráľovský ⁹⁾ zákon podľa Písma: „Milovať budeš bližného svojho, jako seba samého“, dobre robíte;

9. ale jestli beriete ohľad na osoby ¹⁰⁾, páchate hriech, zákonom káraní ¹¹⁾, jako priestupníci.

10. Jestli ktokoľvek zachová celý zákon, ale potkne sa v jednom ¹²⁾, všetkými sa previnil.

11. Lebo ten, ktorý povedal: „Nezozmilniš“, povedal aj: „Nezabiješ“; keď nezozmilniš, ale zabiješ, si priestupníkom zákona.

12. Tak mluvte a tak čiňte, jako takí, ktorí začnú byť súdení dľa zákona svobody. ¹⁾

13. Lebo súd bez milosrdenstva tomu, kto nečinil milosrdenstva; milosrdenstvo však prevyšuje súd. ²⁾

14. Čo osoží, bratia moji, keď niekto povie o sebe, že má vieru, a nemá skutkov, či ho tá viera bude môcť spasit? ³⁾

15. A keby brat a sestra boli nahí a potrebovali by potravu každodennej,

16. a keby im niekto z vás riekol: Idte v pokoji, zohrejte sa a najedzte sa! — avšak nedali by ste im, čoho telo potrebuje, čo to bude platné? ⁴⁾

17. Tak i viera, keď nemá skutkov, je mŕtva sama v sebe. ⁵⁾

18. Ale niekto povie: Ty máš vieru a ja mám skutky. Ukáž ty mi svoju vieru bez skutkov, a ja ti ukážem svoju vieru zo skutkov. ⁶⁾

19. Ty veríš, že je jeden Boh; dobre činiš. I zlí duchovia veria a trnú. ⁷⁾

1) T. j. dľa evanjelia, a preto krestania musia byť dokonalejší od Židov.

2) Grécky: milosrdenstvo honosí sa na úkor súdu, t. j. vífazi na úkor spravodlivosti. I ten, kto usiloval sa žit nábožne, potrebuje milosrdenstva, aby bol spasený, ale toto milosrdenstvo dosiahnu len milosrdní.

3) Toto je záporná otázka; odpoveď je: nie. To sa neprotiví učeniu Pavlovmu. (Řim. 1, 17.) Pavel dokazuje, že skutky bez viery sú márné pre kráľovstvo nebeské. Sv. Jakub dokazuje, že i viera bez dobrých skutkov je márna, a preto že viera musí byť spojená s dobrými skutkami.

4) Ako málo pomáha poľutovanie, ktoré sa javí len v slovách a nie i v skutkoch, tak málo pomôže viera, ktorá pozostáva len v myšlienkach a nevyjavuje sa v skutkoch.

5) Ako telo bez duše je mŕtve, a nemôže už účinkovať, tak chýbá viere duša, keď je bez lásky, ktorá poháňa k dobrým skutkom. Taká viera sama v sebe je mŕtva, t. j. ona nosí v sebe príčinu smrti, a tak ani nemôže byť len zvonku k životu a k činnosti privedená.

6) Keď máš vieru bez skutkov, tak ani len dokázať nemôžeš, že máš vieru, lebo to sa len skutkami dokazuje. Naproti tomu, keď mám skutky, tými dokážem, že mám nielen skutky, ale i vieru, lebo bez viery skutky konať nemôžem.

7) Tak grécky; latinsky: trasú sa. Viera bez lásky ich nebláží, ba zrovna mučí.

1) Kde ste sa shromaždili k bohoslužbe.

2) Prstene nosievali prednostní ľudia.

3) V židovských synagogách farizeji a vôbec poprední mali po boku lavice, v ktorých si pohodlne sedávali. Ostatní chudobnejší stáli, alebo sedeli na zemi pri nohách boháčom.

4) Nesprávne zásady sú: človeka si vážiť dľa jeho bohatstva a hodnosti.

5) Aby si všimali chudobných, to odôvodňuje tým, že sám Boh dáva prednosť chudobným.

6) Druhý dôvod, aby chudobu nestavali za boháčov, je, že boháči utiskujú Cirkev.

7) To dobré meno je Kristus.

8) Po ktorom veriaci nazývajú sa kresťanmi.

9) Kráľovský = najhlavnejší zákon. Keď si uctíte boháča z lásky k bližnému, dobre robíte.

10) Ale jestli si uctíte boháča len pre jeho bohatstvo a na úkor chudobnému, páchate hriech.

11) Čo zabraňuje už i starý zákon. (Mojž. 19, 15.)

12) Kto prestúpi jeden bod zákona, už tým býva zákon narušený, a preto priestupník vinný je v tom, že narušil zákon. Všetky príkazy sú jednou vôľou Božou; kto teda prestúpi jeden príkaz, prestúpil celú, všetku vôľu Božiu.

20. Ale chceš vedieť, ó, človeče márný¹⁾, že viera bez skutkov je mŕtva?

21. Či otec náš Abrahám²⁾ neospravedlivel zo skutkov, keď na oltári obetoval svojho syna Izáka?

22. Vidíš, že viera napomáhala jeho skutky, a skutkami viera bola úplná.

23. A vyplnilo sa Písmo, ktoré hovorí: Uveril Abrahám Bohu, a počítalo sa mu to za spravodlivosť a nazýval sa priateľom Božím.

24. Vidíte, že človek ospravedlivie zo skutkov, a nie z viery samej?

25. A podobne i Rahab, smilnica, či neospravedlivila zo skutkov, keď prijala poslov a inou cestou ich vypustila?³⁾

26. Lebo jako telo bez ducha je mŕtve, tak i viera bez skutkov je mŕtva.

HLAVA 3.

O zodpovednosti učiteľského úradu. O nebezpečenstve neskróteného jazyka. Rozdiel medzi nepravou a pravou múdrosťou.

1. Bratia moji, nebuďte mnohí učiteľmi, vediač, že vezmete na seba väčší súd.⁴⁾

2. Lebo v mnohom sa potkýňame všetci. Ale kto sa nepotkne v slove, ten je dokonalý muž a môže na úzde držať celé telo.

3. Keď dávame koňom zubadlo do úst, aby nám boli povolné, celé ich telo sem i tam obraciamе.

1) Márný = prázdny, totiž bez ovocia dobrých skutkov.

2) Jakub a Pavel si neprotirečia, ale sa doplňujú. Abrahám ospravedlivel pred Bohom, že mu uveril a obetoval syna; keby nebol obetoval syna, tým by bol ukázal, že ani naozaj neverí. Pavel tvrdí to prvé, Jakub to druhé.

3) I Rahab ospravedlivila následkom toho, že uverila v božské povolanie Izraelcov a primerane tomu i robila, keď nevydala vyzvedačov, ale ich skryla.

4) Grécky: v povedomí, že berieme na seba väčší súd. U Židov s dovolením prednostu synagogy mohol hocikto učiť. Tak to bolo zpočiatku i u kresťanov. (1. Kor. 1, 4.) Sv. Jakub poukazuje na nebezpečenstvo, ktoré z toho môže pochádzať práve pre toho, kto chce učiť.

4. Hľa, i lode, hoci sú veľiké a prudkými vetrami hnané, malým kormidlom bývajú sem i tam obracané, kamkoľvek chce úsilie toho, kto ich spravuje.

5. Tak i jazyk je síce malý úd, ale vykonáva¹⁾ veľké veci. Hľa, jaký malý oheň, aký veľký háj zapáli!

6. I jazyk je oheň, vesmír²⁾ nepravosti. Medzi našimi údmi je jazyk, ktorý poškvŕňuje celé telo a, podpálený peklom, podpaľuje koleso nášho života.³⁾

7. Veď každá prirodzenosť zverov i vtákov i zemeplazov a iných⁴⁾ dá sa skrotiť a bola skrotená od prirodzenosti ľudskej,

8. ale jazyka žiaden z ľudí nemôže skrotiť⁵⁾, je nezbedné zlo, plný smrtonosného jedu.

9. Ním dobrorečíme Bohu a Otcu a ním zllorečíme ľuďom, ktorí sú stvorení na obraz Boží.

10. Z tých samých úst pochádza dobrorečenie i zllorečenie. Nemá to tak byť, bratia moji!

11. Či studnica z jedného prúdu vydáva sladkú i horkú vodu?

12. Či môže, bratia moji, fik rodiť hrozna⁶⁾, alebo vinič fíky? Tak ani slaná studnica nemôže vydávať sladkej vody.

13. Kto je múdry a rozumný medzi vami?⁷⁾ Nech ukáže svoj skutok dobrým obcovaním v krotkej múdrosti.

1) Grécky: veľmi sa pachorí.

2) T. j. celý svet, súhrn.

3) Grécky: latinsky: nášho narodenia. Život predstavuje sa tu jako koleso, ktoré sa kotúľa od narodenia až do smrti.

4) A ostatných; dľa gréckeho: a morských zvierat.

5) Apoštol povedá: žiaden človek, teda jako človek, bez Božej pomoci. S Božou pomocou môžeme skrotiť jazyk.

6) Grécky: olivy. Z jedného a toho istého prameňa nemôžu pochádzať dve podstatne rozdielne veci, a tak kto zllorečí alebo pomlúva, ten nemôže naozaj chváliť Boha.

7) Dosiť poukazoval na nebezpečenstvá, ktoré hrozia z jazyčnosti tým, ktorí sa nastrkujú za učiteľov; v nasledujúcom odseku poukazuje na nebezpečenstvá, ktoré im hrozia z namyslenej múdrosti.

14. Ale jestliže máte horkú žiarlivosť a sú rozopre vo vašich srdciach, nevychvaľujte sa a neluhajte proti pravde.¹⁾

15. Lebo táto múdrosť nesostúpila shora, ale je zemská, smyselná a diabolská.

16. Lebo kde je žiarlivosť a rozpor, tam je: nestálosť²⁾ a všeliký zlý skutok.

17. Ale múdrosť, ktorá je shora³⁾, je najsamprv stydlivá a potom pokojná, skromná, povofná, dobrému náchylná⁴⁾, plná milosrdenstva a dobrého ovocia⁵⁾, neposudzujúca a bez pokrytstva.

18. Ovocie spravodlivosti však rozsieva sa v pokoji tým, ktorí udržuju pokoj.⁶⁾

HLAVA 4.

Výstraha pred telesnými chůtkami, pred posudzovaním bližných a nepravým v sebe dôverovaním.

1. Odkiaľ sú vojny a rozbroje⁷⁾ medzi vami? Či nie odtiaľ: z vašich náruživostí, ktoré bojujú vo vašich údoch?

2. Žiadate si, a nemáte⁸⁾; vraždíte⁹⁾ a závidíte, a nemôžete dosiahnuť; vadíte sa a bojujete, a predsa nemáte¹⁰⁾, preto, že neprosíte.

3. Prosíte, a nedostávate¹¹⁾, preto, že zle prosíte, aby ste to márnili na svoje chůtky.

1) Keď ste miesto tichosti plní horkej rozhorčenosti a svady, tak je vaša namyslená múdrosť márna lož a chvastúnstvo.

2) Doslovne: nestálosť, t. j. neponechanie poriadku, teda neporiadok.

3) T. j. od Boha.

4) V gréčtine chýbi „k dobrému náchylná“.

5) T. j. milosrdných skutkov.

6) T. j. ktorí žijú v pokoji so všetkými ľuďmi.

7) Grécky: srážky.

8) Náruživosť nikdy nemá dosť.

9) Aspoň v srdci, keď niekomu niečo závidíte a za tým túžite, žiadate mu smrť, a tak vraždíte.

10) Všetky ľudské námahy sú bez pomoci Božej márné, a túto dostaneme len skrz modlitbu.

11) Ba i keď sa modlíte, neobsiahnete to, čo prosíte, lebo to chcete na zlé použiť.

4. Cudzoložníci¹⁾, či neviete, že priateľstvo s týmto svetom je nepriateľom Bohu?²⁾ Ktokoľvek teda chce byť priateľom tohoto sveta, stáva sa nepriateľom Božím.

5. Či sa nazdávate, že Písmo nadarmo hovorí: So závišťou túži Duch³⁾, ktorý prebýva vo vás?

6. Avšak tým väčšiu milosť dáva.⁴⁾ Preto hovorí: Boh sa pyšným⁵⁾ protiví, ale pokorným⁶⁾ dáva milosť.

7. Buďte teda poddaní Bohu a odopierajte diablove, a utečie od vás.

8. Blížte sa⁷⁾ k Bohu, a priblíži sa k vám. Umyte si ruky⁸⁾, hriešnici, a očistite si srdcia vy, ktorí ste dvojakej mysle.⁹⁾

9. Za biednych sa považujte¹⁰⁾, trúchlite a plačte, váš smiech nech sa obráti na žalosť a radosť na zármutok.

10. Uponížte sa pred tvárou Pána, a povýši vás.

11. Bratia¹¹⁾, neutrhajte¹²⁾ jeden druhému. Kto utrha bratovi, alebo

1) U Židov smluva medzi Bohom a národom pripodobňovala sa manželstvu. Jako v manželstve cudzoložníkom bol ten, kto zrušil vernosť, tak i u Židov nazývali sa cudzoložníkmi tí, ktorí zrušili vernosť Bohu. Tento obraz podržal sv. Jakub, a preto kresťania, keď sa oddávajú svetu, rušia vernosť Bohu a sú cudzoložníkmi.

2) Svet je nepriateľom Bohu, preto, že nás odvádza od Boha. I priateľstvo s týmto svetom odvádza nás od Boha, a tak od jeho priateľstva, teda je nepriateľom Bohu.

3) Doslovne: So závišťou túži... Ako manžel nedopraje svoju ženu druhému a proti druhým je závistlivý: tak i Boh nedopraje nás svetu, on nás chce mať výlučne.

4) Ako manžel čím žiarlivejšie miluje svoju manželku, čím výlučnejšie je mu oddaná, tým väčšie dary jej dáva: tak robí aj Boh, aby sme necitili ztraty pozemských vecí.

5) Ktorí opovrhujú jeho láskou a oddávajú sa svetu, tým sa protiví.

6) Ktorí sa pripôsobujú jeho vôli.

7) K Bohu sa blížieme modlitbou a obetou, a Boh nám pôjde v ústrety, ale len vtedy, keď...

8) Ruky sú hlavným nástrojom konania, teda nech sú vaše skutky čisté.

9) Vy, ktorí chcete slúžiť Bohu i svetu, očistite si srdcia od svetskej lásky.

10) Azda lepšie: pocíťte svoju biedu = ničomnosť, ako cudzoložnica, lebo to je prameňom olupenia.

11) Toto oslovenie má nás upamätáť na to, že sme bratia, nasledovne tým horšie, keď si utrhame na cti.

12) Grécky: nepomlúvajte jeden druhého.

kto súdi svojho brata, utrha zákonu a súdi zákon.¹⁾ Jestli však súdiš zákon, nie si plniteľom zákona, ale sudcom.²⁾

12. Jeden je zákonodarca a sudca, ktorý môže zatradiť i vysvobodit'.³⁾

13. Ale ty kto si, ktorý súdiš bližného?⁴⁾ Nože vy, ktorí teraz hovoríte: „Dnes alebo zajtra pôjdeme do oného mesta⁵⁾ a strávime tam rok, a budeme kupčiť a zarobíme“:

14. veď ani to neviete, čo bude zajtra.⁶⁾

15. Lebo čo je váš život? Je para, ktorá sa namálo ukazuje a potom mizne. Miesto toho, čo by ste mali hovoriť: „Ak Pán bude chcieť“, a: „Jestli dožijeme, to a to spravíme“⁷⁾,

16. teraz sa vystatujete vo svojej pýche.⁸⁾ Každé také vystatovanie sa je zlé.

17. A preto, kto vie dobre činiť, a nečiní, hriech má.

HLAVA 5.

Karhanie boháčov pre utískanie chudobných. Povzbudenie k trpelivosti. Zákaz ľahkomyseľne prisahať. Rozprava o poslednom pomazaní. Napomenutie k vzájomnej modlitbe a k obracaniu hriešnikov.

1. Nože teda, boháči, plačte a kvíľte⁹⁾ nad svojimi biedami, ktoré prídu na vás.

1) Jadrom zákona je láska k Bohu a k bližnému; kto hreší proti bližnému pomlúvaním a posudzovaním, ten hreší tým proti zákonu.

2) T. j. stavia sa nad zákon, a nie pod zákon.

3) Grécky: zachrániť a zahubiť. A to je vševomý, všemohúci Boh.

4) Tieto slová v gréckej reči a i dľa smyslu patria ešte k 12. veršu.

5) Židia zo ziskuchtivosti rozprchli sa za kuctvom takmer po celom svete, ale najmä po prímorských mestách (Alexandria, Korint, Efez).

6) Čo bude s vami zajtra, či dožijete?

7) Vykonanie našich zámerov a úmyslov závisí nielen od nás, ale i od Boha.

8) Grécky a latinsky v množnom počte, a tak smysl je: teraz sa vystatujete predmetmi svojej pýchy.

9) Vlastne: zavýjajte, plačte s povykcom. Apoštol už predvída blízky pád Jeruzalema.

2. Vaše bohatstvo zhnilo a vaše rúcha požraly mole.¹⁾

3. Vaše zlato a striebro zhrdzavelo²⁾, a ich hrdza bude na svedectvo proti vám³⁾ a bude vám zožierať telá, jako oheň. Shromaždili ste si hnev na posledné dni.⁴⁾

4. Hľa, pláca robotníkov, ktorí žali vaše pole, ktorú ste im zadržali⁵⁾, kričí, a ich krik prišiel do ušú Pánovi zástupov.

5. Hodovali ste na zemi a v bujnosti vykrmili ste svoje srdcia na deň zabíjačky.⁶⁾

6. Odsúdili, ba zabili ste spravdivého, a neodporoval vám.⁷⁾

7. Nuž trpeliví buďte, bratia⁸⁾, až do príchodu Pánovho. Hľa, roľník čaká na drahocennú úrodu zemskú a trpelive sa chová, kým nedostane včasného i pozdného dažďa.⁹⁾

8. Tak i vy buďte trpeliví a posilňujte svoje srdcia, lebo priblížil sa príchod Pánov.¹⁰⁾

9. Nevzdychajte, bratia, jeden proti

1) Apoštol vidí tu budúce veci, jako čo by boly minulé.

2) Zlato a striebro nezhrdzavie, ale apoštol berie podobenstvo z nešľachetných kovov. Ako železo, keď sa neupotrebuje, zhrdzavie, a keď ho nezoderie potreba, zožerie ho hrdza: takto i zlato a striebro, keď ho neupotrebíme na dobré skutky, nuž neupotrebené vyjde na zmar.

3) Že ste ich neupotrebili k dobrému.

4) Na súdny deň a na večnosť.

5) Grécky: ktorej ste ich olúpili; latinsky: ktorú ste im strhli. Do očí bijúci obraz. Ženci pracujú namáhavo, a vtedy, keď najväčšmi bohatnú boháči z ich mozoľov, nemajú zárobku. Zadržanie zaslúženej mady je do neba volajúci hriech.

6) Grécky: Hýrili ste na zemi a hodovali, krmili ste svoje srdcia na deň zabíjačky. Jako ošípaná krmí sa na zabíjačku, a čím sa jej viac hovie, tým je bližšie zabíjačka, takto i boháči krmia telo bujnou peklou, a čím viac si hovejú, tým bližšie je smrť.

7) Boháči svojou nadvážnosťou mocne vlivajú i na sudcov, tak že títo dost často nespravdive súdia chudobných, pričom chudobní nemôžu si pomôcť.

8) Bratia, ktorí ste utlačení. Čakajte na odmenu, jako roľník na dažď.

9) V Palestíne málo prší. Obyčajne začne pršať po židovskom Novom roku, teda začiatkom októbra, a s prestávkami prší až do decembra. Tento dažď menoval sa včasným, a vtedy sa obrobia polia. Druhý raz pršia od marca do apríla pred kvetom, a tento dažď menuje sa pozdňým. Od výdatnosti týchto dvoch dažďov závisí v Palestíne úroda.

10) Pri spustošení Jeruzalema.

druhému, aby ste neboli súdení. Hľa, sudca stojí predo dvermi.

10. Za príklad trpkého skonania, práce a trpelivosti¹⁾ vezmite si, bratia, prorokov, ktorí mluvili v mene Pánovom.

11. Hľa, za blahoslavených vyhlasujeme tých, ktorí trpeli. O trpelivosti Jóbovej ste slychali, a koniec²⁾ Pánov ste videli, lebo Pán je milosrdný a ľútostivý.

12. Ale predovšetkým, bratia moji, neprisahajte ani na nebo, ani na zem, ani ktoroukoľvek inou prísahou, ale nech je vaša³⁾ reč: áno — áno, nie — nie, aby ste neprepadli súdu.

13. Je kto smutný medzi vami? Nech sa modlí. Je kto dobrej vôle? Nech spieva.⁴⁾

14. Onemocnie kto z vás? Nech povolá starších Cirkvi⁵⁾ a nech sa modlia nad ním, mažúc ho olejom v mene Pánovom,

15. a modlitba viery⁶⁾ uzdraví nemocného⁷⁾ a Pán mu poľahčí⁸⁾, a

1) Grécky: Bratia, vezmite si prorokov za príklad v trpení, v bolesti a v trpelivosti.

2) Ktorý Pán dal, keď sa Jóbovi zjavil a ho poučil. Ani vaša trpelivosť neostane bez odplaty od milosrdenstva Božieho.

3) Grécky: ale nech vám je áno — ánom, a nie — nie, t. j. hovorte pravdu, nech sa vaša reč srovnáva so skutočnosťou.

4) Nech si spieva veselé žalmy, slušné piesne.

5) Starší Cirkvi sú kňazi. Dosť je i jedného.

6) A modlitba, pochádzajúca z viery, či to i kňaza a či len Cirkvi.

7) Uzdraví, pravdepodobne má sa rozumieť na tele.

8) Grécky: pozdvihne ho z nemoci.

jestliže je v hriechoch¹⁾, budú mu odpustené.

16. Teda vyznávajte sa jeden druhému zo svojich hriechov²⁾ a modlite sa jeden za druhého, aby ste boli spasení, lebo mnoho môže vytrvalá³⁾ modlitba spravodlivého.

17. Eliáš bol človek v utrpení podobný nám a modlil sa modlitbu, aby nepršalo na zem, a nepršalo za tri roky a šesť mesiacov.

18. A zase sa modlil, a nebo vydalo dážď a zem vydala svoju úrodu.

19. Bratia moji, keby kto z vás poblúdlil od pravdy a niekto by ho obrátil:

20. má vedieť, že kto hriešnika odvrátil s jeho bludnej cesty, vysvobodí jeho dušu od smrti⁴⁾ a zakryje⁵⁾ množstvo hriechov.

1) Grécky: a jestli spáchal hriechy, odpustia sa mu. Že je tu reč o poslednom pomazaní ako sviatosti, to uzavrela Cirkev na sneme trident-skom. (Zasadnutie 14., hlava 2.) Že je tu reč o sviatosti, je zjré: 1. Máme viditeľný znak, mazanie olivovým sväteným olejom, spojené s kňazovou modlitbou; 2. neviditeľnú milosť, posilnenie na tele i na duši a odpustenie hriechov i ztratenie ich pozostatkov; 3. ustanovenie od Krista Pána, lebo Jakub odvoláva sa, že sa to má činiť v mene Pánovom.

2) Jestli nemocný skrze posledné pomazanie chce dosiahnuť odpustenie hriechov, potrebné je, aby ich oľutoval, jestli možno, z nich sa vyspovedal.

3) Grécky: účinnivá.

4) Od zatratenia.

5) Zakryje ich pred Bohom, aby ich Boh už nevidel, t. j. vykoná to, že mu Boh odpustí hriechy.

LISTY SV. PETRA APOŠTOLA.

Sv. Peter pôvodne menoval sa Šimonom; bol synom istého Jána, alebo Jonáša, a i so svojím bratom Ondrejom bol rybárom na mori Genezaretskom a býval so svojou ženou a svokrou v Kafarnaume vo svojom vlastnom dome.

Pán Ježiš povolal ho medzi prvými za učeníka a neskoršie vyvolil si ho za apoštola. Pre jeho živú, ohnivú letoru, pre spoľahlivosť Pán Ježiš obľúbil si ho natoľko, že Šimon patrilo medzi jeho najmilších a naj dôvernejších žiakov.

Šimon bol prvý, ktorý uznal a verejne vyznal Pána Ježiša za Syna Božieho, čo sa Pánu Ježišovi natoľko zaľúbilo, že mu premenil meno a nazval ho Kefasom, po grécky Petrom, po slovensky Kameňom (skala, bralo), t. j. skalopevným mužom, a prisľúbil mu, že ho spraví za hlavu Cirkvi.

Od tej doby je Spasiteľovým dôverníkom. Následkom svojej ohnivej letory Peter viac rás sa prenáhliť a Pán Ježiš ho i zavrátí, ale keďže to pochádzalo z lásky a horlivosti, Pán Ježiš mu to nemal za zlé. No pri umučení Pána Ježiša ťažko sa prevínil, keď zaprel svojho učiteľa, čo však naskutku i oľutoval a čo mu Pán Ježiš i odpustil, natoľko, že sa mu prvému zjavil po svojom vzkriesení a neskôršie ustanovil ho za hlavu Cirkvi.

Od tohoto času Peter hrá vývodiaci zástoľ v Cirkvi, ba ešte i navštevuje jednotlivé cirkve.

Herodes hodil ho do žalára, no na prosbu Cirkvi Boh ho zázračne vysvobodil skrze anjela a Peter ušiel z Jeruzalema. Kam ušiel, nevieme. Mnohí myslia, že ohlasoval evanjelium v Pontsku, Galatsku, Kapadocku, v Azii a v Bitýnsku a že sa za istý čas zdržoval v Babylone.

Isté je, že Peter zdržoval sa v Antiochii, kde ho pre jeho veľkú ústupčivosť oproti židokreštanom Pavel trpkó pokarhal.

Cirkevné podanie hovorí o ňom, že prišiel do Ríma, že tam založil kvetúcu cirkev a v nej svoju pápežskú stolicu, a že tam dľa proroctva Kristovho bol obesený na križ za panovania Neronovho.

Pod Petrovým menom známe sú dva listy.

Že prvý list pochádza od sv. Petra, o tom za starodávna nik nepochyboval. List tento písaný je v ťažkom vzletnom slohu, no to sa môže ľahko pripísať na účet jeho tlumočníka.

Kde a kedy písal sv. Peter tento list, nevieme. V liste samom stojí, že v Babylone; lenže mnohí myslia, že tu pod Babylonom má sa rozumieť Rím. Kedy? Nevieme. Niektorí hádajú, že okolo r. 64—65 po Kristu. A písaný bol pravdepodobne grécky.

PRVÝ LIST SV. PETRA APOŠTOLA.

HLAVA 1.

Pozdrav. Kristus naša spása. Nehody zkušajú vieru. Proroctvá. Draho sme vykúpení, treba sväte žiť.

1. Peter, apoštol Ježiša Krista, vystahovalcom¹⁾, roztrúseným po Pontsku, Galatsku, Kapadocku, Azii a Bitýnsku²⁾, vyvoleným

2. podľa predvídania Boha Otca, skrze posvätenie Ducha, aby boli poslušní³⁾ a pokropení⁴⁾ krvou Ježiša Krista: nech sa vám rozmnoží milosť a pokoj!

3. Požehnaný (buď) Boh a Otec Pána nášho Ježiša Krista, ktorý následkom svojho veľkého milosrdenstva znovu splodil⁵⁾ nás, skrze

zmŕtvychvstanie Ježiša Krista¹⁾ živo úfať

4. neporušiteľné a nepoškrvené a nevädnuce²⁾ dedictvo, zachované v nebesách pre vás,

5. ktorí ste mocou Božou chránení skrze vieru pre spásu, hotovú odhaliť sa v poslednom čase³⁾,

6. v ktorom budete plesať, hoc i teraz je treba trochu zarmútiť sa v rozličných pokušeniach,

7. aby dokázalosť vašej viery ukázala sa omnoho drahocennejšou od zlata⁴⁾, ktoré sa v ohni zkuša, na chválu a slávu a česť pri zjavení Ježiša Krista⁵⁾,

1) To, že Kristus vstal z mŕtvych, dodáva i nám nádeje na vzkriesenie.

2) Kde je večný a svätý život.

3) Na súdny deň.

4) Grécky: od zlata, čo sa zoderie a ktoré...

5) Ako zlato v ohni očistí sa od trosky a potom sa robia z neho slávne ozdoby, takto i kresťania v súženiach očistia sa od hriechov, dokážu sa rýdzimi a potom slúžia za ozdobu Božiu, oslávení po súdnom dni.

1) Tým židokreštanom, ktorí sa vystahovali z Palestíny a bývali v cudzom svete.

2) Okrajinky, ležiace severne od Babylona.

3) T. j. veriaci.

4) T. j. očistení od hriechov.

5) Boh nás znovu splodil pri sv. krste, keď nás prijal za synov, a tak za dedičov kráľovstva nebeského.

8. ktorého, hoci nevidíte, milujete; v ktorého i teraz, hoci ho nevidíte, veríte, a jako veriaci budete plesať radosťou nevysloviteľnou a oslávenou,

9. keď dosiahnete cieľ svojej viery: duševné spasenie.

10. Ktoré spasenie vyhľadávali a skúmali proroci, ktorí prorokovali o vašej budúcej milosti.¹⁾

11. Keď skúmali: na ktorý alebo jaký čas poukáže im Duch Kristov²⁾, ktorý predpovedal Kristove utrpenia a budúce oslávenie³⁾;

12. ktorým sa to zjavilo preto, že nie sebe samým, ale vám prislúhovali to, čo sa vám teraz zvestovalo skrze tých, ktorí vám hlásali evanjelium po poslaní Ducha svätého s neba, na ktorého⁴⁾ anjeli žiadajú si hľadieť.

13. Preto opásaní⁵⁾ na bedrách svojej mysle, striezliví, dokonale dúfajte tú milosť⁶⁾, ktorá sa vám donáša v zjavení Ježiša Krista;

14. jako poslušné dietky, neprispôbujte sa predošlým žiadostiam svojej nevedomosti⁷⁾,

15. ale primerane tomu Svätému⁸⁾, ktorý vás povolal, i sami buďte svätí v každom obcovaní;

16. lebo je napísané: Buďte svätí, preto, že ja som svätý.

17. A keď Otcom voláte toho, ktorý súdi bez ohľadu na osoby ka-

ždého, jako konal, v bázni žite, kým tu prebývate¹⁾,

18. v povedomí, že ste nie porušiteľnými vecmi, zlatom alebo striebrom, vykúpení zo svojho márneho obcovania v otcovskom podaní²⁾,

19. ale drahocennou krvou Krista, jako nevinného a nepoškvrneného baránka,

20. ktorý bol už známy³⁾ pred ustanovením sveta, ale zjavil sa v posledných časoch⁴⁾ pre vás,

21. ktorí pre neho veríte v Boha, ktorý ho vzkriesil z mŕtvych a dal mu slávu, aby vaša viera a nádej bola v Bohu.⁵⁾

22. Očistite svoje duše skrze poslušnosť lásky⁶⁾, skrze milovanie bratstva⁷⁾, a z úprinného srdca vrúcnejšie sa milujte,

23. jako ktorí ste znovu splodení⁸⁾, nie z porušiteľného semena⁹⁾, ale z neporušiteľného¹⁰⁾, skrze slovo živého a na veky¹¹⁾ zostávajúceho Boha.

24. Lebo každé telo je jako tráva a všetka jeho sláva jako senný kvet; uschne tráva a jej kvet spŕchne¹²⁾,

25. ale slovo Pánovo¹³⁾ zostáva na veky, a to je to slovo, ktoré sa vám zvestovalo.

1) Grécky: v želiarstve; my sme tu v cudzom, až v nebi budeme vo svojom.

2) V otcovskom náboženstve, najmä v pohanstve. Pohanské bohoslúžby boly márné, i preto, že sa vzdávaly márnym bohom (diablom), ale i preto, že nespasily človeka.

3) Boh od večnosti vedel a nariadil, aby Boh Syn vykúpil svet.

4) No zjavil sa až nedávno.

5) Že i vás vzkriesi a oslávi.

6) Grécky: skrze poslušnosť naproti pravde.

7) Grécky: aby ste bratstvo bez pokrytstva milovali.

8) Znovu splodení pri krste za synov Božích.

9) Nie jako kedysi Židia, ktorí boli dietkami Božími, preto, že pochádzali z Abrahámovho semena. Ale to už prestalo, to trvalo len do Krista.

10) Kresťania sú splodení z neporušiteľného semena za dietky Božie, preto, že ono nikdy neprestane. A toto neporušiteľné semeno je milosť Božia (krst).

11) V gréčtine chýbí: na veky.

12) Takto spŕchne i židovská sláva a vyvolenie.

13) Kresťanstvo zostane na veky.

1) O kresťanstve s celým jeho obsahom.

2) Duch Kristov je Duch svätý, preto, že nielen od Otca, ale i od Syna pochádza.

3) Proroci predpovedali aj čas, v ktorom sa mal narodiť Spasiteľ, a predpovedali i jeho muky i jeho oslávenie.

4) Grécky: na čo, t. j. ná to tajomstvo vykúpenia, ktoré sa vám zvestovalo, anjeli žiadajú si hľadieť.

5) Na Východe nosili široké a dlhé podolky, a preto, kto chcel do práce alebo na cestu, musel sa opásat, pritiahnúť si k pásu šatu, aby bola kratšia, a tak opásaní na bedrách znamená: hotoví, naphotove.

6) Večné spasenie.

7) Prví kresťania boli zo Židov a pohanov, teda neznali Boha dokonale, a preto páchali mnoho hriechov z nevedomosti, no to teraz musí prestať. Ako dietky Božie poslúchajte svojho Otca.

8) Bohu, alebo Kristovi.

HLAVA 2.

Treba odložiť zlosť a žiť na spôsob malých detí. Dľa príkladu Kristovho treba poslúchať a trpieť.

1. Odložte teda všetku zlosť a všetok podvod a pretvarovania, i závisť a všetky pomlavy,

2. a jako novonarodené nemluvnatá túžte za duchovným, nepadlaným¹⁾ mliekom²⁾, aby ste z neho rástli na spasenie³⁾,

3. jestli ste predsa okúsili, že sladký je Pán.

4. Ku ktorému keďže ste pristúpili, jako k živému kameňu⁴⁾, od ľudí síce zavrnutému⁵⁾, ale od Boha vyvolenému a uctenému⁶⁾:

5. i sami nadstavte sa jako živé kamene, aby ste jako duchovný dom⁷⁾, ako sväté kňazstvo⁸⁾ obetovali duchovné obety⁹⁾, ľubezné Bohu pre Ježiša Krista.

6. Preto Písmo obsahuje: Hľa, základám na Sione hlavný uholný kameň, vybraný, drahocenný, a kto uverí v neho, nebude zahanbený.

7. Vám teda, ktorí veríte, je česťou, kdežto nevercom kameňom, ktorý zavrhlí stavitelia: tento sa stal uholným hlavákom¹⁰⁾,

8. i kameňom urážky a skalou

pohoršenia¹⁾ pre tých, ktorí sa pohoršujú na slove²⁾ a neveria, k čomu sú i určení.³⁾

9. Ale vy ste vyvolené pokolenie⁴⁾, kráľovské kňazstvo, svätý národ, ľudstvo nadobudnuté⁵⁾, aby ste zvestovali ctnosti toho, ktorý vás povolal z temností do svojho podivného svetla⁶⁾;

10. ktorí ste boli kedysi nie ľudom⁷⁾, teraz však ľudom, ako nie na milosť prijatí, teraz však na milosť prijatí. (Oz. 2, 24.)

11. Premilení, prosím vás, ako cudzincov a pútnikov⁸⁾, aby ste sa zdržovali telesných žiadostí, ktoré bojujú proti duši.⁹⁾

12. Nech je vaše obcovanie medzi národami dobré, aby za to, za čo vás pomlúvajú jako zločincov, keď uvidia vaše dobré skutky, chválili Boha v deň navštívenia.

13. Buďte teda poddaní každej ľudskej správe¹⁰⁾ pre Pána, či to kráľovi jako panovníkovi,

14. či to vláďarom, ako od neho poslaným potrestať zločincov a pochváliť dobrých¹¹⁾,

15. lebo tak to chce Boh, aby ste

1) Kameň urážky je ten, o ktorý sa človek potkne; skalou pohoršenia je tá, o ktorú zavadi, pričom sa, pravda, pohoršuje.

2) Grécky: zavadia do slova, t. j. do Kristovho učenia.

3) Určení sú k tomu, aby verili; no môže sa vzťahovať toto slovo i na slovo pohoršujú, a vtedy smysel je celkom iný: Určení sú, aby sa pohoršovali na kresťanstve.

4) V starom zákone Židia boli vyvoleným národom Božím, ale keď zavrhlí Krista, i Boh ich zavrhol. Namiesto Židov teraz sú kresťania vyvoleným národom Božím.

5) Kristus si nás nadobudol svojou krvou, aby sme . . .

6) Podivné svetlo je Kristovo učenie; temnosti: pohanstvo.

7) Pohani pred Kristom neboli ľudom Božím, ani na milosť prijatí, ale teraz sú ľudom Božím a na milosť prijatí.

8) Kresťania sú pútnici na zemi, preto, že sa zriekli sveta a putujú do neba.

9) Telesnosť ubíja ducha.

10) Vrchnosti, doslovne na prvý pohľad: každému ľudskému stvoreniu; no jako grécke, tak i latinské slovo znamená to, čo je spravené, teda správu, a len potom stvorenie.

11) Grécky: tých, ktorí dobre robia.

1) Nefalšovaným, tak grécky.

2) Pod mliekom tu sa má rozumieť kresťanské učenie, ktoré im sv. Peter podal čisté, nefalšované.

3) Jako deti z mlieka rastú na vojnu a potom na odmenu, takto i kresťania rastú na spasenie.

4) Apoštol pripodobňuje Cirkev stavisku, ktorého základným kameňom je Kristus, a ostatní kresťania sú na ňom nadstavení.

5) Kristus narodil sa v cirkvi židovskej, ale ľudia, telesne smýšľajúci Židia, zavrhlí ho a vyrhli z cirkvi.

6) No Boh si ho uctil, nakoľko vyvolil si ho za základný kameň pre novú, lepšiu Cirkev.

7) Duchovný dom je chrám, kresťania sú duchovným domom, preto, že v nich prebýva Duch svätý.

8) Všetci kresťania sú kňazmi v širšom smysle slova, a keďže sú i chrámom i kňazmi, môžu obetovať.

9) Duchovné obety sú modlitby a pre Krista znášané utrpenia. Môže sa rozumieť tu i sv. omša, ktorú s kňazom všetci kresťania obetujú. (Vid offeritor.)

10) Pre Cirkev katolícku.

dobrym chovaním sa zapchali ústa nevedomým a nerozumným ľuďom;

16. ako svobodní¹⁾, a nie takí, ktorí majú svobodu za zásteru zlosti, ale jako sluhovia Boží.

17. Všetkých ctite, bratstvo milujte, Boha sa bojte, kráľa uctite.

18. Sluhovia, buďte poddaní so všetkou bázňou pánom, nielen dobrým a povolným, ale i nevrlym.

19. Veď to je milé, keď niekto pre nábožné²⁾ svedomie znáša protivenstvá a trpí nespravodlivo.

20. Lebo jaká to sláva, keby ste jako hriešnici pri pohlavkovaní³⁾ boli trpeliví? Ale keď za dobré skutky trpelive trpíte, to je Bohu milé.

21. A veď na to ste povolani⁴⁾, lebo i Kristus trpel za nás⁵⁾ a zanechal vám príklad, aby ste nasledovali jeho šlapaje;

22. ktorý nespáchal hriechu, ani nenašla sa mu lož v ústach;

23. ktorý, keď mu zlorečili, nezlorečil; keď trpel, nevyhrážal sa, ale vydal sa tomu, ktorý súdil nespravodlivo;

24. ktorý sám na svojom tele vyniesol naše hriechy na drevo⁶⁾, aby sme umreli hriechom a žili spravodlivosti, ktorého modrinami ste uzdravení.

25. Veď boli ste jako blúdiace ovce, ale teraz ste sa obrátili k pastierovi a biskupovi vašich duší.

HLAVA 3.

Povinnosti manželov. Odporúčanie lásky k bližnému, skromnosti a trpelivosti. Kristova smrť a vstúpenie do predpekla. Moc krstu.

1. Podobne⁷⁾ ženy nech sú pod-

1) Kresťania sú osvobodeni od zachovávanía starého zákona, ale pod touto zámenkou nesmú hrešiť.

2) T. j. ktoré sa riadi dľa Boha, dľa jeho zákonov. Doslovne: pre svedomie Božie.

3) T. j. keď vás trescú.

4) Kresťania vždy musia trpieť, lebo len tak si vypoobyjú nebo.

5) Grécky: za vás.

6) T. j. na kríži za ne zadosť učinil.

7) Ako sluhovia pánom, tak ženy mužom.

dané svojim mužom, keby niektorí aj neverili slovu¹⁾, aby pre obcovanie žien bez slova sa získali²⁾,

2. keď spatria vaše poctivé obcovanie v bázni.

3. Ktorým ozdobou nech je nie zvonku spleť³⁾, alebo navešané zlato, alebo oblečené šaty;

4. ale ten skrytý srdca človek, v nenarušiteľnosti tichého a nežného ducha⁴⁾, čo je pred obličajom Božím drahocenné.

5. Takto totiž kedysi aj sväté ženy nádejou v Bohu ozdobovali sa a podriadily sa vlastným mužom.

6. Ako Sára poslušná bola Abrahámovi a volala ho pánom, ktorej vy ste dcérami⁵⁾, keď dobre robíte, a neľakáte sa žiadneho strašenia.

7. Mužovia, podobne bývajte s nimi uznanliví; preukazujte úctu ženskému pokoleniu, jako slabšiemu, jako spoludedičkám milosti života, aby sa nerobila prekážka vašim modlitbám.⁶⁾

8. A naposledy buďte všetci jednotomyseľní, sútrpní, milujúci bratov, milosrdní, skromní⁷⁾, poníženi;

9. neodplácajte sa zlým za zlé, alebo zlorečením za zlorečenie, ale naopak, dobrorečte, lebo na to ste povolani, aby ste zdedili požehnanie.

10. Lebo kto chce milovať život a vidieť dobré dni, nech zdržuje svoj jazyk od zlého a jeho rty nech nemluvia lož;

11. nech sa odchyli od zlého a nech robí dobré, nech hľadá pokoj a nech sa sháňa za ním,

1) A to keby niektorí aj neboli kresťanmi, ženy im majú byť poddané.

2) Aby pohanskí manželia stali sa kresťanmi pre dobrý príklad žien, bez poučovania.

3) Spleť, účes vlasov, frizúra.

4) Ženy smú sa ozdobovať, ale nie preto, aby sa ľúbily druhým, a tým menej, aby druhých podnecovali k vášni. No najväčšou ozdobou ženy je trpelivá krotkosť a nežnosť.

5) Ako kresťania sú synmi Abrahámovými, preto, že dostali to vyvolenie, ktoré Boh sľúbil Abrahámovi, takto i kresťanky sú dcérami Sáriňými.

6) V ktorom dome sú svady, tam je po modlitbe.

7) V gréčtine chybí: skromní.

12. lebo Pán hľadá na spravdivých a počúva ich modlitbu, ale pozoruje tých, ktorí činia zlé.

13. Nuž kto vám uškodí, keď budete horliť za dobré?

14. Ale keby ste i trpeli pre spravdivosť, ste blahoslavení; nebojte sa ich strašenia, ani sa nestrachujte,

15. ale Krista Pána zasväcujte¹⁾ vo svojich srdciach, hotoví sú vždycky zadosť učiniť²⁾ každému, kto žiada od vás počet z tej nádeje³⁾, ktorú vy máte;

16. no v krotkosti a bázni majte dobré svedomie, aby sa hanbili za to, za čo vás pomlúvajú tí, ktorí potupujú vaše dobré obcovanie v Kristovi.

17. Lepšie je totiž — ak je vôli Božej ľúbo — trpieť pre dobrodenia, než pre zločiny.

18. Lebo i Kristus raz umrel za hriechy, spravdivý za nespravdivých, aby nás priviedol k Bohu; usmrtený síce podľa tela, ale oživený podľa ducha⁴⁾,

19. s ktorým⁵⁾ prišiel zvestovať i tým duchom, ktorí boli v žalári,

20. ktorí kedysi neverili, keď vyčakávali⁶⁾ shovievavosť Božiu za dňov Noema, kým sa staväl koráb, v ktorom málo, to jest osem duší zachránilo sa od vody.

21. I vás teraz spasí tomu podobný krst⁷⁾, ktorý je nie odstrá-

1) Ako nedeľu zasväcujeme, tak že ju slávime, ctíme, tak i Krista zasvätime, keď ho nábožne ctíme.

2) Grécky: na obranu pred každým...

3) Tu nádej označuje celé kresťanstvo.

4) Ztratil zemský, časný život, no žije nadprirodzene.

5) S ktorým duchom; jeho duša išla do predpekia zvestovať, že svet je vykúpený.

6) Grécky: keď shovievavosť Božia vyčakávala. Toto čítanie zastáva sv. Jeronym. Dľa gréckeho smysel je: keď Boh čakal na pokánie ľudí; dľa latinského: keď sa ľudia spoliehali na shovievavosť Božiu. Ľudia neverili Noemovi, nečinili pokánia, a preto zabynuli v potope sveta, no Kristus im zvestoval vykúpenie, teda spasil ich.

7) Krstíť znamená: vhrúžiť do vody, umyť, oprať, okúpať, teda krst je kúpeľ, no nie takým kúpeľom, ktorý smyje len telesnú špinu, ale domáhaním sa na dobré svedomie u Boha, a to pre Krista.

nením telesnej špiny, ale dopytovaním sa dobrého svedomia u Boha pre vzkriesenie Ježiša Krista,

22. ktorý sedí na pravici Božej, keď pohltol smrť, aby sme boli dedičmi života večného¹⁾, a keď odišiel do neba a podmanil si anjelov²⁾, mocnosti a moci.

HLAVA 4.

Treba zanechať predošlý život a viesť nový. Treba s radosťou trpieť pre Krista.

1. Keď teda Kristus trpel v tele³⁾, i vy sa ozbrojte tou istou myšlienkou, lebo kto trpel v tele, prestal hrešiť⁴⁾,

2. aby už ostatný čas v tele žil nie ľudským žiadostiam, ale vôli Božej.

3. Dosť je predošlého času na vykonávanie pohanských chůtok tým, ktorí obcovali v bujnostiach, náruživostiach, korhelstvách, žraniciach, pijatykách a nedovolených modloslužobníctvach.⁵⁾

4. Čomu čudujú sa a zlorečia, keď vy nebežíte s nimi k tomu istému hanebnému hýreniu.

5. Títo vydajú počet tomu, ktorý je napohotove súdiť živých i mŕtvych.

6. Veď preto i mŕtvym hlásalo sa evanjelium⁶⁾, aby boli súdení ľudským spôsobom v tele, ale aby žili božským spôsobom v duchu.

7. A všetkému priblížil sa koniec; buďte teda múdri a bedlite na modlitbách,

8. no predovšetkým ustavične majte vzájomnú lásku medzi sebou,

1) Toto celé odvetvie v gréčtine chýbi.

2) Vlastne: keď sa mu poddali anjeli.

3) Grécky: na tele, telom.

4) Trápenia nielen zkušajú, ale i očisťujú.

5) Môže vám už dosť byť na tých hriechoch, ktoré ste popáchali jako pohani.

6) Mŕtvym hlásal evanjelium, t. j. dobrú zvest o vykúpení, sám Pán Ježiš v predpekli. Aby boli síce ľudským spôsobom trestaní pri potope, v ktorej zahynuli, ale aby preda sa boli spasení pre nesmierne milosrdenstvo Božie.

lebo láska prikrýva množstvo hriechov.¹⁾

9. Buďte pohostinní medzi sebou bez šomrania;

10. každý jako dostal milosť, nech ju vysluhuje druhému, jako dobrí hospodári mnohonásobnej milosti Božej.

11. Keď kto mluví²⁾, jakoby reči Božie; keď kto posluguje³⁾, jakoby so⁴⁾ silou, ktorú Boh poskytuje, aby sa vo všetkom oslávil Boh pre Ježiša Krista, ktorý má slávu a panovanie na veky vekov. Amen.

12. Premilení, nebuďte prekvapení dopaľovaním⁵⁾, čo sa vám prihodí na zkušku, jako by sa vám niečo novotného prihodilo,

13. ale, nakoľko ste účastní utrpení Kristových, radujte sa, aby ste sa i pri zjavení jeho slávy natešení radovali.

14. Keď vás potupujú pre meno Kristovo, blahoslavení ste, lebo čo je česti, slávy a moci Božej, i ten jeho Duch⁶⁾ spočinie na vás.

15. Ale nikto z vás nech netrpí jako vrah, alebo kmín, alebo utrhač⁷⁾, alebo jako požiadateľ cudzieho⁸⁾;

16. keď však ako kresťan, nech sa nehanbí, ale nech oslavuje Boha za toto meno.

17. Lebo je čas, aby sa začal súd od domu Božieho; ale keď najprv od nás, ako sa skončí s tými, ktorí neveria evanjeliu Božiemu?

18. A keď spravdivý sotva bude

1) Vlastne: kto má opravdivú lásku, ten nevidí chyby toho, koho miluje, a keby ich druhí videli, zakrýva ich. Keď sa budete milovať, nebudú vám kľať oči chyby bližných, a tak nenarušíte pokoja. V prenesenom smysle: dokonalá láska vymáha u Boha odpustenie všetkých hriechov.

2) Dolož: nech tak mluví ...

3) Dolož: nech tak posluguje ...

4) Dolož: všetku.

5) Grécke slovo označuje horúčavu, v ktorej sa prepaľujú kovy a očisťujú od trosky, čo je obrazom súženia, bolesti, v ktorej sa duša očistí od hriechu

6) Grécky: lebo Duch slávy a moci a Boha spočinie na vás

7) Grécky: zločinec.

8) Grécky: taký, ktorý slačí za cudzím.

spasený, bezbožník a hriešnik kde sa ukáže?

19. A tak i tí, ktorí trpia dľa vôle Božej, nech odporúčajú svoje duše vernému Bohu v dobročinení.

HLAVA 5.

Povinnosti kňazov a mládeže. O poslušnosti. Diablove treba odporovať. Pozdravenia.

1. Starejších¹⁾ teda, ktorí sú medzi vami, prosím spolustarejší a svedok utrpení Kristových, ba i účastník slávy, ktorá sa má zjaviť²⁾,

2. paste stádo Božie, ktoré je u vás v opatere, nie nútene, ale dobrovoľne pre Boha; ani nie zo škaredej ziskuchtivosti, ale ochotne;

3. ani nie jako páni nad dedičtvom³⁾, ale za príklad slúžte stádu zo srdca.

4. A keď sa zjaví knieža pastierov, dostanete nevädnucci veniec slávy.

5. Podobne mladší buďte poddaní starším. No všetci preukazujte si⁴⁾ navzájom poníženosť, lebo Boh sa protiví pyšným, ale ponížným dáva milosť.

6. Ponížte sa teda pod silnou rukou Božou, aby vás povýšil v čas navštívenia.

7. Všetku svoju starosť uvaľte na neho, lebo on má starosť o vás.

8. Buďte striezliví a bedlite, lebo protivník váš, diabol, ako lev ručiaci obchádza a hľadá, koho by zožral,

9. ktorému odporujte silní vo viere, v povedomí, že i vaši bratia, ktorí sú po svete, majú tie isté trápenia.

1) Židia nazývali starejšími tých vážnych mužov, ktorí boli predstavení v obci alebo v synagoge. Toto pomenovanie podržali kresťania a starejšími nazvali predstavených Cirkvi, teda biskupov a kňazov.

2) Peter bol účastný tej slávy, ktorá sa má zjaviť, keď bol pri premenení Krista Pána.

3) Nad tými kresťanmi, ktorí sa k vám dostali, ktorí vám pripadli.

4) Grécky: pripnite si pásku ponížnosti. Otroci nosili bielu pásku, jako odznak otroctva.

10. A Boh všetkej milosti, ktorý v Kristu Ježišovi¹⁾ povolal nás do svojej večnej slávy, keď trochu po-
trpíme, on sám nás zdokonalí, utvrdí
a ustáli.

11. Jemu sláva a panovanie na
veky vekov! Amen.

12. Po Silvánovi²⁾, vernom bra-
tovi³⁾, som vám, ako myslím, na-
krátko písal, prosil a dosvedčoval,

1) V Kristu Ježišovi znamená: v jeho nábo-
ženstve, teda v kresťanstve!

2) Mnohí pravdepodobne myslia, že tu pod
Silvánom má sa rozumieť Silas, Pavlov spoločník.

3) Brat, t. j. kresťan, alebo biskup.

že táto je opravdivá milosť Božia¹⁾,
v ktorej stojíte.

13. Pozdravuje vás cirkev, ktorá
je spoluvyvolená²⁾ v Babylone³⁾, i
Marek⁴⁾, môj syn.⁵⁾

14. Pozdravujte sa vospolok svätým
poľúbením.⁶⁾ Milosť⁷⁾ vám všetkým,
ktorí ste v Kristu Ježišovi! Amen.

1) Milosť Božia tu znamená: náboženstvo; teda
že opravdivé náboženstvo je to...

2) T. j. tak vyvolená, jako vy.

3) Niektorí myslia, že sa tu pod Babylonom
má rozumieť Rím.

4) Tento Marek je tuším totožný s evanjelistom
Markom.

5) Môj syn duchovný; akiste sv. Peter ho získal
kresťanstvu.

6) Grécky: bozkom lásky.

7) Grécky: pokoj.

DRUHÝ LIST SV. PETRA APOŠTOLA.

Pôvodcom tohoto listu je sv. Peter. Tak to učí katolícka Cirkev. Podnet mu
dala tá okolnosť, že ponevác Spasiteľ apoštolom nezjavil, kedy bude koniec sveta,
a keďže proroctvo o konci sveta spojil s proroctvom o spustošení Jeruzalema a
židovského štátu: preto apoštolovia boli tej mienky, že Pán Ježiš skoro po srúcaní
Jeruzalema dôjde spasiť veriacich. A toto tušenie zmocnilo sa i veriacich. Židia sa
im, pravda, smiali a mnohí kresťania začali svobodomyseľne žiť. Proti tomuto
obracia sa sv. Peter, ako apoštol a hlava Cirkvi, pri sklonku svojho života. —
List je písaný v reči gréckej, pre všetkých kresťanov.

HLAVA 1.

Povzbudenie ku ctnostnému životu. Blízka
smrť. Svedok premenenia Krista Pána,
ktorého Otec i proroci odporúčajú.

1. Šimon Peter, sluha a apoštol
Ježiša Krista, tým, ktorým sa do-
stala rovnoplatná¹⁾ viera s nami
v spravodlivosti²⁾ Boha a Spasiteľa
nášho Ježiša Krista.

2. Milosť a pokoj nech sa vám
rozmnoží skrze poznanie Boha a Pána
nášho Ježiša Krista;

3. jako i jeho všetka božská moc¹⁾,
ktorá darovala sa nám na život a
pobožnosť skrze poznanie toho, ktorý
nás povolal vlastnou slávou a mocou,

4. pre ktorého²⁾ daroval nám pre-
veliké a vzácne zasľúbenia, aby ste
skrze ne boli účastní prirodzenosti
božskej³⁾ a ušli porušeniu tej náru-
živosti, ktorá je na svete.

5. Preto i sami s vynaložením
všetkej snahy dokážte v svojej viere
ctnosť a v ctnosti rozvažitosť,

6. a v rozvažitosti sebaovládanie,

1) Viera je u všetkých rovnoplatná, lebo vše-
tkých ospravedlivuje. Tak grécky; latinsky azda:
rovná.

2) V kresťanskom náboženstve.

1) Nech sa vám rozmnožia i všetky duchovné
dary.

2) Grécky: pre ktoré, t. j. pre svoju slávu a moc.

3) Účastní sme prirodzenosti božskej, keď máme
posväcujúcu milosť.

v sebaovládání však vytrvalost a vo vytrvalosti pobožnosť,

7. a v pobožnosti bratskú lásku a v bratskej láske milovanie.¹⁾

8. Lebo keď takto budete mať až nazbyt, predstavi vás nie jako záhalčivých, ani jako bezužitočných v poznání²⁾ Pána nášho Ježiša Krista.

9. Lebo kto to nemá na porúdzi, je slepý a habká rukami³⁾ a zabúda na očistenie od svojich dávnych hriechov.

10. A preto, bratia, tým viac sa usilujte skrze dobré skutky⁴⁾ učiniť istým svoje povolanie a vyvolenie, lebo keď to budete robiť, nikdy nezhršíte,

11. lebo tak hojnejšie⁵⁾ popraje sa vám prístup do večného kráľovstva Pána a Spasiteľa nášho Ježiša Krista.

12. Preto budem vás vždycky na toto upomínať, keď i to viete a ste utvrdení v prítomnej pravde.

13. Veď za spravедlivé držím, do- kiaľ som v tomto stánku⁶⁾, povzbudzovať vás napomínaním,

14. v povedomí, že skoré je slo- ženie môjho stánku⁷⁾, jako mi aj Pán náš Ježiš Kristus zjavil.⁸⁾

15. Ale pousilujem sa, aby ste sa vy aj po mojej smrti na toto často rozpamätali.

16. Ponevác nie zavedení vtípne vymyslenými bájkami oznamovali sme vám moc a príchod Pána nášho Ježiša Krista, ale jako tí, ktorí svo- jimi očami dívali sa na jeho veličenstvo.⁹⁾

1) Grécke i latinské slovo milovať označuje tú lásku, ktorú máme k tomu, koho si vážime a ctíme. Lúbiť označuje lásku smyselnú.

2) V kresťanskom náboženstve.

3) Grécky: a zažmuruje oči.

4) Dobré skutky sú kľúčom od neba.

5) Ani v nebi nie sú všetci rovni; kto viac pracoval pre Krista, hojnejšie požíva jeho slávu.

6) V tele.

7) Složenie stánku je smrť.

8) Nie po svojom vzkriesení pri moci, lež teraz nedávno.

9) Veličenstvo je kráľovská hodnosť a sláva. Teda Peter díval sa, na vlastné oči videl kráľov-

17. Lebo keď obdržal od Boha Otca česť a slávu, takýto hlas sa mu doniesol z veľkolepej slávy: Tento je ten môj premilený Syn, v ktorom mám zaľúbenie, poslúchajte ho!¹⁾

18. A tento hlas donesený s neba my sme počuli, keď sme boli s ním na svätej hore.²⁾

19. Ba máme pevnejšiu prorockú reč³⁾, a dobre urobíte, keď budete na ňu pozorovať, ako na sviecu svieťa- ciu na tmavom mieste, do kľiaľ nesvitne deň a zornička nevyjde vo vašich srdciach.⁴⁾

20. Predne to vedzte, že žiadne proroctvo Písma nedeje sa vlastným vyložením⁵⁾,

21. lebo proroctvo nikdy nevy- nieslo sa z vôle ľudskej, ale Duchom svätým nadchnutí⁶⁾ mluvíli svätí mužovia Boží.

HLAVA 2.

Lžiučitelia a ich tresty.

1. Boli však lži proroci u ľudu, jako i medzi vami budú učítelia ľhári, ktorí zavedú zkazné odštepý⁷⁾, a keďže Pána, ktorý ich vykúpil, zaprú, privedú sa do skorej záhuby.

2. A mnohí budú nasledovať ich bujnosti, pre ktorých cesta pravdy⁸⁾ bude sa potupovať,

skú slávu Kristovu na sv. hore, a tak ako očítý svedok to dosvedčuje.

1) Slová „poslúchajte ho“ v gréčtine chýbajú.

2) Na ktorej hore to bolo, nevieme; myslí sa, že na Táboře.

3) Ohľadom Židov starozákonné proroctvá mali veľkú vážnosť, väčšiu jako svedectvá apoštolov. Preto sv. Peter vraví: že majú pevnejšiu pro- rockú reč.

4) Z prorokov čerpajte dôvody za Krista, pokým kresťanské smýšľanie neopanuje vaše srdcia, ba i celý svet, lebo potom vám bude všetko jasné.

5) Grécke slovo rôzne sa prekladá. Niektorí myslia, že proroctvo nedeje sa vlastným vtípom, smyslom, rozlúštením; iní, že ho nesvobodno dla vlastného dômyslu vykladaf.

6) Grécky: unášani.

7) Bludné náboženstvá zavedú a potom sa od- štiepa od Cirkvi; kacírstva, sekty.

8) Pravé náboženstvo je cesta pravdy, preto, že vedie do neba, a to budú ľudia potupovať, keď vidia zločiny u kresťanov.

3. a v lakomstve pretvárnymi¹⁾ slovami budú s vami kupčiť²⁾, ktorých odsúdenie od dávna nemešká a ich záhuba nedrieme.

4. Keďže Boh neodpustil hriešnym anjelom, ale povrazmi³⁾ mrákoty stiahnutých do pekla dal mučiť⁴⁾ a podržať na súd.

5. Ani starodávnomu svetu neodpustil, ale zachránil samoôsmeho Noema, jako zvestovateľa spravodlivosti, keď priviedol potopu na bezbožný svet.

6. I mestá Sodomu a Gomorrhú obrátil na popol a odsúdil na sbozenie a položil za príklad tým, ktorí budú bezbožne žiť;

7. kdežto spravodlivého Lóta strápeného vytrhol z krivdy⁵⁾ a smilného obcovania ošklivcov,

8. lebo bol spravodlivý zrakom i sluchom⁶⁾, keď prebýval u tých, ktorí deň po deň mučili nešlachetnými skutkami spravodlivú dušu.⁷⁾

9. Vie Pán vyrvať⁸⁾ pobožných z pokušenia, ale nespravodlivých zachovať na súdny deň, aby sa mučili,

10. a to najmä tých, ktorí chodia za telom v špinavej náruživosti a znevažujú panstvá. Oповážlivci a do seba zaľúbení neboja sa uvádzať rúhavy odštepy.⁹⁾

11. Kdežto anjeli, hoci majú väčšiu moc a silu, nevynášajú proti sebe u Boha preklínajúci súd,

12. títo však, jako nerozumné zvery, vyliahnuté na to, aby byly

chytené a zahubené¹⁾, pretože rúhajú sa tomu, čomu nerozumejú, zahynú vo svojej zkaženosti,

13. dostanú odplatu za nespravodlivosť, keďže rozkoš považujú za veselý deň. Špaty a rozkošami oplývajúce špiny vo svojich hostinách s vami hodujú²⁾;

14. oči majú plné cudzoložstva³⁾ a neprestajného hriechu; vábia nestále duše, majú srdcia vycvičené v lakomstve, synovia kliatby.⁴⁾

15. Keďže opustili rovnú cestu, zblúdili. Nasledovali cestu Baláma z Bosora⁵⁾, ktorý miloval nespravodlivú plácu⁶⁾,

16. ale bol i pokarhaný pre svoju šialenosť⁷⁾; nemé ujarmené zviera ozvalo sa ľudským hlasom a zabraňovalo prorokovi nemúdrost.

17. Títo sú bezvodné pramene a hmly víchrami vzbúrené, pre ktoré je ponechaná mrákota tmy.

18. Nabubrené totiž daromnosti mluvia a vábia k náruživostiam telesného rozkošníctva tých, ktorí sotvaže ušli tým⁸⁾, ktorí v blude obcujú:

19. svobodu im sľubujú, hoci sami sú otrokmi zahubenia, pretože kto je od koho premožený, tomu je i sluhom.

20. Lebo keď uhli svetským poškrvneniam skrze poznanie Pána a Spasiteľa nášho Ježiša Krista, a zase do nich zamotaní podľahnú, bude ich posledný spôsob horší od prvého.⁹⁾

21. Lebo lepšie by bolo pre nich

1) Pretvárnymi = pretvorenými, vymyslenými, vypuklými.

2) Ako tovarom; budú z vás zarábať.

3) Iné grécke čítanie: ale do tmavých jám pekla stiahnutých.

4) Mučiť v gréčtine chybí.

5) V gréčtine chybí: z krivdy.

6) Nielen že nepáchal sám zlých skutkov, ale nechcel o nich ani počuť.

7) Pre poriadneho človeka je kríž vidieť neprávnosti.

8) Ysvobodit.

9) Cest' Božiu umenšujúce kacírstva. Každé kacírstvo je rúhavé. Grécky: nestrachujú sa potupovať velebnosti.

1) Ludia chytajú a zabíjajú divú zver, takto diabli bludoverných svodcov.

2) Títo špatní špinavci vdierajú sa do vašich hostín a tam hádzu úklady vašim ženám.

3) Grécky: cudzoložnice.

4) Prekliati ľudia.

5) Grécky: Baláma Bosoroviča. Baláma, Bosorovho syna.

6) Azda odmenu za nespravodlivosť.

7) Grécky: pre svoju bezbožnosť, aby nerobil proti prikázaniu Božiemu.

8) Sotva ušli od pohanov a Židov, teda novopokrstenici.

9) Odpadlík je horší od pohana.

nepoznať cesty spravodlivosti, nežli po poznaní odvrátiť sa zpiatky od toho svätého prikázania, ktoré im bolo vydané.

22. Ale príhodi sa im dľa toho pravdivého príslovia: Pes navrátil sa k svojmu vývratku, a: Sviňa umytá váľa sa zase v blate.

HLAVA 3.

Koniec a obnovenie sveta. Súdny deň, nové nebo a nová zem. Chvála o listoch Pavlových.

1. Premilení, toto už druhý list vám pišem, v ktorých povzbudzujem skrze napomínanie vaše úprimné smýšľanie,

2. aby ste pamätali na slová, ktoré som zo svätých prorokov predpovedal, a na prikázanie vašich apoštolov Pána a Spasiteľa.

3. Predne vedzte, že v posledných dňoch prídu s klamom posmievači¹⁾, ktorí obcujú dľa vlastných žiadostí,

4. a povedia: Kdeže je sľub, alebo jeho príchod?²⁾ Veď ako otcovia usnuli, všetko takto zotrúva od počiatku stvorenia.

5. Samovoľne nevedia, že nebesá boly od dávna, i zem z vody a skrze vodu povstala na slovo Božie,

6. skrze ktoré³⁾ i ten niekdajší svet⁴⁾ vodou potopený zahynul.

7. A terazšie nebo a zem udržujú sa tým istým slovom a zachovávajú sa ohňu na deň súdu a zahubenia bezbožných ľudí.

8. No to jedno nezabudnite, premilení, že jeden deň u Pána, jako tisíc rokov, a tisíc rokov, ako jeden deň.

9. Neodkladá Pán so svojim sľubom, ako podajedni myslia⁵⁾, lež

shovieva pre vás, lebo nechce, aby niektorí zahynuli, ale aby sa všetci obrátili na pokánie.

10. Ale príde deň Pánov, ako kmín¹⁾, na ktorý nebesá s treskom sa pomínú a prvky²⁾ v horúčosti sa rozplynú a zem i veci, čo sú na nej, zhoria.

11. Keď teda toto všetko sa rozpadne, jakí máte byť vo svätých obcovaniach a pobožnostiach vy,

12. ktorí očakávate a túžite po príchode Pánovho dňa, na ktorý horiace nebesá sa rozpustia a prvky v ohnivej horúčosti sa roztopia!

13. Avšak podľa jeho³⁾ sľubov očakávame nové nebesá a novú zem, na ktorých spravodlivosť prebýva.

14. Preto, premilení, v tomto očakávaní vynasnažujte sa, aby ste sa mu⁴⁾ ukázali jako nevinní a nepoškrvnení v pokoji,

15. a shovievavosť Pána nášho považujte za spásu, jako i náš premilený brat Pavel písal vám podľa danej mu múdrosti,

16. jako i vo všetkých listoch. v ktorých rozpráva o tomto; v ktorých sú niektoré veci ťažko srozumiteľné, ktoré neučení a nestáli prekrucujú, jako i ostatné písmo na svoju vlastnú zkasu.

17. Vy teda, premilení, nakoľko to popredku viete, chráňte sa, aby ste bludom bezbožníkov podvedení nevypadli z vlastnej stálosti;

18. ale rozmáhajte sa milosťou a poznaním Pána a Spasiteľa nášho Ježiša Krista. Jemu sláva i teraz i na večný deň.⁵⁾ Amen.

1) T. j. nevdojak.

2) Pod prvkami grécki mudrci rozumeli veci, ktoré nie sú složené z druhých, ale z ktorých sú složené druhé. Dľa ich náhľadu sú štyri prvky: nebo, zem, povetrie a voda. Asi to rozumel i sv. Peter pod prvkami. Terazšia veda zná iné prvky.

3) Kristových.

4) Kristovi.

5) T. j. na ten deň, na ktorý sa začína večnosť, čiže na súdny deň.

LISTY SV. JÁNA APOŠTOLA.

Ten istý sv. Ján, ktorý napísal štvrté evanjelium pri sklonku svojho života, napísal i nasledujúce listy.

Že všetky tri listy pochádzajú od sv. Jána a najmä že sú písané z vnuknutia Ducha svätého, o tom nás ubezpečuje nadvážnosť katolíckej Cirkvi.

Prvý list všetkým veriacim z pohanstva Malej Ázie je jakoby predmluvou a sprievodným listom k jeho evanjeliu. Jako evanjelium napísal, aby čitatelia verili, že Ježiš je Messias a Syn Boží a že ktorí v neho veria, v jeho mene majú život večný (Ján, 20, 31), tak tento list chce vo veriacich vzbudiť a upevniť to povedomie, že majú život večný, lebo veria v meno Ježiša Krista (5, 13), a na základe tejto viery roznieť ich srdcia k úprimnému milovaniu Boha a bližného.

Druhý list písaný je ktorejsi obci v Malej Ázii, jako Klement z Alexandrie, Hieronym, Oekumenius a iní myslia, alebo istež kresťanskej vdove, jako iní vykladači udávajú. Obsahuje odporúčanie kresťanskej lásky, výstrahu pred bludným učením a sľub ďalšieho poučenia.

Tretí list písaný je istému Gájovi; sv. Ján vyslovuje svoju radosť nad jeho kresťanským životom a zvlášte nad tou jeho pohostinnosťou, ktorú ohlasovateľom evanjelia preukazuje.

PRVÝ LIST SV. JÁNA APOŠTOLA.

HLAVA 1.

Svedectvo o Kristovi. Boh je svetlo. Krv Kristova očisťuje od hriechov.

1. O slove života ¹⁾, ktoré bolo od počiatku ²⁾, ktoré sme počuli, ktoré sme na svoje oči videli, na ktoré sme hľadeli a (ktorého sa) naše ruky dotýkali,

2. (lebo život sa zjavil, a my sme videli, a dosvedčujeme a oznamujeme vám ten večný život ³⁾, ktorý bol u Otca a nám sa zjavil);

3. čo sme videli a počuli, oznamujeme ⁴⁾ vám, aby ste i vy mali spoločenstvo s nami, a naše spoločenstvo je s Otcem a s jeho Synom Ježišom Kristom.

4. A toto píšeme vám, aby ste sa radovali ⁵⁾ a aby vaša radosť bola úplná. ⁶⁾

1) V začatej vete pokračuje až v 3. verši. Slovo života je to Slovo Božie, ktoré má život a dáva iným život, teda Syn Boží.

2) T. j. od večnosti.

3) Večný život je = Slovo života, ktoré má a aj iným dáva večný život.

4) Grécky: aj vám.

5) V gréckom chybil: aby ste sa radovali.

6) Nakoľko sú spojení s Bohom a majú večný život, aj ich radosť môže byť úplná.

5. A oznámenie, ktoré sme počuli od neho a oznamujeme vám, je to, že Boh je svetlo ¹⁾ a v ňom niť žiadnej tmy.

6. Keby sme povedali, že máme spoločenstvo s ním a obcujeme vo tme, lužeme a nekonáme spravdivosti ²⁾;

7. ale jestliže vo svetle obcujeme, jako i on je vo svetle, máme spoločenstvo medzi sebou a krv Ježiša Krista, Syna jeho, očistí nás od všetkého hriechu.

8. Keby sme povedali, že nemáme hriechu, klamali by sme seba samých, a nebolo by v nás pravdy.

9. Keď vyznáme svoje hriechy, verný je a spravdivý, že nám odpustí hriechy a očistí nás od všetkej nepravosti.

1) Prirodené svetlo je prameňom života a blaha. V nadprirodzenom svete prameňom života a blaha je Boh, preto ho sv. Ján nazýva svetlom. Keďže mudroslovie nevedelo vysvetliť pôvod zlého, jako ono prišlo na tento svet, preto niektorí, jako Peržania, predpokladali dvoch bohov, dobrého a zlého; druhí zase mysleli, že tma, nevoľnosť, hriech, bolesti pochádzajú od Boha. Tento blud zavrhuje tu sv. Ján.

2) Keďže Boh je prameňom len dobra, preto len ten je spojený s Bohom, kto dobre čini.

10. Keby sme povedali, že sme nezahrešili, jeho by sme robili luhárom¹⁾ a jeho slovo nebolo by v nás.

HLAVA 2.

Ježiš Kristus je smierením za hriechy. Kto miluje svet, nemiluje Boha. O protikristusoch.

1. Dietky moje, toto vám pišem, aby ste nehrešili, ale keby aj kto zhrešil, máme za prímluvníka u Otca spravodlivého Ježiša Krista,

2. a on je smierením za naše hriechy a nielen za naše, lež i za (hriechy) celého sveta.

3. A z toho sa dozvieme, že sme ho poznali²⁾, keď zachovávame jeho prikázania.

4. Kto povie, že ho poznal, a nezachováva jeho prikázania, je luhár a niet v ňom pravdy;

5. kto však zachováva jeho slovo, v tom láska Božia je ozaj dokonalá, a z toho poznáme, že sme v ňom.

6. Kto povedá, že zostáva v ňom, musí aj sám tak pokračovať, ako on pokračoval.³⁾

7. Premilení, nepišem vám nového prikázania, ale staré prikázanie, ktoré ste mali od počiatku; slovo, ktoré ste počuli, je staré prikázanie.⁴⁾

8. Opäť nové prikázanie⁵⁾ pišem vám, ktoré je pravdivé i u neho

1) Celý svet bol pod dedičným hriechom, všetci ľudia boli hriešni; kto by to tajil, ten by tajil potrebu vykúpenia a musel by povedať, že Boh luhar, keď nám dal zprávu o dedičnom hriechu.

2) T. j. že sme v neho úplne uverili, že sme ho uznali za takého, za jakého sa on vydával.

3) Tak žiť, ako žil P. Ježiš.

4) To slovo: aby sme sa milovali, je staré prikázanie, lebo veď už i prirodzený zákon káže: aby každý tvor miloval seba podobného. To isté prikazoval Boh v starom zákone, keď riekol: Miluj svojho bližného jako seba samého.

5) Nárúživosti ľudské tak zatemnily rozum, že P. Ježiš musel znovu oznámiť toto prikázanie. A toto prikázanie, ktoré Kristus znovu oznámil, je nové i pre svoj hlbší obsah a dosah, a najmä pre nadprirodzené pohnútky, jako sú: že náš bližný je vykúpený krvou Kristovou, že je dedičom večnej slávy, že je Synom. Božím atď.

i u vás, že tmy sa pominuly a už svieti pravé svetlo.

9. Kto povedá, že je na svetle a nenávidí svojho brata, až dosavád je vo tme.

10. Kto miluje svojho brata, zostáva na svetle a niet v ňom pohoršenia.

11. Ale kto nenávidí svojho brata, je vo tme, a chodí potme a nevie, kam ide, preto, že mu tma zaslepila oči.

12. Pišem vám, synáčkovia¹⁾, že sa vám odpustily hriechy pre jeho meno.

13. Pišem vám, otcovia, že poznali ste toho, ktorý je od počiatku; pišem vám, mládenci, že ste zvíťazili nad zlým.²⁾

14. Pišem vám, nemlúvniatka, že ste poznali Otca; pišem vám, mládenci, že ste silní a že slovo Božie zostáva vo vás a že ste zvíťazili nad zlým.

15. Nemilujte svet, ani to, čo je na svete. Kto miluje svet, u toho nieto lásky k Otcovi.

16. Lebo všetko, čo je na svete, je: žiadosť tela a žiadosť očí, a pýcha života, čo nie je z Otca, ale je zo sveta.³⁾

17. A svet sa pomínie i jeho žiadosť; ale kto plní vôľu Božiu, zostane na veky.

18. Dietky, je posledná hodina⁴⁾, a jako ste počuli, že antikristus⁵⁾ príjde, a teraz mnohí stali sa antikristusmi, z čoho poznávame, že je posledná hodina.

19. Z nás vyšli, ale neboli z nás⁶⁾, lebo keby boli bývali z nás, boli

1) Grécky: dietky.

2) Nad diablom.

3) Grécky: lebo všetko, čo je na svete, (jako) žiadosť tela a žiadosť očí a pýcha života, nie je z Otca, ale je zo sveta. Žiadosť tela je žiadosť telesná; žiadosť očí: lakomstvo; pýcha života: ctibažnosť, alebo rozkoš, majetok, sláva.

4) Posledná doba.

5) Antikrist, ktorý sa postaví proti Kristovi.

6) I bludári sú dľa mena kresťania, ale nie dľa skutkov.

by ovšem zostali s nami, ale aby sa ukázali, že nie sú všetci z nás.

20. Ale vy máte pomazanie¹⁾ od Svätého²⁾, a všetko viete.

21. Nepísal som vám preto, že neznáte pravdy, ale preto, že ju znáte a ponevác žiadna lož nie je z pravdy.

22. Kto je luhár, jestli nie ten, kto tají, že Ježiš je Kristus? Ten je antikristus, kto zapiera Otca³⁾ i Syna.

23. Každý, kto zapiera Syna, nemá ani Otca; kto vyznáva Syna, má i Otca.

24. Čo ste vy počuli od počiatku, nech zostane u vás; keď zostane u vás, čo ste počuli od počiatku, i vy zostanete u Syna i u Otca.

25. A sľub, ktorý nám on prisľúbil je: večný život.

26. Toto som vám písal o tých, ktorí vás svádzajú.

27. A pomazanie, ktoré ste vy dostali od neho, nech zostáva vo vás, a nepotrebuje, aby vás kto učil, ale tak ako jeho pomazanie vás učí o všetkom, je i pravdivé i nie je lžou, a jako vás naučilo, (tak) zostaňte v ňom.

28. I teraz, synáčkovia, zostaňte v ňom, aby, keď sa zjaví, mali sme dôveru a neboli sme od neho zahnanení pri jeho príchode.

29. Keď viete, že je spravdivý, vedzte, že i každý, kto koná spravdivosť, zrodil sa z neho.

HLAVA 3.

Krešťania sú dietky Božie, preto ich svet nenávidí; hriešnici sú z diabla. Odporúčanie lásky.

1. Vidte, jakú lásku preukázal nám Otec, aby sme sa menovali a boli

1) Pomazanie je: Duch svätý.

2) Svätý je: Boh, teda máte od Boha Ducha svätého.

3) Otca zapiera preto, že vysvedčil o Synovi, že je jeho Synom.

dietkami Božími¹⁾; svet preto nepozná nás, lebo nepozná jeho.

2. Premilení, teraz sme dietkami Božími, a ešte sa neukázalo, čím budeme. Vieme, že keď sa ukáže, budeme jemu podobní, preto, že ho uvidíme, jako je.²⁾

3. A každý, kto má túto nádej v ňom, posväcuje sa, jako i on je svätý.

4. Každý, kto pácha hriech, pácha i nepravosť, a hriech je nepravosť.

5. A viete, že on sa zjavil, aby sňal naše hriechy, a v ňom niet hriechu.

6. Žiaden, kto zostáva v ňom, nehreší³⁾; (ale) každý, kto hreší, nevidel ho, ani ho nepoznal.

7. Synáčkovia, nech vás nikto nesvedie; kto koná spravdivosť, je spravdivý, jako je i on spravdivý.

8. Kto pácha hriech, je z diabla, lebo diabol od prvu hreší. Na to sa zjavil Syn Boží, aby sbúral diela diablove.

9. Každý, kto sa narodil z Boha, nepácha hriechu, preto, že jeho semeno⁴⁾ zostáva v ňom, a nemôže hrešiť, lebo narodil sa z Boha.⁵⁾

10. Z toho poznať synov Božích a synov diablových: každý, kto nie je spravdivý, nie je z Boha, jako i kto nemiluje svojho brata.

11. Ponevác to je to oznámenie, ktoré ste počuli od počiatku: aby ste⁶⁾ milovali jeden druhého.

12. Nie jako Kain, ktorý bol zo zlého⁷⁾ a zabil svojho brata. A

1) Najväčšia láska je tá, ktorú má otec k svojim deťom; i Boh, aby mohol mať túto lásku k nám, prijal nás za svoje dietky.

2) Boh je prameňom blaha a radosti. Oslávenci teda v nebi poznávajú Boha tak, ako je skutočne prameňom blaha a radosti, t. j. bude ich večne blažiť. Nie je tu teda reč o úplnom poznaní bytnosti božstva, ktoré by vyčerpalo celú nekonečnosť a ktoré je nie možné.

3) Dokiaľ je v stave posväcujúcej milosti, nehreší, aspoň nie smrteľne.

4) Toto semeno Božie je posväcujúca milosť.

5) Pri krste svätom.

6) Grécky: aby sme...

7) Z diabla.

prečože ho zabil? Preto, že jeho skutky boli zlé, kdežto jeho bratove spravедlivé.

13. Nečudujte sa, bratia, že svet vás nenávidí.¹⁾

14. My vieme, že sme prenesení zo smrti do života, preto, že milujeme bratov; kto nemiluje, zostáva v smrti.

15. Každý, kto nenávidí svojho brata, je vrahom, a viete, že žiaden vrah nemá večného života, v sebe zostávajúceho.

16. Z toho sme poznali lásku Božiu²⁾, že on³⁾ položil svoj život za nás; i my musíme klásť životy za bratov.

17. Kto by mal dostatok tohoto sveta a videl by svojho brata, že má núdzu, a zatvoril by svoje srdce pred ním, akože zostáva láska Božia⁴⁾ v ňom?

18. Dietky moje, nemilujme slovom ani jazykom, ale skutkom a pravdou.

19. Po tom⁵⁾ poznáme, že sme z pravdy, a voči nemu⁶⁾ uchlácholíme svoje srdcia,

20. lebo keď nás naše srdce odsudzuje, Boh je väčší od nášho srdca a vie všetko.⁷⁾

21. Premilení, keď naše srdce nás neodsudzuje, máme dôveru k Bohu,

22. a čokoľvek budeme prosiť, dostaneme od neho, preto, že zachovávame jeho prikázania a robíme to, čo sa jemu ľúbi.⁸⁾

1) Zlí budú vždy nenávidieť dobrých, preto, že dobrí svojim životom odsudzujú zlých.

2) V gréčtine chýbí: Božiu.

3) P. Ježiš.

4) Láska k Bohu, alebo láska, ktorá sa riadi dľa Boha.

5) Keď dávame almužnu, po tom poznáme.

6) Voči Bohu uspokojíme svoje svedomie.

7) Lebo keď nás už naše svedomie odsudzuje, tým väčší nás bude odsudzovať vševediaci a spravедlivý Boh.

8) Čo zobračkovi dáme, to nám nikdy nechýba, to nám Boh vynahradí už tu na zemi, tak že vyslyší naše prosby. Čím štedrejší sme my k núdzným, tým štedrejší je Boh k nám, lebo on sa nedá prevýšiť vo veľkodušnosti.

23. A to jeho prikázanie je, aby sme verili v mene jeho Syna Ježiša Krista a aby sme sa milovali vospolok, ako nám dal rozkaz.

24. A kto zachováva jeho prikázania, v ňom zostáva, a on v ňom, a po tom poznávame, že zostáva v nás, po Duchu, ktorého nám dal.

HLAVA 4.

Praví a nepraví duchovia. Treba milovať bližného. Dokonalá láska nezná strachu.

1. Premilení, neverte každému duchu¹⁾, ale zkušajte duchov, či sú z Boha; lebo mnohí lžiproroci prišli na svet.

2. Po tomto poznáte Ducha Božieho: Každý duch, ktorý vyznáva, že Ježiš Kristus prišiel v tele²⁾, je z Boha;

3. a každý duch, ktorý nevyznáva Ježiša, nie je z Boha, a toto je ten antikristus³⁾, o ktorom⁴⁾ ste počuli, že príde, a už teraz je na svete.

4. Vy ste z Boha, synáčkovia, a zvíťazili ste nad ním⁵⁾, lebo väčší je ten⁶⁾, ktorý je vo vás, nežli ten vo svete.

5. Oni sú zo sveta, preto po svetsky mluvia a svet ich počúva;

6. my sme z Boha; kto zná Boha, počúva nás; kto je nie z Boha nepočúva nás: po tom poznávame ducha pravdy a ducha bludu.

7. Premilení, milujme sa vospolok, pretože láska je z Boha, a každý, kto miluje, zrodil sa z Boha a pozná Boha.

8. Kto nemiluje, nepozná Boha, pretože Boh je láska.

9. V tom sa zjavila láska Božia k nám, že Boh poslal svojho jednorodného Syna na svet, aby sme žili skrze neho.

1) Neverte každému učeniu.

2) Že je pravý Boh i človek.

3) Grécky: antikristov (duch) v gréčtine sa vzťahuje na ducha.

4) O ktorom (duchu).

5) Grécky: nad nimi, nad antikristmi.

6) Kristus.

10. V tom je láska, nie že by sme my boli milovali Boha, ale že on prv¹⁾ miloval nás a poslal svojho Syna, jako smierenie za naše hriechy.²⁾

11. Premilení, keď Boh takto miloval nás, i my sa musíme milovať vospolok.

12. Boha nikdy nikto nevidel; keď sa milujeme vospolok, Boh zostáva v nás, a jeho láska je v nás dokonalá.

13. Po tomto poznáme, že zostávame v ňom a on v nás, že nám dal zo svojho Ducha.

14. A my sme videli³⁾ a dosvedčujeme, že Otec poslal svojho Syna spasiť svet.

15. Kto vyzná, že Ježiš je Syn Boží, Boh zostáva v ňom a on v Bohu.

16. A my sme poznali a uverili láske, ktorú má Boh k nám. Boh je láska, a kto zostáva v láske, zostáva v Bohu a Boh v ňom.

17. Na to je dokonalá láska Božia s nami, aby sme mali dôveru na súdny deň, že jako je on, i my sme na tomto svete.⁴⁾

18. V láske nieto bázne, lebo dokonalá láska vyháňa bázeň, preto, že bázeň predpokladá trest, a kto sa bojí, nie je dokonalý v láske.⁵⁾

19. My teda milujme Boha, preto, že Boh prv miloval nás.

20. Keby kto povedal, že miluje Boha, a nenávidí svojho brata, je luhár. Veď kto nemiluje svojho brata, ktorého vidí, jako môže milovať Boha, ktorého nevidí?

21. A také prikázanie máme od

neho, aby ten, kto miluje Boha, miloval i svojho brata.

HLAVA 5.

Traja vydávajú svedectvo o Kristovi, že je pravý Boh. Hriech na smrť.

1. Každý, kto verí, že Ježiš je Kristus¹⁾, z Boha sa narodil, a každý, kto miluje toho, ktorý splodil, miluje i toho, ktorý splodený²⁾ je z neho.

2. Po tom poznávame, že milujeme dietky Božie, keď Boha milujeme a prikázania jeho plníme.³⁾

3. Lebo to je láska k Bohu, aby sme zachovávali jeho prikázania, a jeho prikázania nie sú ťažké⁴⁾.

4. preto, že všetko, čo sa zrodilo z Boha, víťazí nad svetom; a to víťazstvo, čo víťazí nad svetom, je: naša viera.

5. Kto je, ktorý premáha svet, jestli nie ten, kto verí, že Ježiš je Syn Boží?

6. To je ten, ktorý prišiel s vodou a krvou⁵⁾, Ježiš Kristus, nie len s vodou, ale s vodou a krvou, a duch⁶⁾ je, ktorý dosvedčuje, že Kristus⁷⁾ je pravda.

7. Lebo traja sú, ktorí vydávajú svedectvo na nebi: Otec, Slovo⁸⁾ a Duch svätý, a títo traja sú jedno⁹⁾;

8. a traja¹⁰⁾ sú, ktorí vydávajú svedectvo na zemi: duch, voda a krv, a títo traja sú jedno.

1) T. j. Židom sľúbený Messiáš; kto to verí, je kresťan.

2) Grécky: Kto miluje ploditeľa, miluje i splodenca.

3) Že milujeme Boha, to poznávame po láske k bližnému, a že milujeme bližného, to poznávame po láske k Bohu a po zachovávaní Božích prikázanií.

4) Prikázania Božie sú ľahké tým, ktorí ho opravdu milujú.

5) Nie jako Ján Krstiteľ, ktorý umýval ľudí len vo vode, Kristus i v krvi.

6) Duch sv. dosvedčuje, že Kristus je skutočne tým, za koho sa vydával.

7) Grécky: lebo duch je pravda.

8) Slovo = Syn Boží, druhá božská osoba.

9) Tu je vyslovené tajomstvo najsvätejšej Trojice.

10) Ako sú traja, ktorí svedčia na nebi o božstve Kristovom, tak o človečenstve Kristovom tiež traja (tri veci) svedčia, a sice jeho duša, jeho krv a voda, ktoré tiekly z jeho boku.

1) V gréčtine chybí: prv.

2) Boh miloval nás, ako svojich nepriateľov, a poslal svojho Syna, aby nás smieril s Bohom.

3) Pri premenení Krista Pána.

4) Že jako je on plný lásky k nám, takto sme i my k nemu a k bližným. Alebo jako je on oslávený, i my sme oslávení.

5) Dokonalá láska len dobré predpokladá o tom, koho miluje, a najmä predpokladá tiež lásku, a preto sa nebojí.

9. Jestliže prijímame svedectvo ľudské, svedectvo Božie je väčšie; a to je svedectvo Božie, ktoré je väčšie, že dosvedčil o svojom Synovi.¹⁾

10. Kto verí v Syna Božieho, má u seba svedectvo Božie; kto neverí Synovi, robí ho²⁾ luhárom, pretože neveril svedectvu, ktoré dosvedčil Boh o svojom Synovi.

11. A to svedectvo je, že Boh nám dal večný život, a tento život je v jeho Synovi.

12. Kto má Syna, má život; kto nemá Syna³⁾, nemá života.

13. Toto vám píšem⁴⁾, aby ste vedeli, že máte večný život, ktorí veríte v mene Syna Božieho.

14. A tá dôvera, ktorú máme k nemu, je: že o čokoľvek budeme prosiť podľa jeho vôle, vyslyší nás.

15. A že vieme, že nás vyslyší, o čokoľvek budeme prosiť: vieme, že máme prosby (splnené), ktoré žiadame od neho.

16. Kto vie, že jeho brat spáchal hriech nie na smrť, nech prosí, a

dá sa mu život toho, ktorý zhešil nie na smrť. Je hriech na smrť; nepovedám, aby sa za ten kto modlil.¹⁾

17. Každá nepravosť je hriech, a a je (aj) hriech na smrť.

18. Vieme, že každý, kto sa narodil z Boha, nehreší, ale plod²⁾ Boží zachová ho, a zlý sa ho nedotkne.

19. Vieme, že sme z Boha, a celý svet leží v zlom.

20. A vieme, že Syn Boží prišiel a dal nám smysel, aby sme poznali pravého Boha a aby sme boli v jeho pravom Synovi.³⁾ Ten je pravý Boh a večný život.

21. Synáčkovia, chráňte sa modiel! Amen.

1) Hriech na smrť je ten, ktorý zasluhuje smrť. Jedni to vykladajú o telesnej smrti. Keby sa kresťan dopustil takého priestupku, ktorý býva trestaný menším trestom, zaujmite sa za neho u svetскеj vrchnosti; ale keby spáchal zločin, ktorý sa tresce smrťou, za takého sa nezaujímate. Iní to vykladajú o duchovnej smrti. Keď kresťan spácha malý hriech, ten sa mu odpustí i na vašu prímluvu u Boha; ale keby spáchal veľký hriech, tam už i hriešnik musí činiť pokánie. (Sv. Aug.) Iní myslia, že je tu reč o dušiach v očistci, za ktoré sa máme modliť, a o zatratencoch, za ktorých sa nemáme modliť. Zase iní, že je tu reč o tých zatvrdlivcoch, ktorí sú zatvrdlívi až do konca, za ktorých sa netreba modliť. — Grécky: a dá sa mu život, tým, ktorí zhešili nie na smrť.

2) Grécky: ten, kto je splodený z Boha.

3) Grécky: v pravom Synovi Ježišovi Kristovi.

DRUHÝ LIST SV. JÁNA APOŠTOLA.

HLAVA JEDNA.

Pozdrav. Treba vytrvať v láske a strániť sa svdcov; nádej na skorú návštevu.

1. Starejší¹⁾ výbornej²⁾ panej a

1) Aj Irenej užíva tohoto slova pre najvyšších nosičov cirkevnej moci, jako Polykarpa a biskupa rímskeho.

2) Toto bolo u Grékov bežným oslovením, ako u Slovákov: slovutný. Latinský prekladateľ z tohoto oslovu spravil osobné meno, jako by sa tá osoba, ktorej Ján píše, menovala Elektou (Vyvolenou, Výbornou). Z tohoto povstaly aj rôzne

jej dietkam¹⁾, ktorých ja²⁾ v pravde milujem, a nielen ja sám, ale i všetci, ktorí poznali pravdu³⁾,

mienky ohľadom osoby, na ktorú bol upravený tento list. Jedni totiž myslia, že bol upravený na istú paniu, ktorá sa menovala Elekta (Výborná), druhí však myslia, že sa menovala Kyria (Pani); zase iní sú tej mienky, že pod výbornou paňou má sa rozumieť niektorá cirkev, a tak že tu niet reči o osobnom mene.

1) Dodaj: posielať pozdravenie.

2) Dôrazne: ja, váš biskup.

3) Pravda tu označuje kresťanstvo.

2. pre pravdu, ktorá zostáva v nás, a s nami bude na veky.

3. Nech je s vami milosť, milosrdenstvo, pokoj od Boha Otca a od Ježiša Krista Otcovho Syna v pravde a v láske.¹⁾

4. Veľmi som sa potešil, že som našiel zpomedi tvojich dietok (niektoré) obcovať v pravde²⁾, tak ako sme dostali rozkaz od Otca.

5. A teraz prosím ťa, pani, nie jako by som ti písal nové prikázanie, ale to, čo sme mali od počiatku, aby sme sa milovali vspolok.

6. A tá láska je, aby sme žili podľa jeho prikázav. To je totiž prikázané, jako ste počuli od počiatku, aby ste v nej³⁾ žili.

7. Lebo mnohí svodcovia prišli na svet, ktorí nevyznávajú, že Ježiš Kristus prišiel v tele.⁴⁾ Taký je svodca a antikristus.

8. Varujte sa, aby ste neztratili, čo ste si zarobili, ale aby ste dostali úplný plat.¹⁾

9. Každý, kto odstupuje a nezostáva v náuke Kristovej, nemá Boha; kto zostáva v náuke, ten má i Otca i Syna.

10. Keď kto príjde k vám a neprináša tejto náuky, neprijmite ho do domu, ani mu nepovedzte: vítaj!

11. Lebo kto mu dá pozdravenie, zúčastní sa jeho zlých skutkov.²⁾

12. Hoci mnoho vám mám písať, nechcel som na papieri a černidlom, lebo úfam, že budem u vás a z tvári do tvári budem mluviť, aby vaša radosť bola úplná.

13. Pozdravujú ťa dietky³⁾ tvojej výbornej sestry.

1) Kresťania sú robotníci; čo si zarobia, to im vyplatia, ale jestli len neztratia vieru.

2) Kto sa bratříkuje so svodcom, ten nielen že sa vystavuje nebezpečenstvu, ale už i týmto obcovaním akoby schvaľuje jeho blud a utvrdzuje ho v ňom.

3) Dietky obce, v ktorej sa zdržuje; je to iste Efez, ktorý apoštol tým menom poctil.

TRETÍ LIST SV. JÁNA APOŠTOLA.

HLAVA JEDNA.

Chvála o Gájovom pohostinstve. Diotrefove výčiny. Chvála o Demetriusovi. Nádej na skorú návštevu.

1. Starejší premilenému Gájovi¹⁾, ktorého ja opravdive milujem.

2. Predovšetkým si žiadam, premilený, aby sa ti dobre vodilo a bol si zdravý, tak, ako sa dobre vodí tvojej duši.

3. Veľmi som sa potešil, keď prišli bratia a vydali svedectvo o tvojej pravde²⁾, jako obcuješ v pravde.

1) Kto bol tento Gáj a kde býval, to nevieme. Len to vieme z tohto listu, že bol kresťanom a azda jahnom v cirkvi.

2) O tvojom opravdivom kresťanskom živote.

4. Nemám od toho väčšej milosti, jako keď počujem, že moje dietky¹⁾ obcujú v pravde.

5. Premilený, po veriacky²⁾ robíš, čokoľvek konáš za bratov, a to za prezpoľných.³⁾

6. Títo vydali svedectvo o tvojej láske pred obličajú cirkvi, ktorých keď odprevádzaš⁴⁾ tak, ako patrí Bohu, dobre robíš.

7. Veď za jeho meno išli a nič nedostali od pohanov.⁵⁾

1) Tí, ktorých som ja priviedol do lona Cirkvi.

2) T. j. tak, ako sa sluší na veriaceho.

3) Z toho vysvitá, že Gáj podporoval pocestných kresťanov a dával im hospodu.

4) T. j. zaopatril potrebnými vecmi.

5) Pravdepodobne pohaní pre P. Ježiša shabali im majetky a vyhнали z krajiny.

8. My teda musíme prijímať takýchto, aby sme boli spolupracovníkmi na pravde.¹⁾

9. Azda by som bol písal cirkvi, ale ten Diotref²⁾, ktorý chce mať prednosť u nich, nás neprijíma.

10. Preto, keď príjdem, upomeniem ho na skutky, ktoré koná, keď zlostnými rečami žvachce na nás, a jako by mu ešte nebolo dosť na tom, ani sám neprijíma bratov, a tým, ktorí prijímajú, prekáža a vyhadzuje ich z cirkvi.

11. Premilený, nenasleduj zlého,

1) Aby sme mali účasť na ich utrpení a zásluhách.

2) Kto bol tento Diotref, tiež nevieme, no jakiste bol biskupom a stál na čele tých, ktorí nechceli prítúliť úbohých kresťanov, ba sa zoprel ešte i proti sv. Jánovi, ktorý ich kázal prijímať.

ale to, čo je dobré: kto dobre robí, je z Boha, kto zle robí, nevidel Boha.

12. O Demetriusovi¹⁾ vydáva sa svedectvo²⁾ od všetkých i od pravdy samej, ale i my vydávame svedectvo, a vieš, že naše svedectvo je pravdivé.

13. Mal by som ti mnoho písať, ale nechcem ti písať černidlom a perom,

14. lebo úfam, že ťa naskore navštívim, a poshovárime sa z tvári do tvári. Pokoj tebe. Pozdravujú ťa priatelia. Pozdravuj priateľov menovite!

1) O Demetriusovi tiež nič nevieme, iba to, že ho tu sv. Ján chváli.

2) Že je dobrý.

VŠEOBECNÝ LIST SV. JÚDU APOŠTOLA.

Svätý Júda, ináč Tadej, alebo i Labej, brat Jakubov a bratranec Pána Ježiša, napísal nasledujúci list veriacim po celom svete, aby veriacich v pravde viery potvrdil, ku skutkom lásky povzbudil a od bludných učiteľov varoval.

Dľa ústneho podania ohlasoval evanjelium v Mezopotamsku a v Peržsku, kde i mučenícku smrť podstúpil, a to tak, že ho pohani zabili kyjom.

List bol písaný pravdepodobne po grécky okolo r. 65, teda ešte pred spustšením Jeruzalema, na Východe.

HLAVA JEDNA.

Prídu svodcovia dľa proroctva Henochovho. Týmto treba odporovať a zblúdilých uviesť na dobrú cestu.

1. Júda, sluha Ježiša Krista a brat¹⁾ Jakubov, tým²⁾, ktorí sú milovaní od Boha Otca a od Ježiša Krista zachránení a povolani!

2. Nech sa vám doplní³⁾ milosrdenstvo, pokoj a láska!

3. Premilení, keďže som vynaložil

všetku snažnosť, aby som vám písal o vašej¹⁾ spoločnej spásy, musel som vám písať s prosbou, aby ste bojovali za vieru, raz navždy odovzdanú svätým.

4. Lebo vkradli sa istí ľudia, o ktorých dávno popredku bol napísaný tento úsudok: Bezbožníci, ktorí prenášajú milosť²⁾ nášho Boha na rozkošnosť a zapierajú nášho jediného panovníka a pána Ježiša Krista.

1) Nemenuje sa bratom Pánovým zo skromnosti. Menuje sa bratom Jakubovým, preto, že tento bol veľmi chýrečný.

2) Dodaj: píše list.

3) Grécky: rozmnoží.

1) Grécky: našej.

2) P. Ježiš osvobodil kresťanov od zachovávanía starozákonných predpisov, čo bludovci vykladali aj o mravných zákonoch, a keďže tu im stál v ceste P. Ježiš, tak i toho zapierali.

5. Ale chcem vás upomenúť, aby ste vedeli raz navždy, že keď Ježiš¹⁾ vysvobodil ľud zo zeme egyptskej, potom tých, ktorí neverili, zahubil.

6. A tých anjelov, ktorí nezachovali svoje kniežatstvo, ale opustili svoje bydlisko, zachoval na súd veľkého dňa vo večných povrazoch pod mrákotou.

7. Jako Sodoma a Gomorrha a okolité mestá, podobným spôsobom smilniace a chodiace za druhým telom²⁾, slúžia³⁾ za príklad, keďže znášajú trest večného ohňa,

8. podobne i títo⁴⁾ nielen že poškrvňujú telo, ale opovrhujú panstvami a rúhajú sa velebnosti.⁵⁾

9. Keď Michal archanjel v rozopre s diablom dohadoval sa o telo Mojžišovo, neopovážil sa vyniesť rúhavý výrok, ale povedal: Nech ti Boh rozkáže⁶⁾;

10. títo však čomukoľvek síce nerozumejú, rúhajú sa, ale čokoľvek ako nemé zvieratá prirodzene poznajú, tým sa pokazia.

11. Beda im, lebo išli cestou Kainovou⁷⁾, skydli sa⁸⁾ za plat do bludu Balámovho, a v odpore Koreovom⁹⁾ zahynuli.

12. Títo sú špinami¹⁰⁾ na svojich hostinách, hodujú bez strachu, seba samých pasú; oblaky bez vody, ktoré vetry sem i tam nosia; jasenné¹¹⁾ ne-

úrodné stromy, dva razy vyschnuté¹⁾, vykorenené²⁾;

13. divoké vlny morskej³⁾, vyšumujúce svoje ohavnosti; blúdiace hviezdy, ktorým je zachovaná mrákota tmy na veky.

14. Ale i o týchto prorokoval siedmy od Adama Henoch, keď riekol: Ajhľa, prišiel Pán so svojimi svätými tisícami⁴⁾

15. držať súd nad všetkými a skárať všetkých bezbožníkov pre ich všetky bezbožné skutky, ktoré bezbožne páchali, a pre všetky drzosti, ktoré pohovorili bezbožní hriešnici proti Bohu.⁵⁾

16. Títo sú vždy sťažujúci si⁶⁾ mrmloši, žijúci dľa svojich náruživostí, a ich ústa mluvia nabubrenosti⁷⁾, obdivujú osobnosti k vôli zisku.

17. Ale vy, premilení, rozpamätajte sa na slová, ktoré predpovedali apoštolovia Pána nášho Ježiša Krista,

18. ktorí vám povedali, že v poslednom čase prídu posmeškári, žijúci dľa svojich náruživostí v bezbožnostiach.

19. Toto sú tí, ktorí sa sami⁸⁾ odlučujú, smyselní, nemajúci ducha.⁹⁾

20. Ale vy, premilení, postavte sa na svoju najsvätejšiu vieru, modlitbou v Duchu svätom,

21. zachovajte sa v láske Božej, v očakávaní smilovania Pána nášho Ježiša Krista na život večný.

22. A týchto karhajte odsúdených,

23. avšak tých¹⁰⁾ zachráňte a vytrhnite z ohňa; iných pošutujte

1) Niektorí tu myslia na Jozua, avšak Jozue nevysvobodil Židov z Egypta. Bol to P. Ježiš, ktorý ich vysvobodil a zahubil nevercov.

2) Páchali hriech sodomský.

3) Grécky: položené sú.

4) Grécky: títo omámení.

5) Grécky: velebnostiam.

6) Grécky: Nech sa Boh zahriakne alebo pokarhá, skára.

7) Ako Kain zavraždil brata, tak títo bludári vraždia duše.

8) Grécky: vysypali sa; ako Balám konal proti prikázaniu Božiemu, tak i títo.

9) Jako Kore vzbúril sa proti Mojžišovi a Áronovi, tak i títo proti vrchnostiam.

10) Grécky: úskaliny, t. j. také skaly, ktoré sú skryté vo vode a na ktoré keď narazí plť alebo loď, stroskoce sa. Sú teda v prenesenom smysle: pohoršením pre neopatrných.

11) Stromy, jako sú v jaseňi bez listu a ovocia.

1) T. j. o ktorých sa už dva razy zistilo, že vyschly. Keď vidíme vyschnutý strom, ešte ho necháme, či azda vyženie neskoršie, a až potom ho zotneme.

2) Ktoré hospodár vykolčuje s koreňom.

3) Bludári sú vždy nestáli a nespokojní.

4) Nesmiernymi množstvami.

5) Grécky: proti nemu.

6) Grécky: na osud si sťažujúci.

7) Vzdelané, ale prázdne reči, alebo azda i prepiatectvá dľa gréckeho.

8) Dodaj: od cirkvi.

9) Vyššieho smyslu.

10) Švedených.

v bázni, a nenávidíte ešte i košefu ¹⁾ od tela poškvrenú.

24. Tomu však, ktorý vás môže zachrániť bez hriechu a postaviť pred obličaj svojej velebnosti bez

¹⁾ Šatu, ktorú nosia na holom tele mužskí aj ženské. Tak grécky i latinsky. T. j. varujte sa telesnej poškvrvny.

poškvrvny v plesaní — pri príchode Pána nášho Ježiša Krista ¹⁾ —

25. samému Bohu Spasiteľovi nášmu pre Ježiša Krista, Pána nášho, sláva i veličenstvo, panovníctvo i mocnárstvo pred všetkými vekmi i teraz i na všetky veky vekov! Amen.

¹⁾ Slová: pri príchode... v gréčtine chýbajú.

Created in Master PDF

ZJAVENIA SV. JÁNA APOŠTOLA.

ZJAVENIA SV. JÁNA APOŠTOLA.

Najtajnostnejšou knihou v Novom Zákone sú jakiste Zjavenia sv. Jána apoštola. Dľa gréckeho nápisu: Zjavenie Jána bohoslovca (teologa).

Že túto knihu napísal sv. Ján apoštol a evanjelista, to sa dozvedáme už od sv. Justína mučeníka. To isté svedčia sv. Irén, Klement Alexandriinský a všetky západné cirkve. A preto túto knihu za dielo Jánovo považuje jako cirkev západná, tak i východná.

Sv. Ján nazýva svoju knihu *Zjavením*, a síce *Zjavením Ježiša Krista*, lebo ho Kristus Pán dostal od Otca a skrze anjela dal na javo apoštolovi, aby ho oznámil svojim sluhom. Zjavenia dostalo sa sv. Jánovi na ostrove Patmosi, kde z rozkazu cisára Domiciána žil vo vyhnanstve.

Keďže Zjavenie týka sa budúcnosti, nazýva sa i proroctvom. Čo po ohlasovaní evanjelia ešte očakávať máme jako vývin kresťanstva, je len pokonné dokončenie; len na toto môže sa vzťahovať proroctvo Nového Zákona. Na toto dokončenie vzťahujú sa skutočne i všetky predpovedania Pána i apoštolov, ktoré nám zachováva sv. Písmo. (Mat. 24, 2 a n.; Mark. 13, 1 a n.; Luk. 17, 20—27; 19, 41—44; 21, 5—36; 2. Tes. 2, 1—12; 2. Tim. 3, 1—9 a iné.) Ako v proroctvách Ezechiela, Daniela, Zachariáša nesdeľujú sa budúce veci obyčajnými slovami, ale zvestujú sa v symbolických videniach a rečiach, tak i toto Zjavenie pozostáva v tajnostných udalostiach, ktorých význam zväčša nevieme pre seba ustáliť, ktorý iste len v splnení sa vyjaví. Ťažkosti výkladu Zjavenia sú veľké; z toho povstalo u katolíkov trojaké vykladanie. Jední hovoria, že Zjavenie obsahuje posledné osudy Cirkvi za času antikrista, tak že predchádzajúce udalosti, nakoľko sa ich týkajú, len zkrátka sú spomínané. Druhí tvrdia, že obsahuje prvé časy Cirkvi a zvláštne jej víťazstvo nad židovstvom a pohanstvom, tak že len v posledných dvoch hlavách podotknuté sú konečné dejiny Cirkvi. Tretí majú za to, že v Zjaveniach sv. Jána vypisujú sa dejiny kresťanskej Cirkvi tak, že ani jedna dôležitejšia udalosť nevystala. Jestli chceme vedieť, aký úmysel mal Boh pri tomto Zjavení, alebo jaký cieľ ono má, to aspoň zčiasťky povie nám sama táto kniha. V siedmich listoch totižto, upravených na cirkve v Azii, kladú sa dve veci na srdce veriacim: aby vieru čiste a neporušene zachovali a všetky prenasledovania a dopustenia, ktoré pre vieru prijdú na nich, vytrvanlivo znášali. A preto posilňuje posledný, ešte žijúci apoštol ich zmužilosť vo viere opisovaním posledného víťazstva Cirkvi a sľubuje sedem rás podiel na jeho ovocí, jestli vydržia a zvíťazia.

Ale i nám je Zjavenie sv. Jána užitočné. I Zjavenie je písmo od Boha vnuknuté, užitočné k učeniu, k trestaniu, napravovaniu, k vychovávaní v spravodlivosti (2. Tim. 3, 16.) Nie je všetko pre nás zatajené v Zjavení. Keď i nevieme všetko vysvetliť, jedno je isté, že predpovedá sa víťazstvo Krista a jeho Cirkvi. A tak môže Zjavenie i nám, ako prvým kresťanom, vo všetkých ťažkostiach a prenasledovaniach poskytovať potechu i silu.

Kniha bola písaná v gréckej reči, ale kedy, to sa nedá určiť.

HLAVA 1.

Svätý Ján, ako vyhnanec na ostrove Patmosi, oznamuje svoje videnia.

1. Zjavenie Ježiša Krista, ktoré mu dal Boh, aby dal na javo svojim

sluhom ¹⁾, čo sa má stať naskore ²⁾; a (on) oznámil ho, keď ho poslal po

¹⁾ Kresťanom. Istá čiastka týchto proroctví splnila sa hneď po ich uverejnení, ostatné splnia sa neskôr.

²⁾ Celá novozákonná doba je dľa kresťanského

svojom anjelovi sluhovi svojmu, Jánovi,

2. ktorý svedectvo vydal slovu Božiemu a svedectvo o Ježišovi Kristovi, čokoľvek videl.¹⁾

3. Blahoslavený, kto číta a počúva slová tohoto proroctva a zachováva²⁾ to, čo je napísané v ňom, lebo čas je blízko.³⁾

4. Ján siedmim cirkvám, ktoré sú v Azii⁴⁾: Milosť vám a pokoj od toho, ktorý je a ktorý bol a ktorý príjde, a od siedmich duchov, ktorí sú pred obličajom jeho trónu⁵⁾,

5. a od Ježiša Krista, ktorý je svedok verný, prvorođený z mŕtvych⁶⁾, a knieža nad kráľmi zemskými, ktorý si nás zamiloval a umyl nás svojou krvou od našich hriechov,

6. a učinil nás kráľovstvom a kňazmi Bohu a Otcovi svojmu; jemu sláva a panovanie na veky vekov! Amen.

7. Hľa, prichádza⁷⁾ s oblakmi a uzre ho každé oko, i tí, ktorí ho prebodli, a budú kvíliť pre neho všetky pokolenia zemské. Áno. Amen.

8. Ja som alfa i omega⁸⁾, počiatok a koniec, povedá Pán Boh, ktorý je a ktorý bol a ktorý príjde, všemohúci.

9. Ja Ján, váš brat a účastník v súžení a v kráľovstve i trpelivosti v Kristu Ježišu, bol som na ostrove,

názoru krátka, je puk, za ktorým prichádza nezadlho kvet.

1) T. j. ktorý slovo zjavenia Kristovho a jeho príbehy, ktorých bol očitým svedkom, svetu v svojom evanjeliume už oznámil. Ján 1, 14; 20, 30; 21, 24. I. Ján 1, 1.

2) V gréčtine: ktorí počúvajú a zachovávajú, t. j. ktorí počúvajú, sú kresťania; ale títo majú slová proroctva (jako čítatelia) nielen počúvať, ale i zachovávať v srdci a konať.

3) Lebo sa skoro splní. Viď pozn. v. 1.

4) Celá táto kniha je písaná tým siedmim cirkvám dľa rozkazu Spasiteľovho.

5) Mienená je tu tretia božská osoba, Duch svätý, s jeho siedmimi dary a účinkami.

6) Ktorý samý prvý vstal z mŕtvych; spolu predobraz a príčina zmŕtvychvstania všetkých.

7) Každého času sveta prichádza Spasiteľ súdiť svet i Cirkev, a toto prichádzanie opísané je v Zjavení. Ale že jeho prichádzanie je teraz skryté, len málo ľuďom sa zjavuje.

8) Alfa je prvé, omega posledné písmeno gréckej abecedy: teda začiatok a koniec.

ktorý nazýva sa Patmos¹⁾; pre slovo Božie a pre svedectvo Ježišovo.

10. Bol som vo vytržení²⁾, v deň Pána³⁾ a počul som za sebou silný hlas, akoby trúby,

11. hovoriť: Čo vidíš, piš do knihy a pošli siedmim cirkvám, ktoré sú v Azii, v Efeze a Smyrne a Pergame a Tyatire a v Sardesi a Filadelfii a Laodicei.

12. Tu obrátil som sa, aby som pozoroval hlas, ktorý mluvil ku mne, a keď som sa obrátil, uzrel som sedem zlatých svietnikov,

13. a uprostred tých siedmich zlatých svietnikov podobného Synovi človeka⁴⁾, odetého dlhým rúchom⁵⁾ a na prsách prepásaného zlatým pásom.⁶⁾

14. A jeho hlava a vlasy byly biele, jako biela vlna a jako sňah, a jeho oči jako ohnivý plameň⁷⁾,

15. a jeho nohy podobné mosadzi, jako by v peci rozpálenej, a jeho hlas ako hukot mnohých vôd;

16. a mal vo svojej pravici sedem hviezd⁸⁾, a z úst vychádzal mu meč ostrý na obe strany⁹⁾ a jeho tvár bola jako slnce, keď svieti vo svojej sile.

17. A keď som ho uzrel, padol som mu k nohám ako mŕtvy. Tu

1) Teraz Palmosa, skalnatý a neúrodný ostrovček v Egejskom mori; má asi 300 obyvateľov.

2) Vytrženie: stav, v ktorom je zovnútrné oko zatvorené a vnútrné otvorené. Duch apoštolov spolčil sa s duchom proroctva.

3) T. j. v nedeľu. (I. Kor. 16, 2.)

4) T. j. Kristu Pánu (Dan. 7, 13.)

5) Dlhé rúcho vykladá sa na kňazstvo Pánovo.

6) Pás u veľkňazov starého zákona znamenal zdržanlivosť a čistotu. Veľkňaz býval prepásaný na bedrách, Spasiteľ je prepásaný na prsách, na znak svojej úplnej svobody od každého hnutia hriechu. Jeho pás je zlatý, jako králi nosia, čo znamená, že je on kráľ.

7) Na znamenie jeho proti všetkému, čo nie je sväté, s hnevom obrátenej vševedomosti.

8) Sedem hviezd znamená sedem biskupov, ktorých tých sedem svietnikov predstavuje. Hviezdy znamenajú v st. zákone panovníkov, i učiteľia prirovnávajú sa hviezdám. Biskupi sú nosičia cirkevného úradu i majitelia učiteľského úradu.

9) Meč na obe strany ostrý znamená všemocné slovo Božie, hlboko vnikajúce do srdca, aby zacitily spravdliivosť jeho súdov.

položil svoju pravicu na mňa a povedal: Neboj sa; ja som prvý a posledný

18. a živý; bol som mŕtvy, a hľa, živý som na veky vekov, a mám kľúče od smrti a od pekla.

19. Napiš teda, čo si videl a čo je a čo sa má stať potom.

20. Tajomstvo siedmich hviezd, ktoré si videl v mojej pravici, a siedmich zlatých svietnikov¹⁾: Sedmoro tých hviezd sú anjeli²⁾ siedmich cirkví a sedmoro svietnikov je sedem cirkví.

HLAVA 2.

Listy cirkvám; učenie Mikulášovcov. Pochvala o tých, ktorí ho neprijali; hrozby zaťatým, sláva víťazom.

1. Anjelovi cirkvi efezskej piš: Toto povedá ten, ktorý drží sedem hviezd vo svojej pravici, ktorý chodí uprostred siedmich zlatých svietnikov:

2. Znáš tvoje skutky a námahy i tvoju trpelivosť, i že nemôžeš trpieť zlých, a zkušal si tých, ktorí o sebe povedajú, že sú apoštolovia, a nie sú, a našiel si, že sú luhári³⁾,

3. a máš trpelivosť a trpel si pre moje meno, a neustal si.

4. Ale mám proti tebe, že si opustil svoju prvú lásku.

5. Rozpamätaj sa teda, z čoho si vypadol, a čiň pokánie a konaj prvé skutky; lebo keď nie, prídem na teba a pohnem tvoj svietnik s jeho miesta, jestli len nebudeš činiť pokánia.⁴⁾

6. Ale to máš¹⁾, že nenávidíš skutky²⁾ Mikulášovcov³⁾, ktoré i ja nenávidím.

7. Kto má ucho, nech počuje, čo Duch povedá cirkvám: Tomu, kto zvíťazí, dám jesť so stromu života, ktorý je v raji Boha môjho.⁴⁾

8. A anjelovi cirkvi smyrnenskej⁵⁾ piš: Toto povedá prvý a posledný, ktorý bol mŕtvy a žije:

9. Znáš tvoje súženie a tvoju chudobu, ale si bohatý⁶⁾, a tupený si od tých, ktorí seba menujú Židmi, a nie sú, ale sú sbor satanov.

10. Neboj sa nič toho, čo máš trpieť. Hľa, diabol⁷⁾ uvrhne niektorých z vás do žalára, aby ste boli zkušaní, a budete mať súženie za desať dní.⁸⁾ Buď verný až do smrti, a dám ti korunu života.

11. Kto má ucho, nech počúva, čo Duch povedá cirkvám: Kto zvíťazí, nebude porazený druhou smrťou.⁹⁾

12. A anjelovi cirkvi pergamskej piš: Toto povedá ten, ktorý má meč ostrý na obe strany:

13. Viem, kde bydlíš; kde je stolica satanova¹⁰⁾, a pridržaš sa môjho mena, a nezaprel si mojej viery ani v tých dňoch, v ktorých Antipas, môj verný svedok, zabitý bol u vás, kde bydlíš satan.

1) Dolož: u mňa k dobrému.

2) Nenávidíš skutky, teda nie osoby. Lebo len hriech máme nenávidieť, a nie osoby hrešiace.

3) Sú to bludári, ktorých pôvod pripisuje sa jahnovi Mikulášovi (Sk. ap. 6, 5); páchali nečistotu a dovoľovali vzájomné užívanie žien. Ale pravdepodobnejšie je, že jahen Mikuláš je v tomto ohľade celkom nevinný. Vo verši 14. menuje sa učením Balámovým, a Nikolaos je len prekladom hebrejského Baláma.

4) T. j. večnú blaženosť v nebi. (I. Mojš. 2, 9; Luk. 23, 43.)

5) Smyrna bolo kupecké mesto v Malej Azii, asi 15 míľ severne od Efezu, znamenité obchodom i umením.

6) Dolož: v pravom smysle, na ctnosti a dobré skutky.

7) Rozumej skrze svojich náhončích.

8) T. j. za istý čas. Počet desať stojí miesto neurčitého času. (Mat. 25, 4.)

9) T. j. neztratí život večný. (Srov. 21, 8.) Druhá smrť je zátrenie, do ktorého odsúdi hriešnika súd Boží; smrť večná po časej.

10) V meste Pergamos bolo sídlo najvyššieho súdu rímskeho; tu bol i chýrečný chrám boha Eskulapa (lekárstva).

1) Dodaj: rozumej takto:...

2) Slovo „anjel“ značí tu úrad a je toho istého významu, jako „apoštol“, čiže posol, poslanec, a tak rozumej tu námestníkov apoštolských, biskupov. Hviezdy dostávajú od Pána, ktorý je slnce i dráha, svetlo; tak bývajú predstavení cirkví od Boha a jeho Syna posielaní s ich slovom k cirkvám. Cirkve sú svietniky, jako nositeľky Božieho svetla, ktoré Pán zapálil svojim Duchom.

3) II. Pet. 2, 13—15.

4) Toto opätovné napomínanie k pokániu má byť cirkvi na potešenie, že ešte môžu vyhnúť nešťastiu, ktoré im brozí.

14. Ale mám niečo málo proti tebe: že tam máš tých, ktorí sa držia učenia Balámovho, ktorý učil Baláka klásť pohoršenie pred synov Izraelových, aby jedli ¹⁾ a smilnili;

15. tak i ty máš niektorých ²⁾, ktorí sa držia učenia Mikulášovcov.

16. Podobne čiň pokánie; jestli nie, príjdem na teba skoro a budem bojovať proti nim mečom svojich úst.

17. Kto má ucho, nech počúva, čo Duch povedá cirkvám: Tomu, kto zvíťazí, dám skrytej manny ³⁾, a dám mu biely kamienok ⁴⁾ a na kamienku napísané nové meno, ktorého nikto nezná, len ten, kto ho dostane. ⁵⁾

18. A anjelovi cirkvi tyatirskej ⁶⁾ piš: Toto povedá Syn Boží, ktorý má oči jako ohnivý plameň a ktorého nohy sú podobné mosadzi ⁷⁾:

19. Zním tvoje skutky a vieru, i tvoju lásku i úslužnosť, i tvoju trpelivosť i tvoje posledné skutky, ktorých je viac, než prvších.

20. Ale mám niečo málo proti tebe: Že totižto dovoľuješ žene Jezabele ⁸⁾, ktorá sa vydáva za proročkyňu, učiť a svádzať mojich sluhov, aby smilnili a jedli z obetovaného modlám. ⁹⁾

21. A dal som jej čas, aby činila pokánie, a nechce sa obrátiť od svojho smilstva.

22. Hľa, vložím ju do postele ¹⁾, a tí, ktorí smilnia s ňou, budú v prevelikom súžení, jestli len neobrátia sa od svojich skutkov.

23. A jej synov zabijem smrťou, a dozvedia sa všetky cirkve, že ja som skúmateľ ľadvín a srdc, a dám každému z vás podľa jeho skutkov. ²⁾ Ale vám ³⁾ povedám

24. a ostatným, čo ste v Tyatire: Ktorikoľvek nemajú tohto učenia a nepoznali, jako povedajú ⁴⁾, hlbokosti satanovej ⁵⁾, nevložím na vás inej tarchy ⁶⁾;

25. avšak držte sa toho, čo máte, kým neprijdem.

26. A kto zvíťazí a bude zachovávať moje skutky až do konca, tomu dám moc nad národami,

27. a bude ich spravovať ⁷⁾ železným prútom, a rozbijú sa jako hrnčiarska nádoba,

28. jako i ja som obdržal od môjho Otca. ⁸⁾ A dám mu hviezdu rannú. ⁹⁾

29. Kto má ucho, nech počúva, čo Duch povedá cirkvám.

HLAVA 3.

Vzkázanie biskupovi cirkvi sardeskej, filadelfickej a laodicejskej.

1. A anjelovi cirkvi sardeskej ¹⁰⁾ piš: Toto povedá ten, ktorý má se-

1) Rozumej: bolesti.

2) Nakoľko Spasiteľ skúma srdcia, zná prameň skutkov aj ich cenu.

3) Teraz Pán oslovuje nenakazenú časť cirkvi. V gréčtine patria tieto slová k nasledujúcemu veršu.

4) Prívrženci Jezabelini.

5) T. j. nie ste nakazení bludmi, ktoré falošní učители tajomstvami nazývajú. Tu sa majú rozumieť židovsko-pohanské teozofické nauky.

6) Touto tarchou môže byť súženie, alebo príkaz: žiadnej inej tarchy nad tú, ktorú ste v protive a v boji proti falošným prorokom už znášali.

7) Grécky: pást.

8) T. j. to, čo som ja obdržal od môjho Otca (verš 26—27), sdelim i jemu. (Žalm 2, 6; Ján 5, 4; Mat. 19, 28.)

9) T. j. seba samého. (Srov. 22, 16.)

10) Niekdy bohaté mesto východne od Smyrny u rieky Paktolu.

1) V gréčtine: aby jedli z obetovaného modlám a smilnili.

2) Z tohto verša vysvitá, že je tu reč o Balámom učení a že Nikolaos (Mikuláš) je len prekladom Baláma.

3) U Židov držalo sa ústné podanie, že pri dobytí Jeruzalema Nabuchodonozorom ukrytá manna (II. Mach. 2, 7) za doby Messiašovej opäť sa najde. Vyplnilo sa to, keď to rozumieme o najsv. olt. Svätosti. (Ján 6, 35.)

4) Pri zápasných hrách dostával víťaz kamennú tabuľku, s ktorou sa mal ukázať pred udeľovateľmi odmeny; tu znamená odmenu večného života. Biela farba znamená skvelosť víťazstva a zodpovedá čistej bytnosti blahoslavených v nebi. (4, 4.)

5) Vlastné meno bojovníka.

6) Mestečko v Malej Ázii; bolo asi 10 míľ severovýchodne od Smyrny; asi r. 150 po Kr. zaniklo. Teraz Akgliissor.

7) Syn Boží. Plamennými očami prenikne všetko a nohami jako mosadz pošliape všetko nečisté a nepriateľské.

8) T. j. žene, ktorá je podobná dávnej Jezabele. (III. Kráf. 16, 31.) Je to kresťanská lži-proročkyňa, ktorá zjavenú pravdu s pohanskou lžou mieša.

9) Čo Mikulášovci robili dľa predobrazu Baláma, robí táto žena dľa vzoru Jezabely.

dem duchov Božích a sedem hviezd ¹⁾: Znáš tvoje skutky, že máš meno, jako by si žil, ale si mŕtvy. ²⁾

2. Buď bedlivý a potvrd' ostatných ³⁾, ktorí začali umierať ⁴⁾; lebo nenachádzam, že by tvoje skutky boli dokonalé pred mojím Bohom.

3. Maj teda na pamäti, čo si prijal a počul ⁵⁾, a zachovávaj a čiň pokánie. Lebo jestli nebudeš bedliť, príjdem na teba ⁶⁾ jako kmín, a nevieš, v ktorú hodinu príjdem na teba. ⁷⁾

4. Ale máš niekoľko osôb v Sardesi, ktoré si nepoškvrnily rúcha ⁸⁾, a chodiť budú so mnou v bielych šatách ⁹⁾, lebo sú toho hodni.

5. Kto zvíťazí, ten tak oblečie sa do bielych šiat, a nevymažem jeho meno z knihy života a vyznám jeho meno pred svojím Otcem i pred jeho anjelmi.

6. Kto má ucho, nech počúva, čo Duch povedá cirkvám.

7. A anjelovi cirkvi filadelfickej ¹⁰⁾ piš: Toto hovorí Svätý a Pravý, ktorý má kľúč Dávidov ¹¹⁾, ktorý otvára, a nikto nezatvorí, zatvára, a nikto neotvorí.

1) T. j. ktorý je Pánom nad siedmimi duchmi a siedmimi biskupmi. (1, 20.)

2) Ako telo bez duše je mŕtve, tak je duša bez Boha mŕtva.

3) Dolož: vo viere tých ostatných údov cirkvi, ktorí predtým, ako i sám biskup, boli blízko duchovnej smrti.

4) Aby od pravej viery neodpadli a večne nezahynuli.

5) Rozumej: odo mňa (alebo od apoštolov). [Mat. 24, 43; 25, 1 a 13. I. Tes. 5, 2.]

6) Ako sudca.

7) Spasiteľ hovorí tu skôr o všeobecnom súde, než o osobitnom.

8) Výraz vzatý je ohľadom na svatobné rúcho. Zanečistené šaty bývajú vo sv. Písme často obrazmi hriechneho zanečistenia, ktorým sa človek poškvrnil.

9) Biele šaty sú obrazom mravnej čistoty. Preto nosievali kňazi, preto nosia tak často anjeli biele rúcha. Keďže sa tu zachovali nepoškvrnene, majú významení byť i na druhom svete u Pána v dokonalej spravdivosti a nevinnosti.

10) Filadelfia, dosaväď znamenité mesto, asi 8 míľ východne od Sard.

11) Spasiteľ, ktorý nastúpil na miesto Dávida, súc kráľom ľudu a kráľovstva Božieho, má moc ľudí pripustiť do kráľovstva Božieho a neodvolateľne vytvoríť z neho.

8. Znáš tvoje skutky. Hľa, otvoril som pred tebou dvere, ktoré nikto nemôže zavrieť ¹⁾, lebo máš malú moc, a zachoval si moje slovo, a nezaprel si moje meno.

9. Hľa, dám zo sboru satanovho (tých), ktorí seba menujú Židmi, hoci nie sú, ale klamú. ²⁾ Hľa, urobím to, že príjdu a budú sa klaňať pred tvojimi nohami ³⁾, a dozvedia sa, že som si ťa zamiloval.

10. Preto, že si zachoval slovo mojej trpelivosti ⁴⁾, i ja zachovám teba od hodiny pokušenia ⁵⁾, ktorá príjde na celý svet, zkušat' prebývajúcich na zemi.

11. Hľa, príjdem skoro. ⁶⁾ Drž sa toho, čo máš, aby nikto nevzal tvoju korunu.

12. Kto zvíťazí, toho učiním stĺpom v chráme môjho Boha, a viac nevyjde von, a napíšem naňho meno svojho Boha, a meno mesta svojho Boha, nového Jeruzalema, ktorý sostupuje s neba od môjho Boha, i svoje nové meno. ⁷⁾

13. Kto má ucho, nech počúva, čo Duch hovorí cirkvám.

14. A anjelovi cirkvi laodicejskej ⁸⁾ piš: Toto hovorí, Amen ⁹⁾, svedok verný a pravdivý, ktorý je počiatkom stvorenia Božieho:

15. Znáš tvoje skutky, že nie si ani studený, ani vrelý; bár by si bol studený, alebo vrelý!

1) T. j. tvoju slabosť posilnil som svojou milosťou.

2) Židia podľa tela držali seba za pravý ľud izraelský, naproti tomu kresťanov za odpadlíkov od zákona a kráľovstva Božieho, a preto ich napádali.

3) Budú ti hlbokú úctu preukazovať, ako prostredníkovi spasenia.

4) T. j. učenie moje, pre ktoré som trpel, alebo: slovo, ktorým som ťa napomenul k trpelivosti.

5) Čas sŕženia, ktorý nastúpi pred príchodom Pána k súdu.

6) Príjdem pomáhať bojujúcim, osvobodíť zkušáných, korunovať víťazov.

7) Ako meno Božie označuje patričnosť k Bohu, tak meno mesta Jeruzalema meštianske práve v ňom. Nové meno je meno Ježiš.

8) Znamenité mesto, asi 10 míľ juho-východne od Filadelfie, ktoré r. 66 po Kr. zemetrasením síce mnoho utrpelo, ale opäť sa zotavilo.

9) T. j. Amen, veru, čiže svedok verný a pravdivý.

16. Ale že si vlažný, a nie si ani studený, ani vreľý, začínam ťa vyplúvať zo svojich úst.¹⁾

17. Lebo hovoríš: „Som bohatý a mám hojnosť, a ničoho nepotrebujem“, a nevieš, že si ty biedny a úbohý a chudobný a slepý a nahý.²⁾

18. Radím ti, aby si si kúpil u mňa zlata ohňom zkúseného, aby si bol bohatý; a do bieleho rúcha aby si sa obliekol a aby sa neukazovala tvoja hanebná nahota; a masťou pomaz si oči, aby si videl.³⁾

19. Ja, ktorých milujem, karhám a trescem; vstúp teda do seba a čiň pokánie.

20. Hľa, stojím u dverí a klopem⁴⁾; jestli kto počuje môj hlas a otvorí mi: vojdem k nemu a budem s ním večerať a on so mnou.⁵⁾

21. Kto zvíťazí, tomu dám sedieť so mnou na mojom tróne, ako som i ja zvíťazil a sedím s mojím Otcom na jeho tróne.

22. Kto má ucho, nech počúva, čo Duch povedá cirkvám.

HLAVA 4.

Vidanie velebnosti Božej uprostred štyriadvadsiatich starcov a uprostred štvoro zvierat, ktoré velebili Boha, a za nimi starci.

1. Potom som mal videnie: A hľa, dvere otvorily sa na nebi, a prvý

1) Ako vlažnú vodu neznáša žalúdok, tak nie je na strpenie vlažný, ľahostajný človek. Studený, ktorý nemá ničoho, ľahšie uzná to svoje nič a potrebu pokánia a viery, ale vlažný chlácholí sa tým, čo má, nad tým, čo nemá, a sotva uverí, že mu niečo chýbi.

2) Nahý: bez všetkých záslužných skutkov, preto na zahanbenie v deň súdny.

3) T. j. zlato vernej a v trápení zkúsenej lásky; rúcho dobrých skutkov a milosti Božej; masť pravdy, aby si videl cestu, po ktorej máš kráčať a kráčaš.

4) T. j. rozličnými protiventstvami neprestávam napomínať k pokániu.

5) Prídem skoro. Počúvanie a otváranie stáva sa prijatím a usrdečením na tomto svete; sľub: „Vojdem k nemu a budem s ním večerať“ splní sa len pri zjavení sa Pána. Od nanebevstúpenia až do druhého príchodu Pána je pomer Pánov k jeho Cirkvi jako stav zasľubencov. So zomrelými v Pánu až vtedy bude Spasiteľ sláviť svatbu, keď niekdy zjaví sa ľudom, aby tých, ktorých najde

hlas, ktorý som počul¹⁾, ako trúby, hovoriacej so mnou, riekol: Vystúp sem, a ukážem ti, čo sa má stať potom.

2. Tu hneď bol som vo vytržení. A hľa, trón stál v nebi a na tróne (ktosi) Sediaci.²⁾

3. A ten, ktorý sedel, na pohľad podobný bol kameňu, jaspisu a sardisu, a dúha bola vôkol trónu, na pohľad podobná smaragdu.³⁾

4. A okolo trónu bolo štyriadvadsať stolíc a na stoliciach sedelo štyriadvadsať starcov⁴⁾, odetých do bielych šiat, a na ich hlavách zlaté koruny.

5. A z trónu vychádzaly blesky a hlasy a hromy; a sedem lám⁵⁾ ho-relo pred trónom, ktoré sú sedmoro duchov Božích.

6. A pred trónom bolo jakoby sklené more, podobné kryštálu, a uprostred trónu a okolo trónu štvoro zvierat plných očí s predku i od zadku.⁶⁾

7. A prvé zviera podobné levovi a druhé zviera podobné teľatu a tretie zviera malo tvár akoby ľudskú a štvrté zviera podobné letiacemu orlovi.⁷⁾

bedliť, s tými, ktorí blahoslavené dokonali, domov vzal do neba, na novú zem.

1) Nie hlas Kristov, ktorý po prvom videní hovoril k apoštolovi, ale práve ten najsamprv počutý hlas (v hl. 1, v. 10).

2) Srov. 5, 8—9.

3) Jaspis, drahokam priezračný, mnohofarebný, označuje čistotu a svätosť; sardis, drahokam ohnivého lesku, znamená spravdliivosť; dúha, v ktorej zelená farba smaragdová najľubeznejšie sa objavuje, znamená smilovanie a milosrdenstvo Božie. Svätosť teda a spravdliivosť a milosrdenstvo je ustavične u trónu Božieho.

4) Tito starcovia pravdepodobne predstavujú všetok zástup svätých Božích, nakoľko pod „staršími“ rozumejú sa kňazi a dľa 1. Petr. 2, 9 kresťania sú kráľovské kňazstvo; štyriadvadsať ich je dľa toho, jako bol Dávid rozdelil všetko kňazstvo na 24 tried, alebo dľa 12 patriarchov starého zákona a 12 apoštolov nového zákona (Mat. 19, 28), čím by sa tu rozumely oba zákony. Sedia na stoliciach na znamenie svojho panovania a sú odetí do bielych šiat na znamenie svojej čistoty a svätosti.

5) Grécky: ohnivých lám.

6) Narážka na Ezechielovo videnie. (Ezech. 1, 5.)

7) Keď Židia išli z Egypta do zasľubenej zeme, ich leženie bolo takto usporiadané: V prostriedku

8. A každé z tých štyroch zvierat malo šestoro krýdel, a vŕokol a vnútri byly plné oči. A bez prestania rie-kaly vo dne, v noci¹⁾: Svätý, svätý, svätý Pán Boh všemohúci, ktorý bol, ktorý je a ktorý má prísť.

9. A keď tie zvieratá vzdávaly slávu a česť a vďaky Sediacemu na tróne, žijúcemu na veky vekov,

10. štyriadvadsať starcov padalo pred Sediacim na tróne a klaňalo sa žijúcemu na veky vekov, a skladalo svoje koruny pred trónom a riekli:

11. Hoden si, Pane, Bože náš, prijať slávu a česť i moc, lebo ty si stvoril všetko a z tvojej vôle bolo a stvorené je.

HLAVA 5.

Knihu so siedmimi pečatmi mohol otvoriť len Baránok Boží, preto ho oslavuje všetko stvorenie.

1. I videl som v pravici Sediaceho na tróne knihu²⁾, popísanú vnútri i zvonku, zapečatenú siedmimi pečatmi.

2. A videl som anjela mocného³⁾ volať silným hlasom: „Kto je hoden otvoriť knihu a rozlomiť jej pečate?“

3. A nikto ani na nebi, ani na zemi, ani pod zemou nemohol otvoriť knihy, ani nazrieť do nej.⁴⁾

4. Ja som veľmi zaplakal, že nikto

stál stánok (chrám), v ktorom Boh prebýval; okolo stánku s každej strany ležaly tri pokolenia pod svojimi odznakmi a zástavami. (4. Mojž. 2, 2—34.) Takýmto odznakmi byly štyri zvieratá, ktoré mali podobu leva, býka, človeka a orla. Toto opisuje Ezechiel vo svojom videní, a tak sa zdá, že to prenáša na nebesá. Sv. Ján prevzal Ezechielov obraz a sv. otcovia pod týmito štyrmi zvieratmi rozumejú štyroch evanjelistov, ktorí sa práve z tejto príčiny vyobrazujú alebo v podobe štyroch zvierat, alebo aspoň v spoločnosti s nimi.

1) Zemsky hovoreno, lebo v Bohu niet zmeny.

2) Nie súdna knihu, ale knihu, v ktorej sú spísané osudy sveta a rady a budúce sudy Božie; kniha je zapečatená, preto, že jej obsah dosiaľ mal zostať neznámym a i zostal: teda kniha tajná.

3) Vykladá sa to o archanjelovi Gabrielovi, ktorého meno znamená „Silu Božiu“.

4) T. j. nikomu okrem Boha nie je známa budúcnosť. A kto rozlomí tie pečate a tak otvorí knihu, bude zároveň ten, skrze ktorého dostane sa jej obsah, v nej opísaná vec, k vyplneniu i zjaveniu.

sa nenašiel, kto by bol hoden otvoriť knihu a nazrieť do nej.

5. Tedy riekol mi jeden zo starcov: „Neplač; hľa, zvíťazil lev z pokolenia Júdovho, koreň Dávidov¹⁾, aby otvoril knihu a rozlomil sedmoro jej pečatí.“

6. I mal som videnie, a hľa, uprostred trónu a zvierat a uprostred starcov stál Baránok, ako zabitý, majúci sedem rohov a sedem očí, ktoré sú sedmoro duchov Božích, poslaných na všetku zem.²⁾

7. I prišiel a vzal knihu³⁾ z pravice toho, ktorý sedel na tróne.

8. A keď otvoril knihu, štvoro zvierat a štyriadvadsať starcov padlo pred Baránkom, a každý mal harfu a zlatú čašu, plnú voňaviek, ktorými sú modlitby svätých.⁴⁾

9. A spievali novú pieseň a riekli: „Hoden si, Pane, vziať knihu a otvoriť jej pečate, lebo si bol zabitý a vykúpil si nás Bohu svojou krvou zo všelikého pokolenia a jazyka a ľudu i národa,

10. a učinil si nás⁵⁾ Bohu nášmu kráľovstvom a kňazmi, a budeme kraľovať⁶⁾ na zemi.“

11. I videl a počul som hlas mnohých anjelov okolo trónu a zvierat a starcov, a ich počet bol na tisíce tisícov,

12. volajúcich silným hlasom: Hoden je Baránok, ktorý bol zabitý,

1) T. j. Ježiš Kristus z pokolenia Júdovho (I. Mojž. 49, 9—10) a rodu Dávidovho (Mat. 1, 1).

2) T. j. Baránok Boží Ježiš (Iz. 53, 7; Ján 1, 29; Sk. ap. 8, 32) s jazyvami svojich päť rán (Luk. 20, 27), všemohúci (Luk. 1, 69) a vševedomý, majúci sedem darov Ducha svätého (Luk. 4, 18), ktorými obnovil tvár zeme. (Žalm. 130, 30; Sk. ap. 2, 4.)

3) V gréčtine chýbí: knihu.

4) Zlatá čaša, plná voňaviek (kadidla), má obrazný význam, zodpovedajúci harfe. Kadidlo je obraz modlitby už pre jeho vystupovanie do výšky (pobožnosť), už pre ľubeznú vôňu, ktorá jakoby zaručuje vyslyšanie. Aké to byly modlitby, či prosebné, to sa nepovedá.

5) Grécky: a spravil si ich nášmu Bohu za kráľov a kňazov, a budú kraľovať na zemi.

6) V kráľovstve Božom ako kňazi a králi. Kráľmi sú dľa vonkajšieho stavu, kňazmi dľa vnútornej dôstojnosti. Na zemi panujú krestania, víťaziac nad telom, svetom a diablom; na nebi kraľujú s Kristom.

priať moc a božstvo, i múdrosť i silu, i česť i slávu, i dobrorečenie.

13. A všetko stvorenie, ktoré je na nebi a na zemi i pod zemou, a čo je na mori i čo je v ňom, všetko som počul volať: „Sediacemu na tróne a Baránkovi dobrorečenie a česť i sláva i moc na veky vekov!“

14. A štvoro zvierat rieklo: „Amen.“ A štyriadvadsať starcov padlo na svoje tváre a klaňali sa žijúcemu na veky vekov.

HLAVA 6.

Otvorenie šiestich pečatí.

1. I videl som, že Baránok otvoril jednu zo siedmich pečatí¹⁾, a počul som jedno zo štyroch zvierat volať hlasom hromovým: „Poď sem a viď!“

2. A videl som: A hľa, biely kôň²⁾, a ten, ktorý sedel na ňom, mal ľuďište a daná mu je koruna, a vyšiel ako víťaz, aby zvíťazil.³⁾

3. A keď otvoril druhú pečať, počul som druhé zviera volať: „Poď sem a viď!“⁴⁾

4. Tu vyšiel iný kôň, ryšavý⁵⁾, a tomu, ktorý sedel na ňom, dané je odňať pokoj so zeme, a aby sa vo spolok zabíjali, a daný mu je veľký meč.

5. A keď otvoril tretiu pečať, počul som tretie zviera volať: „Poď

sem a viď!“ A hľa, vraný kôň¹⁾, a ten, ktorý sedel na ňom, mal váhu vo svojej ruke.

6. I počul som hlas akoby zprostred štyroch zvierat hovoriť: „Mierka²⁾ pšenice za desiatnik³⁾, a tri mierky jačmeňa za desiatnik, no vínu a oleju neuškod.“⁴⁾

7. A keď otvoril štvrtú pečať, počul som hlas štvrtého zvieraťa volať: „Poď sem a viď!“

8. A hľa, plavý kôň⁵⁾, a meno toho, ktorý sedel na ňom, smrť; a peklo šlo za ním, a daná je mu moc nad štyrmi stranami zeme, aby usmrcoval mečom, hladom a morom a zemskými zvermi.

9. A keď otvoril piatu pečať, videl som pod oltárom duše zabitých pre slovo Božie a pre svedectvo, ktoré mali⁶⁾;

10. a kričali silným hlasom a hovorili: Až dokiaľ, Pane (svätý a pravý), nesúdiš a nepomstíš našu krv na tých, ktorí prebývajú na zemi?⁷⁾

11. Tu daná je každému z nich biela šata⁸⁾ a rieklo sa im, aby poshovelí ešte za malý čas, až sa naplní počet ich spolusluhov a ich

1) Čierna farba, že osoba, ktorá sa v nej zjaví, znamená ranu, je sluhom súdu Božieho. Váha na vážení ináč už odmeraného zbožia znamená drahotu.

2) Mierka, 552 grammy váhy; toľko sa rátalo denne na jedného človeka na celé zaopatrenie.

3) T. j. denár, celá mzda denná, mal byť cenou jednej mierky pšenice. Teda len s biedou budú môcť vyžiť i silní mužovia.

4) Víno a olej nechráni od hladu. Znamená veľký hlad.

5) Plavá farba je bledosť mŕtvol. Smrť je pánom nad všetkými smrteľnými nebezpečenstvami, ktoré potom budú vypočítané. A peklo šlo za ňou jako sluha, aby sobralo tých, ktorých smrť zabije; preto ani nemá koňa, lebo smrť vykonáva všetko.

6) T. j. mučeníkov, ktorí padli pre vieru a svätý život.

7) Nie z pomsty si tak žiadajú, ale aby sa dokázala spravodlivosť božská a ľudia aby sa báli Boha a k nemu sa obrátili. Sv. Augustín tu dokladá: „To je spravodlivá i práve ľudstvá pomsta mučeníkov, že prosia, aby prestalo kráľovstvo hriechu, ktoré ich prenasledovalo.“

8) Znamená nevinnosť a blahoslavenstvo, ktoré majú všetci premožiteľia, keď vojdú do neba.

1) Poslovia Pánovi: víťazstvo, vojna, drahota, smrť, predchodcovia najhroznejších súdov Božích (Mat. 24, 8), vychádzajú navštíviť všetok zemský svet. Symbolická sedmorka označuje postup času, v ktorom sa to, na čo ukazuje, vyvinie. O tom, koľko času potrebuje k svojmu vyplneniu to, čo sa vo videniach siedmich pečatí predpovedá, nič sa neurčuje.

2) Kôň je bojovné zviera. Biely kôň je vyznačenie víťazovo.

3) Už pri svojom východe, zdobený korunou, vencom víťazstva, chce ísť od víťazstva k víťazstvu. Kto je ten jazdec? Nie Kristus v svojej osobe. Je to dľa Matúša (24, 7 a n.) víťazný pochod evanjelia po svete. (Viktor, Primas.) Preto na bielom koni prichádza k súdu navracajúci sa Kristus.

4) V gréčtine chýbí: a viď!

5) Farba označuje prelievanie krvi, vojnu. Pokoj bude zemi odňatý, svet bude sa triasť, prichod Pánov sa pripraví.

bratov, ktorí majú byť usmrtení, jako i oni.¹⁾

12. I videl som, keď otvoril šiestu pečať, a hľa, nastalo veľiké zemetrasenie a slnce sčernelo, jako vrece zo srsti²⁾, a mesiac celý bol ako krv,

13. a hviezdy padaly s neba na zem, ako keď fíkový strom shadzuje svoje nezrelé fíky, keď sa otriasa veľikým vetrom.

14. A nebo utiahlo sa, jako svi nutá kniha, a všetky hory a ostrovy pohly sa so svojho miesta.

15. A kráľovia zemskí a kniežatá a vojvodovia i boháči, i mocní i každý sluha i svobodný skryli sa do jaskýň a do horských skál,

16. a povedali horám i skalám: Padnite na nás a skryte nás pred tvárou toho, ktorý sedí na tróne, a pred hnevom Baránkovým,

17. lebo prišiel veľký deň ich hnevu, a kto bude môcť obstáť?

HLAVA 7.

Poznamenanie vyvolených, ktorí nemali podstúpiť záhuby, zo židovstva i z pohanstva; anjeli, starší a štyri zvieratá velebia Boha; predstavenie svätých v nebi.

1. Potom som videl štyroch anjelov stáť na štyroch uhloch zeme a držať štyri vetry zemské, aby neduly³⁾ na zem, ani na more, ani na žiaden strom.

2. Tu videl som iného anjela⁴⁾ vystupovať od východu slnca, majúceho pečať živého Boha. I zvolal veľikým hlasom na štyroch anjelov, ktorým dané bolo, aby škodili zemi a moru,

3. a riekol: Neškodte zemi, ani moru, ani stromom, kým nepozna-

1) T. j. kým budúci mučeníci až do ich určitého počtu nepodstúpia smrť.

2) Srsténé vrecia a plášte nosievali na znak smútku a pokánia.

3) Dutie vetrov znamená súd, a nakoľko sú štyri, všeobecný súd sveta.

4) Anjela, ktorý príjde vyplniť úlohu, dávajúcu požehnaný večný život; vystupuje s tej strany, s ktorej zemské slnce prináša svetlo i život.

číme sluhov Boha nášho na ich čelách.¹⁾

4. I počul som počet poznačených, stoštyriaštyridsaťtisíc poznačených z každého pokolenia synov Izraelových.

5. Z pokolenia Júdovho dvanásťtisíc poznačených, z pokolenia Rubenovho dvanásťtisíc poznačených, z pokolenia Gadovho dvanásťtisíc poznačených,

6. z pokolenia Azerovho dvanásťtisíc poznačených, z pokolenia Nef taliho dvanásťtisíc poznačených, z pokolenia Manasovho dvanásťtisíc poznačených,

7. z pokolenia Simeonovho dvanásťtisíc poznačených, z pokolenia Leviho²⁾ dvanásťtisíc poznačených, z pokolenia Izacharovho dvanásťtisíc poznačených,

8. z pokolenia Zabulonovho dvanásťtisíc poznačených³⁾, z pokolenia Jozefovho dvanásťtisíc poznačených, z pokolenia Benjaminovho dvanásťtisíc poznačených.

9. Potom som videl zástup veľiký, ktorý nikto nemohol spočítať, zo všetkých národov a pokolení a ľudí i jazykov stáť pred trónom a pred obličajom Baránka, oblečený do bielych šiat, a palmy v ich rukách.⁴⁾

10. Kričali hlasom veľikým a hovorili: Spása Bohu nášmu, ktorý sedí na tróne, a Baránkovi.

11. A všetci anjeli stáli okolo

1) Boh myslí sa jako kráľ, ktorý dľa obyčaje východných zemí nosil pečať so svojim menom. Ako živý Boh dáva život. Služobníkom Božím dostane sa uistenia, že pri všetkom prísť majúcom trápení zostanú verní svojmu Pánovi a vo všetkých víchroch budú zachránení až do prichodu Pánovho.

2) Pokolenie Leviho, ktoré obyčajne nebývalo počítané medzi pokoleniami Izraelovými, tu sa spomína, lebo v novom zákone knázstvo nebolo obmedzené na nijaké pokolenie.

3) Sv. Ján vynechal pokolenie Dánovo a namiesto toho započítal syna Jozefovho Manasa. Prečo? Niektorí, jako sv. Ireneus, myslia, že z tohto pokolenia bude pochádzať antikristus.

4) Stáť pred trónom a Baránkom znamená večné obcovanie s Bohom a s Baránkom, ako sa nebeská sláva a blahoslavená radosť i bielymi šatami a palmami v rukách dokonalejšie označuje.

trónu a okolo starcov i štyroch zvierat a padali pred trónom na svoje tváre, klaňali sa Bohu,

12. a hovorili: Amen. Dobrorečenie a veleba, a múdrosť a vďaka, česť a moc i vláda Bohu nášmu na veky vekov! Amen.

13. Tu jeden zo starcov prehovoril a riekol mi: Kto sú títo, ktorí sú oblečení do bielych šiat, a odkiaľ prišli?

14. I riekol som mu: Pane môj, ty vieš. I riekol mi: To sú tí, čo prišli z veľkého súženia, a oprali si rúcha a zbielili v krvi Baránkovej.¹⁾

15. Preto sú pred trónom Božím a slúžia mu dňom i nocou v jeho chráme, a ten, ktorý sedí na tróne, bude ich zatieňovať.²⁾

16. Nebudú viac lačnieť, ani smädnúť, a nebude dorážať na nich slnce, ani žiadne sparno,

17. lebo Baránok, ktorý je uprostred trónu, bude ich riadiť³⁾ a zavedie ich k studniciam živých vôd, a Boh sotre všelikú slzu s ich očí.

HLAVA 8.

Otvorenie siedmej pečate; sedem anjelov s trúbami, význam ich trúbenia.

1. A keď otvoril siedmu pečať, nastalo ticho v nebi asi na pol hodiny.⁴⁾

2. I videl som sedem anjelov stáť pred obličajom Božím, a bolo im dané sedem trúb.

3. Tu prišiel iný anjel a postavil sa pred oltár, mal zlatú kaditeľnicu, a dané sú mu mnohé zápalý, aby naložil z modlitieb svätých na oltár zlatý, ktorý je pred trónom Božím.

4. I vystúpil dym zápalov z modlitieb svätých z anjelovej ruky pred Boha.

1) Teda nielen mučeníci, ale všetci vyvolení, ktorí si oprali rúcha v krvi Baránkovej a vytrvali v stálej vernosti k viere.

2) Svojou božskou prítomnosťou ich oblaží.

3) Grécky: pášť.

4) T. j. očakávaním toho, čo Boh teraz vo svojom súde určiť ráči.

5. Tu vzal anjel kaditeľnicu a naplnil ju ohňom s oltára a hodil na zem¹⁾, i nastalo hrmenie a hučanie, a blýskanie i veľké zemetrasenie.

6. A tých sedem anjelov, ktorí mali sedem trúb, pripravilo sa trúbiť.²⁾

7. A prvý anjel zatrúbil, i povstalo krupobitie a oheň smiešaný s krvou, a (to) shodené bolo na zem: a tretia čiastka zeme bola spálená, a tretia časť stromovia zhorela, a všetka zelená tráva bola spálená.

8. A druhý anjel zatrúbil: tu jakoby hora veľká, ohňom horiaca, hodená bola do mora, a tretia časť mora premenila sa na krv,

9. i zahynula tretia časť stvorenia, ktoré žilo v mori, aj tretia časť lodí zahynula.

10. A tretí anjel zatrúbil, a padla s neba veľká hviezda, horiaca jako fakla, a padla na tretiu čiastku riek a do prameňov vôd.

11. A meno hviezdy je Pelínok; i obrátila sa tretia čiastka vôd na pelínok (palinu), a mnoho ľudí umrelo od vôd, lebo zhorkly.

12. A štvrtý anjel zatrúbil, i uderená bola tretia čiastka slnca a tretia čiastka mesiaca a tretia čiastka hviezd, tak že sa tretia čiastka z nich zatmila, a tretina dňa nesvietila, podobne i noci.

13. Tu videl a počul som hlas jedného orla, letiaceho po prostriedku neba a volajúceho veľkým hlasom: Beda, beda, beda tým, ktorí prebývajú na zemi, pre ostatné zvuky troch anjelov, ktorí majú trúbiť.

1) Na znamenie, že modlitby svätých o vyplnenie súdov Božích prišli pred Boha a boly vyslyšané; anjel naplnil ohňom s oltára, ktorý spálil kadidlo, svoju kaditeľnicu a hodil potom toto s oltára vzaté žeravé uhlie na zem. Následkom toho nastalo hrmenie a hučanie atď.

2) T. j. oznámiť trest Boží. V nasledujúcich obrazoch predstavuje sa vyliaty hnev Boží na zem, more, rieky a oblohu, potom na ľudí nepoznamenaných (zo židovstva) a pohanských, konečne na vesmír.

HLAVA 9.

O piatom a šiestom trúbení a jeho význame.

1. A piaty anjel zatrúbil: tu videl som hviezdu¹⁾ padnúť s neba na zem, a daný jej bol kľúč od hlbokej priepasti.²⁾

2. I otvorila tú hlbokú priepasť: a z hlbiny vystúpil dym, ako z veľkej pece, a zatmilo sa slnce i povetrie dymom z hlbiny.

3. A z dymiacej sa hlbiny vyšly na zem kobyľky, a daná je im moc, akú moc majú zemskí šťúri,

4. a prikázalo sa im, aby neškodily³⁾ zemskej tráve, ani žiadnej zelenine, ani žiadnemu stromu, ale len ľuďom, ktorí nemajú znamenia Božieho na svojich čelách.

5. A dané je im, nie aby ich zabíjaly, ale len trápily za päť mesiacov, a trápenie od nich je, jako trápenie od šťúra, keď uštipne človeka.

6. A v tých dňoch ľudia hľadať budú smrť, a nenajdú jej, a žiadať si budú umrieť, a smrť bude utekať od nich.

7. A podoby kobyľiek podobaly sa koňom, prihotoveným do boja, a na ich hlavách akoby koruny, podobné zlatým, a ich tváre jako tváre ľudské.

8. A maly vlasy, jako vlasy ženské, a ich zuby byly jako zuby ľvov.

9. A maly panciere, jakoby panciere železné, a zvuk ich krýdel jako hrmot mnoho koňských vozov, bežiacich do boja.

10. A maly chvosty, jako šťúri, a na ich chvostoch byly žihadlá⁴⁾, a maly moc ľuďom škodiť za päť mesiacov.

1) Pod touto hviezdou sa rozumie satan, padlý anjel.

2) Od pekla. Smysel: Daná mu je moc (kľúč) vypustiť svoju všetku zlosť, aby škodil ľuďom.

3) Kto im dal moc, je Boh. Svoju zlostinú moc majú síce z pekla, ale nemôžu jej použiť, len naľkoľko im Boh dá miesta a priestoru.

4) Kobyľky znamenajú dobre ozbrojené vojská.

11. A maly nad sebou kráľa, anjela priepasti, ktorého meno je po hebrejsky Abaddon a po grécky Apollyon; po latinsky má meno Exterminans.¹⁾

12. Jedna bieda pominula, a hľa, prídu ešte dve biedy potom.

13. A šiesty anjel zatrúbil: i počul som jeden hlas zo štyroch rohov zlatého oltára, ktorý je pred očami Božimi,

14. hovoriť šiestemu anjelovi, ktorý mal trúbu: „Odviaž tých štyroch anjelov, ktorí sú priviazaní u veľkej rieky Eufratu.“

15. I odviazal štyroch anjelov, ktorí boli pripravení na hodinu a na deň, a na mesiac a na rok²⁾, aby zabili tretiu časťku ľudí.

16. A počet vojska jazdeckého: dvadsaťtisíckrát desaťtisícov.³⁾ A počul som ich počet.

17. A takto som videl kone vo videní: a tí, ktorí sedeli na nich, mali panciere ohnivé a modro-červené a sirkové, a hlavy tých koní byly jako hlavy levové, a z úst im vychádza oheň a dym a síra.

18. A od týchto troch rán zahynula tretia časťka ľudí, od ohňa a od dymu a síry, ktoré sa im valily z úst,

19. lebo kone majú moc vo svojich ústach a vo svojich chvostoch, pretože ich chvosty sú podobné hadom; majú hlavy a nimi škodia.⁴⁾

20. A ostatní ľudia, ktorí neboli zabití tými ranami, (predsa) neobrátili sa od skutkov svojich rúk⁵⁾, aby sa neklaňali diablom a zlatým a strieborným a medeným a kamen-

1) V gréckej pôvodine chýbajú slová: po latinsky Exterminans. Voľný slovenský preklad tohto latinského dodatku je: Zahubiteľ.

2) T. j. na určitý čas, kedy sa vôle Božej zaľúbi ich zavolať.

3) $20.000 \times 10.000 = 20.000.000$, teda 20 millionov, t. j. ohromný počet.

4) Chvosty pozostávaly z hadov, na tele prirastených, s hlavami dolu obrátenými.

5) Prvý hriech, v ktorom ostatní ľudia zotrvali, bola modloslužba. Kto slúži modlám, klania sa diabľovi, ktorý stojí za pohanskou poverou.

ným a dreveným modlám, ktoré nemôžu ani vidieť, ani počuť, ani chodiť.

21. A neobrátili sa od svojich vrážd, ani od svojho travičstva¹⁾, ani od svojho smilstva, ani od svojich krádeží.

HLAVA 10.

Anjel s otvorenou knihou prisahá, že nebude času; dáva tú knihu Jánovi prehltnúť a rozkaz, aby ďalej prorokoval.

1. I videl som iného silného anjela s neba zostupovať, odeného oblakom, a dúhu mal nad svojou hlavou, a jeho tvár bola jako slnce, a jeho nohy jako ohnivé stĺpy.²⁾

2. A vo svojej ruke mal otvorenú knižku, a položil svoju pravú nohu na more a ľavú na zem.

3. A volal veľkým hlasom, ako keď lev reve.³⁾ A keď dokričal, mluvalo sedem hromov svojimi hlasmi.

4. A keď sedem hromov domluvalo svoje hlasy, ja chcel som písať: ale počul som hlas s neba hovoriť mi: „Zapečať to⁴⁾, čo mluvalo sedem hromov, a nepísať!“

5. Tu anjel, ktorého som videl stáť na mori a na zemi, pozdvihol ruku svoju k nebu

6. a prisahal na toho, ktorý žije na veky vekov, ktorý stvoril nebo i to, čo je v ňom, a zem i to, čo je na nej, a more i to, čo je v ňom, že už viac nebude času,

7. ale za dňov ozvania sa siedmeho anjela, keď začne trúbiť, do-

1) V tom čase bola veľká zkazenosť v rímskej države a bolo rozšírené najmä tráviť ľudí.

2) Tento druhý silný anjel zostupuje s neba a ide tou cestou, ktorú si Pán vyvolí k svojmu príchodu na súd; prichádza jako jeho predchodca a predobrazuje vo svojom celom objavení Pána, jako príde v oblakoch. Dúha označuje ho za posla milosti, ktorú Boh udelí skrze svojho Syna, keď príjde súdiť; jeho nohy predstavujú jeho rozšlia-pujúcu a nivočiacu moc, ktorú Pán proti svojim nepriateľom dokazuje.

3) Hrmenie je hlas Boží, v hrmení hovoril Boh so Sinai k svojmu ľudu, v hrmení hovorí i zemi.

4) T. j. zatiaľ a nezjavuj, čo si počul. Boh za dobré uznal poznamenáť, že budúcnosť skrýva tajomstvo, a nie dvíhať rúško toho tajomstva.

koná sa tajomstvo Božie¹⁾, jako zvestoval skrze svojich sluhov prorokov.

8. A počul som hlas s neba zase rozprávať sa so mnou a povedať: „Ľď a vezmi otvorenú knižku z ruky anjela, ktorý stojí na mori i na zemi.“

9. I šiel som k anjelovi a povedal som mu, aby mi dal knižku. I riekol mi: „Vezmi knižku a prežri ju²⁾, a spôsobí ti horkosť v bruchu, ale v ústach ti bude sladko jako med.“

10. A vzal som tú knihu z ruky anjelovej a prežrel som ju: a bolo mi v ústach sladko jako med, ale keď som ju prežrel, bolo mi horko v bruchu.³⁾

11. I riekol mi: „Musíš opäť prorokovať národom a ľuďom a jazykom i mnohým kráľom.“

HLAVA 11.

Meranie chrámu. O dvoch svedkoch, ktorí budú usmrtení, ale ožijú. Zatrúbenie siedmeho anjela, otvorenie chrámu nebeského.

1. I daná mi bola trsť, podobná prútu⁴⁾, a povedané mi: Vstaň a premeraj chrám Boží i oltár, i tých, ktorí sa klaňajú v ňom:

2. ale sieň, ktorá je vonku pred chrámom, vyhoď von a nemeraj; lebo sa dá pohanom, a budú šliapať sväté mesto za štyridsať a dva mesiace.⁵⁾

3. A dám svojim dvom svedkom⁶⁾,

1) Už sa s tým nebude odkladať, ale stane sa splnenie tajomstva Božieho v čase siedmej trúby.

2) Prežrením knižky má apoštol obsiahnuť obsah svojich prorockých rečí.

3) Ústa znamenajú prijatie, brucho ďalšie skúmanie a poznanie prijatého zjavenia. Tým činom, že Ján knižku prežrel, stal sa súcim ohlasovať jej obsah.

4) T. j. meradlu.

5) Označenie času dľa mesiacov, ba i dní má znamenať, že udalosti trvajú dlho a nepretržene. V hl. 13, 5. spomínajú sa zase 42 mesiace, za ktoré zver dostala moc vládnuť. Ak je tento čas totožný s týmto tu označeným, vtedy znamená poslednú polovicu svetového týždňa, čas najbližších predznakov Pánovho príchodu. (Srov. Luk. 21, 24.)

6) Tu je reč o Henochovi a Eliášovi.

aby do vriec oblečení prorokovali za tisícdvesto a šesťdesiat dní.¹⁾

4. Títo sú dve olivy a dva sviatniky, ktoré stoja pred obličajom Pána zeme.

5. A keď im bude chcieť kto ublížiť, vybuší im oheň z úst a spáli ich nepriateľov, a keď im bude chcieť kto uškodiť, tak musí byť zabitý.

6. Títo majú moc zavrieť nebo, aby nepršal dážď za dňov ich prorokovania; a majú moc nad vodami, aby ich obrátili na krv; a bili zem všelikou ranou, koľko ráz budú chcieť.

7. A keď dokonajú svoje svedectvo, zver²⁾, ktorá vystúpi z priepasti, povedie vojnu proti nim a zvíťazí nad nimi a zabije ich.

8. A telá ich budú ležať na uliciach³⁾ veľkého mesta, ktoré sa nazýva duchovne Sodoma a Egypt, kde aj ich Pán bol ukrižovaný.⁴⁾

9. A uzrú (mnohí) z pokolení i z ľudí, a z jazykov i národov ich telá za pol štvrtá dňa⁵⁾, a nedajú pochovať ich telá do hrobov.

10. Ba tí, ktorí prebývajú na zemi, radovať sa budú nad nimi a veseliť, a budú posielat' dary jedni druhým, lebo tí dvaja proroci trápili tých, ktorí prebývali na zemi.

11. Ale po pol štvrtom dni vošiel do nich duch života od Boha, a stali si na nohy, a veľiká bázeň dopadla na tých, ktorí ich videli.

12. Tu počuli veľký hlas s neba, ktorý im povedal: „Vystúpte sem!“

I vystúpili na nebo v oblaku¹⁾, a ich nepriatelia ich videli.

13. A v tú hodinu nastalo veľké zemetrasenie, a desiatá čiastka mesta sborila sa, a v tom zemetrasení zahynulo sedemtisíc ľudských osôb, a ostatní boli zobrašení a vzdávali slávu Bohu nebeskému.

14. Druhá bieda pominula: a hľa, tretia bieda príjde skoro.

15. A siedmy anjel zatrúbil: i povstaly veľké hlasy v nebi a hovorily: „Dostalo sa kráľovstvo tohoto sveta nášmu Pánovi a jeho Pomazanému, a kraľovať bude na veky vekov. Amen.“

16. Tedy tých štyriadvadsať starcov, ktorí pred obličajom Božím sedia na svojich stolicích, padli na svoje tváre a klaňali sa Bohu a hovorili:

17. Vďaka vzdávame tebe, Pane Bože všemohúci, ktorý si, a ktorý si bol, a ktorý máš prísť, že si si vzal svoju veľkú moc a kraľuješ.

18. I rozhnevaly sa národy, ale prišiel tvoj hnev a čas súdiť mŕtvych, a dať odplatu tvojim sluhom, prorokom a svätým, i tým, ktorí sa boja tvojho mena, malým i veľkým, a vykoreniť tých, ktorí nakazili zem.

19. Tu otvoril sa chrám Boží na nebi a ukázala sa truhla jeho úmluvy v jeho chráme: i nastaly blesky a hlasy, a zemetrasenia i veľké krupobitie.

HLAVA 12.

Žena, odená slnkom a stíhaná drakom, porodila syna, ktorý je vzatý k Bohu; sarkan, shodený s neba, prenasledoval ženu i jej potomstvo.

1. I ukázalo sa veľké znamenie na nebi: Žena, odetá slnkom, a me-

1) Z obrazného trvania nemožno uzavierať na skutočné.

2) Tá istá zver, o ktorej je reč v 13, 1. a 17, 8., pochádzajúca z pekla.

3) Ako tí dvaja svedkovia nesmú byť skôr usmrtení, než bude vyplnené ich poslanie, tak dopustí Boh všemohúci ich spotupenie len preto, aby ich potom tým väčšmi oslávil. Nebyť pochovaný, to bola najvyššia potupa.

4) Mesto, v ktorom dvaja svedkovia účinkovali a v ktorom zver, ktorá v ňom mala svoje sídlo, ich usmrtila. Jeruzalem sa tu významne kladie za stred kresťanstva v polovici posledného svetového týždňa.

5) T. j. za krátky čas.

1) Vystúpili v oblaku na nebo; všetko sa im tak stane, ako ich Pánovi a Spasiteľovi. Ich nepriatelia musia sa na to dívať a budú naplnení hanbou a strachom.

siac pod jej nohami a na jej hlave koruna z dvanástich hviezd¹⁾;

2. a bola v druhom stave, kričala v pracovaní k pôrodu a trápila sa, aby porodila.²⁾

3. A zjavilo sa iné znamenie na nebi: A hľa, drak veľký, ryšavý, majúci sedem hláv a desať rohov, a na svojich hlavách sedem korún.³⁾

4. A jeho chvost strhol tretinu hviezd s neba a shodil ich na zem.⁴⁾ A drak stal si pred ženu, ktorá mala porodiť, aby, keď porodí⁵⁾, zožral jej syna.

5. I porodila dieťa, chlapca, ktoré malo spravovať všetky národy železným prútom. A vzali⁶⁾ jej syna k Bohu a jeho trónu,

1) Žena stojí v slnci, má mesiac pod nohami a na hlave korunu, zdobenú 12. hviezdami. Teleso svetla ju obťaca, na menšom stojí, telesá svetla tvoria jej veniec. Jestli sú tie svetlá nebeské svetlá, to ukazuje na to, že Boh dal jej svetlo nebeské. Preto ju i knieža temnosti stíha. Táto žena je protivou veľkej smilnice (17, 4). Koruna, ktorá v zjavení vždy ozdobuje víťaza, je zdobená dvanástimi hviezdami. Dvanásťka je počet ľudu Božieho, ktorého vodcami boli niekedy 12. patriarchovia a neskôr 12. apoštolovia. Žena je tedy obrazom ľudu Božieho. Nakoľko Maria, súc matkou Pána, bola matka pravého Izraela a v konečných dejinách Cirkvi odzrkadľuje sa počiatok, môže sa toto videnie vzťahovať i na ňu.

2) Ján vidí ženu, Cirkve konečného času (dľa iných židokresťanskú cirkev), akoby v pracovaní k pôrodu, aby ešte raz zo seba porodila Messiaša, aby panoval na zemi. Dieťa príjde na svet, ale moc satanašova je ešte priveľká, než by Kristus mohol panovať na zemi. Dieťa dostane sa pred jeho prenasledovaním a úkladmi k Bohu a Cirkve na zemi ostane ešte vo svete, ktorý leží v zlom.

3) T. j. diabol krvožiznivý, plný Isti a moci; z dopustenia Božieho vo svojom kráľovstve (v pekle i na zemi) panuje. Sedem korún, vlastne sedem oblemov (diadémov). Diadém bola stuha, ktorou bola oblemovaná tiara perských kráľov. Tento oblem neskôr bol zo zlata a stal sa znakom kráľovskej hodnosti. Diadémy i tu znamenajú panovnícku moc; rohy všetky jej prostriedky.

4) Veľiká moc drakova, i nad najvyšším sveta, a jeho žiadosť všetko shodiť do priepasti sa tým znázorňuje, že tretinu hviezd strhne s neba a tak i do stvorenia nad zem povýšeného záhubne zasahuje.

5) Skôr treba tu myslieť na dozrenie veriacich k dokonalej svätosti a ich úplné odtrhnutie sa od sveta; pred týmto dozrením nezjaví sa Pán ako sudca.

6) Veriaci budú vzati k trónu Božiemu, nakoľko, vytrhnúť súc z múk a pokušení, jako z tlamy drakovej, ktorý chcel pohltnúť ich duše, zachránení sú v nebi, jako dedičia Boží, jako spoludedičia Kristovi, t. j. ako účastníci tej istej slávy.

6. a žena utiekla na púšť, kde mala prihotovené miesto od Boha, aby ju tam živili za tisícdevsto a šesťdesiat dní.¹⁾

7. A strhla sa veľká vojna na nebi. Michal a jeho anjeli bojovali s drakom, a drak bojoval i jeho anjeli,

8. ale (tito) neprevládli a neušlo sa im miesta viac na nebi.

9. I shodili toho veľkého draka²⁾, starého hada, ktorý sa volá diabol a satan, ktorý svádza celý okršlek, a shodený bol na zem, i jeho anjeli s ním boli svrhnutí.

10. Tu počul som veľký hlas³⁾ na nebi volať: Teraz nastalo spasenie a moc i kráľovstvo nášho Boha, a vláda jeho Krista; lebo shodený je žalobník našich bratov, ktorý žaloval na nich pred obličajom nášho Boha dňom i nocou.⁴⁾

11. A oni zvíťazili nad ním pre krv Baránkovu a pre slovo svojho svedectva, a nemilovali svojich životov až na smrť.⁵⁾

12. Preto veselte sa, nebesá, a ktorí prebývate v nich. Beda zemi a moru, lebo diabol sostúpil k vám, ktorý má veľký hnev v povedomí, že má krátky čas.

13. A keď drak videl, že je shodený na zem, prenasledoval ženu, ktorá bola porodila chlapca.

14. Tu dostala žena dve krýdla,

1) Ako niekdy Eliáš prorok na rozkaz Boží šiel na púšť a tam živý bol od krkavcov, tak stane sa tu v Cirkvi v poslednej dobe súžení.

2) Veľký drak. Nazýva sa starým hadom, ako svodca pokolenia ľudského (1. Mojz. 3, 1—5); diablom a satanom, ako žalobník a protivník, ktorý svádza celý okršlek, ako hl. 13, v. 14 a hl. 20, v. 8, 10 ukazujú.

3) Hlas pochádza od ľudí, ktorí sa už dostali do nebeského blahoslavenstva, od bratov ešte na zemi žijúcich veriacich, nie od anjelov.

4) Už sice ani teraz ničoho nevykoná žaloba satanova proti pravým údom Cirkvi, lebo Kristus je našim primlúvačom v nebi, ktorý zahanbí našich žalobníkov, ale kým ešte jesto nevernosti a odpadúvania v Cirkvi, má satan prečo žalovať. Až keď Cirkve pozostávať bude len z dokázaných (Efez 4, 13), zbaví sa obžaloby satanovej.

5) Lebo Baránok vyliat svoju krv za nich a oni stáli až na smrť vydávali svedectvo o Kristovi.

veľké orliče, aby letela od tvári hadovej do púšte, na svoje miesto, kde ju živia za čas, za časy a za pol času.¹⁾

15. I vypustil had zo svojej tlamy vodu, jako rieku²⁾, za ženou, aby ju dal odniesť rieke.

16. Ale zem pomohla žene, lebo zem otvorila svoje ústa a pohltla rieku, ktorú vypustil drak zo svojej tlamy.³⁾

17. I nahneval sa drak na ženu, a odišiel viesť vojnu s ostatnými z jej plemena⁴⁾, ktorí zachovávajú prikazania Božie a majú svedectvo Ježiša Krista,

18. a stal si na piesok morský.

HLAVA 13.

Jedna zver z mora rúha sa Bohu a prenasleduje veriacich, druhá zo zeme ju napomáha a núti ľudí, aby sa klaňali jej obrazu.

1. I videl som vystupovať z mora⁵⁾ zver, ktorá mala sedem hláv a desať rohov, a na jej rohoch desať korún, a na jej hlavách mená rúhania.⁶⁾

2. A zver, ktorú som videl, bola podobná pardovi, no jej nohy jako nohy medvedie, a jej tlama jako tlama levova.⁷⁾ A drak dal jej svoju silu a veľkú moc.⁸⁾

3. A videl som jednu z jej hláv, ubitú skoro na smrť, ale jej smrteľná

1) T. j. za rok. za (dva) roky a pol roka = 3 1/2 roka. (Srov. 11, 3.)

2) Rieka znamená nebezpečenstvo, ktoré zúriaci satan pripravil žene.

3) Všetko protivenstvo proti Cirkvi pominie, jako voda v piesku.

4) Žena má teda ešte synov na zemi, ktorí sú prenasledovaní. Diabol nemohol prevládať Cirkev, preto obrátil sa proti jednotlivým údom.

5) Tak stojí drak na mori, lebo vie, čo sa teraz stane. Drak zostane pod nasledujúcim bojom na dejišti, jako mimosvetový pôvodca prvého boja.

6) Zver vystupuje z mora (11, 7), ako (17, 8) vystupuje zver z priepasti; druhá zver (11, 13) zo zeme.

7) T. j. podobná ľstivému pardalovi, dravému medveďovi a silnému levovi.

8) V gréčtine stojí aj: „svoj trón“. Knieža sveta dáva zveri to panstvo i moc, ktorú u Luk. 4, 6 darmo ponúkal Pánovi, a tak pripravuje moci svetské za svoje nástroje pre prenasledovanie Cirkvi za posledného času.

rana zahojila sa. A celá zem divila sa a šla za tou zverou.

4. A klaňali sa drakovi, ktorý dal moc zveri, a klaňali sa zveri a hovorili: „Kto sa vyrovná tej zveri, a kto bude môcť bojovať s ňou?“¹⁾

5. A daly sa jej ústa hovoriť veľké veci a rúhania, a dostala sa jej moc vládnuť za štyridsať a dva mesiace.²⁾

6. Tu otvorila svoju tlamu rúhať sa Bohu, aby sa rúhala jeho menu i jeho stánku, i tým, ktorí prebývajú na nebi.

7. A dané jej i viesť boj so svätými a premáhať ich. A daná jej moc nad všelikým pokolením a ľudstvom a jazykom i národom.

8. A klaňali sa jej všetci, ktorí prebývajú na zemi, ktorých mená nie sú zapísané do Baránkovej knihy života, ktorý je zabitý od počiatku sveta.³⁾

9. Kto má ucho, nech počúva.

10. Kto zajíma do väzenia, do väzenia pôjde; kto mečom zabíja, mečom zabitý byť musí. Tu je trpelivosť a viera svätých.

11. A videl som inú zver⁴⁾ vystupovať zo zeme, a mala dva rohy, podobné Baránkovým, ale mluvila jako drak.⁵⁾

12. A vykonávala všetku moc prvej tej zveri, pred jej očami⁶⁾, a dovedla, že zem a tí, ktorí na nej prebývajú, klaňali sa tej prvej zveri, ktorej zahojila sa smrteľná rana.

13. A robila veľké znamenia, tak že i oheň dala padať s neba na zem navidomoči ľuďom.⁷⁾

1) Vzdávali úctu zveri, jaká prináleží Bohu.

2) 3 1/2 roka. V tom je potecha pre kresťana, že to celé protikresťanské chovanie sa zveri závisí od Božieho dopustenia, teda len tak dlho trvá, dokiaľ Boh chce.

3) Ktorý od večnosti určený bol k tomu, aby bol zabitý za vykúpenie sveta.

4) Táto druhá zver bola pomocnica prvej.

5) Osobovala si tiež moc nebeskú, jako nejaký Kristus, ale hovoril ňou diabol.

6) Ako jej služobkyňa.

7) Že falošní proroci budú činiť zdanlivé divy, to Spasiteľ predpovedal a sv. Pavel preto tak veľmi varuje pred antikristom. Oheň je narážka na zázrak Eliáša proroka. Falošným prorokom

14. A sviedla tých, ktorí prebývajú na zemi, tými znameniami, ktoré sa jej dostalo činiť pred obličajom zveri, a nahovárala obyvateľov zeme, aby spravili obraz zveri, ktorá mala ranu od meča a ožila.¹⁾

15. A dané je jej, aby dala ducha²⁾ obrazu tej zveri a aby mluvil obraz tej zveri, a aby spôsobila, ktorikoľvek by sa neklaňali obrazu zveri, aby boli zabití.

16. A dovedie, aby všetci³⁾, malí i veľkí, bohatí i chudobní, svobodní i sluhovia, mali znamenie na svojej pravej ruke, alebo na svojich čelách⁴⁾,

17. a aby žiaden nesmel kupovať ani predávať, leda kto má znamenie, alebo meno zveri, alebo počet jej mena.⁵⁾

18. Tuto je múdrosť. Kto má rozum, nech číta počet zveri⁶⁾, lebo je to počet človeka, a jej počet je: šesťstošesťdesiatšesť.⁷⁾

HLAVA 14.

Baránok, sprevádzaný zástupom čistých duší; anjel predpovedá pád Babylona a blaženosť spravdivých; Syn človeka prichádza k súdu.

1. A videl som, a hľa, Baránok⁸⁾

nejde tak o zničenie nepriateľov, ako o to, aby ľudia presvedčili, že ich moc je nadprirodzená: „navidomoči ľudom“.

1) Kým kresťanská Cirkev zovnútorne čím ďalej tým viac mizne, vystavuje sa zahojenie rany prvej zveri za príčinu, aby jej prevládajúcu moc poklonou oslavovali. Ešte treba poznamenať, že je tu reč o skutočnom obraze.

2) Ducha diabolského.

3) Ten zdanlivý zázrak tak sfanatizuje prívržencov zveri, že začnú zabíjať veriacich kresťanov.

4) T. j. vypálené znamenie tej zveri; jako vojáci mali na ruke vypálené znamenie, že sú sluzobníkmi štátu, otroci zase mali znamenie pána, ktorému náležali.

5) Kresťanom činia nemožným i občianske obcovanie; tak ďaleko ide nesnášalivosť tých, ktorí sa klaňajú zveri, na čo naráža iste i 12, 6.

6) T. j. počet prvej zveri, čiže istého ukrutného protivníka.

7) Tento počet bol už rozličným spôsobom hľadaný a vysvetľovaný alebo o Neronovi, alebo o Diokleciánovi, avšak označuje sa tu nie osobnosť, ale dokonalý duch zlého na najvyššom tróne zeme.

8) Srov. 5, 6.

stál na hore Sion¹⁾, a s ním stoštyridsaťštyritisíc, majúcich jeho meno a meno jeho Otca napísané na svojich čelách.²⁾

2. Tu počul som hlas s neba, jako hlas mnohých vôd a jako hlas veľkého hromu; a hlas, ktorý som počul, bol jako hudcov, ktorí si hrajú na harfy.

3. A spievali jakoby novú pieseň pred trónom a pred štyrmi zvieratami a starcami, a nikto nemohol spievať pieseň, iba tých stoštyridsaťštyritisíc, ktorí sú kúpení so zeme.

4. To sú tí, ktorí sa so ženami nepoškrvnili, lebo sú panenski.³⁾ Títo nasledujú Baránka, kamkoľvek ide. Títo sú kúpení z ľudí, jako prvotiny Bohu a Baránkovi⁴⁾,

5. a v ich ústach nenašla sa lož, lebo sú bez poškrvny pred trónom Božím.

6. A videl som iného anjela letieť po prostriedku neba, majúceho večné evanjelium, aby ho zvestoval tým, ktorí sú usadení na zemi, a všelikému národu i pokoleniu, i jazyku i ľudu,

7. a volal veľkým hlasom: Bojte sa Pána⁵⁾ a vzdávajte mu česť, lebo prišla hodina jeho súdu; a klaňajte sa tomu, ktorý učinil nebo i zem, a more i pramene vôd.

8. Tu nasledoval iný anjel a volal: Padol, padol Babylon⁶⁾, ten veľký,

1) Sion, zemský Jeruzalem. Tam videl sv. Ján Pána v podobe baránka, teda ešte nie jako víťaza, nie jako nad svojimi nepriateľmi triumfuje.

2) 144.000 dľa Jeronyma znamenajú z pokolení izraelských poznačených (7, 4), dľa iných veriacich zo všetkých národov shromaždených.

3) Od prvého úpadu do hriechu je prirodzené pohlavné obcovanie, i manželské, niečo znečisťujúceho, čo sa len skrze sviatosť vyzdvihuje. Poľahom na to volený je výraz „poškrvniť sa“. Panenstvo, ktoré sa tu chváli, zachovali v *prenasledovaní antikristovom* tí všetci; ono patrí tak ženám, ako mužom.

4) Sú síce všetci blahoslavení vykúpení, ale tieto panenské duše jako prvotiny dokonania, jako kvet, ako zvláštna obeta pre Boha a Baránka.

5) Grécky: Boha.

6) Babylon je obraz ľudí proti Bohu spoločne sa búriacich, ale jako protiobraz podáva sa sv. Jánovi aj Rim, ktorý predstavuje niekdajší Babylon posledných časov.

ktorý vínom hnevu svojho smilstva napájaj všetky národy.

9. A tretí anjel nasledoval ich a volal veľkým hlasom: Jestli sa kto bude klaňať zveri a jej obrazu a prijme jej znamenie na svoje čelo, alebo na svoju ruku,

10. i ten bude piť víno hnevu Božieho, ktoré je smiešané so samo-svojím¹⁾ v kalichu jeho hnevu, a trápený bude ohňom a sírou pred obličajom svätých anjelov a pred obličajom Baránka.

11. A dym z ich múk vystupovať bude na veky vekov, a nebudú mať odpočinku ani vo dne, ani v noci tí, ktorí sa klaňali zveri a jej obrazu, a kto by prijal znamenie jej mena.

12. Tu je trpelivosť svätých, ktorí zachovávajú prikázania Božie a vieru Ježišovu.

13. A počul som hlas s neba, hovoríť mi: Píš: Blahoslavení mŕtvi, ktorí umierajú v Pánovi. Od tejto chvíle už, povedá Duch, nech si odpočinú od svojich prác, lebo ich skutky nasledujú ich.

14. I videl som: a hľa, biely oblak, a na oblaku sedel, podobný Synovi človeka, majúci na svojej hlave zlatú korunu a vo svojej ruke ostrý kosák.²⁾

15. A iný anjel vyšiel z chrámu a volal veľkým hlasom na toho, ktorý sedel na oblaku³⁾: Zapuť svoj

1) Samosvoje, gr. nemiešané, alebo i samorodné, je víno, do ktorého nie je nič primiešané; značí prísny trest neuprositeľnej božskej spravodlivosti. Tresty opisujú sa vo verši 10. a 11.: Prívrženci zveri trápení budú ohňom a sírou (srov. trest Boží na Sodome, 1. Mojž. 19, 24); ich trest bude trvať večne (obraz dymu vzatý je z Izai. 66, 24); nikdy nebudú mať vnútorného pokoja. A aby ich muka bola ešte väčšia, trpieť budú svoj trest pred anjelmi a pred Baránkom, od ctiteľov zveri opovrhovaným a prenasledovaným, ktorého videnie im ustavične vytýka, že mohli obsiahnuť milosť a blahoslavenstvo.

2) Dľa všetkého predstavuje sa nám tu Kristus, ako príjde. (Tom.) Sám povedal, že príjde na oblakoch (Mat. 24, 30) a vyššie (1, 13) nazýva sa podobným Synovi človeka. Biela farba znamená, že s objavením Syna človeka sa rozvidnie, zlatá koruna je koruna víťazstva. V hl. 6., v. 2. vyšiel zvíťaziť, ako víťaz prichádza teraz, a preto nemá vo svojej ruke, ako tam, lučište, ale ostrý kosák.

3) Účinok príchodu Pánovho predstavuje sa v dvoch obrazoch: v obraze žatvy (v. 14—16) a

kosák a žni, lebo prišla hodina, aby sa žalo, ponevác doschla na zemi žatva.¹⁾

16. Tu ten, ktorý sedel na oblaku, pustil svoj kosák na zem a požal zem.

17. A iný anjel vyšiel z chrámu, ktorý je na nebi, a mal i on ostrý kosák.

18. A iný anjel vyšiel od oltára, ktorý mal moc nad ohňom, a volal veľkým hlasom na toho, ktorý mal ostrý kosák, a hovoril: Zapuť svoj ostrý kosák a srež strapce vo vinici na zemi²⁾, lebo zrelé sú jej hrozná.

19. Tu spustil anjel svoj ostrý kosák na zem a srezal hrozná vo vinici na zemi a vsypal do veľkej kade³⁾ hnevu Božieho;

20. a šliapalo sa v kadi pred mestom: a vyšla krv z kade až po úzdy koňom, na tisíc a šesťsto honov.⁴⁾

HLAVA 15.

Sedem anjelov s poslednými siedmimi ranami; chválospev vyvolencov; sedem čiaš hnevu Božieho.

1. I videl som iné veľké a divné znamenie na nebi: sedem anjelov, majúcich sedem posledných rán; lebo nimi dokonáva sa hnev Boží.⁵⁾

2. A videl som akoby sklené more⁶⁾, miešané s ohňom, a tých, ktorí prevládali zver a jej obraz a počet jej

v obraze obračky (vinobrania, v. 17—20). Žatvu vykoná Pán osobne, vinobranie a tlačenie potom tretí anjel (v. 19, 20) na rozkaz zjaviaceho sa druhého anjela.

1) Úroda dozrela na poliach; všetci obyvatelia zeme sú určení k žatve.

2) Celá zem je jako jeden vinič; zlí budú srezaní.

3) Lis, čereň, preš na víno; tu nástroj hnevu Božieho.

4) Počet je tu obraz; znamená, že súd vzťahuje sa na celú zem.

5) Rany nazývajú sa poslednými, lebo nimi dokoná sa hnev Boží.

6) Sklené more je nebo, v ktorom sa blahoslavení zdržujú, ktorí (14, 2—3) tým 144.000 novú pieseň chvály spievali. K tým pridružili sa tí, ktorí boli zabíť za antikristovho času a prenasledovania. Nebo je čisté, nie kalné, ale teraz zrkadlí sa v ňom oheň k poslednému súdu chystajúceho sa hnevu Božieho.

mena, stáť nad skleným morom, majúcich harfy Božie.

3. A spievali pieseň Mojžiša, sluhu Božieho, a pieseň Baránkovu ¹⁾, a hovorili: Veľké a podivné sú tvoje skutky ²⁾, Pane Bože všemohúci! Spravedlivé a pravé sú tvoje cesty, Kráľu večný!

4. Kto sa nebude báť teba, Pane, a nebude velebiť tvoje meno? Lebo ty sám si svätý. Áno, všetky národy prídu a klaňať sa budú pred tvojím obličajom, lebo tvoje súdy sú zjavné.

5. A potom som videl, a hľa, otvoril sa chrám stánku svedectva na nebi. ³⁾

6. I vyšlo z chrámu sedem anjelov, majúcich sedem rán, odetých lanovým, čistým a bielym rúchom a prepásaných na prsách zlatými pásmi. ⁴⁾

7. A jedno zo štyroch zvierat dalo siedmim anjelom sedem zlatých čiaš ⁵⁾, plných hnevu Boha živého na veky vekov.

8. Tu naplnil sa chrám dymom z velebnosti Božej a z jeho moci, a nikto nemohol vojsť do chrámu, kým siedmi anjeli nevykonali sedem rán. ⁶⁾

HLAVA 16.

Sedem anjelov vykonáva sedem rán.

1. I počul som veľký hlas z chrámu hovoriť siedmim anjelom: „Idte a vylejte sedem čiaš hnevu Božieho na zem!“

1) Spievali skutky Božie, ktoré Boh skrze Mojžiša a Baránka vykonal.

2) Božie skutky sú Božie cesty; čím bližšie k cieľu, tým zrejmejšie ukazuje sa ich spravdli- vosť a pravdivosť v dejinách sveta.

3) V hl. 11., v. 19. diva sa sv. Ján na celú truhlu úmluvy, ktorá obsahovala zákon i milosť, teraz hľadí obzvlášť na dosky zákona, lebo ide už o od- platu.

4) Biele rúcho a zlatý pás (srov. 1, 13) zna- mená jch kňazskú a kráľovskú dôstojnosť.

5) Čaše znamenajú, že hnev, ktorý ich naplňuje (iste oheň), a jeho účinok, ktorý z trónu Božieho vychádza, je zlatý, jako čin najvyššej spravdli- vosťi.

6) Kým nebude zadosťučinené hnevajúcej sa spravdli- vosťi, nijaká stvorená bytnosť nemôže sa priblížiť k Božej velebnosti.

2. Tu šiel prvý a vylial svoju čašu na zem, i vyhodil sa ukrutný a pre- zlostný vred ¹⁾ na ľudoch, ktorí mali odznak zveri, i na tých, ktorí sa klaňali jej obrazu

3. A druhý anjel vylial svoju čašu na more, a bolo jako krv z mŕtveho a všetko, čo bolo živé v mori, umrelo.

4. A tretí vylial svoju čašu na rieky a na vodné pramene, a pre- menily sa na krv.

5. Tu počul som anjela vôd ho- voriť: Spravedlivý si, Pane, ktorý si a ktorý si bol svätý, ktorý si to nasúdil:

6. lebo vylievali krv svätých a prorokov ²⁾: dal si im piť krv, lebo boli toho hodni.

7. A počul som iného od oltára hovoriť: Áno, Pane Bože všemohúci, pravé a spravdli- vé sú tvoje súdy.

8. A štvrtý anjel vylial svoju čašu na slnce, a dalo sa mu trápiť ľudí sparnom a ohňom;

9. a práhli ľudia veľkým sparnom, a rúhali sa menu Boha, ktorý má moc nad týmito ranami, a nečinili pokánia, aby mu vzdali slávu.

10. A piaty anjel vylial svoju čašu na trón zveri, a jej kráľovstvo stalo sa tmavým, tak že hrýzli si jazyky od bolesti,

11. a rúhali sa Bohu nebeskému pre bolesti a vrede svoje, ale ne- činili pokánia za skutky svoje.

12. A šiesty anjel vylial svoju čašu na tú veľikú rieku Eufkrat ³⁾, i vysušil jej vodu, aby sa prihotovila cesta kráľom od východu slnca.

13. A videl som z tlamy draka a z papule zveri a z úst lžiproroka (vyjsť) troch duchov nečistých ako žaby. ⁴⁾

1) Rana morová. Jako šiesta rana egyptská ne- škodila Izraelcom, tak táto neškodila tým 144.000, ale len odpadlíkom, ktorých ovšem všade bolo po zemi.

2) Ktorí v tom čase žili.

3) U Eufratu leží Babylon, shromaždište proti- kresťanských mocností.

4) Nečistí duchovia objavujú sa v podobe žiab, na označenie, že dojem, ktorý slovo robí na krá- ľov, pochádza z moci satanských.

14. Sú totiž duchovia diabolští, ktorí robia znamenia, a idú medzi kráľov celej zeme, aby ich shromaždili do vojny, na veľký deň všemohúceho Boha.

15. Hľa, prichádzam ako kmín. Blahoslavený, kto bedlí a stráži si rúcha¹⁾, aby nechodil nahý a aby mu nevideli hanbu.

16. I shromaždí ich na miesto, ktoré hebrejsky volá sa Armagedon.²⁾

17. A siedmy anjel vylial svoju čašu na povetrie: tu vyšiel veľký hlas z chrámu od trónu a povedal: „Stalo sa.“

18. I nastaly blýskania a hlasy a hromobitia, i zemetrasenie nastalo veľké, jakého nikdy nebolo, čo sú ľudia na zemi, zemetrasenie tak veľké.

19. I roztrhlo sa veľké mesto na tri strany, a mestá národov padly: a Babylon veľký prišiel Bohu na pamäť³⁾, aby mu dal kalich s vínom svojho rozhorčeného zanevrenia.⁴⁾

20. A kdejaký ostrov zmizol, a nenašlo sa hôr.

21. A krúpy jako päšť veľké padaly s neba na ľudí: a ľudia rúhali sa Bohu pre ranu krupobitia, lebo bola veľmi veľká.

HLAVA 17.

Odsúdenie veľkej smilnice, opojenej krvou mučeníkov.

1. Tu prišiel jeden zo siedmich anjelov, ktorí mali sedem čiaš, a mluvil so mnou a povedal: Poď, ukážem ti odsúdenie veľkej smilnice, ktorá sedí na mnohých vodách,

2. s ktorou smilnili kráľovia zeme,

1) T. j. posväcujúcu milosť a ju sprevádzajúce ctnosti.

2) Meno Magedon upamätáva na Mageddo, niekedy chananejské kráľovské mesto; znamená záhuba, porážka. Tu utrpeli Izraelci dve veľké porážky. Toto miesto, na ktorom sa antikristovskí králi shromaždia bojovať proti Cirkvi, bude ich Armagedon, t. j. horou, miestom porážky, lebo Pán zjaví sa svojim.

3) Boh pamätá vo sv. Písme, tak, že alebo odpláca, alebo tresce. Tu pamätá, aby trestal.

4) T. j. celého hnevu Božieho.

a tí, ktorí prebývajú na zemi, opíjajú sa vínom jej smilstva.¹⁾

3. I odniesol ma v duchu na púšť. A videl som ženu sedieť na brunátnej zveri, ktorá bola plná rúhavých mien a mala sedem hláv a desať rohov.

4. A žena bola odená šarlátom a červcom, a ozdobená zlatom a drahým kamením i perlami, a mala vo svojej ruke zlatú čašu, plnú ohavnosti a nečistoty svojho smilstva.

5. A na jej čele bolo napísané meno: Tajomstvo, Babylon veľký, matka smilstva a ohavností zemských.²⁾

6. A videl som ženu opitú krvou svätých a krvou mučeníkov Ježišových.³⁾ A zadivil som sa veľkým podivením, keď som ju spatril.

7. Tu riekol mi anjel: Čo sa divíš? Ja ti poviem tajomstvo ženy i zveri⁴⁾, čo ju nesie, ktorá má sedem hláv a desať rohov.

8. Zver, ktorú si videl, bola a už je nie, a má vystúpiť z priepasti, a pôjde do zahynutia, a diviť sa budú obyvatelia zeme (ktorých mená nie sú zapísané do knihy života od ustanovenia sveta), keď uvidia zver, ktorá bola a nie je.

9. A tu je smysel, v ktorom je múdrosť: Sedem hláv je sedem vrchov, na ktorých žena sedí, aj kráľov je sedem.⁵⁾

1) Babylon podával celému svetu nápoj obľadenia, ale kto z neho pil, pil hnev Boží, ktorý biedou zbavuje mysle. Králi sú kráľovia toho času, v ktorom Babylon nad celou zemou panuje.

2) Meno je tajnostné. *Tajomstvom* menuje sa v novom zákone taká tajná vec, ktorú len Boh môže objaviť, tak zvlášte všetko, čo vzťahuje sa na vykúpenie. V Babylone spojily sa mocnosti zlého sveta a ich najhlbšie úmysly k zmareniu božského spasiteľstva.

3) Opitú nie od vína, ktoré iným podáva, ale od krvi svätých, ktorú s rozkošou prelieva a po ktorej ešte žijú.

4) Tajomstvo, čo znamená žena i zver a ich spolupatričnosť.

5) V siedmich za sebou nasledujúcich svetových državách vyvinuje sa antikristovská svetová mocnosť konca. Ale vo sv. Písme nachádzame pre državy často i obraz vrchu, a sice nielen pre državu Božiu, ale i pre svetskú mocnosť, ktoré sa jej protivia. Týchto sedem svetových držav má sa teda k mestu vo v. 1, 3, 7, 15 tak, že tvoria

10. Päť ich padlo, jeden je, a iný ešte neprišiel, a keď príjde, musí krátky čas trvať.¹⁾

11. A zver, ktorá bola a nie je, ona je ôsma, a zo siedmich je, a do zahynutia ide.²⁾

12. A desať rohov³⁾ ktoré si videl, je desať kráľov, ktorí ešte⁴⁾ neobšiahli kráľovstva, ale jako kráľovia obdržia moc po zveri na jednu hodinu.

13. Títo majú jeden úmysel, a dajú svoju silu a moc zveri.

14. Títo budú bojovať s Baránkom: a Baránok zvíťazí nad nimi, lebo je Pán pánov a Kráľ kráľov, i ktorí s ním sú povolani, vyvoleni a verní.

15. A povedal mi: Vody, ktoré si videl, kde sedí smilnica, sú ľudstvá a národy a jazyky.

16. A desať rohov, ktoré si videl na zveri, tí budú nenávidieť smilnicu, a znivočia ju a obnažia, a budú jesť jej telo a spália ju ohňom.⁵⁾

17. Lebo Boh im dal do srdca, aby spravili, čo sa jemu⁶⁾ ľúbi: aby

jeho základy. A tak sedem hláv zveri je to isté, čo sedem vrchov, sedem svetových dŕžav (riš).

1) Siesta dŕžava (riša) je dŕžava rímská, za časov sv. Jána jestvujúca; ostatné predchádzajúce, teda: Macedonia, Medoperzia a Babylonía. Prvá a druhá nemôže sa určite udávať; budú to iste Egypt a Assýria.

2) Protikresťanskú mocnosť, náokoľko vychodí z desatoro kráľovstvi a tým činom dejinne spojená je s predošlou dŕžavou, môžeme vriediť medzi sedem hláv, ale zároveň, keď antikrist z toho pochádza, jako osobitnú mocnosť predstaviť pod obrazom zveri. Na všetkých týchto svetových mocnostiach, sem berúc i antikristovu, založené je svetové mesto konca.

3) Počet 10 má sa brať obrazne. Desať rokov znamevávajú mnoho kráľovstvi, štátov posledných časov.

4) Ešte ukazuje na čas, v ktorom ešte nie sú kráľmi, a na čas, v ktorom už sú.

5) Protikresťanská svetová mocnosť, ktorá dosiaľ bezbožné svetové mesto vynášala, bude ho naposledy nenávidieť tak veľmi, že neuspokojí sa len uňžením svojej dosavadnej metropoly, ale ju celkom rozborí. Príčina takého nepriateľstva sa neudáva. Iste mohutný vliv svetom vládnúceho mesta je antikristovi nepriležitý, on chce byť samovládcom. Opustené a samotné je svetové mesto (v. 3), pusté, svojho lesku zbavené; ba tú ináč bujnú smilnicu pozbavía lúpežnie i tela (obyvateľov) a napokon znivočia ohňom.

6) Zveri, antikristovi. Tento je už samovládcom a obráti sa proti Cirkvi Božej (Srov. 16, 13—16); ale s pádom Babylona padne i on.

svoje kráľovstvo dali zveri, dokiaľ sa nedokonajú slová Božie.¹⁾

18. A žena, ktorú si videl, je veľké mesto, ktoré má kráľovstvo nad kráľmi zeme.

HLAVA 18.

Pád Babylona; zdesenie národov nad tým; potešenie kresťanov.

1. A potom som videl iného anjela sostupovať s neba, majúceho veľkú moc, a zem sa osvietila od jeho slávy.

2. A skríkol silno a volal: Padol, padol Babylon veľký, a stal sa príbytkom diablov a žalárom všelikého nečistého ducha, a prebývaním všelikého nečistého a ohyzdného vtáctva;

3. lebo z vína hnevu jeho smilstva pily všetky národy, a kráľovia zemskí smilnili s ním, a kupci zeme zbohatli z hojnosti jeho rozkoši.

4. Tu počul som iný hlas s neba hovoriť: Vyjdite z neho, ľudia moji, aby ste neboli účastní²⁾ jeho hriechov a aby ste nedostali z jeho rán.

5. Lebo hriechy jeho dosiahly až k nebu, a rozpamätal sa Pán na jeho nepravosti.

6. Odplatte sa mu, jako i on odplácal sa vám³⁾, ba odplatte sa mu dvojnásobne za jeho skutky; do pohára, do ktorého nalieval vám, nalejte mu dvojnásobne.

7. Koľko sa vychvaľoval a žil v rozkošiach, toľko mu dajte múk a zármutku; lebo vo svojom srdci

1) Slová i predpovedania Božie o jeho riši a o svete.

2) Celé mesto bolo v hriešnom živote vôbec, preto veriaci majú prestať byť jeho čiastkou prv, než príjde trest. Teda na konci časov budú ešte kresťania žiť v meste.

3) Vyzvanie toto týka sa antikrista a desať kráľov, ktorým Boh dľa 17, 16 dal nenávidieť a trestať smilnicu. Oni protivia sa Bohu, a predsa musia jako nástroje Božie konať: čo Babylon iným zlého urobil, to musia mu dvojnásobne odplatiť. Samochovala mesta má sa premeniť v zármutok, jeho rozkoš v muku.

povedá: Sedím ako kráľovna, a nie som vdovou a neuzrem zármutku.¹⁾

8. Preto *v jeden deň* dostavia sa jeho rany: smrť a zármutok a hlad, i spálený bude ohňom, lebo silný je Boh, ktorý ho súdiť bude.²⁾

9. A plakať a kvíliť budú nad ním kráľovia zemskí, ktorí s ním smilnili a v rozkošiach žili, keď uzrú dym jeho požiaru.

10. Zďaleka budú stáť pre bázeň pred jeho mukami a povedia: Beda, beda tomu veľkému mestu, Babylonu, tomu silnému mestu, pretože *v jednej hodine* prišiel tvoj súd.³⁾

11. A kupci zemskí budú plakať a smútiť nad ním, lebo ich tovaru nebude nikto viac kupovať.

12. Tovar zo zlata a striebra, a drahého kameňa a perál, i kmentu i šarlátu, i hodvábu i červca, i všelikého voňavého dreva, a všelikých nádob zo slonovej kosti i všelikých nádob z drahého kameňa a z medi a železa i z mramora;

13. i škorice i voňaviek, a mastí i kadidla, i vína i oleja, i bielej múky i pšenice, i dobytky i oviec i koní, i vozov i otrokov i duší ľudských.

14. I ovocia, túžby tvojej duše, pomynuly sa ti, a všetka tučnota a krása zahynula ti, a toho už viac nenajdu.

15. Predavači týchto vecí, ktorí zbohatli, budú stáť zďaleka od neho pre hrôzu jeho múk, s plačom a trúchlením,

16. a povedia: Beda, beda tomu veľkému mestu, ktoré sa odievalo kmentom a šarlátom a červcom, a

obložené bolo zlatom a drahým kameňom a perlami,

17. lebo *za jednu hodinu* zahynuly toľké bohatstvá. A každý správca lode, a každý po jazere sa plaviaci, a veslári, aj tí, ktorí pracujú na mori, stáli zďaleka,

18. a keď videli miesto jeho požiaru, kričali a volali: Ktoré (bolo) podobné tomuto veľkému mestu?

19. I sypali si prach na hlavy¹⁾ a kričali s plačom a kvílením a volali: Beda, beda: to mesto veľké, v ktorom zbohatli všetci, ktorí mali lodí na mori, z jeho drahocennosti, že *za jednu hodinu* spustlo!

20. Plesaj nad ním nebo, i svätí apoštolovia, i proroci, lebo Boh vypomstil sa na ňom za vás.²⁾

21. Tu jeden silný anjel zdvihol kameň, ako žernov veľký, a hodil (ho) do mora a riekol: Takou prudkosťou³⁾ bude svrhnutý Babylon, to mesto veľké, a už sa viac nenajde.

22. A zvuk harfeníkov a spevákov a píšťalníkov a trubačov nebude sa viac ozývať v tebe, a žiaden remeselník žiadneho remesla viac sa nenajde v tebe, ani hukotu mlyna nebude v tebe počuť;

23. a svetlo sviece nebude v tebe viac svietiť, a hlasu ženícha a nevesty nebude viac v tebe slýchať, lebo tvoji kupci boli kniežatá zemské, a tvojimi čarodejníctvami podvedené boly všetky národy.

24. A v ňom sa našla krv prorokov a svätých, ba všetkých, ktorí boli usmrtení na zemi.⁴⁾

1) Chváli sa svojim svetovým panstvom; žije ďalej v opovážlivom uistení, že nikdy nezakvili nad smrťou svojich dietok (obyvateľov).

2) Hoci sa nazývalo mestom silným (18, 10), Boh je ešte silnejší a vyriekol súd nad ním. V jeden deň, t. j. náhle. (Šrov. lz. 47, 9.)

3) Králi, vidiac náhly súd nad mestom, myslia na všetko, čo im ono dávalo, a smútia z vlastného záujmu. Oheň ich zdržuje, zďaleka volajú: Beda! „V jednej hodine“, vidiac náhlosť biedy, boja sa o seba.

1) Na znak najvyššieho zármutku.

2) Na mieste vykonaný súd je zároveň ospravedlivéním od Babylonu prenasledovaných a teraz na ňom pomštených veriacich.

3) To znamená násilnosť a náhlosť zahynutia.

4) Ako dľa slov Pána (Mat. 25, 25) všetka spravodlivá krv od Abela má prísť na Jeruzalem, tak tu krv mučeníkov a všetka nevinne vyliata krv na Babylon. Ako Jeruzalem odvrhnutím Spasiteľa naplnil mieru svojich briechov a teraz za všetku od Izraela nakopenú vinu musí trpieť, tak napokon svetové mesto posledných časov.

HLAVA 19.

O svatbe Baránkovej; o konečnom boji Slova Božieho; o záhube zvieratá ľžipro-roka a pohanov.

1. Potom som počul hlas akoby mnohých zástupov na nebi hovoriť: Alleluja! ¹⁾ Spása a sláva i moc Bohu nášmu,

2. lebo sú pravé a spravедlivé jeho súdy, ktorý odsúdil veľkú smilnicu, ktorá nakazila zem svojím smilstvom, a pomstil krv svojich sluhov z jej rúk.

3. A opäť riekli: Alleluja! A dym jej vystupuje na veky vekov.

4. A štyriadvadsať starcov a štyri zvieratá padli a klaňali sa Bohu, sediacemu na tróne, a riekli: Amen, Alleluja!

5. A z trónu vyšiel hlas, volajúci: Vzdajte chválu Bohu nášmu všetci jeho sluhovia, i ktorí sa ho bojíte, malí i veľkí!

6. A počul som akoby hlas veľkého zástupu, a jako hlas mnohých vôd, a jako zvuk veľkého hrmenia volať: Alleluja, lebo kraľuje Pán Boh náš všemohúci.²⁾

7. Radujme sa a veselme sa, a vzdávajme mu chválu, lebo prišla svatba Baránkova a nevesta jeho pripravila sa.³⁾

8. A dalo sa jej, aby sa obliekla do blýskavého a bieleho kmentu; kmentom totiž sú spravедlivosti svätých.⁴⁾

9. I riekol mi: Píš: Blahoslavení, ktorí sú povolani na svatobnú ve-

¹⁾ Hebrejské slovo; po slovensky: Chváľte Pána. Z chválospevu vysvitá dôležitosť udalosti.

²⁾ T. j. zvíťazilo a utvrdilo sa kráľovstvo Božie (Cirkev Kristova) na zemi.

³⁾ Ježiš Kristus síce spojený bol s nevestou svojou, Cirkvou (Efez. 5, 23—33), ale svatobnú hostinu slávil až po dokonanom boji a dosiahnutom víťazstve. Úplné spojenie bude sláviť v nebi po súdnom dni.

⁴⁾ V čase súženia zachovala svoju vernosť, očistila sa od hriechov a ozdobila sa ctnosťami. Preto prijíma teraz blýskavo čisté rácho, protivu skvostu smilnicinho. (17, 4.) Dobré skutky pochádzajú z milosti Božej a spoluúčinkovania nábožných.

ču Baránkovu. A riekol mi: Tieto slová Božie sú pravdivé.

10. A ja padol som mu k nohám, aby som sa mu klaňal. I riekol mi: Hľad, aby si to nerobil.¹⁾ Som tvoj i tvojich bratov, ktorí majú svedectvo Ježišovo²⁾, spolusluha. Bohu sa klaňaj: Svedectvo Ježišovo je totižto duch prorocstva.

11. I videl som otvorené nebo, a hľa, biely kôň, a ten, ktorý sedel na ňom, volal sa Verný a Pravdomluvný, a so spravедlivosťou súdi a bojuje.³⁾

12. A jeho oči boly jako ohnivý plameň a na hlave jeho bolo mnoho korún⁴⁾, a mal napísané meno, ktorého nikto nevie, iba on sám.

13. A bol odetý rúchom pokropeným krvou⁵⁾, a jeho meno sa volá Slovo Božie!

14. A vojská, ktoré sú na nebi, šly za ním na bielych koňoch, odeté bielym a čistým kmentom.⁶⁾

15. A z úst vychádza mu meč ostrý na obe strany, aby ním porážal národy. A on bude kraľovať nad nimi železnou berlou, a on tlačí čereň vína rozhorčeného zanevrenia všemohúceho Boha.⁷⁾

16. A má na rúchu a na svojich bedrách napísané: Kráľ kráľov a Pán pánov.

17. A videl som jedného anjela stáť v slnku, a skríkol veľkým hlasom, a povedal všetkým vtákom, ktorí lietali prostred nehom⁸⁾: Poďte

¹⁾ Tento doplnok v gréčtine chýbí, kde stojí: Pozor! Nie! Ján nepadá pred hovoriacim, ponevác myslí, že je to Boh, ale obsahom zvestovania premožený vzdáva anjelovi svoju úctu, nie poklonu.

²⁾ Krestania.

³⁾ Srov. 3, 14. V ňom splnia sa všetky sluby i hrozby Božie a on súdi svojich nepriateľov so spravедlivosťou, osvobodzujúc a odmieňajúc svoju Cirkev.

⁴⁾ Ako Kráľ kráľov.

⁵⁾ Krvou svojich nepriateľov, ktorých teraz premože; tak znázorňuje svoj súd. (Iz. 63, 1.)

⁶⁾ Anjeli, súc kňazmi a sluhmi spravедlivosti, musia byť čistí a svätí; ich rácho nie je pokropené krvou, lebo Pán tlačil kaďu sám; šli za ním, aby boli svedkami jeho slávneho víťazstva.

⁷⁾ Pán sa tu opisuje jako trestajúci sudca.

⁸⁾ Slová anjelove vyslovujú obrazne, že nepriateľom Božím nastáva úplná záhuba. Antikrist síce

a shromaždite sa k veľkej večeri Božej,

18. aby ste jedli telá kráľov a telá vojvodcov, a telá mocných, a telá koní a tých, ktorí sedia na nich, a telá všetkých svobodných, i sluhov, i malých, i veľkých.

19. I videl som zver a kráľov zemských, aj ich vojská shromažďovať sa, aby viedli vojnu ¹⁾, s tým, ktorý sedel na koni, a s jeho vojskom.

20. I chytili zver a lžiproroka s ňou, ktorý činieval pred ňou divy, ktorými svádzal tých, čo prijali znamenie zveri a ktorí sa klaňali jej obrazu. Hodení boli obidvaja za živa do ohnivého jazera, horiaceho sírou. ²⁾

21. A ostatní boli pobití ³⁾ mečom toho, ktorý sedí na koni, vychádzajúcim z jeho úst. A všetci vtáci nasýtli sa ich telami.

HLAVA 20.

Uväznenie diabla na tisíc rokov.

1. I videl som anjela sostupovať s neba, ktorý mal kľúč od priepasti a veľkú reťaz vo svojej ruke.

2. I chytil draka, starého hada, ktorý je diabol a satan, a poviazal ho na tisíc rokov ⁴⁾;

3. a hodil ho do priepasti ⁵⁾, a za-

vyvinuje svoju moc, ale je predsa len synom zatratenia (2. Tes. 2, 3), ktorý vedie do zatratenia.

1) V bláznivej opovážlivosti chce antikrist s 10. kráľmi a ich vojskami začať v 16, 12, a 17, 14 oznámenú vojnu s Kráľom kráľov. Ale nič nehovorí sa o bitke, len o porážke antikristovských zástupov. Samé zjavenie sa Pána dostačí zničiť moc antikristovu.

2) T. j. do pekla.

3) Dýchnutím Kristovým, jeho sudcovským slovom boli ostatní pobití. Tak bola súdenná svetová mocnosť, hoci tým ešte neboli odbavení všetci nepriatelia Boží, jako nasledujúce dokazuje.

4) Poviazanie diabla stalo sa pri prvom príchode a smrti Kristovej: diabol bol vyhodený (Ján 12, 31), jeho panovanie obmedzené a ľuďom bola moc daná v mene Kristovom ho vyháňať. (Mat. 8, 29; 12, 28.) Toto jeho poviazanie pozostáva v tom, že svojej celej moci nemôže používať k svádzaniu ľudí. Pod tisíc rokmi videnia roz-mie najviac vyladačov doby medzi vteleným Kristovým a antikristovým svedením (v. 7) alebo zmŕtvychvstaním (v. 13), lebo tým počtom dokonalosti označujú sa plnosť vekov.

5) Dľa v. 9. je priepasť len dočasným bydliskom diablovým, z ktorého dľa v. 7. ešte môže byť vypustený.

tvoril, a zapečatil ju nad ním, aby viac nesvádzal národy, kým sa neskončí tisíc rokov, lebo potom má byť odviazaný na malý čas.

4. Tu videl som stolice, a posadali si na ne, a dalo sa im sudcovstvo, a (videl som) duše stínaných ¹⁾ pre svedectvo Ježišovo, a pre slovo Božie, a tých, ktorí sa neklaňali zveri, ani jej obrazu, ani neprijali jej odznaku na čelá, alebo na svoje ruky; a ožili ²⁾ a kraľovali s Kristom tisíc rokov.

5. Ostatní mŕtvi neožili, dokiaľ ³⁾ sa neskončí tých tisíc rokov. Toto je vzkriesenie prvé. ⁴⁾

6. Blahoslavený a svätý, kto má podiel na prvom vzkriesení: nad tými druhá smrť nemá moci, ale budú kňazmi Božími a Kristovými, a budú s ním kraľovať tisíc rokov.

7. A keď sa skončí tisíc rokov ⁵⁾, vypustený bude satan zo svojho žalára; a vyjde a bude svádzať národy, ktoré sú po štyroch uhloch zeme, Goga a Magoga ⁶⁾, a shromaždí ich do vojny, ktorých počet je, jako morský piesok.

8. A vykročili na povrch zeme, a obchádzali šíky, svätých a milované mesto.

9. Ale sostúpil s neba oheň od Boha a spálil ich; a diabol, ktorý

1) Vôbec sv. mučeníkov. Po sv. mučeníkoch menujú sa všetci, ktorí sa zveri neklaňali, čiže praví veriaci všetkých vekov.

2) Život, o ktorom je tu reč, je blaženosť duše; jej udelenie menuje sa ďalej „vzkriesenie prvé“.

3) „Dokiaľ“ označuje čas, pred ktorého nastúpením títo nepoživali blaženého života, a nie že ho budú požívať potom.

4) Ako je dvojce znovonarodení, hovorí sv. Augustin, jedno dľa viery skrze krst, druhé dľa tela v jeho nesmrteľnosti a v neporušiteľnosti pri všeobecnom súde, tak je i dvoje vzkriesení. Prvé, ktoré sa už teraz stáva, duší, ktoré nedá prepadnúť druhej smrti; druhé, ktoré sa len na konci vekov stane. Toto je nie vzkriesenie duší, ale tiel, ktoré v poslednom súde jedny druhej smrti, druhé tomu životu budú pridané, ktorý nemá smrti.

5) Určený čas.

6) Gog a Magog zastupujú najďalší, najnevzdelanejší svet pohanský, ktorý po porazení ostatných nepriateľov kráľovstva Božieho naposledy ho napadnú.

ich sviedol¹⁾, hodený bol do ohnivého a sírového jazera, kde i zver

10. i lžiprorok mučení budú vo dne i v noci na veky vekov.

11. I videl som veľký biely trón, a sediaceho na ňom, a pred jeho obličajom utiekla zem i nebo, a nenašlo sa im miesta.

12. I videl som mŕtvych, veľkých i malých stáť pred obličajom trónu; a otvorily sa knihy, aj iná kniha sa otvorila, ktorá je (knihou) života²⁾; a súdení boli mŕtvi z toho, čo bolo napísané v knihách podľa ich skutkov.

13. A more vydalo mŕtvych, ktorí boli v ňom, a smrť i hroby³⁾ vydaly svojich mŕtvych, ktorí boli v nich, a boli súdení, každý podľa svojich skutkov.

14. A hrob i smrť boly hodené do ohnivého jazera.⁴⁾ Toto je smrť druhá.

15. A koho nenašli zapísaného v knihe života, hodený bol do ohnivého jazera.⁵⁾

HLAVA 21.

O nebeskom Jeruzaleme.

1. I videl som nové nebo a novú zem. Lebo prvé nebo a prvá zem pominula, a mora už nieta.

2. A ja, Ján; videl som sväté mesto, nový Jeruzalem⁶⁾, sostupovať

1) Svádzanie bolo vždycky prácou diablovou. Keď hriechné pokolenie ľudské na zemi prestane, bude i po účinkovaní diablovom na zemi. Tu už prišiel na neho súd, a síce po porážke jeho posledných nástrojov, hneď.

2) V knihách zaznačené sú skutky, dľa ktorých budú ľudia súdení. Kniha života je len jedna a obsahuje mená všetkých, ktorí budú účastní večného blaženého života v novom Jeruzaleme.

3) T. j. peklo.

4) Smrti a jej miestu je koniec na všetky veky. 5) Ľudia, ktorých mená pri súde neboly nájdené v knihe života, budú oddaní druhej smrti.

6) Pre chrám bol Jeruzalem ctený jako miesto milosti. Ale jako smrť Pánova všetky národy povolala spojiť sa v milosti s Bohom a jeho Duch založil Cirkev, je miesto Božej milostivej prítomnosti tam, kde je vyvýšený Pán. S neba teda posla Pán svoje slovo a svojho Ducha, aby si shromaždil ľud spasenia.

s neba od Boha, pripravený jako nevestu ozdobenú pre svojho ženícha.

3. A počul som veľký hlas s trónu hovoriť: Hľa, stánok Boží¹⁾ s ľuďmi, a prebývať bude s nimi. A oni budú jeho ľuďom, a on, sám Boh s nimi bude ich Bohom.

4. A Boh sotre všelikú slzu²⁾ s ich očí, a smrti už viac nebude, ani smútku, ani kriku, ani bolesti nebude viac, lebo prvé³⁾ pominulo.

5. Tu riekol ten, ktorý sedel na tróne⁴⁾: Hľa, všetko činím novým. A riekol mi: Píš, lebo tieto slová sú preverné a pravdivé.

6. A riekol mi: Stalo sa!⁵⁾ Ja som Alfa i Omega, počiatok i koniec. Ja dám žižnivému z prameňa živej vody darmo.⁶⁾

7. Kto zvíťazí, bude týmto vládnuť, a budem mu Bohom a on mi bude synom.

8. Ale zbabelci a neverci a ohyzníci a vrahovia a smilníci a traviči a modlári a všetci lhári budú mať svoj podiel v jazere, ktoré horí ohňom a sírou, čo je smrť druhá.

9. Tu prišiel jeden zo siedmich anjelov, ktorí mali čaše naplnené siedmimi ranami najposlednejšími, a shováral sa so mnou a povedal: Poď, ukážem ti slúbenicu, nevestu Baránkovu.⁷⁾

10. A vyniesol ma v duchu na veľkú a vysokú horu a ukázal mi sväté mesto Jeruzalem, ktoré sostupovalo s neba od Boha,

1) V starom zákone bol Boh skrze stánok u Izraela, v novom zákone u tých, ktorí boli vierou a milosťou spojení, v oslávení bude u všetkých vykúpených ľudí vôbec.

2) Každú biedu a všetky tresty, ktoré zapríčiňujú slzy.

3) Prvý svet, v ktorom hriech, bieda a smrť panovaly; v novom je večná radosť, život a plesanie.

4) Boh.

5) Ako sa to môže tak stať, ako sv. Ján videl? Lebo Boh je A. a O., stvoriteľ a dokonateľ sveta.

6) Ako to Boh vykoná? Stvoril som prameň živej vody a dám z neho každému darmo. Tak bude zkaza hriechu premožená. Ale len tí budú účastní spasenia, ktorí z tohto živého prameňa spasenia načierajú a, verne vytrvávajú, hodnými sa stanú zúčastniť sa na obnovení, kdežto ostatní zahynú.

7) Spojenie Pána so svojou Cirkvou je dokonané.

11. majúce jasnosť Božiu, a jeho svetlosť podobala sa drahému kameňu jaspisu, jako kryštál.

12. A malo veľkú a vysokú zeď¹⁾, ktorá mala dvanásť brán; a na bránach dvanásť anjelov a napísané mená, ktoré sú menami dvanásť pokolení synov izraelských.

13. Od východu tri brány, a od poľnoci tri brány, a od juhu tri brány, a od západu tri brány.

14. A zeď mesta mala dvanásť základov, a na nich dvanásť mien dvanástich apoštolov Baránkových.

15. A ten, ktorý sa shováral so mnou, mal zlatú trstovú mieru, aby pomeral mesto a jeho brány i zeď.

16. A mesto bolo stavané do štvorhranu²⁾, a jeho dĺžka je taká veľká, jako i šírka. I pomeral mesto zlatou trstinou na dvanásťtisíc honov. A jeho dĺžka i výška i šírka sú rovnaké.

17. A pomeral jeho zeď na štyridsaťštyri lokte, dľa ľudskej miery, ktorá je (miera) anjela.³⁾

18. A stavba jeho zdi bola z kameňa jaspisovho, ale mesto samé bolo čisté zlato, podobné čistému sklu.⁴⁾

19. A základy mestskej zdi byly ozdobené všelijakým drahým kameňom. Prvý základ jaspis, druhý safír, tretí chalcedon, štvrtý smaragd,

20. piaty sardoniks, šiesty sardis, siedmy chrizolit, ôsmy beril, deviaty topaz, desiaty chryzopraz, jedenásty hyacint, dvanásty ametist.

21. A dvanásť brán bolo dvanásť perál, (každá) o sebe; a každá brána bola z jednej perly. A ulica v meste bola čisté zlato, jako zračné sklo.

22. Ale chrámu nevidel som

v ňom¹⁾, lebo Pán Boh všemohúci a Baránok je mu chrámom.

23. A to mesto nepotrebuje slnca, ani mesiaca, aby svietily v ňom; preto, že jasnosť Božia osvecovala ho, a jeho svetidlom je Baránok.

24. A chodiť budú národy v jeho svetle, a kráľovia zemskí prinesú svoju slávu a česť do neho.²⁾

25. A jeho brány nebudú sa zotvárať vo dne, lebo noci tam nebude.

26. A donesú do neho slávu a česť národov.

27. Nevojde do neho nič poškvrneného, ani čo pácha ohavnosť a lož: ale len tí, ktorí sú zapísaní v Baránkovej knihe života.³⁾

HLAVA 22.

O vode a o strome života; o večnom kraľovaní s Bohom; Kristus potvrdzuje toto proroctvo; výstraha pred jeho padelaním a sľub, že príjde.

1. I ukázal mi potok živej vody⁴⁾, svetlý jako kryštál, ktorý vytekal z trónu Božieho a Baránkovho.

2. Uprostred jeho ulice a s oboch strán potoka (bol) strom života⁵⁾, nesúci dvanásťkrát ovocie, ktorý vydáva každý mesiac svoje ovocie, a listie stromu je národom na uzdravenie.⁶⁾

3. A ničoho zlorečeného už viac⁷⁾

1) Nový Jeruzalem nepotrebuje chrámu, lebo Boh docela ho naplňuje svojou, svätých blažiacou prítomnosťou.

2) Všetky národy, ktoré dostaly sa k viere, prinesú svoju tým činom dosiahnutú slávu do tohoto mesta.

3) Len skrze Krista môže kto dosiahnuť, že bude do knihy života (20, 12) zapísaný a dostane sa na novú zem.

4) Osobná prítomnosť Boha a Baránka dáva život blahoslaveným; táto pravda opisuje sa tu pod obrazom zo slávy Božej vytekajúcej, cez sväté mesto tečúcej, životadajnej vody.

5) Strom života, srov. 1. Mojž. 2, 9; 3, 22. Ale ten jeden strom života stal sa tu množstvom stromov. Čo pokolenie ľudské pádom prvých rodičov ztratilo, ustavičnú, bezprostrednú prítomnosť Božiu a nepretržený život z Boha a v ňom, to prinavracia sa tu v Kristu obnovenému človečenstvu.

6) Národy budú tu uzdravené od všetkých bied, ktoré ich v tomto živote navštevovali.

7) Veď všetko, na čom spočívalo zlorečenie Božie, dostalo sa už na svoje miesto a na veky bolo od obce svätých odlúčené.

1) Nový Jeruzalem je bezpečný proti svojim nepriateľom; tí sú už odbavení. (19, 20; 20, 10, 15.)

2) Štvorhran je obraz dokonalosti. Nebeský Jeruzalem má najvyššiu dokonalosť, ako i miery 12, 10, 10 symbolicky označujú.

3) Vôbec: keď anjeli merajú, čo sa pre ľudí stáva.

4) Obraz čistoty a svätosti nebešťanov.

nebude, ale trón Boží a Baránkov bude v ňom, a jeho sluhovia budú mu slúžiť.¹⁾

4. A uvidia jeho tvár²⁾, a jeho meno bude na ich čelách.

5. A nebude viac noci³⁾, a nebudú potrebovať svetla svietidlového, ani svetla slnečného; lebo Pán Boh ich osvieti, a kraľovať budú na veky vekov.

6. A riekol mi: Tieto slová sú preverné a pravdivé. A Pán Boh duchov prorockých poslal svojho anjela, aby ukázal svojim sluhom, čo sa má stať skoro.

7. A hľa, prídem rýchlo. Blahoslavený, kto zachováva slová proctva tejto knihy.

8. A ja, Ján, som toto počul a videl. A keď som to počul a videl, padol som, aby som sa klaňal pred nohami anjela, ktorý mi to ukazoval.

9. Ale riekol mi: Hľaď, abys' toho nerobil, lebo som spolusluhom tvojím a tvojich bratov, prorokov, i tých, ktorí zachovávajú slová proctva tejto knihy: Bohu sa klaňaj!

10. A riekol mi: Nezapečať⁴⁾ slová proctva tejto knihy, lebo čas je blízko.⁵⁾

11. Kto škodí, nech škodí ešte; a kto je v špine, nech sa špiní ešte; a kto je spravdivý, nech sa ospravedlivuje ešte, a svätý nech sa posväcuje ešte.⁶⁾

12. Hľa, prídem skoro, a moja

1) Bohu slúžiť je radosť a česť. Prítomnosť Božia je prameň pre blahoslavenstvo ľudí, ktorého opis sa tu začína.

2) Obsiahnu, čo ani Mojžišovi na tejto zemi nebolo dané a čo je podiel anjelov.

3) Nijaký strach tmy, nijaká moc starosti neprije na blahoslavených.

4) Nerátaj, ale daj na známosť všetkým ľuďom.

5) Lebo čím viac bližie sa čas, v ktorom sa tieto predpovedania splnia, tým viac potrebujú veriaci výstrah a potiech, ktoré sa v nich obsahujú.

6) Vy bezbožní, ktorí si nevšímate výstrah, len si páchajte nepravosti: no pamätajte, že príjde na vás pomstiteľ; vy spravdiví buďte ešte dokonalejšími, aby ste rozmnožili svoje zásluhy, lebo príjde odplatiteľ.

odplata je so mnou, aby som odplatil každému podľa jeho skutkov.¹⁾

13. Ja som Alfa a Omega, prvý a posledný, počiatok a koniec.

14. Blahoslavení, ktorí si operú šaty v krvi Baránkovej, aby mali právo k stromu života a vošli bránami do mesta.

15. Vonku sú psi a čarodejníci, a necudníci a vrahovia a modlári, i každý, kto miluje a pácha lož.

16. Ja, Ježiš²⁾, poslal som svojho anjela, aby vám svedčil o tomto v cirkvách. Ja som koreň a plod Dávidov³⁾, hviezda jasná a ranná.

17. A duch i nevesta⁴⁾ povedajú: Prijď. A kto počúva, nech povie: Prijď. A kto žízni, nech príjde, a kto chce, nech si naberie živej vody zadarmo.

18. Ale osvedčujem každému, kto počúva slová proctva tejto knihy, že kto priloží k nim, na toho Boh priloží rany zapísané v tejto knihe.

19. a jestli kto odoberie zo slov knihy tohoto proctva, Boh odoberie mu podiel z knihy života a zo svätého mesta a z toho, čo je napísané v tejto knihe.

20. Ten, ktorý svedectvo vydáva o tomto, povedá: Áno, prídem skoro! Amen. Prijď, Pane Ježišu!⁵⁾

21. Milosť Pána nášho Ježiša Krista s vami so všetkými! Amen.

1) Odplata čiže odmena a trest.

2) Tu po prvý a len tu menuje sa Pán svojim osobným menom *Ježiš*. Toto meno je jakoby pečat na celé zjavenie, jakoby vlastnoručný podpis Kráľa večných vekov.

3) *Ježiš* je koreň (Ján 1, 3), plod Dávidov (Mat. 1, 1); hviezda ranná, ktorá predchádza večný deň (v. 5).

4) Cirkev Duchom svätým obdarená túži ustavične po príchode Krista, svojho božského ženicha. Tak majú túžiť i všetci veriaci, ktorí tým spôsobom zároveň vyznávajú vieru v dôstojnosť Kristovu, jako sa práve opisuje.

5) Na túto túžbu a nádej bojujúcej Cirkvi vtláča Pán tu jakoby pečat potvrdenia a jakoby na uspokojenie hovorí: „Áno, prídem zanedlho.“ Veriac a túžiac, odpovedá verný učeník dľa napomenutia Pánovho v. 17: Staň sa, prijď, Pane Ježišu!

OBSAH.

ČASŤ I.: EVANJELIA A SKUTKY APOŠTOLSKÉ.

	Strana
Sv. Písmo slovenské	3
Predmluva	5
O čítaní sv. Písma	6
Sväté evanjelium Ježiša Krista podľa Matúša	11
Sväté evanjelium Ježiša Krista podľa Marka	65
Sväté evanjelium Ježiša Krista podľa Lukáša	99
Sväté evanjelium Ježiša Krista podľa Jána	159
Skutky apoštolské	203

OPRAVY CHÝB TLAČE.

- Str. 32. Mat. hl. 13., v. 18. Miesto: počujete má byť: *počujte* . . .
Str. 42. Mat. hl. 19., v. 7. Miesto: *Čo* teda má byť: *Prečo* teda . . .
Str. 44. Mat. hl. 20., v. 18. Miesto: kniežalom má byť: *kniežatám* . . .
Str. 66. Mar. hl. 1., v. 10. Miesto: zostávať na seba má byť: *zostávať na sebe*.
Str. 92. Mar. hl. 14., v. 60. Miesto: *ustal* si má byť: *stal* si . . .

ČASŤ II.: LISTY APOŠTOLSKÉ A ZJAVENIA SV. JÁNA APOŠTOLA.

	Strana
Listy apoštolské	5
Listy sv. Pavla apoštola	7
List sv. Pavla apoštola Rimanom	8
Prvý list sv. Pavla apoštola Korintanom	32
Druhý list sv. Pavla apoštola Korintanom	55
List sv. Pavla apoštola Galaťanom	69
List sv. Pavla apoštola Efezanom	79
List sv. Pavla apoštola Filipanom	87
List sv. Pavla apoštola Kolosanom	93
Prvý list sv. Pavla apoštola Tesaloničanom	100
Druhý list sv. Pavla apoštola Tesaloničanom	105
Prvý list sv. Pavla apoštola Timotejovi	109
Druhý list sv. Pavla apoštola Timotejovi	116
List sv. Pavla apoštola Titovi	121
List sv. Pavla apoštola Filemonovi	125
List sv. Pavla apoštola Židom	127
Katolícky list sv. Jakuba apoštola	146
Listy sv. Petra apoštola	152
Prvý list sv. Petra apoštola	153
Druhý list sv. Petra apoštola	159
Listy sv. Jána apoštola	163
Prvý list sv. Jána apoštola	163
Druhý list sv. Jána apoštola	168
Tretí list sv. Jána apoštola	169
Všeobecný list sv. Júdu apoštola	170
Zjavenia sv. Jána apoštola	175

„Sediacemu na tróne a Baránkovi dobrorečenie a česť i sláva i moc
na veki vekov!“

Zo Zjavenia sv. Jána apoštola 5, 13.

Obrátenie Pavla.

Kristus a žena cudzoložná.

Ananiáš a Safira.